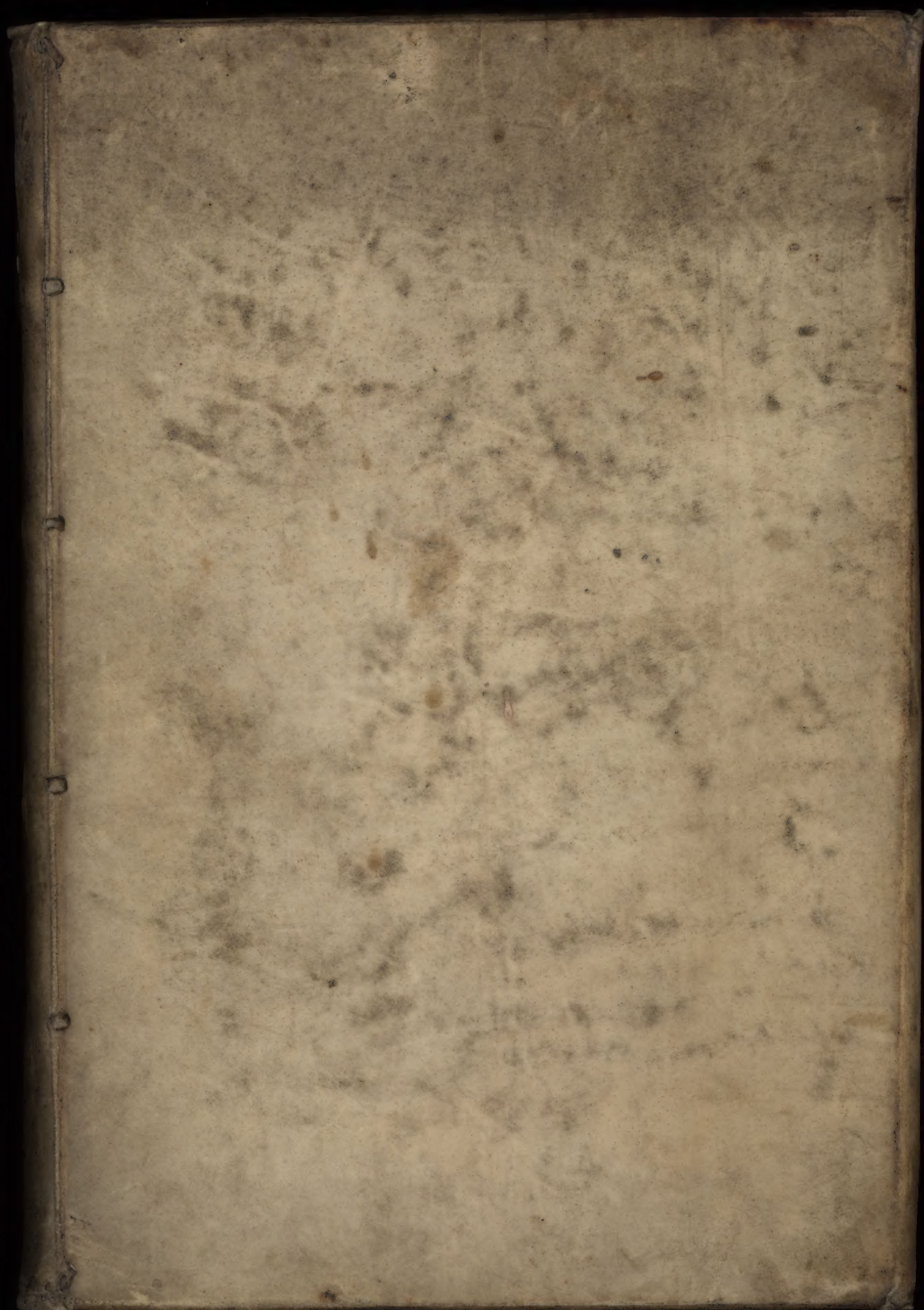

On Blondel's Ms, of Hunschius
praefatio p. lxxiij, note 1.

PSEVDO-ISIDORVS
ET
TVRRIANVS
VAPVLANTES:

Seu

EDITIO ET CENSVRA NOVA
Epistolarum omnium, quas piissimis Vrbis Romæ Præsulibus
à B. CLEMENTE *ad* SIRICIVM, *&c.*
nefando ausu, infelici euentu,

ISIDORVS COGNOMENTO MERCATOR
Supposuit,
FRANCISCVS TVRRIANVS IESVITA,
aduersus Magdeburgensium ἐλέγχοις, aculeato stylo
defendere conatus est.

RECENSVIT, NOTIS ILLVSTRAVIT, BONO
Ecclesiæ dicauit, DAVID BLONDELLVS *Catalaunensis.*

Ex Typographia Petri Chouët.

M. DC. XXVIII.

REVERENDIS IN CHRISTO PATRIBVS,

VIRIS CLARISSIMIS,
Symmystis obseruandis purioris Ecclesiæ Gallicanæ delegatis.

CASTRI TECTOSAGVM VOLCARVM
Christianissimi Regis nutu Συνηκεκροτημένοις

DAVID BLONDELLVS εὖ χαίρειν.

VOD olim, Reuerendi Patres, de toto genere Græcorum, Domina gentium Roma iudicium tulit, id hodie Domini hæreditas, Cœlorum hæres, Ecclesia, de Romani prostibuli mangonibus, quorum Calliditas Graia, atque astus pollentior omnis, *iure meritoq́ue ferat:* : tribuendæ illis literæ, danda multarum artium disciplina, non adimendus sermonis lepor, ingeniorum acumen, dicendi copia : denique etiam si qua sibi alia sumunt, non repugnandum. At testimoniorum

Cicero pro Flacco.

religionem & fidem nunquam istam nationem coluisse, totiusque huiusce rei quæ sit vis, quæ auctoritas, quod pondus, *semper* ignorasse *palam est, cum ea iamdudum voluntate processerit vt læderet, non iurisiurandi sed lædendi verba hactenus meditata est; vinci, refelli, coargui etiam nunc putat esse turpissimum; ad id se parat, nihil aliud curat, non optimus quisque nec grauissimus, sed impudentissimus loquacissimusque deligitur. Exemplum è multis vnus* Turrianus *esto. Erepserat ante* 800. *annos è solo Iberico, lumbricus nescio quis* Isidori Hispalensis *larua tectus, qui vilissimas fæces, pretiosissimis antiquiorum Vrbis Episcoporum titulis appositis, sempiternæ gloriæ (si diuina prouidentia pateretur) commendaret: octo propemodum seculorum decucurrit ordo, tantisperdum Latinorum omnium patientia abuteretur, excæcatique orbis oculum suis sublineret offuciјs, ingenio hebes, vita turpis, existimatione damnatus, impudentia atque audacia, super quam quod dici potest, fretus, proiectæ nequitiæ rabula. In ipsa scilicet mortis vmbra iacentibus, caliginem* Esai. 5. 20. *in dies nouam offundere,* lucem tenebras, tenebras lucem *coram scotomate percussis* ponere, *facillimum fuit: At nunc in media luce constitutos penitus excæcare, lucem ipsam* φερέσβιον *extinguere, vigilantes piorum oculos fodicare maioris molis opus est. Id tamen sacrilego conatu, labore indefesso, industriiæ*

induſtriæ ſumma vi, impudentia pari, & patrum noſtrorum memoria aggreſſa eſt, & hodie aggreditur, & in poſterum aggreſſura videtur hoſtilis pontificiorum cohors. Simulac diſcuſſo teterrimæ caliginis horrore, redaccenſa Euangelicæ veritatis fax ſalutare lumen intulit terris, totóque Occidente reſplenduit, vidit & ingemuit; magnus* *qui in ipſa lucifugarum colluuie* librorum helluo *Turrianus*, Lumina in terram dedit, compreſſit oculos, & diem inuiſum expulit. *Hic inter omnes delectus eſt, qui* proſpectum *imperitis* eripiens, *miſeram turbam faſcinaret, Magdeburgenſes iniquiſſima cenſura vexaret; nebulonis perditiſſimi, eorum omnium qui ſcientiam ex conſcientiæ puritate æſtimant, cauterio inuſti, defenſionem ſuſciperet; dignum ſe, hoc ipſo nomine, ſodalem præſtaret blaſphemæ Societatis cui iuſiurandum iocus, teſtimonium ludus, Eccleſiæ exiſtimatio tenebræ, laus, merces, gratia, gratulatio poſita eſt omnis in impudenti mendacio. Huius dum peſſimam fidem, peruicaciam intolerandam, craſſiſſimos errores Chriſtiano orbi teſtatos facio; eademq; opera Romanæ* πόρνης *pudenda reuelo, &* Mercatoris *vafri, quem ab vltima Heſperia* * cum mendaciorum ſuorum merce *in Gallias noſtras nauigaſſe volunt, furta detego; fauete, Sanctiſſimi, quantulaſcunque has noſtri pro Chriſto Chriſtique vobis demandato grege, laboris primitias, ſinu paterno fo-*

* ſic eum vocant Eſpencæus de continentia cap. 2. lib. 1. & Ribadeneira in Catal. ſcriptorum Societ. Ieſu.

* Cyprian. lib. 1.

*uete; Ecclesiæ homines non solum sermonis & vocis incitamento, sed fidei & virtutis exemplo ad** bonum certamen *armate, victriciaque arma spiritus in confertos aduersantium cuneos stringite. Sic ipse qui redintegrationem Ecclesiæ suæ, securitatem salutis nostræ, post pluuias serenitatem, post tenebras lucem, post procellas & turbines placidam lenitatem ostendere dignatur Dominus, pia paternæ dilectionis auxilia, & diuinæ Maiestatis solita magnalia ostendere pergat, quibus & furentium* χριστομάχων *blasphemia retundatur, & lapsorum pœnitentia reformetur, & fortis & stabilis perseuerantium fiducia glorietur, & vestra pietas ex animo gaudeat. Opto vos, Patres Venerandi, semper bene valere. Dabam anno Christianæ æræ* CIↃ IↃ CXXVI. 8. *Kal. Octob.*

* 1. Tim. 6. 11. 2. Tim. 4. 7. Heb. 12. 1.

PRO-

PROLEGOMENA.

CAPVT PRIMVM, *siue ingressus in hunc sermonem.*

IAMDVDVM veteris prouerbij fidem probauit Sophistarum factio, *Similes habuere labra lactucas.* Hiberas Pseudo-Isidori nænias, Hiberus ipse præco laudauit Turrianus; Turriani παραδιατριβαὶ non probarunt modo, sed plenis buccis prædicarunt, imo etiamnũ mirantur, quotquot culinæ pontificiæ inescauit nidor, aut cæcus transuersos abripuit affectus.[a] *Fortißimam* (eorum iudicio) *defensionem scripsit:* [b] *solidißimam*, [c] *in qua acquiescant eruditi:* [d] *quæ in concussa persistit per tot annos.* Is vero [e] *sanctißimas atque omni sapientia & grauitate sententiarum ac decretorum salutarium refertas, Apostolicorum pontificum Epistolas* suo patrocinio tutatus est, *vt* Magdeburgensium *non solum leuitas, imo vanitas coarguatur: sed grauitas, antiquitas, & vera ac solida auctoritas epistolarum demonstretur.* Ideò miratur [f] *quid in* protestantium *mentem venerit, vt has negarent, antiquitate sua, & totius mundi reuerentia consecratas, omni grauitate, doctrina, & sanctitate refertas, & testimonio ac vsu posteritatis omnium seculorum confirmatas* Epistolas: præsertim cum è Iesuitico sodalitio alter OEdipus nihil obscurum reliquerit, [g] *nihil prætermiserit, nihil dißimulauerit, quin omnes* aduersariorum *quæstiones explicaret, siue ex temporum ratione & historiarum fide, siue ex argumentorum demonstratione, siue ex scripturarum scientia, siue ex Apostolicæ traditionis disciplina, & rationis patrocinio, siue ex correctione veterum exemplarium, siue ex testium auctoritate penderent, ita vt omnia quibus vel minus quidem cauti vel parum intelligentes, capi, & irretiri deinceps possent, expedita iam eis sint; iis vero qui adhuc ab ijs decepti sunt & vulnus acceperunt, medicina parata sit ad sanandum:* nec tantum parata medicina ad sanandum, sed propinatum aduersus omnem quæcunque contingere potest inualetudinem Antidotum: Siquidem *non solum quæ opposuerunt* centuriarum scriptores, [h] *sed illa etiam quæ simili studio calumniandi, si eis occurrisset, opponere potuerunt,* refutata sunt. *Quid dignum tanto* tulit *hic promissor hiatu?* ventosas *proiecit ampullas*, libros auctoresque ineditos, qui nec ad manus sunt, nec esse possunt, Eusebij (si Deo placet) Alexandrini [i] *sermones*, Eusebium [k] Cæsariensem *aduersus Marcellum*, Hippolytos [l] martyrem & Thebanum, Magnetem [m] *aduersus Theosthenem*, Theodotum [n] Ancyranum, Seuerianum [o] Gabalonensem *in 1. ad Corinthios*, Apollinarem [q] *in Numeros*, Leontium [r] *in Matthæum*, Eustratium Constantinopolitanum [s] *de operatione animæ*, Damascenum [t] *de ieiunijs, & de communione corporis*, Theodorum [u] Anthiochenum, illum scil. qui Mopsuestenam Ecclesiam rexit, Theophanem [x] *in Symphonia Veteris & Noui Testamenti*, Constantinum [y] ἀπὸ χολασικῶν, Photij [z] *Lexicon, quæstiones ad Amphilochium, Commentarios in Epistolas,*

a Baron. ad A.D.102. §.12
b Binius in notis ad Epistolas.
c Staplet. princip. doctrin. lib. 6. cap.15. Hartus collat. capit.8.
d Gretser. defens. Bellarmini cõtrou. 1. lib. 3. cap.5. col.1290.
e Turrian. initio libb. pro Epist. in epistola ad Hosium Card.
f præf. lib.2.
g præf. lib.4.
h Idem lib.5. pro epist cap. 21.
i lib.1. pro epist. c.21. lib.2. cap.6. & 12. & 20. lib.4. cap. 14. lib.5. c.17.
k lib.5. cap.7.
l lib.2. cap.18.
m lib.1. ca.5. lib.2. c.3. & 13 lib.4. cap.7.
n lib.2. c.14.
o lib.5. cap 3.
q lib.4. c[illegible]
r lib.4. c.10.
s lib.4. c.1[illegible].
t lib.5. c.8. & 18. lib.4. c.1.
u lib.2. c.20. lib.4. cap.8. & lib.5. cap.6.
x lib. 2. cap. 18. & lib.4. cap.13. y lib.1. cap.28. z lib.3. c.11. & 12. lib.5. cap.18. lib.2. c.13. lib.4. c.1[illegible]

Nilum [a] *in Lucam*, Pamphili [b] *Canones*, & cæt. citauit, plurimæ ſane lectionis, ſed frontis perfrictiſſimæ, iudiciiq; tenuiſſimi, homo *aſper & improbus ira*, gloriæ animal, Pyrgopolinices alter, qui Hincmarũ Rhemenſis Eccleſiæ in Gallia Belgica Præſulem, [c] *Germanicæ nationis Epiſcopum* fuiſſe ſcribit; qui [d] infamem illum Theodorum, quem 126. poſt obitum annis quinta Synodus anathemate percuſſit, & [e] Sixti vel ſecũdi vel tertij titulos inuadentẽ ſcriptorem, Pelagianę lepræ tabo fluentem, & nigro theta notatum teſtes laudat; Qui Synodum [f] Elibe.itanã quam A. D. 305. Marcello ſedente celebratam cõſtat, ſub Syluestro coactam vult; Qui [g] Theodoſium maiorem A. D. 395. mortuum, Chryſoſtomi Anno 407. defuncti reliquias Conſtantinopolim anno 438. tranſtuliſſe credit: Qui [h] Lirinenſes Epiſcopatus in Gallia, Paſchaſios [i] Romæ, Euſebios [k] Alexandriæ Epiſcopos, Pictauorum [l] in Britannia reges, & [m] Eccleſiam ſiue Garolitanam, ſiue Garopolitanam à Canonicis regularibus, ad hanc vſque diem adminiſtratam in Scotia comminiſcitur; Qui [n] Ruffinum primæ Clementinæ interpretem fuiſſe, modo ait, modo negat; Qui Victorem [o], quem ad A. D. 203. perueniſſe volunt aduerſarij, 230. amplius annis ante Synodum Nicænam A. D. 325. congregatam ſediſſe, Rabanum [p] A. D. 856. mortuum ante annos 900. vixiſſe; Germanum [q], quem diem vltimum A. D. 730. clauſiſſe ſcribit Baronius, ante annos 900. obiiſſe, Henricum [r] Kaltheyſen quem Papalis primum palatij Magiſtrum, deinde Nidroſienſi & Cæſarienſi archiepiſcopatu auctum, & Baſilienſi Concilio interfuiſſe docent Bernardus [ſ] de Luxemburgo, & appendix ad Concil. Baſil. *ignotum hominem, & annis ſexaginta*, Dominic æræ anno 1573. quo ſcripta eſt pro Decretalibus Epiſtolis defenſio, ſuperiorem fuiſſe opinatur. Quid memorem fœdos perpetuoſque ſommiculoſi ſed φλυαρῶντος theologi paralogiſmos, & frequentia ἀσχήματα iactabundi Critici, quem nihil præter nouas Lectiones, manuſcriptos Codices, Bibliothecas, *Vaticanam*, *Florentinam*, *Sancti Marci*, *Cryptæ ferratæ*, cum incredibili antagoniſtarum, diuineque, quam vel renitente conſcientia vellicat, Veritatis contemptu, crepare audias?

Ad tantam ſtreperarum cenſurarum pompam, nouique Goliæ aduerſus [t] *Dominicos exercitus* pluſquam giganteos inſultus, crederes non modo Magdeburgenſium (quos infeſto mucrone adortus eſt) animos concidiſſe ſed *totius Iſraëlis* corda colliqueſcere debere. At quæ laborare poteſt, non vinci Veritas, emergit tandem; quæque perſecutionibus & procellis creſcere ſolet Eccleſia, continuis admotarum quotidie machinarum pulſibus quaſſata nũquam ſubuertenda perſtat; *Omne enim vas* [u] *quod contra eam fictum eſt, non dirigetur.* Cum perditurus ſit *Dominus* [x] *loquentes mendacium*, vt ad fumi modum deficiant impij, & [y] *ſicut tabeſcit cera à facie ignis ſic* pereant eorum molimina. Nemo igitur miretur ſi inſana Pſeudo-Iſidori μηχανήματα, poſt annorum, ad minimum, octingentorum ψευδ' ἴδοις *mole ruant ſua*; & (Domino in dies [z] *occulta tenebrarum* retegente) impuris mendaciis innixus Turrianus [a], *ventos pauiſſe* demonſtretur. Multi multa hactenus ad vtriuſque ῥαδιουργίας καὶ μεθοδείας πλάνης reuincendas attulerunt; Nos

a lib. 5. cap. 6.
b lib. 1. c. 25.
c lib. 1. c. 15. & lib. 3. c. 3.
d lib. 2. c. 20 &c.
e lib. 2. c. 15. lib. 3. cap. 16. & 18. lib. 5. ca. 12. & 16.
f lib. 5. c. 10.
g lib. 2. c. 13.
h Ibid. & c. 9.
i lib. 5. c. 2.
k lib. 1. c. 21. &c.
l lib. 5. c. 19.
m lib. 5. c. 2.
n lib. 2. c 13. & lib. 5. c. 24.
o lib 5. c. 17.
p lib. 5. c. 19.
q lib. 5. cap. eod.
r lib. 5. c. 20. & 23.
ſ in catal. hæret. Ibid. vocatur *inquiſitor hæreticæ prauitatis, profeſſor ſacræ theologiæ in celeberrima Colon. Academia.* orat. habuit coram Concil. Baſil *de libera prædicatione verbi Dei* aduerſus Vdabricũ orphanorum presb. A. D. 1433. per tres dies hebdomadis pœnoſæ: de eodem vide Bellarm. *de ſcript. Eccl. & Poſſeuin. in apparatu.*
t 1. Sam. 17. 45.
u Eſai. 54. 17.
x Pſalm. 5. 7.
y Pſalm. 68. 3.
z 1. Corinth. 4. 5.
a Prouerb. 10. 4.

prio-

priorum lampada tradentiũ vestigiis (licet *non passibus æquis*) institimus, eorumque exemplo, pro donationis Christi mensura, paucula obseruauimus. Tu quicunq; legis, siue [a] *noster es* siue *aduersariorum*, singula in timore Domini expende, nosque sicubi caligauimus, accensa face, veriora doce; sicubi cespitauimus, porrecta christianę charitatis manu, erige; vt enim *nihil à* nobis *humani alienum* putemus, facit ingenitæ infirmitatis conscientia; vt aduersus compertę Veritatis stimulos nunquam calcitremus, dabit propitius Deus; *moniti meliora sequemur.* faxit modo Veritatis vindex, misericordiarum pater, vt nostra qualiscunque opera si non piorum studia promouere, saltem diligentiam acuere & prouocare queat; sitque tandem *melior* [b] *racematio Ephraïm vindemiâ Abiezer:* tu interim lector, quam nauseæ molestiam in eruendo, & stercoribus infrunitissimi mendicabuli, Veterum auro, & auertruncando priscorum vrbis Episcoporum dedecore, suscepimus, æqui bonique consule, & piis pro veritatis causa conatibus faue.

a Iosue 5.14.

b Iudic. 8. 2.

Isidorus Hispalensis Decretalium collector non fuit.

Cap. II.

QVo facilius de seculi iam tenebrescentis stupore securus, non rudi modo plebeculæ, sed doctiorum Hincmari [c], Iuonis & aliorum simplicitati & ἀληθείᾳ illuderit, eam quam collectioni seu verius colluuiei suæ præfixit præfationem. Isidori titulo consignauit, Epistolarum (si Deo placet) Decretalium totus ad fallendum comparatus artifex, de quo Terentianum illud merito quis pronuntiet, *Poëta cum primum animum ad scribendum appulit, Id sibi negotij credidit solum dari Populo vt placerent quas fecisset fabulas:* Ne tamen vel pudendæ vestigia fraudis, in ipsos lipporum oculos incurrerent, vel asini sub leonina delitescentis, prominentes aures suspicionem mouerent: *Isidorus*, non *Episcopus*, non *Hispalensis metropolis antistes*, quod totis votis ambiebat, sed *peccator*, vel certe (si [d] manuscriptis quibusdam codicibus fides habenda sit) *Mercator* dici affectauit. Cur *Mercator*, non adeo clarum: cur vero *peccator* hæc causa esse potest. Sæpius exquisitis phrasibus peccata deplorauisse pœnitentem Isidorum compererat: is enim se [e] *valde languere & infirmitatibus carnis & culpa mentis*, ad Braulionem Cæsaraugustanum scripserat; à quo & petierat, vt [f] *pro peccatis* suis *ad Dominum intercessor existere dignaretur.* Mentis ad diuini iudicij expectationem exhorrescentis anxietatem his verborum formulis descripserat idem, *vbi tunc* [g] *ego parebo, peccator & impius?* & paulo post, *Placeat Christe, damnatum reparare naufragum.* Item, *Quomodo securus ero qui principalia mala commisi?* Ibidem [h] *omnibus impiis se nequiorem, nullius sceleris peccatorum, nullius facinoris, cuius se sordibus non coinquinauisset vitium defuisse* confessus erat, & paucis ante obitum diebus à Clero & plebe enixius postulauerat, vt [i] *pro se infelici & pleno omni sorde peccati, ad Dominum eorum porrigeretur oratio.* Audiuerat prętereа impostor, Concilio 6. Toletano, *Siluam:* Septimo, *Bascomum, Gotomarum, Farum, Sonam.* Duo-

c Hincmar. epist. 7. cap. 22. & libri capitum 55. cap. 24. Iuo decreti parte 4. c. 107.

d sic Ms. codex Sedanensis bibliothecæ.

e præfat. Synonymi.

f initio operis etymol.

g lament. pœnit.

h orat. pro corrept. vitæ.

i Redempti de obitu Isidori relatio.

decimo, *Iulianum*, & *Liubam*. Decimotertio, *Iulianum*. Decimoſexto *Felicem, Fauſtum, Maximum, Veram*: Emeritenſi, *Almarium*, ſumpto *indigni Epiſcopi* cognomento ſubſcripſiſſe; Et in Turonenſi primo, *Thalaſſium Epiſcopum Andegauenſem*; in Pariſienſi tertio vndecim alios; in Turonenſi ſecundo, octo; in Matiſconenſi primo, *Euantium, peccatores* vocari voluiſſe. Quidni igitur *peccator* qui tammulta peccauit, cui ludus iocuſque fuit Dei & hominum patientiam tentare? Quidni *Mercator* qui tot ſcorias conquiſiuit, quas ſpecioſo titulorum auguſtiorum velamine circumtectas Chriſtianis venales obtruderet; & callidiorum quos priſca tulit ætas furum vota nuncupare, è re ſua duxiſſe videtur *Sancta Lauerna, da mihi fallere, da ſanctum iuſtumque videri?* At quiſquis is eſt, quibuſcunque eum ſeu nominibus, ſeu cognominibus *Iſidori, peccatoris, Mercatoris*, inſignire placeat, Iſidorus ille Hiſpalenſis Eccleſiæ præſes eſſe non poteſt: Siquidem ſub Recaredo, Liubane, Witterico, Gundemaro, Siſebutho, Suinthilano, Siſenando, id eſt toto illorum tempore, vixiſſe eum Hildephonſus [a] auctor eſt; fatis vero conceſſiſſe certum eſt, vel A.D. 647. vt Vaſæus [b] autumat, vel æra 681. ſeu A. D. 643. vt Rodericus [c] Toletanus; vel Anno 635. vt officium proprium Sanctorum Hiſpaniæ; vel certe æra 674. anno D. 636. Cinthila regnum ineunte, Heraclij Auguſti anno 26. vt Redemptus Diaconus [d] teſtis αὐτόπτης, Braulio [e] Cæſarauguſtanæ Eccleſiæ Epiſcopus, Lucas [f] Tudenſis Antiſtes, Baronius ad hunc annum, Mariana [g], Grialus [h] & alij, quorum ſententiæ fauet. Characteriſmus Paſchatis à Redempto, ex ipſis Iſidori verbis, notatus; cum enim Iſidorum *pridie nonas Aprilis* diem clauſiſſe conſtanter ſcribant omnes, moneat autem Redemptus, eundem *poſt quatriduum pœnitentiæ* in ipſa [i] baptiſmi ſolennis die ſuſceptæ obdormiiſſe; anno mortis Iſidori Paſchalem feſtiuitatem pridie Kal. Aprilis contigiſſe oportet: id autem conuenit anno D. 636. Cinthilæ primo, vt Iſidorum anni huius initio, *Aprilis die 4. feria 5.* obiiſſe neceſſe ſit. Eandem ſententiam firmant Concilij 5. Toletani ſubſcriptiones, cum enim Tudenſis teſtetur Iſidorum anno Cinthilę primo *ad Synodum Epiſcopos conuocaſſe*: cui nec ipſe nec alius Bæticæ Epiſcopus ſubſcripſit, [k] annon coniectura aſſequi licet tunc temporis virum clariſſimum viuere deſiiſſe, prouinciales vero ob Metropolitæ obitum capite carentes domi ſe continuiſſe? His adde, ex Concilij Toletani 6. anno 638. congregati ſubſcriptionibus manifeſtum fieri Iſidorum vltra anni 636. metas vitam producere vix potuiſſe, cum throno eius Theodiſcum inſediſſe ex Luca Tudenſi conſtet, Honorati vero qui, Theodiſco fidei perduelle ob ſcelera amoto, in eius locum ſuffectus eſt, nomen ad finem Concilij huius appoſitum reperiatur. Hinc patet decretalium Epiſtolarum, (quiſquis tandem ille fuit) parentem, ab Iſidoro Hiſpalenſis Eccleſiæ Epiſcopo longè alium fuiſſe, qui nō modo [l] Concilij Toletani vndecimi A.D. 675. ab Iſidori obitu

a ad finem libri Iſidori de viris illuſtribus.
b in Chronico.
c lib. 2. hiſt. cap. 18.
d de obitu Iſidori.
e in Catal. operum Iſidori.
f lib. 3.
g lib. 6. c. 7.
h annot. in hiſt. Redempti narrationem.
i Verba Iſidori à Redēpto recitata hæc ſunt. *Sacri fontis vnda quam hodie deuotus eſt populus percepturus ſit vobis in remiſſionē peccatorum*, &c.
k hanc coniecturā probat Baron. ad A. D. 636. 7. videtur autē eadem ipſius Iſidori teſtimonio ex epiſt. ad Braulionem, cum iā morbo grauatus decumberet ſcripta, petito, iudicari poſſe. *Codicem* (inquit Iſidorus) *etymologiarum cum aliis codicibus de itinere tranſmiſi, & licet inemendatum præ inualetudine, tamen tibi modo ad emendandum ſtatueram offerre ſi ad deſtinatum Concilij locum perueniſſem*: retraxit ergo eum morbi vis, & demum repetere coëgit, abiecta ſpe Toletū petendi.
l hæc falſi indicia notarunt Baron. in not. ad 4. April. & Rainold. Collat. cum Harto cap. 8. Sect. 3. & Cenſuræ de libris apocr. prælect. 179.

39. con-

39. congregati, & ſexti Oecumenici A.D.681.menſe Nouembri,46. ab eodem obitu collecti meminerit; ſed Gregoriorum, ſecundi & tertij, Zachariæ, Bonifacij Moguntini (quem anno 755. obtruncatum vult Baronius) forte etiam Adriani I. qui ad A.D. 796. peruenit, verbis per ſummum nefas adulteratis abuſus fuerit; *Hunc* tamen *Hiſpalenſem (de quo locuti ſumus) fuiſſe, plura* Poſſeuino[a] *videntur euincere*, quæ breuiter refellemus. *Primum quod multa verba, quæ in præfatione Collectionis huius leguntur, extant in libro quinto etymologiarum Iſidori Hiſpalenſis.* At id, meo iudicio, aptius eſt ad euincendum, præfationem illam Iſidori fœtum non eſſe. Quis enim probæ notæ ſcriptor *recoctam cramben* lectoribus apponere, & quæ ſemel ſcripſit (nulla cogente neceſſitate) ad verbum repetere ſolet? Deinde cum libros Etymologiarum non ab Iſidoro ſed à Braulione poſt Iſidori obitum editos, doceant nos [b] Hildephonſus & Braulio [c]: quis dubitet Iſidoro poſteriorem fuiſſe quiſquis libros illos deflorauit? 3. Nemini mirum eſſe debet, ſi is qui Iſidori nomen ſumpſit, & ex ligno quolibet Mercurium ſuum finxit, Iſidori, ſub cuius larua deliteſcebat, verbis mendacia ſua incruſtauiſſe dicatur. *Secundum* Poſſeuini argumentum, *Quod non ſolum perantiquus eſt hic Iſidorus, qui* Mercator *dicitur, cuius collectio protenditur à Canonibus Apoſtolorum vſque ad Concilium Hiſpalenſe ſecundum, habeturque in duobus Codicibus Vaticanæ Bibliothecæ, & vno monaſterij Dominicani S. Mariæ ſupra Mineruam; verumetiam quod eidem ipſi Concilio Hiſpalenſi interfuit, ac primas partes tenuit Iſidorus Hiſpalenſis.* Reſp. Si quid hæc probant, id tantum probare videntur, Decretalium compilatorem, non Hiſpanicæ ſed alterius gentis hominem fuiſſe, qui (quoniam ad manum non erant) Hiſpanicorum Conciliorum Catalogum ad ſua tempora pertexere non potuit: vt igitur demus Poſſeuinum in antiquiſſima collectionis Mercatoris noſtri exemplaria incidiſſe, id ſemper fauentibus φιλαλήθων omnium iudiciis obtinebimus, antiquitatem illam annum Domini 800 non ſuperare, nec ad Iſidori ætatem pertingere poſſe; cum ex vetuſtiſſimorum Collectionis huius codicum inſpectione idem ille qui vltra ſecundæ Synodi Hiſpalenſis tempora gradum non promouiſſe dicitur, eorum [d] qui poſt annum 700. vixerunt Epiſtolas antiquioribus monumentis ſiue prudens ſiue imprudens attexuiſſe conuincatur. *Tertium* argumentum, *Quod conſtans ferme fama per omnia tempora percrebuit, auctorem eius collectionis fuiſſe Iſidorum Hiſpalenſem. Hincmarus Archiepiſcopus Rhemenſis, in libro de Synodis, Ioannes Gerſon, Trithenius teſtantur ab eodem Iſidoro Hiſpalenſi librum Decretorum fuiſſe conſcriptum.* Reſp. *Fama malum quo non aliud velocius vllum: Cur vero malum,* (vt Tertulliani [e] verbis vtar) *ſi vera ſemper ſit, non mendax plurimum, quæ ne tum quidem cum vera defert, à libidine mendacij ceſſat? Si nemo famam nominat niſi incertus, quia nemo ſit fama ſed conſcientia certus, nemo vero famæ credit niſi ſtultus, quia ſapiens non credit incerto:* non debuit Poſſeuinus ad famæ, non *omnium ferme temporum*, ſed circa annum Domini 800. ore mendaci ſeminatæ patrocinium recurrere, ſed ad eius fidem explorandam [f], Baronium & alios monitores audire, nec clauſis oculis errantes ſequi. *Quartum*, ar-

a in verbo *Iſidorus Hiſp.* notabis tamē eundem in verbo *Burchardus*, contrariam ſententiam tueri: n. eos *errare qui hanc* compilatorū Canonum, *laudem S. Iſidoro Hiſpal. tribuunt*: ſic ſibi conſtat Ieſuita.

b ad finem libri Iſidori de viris illuſtribus.

c in Catalogo operum Iſidori. id etiā colligi poteſt ex Iſidori ipſius epiſtola ad Braulionē libris originū præfixa, de qua ſupra.

d inſeruit enim Collectioni ſuæ Gregorij 2. & 3. & Zachariæ epiſtolas.

e ad nationes lib. 1. cap. 7.

f vide infra.

gumentum, *quod expurgatores, atque emendatores Decreti ac Decretalium, Gregorij 13. pont. max. iussu, editorum, in hanc ipsam videntur sat liquido propendere sententiam, sicut initio ante corpus Decreti significarunt. Quamobrem & collector siue* Compilator *est dictus*: Resp. Poterat Posseuinus & alios in hanc ipsam sententiam propendentes laudare Pighium [a], Coccium [b], Bellarminum [c], Turrianum [d], Pamelium [e] &c. quos vel falli vel fallere certum est. Sed hic locum habet quod suo tempore deplorauit Hilarius, *Grauis[f] & periculosus est error in plurimis, & multorum lapsus, etiamsi se intelligat, tamen exurgendi pudore auctoritatem sibi præsumit, ex numero hoc habens impudentiæ, vt quod errat prudentiam velit existimari, & quod cum multis errat, intelligentiam esse asserat veritatis, dum minus erroris esse existimatur in multis*: id certe deuios in viam reuocare, errorisque arguere poterat, quod in Braulionis & Hildephonsi (qui cum Isidoro vixerunt, operumque eius catalogos reliquerunt) scriptis, nulla Collectionis Canonum ab eo concinnatę habeatur mentio; sed tanti non fuit veritatis amor, quanti Romanorum pontificum, quorum à multis iam seculis formidolosa potestas fuit, gratia, & pręconcepta de iis qui labendi initium fecerunt opinio.

a Hierarch. Eccl. lib. 6. c. 6
b thesauri Cathol. Tom. 1. lib. 7. art. 6.
c de Rom. pont. lib. 2. c. 14.
d pro epist. lib. 5. c. 23.
e in Tertull. de pudicit. cap. 1.
f Hilar. de trinit. lib. 6. ab initio.

Hispalensis Episcopus non fuit Decretalium collector ante A.D. 760.

Cap. III.

Isidorum Mercatorem, ab Isidoro illo Hispalensi quem A.D. *636.* vita functum scripsimus, alium fuisse demonstrauimus: Nunc, vt doceamus nullum ab A D. *636.* ad 700. & quod excurrit, in Hispalensi cathedra Isidorum [g] sedisse; Episcoporum Hispalẽsium seriem ex Ecclesiæ monumentis eruemus, ac velut in tabella lineam ducemus ad quam collimantes in ipsa veritatis adyta deducamur.

Isidorus. quem A.D. *636.* obiisse diximus.

Theodiscus. hic libros Isidori corrupit, resecans vera, & inserens falsa, atque per quendam Arabem nomine Auicennam de Latino in Arabem transtulit. hic in iis & aliis pluribus infidelis inuetus & erroneus in articulis fidei comprobatus, per Synodum ab Archiepiscopali dignitate degradatus est, asserebat enim Dominum nostrum Jesum Christum cum patre & Spiritu S[to] non esse vnum Deum, sed potius adoptiuum. Hic (vt dictum est) priuatus honore sacerdotij ad Arabes transiit, & sectæ pseudoprophetæ Mahometæ adhæsit, & plura docuit detestanda sub Imp. Heraclio. *hactenus Tudensis.*

Honoratus. hic *6.* Concilio Toletano subscripsit Æra *676.* seu A. D. *638.*

g ad finem Cõcilij 3. Bracarensis subscriptus reperitur *Isidorus Asturicensis*, & ad finem Conciliorum Toletanorũ 12. 15. & 16. *Isidorus Setabiensis*, sed neuter Collectionis decretaliũ (cuius auctor posterior fuit anno Domini 760) compilator esse potest; nullius aliũ Hispaniarum Episcopi qui Isidorus dictus sit seculo 7. 8. & 9. vspiam (quod sciam) extat memoria.

Anto-

Antonius. hic A.D.646.subscripsit Concilio 7.Toletano,& A.D. 653 Concilio 8.

Fugitiuus. hic concilio Toletano x.subscripsit Æra 694.A.D.656.

Iulianus. hic Concilio 3.Bracar.subscripsit A.D.675.& Toletano 12.A.D.681.

Florescindus. hic Concil.13. Toletano subscripsit, Æra 721. seu A.D. 683. Concilio Toletano 15. A.D. 688.& Concilio 14. per Gaudentium abbatem Vicarium A.D.684.

Felix. hic abdicato Sisberto Toletano læsæ Maiestatis reo, de Hispalensi sede in Toletanam traductus est Synodi 16.Toletanæ, cui etiam subscripsit A.D.693.

Faustinus. hic ex Ecclesiæ Bracarensis Episcopo, iubente eadem Synodo, Hispalensis Ecclesiæ præses factus est, quoto vero Episcopatus viuere desierit, latet.

Oppa. hic à Witiza patre Archiepiscopatu Hispalensi auctus, *postea in exilium misso Toletanæ Ecclesiæ Episcopo, vtrique Ecclesiæ præfectus est (*Lucas Tudensis, & Rodericus Tolet.lib. 3. cap.* 18.) quo id anno pręcise factum id sit nescimus: hoc vnum certum est Witizam A.D. 710.obiisse; anno vero 718. Oppam à Pelagio duce captum fuisse.

* loquitur quasi id contigisse velit— Lucas Æra 733. id est A.D. 695. quo simul cũ patre Egicane regnare cœpit Vvitisa.

Ioannes. hic eodem tempore sedit Hispali, quo Urbanus, Oppæ intruso oppositus Ecclesiam Toletanam rexit. *Roderic. Tolet. lib.*4.*cap*.3. regnante Abdulazi A.D.717.*Vasæus in Chron.* vide *Marian.hist.lib.7.cap.*3.

Verus. hic Episcopatum administrauit Pipino regnante. *Trithon.* sub Froila Alphonsi Æra 795. seu A.D.754. mortui filio, circa A.D.760. aut 61. *Vasæus in Chronico,& Mariana lib.7.cap.6.*

Hinc patere potest, illi, qui *Isidorus* siue *Mercator*, siue *peccator* dici voluit, in Hispalensium Episcoporum serie, ad A.D.760.quo forte nondum natus erat, locum nullum esse posse.

Decretalium collectorem Hispanum fuisse verisimile non est.

Cap. IV.

Non equidem is sum qui post Verum, Sarracenis rerum iam potientibus, circa A.D.760. Hispalensi sedi præfectum, Ecclesiastici regiminis clauum, Episcopos alios tenuisse negem.釘Paternarũ enim miserationum, etiam dum [a] spargeret iram, memor Dominus, vltionis tremendæ *diem* [b] noluit, *quasi caminum succendi* qui miseris po-

a Habac.3.2.
b Malac.4.1.

a Esai. 1. 8.
* ea lege tolleratos à Mauris Christianos fuisse, vt Mahometanę sectę non detraherent, ex libro Ms. cuius titulus *Indiculus luminosus*, colligit Amb. Morales ad librum 1. Eulogij: idem nos Eulogius ipse docet, vt mox liquidius cōstabit.
b Vide librū Beati & Eterij aduersus Elipandum.
c qui fuerint illi Migetiani dicat qui potest.
d Vasquez Tomo 1. in 3. p. Thomæ disp. 89. cap. 1.
e Garsias in notis ad decretum Gundemari.
f Vide Vasq. loco citato.
g æra 823. id est A. D. 785.
h Vide Annales anonymos à Pithoeo editos, Fuldenses, Rheginonem Adonem &c.
i eius meminit lib. 2. memorialis SS. cap. 7.
k Idem in documento martyrij repleta sunt penetralia car-

pulis, *nec radicem relinqueret, nec ramum*: in lamentabili Hispaniæ totius strage, & ineluctabili Gothicæ reipub. ruina, flebiles manserunt Ecclesiarum afflictarum reliquiæ, [a] *velut vmbraculum in vinea, & tugurium in cucumerario*, nec dira Sarracenorum immanitas Christianis gregibus pastores, aut pastoribus omnem [*] conueniendi potestatem ademit: fœdo tamen squalore obseptam Hispanicæ Ecclesiæ faciem miserandamque piorum omnium sub Mahumetano iugo conditionem fuisse, vltro fatetur Mariana hist. lib. 7. cap. 8. *In tantis* (ait ille) *tenebris tantaque malorum omnium colluuie, non offendere, non fœdari miraculi instar esset. Quis enim in grauissima seruitute literis locus, cum oppressi vectigalibus vitæ necessaria subsidia comparare cogebantur: silebant Ecclesiæ Concilia, quibus disciplinam Ecclesiasticam adstringere, & reip. vulnera sanare Veteri instituto susceptum erat; Proceres & populus pro se quisque vt collibitum erat, ita vitam instituebant, atque de rebus diuinis nullo prohibente, pro voluntate proque arbitratu singuli sentiebant, quæ magna pernicies est.* Jacuisset plane sub immani ruinarum mole sepulta Ecclesiæ Hispanicæ ad A. D. 850. memoria, nisi nos famosus auctor Elipandus [b], in epistola ad *Fidelem* Abbatem scripta, non modo se ab *Ascarico* Episcopo (cuius meminit Indiculus Epistolarum Adriani I.) consultum; sed se etiam, *cæterosque fratres* suos *in Hispalitanis dijudicasse, & (Deo auxiliante) tam in festis Paschalium, quam in cæteris erroribus Migetianorum* [c] *hæresim emendauisse*, monuisset; quod per Synodi *Hispali conuocati* Decretum Vasquez [d], alij (inter quos [e] Garsias) per libellum non ab Elipando, sed à Petro cognomento *pulchro* ad Verum Hispalensem scriptum, factum putant; Monet nos etiam Epistolarum Adriani I. Indiculus, scriptam ab eo ad Egilam Hispanum Episcopum Epistolam, cuius summa ibidem recitatur. Motâ præterea à Felice Urgelitano & Elipando Toletano *de Domini nostri Iesu Christi secundum humanam naturam filiatione*, controuersiâ, Nestorianam sententiam & viua voce & scriptis editis propugnauit Elipandus, quam Beatus presbyter, & Eterius Uxamensis Episcopus (apud Astures [f] cum aliis multis Episcopis Maurorum tyrannidem fugientibus exulans) contrario scripto [g] confutarunt: damnarunt vero Germaniæ & Galliæ Episcopi [h] Ratisbonæ A. D. 792. Itali Foroiulij A. D. 795. & Romæ A. D. 792. Concilio denique occidentis totius Francofurti coacto A. D. 794. Latini omnes.

Hinc de Ecclesiasticis apud Hispanos rebus altum vbique silentium ad A. D. 851. quo spissas infelicis seculi tenebras scriptiunculæ perbreuis tenui radio leuiter discussisse videtur Eulogius Ecclesiæ Cordubensis presbyter, à Mauris anno D. 859. cæsus antequam Toletanæ Ecclesiæ post Wiestrimiri dormitionem, curam capessere potuisset; is in epist. ad Willesindum Pampelonensem sub Christianorum principum vmbra quiescentem, refert, se circa A. D. 827. solum vertere coactum Pampilonæ diuertisse, in reditu Seniori Cæsaraugustano, Sisemundo Seguntiensi, Venerio [i] Complutensi, & Wiestrimiro Toletano innotuisse, tandem vero *æra* 889. *exarsisse* [k] *sæuum aduersus Dei Ecclesiam furorem tyrannicum*; qui, *omnia subuertit, omnia vastauit,* *vniuer-*

vniuersa dispersit, retrudens carcere Episcopos, presbyteros, Abbates, Leuitas & omnem Clerum, adeo vt *Ecclesiã viduatã sacro ministerio, priuatã oraculo, alienatã officio*, Hispanis *neque oblatio, neque sacrificium, neque incensum, neque primitiarum* locus fuerit: Idem Episcopi Cordubensis [a] cuius tamen præterit [b] Spera in Deo [c], Frugelli [d], Martini archimandritarum, aliorumque nempe [e] Saluatoris S. Felicis [f]; Felicis Pinnæ Mellariæ; [g] Odoarij Legerensis; Odoarij Serasiensis; Athilij Cellariensis; Scemeni Igalensis; Dadilanis Hurdaspalensis, & Cœnobiorum [h] Tabanensis [i], Cuteclarensis, Sanctorum [k] Iusti & Pastoris, Sancti [l] Saluatoris, Sancti [m] Genesij, Basilicarum denique [n] Acisch, Zoili [o], Christophori [p], Cypriani [q], Cosmæ & Damiani [r] &c. meminit: id vero maxima admiratione dignum videtur, quod cum summo studio eorum omnium qui sæuiente persecutionis procella martyrium fecerunt catalogum scripserit, & locorum omnium vnde singuli prodierunt nomina in numeros retulerit, vei bi gratia [s] Acci [t], Albigæ Aquitanicæ [u], Astigis [x], Bethlehemi, [y] Boscæ Compluti, [z] Cordubæ [a] Egabræ [b], Eliberis [c], Illipulæ [d], Italicæ [e], Ossariæ [f], Pacis Iuliæ [g], Toleti [h], Tucci [i], Imo & viculorum minimorum, Tabanorum [k], Cuteclaræ [l], Froniani [m], Ausinianorum [n], Fragæ [o], Leiulæ [p], Palmæ [q], Parapandæ [r] Roianæ [s], Tertiorum [t], memoriam recoluerit; nunquam vel Ecclesiæ, vel Episcopi, vel fidelium Hispalensium, semel tantum [u] *Hispalensis prouinciæ* semel *oppidi* [x] mentionem fecerit, ac si tum eiurata Christianismi professione, abominandis infidelium βδελύγμασι polluti Hispalitani ad impios eorum ritus penitus defecissent.

Silentij huius causa esse non potest, quod Eulogius, de solis Cordubensis prouinciæ martyribus libellum memorialem scribere instituerit; cum enim tres Maurorum in Hispania regias fuisse constet, Hispalim A.D.717. [y] regnante Abdulazi subactam, Cordubam post A.D.821. regni caput effectam, & Carthaginem nouam: Abdarragmanis imperium agnouisse omnes; [z] Eulogiumque non modo Martyrum è Cordubæ vicinia oriundorum, aut Eliberitanorum, & Accitanorũ, Carthagini; aut Italicẽsium & Tuccitanorum Hispali viciniorum, sed Pacensiũ [a], Lusitanorum, & exterorum, Bethlehemitæ, Galli, Getuli [b] passiones descripsisse palam est. Cur de Hispalẽsibus siluerit causa hæc verisimilior, quod eorũ nemo Mauros Dominos, occasione sæuiendi data, prouocare ausus fuerit; cum iam apud Hispanos [c] plurimi, eorum qui (præpostero pro Christiana fide zelo accensi) tyrannorum aduersus pios omnes gladios acuebant, ardorem improbandum ducerent, & congregati, iussu regis, Episcopi Concilio facto vetuissent: ne quis vlterius ad hanc palæstram sponte sua curreret: agnoscit id

ceris clericorũ cateruis, viduata est ecclesia sacra præsulum & sacerdotũ officio. horrent diuina tabernacula squalidam solitudinem, aranea texit tẽplum, tenent cuncta silentium.
a memorialis lib.3.c.7.& in apolog.55.
b lib.1.& lib.2.c.8.
c lib 2.c.4.
d lib.2.ca.2.&c.
e lib.2.c.8.
f lib.3.c.11.13.
g epist. ad Vvillesindũ.
h in præfat. memorialis & lib.2.c 10.& lib.3.c.7.10
i lib.2.cap.8. lib.3.c.17.
k ibid.
l lib.3.c.7.11.
m apologet.
n lib.2.c.1.8. lib.3.cap.8.
o lib.2.c.6.
p lib.2.c.10.
q lib.2.c.12. lib.3.cap.10.
r apolog. ad finem.
s memor li.3.c.7.
t lib.2.c.3.
u lib.2.c.4.
x lib.2.c.10.

y lib.2.c.7. z lib.3.c.8. a vbique fere. b lib.3.c.14.& in apol. c lib.3.cap.11.& 13. d lib.2.c.4.& 8. e lib.3.c.15. f lib.2.c 8. g lib.2.c 5. h lib.2.c.9. i lib.3.cap.13. k lib.2.c.2. l lib.2.c.4. m lib.2.c.4.& 8. n lib.2.c 8. o lib.2.c.11. p Ibid. q lib.2.c 13. r lib.3.c.13. s lib.2.c.11. t lib.apolog. u lib.3 cap 17. x lib.2.cap.8. y Vasæi Chron. z Eulog.memor.lib.2.c.1. a lib.3.c.15. b lib.3.c.8. c inter sententię huius propugnatores vehementior fuisse videtur Hostigiesius Malacitanus Episcopus, aduersus quem Samson S. Zoili abbas apolog. scripsisse dicitur, eo quod in Concilio Cordubensi Hosti-

Eulogius memorialis ſanctorum lib.2. cap.15. licet ambiguis verborum anfractibus obſcuratum & per ſimulationem editum decretum Synodicum fuiſſe ſentiat. *Quidam* (inquit ille) *publicæ rei exceptor, præpotens vitiis & diuitiis, ſolo Chriſtianiſmi nomine denotatus, operibus autem Deo & angelis eius ignotus, à principio certaminibus beatorum infenſus detractor, derogator & infamator eorum, iniquus, tumidus, elatus, ſuperbus & improbus, quodam die (præſente Concilio Epiſcoporum) multas aduerſum me linguam commouens, exaggerauit contumelias. Anathematizare ſanctos decernit talia meditantes, maledicere imperat, perſequi ſtylo iubet electos: Verens infeliciſſimus omnium, ne iacturam honoris patiatur, qui non ſolum nullam reuerentiam ſanctis exhibere ſtuduit, verumetiam prædicare ſiniſtrum eſſe quod agunt in populis præcepit. Et* [a] *quanquam metu compulſi & Metropolitanorum iudicio, qui ob eandem cauſam tunc è diuerſis prouinciis à rege fuerant adunati aliquid commentarentur, quod ad ipſius tyranni ac populorum ſerperet aures: inhibitum eſſe martyrium, nec licere cuiquam deinceps ad palæſtram profeſſionis diſcurrere, præmiſſo pontificali decreto ipſæ literæ nuntiarunt: Eademque ſcheda minime decedentium agonem impugnans, quod futuros laudabiliter extolleret milites percipitur; verumtamen allegorice edita niſi à prudentibus aduerti non poterat:* Non *tamen inculpabile illud fuiſſe putamus ſimulationis conſultum, quod aliud geſtans & aliud ſonans, quaſi à diſcurſu martyriali plebem compeſcere videbatur; Quinimo, niſi legitima ſatisfactione, ſaltem pro plebe, nullatenus remittendum eſſe confitemur.*

At qualis qualis fuiſſe dicatur Concilij ſententia, id tandem maximo Eccleſiarum diſpendio, luctuoſa experientia comprobauit, Eulogio conſentientes iam plus ſatis ad ſæuitiem procliues Maurorum animos in apertum furorem propuliſſe, *ex illo* enim in peius *ruere & retro ſublapſa referri* fidelium res apud Hiſpanos cœpit: Antea forte exactionibus grauati *lunariter* [b] *ſoluere* cogebantur *graui cum mœrore tributum, tactu indumentorum ſuorum indigni* ab infidelibus iudicabantur; falſorum fratrum iniuriis obnoxij erant [c], qui *importabili cenſus onere colla miſerorum aggrauabant*, vtut [d] *contumelijs obruti*, & mordacibus petulcorum Mahumetanorum dicteriis impetiti pij, maxime Clerici; viuebant tamen, liberè, publicè, etiam [e] ſigno dato, & ad campanarum pulſum conueniebant; at poſtquam eorum quidam infelici auſu ignem gladio fodicarunt, *omnibus* [f] *imminens interitus multos errare compulit:* palatini omnes abdicati, tributarij facti [g], *noua baſilicæ deſtructæ, antiquis nuper adiecta* ornamenta ablata; rebellantes armis coerciti, interrupta Præſulum ſucceſſio, diuina humanaque iura omnia violata ſunt; hinc Toletum regia olim ciuitas [h] *per annos* 150. *paſtore* deſtitutum [i], *abſcondito Dei iudicio* 366. *annos à Mauris poſſeſſum, Chriſtiani pontificij dignitate* caruiſſe dicitur, donec [k] Æra 1133. vel 1123. vel 1121. ab Alphonſo 6. Mauris eſt ereptum. Quis meliora ſibi ſpondeat de Corduba? quis de Hiſpali, quam primus Sarracenorum impetus ſub iugũ miſerat, vt

giefius ipſum hæreticũ dixiſſet. Vide Ambroſij Moralis notas in lib.1. Eulogij & Garſiam in decretũ Gundemari.

a an hæc Epiſcoporum mens fuerit, iudicet lector; videtur enim idem de iis qui infideles ad vim inferendã cogerẽt ſtatuiſſe: ac de iis qui Idola frãgendo mortem paſſi erãt A.D.305. ſtatuerant Eliberitani patres can. 60. Viderit etiã an Mariana fidelis Concilij Cordubenſis interpres dici mereatur: dum lib.7.c.15. ſcribit, *patrum* A.D. 851. Cordubæ congregatorum, *ſententia iniuriarũ damnatos, quicunque iſti olim cum Mauris fœderis cõditiones violaſſent.*

b memorial. lib.1.p.651.

c lib.3.cap.5.

d vide *indices luminoſi* verba ab Ambroſio Morale citata in 1. lib. memorial.

e lib.1.p.651.

f lib.2. memor. cap.16.

g lib.3. cap.13.4

h Garſias in decretum Gundemari.

i Verba Vrbani Papæ & Alphonſi ab eod. citata.

k ſic Roderic. Tolet. lib.6. cap.23. & alij.

longiſſi-

longiſſimam 500. ad minimum annorum ſeruitutem ſeruiret, ad annum nimirum [a] 1216. vel [b] 1217. vel [c] 1247. quo Ferdinandus III. Caſtellæ & Legionis rex ſeruile iugum à nobiliſſimæ vrbis ceruicibus deiecit? Obteſtor tuam fidem, lector, poſſis ne in animum inducere, eos quos immenſa miſeriarum voragine imóque malorum omnium gurgite per tot ſecula demerſos audiſti, adeo *induruiſſe malis*, vt illo ipſo tempore, quo vix ſe à pauore recipere, vix reſpirare ipſis licuit opportunum ducerent, non iniurias quoquo modo propulſare non animos ex ipſo periculi imminentis intuitu ſumere, ſed λήρους ληρεῖν, & in mendaciorum plauſtris conuehendis malam operam male locare, vt diuino oraculo ſua fides conſtaret [d], *dens putrida dimotuſque pes eſt mendacis fiducia in die anguſtiæ?* Si (vt ſapienter monet [e] Siracides) *muſica in luctu intempeſtiua eſt*, imo ſi Salomonicam parœmiam non modo Dei loquentis auctoritas ſed experientia ipſa indubitatam fecit; [f] eum *qui carminibus conſtat ſuper corde afflicto, paranti ſericum in die frigoris, & acetum* fundenti *ſuper ſaponem ſimilem* eſſe; quis triumphatos à Sarracenis Hiſpanos in fabulis comminiſcendis animos oblectaſſe, dicam amplius, quis eos fabularum anilium portenta & nænias audire patiẽter potuiſſe ſibi perſuadeat, quas non ingenij ærumnoſi, anxij, ἐξαπορουμένου, ſed laſciuientis in nimia pace, adeóque otio abutentis fœtus eſſe conſtat? iis certe quibus (vt cum Paulo [g] loquar) ἔξωθεν μάχαι ἔσωθεν φόβοι nugari ex profeſſo non vacat; quoſque variis ac tenacibus anguſtiarum vndique prementium doloribus conflictatos ſcimus, incredibile eſt in ipſo malorum ſenſu, quando gemitus exprimit ipſa incumbentium calamitatum grauitas, ſimplicioribus tendiculas, dolóſque nectere vt in errorem fœdum prolapſi, ea vera, ſancta, veneranda--putent, quæ *non ſani eſſe hominis non ſanus iuret Oreſtes.*

Eorum igitur opinioni aſſentiri nondum poſſum, qui Hiſpanum decretalium Epiſtolarum ſiue Collectorem ſiue auctorem fuiſſe volunt; cum Bæticos, Carthaginenſes, Luſitanos ſub Maurorum tyrannide miſerrimam vitam traxiſſe, Gallæcos, Aſtures, Cantabros, Tarraconenſes, Gallorum auxiliis, vix ſuſtentatos quotidie in procinctu eſſe, quotidie pro vita, fide, libertate, pugnare ad annum Domini 900. coactos fuiſſe videam: oportet itaque (mea ſententia) vt qui Hiſpanum tot ſomniorum patrem quærunt, eum in alieno ſolo, extra omnem periculi aleam conſtitutum, non dicam vixiſſe, ſed vigilantem ſomniaſſe ſtatuant; quâ de re infrà videbimus. Quicquid ſit neminem negaturum confido, Hiſpanos in eo rerum ſtatu, librorum præſidiis, pacis artibus, literariis ingeniorum exercitamentis deſtitutos, acie mentis obtuſa fœdam rubiginem contraxiſſe, qua obducti ad errandum quam ad fallendum procliuiores fuerint; Præterea *cui bono* finxiſſent, quæ à delirante planô ſcripta Deo fauente demonſtraturi ſumus? Quá ſpe, quo præmio illectos putabimus vt Eccleſiaſtici regiminis antiquam formam peſſundarent, Romanóſque Epiſcopos cunctipotentes pronuntiarent? Quid ad excutiendum vel ſaltem ſubleuandum Mahumetanorum iugum opis ſibi ab illis polliceri poterant, qui

a L. Marinæus de reb. Hiſpan. lib. 7. Roderic. Santius hiſt. parte 3. cap. 39.

b vide Roderic. Tolet. in hiſt. Arab. Frãciſc. Taraphã in Ferdinando III.

c Mariana Hiſpalim tributum pendere coactam vult A. D. 1246. obſeſſam Anno 1247. Auguſti 20. captã, eod. anno Ferdinandum triũphantem admiſiſſe Decemb. 20. lib. 13. cap. 5. & 7.

d Prou. 25. 19.

e Eccleſ. 22. 6.

f Prouerb. 25. 20.

g 2. Cor. 7. 5.

Romam à Longobardorum & Saracenorum incursionibus alienis viribus ægre tutati Italiæ trientem, Siciliam totam Christianis eripi passi sunt? Id etiam me mouet, quod cum plurimas ad Gallos [a], Italosque à priscis vrbis Episcopis epistolas dictatas mentiatur ὑποβολεὺς, bis tantum Hispaniæ [b], bis Bæticæ [c], semel Cordubensis [d] prouincię meminerit: quod opinor non fecisset Hispanus de patriæ gloria etiam ex pseudepigraphis scriptionibus paranda sollicitus. Id denique suspicionem auget, quod in lutulenta epistolarum decretalium congerie multi Gallofrancorum & Longobardorum idiotismi legantur; Hispanorum, [e] quales ex Eterij, & Eulogij scriptis annotari possunt à curiosis, nulli; quis enim credat in tanta seculi barbarie impolitissimum, sed cuius impudentia omnem fidem superat scriptorem alienam balbutiem ita perpetuo affectare potuisse, vt à natiua semper abstineret; nec sibi, vel imprudenti, verbulum excidere pateretur, vnde cuias esset, deprehenderet emunctæ naris lector? Iudicent φιλαληθεῖς.

a vide infrà.
b Pseudo-Sixtus II. epist. 2. & Pseudo-Melchiades.
c Pseudo-Anterus & Pseudo-Eutychianus epist. 1.
d Pseudo-Dionys. epist. 2.
e *Verbi gratia* in ante, in amplius, gloriositer, deicola, itus, *&*, itum *pro itinere*, adepsit *pro adeptus est*; metalulum, *pro spatio*, victoriare, oramen, ardoritas, vindicium, deliquiũ *pro peccato*, multiplicus *pro multip. ex*, sol *pro die* &c.

Decretalium Epistolarum collectorem Germanofrancum vel Gallofrancum fuisse verisimile est.

Cap. V.

DIximus ex ipsa corniculæ furacis crocitatione & vitiosi sermonis charactere, ætatem eius nidumque deprehendi posse; licet enim nullum adeo barbarum scriptorem à Caroli magni & posterorum æuo natum videamus, qui Epistolarum decretalium artificis impuritatem æquauerit; in tammultis tamen ingenium & soli quod Carolus calcauit, & seculi quo vixit refert, vt nemo, nisi qui sibi sponte oculos eruerit negare id audeat: præsertim si (vel in transcursu) Stephani III. & IV. Adriani I. Leonis III. & successorum epistolas, Anastasij bibliothecarij scripta, Germanofrancica sub Pipino, Carolo, & Ludouico pio congregata Concilia, & Capitularium Caroli M. Ludouici pij, & Caroli Calui libros legerit. Nec vero si spurcissimi sermonis vitia à bipedum omnium nequissimo abessent, eum Caroli magni ætate superiorem dici paterentur absurdissima illa commenta quæ imperitissimum historiæ politiæque non modo primitiuæ Ecclesiæ, sed etiam Veteris Romanorum reip. nebulonem produnt. Unde enim portentosa ab eo conficta priscorum apud Ethnicos Magistratuum nomina *, *Archiflamines, Primiflamines, Primates legis seculi, primi legis seculi Doctores*? vnde *Primates, Archiepiscopi, Patriarchæ* etiam *vniuersales*, in Ecclesia ante 4. seculum? vnde appellationes ex toto orbe ad Romanum Papam? vnde paradoxa vix opinabilia, *Non licere populis, imo nulli fas esse Episcopos accusare*; *Illa sola Concilia rata esse quæ Romanus Antistes rata habuerit; licere quidem Metropolitis Episcoporum causas audire, at solius Papæ esse sententiam definitiuam pronuntiare*? &c. vnde inquam illa omnia præterquam ex summa impudentissimi saperdæ cæcitate, qui quicquid in buccam venit in chartam despuit, & quæ suo forte tempore patronos pr unum

*vide 1. Pseudo Clem. epist.

primum nanciſcebantur κυείας δόξας primis Eccleſiæ toto orbe celeberrimæ Epiſcopis adſcribere non eſt veritus? Germanofrancum autem fuiſſe id (præter ſtyli barbariem) inſinuare videtur, quod cum [a] ad Hiſpanos nonniſi quinque Epiſtolas; ad [b] Italos & [c] Campanos octo, ad [d] Ægyptios tres, ad [e] Afros & Mauros duas, ad [f] Oriētales 5. ſcriptas finxerit ad Gallos [g]; Germanoſque à veteribus vrbis Epiſcopis datas decem populo perſuaſum voluerit: hac forte opinione ſibi blanditus, Gallicanam [h] Diœceſim iam per ſe ſatis nobilem, eo quod veræ fidei inter omnes Occidentales tenax fuiſſet, [i] monſtriſque (vt cum Hieronymo loquar) *caruiſſet*, inde nobilitari poſſe ſi priſcis Eccleſiæ Romanæ præſulibus chariſſima fuiſſe videretur.

Addenda etiam duo quæ idipſum non modo inſinuent, ſed, vel ab inuitis, propemodum extorqueant: alterum, quod malèferiatus impoſtor inter alia plurima poſt A.D. 700. edita ſcripta, Bonifacij Moguntini ad Ethibaldum regem epiſtolam poſt A. D. 744. ditam, & Cangith abbatiſſæ epiſt. aliam poſt Annum 720. ad eundem Bonifacium ſcriptam deflorauit. Unde enim, cuius ope, qua via, in Hiſpanorum vix tunc animam trahentium manus veniſſent familiares hæ, præſertim muliebres, epiſtolæ? at nemo mirabitur eaſdem ſub Germanofrancorum manu fuiſſe, inter quos ab A. D. 719. ad 754. vixit Bonifacius, quoſque & infularum & ſchedarum & eorum omnium quæ domi recondita habuit, hæredes reliquit. Alterum, quod primi omnium Moguntini, Epiſtolarum Romanis antiſtitibus ſuppoſitarum collectionem in medium protraxerunt, & per totum orbem diſſeminauerunt, vt eam ab hoc fonte ad hominum famam profluxiſſe, & à Germanofrancis ad cæteras nationes dimanaſſe conſtet: Cum igitur leges [l] *eum qui famoſi libelli vim manifeſtauerit, quaſi auctorem delicti, capitali ſententiæ ſubiugandum* pronuntient, quis immenſam chartarum *in* ſanctiſſimorum piiſſimorumque Chriſti martyrum & confeſſorum *iniuriam vel infamiam* à ſceleratiſſimo impoſtore *propoſitam* congeriem à Moguntinis aſſeruari, legi, offerri, publicari audierit, eoſque vel vt *criminis auctores*, vel vt culpæ affines, *ex lege (donec auctorem produxerint) retinendos* eſſe dubitauerit? Teſtes in atrociſſimi criminis accuſatione expectas, benigne lector: at præſto ſunt, ijque fide digniſſimi; & propter patriam, Francus enim vterque fuit; & propter dignitatem, vterque enim è Clero; & propter ætatem, eodem enim vterque ſeculo vixit, quo primum prodierunt confictæ in Eccleſiæ Chriſtianæ diſpendium decretales epiſtolæ: & propter ſtudium, vterque enim eas citauit: alter forte è numero planorum qui eas ſuppoſuerunt; alter initio deceptus, ſed qui, errore agnito, inter monitores locum obtineat e mereatur, vt ſuo loco dicemus.

a vide ſupra.
b Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. Pſeudo-Pius epiſt. 2. Pſeudo-Soter epiſt. 2. Pſeudo-Damaſus epiſt. 7. Pſeudo-Ioan. 1. ep. 2.
c Pſeudo-Soter epiſt. 1. Pſeudo Euſeb. epiſt. 3. Pſeudo-Pelag. II. epiſt.
d Pſeudo-Euariſt. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 2. Pſeudo-Zepher. epiſt. 2.
e Pſeudo-Victor epiſt. 2. & Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4.
f Pſeudo-Fabian. epiſt. 1. Pſeudo-Marcellin. epiſt. 2. Pſeudo-Iulius epiſt. 1. & 2. Pſeudo Sixt. II. epiſt. 1.
g Pſeudo-Anicetus epiſt. vnica. Pſeudo-Eleuther epiſt. vnica. Pſeudo-Calliſt. epiſt. 2. Pſeudo-Lucius epiſt. vnica. Pſeudo-Felix I epiſt. 2. Pſeudo Euſeb. epiſt. 1. Pſeudo-Anaſtaſ. I. epiſt. 1. Pſeudo-Leo epiſt. 8°. Pſeudo-Ioānes III. epiſt. vnic. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 9.
h Inter Gallicanæ Diœceſeos prouincias 17. fuere, *Germania* 1. ſub Moguntiaco, & *Germania* 2. ſub Colonia Agrippina metropoli: vtraque etiam ſub Gallofrancorum imperio fuit. i Hieron. aduerſ. Vigilantium. k Vide epiſt 1. Pſeudo-Anacleti. l Cod. Iuſtin. lib. 9. tit 36. c. vnica. Theod. lib. 9. tit. 34. c 9. 10. cum Aniani interpret.

Primus nominandus venit librorum 5.6. & 7. Capitularium, post Ansegisum Lobiensem Abbatem, collector Benedictus Ecclesię Moguntinæ Leuita, is enim in præfatione quam farragini à se compilatorum Canonum præposuit, asserit, ea *quæ sub sequentibus tribus libellis ipse coadunare studuit, in diuersis locis* [a], *& in diuersis schedulis, sicuti in diuersis Synodis, ac placitis generalibus edita erant, sparsim inuenimus: maxime in S. Maguntiacensis Metropolis Ecclesiæ scrinio à Riculpho eiusdem S. sedis Metropolitano recondita, & demum ab Autcario secundo eius successore atque consanguineo inuenta reperimus quæ in hoc opusculo tenore suprascripto inserere maluimus:* Benedicti testimonium confirmat Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus libri aduersus Hincmarum Laudunensem post A.D.[b] 870. scripti cap. 24. *Quia* (inquit) *forte putasti neminem alium easdem sententias vel ipsas Epistolas præter te habere, & idcirco talia libere te existimasti posse colligere, res mira est, cum de ipsis sententiis plena sit ista terra; sicut & de libro collectarum Epistolarum ab Isidoro, quem de Hispania allatum Riculfus Moguntinus Episcopus in huiusmodi, sicut & in capitulis regijs* [c], studiosus *obtinuit, & istas regiones ex illo repleri fecit.* In eandem sententiam incertus auctor de Benedicto Leuita verba faciēs, hæc [d] habet, *Benedictus Moguntiacensis Ecclesiæ Leuita, capitula quædam regalia, Synodalia, & alia collegit, ex ijs quæ in scriniis eiusdem Metropolis reperiri fecerant Ricolphus Archiepiscopus qui monasterium S. Albani renouauit, & Moguntinæ Synodo sub D. Carolo præfuit, & Otgarius eius consanguineus & secundus post Aistulphum successor* &c.

Ex trium horum (quos velut vno ore loquentes audiuisti) testificatione, habes lector, scrinia Moguntina decretalium (si Deo placet) Epistolarum vel officinam vel emporium fuisse, & Moguntiaci si non officinatorem, saltem tabernarium qui promercales nænias venditaret egisse Ricolphum Moguntinorum Episcopum, quem refertam decretalium penum habuisse vel inde constare potest, quod Capitularium lib. 7. cap. 205. *Gregorij Papæ epistolam Wormatiæ* dicitur *attulisse*, cuius nulla nec ante fuerat, nec post fuit memoria. Is *Lullo*, quem *in Cathedra Bonifacij annos* 32. sedisse volunt, *defuncto successit* [e] A.D. 786. vel certe (ne de re nihili cum quoquam litem moueamus) [f] Anno 787. circa finem Octobris. Eodemque tempore, nempe Indictione [g] 9. Septembris 19. ab Hadriano I. promulgata dicitur [h] 80. vel 72. [i] Canonum farrago hoc titulo, *E Græcis & Latinis Canonibus & Synodis Romanis atque Decretis præsulum ac* [k] *principum Romanorum, hæc capitula sparsim collecta sunt, & Ingelramno* [l] *Mediomatricæ vrbis Episcopo, Romæ à B. Papa Hadriano data sub die* 13. *Kalend. Octobris, quando* [m] *sui negotij causa agebatur* hanc collectionem quæ postea [n] Hincmari nec suspicionem effugit

a nota, lector, Benedictum hunc *sparsim edita* inuenisse quę descripsit, nō ex aliqua collectione deprompsisse: vt tandem aliquando aduertas, compilationem ex qua tam multa mutuatus est, vel nondum in vnum corpus coaluisse, vel adeo ab incude colentem fuisse, vt eam nominare ausus non fuerit: en pietatem & fidem hominis.

b post Attiniacēsem Synodum vt legere est ad finem c. 55.

c nolui lectionem mutare licet non desint, qui in Mss. *curiosius* non *studiosius* legi moneāt.

d Vide initio libri Capitul.

e Annal. à Pithœo editi, Vrsperg. Sigebert. Herman. Contract.

f Baron. ad diem 18. Octob. ex Mariano, Scoto & Breuiario Moguntino. Vide & Chron. Quedelburg.

g indictio Cæsarea cœpit Anni 785. Septembri: pontificia anno 786. ab initio.

h Sic Baron. A.D. 786. §. 6.

i Sic Tomi Concil. 3. partis 1 Sect. 1.

k Hincmar. *Ducum.*

l Idem *Engelramno*, sedisse autem videtur Engelramnus, *ab A.D. 775. ad* 797.

m Idem *pro sui*, forte *proprij*.

n Hincmarus libri aduersus Hincmarum nepotem scripti cap. 24. de huius collectionis auctore dubitanter loquitur; *de sententiis* inquit, *quæ dicuntur collectæ* &c. forte quia, indigna videbatur Adriano I. earum collectio, vtpote vt in qua *dissona inter se habebantur & diuersa à patris Canonibus, & à iudiciis Ecclesiasticis discrepantia.*

nec censuram, tanti fecisse videntur quicunque priscis vrbis Episcopis pudenda deliramenta supposuerunt, vt ex ea plusquam sexaginta capitula vel ad verbum (nec id semel) descripserint, vel additamentis aucta, insulsis nugis attexuerint; vel, sensu seruato, aliis verbis expresserint: vel saltem insinuauerint; vbique crambe hac recoctâ, vbique (neglectâ lectorum nauseâ) apposita vere patribus cum Paulo exclamare licuit, [a] μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. Quid enim epistolæ? annon conspersio Hadrianæorum axiomatum acore fermentata; amara de venenato seminario translata plantaria; è solo licet infelici luxuriosa seges? Quid è contra Hadriani collectio, nisi corporis epistolarum σκελετὸς, vanissimæ structuræ basis, sementis in culmos & aristas steriles excrescens, vtpote nacta solum idoneum, cultorésque quidlibet ex quolibet exsculpere, & Anaxagoræum μίγμα conflare doctos? Non credent, quos præconcepta hactenus de Epistolarum veritate & antiquitate fefellit opinio, multos enim ne nuperum delirium auersari, & [b] *abominationem loco sancto* exturbare cogantur, fronte caperata pronuntiare audias, non esse in Epistolas translata Hadriani capitula; sed Epistolis, Hadriani collectionem maxime ex parte natales suos debere. At quamplurimis (eorum pace dictum velim) sententiam hanc incommodis obrui, pauca hæc planum facient. 1. Si Epistolæ eorum sunt quorum titulis ornantur, annon prorsus hebes, imo in Patres iniurius dicendus Hadrianus, qui quod è sanctissimorum martyrum penu reuera hausit, *Romanis Ducibus, Synodis, Canonibus* tum *Græcis* tum *Latinis* acceptum tulit? annon vel pedibus in sentētiam nostram concedendum, vt titulo sua veritas maneat, vel falsi titulus arguendus, vt *Canonibus, Synodis, principibus*, nihil; Epistolis omnia debeantur?

[a] 1. Cor. 5. 6.

[b] Matth. 24. 15.

2. Si ex epistolis Capitula sua mutuatus est Hadrianus, quo casu factum, vt capitulorum illorum verba quibusdam sæpe, quasi furcillis, in Epistolarum textum intrusa, videantur, vt *nescias quid cui cohæreat*, totáque sermonis series *omni materiæ conuenire* videatur, *quia nulli conuenit?* expende lector & iudica. 3. Si, vt postea ad oculum (Deo propitio) demonstrabimus, Epistolarum artifices plurimorum qui eorum ætatem [c] præcesserunt, scripta incredibili audacia interpolarunt; verbi causa Ambrosij, Augustini, Benedicti, Celestini, Damasi, Ennodij, Hieronymi &c. qua cautione negabimus, nihil à diris illis Harpyis in Hadriani primi collectionem attentatum fuisse? 4. Si ex epistolarum fonte Hadriani riuus profluxisse credendus est, quo fato euenit, vt eadem verba ab iis qui ante Nicæni Concilij tempora Epistolas dictasse feruntur, Apostolorum de quibus nihil Hadrianus dixit; ab iis, qui post A.D. 325. scripsisse creduntur, Nicænæ Synodi decreta dicerentur? an verisimile est, vel Nicænos Patres, inter quos nonnulli [d] quosdam vrbis antistites ne de nomine nouerant ex Ecclesiæ Romanæ scriniis, & Latinorum abditissimis κειμηλίοις canones suos eruisse; vel Julium, Felicem & alios posteriores, adeò desipuisse, vt ea quæ ab Apostolis statuta fuisse ex prædecessorum Epistolis didicerant, Nicænæ Synodo adscriberent, mallentque Synodi auctoritate quam

[c] dico præcessisse quia absurdissimū fore credere eos diuinare potuisse quæ postea à posteris αὐτολεξεὶ erant conscribenda.

[d] exemplo sit inter alios hist. pater Eusebius, cui Marcellus, & Cletus ignoti planè fuerūt.

Apostolica niti? Hæc ad specimen, vt qui hactenus oscitantes hallucinati sunt, errore deposito, tandem statuant Pseudo-Isidori merces nonnisi post annum Domini 786. siue Ricolphi, siue (quod magis probamus) aliorum qui Ricolpho superuixere arte conquisitas fuisse. Non sane nego quos supra citaui testes in ea sententia esse Epistolas sub Ricolpho innotescere cœpisse: nec diffiteor Hincmaro persuasum fuisse eas de *Hispania allatas, à Ricolpho* in vulgus sparsas &c. non deniq; abnuo easdem annorum aliquot interposità ab editione Collectionis Engilranmo datæ morâ, expectatoque Hadriani [a] primi obitu prodire potuisse; sufficiebat enim plena annorum tessaradecas, quam ab A.D.800. ad Ricolphi dormitionem [b] efflu xisse cõstat, disseminandis huiusmodi quisquiliis vt tandem Gallicanas regiones replerent: non tamen desunt argumenta quæ suadeant Ricolpho vel integram *pseudoli mercatoris* collectionem, vel saltem epistolas aliquot quales nunc habemus incognitas fuisse: Hispanos eidem nihil contulisse, Hincmarum vero (quod ad suspicionem fraudis amoliendam, repetendamque altius nuperæ farraginis originem vulgo iactatum fuit) vlteriore veritatis inquisitione insuper habità, credidisse: Quid nos ad Hispanos à falsi crimine liberandos impellat, iam supra diximus; nostras mox super ementito Isidori mercatoris titulo coniecturas allaturi, vnum hic addemus, non facile fidem inuenturos quicunque Hadriani collectionem (ex qua in tanta collapsæ reip. & disciplinæ Christianæ ruina nihil propemodum commodi haurire poterant Hispani, cum nulla inter eos appellandi Papæ potestas, nulla Cleri priuilegia illibata essent) Româ in Hispaniam post A. D. 786. perlatam; ac demum ex Hispaniis in Germaniam paucissimis annis exactis numerosam epistolarum segetem aduectam contra omnem veri speciem asserere maluerint, quam (quod ipsa rei euidentia in dubium reuocari non patitur) confiteri collectionem illam Gallofranco Engelramno primum datam, ad Moguntinos finitimos postea delatam fuisse, qui ea abusi, quicquid libuit finxerunt, & Vigilantium somnia Isidoro, & aliis à tanta mentiendi libidine alienissimis, affinxerunt.

a obiit Hadrianus A.D. 795. 7. Kal. Ianuarij.
b Ricolphum Anno 814 viuere desiisse scribũt. Lambertus Schaffnaburg. Marianus Scotus, Trithem. in Chron. Hirsaug. at Serarius hist. Mogunt. lib. 4. *anno* 814. *vel certe* 815.

Porro ne quis vel Pseudo-Isidorianæ compilationis, vel Epistolarum omnium, quas hodie farrago illa complectitur, siue auctorem, siue collectorem Ricolphum fuisse suspicetur, quod post Hincmarum alij crediderunt; clarissimo, & quod arte nullâ eludi queat argumento, fieri id non posse probamus: Quod scilicet, cum absurditate non careat Ricolphum anno Domini 814. vita functum, Centones ex scriptis toto quatuordecimo post editis consarcinatos, vel farciuisse vel nouisse, Epistolas quasdam, verbi causa, Pseudo-Urbani & Pseudo-Joannis 3. in quibus Concilij Parisiis sub Ludouico pio A.D.829.[c] coacti, sententiæ ad verbũ leguntur; vel penitùs, vel quales hodie sunt, ignotas Ricolpho fuisse nemo iure dubitare possit: meminerit prætereà lector, illã ipsam de qua nobis sermo est, Pseudo Urbani epistolam, aliis olim verbis conceptam fuisse quam nunc legatur; vbi enim ante annos 770.[d] Hincmarus & Carolus Caluus in epist. ad Patres Cõcilij in Cha-

c annus Domini 829. est 15. à Ricolphi obitu, & 3. ab Aistulphi qui Ricolpho successit dormitione.
d Hincmar. epist. 8. c. 3.

in Charissiaco [a] cōgregati legebant, *Res & facultates Ecclesiasticæ oblationes appellantur, quia Domino offerūtur, & vota sunt fidelium, ac pretia peccatorum, & patrocinia pauperum: si quis illa rapuerit, reus est damnationis Ananiæ & Sapphiræ, & oportet huiusmodi tradere Satanæ, vt spiritus saluus fiat in die Domini*: in codicibus nostris hæc longe diuersa habemus, *Ipsæ res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vsibus quam Ecclesiasticis, & prædictorum Christianorum fratrum vel indigētium conuerti; quia* [b] *vota sunt fidelium, & pretia peccatorum ac patrimonia pauperum, atque ad prædictum opus explendum Domino traditæ. Si quis autem (quod absit) secus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat*: ac post lineas 41. partim ex Scriptura [c] partim ex [d] Codice Theodosiano, partim ex ipsa impostoris mantissa petitas tandem subduntur hæc verba, *quoniam* [e] *iuxta Apostolum tradere oportet huiusmodi hominem Satanæ, vt spiritus saluus sit in die Domini*. Id etiam obiter moneo, de secunda Pseudo-Joannis primi epistola dici posse, eandem eius ac epistolarum Pseudo-Urbani & Pseudo-Joannis tertij rationem esse debere, quandoquidem in ea notari possunt imitationes quædam phraseon quibus vsus est Jonas Aurelianensis in epistola ad Carolum Caluum, quem regnare cœpisse anno [f] à Ricolphi obitu 25. nemo negauerit: idem forte in aliis Epistolis alij obseruaturi sunt; sed hæc in transcursu.

a Concil. illud congregatum est A. D. 856. locus autem hodie dicitur *Cressi sur Serre*.

b hæc verba deprompta diximus ex Prospero.

c describit impostor ca. 5. Actorum ad versum 12.

d lib. 16. tit. 2. c. 40.

e 1. Cor. 5. 5.

f A. D. 839. obiit enim Ludouicus pius 12. Kal. Iulij hoc anno.

Postquam Ricolphum si non ex toto, saltem ex parte à culpa eximimus, alium qui post ipsius obitum vixerit, Epistolarum vel conscriptorem vel mangonem quæramus necesse est; is autem non longe quærendus videtur, sese enim quodammodo offert in quem Imposturæ suspicio merito cadat, ille ipse qui modo de Ricolpho testimonium tulit Benedictus Diaconus; is enim omnium primus epistolas in partes secuit, quas insigni temeritate sed non omni pudore decocto (titulos enim omisit) regiis Capitulis admisceret [g]: ipsum etiam, sed frustra, toto aduersus [h] Chorepiscoporum munus impetu, vt ecclesiæ noxium persuaderet, debacchatum opinor; licet enim circa eos sub Leone III. (ad quem Arno Juauiensis [i] Episcopus à Germanofrancis missus legitur) aliquid attentatum videatur: nemo tamen Chorepiscopatum illicitum aut ante quadringentos annos à Damaso prohibitum, aut à Leone I. & Joanne III. penitus improbatum fuisse vel pronuntiauit vel credidit: habuere semper Chorepiscopos [k] suos Ecclesiæ Gallicanum imperium agnoscentes; siquidem paulo post A. D. 814. Agobardus [l] *Lugdunensis Ecclesiæ Chorepiscopus* in locum Leidradi monasticam profitentis est subrogatus, & post A. D. 835. Theganus Treuirensis Ecclesiæ Chorepiscopus *de Ludouici pij gestis* libellum scripsit, & Gallicanæ Ecclesiæ Synodus A. D. 820. Parisiis [m] congregata, Hispalensis Concilij secundi [n] vestigiis insistens, Chorepiscoporum munus arctis limitibus circumscribendum non abolendum censuit: quod dissimulans Benedictus Leuita, à quo scriptas sub Damasi Leonis, & Joannis pontificum nominibus epistolas & defloratam Parisinam Synodum suspicor, Chorepiscopatum & ab antiquis, & suo tempore à Germanofrancis abrogatum falso asseruit; cum Rigboldus

g Vide capitular. lib. 6. cap. 119.

h Vide capitul. lib. 7. cap. 187. 318. 320. 328. & 320.

i Iuuauia hodie Salisburgum.

k Vide capitular. lib. 1. cap. 9.

l Ado in Chron.

m Concil. Paris. cap. 27. lib. 1. Vide & Cōcil. Meldensis A. D. 845. habiti, cap. 44.

n Concil. 2. Hispal. cap. 7.

Rhemensis Ecclesię Chorepiscopus [a] Synodo Suessionensi sub Hincmaro interfuisse A. D. 853. & Nicolaus I. post A. D. 858. ad Rudolphum Bituricensem scribens [b] Chorepiscopale munus probauisse legatur. Aduersus Benedictum eundem suspicionem augere potest, editum ab eo, in ipsa quam suo nomine euulgauit, capitularium collectione, malæ fidei specimen. Audierat [c] circa A. D. 787. sub Paulini Aquilegiensis patriarchæ Romanæ sedis legatione fungentis auspiciis primam Capitulorum collectionem Aquisgrani prodiisse; & [d] *Carolum regem anno* 802. *legatos per imperium misisse, & 24. capitula constituisse:* ac tandem Ansegisum Abbatem [e] A.D. 827. quæcunque repererat capitula magna cum laude digessisse: huius Miltiadis tropæis à somno excitatus Benedictus parisque adoreæ consequendæ ardore inflammatus, quæcunque vel inuenit primus vel ab aliis inuenta interpolauit, studiosissime conuasauit: ne cui autem mirum videretur post Ansegisi laborem tantam capitulorum è tenebris nescio quibus erepentium scaturiginem momento velut è terra nasci; finxit *ab Ansegiso nec media inuenta forsitan fuisse vel collecta*, necesse fuisse [f] *vt à fidelibus vbicunque inueniri potuissent quærerentur.* Ideo *ea* se *quæ ille aut* [g] *inuenire nequiuit, aut* [h] *inserere fortasse noluit, & illa quæ postulans à fidelibus S. Dei Ecclesiæ, & Pipini ac Caroli atque Ludouici didicit* [i] *in iam dictis libellis minime esse inserta,* [k] *pro Dei omnipotentis amore, & S. Dei Ecclesiæ ac seruorum eius atque totius populi vtilitate fideliter inuestigare curauisse, & in tribus libellis distincte cum titulis suis coadunare* [l] *ac Ludouico, Lothario que, atque Carolo nobilissimis regibus filiis videlicet Ludouici pijssimi Imperatoris habenda & omnium Christianorum fidelibus tradenda scribere non* distulisse. En hominis in re seria ludentis, technas: *Virtutis veræ custos rigidúsque satelles, Tertius è cœlo cecidit Cato*, cui *populi salus suprema lex* esse videatur: at quisquis penitiùs in omnes operis ab ipso publicati partes introspexerit, is vel insulsa mendacia, vel centones πολυποικίλους, vel certe Canones maxima ex parte interpolatos sæpissimè deprehendet; ac si inter libros tres postremos capitularium & priores quatuor in quibus etsi forte non omnia purissima, nihil adeo portentosum aut adulterinum occurrit, comparationem instituerit facilè comperiet quantum distent æra lupinis. Conferantur (si placet) [m] Concilij Paris. A. D. 829. celebrati lib. 1. cap. 1. 2. 3. 4. 6. 9. 10. 16. 20. 27. 33. 40. 41. 42. 43. 44. 46. 47. 48. 49. 50. 53. cum cap. 164. & 165. lib. 5. Capitularium, cap. 160. lib. 6. capitibus 166. 167. 163. lib. 5. cap. 1. 3. 4. addit. 2. ad 7 capitular. cap. 175. 174. 168. & 169. lib. 5. cap. 6. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 10. 7. 8. 9. 17. addit. 2. ad 7. librum Concilij Paris. lib. 2. partis 1. cap. 4. & 12. cum cap. 2. addit. 2. ad finem lib. 7. capitul. Epistola Episcoporum ad finem lib. 2. partis 1. Concilij Paris. & cap. 2. eiusdem partis; cum cap. 22. additionis iam dictæ. Concilij Paris. lib. 2. part. 2. cap. 2. 3. 22. 23. 24. 25. 26. 27. cum capp. 18. 17. 23. 24. 25. eiusdem additionis. Concilij eiusdem lib. 2. part. 2. cap. 8. 9. 14. 17. 18. cum capp. 163. 179. 180. 181. lib. 5. Capitularium Cō-

[a] apud Frodoardū hist. Rhem. lib. 3. cap. 11.
[b] Vide epistolam, ad finem partis 2. Tomi 3. Conciliorum.
[c] Vide capitul. lib. 1. ad cap 82.
[d] Sigebert. in Chron.
[e] Sigebert. ibid. Ansegisus ipse idem testatur initio præfat. his verbis, *Anno incarnationis ipsius 827. Indict. 5. anno vero 13. imperij gloriosissimorum principum D. Ludouici Augusti Christianæ religionis magni propagatoris; & Lotharij Cæsaris filij ipsius Ansegisus &c. hæc subter descripta adunaui capitula.*
[f] Vide præf. Benedicti.
[g] quæ scilicet nondum erant aut adhuc latebant.
[h] cur inserere ea noluit nisi quia si iā tum erāt, suspecta videbantur?
[i] didicit forte à parasitis Paparū: forte cōmētus est.
[k] scil. centones farciuit pro Dei, Ecclesiæ, populi amore quis credat? [l] egregiā vero laudem fabulas regibus & plebibus obtrudere. [m] hæc pauca ad specimen, plura obseruabūtur ab aliis.

cilij

cilij Aquisgran. [a] sub Greg.4.part.1. cap.6.7.8. cum cap.171.172.173. libri 5. eorundem capitul. eiusdem Concilij part.2. cap.1. 2.3. 4. cum cap.21.& 22. additionis 2. ad librum 7.capitul.Concilij [b] Cabilonensis sub Leone III. cap.25. 26.27. 30. 32. 33. 34.35. 36.38. 42. 43.47.48. 49.cum capp.23.25. 26.28.29.31.32.33.34.35.36.37.38.39.41.additionis 3.ad lib.7.eorundem capitul.

a A. D. 837. coacti.

b A.D. 813. habiti.

Quo tempore,quo monitore ad opus se accinxerit Benedictus,iam supra ex eiusdem præfatione & incerti auctoris de eodem elogio didicimus;ne tamen nos incautos obliuio caperet,monuit ipse rursus in carmine præfationi addito,vbi hæc inter alia,

Autgario demum,quem tunc Moguntia summum
Pontificem tenuit,præcipiente pio,
Post Ansegisum scil.*Benedictus ego ternos Leuita libellos*
Adnexi legis queis recitatur opus.
Quos patet inuentos,præfatio pandit vt ipsa,
Distinctim titulis suppositosque suis.

Cum igitur Autgarium secundum Aistulphum ab [c] A. D. 825. vel 826.ad 847. Episcopatum Moguntinum administrasse testentur Annales à Pithœo editi, incertus auctor initio Capitularium, Hermãnus Cõtractus, Lambertus Schaffnaburgensis, Marianus Scotus, Auentinus lib. 4. Gaspar Bruschius *in epitome episcopatuum Germaniæ*, Serarius *Mogunt.*lib.3. & *in epist.Bonifacij* epist.116. constet autem Benedictum Lothario & fratribus post Ludouici pij mortem in regni possessionem A.D.839.vocatis, collectionem suam dedicasse, ad cuius finem adiecta est vltima appendix *ex Decretis Wenilonis* Senonensis *& Hincmari* Rhemensis deprompta,*anno Caroli* Calui *vndecimo*,seu A.D. 849. Capitularium postremos libellos tres inter annum 847. [d] & 850. vel certe 855. prodiisse oportet;quo tempore vel ab ipso Benedicto confictæ, vel ab eodem sub incudem reuocatæ ac tandem in vnum corpus redactæ videntur Decretales Epistolæ: vnam enim eandémque beluam, informem, quemque alia forte abegerat, partum lambendo paulatim figurasse, præter ea quæ supra adnotauimus, stylique identitatem,& phraseon sordes, & periodorum inconcinnam struem, hæc etiam insinuant; 1. Paginæ integræ ex epistolis in epistolas translatæ sæpissime leguntur; 2. Quos locos ex Bibliis & scriptis Veterum depromptos,siue studio siue casu, mendosum exemplar nactus, adulterauit ὑποβολεύς, (adulterat autem fere omnes)eosdem corruptelis iisdem infectos in posterioribus epistolis sæpius repetit. 3. Nec alienis solum verbis sæpius abutitur, sed illis ipsis phrasibus, quarum ope aliena suis connexuerat. 4. Si quando ipsum spiritus deficit, aut hærere in vado cogitur, solennes habet formulas quibus quasi contis subigat orationem & ad vlteriora sæpe ἀπροσδιόνυσα propellat; hanc exempli causa in quam aliquoties incurras, *Hæc, fratres, valde timenda sunt* &c.

c eãdem sedisse A. D. 827. colligimus ex epist. Ludouici pij Concilio Paris. præfixa.

d Baron. ad A.D.845.post A.D.854.promulgata fuisse asserit. vide §.38.

Quo vero fine tam multa in Romanæ sedis gratiam commenti sunt,siue *Autgario præcipiente* Benedictus, siue Ricolpho hortante alij

priores? Meminerit primum, lector, Bonifacium, sub quo Moguntiacum ad primæ sedis honorem A. D. 745. euectum est, ad promerendam pontificum gratiam crebro Romam commeauisse; Anno videlicet 719. quando Germanorum Apostolus & Rom. sedis legatus factus est: Anno 723. quando Episcopali dignitate auctus est: Anno 738. quando Gregorium III. inuisit; Anno 751. (si Egiluardo [a] fides habenda sit) quando Burchardus Wirceburgensis episcopus creatus est. 2. Eundem crebro legatos ad vrbicos papas misisse, nempe A. D. 731. clericos aliquot quorum nomen excidit; Anno 726. Denual; Anno 742. & 745. Deneardum: Anno 748. Burchardum: Anno 751. Lullum, quem postea successorem habuit. 3. Eundem iureiurando præstito Gregorio II. [b] pollicitum fuisse se *fidem, puritatem atque concursum Petro, & vtilitatibus Ecclesiæ Romanæ, cui à Domino Deo potestas ligandi soluendique data est, & eius Vicario atque successoribus eius per omnia exhibere.* Gregorio III. (à quo pallium [c] obtinuit) A.D. 731. se *omnem debitam obedientiam* redditurum: Zachariæ, se [d] *seruum, subditum & discipulum, quantoscunque obedientes vel discipulos donauerit Deus ad obedientiam Apostolicæ sedis inuitare atque inclinare non cessaturum*; & Stephano [e] III. se *sedi Rom. seruiendo seruum fidelem & deuotum permansurum.* 4. Eundem [f] à Zacharia delectum qui abdicato Childerico Pipinum regnum Francorum inuadentem vngeret. 5 Eundem denique horrendi huius pronuntiati quod Gratianus in Decretorum [g] codicem retulit nouitate commendatum fuisse; *Si Papa suæ & fraternæ salutis negligens deprehenditur, inutilis & remissus in operibus suis, & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi, & omnibus, nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus:* [h] Huius *culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine est iudicandus, nisi* [i] reprehendatur *à fide deuius.* Quid non sibi capitale magnúmque spondere pontifices debuerunt de viro cui talia ac tanta portenta excidere potuere? Bonifacij muneri, vicarij ordine successerunt, Lullus sanguine Bonifacio iunctus, Ricolphus [k] Caroli magni Archicapellanus; Aistulphus; Autgarius Ricolphi consanguineus &c. quorum vtut obscura mansit memoria, propensior tamen in Romanos Pontifices affectus latere non potuit; extant enim [l] Lulli, coætanei Papæ opem expectantis, literæ; extant [m] Leonis III. & Gregorij IV. ad Ricolphum & Autgarium Eucharistica epistolia, in quorum altero Autgario gratulantem audias Gregorium, quia *se totum erga sedis Apostolicæ præsulem, vt condecebat, impendere curauit*: extat denique incerti auctoris initio collectionis Benedicti de Ricolpho & Autgario testimonium; *vterque* (inquit) *huiusmodi capitulorum percuriosus fuit, & erga sanctam sedem Romanam valde deuotus, adeo vt Autgario etiam Apostolicus Gregorius suas vices in Germania aliquando commiserit: Hic Hludouici Imperatoris filiis contra patrem fauit, sed postea reconciliatus est*, &c.

a vitæ Burchardi lib. 1. cap. 7.

b A.D. 723.

c A.D. 732.

d A.D. 741.

e A.D. 752.

f anno 751.

g dist. 40. c. si Papa.

h Deusdedit. Card. lib. 1. cap 231. *Cuius* &c.

i Deusdedit *nisi forte deprehendatur.*

k vide Reginonem lib. 2. & Auentinum lib. 3.

l vide inter epistolas Bonifacij.

m Ibid.

Cum itaque Bonifacium proximósque eius successores Romanæ sedis, cuius fauore subleuati ad summam dignitatem excreuerât, compendia studiosissime sectatos fuisse constet; quis vel deuinctissimos

clien-

clientes patronorum quorum gratiæ omnia propemodum debebant, commodis inuigilauiſſe dubitet: vel Moguntiacenſem agrum à mancipiis Papalibus excultum, fabularum in Epiſcoporum vrbis gratiam efflictarum feracem fuiſſe miretur: vel in tanta mancipiorum turba aliquem fuiſſe cui graue non eſſet deuotum caput famámque Romanæ Eccleſiæ vtilitati, etiam per nefas parandæ, offerre, neget: vel ab eo qui filiorum aduerſus piiſſimum patrem rebellantium prope parricidiales animos improbo conſilio incendit, falſi crimine teneri, fáſque omne proculcare ſtupeat: vel denique ab vrbici Papæ iamdudum ad tyrannidem anhelantis legato, regibus honorifica, Eccleſiæ ſalutaria, veritati conſona expectet? Ad hanc quam Autgarius geſſit legationem reſpicere videtur Capitulariũ collector Benedictus, cùm ſcribit,[a] *agnoſcendum eſſe omnia hæc* quæ in vnũ corpus redegit *capitula maxime Apoſtolica auctoritate fore firmata:* Ludouici *capitula* [b] *Apoſtolica auctoritate & Synodali ſanctione decreta* fuiſſe: *triũ* [c] *vltimorum librorum capitula Apoſtolica eſſe cuncta auctoritate roborata: quia his cudendis maxime Apoſtolica interfuit legatio,* ſuſcepta nempe ab Autgario: quo præſente, imò *præcipiente* (vt ſupra à Benedicto ipſo audiuimus) Moguntiaci cuſa ſunt Capitularia, & inueſtigatæ eorum fodinæ: *firmata* ergo *Apoſtolica auctoritate* dicuntur, quia Autgarius Romanæ ſedis legatus, Gregorij IV, conſiliis & auctoritate fretus eadem conſcribi iuſſit, & poſtea probauit.

[a] vide præfat. Benedicti

[b] lib. 6. cap. 96.

[c] ad finem libri 7.

Cæterum ne quis quod de Ricolpho ſcripſit Hincmarus *Capitularium curioſum* eum fuiſſe, fruſtra de Autgario ab Incerto auctore dictum ſuſpicetur; moneo Autgarium hunc, contra [d] Veterum Canonum ſtatuta, fuiſſe in comitatu principis aſſiduum, aulicíſque turbis adeo implicitum vt neceſſe fuerit [e] Moguntinum clerum plebémque porrecto libello miſſionem eius à Ludouico efflagitare, ne ſemper à grege abeſſe cogeretur. Videri ſcil. volebat Autgarius, vt libelli verbis vtar, Imperatori *in omnibus fidelis, beneuolus, humiliter ſubiectus, rite benignus, & in eo maxime, libenterq; laboraturus, quo valeret bene piiſſima* Auguſti *Excellentia illæſa exiſtere, & in æterna beatitudine cum ſanctis omnibus triumphata in cœlo gaudere.* At hoc prætextu reip. gubernaculis aſſidens Ludouicum plus ſatis (pro innata pietate) ad fauorem Clero impertiendum propenſum magis ac magis deliniebat, Epiſcoporum iam tunc [f] ad maiora aſſurgentium (depreſſa politici magiſtratus auctoritate) ſpes exigebat: leges, ſi non figere ac refigere pro arbitrio, at certe inflectere, addendo & ſuggerendo quæcunque videbantur oportuna conabatur: hinc enim Benedictinam Capitularium, vt plurimum, centonibus refertam collectionem originem ducere probabile eſt. Supremam denique Gallofrancicorum principum poteſtatem, ipſúmque dignitatis tunc temporis vrbis Epiſcopis formidoloſæ, florem paulatim infringebat; cum enim Carolus acceptis [g] *patricij* & [h] *Auguſti* titulis, vrbis Dominus euaſiſſet, abdicatorúmque Græcorum exarcharum & Imperatorum iura omnia ſibi vendicaſſet: Summam naſcentis Imperij maieſtatem reuereri coacti Papæ, principum religioſiſſimorum per emiſſarios quoſcunque, maxime per legatos à latere, inter quos Aut-

[d] Vide Concil. Antioch. c. 11. Sardic. c. 7. &c.

[e] Vide inter Epiſt. Bonifacij epiſt. 117.

[f] Vide Concil. Arelat. ſub Carolo M. c. 13. Mogũtin. cap. 8. Turon. cap. 33.

[g] A. D. 774.

[h] A. D. 800. exeunte.

garius fuit, patientiam tentare; factiosos[a] ad perturbandam remp. stimulare, lapidémque omnem mouere cœperunt, quo tandem sese iugo omni subducerent. Hic autem subit animum nimiam optimorum principum lenitatem & securitatem, summámque seculi illius pontificum, ceríque versutiam mirari; nam quo tempore reges diuino cultui addictissimi, omnia in tuto esse crediderunt, & prospera omnia sperarunt, si Ecclesiarum præsides, fouere, suspicere, venerari, summi imperij participes efficere possent: eodem Pontifices, velut Orci galea tecti, improuidos aggredi, simplicitati piorum insidiari, pietati omnium illudere, zelo abuti, fabellis niti, factionum se duces profiteri ausi ad supremam in terris regibúsque ipsis tremendam, quam iactant hodie, potestatem grassati sunt.

a Autgarius aduersus Ludouicum stetit, Lotharij & fratrũ partes secutus; ideo à Thegano cap. 47. Ludouici *insidiator* vocatur: idem postea aduersus Ludouicum Baïoariç regẽ & Carolum Caluum fratres, pro Lothario armis correptis insurrexit, Nithard. lib. 2. p. 327. & lib. 3. p. 351. & 357.

Quo consilio Decretalium Epistolarum collectioni Isidori Mercatoris nomen præfixum fuerit.

Cap. VI.

CVm diuina testificatione[b] certum sit eos qui *male agunt lucem odisse*, tantum abest vt mirum cuiquam videri possit Epistolarum consarcinatorem alieni nominis larua tectum in lucem hominum prodire voluisse; vt mirum plane iudicari debeat, si quisquam tanti sceleris reus etiam data fide publica indicari se passus fuerit. Nemo igitur id de me sperauerit, vt quascunque latebras quæsiuit, [c] *negotio in tenebris perambulanti* incumbens tenebrio, inuestigaturum me profitear; satis, mea quidem sententia, officio defunctus videbor, si de abdititissimis *densáque caligine mersis* rebus non improbabiles coniecturas erudito lectori obtulero. Isidorum Hispalensis Ecclesiæ episcopum viuere desiisse antequam ex vtero prodiisset ἀποδεικτικῶς supra demonstrauimus; docuimus etiam verisimile non esse vel ab Hispanis compactam vel inter Hispanos primum visam decretalium farraginem; restare videtur, vt inquiramus, an circa A.D. 800. id est vel paulo ante vel paulo post Hispani vllius sit memoria, qui inter Germanofrancos constitutus siue nomen siue operam, impostoribus dedecoris particeps futurus, communicare potuerit: Occurrit autem initio noni seculi Eulogij Cordubensis frater Isidorus nomine, Hispanus genere, conditione vitæ negotiator, exul inter Germanofrancos, Moguntiaci habitans; illo ipso tempore quo Autgarius, cuius præcepto Benedictus Leuita Capitularium libros collegit, sedem Episcopalem occupauit; vt tanta circumstantiarum similitudo, tot verisimilium concursus, hunc ipsum Isidorum Mercatorem esse credere propemodum cogat. Eulogium ipsum singula quæ subnotauimus edisserentem audiamus. [d] *Olim Beatissime Papa* (inquit ille ad Willesindum Pompelonensis sedis Episcopum scribens) *cum dira seculi fortuna, quæ fratres meos Aluarum & Isidorum à genitali solo abducens, pene in vlteriores Togatæ Galliæ partes apud Hludouicum regem Baïoariæ exulare fecit: cum me etiam propter eos di-*

b Ioan. 3. 20.

c Psal. 91.

d Vide Bibl. PP. Tom. 9. parte 1. p. 693.

eos diuersas adire regiones, & ignota atque laboriosa itinera subire compelleret; Quoniam stipata prædonibus via, & funeroso quondam VVilhelmi tota [a] *Gothia perturbata erat incursu (qui aduersum* [b] *Carolum regem Francorum eo tempore auxilio fretus Habdarraghmaris regis Arabum tyrannidem agens, inuia & inadibilia cuncta reddiderat) ad partes Pampilonenses diuersus putaueram me inde citò migraturum. Sed ipsa iterum quæ Pampilonem* [c] *&* [d] *Seburicos limitat Gallia comata, in excidium prædicti Caroli contumaciores ceruices factionibus comitis Sancij Sancionis erigens contra ius præfati principis veniens totum illud obsidens iter, immane periculum commeantibus ingerebat. Eo tempore magnam mihi consolationem beatitudo tua in ipsa peregrinatione exhibuit*, &c. Scriptam hanc epistolam 17. Kal. Decembris æra 889. Eulogius ipse profitetur; nostrum vero est singula quæ ad historiam temporúmque seriem in ea faciunt diligenter excutere, vt in claram annorum quibus Hludouicus, & Habdarragmam regnare, Wilhelmus rebellare cœperunt notitiam possimus deuenire. *Hludouicus Imperator filium suum primogenitum Hludarium coronauit & nominis atque imperij sui sibi socium constituit, cæteros reges appellatos, vnum* [e] *Aquitaniæ, alterum* [f] *Baioariæ præfecit* anno 817. sic ad verbum Annales anonymi à Pithœo editi, quos κατὰ πόδας sequuntur Theganus *de gestis Ludouici* cap.21. Vitæ Ludouici scriptor Anonymus, Nithardus lib.1. Habdarragman regnum iniit ęra 859. A.D.851. Notat enim [g] Eulogius ęram 888. seu A.D.850. incidere in annum 29. Consulatus Habdarragmanici. Quis fuerit Sancio Sancionis nemo quod sciamus literis prodidit. Quis autem Wilhelmus? narrant Annales Pithœi, & vita Ludouici A.D.826. *in villa Saltz consistenti* Ludouico pio, *perfidiam atque defectionem* [h] *Aizonis* Gothi *nuntiatam, qui de palatio Domini imperatoris fugiens, ad ciuitatem Ausonam* [i] *venit, ibíque receptus, Rodam* [k] *subuertit, sed & resistere nitentibus non parum incommoditatis intulit: castella quæ irrumpere potuit custodibus impositis fortiter communiuit. Sed & misso fratre suo ad regem Sarracenorum Abdiramam nomine, validum contra* Gallos *exercitus robur accepit. Quæ quidem Imperatoris animum commouerunt, nihil tamen propere gerendum ratus consiliariorum suorum sententiam quid tali facto opus esset statuit operiri.* Anno sequenti referentibus id Annalibus anonymis Coloniæ excusis, *Imperator* [l] *Helysachar presbyterum & abbatem, & cum eo Hildibrandum atque Donatum comites ad motus Hispaniæ Marcæ componendos mittit. Ante quorum aduentum Aizo Sarracenorum auxilio fretus, multa eiusdem limitis custodibus aduersa intulit; eósque assiduis incursionibus adeo fatigauit, vt quidam illorum relictis quæ tueri debebant castellis recederent. Defecit ad eum filius Beronis* [m] *nomine VViliemundus, & alij complures nouarum rerum gentilitia leuitate cu-*

a *Gothia*, id est quicquid terrarum Gothorum reliquias fouebat.

b hinc colligit Ambrosius Morales in notis ad hãc epist bellum ab anno 827. ad 840. succreuisse: ego vero suspicor esse in Eulogij verbis σφάλμα μνημονικὸν, ideoque Carolum ab eo nominari, quia quo tempore scripsit regnabat; non quia aduersus eũ rebellauit VVilhelmus.

c Pompelonem in *Vasconibus sitam vult Ptolem. tab.2. Europæ.*

d Idem Ptolem. oppidum *Subur* in *Acetanis* prope *Tarraconem* trans *Rubricatum* fluuiũ. Plin. lib. 30.3. in *Ilergetibus* collocat, & ab eo dict. *Seburici* nõ fuere, sed ab vrbe Pompelone vicina *Sebnri*, ad Aragi ripam sita, cuius nulla hodie vestigia supersunt; Cogitabat ergo Eulogius in Galliam per Lapurdensem agrum vel Benearnensem pagum euadere. e Pipinum. f Ludouicum.

g memorialis sanctorum lib.2. cap.1. h Carolus M. Vasconiam & Hispaniæ partem ad Cæsaraugustam subegerat A.D.778. *Annales Pithœi vita Caroli, vita Ludouici.* i hodie *Salsona.* k hodie *Roza.* l in exilium missum cum Vvala & Matfredo, & postea per factiosos custodia missum refert Nithard. lib.1. m hic siue *Bera* siue *Bero* à vicinis suis infidelitatis insimulatus cũ accusatore suo nomine Sanila, secundũ legẽ propriã, vtpote quia vterq; Gothus erate, questri prælio cõgressus & victus, Rotomagi cõsistere iussus est A.D.820. *Annal. Pithœi, vita Ludouici.*

pidi; iunctíque Sarracenis Ceritaniam & Vallensem rapinis atque incendiis quotidie infestabant. Cúmque ad sedandos & mitigandos Gothorum atque Hispanorum in illis finibus habitantium animos Helysachar abbas cum alijs Imperatoris missis, multa & propria industria & sociorum consilio prudenter administrarent, [a] *Bernardus quoque Barcinonæ Comes Aizonis insidijs, & eorum qui ad eum defecerant calliditati ac fraudulentis machinationibus pertinacissime resisteret, atque eorum temerarios conatus irritos efficeret; exercitus à rege Sarracenorum Habdarragman ad auxilium Aizoni ferendum missus Cæsaraugusta venisse nuntiatur: super quem Abumarban regis propinquus dux constitutus ex persuasione Aizonis haud dubiam sibi victoriam pollicebatur. Cōtra quem Imperator filium suum Pipinum Aquitaniæ regem cum immodicis Francorū copiis mittens, regni sui terminos tueri præcepit. Quod ita factum esset, ni ducum desidia, quos Francorum exercitui præfecerat, tardius quam rerum necessitas postulabat, is quem ducebant ad Marcam peruenisset exercitus. Quæ tarditas in tantum noxia fuit vt Abumarban vastatis* [b] *Barcinonensium & Gerundensium agris villisque incensis cunctis, etiam quæ extra vrbes inuenerat direptis, cum incolumi exercitu Cæsaraugustam se reciperet priusquam à nostro exercitu vel videri potuisset.* Eandem historiam vitæ Ludouici auctor describit his verbis. *Præterea Aizone infestante eos qui in nostris finibus consistebant, & præcipue* [c] *Ceritaniam Vallensemq́; regionem vsquequaque vastante, eo vsque immanitas illius processit, annitentibus Maurorum & Sarracenorum auxilijs, vt aliqui nostrorum castella & municipia quæ hactenus tenuerant relinquere cogerentur, plurimíque etiam à nobis deficerent, & eorum se societati conferrent. Inter quos VVillemundus Beræ filius, eorum perduellioni cum plurimis fœderatorum se iunxit. Ad quos motus comprimendos nostrósque roborandos, dum Imperator exercitum illuc mittendum ordinat, præmisit Elysachar abbatem, & Hildebrandum comitem, necnon Donatum. Qui præcedentes iunctis sibi Gothorum Hispanorúmque copiis, illorum proteruæ pertinaciæ restiterunt, Bernardo quam maxime Barcinonæ comite conatus eorum in irritum reducente. Quod cernens Aizo, exercitum à Sarracenis petitum abijt prætorianum. Quem impetratum cum duce suo Abumarum Cæsaraugustam, & inde vsque ad Barcinonam perduxit. Porro Imperator Pippinum filium suum Aquitaniæ regem contra eos misit, simúlque missos ex latere suo Hugonem & Matfridum comites, quibus meticulosius quam decuit occurrentibus, tamdiu moræ innexæ sunt moris, quousque illi vastata Barcinonæ atque Gerundæ regione Cæsaraugustam sese receperunt.* Similia habent ad A. D. 827. Pithœi Annales, in quibus tamen nulla siue *VVillelmi* siue *VVillemundi* mentio occurrit. Theganus cap. 24. libelli *de Ludouici gestis* hæc pauca, *Alio anno direxit exercitum obuiam Sarracenis:* hinc ergo manifestè deprehendimus Aluarum, Isidorum & Eulogium fratres Sarracenis, siue ob suspicionem initæ cum Barcinonensibus aliisq; Francico imperio subditis cōiurationis, siue ob causas alias, inuisos, fugâ sibi cōsulere coactos fuisse; Aluarum & Isidorū perruptis obicibus, inter Germanofrancos perfugium habuisse; Eulogium eodem se conferre parantem Pompelone substitisse, [d] illo ipso tempore quo Wilhelmus aduersus Francos rebellauit; & Lobiensis cœnobij Antistes Ansegisus Capitularium libros 4. edidit: quod sum-

[a] Bernardus hic de stirpe regali, & Imperatoris ex sacro baptismate filius, cameræ postea præfectus A.D. 830 à proceribus accusatus fuga sibi consuluit, ac tandem A.D. 835. apud Theodonis villam de obiecto reginę Iudith stupro se purgauit. *Theganus* cap. 36. & 38. *Annales Pithœi & vita Ludouici.*

[b] Barcino à Ludouico Pio viuēte patre occupata A.D. 801. *vita Ludouici.*

[c] Strabo lib. 3. τὰ δὲ πυρήνης μέσα περιέχει καλῶς οἰκεῖσθαι δυναμένους αὐλῶνας, ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κερρητανοί. Vide Ptolem. tab. 1. Europ. Plin. lib. 3. c. 3.

[d] A.D. 827.

ſummopere notandum eſt: vbi vero profugi Eulogij fratres domicilium collocauêre? *Cum à vobis*, inquit ipſe in eadem epiſtola, *egrederer feſtinus*, [a] *Cæſarauguſtam perueni causâ fratrum meorum, quos vulgi opinio negotiatorum cohortibus intereſſe nuper ab vlterioris Franciæ gremio ibidem deſcendentibus iactitabat. Deinde vrbi appropinquans, negotiantes quidem reperi, peregrinos autem meos eorum relatione apud Maguntiam* [b] *nobiliſsimam Baioariæ ciuitatem exulaſſe hoc cognoui. Et verum fuiſſe hoc negotiatorum nuntium, regredientibus (Deo fautore) ſuccedenti tempore ab interiori Gallia fratribus noſtris didicimus.* hactenus Eulogius: Ex cuius verbis hæc rurſus habemus; Aluarum & Iſidorum non modo inter Germanofrancos verſatos fuiſſe ſed Moguntiaci per annos aliquot (etiam poſtquam Eulogius Pompelone digreſſus eſt) hæſiſſe, negotiatorum contubernio aſſuetos, fortaſſis ſubleuandæ inter extraneos inopiæ cauſa mercaturam aliquam feciſſe. Quid autem vetat Moguntinos choragos, impietatis, quam tum temporis meditabantur, dramati intentos, ſcenæ ſeruiiſſe; ac *Iſidori Mercatoris* nomen, ſiue inſcio ſiue conſcio Eulogij fratre Iſidoro, earum quas ſub manibus habebant epiſtolarum collectioni præpoſuiſſe; vt ſcilicet crederent imperiti tantam fabularum anilium molem *de Hiſpaniis* (vt Hincmari verbis vtar) *allatam*, ab Hiſpano, Mercatore quidem ſed pietatis cauſa profugo, quíque pretioſiſſimum (ſi Deo placet) theſaurum barbaricæ libidini ſubductum, Germanofrancorum amiciſſimorum fidei concredere mallet, quam furentium (à quibus Hiſpania, Bætica præſertim, vaſtabatur) prædonum periculis obiicere? At forte *Mercatoris* epithetum præ *peccatoris* titulo in ψευδωνύμῳ Iſidori appellatione ſpernis Lector; hic vero nouum ex Eulogij praxi de fratris ingenio indicium capere potes. Iſidorus enim [c] *peccatoris* nomine gauiſus eſt, gauiſus eſt etiam ſæpius Eulogius; exempli cauſa Memorialis lib. I. *neſcio quò tendere rea mens poterit cui legalis auctoritas ex voce Domini occurrit, dicens: Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas?* &c. Apologet. Sanctorum pag. 687. *ego interim peccator Eulogius:* & ad finem, *obſecro vos ego peccator Eulogius.* Documenti martyrij pag. 692. *proſit mihi peccatori mediocritas huius ſuccincta libelli:* ad finem epiſtolæ quam ad Willeſindum ſcripſit; *inter* martyres, *ego ille peccator amabilis veſter deuinctus ſum*, &c. Iſidorus *Chriſti ſeruus* dici voluit, voluit & Eulogius epiſtolas dictans; ſic enim ille pag. 685. *Eulogius ſeruus Chriſti virginibus ſacris Floræ & Mariæ carcere compeditis*, & pag. 699. *Eulogius ſeruus Chriſti chariſsimæ in Domino Ieſu Chriſto ſorori noſtræ Baldegotoni*, &c. Cum itaque Decretalium collectionem poſt A.D. 829. quo celebrata eſt *iuſſu glorioſiſsimorum Impp. Ludouici filiique eius Lotharij* Pariſina Synodus natam fuiſſe ſupra docuerimus, eodemque tempore Moguntiaci Iſidorum Eulogij fratrem habitaſſe probauerimus: ſupereſt vt Chriſtianus lector pronuntiet, an ex Iſidori huius, in quem tam multa veriſimilia concurrunt, mantiſſa: an vero ex eorum quibus tum notus fuit Iſidorus officina, prodiiſſe dicenda ſit.

[a] A. D. 777. Carolus M. *Ibnalarabim* aut *Ainalarabim* Cæſarauguſtæ regulum in clientelam receperat. Vide *Annales Pithœi*, *vitam Caroli M.* &c.

[b] Maguntia *Vãgionum* nõ *Boiariorum*, quos inter *Vindeliciæ* populos fuiſſe conſtat, vrbs erat: ſed tolerãdus hic error in Hiſpano, cui non licuit natalis ſoli finibus excedere.

[c] titulus præfationis Pſeudo-Iſidori in collectionem ſuam ſic habet, *Iſidorus peccator* ſiue *mercator*, *ſeruus Chriſti*, *conſeruo* &c.

Materia Epistolarum non conuenit seculo quo vix erunt qui Epistolas scripsisse finguntur.

Cap. VII.

a Centur.2. cap.7.

SCripserant Magdeburgenses[a] *Materias rerum quas temporis status requirebat, citra controuersiam arguere non esse* epistolarum *auctores Romanos illos primos Episcopos:* cum *de rebus & statu eorum temporum, ne vnum quidem verbum habeant; Nihil de persecutionibus, nihil de periculis Ecclesiæ, nihil de doctrina, de officio Episcopali, de cura gregis, de consolatione martyrum, de refutatione hæreticorum &c. dicant*; aut si quid dicant, id *cum controuersiis & rebus huius seculi non congruat*: v.g. *quæstio illa* an filius sit minor patre; an filius solus habeat immortalitatem, *quæ Arij tempore agitata est & non* 2. *seculo.* Æquissimam hanc verissimamque censuram vellicaturus Turrianus, quædam epistolarum verba arripit, quæ nos vel suis auctoribus restituemus, vel inconuenientia esse probabimus.

b pro epist. lib.2.cap.11.

Tvrrian.[b] *In Anacleti epistola* 1. *sunt consolationes martyrum*, exempli causa, *Tribulationes vestras audiuimus, fratres &c. & nonnullis interiectis, Quid aliud si Christus passus est pro nobis* &c.

℞. Prima consolatio, si quid habet, è 1. Petri cap.2. non desumptum, Anacleti seculo non conuenit: meminit enim *apocrisariorum*, quorum ne nomen cognitum Romæ ante annum Domini 450. Præterea pollicetur auxilium quod præstare nemo potuit persecutionis ventilabro agitatus. In 2. consolatione, postquam lineas 4. vel 5. ex epistolis 9. & 24. libri 4. Ennodij Ticinensis descripsit ὑποβολιμαῖος, verba aliquot ex 1.Pet.2. & Matth.16. deprompta adtexit, quibus rursus adsuit centones ex Ennodij lib.4. epist.8.4. 19. & ex Psalm.5. Est itaque hæc eiusdem ponderis cum præcedente consolatio.

Tvrr. *Est in eadem epist. doctrina de non accusandis Episcopis, de non detrahendo, de Dei similitudine.*

℞. At quisquis epistolam supposuit, doctrinam suam de Episcoporum accusatione & detractione cauenda variis scripturæ locis impudenter detortis confirmare conatus est; nempe 1. Pet.2.1. 2. Psalm. 33.13.14. Jacobi 2.8.9. Jacobi 1. 8. Jacobi 2.10. 11. 12.13. Ezech.18.23. & 33.11. Rom.14. 7.8.9. 10.11. 12. 13. quibus interseruit verba Aniani Constitutionum Augustarum interpretis, Socratis vel potius hist. tripart.lib.3.cap.8. Damasi epist. ad Illyricos, Ennodij lib.3. epist.19. & 22.lib.11.epist.14.& præfat. *quando Arator auditorium est ingressus.* Locum vero *de similitudine Dei* deprompsit ex libello Ambrosij *de dignitate hominis* cap.3. & Cangith abbatissæ epistola ad Bonifacium Moguntinum.

Tvrr. *Est in eadem epistola officium Episcopale, Nihil (inquit Anacletus) illo est pastore miserius qui luporum laudibus gloriatur*, &c.

℞. Hęc verba nullo modo proxime præcedentibus cohærent: nec (si cohæreant) Anacleto conuenire possunt, quandoquidem confirmantur aliis verbis ex Ennodij opusculis petitis, nempe ex *petitorio quo ab-*

quo absolutus est Gerontius puer Agapeti, & ex Dictione quæ dicta est, quando Eusebij filius traditus est ad studia.

TVRRIAN. *De officio Episcopi scribit etiam Euaristus epist.2.*

℞. Doctrina Pseudo-Euaristi vero Euaristo indigna est, cum falsò hoc principio nitatur, *Episcopum quemque Ecclesiæ concreditæ esse maritum*, & ex variis epistolæ quam Clemens ad Jacobum scripsisse fingitur, Isidorique lib. Sentent. 2. cap. 39. & 46. locis consarcinata sit.

TVRR. *Scripsit ibid. Euaristus de refutatione hæreticorum, vt & Alexander epist.1.*

℞. In Pseudo-Euaristi epist. 2. nihil, in 1. multa aduersus hæreticos leguntur ex libello Ithacij Ossonobensis Episcopi aduersus Varimadum Arianum cap. 66. translata: eiusdem plagij reus est Pseudo-Alexander qui caput 1. libelli Ithaciani variis corruptelis deprauauit, & Alexandro, Benedictóque Romanis Episcopis impudentissime affinxit.

TVRR. *Erroris* de minoritate filij *Arius inuentor non fuit, imò nec Origenes, nec Magister eius Clemens Alexandrinus, qui male etiam de filij Dei consubstantialitate aliquando senserunt, ex Platone scil. qui ex libris Veteris Testamenti ante 70. translatis Trinitatem non perfecte didicit, teste Clemente Alexandrino lib. 5. Stromatum, Euseb. Cæsariensi, & Iustino in Apologia.*

℞. Per me licet; quid enim hoc ad veritatem epistolarum quas à nupero impostore effictas infinita suadent? Moneo tamen Baronium ad A.D. 196. §. 26. & Schottum ad Cod. 100. Bibl. Photij, Clementem à culpæ suspicione liberum pronuntiare.

TVRR. *Plures pontifices scripserunt in hæresim quam Arius propugnauit. Sixtus I. Hyginus epist.1. Soter epist.1. Marcellinus epist.1. Felix I. epist.3. Sixtus II. epist.1. Eutychianus, Gaius, &c.*

℞. Hæ disputationes omnes aduersus Arianos & Eutychianos institutæ sunt à recentioribus, quorum plumas surripuit furax cornicula Nam Pseudo-Sixtus I. libelli Ithaciani cap. 2. Pseudo-Hyginus cap. 3. & 5. Pseudo-Soter cap. 9. 10. 11. Pseudo-Felix cap. 18. 19. 20. Pseudo-Marcellinus cap. 51. 52. 53. & 55. descripsit; Pseudo-Eutychianus continuauit locos illos omnes quos ad finem epist. 97. Leo Papa ex Hilarij libro 2. & 9. de Trinitate transtulerat; Pseudo-Caius maximam 97. Leonis Papæ epist. partem interpolauit.

TVRR. *Felix I. in epist. ad Maximum Alexandrinum quæ in Ephesina Synodo recitata est de Incarnatione scripsit.*

℞. Epistolæ illius fragmentum exosculor, quia nihil cum Pseudo-Isidori quisquiliis habet commune.

TVRR. *Quærent isti fortasse cur de multò antiquioribus pontificibus Apostolicis non meminit Athanasius in epist. ad Afros, sed de illis tantum qui prope 130. annis ante ætatem eius de Deitate filij scripsissent.*

℞. Non quæremus, perinde enim est siue scripserint antiquissimi vrbis episcopi aduersus hæreticos, siue non scripserint, cum nulla supersint eorum de eiusmodi quæstionibus scripta.

TVRR. *Necesse non est vt omnium pontificum superiorum epistolæ ad ma-*

nus Athanasij venerint, si posteriorum venerunt.

Resp. Fateor necesse non esse: meminerit tantum lector in decretalium ab Isidoro pseudonymo confictarum collectione nihil esse, quod vel ad Athanasij manus venerit, vel genuinum priscorum illorum patrum fœtum redoleat.

Tvrrian. *Agnouit Athanasius epistolam Sixti II. & ante Athanasium Eusebius Alexandrinus sermone de Resurrectione.*

℞. Eusebius ille Alexandrinus larua est, quæ nunquam è tenebris emersit: fac tamen emersisse, nego ab vllo ad 9. vsque seculum agnita Pseudo-Sixti deliria.

Mendax ad finem Epistolarum consulatuum consignatio non leue est imposturæ argumentum.

Cap. VIII.

CVm mendosissimam,[a] Baronio iudice, libri pontificalis Chronologiam vbique fere sectatus epistolarum artifex, ad hanc vnam Cynosuram, à qua tamen aliquando deflectit, cursum direxisse videatur; mirum non est eum in notatione Consulum adeò Baronianæ sententiæ aduersari vt vix [b] decem Pontificum epistolas annotare possis quarum consignatio Annalium parenti per omnia placere possit. Nostris intolerandos crassósque errores obseruantibus, ex quibus liquido apparet nebulonem interdum nec sibi constare, nec recte sentientibus consentire, nec libri pontificalis lineis insistere potuisse, duplici via occurrunt aduersarij; *Argumentum à Consulari Chronologia desumptum Apostolicorum virorum Epistolis nullam fidem nullamque auctoritatem adimere potest,* inquit [c] Binius. Cur vero? *Notam consularem epistolis pontificiis non ipsi pontifices; sed alij quidam exscriptores earundem non satis fideles, sub & obreptitiè addiderunt, vt infrà suis locis est ostensum.* Atqui tantum abest vt id suis locis probare possit aduersarius, vt à Siricio ad Hadrianum primum vix ostensurus sit Martini, Agathonis, Sergij, Stephanorúmque III. & IV. epistolas quæ apposita vel Consulatus vel Indictionis notâ careant: quo argumento persuadebit exscriptores ab A.D.385. ad 800. summa fide vsos, ab A.D.100. ad 385. *non satis fideles* fuisse? Cum itaque omni veri specie destituatur Biniana assertio, Nemo vel *Apostolicorum virorum epistolis auctoritatem fidémque adimere* cogitabit, vel *exscriptorum* malam fidem exagitabit, sed quod res est loquetur, ac plane indignos qui *Apostolicorum virorum* nomen ferant, centones à maleferiato plano priscis vrbis Episcopis suppositos fatebitur. Aliud sibi κρησφύγετον adinuenit Turrianus; ne veritati cedere, aut ad incitas redactus ab epistolarum auctoribus additos consulatus negare cogeretur, omnem consularibus fastis dignitatem, fidémque abrogare ausus: quod quia vel ab inuitis chronologis extorquere se posse sperauit, leuiter prætereundum non est. Sic autem ille.

Tvrrian. [d] *Christianus Massæus diligentissimus ætatis nostræ Chronographus*

a Baron. ad A.D.60. §.35. 36. 37. 38. A.D.80. § 3. A.D.103. §.2. A.127. §.1. A.142. §.7. A.158 § 1. A.167 § 1. A.175. §.2 &c.

b nempe Callisti. Pontiani. Fabiani. Cornelij. Stephani. Dionysij. Eutychiani. Caij. Marcellini. Felicis IV.

c in notis ad Epistolas: ante Binium nō dissimili consilio Surbus resecuit quęcunq; in prioribus Concilioriū editionibus ex Mariano, Cassiodoro, Haloādro de Consulum annis erant annotata. quia n. *cum res ea per se obscura esset, ex ipsorum discrepantia multo etiā facta esset obscurior & intricatior; ita vt Calui nus inde occasione habuisse videatur, epistolas omnes prorsus exsibilandi:* præfat. Tomi 1. Concil.

d pro epist. lib.2. c.10. & lib.3. cap.10.

graphus, consulum notationibus fidendum non esse docet, præfat. libri 8.

℞. Diligentissimi huius scriptoris adeo celebre nomen fuit, vt πολυμαθεστάτου Turriani sodalis Posseuini notitiam subterfugerit: sed qualis qualis fuerit eius sententiam audiamus. *Nihil*, inquit, *incertius hodie quam per solos consules computare: quod partim supprimantur ab historicis, partim diuerso loco & ordine collocentur:* id autem postquam pluribus exemplis docuit, addit *confiteri etiam Titum Liuium nescire se in multis annis qui fuissent Consules:* esse præterea *consules bimestres, trimestres, & interdum paucarum horarum.* Hic possem cum [a] Baronio obseruare fastorum veritatem per annos Imperatorum & vrbis conditæ, & Olympiadas, & Inscriptiones, & historicorum testimonia (quibus addere licet astronomicas eclipseon cœlestiúmque motuum epilogismos) fulciri: possem etiam [b] eidem Baronio suffectos Consules ad *Plautiani* & *Getæ* consulatum in fastis numerari solitos non fuisse, monenti acquiescere; sed cum [c] Dionis verbis abusum videam, malo Turriano respondere aliud esse *per solos Consules computare*, quod ἀσφαλὲς non esse docet Massæus; aliud mendaces fictásque vtplurimum consulatuum nomenclaturas ex ipsis Consulum fastis aliísque antiquitatis monumentis falsi arguere, hácque ex parte instrumenta quibus addita sunt figmenta illa, suspecta pronuntiare; hoc fecerunt Magdeburgenses, hoc Baronius [d] ipse fecit, hoc alij: an male? probare debuit Turrianus, nunquam vero probabunt Turriani discipuli.

TVRR. *Cur magis Caßiodoro aut Mariano Scoto, aut aliis credant Magdeburgenses hos aut illos Consules olim fuisse, cum has literas hic aut ille pontifex scripsit, quam ipsis pontificibus qui tunc fuerunt?*

℞. Principium petit Jesuita; nos enim epistolarum & ἐπιγραφὴν, & materiem, & datam falsi arguimus: cum nihil horum veritati consentaneum esse probare possit, quo iure Magdeburgensibus obiicit, eos Cassiodorum priscis vrbis episcopis (quos indignis modis traducunt qui epistolarum à Pseudo-Isidoro confictarum auctores esse volunt) fide digniorem habere?

TVRR. *Cur non recipiunt epistolam Euaristi quæ Gallo & Bradua Coss. data est, vbi tempus cum norma veritatis congruit?*

℞. Quia alia suppetunt νοθείας argumenta, quæ nos suo loco attulimus.

TVRR. *At si hanc Euaristi epistolam semel recipiant, cogentur recipere epistolam Clementis ad Iacobum ab Euaristo citatam.*

℞. Nullam recipere cogemur, quia suppositittias esse omnes ad oculum nos demonstrasse speramus.

TVRR. *Quid si Helianus in 1. epistola Alexandri bimestris aut trimestris Consul fuit, & à Caßiodoro etiam ignoratus & ab aliis; quod Liuius fatetur sibi in plerisque accidisse, qui primo anno, quo esse Consules cœperunt, quinque fuisse scribit?*

℞. Quid si non fuit? annon *in omnibus causis* (Aniano teste in C. 7. tit. 39. lib. 11. Cod. Theodosiani) *statutum est vt Scripturam probator affirmet?* nec [e] *is solum qui de Scriptura dubitat, falso conscriptam ostendere co-*

[a] præfat. ad 1. Tom. annal. §. 5. 6. 7. apparatu §. 99. ad A. D. 240. 1. & ad A. D. 262. §. 1. 2. 3.

[b] A. D. 205. §. 1.

[c] confundit Baronius diuersissima ὑπατικαῖς τιμαῖς τιμῆσαι, & ὕπατον ἀποδεικνύναι.

[d] Apparat. §. 39. A. D. 433. §. 37. 38.

[e] Cod. Theodos. lib. 11. tit. 39. c. 4. Vide & Gratian. vi. q. 5. c. *accusator*, ex Cod. Inst. lib. 4. tit. 19. c. 23.

gendus est, *verumetiam ille qui eadem vtitur, veritate subnixam probare* debet? Facile autem probare possumus Helianum effictum à Pseudo-Alexandro Consulem, *bimestrem aut trimestrem* non fuisse, ex tempore quo data dicitur epistola; cum enim scripta fingatur 9. *Kal. Augusti*, annon vel ad septimum mensem magistratu functum oportet si primarius Consul fuit, vel ad sextum tenuisse si suffectus est?

TVRRIAN. *Non cum* Traiano *sed cum* Æmilio, *auctoribus Caßiodoro & Mariano*, vetus *Consul fuit*; *sed ab istis fortasse male hi Consules iuncti sunt.*

℞. Rursum probare debuit Jesuita, non suum *fortasse* cornicari.

TVRR. *In epistola Telesphori cum* [a] Marcus *siue* Marcius *prænomen sit sententiâ Varronis*; *Quid si prænomen pro nomine vsurpatum est, sicut aliquando prænomen pro cognominibus, quod Carolus Sigonius obseruationes Annalium secutus notauit?*

℞. Perinde agit Turrianus ac si dicat, *Quid si quod nunquam factum est factum fuerit?* Quid vero si Jesuita otiosus nugas egit? si exempla ad manus habuit cur non protulit? si caruit exemplis, cur lectoris patientia abutens ad inania conuersus est?

TVRR. *Sed quid ego moror in re tam incerta, & obsoleta ac fallaci & tam parui vsus? abutatur otio cui suppetit, & quia melioribus vacuus est.*

℞. Itane, quam [b] Baronius *à patribus* doctus *regiam viam, facem, in tenebris oberranti, exoptato perfulgentem, certiorem peruestigandi veri modum* vocauit, Jesuita fastidiosus *incertam, fallacem, obsoletam, parui vsus rem* pronuntiare non pudebit! Est sanè auctore Cicerone, [c] *vitæ magistra, & lux Veritatis, & vita memoriæ*: at quisquis historiam à Chronologia seiunxerit, *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum* efformabit, vt tandem quod ab antiquis scitè pronuntiatum scripsit Posseuinus, verissimum esse comperiatur, [d] *apud quos temporum notatio non cohæret, apud hos nec veritatis, neque historicæ fidei rationem vllam posse constare.* Sunt itaque postrema hæc Turriani verba, non modo oscitante, sed plane siderato ac lucem veritatis exhorrente dignissima. Monuimus supra eum qui Veterum vrbis Episcoporum nomine epistolas conscripsit, ex vno pontificali libro Chronologiam suam omnem hausisse: id etiam obseruatu dignum videtur, quod idem plurima quæ à priscis illis pontificibus decreta librum eundem euoluendo didicit, farragini suæ pessima nonnunquam fide inseruit; multa enim vel quia sensum verborum non cepit, ad nugas nescio quas transtulit, vel quia mendosum nactus est codicem, nouis præter mentem corruptelis fœdauit, vel deniq; dedita opera adulterauit: Exempli causa, cùm legisset Anicetum constituisse, *vt Clerici comam nonnutrirent, secundùm præceptum Apostoli*, [e] finxit ab eo promulgatam legem *de radendo in modum sphæræ capite*. Cum audisset ab Eleuthero aduersus Montanistas decretum, *nullam escam vsualem quam Deus creauit repudiari debere*, somniauit Gallos ab Eleuthero reprehensos *quod escas irrationabiliter respuere* soliti essent. Cum didicisset *post Fabiani passionem, eodem tempore quo Moses & Maximus in carcerem coniecti sunt, superuenisse Nouatum ex Africa*; neglectis his pontificalis verbis *post passionem eius*, Nouatum *Fabiani temporibus ex*

Africa

a hunc errorem ex libro pontificali hausit ἀπεβ:λῶς: cum enim scripsisset libelli pōtificalis auctor *Telesphorum temporibus Antonini, & Marci*, id est Antonino pio & Marco Aurelio Cæs. imperātibus, *fuisse*, id torsit ad *Antonini & Marci* nescio quem Consulatum.

b præfat §. 6. appar. §. 99. & A.D. 69. §. 36.

c Cicero de orat. lib. 2.

d Biblioth. selectę Tom. 1. lib. 2. c. 62.

e 1. Cor. 11.

Africa superuenisse commentus est. Cum legisset Joannem primum *à Iustino Augusto omnia quæ postulauerat meruisse*(postulauerat autem, vt Arianis in Oriente restituerentur Basilicæ, ne orthodoxis in Occidente à Theodoro eriperentur) finxit *Iustinum à Ioanne impulsum Arianos omnes Basilicis exturbasse.* Cum denique in hæc libri pontificalis verba incidisset, Bonifacio II. sedente *venisse ab Afris Episcopis relationem de Constitutione, vt cum consilio sedis Apostolicæ omnia Carthaginensis Episcopus faceret,* eadem ad aniles fabulas detorsit: somniauit enim *ab Aurelij* & Augustini tempore Africanas Ecclesias *à Romana Ecclesiæ communione segregatas fuisse:* quod sedulò refutauit [a] Baronius. Finxit etiam Afris communionem restitutam postquam Eulalius Carthaginensis libello porrecto *se humiliauit* &c. quod rursus à veritate plane abhorret; legimus enim *Maximo* [b] *Consule* id est A.D. 523. *Hildericum* Wandalorum regem *Bonifacium Ecclesiæ* Carthag. *Episcopum consecrauisse*, quem vitam ad A.D.535. produxisse monet nos Victoris Tununensis chronicon, cuius hæc verba sunt: *Belisario consule, Reparatus Carthaginensis Ecclesiæ Episcopatum post Bonifacium suscepit.* Cum itaque [c] A.D.523.8. Idus Augusti Hormisda Rom. sedis Episcopus vita functus, Agapetus A.D.535. Kal. Julij in Joannis secundi locum subrogatus dicatur, Bonifacium Carthaginensem Episcopatum toto Joannis primi, Felicis IV. Bonifacij II. & Joannis secundi tempore administrasse, nullúmque Eulalio à Pseudo-Isidoro efficto locum relinqui oportet. Finxit denique Bonifacium secundum de Ecclesiarum Africanarum cum Romana reconciliatione ad Eulalium [d], siue Alexandrinum, siue [e] Thessalonicensem, literas dedisse. at neutrum verum esse potest; siquidem post Dioscori iunioris obitum Alexandriæ ab A. [f] D. 519. ad 535. quo Gaianus electus est, sedit Timotheus, Eutychianorum hæreseos aduersus Synodi Chalcedonensis sequaces *Synoditas* ab aduersariis vocatos propugnator Thessalonicæ vero post [g] Dorotheum ad quem datæ, inter Hormisdæ epistolas, extant 3.22.& 73. Elias, cuius Vicarius Benignus Heracleæ Pelagoniæ ad Erigonum fluuium Episcopus, Concilio quinto Oecumenico A.D.553. subscripsit. Alij plura obseruabunt; hæc enim ad specimen annotauimus.

a Ad A. D. 419.§.92.&c. & 530 §.5.& in notis martyr. ad 16. Octob.

b Victor Tūnensis in chron. Fulgētij vita cap. 28.29.

c Vide librū pontif.

d sic Codices vulgati.

e sic legendū vult Hardinghus.

f Liberat. c.19.20. Leōtius de sectis act. 5. Nicephori Chron.

g Vide eiusdem Dorothei ad Hormisdam binas epist. A.D.515. & 520. scriptas Tom. 2. Concil. parte 1. pag 558. & 607.

Vulgatæ Scripturarum versionis vsus frequentissimus luculenter docet Epistolas post Hieronymi ætatem effictas esse.

CAP. IX.

QVod olim de testibus in L. Flaccum citatis pronuntiauit Tullius, id in epistolarum patronos optime quadrare experimentò comprobabunt, quicunque certo iudicio, suóque momento singulorum dicta ponderabunt; non enim *laborare* eos *quemadmodum probent, quod dicunt; sed quemadmodum se explicent dicendo:* nec id potissimum curare qua fide, *qua religione*; sed *quo vultu, qua confidentia* etiam cum fa-

niæ, pudoris, veritatis iactura, *nunquam ad rogata respondentes,* causam agant, manifestissimum est: interrogatus de toto vulgatæ quam hodie [a] *authenticam habet* Rom. Ecclesia, quamque vnam agnouisse videtur decretalium parens, versionis corpore; de solo Nouo Testamento respondet Binius; an consultò, vt confitentem maxima ex parte habeamus reum, idque saltem vel ingratiis largiri coactum Epistolarum consarcinatorem hoc ipso nomine sacrilegij compertum esse, quod Esaiæ aliorúmque prophetarum verba, non secundum 70. interpretum versionem Latine ante Hieronymi tempora expressam citauit, sed ex Hieronymiana ad Hebraicam veritatem exacta translatione vbique prompsit? Sed siue prudens siue imprudens ad has se incitas redigi passus est aduersarius, causa cadat necesse est: audiamus hominem.

a Vide Concil. Trident. Sess. 4. Decret. de edit. & vsu sacrorū libb.

BINIVS. [b] *Vulgata editio Noui Testamenti, ex qua potißima loca scripturæ desumpta sunt, ab Hieronymo non edita, sed emendata fuit; ideóque argumentum contra auctoritatem harum epistolarum à citatis Scripturis quas S. Hieronymus transtulisset mutuatum, nullius est ponderis.*

b Vide notas ante Clementis epistolas.

℞. Imo maximi; cum enim confitente te, Bini, Hieronymus veterem Italicam Noui Testamenti editionem emendauerit; velis nolis, fateare necesse est à quocunque emendationes illæ exscriptę sunt, eum Hieronymo posteriorem fuisse. hoc autem vbique fecit epistolarum artifex. Nec solam vulgatam Veteris Nouíque Testamenti versionem secutus est, sed eam vbicunque libitum fuit interpolauit; quinimo vt nouum quid afferre videretur, & securius lateret, Hieronymianam psalterij ex Hebræo versionem sæpius citauit: quod ne diutius nescias, moneo.

BINIVS. *Africanæ Ecclesiæ, Nicæni & Sardicensis Conciliorum Canones per Donatistarum grassationes, vt infra* [c] *in notis Concilij Sardicensis verbo* approbatum *dicemus, eo tempore necdum innotuerant.*

c in notis illis de Nicænorum Canonum occultatione nihil video.

℞. De Nicænis Canonibus falsissimum est; verissimum tamen esse demus, quid ad epistolas?

BINIVS. *Quid mirum omnes hasce epistolas in archiuiis & scriniis Romanæ Ecclesiæ delitescentes non fuisse agnitas?*

℞. Imo mirum ne ipsis vrbis Episcopis, Episcoporúmve scriniariis per secula 8. notas fuisse; an *Donatistarum grassationes*, à quibus Italia semper tuta fuit, etiam in causa fuerunt, cur tandiu Romæ delitescerent? pudeat eiusmodi nugarum.

Turriano, [d] etsi alia via rem aggrediatur, non felicius cedit epistolarum defensio. *De hoc,* inquit, *nonnulli Catholici quærere solent, non quidem quod* * *dubitationem vllam eis de epistolis hoc afferat quas iam vetustas ipsa & prisca fama consecrarunt; sed quia non intelligunt vnde factum sit, aut quomodo, vt interpretatio Hieronymi in plerisque testimoniis Veteris Scripturæ quæ in his epistolis citantur posita sit; quod certe non alia causa factum est, nisi quia cum primum hæ epistolæ, vt à nullis ignorarentur ad Ecclesiæ vsum vulgatæ sunt; iam Hieronymi interpretatio Veteris Testamenti in manibus omnium erat, & æque fere vt illa Vetus interpretatio 70. trita, idcirco visum est tunc prudenter & vtiliter fieri si vtraque interpretatio ex parte adhiberetur, ita vt in quibusdam locis inter-*

d pro epist. lib. 5. cap. 21.
* nulla certe in tanta falsitatis euidentia dubitandi ratio afferri potest.

cis interpretatio 70. *propter antiquitatem suam relinqueretur, & in multis interpretatio Hieronymi in locum interpretationis* 70. *succederet; & in aliis non paucis interpretatio ex vtraque harum temperata & mixta esset.* hactenus ille. At vanissima hæc ludibria in fumos abire cogit diuina veritatis vis: Si enim Epistolarum euulgatori propositum fuit Versionem quæ in manibus omnium erat, illius quæ paulatim obsolescebat loco substituere, 1. Cur id non vbique in gratiam lectorum præstitit, quos vno verbo cōsilij sui certiores facere poterat? 2. Cur Versionem non attemperatam ex Veteri & Hieronymiana, sed plane corruptam dedit? Annon satius fuisset venerandam antiquitatis caniciem, nulla tinctura decoloratam, quam nouis corruptelis adulteratam contemplandam dare? 3. Cur neglecta vulgata psalterij quæ ad nos vsque propagata est versionem nouam, nulli propemodum cognitam, ad Hebræorum codicum fidem ab Hieronymo elaboratam, lectori sæpius obtrusit? 4. Quis ferat, Turriano id prudenter & vtiliter factum videri, quod postea *non conuenire, non quadrare, nullo modo ad rei propositæ rationem accommodari posse stomach*abundus vociferatur [a] ἀνὴρ δίψυχος ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ? Id ergo & verius & certius est circumforaneum rabulam, cum apud se statuisset imposturam facere, & supposuisse & disseminasse Epistolas, quas surreptis hinc inde laciniis male consarcinauit, ac (si quando decerptis è 70. interpretum versione flosculis discriminauit) ex aliorum scriptis translatis locupletauit ornamentis.

a Iacobi 1.8.

TVRRIAN. *Factum est in his epistolis, quod à Gregorio primo in Iob, vbi nunc est interpretatio Hieronymi, fuit ante interpretum* 70. *Id autem docendum, imo etiam ante oculos ponendum vt negari non possit, vtq; inde testimonium petatur, saltem ante Hieronymi ætatem scriptas.*

℟. Euge Turriane, perfrica frontem, præsta promissi fidem, *& eris mihi magnus Apollo.*

TVRR. *Locus* [b] *Zachariæ* II. *in epist. prima Alexandri primi citatur, vbi scriptum fuit* oculi sui, *(non* oculi mei *vt in versione Hieronymi) ex versione* 70. *Cyrilli, Theodoreti, & Theodori Antiocheni* &c.

b Zach 2.8.

℟. Moneo Theodorum illum Antiochenum illum ipsum esse quem 5. Oecumenica Synodus anathemate perculit, Nestorij fontem, & Mopsuestiensis Ecclesiæ καταλύτην verius quam Episcopum. Nego præterea versionem 70. ab Hieronymiana ex Hebræo hilo discrepare, illi enim scripserunt ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ, *oculi eius*, vt ex Hieronymo constat; quæ verba cum ad Deum & ad lædentem ex æquo referri possint, ad Deum retulere non modo Hieronymus, sed etiam Theodoretus, ac forte Cyrillus, cuius commentarij nunc ad manus non sunt, & Theodorus cuius nihil editum vidit ætas nostra; quid enim de Jesuitę qui fefellit in Theodoreto fide sperem? Eum certe qui epistolas effinxit non aliter legisse euidentissimum est; nam non sola Pseudo-Alexandri epist. 1. habet *oculi mei*, sed Pseudo-Anacleti secunda, Pseudo-Eusebij prima, Pseudo-Julij 1. Pseudo-Felicis II. prima, & Pseudo-Damasci 4. quinimo sæpe ὑποβολεὺς huius lectionis vel ra-

tionem reddit vel ἐπεξήγησιν affert; Exempli causa, Pseudo-Clemens epist. 1. *Admonere eos neminem debere docebat, quia oculi Domini sunt, & qui eos tangit, tangit pupillam oculi eius.* Pseudo-Anaclet. epist. 2. postquam locum Prophetæ citauit: *Nam si aliquis nunc in malum oculos alicuius principis incipit tractare, manifeste reus Maiestatis iudicatur,* &c. Pseudo-Pius epist. 1. *Episcopi à Deo sunt iudicandi qui eos sibi oculos elegit.* Pseudo Melchiades epist. ad Hispanos, *Episcopos sibi Dominus tanquam oculos elegit.* Pseudo Felix II. epist. 1. *Pontificibus, qui pupillæ oculorum Domini nuncupantur, diuina atque catholica lex suffragari debet; ait enim diuinum de Episcopis eloquium, Qui vos tangit,* &c. An aliam Pseudo-Alexandri mentem fuisse dicemus? Imo eandem, sic enim ille loco citato, *Ipsi declinant victimas Domini in profundum, qui eos deuorant vel iniuste lacerant qui oculi Domini dicuntur. Nam si modo quisquam principis secularis oculos laceraret, aut amoueret, esset reus criminis maiestatis, annon profecto aut morti traderetur, aut perpetua notaretur infamia? Si pro seculi potestatibus talia ab hominibus fiunt, quid pro his fieri putatis, de quibus Dominus ait Qui vos tangit,* &c. I nunc, Lector, & Jesuiticam audaciam ferreamque frontem mirare.

TVRRIAN. *Nemo est qui consequentia tum in Propheta, tum in epistola Alexandri attente legat, qui negare hoc cum ratione possit; subiungit enim Propheta* [a]: Quoniam ecce leuo manum meam super eos &c. *vnde Alexander hunc sensum Prophetæ sequens, postquam recitauit ex Propheta Zacharia,* Qui vos tangit &c. *quia suis verbis, Propheta minas periculorum & malorum iniquis accusatoribus Episcoporum idem Pontifex Alexander proposuerat; subiungit statim* & quia nos sine illis, nec illos sine nobis persequi possunt &c. eis pericula & perditiones eorum non ausi sumus celare &c.

a Zach. 2. 9.

℞. Si verba per Zachariam loquentis Domini, *quia leuo*, &c. non patiuntur de Dominicis oculis præcedentia intelligi, vicerunt Magdeburgenses, qui *propter scripturas violenter citatas, atque indocte, perplexe, & contrariè explicatas* epistolas reiecerunt. 2. Nunquam *consequentia in Propheta attentè legerunt*, quos Turrianus, Clementes, Anacletos, Pios &c. fuisse credit. 3. Male Hieronymus & Theodoretus propheticum locum vexauerunt; quorum tamen interpretationem ab ipso Pseudo-Alexandro probari supra docuimus. At nihil est in hac interpretatione non planum. Quid enim diuinam vindictam vrgere acrius valeat, quam sensus iniuriarum ipsi Domino, dum piis inferuntur, illatarum? An patienter ferant Jesuitæ si quis eorum *pupillas vexet, eósque* (vt [b] Hieronymi verbis vtar) *clara luce priuare nitatur?* non opinor. Nec dicenda sunt ἀπροσδιόνυσα prorsus Pseudo-Alexandri verba sequentia; *& licet nos persequantur &c.* Vult enim docere se (quamuis animo quæ fratres pati finxit patientem) non posse temperare à denuntiatione diuini iudicij quo tandem obruendi sunt *pupillam Dominicam*, id est pios, fodientes.

b in hunc locum.

TVRR. *Si non sic legit Alexander, quomodo hoc testimonio Zachariæ recitato, pericula* & perditiones *prædixit; quod se facere ait, ne damnationem Prophetæ Ezechielis incurrat: gladium* [c] *ergo venientem annuntiat hic Alexander, cum ait pupillam oculi sui lædere, qui pios infestant.*

c Ezech. 33. 8.

℞. Hæc

℞. Hæc rurſus ſenſum mutare non cogunt, nec ab Hieronymiana interpretatione adeo abludunt: licet enim noſtrum non ſit præſtare quicquid nebulo impudens chartæ illeuit; nihilominus fidenter aſſero, non eſſe vſquequaque alienam à Zachariæ mente argumenti à Pſeudo-Alexandro allati conſequentiam. Vult Propheta dominicos oculos fodicantes iudicij imminentis comminatione perterrefacere. Idem conatus Pſeudo-Alexander ait ſe *Domini oculos tangentibus*, id eſt Clericos perſequentibus, *pericula ipſorum* ceruicibus impendentia *celare non auſum*, quia ſcil. animum angebant minæ in malos paſtores per Ezechielem intentatæ.

TVRR. *Citat locum* [a] *Oſeæ ſecundum interpretationem* 70. *idem Alexander*, quoniam ſicut vacca aſilo percuſſa inſaniuit Iſraël &c. *pro quo ſubſtitutum ex verſione Hieronymi,* quaſi vaccæ laſciuientes. a Oſeę 4.16.

℞. Hoc nego: cum enim Hieronymus non *vaccæ laſciuientes* quomodo Pſeudo-Alexander, ſed *vacca laſciuiens* ſcripſerit; nec *protectoribus ſuis*, ſed *protectores eius*; hæc plane indicant impoſtorem, cui nulla alia verſio præter Hieronymianam ad manum fuit, eandem ab initio corrupiſſe, vt inſtituto ſuo ſeruire cogeretur.

TVRR. *Quod ſequitur nullo modo ad rei propoſitæ rationem accommodari potuit.*

℞. Ergo *nec prudenter nec vtiliter* factum, quod antea *& prudenter & vtiliter* factum laudauit Jeſuita; ſed rationem δευτέρας huius φροντίδος audiamus.

TVRR. *Sic* [b] *apud Hieronymum,* dilexerunt afferre ignominiam protectores eius, *populo ſcilicet*; *pro quo quia* ἀπροσδιόνυσον *erat ſubſtitutum* protectoribus ſuis: *Quadrat vero editio* 70. & dilexerunt ignominiam ex fremitu ſuo, *id eſt elatione, teſte Cyrillo*; *hinc enim proficiſcitur petulantia inſectandi paſtores & aduerſus eos fremendi.* b Ibid. verſ. 18.

℞. Rurſus Magdeburgenſium epiſtolas à Scripturarum tortore poſt Hieronymi ætatem dictatas inclamantium cauſam agit Jeſuita ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ: hinc enim conſtare poteſt ἐπιστολογράφον verſionem 70. non legiſſe, ſed Hieronymiana (quam pro more corrupit) abuſum fuiſſe. Fateor ex elatione ſæpe inſectandi libidinem naſci; at non ideo quadrabit Pſeudo-Alexandri ſcopo Prophetæ locus ex 70. interpretatione petitus: ſic enim habet, ἠρέτισε Ephraim χαναναίους, &c. πορνεύοντες (χαναναῖοι ſupple) ἐξεπόρνευσαν, ἠγάπησαν ἀτιμίαν ἐκ φρυάγματος αὐτῆς, id eſt (Hieronymo interprete) *prouocauit Chananæos* Ephraim, *fornicantes* Chananæi, *fornicati ſunt, dilexerũt ignominiam ex fremitu eius*, Ephraim nimirum. Veſtram fidẽ Jeſuitæ, quid hoc ad Epiſcoporum aduerſarios? Aptentur, ſi placet, verba hęc Epiſcopos perſequẽtibus, & tota Turriani fabula euaneſcet: *Sicut vacca aſilo percuſſa inſanierunt* qui Epiſcopos vexãt &c. *& dilexerunt ignominiam ex fremitu eius:* qui dilexerũt? cuius dilexerũt? hic aqua hæreat neceſſe eſt, non dicam Pſeudo-Alexandri, cui nihil tale in mentem venit, ſed Turriani patronis. Vidit ſane Jeſuita ad impoſtoris, cuius patrocinium ſuſcepit, ſcopum non magis 70. interpretum quam Hieronymi verba dirigi poſſe; ſed cum ſcenæ quam

exornauerat seruire vellet, nec aliam elabendi viam nancisci posset, in textum 70. infestus irruit, ac pro αὐτῆς, αὐτοῦ, pro *fremitu Ephraim*, fremitum Chananæorum substituit, totámque & loci prophetici seriem, & interpretum mentem interuertit: dignum sane Epistolarum adulterinarum protectore facinus: at is non fuit opinor Alexander gloriosus Christi martyr, quem Turriani rabies inuaderet, quíque testimonia *captiua seruire sibi ad victoriam* cogeret, *quæ suis in voluminibus non dimicabant.*

TVRRIAN. [a] *non conuenit quod ex Hieronymo in Alexandri epistola legitur,* Calumniam patiens Ephraim, *oppressoribus episcoporum: at conuenit versio* 70. oppressit, *inquit*, Ephraim aduersarium suum, &c.

℞. Esto, non conueniat; quid ad nos? Annon Iesuitica confessio Magdeburgensium accusationem firmiorem reddit? Videtur tamen [b] ex Hieronymiana interpretatione exsculpi posse quæ ad Pseudo-Alexandri mentem explanandam eúmque quodammodo excusandum faciant. Cum enim nos doceat Hieronymus, eum dici posse *calumniam quandam pati qui peioribus se traditur:* videntur Episcoporum insectatores *hac in parte calumniam sustinere, quod peioribus traduntur*; videri etiam potest *erga illos iudicium non seruari*, quia *cœpit Ephraïm abire post sordem,* hoc est quia ipsi putidis calumniis pios insectari ausi sunt. Expectas forte, Lector, ex ipsa quam vexare conatur Turrianus, 70. interpretum versione, commodiorem sensum; at eam à Pseudo-Alexandri scopo longius abire comperies vbi animi aciem intenderis. Id scil. probandum susceperat ὁ ἀποστολικὸς, eos *qui episcopos iniuste amouere nituntur, infamia perpetua notari:* quomodo probat? *de ijs decreta habemus quibus eorum vocem obstruamus.* Hæc prima probatio, *de iis Dominus loquitur per Prophetam calumniam patiens* &c. quasi dicat *peioribus se tradet*, forte *dæmonibus*, postquam infamia notati & Ecclesia pulsi fuerint. hæc 2. probatio: quid si dicamus *de iis Dominus loquitur per Prophetam*; *oppressit Ephraim*, id est episcoporum infestator, *aduersarium suum*, id est episcopos, *conculcauit iudicium; quia cœpit abire post vana?* sic iubet Turrianus: at hæc nec thesim propositam probant, nec spem vllam probationis ostentant; non enim docent *Oppressores episcoporum ea de causa pœnas luere quia Episcopis infensi fuerunt*, sed asserunt *Episcopos ab aduersariis ideo oppressos, quia aduersarij illi abire cœperunt post vana*; hoc vero nihil ad rhombum. Cætera nihilo meliora sunt: experiatur, cui tempus in arcto non est.

a Oseę 5.11.

b forte impostor credidit *calumniam patiens*, idem valere ac *calumniam patietur*: vt qui calumniis alios lacessiuit ipse vicissim calūniis impetatur, & cadat causa. videtur autē in commentarios Hieronymi incidisse, cuius hæc verba sunt: *De hæreticis manifestius est sensus: quod sophismatibus suis & arte Dialectica sæpe opprimant Ecclesiasticos: sed cum hoc fecerint, non merito ue vera fidei sed sordes [illegible] mundi ij, qui traditi Diabolo & Angelis eius, videntur sibi calumniā pati, & non se fractam esse iudicij veritatem.*

TVRR. [c] *In Alexandri epist. 2. legitur ex Oseæ cap. 4.* pisces maris congregabuntur; *quod non quadrat, sicut versio* 70. *in qua* deficient *legitur, quod ad tenuiores deuorantes accommodat Cyrillus, secundum prophetiam Abacuk* cap. 1.14.

℞. Æque vtrumque quadrat, quia vtrumque eodem recidit, siue *congregabuntur* siue *deficient* legamus; nam quę de medio tolluntur, congregantur & colliguntur, vt in posterum non compareant: sic Oseę locum interpretatus est Hieronymus ipse; résque per se plana est, annon enim quoscunque rete conclusos pisces congregauit piscator defi-

c Oseę 4.3.

deficiunt? Annon si nullum de capturâ excipias, omnes deficient? Docet igitur Propheta, cógregandos in rete pisces *ne scil. mare diuini iudicij vim effugiat.* Non potest autem meo iudicio Pseudo-Alexandri scopo aptari Cyrilli interpretatio, quam Theodoretus quoque insinuare videtur, per reptilia & volatilia *potentes*, per pisces *inopes* designans; quem enim sensum facient hæc conceptuum portenta? *De his qui fratribus laqueos ponunt loquitur Dominus dicẽs, Ideo*, id est propter infestationẽ fratrum *lugebit terra, &c. & pisces* id est tenuiores, *deficient* à maioribus seu fratres persequentibus deuorati. Sperasti, Lector, Pseudo-Alexandrum metum incussurum insidiatoribus piorum, ob ruinam à Propheta prædictam: at te spem omnem abiicere iubet Turrianus, asseuerans prædictum ab Osea tenuiorum excidium, eorúmque omnium qui calumniam & persequentium iniurias passi sunt.

TVRR.[a] *In ead. epistola leguntur hæc verba,* populus tuus sicut qui contradicunt Sacerdoti; *non potest autem facile intelligi quomodo ad minas & supplicium hoc pertineat.* a Osee 4.4.

℞. Non necesse est ad minas pertinere; potest enim ad eorum quibus exitium minatur Dominus descriptionem referri; retulit sane Hieronymus[b], hæc scribens, *quia in sceleribus perseuerant, & impudenti Deum fronte contemnunt Israëlitæ, audiunt, Non necesse est vt veniatis ad iudicium, vt in vestris flagitiis arguamini, quia tantæ estis impudentiæ, vt nec conuicti quidem pudorem habeatis & verecundiam: sed contradicatis mihi, quasi si discipulus magistro, sacerdoti plebecula contradicat, quæ non habet sacerdotij dignitatem: Et quia tales estis, ideo hodie corruetis.* &c. Demus tamen ad minas pertinere, annon misera est eorum conditio, qui similes sunt *contradicentibus sacerdoti*, id est[c] Core & asseclis quos tandem terra *viuentes* absorbuit?

b Hieron. in hunc locum.

c Num. 16. 32.

TVRR. *Interpretatio vero 70. quam Alexander secutus est recte conuenit,* & erit populus sicut sacerdos cui contradicitur; *significat enim*, inquit Cyrillus, *priuandos esse sacrificiis:* Sacerdos *enim,* cui contradicitur, *est qui habebat aliquod vitium aut morbum corporis propter quæ arcebatur à sacris.*

℞. Eadem fere est Theodoreti interpretatio, Sacerdotem *cui contradicitur reprobatum, & qui dignitate sua excidit*, intelligentis; at eodem grauatum incommodo, quo allata à Turriano in hæc verba *pisces maris deficient* expositio: minæ enim à Propheta intentatæ non insidiatores sed insidiis petitos ferient; demonstremus id ad oculum; *de his,* inquit Pseudo-Alexander, *qui fratribus insidias præparant loquitur Dominus dicens, Ideo,* quia insidias posuerunt, *lugebit terra, &c. pisces,* id est quibus insidias parant *deficient, vt nullus neque iudicetur, neque arguatur, populus autem meus sicut sacerdos cui contradicitur:* id est sint pij abiecti sicut sacerdos qui dignitate sua excidit.

TVRR.[d] *Testimonio clarissimo est, quod nullo ingenio eludi queat, quod qui has epistolas post Hieronymi tempora reperit, & in publicum emisit pro interpretatione 70. qua Zephyrinus vsus est, interpretationem Hieronymi posuit, & substituit; Qui quidem siue fictas reperisset, siue ipse idem eas finxisset, necesse erat vt interpretatione 70. qui ante ætatem Zephyrini fuerant vsus esset; Quis hoc*

d pro epist. lib. 1. c. 19.

dubitet nisi qui omni prorsus iudicio & ratione careat?

℟. Necesse erat impostorem, si latere volebat, antiquissimam versionem sequi; sed eius frons dura fuit, gustus nullus, prudentia cæca: quid vero necesse erat *post Hieronymi ætatem in publicum emittere* quæ, si vlla titulis fides esse debet, *ad omnes Christianos,* ad *omnes Episcopos,* ad *Episcopos plebésque Orientis, AEgypti, Italiæ, Africæ, Galliarum, Hispaniarum* scripta sunt? *quis hoc* cum Turriano asseueret *nisi qui omnis prorsus iudicio & ratione careat?*

TVRRIAN. *Vsum autem Zephyrinum versione antiqua probatur ex loco Esaiæ 51.7. citato secundum versionem 70.*

℟. Docuimus [a] suo loco verba quæ Zephyrini esse Turrianus credidit, à Martino I. in Concilio Lateranensi A.D.649. Octob.17. pronuntiata esse: hic vero monendum videtur, Martinum versionem Hieronymianam loco citato secutum fuisse, *Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne* [b] *timeatis,* licet paulo ante ad septuaginta interpretum versionem allusisse videatur; dixerant enim illi *μὴ φοβεῖσθε ὀνειδισμὸν ἀνθρώπων, καὶ τῷ φαυλισμῷ αὐτῶν μὴ ἡττᾶσθε,* Hieronymus vero sic vertebat, *Nolite timere opprobrium hominum, & contemptu eorum ne vincamini:* Martinus autem, & ex eo Pseudo-Zephyrinus, *Non debemus multum timere opprobrium hominum neque eorum exprobrationibus vinci.*

TVRR. [c] *Addendum est, quod ille fecit qui studio & industria sua interdum pro interpretatione 70. cum ei visum est Hieronymi interpretationem vt docuimus posuit, non nouum & inauditum fuisse, neque exemplo imitationis caruisse.*

℟. Quandoquidem neminem id fecisse quod Jesuita suspicatur iam euicimus, frustra exempla quærit quibus egregiè factum tueatur.

TVRR. *Imitatus est interpretem epistolæ ad Hebræos, in qua testimonia quæ ex veteri scriptura ab Apostolo Hebraïca quidem (vt par est credere, vt qui & Hebraïcè & ad Hebræos scriberet) citata sunt, qui epistolam ex Hebræo in Græcum conuertit quisquis ille fuerit siue Clemens Romanus, siue (vt alij putant & credibilius est) Lucas, ex interpretatione 70. qua Sancti Apostoli, & omnes Ecclesiæ vtebantur mutuatus est.*

℟. Diuersi diuersas de epistolæ huius auctore & lingua originaria sententias fouerunt [d]: alij non à Paulo sed vel à Barnaba, vel à Luca, vel à Clemente: plurimi (iíque fide [e] dignissimi) à Paulo dictatam crediderunt: nonnulli rursus à Clemente, nonnulli à Luca [f] in Græcum sermonem translatam senserunt. Sed cum nemo sibi visum Hebraïcum exemplar testetur, aut stylum quo epistola hæc conscripta est Lucæ stylo dissimillimum esse negare, aut Paulum alibi aduersus [g] Hebræos disputantem 70. versionem secutum diffiteri audeat; sint autem non leuia nec pauca quæ Græcum exemplar fontem non riuum esse suadeant; Exempli causa, interpretationes vocabulorum Hebraïcorum cap.7.2. Emphasis vocis *ὑποστάσεως* cap.11. versu 1. Paronomasiæ nonnullæ, vt cap.5.8. *ἔμαθεν, ἔπαθεν,* cap.11.37. *ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν* &c. ab Apostolo Hebraïce scriptam negamus.

TVRR. *Consideret qui ait Apostolum versionem 70. secutum, quemadmodum*

a Vide ad marg. epist.2. Pseudo-Zephyrini.

b alias *mutuatis.*

c pro epist. lib.5.cap.21.

d Vide apud Phot.cod.121. Hippolitum & Caium apud Euseb. lib. 6.c. 21. & Hieron. catal. in Paulo Tertul. de pudic.cap.20.

e Clem. Rom epist. ad Corinth. Clem. Alex. apud Euseb.lib.6.c. 14. Orig. apud eund. lib.6. c. 25.

f iidem, & Hieron. in catal. & Euseb. lib.3.cap.37.& Theodoret. in hanc epist

g Rom.10.8. 11.18.&c. Gal.4.18.

admodum hoc verisimile fiat, vt cum Paulus ad Hebræos scriberet Hebraïce, testimonia scripturæ Veteris citaret, quæ Hebræi postea in libris suis quos legebant non reperirent, qui erant alioqui literis Hebraïcis ita addicti, vt ijs qui 70. interpretibus vtebantur semper obiicerent (vt Hieronymus testatur) quod Biblia haberent corrupta; ridere̋ntque (vt Origenes in epist. ad Africanum ait) quod ea quæ apud Hebræos scripta erant Christiani ignorarent.

℞. Certe qui Apostolum ad Hebræos Hebraïce scripsisse statuerunt, septuagintaviralis editionis vsum non Apostolo sed interpreti imputare debuerunt; verum cum eorum sententia firmo fundamento careat, nihil nos cogit eandem propugnare; iure merito Hebræi Christianos septuaginta interpretum editionem Hebraicæ veritati præferentes exagitauerunt; at Paulum, qui nihil est à 70. mutuatus quod (si substantiam spectes) ab Hebræo absit, exagitare nullo iure potuerunt.

TVRRIAN. *Denique quo magis substitutio illa interpretationis Hieronymi in pluribus locis pro interpretatione 70. credibilis sit; memini ego non ita pridem audire cum esset Cyprianus Romæ imprimendus, fuisse qui iudicarent tunc in testimoniis Veteris scripturæ, quæ sunt omnia apud Cyprianum ex interpretatione 70. pro interpretatione 70. interpretationem Hieronymi substitui debere.*

℞. Docuimus nullam substitutionem in epistolis locum habuisse; interim meminerit Lector, quibus artibus scioli inter Papales parasitos in scripta veterum grassati fuerint: huic enim hominum generi & poëtis *quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.*

TVRR. *Intelligere mihi videor diuino consilio factum esse, vt ille, quisquis fuit, in locum 70. in testimoniis scripturæ Veteris interpretationem Hieronymi tam vulgatam in plerisque locis substituerit.*

℞. *Intelligere mihi videor, diuino plane consilio factum* vt nebulo se suo indicio proderet, nec artificiose dedecus summum celare posset: sæpe id quidem conatus est, vbi enim Psalmi citandi fuerunt, recurrit sæpe ad Hieronymi interpretationem ex Hebræo, sed frustra fuere conatus eius omnes, Deo opt. maximo immane facinus auersante.

TVRR. *Dixissent Magdeburgenses (si vbique versio 70. seruata fuisset) fictas epistolas à quopiam qui callide (vt speciem probabilitatis imitaretur) ex interpretatione 70. testimonia veterum scripturarum sumpsisset.*

℞. Dixissent; at nunc dicendum à rude impostore totam fabulam peractam: quem, ne *probabilitatis speciem imitaretur,* destituit eruditio.

TVRR. *Nunc cum vsus fuerit versione Hieronymi (quod consilio huic palam repugnabat) quis illum tam stultum & communis sensus expertem fuisse putet, vt de industria fidem sibi derogare vellet? tam amens erat, vt vna atque eadem opera idem ipse quod moliebatur simul euerteret?*

℞. Nemo putauerit illum sibi de industria fidem derogare voluisse; derogauit tamen, quia *stultus, amens, expers communis sensus* fuit.

TVRR. *Confisus notissimæ veritati nihil huic incommodi, aut scrupuli, vel dubitationis de auctoritate epistolarum posteris timuit: sciebat enim neminem ignoraturum esse, non potuisse pontifices illos versione Hieronymi vti.*

℞. De sui seculi ruditate securus credidit neminem futurum qui

(Deo ferrei ſeculi rubiginem detergente) inſana *μηχανήματι* deprehendere poſſet: abſurdus verò Turrianus qui *notiſsimam veritatem* aſſerere audeat ſcriptis quæ veteribus pene omnibus ignota fuiſſe cogitur confiteri.

TVRRIAN. *Illi qui Hieronymi verſionem ſubſtituit, hoc tantum propoſitum fuit, ea interpretatione vti, quæ iam erat Latinis (vt nunc eſt) familiarior.*

℞. Quandoquidem ſubſtituta non fuit Hieronymi verſio, ſubſtituenti *hoc* vel illud *propoſitum fuiſſe* dici non poteſt: at ei qui epiſtolas effinxit, hoc vnum propoſitum fuit, imperitos quacunque via poſſet à veritate abducere.

TVRR. *Quod ſimulatum eſt tenui etiam ſuſpicione arguitur: omni ergo ſtudio cauiſſet ne exiſtimationem antiquitatis quam illis epiſtolis apponere volebat tolleret.*

℞. Cauiſſe debuerat, ſed non potuiſſe docuimus.

Identitas ſtyli quo epiſtolæ omnes conſcriptæ ſunt, eas adulterinas eſſe conuincit.

CAP. X.

a pro epiſt. lib. 2. cap. 1. & ex eo Hartus. collat. cap. 8. ſect. 3.

TVRRIAN.[a] *Stylus (etſi non ſemper) certus index, præſertim in quibuſdam auctoribus, veri operis eſſe ſolet, quo ad diſcernendos veros libros à falſis ſæpe vti conſueuimus, vt à quibuſdam in Tertulliano, Cypriano, Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, & aliis factum: eſt enim aliquando ſtylus auctoris ſui ita proprius, vt facile ex eo & quidem mediocri iudicio opus eius dignoſci poſsit, vt in Tertulliano, Apuleio, Plinio maiore, Tranquillo* &c.

℞. Hæc omnia concedo lubens: non enim noſtræ ſed Jeſuiticæ cauſæ iugulum petunt.

TVRR. *Quia ab iis pontificibus, quorum Magdeburgenſes epiſtolas negant, nihil præter eas ipſas epiſtolas ſcriptum habemus, relicta diſsimilitudine ſtyli, quæ ob hanc cauſam obiici non potuit, ad ſimilitudinem ſtyli argumenti & materiæ ridicule ſe transtulerunt.*

℞. Etſi nihil aliud ſcriptum haberemus, argumenti Magdeburgenſium vim non effugeret Jeſuita; cum enim ouum ouo ſimilius non ſit, quam epiſtolæ decretales inter ſe ſunt: ſiue materiam, ſiue formam ſpectes, merito ſe ridendum propinaret quiſquis perſuaderi ſibi pateretur, fieri poſſe vt 40. vel 45. viri diuerſis temporibus, eodem quaſi ore locuti, eoſdem orationis næuos amauerint, eoſdem dictionis characteres ſeruauerint, eandem exercendi ſtyli materiam ſumpſerint, eadem fingendi audacia laborauerint &c. Quis credat fatales fuiſſe vrbicis Epiſcopis quoſdam quos ſemper incurſarent ſcopulos, nec vllum eorum qui epiſtolas dictaſſe feruntur, ab anteceſſorum lapſu immunem fuiſſe? Sed ne ex ſola ſtyli ſimilitudine aduerſus Pſeudo-Iſidori nænias argumentorum nobis copiam ſuppetere quiſpiam putet, diſcat nos in promptu habere ſtyli diſſimilitudinem quam ſuo ordine obiiciamus; Superſunt enim plura veterum pontificũ genuina ſcripta, ex quo-

ex quorũ ſtylo euincere liceat, quæcunq; nos falſitatis arguimus adulterina eſſe; extãt nẽpe Cornelij binę ad [a] Cyprianũ epiſtolę, Julij binę [b] ad *Orientales* & *Alexãdrinos* [c], Liberij 11. Damaſi [d] ſex, Anaſtaſij vnica ad Joãnem Hieroſolymitanũ; Sixti III. binæ, Leonis plurimæ, Joannis ſecundi duæ, Pelagij I. quindecim, Pelagij ſecũdi 5. Gregorij volumina plura &c. quæ *longe aliter catulos, aliter ſues olere* ſatis ſupérq; nos doceãt.

TVRRIAN. [e] *Magdeburgenſes fragmentum epiſtolæ Cornelij ad Fabium Antiochenum nacti apud Euſebium lib. 6. cap. 43. inepte verſionem è Græco Euſebij cum decretalibus Cornelij Latine ſcriptis epiſtolis comparauerunt.*

℞. Ineptam comparationem inſtituiſſent, ſi verba Pſeudo-Cornelij cum Ruffini aut Chriſtorphorſoni, qui Euſebium interpretati ſunt, verbis contuliſſent; ſed conceptuum cum conceptibus collatione factâ, recte monuerant, veram Cornelij epiſtolam nihil martyre Chriſti indignum, Pſeudo-Cornelij farragines nihil homine, cui ſanum ſinciput ſit, dignum ſpirare.

TVRR. [f] *Plura arguunt primam Clementis epiſt. & Conſtitutionum libros eiuſdem auctoris eſſe.*

℞. Id forte verum eſt de epiſtola quam Græcam vidit Turrianus, non de lacinia à Pſeudo-Iſidoro aſſuta. Vt tamen id certum eſſe demus, non ideo Turrianus obtinebit vel epiſtolam vel conſtitutiones legitimos B. Clementis fœtus eſſe; vtrumque enim negamus.

TVRR. *Epiphanius hær. 30. ex libri* περιόδων *cum Clementis collatione, collegit librum illum ab hæreticis deprauatum fuiſſe; at ſimilem collationem epiſtolarum decretalium cum aliis Rom. pontificum ſcriptis facere hodie non poſſunt Magdeburgenſes.*

℞. Collationem illam fieri poſſe docuimus; negamus vero Epiphanium decretales, quarum patrocinium ſuſcepit Turrianus, cum libro περιόδων contuliſſe; cum ſint 400. annis poſt eius dormitionem effictæ.

TVRR. *Reliquas aliorum pontificum epiſtolas Magdeburgenſes negant, quia ex ſimilitudine characteris ſuorum auctorum eſſe quorum feruntur probare non poſſumus, quia (vt ante dixi) alia eorum ſcripta non habemus.*

℞. Non ideo negant, ſed quia ſtylus barbaricus, & dictionis character per omnia ſimilis, vnum eundemque fuiſſe omnium epiſtolarum artificem quodammodo clamare videtur; poſſent tamen noſtri eiuſmodi mercium mangones ex pauculis quæ hodie manibus teruntur veterũ monumentis reuincere, & plane ἐπιστομίζειν, vt ante diximus.

TVRR. *Si licet ſtyli ex ſimilitudine & argumenti reiicere has epiſtolas, licebit etiam Apoſtolicas Petri, Iacobi, Pauli reijcere propter ſimilitudinem ſimplicis characteris ac ſimilitudinem interdum dogmaticam & paræneticam.*

℞. In pauculis lineis multa peccauit Turrianus. 1. Non *ex* quacunque *ſimilitudine ſtyli & argumenti*, vt ipſe fingit, *reiiciuntur epiſtolæ*, ſed ex eo quod vbique eandem cramben iiſdem fere verbis recoquunt, vt eadem manu exaratæ, eodem ore dictatæ videantur. 2. Conſequentia nulla eſt, cum alia ſcriptorum Apoſtolicorum, alia humanorum quoruncunque ratio eſſe debeat; fac enim Apoſtolos idem argu-

a Vide inter epiſt. Cypriani 46. & 48.
b Vide Apol. 2. Athanaſij.
c Vide Hilarij fragm. vitam Euſebij Vercell. Socrat. lib. 4. cap. 11.
d Vide inter opera Hieronymi Tom. 3. Theodoret. lib. 2 cap. 22. & lib. 5. c. 10. & Tomos Concil.
e pro epiſt. lib. 1. cap. 18.
f pro epiſt. lib. 2. cap. 1.

mentum eadem methodo, eodem ſtylo tractaſſe, quid mirum in viris quos eodem ſeculo vixiſſe, quibuſque Spiritum ſanctum non ſolos conceptus, ſed ſingula verba inſpiraſſe conſtat? An idem dici poteſt de Romanis præſulibus, qui diuerſiſſimis temporibus, ſuo marte, prout ſe obuiam tulit occaſio, ſcripſiſſe finguntur? An veriſimile eſt eos (quo tempore plebs ipſa Romæ pure locuta eſt) barbariem affectaſſe, ac ſibi peculiares phraſes illas eſſe voluiſſe quæ paſſim 8. & 9. ſeculo obtinuerunt? At quanquam in toto ſcriptorum Apoſtolicorum corpore ſanctiſſima ſimplicitas, ſummáque dogmatum & parænéſeon conformitas elucet, non tamen vbique eadem ſermonis facies occurrit; ſingulorum manum mentémque ſapientiſſimo conſilio ita direxit Spiritus Sanctus, vt ſinguli proprium ſcribendi morem ſeruarent, & in eiuſdem auctoris monumentis quædam nonnunquam ſermonis diuerſitas appareret: hinc enim factum vt [a] *ſecunda* Petri epiſtola *à pleriſque eius eſſe negaretur propter ſtyli cum priore diſſonantiam*: & epiſt. ad Hebræos *à cæteris* Paulinis *propter eandem ſtyli ſermoniſque diſſonantiam diſcrepare videretur*: & nonnulli de Jacobi, Judæ, Joannis 2. & 3. epiſtolis & Apocalypſi dubitarent.

a Vide Hieronym. quæſt. 11. ad Hedib. & in catalogo Euſeb. lib. 3. c. 3. & 25.

b Vide etiam Binij notas.

TVRRIAN. [b] *Addere potuerunt Magdeburgenſes, quod ſæpe eaſdem ſententias priorum Pontificum Apoſtolicorum & eiſdem fere verbis poſteriores Pontifices in epiſtolis vſurparunt; ſed fidem & auctoritatem id auget & confirmat.*

℞. Addent quicquid in mentem venerit epiſtolarum patroni: at nunquam perſuadebunt *fidem & auctoritatem* earum *augere & confirmare* poſſe, quod fingunt 30. vel 40. viros iiſdem centonibus diuerſimode farciendis intentos, iiſdem ſordibus delectatos, eaſdem materias vna eadémque methodo tractare, aut eoſdem conceptus iiſdem plane phraſibus iiſque ſpurciſſimis exprimere auſos fuiſſe. Si qua igitur in epiſtolis inter ſe collatis, ſtyli ſermoníſque vel diuerſitas, vel inæqualitas apparet (apparet autem non raro) eadem in ſingulis per ſe ſumptis obſeruari poteſt; eáque non aliunde orta quam ex laciniarum male conſarcinatarum diſſimilitudine, & inconcinna diſpoſitione, quæ ſæpe tam conſpicua eſt, vt ex profeſſo Horatianum pictorem imitatus, *Humano capiti ceruicem equinam iungere, variáſque inducere plumas* voluiſſe videatur impoſtor; alioqui quicquid è propria penu hauſit, id vbique iiſdem maculis fœdauit, iiſdem coloribus diſtinxit, eodem orationis habitu induit.

Spurciſſimi in Epiſtolis ſermonis ſordes non patiuntur eas à priſcis vrbis Epiſcopis ſcriptas eſſe.

CAP. XI.

POſtquam ex ſtyli omnimoda ſimilitudine ſeu verius identitate epiſtolas non à veteribus Eccleſiæ Romanæ Epiſcopis, ſed à recentiore aliquo ſcriptas fuiſſe docuimus, de barbari ſcriptoris quem *vel per febrem ſomniare, vel arreptum morbo phrenetico Hippocratis vinculis alligan-*

alligandum putes, inquinatissima oratione pauca adiicienda sunt. Monuerant [a] Magdeburgenses *genus illud sermonis ab eo quo vsi sunt* secundi à Christo nato *seculi scriptores δὶς διὰ πασῶν distare.* Quid hic Turrianus?

Omitto(inquit) [b] *quod isti boni linguæ Latinæ auctores elegantißime & purißime scripsisse dicunt Plinium, Suetonium, Solinium, Tacitum, Iustinum & reliquos eorum similes: in quo satis se linguæ Latinæ ignaros ostendunt & risum Italis mouere possunt, qui in oculis ferunt elegantiam Plauti, Terentij, Varronis, Ciceronis, Cæsaris, Lucretij, Virgilij, & si qui alij eiusmodi.* At certe nihil est quod rideant Itali præter fastuosi Jesuitæ vel pudendam ἀβλεψίαν, vel portentosam mentiendi libidinem. Non enim Magdeburgenses dixerunt Plinium, Suetonium, &c. eorum omnium qui inter Latinos vel ante vel post Christi natalem claruerunt, purissime scripsisse: sed inter seculi secundi scriptores purissimos atque elegantissimos esse: quod nemo opinor negauerit. Magdeburgensium verba sunt, *Etsi eo tempore* (id est ab anno Christi 100. ad 200.) *Latina lingua non adeo omni suo cultu, & munditie perfecta erat, atque Iulij Cæsaris & Augusti tempore; tamen nondum tam insulse, inepte & barbare quenquam locutum esse testes sunt multi eius seculi doctißimi viri, qui purißime & elegantißime locuti sunt, vt Plinius* &c. Annon satis se vel oscitantem vel mendacem ostendit Jesuita, qui ea Magdeburgensibus obiicere veritus non est, quæ ipsi ne per somnium quidem cogitauerant?

Tvrr. *Concedamus eis non carere solœcismis epistolas.*

℞. Quasi vero nisi concesserit Jesuita, laboraturus sit probationum penuria quisquis euincere volet vbique ea solœcismis barbarimísque scatere, cum passim liceat eiusmodi flosculos decerpere, *Episcopi sunt* [c] *obediendi non detrahendi, sunt portandi & amandi,* [d] *nocere aliquem,* [e] *loqui,* [f] *tueri,* [g] *persequi* passiue; [h] *malis alicuius particeps effici,* [i] *continentia literarum,* [k] *paternas disciplinas iniuriare,* [l] *charitatiuè,* [m] *potestatiuè,* [n] *rigorosus, se cauere,* [o] & sexcenta alia.

Tvrr. *Annon erat consilium* [p] *prudens sermone imperiti vulgi vti in rebus ad salutem omnium pertinentibus, vt etiam ab idiotis intelligi possent?*

℞. Aliud vero est *stylum demittere, & ad captum tenuiorum accommodatis phrasibus vti*, aliud *cum vulgo inepte & sentire & loqui*: illud facere solent pij quíque doctores, magna cum laude prudentiæ & charitatis Christianę: hoc vnum facere potuit epistolarum suppositor, cuius scripta omnia sordent, súntque, vt Catullinis verbis vtar, *cacata charta*: sed si eorum consilium probant Jesuitę, qui de *rebus ad salutem omnium pertinentibus* verba facientes eas quæ ab idiotis intelligi possint phrases seligunt, cur iniquum sacra peregrina lingua tradendi morem sequuntur, quo idiotis barbara Domini in Scripturis loquentis vox fit, ipsáque [q] simplicium *mens ἄκαρπος* esse cogitur?

Tvrr. *Zephyrinus* [r] *locutus est vt vulgus tunc loquebatur, probent Magdeburgenses non sic illis temporibus vulgo loqui solitos.*

℞. Quasi vero necesse sit probare veteres vrbis Episcopos cum fæce plebis, agasonibus, coquis &c. loqui solitos non fuisse; aut eos in stercoribus, ceu scarabeos, perpetuo volutatos fuisse ipse probauerit.

a Centur. 2. cap. 7.
b pro epist. lib. 2. cap. 2. Binius in notis.
c Pseudo-Euarist. epist. 2.
d Pseudo-Victor epist.
Pseudo-Callist. epist. 2.
Pseudo-Euseb. epist 1.
e Pseudo-Callist. ep. 2.
f Pseudo-Sixt. I. epist. 2.
g Pseudo-Alexander epist. 2.
h Idē epist. 3.
i Pseudo-Marcellin. epist. 2.
k Ibid.
l Pseudo-Steph epist. 2.
m Pseudo-Felix I I. epist. 1.
n Pseudo-Euseb. epist. 1.
o Pseudo-Euseb. ibid.
p *diuinum* cōsilium vocat Binius.
q 1. Cor. 14. 11. 14.
r pro epist. lib. 1. c. 17.

TVRRIAN. *An existimant Magdeburgenses vocem* modernus, *qua Zephyrinus vsus est, à modo dictam, tunc nouam fuisse?*

℞. Nobis necesse nō est quod in vulgi vsu fuit, ab eo quod insitatū fuit secernere; forte vulgo recepta, forte nulli nota fuit vox *modernus*; quam quia Romanis Episcopis dignam asserunt aduersarij, probare debent idoneo aliquo exemplo antiquis cognitam fuisse: interim notabunt Turrianum de veritate eorum de quibus ad rauim vsque disputat, adeo securi animi esse, vt quæ de Pseudo-Urbano notauerant Magdeburgenses ad Pseudo-Zephyrinum, in cuius epistolis vox *modernus* non occurrit, temere transtulerit.

TVRR *Zephyrinus voluit imitari Paulum qui se* [a] sermone non scientia *fuisse scribit* imperitum.

℞. Paulus se ἰδιώτην vocat, non absolute sed τῷ λόγῳ: est autem ἰδιώτης, [b] πολίτης, [c] πρὸς γῆν ἴδιος; ἀμαθὴς, ἀγράμματος: quo sensu Chrysostomus [d] asserit Paulum οὐκ ἠσκημένον τὴν τῶν ἔξωθεν λόγων παρθεσίαν, ἀφιημένον τὸν περιέργον τῶν ἔξωθεν καλλώπισμον: & Hieronymus scribit eundem Tito [e] *interprete* vti coactum, *diuinorum sensuum maiestatem digno non potuisse Græci eloquij explicare sermone*; [f] *puro non potuisse quod sentiebat transferre sermone quem* tamen *in vernacula lingua habebat disertissimum Cilicum idiotismos, eloquium tricis implicatum simplicia* [g] *verba hominis quasi rusticani* adhibere solitum fuisse: ea de causa Apostolus ipse quam sibi tribuit ἰδιώτειαν τοῦ λόγου opponere videtur [h] τῇ ὑπεροχῇ τοῦ λόγου, πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, [i] πιθανολογίᾳ, [k] σοφίᾳ λόγου, qua simplicioribus insidiabantur impostores φρεναπάται; at qui præ [l] *grammaticæ imperitia, vitiosa elocutione* vsus [m] *grammaticæ vitia incurrit*, & *solœcismos fecit*, & *Rhetorici nitore sermonis verborúmque compositione, & eloquij venustate* caruit, non tamen *ignorauit literas seculares*; quas etsi *non sciuit ad perfectum, aliqua* saltem *ex parte contigit*: amplius dicam, *qui solœcismos in verbis fecit, & hyperbaton reddere non potuit sententiámque concludere, audacter sibi vendicauit sapientiam*; se quidem λόγῳ, nequaquam vero γνώσει ἰδιώτην professus: an idem de epistolarum suppositore dicere quisquam audeat? de cuius farraginibus (si semel emendicatæ aliquot sententiæ excipiantur veris auctoribus restituendæ) iure pronunciare licebit, οὐδὲν ὑγιές, quíque Hilarij Luciferiani elogio dignissimus semper iudicabitur [n] *imperitus sermone & scientia*, vt Ecclesiæ præposito τῇ λέξει πτωχεύειν καὶ τὴν συνθήκην τῶν ὀνομάτων ἁπλῆν τινα καὶ ἀφελῆ seligere nunquam indignum fuit; sic Doctorem *scientia imperitum* esse καὶ οὐκ εἰδότα μάχεσθαι ὑπὲρ τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων, indignum semper facinus visum est: quare non possunt Apostolico ἰδιωτείας exemplo se tueri qui plane & rerum & verborum cognitione destituuntur; non enim ita sermone imperitus fuit vt aduersarios sapientiæ sermone reuincere non posset, qui nihil non fecit [o] εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, quíque (vt Chrysostomi verbis vtar) [p] Judæos Hellenistas κατὰ κράτος ἐνίκα τῷ λόγῳ, καὶ εἰς τοσοῦτον αὐτοὺς ἤλαυνεν ὡς καὶ εἰς φόνον παρεξωθῆναι μὴ φέροντας τὴν ἧτταν.

a 2.Cor.11.6.
b Suidas.
c Theodoret. in 1. Cor. 14.
d de Sacerd. lib.4.cap.6.
e quæst. 11. ad Hedib.
f quæst.10. ad Algas.
g Apol. ad Pammach. pro lib. aduers. Iouin. cap.4.
h 1.Cor.2.1.4
i Coloss.2.4.
k 1.Cor.1.17.
l quæst.10. ad Algas.
m lib.2.in epist. ad Eph. ab initio, & lib.2. in epist. ad Gal.cap 4.
n Hieron. epist.126.
o Rom.15.18.
p de Sacerd. lib.4.cap.7.

TVRR. & BIN. *Si propter solœcismos aut barbarismos &c. epistolæ Pontificum*

ficum negari vel reiici deberent, omnes S. Pauli epistolæ, omnes Veteris ac Noui Testamenti scriptores sacri & Canonici reiiciendi forent. S.Paulus 1. Cor.2. de seipso ait, Et sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione Spiritus & virtutis consistit.

℞. *Plenius æquo laudat venales qui vult extrudere merces:* vbi docuerint decretalium propolæ, ipsis inesse quam scriptis suis & prædicationi tribuit Paulus ἀπόδειξιν πνεύματος καὶ δυνάμεως, tum demum consequentiam admittemus: ni faciant, cur pergant non modo dissimilia, sed plane *pugnantia secum frontibus aduersis componere?* Vere olim de Paulinis scriptis Origenes [a] aduersus Celsum, φησὶν Ἐφιλώιον τὸ ταῦτα (1.Cor.2.6.) τὰς ἐπιστολὰς, καὶ ἐνατενίζας τῷ βουλήματι ἑκάστης ἐν αὐταῖς λέξεως, ἀμφότερα δ' εἴζοι καὶ ὅτι νενόηκας τοῦ Παύλου λόγους καὶ ὅτι παρέστησαι εὐήθης τινὰς ἢ ἠλιθίους. ἐὰν γὰρ ἐπιδῷ ἑαυτὸν τῇ μετὰ τοῦ προσέχειν ἀναγνώσει, εὖ οἶδ' ὅτι ἢ θαυμάσεταί τινα νοῦν τοῦ ἀνδρὸς ἐν ἰδιωτικῇ λέξει μεγάλα περινοοῦντος. ἢ μὴ θαυμάσας αὐτὸς καταγέλαστος φανεῖται; at contrarium plane de epistolis statuendum videtur; quas nemo à se attento animo lectas profiteri ausit, quin easdem stultas esse fatuasque (ne quid grauius dicam) confiteri necesse habeat.

a aduers.Celsum lib.3.

Iidem. *In scriptura sacra innumeras phrases & locutiones inueneris regulis grammaticæ contrarias.*

℞. De Veteris Testamenti Hebraïco codice id plane falsum est, in Græco Noui Testamenti nonnullæ occurrunt phrases, quæ Græcanicam Syntaxim admittere nullo modo possunt, sed has omnes totidem Hebraïsmos esse constat; vulgatam vtriusque Testamenti versionem innumeris locis, partim interpretis (qui tamen sua laude fraudandus non est) partim exscriptorum culpa, mendosam esse nemo diffitetur; sed mendæ illæ si cum epistolarum fæcibus conferantur, ornamenta propemodum videri possint.

Iidem. *Origenes lib.6.& 7. contra Celsum multa disputat aduersus philosophos qui* τὸ εὐτελὲς *Scripturæ sanctæ exprobrabant.*

℞. Recte Origenes Prophetas, Apostolos, ipsumque Dominum Jesum attendisse monet τρόπῳ ἀπαγγελίας οὐ τὰ ἀληθῆ μόνον περιέχούσης, ἀλλὰ καὶ δυναμένης ἐπαγαγέσθαι τοὺς πολλοὺς, ἕως προτραπέντες καὶ εἰσαχθέντες ἕκαστος κατὰ δύναμιν ἀναλάβωσιν, ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς δοκοῦσιν εἶναι εὐτελέσι λέξεσιν, ἀπορρήτως εἰρημένα: at id dici non potest de decretalium scriptore, in cuius sermonibus (excipio semper alienas phrases) quærenda non simplicitas sed barbaries incultissima, non phrasis abiectior sed fœdissima illuuie sordens, non salutaris doctrina sed imposturarum sentina ipsumque ἀνομίας μυστήριον.

Turr. *Qui negant epistolas ob neglectam phrasim, negent epistolas B. Cypriani, quia in eis legunt,* subitatos, libellatos, quæstionatos, adunatos. *Imo negent Scriptores Noui Testamenti, quod in eis solœcismos & verba rudia legant, aut dicant nescisse loqui Spiritum qui eos docuit.*

℞. Bona verba Turriane: hoc forte tuis similibus non nobis dictauerit spiritus blasphemiæ, cætera nos nunquam negabimus; diximus enim quid de Noui Testamenti solœcismis sentiendum sit: addimus

vero humanitatem ipſam à lectoribus æquis exigere, vt de Cypriani ſcriptis Horatianum illud pronuntient, *non ego paucis offendar maculis:* at epiſtolarum diſpar plane ratio, in illis enim quicquid eſt Latinis auribus dignum, adſcititium eſt; quicquid συγγραφεὺς ſuo marte ſcripſit, fœtet.

TVRR. *Eadem audacia Lutherus epiſtolam Iacobi* ſtramineam vocauit.

℞. Errauere fateor Lutherus, Magdeburgenſes, aliíque paucisſimi qui in Magiſtri verba iurauerant; at quis hodie errorem ex imperitia natum propugnat? nullum certe noui.

a 1.Cor.15. 28.

TVRR. *Gregorius Nyſſenus in illud* [a] Tunc ipſe filius ſubiicietur, *aſſerit Paulum vti nominibus pro poteſtate, etiam contra quam ferat conſuetudo.*

℞. Gregorij verba ſunt: οἶδε ἡ σοφία τοῦ μεγάλου Παύλου πρὸς τὸ δοκοῦν κεχρῆσθαι κατ᾽ ἐξουσίαν τοῖς ῥήμασι, καὶ πρὸς ἴδιον τῆς διανοίας εἱρμὸν προσαρμόζειν τὰς τῶν ῥημάτων ἐμφάσεις, κἂν πρὸς ἄλλας τινὰς ἐννοίας ἡ συνήθεια τὴν κατὰ χρῆσιν τῶν λέξεων φέρῃ. Exempli cauſa, vocis κενοῦσθαι, qua vtitur Phil.2.7. 1. Cor.1.17.& 9.15. vocis περπερεύεσθαι 1.Cor.13.4. vocis ἱμείρομαι 1.Theſſ. 2.8. vocis ἐριθεία Rom.2. 8. vocum ὑποταγὴ & ὑποτάττεσθαι 1. Cor.15. 27.28. addit vero ἀλλ᾽ ὅμως χαίρειν ἐάσας ὁ Παῦλος τὰς ἐτυμολογίας τῶν χρειῶν δι᾽ ὧν βούλεται λέξεων ὃ βούλεται παρίστησι νόημα. καὶ γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ τοῖς ἀκριβῶς ἐξετάζουσιν εὑρεθείη ἂν ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Ἀποστόλου μὴ δουλεύοντα τῇ χρήσει τῆς συνηθείας, ἀλλὰ κατά τινα ἰδιότροπον ἔννοιαν ἐπ᾽ ἐξουσίας παρ᾽ αὐτοῦ προφερόμενα μηδὲν ἐπιστρεφομένου πρὸς τὴν συνήθειαν. At aliud eſt ab vſu communi aliquando deflectere docendi gratia, quod fecit Paulus diuino conſilio; aliud inquinatiſſimis vulgi phraſibus abuti ad impoſturam faciendam, quod epiſtolarum effictor pro virili conatus eſt.

TVRR. & BINIVS. *Origenes Tom.4. in Ioannem ſolœciſmos Pauli excuſans ait,* Qui voces diſtinguit, & ſignificata, & res, non offenditur ſolœciſmis: *& paulo poſt*, Non ignorabant Apoſtoli in quibus impingebant, & de quibus non curabant, &c.

℞. Quandoquidem de his ſolœciſmis ſupra egimus, nihil hic addere neceſſe eſt: monemus tantum allegata Origenis verba in Tomis per Ruffinum in Latinum ſermonem tranſlatis hodie non reperiri, ſed in Philocaliæ cap. 4. nec à Turriano fideliter verſa eſſe; ſic enim

b Turrianus legit φωνάς. c item σολοικισμοῖς

Origenes: ὁ διαιρῶν παρ᾽ ἑαυτῷ [b] φωνὴν καὶ σημαινόμενα, καὶ πράγματα καθ᾽ ὧν κεῖται τὰ σημαινόμενα, οὐ προσκόψει τῷ τῶν φωνῶν [c] σολοικισμῷ &c. ἅτε δ᾽ οὖν συναίσθητοι οἱ ἀπόστολοι τυγχάνοντες τῶν ἐν οἷς προσκόπτουσι, καὶ περὶ ἃ οὐκ ἠσχόληνται, φασὶν ἰδιῶται εἶναι τῷ λόγῳ ἀλλ᾽ οὐ τῇ γνώσει. Omittit autem Turrianus has voces, παρ᾽ ἑαυτῷ, καθ᾽ ὧν κεῖται τὰ σημαινόμενα τῶν φωνῶν: deinde male vertit ἠσχόληνται *curabant*, pro *verſati erant:* ſed hæc obiter.

BINIVS. *AEterna memoria dignum eſſe iudicatum eſt, id quod S. Spiridion Trimituntis alias Irimituntis Cypri Epiſcopus, inſignis ſacræ fidei confeſſor, & ſacrarum Scripturarum propugnator, Tryphilium virum eloquentiſſimum, à ſe per miracula ad fidem Chriſti iam anteconuerſum, in S. Nicæna Synodo perorantem & loco verborum Chriſti* tolle grabbatum tuum *dicentem*, tolle lectum tuum humilem, *non immerito vt refert Sozomenus lib.1.cap.11. obiurgauit, quod verbis Chriſti vti dedignaretur & eloquentia efferretur.*

℞. Nec

℞. Nec nos censemus ferendos esse eos, qui auribus pruriunt, summámque diuini eloquij simplicitatem sibi nauseam parere testantur. At hinc non sequitur debere quemquam decretalium nugas & βδελύγματα exosculari. Interim notet Lector Binium multiplex hoc loco imperitiæ suæ specimen edere, 1. Dum quæ proposito nullo modo seruiunt congerit. 2. Dum vrbem cuius Episcopatum Spiridion administrauit, *Trimituntem*, alias *Irimituntem* dictam fuisse asserit: Cui enim nota *Irimitus?* nam apud Ptolem. Geograph.lib.5.c.13. Τειμυθοῦς, Socrat.lib.1.cap.12. Τειμυθοῦς, Sozom.lib.1.cap.11. Τειμυθοῦς. Hist.tripart.lib.1. cap.10. *Tremithus*. Metaphrast. ad 12. Decemb. *Trimmithus*; nullibi, quod sciam, *Irimitus* memoratur. 3. Dum *Tryphilium* vocat, quem *Triphyllium* [a] & Sozomenus Hist. tripart. & Metaphrastes dictum volunt. 4. Dum fingit *Triphylium* illum *in Synodo Nicæna perorantem* obiurgatum fuisse. Sozomenus enim diserte id factum monet, quando contigit ἐς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς ἐπισκόπους τῆς Κύπρου; & Hist. tripart. quo *tempore pro aliqua vtilitate in vnum Cyprios episcopos conuenisse:* inter quos fuit Tryphyllius Ledrensis Ecclesiæ Antistes.

a Vide etiam Hieron. in catal.

Tvrrian. & Binivs. *Hinc S.Hieronymus, alioquin disertißimus & elegantißimus scriptor & Doctor Ecclesiæ (vt in literis ad Damasum scriptis fatetur) phrases Scripturæ, quas regulis Grammaticorum repugnantes esse non ignorabat, retinere quam mutare maluit: has nimirum*, non nubent neque nubentur; magis pluris estis vos: fructum plus afferat, ministrare non ministrari, pœnitemini, non capit perire extra Hierusalem &c.

℞. Cum Hieronymus hos barbarismos dissimulauerit, non lubens sed coactus, ne scilicet [b] *erumperent in voces* qui ipsum *falsarium, sacrilegum*, ausum *aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere clamitabant*, miror qua fronte sperauerint aduersarij se verborum eius inuolucris decretalium turpitudinem tecturos. Protestatur ille se in Euangelistarum editione *ita calamo temperauisse, vt ijs tantum quæ sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateretur vt fuerant, ne* scil. *multum à lectionis Latinæ consuetudine discreparent*; cessit igitur consuetudini, consuetudinem non probauit: fac tamen illi non displicuisse Latinæ lectionis vitia, an propterea placuisse nebulo qui veteres vrbis Episcopos mentitus in scripta Hieronymi ipsius aliorúmque patrum inuolauit, contactúque omnia quæ furtificas manus senserunt fœdauit? Cum Matt. 20.28. Græca verba διακονηθῆναι & διακονῆσαι commodius reddere non potuisset vetus interpres, scripsit *ministrari* & *ministrare*: cum Matt. 22.29. in Latinum sermonem transferre conatus esset Græcas voces γαμοῦσιν & ἐκγαμίζονται, vertit *nubent* & *nubentur*: Marci 1.15. & Act.3.19. verbi μετανοέω significationem voce barbara *pœnitemini* expressit vt potuit. Luc.12.24. quia deerant verba quibus Græcæ phraseos πόσῳ μᾶλλον διαφέρετε emphasim exprimeret, in barbarismum hunc incidit, *quanto magis pluris* estis. Luc.13.33. cum confudisset Græca verba δέχεσθαι & ἐνδέχεσθαι, vertit *capit* pro *contingit*: Et Joan.15.2. quia nulla phrasis occurrebat quæ Græcis verbis πλείονα καρπὸν responderet, *plus fructum* pro *copiosiorem fructum* transtulit; an ideo exagitandus fuit? Imo quia hæc

b Epist.123.

(vtut barbara) ſenſum non mutant, ea non reſecuit Hieronymus; nos vero quâ mente veteris Interpretis & imperitiam excuſamus, & ſimplicitatem miramur, & conatum amamus, & pietatem laudamus, eâdem Pſeudo-Iſidori πανουργίαν & impietatem cum incredibili temeritate & inſcitia coniunctam deteſtamur.

IIDEM. *Hinc B. Gregor. in epiſt. ad Leandrum in commentarios libri Iob ſic ſtylum ſuum incultum & inelegantem.* Unde & ipſam *(inquit)* artem loquendi, quam magiſteria diſciplinę exterioris inſinuant, ſeruare deſpexi. Nam, ſicut huius quoque epiſtolæ tenor enuntiat, non Metaciſmi colliſionem effugio, non barbariſmi confuſionem deuito. Quia indignum vehementer exiſtimo, vt verba cœleſtis oraculi reſtringam ſub regulas Donati; nec enim hæc ab vllis interpretibus in Scripturæ Sanctæ auctoritate ſeruata ſunt: *Sicut igitur omnes ſcriptores Veteris ac Noui Teſtamenti, omnéſque poſteriorum ſeculorum ſcriptores ſacri vulgari ſermone vſi fuerunt, ita Apoſtolici viri epiſtolas ſimplici ſermone barbariſmis ac ſolœciſmis ſcatente ſcripſerunt, quas non negaſſe ſed exaltaſſe oportuit.*

℞. Poterant etiam Grammaticuli verſum in Magdeburgenſium caput torquere aduerſarij, *Grammaticæ leges plerunque Eccleſia ſpernit*; æque enim ad propoſitum faciunt quæcunque congeſſere veterum teſtimonia, cum nos epiſtolis non verborum paupertatem, non ſermonis neglecti ſimplicitatem, quam nemini vnquam vitio vertimus, obiiciamus; ſed contaminatiſſimas ſordes, quæque ſimplicioribus & ruſticano ſtylo aſſuefactis ſtomachum mouere poſſint: præ huiuſmodi portentis, Gregorij phraſes gemmæ ſunt, quas ſæpe cœno ſuo obleuit balatro.

TVRR. *Scimus quoſdam auctores ante mille etiam & amplius annos, & quod plus eſt, in ſtudiis humanitatis tritos, cum Latine & purè loquentes imitari potuiſſent, ſermone tamen plebeio, & incompto ac ſolœciſmis & barbariſmis interdum inquinato magis delectatos, vt Caſsiodorum, Apollinarem Sidonium, Claudianum Mamercum, Marcianum Capellam, Ennodium Ticinenſem, Venantium Fortunatum, &c.*

℞. Scimus hæc omnia Jeſuitæ cauſam iugulare: ſi enim auctorum illorum quos nominauit ſcripta, quanquam ſeculo iam inquinato prodierunt & nonnihil rubiginis contraxerunt, nitent, fulgent, exculta videntur ad Pſeudo-Iſidori nugas comparata; quis ſe adeo hebetem profiteatur, vt credat ſpurcis illis nugis contaminata fuiſſe primitiuæ Eccleſiæ cunabula, priſcóſque vrbis Epiſcopos illo ipſo tempore nugiuendos & barbaros fuiſſe, quo ad coronam anhelabant Chriſtiani omnes, & viliſſimę plebis Romanæ fæces puræ Latinitatis odore adhuc imbuta erant?

TVRR. *Clemens in Recognitionibus pure locutus eſt, teſte* [a] Photio *in Conſtitutionibus contra verbis vilioribus vſus eſt, ibi enim hæc occurrunt,* παλάτιον, καταφαγὰς, ψεῦσμα, ἐπιδέντω, παραφίοντες, λογιστεύτης, ἐθίμιον, ἰντεγόϊτος, λοῦδος, ſicut in Euangelio [b] πραιτώριον, [c] φραγγέλιον, κουστωδία. [d]

℞. Siue genuinos ſiue ſpurios Recognitionum & Conſtitutionum libros crediderit Photius, perinde eſt; nec noſtra refert an vnius eiuſdémque

a Biblioth. cod. 112.
b Matth. 27. 28. Marc. 15. 16. Ioan. 18. 28. 33. & 19. 9. Act. 23. 35. Phil. 1. 13.
c Ioan. 2. 15.
d Matth. 26. 65. 66. & 28. 11.

démque, an diuersorum auctorum fœtus fuerint: at veritatis interest monere, 1. Clementem nec Recognitiones scripsisse quarum auctor lib.9. affingit Petro quæ Bardesanes, Eusebio teste, [a] *de fato* disputauit circa A.D.175. seu 73. à Clementis martyrio: nec Constitutiones, in quibus fabula [b] de Phœnice, & scripta Sibyllina [c] ab impostore maleferiato post Veri obitum circa A.D.172. & 70. à passione Clementis supposita, fidem inuenerunt. 2. Affectationem plebeij sermonis in Constitutionum libris non excusare sordes & deliramenta Pseudo-Isidori; quia vero vocabula aliquot in epistolis nominatim à Magdeburgensibus improbata sunt, quibus machinis eorum censuram eleuet Turrianus audire operæpretium est.

a lib.6. præparat.
b Constit. lib.5.c.6.
c lib 4. ad finem.

TVRR. *Episcopus Episcoporum dicitur sicut* [d] *Deus deorum*, [e] *Sancta Sanctorum*, [f] *Rex Regum, Canticum Canticorum, & apud Dionysium* [g] *Sacramentum Sacramentorum*, τελετῶν τελετή.

℟. Per me licet; sed quia non quomodo verba componantur, sed quo iure iis vtatur epistolarum effictor quærimus: meminerit Lector tituli huius rem vni Christo ab Apostolis adiudicari Act.3.15. & 5.31. Heb.II.17. III.1. IV. 14.15. V. 10. VI. 20. VII.26. VIII.1. IX. 11. XIII.11.20.1.Pet.2.25. & 5.4. Titulum vero ipsum ab Ecclesiæ Africanæ patribus damnari in Episcopis sui temporis, quos longissime à gratia Apostolica quæ in Jacobo [h] enituit abfuisse nemo nescit. Vide Concil.Carthag.sub Cypriano ab initio, & Concil.3.Carthag.can.26.

d Psal.136.2.
e Num.4.19.
f Apoc. 19. 16.
g Eccl. Hierarch. c. 3. ab initio.
h ad quem scribēs Pseudo-Clemens *episcopi episcoporum* voce vtitur.

TVRR. *Hac voce vsus est Tertullian.de pudicitia cap.*1.

℟. Usus est? Imo abusus in scripto virulento [i] *aduersus Ecclesiam* scripto: annon pudet aduersarios in Sarcasmis, quibus iracūdus Montanista aduersus orthodoxos dimicans Romę vel Carthaginis Episcopum pro veritate dimicantem suggillauit, causæ præsidium quærere?

i vide Hieron. in catal.

TVRR. *Vox* patriarcha *est in Scriptura Apostolicis viris accommodata.*

℟. Hoc pernegamus: nec vllum exemplum dari potest huius accommodationis.

TVRR. *Est à Synodo Nicæna vsurpata can.*44. *Arabico.*

℟. Arabicorum canonum origo obscurissima, auctoritas apud nos nulla est; id vnum de iis certum esse videtur, eorum auctores Nicænos patres non fuisse.

TVRR. *Male Magdeburgenses reliquerunt* Episcopi *vocabulum à Cicerone* [k] *vsurpatum vt* superintendentis *nomen assumerent.*

k lib.7.epist. ad Attic.

℟. Hui piaculum! quasi vero non licuerit Græcam dictionem à Cicerone vsurpatam interpretari: aut interpretatione quam ipsi [l] patres dederunt vti ad vim Græcæ vocis exprimendam, quæ nunc in vsu non est vt munus veris Ecclesiæ Pastoribus à Christo demandatum significet, sed vt φιλοπρωτευόντων Pōtificiorum κατασκόπων potestatem, contra natiuam significationem, designet: ne quis tamen quosdam è nostris à vocabulo consueto abstinuisse putet nouitatis studio, & antiqui vsus odio, cogitet illos ipsos quos Germani nonnulli (abdicato quodammodo *Episcopatus* titulo) *superintendentes* vocauere, inter Anglos *episcopos* hodie appellari.

l Hieron. epist.85. Augustin.in Psalm.126. Isidor.etym. lib. 7. cap.12. Beda in Iob. c.20. Ambros. de dignit. sacerdot.cap.6.

TVRRIAN. *Christus recte dicitur à Clemente epist.3.* Propheta, *Marc.6.4. Luc.4.24. & 13.33. & 24.19. non vocatur simpliciter* Propheta, *sed* verus Propheta: *vt enim* verus Christus *natura Christus est; sic cum de Christo sermo est*, verus *Pontifex*, verus *Sacerdos*, verus *Magister*, verus *Rex*, verus *Propheta: est* natura *Pontifex*, natura *sacerdos &c quia proprium* Prophetæ *est cognoscere veritatem, & eam aliis interpretari, veritatis autem* verus *cognitor & interpres est Christus, idcirco peropportune Christum vocat* verum Prophetam.

℞. Hac de re nolim cum Turriano contendere; miror magis quid Magdeburgensibus, qui ignorare non potuerunt Christo sæpe Scripturas [a] Prophetæ titulum dare, in mentem venerit vt eo nomine Pseudo-Clementem censura vexarent: quem tamen vel hoc nomine imposturæ reum peragere poterant quod quæ de *vero Propheta* habet, ad verbum hausit ex interpretatione Latina *recognitionum* à Ruffino conscripta, ad finem 4. seculi. Vide lib.2. disputationem quam Cæsareæ Petrus cum Simone Mago habuisse fingitur; & lib.5. ab initio, Cōcionem eiusdem Petri ad Tripolitanos. Tandem (quasi re bene gesta) Epinicium carmen canere exorsus Iesuita, *plenæ sunt* inquit *epistolæ spiritus sapientiæ & intellectus, grauitas sententiarum, auctoritas dictorum, antiquitas traditionum Apostolicarum, & Ecclesiarum prisca consuetudo in eis elucet*: nos è contra plenas nugarum, quas & Scripturæ auctoritas, & antiquæ Ecclesiæ historia, & prisca consuetudo cumulatissimè refellunt esse docemus: adeo vt quicquid in eis vel sapientiam vel grauitatem, vel antiquitatem, vel saltem Latinitatem redolere videtur, aliunde assumptum esse omni asseueratione affirmari possit: pluribus id quidem per singulas epistolas probauimus, sed nonnulla supersunt, meo iudicio, Latiniora quam vt Pseudo-Isidori esse posse videantur: quorum hactenus fontes, siue quia post tot literariorum monumentorum strages exaruerunt, siue quia sub Bibliothecarum pluteis etiamnum latent, inuestigare non potui: exempli causa in Pseudo-Clementis epist.2. hæc verba habemus, quæ forte ex diuersis locis deprompta sunt, *Pastoralis est ordinis* infatigabiliter *reuocare quicquid ad correctionem populorum* cognouerit *pertinere*, & non cum *suo periculo alienæ spei per* solam *negligentiam facere detrimentum*, sed *quod ad* generalis *salutis spectat compendium salubri necesse est prouidere tractatu*: & paulo post, *Ecce oris nostri buccina ad aures hominum personamus; neque se deinceps excusabit non monitum, qui quod sequi debeat tam verbis quam literis edocetur.* Et initio epist.3. *Vrget nos multus amor vester & religiosa inuitat deuotio, quia debitores* &c. In Pseudo-Anacleti epist.1. *Doceri omnes oportet, qui Domini sacerdotio funguntur, vt & cæteros instruant & sibi proficiant.* Et epist.3. *Manifestum est Diabolum (qui sicut leo rugiens circuit* &c.*) cordibus plebium suadere, vt doctores atque pastores suos detractionibus* accusent, *vt plebibus languescentibus, vel male agentibus non tenentibus pastoribus frena* eorum *lasciuiant, atque in ima ruant* &c. In Pseudo-Anteri epistola, *Quæ, precor, maior charitas, aut quod efficacius pietatis patrocinium potest à quoquam alicui impendi, quam si ignorantiæ tenebras & imperitiæ caliginem ab eo depellat: ac demum veræ fidei doctri-*

[a] Ioan.6.14. Act.3.22. & 7.37.

doctrinæ pabulo non ad quæstum, non ad ambitionem, sed ad eruditionem & ædificationem reficiat; tanquam enim mutilo fit manus, claudo pes, oculus cæco, qui ignorantiæ tenebris obuoluto, sapientiæ & scientiæ thesaurum reserat, & candorem lucis viásque Domini benigniter aperit? Et paulo post, *Vnicuique præuidendum, vt cum dies extrema finísque vitæ aduenerit, non transeat ad perpetuam mortem sed ad vitam æternam.* In Pseudo-Sixti II. epist. 1. ad finem, *Antiqui hostis (cuius inuidia mors introiuit in mundum) sunt semper oculi vigiles ad animos hominum illaqueandos: multósque sua prauitate secum in perditionem trahere cupit, qui suapte malitia à gloria lapsus est in miseriam* &c. In Pseudo-Marcellin. epist. 2. ab initio, *Charitas nihil agit asperum, nihil factiosum, nihil quod honori diuino repugnet, animæ propriæ noceat, aut proximi commodo deroget: oblita sui non quæ sua sunt sed quæ Dei vel proximi quærens, nemini inuidens, omnibus consulens, non sæuiens sed compatiens, non rapiens sed largiens, non murmurans sed omnia æquanimiter tolerans: si in te perfectè habitaret, temperares animum à malis, sæuire desineres, Dei Ecclesiam ac sanctos eius persequi cessares, tyrannidi modum imponeres, furorem cohiberes, humanitati inuigilares, modestiam amplecereris, & bonis potioribus frui satageres* &c. Possent pauca similia adiici, quę quia notitiam hucusque meam fugerunt, secundas siue à me siue ab aliis curas laborésque exigere videntur: quos quisquis exhauriendæ decretalium sentinas impendere dignabitur, maximo (quod plurima exantlando pertulimus) nos fastidio subleuabit.

Catalogus auctorum quorum testimoniis & sententiis turpiter abusus est Isidorus Hypobolimæus.

Cap. XII.

INDEX CONCILIORVM ET CANONVM.

Canones Apostolorum dicti. Scripti videntur circa A. D. 200. Sunt enim velut appendix libri octaui Constitutionum, quarum sententiam de Phœnice circa A. D. 208. expressisse videtur Tertull. *lib. de Resurrect.* c. 13. & Dionysius Alexandrinus verba citauit A.D. 260. ὡς φωνῆς ἀποστολικῆς Euseb. teste lib. 7. c. 7. Concilium Antiochenum canonem 33. ἀρχαῖον τῶν πατέρων κανόνα vocauit A.D. 341. Omnes vero Latine (si Baronio credamus) reddidit Dionys. Exiguus, circa A.D. 527.

Concilium
- Eliberitanum coactum A.D. 305.
- Neocæcariense A.D. 314.
- Arelatense 1. eod. anno.
- Nicænum A.D. 325.
- Antiochenum A.D. 341.
- Sardicense A.D. 347.
- Laodicenum circa A.D. 360.
- Constantinopolitanum œcum. A.D. 381.
- Constantinopolit. aliud in causa Eutychetis congrega-

tum A.D. 448.

Carthaginense
- 1. A.D. 348.
- 2. A.D. 390.
- 3. A.D. 397.
- 4. A.D. 398.
- 5. A.D. 401.
- 6. A.D. 419.

Mileuitanum 1. A.D. 402.

Africanum sub Theodoro Papa A.D. 646.

Collectio dicta Concilium Africanum compilata ante A.D. 527.

Concilium
- Chalcedonense œcum. congreg. A.D. 451.
- Romanum sub Hilaro A.D. 465.
- Sub Felice III. A.D. 487. & Gelasio A.D. 494.
- Sub Symmacho
  - I. & III. A.D. 499. & 501.
  - IV. A.D. 502.
- Sub Martino A.D. 649.
- Sub Gregorio II. A.D. 721.
- Agathense A.D. 506.
- Aurelianense V. A.D. 552. Paris. III. post A.D. 559.
- Parisiense sub Ludouico Pio A.D. 829.
- Hispalense II. A.D. 619.
- Toletanum
  - 6. A.D. 619.
  - 8. A.D. 653.
  - 10. A.D. 656.
  - 11. A.D. 675.
- Bracarense 3. eod. anno.

SERIES EPISCOPORVM VRBIS.

Iulius I. sedit is	ab A.D. 337. ad 352.
Damasus	ab A.D. 367. ad 382. aut 84.
Siricius	ab A.D. 385. ad 398.
Innocentius	ab A.D. 402. ad 417.
Zosimus	ab A.D. 417. ad 418.
Bonifacius	ab A.D. 418. ad 423.
Celestinus	ab A.D. 423. ad 432.
Leo	ab A.D. 440. ad 46.
Hilarus	ab A.D. 461. ad 467.
Simplicius	ab A.D. 467. ad 483.
Felix III.	ab A.D. 483 ad 492.
Gelasius	ab A.D. 492. ad 496.
Anastasius II.	ab A.D. 496. ad 498.
Symmachus	ab A.D. 498. ad 514.
Hormisda	ab A.D. 514. ad 523.
Vigilius	ab A.D. 540. ad 555.
Gregorius I.	ab A.D. 590. ad 604.
Agatho	ab A.D. 678. ad 682.

Grego-

Gregorius II. ab A.D.714.ad 731.
Gregorius III. ab A.D.731.ad 741.
Zacharias ab A.D.742.ad 752.
Hadrianus ab A.D.772.ad 795.

NOTITIA DOCTORVM ET HISTORI-corum Ecclesiasticorum.

Auctor Recognitionum Clementis Romani nomine scriptarum. Vixisse videtur circa A.D.180. vel 200. cum Basilius & Nazianzenus Philocaliæ cap.22. testentur Origenem Tom.3. in Genesim, ex libro recognit.10. binas paginas descripsisse: Ruffinus cuius versione Pseudo-Isidorus vsus est, eam dicauit Gaudentio Ecclesiæ Brixiensis antistiti, quem in locum Philastrij A.D.386. subrogatum constat.

Auctor primæ Clementinæ vel idem cum superiore vel coæuus. Falsarius versionem à Ruffino elucubratam defloraui.

Eusebius Cæsariensis scripsit ad Cæsarienses suos A.D.325. obiit 340.

Athanasius magnus sedit ab A.D.326. ad 372. apologiam de fuga sua scripsit A.D.354.

Hilarius Pictauiensis scripsit de Trinitate post A.D.356. obiit A.D.369.

Ithacius Clarus Ossonobensis claruit circa A.D.385.

Gregorius Nazianzenus, Sasimorum Episcopatui præfectus A.D.371. obiit anno 389. Maij 9.

Ambrosius Mediolanensis sedit ab A.D.374. ad 397.

Prudentius natus A.D.332. cœpit de rebus sacris scribere anno D.389. vitæ 57. Apotheosim vero elaborauit post idololatriam ab Imperatoribus profligatam, vel anno 391. à Valentiniano Theodosio & Arcadio A.A.A. vel anno 395. ab Arcadio & Honorio.

Auctor comment. in Paulum Ambrosio adscripti, vixisse videtur circa A.D.380.

Hieronymus floruit ab A.D.372. ad 420.

Auctor Epist. ad Oceanum de moribus Clericorum, Tom.9. operum Hieronymi insertæ quando vixerit incertum est, post annum D.500. scripsisse verisimile est.

Augustinus Hipponensis Episc. sedit ab A.D.395. ad 430.

Cyrillus Alexandrinus sedit ab A.D. 412. ad 444. scripsit aduersus Theodorum Mopsuestenum circa A.D.436.

Eucherius Lugdun. vel (vt alij volunt) *Eusebius Gallicanus* floruit circa A.D. 440. Eucherium Martiano & Valentiniano regnantibus, id est ante A.D.455 obiisse vult Gennad. de viris illustr. anno 449. præcise, Pithœi Prosper.

Atticus Constantinopolit. sedit ab A.D.405. ad 425. ad Afros scripsit A.D.422.

Proclus Constantinopolit. sedit ab A.D. 433. ad 446. scripsit ad Domnum Antiochenum in gratiam Athanasij Pertheni ante A.D.444.

Flauianus Constantinopolit. sedit ab A.D.446. ad 449. vel 450. scripsit ad Leonem Papam anno 448.

Prosper Aquitanicus floruit ab A.D.427.ad 457.vel 466.si Baronium sequamur: libros *de vita contemplatiua* circa A.D.450. scripsisse videtur post obitum Hilarij Arelatensis cui Rauennius anno 449. successit. Vide lib.2.c.9.

Petrus Rauennas, Chrysologus dictus scripsit ad Eutychem A.D.448.

Socrates perduxit historiam ad A.D.439.

Theodoretus Cyrensis scripsit hist.Eccl.ante Concilium Nicænum, Baronio teste ad A.D.427.§.28.eundem ab anno 423.ad 453.sedisse vult Baronius idem, sed falso, cum Gennadius & ex eo Beda de 6.ætatibus; Ado in Chronico, & Freculphus Tom.1.lib.5. c.18. diserte doceant, eum *vsque ad Imperium Leonis senioris hist. deduxisse sub* eóque *mortuum*: Marcellin.ad A.D. 466.eundem *de Incarnatione Domini aduersus Eutychem & Dioscorum* scripsisse vult, quod confirmant Beda, Freculphus, Ado, Honorius. Sed & Theodoretus ipsemet quæst.38. in Deuteron, à Judæorum dispersione, quam circa A. D. 73. contigisse putat Baronius, quadringentos ad sua tempora annos numerat.

Sozomenus historiam continuauit ad A.D.411.

Auctor Actorum Syluestri fabulas suas commentus videtur circa A. D.440.vel 50.eas enim Gelasij tempore Romani legere consueuerāt.

Ennodius claruit circa A.D.488.decretum de Cellulanis scripsit anno 502. Antonij vitam post annum 488. Apologeticum pro Symmacho Papa anno 503. Ticini sedit ab anno 515.ad 521.

Benedictus Abbas eremum petiit A.D.494. Cassinense monasterium fundauit post annos aliquot; circa idem tempus regulam scripsisse, anno 546. obiisse videtur Totila regnante. Vide Greg.Dial.lib.2.

Caßiodorus historiam tripartitam concinnauit circa A.D. 545. eius enim meminit cap.17.Lectionum diuinarum, quas Synodi 5.tempore scriptas ex cap.5. colligere est. Liberatus paulo post obitum Vigilij ex eadem historia sententiam Socratis de Nestorio eruit.

Venantius Fortunatus floruit circa A.D.590.

Isidorus Hispalensis sedit ab A.D. 600. ad 636. libros *de officiis* ante A. D.633.quo Synodus Tolet.4.congregata est scripsit, eos enim dicauit Fulgentio Astigitano fratri, cuius successor Abentius dicto Concilio Toletano subscriptus reperitur. *Synonyma* post A.D.614. scripsisse videtur: tunc enim Joannes Cæsaraugustanus Braulionis (cui nuncupata hæc lucubratio est) frater, nondum Maximo successerat; est autem verisimile Braulionem sub fraterno regimine Archidiaconatu, quem exercebat cum ad eum Isidorus scriberet, auctum fuisse. Quo tempore *Sententias* scripserit non liquet.

Sergius Cypri Archiepisc.ad Theodorum Papam A.D.643. epistolam dedit.

Victor Carthag. ad eundem Theodorum scripsit A.D.646.

Stephanus Dorensis Episc. & Græci Archimandrita libellos Martino I. & Synodo Lateranensi obtulerunt A.D.649.

Maurus Cæsenas, Maximus Aquileiensis, & Deusdedit Caralitanus, quorum verba mutuatur epistolarum decretalium effictor, idem Synodo interfuerunt.

Libri

Libri Pontificalis ſcriptor vixiſſe videtur ante A.D.700. citatur enim à Beda, Amalario Fortunato, Walafrido Strabone, & aliis Anaſtaſio Bibliothecario quem Bellarminus, Baronius & alij auctorem credunt, antiquioribus.

Bonifacius Moguntinus ſedit ab A.D.719. ad 754. Annales à Pithœo editi, Hincmarus Remenſis epiſt.6. cap.29. Epitome ad hiſt. Bedæ, Herman. Contract. in Chron. Baronius tamen ab A.D.723. ad 755. Pontificatum tenuiſſe vult; auctorem vitæ eiuſdem Bonifacij recentiorem Hincmaro (ni fallor) ſecutus.

Citat prætereà Pſeudo-Iſidorus

Eangith ſiue Cangith Abbatiſſæ epiſtolam ad Bonifacium Moguntinum ſcriptam A.D.721.

Conſtantini M. epiſtolam ſcriptam ad Ablauium A.D.314. & epiſt. ad Epiſcopos Tyri congregatos A.D.335.

Conſtantini iunioris epiſt. ad Alexandrinos datam A.D.338.

Theodoſiani codicis libri
- 2. Tit.
  - 1. conſt.4. dat. A.D.379.
  - 10. conſt.2. & 3. dat. A.D.321.
  - 18. conſt.1. dat. A.D.321.
- 4. Tit.16. conſt.2. dat. A.D.379.
- 9. Tit.
  - 1. conſt.
    - 6. dat. A.D.334.
    - 10. dat. A.D.373.
    - 12. dat. A.D.374.
    - vlt. dat. A.D.423.
  - 6. conſt.
    - 3. dat. A.D.397.
    - vlt. dat. A.D.423.
- 10. Tit.10. conſt.
  - 2. dat. A.D.313.
  - 2. dat. A.D.319.
  - 30. dat. A.D.335.
- 16. Tit.2. conſt.
  - 23. dat. A.D.376.
  - 40. dat. A.D.412.
  - 41. dat. eod. anno.

Nouell. *Neminem exhiberi* &c. ſcript. A.D.450.

Aniani Comitis interpretationes editas A.D.506. Alarici regis 22. Meſſala & Areobinda Coſſ.

Iuſtiniani Conſtitutionem A.D.546. promulgatam aduerſus tria capitula, libros n. Theodori Mopſueſteni, Theodoreti reprehenſiones, 12. anathematiſmorum Cyrilli Alexandrini, & Ibæ Edeſſeni epiſtolam ad Marim Perſam.

Citat denique ex
- Hæreticorum lacunis
  - Acacij Conſtantinopolit. epiſt. ad Simplicium Papam A.D.476. dat.
  - Pauli Conſtantinopolit. Monothelitæ epiſt. ad Theodorum Papam ſcript. A.D.646.
  - Conſtãtis Imp. typũ in gratiã Monothelitarũ promulgatũ A.D.648.

Judæis Philonem.
Ethnicis Sixtum Pythagoræum, cuius sententias è Græcis Latinas fecit Ruffinus, Hieronymo teste, aduersus Pelagianos ad Ctesiphontem, in 22. cap. Hierem. & in 18. caput Ezechielis.

Ἀντιχρονίσματα Pseudo-Isidori.

C A P. XIII.

1. Clemens sedisse dicitur ab A.D. 93. ad 103. fingitur scripsisse, Epist. 1. in qua leguntur verba versionis Bibliorum per Hieronymum correctæ post A.D. 372. loci aliquot recognitionum per Ruffinum post A.D. 386. Latine redditarum: apostrophe Cyrilli Alexandrini aduersus Theodorum Mopsuest. post A.D. 435. disputantis: Sententia è Concilio Rom. 5. sub Symmacho Papa congregato A.D. 503. petita: Caput 4. regulę à Benedicto post A.D. 494. quo eremum adiit scriptę: Initium expositionis Symboli per Venantium Fortunatum circa A. D. 590. elucubratæ; flosculi è Gregorij moralibus in Job A.D. 591. editis, & ex Isidori Hispalensis Sẽtentiis post A.D. 600. collectis excerpti.

Epist. 2. Recognitionum interpretationem à Ruffino adornatam; Cyrilli scripta aduersus Theodor. Mopsuest. Vulgatam Bibliorum interpretationem: Prosperi sententias post A.D. 430. ex Augustini scriptis collectas: Justiniani Imp. Constitutionem de 3. capitulis ad Mennam A.D. 546. datam: Gregorij M. epist. 127. lib. 7. A.D. 599. scripti deflorantem.

Epist. 3. Petri & Gamalielis verba è libris 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. Recognitionum, Latine per Ruffinum redditis, exhibentem.

Epist. 4. ex eiusdem operis per Ruffinum interpolati libro 6. depromptam.

Epist. 5. in quam hist. Ananiæ vulgatæ versionis verbis descriptam, Faustiniani Clementis patris à Christianismo adhuc abhorrentis nugas, & Petri sermonem ex ipsa decimi Recognitionum farragine excutum inseruit.

2. *Anacletum* ab A.D. 103. ad 112. sedisse fama est. Fingitur tamen scripsisse Epistolas tres: Quarum 1. Damasi ad Episcopos Illyrici epist. A.D. 369. datam: Ambrosiani de dignitate hominis libelli cap. 3. Concilij 3. Carth. A.D. 397. coacti cap. 9. Versionem Bibliorum vulgatam, & Psalterij interpretationem ex Hebræo Hieronymo auctore circa A.D. 380. editam: Pseudo-Clementis epist. 1. Ruffino interprete circa A.D. 380. Innocentij epist. 2. A.D. 404. scriptam. Leonis epist. 84. paulo ante A.D. 456. dat. Ennodij quem ab anno 490. ad 521. floruisse constat dictiones 8. 9. & 11. lib. 2. epist. 14. 19. 22. & libri 4. epist. 4. 8. 9. 19. 24. Aniani interpretationes editas A.D. 506. Historiam tripart. circa A.D. 545. scriptam: Cangith Abbatissæ epist. ad Bonifacium A.D. 721. scriptam: Bonifacij Moguntini epist. ad Ethibaldum regem A.D. 745. datam citat. InE-

In epist.2.leguntur verba petita ex epistola quam Constantinus M. ad Ablauium scripsit A.D.314.ex canone 4.Concilij Niceni A.D.325. congregati: ex epist. Damasi ad Orientales A.D.373. data: ex Ithacij aduersus Varimadum Arianum libello circa A.D.386.scripto ex Hieron.Commentariis in epist. ad Titum circa A.D.390. elucubratis: ex Augustini de pastoribus libello post A.D.395. scripto: ex Concilio 2. Carth. A.D.390. celebrato; ex Aurelianensi 5. A.D.552. coacto: ex Gregorij M. libro pastorali A.D.590. edito: ex Isidori Hispal.libro 2. de officiis Eccl. & Sententiis post A.D.600. collectis: ex Hadriani I. collectione A.D.785. Engelramo Metensis Ecclesiæ Episcopo data.

Tertia epist. flosculis referta est, decerptis ex Canonibus Concil. Laodic.congregati circa A.D.360.Sardicēsis coacti A.D.347.Romani sub Gelasio A.D.494. habiti, Ambrosij epistolis 64. & 29. A. D. 388.scriptis; Hieronymi epist.ad Nepotianum A.D.393.data; Epistola de moribus Clericorum ad Oceanum inter opera eiusdem: Pseudo-Clementis epist.per Ruffinum circa A.D.380. Latinitate donata: Innocentij epist.4. Celestini epist.1. A.D.431. scripta: Eiusdem secunda A.D. 428. scripta: Leonis epist.84. Canonibus qui Apostolorum dicuntur per Dionysium exiguum post A.D.525.versis: Vigilij epist.2. A. D.538.data: Gregorij libro pastorali A.D.590. elucubrato: Isidori Hispal.Sententiis post A.D.600. collectis; Zachariæ Papæ epist.3. A.D. 742.(si Baronio credamus)data.

Euaristus sedisse creditur ab A.D.112. ad 121. dicitur idem duarum epistolarum auctor. Quarum prior Ithacij libellum aduersus Varimadum circa A. D. 386. scriptum; Vulgatam Bibliorum versionem per Hieronymum post A.D.372.recognitam; Innocentij epistolas; secundam n. A.D.404. tertiam anno 405. septimam & duodecimam A.D. 416. datas; Librum denique Pontificalem post A.D.600. scriptum, expilauit. 3.

Posterior, ex Hieronymi versione, post A.D.370.edita; Pseudo-Clementis epist.per Ruffinum circa A.D.380.Latinitate donata; Leonis epist.81.data A.D.444.Gregorij moralibus ad Leandrum Hispal. missis A.D.591 & Isidori Hispalensis sententiis conflata est. 4.

Alexandrum ab A.D. 121. ad 132. *sedisse vult Baronius*: huic tamen tribuuntur epist.tres. Quarum prima versionis Bibliorum per Hieronymum post A.D.370.recognitæ; Siricij epist.3. circa A.D.394. scriptæ: Pseudo-Clementis epist.1. per Ruffinum versæ circa A.D.380.—Ithaciani libelli aduersus Varimadum scripti circa A.D. 386. Concilij 3. Carthag. A.D.397.congregati: Procli Epist.ad Domnum Antiochenum circa A.D.440.datæ: Ennodij Ticinensis epist.19.lib.2. circa A. D.500.elucubrati; libri Pontificalis post A.D.600.scripti, Concilij 3. Bracarensis A.D.675.habiti collectionis per Hadrianum I. in gratiam Engelrami Metensis A.D.785.adornatæ floribus discriminata est.

Secunda, Versionis vulgatæ, & Concilij Lateranensis sub Martino primo A.D.649. congregati verba Lectori obtrudit.

Tertia, præter Sententias è versione Hieronymiana depromptas, &

Sixti Pythagoræi ἀξιώμασι Latine per Ruffinum circa A.D. 390. redditis, abutitur verbis homil. 37. in Euangelia per Gregorium A.D. 592. ad populum habitæ, & Concilij 2. Hispal. A.D. 619 coacti.

5. *Sixtus primus Ecclesiam Romanam rexisse dicitur* ab A. D. 132. ad 142. Fingitur vero auctor epistolarum duarum: quarum prior exhibet longam ex opere Ithacij aduersus Varimadum circa A.D. 386. scripto laciniam; binas Sixti Pythagoræi Sententias Ruffino interprete: verba aliquot epist. per Flauianum Constantinop. ad Leonem M. A. D. 448. scriptæ: Concilij Carthag. 7. A.D. 419. congregati; Synodicæ Martini I. A.D. 649. ad omnes Episcopos datæ, & collectionis Hadriani primi A.D. 785. elaboratæ.

Posterior, ex Concilij 5. Romæ sub Symmacho A.D. 503. congregati; Hist. tripartitæ per Cassiodorum circa A. D. 545. concinnatę: libri Pontificalis post A.D. 600. scripti: Celestini primæ epist. A.D. 431. ad Gallos datæ, & Martini I. Synodicæ A.D. 649. scriptæ, verbis conflata est.

6. *Telesphorus Romanæ Ecclesiæ* præfuisse creditur ab A. D. 142. ad 154. Huic autem affingitur epistola in qua leguntur verba Damasi epist. ad Episcopos Illyrici A.D. 369. scriptæ; Hieronymi epist. 1. A.D. 372. datę: Versionis Psalterij per eundem post A.D. 370. publicatæ; Apologetici per Ennodium pro Symmacho Papa elaborati A.D. 503. Epistolę Procli ad Domnum circa A.D. 440. datæ: Aniani interpretationes legum Imperialium edentis A.D. 506. Isidori Hispal. Synonymorum libros post A.D. 614. scribentis: Collectionis Hadriani A.D. 785. adornatæ; libri Pontificalis post A.D. 600. editi.

7. *Hyginus Romanæ Ecclesiæ clauum tenuisse dicitur* ab A.D. 154. ad 158. Fertur autem dedisse epistolas duas: Alteram ad omnes fideles, in qua coaceruatæ visuntur Sententiæ ex Concilio I. Arelat. congregato A. D. 314. Ithacij opere aduersus Varimadum circa A.D. 386. scripto; Concil. 2. Carth. A.D. 390. coacto: Leonis epist. 87. A.D. 456. scripta: Ennodij apologet. pro Symmacho elucubrato A.D. 503. & præcepto *de Cellulanis* A.D. 502. dato: Martini I. Synodica A.D. 649. scripta; Hadriani Collectione A.D. 785. Engelramo data.

Alteram ad Athenienses, versione Bibliorum per Hieronymum post A.D. 370. recognita abutentem.

8. *Pius sedisse creditur* ab A.D. 158. ad 167. binas vero Epistolas scripsisse. Quarum prior Sententias habet ex versione vulgata post A.D. 370. per Hieronymum recognita: Leonis epist. 84. Sixti Pithagoræi ἀξιώμασι per Ruffinum Latine circa A.D. 390. redditis: Hormisda epist. 25. A.D. 517. data: Cæsarij Arelat. Homil. 23. Isidori Hispal. lib. 3. Sentent. libro Pontificali post A.D. 600. edito, & Collectione Hadriani A.D. 785. in gratiam Engelramni Metensis vulgatâ.

Posterior, versionem Bibliorum per Hieron. emendatam, & Constitutiones Imperiales A.D. 376. & 412. datas 23. nimirum & 40. tit. 2. lib. 16. Cod. Theodos. citat.

9. *Anicetum sedisse volunt* ab A.D. 167. ad 175. Scripsisse vero epistolam in qua

in qua leguntur verba ex epiſt.32.Leonis A.D.450.ſcripta;ex eiuſdem 89.Pontificali libro poſt A.D.600.edito, Hadriani Canonum epitome A.D.773. & Collectione in gratiam Engelrami A.D.785.ſcripta, deprompta.

Soter præfuiſſe dicitur Eccleſiæ Rom. ab A.D.175.ad 179. Eius nomine prænotatæ ſunt binæ Epiſtolæ: Quarum altera Ithacij librum aduerſus Varimadum circa A.D.386. ſcriptum, Leoníſque epiſt.25.A.D.449. datam deflorat. 10.

Altera Leonis epiſtolis 2. A. D.444. quarta A.D.447. quadrageſima A.D.440.data,libro Pontificali poſt A D.600.ſcripto, & Martini I. Synodo 8.A.D.649.coacta abutitur.

Eleutherum Eccleſiam Rom.adminiſtraſſe volunt ab A.D.179.ad 194. dediſſe autem Epiſtolam in qua verba Leonis epiſt.54. A.D. 452. datæ: Conſtit.2.tit.10.lib.2.Cod.Theod.datæ A.D.321. 34.Canonis Apoſt. per Dionyſium exiguum Latine redditi poſt A.D.526. Epiſtolæ I. Felicis A.D.483. datæ; Epiſt. Anaſtaſij II. ad Anaſtaſ. Aug. ſcriptæ A.D. 497. Interpretationum Aniani in leges Auguſtas editarum A.D.506. Tituli cap.12.Concilij 6. Toletani A.D.638. congregati: Epiſtolæ Victoris Carthag.ad Theodorum Papam ſcriptæ A.D.646. libri Pontificalis poſt A.D.600. editi, & Collectionis Hadriani A.D.785. adornatæ leguntur. 11.

Victor ſediſſe dicitur ab A.D.194.ad 203. ſub eius vero nomine vulgatæ Epiſtolæ duæ,in quarum priore habentur verba epiſt.53.& 54.Leonis dat.A.D.452. 59. datæ A.D.453. libri Pontificalis ſcripti poſt A.D. 600.Verſionis Bibliorum perHieronymum poſtA.D.370.emendatæ, libri 2.Synonymorum Iſidori Hiſpal.poſt A.D.614. ſcripti, & Collectionis Hadriani I. A.D.785. literis conſignatæ. 12.

Poſteriore reperiuntur verba ex verſione Bibliorum Hieronymiana, ex epiſt.4.Leonis A.D.447.& ex 44.A.D.451.data,deſumpta.

Zepherinus ſediſſe creditur ab A.D.203.ad 221. Scripſiſſe vero epiſtolas 2.quarum prior Proſperi ſententias poſt A.D.430. collectas: Sixti Pythagorei ἀξιώματα circa A.D.390.à Rufino è Græco in Latinum verſa, verba Hilari Papæ epiſt.3.A.D.465. datæ: Interpret. legum Imperialium Aniano auctore A.D.506. editas: verba epiſt. 2. Vigilij Papæ A. D.538.datæ: epiſtolarum Gregorij III. n. lib.8.A.D.599.& 52. lib.11.A. D.603. ſcriptarum;libelli Stephani Dorenſis Synodo Lateranenſi ſub Martino I. A. D. 649. oblati: Collectionis denique Hadriani I. A. D. 785. in gratiam Engelrami Metenſis ſcriptæ, deprauat & in alienum ſenſum torquet. 13.

Poſterior citat Scripturas ſecundum Hieronymi verſionem, variáſque lacinias è Proſperi Sententiis, Leonis epiſt.24. A.D.449. ſcripta: Hiſt.tripartita circa A.D. 545. per Caſſiodorum adornata: Conciliis quinto ſub Symmacho Papa A.D.503. Romæ congregato, & Lateranenſi ſub Martino I.A.D.649.habito; libro pontificali poſt A.D.600. ſcripto, & Epiſtola Pauli Epiſcopi Conſtantinop. Monothelitæ A.D. 646.ad Theodorum Papam data,petitas trahit.

14. *Callistus præfuisse dicitur Eccl.Rom.*ab A.D.221.ad 227.Ei suppositæ binæ Epistolæ: in quarum priore leguntur verba ex Nicænis Canonibus per Dionys.exiguum Latine A.D.527. redditis; Leonis epist.4. A.D.447.31. & 32. A.D.450. quinquagesimatertia A.D.452. 84.circa A.D.450.dat. Prosperi Sententiis circa A.D. 430.collectis; Sixti Pythagoræi Sentent.per Ruffinum circa A.D.390.Latinitate donatis: Ambrosij epist.21.Concilio 6.Romæ sub Symmacho Papa A.D.604.coacto, Aniani interpretationibus A.D.506.publici iuris factis, & Hadriani I. Collectione A.D.785.Engelramo Metensi data depromptis.

Posteriore, interpolantur quæ scripsit Ambros.epist.39. Sixtus Pythagoræus vel potius Ruffinus ex eo circa A.D.390. Augustinus epist. 50.A.D.418. data: Concilium Carth.2. A.D.390. quartum A.D.398. septimum A.D. 419. congregatum; Chalcedonense A.D.451. habitum: Anianus in interpretationibus A.D.506. editis; Isidorus Hispal. lib.3. sententiarum post A.D.600. elaborato: Gregorius lib.7. indict. 2.epist.54.A.D.598. & lib.12.epist.11. A.D. 604. data: Hadrianus I. in Collect.A.D.785.edita: Simplicius Papa epist.1.A.D.482.data.

15. *Vrbanus sedem Romanam tenuit* ab A.D.227.ad 233. Fingitur vero scripsisse epistolam vulgatæ Bibliorum versionis post A.D. per Hieronymum emendatæ; Prosperi de vita contemplatiua circa A.D.450. scribentis,Constitut.40. tit.2.lib.16.Codicis Theodosiani A.D.412. datæ:Eusebij Gallicani vel potius Eucherij Lugdun.de Pentecoste circa A.D.440.concionantis,Greg.M.Euangelia A.D.592.enarrantis, Hieronymi A.D.382. aduersus Luciferianos disputantis, Concilij Paris. sub Greg.IV. A.D.829.congregati,verbis discriminatam.

16. *Pontianum Rom.Eccl.rexisse volunt* ab A.D.233.ad 238.Fertur vero scripsisse duas epistolas: in quarum priore mutuatitia verba leguntur ex Hieronymi epist.A.D.372. ad Heliodorum data: Concilio 6. Romæ sub Symmacho Papa A.D. 504. congregato: Gregorij epistolis, n.21. lib.7.Indict.2.A.D.598.nonagesima quinta eiusd.libri A.D.599.& 70. libri 9.A.D.601.scriptis,emendicata.

Posteriore,falsarius abutitur interpretatione Psalterij quam Hieronymus post A.D.370.aggressus est,Sixti Pythagoræi Sētentiis per Ruffinum circa A.D.390. Latine redditis, & Gregorij M. epist. 125. lib.7. Ind.2.A.D.599.data.

17. *Anterus anno 238.per mensem Rom.Ecclesiam rexisse dicitur*: Eius nomine scripta epistola verbis abutitur,Siricij epist.2.A.D.390.datæ;Hieronymi epist.1. scriptæ A.D.372. secundæ datæ A.D.392. quartæ post A.D.410.dat.& 13.circa A.D.395. scriptæ: Sententiarum Sixti Pythagoræi per Ruffinum in Latinum sermonem translatarum circa A.D.390. Gelasij epist.9.dat.A.D.494. Conciliorum Chalcedonensis A.D.451. coacti, & Parisiensis A.D. 829. sub Ludouico Pio congregati: Ennodij apolog.pro Symmacho A.D.503. scripti: Gregorij M.epist. 50. lib. 4.A.D.595.& 52.lib.9.A.D.600.scripti:Synodica Martini I.post Lateranense Concilium A.D.649.datæ; libelli Stephani Dorensis Episcopi Martino I.& Concilio Lateranensi oblati; & Isidori Hispalensis libri 2.

bri 2.de officiis Eccl.& 3.Sententiarum post A.D. 600. scriptarum.

Fabianum ab A.D.239.ad 238. *Romanæ Eccl.clauum tenuisse* fama est; 18.
Scripsisse vero tres epistolas:

Primam, Pseudo-Clementis epistolę Ruffino interprete circa A.D. 580. Latinitate donatæ: Leonis epist.2. A.D.444. & 4.A.D. 447.dat. Can. Apost. per Dionys. exiguum in Latinum sermonem circa A.D. 527.translatorum; Epistolarum Gregorianarum 21.& 95.lib.7.Indict. 2.id est A.D.598. ad finem & 599.scripti; & decimæseptimæ lib.12.A. D.604.editi; Epistolarum Bonifac. Mogunt.sextæ post A.D.751.decimæseptimæ A.D.719.& decimæ octauæ A.D.745.exarat.Hadriani collectionis A.D.785. in gratiam Engelramni Metensis scriptæ verbis distinctam.

Secundam; redimitam flosculis ex epist.1. Sicicij A.D.385.scripta: Innocentij II. ad Victricium A.D. 404. eiusdemque rescripto ad patres Concilij Mileuitani A.D.417.dato: Zosimi epist.1. A.D.418. scripta: Celestini epist.1. A.D.431. & 2.A.D.428. dat. Ambrosij epist.64. Augustini libellis de pastoribus, & de pœnitentiæ medicinæ eiusdem Enchiridio circa A.D.424.edito: Hieronymi epist.83. Procli epist. ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.scripta: Versione Bibliorum per Hieron.post.A.D.372.emendata; Concil.7.Carth. A.D.419. congregato; Concil.3. Romæ in causa Symmachi Papæ A.D.502. coacto: Gregorij epist.36. lib.4. A.D.595.66.117. & 121. lib.7.Ind.2. A.D.599. scripti: Eiusdem libro pastorali A.D.590.publicato: Isidori Sententiis post A.D.600.& etymolog. libris sub vitæ finem scriptis: collectione denique per Hadrianum I. A.D.785. edita petitis.

Tertiam, ex Hilari epist.3.A.D.465. data: Felicis III. epist. 7.A. D. 485.scripta: Concilio 2.Carth.A.D.390.coacto: Codicis Theodosiani lib.4.tit.16.Const.2.A.D.379.& lib.9.tit.1. Const.10.A.D.373. dat. Aniani interpret. A.D.506. editis; Gregoriani registri epistolis 54. & 128.lib.7.Indict.2.A.D.599.scriptis, & Hadriani I.Epitome Canonum A.D.773. & Collectione in gratiam Engelrami A.D.785. adornata, compaginatam.

Cornelius Rom. Eccl. rexisse creditur ab A.D. 254. ad 256. Fingitur vero 19.
scripsisse binas epistolas; in quarum priore verba ex epist.1.Siricij A.D. 385.scripta: Leonis 87.A.D.456.data; Gregorij 114.lib.7. Ind.2. A.D. 599.scripti, & 49. libri 8.A.D. 600. editi, libro pontificali post A.D. 600.publicato: Martini epistola ad Amandum, & Synodicâ A.D.649. datis, deprompta legere est.

Posteriore, verba Concil.1.Carth.A.D.348. congregati, 3.A.D.397. coacti, Chalcedonensis A.D.451. tertij Romani sub Symmacho A.D. 502.habiti; Basilij Seleuciensis coram Judice comparentis A.D. 448. auctoris epist.de moribus Clericorum apud Hieronymum; Ambrosij epist.29.A.D.388.scriptæ: Sixti Pythagoræi vel potius Ruffini Sententiarum eius interpretis; Nouellæ 5. libri 3.A.D.455.datæ: Bonifacij Mogunt. epist.8.A.D.745.dat. Collectionis ab Hadriano I.A.D.785. publicatæ, compingente.

20. *Lucius sedisse creditur* ab A.D.256.ad 257.fingitur vero auctor epistolæ in qua Conciliorum Arelat.1. A.D.314.celebrati, 3.Carthag. A.D. 398. coacti, & Mileuitani A.D.402. congregati: Sententiarum Sixti Pythagoræi à Ruffino interpretatarum; versionis Psalterij ex Hebræo per Hieronymum elaboratæ: Augustini tract.50.in Joannem post A.D.305. scripti; Epistolarum Leonis secundæ A.D. 444. & 25. A.D. 449.scriptæ: Aniani interpretationum A.D.506.editarum, libri pontificalis post A.D.600.scripti: Epistolæ Agathonis ad Constantinum Pogonatum A.D.680.datæ; Epist.19.Bonifacij Moguntini A.D.745. scriptæ; collectionis ab Hadriano I. in gratiam Engelrami Rhemensis concinnatæ verba citantur.

21. *Stephano credita Ecclesia Romanæ administratio putatur* A.D.257. obiisse A.D.260. Huius nomẽ binis epistolis præfixum: Quarum prior Concilij Eliberitani A.D.305. congregati; Epistolæ 46. Leonis A.D. 451. datæ; Epistolæ Procli ad Domnum Antiochenum circa A. D. 444. scriptæ; Interpretationum Aniani A.D. 506. publicatarum: Epistolarum 10. & 34. libri 4. registri Gregoriani A.D. 594. & 595. datarum; Collectionis Hadriani I. A.D. 785. publici iuris factæ, libri pontificalis post A.D. 600.scripti verba mutuatur.

Posterior Conciliorum Carthaginensium 3. A.D.397. quarti A.D. 398. septimi A.D.419.celebrati, Toletani 11. A.D. 675. congregati: Versionis Psalterij ex Hebræo per Hieronymum post A. D.372. concinnatæ: Conciliorum 3.4.& 5.Romæ sub Symmacho A.D.503.coactorum, Constit.10.tit.1.lib.9 Cod. Theodosiani A.D.373.datæ; 12. A.D.374.promulgatæ, 16. A.D.423. sancitæ: Epistolarum Leonis 35. A.D.450. quadragesimę A.D.451. datæ; & 88. Interpretationum Aniani: Epistolę Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444. datæ; Epistolarum Greg.11.& 16.libri 12. A.D.604 scripti; Epistolarum denique Bonifacij Moguntini 6.25.& 26. post A.D.725. scriptarum verbis abutitur.

22. *Sixtum II. Ecclesia Romanæ Episcopatum tenuisse fama est* ab A.D. 260. ad 261. Scripsisse vero duas epistolas: in quarum priore libelli ab Ithacio aduersus Varimadum circa A.D. 386. scripti; Epistolarum 31. & & 32.Leonis A.D.450.datarum: Epist.45.lib.8.registri Gregoriani A. D.600.scripti: Collectionis per Hadrianum primum A.D.785. editæ, verba leguntur.

In posteriorem epist.1.Siricij A.D.385.datę; Sententiarum Prosperi post A.D.431. collectarum; Conciliorum Rom.5. sub Symmacho A.D.503. congregati, & Aurelianensis 5. A.D.552.coacti: Interpretationum Aniani A.D.506.editarum; Epistolæ 54. Leonis A.D.452.datæ: Epist.36. libri 4. registri Gregoriani A.D.595.scripti; Synonymorum Isidori Hispal. circa A.D. 615. elucubratorum, & Collectionis Hadriani primi verba translata sunt.

23. *Dionysius Romanam Ecclesiam gubernasse dicitur* ab A.D.261. ad 273. Fingitur vero auctor epistolarum 2. quarum prior epistolæ 79. lib.7. Ind.2. A.D.599.scripti, & septuagesimę libri 9. registri Greg. A.D.602. editi verba exhibet. Poste-

Posterior citat verba epistolarum Leonis 24. A.D.449.& 89.A.D. 445. datæ: Epistolę 4.libri 1.Ennodij post A.D.500.scriptæ; Epistolarum Greg.52.libri 4. A.D.595.elucubrati,& 113.lib.7.Ind.2.A.D.599. editi; Interpretationum Aniani A.D.506.scriptarum, & libri pontificalis post A.D.600.publicati.

Felix Episcopatum tenuisse fertur ab A.D.273. ad 75. Dedisse vero 3.epistolas. Prima versionis Bibliorum post A.D.372. recognitæ: Constit.3.libri 10.tit.10. Cod.Theod. A.D.319.promulgatæ; Concilij 4. Carthag.A.D.398.congregati; Prosperi Sententiarum post A.D.431. scriptarum: Epist.31.Leonis A.D.450.datæ: Interpretationum Aniani A.D.506.editarum; Gregorij epistolarum 36.lib.4.A.D.595.datę,30. & 45.libri 8.A.D.600.scripti, 52.lib.11.A.D.603.editi; Collectionis denique ab Hadriano I. A.D.785. Engelramo Metensi oblatæ verba deflorat. 24.

2. Epistolę Julij ad Alexandrinos A.D.349.scriptæ; Conciliorum Gangrensis circa A.D.340. celebrati, Hispalensis 2. A.D.619.congregati: Romani 3. sub Symmacho A.D.503. habiti, Carth.3. A.D.397. & Africani circa A.D.419. coacti, Lateranensis sub Martino I. A.D. 649.πωαχθέντος, Constit.4.tit.1.lib.2.Cod.Theod. A.D.379.datæ, & 10.tit.1.lib.9. A.D.373.promulgatæ: Nouellæ 1.lib.3.tit.1. A.D.450. sancitæ; Interpret. Aniani: epist.Leonis 32. A.D.450.datæ; Epist.Petri Rauennatis episcopi ad Eutychen A. D.448. scriptæ: Epist.45.lib. 8.registri Gregoriani A.D.600.publicati: libri Pontificalis post A.D. 700.scripti: Collectionis Hadriani I.verba vsurpat.

3. Verba Ithaciani libelli aduersus Varimadum Arianum circa A. D.386.scripti; Epist.2.Leonis A. D. 344.datæ, & Agathonis ad Constantinum Pogonatum A.D.680. scriptę deprauat.

Eutychianus sedisse dicitur ab A.D.275.ad 284. Eius nomine prænotatæ sunt binæ epistolæ: quarum prior libri 2.& 9.Hilarij Pictauiensis de Trinitate post A.D.356.scripti: Epistolarum Leonis 46.A.D.451. 97. A.D.458. Gelasij 9. A.D.494. Symmachi 5. A.D.503. Greg.25. lib.2. Ind.10. & 50. & 52. libri 4. A.D.592.& 595. datarum; libri denique Pontificalis post A.D.600. scripti verba detorquet. 25.

Posterior, Pauli Jurisconsulti sententias torquet, & vulgata Bibliorum versione per Hieronymum post A. D. 372. emendata, Constit. vltima libri 9.tit.6.Cod.Theod.A.D.423. data; Concilio 2.Carthag. A.D.390. celebrato, Aniani interpretationibus A.D.506. editis, Hadriani denique Collectione A.D.785. Engelramo oblata abutitur. 26.

Caius Ecclesiam Romanam moderatus creditur ab A.D.284 ad 296. Huic autem affingitur epistola in qua Innocentij epist. 2. A. D. 404. dat. Leonis epist.97. A. D.458. scriptæ: Vigilij epist.2.A.D.538.datę, Constit.41.tit.2.lib.16. Cod.Theod.A.D.412. promulgatæ; Interpret. Aniani A.D.506.publicatarum & libri Pontificalis post A.D.600. scripti verba leguntur.

Marcellinum sedisse volunt ab A.D.296.ad 304. Scripsisse vero binas epistolas, in quarum priore libelli Ithaciani aduersus Varimadum cir- 27.

ca A.D.386.scripti; Leonis epist.93. A.D.447. datæ, Hormisdę epist. 24.& 25. A.D.517.& 79. A.D.521.scriptarum verba vsurpantur.

In posteriorem Concilij Nicæni canonum per Dionysium exiguum Latine circa A.D.527. redditorum; Concilij 3.Carth. A.D.397. congregati; Concil.Rom.6.sub Symmacho A.D.504.coacti; Vulgatæ Bibliorum per Hieronymum recognitę versionis post A.D.372. Epistolæ 65. Hormisdæ A. D. 519. datæ; Collectionis Hadriani primi A.D. 785.scriptæ verba inserta sunt.

28. *Marcellus Rom.Ecclesiæ regimine functus dicitur* ab A. D.304. ad 309. eius esse feruntur epistolæ 2.In quarum priore versionis vulgatę Bibliorum post A. D.372. ab Hieronymo emendatæ; Epist.2. Innocentij A. D.402.scriptæ; Epistolarum Leonis 1.A.D.443. & 97. A.D.458. dat. Epistolæ Hilari ad Ascanium Tarraconensem A. D. 462. scriptę; Epist. Acacij Constantinopolitani ad Simplicium A.D.476. missæ; Epist.2.Vigilij A.D.538.scriptæ:Epist.51.lib.7.Registri Gregor.Indict.1. id est A.D.598.exaratę; Collectionis ab Hadriano primo Engelramo A.D.785.datę verba inueniuntur.

In posteriore versionis Psalterij ex Hebræo, & interpretationis Bibliorum per Hieronymum post A.D.372. recognitę, Leonis epist.54. A.D.452.scriptæ; Concilij Rom.6.sub Symmacho A.D.504.congregati;Historiæ tripartitæ circa A.D.545. Gregorij epist.114.lib.7.Ind.2, A.D.599.scriptæ, Collectionis Hadriani primi verba leguntur.

29. *Eusebius Ecclesiam Rom.rexisse fertur* ab A.D.309.ad 311. Huic autem 3.epistolas supposuit impostor:in quarum prima,versionis Psalterij ex Hebręo per Hieronymum post A.D. adornatæ Versionis vulgatę; Epistolæ Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.scriptæ: Epistolę 46.Leonis A.D.451. datę; Apologetici ab Ennodio pro Symmacho conscripti A.D.502. Interpretationum Aniani A.D. 506. editarum,Collectionis Hadriani primi A.D.785.Engelramo oblatæ verba confusa sunt.

In 2.vulgatę Bibliorum versionis, Sententiarum à Prospero ex Augustini scriptis post A.D.430. collectarum;epistolarum Leonis 34. A. D.450.& 40. A.D. 451. dat. Concil. Rom.6. sub Symmacho A.D. 504.celebrati,& Sententiarum ab Isidoro Hispal.post A.D.600.conscriptarum verba comparent.

In 3. versionis Bibliorum ab Hieronymo post A.D.372.recognitæ; Constitutionum tit.1. lib.9. Cod.Theod. sextæ A.D.337.& 10. A.D. 373.script.Constit.4.lib.7.tit.48.Cod.Justin. A.D.379. promulgatæ; regulæ fidei per Hormisdam scriptæ A.D.517.Eiusdem epist.25. Anno eodem datæ: libelli Joannis Constantinopolitani A.D. 519.eidem oblati; Epist.61.lib.9.registri Gregor. A.D.601.scriptæ,& decimę sextę libri 12. eiusdem registri A.D.editę, libri Pontificalis post A.D.600. consarcinati; Collectionis Hadriani A.D.785.publicatę verba citãtur.

30. *Melchiadem* ab A.D.311.ad 314. sedisse volunt: circumfertur tamen eius nomine prępnotatum *de Ecclesia Primitiua* decretum; in quo Nicænæ Synodi A.D.325.coactæ mentio fit, & canonis 3. Concilij Chalcedonensis

donensis A.D.451. celebrati, & Gregorij epist.24. lib.1. A.D.591.scriptæ verba conserta sunt.

Eiusdem nomen prefert epistola, in quam Sententiarum Sixti Pithagoræi per Ruffinum in Latinum sermonem circa A.D.390.translatarum, & versionis Bibliorum per Hieronymum post A.D.372. emendatę; Epistolæ 1. Celestini A.D.431. scriptę; Sermonis Eucherij vel Eusebij Gallicani de Pentecoste circa A.D.440.habiti epist. Leonis 84.post eundem annum datæ; libri denique pontificalis post A.D. 600.scripti verba transfusa sunt.

Marcus Ecclesiæ Romanæ gubernaculis admotus A.D. 336. eodem anno vita functus est. Ei tamen tribuitur epistola in qua epistolæ Attici ad Afros A.D.422.datæ, Epist.1. Celestini A.D. 431. script.Leonis 2. A.D.444.datę, 85.& 92.eiusdem circa idem tempus conscriptarum; Agathonis Synodicæ ad Constantinum Pogonatum A.D. 680. missæ verba leguntur. 31.

Ad Marcum fingitur etiam scripta epistola,cuius scriptor epist.Cōcilij Africani ad Bonifacium A.D.419.datæ; Epist.Joannis 2.ad Justinianum A.D.534.scriptæ; Concilij Romani sub Gregorio 2.Indict.4. A.D.721.congregati verba vsurpauit.

Iulius sedem tenuit ab A.D.336.ad 352. Fingitur vero auctor epistolarum,quarum prior, versionis Bibliorum per Hieronymum post A.D. 372.emendatæ; Epist.1. Siricij A.D.385.scriptæ;Epist.Concilij Africani ad Bonifacium A.D.419.datæ; Epist.Leonis IV. A.D. 447. 25. A.D.449.& 84.circa idem tempus scriptæ; Concilij Chalced.A.D.451. celebrati; Gelasij epist.9. A.D.494.datæ; Syn.Rom. sub eodem, eodem anno congregatæ; Hist. tripartitæ circa A.D. 545. concinnatæ; Typi Constantis Imp. Monotheletæ A.D. 648. promulgati; Synodi Lateranensis sub Martino I. coactæ A.D.649. Collectionis ab Hadriano I. A.D.785.scriptæ verba expressit. 32.

Posterior,Sententiarum Sixti Pythagoræi per Ruffinum circa A.D. 390.Interpretatarum,Epistolarum Siricij primæ A.D.385. Zosimi primę A.D.418.Bonifacij secundę A.D.419.& 3.A.D.422.Celestini primę A.D.431.Leonis quartę A.D.447.& 84.circa eadem tempora; Anastasij ad Anastas. August. A.D. Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.Ennodij 18. libri 4.circa A.D.500.Gregorij M.30.lib. 8. A.D.600.& 52.lib.11.A.D. 603. script. Constit.1.lib.2. tit.18.Cod. Theod. A.D.321, Secundæ lib.4. tit.16. A.D. 379. decimæ lib.9.tit.1. A.D.373.Secundæ & tertię lib.10.tit.10. A.D.313.& 319. promulgat. Conciliorum Carthag.2. A.D.390. tertij A. D.397. quarti A.D.398. septimi A.D. 419. Chalcedonensis A.D.451. Romani tertij & quinti sub Symmacho A. D.502. & 503. Aurelianensis quinti A.D.552. congregat. Interpretationum Aniani A.D.506. editarum: Interpretationis Canonum Apost.per Dionysium exiguum circa A.D.527.scriptę: Synonymorum Isidori post A.D.614. scriptorum; Epitomes Canonum ad Hadrianum I. Carolo M. A.D.773. oblatę, & Collectionis ab eodem A.D.785. Engelramo Metensi datę; Historię denique tri-

pertitæ circa A. D. 545. adornata verba deprauat.

Orientalium nomine scripta ad Julium epistola, citat verba Epist. Cōcilij Africani A. D. 423. ad Celestinum datæ, & Felicis tertij ad Acacium A. D. 483. scriptæ, & Victoris Carthag. ad Theodorum Papam A. D. 646. missæ, & Historiæ tripartitæ circa A. D. 545. concinnatæ, & Concilij Lateran. sub Martino I. celebrati A. D. 649.

33. *Liberius sedit* ab A. D. 352. ad 367. Extant vero eius nomine prænotatæ à Pseudo-Isidoro epist. binæ, ad orthodoxos, & ad Ægyptios: in quarum priore impostor Siricij epist. 1. A. D. 385. datæ; Flauiani Constantinop. epist. ad Leonem A. D. 448. Leonis octogesimæ septimæ A. D. 456. Martini primi Synodicæ A. D. 649. & ad Amandum anno eodem scriptæ verba citauit.

In posteriorem idem nebulo Leonis epist. 24. A. D. 449. datæ; Synodi Lateranensis sub Martino I. A. D. 649. coactæ & Typi Constantis Imp. Monothelitæ A. D. 648. promulgati verba compegit.

Quinetiam ad Liberium ab Ægyptiis datam epistolam finxit, in qua historiæ tripertitæ circa A. D. 545. à Cassiodoro adornatæ; Victoris Carthag. epist. ad Theodorum Papam A. D. 646. scriptæ; Concilij Lateran. sub Martino I. congregati A. D. 649. Epist. Justiniani II. ad Joan. 5. A. D. 686. datæ verba commiscuit.

34. *Felix secundus, in Liberij pro fide exulantis locum ab Arianis subrogatus, Romanam sedem occupauit* ab A. D. 355. ad 357. Huic suppositæ binæ epistolæ: Priorem cumulauit ἐμβολαῖς variis recentiorum auctorum pronuntiatis, v. g. Damasi ad Episc. Illyrici scribentis A. D. 369. Eiusdem ad Orientales epist. dantis A. D. 373. Patrum Constantinopoli A. D. 382. congregatorum; Augustorum legem A. D. 365. ferentium; Concil. 3. Carth. A. D. 397. 4. A. D. 398. 7. A. D. 419. coacti; Concilij Africani, Hieronymi epist. 1. A. D. 372. scripta; Innocentij epist. 2. A. D. 404. & 7. A. D. 416. data, Aniani legum Augustarum interpretationem edentis A. D. 506. Concilij 5. Romani sub Symmacho A. D. 503. congregati; Historiæ tripartitæ circa A. D. 545. elucubratæ; Concilij in Laterano sub Martino I. A. D. 649. celebrati; Gregorij M. epist. 120. lib. 7. Ind. 2. A. D. 599. dat. Collectionis ab Hadriano I. Engelramo A. D. 785. oblatæ.

In posteriore, centones farciuit ex Concil. 3. sub Symmacho A. D. 502. Romæ congregato, Synodo Lateran. sub Martino A. D. 649. congregata, Martini primi Synodica eodem anno scripta, & Pauli Constantinopolit. Monothelitæ epist. ad Theodorum Papam A. D. 646. data.

Ad Felicem circumfertur epistola Ægyptiorum orthodoxorum titulo insignita, in qua plurima congesta sunt ex epist. 18. Innocentij A. D. 417. Celestini prima A. D. 431. Felicis ad Acacium Constantinopolit. A. D. 483. Patrum Africanorum Synodica ad Theodorum Papam A. D. 646. Victoris Carthag. encyclica ad eundem hoc ipso anno scripta; Concil. 3. Romano sub Symmacho A. D. 502. & Concil. Lateran. sub Martino I. A. D. 649. coacto.

Damasus

Damasus sedem tenuit ab A.D.367. ad 382. si Marcellino, aut 384. si Baronio credamus: Eidem suppoſuit epiſtolas 4. Pſeudo-Iſidorus. 35.

1. Ad Aurelium Carthag. in qua Leonis epiſt. 25. A.D.449. & 84. circa idem tempus ſcripta, & Felicis III. epiſt.7. anno 488. data, citantur.

2. Ad Stephanum Archiep. Mauritan. in qua rurſus Siricij epiſt.1. A.D.385. Hieronymi epiſt.1. A. D. 372. Innocentij epiſt.2. A.D.404. Attici ad Afros A.D.422. Afrorum ad Celeſtinum A.D.423. Leonis epiſt.84. circa A.D.445. Felicis III. ad Acacium epiſt.1. A.D.483. Anaſtaſij II. ad Anaſtaſ. Aug. A.D.497. Victoris Carthag. ad Theodorum Papam A.D.646. Martini Synodica A.D. 649. data, Concil. Nicænum interpr. Dionyſ. exiguo circa A. D. 527. Concil.3. Rom. ſub Symmacho A. D.502. Carthag.3. A.D.397. Lateranenſe ſub Martino I. A.D.649. Toletanum 8. A.D.653. coactum, Aniani interpretationes A.D.506. editæ, Hiſtoria tripertita circa A.D.545. concinnata & Hadriani collectio A.D.785. ſcripta citantur.

3. De Chorepiſcopis, in qua rurſus epiſtolarum Siricij primæ A.D. 385. Innocentij primæ A.D. 416. quartæ paulo ante, vigeſimæ ſecundæ A.D.414. Zoſimi 1. A.D.41. Celeſtini primæ A.D.431. Leonis primæ A.D.443. ſecundæ A. D.444. quartæ A.D.447. Greg.48. & 97. libri 7. A.D.599. 43. libri 8. A.D. 600. & 40. libri 9. A.D. 601. datæ, Conciliorum Neocæſarienſis, Antiocheni, & Laodicenſis interprete Dionyſ. exiguo circa A. D. 527. Concilij Rom. 6. ſub Symmacho A. D.503. vel 4. Hiſpalenſis 2. A.D.619. & Lateran. ſub Martino I. A.D. 649. celebrati verba deprauat.

4. Ad Epiſc. Italiæ, in quam Leonis epiſt.47. A.D. 451. Greg. epiſt. 127. & 128. lib.7. Ind.2. A.D.599. datarum tituli cap.11. Concil.6. Tolet. A.D. 638. Concilij Lateran. ſub Martino I. A.D.649. congregati, Aniani interpretationum A.D.506. editarum, verba transfudit.

Ad *Damaſum* à Stephano Mauritaniæ Archiepiſcopo datam finxit epiſtolam impoſtor; in qua Victoris archiepiſc. Carthaginenſis A.D. 646. & Sergij Archiepiſc. Cypri A. D. 643. ad Theodor. Pap. ſcribentium & Martini primi A. D. 649. Concilij Lateranenſis patres alloquentis verba reperiuntur.

Anaſtaſius I. ſedit ab A.D.398. ad 402. Ei affinxit ὑποβολεὺς Epiſtolas binas; quarum prior Innocentij epiſt. 14. & 15. A.D.408. datas, Flauiani epiſt. ad Leonem A.D.448. ſcriptam, Leonis epiſt.1. A. D. 443. & 2. A.D.444. dat. can.34. Apoſt. ex interpretatione quam Dionyſius exiguus circa A.D. 527. cudit, librum pontificalem poſt A.D.600. ſcriptum citat. 36.

Poſterior, Innocentij epiſt. 13. A.D. 413. datam deflorat & Leonis 89. A.D.445. ſcriptam, & Gregorij 113. libri 7. Indict.2. A.D.599. dat.

Sixtus III. ſedem tenuit ab A.D.432. ad 440. Fingitur vero ſcripſiſſe epiſtolam ad Orientales in qua c.2. tit.16. libri 4. Codicis Theod. A.D. 379. data. c.10. tit.1. libri 9. A.D.373. ſcripta c.41. tit. 2. libri 16. A.D.412. promulgata, Felicis III. epiſt.7. A.D. 485. data, Aniani interpretationes 37.

A.D. 506. editæ, Gregorij epist. 50. lib. 4. A.D. 595. 54. & 128. libri 7. Indict. 2. A.D. 599. 45. libri 8. A.D. 600. liber pontificalis post A.D. 600. conscriptus, Hadriani I. Epitome Canonum A.D. 773. Carolo M. oblata, & Collectio in gratiam Engelrami Metensis A.D. 785. scripta citantur.

38. *Leo Romanam Ecclesiam rexit* ab A.D. 440. ad 461. inter eius epistolas 88. citat c. 7. Concil. 2. Hispalensis A.D. 619. congregati.

39. *Felix IV. sedit* ab A.D. 526. ad 530. Scripsisse dicitur epistolas binas: in quarum priore Gregorij M. epist. 36. lib. 4. A.D. 595. datæ, in posteriore vero eiusdem Gregor. epist. 79. lib. 7. Indict. 2. A.D. 599. & 70. libri 9. A.D. 601. script. verba leguntur.

40. *Bonifacius Romanæ Ecclesiæ præfuit* ab A.D. 530. ad 531. mens. Octob. Eius nomine scripta epistola verba Gregorij epist. 52. lib. 4. A.D. 595. scripti interpolat.

Ad *Bonifacium* preces directæ (si Deo placet) ab Eulalio Carthaginensi Greg. epist. 36. lib. 4. A.D. 595. & 127. libri 7. Indict. 2. A.D. 599. scriptæ verba continent.

41. *Siluerius* A.D. 536. Agapeto subrogatus non produxit vitam vltra A.D. 540. Fingitur nihilominus auctor epist. in qua Gregor. epist. 50. libri 4. A.D. 595. scriptæ, & libri pontificalis post A.D. 600. consarcinati verba reperiuntur.

42. *Ioannes III.* ab A.D. 559. ad 572. *clauo assedisse dicitur.* Creditur tamen scripsisse epistolam in qua Gregor. epist. 48. & 9. lib. 7. Indict. 2. A.D. 599. quadragesimæ tertiæ libri 8. A.D. 600. quadragesimæ libri 9. A.D. 601. scriptæ, Concilij Lateran. sub Martino I. A.D. 649. celebrati, & Concilij Parisiensis sub Ludouico Pio A.D. 829. coacti verba deprauantur.

43. *Benedictus sedisse creditur* ab A.D. 573. ad 577. Eius nomine prænotata epist. citat Greg. epist. 41. lib. 1. A.D. 591. scriptam.

44. *Pelagius II.* ab A.D. 577. ad 590. *throno Romano insedit:* Eius epist. 1. citat. Concil. 10. Tolet. A.D. 656. congregatum.

2. Concilium 8. Tolet. A.D. 653. celebratum & Lateran. sub Martino I. A.D. 649. coactum. 8. Greg. epist. 36. libri 4. A.D. 595. datam, & Synodicam Martini I. A.D. 649. è Concilio Lateranensi scriptam.

45. *Gregorius M. Episcopatum administrauit* ab A.D. 590. ad 604. Hoc ipso anno ad Felicem Messanensem epistolam dedisse dicitur, octénio post mortem eiusdem Felicis: in qua Isidori sententiæ, Martini Synodica A.D. 649. scripta, Concil. 11. Tolet. A.D. 675. congregatum, epist. 14. Gregorij II. A.D. 726. & Gregorij tertij prima A.D. 731. data citantur.

Felicis nomine ad Gregorium scripta epistola, verba epist. Sergij Archiepiscopi Cypri ad Theodorum Papam scriptæ A.D. 643. epist. Victoris Carthag. ad eundem Theodorum A.D. 646. datæ, & libelli à Stephano Episcopo Dorensi Martino primo, & Synodo Lateranensi oblati A.D. 649. verba vsurpat.

Veterum

Veterum nemo ex epistolis mutuatitias in sua scripta sententias verbáque transtulit.

Cap. XIV.

QUanquam non paucis nec infirmis (vt speramus) argumentis sacrilegas ψευδωνύμου Isidori fraudes insanáque molimina hactenus reuicimus & repressimus, ne quis tamen, Turriani peruicaciam æmulatus, nouis hoc dolis diuerticulum quærat, vt scilicet fingat impostorem aliorum scripta non compilasse, sed auctores illos omnes quorum catalogum texuimus ex epistolarum fontibus suo tempore plurima hausisse; hoc non modo falsum sed improbabile esse paucis demonstrare necesse est: nouam itaque errandi viam munire sequentésque inducere conantibus obstabit, primum, ipsa * aduersariorum *omnes Epistolas in archiuijs & scriniis Rom. Ecclesiæ* per secula aliquot *delituisse nec agnitas fuisse* scribentium, confessio; si enim delituerunt, quomodo factum, vt ab omnibus exscriberentur? Quis casu fieri potuisse credat, vt Hieronymus, Ithacius, Augustinus, Leo, Gregorius, aliíque innumeri Synodorum etiam vniuersalium patres, eadem cum vetustissimis vrbis Episcopis, quorum scripta nō agnouisse dicuntur, verbísque iisdem scriberent? Annon alterutrum verum esse oportet, vel epistolas omnium manibus tritas fuisse, vt omnibus scribendi materiam suppeditarent, (quod tamen nemo hactenus asseuerare ausus est) vel eas à Centonum improbissimo factore conscriptas esse? quod necessario fatendum putamus.

* hæc Binius in notis ad epistolas. Turrian. vero lib. 5. pro epist. c. 20. fatetur Hieronymo & aliis ignotas fuisse: & cap. 22. in omnium manibus non fuisse.

Obstabit 2°. ipsa rei notoria absurditas; Quis enim adeo cæcus esse gaudeat, vt videre nolit, nonnisi stultissime fingi posse vetustissimos Ecclesiæ patres, proximósque Apostolorum successores diuinasse quid quibusque verbis posteri, post annorum centenaria aliquot, scripturi essent; nec modo quibus vsuri essent verbis auctores Latini, sed etiam quibus Græcorum scriptorum interpretes Græca Latine redditurí essent? Exempli causa, cui verisimile fiat * vel Clementi occurrere potuisse verba quibus Latinus interpres Cyrilli Alexandrini aduersus Theodorum Mopsuestenum disputantis scripta: & Ruffinus Gręcam operis Recognitionum phrasin Latinæ linguæ traditurus: vel Zephyrino [a] in mentem venisse quibus verbis Dionysius exiguus post 300. annos Canones Nicænos editurus: vel Julium [b] præsagiisse quo stylo Epiphanius, Athanasij, Constantini, Theodoreti, Sozomeni sermones mentémque in hist. tripartita (quam versionem esse constat) erat expressurus? &c. 2. Quis à se impetrare possit vt credat, antiquos illos Episcopos aptioribus ad refellendas suo tempore nondum natas hæreses Arianorum & Eutychianorum, quam quæ iam cœperant emergere, argumentis vsos esse, vt posteri Hilarium, Ithacium, & Leonem, in id vnum incumberent, vt maiorum Anacleti, Euaristi, Alexandri, Sixtorum I. & II. Eutychiani, Caij &c. disputationes ad verbum describerent? 3. Quis asseuerare audeat quæ siue per occasionem, siue

* Pseudo-Clem. epist. 1. & 2.

a Pseudo-Zephyr. epist.
b Pseudo-Iul. epist. 2.

ex professo à recentioribus scripta sunt, eadem ante secula aliquot, priscis illis quocunque fine elucubrata fuisse?

Obstabit 3°. ipse patrum qui ab A. D. 370. ad 800. vixerunt candor, summáque, qua Apostolicorum virorum memoriam semper prosecuti sunt, reuerentia. Si enim sanctissimi illi viri epistolas agnouerunt, nec agnouerunt modo, sed ruspati sunt; mortalium omnium ingratissimi fuerunt, vtpote qui ἐπιστολογράφους quos imitabantur, imo quorum opera exscribebant, nulla data causa etiam præter morem debitis elogiis fundauerunt: nemo enim eorum qui toto illo tempore floruerunt, vel epistolarum vnica excepta [a] meminit, vel sibi visas, nedum exscriptas testatus est. 2. Omnium impudentissimi, quandoquidem in manifesto plagij scelere deprehensi, nunquam vel pudore à culpa reuocati sunt, vel culpam confessione diluerunt, sed quandocunque se obtulit occasio centones ex aliorum scriptis consarcinauerunt: verbi causa Hilarius ex epist. 1. Eutychiani, Ithacius ex epistolis Anacleti, Alexandri, Marcellini &c. Leo ex epistola Caij &c. 3. Omnium inconsideratissimi, quoniam nec sui seculi hæreticos vetustissimorum Pontificum, quorum scripta lippis & tonsoribus nota erant, testimoniis atque auctoritate obruere vnquam conati sunt, nec quæ ab Apostolorum ætate obtinuerant post annos 400. in dubium reuocari veriti sunt. Quis enim, vt exemplis rem declaremus, quis inquam ferat Ephesinos patres, Theodoretum, Leonémque ipsum, Eutychiano Rom. Ecclesiæ Pontifici antiquissimo, sanctissimo, martyri, honorem debitum detrahentes, vt eundem deferrent, non ἀσήμῳ quidem, sed recentiori, minoris auctoritatis viro, humilioris sedis, nempe Pictauiensis, Episcopo Hilario, à quo meritas ob plagium pœnas reposcere debuerant, non emendicatum aduersus Trinitatis hostes testimonium expetere? Quis excuset Prosperum Augustino magistro ea adscribere ausum, quæ Augustinus ipse Clementi, Zephyrino & aliis ante surripuerat? Quis venia dignos Afros esse censeat Zosimo Bonifacio &c. litem intendentes, de iure appellationum ad Rom. sedem, quod ab antiquo decretalia testabantur, & perpetua Ecclesiæ praxi, & Apostolorum Canonibus, & Apostolicorum testimoniis, & Synodalibus constitutis firmari?

[a] Ruffinus in præfat. ad lib. recognit. & patres Concilij 2. Vasensis meminerunt prioris partis primæ Clementinæ, cui Pseudo-Isidorus reliquarum epistolarũ auctor, longissimam laciniam adtexuit.

Obstabit 4°. ipsa Epistolarum textura scabrosa tota atque inæqualis; quæcunque enim habent illæ cum Augustino, Leone, Ennodio, Gregorio, Ithacio &c. communia, ea cum cæteris non cohærent, mendis quamplurimis, iísque exquisitis, scatent, ad alienos sensus contorta, extra naturalem situm collocata ac velut artificialia membra natiua gratia carentia, vitalíque spiritu destituta esse videntur: licet eadem in scriptis patrum (vnde mea sententia deprompta sunt) auctorum stylo conuenientissima, plana, tersa, emaculata, ac velut genuinæ librorum in quibus leguntur partes apparent: vt necesse sit illa omnia quæ epistolis infarta sunt, addititia esse, nec farragines illas eorum legitimos fœtus esse, quorum titulis ornantur.

Possent innumeris aliis ἀτόποις obrui Pseudo-Isidori næniarum admirato-

miratores, sed pluribus eos grauare superuacaneum duximus; quos enim in verecundiam pauca hæc adducere non poterunt, nihil vnquam de spe & conatu falsa asseuerandi depellere poterit.

Epistolarum ad annum Domini 830. nulla memoria, nulla fama fuit.

CAPVT XV.

CVm ex ipsa aduersariorum confessione satis constare possit Decretales illas epistolas (quas post A.D.785. efficitas esse docuimus) diu latuisse, ipsisque vrbis Episcopis [a] & Clericis [b] ignotas fuisse, frustra hanc operam sumere videtur Turrianus, vt persuadeat ex omni ætatum temporúmque Ecclesiæ Christianæ memoria, gloriam celebritatémque earum inueniri posse; ne quem tamen in eam quam de se animo imbibit opinionem adducat, quasi quæ à veritate plane abhorrent garrulitate sua probauerit, vanissimam hanc opinionem radicitus excutere nostri esse duximus officij.

a Leoni inter alios.
b Hieronymo, Prospero &c. qui Damaso & Leoni ab epistolis fuisse dicuntur.

TVRRIAN. [c] *Vnum & quidem locupletißimum testium genus, ac sanctißimum est memoria, & communis sermo hominum ac posteritas tot seculorum.*

c pro epist. lib.5.c.22.

℟. Ego quidem *testium* illud *genus* incertissimum esse crediderim, quandoquidem [d] *fama vix vera fauet*, [e] *multum in vtramque partem crebro mentitur, tam de bonis mala, quam de malis bona falso rumore concelebrat, éstque* [f] *tam ficti prauíque tenax quam nuntia veri.* Ideóque recte Zosimus Papa [g] monet, *non omnem qui aures* nostras *ingreditur ventum, nuncium esse veri, animóque præsule & in excubiis constituto semper opus esse ne totum famæ, totum testibus liceat.* Sed demus communem hominum sermonem, & famam fide dignissimum ac sanctissimum esse testimonij genus; quid hoc ad epistolas de quibus nemo ante A.D.830. testimonium tulit?

d Seneca in Hippol.
e Hieron. epist. 131.
f Ouid. Metamorph.9.
g epist. 4.

TVRR. *Fama consentiens (vt* [h] *Callistratus Iurisconsultus ex rescripto Adriani ad Valerianum ait) confirmat rei de qua quæritur fidem, adstipulatur Plato lib.12. de legibus.*

h Digest. lib. 22. tit. 5. §. 3.

℟. *Fama consentiens* rarissima est: solet enim [i] *mobilitate vigere* & [k] *nomen incerti esse & locum non habere vbi certum est*: sit tamen (si placet) constantissima fama omnis, quid de epistolis *confirmauit* ante A.D.800?

i Æneid.4.
k Tertull. apol. cap.7.

TVRR. *Fama habet speciem quandam prophetiæ, vt Petrus cum Simone disputans dixit, fama etiam ad præterita pertinet quorum fidem facit.*

℟. Quis eam disputationem scripsit? Nihil enim de famæ prophetica vi inuenio in recognitionum libris, in quibus tria Petri cum Simone certamina descripta sunt; sit tamen famæ vis plane ad omnia efficax, modo constet eam per secula 8. epistolas non sensisse.

TVRR. *Est fama (vt summus orator ait) quoddam multitudinis testimonium.*

℟. Atqui in multitudine *rari boni*, veraces pauci, stulti, vani, mendaces plurimi, quorum testimonio non nitetur quisquis diuino ora-

a Exod.23. 2. culo attentas aures præbebit, *Non* [a] *eris cum pluribus in malitia:* fac tamen testimonij ius omnibus nullo discrimine deferendum, quis siue bonus siue malus ad A.D.800. pro epistolis testimonium dixit?

b aduers. Faustum lib.33. cap.6. TVRRIAN. *Quod olim Augustinus* [b] *de Scripturis sacris pronuntiauit, id de epistolis dicendum venit,* meruisse *nimirum* Ecclesiam, tam fidem, tam numerosam fratrum concordiam vt *Apostolicorum virorum* scripta fideliter ad posteros traiicerent, cum eorum cathedras vsque ad præsentes Episcopos certissima successione seruaret, cum hoc qualiumcunque hominum scriptis, siue extra Ecclesiam, siue in ipsa Ecclesia tanta fœlicitate proueniat.

℟. Principium strenue petit Jesuita; quid enim quærimus? annon hoc ipsum quod in confesso esse vult, nos vero pernegamus, nempe Epistolas ab Apostolicis viris scriptas ad nos fideliter certissimæ successionis iure delatas esse? vana itaque hæc omnia, & plane *ἀπροσδιόνυσα.*

TVRR. *Neque quod aliquando hæ epistolæ fortasse non erant in manibus omnium, aut de epistolis Clementis ad Iacobum à quopiam dubitatum sit, efficere potuit quin communis fama posteritatis conuicerit, eorum esse epistolas quorum ab initio ferebantur.*

℟. Bene est quod tandem veritatis lucem saltem ex obliquo admittere cogitur Jesuita, confessus epistolas *aliquando in omnium manibus non fuisse:* eas enim si vel genuinæ vel ante annum Christi 785. cusæ essent, & notissimas & omnium manibus omnibus à Christi natali seculis tritas fuisse oporteret, vt ex ipsis tanquam ex fonte publico Latini pene omnes, Græci nonnulli haurirent: at ignotæ plane fuerunt ad A.D.800. quia tunc temporis esse cœperunt; nec communis eorum qui nono & sequentibus seculis vixere sermo famáque conuincere potest ea quæ ipsi ab impostoribus delusi genuina crediderunt, vlla fide digna esse.

TVRR. *An forte placet Magdeburgensibus libros Theophrasti & Aristotelis fictos esse dicere, quia cum diu latuissent, tempore Syllæ dictatoris in publicum exierunt; aut secundam Petri Apostoli epistolam & Ioannis secundam & tertiam negare, quia de eis aliquando dubitatum fuisse testatum est?*

℟. Non placet; nec illi dixerunt *quia aliquando de epistolis dubitatum fuit* eas non esse legitimas, sed quia sunt fœtus bardi & stupidi balatronis qui post A.D. manum operi admouit, antiquissimorum patrum partus esse non posse.

TVRR. *Si quicquid in epistolis non intelligimus falsum est, falsæ etiam sunt Scripturæ in quibus multa captum superant.*

℟. Non *quicquid non intelligimus falsum* dicimus; sed quicquid falsum esse intelligimus, falsum esse asseuerare non dubitamus. Nemo (speramus) de falsitate epistolarum in posterum dubitabit, intelliget enim in eis *nihil captum* tenuiorum *superare*, sed obuia, trita, spurca esse quæcunque Pseudo-Isidorum patrem habuerunt.

c lib.32. cap. 21. TVRR. *Id Magdeburgensibus respondendum, quod Fausto Augustinus* [c] *respondit;* Si quæratis *(inquit)* à nobis, nos vnde sciamus Apostolorum esse

esse istas literas? Breuiter vobis respondemus, inde nos scire vnde & vos scitis illas literas esse Manichæi, quas miserabiliter huic auctoritati præponitis. Si enim & hinc vobis aliquis moueat quæstionem & scrupulum contradictionis impingat, dicens; libros quos profertis Manichæi, non esse Manichæi, quid facturi estis? Nónne potius eiusdem deliramenta ridebitis, qui contra rem tanta connexionis & successionis serie confirmatam, impudentiam huius vocis emittat? Sicut ergo certum est illos libros esse Manichæi, & omnino ridendus est, qui ex transuerso veniens tanto post natus litem vobis huius contradictionis intenderit; ita certum est Manichæum vel Manichæos esse ridendos aut etiam dolendos, qui tam fundatæ auctoritati à temporibus Apostolorum vsque ad hæc tempora certis successionibus custoditæ atque perductæ audeant tale aliquid dicere.

℟. Id nullo modo responderi posse facile comperiet, quisquis meminerit epistolas *à temporibus* Caroli Magni *ad hæc certis successionibus custoditas atque perductas* antea non fuisse; ac proinde ridendum Turrianum qui dicere audeat *fundatam* earum *auctoritatem à temporibus Apostolorum, impudentißimámque esse eius vocem* qui nugas nuperas, post annum 780. aut 800. natas, nulla *penitus connexionis & successionis* ad nonum seculum *serie confirmatas*, fundatissimas, maxima connexionis & successionis ab Apostolorum æuo serie confirmatas asserere non vereatur.

TVRRIAN. *Magdeburgenses non penitus audent affirmare confictas esse has epistolas; quin potius conscientia non consentiente, titubanter dicunt, vt eorum verbis vtar,* ab vno eodémque, aut de integro confictas aut fœdissime corruptas.

℟. At ego suppositas confictásque, non modo affirmaui, sed (nisi me vehementer animus fallit) probaui.

TVRR. *Subijciam ex Augustino lib.*11. *aduersus Faustum cap.*2. Hoc est, inquit, quod paulo ante dixi, quia vbi sic manifesta veritate isti præfocantur, vt obsessi dilucidis verbis sanctarum scripturarum exitum in eis fallaciæ suæ reperire non possint, id testimonium quod prolatum est falsum esse respondent. O vocem à veritate fugacem, in amentia pertinacem. vsqueadeo inuicta sunt, quæ aduersus vos de diuinis codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod dicatis nisi eos esse falsatos; Quæ auctoritas literarum aperiri, quis sacer liber euolui, quod documentum cuiuslibet scripturæ ad conuincendos errores exeri potest, si hæc vox admittetur, si alicuius ponderis æstimatur? *Et paulo post,* Quam libri à te prolati originem, quam vetustatem, quam seriem successionis testem citabis *aduersus negantem?* Nam si hoc facere conaberis, & nihil valebis, & vides in hac re quid Ecclesiæ Catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis fundatissimis sedibus Apostolorum vsque ad hodiernum diem succedentium sibimet Episcoporum serie & tot populorum consensione firmatur. Ita si de fide exemplarium quæstio verteretur, sicut in nonnullis, quæ & paucæ sunt, & sacrarum literarum studiosis notissimæ sententiarum varietates, vel ex aliarum re-

gionum Codicibus, vnde ipſa doctrina commeauit, noſtra dubitatio diiudicaretur: vel ſi ibi quoque codices variarent, plures paucioribus, aut vetuſtiores recentioribus præferentur: & ſi adhuc incerta varietas, præcedens lingua vnde illud interpretatum eſt conſuleretur. Hoc modo quærunt, qui quod eos mouet in Scripturis ſanctis tanta auctoritate firmatis inuenire volunt, vt habeant vnde inſtituantur non vnde rixentur: *hæc Magdeburgenſes ſibi dicta putent.*

℞. Non putabit certe quiſquis nouerit Mercatoris Collectionem poſt A.D.180. innotuiſſe, nec vlla ad nonum vſque ſeculum ſuccedentium ſibimet Epiſcoporum ſerie, aut populorum conſenſione firmatam fuiſſe.

TVRRIAN. *Hieronymus non auſus eſt negare Apocalypſim & epiſtolam ad Hebræos, licet multi de eis dubitarent. Vide epiſt.129. ad Dardanum.*

℞. Nec debuit Hieronymus contra communem Eccleſiæ ſententiam cum paucis hæſitantibus, quorum tenebras tandem Deus illuminauit, ſtare.

TVRR. *Magdeburgenſes nec Eccleſiarum conſuetudinem curant, nec auctoritatem veterum epiſtolarum teſtimoniis vtentium reuerentur; eorum crimen & Manichæorum diſpar & inæquale.*

℞. Iniquiſſima cenſura; ſiquidem primitiuæ Eccleſiæ conſuetudinem reueremur; neminem ad A.D. 800. pro epiſtolis teſtimonium dixiſſe palam eſt, omnéſque qui eas ab A.D.800. ſuſceperunt deceptos fuiſſe luce clarius probabimus, Deo fauente.

TVRRIAN. *Theodoretus in proœmio commentarij in epiſt. ad Hebræos, aduerſus Arianos:* at *(inquit)* tametſi nihil aliud, tamen huius epiſtolæ in Eccleſiis antiquitatem eos vereri oportuit; *ſic Magdeburgenſes, qui cum non poſſent refellere quæ de principatu* Rom. Epiſcopi *in his epiſtolis ſcripta ſunt, item* de appellationibus, *eas (ſicut Ariani epiſtolam ad Hebræos)* negarunt.

℞. At ego (Deo propitio) quicquid impoſtor ſtatuminandæ Urbici Papæ tyrannidi crediderat idoneum, ab eo vel confictum, vel deprauatum, vel mutuatum fuiſſe docui; Leoninam aſino detraxi; ſceleratum ſcurram defendat qui ſceleris particeps eſſe volet.

TVRRIAN. *Auguſtinus epiſt.19. ad Hieronymum Manichæis obiicit, quod ſcripturam corruptam dicerent; quod falſo de Epiſtolis dicunt Magdeburgenſes.*

℞. Corruptas non aſſeuerauerunt Magdeburgenſes, ſed *vel confictas vel corruptas,* veterum vrbis Epiſcoporum titulis prænotatas epiſtolas eſſe ſcripſerunt: Ego vero per Dei gratiam ſuppoſitas eſſe probaui, nec ideo in Manichæorum vel Arianorum caſtra tranſitum feci.

Quod

Quod veterum testificatione destituuntur Epistolæ, non leue est νοθείας argumentum.

CAP. XVI.

SCripserant Magdeburgenses,[a] *auctoritate Eusebij, Hieronymi, aliorúmque testium excusari veteres vrbis antistites ne epistolarum quibus apposita sunt ipsorum nomina auctores censeantur:* id quia Turriano displicet, negat Patrum silentium sufficere ad subuertendam scriptorum suo iudicio celeberrimorum auctoritatem: ipsum audiamus.

a Centur. 2. cap. 7.

TVRRIAN. [b] *Ecquod genus citandi testes qui nihil dicant, nec dicere possint, quia de quibus ijdem rogantur nihil audierunt?*

b pro epist. lib. 5. cap. 20.

℟. Propriè loquendo Magdeburgenses testes non citarunt: sed cùm ipsis propositum esset manifestum facere epistolas scripti genus ignobile, veteribus incognitum, clarissimorum inter veteres auctorum testimonio plane destitui, Eusebium & Hieronymum nominarunt; quid inde absurdi eliciat Jesuita? Qui docet antiquorum auctoritate scriptum aliquod commendari non posse, an testes mutos, elingues, surdos citat? de verbis non litigandum vbi res in aperto est.

TVRRIAN. *Multa obliuioni traduntur, vt nomen Epimenidis poëtæ post 50. annos, & Teucer Liuij post 10. annos, teste Varrone de lingua Latina lib. 6.*

℟. Fieri potest vt quædam minus obuia *obliuioni tradantur*; at id contigisse 45. Pontificum scriptis *omnium seculorum testimonio confirmatis, totiúsque mundi reuerentia consecratis*, omnino incredibile est: quomodo enim mundus obliuione sepulta reuereatur? aut confirment omnium seculorum testimonia, quod seculis omnibus est inauditum? debuit Turrianus non obliuioni mandare, *Mendacem memorem esse debere.*

TVRRIAN. [c] *Non sunt neganda registra epistolarum, Gregorij VII. Innocentij III. Honorij III. Gregorij IX. Innocentij IV. Alexandri IV. Vrbani IV. Clementis IV. Nicolai III. Honorij IV. Bonifacij VIII. Ioannis XXII. Clementis VI. Innocentij VI. Vrbani V. quia non sunt edita, præter pauca quæ Gregorius IX. & Bonifacius VIII. ex multis illis suorum antecessorum epistolis excerpta compilarunt.*

c Vide etiam Binij notas ad Epistolas.

℟. Plura hodie edita sunt; quæ etsi inedita essent non magis negaremus quam quæ in hanc diem sub Bibliothecarum puluere delitescunt.

TVRRIAN. *Libros occultandi facilis est cautio, in reperiendo autem casus, locus, euentus, occasio, quod de piratis dixit Cicero pro Flacco.*

℟. Non est facilis libros * *totius mundi reuerentia consecratos* occultandi cautio, semper enim obuij, semper ad manus non esse nequeūt, nec vllus casus ferre potest, vt vel vbique adhibita cautione occultentur, vel post diuturnam occultationem alicubi reperiantur.

* Turrian. pro epist. lib. 5. cap. 23. epistolas *omniū memoria antiquiores* esse asserit *quas longinquitas temporis excipiente memoria, & Ecclesia eis vtente consecrauit.*

TVRR. *Sicut nulli magis inuidi quam qui bonos libros aliis non commodant, sic qui bonos libros ad omnium vtilitatem à suis auctoribus scriptos occultant, Bibliothecarum prædones sunt, teste Ephraem.*

℞. Assentior; sed quo loco habendi sunt qui probatos quoscunque auctores (expurgandi prætextu) lancinant, adulterant, mutilant? horum prędonum nomen ignorauit forte Ephraem, audaciam sacrilegam quotidie suo damno experitur ætas nostra.

Tvrrian. *Non omnia ad Eusebij & Hieronymi manus peruenerunt.*

℞. Nec peruenisse dicimus: hoc vnum volumus, improbabile esse vt in Eusebij & Hieronymi manus non venerint quæ [a] *locupletissimum testium genus fama consentiens, communis hominum sermo, posteritas tot seculorum, mundi totius reuerentia* confirmauit.

a pro epist. lib.5.cap.22.

Tvrrian. *Agnoscit Eusebius se non omnia nosse, exempli gratia Heracliti & Maximi, Candidi, Ebionis,* [b] *& Sixti lib.5.cap.27 & Serapionis lib.6.cap. 12. & Hammonij lib. eodem cap.19. & Hippolyti cap.22.*

b male *Ebionis* legit Turrianus pro *Appionis.*

℞. Agnoscit Eusebius ad se omnia Hippolyti vnius opera non peruenisse: sic enim de cæteris loquitur: [c] πλεῖστα μὲν οὖν παρὰ πολλοῖς εἰσέτι νῦν τότε σώζεται παλαιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ἐναρέτου σπουδῆς ὑπομνήματα; ὧν γε μὴν αὐτοὶ διέγνωμεν, εἴη τὰ Ἡρακλείτου εἰς τὸν ἀπόστολον, καὶ τὰ Μαξίμου περὶ τοῦ πολυθρυλλήτου παρὰ τοῖς αἱρεσιώταις ζητήματος τοῦ πόθεν ἡ κακία, καὶ περὶ τοῦ γενητὴν ὑπάρχειν τὴν ὕλην, τά τε τοῦ Κανδίδου εἰς τὴν ἑξαήμερον, καὶ Ἀππίωνος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. ὁμοίως Σέξτου περὶ ἀναστάσεως, καὶ ἄλλη τις ὑπόθεσις Ἀραβιανοῦ καὶ μυρίων ἄλλων &c. an profitetur se non nosse auctores quorum studiose opera enumerat Eusebius? non opinor. de Serapione hoc tantum habet, [d] ἀλλὰ μὲν εἰκὸς σώζεσθαι παρ' ἑτέροις ὑπομνήματα. non itaque asserit se illius non omnia nosse, sed probabile esse alia scripsisse præter ea quæ contra Domnum elucubrauit, &c. de Ammonio hæc addit, [e] οἱ τ' ἀνδρὸς εἰσέτι νῦν μαρτυροῦσι πόνοι δι' ὧν κατέλειπε συγγραμμάτων παρὰ τοῖς πλείστοις εὐδοκιμοῦντος, ὥσπερ οἷς καὶ ὁ ἐπιγεγραμμένος περὶ τῆς Μωσέως καὶ Ἰησοῦ συμφωνίας καὶ ὅσοι ἄλλοι παρὰ τοῖς φιλοκάλοις εὕρηνται. an quisquis quædam apud alios inueniri scribit, eadem ad se peruenisse, vel sibi nota esse negat?

c Euseb. lib. 5.cap.27.

d Euseb. lib. 6.cap.12.

e Euseb. lib. 6.cap.19.

Tvrrian. [f] *Nihil vidit Eusebius scriptorum Pantæni & Narcissi; Hymenæi ne meminit quidem, quorum opera nouit Maximus.*

f pro epist. lib.1.cap.18.& lib.5.cap.20.

℞. Eo quidem nomine gloriatur Maximus præfationem in Dionysij Pseudo-Areopagitæ libros scribens, an vero iure glorietur, an secus viderit prudens lector; sed vnde constat *Eusebium nihil de Pantæni & Narcissi scriptis vidisse?* Scribit enim [g] Pantænum ζώσῃ φωνῇ καὶ διὰ συγγραμμάτων τοὺς τῶν θείων δογμάτων θησαυροὺς ὑπομνηματιζόμενον, quibus verbis nec negat nec asserit sibi conspectos sacros illos thesauros fuisse, & eiusd. libri cap.27. meminit epistolæ Narcissi & collegarum ad omnes Ecclesias: nec sequitur eum ignorasse Hymenæi scripta si eorum non meminit, potuit enim dum aliò properat eorum omisisse.

g lib.5. c.10.

Tvrrian. [h] *Hieronymi Bibliotheca non tam fuit instructa quam Eusebij, ignorauit multa opera Tertulliani, Hilarij opus in Cantica* &c.

h vide Hieron. catal.

℞. Esto, an propterea ignorare potuit scriptas ab Anacleto, Euaristo, Antero, epistolas, quas (si genuinæ sunt) deflorasse dicendus est? an ipsum fugisse Damasi * quem *in chartis Ecclesiasticis iuuit* lucubrationes credibile est?

* vide epist. 11.

TVR-

TVRRIAN.[a] *Hieronymus non loquitur de epistola Clementis ad Iacobum, sed de secunda ad Corinthios.* a Hieron. in catal.

℞. Fateor; at non sequitur epistolam ad Jacobum Clementis nomine scriptam, genuinam fuisse quia eam non improbauit? vbi enim probauit? quid si ei penitus ignota fuit?

TVRRIAN. *Si epist. quam* à veteribus reprobatam *asserit Hieronymus, non est 2. ad Corinthios, debuit profecto dicere scriptor prudens ad quem siue ad quos secunda ista epistola scripta esset; sed non dixit quia iam dixerat: Deinde quorsum illud addidit,* eius nomine scripta, *nisi vt à priore distingueret quæ erat etiam Clementis, sed* in persona Romanæ Ecclesiæ scripta; *ad Corinthios vero secunda ad eosdem scripta* Clementis nomine? *erat itaque secunda epistola sic inscripta* Epistola Clementis ad Corinthios, *prior vero* Epistola Romanæ Ecclesiæ ad Corinthios per Clemētem, *sicut Constitutiones.*

℞. An secunda ad Corinthios epistola alium à priore titulum habuerit dicat qui potest. Photius enim qui vtramque legerat nullam inter vtriusque titulos differentiam obseruauit; nec ex Hieronymi verbis probari potest discrimen quod Turrianus, pro more, commentus est, quandoquidem manifestum est Hieronymum secundam illam epistolam *Clementis nomine* scriptam dixisse, quia non ab eo vt prima, sed à plano eius nomen mentiente scripta est.

TVRRIAN. *Multum (vt antea dixi) delectatus est Clemens hoc genere scribendi μιμητικῶς, non solum in libris* de sermonibus & disputationibus Petri cum Simone, *& in libris* de Apostolicis constitutionibus, *in epistola prima* ad Corinthios, *&* ad Jacobum nomine Petri, *teste Photio.*

℞. Vnicum Apostolici viri genuinum fœtum epistolam primam ad Corinthios cum veteri Ecclesia agnoscimus: cætera à Pseudo-Clemente nescio quo μιμητικὸν scribendi genus affectante scripta non moramur.

TVRRIAN. *Duas ad Corinthios epistolas scripsisse Clementem apud omnes constat; vnde Leontius in opere*[b] *ex prima & secunda epistola Clementis Romani ad Corinthios locos citat; Photius ex secunda quædam notat, ob quæ forte reiecta est ab Hieronymo & Damaso.* b quo opere? an caret titulo Ms. codex, quo vsus est Iesuita?

℞. Ex vtraq; quædam notauit Photius;[c] fieri tamen potest, vt illa ipsa quæ in secunda epistola Photio displicuerunt, Eusebio, Hieronymo, & libri pontificalis scriptori, quisquis ille fuit, eiusdem reiiciendæ occasionem dederunt. c vide Biblioth. cod. 126.

TVRRIAN. *In pontificali Damasi editionis*[d] *Coloniensis, in vita Anacleti, nulla epistolarum eius mentio fit; in vetusto autem manuscripto exemplari, quod hic Romæ Achilles Statius Lusitanus vir probus & multis doctrinis eruditus mihi commodauit, sic scriptum reperi:* fecit duas epistolas &c. d vide edit. Concil. Colon. 1538.

℞. Suspicione non vacat manuscripti codicis allegatio; solet enim Jesuita cum ad incitas redactus est vetustos codices crepare, nouas fingere lectiones &c. 2. A libri pontificalis scriptore (quem Bedâ vetustiorem fuisse constat) nulla fieri potuit mentio epistolarum in quibus ex Bonifacij Moguntini, Zachariæ Papæ &c. (qui Bedæ superuixerūt) scriptis centones consarcinantur. 3. Nihil mutauerunt Pontificij in

nouissimis libri pontificalis editionibus, nec manuscripti Statiani ope suppleuerunt etiam à Turriano moniti quæ vulgatis codicibus deerãt.

TVRRIAN. *De 3. Anacleti epistola etsi non sit Damasus testis, non continuo sequitur non esse eius; nisi forte putant Magdeburgenses si quid ab aliquo scriptore prætermissum sit, continuo fidem reliquis scriptoribus derogari.*

℞. Non putamus, nec ex Pseudo-Damasi silentio argumentum ducimus, cum plura alia ad fidem huic epistolæ derogandã suppetant.

TVRR. *Primæ Epistolæ Clementis ad Iacobum meminit idem manuscriptus codex libri pontificalis.*

℞. Meminerunt & vulgati; sed cum eam à duabus reliquis ad Corinthios scriptis distinguant, non eiusdem κόμματος esse satis innuunt; præterea meminerunt prioris eiusdem epistolæ partis quam Ruffinus vertit non posterioris, siue appendicis à Pseudo-Isidoro adiectæ, quod dissimulandum non est.

TVRR. *Si Damasi testimonio stare volunt, recipiendæ sunt prima Clementis & Anacleti duæ.*

℞. Damasi testimonio staremus non inuiti, si id proferret Iesuita: sed cum eo destituatur, asserimus quod res est, pontificalis auctorem nullas Anacleti, Clementis duas, primam scil. & secundam ad Corinthios suo testimonio comprobare; epistolæ ad Iacobum (prout hodie est) priorem partem ita memorauisse, vt non dixerit an sibi per omnia probaretur, seu an Clementis esse putaret; hæc enim tantum de illa habet, *in epistola quæ ad Iacobum scripta est, qualiter ei commissa est à B. Petro Ecclesia, reperies.*

TVRR. *Falsum est Damasum ex professo vitas antecessorum scripsisse: nihil enim fere aliud scribit breuissime, quam quo loco, quo patre natus pontifex, quibus temporibus vixit, quot ordinationes fecit, quibus Coss. mortuus, vbi sepultus; quæ non tam ad historiæ scriptionem pertinent, quam ad quosdam veluti chronicos Canones, qui sunt (vt Cassiodorus[a] in libro de institutionibus diuinarum literarum[b] scribit) quædam imagines historiarum, & breuissimæ temporum commemorationes.*

a cap. 17.
b legendum *diuinarum lectionum* nõ *literarum.*

℞. Dicam amplius, *falsum est Damasum* siue *ex professo* siue vllo alio modo *vitas antecessorum scripsisse*; pontificalis auctorem paucissima, eáque ieiune admodum scripsisse certissimum est; non tamen negandum est quicquid scripsit ex professo scripsisse, siue vitas, siue ὑπομνήματα nuncupare libeat.

TVRR. *De Clementis vero & Anacleti tantum epistolis propter earum excellentiam meminit.*

℞. Clementinarum duarum meminit, quia in totius Ecclesiæ manibus erant, in Pseudo-Anacleti farraginibus ὑπεροχὴν nullam agnoscere potuit, nondum enim cum scriberet ex Isidori Mercatoris officina prodierant.

TVRR. *Multa gesta omisit Damasus quæ non missa fecisset, si vitas scripsisset ex professo, vt Plutarchus, Tranquillus, Herodianus.*

℞. Omisit quæ ignorauit, scripsit quæ vulgo iactata sunt, scriptor forte non malus, sed (si quid ex stylo iudicamus) è triuio.

TVRR.

TVRRIAN: *Non propositum erat Leoni IV.* [a] *omnium pontificum mentionem facere: vt enim antecessorum Syluestri* [b] *non meminit, ita nec posteriorum ab Hormisda ad Gregorium II. Quid ergo ei propositum fuit? nempe hoc tantum, vt meminisset de pontificum decretalium regulis quæ vnà cum canonibus ad vsum iudiciorum in vno codice ferebantur.*

℟. Ipsi propositum erat veterem Ecclesiæ Romanæ Codicem, quem solas posteriorum pontificum epistolas suscepisse absurdissimum foret, si primi omnium decretales tammultas scripsissent.

TVRRIAN. *Priscorum pontificum epistolas non fuisse tunc separatim in numero Canonum cum cæteris regulis Decretalium relatas, testis est quoque Nicolaus I. dist. 19. c. si Romanorum &c. id quod Episcopi quidam Galliæ ad abrogandam auctoritatem illis ipsis priscorum pontificum Epistolis obijciendum esse putauerunt.*

℟. Certe non erant in Codice Ecclesiæ Romanæ, nec in Gallicano, quod obseruandum putamus; prodierant tamen ex Isidori Mercatoris quisquis ille fuit officina, antequam Romanæ sedis gubernacula capesseret Leo IV. quem non immerito puduit tantarum imposturarum. Idem de Nicolao I. suo loco probabimus.

TVRR. *Leo IV. prætermisit Canones Concilij Chalcedonensis celeberrimæ, quos nemo dixerit, neque cogitauerit Leonem ignorasse: sed nondum isti Chalcedonensis Concilij Canones, nec Antiocheni, nec Laodicensis in Codice illo ferebantur.*

℟. Falsa hæc omnia: nam nec Antiochenæ, nec Laodicenæ, nec Chalcedonensis Synodorum canones à Rom. Codice abfuerunt, nec illos prætermisit Leo IV. sed fortasse prætermisere quidam Gratiani exscriptores, qui Turriano imposuerunt: vide Epitomen Canonum ab Hadriano I. scriptam & Gratian. dist. 20. c. de libellis & Baron. ad A.D. 855. §. 18.

TVRR. *Fortasse nondum erant in Latinum sermonem conuersi. Quot enim Synodorum & quarum Canones Dionysius cognomento exiguus diu ante transtulisset nescimus.*

℟. Imo scimus, extat enim in Dionysij epistola ad Stephanum Catalogus Conciliorum quorum canones in Latinum sermonem transtulit; extant etiam varia Dionysiani Codicis edita & manuscripta exemplaria, ex quibus id assequi possumus: Vide Baron. ad A.D. 527. §. 73.

TVRR. *Dionysium scribit Caßiodorus in libro* [c] de Institutionibus diuinarum [d] literarum, *amicum suum familiarißimum rogatu Stephani Salonitani* ex Græcis exemplaribus *Ecclesiæ* Canones *transtulisse, quos vero transtulerit non refert.*

℟. Non id quidem refert Cassiodorus, sed Dionysius ipse in epistola à Cassiodoro allegata: hic vero in Jesuitam sua ipsius verba retorquere lubet, *Ecquod genus citandi testes qui nihil dicant?*

TVRR. *Sic fieri potest vt nec ille omnium Synodorum Canones, nec alius post eum vsque ad tempora Leonis IV. Canones Synodorum quæ hic prætermissæ sunt transtulisset.*

a in epist. ad Episcopos Britanniæ apud Grat. parte 1. dist. 20.

b verba Leonis sunt, *regula præsulũ Rom. Syluestri, Siricij* &c. quo legẽdum videtur non *Syluestri, Siricij*, sed *scilicet Siricij*, nullas enim Syluestri regulas habet vetus Eccl. Romanæ canon. nihil tamen definio, forte enim ad mẽdosissima Synodi Romanæ sub Syluestro acta respexit Leo: iudicet Lector.

c cap. 23.

d lectionum.

℟. Fieri non poteſt; vixit enim poſt Dionyſij ætatem is qui Iſidorus Mercator dici voluit, quem *raro Dionyſiana verſione vſum* fatentur recognitores [a] Decreti, réſque ipſa clamat.

a vide eorum præf.

TVRRIAN. *Sicut fieri potuit vt 200. annis & amplius ante Dionyſium à Nicæna Synodo nulla alia Canonum Græcorum tranſlatio facta fuiſſet.*

℟. Fieri rurſus non potuiſſe teſtis eſt Dionyſius ipſe in epiſt.ad Stephanum, diſerte enim aſſerit *Laurentium priſcæ tranſlationis confuſione offenſum,* nouam poſtulaſſe.

TVRR. *Gratianus ex epiſtolis, quas Magdeburgenſes negant, decreta ſumpſit ex Clementis prima, 12. ex ſecunda 10. ex tertia 4. ex quinta tria; ex Anacleti prima 11. ex ſecunda 16.*

Quid tum? An iurauimus in verba Gratiani? quem quotidie vapulare pontificiorum omnium ſermonibus ſcimus.

TVRR. *Sequentes pontifices priorum illorum ſententias aſſumpſerunt.*

℟. Illi ſcilicet qui poſt A.D.830.vixerunt, nam nullus ante vel fando audiuerat epiſtolas eſſe in rerum natura.

TVRR. *Si Gratianus Decreta quædam aliis pontificibus tribuit quam iis in quorum epiſtolis leguntur, ſit Magd.libera eligendi optio, vtrius illas eſſe malint, ſiue eius cui Gratianum tribuiſſe dicunt, ſiue cuius nos eſſe dicimus: nihil enim noſtra referre arbitror dum contra aduerſarios diſſerimus, cum vtrique ſint Apoſtolici pontifices, quorum ex æquo omnium epiſtolas negant. Quod ſi dicant hinc ſaltem apparere non eſſe certum cuius ſint, an* [b] *idem eſt non agnouiſſe Epiſtolam, & non agnouiſſe auctorem epiſtolæ?*

b hæc notēt qui Caluinū ideo exagitant, quia epiſtolam ad Hebræos Pauli eſſe pronūtiare non auſus eſt.

℟. Ego vero cum per Dei gratiam manifeſte demonſtrauerim omnium epiſtolarum artificem eſſe veteratorem illum qui Iſidorus ſiue Mercator, ſiue peccator dici voluit, nihil noſtra referre arbitror quam veterum laruam induiſſe dicendus ſit perfrictæ frontis rabula: ſuperuacaneum etiam eſſe puto liberam eligendi optionem offerre iis qui à Gratiano nominatos & alios quoſcunque antiquos pontifices epiſtolarum auctores ex æquo negant.

TVRR. *Qui modo dicebant circa tempora Caroli magni epiſtolas illas pontificum Apoſtolicorum fictas eſſe, nunc dicunt pleraſque earum poſt Gratianum confictas eſſe, quæ etiam eorum inconſtantia ſatis iſtam comminiſcendi libidinem demonſtrat.*

℟. At ego poſt Magdeburgenſes aſſero Pſeudo-Iſidorum tempore Caroli M.vel filij centones ſuos farciiſſe, quos forte aliqui poſt annum 900. aut 1000. nouis acceſſionibus auxerunt.

TVRR. *Quid intereſt, ſi Catholici ſunt, quorum ſint hæc vel illa Decreta?*

℟. Cum Catholici, Deo miſerante, ſimus nihil intereſſe iudicamus, quorum nomen præferant nebulonis commenta.

TVRR. *An quia auctor libri Ioſue, Iudicum aut Iob non ſit nominatim certus, idcirco aut nullam auctoritatem, aut minorem apud Magdeburgenſes habebit?*

℟. Librorum ſacrorum αὐτογράφων auctoritatem à nullo in dubium reuocandam, Collectaneorum vero Pſeudo-Iſidori quoſcunque præ ſe tulerit auctores nullam eſſe debere credimus.

TVRR.

TVRR. *Poteſt fieri Gratianum exemplaria pleniora habuiſſe, vnde deſumpta ſunt decreta quæ hodie non inueniuntur in epiſtolis quas habemus, fortaſſe etiam Gratianus plures Pij, Fabiani &c. epiſtolas habuit.*

℞. Neutrum putamus: verius enim eſt Gratianum ſæpe pro libidine Canonibus ſuis titulos appoſuiſſe, & cramben multoties recoctam lectoribus obtruſiſſe.

TVRRIAN. *Si negandæ eſſent epiſtolæ, quia aliquando auctiores prodierūt, neganda etiam eſſet verſio 70. interpretum, quia pro varietate exemplarium plus aut minus habebat.*

℞. Nec ſeptuaginta interpretum editioni temere fuiſſe derogandum ob multiplicem codicum varietatem, nec coniecturæ Jeſuiticæ vllo modo ſubſcribendum eſſe cenſemus.

TVRR. *Decretum de Laicis ex Anacleto citatum inuenitur in epiſt. Euſebij; cum autem annotaſſet aliquis in margine ſimile quid ab Anacleto decretum, Gratianus, magnus Decretorum Collector, ſed interdum fortaſſe non multum accuratus in diſcernendis quæ colligebat, cum ſic obſeruatum reperiret, Euſebij decretum adſcripſit Anacleto; ſic aliud decretum ex Anacleto & Zacharia citat diſt. 93. quod eſt Euſebij.*

℞. Id forte in priori Decreto contigit, non in poſteriori, quod deſumptum eſt non ex Pſeudo-Euſebij epiſtolis ſed ex Concilio Romano ſub Zacharia cap. 4.

TVRR. *Si hoc præiudicat Epiſtolis decretalibus, pari iure præiudicabit Scripturæ, quod apud Ieremiam non extat locus à Matthæo cap. 27.*

℞. Quaſi vero liceat diuina oracula barbarica compilationi, aut Gratianum, cuius temeritatem coarguunt omnes, negligentiam nunc ſuggillabat Turrianus, Matthęo, quem Chriſtiani omnes diuinitus inſpiratum credunt, æquiparare: ſed omnem pudorem decoxit Jeſuita.

TVRR. *Locus à Matthæo citatus forte ab Hebræo ſublatus eſt, vt illud ex Pſalmo 96.* Regnauit à ligno Deus, *& alia quæ Iuſtinus contra Tryphonem notauit.*

℞. Judæi, ſi Juſtino credamus, πολλὰς γραφὰς inter quas Pſalmi 96. initium πλεῖον παρεῖλον, at non ex Hebræo codice, ſed ἀπὸ τῶν ἐξηγήσεων τῶν γεγενημένων ὑπὸ τῶν παρὰ Πτολεμαίῳ γεγενημένων πρεσβυτέρων. Fac tamen Hebraïcum codicem à Judæis mutilatum fuiſſe; quid fiet vulgatæ verſioni quæ ad codicis illius veritatem hac ſaltem ex parte exacta eſt? dicant aduerſarij qui eam authenticam interpoſito anathemate ſanxerunt: tutius ergo fuerit ſi dicamus cum Hieronymo in Matth. 27. Auguſtino de conſenſu Euangeliſt. lib. 3. cap. 7. Paſchaſio in Matt. lib. 12. cap. 27. Zacharia Chryſopolit. Janſenio in Harm. lib. 4. cap. 166. Maldonato, Fero, Sà, Aria Montano, Bellarmino de verbo Dei lib. 1. cap. 6. locum à Matthæo allegatum extare Zachariæ cap. 11.

TVRR. *Forte citatus eſt locus ille ex deſcriptionibus Hieremiæ quarum mentio fit lib. 2. Machab. cap. 2.*

℞. Hoc quiſquis ſuſpicatur probet, nos negamus.

TVRR. *Soli teſti non eſt credendum, qui corruptus odio ad dicendum*[a] *accedit accuſator & teſtis, contra ſacras leges, Henricus Kaltheyſen.*

[a] Clem. conſtit. lib. 2. cap. 47. 49.

℞. Nec ſolus eſt nec corruptus odio ad dicendum accuſator epiſtolarum Kaltheyſen, vt ſuo loco demonſtrabimus.

TVRR. *Teſtis hic non quidem mutus eſt, ſed ita vocalis vt infans potius & elinguis videatur, vt ex verbis & formula teſtimonij eius intelligi poteſt.*

℞. More ſui ſeculi locutus eſt, nec infans à coætaneis habitus eſt, vt ſupra monuimus; ſed hæc ſunt blandimenta Jeſuitæ caninam in quoſuis facundiam exercentis.

TVRR. *Excellentia ſedis Apoſtolicæ quam iſte odit, non eſt (vt idem fingit) in his epiſtolis fundata, ſed in Euangelio, vt ſatis loco ſuo demonſtratũ à nobis eſt.*

℞. Cum nullibi fundata ſit Rom. pontificis Hieromonarchia, Turrianicæ demonſtrationes gerræ ſunt germaniſſimæ: quibus vero verbis odium ſuum prodidit Kaltheyſen qui *Rom. ſedem omni laude digniſſimam* in illo ipſo teſtimonio aduerſus epiſtolas prolato vocauit? Inſanit plane Jeſuita.

TVRR. *Quid iſte ignotus teſtis quem ante annos 60. vixiſſe iactant Magdeburgenſes, qui nec antiquiorem nec meliorem reperire potuerunt: Quid inquam aliud dicit, quam quod ipſi dixerunt, eadem inſcitia tincti? ſcil. non potuiſſe Clementem ſcribere ad Iacobum: Item Hieronymum non meminiſſe de his epiſtolis. Quare ad hæc reſponſum ſit Magdeburgenſium monacho idiotæ & teſti ignoto vt ipſis reſponſum eſt.*

℞. Quandoquidem Turriani reſponſiones mera deliria eſſe demonſtraui, inuicta perſtat & Magdeburgenſium & Monachi (quem nec ſolitarium teſtem nec antiquiſſimum eſſe probabimus) aduerſus epiſtolas lata cenſura.

a 1. Tim. 5. 19. TVRR. *Si Apoſtolus ad* [a] *Timotheum ſcribens, agnoſcit differentiam inter presbyterum & Epiſcopum,* (noli recipere accuſationem &c.) *non nata eſt hæc differentia poſt Clementem, vt vult Kaltheiſen, ſed ex diuina inſtitutione.*

℞. Atqui non agnoſcit Apoſtolus differentiam illam loco citato: alia enim fuit Timothei dignitas, alia epiſcopi ſiue presbyteri cuiuſlibet. Ergo vana Turriani aduerſus Kaltheyſen argumentatio.

TVRR. *Si fuit ſemper differentia inter Aaronis filios & Leuitas, ſunt autem tales epiſcopi & presbyteri, fuit ſemper diſtinctio eorum: Atqui verum prius teſte Hieron. epiſt.* [b] *ad Euagrium.*

b Hieron. epiſt. 85.

℞. Atqui *non ſunt tales epiſcopi & presbyteri:* ſed *Epiſcopi (in quibus,* Hieronymo imo Apoſtolo auctore, *presbyteri continentur) & Diaconi.* Hieronymi verba ſunt, *quod Aaron & filij eius atque Leuitæ in templo fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi & presbyteri & Diaconi vindicent in Eccleſia.* Ergo fallitur Turrianus.

TVRR. *Quod ait Hieronymus* eundem à principio fuiſſe Epiſcopum & presbyterum, *non hoc voluit dicere neque dixit,* idem eſſe, eſſe epiſcopum & eſſe presbyterum; *ſed* eundem eſſe epiſcopum & preſbyterum: *quod à principio quidem ita fiebat vt propter paucitatem fidelium idem eſſet Epiſcopus & presbyter.*

c Hieron. in epiſt. ad Titũm. ℞. Imo hoc voluit, [c] *eodem Epiſcopos illo tempore quos & presbyteros appellatos, propterea Apoſtolum indifferenter de Epiſcopis quaſi de presbyteris eſſe locutum: eoſdem* [d] *eſſe presbyteros quos & Epiſcopos, in Epiſcopo presbyterum contineri,*

d epiſt. 85.

tineri; quod postea vnus electus est qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium fuisse, ídque non à Domino institutum, sed *toto orbe* [a] ídque *paulatim decretum*. Quid clarius? a in epist. ad Titum.

TVRRIAN. *Si differunt presbyteri ab Episcopis quod ius ordinandi non habeant, ergo distincti sunt inter se. At prius agnoscit Hieronymus,* [b] *in epist. ad Titum.* b Imo in epist.85.

RESP. Non proprie quærimus an differant presbyteri ab Episcopis *quoad ius ordinandi*, sed quo iure, an diuino an Ecclesiastico? Illo differre cōtendit Turrianus, nos hoc vno. Quid Hieronymus? [c] *Presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine ei qui sibi præpositus fuerit esse subiectos:* vbi ius diuinum? [d] *Alexandriæ à Marco Euangelista vsque ad Heraclam & Dionysium Episcopos presbyteri semper vnum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant:* E. ius creandi episcopi ad Heraclam & Dionysium vsque penes ipsos fuit: vbi rursus ius diuinum? c in epist. ad Titum. d epist.85.

TVRR. *Damasus tantum abest, vt distinctionem presbyteri & Episcopi posteriorem Clemente dicat, vt Epist.3. de Chorepiscopis, eos abijciat quod sint presbyteri non Episcopi.*

℞. Epistolam illam spuriam esse demonstrauimus, quare eius auctoritate infringi non potest Henrici Kaltheisen assertio.

Quicunque antiquissimorum vrbis Episcoporum Epistolas esse crediderunt anno Domini 830. *posteriores fuerunt.*

CAP. XVII.

ACcingit se tandem Turrianus ad testes ex Ecclesiasticis monumentis excitandos, qui pro Epistolis à Pseudo-Isidoro effictis quomodocunque loquantur: Gratiano autem à Magdeburgensibus nominato primas daturus, *Non sunt,* [e] inquit, *Cicerone pro Flacco auctore, testes quærendi vbi testes sunt Iudices, quia tanta est apud vos Gratiani auctoritas gratulor.* At frustra gratulatur Iesuita, nulla enim *Gratiani auctoritas apud* Magdeburgenses est, quibus argumentum ad hominem nectere, non Gratiani iudicio stare propositum fuit. Pergit idem, *Iuo Carnotensis ante annos* 450. *Burchardus Vormatiensis adhuc eo antiquior, Anselmus Lucensis ante annos prope* 500. *epistolis testimonium reddiderunt.* ℞. Nemo nostrum negauit Pseudo-Isidori quisquilias apud multos quos nimia credulitas fefellerat, ante annos 700. in pretio fuisse. Non igitur grauate elargior circa annum Domini millesimum vixisse, imo aliquanto antiquiores quam Turrianus velit fuisse, qui epistolas citarent: obiit [f] enim Iuo A.D.1114. Burchardus A.D.1028. Anselmus [g] A.D.1086. ille 459. alter 547. tertius 493. annis antequam Anno 1573. pro epistolis scriberet Iesuita. e Turrian. pro epist. lib. 5.cap.23. f Bellarm de script. Eccl. & Baron. ad A. D.1114. g scripsit aduersus Guilbertum anno 1080.

TVRR. *Cœpit hoc studium primus ante annos nongentos Isidorus Hispalensis hortatu* 80. *Episcoporum. Meminit eius operis Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus in lib. de variis capp. Ecclesiast. cap.27. & 33.*

℞. Vtrumque finxit impostor, à quo Hincmarus aliique plurimi in fraudem impulsi sunt.

TVRRIAN. *Annon est fide dignus auctor & ex numero patrum S. Isidorus & ætate Caroli antiquior?*

℞. Est, sed nec *fide dignus* nec ex *numero patrum* nec Carolo *antiquior* qui Isidori nomine ad fraudem faciendam abusus est.

TVRR. *In vno ergo S. Isidoro 80. Episcoporum testimonium contra commentum Magdeburgensium producimus.*

℞. Ex vno Pseudo-Isidori gurgite non 80. testimonia, sed 600. fabulas ebulliisse certo certius est.

TVRR. *Hincmarus libro de capp. Ecclesiast. cap. 15. Epist. Clem. ad Iacobum, cap. 17. Anacleti primam cap. 18. secundam citauit.*

℞. Alias etiam citauit, sed ita vt fraudem Mercatoris subolfecisse videatur, vt suo loco demonstrabimus.

TVRR. *Nicolaus primus citat eandem epistolam Clementis ad Iacobum in epistola ad Episcopos in regno Lotharij.*

℞. Epistolam illam (Ruffino interprete) Latinæ linguæ traditam fuisse docuimus; potuit ergo Nicolaus eam vt antiquam citare, nec tamen Pseudo-Isidori (qui longam huic epistolæ laciniam assuit) collectionem probare: sed de Nicolao infra fusius.

TVRR. *Magdeburgenses* [a] *de epistolis pontificum tertij seculi dicunt*, fuisse semper qui eas reiicerent, nunquam à Conciliis generalibus approbatas &c. *in eos competit Iudicium seniorum Danielis.*

[a] Cent. 3. cap. 7. ad finem.

℞. Probationem audiamus.

TVRR. *Galli veras esse priscorum pontificum epistolas confitebantur, quas Magdeburgenses negant.*

℞. Quia de Pseudo-Isidori collectione inualescebat non modo apud vulgus imperitum, sed & apud alios faciliores quam par erat falsa quædam opinio; qui perspicaciores erant, ne contra torrentem niti viderentur, non audebant epistolas ore aperto νοθείας insimulare; alia igitur via progressi, negando farragines eiusmodi Canonum Ecclesiasticorum vim habere debere, nascentis erroris fibras incidere conabantur.

TVRR. *Non contendissent Galli, non esse epistolas inter Canones referendas, si (vt Magdeburgenses volunt) apocryphas & suppostitias, ac non potius veras & suorum auctorum esse negassent.*

℞. At certe poterant contendere Apocrypha inter Canones referenda non esse, id tamen fateor non aperte fecerunt.

TVRR. *Aliud est negare veras esse epistolas, quod Magdeburgenses faciunt; aliud negare earum auctoritate priuilegia sua abrogari, quod Galli faciebant.*

℞. Hoc non negamus; at fieri potest, vt qui scriptum pseudepigraphum esse & credit, & probare potest, nullam de auctore quæstionem moueat, sed de auctoritate litiget; hac vero methodo Gallicani Episcopi Pseudo-Isidori commenta aggressi sunt. Non igitur id vnum negarunt, *eorum auctoritate sua priuilegia abrogari*, sed ea vim legis Ecclesiasticæ habere posse.

TVRR. *Si Galli suppositias Epistolas esse credidissent, nunquam earum testimonio vsi essent, vt quidem vsos esse testis Magdeburgensium idemq; noster Nicolaus pontifex testatur.*

RESP. Po-

Resp. Potuissent epistolarum aduersarij argumenta ad hominem ex epistolis ipsis petere: hac arte Hincmarus Rhemensis causam aduersus Hincmarum Laudunensem propugnauit. Sed quia hac mente Gallicani Episcopi Pseudo-Isidori merces non semper exposuerunt, firmissimum Nicolao primo telum subministrarunt, quo ipsos inuaderet, ac pedem referre cogeret. [a] Nicolai verba sunt: *Quanquam quidam vestrum scripserint haud illa decretalia priscorum pontificum in toto Codicis Canonum corpore contineri descripta, cum ipsi vbi suæ intentioni hæc suffragari conspiciunt, illis indifferenter vtantur* &c.

a Epist. 42. ad Episc. Galliæ A.D. 865.

Tvrrian. *Argumentum Nicolai tale fuit, Si non sunt suscipiendæ Epistolæ pontificum, quia non sunt in Codice Canonum, nec Gregorij primi suscipiendæ sunt, nec eorum qui ante vel post vixerunt. At falsum posterius, quia Leonis capitulum, quod inter Canones est, omnia decretalia prædecessorum custodiri mandat.*

℞. Nicolai verba hæc sunt: *Si ideo non esse Decretales Epistolas priscorum pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in Codice Canonum non habentur adscriptæ, Ergo & Gregorij sancti nec vllius alterius, qui ante vel post ipsum fuit, est aliquod institutum vel scriptum recipiendum, eo quod in Codice Canonum non habeatur adscriptum. Ergo doctrinam eorum & sanctiones de codicibus suis eradant* &c. Imo & Scripturas veteris & Noui Testamenti. Fingit vero Nicolaus responsuros aduersarios, non eradendas scripturas sanctas licet in Codice Canonum non habeantur, quia in Codice illo *inueniatur capitulum S. Papæ Innocentij cuius auctoritate doceatur à nobis vtrumque Testamentum iam esse recipiendum.* Quare instat rursus, *Decretales etiam non compaginatas codici Canonum recipiendas esse, quoniam inter ipsos Canones vnum B. Leonis* [b] *capitulum cōstat esse permixtum, quo ita omnia decretalia constituta sedis Apostolicæ custodiri mandantur, vt si quis in illa commiserit nouerit sibi veniam denegari.* Hæc Nicolao non veritatis amor, sed Sophistices & blasphemiæ Spiritus dictauit. Quis enim ita vnquam insaniuit vt crederet diuinas Scripturas precariam auctoritatem ex Innocentij decreto consecutas fuisse? 2. Cum Gallicani Antistites nō negarent absolute, sed κατά τι, suscipiendas Pseudo-Isidori epistolas; an debuit Nicolaus quoquo modo suscipiendas probare? imo illo ipso sensu quo suscipi non debere contendebant aduersarij. Tali igitur argumento pugnare potuit Nicolaus: *Si Epistolæ veterum pontificum vim legis habere non possunt quia non sunt in corpore Canonum, nec Epistolæ Gregorij &c. id iuris habebunt. At falsum posterius, nam Gregorij & aliorum epistolas dictam vim* legis habere probatur ex lege ab omnibus recepta, Leonis n. decreto, & ex ipso Gallorum epistolas illas *citantium facto.* E. &c. Quicquid sit Nicolaus emunctæ naris vir sedulo sibi cauit, ne Epistolarum, quas ipse suppositītias sciebat, auctoritatem directe defendendam susciperet; sed hoc vnum ostendit, aduersarios inefficaci argumento eam impetiisse: Cum igitur Pseudo-Isidori mercium institorem agere, aliisque ex professo fucum facere nisi reluctante conscientia non posset, nec causæ quam tuendam susceperat deesse, sedique suæ præiudicium vllum creari vellet, aduersarios sponte in casses incidentes impellere

b Leo epist. 1. ad finem.

maluit, quam eos aperta veritatis cōfeſſione expedire, liberóſq; dimittere maluit. Porro ne quis Leonem à Nicolao allegatū vel Pſeudo-Iſidori nugas cōmendaſſe, vel legem quæ Eccleſiam vniuerſam obligaret tuliſſe credat, obſeruandum eſt, 1. Epiſtolam eius primam ad Picæni Tuſciæque & Campaniæ Epiſcopos Romæ viciniores præcipuè directam fuiſſe. 2. Eiuſdem epiſt. cap. 5. quo prędeceſſorum decretalia commendauit, eum ab Innocentij epiſtolis initium duxiſſe: vnus enim ante Innocentij tempora Siricius decreta ſcripſerat ad Afros, & Himerium Tarraconenſem qui ipſum conſuluerat.

Tvrrian. *Conſtat non de veritate ſed de auctoritate epiſtolarum Canonica teſtes illos (Gallos nim) diſceptaſſe.*

℞. Fateor eos qui ſuppoſititias eſſe ſentiebant, animi ſenſum preſſiſſe, vt de ſola auctoritate aperte diſceptarent; quid hoc ad cauſam?

Tvrr. *Gelaſius decretalia anteceſſorum ſimiliter ſuſcipienda decreuit.*

℞. Gelaſium de confictis à Pſeudo-Iſidoro trecentis poſt obitum ipſius annis epiſtolis cogitare non potuiſſe, quicquid in contrarium nuntiant Nicolaus [a] I. & Turrianus, certiſſimum eſt. Gelaſij, vel potius Synodi A.D. 494. Romæ ſub ipſo congregatæ verba ſunt: *Decretales epiſtolas, quas Beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Roma, pro diuerſorum patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendas decernimus:* hæc verba Nicolaus ad omnes quæ ſuo tempore manibus omnium terebantur decretales extendi debere contendit, vt illas etiam comprehendant quæ priorum vrbis Epiſcoporum nomina præferebant, & tempora quæ crebreſcentibus gentilium perſecutionibus ad ſedem Romanam Epiſcoporum cauſas deferri difficillime permittebant; At cum ex Gelaſij indefinita ſententia epiſtolas priſcis vrbis præſulibus ſuppoſitas genuinas eſſe, aut ſaltem tales Gelaſij ſeculo creditas fuiſſe probare nequeant pontificij, fruſtra in verbis eius vim facere conantur epiſtolarum patroni, quos & Leonem & Gelaſium à teſtimonij pro Pſeudo-Iſidori fabulis dicendi neceſſitate liberare rei ipſius euidentia cogit.

a Nicol. 1. epiſt. 42.

Tvrr. *Photius* [b] *patriarcha Conſtantinopolitanus eruditiſſimus auctor meminit duarum Clementis epiſtolarum ad Corinthios, & epiſtolæ ad Iacobum.*

b Cod. 112. 113. 126.

℞. Meminit quidem, at diuerſimode: ſolam enim primam ad Corinthios laudat, ſecundam reiicit, Epiſtolam ad Jacobum eodem loco habet quo recognitiones, quas Baronius [c] *cœnoſum gurgitem*, Carolus Bouius Oſtunenſis Epiſcopus [d] *fabulæ argumentum*, Gelaſius Papa [e] *apocryphum* ſcriptum vocauit, & ante annos non multos [f] *Romanæ inquiſitionis officium in Indice damnatorum ab Eccleſia librorum adſcribi iuſſit:* Photius ipſe [g] μυρίων ἀποπημάτων καὶ τῆς εἰς τὸν υἱὸν βλασφημίας refertas ſcripſit: non eſt itaque quod in Photij teſtimonio Jeſuita adeo arridere debeat. Demus tamen epiſtolam ad Jacobum, quam & antiquiſſimam & falſiſſimam eſſe ſemper iudicauimus, à Photio in ſummæ auctoritatis arce collocatam fuiſſe; quid hoc ad appendicem à Pſeudo-Iſidoro additam & ſequentes farragines Anacleti, Euariſti &c. titulis nobilitatas? hæc omnia nec Photius vidit, nec ſi vidiſſet, probare potuiſſet.

c ad A.D. 51. §. 53.
d præfat. in Conſtitut.
e in Synodo.
f Poſſeuin. in verbo *Clem. Rom.*
g Cod. 112.

Tvrr.

Tvrrian. Ruffinus his omnibus antiquior, in prologo librorum Clementis de B. Petri cum Simone Mago disputationibus, affirmat olim hanc epistolam ad Jacobum interpretatam esse & editam; vertisse autem Ruffinum è Græco in Latinum libros istos quos dixi, in quorum prologo hoc testimonium epistolæ Clementis tribuit: testis est Gennadius vetus auctor in scriptoribus Ecclesiasticis.

℟. Ruffinum recognitionum libros vertisse non tantum ex Gennadio, sed etiam ex Hieronymo didicimus, eundem epist. ad Jacobum scriptæ testimonium dedisse non negamus, de epist. antiquitate nulla, de veritate omnis controuersia vertitur; eam Clementis esse negamus, appendicem eidem additam Ecclesiæ vniuersæ ante A. D. 790. aut 800. ignotam fuisse asserimus, idem de reliquis Epistolis iudicium fieri debere demonstrauimus; frustra ergo Turrianus Ruffinum patronum aduocauit.

Tvrr. *Quod Epiphanius, Hieronymus, Ruffinus, recognitiones deprauatas affirmant, quibus præfixa est epist. ad Iacobum teste Photio; & nos in ipso exemplari Græco vidimus, hoc eius auctoritatem non eleuat, sed magis auget.*

℟. Imo *eleuat*: quia si recognitiones sunt supposititiæ, idem censendum est de epistola quam præfationis locum tenuisse fatetur Jesuita; atqui verum prius, aduersariis ipsis testibus, E. & posterius.

Tvrr. *Propter magnam epistolæ auctoritatem factum est, vt ab illis libris separaretur, & reliquis epistolis eiusdem Clementis adiungeretur.*

℟. Hoc fingit Jesuita pro more.

Tvrr. *Sicut ex libro Enoch apocrypho ab Apostolo Iuda testimonium quod in epistola sua citat separatum est & Canonica auctoritate deinceps sancitum; sic epistola Clementis ad Iacobum merito à libris illis Clementis, quos hæretici contaminare iam tunc ausi erant, à sanctis Patribus olim seiuncta est: Quæ enim alia causa esse potuit nisi hæc, cur quibus libris ab auctore præposita fuerat, olim ab eis separata, & separatim translata edita fuisset?*

℟. Unde constat Enochi prophetiam ex apocrypho libro in Judæ epistolam translatam fuisse? Fuit hæc quidem nonnullorum patrum opinio; at nullius fixa sententia: dicat autem qui potest à quo seiuncta à Recognitionum libris fuerit ad Jacobum Epistola, præterquam à Ruffino interprete, & Pseudo-Isidoro interpolatore & adulteratore. Sed cur eam Ruffinus primum ediderit solam, deinde post annos aliquot recognitionum translationem molitus fuerit, quid attinet anxie inquirere? Satis est in præsentiarum ad dispellendos Jesuitæ fumos, si dicamus errores, quibus contaminatæ fuerant recognitiones non mouisse Ruffinum ad seorsim edendam epistolam: postea enim recognitiones illas Latinitate donauit, & perpurgatis Eunomianorum quibus resperſæ erant fæcibus publicauit.

Tvrr. *Si Ruffinus propriam recognitionum operis esse putabat Epistolam ad Iacobum, cur eam toti operi non præposuit?*

℟. Sibi ipsi responsum dabit Jesuita, sic enim cap. sequenti: *Si olim epistolam Clementis ad Iacobum interpretatus erat, & ediderat Ruffinus, quæ erat alioqui libris Recognitionum præposita, cur illam non præmisit operi Reco-*

gnitionum quod ipse interpretatus erat, & cui præposita fuerat ab auctore, vt Photius quoque in Bibliotheca sua testatur? Quæ enim causa erat non præmittendi illam huic operi quia à se olim interpretata & ædita erat? Imo vero ob hanc ipsam causam, id est quia olim ipse interpretatus erat, & ædiderat, præmittere illam huic operi cui debebatur oportebat, vt interpretatio sui operis & in opere, & in epistola ipsi operi à Clemente præposita integra agnosceretur: & paulo post, *Noluit Ruffinus præmittere, ne sibi (vir modestus) alienum laborem attribuere videretur* Fatetur ergo, imo probare conatur auctoritate Photij & ratione epistolam hanc ad recognitiones pertinere, eis deberi, Ruffinum ob id non præmisisse quia ab alio interpretata fuerat; hic contrariam sententiam tuetur, *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?* Has antilogias mendacissimo auctore dignas indicasse refutasse est.

TVRRIAN. *Auctoritas igitur Ecclesiasticæ consuetudinis, quæ illam iam inter decretales epistolas pontificum Apostolicorum receperat, hoc fecit.*

℞. Sacrilega Pseudo-Isidori epistolas quot libuit, quibus libuit supponentis audacia hoc pridem facinus admisit: ad Ecclesiæ consuetudinem ne confugiat Jesuita, aut Siricij epistolis antiquiores vllas decretales confingat.

TVRR. *Hinc factum vt altera Epistola Clementis ex persona Petri ad eundem Iacobum, quæ in altera editione similium librorum ferebatur, non sic fuerit separata, & inter cæteras epistolas relata, quia scilicet nullum Decretũ cõtinebat.*

a Cod. 112. ℞. Imo separata fuit teste Photio [a], non enim præfixa fuit omnibus, sed quibusdam exemplaribus qui iam exciderunt, & præposita iis quos Ruffinus Latine reddidit. ἐν πᾶσι τοῖς βιβλίοις (inquit Photius) ἃ εἴδομεν καίτοι οὐκ ὀλίγων ὄντων μετὰ τὰς διαφόρους ἐκείνας ἐπιστολὰς καὶ ἐπιγραφὰς τὴν αὐτὴν εὕρομεν ἀπαραλλάκτως πραγματείαν ἀρχομένην ἐγὼ Κλήμης καὶ τὰ ἑξῆς. Sæpius autem monui decreta fere omnia epistolæ quam Ruffinus vertit, à Pseudo-Isidoro addita fuisse: quod satis indicare potest, falso Turrianum iactare Epistolam nomine Petri ad Jacobum scriptam *non fuisse inter cæteras* Clementis *epistolas relatam, quia nullum decretum habuit.*

TVRR. *Concilium Vasen[illegible]t epistolam Clementis ad Iacobum, & Concilium Metense ante 600. annos [illegible]m.*

℞. Cum neutrum citet appendicem à Pseudo-Isidoro assutam, frustra horum testium opem implorauit Jesuita; nõ negauimus antiquam esse Epistolam ad Jacobum, sed ei veritatẽ abrogauimus: adulterinum factum nouis corruptelis inquinauit veterator post Conciliũ Vasense.

TVRR. *Postremo hoc loco Magdeburgenses nationis suæ testibus conuincam; in Concilio Triburiensi 22. Episcopi testimonium dederunt epistolis Clementis, Anacleti, Alexandri & aliorum.*

℞. Siccíne aduersarios conuinci posse sperasti Turriane? Quando coactum Triburiense Cõcilium? annon post Caroli tempora? annon

b A.D. 895. [b] quinquennio antequam [c] *seculum sui asperitate ac boni sterilitate ferreum,*

c verba Baronij de seculo 10. ad A.D. 900. §. 1. *maliq; exundantis deformitate plumbeum, atque inopia scriptorum appellari cõsueuit obscurum,* inchoaretur? nunquam ab A.D. 850. testes pro epistolis plurimos stetisse negauimus, sed hos omnes ab impostore delitias factos fuisse etiamnum dolemus.

TVRRIAN.

TVRRIAN. *Conferte nunc Magdeburgenses tempora nostrorum testium, numerum, fidem & auctoritatem cum vno vestro Kaltheisen recenti & teste ignoto qui ante annos 60.non amplius in epistolas quas prius oderat testimonium dixit.*

℞. Diximus nec recentem,nec ignotum,nec ante 60.annos tãtum auditum, nec solitarium,nec odio corruptum fuisse Kaltheisen: finxit enim hęc omnia Turrianus; fac tamen vera esse omnia, annon satius est vel vnum luscum sequi quam cum caligantibus multis præcipitem ferri?

TVRR. *Facile est ex coniectura assequi priscos pontifices epistolas scripsisse: si enim posteriores pontifices in pace Ecclesiæ multa decretalia scripserunt; quanto magis fuit necessarium priores scribere in summa Ecclesiæ necessitate cum* * *nulla Concilia haberi poterant?*

℞. Priscos Episcopos multa scripsisse, in summo veterum silentio nec pronuntiare audemus neq; negare; hoc tamen non cõiecturis,sed manifestissimis,mea sententia,argumentis assecuti sumus,eos decretalium quas suæ collectioni Pseudo-Isidorus inseruit auctores esse non posse.

* Si Diocletiano & Maximiano cædem Christianorum spirãtibus in cryptis Sinuessanis cogi potuit 300. patrum Synodus, qua vnquam necessitate à Synodis habendis prohiberi potuit Ecclesia?

TVRR. *Annon ad eorum officium pertinuit* [a] præesse in solicitudine? [b] exhortari in sana doctrina? *hoc autem apud absentes nisi per epistolas non fuit.*

℞. Pertinuit; eóque officio functi sunt veteres vrbis Episcopi quoquomodo licuit,non tamen sequitur eos ineptas farragines,si quando epistolas scripserunt,consarcinauisse.

a Rom.12. 8.
b Tit.1. 9.

TVRRIAN. *At scripserunt alias (inquient Magdeburgenses) has minime.* ℞. *Proferant eas.*

℞. Quorundam alias proferre possumus, quæ *psittacos aliud, aliud coturnices sonare* nos doceant: sed demus nullas hodie extare quas proferamus, annon pluribus argumentis euicimus has ab auctoribus quorum nomina præferunt nec scriptas fuisse,nec scribi potuisse?

TVRRIAN. *Alias si proferre nequeant, has sanctissimas & grauissimas,ac omnium memoria antiquiores, quas longinquitas temporis excipiente memoria & Ecclesia eis vtente consecrauit,recipiant.*

℞. Has non recipiemus, quas nec sanctas nec graues nec antiquas esse scimus: quicquid enim in eis vel graue vel sanctum est aliunde est: quicunque eas consecrandas putauerunt, à plano qui eas supposuit decepti sunt.

TVRRIAN. *Diuina quadam prouidentia tam multis seculis immutabiles mansisse, ne ipsi quidem qui eas negant negare possunt; cum neque recordentur, nec audierint, nec ex memoria omnium seculorum cognoscere poßint aliter eas vnquam habuisse quam nunc habeant,à tempore saltem Isidori.*

℞. *Nihil* [c] certe *fit visibiliter & sensibiliter quod non de inuisibili & intelligibili summi imperatoris aula,aut iubeatur aut permittatur*; non tamen sequitur quicquid Dei prouidentia per secula aliquot *ἀναλλοίωτον* mansit bonum suscipiendúmque esse; alioqui Alcoranum, quia ab A. D. 620. aut paulo ante, ad hanc vsque diem nemo interpolauit, admittendum probare possent Turcæ; mirum ergo non est Epistolas post

c Prosper. Sent. 58. ex August. de Trin. lib. 3. cap.4.

A.D.785. à Pſeudo-Iſidoro confictas, nouis hactenus inquinamentis obductas non fuiſſe.

TVRRIAN. *An decreta iſtis epiſtolis contenta minus valebunt, ſi has epiſtolas, vt ipſi cupiunt & laborant, non habuerimus?*

℞. Quicquid ab aliis decretum collectioni ſuæ inſeruit Pſeudo-Iſidorus eandem auctoritatem obtinebit, quam habuere qui primi illud decreuerunt; quicquid finxit plane nullam.

TVRRIAN. *Conſuetudinem omnium Eccleſiarum tollere non poſſunt Magdeburgenſes, imo neque negare, niſi ex eorum numero eſſe pergant, quos Apoſtolus* contentioſos *vocauit 1.Cor.11.16.*

℞. Quaſi vero quiſquis Pſeudo-Iſidori commenta, Scripturæ, veteris Eccleſiæ praxi, & hiſtoriarum priſcarum, quotquot ſuperſunt, monumentis aduerſa eſſe pronuntiabit, conſuetudinem Eccleſiarum omnium abrogare velle dicendus ſit, aut *contentioſus* haberi mereatur.

Teſtes qui pro Epiſtolis teſtimonium dixerunt.

CAPVT XVIII.

* A.D.836.

a Baron. ad A.D.855.§38. ex Concilij Meldēſis cap. 78. colligit *exigente Concilio* Benedictū Leuitam capitulorum libros 3. digeſſiſſe qui poſt A.D. 854. publicati ſint: at Conciliū non iubet capitula colligi; ſed orat *ſeruari præcipi*, nec promulgari nouā ſed *promulgata* legis vim habere poſtulat: diſerte autē aſſerit Benedictus ſe *Autgario præcipiente* capitula collegiſſe; vt ſupra monuimus.

AQuiſgranenſis* Concilij ſub Gregorio IV. A.D.836. congregati Patres, partis 2.cap.8. ſecundam Pſeudo-Fabiani epiſtolam citare videntur, *Statutum etiam eſt* (inquiunt) *vt vel ſemel in anno, id eſt, in quinta feria, quæ eſt in Cœna Domini, vnctio ſancti olei, in quo ſaluatio infirmorum creditur, per omnes ciuitates ab Epiſcopo non negligatur, ſicut nunc vſque neglecta eſt; ſed omni deuotione* iuxta traditionem Apoſtolicam ac ſtatuta decretalium, *in quo de eadem repræcipitur, peragatur.*

Circa [a] A.D.846. aut 850. Lothario, Ludouico & Carolo fratribus tres capitularium libros dicauit Benedictus Leuita, in quibus varios ex epiſtolis centones conſarcinauit, verbi gratia lib.5.cap.170.& 243. ex prima Pſeudo-Clementis cap.183. ex Pſeudo-Fabiani prima, cap. 187. ex Pſeudo-Pij ſecunda, cap.239. & 249. ex Pſeudo-Stephani ſecunda, cap.244. ex Pſeudo-Eleutheri vnica, libri 6.cap.57.198 & 208: ex Pſeudo-Clementis tertia, cap.64. ex Pſeudo-Sixti I. ſecunda, cap. 80.& 103. ex Pſeudo-Gregorij epiſt. ad Felicem & ex Pſeudo-Stephani ſecunda, cap.115. ex Pſeudo-Pio, & Pſeudo-Urbano, cap.143. ex Pſeudo-Damaſi epiſt.7. cap.320. ex Pſeudo-Anacleto & Pſeudo-Lucio, cap.330. ex Pſeudo-Felicis II. epiſt.1. lib.7. cap.22. ex Pſeudo-Dionyſij prima, cap.64.& 65. ex Pſeudo-Fabiani epiſt.2 cap.66. 268. 269. ex Pſeudo-Felicis II. epiſt.1. cap.67. & 111. ex Pſeudo-Felicis I. epiſt.2. cap.83.84. 180.341. ex Pſeudo-Iulij epiſt.2. cap.107. & 343. ex Pſeudo-Anacleti epiſt.1. & 2. cap.168. ex Pſeudo-Teleſphori epiſtola, cap.186. ex Pſeudo-Victoris epiſt.1. cap.194. ex epiſtola Pſeudo-Lucij cap.303. ex epiſt. Pſeudo-Urbani cap.319. ex epiſt.3. Pſeudo-Euſebij cap.337. ex epiſt. Pſeudo-Gregorij ad Felicem, cap.354. ex epiſt.2. Pſeudo-Stephani cap.363. ex epiſt. Pſeudo-Euariſti, cap.364. ex epiſt.

ex epist. Pseudo-Eleutheri, cap.362. ex variis epistolis &c. multa enim coaceruauit.

Eodem tempore qui tres illos libros additamentis auxerunt, quam Benedictus ipse aperuerat viam inierunt; auctor additionis 3. cap.2. & 6. ex epist.2. Pseudo Julij: 12. ex epist.3. Pseudo-Eusebij: 67. ex prima Pseudo-Alexandri deprompsit: additionis 4. *Caroli*[a] *Calui iussu per Erchembaldum Cancellarium* collectæ cap.3. ex epist.2. Pseudo-Stephani: 6. ex Pseudo-Pij priore: 14.15. & 16. ex Pseudo-Julij secunda desumptum est.

a Anno 11. Caroli (I.) A. D.849.

Carolus[b] Caluus Francorum rex in epist. ad Episcopos regni *è palatio Charisiaco* A.D.856. scripta citauit Pseudo-Anacleti, Pseudo-Urbani, & Pseudo-Julij epistolas.

b A.D.856

Hincmarus Laudunensis Episcopus circa A.D.870. libello[c] quem Hincmaro Rhemensi archiepiscopo obtulit Pseudo-Anacleti, Pseudo-Eleutheri, Pseudo-Victoris, Pseudo-Callisti testimonia inseruit: & A.D.878. in epist. ad Joannem VIII. Pseudo-Julij & Pseudo-Felicis II. commenta citauit.

c vide Hincmari Rhem. lib. capp.55. cap.43.

Hincmarus ipse Rhemensis epist.8. testes aduocat Pseudo-Anacletum epist.1. Pseudo-Urbanum, & Pseudo-Lucium in libello[d] *de diuortio Lotharij*, Pseudo-Euarist. epist. 2. Pseudo-Alexand. epist.1. Pseudo-Fabian. epist.2. Pseudo-Gregor. ad Felicem: in libro quinquagintaquinque capp. aduersus Hincmarum Laudunensem[e] cap.15. Pseudo-Clem. epist.1. Pseudo-Anacletum epist.1.2.3. Pseudo-Zephyrin. epist.1. Pseudo-Stephan. epist.2. Pseudo-Dionys. epist.2. & Pseudo-Pelag.2. epist.8. cap.16. Pseudo-Anaclet. epist.3. cap.20. Pseudo-Anaclet. epist.2. & Pseudo-Jul. epist.1.2. cap.25. Pseudo-Clem. epist.1. cap.35. Pseudo-Lucium, cap.43. Pseudo-Callist. epist.1. & Pseudo-Damas. epist.7. in Dialogo de statu Ecclesiæ Pseudo-Anaclet. epist.1. Pseudo-Pium epist.2. Pseudo-Melchiad. de primitiua Ecclesia:[f] in epist. ad Ludouicum III. regem, Pseudo-Urbanum.

d A.D.862. aut 863.

e post A. D. 870.

f post A.D. 877.

Concilium[g] Coloniense cap.3. vtitur testimonio Pseudo-Anacleti epist.1.

g A.D.887.

Concilium[h] Moguntinum cap.11. citat Pseudo-Urbani epistolam.

h A.D.888.

Concilium[i] Metense sub Arnulpho congregatum cap.5. Pseudo-Damasi & Pseudo-Leonis epistolas de Chorepiscopis allegat, & cap. 8. Pseudo-Clementis primam.

i post A.D. 887. sed quo anno incertum est.

Concilium[k] Triburiense cap.2. Pseudo-Callist. epist. cap.7. Pseudo-Anacleti primam cap.8. & 9. Pseudo-Clementis primam, & Pseudo-Alexandri secundam, cap.19. Pseudo-Alexandri primam, & cap. 22. Pseudo-Euaristi secundam citat.

k A.D.895.

Remigius[l] Altisiodorensis in Psalmos citat epistolas ἀμοιβαίας Damasi ad Hieronymum & Hieronymi ad Damasum.

l circa A. D. 890.

Luitprandus[m] Ticinensis in libro de vitis pontificum epistolarum quas confinxit Pseudo-Isidorus pene omnium meminit.

m circa A. D. 950.

Concilium[n] Rhemense aduersus Arnulphum Archiepiscopum coactum in eius gratiam obiicit testimonia aliquot Pseudo-Anacleti

n A.D.992.

epist.1. Pseudo-Clementis epist.1. Pseudo-Sixti primi epist.2. Pseudo-Fabiani epist. 2. Pseudo-Stephani epist. 2. Pseudo-Marcelli epist. 2. Pseudo-Eusebij epist. 2. Pseudo-Julij epist. 2. Pseudo-Stephani ad Damasum, Pseudo-Damasi epist. 5. & 7. & Pseudo-Syluerij epist. ad Amatorem.

a A.D.1054. Indict.7.
b A.D.1054.
c Trithemius vult librum hunc à Bertoldo Constātiensi Greg. VII. συγχρόνῳ scriptum.
d vixit tempore Gregor. VII. vide cap. 14.
e 13. Maij Indict. 2. A.D. 1079.
f 1. Octobr. Ind.3.1080.
g 15. Martij 1081.
h Scripsit paulo post Synodum Romæ celebratum A.D.1074.
i obiit A.D. 1086.
k circa A.D. 1098. scripta.
l scripsit A.D. 1008. Sigeberr. obiit A.D. 1026. à Baronio & Bellarmino Sanctus habetur, cui tot nugæ placuerant.

Leo [a] IX. Rom. Episcopus, epist. 4. depromit testimonia ex epistolis Pseudo-Clementis, Pseudo-Anacleti & Pseudo-Aniceti.

Humbertus [b] Cardinalis aduersus Nicetam scribens sententiam suam tuetur auctoritate Pseudo-Clementis epist. 2.

Auctor [c] libri qui Ordo Romanus dicitur eandem epistolam agnoscit.

Micrologus, [d] cap. 10. & 41. Pseudo-Alexandri epist. 1. cap. 21. Pseudo-Damasi epist. de Chorepiscopis cap. 28. Pseudo-Callisti primam, cap. 55. Pseudo-Eusebij tertiam, cap. 60. Pseudo-Pelagij secundi nonam allegat.

Gregorius VII. Rom. pontifex lib. 6. epist. [e] 35. Pseudo-Clementis epist. 1. lib. 7. [f] epist. 2. Pseudo-Fabiani epist. 2. & Pseudo-Steph. epist. 2. & lib. 8. [g] epist. 21. Pseudo Julij epist. 1. & Pseudo Clementis primam citat,

Auctor Apologiæ pro Gregorio VII. [h] cap. 3. vtitur testimoniis Pseudo-Marcelli epist. 2. Pseudo Athanasij ad Felicem II. Pseudo-Iulij epist. 1. Pseudo Damasi epist. 4. Pseudo Isidori præf. collect. cap. 4. Pseudo Anacleti epist. 1. & Pseudo Isid. præfat. cap. 17. Pseudo-Alexandri epist. 1. cap. 18. Pseudo Damasi ad Aurelium cap. 22. Pseudo-Eleutheri, cap. 23. Pseudo Anacleti epist. 3.

Anselmus [i] Lucensis episcopus libro 1. aduersus Guibertum Anti-Papam testes aduocat Pseudo Clementem epist. 3. Pseudo-Pium epist. 1. & Pseudo-Fabianum epist. 3. & lib. 2. Pseudo Callist. epist. 1. Pseudo-Stephanum epist. 2. & Pseudo Marcellin. epist. 2. Idem scripsit Collectionem Canonum in qua pene omnes Pseudo Isidori epistolas in partes discerptas inseruit.

Benno Cardinalis in vita [k] Greg. VII. epistolas Pseudo Lucij & Pseudo Iulij II. citauit.

Burchardus [l] Vormatiensis Episcopus circa A.D. 1010. viginti decretorum libros edidit, in quibus plurima ex Pseudo Isidori collectione coaceruauit. Exempli causa ex *Pseudo-Clementis epist.* 1. lib. 1. cap. 124. 125. 126. 127. 133. 137. & 155. lib. 2. cap. 94. lib. 6. cap. 28. lib. 14. cap. 16. *ex epist.* 2. lib. 3. cap. 216. lib. 5. cap. 11. & 14. *ex epist.* 3. lib. 2. cap. 93. lib. 3. cap. 59. lib. 4. cap. 15. *ex Pseudo-Anacleti prima,* lib. 1. cap. 4. 59. lib. 2. cap. 154. lib. 3. cap. 71. 77. lib. 11. cap. 18. *ex epist. secunda* lib. 1. cap. 1. & 15. lib. 2. cap. 5. *ex tertia* lib. 1. cap. 136. 152. 178. *ex Pseudo-Euaristi secunda* lib. 1. cap. 76. 99. 34. 40. lib. 11. cap. 9. *ex Pseudo-Sixti primi secunda* lib. 3. cap. 214. *ex Pseudo-Alexandri prima* lib. 1. cap. 129. 130. 132. lib. 2. cap. 52. lib. 5. cap. 5. *ex Pseudo-Telesphori* epist. lib. 3. cap. 63. *ex Pseudo-Hygini priore* lib. 1. cap. 65. *ex Pseudo-Pij secunda* lib. 11. cap. 29. *Ex Pseudo-Aniceto* lib. 1. cap. 28. 63. *ex Pseudo-Soteris epist. posteriore* lib. 3. cap. 215. *ex Pseudo-Eleu-*

Eleuthero lib. 16. cap.30. ex *Pseudo-Victoris priore* lib.1. cap.176. lib.4. cap.3. ex *Pseudo-Zephyrini priore* lib.1.cap.154. lib.16.cap.13. ex *posteriore* lib.2. cap.3. ex *Pseudo-Callisti priore* lib.11. cap.38. ex *posteriore* lib.1. cap. 66.80.135.171.lib.3.cap.49.lib.7. cap.1.lib.10.cap.64. Vide & lib.9. cap.7. ex *Pseudo-Vrbano* lib.3. cap.3. 143. lib.1. cap.1. ex *Pseudo-Antero* lib.1.cap.77. lib.4.cap.66.ex *Pseudo-Fabiani secunda* lib.1.cap.147.148. ex *tertia* lib.1. cap.183. lib.2. c.10. ex *Pseudo-Cornelij secunda* lib.1. cap. 193. lib. 12. cap. 12.19. ex *Pseudo-Lucio* lib 1. cap.54. lib. 11. cap.19. ex *Pseudo-Stephani priore* lib.1. cap.173. ex *posteriore* lib.1.cap.142.161.177. vide & lib. 16. cap.19. ex *Pseudo-Sixti secundi posteriore* lib.1. cap.143. 192. ex *Pseudo-Dionysij secunda* lib.3. cap. 43. ex *Pseudo-Felicis primi, prima* lib.1.cap. 157. 169. lib.16. cap.11. ex *secunda* lib.1.cap.174. Ex *Pseudo-Eutychiano* lib.5.cap.7. ex *Pseudo-Caio* lib.1. cap.139. ex *Pseudo-Eusebij prima* lib.1. cap.138 165. ex *secunda* lib.11. cap. 25. 27. ex *tertia* lib. 4. cap. 63. ex *Pseudo-Melchiadis priore* lib. 1. cap. 2. 4. 5. ex *posteriore* lib. 1. cap.2. lib.4. cap.61. ex *Pseudo-Marco* lib.1. cap.98. ex *Pseudo-Iulij secunda* lib.1.cap.144. 170. & ex *prima* lib. 1. cap.175. ex *Pseudo-Felicis secundi priore* lib.1. cap.141. 163. 167. 180. 221.222. lib.16. cap.11. ex *Pseudo-Damasi quinta* lib.1. cap.153.156.172. 179. lib.16. cap.31. ex *Pseudo-Anastasij priore* lib.3.cap.103. & ex *posteriore* lib.19. cap.129. ex *Pseudo-Felicis quarti secunda* lib.3.cap.57.58. ex *Pseudo-Ioannis secundi priore* lib.3. cap. 32. ex *Pseudo-Pelagij secundi nona* lib.3.cap. 69. ex *Pseudo-Gregorij epist. ad Felicem* lib.7.cap.19. ex *Pseudo-Deusdedit* lib.17.cap.44. Præterea multa alia congerit nescio vnde hausta, quæ tribuit *Euaristo* lib. 3. cap. 17. lib.18. cap.16. *Alexandro* lib.1. cap.59. lib.19. cap.100. *Sixto* lib.4. cap. 46. *Hygino* lib.3. cap.11. 21. 39. lib.4. cap.24. *Pio* lib.3. cap. 72. 124. lib.5. cap. 27. 47. lib.6. cap. 37. lib.8. cap. 18. lib.12. cap.4. 15. lib.15. cap.10. lib.19. cap.63. *Aniceto* lib.5. cap. 29. *Soteri* lib.3. cap. 73.74. lib.5. cap.20. 44. lib.12. cap.18. *Zephyrino* lib.8. cap.40. *Callisto* lib.18. cap.2. *Fabiano* lib.4. cap.1. lib.5. cap.17. 24.25.36. lib. 7. cap.21. lib.9. cap.30. lib. 10. cap.59. 60. lib. 12. cap.40. lib.12. cap.8. *Eutychiano* lib.1. cap.91. 92. 93. 94. lib.5. cap.35. lib. 8. cap.17. lib.9. cap.59. 60. lib. 11. cap.30. lib.12. cap. 14. lib. 14. cap.2. 3. 10. lib.19. cap.105. *Marcello* lib.3. cap. 139. *Eusebio* lib.3. cap.99. lib.8. cap. 19. lib.9. cap.13. lib.13. cap.17. lib.14. cap.7. lib. 18. cap.11. lib.19. c.110. *Lucio* lib.19.cap.69. *Iulio* lib.2. cap. 127. lib.3. cap.1. 204. lib.5. cap.1. lib.7.cap.7. lib.9. cap.18. lib. 18. cap. 21. *Liberio* lib.13. cap.13. 14 18. *Felici* lib. 1. cap.51. lib.16. cap.5. lib.19. cap. 62. *Damaso* lib.1. cap. 25. *Bonifacio* lib.1.cap.73.131. 184. 202. lib. 3. cap.26. lib.11. cap. 17. *Silverio* lib. 3. cap. 23. lib.5. cap.19. lib. 13. cap. 12. *Pelagio* lib.12. cap.9. Citauit etiam *Pseudo-Isidori præfationem* lib.1.cap. 42.

Deusdedit * Rom.Eccl. Cardinalis de priuilegiis Rom. sedis scripsit A.D.1080. & postea A.D. 1087. collectionem Canonum quam compilauit ex Pseudo-Isidori quisquiliis. * A.D.1080. &1087.

Gregorius presbyter, similem Collectionem publicauit quam *Polycarpum* nominauit, vt & Bernardus Papiensis, & auctor libri *Popule-*

ti: sed hæc ad manus non sunt: nec quo tempore vixère auctores nobis compertum est.

Iuo Carnotensis [a] Episcopus, quem postea *Panormiæ* scriptor imitatus est, scripsit volumen decretorum, iisdem nugis inquinatum. Habet enim *ex Pseudo-Clementis epist. prima*, part.3. c.1. parte 5. cap.47. 224. 225. 226. 227. 232. 251. parte 6. cap.171. 345. parte 8. cap.99. parte 10. cap. 36. parte 13. cap.84. parte 14. cap.1. 2. 22. parte 16. cap.1. *ex secunda* part.2. cap.21. 24. 64. 65. 66. 86. parte 3. cap. 266. parte 6. cap. 87. 88. 89. 90. *ex tertia* parte 1. cap.210. parte 2. cap.123. parte 3. cap.62. *ex quarta* parte 9. cap.119. & parte 10. cap.157. *ex Pseudo-Anacleti prima* parte 2. cap. 67. parte 6. cap.245. parte 7. cap. 237. parte 14. cap. 88. *ex secunda*, parte 5. cap.1. 53. 58. 69. parte 6. cap.25. 44. parte 7. cap.1. 53. 69. 238. 250. 254. 269. *ex tertia*, parte 5. cap.2. 98. 237. 238. 239. 250. 269. 294. parte 6. cap. 312. parte 7. cap.2. 58. 98. 239. *ex Pseudo-Euaristo* parte 5. cap.182. 202. 233. 240. 254. part. 8. cap. 4. 5. *ex Pseudo-Alexandri prima*, parte 2. cap.15. parte 5. cap.241. 242. *ex secunda*, parte 2. cap.68. 69. parte 5. cap.229. 230. parte 6. cap.45. *ex Pseudo-Sixto primo*, parte 2. cap.70. parte 5. cap.3. *ex Pseudo-Telesphoro* parte 4. cap.25. parte 6. cap.14. 15. 313. parte 16. cap.112. parte 2. cap.71. parte 3. cap.65. *ex Pseudo-Hygino* parte 5. cap. 99. *ex Pseudo-Pio* parte 4. cap.3. parte 5. cap.243. parte 13. cap.39. *ex Pseudo-Aniceto* parte 5. cap.54. 139. parte 6. cap.46. *ex Pseudo-Sotere* parte 2. cap.72. & parte 3. cap.265. *ex Pseudo-Victoris epist.* 1. parte 1. cap. 58. 198. parte 4. cap.4. parte 5. cap.4. 244. *ex Pseudo-Zephyrini prima*, parte 4. cap.108. parte 5. cap.245. *ex secunda*, parte 5. cap. 246. parte 6. cap.23. 47. *ex Pseudo-Callisti priore* parte 4. cap.26. parte 5. cap. 234. 235. *ex posteriore* parte 3. cap. 53. parte 5. cap. 100. 101. 186. 236. 289. parte 6. cap.48. 49. 346. parte 9. cap. 22. 23. parte 12. cap. 85. parte 14. cap. 23. 72. 102. *ex Pseudo-Vrbano* parte 1. cap. 260. 296. parte 3. cap.5. 139. parte 14. cap.74. *ex Pseudo-Eleuthero* parte 6. cap.17. 18. 19. 316. *ex Pseudo-Antero* parte 5. cap. 183. *ex Pseudo-Fabiani prima*, parte 6. cap.293. parte 14. cap.24. 104. *ex secunda*, parte 2 cap.73. parte 5. cap.299. parte 6. cap.320. 321. 322. *ex tertia*, parte 5. cap. 260. 261. parte 6. cap. 323. 324. *ex Pseudo-Cornelij epist.* 2. parte 5. cap.308. parte 6. cap.325. parte 11. cap.77. *ex Pseudo-Lucio* parte 3. cap.140. parte 5. cap.164. parte 6. cap. 326. parte 14. cap.89. *ex Pseudo-Stephani epist.* 1. parte 5. cap.255. 274. 293. *ex secunda*, parte 2. cap. 74. parte 5. cap. 292. 299. parte 6. cap. 327. 328. parte 13. cap.111. *ex Pseudo-Sixti secundi secunda*, parte 5. cap. 246. *ex Pseudo-Dionysii secunda*, parte 3. cap.47. & parte 5. cap. 288. *ex Pseudo-Felice primo* parte 6. cap. 329. 330. 331. parte 5. cap.248. 267. *ex Pseudo-Eutychiano* parte 2. cap.17. parte 7. cap.332. 333. & parte 14. cap.53. *ex Pseudo-Caio* parte 5. cap.253. *ex Pseudo-Marcellino* parte 3. cap. 205. *ex Pseudo-Marcello* parte 4. cap. 240. *ex Pseudo-Eusebio* parte 4. cap.5. parte 5. cap.249. 275. parte 13. cap. 37. parte 15. cap. 122. *ex Pseudo-Melchiade* parte 3. cap. 4. 6. 7. parte 4. cap.27. parte 5. cap.46. *ex Pseudo-Marco* parte 5. cap. 200. *ex Pseudo-Iulio* parte 4. cap.111. parte 5. cap. 257. 280. 292. *ex Pseudo-Felice secundo*, parte 4.

[a] obiit Iuo A.D. 1114. nota Lector quam multa ex eius Decreto deiecāda sint.

parte 4. cap.248. 269.292. 296.335. parte 5. cap.256.273.277. parte 6.cap.335.336. *Ex Pseu do-Athanasio ad Marcum* parte 4. cap.108.109. *ex eodem ad* Felicem, parte 5. cap.15. *ex Pseudo-Damaso*, parte 5. cap.265. 266.287.290.295. parte 6.cap. 337.347.348. *ex Pseudo-Anastasio* parte 2.cap.138. parte 6.cap.93.parte 15.cap.139.*ex Pseudo-Ioanne primo* parte 3.cap.37. 149. parte 13.cap.1. *ex Pseudo-Felice IV.* parte 2.cap.76.parte 3. cap. 24.60.61.*ex Pseudo-Siluerio*,parte 6. cap.73. *& Pseudo-Pelagio secundo*, parte 2.cap. 77. parte 5.cap.12. *ex Pseudo-Gregorij epist.ad Felicem*, parte 9.cap.26.125.*ex Pseudo-Deusdedit*,parte 1.cap.305. *ex Pseudo-Isidori præfatione*, parte 4.cap.107.110. parte 5.cap. 153. Addit etiam plurima decreta afficta, *Euaristo* parte 3. cap.32. parte 15. cap.38. *Alexandro* parte 2.cap.81. parte 5.cap.169.& parte 15.cap.112.*Hygino* parte 1.cap. 218.parte 3.cap.13.26.44.*Sixto* parte 1.cap.240. *Pio* parte 2.cap.37.56. 125.parte 4.cap.66.parte 7.cap.39.parte 10.cap.166.parte 12. cap.61. 72.parte 15 cap.77. *Aniceto* parte 2. cap.38. *Soteri* parte 2. cap.30. 54. 126.127.parte 8.cap.145.parte 12.cap.75.*Zephyrino* parte 7.cap.59.*Callisto* parte 5. cap.74.parte 15. cap.27.*Fabiano* parte 2.cap.27.34.35.44. parte 5.cap. 161. parte 6.cap.30.parte 8.cap.168. parte 9.cap.57. parte 12.cap.65. parte 13.cap.60.61. *Cornelio* parte 12.cap.69. *Lucio* parte 15. cap.83.*Eutychiano* parte 2.cap.45. parte 7.cap. 38. parte 8.cap.195.parte 12.cap.71.parte 13. cap.40.70.71.78.parte 15.cap.117. *Eusebio* parte 2.cap.134. parte 4. cap. 49. parte 5. cap. 252. parte 7. cap.40. parte 8. cap.151. parte 13.cap.75.parte 15.cap.35.*Iulio* parte 3.cap.3.127.parte 6. cap.201. parte 8. cap.156. parte 9.cap.43. parte 15. cap.43. *Felici tertio*, parte 15.cap.76.*Siluerio* parte 2.cap.29.parte 3.cap.28. *Pelagio* parte 12. cap.66.

Iuoni successit [a] Gratianus, qui Decretorum Magister haberi meruit; hic, ne quid omitteret, integras fere descripsit Pseudo-Isidori fabulas. *De Pseudo-Clementis prima* vide dist.80.c.In illis ciuitatibus, dist. 93.c.Si inimicus, c.Diaconi Ecclesiæ, 2.q.7.c.Sacerdotes, c.Laïcus in accusat. 6.q.1.c. B.Petrus, 8.q.1. c. Simon Petrus, 11.q.1. c. Sicuti enim, c. Si qui ex fratribus, & c. Te quidem, & q.3. c. Si inimicus. c. Si autem vobis, & c. Quicunque contrist. De pœnit.dist.1. c. Homicidiorum. *De secunda*, vide dist. 23. c. Tales ad &c. 2. q. 7. c. Sacerdotes & rel. c. Qualis 16. q. 7. Ecclesias, dist. 81. c. Ministri altaris, c. Clericus solus, c. Sed si forte, 17. q. 4. c. Si forte, de consecrat. dist.1. c. Ecclesias, c. Altaris palla, c. Nemo per, dist.2. c. Tribus gradibus. *De tertia*, vide dist. 25. c. Audire Episcopum, dist. 38. c. Nullus Episcopus, dist. 43. c. In mandatis, dist. 93. Qui suis, 11.q.3. Si autem vobis, 16. q. 1. c. Cunctis fidelibus, De Consecrat. dist.1. c. Hic ergo est. *De quinta*, vide distinct. 37. c. Relatum est, 12. q.1.c.dilectissimis. *De Pseudo-Anacleti prima*, vide dist. 43.c. Scimus autem multos, dist.83. c. Nihil illo, distinct. 93. c. Ille proculdubio, 2.q.6.c.Omnis oppressus, 3.q. 4. c. Beatus prædecessor, q.6. c. Leges Ecclesiarum, c.vnaquæque prouincia, 6.q.1.c. Si omnia in, 12.q.2.c.Qui abstulerit, c. Qui Christi pecunias, 17.q.4.c. Qui rapit, 25.q.2. c.Priui-

[a] Gratianus decretum suum absoluit A. D. 1151. Ego vero enumeraui quotquot loca ex epistolis in collectionē suam transtulit, vt videat Lector quam multis fæcibus ius pontificium refertum sit.

legia Ecclesiarum, de Consecr.dist.1.c.Episcopus. c. Deo sacrificans. c.Peccata.

De secunda, vide dist.21.c.in Nouo Testamento,dist.45.c.sane percussor. dist.64.c.ordinat. Episcop. dist.66. c.Porro & dist.67. c. Reliqui Sacerdotes.dist.75.ordinat.episc.dist.79.c.Electionem summorum dist.99.c.Prouinciæ multo,dist.84. porro Moysi 2.q.7. c.Accusatio quoque,7.q.1. c. Si Sacerdos.

De tertia, vide dist.22. c.Sacrosancta Rom.dist.80.c.Episcopo non in,2.q.7.c. Sententia Cham.3.q.5. Accusatores autem, 6.q.2 Deteriores sunt,24.q.3. Tam Sacerdotes, 6.q.1. Ex merito.

De Pseudo-Euaristi priore, vide dist.93. c.Diaconi qui quasi, 30.q.5.c. Aliter legitimum.

De posteriore, 2.q.1.c.Deus omnipotens,q.7. c.Non est itaque, C.si qui sunt, c. Sunt nonnulli, 3.q.2.c.Audiuimus quosdam, 7.q.1. Sicut vir non,30.q.5.Nullum ante.

De Pseudo-Alexandri prima, vide 2.q.7.c. Si quis erga, 3.q.4. Hi qui Episcopis 11. q.1. c. Relatum est, 15.q.6. c. Si quandoque à Sacerd.de consecrat.dist.2.c. Sacramentorum, c.Peracta, c.Nihil in sacrificiis, c. Aquam sale conspersam. *De secunda,* dist.94. c. Si quis autem legationem,1.q.1.c.Ipsi Sacerdotes,2.q.1.c.Nulli dubium. *De tertia,* 3.q. 1.c.Nulli dubium,6.q.1.c.Summa iniquitas, &c.

De Pseudo-Sixti primi secunda, vide 2.q.6. Si quis vestrum, 8.q.5.c. Quilibet fratrum, de consecr.dist.1.c.in S.Apostolica.

De Pseudo-Telesphori vnica, dist.4.c. Statuimus vt,7.3.q.5.c. Accusatores q.9.c. Accusatori omnino,de consecr.dist.1.c. Nocte sancta, 6. q.1.Sacerdotes qui,&c.

De Pseudo-Hygini priore vide 2.q.7. c. Criminationes, 3.q.6.c. Peregrina iudicia, 9.q.3.c. Saluo in omnibus &c. *De posteriore* 3. q.4. c. Alieni erroris &c.

De Pseudo-Pÿ priore, vide dist.83. Quid enim prodest, 3.q.4.c. Si quis vero,6.q.1.c.Oues pastorem, de pœnit. dist.3. Nihil prodest, de consecrat.dist.3.c.Nosse vos volumus,dist.5.Nihil enim prodest. *De posteriore,*11.q.1.Si quis Sacerdotum,12.q.2.c.Prædia diuinis, c.17.q. 4.c.Sicut qui Eccl.

*De Pseudo-Aniceto,*vide dist.23.c.Prohibete fratres,dist.64.c.Comprouinciales,dist.66.c.Archiepiscopus ab omnibus. dist.99. c.Nulli Archiepiscopo,9.q.3.c.Archiepiscopus nihil,c.Si autem.

De Pseudo-Soteris secunda, vide dist.23. c. Sacratas Deo fœminas &c.

De Pseudo-Eleuthero, vide 2.q.1.c. Nihil contra, q.7.c.Negligere, 3. q.3. c. Induciæ non modicæ,q.6. c. Quamuis liceat. c. si quis Clericus,q.9.c.Caueant iudices,30.q.5.Iudicantem oportet.

De Psendo-Victoris prima, 2.q.6.c.Si quis putauerit 3.q.6. Accusatus vel iudic. de consecr.dist.3.c.Celebritatem S.Paschæ. *De secunda,* dist. 90.c.Perlatum est.

De Pseudo-Zephyrini priore, dist.16. c. Sexaginta Apost. dist.38.c.Sicut stellas,2.q.1.c.Primates accusatum,q.6.ad Rom. Eccles. q.7.Maiorum

iorum,3.q.4. c. Detractiones quoque, q.8. Accusatores,q.9.c. Absens vero, 5.q.4. c. Duodecim iudices. *De posteriore*, dist.75. Ordinationes presbyterorum,2.q.2.Præceptum est.

De Pseudo-Callisti priore, vide dist.12.c. Non decet à capite, dist.76. c.Jejunium quod,11.q.3.c. Iniustum iudicium. *De posteriore* dist.50. c. Ponderet, 2.q.7. c. Quærendum est.q.8. c. Accusatorum, 3.q.4.c. consanguineorum c.Conspiratores q.9.c. Absente eo quem. c. Testes per quas. q.5. c. Consanguinei accusat. c. Accusatores vel testes, 11. q.3. c. Excommunicatos quoque, 9.q.2. c.Nullus alterius terminatos, q.3. Nullus Primas &c. 23.q.3.c. Justum est vt qui, &c.35.q.2. Coniunctiones consang.&c. 7.q.1.c.Sicut alterius vxor &c.

De Pseudo-Vrbano, vide 11.q.3. c. Quibus Episcopi, 12.q.1. c. Scimus vos non ignor. c. Videntes autem. c. Res Ecclesiæ, 1.q.3. c.Res Ecclesiæ,17.q.4.Attendendum est ne prædia,de Consecr.dist.5.c.Omnes fideles.

De Pseudo-Pontiani secunda, 2.q.7. C.Quærendum est, 3. q. 5. c. Suspectos autem &c.

De Pseudo-Antero, vide 7.q.1. c. Mutationes Episcoporum, 9.q.3. c. Facta subditorum, 6. q.1. c. Ex merito, 11. q.3. c. Absit vt quicquam &c.

De Pseudo-Fabiani prima, vide 3.q.4. c. Omnes quos Sanctorum, 6. q.1. c. Omnes illi sunt, 11. q.3. c. Sicut Apostoli stat. *De secunda*, 1.q. 1. c. Significastis insuper, 3. q.1. c. Deus ergo fratres, c. Episcopi si à propriis, 2. q.7. c. Sicut Sacerdotes, c. Ipsi Apostoli, 3.q.5. c.Suspectos autem, 11.q.1.c.Statuimus vt si quis, q.3. c. Qui omnipot.6.q.1. Illi qui de Cõsecr.dist.3.c.Literis vestris,4.q.4.c.Nullus vnquam. *De tertia*,1.q.6.c.Si quis iudic.2.q.3.c.Si quis iratus, q.6. c. Liceat appellantem,c.Licet etiam, 3.q.6. c. Si quis Episcoporum, c. Ibi semper. c.Pulsatus autem,c.Qu i crimen &c.

De Pseudo-Cornelij posteriore, 2. q. 4. c. Sacramentum hactenus, c. Nos Sanctorum,c.Nos sacramentum,3.q.6.c. Omnia quæ aduersus, 6.q.1.c.Sapius non est.

De Pseudo-Lucio, vide dist. 80. c. Urbes & loca, 2. q.7. c. Criminationes maiorum natu,3.q.3. c. Nullus autem primas,6.q.1. c.Sapiens non est 12. q. 1. c. Qui abstulerit 17. q. 4. c. Qui rapit, c. Omnes raptores, 24. q.1. A rectâ ergo &c. de Consecr.dist.1.c. Jubemus Apostolica &c.

De Pseudo-Stephani priore, vide 6.q.1.c.Infames esse:de Consecr.dist. c. Vestimenta. *De posteriore*, dist.80.c.Urbes, 1. q.8. c. Accusat. per se 2.q.2.c. Nullus Episcoporum, q. 7. c. Quærendum est, q. 8. c. Per scripta, 3.q.4. c. Nullus anathem. c.Clericus qui Episc. q.5. c.Accusatores, q.6.c. Ultra prouinciæ,q.11. c.Neganda est.

De Pseudo-Sixti secundi priore, vide 2.q.6. Omnes Episcopi qui, c.Si quis putauerit, 3. q. 6. c. Accusatus vel iudic. 24. q.1. Memor sum me. *De posteriore*, 2.q.7. c. Si quis contra Episcopum, c.Accusatio Episcoporum,9.q.3.c.Fratres quos timore.

De Pseudo-Dionysii secunda, vide 3. q. 4. c. Alieni,13.q.1.c. Ecclesias singulas,15. q.3.Nemini præter.

De Pseudo-Felicis primi prima, vide 2.q.1. c. Primates accusatum, q. 7. c. Maiorum quispiam,3.q.4. c.Detractores quoque,q.6. c. Si quis Cleric. c. Irritam esse. *De tertia*, 3.q.2.c.Si Episcopus suis fuerit , q.6. c. Peregrina iudicia. c. Neminem, q.7. c. Infamis persona , q.9.c. Absente aduersario. c. Absens per alium, q.10. Si accusat.persona, 4. q.6.c.Si accusat.persona, 5.q.3.Si ægrotans.

De Pseudo-Eutychiani secunda, vide 1.q.8.c.Quisquis ille est , 2.q.6. Non ita in Eccl.3.q.4.c. Nulli vnquam.

De Pseudo-Caij vnica,dist.77.c.Illud non, 2.q.3.c. Si quis,q.7.c.Pagani & hæretici,3. q.1.c.Episcopus suis rebus, q.2.Eiectis &c. 11.q.1.c. Nemo vnquam.

De Pseudo-Marcellini secunda, vide 2. q.7. c. Laico non liceat , 11.q.1. Quæcunque.c.Clericum cuiuslibet,25.q.1.Omne quod &c.

De Pseudo-Marcelli priore, vide 2.q.6.c. Ad Romanam , 24.q.1. Rogamus vos fratres. *De posteriore* dist.29. c.Eorum qui accus. dist.17.c. Synodum Episcoporum, dist.96.Boni principis,3. q.9. c. Non oportet,11.q.3.Eorum qui accus.

De Pseudo-Eusebij prima, vide 2.q.7. c. Laicos non accus.3. q.5.c. De accusat.cleri .5.q.5.c. Illi qui aut in fide , 6.q.1. c. Nos sequentes patrum &c. *De secunda*, 2. q.2. c.In Scripturis vestris , c. Nullus Episcoporum, q.7.Omnes Laïci,3.q.1. c.Redintegranda sententia , 3. q.2.c. Prius ergo oportet,12.q.2.c. In legibus, q.7. c. In antiq.Eccl. *De tertia*, 3. q.5.c.Constituimus eum, 24.q.1.c.In sede Apostolica , de consecr.dist.3.c.Manus quoque.

De Pseudo-Melchiadis scripto, de primit.Eccl. vide dist. 88. c. Decreuit S.Synodus,12.q.1.c. Futurum Eccl. *de epist.ad Hispanos* 2.q.1. c. Primo semper , de consecr.dist.3. c. Ieiunium , dist.5.c. Spiritus S.qui , c.de his vero.

De Pseudo-Athanasij epist.ad Marcum, dist. 16. c. Septuaginta , c. Viginti.*de eiusd.epist.ad Felicem*,9.q.3.c.Fuit semper.c Antiquis.

De Pseudo-Iulij epist.priore, vide dist. 11. c. Nolite errare, 3.q.6.c.Dudum à Sanctis,5.q.4.c.Nullus Episcopus,24.q.1. c. Officij nostri. 25. q.2. c. Amputate talem. *De posteriore*, dist.17. c. Regula vestra nullas, q.6.c. Omnes Episcopi, c.Si quis putauerit. c.Placuit vt à quibuscunque,c.Vltra prouinciam, c.Ideo huic S.sedi,2. q.2. c. Nullus potest conuocare. c. Si Episcopus,q.7. c. Si quis ergo , c. Criminationes. c. Maiorum quispiam , c. in S. Nicæna. 3. q. 4. c. Alieni erroris, c.Detractores quoque, q.5.c.Accusatores,c. Similiter , q.6.c. Accusatus , c. Si quis Cleric. c. Irritam , q.7.c. Peregrina iudicia, 3.q.9. c. Caueant iudices,6.q.1.c.Sacerdotes qui,11.q.1. c. Judices autem alij, 12.q.2.c.Antiquis,15.q.3.c.Nemini,30.q.5.Iudicantem oportet.

*De Pseudo-Liberij epist.ad omnes episc.*7.q.1.c.Suggestum, *de eiusd.epist. ad Athanas.*24.q.1.c.Qui contra.

De Pseudo-Felicis II. epist.priore, 2.q.6.c. Quoties , 3.q.3.c. Cum accusatus

cusatus ad, c. De induciis, 5.q.2.c. Si primates, 3.q.2.c. Tamdiu in sede, 6. q.1. c. Quiescite &c.

De Pseudo-Damasi epist. ad Aurelium, 25.q.1. c. Violatores. *De epist. ad Stephanum*, 2.q.3. c. Qui non, c. Calumniator q. 7. c. Testes absque vlla, c. Sacerdotes vt antiq. 3.q.3. c. Induciæ, q.5. c. Nullus seruus, q. 6. c. Discutere Episcopos. q.9. Habetur quoque, c. Nec extra, 4. q. 4. c. Nullus introducatur, 5.q. 2. c. Vocatio ad Synod. dist. 17. c. Huic sedi, 23. q.5. c. Qui potest obuiare, 25.q.1.c. Omnia decretalia. *De epist. aduers. Chorepisc.* dist. 68. c. Chorepiscopi, 1.q.7. c. Per illicitam, de epist. ad epiic. Italiæ, 3. q. 9. c. Qui accusare alium, 5.q.2.c. Relatum est, 11.q.3.c. Eorum qui accusantur.

De Pseudo-Anastasij primi epist. priore, dist. 98. c. Transmarinos. De consecrat. dist. 1. c. Apostolica auct. *De posteriore*, 13.q.2. c. Habeat forsitan.

De Pseudo-Sixti tertij epist. ad Orientales, 2. q. 5. c. Mandauistis, q. 7. c. Si quis Episcopus, q.8. Qui crimen obiicit. c. Sententialiter qui eorum, 3. q. 6. c. Qui crimen obiicit, c. Peregrina, c. Si quis Clericus, 11. q.4. c. Inter verba.

De Pseudo-Leonis epist. aduersus Chorepiscopos, dist. 68. c. Quamuis.

De Pseudo-Ioannis primi priore, 1. q. 2. c. In scripturis vestris, 2. q.2.c. Antiquitus, q.7. c. Oues pastorem, 3.q.2.c. Prius ergo. c. Quanto, q.1. c. Redintegranda, 12.q.2. c. Legibus cautum, c. In antiquis. *De posteriore*, dist. 1. de consecr. c. Ecclesias Arianorum.

De Pseudo-Felicis IV. priore, de Consecr. dist. 1. c. Consecrationes, c. Tabernaculum, c. Sicut non alij, c. Solennitates.

De Pseudo-Siluerij priore, 25.q.2. c. Sic decet. *De posteriore*, 23. q. 4. c. Guilisarius.

De Pseudo-Bonifacij II. epist. ad Eulalium, dist. 89. c. Ad hoc dispensat.

De Pseudo-Ioannis III. epist. aduersus Chorepiscop. 8. q. 1. c. Si autem Petrus.

De Pseudo-Pelagij epist. ad Benignum, 7. q.1. c. Scias frater; c. Omnis qui, 11.q.3. c. Unicuique. *De epist. ad Episc. Italiæ*, 3. q.2. c. Cum Ecclesiæ, q. 5. c. Canonica, c. Omnes qui aduersus. *De epist. ad Orientales*, dist. 17. c. Multis denuo, dist. 99. c. Nullus patriarch. 6.q.3.c. Scitote. *De epist. ad Episc. German.* de Consecr. dist. 1. c. Inuenimus.

De Pseudo-Gregorij epist. ad Felicem, 25.q.2. c. Si ea, 35.q.2. & 3. c. Nec eam, q.8. c. Hæc salubriter. De Consecr. dist. 1. c. Solennitates. *De epist. Pseudo-Deusdedit ad Gordianum*, 30.q.1.c. Peruenit.

His pseudepigrapha alia decreta addidit quæ affinxit *Clementi* de Consecr. distinct. 2. c. Sacerdotem. *Anacleto*, 5.q.3.c. Quis Episcopus, 7.q.1.c. Episcopi in Diœcesi. *Euaristo*, 20, q.6. c. Presbyteri. *Hygino*, 17.q.4. c. Si quis Eccles. 35.q.10.c. Si qua mulier. De Consecr. dist. 1. c. Omnes Basilicæ, c. Si motum, c. Ligna Ecclesiæ, dist. 4. c. in Catechismo. *Pio*, dist. 32. c. Communiter, 22.q.1.c. Si quis, q.5. Qui compulsus, c. Qui peierat, 33. q. 2. c. Quicunque. De Consecr. dist. 2. Si

Per neglig. *Alexandro*, 6. q.4. Si Metropol. *Soteri*, 22. q. 4. c. Si aliquid, De Consecr. dist.1. c. Ut illud, c. Hoc quoque, dist.2. in Cœna. *Callisto*, dist.60. c. Nullus in &c. 16. q.7. c. Nullus omninò. *Fabiano*, dist.70. c. Si quis, 6. q.1. c. Quicunque sciens, 32. q.7. c. Neque furiosus, 35. q. 2. & 3. c. De propinquis, c. Qui propinquam. De pœnit. dist.6. c. Consanguineos, De Consecr. dist. 2. c. Etsi non. *Cornelio*, 22. q.5. c. Honestum. *Stephano*, dist.19. c. Enimuero. *Eutychiano*, 11. q.3. c. Si quis Episcopus, 20. q.2. c. Statuimus, 22. q.1. c. Prædicandum, 23. q.8. c. Si quis membrorum, 28. q.1. c. Si quis. De pœnit. dist. 6. c. Episcopus. *Marcello*, 20. q.2. c. Illud autem. *Eusebio*, 27. q. 2. c. Desponsatam, De Consecr. dist.5. c. Jeiunia. *Melchiadi* 13. q.2. c. Placuit per omnia. *Iulio*, 24. q.1. c. Si quis dederit, 26. q.6. c. Si presbyter, 27. q.2. Si quis, 29. q.2. c. In omnibus nobis, c. Si aliquis, 35. q.2. & 3. Et hoc æqualiter, De Consecr. dist.2. Cum omne. Gratianum κατὰ πόδας sequitur tota Canonistarum colluuies.

a post A.D. IIII.

Concilium [a] Lateranense sub Callisto II. congregatum cap. 4. Pseudo-Stephani secundam, & cap.5. Pseudo-Callisti secundam citat. Ex illo tempore ad A.D. 1500. imo ad hanc ætatem paucissimos inuenias, qui veritatis lucem vel admittere, vel admissam aliis prætendere audeant: certatim ruere amant pontificij fere omnes, etiam doctissimi. P. Lombardus Paris. Episcopus Sententiarum Magister; Joan. de Turrecremata Cardinalis; Joannes de Ragusio generalis Dominicanorum in Concil. Basil. procurator, Joannes de Polemar Archidiac. Barcinonensis, Guilielm. Durantes Episcopus Mimatensis; Radulphus de Riuo Decanus Tungiensis; Thomas de Vio Cardinalis Caietanus; Stanislaus Hosius Cardin. Gaspar Contarenus Cardinalis; Jacobus Latomus; Albertus Pighius; Nicolaus Sanderus; Martinus Peresius Guidixiensis episcopus; Alphonsus de Castro; Franciscus Cordubensis; Thomas Hardingus; Melchior Canus Episcopus Canariensis, Diegus Payua Andradius, Claudius Espencæus; Guilielmus Lindanus Ruremundensis Episcopus; Franciscus Orantius; Franciscus Sonnius Episcopus Antuerpiensis; Sixtus Senensis; Petrus Krabb; Edmundus Campianus, Robertus Bellarminus Cardinalis; Jacobus Pamelius, Antonius Augustinus Tarraconensis Archiepiscopus; Cornelius Jansenius Gandauensis Episcopus; Anglorhemenses Theologi; Judocus Coccius, Gregorius de Valentia; Robertus Smythæus; Thomas Stapletonus; Franciscus Costerus; Joannes Maldonatus; Alphonsus Pisanus; Antonius Posseuinus; Franciscus Suarez, Jacobus Gretserus, Seuerinus Binius, Antonius Mendoza, Jul. Cæsar Bulengerus, Andreas Duuallius, & alij innumeri. Henricus Kaltheisen & Nicolaus Cusanus Cardinalis, qui Clementi & Anacleto suppositas epistolas veru transfixerant, alias eiusdem farinæ admiserunt. Ille [b] Pseudo-Urbani epistolam & Pseudo-Isidori præfationem: [c] hic Pseudo-Melchiadis farraginem *de primitiua Ecclesia* &c. Baronius ipse qui doctissimis censuris plurimas notauit, nonnullarum auctoritatem agnouit, [d] Exempli causa prioris Pseudo-Hygini, posterioris

b Vide in append. ad Concil. Basil. orat. de libera prędicat. verbi Dei.

c de cōcord. Cathol. lib. 3. cap.2.

d A.D. 158. § 2. 163. § 3. 255. 21. 142. § 4. 296. § 4.

rioris Pseudo-Pij, secundæ Pseudo-Fabiani, duarum Pseudo-Sixt primi: primæ Pseudo-Marcellini, &c. Perronio [e] etiam Cardinali, quem ab eiusmodi scriptorum allegatione consultò abstinuisse constat, exciderunt Pseudo-Siluerij & Pseudo [f] Pelagij secundi citationes: Imo nostris aliquando imposuisse videtur Pseudo-Isidorus, Damasi, Clementis, Ioannis secundi & aliorum laruas gestans; citauit enim epistolas *de Chorepiscopis* Damasi & Leonis nomine scriptas Beza; [g] Clementinam primam, [h] Junius; Joanni primo suppositas, priorem [i] Joan. Rainoldus, posteriorem [k] Magdeburgenses ipsi, alij Pseudo Julij, Pseudo Felicis secundi, & Bonifacij ad Eulalium auctoritatibus nituntur, quos paleas istas abiecturos speramus.

e replic. lib. 1. cap. 34. & 39.
f eand. epist. probauere Carol. Molinæus in Can. Nullus patriarch. dist. 99. & Chamierus de œcum. pont. lib. 13. c. 19.
g aduers. Sarauiam c. 24.
h aduer. Bellarm. de Roman. pontif.
i Censur. apocryph.
k Centur. 6. cap. 10.

Testes aduersus Epistolas.

Cap. XIX.

VIdimus quanto molimine per pacis imaginem fallens Satan ministros subornauerit suos [a] *velut ministros iustitiæ*, asserētes noctem pro die, perfidiam sub prætextu fidei, Antichristum sub vocabulo Christi, vt (dum cæca & latebrosa fallacia circumducti mentiuntur) veritatem subdole frustraremur: serpsit in dies occultis accessibus erroris Spiritus, nouásque nescientibus tenebras infudit, vt qui cum Euangelio Christi non stabunt, judicio eius iusto *in mortis vmbra* ambulantes habere se lumen existimarent: at qui sponte caligantibus [b] ἐνέργειαν πλάνης immiserat Dominus, se prorsus ἀμάρτυρον esse noluit; apud religiosas mentes & simplices in compendio semper fuit errorem deponere, & inuenire atque eruere veritatem, quæ semper supra est, deorsúmque mendacium esse cogit, & vndecunque testes aduocat. Potuit igitur aduersus ipsos Epistolarum propolas efficacissimum testimonium dare Romanæ Ecclesiæ codex, [c] in quo nullis nisi tredecim pontificum, n. Siricij, Innocentij, Zosimi, Bonifacij, Celestini, Leonis, Hilari, Simplicij, Gelasij, Anastasij secundi, Symmachi, Hormisdæ, & Gregorij iunioris decretalibus ad Leonis IV. [d] tempora locus fuit; in hunc enim intuentes circa A.D. 865. collegerunt Episcopi Galliarum Pseudo-Isidori merces, quæ tunc temporis prostare cœperant, vim Canonum habere non posse, quia *in toto codicis Canonum corpore non continebantur descripta*. Hinc etiam factum vt Concilij Aquisgranensis A.D. 816. congregati patres, cap. 8. & 9. [e] Isidoro tribuerint quæ Anacleto accepta ferre debuissent, si vel extitissent, vel fidem apud ipsos inuenissent mendacissimi mercatoris collectanea; & cap. 10. citauerint ex Hieronymo *in epist. ad Titum* quæ scripsisse fingitur Anacletus idem epist. 2. & cap. 11. & 12. professi fuerint se excerpsisse ex Hieronymi epist. *ad Oceanum*, & Augustini libello *de pastoribus*, quæ Pseudo Fabianus secundæ suæ epistolæ inseruit; & cap. 30. 31. 36. & 99. Isidorum auctorem agnouerint [f] eorum quæ Pseudo-Anacletus in tertiam, Pseudo-Fabianus in secundam; Pseudo-Euari-

a 2. Cor. 11. 15.
b 2. Thess. 2. 11.
c extant eiusdem exemplaria Moguntiæ primum, deinde Parisiis excusa.
d ad A. D. 847. Leo meminit *Syluestri*, omittit autem Bonifacium & Anastasium. vide dist. 20. C. *de libellis*.
e Isid. offic. cap. 6. & Pseudo-Anaclet. epist. 2.
f Isidor. Sentēt. lib. 3. cap. 38. 39. & 46.

ſtus in ſecundam, Pſeudo-Anterus in vnicam ſuam epiſtolam tranſtulit.

a lib.1.cap.15. b parte 2.c.7. Eodem conſilio Epiſcopi Pariſiis[a] anno 829. & Aquiſgrani anno 836. Concilium [b] celebrantes, deprompſerunt ex Proſpero *de vita contemplatiua lib.2.cap.9.* quæ nunc in Pſeudo-Urbani farragine leguntur, nondum enim prodierat qui Urbani nomine ad impoſturam & libidinem abuteretur: forte aliquot epiſtolas procuderant Moguntini artifices, verbi gratia Pſeudo Fabiani II. ad quam Aquiſgranenſis Synodus reſpexiſſe videtur, vt ſupra monuimus; ſed nulla tum Urbani, nulla Joannis tertij nulla forte aliorum plurimorum nomine vulgata erat.

c A.D.853. 26.April. Hac etiam mente Sueſſione [c] ſub Leone IV. habitum Concilium ex Innocentij epiſtolis *ad Victricium* & *ad Epiſcopos Macedoniæ* citanda putauit, quæ Pſeudo-Iſidorus in Pſeudo-Marcelli epiſt. priore, & Pſeudo-Damaſi epiſtola *de Chorepiſcopis* deſcripſerat. Quid quod Benedictus ille Leuita, quem omnium primum merces has, ſi non conquiſiuiſſe, ſaltem expoſuiſſe veriſimile eſt, noſtram de Epiſtolis ſententiam plane confirmare videtur? [d] *Maxime,* inquit, *trium vltimorum Capitula iſtorum librorum Apoſtolica ſunt cuncta auctoritate roborata, quia his cudendis maxime* [e] *Apoſtolica interfuit legatio. Nam eorum nomina præter trium, id eſt* [f] *Leonis, Sergij & Gregorij hic non inſeruimus, liceat ea per ſingulos conuentus inſerta inueniſſemus, vitantes legentium atque ſcribentium nomina: Si quis autem plenius ea noſſe voluerit, illorum legat authentica quibus illa inſerta reperiet.* Cur vero horum trium mentionem fecit, reliquorum pepercit nominibus Benedictus? Finxit nimirum ſe Lectoris faſtidium vitare, eiúſque ſubleuandi cura teneri: quidſi veteratorem agere, pióſque omnes fallere voluit? *Ipſe Benedictus Leuita* (inquit [g] Baronius) *etſi ex Iſidori collectione accepit multa: tamen bene conſcius, auctoritatem illarum epiſtolarum haud adeo conſtantem, ſed nutare admodum, nunquam aliquem illarum citauit auctorem vt fecit in reliquis, quarum fides conſtans eſſet, Rom. pontificum epiſtolis, Innocentij, Leonis, Gelaſij, Symmachi atque Gregorij, citans ac nominans earum auctores; ſed & magna cautela quod ſciret ex eis accepta haud adeo haberi firma, curauit (vt ipſe in fine teſtatur) eadem auctoritate Apoſtolica confirmari.* Non igitur Lectori, ne tædio vllo afficeretur, ſed ſibi, ne impoſtor à Lectore deprehenderetur, cautum voluit Benedictus; optima autem cautio viſa eſt Papalis auctoritatis, quam contra nemo tunc temporis hiſcere audebat, obtentus; cum itaque nullam aliam ad impoſturam faciendam viam munire poſſet Capitularium conſarcinator, ſua commenta Apoſtolicæ ſedi probari ſcripſit, Romanámque Eccleſiam ſecum falſi crimine teneri, quam epiſtolarum in eius gratiam confictarum patrocinio carere maluit, & (ſi Baronio [h] credamus) obtinuit.

d ad finem 7. libri capitul.
e Autgarius ſcil. Moguntinorum Epiſcopus ſedis Rom. legatus.
f Sedit n. Gregorius IV. ab A. D. 828. ad 844. Sergius ab A. D. 844. ad 847. Leo IV. ab anno 847. ad 853. quo (menſe Auguſto) ipſi ſucceſſiſſe dicitur Ioanna.
g A.D.865. §.7.
h Ibid.

Harum aliquando teſtimoniis (vt ſupra vidimus) vſus Gallorum omnium ſuo tempore doctiſſimus Hincmarus, re penitius perſpecta, (cum commentitias pleno ore pronuntiare, atq; exerto brachio quas ſemel admiſerat confodere puderet) eas tandem auctoritate omni

ſpoliare

ſpoliare conatus eſt: reſtituit itaque veris auctoribus, quæ Pſeudo-Iſidorus aliis addixerat ſententias. Exempli cauſa, libri quinquagintaquinque capitum, cap. 12. 23. 25. 36. Gregorium magnum ſcripſiſſe decernit, quæ Pſeudo-Dionyſius epiſt. 2. Pſeudo-Felix quartus epiſt. 1. Pſeudo-Euariſtus epiſt. 2. Pſeudo-Stephanus epiſt. 2. Pſeudo-Fabianus epiſt. 3. ſibi vendicauerant. Deinde docuit epiſtolas non modo receptis Canonibus ſed inter ſe contrarias eſſe, [a] *Scriptum eſt*, inquit, *in præfatis epiſtolis, vt accuſationes Epiſcoporum non recipiantur, & in eiſdem habetur qualiter recipiantur, & vt à ſuis ouibus Epiſcopi accuſari non valeant:* Et paulo poſt, *In eiſdem epiſtolis ſcriptum eſt non debere vel poſſe Synodum ſine iuſſione vel conſenſu Romani pontificis: & ſacri Nicæni* [b] *Canones dicunt; Bene placuit annis ſingulis per vnamquamque prouinciam bis in anno Concilia celebrari* &c. Tertio monuit eaſdem epiſtolas in multis Hincmari Laudunenſis eas receptis Canonibus æquantis propoſito aduerſari, [c] *deuitans*, inquit, *prolixitatem Epiſtolæ, per ſingula, ſicut poteram, tibi oſtendere de his quæ collegiſti, illa ipſa te redarguere quæ putas plurimum tecum facere, de quibuſdam tibi tantum ex his quæ collegiſti, ſpecialiter reſpondebo &c.* 4. Obſeruauit ipſummet earum Collectorem, eas reliquis decretalibus æquiparare non auſum fuiſſe; *Differentiam* [d] *quoque*, inquit, *inter epiſtolas quas collegit, & ſacros Canones, ex verbis B. Gelaſij, quibus & ſua verba interpoſuit, fecit.* Denique inſinuauit ſe alia habere quæ & epiſtolis & de ipſis earum patrono obiicere poſſet, quæque ſilentio premere maluit, quam promere (veritus Romanæ Curiæ quam totis viribus propugnabat Carolus Caluus offenſionem: *de cuius* [e] *ſcilicet* (inquit) *Iſidori dictis, ſed & de Epiſtola Damaſi quam ſuæ præfationi ſuppoſuit, & collectioni præpoſuit, quædam poſſem prolixius oſtendere, ſed cum ad ea quæ huic ſunt opus, Apoſtolicæ ſedis, Leonis & Gelaſij, ac cæterorum pontificum Rom. poſt Damaſum ſufficientiſſime auctoritas & explanatio ſuppetat, ſuperfluum duxi non neceſſaria in medium deuocare.*

Nicolaum primum, vtut Gallicanorum Epiſcoporum argumentum reſponſione contentioſa ſubuertere conatus fuerit, in eadem cum ipſis de epiſtolarum à Pſeudo-Iſidoro collectarum auctoritate ſententia fuiſſe nonnulla ſunt quæ ſuadeant: Primò enim epiſtolæ Clementis nomine ad Iacobum ſcriptæ teſtimonio idque ſemel vtitur, ita tamen vt abſtineat ab appendice quam Epiſtolarum ſuppoſitor Ruffini verſioni attexuit; idem de Ioanne VIII. pronuntiare poſſumus. 2. De appendice illa, reliquiſque Clementis, Anacleti &c. nomine ſcriptis epiſtolis nullibi meminit: Imo, ſi Baronium [f] audiamus, *ab ipſa quidem Iſidori collectione conſulto viſus eſt abſtinuiſſe, quippe cum in his controuerſiis frequens eſſet, in quibus de appellatione ad ſedem Apoſtolicam ageretur, & ex illis epiſtolis multiplicia ſuppeterent eadémque fortiſſima teſtimonia ſanctiſſimorum pontificum, eorundémque martyrum, quorum ſumma auctoritas in Eccleſia eſſe poſſet; abſtinuit tamen ab illis penitus, quas ſaltem dubias intellexiſſe non dubium ſit; illis tantum vſus de quibus nunquam in Eccleſia Dei fuerat dubitatum, quod illis* aduentitiis & recens inuentis *non egeret Eccleſia, cum eadem aliunde* ex germanis, ſince-

a cap. 20. in libri 55. capitum, contradictionem excuſat diſt. temporum rerum cauſarum, &c. at idem apud Frodoardum lib. 3. cap. 22. aperte aſſerit à Laudunenſi *collectas ſententias inter ſe diſſonas & contra Euangelicam & Apoſtolicam atque Canonicam & Apoſtolicæ ſedis auctoritatem immiſſas.*

b Concil. Nicæni, can. 5. Ibid Hincmar. citat Concil. Chalced. c. 19. Antioch cap. 20. Afric. c. 62. Innocent. epiſt. 2. c. Leon. epiſt. 84. c. Greg. epiſt. 1. 2 lib. 7. Ind. 2.

c ad finem eiuſdem capitis.

d cap. 24.

e Ibid.

f A.D. 865. §. 7.

ris, omnino legitimis, securis, certísque *Romanorum pontificum Epistolis abundanter accipere licuisset* &c. 3. Sententias, quas Pseudo Isidorus antiquissimorum vrbis Episcoporum esse finxit, aliis recentioribus adscribit; quod nunquam fecisset si posteriores hos priorum verba mutuatos esse credidisset: postremam hanc obseruationem exemplis aliquot in medium ex ipsis Nicolai epistolis adductis confirmare conabimur. Is ergo postquam epistola octaua verba epistolæ * Damasi in causa Maximi Cynici scriptæ descripsit, epist.9. [a] ex Gregorio *de descensu Domini ad Sodomitas*, quædam mutuatur quæ Pseudo-Euaristus epistolæ secundę inseruit; Epist.10. citat ex epist.3. Bonifacij I. quæ apud Pseudo Julium epist.2. leguntur. Epistola [b] 32. citat ex Innocentij epist. 7. quæ Pseudo-Damasus habet epist.5. [c] Epistola 30. & 40. citat ex epist. 2. Bonifacij I. quæ Pseudo Julius scripsisse dicitur epist.2. Epist. 40. citat epistolam Julij ad Orientales quam Athanasius in apologiam suam secundam transtulit, nulla earum quas Pseudo-Isidorus Julio supposuit mentione facta. Ibid. citat ex epist. 1. Zosimi quæ Pseudo-Damasus habet epist.5. Epist.42. citat ex epist. 2. Innocentij quæ Pseudo-Marcelli epist. 1. exhibet, & ex epist. 84. Leonis quæ Pseudo Julius habet epist.1. Epist. [d] 4. appendicis citat ex epist.18. Innocentij & Leonis 84. quæ à Pseudo-Melchiade ad Hispanos, Pseudo Julio epist. 1. & Pseudo-Athanasio ad Felicem II. scripta dicuntur. Cap. [e] 55. resp. ad Consulta Bulgarorum ex epist.2. Celestini petit quæ in Pseudo-Fabiani epist. 2. leguntur. Idem in Adriano [f] II. obseruare licet, cuius epist.27. Leonis epistolis 1. & 2. restituit quæ compilauerant Pseudo-Soter epist. 2. & Pseudo Damasus epist.5.

* excidit epist. illa.
a Indict. 15. A.D.866.
b post A. D. 863.
c A.D.865.
d A.D.863.
e A. D. 866.
f A. D. 872.

Post A.D. 900. præualente pontificiorum lucifugarum factione, spissescentibúsque quas in dies eructabat Satan tenebris, præsumptionis & contumaciæ studio factum est vt plures praua & falsa defendere, quam ad recte monentium patrum facta & verba consentire mallent: itaque vix [g] duos inuenias qui (ad Concilij Basiliensis tempora) contra torrentem niti, & veritatis oculos ferientes radios admittere ausi sint. Tandem ille ipse, quem Æneas Syluius de gestis Concilij Basiliensis *Eugenianorum Herculem*, id est Papalis partis ὑπερασπιστὴν vocauit, Nicolaus de Cusa [h] Cardinalis, caput extulit, nonnullásque Pseudo Clementis n. & Pseudo-Anacleti epistolas censura, quam ad finem primæ Clementinæ descripsimus, notauit. Vide librum secundum de Concord. Cathol. capite trigesimoquarto, & librum tertium cap.2.

Eodem tempore vixit Henricus [i] Kaltheisen à Magdeburgensibus citatus, qui in tractatu, *an Imperium sit vnquam à Romanis ad Græcos translatum*, sic scripsit; *nunc (meo iudicio) illa de Constantini donatione apocrypha sunt; sed fortaßis quædam alia longa & magna scripta, S. Clementi & S. Anacleto attributa summis pontificibus; in quibus volentes Rom. sedem omni laude dignißimam plusquam expedit exaltare se penitus fundant; cum tamen omnino non videantur illorum sanctorum epistolæ, considera-tis con-*

g Marsilium Patauin. defens. pacis parte 2. cap. 27. Gobellinus in Cosmidromio.
h Scripsit de cõcord. Cath. initio Concil. Basil. id est circa A. D. 1432. obiit antè A. D. 1464.
i obiit A. D. 1465. teste Posseuino in Apparatu.

tis contentis in iis. Scribitur enim in epistolis Clementis quomodo Papa fuerit & Petri successor, & post Petri mortem ad S. Iacobum has fingit scriptor misisse epistolas, qui fuit frater Domini & Hierosolymorum Episcopus: & est tamen hoc omnino falsum, cum sit manifestum prius Petro Iacobum 8. annis finiuisse martyrio vitam. Scribit quoque ipsum Clementem successorem fuisse Petri, sed hoc idem in aliis quæ S. Anacleto adscribuntur legitur. Sed si hoc esset verum, quomodo Sancti viri, Hieronymus, Augustinus, Optatus Mileuitanus, & cæteri, qui omnium pontificum Rom. catalogum posuerunt, hoc ignorassent, qui Clementem non interserunt, vel saltem non immediate post Petrum ponunt, si ipsas aut tunc vidissent, aut pro authenticis habuissent? Inuenitur insuper in ipsis Epistolis de Episcoporum à Sacerdotibus differentia, quæ tamen longo tempore post hunc (vt Hieronymo placet & Damaso) in Ecclesia orta est.

Hunc secuti Joannes [a] de Turrecremata Cardinalis, Desiderius Erasmus, Joannes Driedo, Claudius Espencæus, Didacus Couarruuias, aliísque nonnulli, quorum censuras suis quasque locis inseruimus.

[a] obiit A.D. 1468. teste Bellarm. de script. Eccl.

Erasmi vestigia pressit [b] Gregorius Cassander Coloniensis Theologus in *defensione libelli de officio pij viri* §. Quod autem &c. *De reliquis* (inquit) *quæ Clementis, Anacleti, Euaristi, Alexandri, Telesphori &c. nomine circumferuntur, quî credi possit, vt ea homo veritatis & sinceritatis amantissimus tantopere probet, cum pleraque eorum, & olim ab ipsis pontificibus inter Apocrypha sint reiecta, & postremis hisce seculis nostráque etiam ætate à viris prudentissimis & doctissimis adiectis grauissimis & firmissimis rationibus in dubium sint reuocata.* Et paulo post, *Erasmi vero nostri de his scriptis iudicium omnibus notum est, quare illud adducere nihil attinet* &c.

[b] circa A.D. 1563.

Antonius [c] Contius Regius iuris in Academia Biturigum Cuborum professor, idem de Epistolis iudicium tulerat in præfatione quam notis suis in iuris Canonici corpus præfixam voluerat; at suppressa est à Censoribus Belgis; quorum consceleratas manus subterfugiens annotatiuncula etiam nunc testatur, eos quorum eminet audacia atque proiecta est, à consiliis malitiæ se deseri: Sic enim totidem verbis Contius in dist. 16. c. *septuaginta. Multas supra in præfatione rationes adduxi, quibus omnes pontificum, qui Syluestrum præcesserunt, decretales falsas esse manifeste ostendi.*

[c] circa A.D. 1570.

Joan. Carolus [d] Bouius Ostunensis Episcopus, quam de Pseudo-Clementis epistolis sententiam probaret, docuit in præfat. quam Constitutionum libris à se in Latinum sermonem translatis præposuit. *Relictæ nobis sunt* (inquit) *aliæ Epistolæ Clementis nomine inscriptæ, ex quibus Rom. pontifices & Triburiense Concilium, atque Vasense aliqua transtulerunt. Quas tamen certum est non esse eas, quarum meminit Epiphanius in primo [e] contra hæreses libro: in quo scribit laudari in ijs epistolis virginitatem, atque omnes Prophetas, ex eóque sumi argumentum contra Hebionem illos vituperantem. Quæ quidem in iis peruulgatis Epistolis non legimus; leguntur autem in eis multa translata ex itinerario, quæ illarum auctoritatem reddunt*

[d] circa A.D. 1564. paulo ante Concilij Tridentini exitum.

[e] hæresi 30.

a vide epist. 4. & recognit. lib. 6.

lexiorem: in [a] *quibus vnum de quotidiana lotione corporum, quasi ea ad mentis munditiem pertineat, est omnino non ferendum. Hebionitæ enim cum quotidianos baptismos haberent, corruptis Clementis libris Petrum fecerunt illorum baptismorum auctorem* &c.

b circa A.D. 1580.

Antonius [b] Augustinus Tarraconensis archiepiscopus, etsi Epistolarum omnium patronus esse videatur, multa tamen in Hadriani primi collectionem annotauit, quæ plurimarum auctoritatem vehementer labefactent. Exempli causa, In cap. 7. accusationis ordinem &c. *Ego suspicor* (inquit) *ex Constit. vlt. Honorij & Theodosij lib. tit. 2. Codicis Iustiniani (si tempora patiantur) sumpta hæc esse omnia, aut eam constitutionem Eutychiani verbis conscriptam fuisse* &c.

In cap. 8. *Videntur esse hæc verba sumpta, si tempora paterentur, ex verbis Aniani interpretis nouellæ Valentiniani & Marciani, neminem exhiberi* &c. In hæc verba cap. 16. *Nullum alterius iudicis* &c. *Eorum pontificum verba nescio quomodo in Constitutionibus Gratiani & aliorum imperatorum leguntur, libro septimo tit. 48. capite vltimo Codicis Iustiniani, quo Zephyrinus est multis seculis antiquior; (fuit enim Seueri Imperatoris tempore) legibus seculi ait fuisse constitutum; eandem refert totam aperte Gregorius lib. 11. c. 54. epistola 52. registri; Aniani verbis videntur nostri delectati, aut Anianus nostrorum pontificum verbis* &c.

In cap. 22. *Hæc postea verba inuenimus in Constitut. 41. Honorij & Theodosij libro 16. tit. 2. Codicis Theodosiani: quomodo hæc in pontificias constitutiones inserta sint ignoramus.*

In capite 23. *Antiquior* patriarcharum *mentio extat in Clementis & Anacleti epistolis, quibus mira quædam referuntur, mihi valde ignota: fuisse aliquando apud Ethnicos* Archiflamines, *siue* primos flamines, & primos quosdam legis Doctores: *Sic enim est in epistola prima Clementis ad Iacobum fratrem Domini, & in eisdem vrbibus à Petro Apostolo accepisse, vt* Primates *vel* Patriarchæ *constituerentur Episcoporum: at in quibus alij minores* Archiflamines *essent, illic* Archiepiscopos *constitui; in singulis alijs vrbibus singulos Episcopos. Hæc Gratianus distinct. 80. c. 2. Burchardus libro primo cap. 155. & Anselmus lib. 6. c. 105. Nec minor nascitur admiratio ex verbis Anacleti epist. 2. Prouinciæ multo ante Christi aduentum tempore diuisæ maxima ex parte* &c.

In capite sunt prouinciarum vbi dudum primates legis seculi *erant &c. qui ad aulam Imperatoris vel regum confugere non poterant* &c. Patriarchas *vel* primates *esse iusserunt: reliquæ metropolitanæ ciuitates quæ* minores iudices *habebant, licet maiores* comitibus *siue* comitatibus *essent, haberent Metropolitanos suos, &c.* patriarchas *vel* primates *esse iusserunt: Hæc etiam refert Gratianus distinct. 99. c. 1. Anselm. lib. 6. cap. 106. Iuo parte 4. 3. 1. Panorm. & 5. 53. decreti. Idem Anacletus epist. 3. Tomum se ait hac de re conscripsisse, in quo enumerat primas ciuitates quæ à sanctis Apostolis & à B. Clemente siue ab ipso primates prædicatores acceperant. Mox in communi nomine gentium & Christianorum in rebus refert; Mox de tribus primis sedibus siue Ecclesiis, Romana, Alexandrina, & Antiochena notiora conscripsit: In his omnibus quæ aut subdita sunt, aut ita obscura vt nullam vtilitatem afferant,*

in ea

in ea sententia sum, vt cupiam ex Gratiani decreto tolli, vt alia pleraque, quæ magis Lectores perturbant quam docent; multorum enim capitum lectione in eo libro non releuamur, sed oneramur; quibus facile carere potuimus.

In cap. 31. *Videntur esse verba mutuata (si tempora paterentur) ex Constit. 19. Valentiniani & aliorum Impp.* &c.

In cap. 34. *Quod in fine dicitur* de appellatione eius qui ad supplicium ducitur, *non videtur Pontificij iuris esse, sed ex iure ciuili arreptum, & in suprascriptis epistolis insertum. Postea incidi in Aniani interpretationem Constit. Codicis Theodosiani & in eis hæc fere omnia inueni tit. 8. lib. 11. C. 1, 2. & 3. Constantini Imp.* &c.

In capite 36. *Epistola Damasi ad Aurelium Carthag. posita initio Conciliorum plerisque suspecta est, & aliæ nonnullæ antiquiorum Damaso pontificum.*

In cap. 47. *Eadem verba inuenio vt interpretationem Const. 3. Imperatoris Constantini lib. 9. Tit. 1. Codicis Theodosiani in editione siue collectione Aniani, cuius hæc verba sunt sub Alarico rege Gothorum; prius fuerat Constit. 5. Fuit autem Fabianus Constantino multo antiquior, vtpote qui sub Maximino & Gordiano Africano vixit; Xystus III. tempore Valentiniani Imp.* &c.

In cap. 53. *Sunt hæc Aniani verba libro nono tit. 30. Constit. 1. Codicis Theodosiani siue tit. 40. in integro libro: mirum autem est verba Aniani & Const. Constantini Imperatoris vsurpari ab antiquioribus pontificibus.*

In cap. 63. *Quod vero de* epist. Clementis ad Jacobum *controuersia est apud quosdam, incertum relinquimus; antiquissimam esse nobis constat, & multa ex ea ab aliis relata; & interim dum non reprobatur à Rom. sede, à nobis non reijcitur.*

Sunt tamen quædam loca in epist. Clementis quæ videntur ab alijs esse adiecta ex libris Recognitionum *ipsius Clementis, quos libros ab antiquis patribus non inuenimus relatos atque receptos: quin potius, vt* Canones Apostolorum & Clementis Itinerarium, *à Gelasio & Rom. Synodo notantur, atque apud Grat. dist. 15. c. 3.* Plura alij ex eiusdem Clarissimi viri operibus aliis eruent veritatis testimonia.

Robertus Bellarminus [a] Cardinalis in controuersiarum libris epistolarum auctoritatem pro virili propugnauit, hanc tamen ipsi aduersus eas confessionem extorsit diuina veritatis vis; [b] *aliquos errores in has Epistolas irrepsisse non negauerim, nec indubitatas esse affirmare audeam.*

a A.D. 1577. vel paulo post.
b de Rom. pontif. lib. 2. cap. 14.

Cæsar Baronius Cardinalis, Annalium πολυϑρύλλητος scriptor, plurima nobis aduersus epistolas nonnullas, quæ prout occasio fuit ad finem epistolarum Pseudo-Clementis, Pseudo-Melchiadis, Pseudo-Marci, &c. retulimus; pauca addenda sunt quæ & Collectoris & collectionis epistolarum auctoritatem quasi impacto ariete subruant.

A.D. 102. [c] §. 11. *Isidorus non ille sanctus Episcopus Hispalensis, vt multi nominis decepti sunt opinati, sed ille dictus cognomento* Mercator, *vt suo loco dicemus, Collectionis* auctor est &c.

A.D. 865. §. 5. *Certum est,* [d] *quod quæ antiquior est facta collectio epistola-*

c post A.D. 1585. hæc scripsit Baron.
d scripsit hæc post A.D. 1600.

rum decretalium Romanorum pontificum, atque Canonum diuersorum Conciliorum, id sibi nomen vendicauit, vt eiusmodi volumen, liber siue *Codex Canonum, aut* corpus Canonum *diceretur, aucta accessione aliarum qui postea vixerunt Romanorum pontificum epistolarum, & aliorum quæ postea sunt celebrata Canonum Conciliorum. Quæ autem antiquior & vberior apparuit collectio epistolarum Romanorum pontificum & Canonum diuersorum Conciliorum, fuit Cresconij, de qua suo* [a] *loco superius dictum est, quæ aucta multorum Canonum & epistolarum accessione in nomen illud transijt, vt* liber Canonum *seu* corpus Canonum *diceretur. Cúmque plures aliæ compilatæ fuerint Canonum collectiones, quæ cæteris opulentior edita est ab Isidoro cognomento* Mercatore *continens Epistolas antiquorum Romanorum pontificum, incipiens à Clemente longe recentior fuit, testante id Hincmaro Rhemensi Archiepiscopo, vtpote quæ non ante Carolum Magnum ab Hispania in Gallias fuisset delata per Ricolphum* [b] *Archiepiscopum Moguntinum: sic enim ait in Epistola ad Hincmarum Laudunensem Episcopum,* sicut de libro &c. *Qui autem ex dictis Epistolis ab Isidoro primum editis collegit capitula, eáque intulit in libros Capitulares regum Francorum, fuit* Benedictus Leuita, *qui id de seipso testatur in præfat. lib. 5. eorundem Capitularium: qui scripsit (vt vidimus) tempore filiorum Ludouici Pij Imperatoris, Ludouici, Lotharij atque Caroli, vbi ait,* Hæc vero capitula &c. *Merces illas nimirum (vt audisti ab Hincmaro) Isidori Mercatoris per Riculphum primum illatas in Gallias ex Hispania; Ne quis* [c] *calumniari possit ab Ecclesia Romana aliquid huiusmodi commentum esse. §. 6. Porro eundem Riculphum Moguntinum Episcopum vixisse temporibus Caroli Magni eiusdem temporis complura monumenta certam fidem faciunt, atque inprimis testamentum eiusdem Caroli Magni, cui inter alios idem Riculphus subscriptus inuenitur, idémque interfuisse inuenitur Concilio Moguntino cui præfuit, habito anno salutis* 813. *item VVormatiensi, cuius & mentio habetur in* [d] *libro septimo Capitularium, vbi pro* Riculpho *errore scriptoris* Triculphus *nominatus legitur* Archiepiscopus Moguntinus. *Successit hic S. Lullo anno Domini* 786. *vt* [e] *antiqui notant Annales atque Hermannus Contractus, idémque tertius numeratus à S. Bonifacio eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopo & martyre. Cum igitur ante Riculphum Isidori Collectionem non nouerint Galliæ Hispaniis proximæ, minúsque Italia, coniectura est Isidorum illum haud pridem vixisse atque scripsisse, eámque ita primum vulgatam esse per Riculphum qui attulit, inde per Benedictum qui intulit in libros Capitulares, & demum per Hincmarum iuniorem Episcopum Laudunensem nouissimum vsque ad hæc tempora Collectorem, quem Hincmarus Rhemensis qui emunctas magis nares habuit in multis redarguit, suggillans eam qua vsus est Isidori Collectionem, cuius rei causa accusatus est. Nam de eo Frodoardus in historia Rhemensi* [f] *cap.16. in fine hæc habet:* Deinde quod

a A. D. 527. §. 76.

b nō per Riculphum allatam dicit Hincmarus sed ab eo disseminatam: vide supra proleg. 5.

c hanc rimā ibid. obstruximus.

d lib. 7. c. 205.

e ergo corrigēdum quod scripsit Card. Not. Martyrolog. ad 16. Octobr. Lullum A. D. 787. viuere desiisse.

f in quod exemplar Frodoardi inciderit Baronius nescio, libro tertio ab initio ad finem de Hincmaro agit, cap. 16. nihil nisi epist. ad Carolum ab Hincmaro aduersus Gothescalcum scripta continetur, cap. 21. & 29. meminit Apolog. Hincmari ***aduersus obtrectatores qui calumniabantur eum quod nollet auctoritatem recipere decretorum pontificum sedis Romanæ,*** &c. cap. 22. referuntur verba Hincmari protestantis se ***decret. epistolas, & venerabiliter suscipere, & venerabiliter suscipiendas dicere & scribere*** &c. at nullibi verba à Baronio citata reperio.

Pontifi-

Pontificum Romanorum epistolas Decretales contemnebat accusatus; contra professus & protestatus est, se cum maximo honore has admittere, tenere & approbare: *Hac scilicet occasione ea ipsum iniustum nota apparet, quod se Isidori eam collectionem minime in omnibus probare significasset.* §.7. *Qui autem primus excerpta ex eis* epistolis *decreta cum titulo edidit Romanorum pontificum quorum nomine censerentur, fuit (quem diximus) Hincmarus Laudunensis Episcopus, vt apparet ex epistola seu libro contra ipsum scripto ab Hincmaro Rhemensi, qui eam Laudunensis lucubrationem accipiens, non sine stomachatione legit, quam & in pluribus arguit. Laudunensem vero secuti sunt alij, vt qui sequenti seculo scripsit Burchardus; & post ipsum alij, qui nomina* [a] *ipsorum Romanorum pontificum singulis capitibus præfixerunt, quod & omnium nouissimus æque præstitit Gratianus.* §.8. *At vero ex multis eas reddi suspectas epistolas quæ dicta sunt secundo Annalium tomo, dum de singulis mentio facta est, satis est demonstratum, simúlque ostensum, illis non indigere S. Romanam Ecclesiam, vt (si falsitatis arguantur) suis ipsa* [b] *destituatur iuribus & priuilegijs, cum (etsi illis careat) ex legitimis germanisque* [c] *aliorum Romanorum pontificum epistolis decretalibus satis supérque corroborata consistat. Cæterum quod excerpta ex illis capita à Benedicto Leuita primum vt Canonibus consentientia probata essent (vt ipse testatur) auctoritate* [d] *Romanorum pontificum, quod & à posterioribus factum est collectoribus, eadem vsu potius recipi contigerunt, quam constanti ipsarum firmitate. Verum quod his temporibus, cum recens haberetur earum editio, nec perfecte in omnibus cognita essent, nondum admota lucerna Cleanthis, & ex parte tantum eas recipiendas negarent, quod extra corpus Canonum, suo seorsum volumine positæ haberentur, hanc obiectionem ipsorum magni posse esse momenti Nicolaus considerans, dum reliquæ omnes Romanorum pontificum extra positæ decretales abolerentur,* [e] *vna ista sententia, rescripsit ad eos epistolam decretalem magni ponderis* &c.

a non modo Pseudo-Isidori commētis, nomina pontificum præfixerunt, sed nouis à se forsan excogitatis.

b nulla peculiaria habuit à Christo.

c quarum omnium prima A. D.385. data est.

d scilicet Rom. Papas auctoritate sua ad probanda commenta insulsissima abuti non puduit. Euge Baroni.

e non abolebantur aliæ epistolæ pontificum per Gallorum obiectionem, sed vim legis Ecclesiasticę non habere dicebantur: itaque Sophistam egit Nicolaus in pessima causa.

Idem in notis Martyrol. ad 4. April. *Errasse arguitur Vasæus, qui hunc* Isidorum Pacensem, *illum esse putauit Isidorum qui collegit Epistolas Romanorum pontificum atque Concilia, qui & in eius voluminis exordio commentariolum edidit* de ordine celebrandi Concilij. *Errant & Hincmarus Rhemensis Episcopus, Trithemius, & alij qui illam collectionem tribuunt Isidoro Hispalensi. Id quidem in primis refellitur, quod Braulius, & Ildephonsus qui illis vixere temporibus, catalogum texentes scriptorum ipsius, nullam prorsus mentionem de eo opere habuerunt. Insuper omnis de ea re dubitatio tollitur, dum auctor operis ibidem agens* de ordine celebrandi Concilij, *recitat** *verba primi Canonis vndecimi Concilij Toletani, atque etiam in præfatione meminit Agathonis Papæ: porro longe ante eius Synodi ac Papæ Agathonis tempora Isidorus Hispalensis ex humanis desierat. In antiquis manuscriptis Codicibus hunc Isidorum collectorem Conciliorum* Mercatorem *cognomento dictum inuenimus, vt in his quos in nostra Bibliotheca habemus; at in nuper impressis non* Mercator *sed* peccator *inscriptus reperitur, secundum*

* recitat verba tituli non capitis. *Archidiaconus*, inquit, *lecturus est can. Toletani Concil.* II. *era.* I. Ne tumultu Concilium agitetur; *quo Canone perlecto statim Concil. Ephes. ex ordine perlegetur &c.*

morem nonnullorum antiquorum patrum qui humilitatis ergo ſe ſic inſcribere & ſubſcribere conſueuerunt. Irrepſit puto error vt Mercator *pro* Peccator *ſit ſcriptus. Cum autem eiuſdem Collectionis auctor recenſendo in ſua præfatione Synodos vniuerſales ſextam vltimo loco ponat, manifeſtum eſt poſt dictam ſextam Synodum vixiſſe nec ad ſeptimæ tempora perueniſſe: Quam ob cauſam cum Collectores ſacrorum Canonum recenſemus, quintum hunc ordine numeramus, primóque loco ponimus Dionyſium exiguum, inde Ferdinandum Diaconum, tertio Martinum Bracarenſem, 4. Creſconium, ac demum poſt hos omnes Iſidorum,*&c. Vide & ad 16. Octob.

a A.D.1607. Auctor epiſtolæ nomine [a] Gallo-franci *pro libertate ſtatus & Reip. Venetorum* ad Philenetum ſcriptæ pag.10. *Horum Canonum* (Si quis Sacerd. *cauſſ.11.q.1.&* Clericos *cauſſ.3.q.4.*) *fides ijs ſuſpecta eſt, qui vel eorum temporum doctrinam, vel auctorum ſtylum, vel ſtatum imperij non ignorant, vt etiam omnes illæ Epiſtolæ quæ Roman. pontificibus vſque ad Syricium Papam adſcribuntur pro dubiis & incertis, ne dicam ſuppoſititiis habentur, quemadmodum & liber qui inſcribitur* Canones Apoſtolorum, *à quibuſdam* liber de Epiſcopis *nuncupatus, in quo nonnulla de Clericorum criminibus referuntur* &c.

b A.D.1610. Edmundus Richerius, [b] Facultatis Theologicæ Pariſienſis Doctor, & Sorbonæ Syndicus in libello *de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate*, & pro eo Simon Vigorius in magno Conſilio regis Conſiliarius, in libello cuius titulus *Ex reſp. Synodali data Baſileæ &c. pars præcipua.*

c A.D.1613. Pag.28. [c] *Quam ridicule cauillatores Richerium reprehendunt, quod dicat ex Hincmaro*, paruam eſſe adhibendam fidem epiſtolis decretalibus ante Nicænam Synodum; *cum & ipſi de libro Damaſi de Clementis epiſtolis (licet ſæpiſſime in iure canonizatæ ſint) controuerſiam faciant*, &c. Et paulo poſt: *Epiſtolas Anacleti, tum multas alias cæterorum pontificum ante tempus Concilij Nicæni nullius eſſe fidei, facile eſt probare, quibus multas epiſtolas fuiſſe falſo tributas, ſcriptores Eccleſiaſticæ hiſtoriæ referunt* &c.

Pag.30. b. *Si ineptias quibus illæ epiſtolæ farciuntur conſideres facile deprehendes cuiuis alij competere potius quam ſanctiſſimo Patri* Anacleto.

Et pag.31. a. *Cæteris epiſtolis vix fidem adhibebit Lector diligens, in quibus multa ſuppoſita facile deprehendet, ſed volumine non commentariolo eſſet opus* &c.

Pag.113. b. *Monuimus has epiſtolas valde ſuſpectas. Epiſtolam Marcelli diligens Lector attendat, ſtatim iudicabit principium & finem ſibi non cohærere. Finis quidem epiſtolæ optimum patrem & ſanctiſſimum pontificem ſapit: Initio autem nihil agit, quam de his quæ ad maieſtatem ſummi pontif. ſpectant. Epiſtola* ad mala pullulantia reſecanda, (*vt ipſe ait*) *ſcribenda erat: at de ijs quæ initio ſcribit nullam fuiſſe controuerſiam apud Antiochenos, ex fine epiſtolæ apparet.* An ſit caput iuxta Apoſtolorum ſanctiones, vt nulla Synodus fieri poſſit præter eius conſenſum, *vt* Epiſcoporum iudicium ad eum referatur: *& paulo poſt*, Paſtoralis ergo cura officij nos admonet &c. *Illud* ergo *eſt verbum cauſatiuum, & illa verba* Paſtoralis cura officij, *indicant ſuper his quæ priori parte epiſtolæ dixerat eſſe decernenda;*

at quæ

at quæ sequuntur ad præcedentia nullo modo referri possunt. Quod satis demonstrat principium epistolæ esse suppositilium. Adde quod in Nicæna Synodo decretum est, quæ prouinciæ subsint Antiocheno Episcopo ex veteri consuetudine, vt prouinciæ occidentales Romano, quod videtur epistolæ Marcelli repugnare. Addam quod post Marcellum Synodus Antiochena, in qua Paulus Samosatenus damnatus est, longe ante Nicænam celebrata est inconsulto pontifice Romano. Postremo illud quod dicit de iudicio Episcoporum, quis non videt verba esse Sardicensis Concilij quinquaginta annis post Marcellum celebrati, quod omnium primum censuit iudicia Episcoporum ad sedem Roman. referenda? quod tamen nusquam priscis temporibus obseruatum tota testatur Conciliorum historia, vt supra monuimus. Quod si dixerunt eadem verba esse epistolæ eiusdem Marcelli ad Maxentium Tyrannum, quæ canonizata c.1. distinct.17. Quis credat hæc Marcellum maximo omnium tyranno, Christianorum persecutori acerrimo, scripsisse? Hoc rationi & sensui repugnat. Verba subijcere placet. Synodum ergo absque huius S. Sedis auctoritate Episcoporum quanquam quosdam Episcopos possitis congregare, non potestis regulariter facere; nec vllum Episcopum qui hanc appellauerit sedem damnari antequam hinc sententia finitiua procedat &c. *An ea verba* Synodus, auctoritas sedis Apostolicæ, congregatio Episcoporum, regulariter, Apostolica sedes, *conueniunt tyranno, à nomine Christiano alienissimo, vt & reliqua epistolæ, quæ conflata est tota ex locis Scripturæ, quam nauci non faciebat, & cuius sedis maiestatem ita magnificit, vt Marcellum sanctissimum Episcopum, custodiæ bestiarum præfecerit, quarum fœtore & pædore confectus interijt? Hæc absurdissima. Sed & huius epistolæ Ecclesiam puduit. Nam licet sit canonizata, tamen eius non fit mentio in lectione quæ recitatur in festo Marcelli.*

Idem in Apologia [a] aduersus M. Andream du Val parte 1. fol. 49. a. *Queritur quod Epistolis Anacleti vtor ad probanda ea quæ suscepi, & tamen iis quæ ad tollendam maiestatem pontificis faciunt me nequaquam fidem adhibere: sed homo oculatus non animaduertit me illas ex iure pontificio expromere, ac potius pontifices quam Epistolas Anacleti testes laudare. --in me bacchatur, quia asserui in epistolis quæ pontificibus tribuuntur ante Nicænam Synodum, multa suppositia reperiri, (vt ipsemet fatetur de epistolis Marcelli) quæ nec in Codice antiquo Canonum inserta sunt, c.* Si Romanorum *distinct.*19.

[a] A.D. 1615.

Et fol. 51. a. *Respondeo primo, certum esse huiusmodi epistolas nostro seculo minime confictas esse, permultaque in his contineri quæ vera esse possunt.*

Secundò, Auctores illarum epistolarum potuisse hæc à Ruffino aut aliis antiquioribus desumere: sed quod putat aduersarius maximi momenti ad eis fidem adrogandam, nimirum quia omnes in describenda pontificis auctoritate conueniant, idipsum est quod illas fictitias conuincit, propterea quod omninò παρέργως, & extra propositum, de illa concorditer agant, quamuis in aliis rebus maxime dissentiant. Hoc autem argumento est, excogitatas ab Isidoro Mercatore, atque aliis fautoribus absolutæ Monarchiæ, vt notaui in epistolas Marcelli.

Et parte 4. pag. 210. *Quod (ex epistola Marcelli) à Marcello* Synodos

abſque ſententia EpiſcopiRom.non habendas,*conſtitutum probare tentat amicus noſter, ſatis in meo commentario refutaui, atque probaui illam Epiſtolam fictitiam. Certe Doctor noſter fatetur verba, ex quibus probabam falſam*, eſſe ſuppoſita, & ab aliquo impoſtore & deprauatore addita. *Primam autem partem prioris epiſtolæ commentitiam eſſe apparet, quod ſubſequentia antecedentibus nullo modo cohæreant. In principio profitetur ſe* ad reſcindenda mala *ſcribere, & tamen de iis nullo modo agit, tantum admonet* orationis charitatis & hoſpitalitatis. *Dicebam autem Marcellum ſcripſiſſe* ab Apoſtolis conſtitutum ne abſque ſententia Epiſcopi Rom. Synodi haberentur. *At nulla de hac re extat memoria, vel in tota Scriptura vel in Canonibus Apoſtolorum.*

Paucula hæc ex ipſo pontificiorum (inter quos nonnulli infenſiſſimi veritatis hoſtes fuere) ſinu petita teſtimonia ſufficiunt; vt cum Theodoreto [a] concludere liceat, ἔοικεν ἀτεχνῶς τοῦτο τὸ θαῦμα τῷ τοῦ γενναίου Σαμψὼν προβλήματι. ἐκ στόματος ἐσθίοντος ἐξῆλθε βρῶσις, καὶ ἐξ ἰσχυροῦ γλυκύ· ταῦτα γὰρ δὴ κατὰ τοῦ ψεύδους, ὑπὸ τοῦ ξυνηγόρου ξυνεγράφη τοῦ ψεύδους. καὶ ὁ τῆς ἀληθείας κατήγορος, ἄκων ὤφθη τῆς ἀληθείας ξυνήγορος. Reliquarum Turriani pontificibus [b] duodecim ſuppoſitas epiſtolas propugnare conantis argutiarum refutationem plenam hic addere animus fuerat, ſed in immenſum creſcente libri mole, à propoſito deſtitimus; faue modo cœptis (benigne Lector) & à nobis, ſi conatum probaueris, quæ primitiis hiſce deſunt, expecta cum auctario; quo Synodos aliquot eiuſdem cum Epiſtolis farinæ, ex Eccleſiaſticorum monumentorum albo tandem aliquando expungendas eſſe, (Deo annuente) docebimus. Vale,& nos piis precibus iuua.

[a] Serm. de Angelis lib. de curand. affect. Græc. 3.

[b] reiiciũt noſtri epiſtolas omnes quas Iſidorus Mercator antiquiſſimorum vrbis Epiſcoporum nomine vulgauit: Turrianus eas duntaxat à Cenſuris Magdeburgenſium vindicare conatus quas tenebrio ſuppoſuit, Clementi, Anacleto, Euariſto, Alexandro, Sixto, Teleſphoro, Hygino, Pio, Aniceto, Soteri, Eleuthero, Victori & Zephyrino: reliquas indefenſas abiecit.

Addenda ad finem epiſtolæ Pſeudo-Aurelij ad Damaſum.

Epiſtolam hanc adulterinam eſſe gemella alia probat, qua Pſeudo-Iſidorus finxit ab Hieronymo inuitari Damaſum ad ſcriptionem libri pontificalis, Damaſi nomine vulgati.

Beatiſſimo * Papæ Damaſo *Hieronymus.*

Gloriam ſanctitatis tuæ *noſtra humilitas* deprecatur, vt ſecundum *Apoſtolicæ ſedis auctoritatem, quam cognouimus gubernari per* tuam ſanctitatem, actus geſtorum à *B. Petri* principatu *vſque ad* veſtra tempora, quæ geſta ſunt in ſede tua *nobis* per ordinem enarrare digneris, *quatenus* noſtra humilitas ſentire cognoſcat, qui meruit de Apoſtolorum ſupra dictæ S. ſedis martyrio coronari vel *qui* contra Canones *Apoſtolorum* exceſſiſſe cognoſcitur. Ora *pro nobis* Beatiſſ. *Papa. Dat. 5. Kal.* Maij, accepta *Romæ.*

* quæ diuerſo charactere expreſſimus vtrique epiſtolæ communia ſunt: agnoſcis Hieronymianam facundiam, Lector?

Obſer-

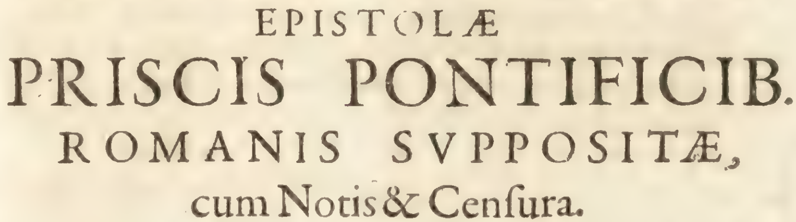
Obseruanda in Pseudo-Damasi epist. ad Aurelium.

Phrasis hæc *debita veneratione suscepimus*, videtur esse imitatio verborum Honorij ad Bonifacium Papam scribentis: *Scripta beatitudinis tuæ, debita reuerentiæ gratulatione suscepimus*, &c.

Verba hæc ad finem epistolæ: *His itaque rite* deliberatis, *& ad Ecclesiarum vestrarum notitiam* nostra *deliberatione perlatis, parere vos eorundem* Sanctorum Canonum regulis summopere *conuenit:* petita sunt ex epistola quam Felix III. A. D. 488. * Idib. Martij Dynamio & Siphidio Coss. *ad vniuersos Episcopos* scripsit: resecanda verba addititia *eorundem Sanctorum Canonum regulis summopere*, & pro *deliberatis*, scribendum *dispositis*, & pro *nostra* legendum *matura*.

* anno 104. à Damasi quē A.D. 384. obdormiisse vult Baronius obitu.

EPISTOLÆ PRISCIS PONTIFICIB. ROMANIS SVPPOSITÆ, cum Notis & Censura.

CLEMENTIS PAPÆ Epiſtola I.

Rufino Torano Aquileïenſi Interprete.

CLEMENS, [a] *IACOBO FRATRI DOMINI, & Epiſcopo Epiſcoporum, Regenti Hebræorum Sanctam Eccleſiam Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ vbiquè Dei prouidentia fundatæ ſunt, cum Presbyteris & Diaconibus, & cæteris omnibus fratribus, Pax tibi ſit ſemper.*

NOTVM tibi facio, Domine, quia Simon Petrus qui veræ fidei merito, & integræ prædicationis obtentu, [b] *fundamentum* eſſe *Eccleſiæ* definitus eſt, qua de cauſa etiam Domini ore diuino cognominatus Petrus; qui fuit *primitiæ* Electionis Domini, *Apoſtolorum primus*, cui & *primò* Deus pater filium reuelauit, cui & Chriſtus competenter beatitudinem contulit, qui & vocatus eſt & electus, & conuiua Domini & comes effectus, [c] tanquam bonus & probatiſſimus diſcipulus, qui *ob-*

a Turrian. pro epiſt. lib. 2. c. 13. Κλήμης Ἰακώβῳ τῷ κυρίου ἀδελφῷ, καὶ ἐπισκόπων ἐπισκόπῳ διέποντι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἁγίαν ἐκκλησίαν, καὶ τὰς πανταχῇ θεοῦ προνοίᾳ ἱδρυθείσας καλῶς, σύν τε πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἀδελφοῖς εἰρήνη εἰς πάντοτε. Idem titulus libri de geſtis Petri à Perionio Latinitate donati: quo ſenſu Iacobus Eccleſiarum omnium rector fuerit, infra dicemus.

b An Petrus *fundamentum Eccleſiæ, primitiæ electionis Domini, primus* Apoſt. cui *primo* filius reuelatus, infra docebimus.

c Turrian. pro epiſt. lib. 2. c. 15. ὁ καλὸς καὶ δόκιμος μαθητὴς ὁ τῆς δύσεως τὸ σκοτεινότερον τῶν τοῦ κόσμου μερῶν ὡς πάντων ἱκανώτερος φωτίσαι κελευσθεὶς, καὶ κατορθῶσαι δυνηθεὶς. quo ſenſu occidens *obſcurior mundi plaga?* An quia Solis radij prius feriunt Palæſtinam quam Italiam cæteraſq; Europæ

ſcuriorem mundi plagam occidentis *(velut omnium potentior)* illuminare præceptus eſt, quique[d] & integre potuit implere præceptum.

Sed quouſque ſermonem protraho, refugiens indicare quod triſte eſt, quod quidem neceſſe eſt licet tardè proferre? Hic denique ipſe Petrus, qui pro immenſa charitate, quam erga omnes homines gerebat, palam cum omni fiducia, (aduerſante etiam tyranno totius mundi) bonum prædicare non deſtitit, & regem omnium ſeculorum per orbem terræ, & vſque ad ipſius Romanæ vrbis huius notitiam, vt etiam ipſa ſaluaretur, inuexit: hic, inquam, pro pietate pati volens, præſentem vitam finiuit.

In[e] ipſis autem diebus, quibus vitæ finem ſibi imminere præſenſit, [f] in conuentu fratrum poſitus, apprehenſa manu mea, repente conſurgens, in auribus totius Eccleſiæ hæc protulit verba.

Audite me fratres & conſerui mei, quoniã, vt edoctus ſum ab eo qui miſit me Domino & Magiſtro meo Ieſu Chriſto, dies mortis meæ inſtat, Clementem hunc Epiſcopum vobis ordino, cui [g] *ſoli meæ prædicationis & doctrinæ cathedram trado; Qui* [h] *mihi ab initio vſque in finem comes in omnibus fuit, & per hoc Veritatem totius meæ prædicationis agnouit; qui in* [i] *omnibus tentationibus meis ſocius extitit, fideliter perſeuerans: Quem præ cæteris expertus ſum Deum colentem, homines diligentem, caſtum,* [k] *diſcendi ſtudiis deditum, ſobrium, benignum, iuſtum, patientem, & ſcientem ferre nonnullorum (etiam ex his qui in verbo Dei inſtituuntur) iniurias. Propter quod ipſi trado à Domino* [l] *mihi traditam poteſtatem ligandi & ſoluendi, vt de omnibus quibuſcunque decreuerit in terris, hoc decretum ſit & in cælis. Ligabit enim quod oportet ligari, & ſoluet quod expedit ſolui, tanquam qui ad liquidum Eccleſiæ regulam nouerit. Ipſum ergo audite, ſcientes quia Quicumque* [m] *contriſtauerit doctorem veritatis peccat in Chriſtum, & Patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit. Ipſum autem qui præeſt cæteris, oportet Medici vicem agere, & non feræ beſtiæ furore commoueri.*

partes? At hoc ſenſu Palæſtina obſcurior plaga reſpectu Indię, India reſpectu Americæ, America reſpectu Hiſpanię, quę poſtrema Europæ regio verſus occidentem. An vero quia occidẽtales vero gratiæ lumine deſtituti, horrendis errorum tenebris inuoluti ſunt? At oriens nõ minus quàm occidens in vmbra mortis iacuit, deteſtãdæ Idololatriæ deditus & ſacrilegis cultibus, quibus occidenti iã illuminato pertinaciter adhæſit.

d De huius loci ſenſu vide Append.

e Turrian. loco citato, περὶ αὐτὰς τὰς ἡμέρας αἷς ἔμελλε τελευτᾶν.

f Hæc ad verbũ ex Epitom. geſt. Petri à Perionio Latinitate donata.

g Clementem Lino defuncto à Petro ordinatũ ſcribit Auctor conſt. lib. 7. c. 46. Turrianus Linum Cletumque viuente Petro ordinatos eiuſdem coadiutores facit, quod cum huius epiſt. verbis nullo modo ſtare poteſt. Si enim Linus & Cletus coadiutores Petri fuerunt, eiuſdem cathedræ participes facti ſunt: quomodo ergo ſoli Clementi tradita? de ſucceſſione Romanorum Epiſcoporum infra dicemus. h Vide Act. 1. 21. 22. i Imitatur auctor epiſt. verba Domini ad Apoſtolos, Luc. 22. 28. k vide 2. Tim. 2. verſ. 23. 24. l Matth. 16 & 18.
m Hæc verba citat Pſeudo-Alexander epiſt. 1.

Hæc

Hæc eo dicente, ego procidens ad pedes eius rogabam excusans me, & declinans honorem cathedræ, vel potestatem;[n] At ille respondens; *Pro hoc* (inquit) *ne me rogaueris. Hoc enim fieri statutum est mihi, & eo magis, quod excusas; quia hæc cathedra eum qui cupit eam & audacter expetit non requirit, sed ornatum moribus & in verbis eruditum. Quod si esset alius melior,*[o] *si quis mihi alius adiutor tam sedulus adstitisset, si quis tam plenè doctrinæ meæ rationem cepisset, sed & Ecclesiasticas dispositiones à me tam plenè didicisset, habens alium talem non te cogerem opus bonum suscipere nolentem. Superfluum est ergo alium quærere,*[p] *cum primitias eorum qui ex gentibus per me saluantur, & præcipuè huius vrbis te primum obtulerim Deo. Sed & illud intuere, quia si periculum peccati timens, suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula, certus esto quia amplius peccas, qui populum Dei velut in fluctibus positum & periclitantem, cum iuuare possis, subterfugis, tui tantummodò habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit prouidens. Sed certus esto, quod necesse est te suscipere omne periculum, quia*[q] *nec ego pro salute omnium ab obsecrando cessabo. Quanto ergo mihi citius acquieueris, tanto me citius laboris & tristitiæ meæ mærore releuabis. Noui etiam hoc, ô Clemens, quod tibi tædia & molestias, pericula etiam & opprobria inerudití vulgi indocilisque conciliem; quæ tu tamen scio quod constanter & fortiter feres, respiciens ad illam spem, quæ tibi apud Deum patientiæ præparat coronam. Sed & illud cupio, te mecum iusta ratione perspicere, quando maximè opera tua indiget*[r] *Christus, nunc cum inimicus aduersus sponsam eius commouet bellum, an in futuro tempore quando iam Christus post victoriam triumphabit, nec vltrà vllius opera indigebit. Quis non etiam parui sensus intelligat, quod istud est tempus, in quo operam tuam Christus requirit? Tota igitur mente in præsenti necessitate præbe operam tuam, & auxilium in præliis exhibe regi optimo, remunerationes magnificas post victoriam reddituro. Libenter ergo suscipe Episcopatus officium, eo maximè quod Ecclesiasticas dispositiones à me probabiliter didicisti, vt salus eorum qui per nos confugerunt ad Deum nequaquam vacillet. Verumta-*

n hucusque liber de gestis Petri.

o vbi tunc Linus? vbi Cletus? quos, Petro tradente, Romanæ Ecclesiæ clauum tenuisse constans est aduersariorũ sententia? an credibile est Clementẽ ita de oris oblitum fuisse, vt laudum propriorum præco factus, eas mortuo Iacobo decantaret?

p Turrian. pro epist. lib. 2. c. 14. σὺ γὰρ ἢ ἐμοῦ τῶν σωζομένων ἐθνῶν εἶ κρείττων ἀπαρχή. Siue de Domino oblatis per Baptismũ, siue de Ecclesiastico ministerio mancipatis loquatur Pseudo-Clemens, sibi veritatique cõtrarius est. Cornelium & familiares gentium primitias fuisse docet Act. liber. c. 10. Maronẽ Tripolitanę Ecclesiæ præfectum ante quàm Petrus Romam petiisset testatur auctor Recognit. lib. 6. Cletum denique Romæ oriundum, secundum à Petro Romanæ Ecclesiæ gubernaculis admotum pontificij omnes fatentur.

q de dormientium in Domino precibus pro Ecclesia militante agemus infra; Consule Append.

r siue Græca fideliter expresserit siue suo more peruerterit Ruffinus, certum est, Christum nullius opera indigere.

men & breuiter te de ipsius dispensationis ordine, coram omnibus commonere necessarium duco.

Te [f] quidem oportet irreprehensibiliter viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abiicias, [t] ne fideiussor existas, ne aduocatus litium fias, nève in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris, mundialis negotij occasione perplexus. Neque enim iudicem aut cognitorem secularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus, vti ne præfocatus præsentibus hominum curis, non possis verbo Dei vacare, & secundum veritatis regulam secernere bonos à malis; Ista namque opera, quæ tibi minus congruere superius exposuimus, [u] exhibeant sibi inuicem discentes, id est Laïci; & te nemo occupet ab his studiis per quæ salus omnibus datur.

Sicut enim tibi impietatis crimen est, neglectis verbi Dei studiis, solicitudines suscipere seculares; ita & vnicuique Laïcorum peccatum est, nisi inuicem sibi etiam in his quæ ad communis vitæ vsum pertinent operam fideliter dederint: Te [x] verò securum facere ex his quib. non debes vacare, omnes communiter elaborent. Quòd si fortè semetipsis hoc Laïci non intelligunt, per Diaconos edocendi sunt, vt tibi solius Ecclesiæ solicitudines derelinquant, quo ipsam vt dignum est, dispensare sufficias, & veritatis verbo abundantiùs & studiosius deseruire. Si enim mundialibus curis fueris occupatus, & teipsum decipies & eos qui te audiunt. Non enim poteris quæ ad salutem pertinent, plenius singulis quibusque distinguere. Et ex eo fiet, vt & tu, tanquam qui non docueris quæ ad salutem hominum pertinent, [y] puniaris, & discipuli per ignorantiam pereant.

Idcirco tu quidem ad hoc solùm vacato, vt opportunè & sine intermissione doceas verbum Dei, per quod salutem consequi possint.

Illi [z] verò cum tanta reuerentia tua verba suscipiant, tanquam qui sciant legatum te & præconem esse veritatis, & [a] quodcunque super terram ligaueris, esse ligatum & in cælo; & quodcunque solueris super terram, etiam ibi esse soluendum. Quoniam quidem & tu vt dixi, quæ oportet ligabis, & quæ expedit solues. Et ad te quidem qui praees, ista sint monita & his similia.

Ad [b] presbyteros verò sint ista. [c] Ante omnia, vt pudicitiæ studentes, adolescentes nuptiis iungant, quo calorem feruentis ætatis coniugali lege præueniant. Sed ne in prouectioribus quidem curam habere

f Munus Episcopi.
t Turrian. pro epist. lib. 2. c. 1. μήτε ἐγγυητὴν γινόμενον, μήτε συνήγορον, μηδὲ ἑτέρῳ τινὶ βιωτικῷ παρεμπεπλεγμένον πράγματι. οὐ γὰρ κριτὴν καὶ δικαστὴν χρημάτων καὶ ἀσχολημάτων καταστῆναι σε θέλει τῶν βιωτικῶν πραγμάτων ὁ χριστός. confer cum constit. lib. 2. c. 6.
u hoc munus infra presbyteris committet.
x Turrian. pro epist. lib. 3. cap. 11. καὶ σε δὲ περὶ ὧν χρὴ ἀμέριμνον εἶναι, οἱ πάντες ποιεῖν ἐὰν μὴ νοῶσι παρὰ τῶν διακόνων μανθανέτωσαν ἵνα μόνης τῆς Ἐκκλησίας τὴν φροντίδα ἔχης πρὸς τὸ διοικεῖν αὐτὴν καλῶς.
y sic legendum contendit Ioann. de Turrecremata Summ. de Eccl. cap. 102. non deponaris, vt volebat Ioan. Antioch. patriarcha.
z Hunc locum descripsit Pseudo-Euarist. epist. 2. paucis immutatis.
a Matt. 16. 19.
b Munus presbyterorum.
c Turrian. pro epist. lib. 2. c. 1. πρὸ πάντων δὲ τοὺς νέους τοῖς γάμοις ζευγνύτωσαν ἐν ἀρχῇ προλαμβάνοντες τῆς νεαζούσης ἐπιθυμίας τὰ παραδόσματα. confer cum constit. lib. 4. cap. 10.

huiuscemodi negligant, quia in multis etiam cum senuerit corpus concupiscentia viget. Ne fortè ergo fornicationis labes occasione accepta tanquam venenum pessimum serpat in vobis, cauere & anteuenire necessarium est, ne quod in vobis adulterij occultum coalescat incendium.

Et [d] *quid in omnibus peccatis adulterio grauius? Secundum namque in pœnis obtinet locum: quoniam quidem primum illi habent, qui aberrant à Deo etiamsi sobriè vixerint. Propter quod vos (ô presbyteri) Ecclesiam excolite, & ordinate sponsam Christi ad pudicitiam. Sponsam autem dico,* [e] *omnem Ecclesiæ congregationem; quæ si pudica inuenta fuerit à sponso suo, ingentibus ab eo donis & muneribus honorabitur, & vos, velut ministri sponsæ, & amici sponsi, ingenti gaudio & lætitia perfruemini. Si verò sponsa hæc reperta fuerit commaculata peccatis, ipsa quidem tanquam indigna,* [f] *non tradetur regalibus thoris. Vos autem pœnas dabitis, si forte per vestram negligentiam vel desidiam obrepserit contagio sæua peccati.*

Idcircò ante omnia sobrietatis & pudicitiæ solicitudinem gerite. Valde enim apud Deum graue crimen ducitur fornicatio, cuius species sunt quidem plures, sicut vobis & ipse Clemens [g] *diligenter exponet. Verumtamen prima species adulterij est, virum propria vxore solummodo non esse contentum, & mulierem non proprio tantum seruare se viro. Si ergo castus fuerit quis, potest & humanus & misericors fieri, per quod & ipse æternam à Deo misericordiam consequatur.*

Sane sicut adulterij venenum cunctis malis perniciosius est, ita amor fraternus & [h] *charitas totius boni fastigium tenet. Et ideo diligite omnes fratres vestros, & cum religione & misericordia respicite ad omnes.*

Orphanis [i] *exhibete vosmetipsos parentes. Viduis virorum curam impendite cum omni castitate, quæ necessaria sunt præbentes. Iuniores tamen viduas nuptiis copulate. His qui ignorant artificia, exquirite honestas aliquas occasiones, quibus victum necessarium quærant: Artificibus vero operam prouide, debilibus misericordiam facite. Scio autem hæc omnia facturos vos si* [k] *charitatem præ cæteris & ante omnia in vestro corde figatis. Cuius charitatis & recipiendæ & habendæ maximum erit fomentum, si frequenter inter vosmetipsos* [l] *communem cibum vestrum mensamque faciatis, & in-*

d Hunc locum citat Nicolaus 1. epist. 49.
Sacrilegiũ fornicatione peius asserit Pseudo-Pius epist. 2.
e Nota.
f al. extrudetur à regalibus.
g Clem. constit. lib. 6. c. 28.
h 1. Cor. 13.
i Turrian. lib. 2. pro epist. cap. 1. τοῖς μὲν ὀρφανοῖς ποιεῖν τὰ γονέων· ταῖς δὲ χήραις τὰ ἀνδρῶν παρέχειν· τοῖς ἁρμοδίοις τοὺς γάμους, καὶ τοῖς ἀτέχνοις τέχνας διὰ τὴν ἐπιτηδειότητα συνοεῖν τὰς προφάσεις τῆς ἀναγκαίας τροφῆς. vide 1. Tim. 5. confer cum constit. lib. 4. c. 2.
k 1. Pet 4.
l Cõmunis victus per se nihil ad pietatem cõfert; Sanctificatur tamen à piis quib. omnia munda teste Apostolo Tit. 1. 15. hinc agaparum vsus in Ecclesia, de quibus Iudas vers. 12. Tertul. Apol. c. 39. Auctor constitutionum lib. 2. c. 32. Clem. Alex. pædag. lib. 2. c. 1. Cyprian. lib. 3. ad Quirin. c. 3. Hieron. epist. 22. Concil. Gangr. c. 11. Laodic. c. 27.

quantum vnuſquiſque præualet, crebrius panes & ſales ſuos cum fratribus ſuis ſumat. Per hæc enim præcipue charitas comparatur, & cauſa totius boni in huiuſmodi communione conſiſtit. Vbi autem pax & bonitas ibi & ſalus. Propter quod communes facite cibos veſtros cum his qui ſecundum Deum fratres ſunt; quia [m] *per hæc temporalia officia pacis & charitatis fructibus gaudia æterna merebimini. Multo autem ſolicitius eſurientes reficite,* [n] *& ſitientibus potum date, nudis veſtimentum; ægros viſitate, & eos qui in carcere ſunt (prout poſſibile eſt) iuuate: peregrinos ſatis prompte in domibus veſtris ſuſcipite. Et ne omnia nunc ſingulatim dicam,* [o] *omne bonum ipſa per ſe (ſi in vobis fuerit) charitas vos facere docebit; ſicut & è contrario eos qui à ſalute alieni ſunt omne malum facere odium docet.*

Si [p] *qui ex fratribus negotia habent inter ſe, apud cognitores ſeculi nõ iudicentur; ſed* [q] *apud presbyteros Eccleſiæ, quicquid illud eſt dirimatur; & omni modo obediant ſtatutis eorum. Super omnia autem auaritiam fugite, quæ homines occaſione præſentis lucri ab æternis ſeparat bonis. Pondera, menſuras, ſtateras pro locis quibuſque, æquiſſima cuſtodite: depoſita fideliter reſtituite. Quæ omnia, & ſi qua ſunt ſimilia his, ita demum ſolicitè & diligenter implebitis, ſi futurum Dei iudicium ſine intermiſſione in veſtro corde voluatis. Quis enim peccare poterit, ſi ſemper antè oculos ſuos Dei iudicium ponat? Quod in fine mundi certum eſt agitandum, vt* [r] *tandem qui bene in hac vita egerunt, conſequantur bona repoſita, peccatores autem vt conſequantur præparatas & reconditas pœnas; de quibus ita futurum dubitare omninò non poſſumus. Si quidem hæc omnia ita eſſe ventura* [s] *verus nobis propheta prædixit.* [t] *Vnde & vos, qui eſtis veri prophetæ diſcipuli, abjicite à cordibus veſtris ante omnia* [u] *diſcordias & animorum diſſenſiones, ex quibus omne malum opus procedit, & benignitatem ac ſimplicitatem tota mente ſeruate.*

Quod ſi forte alicuius cor, vel liuor, vel infidelitas, vel aliquod malum ex his, quæ ſuperiùs memorauimus, latenter irrepſerit; [x] *non erubeſcat qui animæ ſuæ curam gerit, confiteri hæc, huic qui præeſt, vt ab ipſo per verbum Dei & conſilium ſalubre curètur, quo poſſit integra fide & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire.*

Diaconi [y] *vero Eccleſiæ,* [z] *tanquam oculi ſint Epiſcopi, oberrantes, & circumluſtrãtes cum verecundia actus totius Eccleſiæ, & per-*

m Hæc pontificiorum de Meritis operum ſententiam non fulcire infra demõſtrabim⁹. vide Append.
n Matt. 25. 35.
o hæc verba deſcripſit Pſeudo-Euariſt. epiſt. 2.
p Turrian. lib. 3. pro epiſt. c. 11. οἱ πράγματα ἔχοντες ἀδελφοὶ ἐπὶ τῶν ἐξουσιῶν μὴ κρινέσθωσαν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πρεσβυτέρων συμβιβανέσθωσαν πάντι τρόπῳ ἑτοίμως αὐτοῖς πειθόμενοι.
q ſupra hoc Laïcorũ munus eſſe volueras: cur ea quæ Epiſcoporum muneri repugnantia iudicas presbyteris iniungis?
r Eccl. 7.
ſ Matt. 25.
Chriſtus verus propheta.
t Hunc locum deſcripſit Pſeudo-Euariſt. epiſt. 2.
u Iac. 3.

x Quid in confeſſione ſecreta improbemus, alibi docebimus: vide Appendicem.
y Munus Diaconorum.
z Idem repetunt Pſeudo-Anaclet. epiſt. 1. Pſeudo-Euariſt. epiſt. 2. vide conſtitut. lib. 2. c. 44.

scrutantes diligentiùs, si quem videant vicinum fieri præcipitio, & proximum esse peccato, vt referant hæc ad Episcopum, & commoneri ab eo possit, is qui in præcipitium lapsurus est, vti reuocetur & non corruat in peccatum. Negligentiores quoque & eos qui rariùs ad audiendum verbum Dei accedunt, nec solicite ad Episcopi tractatum conueniunt, ipsi commoneant & hortentur. Si enim assidui sint ad audiendum, non solum vitæ æternæ ex salubri commonitione capiunt lucra; verum & quæcunque illæ sunt tristitiæ vel mœrores, quæ ex præsentis vitæ necessitatibus & cladibus temporum veniunt; quæque malorum sermonibus in corde suo velut iacula defixa circumferunt, abjiciuntur omnia prædicatione veritatis, & vitæ æternæ doctrina & eruditione purgata. Alioquin si multo tempore auditum subtrahant à verbo Dei, & remaneant in cultu vitiorum, [a] sine dubio spinis erunt ac sentibus occupati. Et quid aliud nisi ad ignem talis hæc terra præparabitur? De his ergo, vt diximus, Diaconis cura sit. Sed & eos qui secundum carnem ægrotant, solicite perquirant, & plebi (si forte plebs ignorat) indicent de his vt ipsi visitent eos, & quæ necessaria sunt, præbeant eis, cum conscientia eius qui præest. Quod tamen etiamsi clàm fecerint non peccabunt. Sed & de peregrinis, similiter Episcopo suggerant, refouendis; & cætera his similia, quæ ad cultum Ecclesiæ & disciplinam eius pertinent, Diaconis curæ sint.

Qui [b] cathechizant, id est, qui verbo instruunt incipientes, primo oportet, vt ipsi instructi sint; de anima enim agitur hominum. Et oportet eum qui docet & instruit animas rudes esse talem, vt pro ingenio discentium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipse præcipue, apprime esse eruditus & doctus, irreprehensibilis, maturus, impauidus, sicut ipsi probabitis fore Clementem hunc post me. Multum est autem si ego nunc de singulis, quæ vnusquisque habere debeat, prosequar. Verumtamen illud est quod præ cæteris ab omnibus vobis cupio in commune seruari vt concordiam teneatis, per quod solùm potestis portum quietis intrare, & ciuitatem summi regis (quæ pax nominatur) habitare.

Similis [c] namque est status omnis Ecclesiæ magnæ naui, quæ per vndosum pelagus diuersis è locis & regionibus viros portat, ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis huius Dominus ipse omnipotens Deus, gubernator vero sit Christus. Tum deinde proretæ officium Episcopus impleat, presbyteri nautarum, Diaconi [d] dispensatorum locum teneant; hi qui catechizant nauto-

a De m amisse ũt spinis ac sen ibus.

b M nus catechistarum.

c Hunc locũ citat Pseudo-Anaclet. epistol. 1. vide constit. lib. 2. c. 61.

d Turrian. pro epist. lib. 3. c. 8. οἱ τοίχαρχοι διακόνοις παρεικάσθωσαν. quod vetus interpres sic interpretatus est *Diaconi disp. &c.* figura aptissimæ cõparationis, vel non percepta vel neglecta.

Nota bis Lector hanc cẽsuram nõ minus ferire Pseudo-Anacletum qui Rufinum secutus est, quã Rufinum qui aliis labendi fuit autor.

logis conferantur: epibatis autem totius fraternitatis multitudo similis sit: ipsum quoque mare hic mundus habeatur; ventorum vero varietates & turbinum diuersis tentationibus conferantur; persecutiones, tribulationes, & pericula, fluctibus exæquentur. Terreni vero spiritus, qui vel de torrentibus, vel de conuallibus spirant pseudoprophetarum & seductorum, seu prauæ doctrinæ verba ducantur: promontoria vero & loca confragosa, hi qui in potestatibus seculi sunt iudices & pericula minantur & mortes. Bithalassa vero loca quæ duplicibus vndæ fallacis æstibus verberantur, dubijs mente & de repromissionum veritate nutantibus conferantur, atque his qui irrationabili fidem nostram ratione discutiunt. Hypocritæ autem & dolosi, piratis similes habeantur. Iam vero rapidus vortex, & tartarea Charybdis, & saxis illisa naufragia, ac mortiferæ submersiones, quid aliud æstimanda sunt quam peccata? Restat igitur, vt hæc nauis cursu prospèro tuta possit portum desideratæ vrbis intrare, ita Deo precem fundere nauigantes vt mereantur audiri.

e orationes ipsius.

Audiri autem à Deo ita demum merebitur quis, si[e] *orationes ipsæ bonis moribus & bonis operibus adiuuentur. Sed ante omnia cum quiete & silentio, epibatæ (id est Laïci) in suis vnusquisque resideant locis, ne forte per inquietudinem & inconditos inutilesque discursus, si passim vagari cœperint, vel ab officio suo nautas impediant, vel in alterum latus per inquietudinem eorum nauis pressa demergatur. Nautologi de mercedibus cõmoneant; & nihil omninò quod ad diligentiam, vel ad disciplinam pertinet Diaconi negligant. Presbyteri velut nautæ aptent singula ad instructionem nauis diligenter, & instruant, quæ in suo tempore requirenda sunt. Episcopus tanquam proreta vigilanter & solicitè gubernatoris verba custodiat Christi. Saluator Dominus gubernator Ecclesiæ suæ diligatur ab omnibus, & ipsius * solius præceptis ac iussis credat & obediat omnis Ecclesia. Deo quoque indesinenter supplicetur à cunctis de prosperitate ventorum, vt nauigantes omnem tribulationem & omne periculum superent, tanquam mare profundum mundi istius & vitæ humanæ pelagus nauigantes, in quo esuriendum sit & sitiendum, nuditatem quoque ferendam morbos etiam corporis & ægritudines tolerandas. Insuper & hominum insidiis ac dolo sæpe laborandum, quippe qui dispergendos se nonnunquam nouerint; sed aliquando etiam congregandos:* [f] *Vomitus quoque & sugillationes ferendas cum ex confusione peccatorum & reiectione criminum, velut male congregati in visceribus fellis, iactura facienda est, & abjicienda prorsus è corde omnis intrinsecùs quæ latet, amaritudo peccati, si qua forte ex deside-*

* Nota.

f Turrian. pro epist. lib. 4. cap. 17. ἀθροίζοντες τουτέστιν ἐξομολογούμενοι τὰ παραπτώματα ὥσπερ νοσοποιοὺς χολὰς τὰς ἐξ ἐπιθυμιῶν ἀτάκτων σωρευθέντα κακὰ ἅτινα τῷ ἐξομολογῆσαι, ὥσπερ ἀπερράναντες κουφίζεσθαι τῆς νόσου πειθόμενοι τὴν ἐκ τῆς ἐπιμελείας σωτήριον ὑγίειαν.

desiderijs iniquis velut ex cibis noxiis congregata est. Quam vtique cum euomuerit quis & abiecerit, ingentis ægritudinis liberabitur morbo, si tamen ad vomitum quæ ad sanitatem pertinent sumat.

Verumtamen [g] *scitote cuncti quod supra omnes vos laboret Episcopus; quia vnusquisque vestrum suum proprium fert laborem, ille vero & suum & singulorum. Propter quod (ô Clemens) tanquam qui omnibus præesse te noueris, singulos (prout potueris) iuua, & singulos releua, qui & singulorum onus & solicitudinem portas. Vnde & ego nunc hanc tibi iniungens dispensationem, scio quia accipio gratiam magis quam præsto. Sed esto confidens, & fortiter ferẽs, certus quia laboris tui *meritum recipies, cùm ad portum quietis incolumem hanc prouexeris nauem. Ibi mercedes & præmia pro omnium salute suscipies, si hic pro omnium incolumitate vigilaueris. Itaque si te multi è fratribus propter rigorem iustitiæ odio habuerint, ex hoc quidem non læderis, sed* [h] *ex huiuscemodi odiis amor tibi conciliabitur Dei. Et ideò satage magis & refuge, ne lauderis ab iniquis, & ne à pessimè agentibus diligaris, sed potius propter iustam dispensationem & æquissimam regulam disciplinæ, à Christo collaudari merearis.*

g Hæc verba repetit Pseudo-Euarist. epist. 2. &c.

* N. phras.

h malorum odia vtilia piis.

Hæc cum dixisset, & his similia quamplurima, [i] rursum respiciens ad populum dixit; *Sed & vos (charissimi fratres & conserui mei) huic qui præsidet vobis ad veritatem docendam, in omnibus obedite; scientes, quod si quis hunc contristauerit, Christum, qui ei docendi credidit cathedram, non recipit. Et qui Christum non susceperit, nec Deum Patrem suscepisse iudicabitur, & ideo nec ipse suscipietur in regno cælorum. Propter quod satagite ad omnem collectam & congregationem semper conuenire, vt non velut negligentes & desides à Iudice Christo condemnemini. Conuenientes vero semper ad Clementem, date omnes operam pro ipso sentire, & summo studio fauorem vestrum erga ipsum ostendere, scientes quia propter singulos vestrum, ipsi magis soli infestus est inimicus, & in ipsum maiora suscitat bella. Oportet ergo vos summo studio niti, vt omni erga illum vinculo amoris innexi, plenissimo erga eum inhæreatis affectu. Sed & vos quoque ipsi vnanimes in omni concordia perdurate, quo facilius etiam illi obedire omnes pari & consensu & vnanimitate possitis. Propter quod & vos salutem consequi &*

i iisdem verbis vsus auctor Epitomes gest. Petri.

ille poſſit, (obtemperantibus ſibi vobis) promptius impoſiti oneris pondus euehere.

Quædam [k] *etiam ex vobis ipſis intelligere debetis,* [l] *ſi qua ſunt quæ propter inſidias hominum malorum non poteſt euidentius & manifeſtius proſequi. Verbi gratia,* [m] *Si inimicus eſt alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare, vt ipſe vobis dicat, Cum illo nolite amici eſſe, ſed prudenter obſeruare debetis, & voluntati eius* [n] *abſque commonitione obſecundare, & auertere vos ab eo cui ipſum ſentitis aduerſum;* [o] *ſed nec loqui his quibus ipſe non loquitur; vt vnuſquiſque qui in culpa eſt, dum cupit omnium veſtrum* [p] *amicitias reparare, feſtinet citius reconciliari ei, qui omnibus præeſt,* [q] *& per hoc redeat ad ſalutem, cum obedire cœperit monitis præſidentis.* [r] *Si verò quis amicus fuerit his, quibus ipſe amicus non eſt, & locutus fuerit his, quibus ipſe non loquitur; vnus eſt & ipſe ex illis qui exterminare volunt Eccleſiam Dei,* [ſ] *& cùm corpore vobiſcum eſſe videatur, mente & animo contra vos eſt. Et eſt multo nequior hoſtis hic, quam illi qui foris ſunt & euidenter inimici ſunt: Hic enim per amicitiarum ſpeciem, quæ inimici ſunt, gerit; & Eccleſiam Dei diſpergit ac vaſtat.* [t]

Et cum hæc dixiſſet in medio, coram omnibus manus mihi impoſuit, & in Cathedra ſua, ingenti verecundia fatigatum ſedere me compulit: cúmque ſediſſem, hæc ad me rurſũ locutus eſt; *Deprecor te (ô Clemens) coram omnibus qui præſentes ſunt, vt poſteaquàm (ſicut naturæ debitum eſt) vitæ præſentis finem fecero,* [u] *Iacobo fratri Domini, deſcripta breuiter, vel quæ ad initium fidei tuæ ſpectant, vel etiam quos ante fidem animos geſſeris; ſed & qualiter mihi ab initio vſque ad finem comes itineris & actuum fueris, quæque per ſingulas ciuitates, (me diſputante) ſolicitus auditor exceperis, quique in prædicationibus meis, vel verborum fuerit ordo vel actuum ſed & qui me finis in hac vrbe repererit; ſicut dixi, omnia, quàm potes breuiter comprehenſa, ad ipſum te deſtinare non pigeat. Nec verearis ne fortè multùm de meo exitu contriſtandus ſit, cum id me pro pietate ſuſtinere non ambigat. Erit autem ei grande ſolatium ſi didicerit, quod poſt me non imperitus vir ali-*

k Hæc verba citat Concil. Vaſenſe 2. cap. 6.
l ſint quæ ipſe.
m Hæc verba citat Concil. Metenſe ſub Steph. VI. ca. 8. Pſeudo-Anacl. epiſt. 3. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. & Pſeudo-Fabian. epiſt. 1.
n videl. qui Eccl. curam gerit; *abſque* ſic Cõcil. Vaſ.
o huc vſque Concil. Metenſe.
p ſibi gratiã repar.
q vt per hoc.
r huc vſque Concil. Vaſenſe.
ſ huc vſque Pſeudo-Anaclet.
t huc vſq; Pſeudo Fabianus Pſeudo Alexãder.
Sequentia recitat auctor epitom. geſt. Petri.
u vnicum Iacobũ Domini fratrem Eccleſię Hieroſolymitanæ præfectum agnouerant Hegeſippus, Euſebius, Epiphan. &c. ne quis cum Mariano Victorio ſchol. in epiſt. 62. Hieron. & Genebrardo Chron. lib. 2. A M. 4191. binos Iacobos ſibi inuicem ſuccedentes fingat, alterum Alphæi dictum, alterum Iuſtum qui priori ſucceſſerit, & Simeoni Cleophæ filio ſedem reliquerit: hi enim ſubornarunt aduerſarij, quibus abſurdum viſum eſt Clementem Hyboli mæum ad mortuum epiſtolas dare.

quis-

quis, aut indoctus, atque ignorans diuini verbi mysterium, & Ecclesiastici ordinis disciplinam vel doctrinæ regulam nesciens, susceperit Cathedram meam; [x] *scit enim quia si indoctus, & inscius officium Doctoris accipiat, sine dubio discipuli, & auditores ignorantiæ tenebris obuoluti in interitum demergentur.*

x huc vsque Epitome.

Vnde [y] & ego (mi Domine Iacobe) cùm hæc ab eo præcepta susceperim; necesse habui implere, quod iusserat; indicans tibi & de his ipsis, simul & de illis breuiter comprehendens, quæ per singulas quasque vrbes digrediens, aut in prædicationis sermone protulerit; aut in gestorum virtute perfecerit, quamuis tibi de his plurima iam & plenius antè descripta, ipso iubente transmiserim, sub eo ipso titulo quem ipse præcepit affigi, idest [z] *Clementis itinerarium*, non *Prædicationis Petri*.* Sed & *nunc* exponere *iam*, quæ præcepit, Domino opem ferente incipiam.

y Hæc repetit eadem epitome.
z hinc cõstat verum Clementem huius epist. auctorem non esse.
* In editione Basiliensi 1526. hic desinit epist. I. sequentia post 4. seorsum à Sichardo subiiciũtur, hoc titulo prænotata: compẽdium fidei. Pœnitemini, &c.

Pœnitemini [a] (inquit) & veram agite pœnitentiam. Omnes ergo homines, qui Christiano censentur vocabulo, Patrem, Filium, & Spiritũ Sanctum vnum Deum & Dominum veraciter credere & confiteri, [b] *eumque tota mente & toto corde & tota virtute diligere, & proximos suos tanquam semetipsos,* docibilesque esse vsque ad perfectam doctrinã ad hęc perficienda, summoperè docere oportet. [c] *Fides* enim & dilectio, totius bonitatis *est fundamentum.* [d] *Sine fide autem placere Deo nemo poterit.*

a Marc. I.
b Matt. 22. Marc. 12. Luc. 10.
c Ruffin. in Symb. serm. Aug. de tẽp. 181. Concil. Mogunt. sub Leone 3. c. I.
d Heb. II.

Christo, [e] itaque *resurgente, & ascendente in cælum,* [f] *misso S. Spiritu,* [g] *collata Apostolis scientia linguarum; adhuc in vno positi,* [h] *symbolum,* quod fidelis nunc tenet Ecclesia, *(vnusquisque quod sensit dicendo) condiderunt, vt discedentes ab inuicem, hanc regulam per omnes gentes* [i] *prædicarent. Summam,* [k] ergo *totius fidei Catholicæ,* [l] recensentes, *in qua* & *integritas credulitatis ostenditur; & vnius Dei omnipotentis (id est Sanctæ Trinitatis) æqualitas declaratur & mysterium incarnationis filij Dei qui pro salute humani generis à Patre de cælo descendens, de Virgine nasci dignatus est,* [m] quo *quo ordine, vel quando mortem* [n] *pertulerit, quomodo sepultus surrexerit* [o] *& in carne ipsa cælos* ascenderit, *ad dextram*que *patris consederit,*

e Venantij fortunati exposit. Symb. c. I.
f Act. 2.
g collata est.
h hoc inter se symb.
i æqualiter prædic.
k Ibid. ab initio cap.

l recensentibus. m quoque. n ascendens. o deest hic mentio descensus ad inferos & Ecclesiæ.

Iudex[p] *venturus sit*, [q] ac *qualiter remissionem peccatorum sacro baptismate renatis contulerit*, & resurrectionem *humani generis in* eadem carne *in vitam æternam* futuram, sic docuerunt.

Symbolum [r] *enim Græcè*, Latine *collatio dicitur*. Et [s] *hoc* prædicti sancti Apostoli *inter se, per Spiritum S. salubriter*, (vt dictum est) *condiderunt*. *Dicitur &* [t] *indicium, quod per hoc qui rectè crediderit* indicatur.

Ergo cunctis credentibus, quæ continentur in præfato *Symbolo, salus animarum & vita perpetua bonis actibus præparatur*. Et quod [u] *in primordio* eiusdem Symboli præ*ponitur*, *Credo in Deum patrem Omnipotentem*; *præclarum* fidei *testimonium* & *fundamentum* in prima fronte monstratur, *quia saluus esse poterit qui recte crediderit*. *Credere* [x] *enim oportet accedentem ad Deum*: quoniam [y] *corde creditur ad Iustitiam, & ore confessio fit ad salutem*. Vnde ait propheta, [y] *Credidi propter quod locutus sum*. Et [a] *illud, Iustus ex fide viuit*. Et, *nisi credideritis non intelligetis*. [b] *Ergo in rebus humanis nullum opus incipitur, nisi labor omnis ad effectum venire credatur*.

Vnde credendum est in Deum, à quo tam præsens vita quam futura tribuatur. [c] *Deus autem appellatio est substantiæ sempiternæ, siue timoris diuini. Igitur* [d] *Deus sine principio, sine fine, simplex, incorporeus* & *incomprehensibilis*. [e] *Patrem autem cum audis, agnosce quod habeat filium veraciter genitum*, sicut [f] *possessor dicitur, qui aliquid possidet, & Dominus qui* [g] habet cui dominetur. *Deus ergo pater secreti Sacramenti vocabulum est; cuius vere filius est* [h] *verbum, & speculum, &* [i] *character, &* [k] *imago viuens patris viuentis, in omnibus Patri similis*, [l] *eiusdem naturæ in diuinitate, genitus & genitori per omnia coæqualis*. [m] *Nec quæratur quomodo genuit filiũ*, [n] vnde & *Angeli nesciunt*, & *prophetis incognitum est. Vnde illud dictum est*, [o] *Generationem eius quis enarrabit? Quam secretam originem cum proprio filio nouit ipse solus qui genuit*.

Nec [p] *Deus à nobis discutiendus est, sed credendus: qui in nobis ipsis nescimus quod sapimus; quomodo*, [q] sapientia, *ingenium, aut intellectus*, aut *consilium*, *aut mens nostra generat ver-*

p Iudexque.
q resurrectio tandem hum. gen. in eandẽ carnem, in vit. exter. futura sit.
r Ibid Denique Symbolum. &c. vide August. serm 115. de temp. Ruffin. loco cit.
s quia hoc ipsi inter se.
t Indicetur.
u Init. cap. 2.
p ę:larum in primordio ponitur cœlestis testimonij fundamẽtũ, quia saluus esse non poterit qui recte de salute non crediderit. Apostolo prædicante, credere &c.
x Heb. 11. Ruffin. loco citato.
y I em corde &c. Rom. 10.
z Psalm. 115.
a vel illud Abac. 2.
b ergo vel in &c. Esai. 7. Ruffin in præf. exposit.
c tribuitur.
d Deus est.
e quomodo.
f Serm. 181. August. de tempore.
g qui alicui dominatur.
h Ioan. 1. i Heb. 1. k Coloss. 1. l ὁμοούσιος. m Ruffin. ibid. serm. 181. de tempore.
n quod. o Esai. 53. p è Ruffino ibid. vide & serm. 181. de temp. inter Augustinianos.
q sapientiam.

bum.

bum. [r] *Sed sufficit* nosse, *quia lux genuit splendorem*; sicut ait *Propheta,* [s] *In splendoribus Sanctorum ex vtero* [t] *ante Luciferum genui te. Et illud,* [u] *Hic Deus noster non reputabitur alter ad Eum: & post, In* [x] terra *visus est, & inter homines conuersatus est.* *

Diligere [y] ergo Deum vnumquemque *ex toto corde & ex tota anima* (vt præfixum est) ex tota fortitudine oportet, & proximum tanquam semetipsum; respondente Domino cuidam scribarum ac dicente, [z] *Primum omnium mandatum est, Audi Israël, Dominus Deus tuus, Deus vnus est; Et, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua: Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi, Diliges proximum tuum tãquam teipsum Maius horum aliud mandatum non est,* quod [a] *maius est omnibus holocaustomatibus & sacrificiis:* Vndè & in Veteri Testamento scriptum habetur: [b] *Quod tibi fieri* non vis, *alteri ne* feceris. Et Dominus ait; *Omnia* [c] *quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite* similiter *illis.* [d] *Quibus* vtrisque *mandatis, per vnum malitia compescitur,* & *per aliud benignitas* [e] propagatur, vt [f] *ne malum quis inferat,* sed *bonum impendat. Primum, vt caueat lædere,* [g] secundum *vt* norit *bonum præstare.* [h] Si enim *fratrem quem vides non diligis, Deum quem non vides quomodo potes diligere?* Sic ergo nos decet exercere curam nostram, vt non dimittamus curam vestram; & sic diligere nos, ne negligatur dilectio proximi; quia *Dei* [i] *dilectio morti comparatur, dicente* sapientia, *Valida est dilectio vt mors, idcircò quia sicut mors* [k] *violenter separat animam à corporè, ita dilectio Dei* separat animam *violenter à mundano & carnali amore.* [l] *Qui* enim, Dominus inquit, *diligit* me, mandata mea *seruabit.* Nam [m] *qui Dei præcepta contemnit, Deum non diligit.* Vnde [n] scriptum est, Nolite putare quod maneatis *in dilectione mea.* [o] *Neque enim regem diligimus, si odio leges eius habemus.* [p] *Neque* enim *ex toto corde poterit ille Deum diligere, qui noscitur in proximi* [q] corruere *dilectione*: quia [r] per dilectionem proximi, peruenitur

r Sed vt breuiter dicamus, sufficit nos scire quia &c.
s proph. testante; In---
t Psal.109.
u Baruch.3.
x terris.
* hucusque è Venantio.
y Hęc nõ cohærent præc.
z Marc. 12. Deut.6.7. sec. vers. Hieron.
a hæc non sunt verba Domini sed Scribæ.
b Tobiæ. 4. vide Lãprid. in Alexãdro.
c Matth.7.
d verba Greg. Mor. l.lib.10. c.4.
e prærogatur.
f verba Isid. Hispal. sent. lib.3. c.28.--- alterũ vt bonum &c.
g Sequenter vt disc..t &c.
h 1.Ioan.4.
i verba Isid. sent.lib.2.c.3.
Cant.8.
k violẽter segregat hominem.
l Ioan.14.
m verba Isid. loco citato.
n hoc scriptum nõ est, fingit Pseudolus. vide Ioan.15.9.10.
o verba Isid. loco citato. Vide August. in 1.Ioan.tract.9. ad finem.
p Verba Isid. loco citato.
q. errare.
r imo teste Isidoro differ.lib.2.c.32. per amorem Dei fit amor proximi.

ad charitatem Chriſti, quoniam (vt **præ**libatum eſt) [f] *in his duobus præceptis tota lex pendet & propheta.* Docibiles ergò qui perfecte docti non ſunt, ad hæc peragenda oportet omnes eſſe; & vt ipſi docti ſint, & alios prudenter inſtruere, & perfectè poſſint docere; iuxta Danielem prophetam qui ait: [t] *Populus autem ſciens Deum ſuum, obtinebit & faciet; & docti in populo docebunt plurimos.* Omnes docibiles, vt iam dictum eſt, qui docti ſunt eſſe oportet; ſed Sacerdotes doctiores cæteris populis neceſſe fore docebat Chriſtus, dicens; Quia [u] *ſi cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt.* Sacerdotes vero [x] *ſal terræ* & *mundi* lumen docens, præcepit in ſplendore bonorum operum patrem glorificare Deum; de quibus Dominus ait: *Beati eſtis cum maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſum vos, mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis; Sic enim perſecuti ſunt prophetas, qui fuerunt ante vos. Vos eſtis ſal terræ. Quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet vltrà, niſi vt foras mittatur, & conculcetur ab hominibus. Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt,* [y] vt qui ingrediuntur lumen videant. [z] *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant bona opera veſtra, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt.*

f Matth. 22.
t Dan. 11.
u Matth. 15.
x Matth. 5. de Sacerdotibus loquitur ſed non ſolis; ſicut pios omnes perſecutionẽ paſſos Beatos pronũciat; ita omnes lucere iubet, ſalem in ſeipſis habere &c.
y hæc addidit impoſtor ex Luca cap. 11. 33.
z Matth. 5.

Epiſcopos autem [a] *per* ſingulas *ciuitates*, quibus ille non miſerat, perdoctos & *prudentes ſicut ſerpentes, ſimpliceſque* [b] *ſicut columbas*, iuxta Domini præceptionem, nobis mittere præcepit. Quod etiam facere inchoauimus, & (Domino opem ferente) facturi ſumus. Vos autem *per veſtras Diæceſes* Epiſcopos [c] *ſacrate* & mittite, quia nos ad alias partes (quod idem iuſſit) agere curabimus. Aliquos vero *ad Gallias* Hiſpaniaſque mittemus, & quoſdam ad Germaniam & Italiam, atque ad reliquas gentes dirigere cupimus. Vbi autem ferociores & *rebelliores* gentes eſſe cognouerimus, illuc dirigere ſapientiores & *auſteriores* neceſſe habemus, qui quotidie non ceſſent diuina ſeminare ſemina, & multos [d] *Chriſto lucrari*, & ad rectam fidem, & viam veritatis perdu-

a Tit. 1.
b Matth. 10.
c Nota phraſes.
d 1. Cor. 9.

perducere, vt plures [e] *manipulos* Domino valeant *præsentare*.

In [f] illis vero ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos [g] *Archiflamines* eorum ac [h] *primi legis Doctores* erant, Episcoporum *primates* poni, vel *Patriarchas*, [i] qui reliquorum Episcoporum iudicia, & maiora (quoties necesse foret) negotia in fide agitarent, & secundum **Dei* voluntatem sicut constituerunt S. Apostoli, ita vt ne quis iniustè pericli taretur definirent. In [k] illis autem ciuitatibus in quibus dudum apud prædictos erant [l] *Archiflamines*, quos tamen minores tenebant quam memoratos *Primates, Archiepiscopos* institui [m] præcepit, qui non tamen *Primatum* sed *Archiepiscoporum* fruerentur nomine. Episcoporum quoque iudicia (vt superius memoratum est) & [n] *maiora Ecclesiarum negotia*, si ipsi reclamauerint, aut aliquem timorem, aut istos vel alios suspectos habuerint, ad [o] iam dictos *Primates* vel *Patriarchas*, ne aliquis *nocenter* [p] periret transferri perdocuit.

In singulis [q] vero reliquis ciuitatibus singulos, & non binos vel ternos aut plures Episcopos constitui præcepit, qui [r] non *Primatum* aut *Archiepiscoporum*, aut *Metropolitanorum* nomine, quia matres ciuitatum non tenent, sed Episcoporum tantum vocabulo potirentur: quoniam [s] *nec inter ipsos Apostolos par institutio fuit*, sed vnus omnibus præfuit. Hoc tamen præuidendum instituit, ne [t] *in villis, aut castellis, vel modicis ciuitatibus* instituerentur Episcopi, [u] *ne vile eorum nomen fieret*.

Episcopos ergo [x] vicem Apostolorum gerere, Dominum docuisse dicebat, & reliquorum discipulorum vicem tenere presbyteros debere insinuabat. *Et si quis aliquem ex his scādalizaret, [y] grauissimam illi pœnam

e phrasis solennis Mercat. vide Pseudo-Soter. epist. 1. Pseudo-Liber. epist. 12. &c.
*Domini.
f Hunc locũ citat Hincmar. opusc. 55. cap. 15. p. 110. Bibl. P. P. Tom. 9. p. 2.
g primi flamines eorum a quo.
h Turrian. πρωτονομοδιδάσκαλοι.
i hinc conjicit Contius hanc epist. Clem. non esse. Vide ad not. c. 6. q. 1. c. Beatus. Idem iudiciũ Domini Anton. August. Tarraconensis Archiepiscopi in collect. Adrian. 1. cap. 21.
k hoc repetit Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 12.
l erant ethnicos eorum.
m hoc statuit Adrian. 1. collect. Ingelramo datæ cap. 23.
n de maiorib. negotiis Leo epist. 84. Innocen. epist. 2. c. 3. & Vigil. epist. 2.
o ad solum Papam transferenda mox asseres, vbi creuerit fingendi libido.
p innocenter.
q hoc statuit non Petrus sed Nicæna Synodus 255. annis à morte Petri. can. 8. Concil. Cabilon. cap. 4.
r hæc è collect. Adriani 1. c. 23. hausta.
s hoc falsiss. esse docet Rom. sedis πρεσβείων acerrimus vindex Leo, epist 84. cap. 11. his verbis, *cum omnium par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris præemineret.*
t statutum Concil. Laodic. c. 57.
u Statutum Concil. Sardic. c. 6.
x hoc non docuit Dominus sed Isidor. de offic. lib. 2. cap. 5. vide contra const. lib. 2. cap. 30. & Ignat. ad Trallianos, & Magnes.
* huc vsque Hincmarus à Pseudo-Isidoro delusus.
y de scandalum excitantibus in pusillos quoscunque fideles loquitur Dominus. Matth. 18.

inferri debere prædicabat. Cunctos se inuicem diligere & adiuuare debere, & [z] *neminem ab adiutorio fratris se subtrahere* instruebat. [a] Homicidas vero & adulteros ac cunctos criminalibus nexibus alligatos, & qui eis coæquales non erant, ab eorum vexatione & accusatione, (docente Domino) prohibebat; [b] & non nisi à coæqualibus aliquid eis inferri debere docebat, quia *discipulum supra Magistrum* esse, aut vllam ei iniuriam inferre nullatenus debere oportet. [c] *Infames* etiam omnes, & quos Primates [d] & leges seculi non suscipiunt, sed & [e] Laïcos ab eorum accusatione & vexatione semper repelli debere, rogabat, & cunctos illis subditos esse præcipiebat. Cunctorum Sacerdotum vitam, superiorem sanctioremque ac discretam à secularibus & Laïcis hominibus esse, & [f] *spirituales* quosque atque *Sacerdotes super carnales ac Laïcos* semper constituendos docebat; quoniam [g] *pro minimo nobis esse* debet *vt à* talibus arguamur & *iudicemur* vel *ab humano die*. Maiores [h] vero à minoribus nec accusari, nec iudicari nullatenus posse dicebat, quoniam non solùm hoc diuinas sed & leges seculi inhibere docebat.

Omnes ergo [i] legum diuinarum *libenter violatores*, & sacrarum institutionum *voluntariè perturbatores*, Ecclesiastica indignos regula & sancta communione iudicabat. Operatores verò earundem, eisque obedientes, vtrarumque ac cæterorum bonorum dignos esse dicebat. Vndè & Prophetas in testimonium sumebat. [k] *Audite cœli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est: filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, Israel autem non cognouit* me, *& populus meus non intellexit. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Dereliquerunt Dominum, blasphemauerunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos vltrà, addentes præuaricationem? Omne caput languidum, & omne cor mæ-*

z phras. vsitatiss. Pseudo-Isidor.

a Id statuit Arrian. 1. cap. 63. collect. Ingelramo data.

b hoc figmentum impostoris forte alludit ad cap. 19. collect. Adriani. Matth. 10.

c id statuit Conc. 7. Carthag. cap. 2.

d Primates seculi somnia sunt impostoris.

e Id statutum dicitur à Syluest. Concil. Rom. 2. c. 14. contrarium statuit. Concil. Epaun. c. 24.

f Petrus Sacerdotiũ nullum, nisi spirituale agnouit in Ecclesia. vide 1. Petr. 2. plebem Christianam κλῆρον Domini credidit: Sicut non omnes è plebe carnales, sic nec omnes clericos spirituales credi voluit: hoc commentum nulli nisi Mercatoriarrisit, qui sæpius id inculcat. vide Pseudo-Fabian. epist. 2.

g locus Apostoli 1. Cor. 4. non probat quod impostor. intendit: an Iudicium Ecclesiasticum dies humanus dici nequit?

h Vide Pseudo-Iulium epist. 2. cap. 36. hoc commentum reponentem.

i nota phrases.

k Esai. 1. vers. vulg.

uens; à

rens; à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus & liuor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Terra vestra deserta, & *ciuitates vestræ* igne [l] *succensæ, regionem vestram coram vobis alieni deuorant, & desolabitur sicut in vastitate hostili, & derelinquetur.* [m] *Væ,* inquit, *qui dicitis bonum malum, & malum bonum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* [n] *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles eius interierunt fame, & multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllo termino. Et descendent fortes eius & populus eius, & sublimes gloriosique eius ad eum. Et incuruabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium deprimentur. Et exaltabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus Sanctus sanctificabitur in iustitia.*

l succensæ igni.

m Esai. 5. vulg. vers.

n Ibid.

Carnales [o] spiritualibus resistere prohibebat; & de his qui ceruices suas contra magistros & *seniores* suos erigebant, hæc in exemplum adducebat, [p] *Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadauer tuum. Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris? corruisti in terram qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo, In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte Testamenti in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient: Nunquid iste est vir, qui conturbauit terram qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, & vrbes eius destruxit, vinctis eius non aperuit carcerem?*

o Iam monuimus te indignis modis vocibus carnalis & spiritualis abuti.

p Esai. 14. vulg. Propheta loquitur de rege Babylonis ad literam, plurimi de Antichristo exponunt allegoricè, nemo de his qui ceruices erigunt contra Magistros.

Ebrietatem oppido prohibebat, & ebriosos [q] *corpore & animo mortuos* esse prædicabat; de quibus in exemplũ aiebat, [r] *Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis, cithara & lyra, & tympanum & tibia, & vinum in conuiuiis vestris; & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis.* & iterum, [s] *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flãmæ exurit, sic radix eorum*

q cur corpore mortuos?

r Esai 5. vers. vulg.

s Ibid.

quaſi fauilla erit & germen eorum vt puluis aſcendet. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium ſancti Iſrael blaſphemauerunt. Ideo iratus eſt furor Domini in populo ſuo, [t] *& extendit manum* [u] *ſuper eum, & percuſſit eum. Et conturbati ſunt montes, & facta ſunt morticinia eorum quaſi ſtercus in medio platearum: in omnib. his non eſt auerſus furor eius, ſed adhuc manus eius extenta.*

Nullum etiam presbyterum in alicuius Epiſcopi parochia aliquid agere debere abſque eius permiſſu [x] docebat: ſed & cunctos presbyteros propriis Epiſcopis, in omnibus [y] *abſque mora obedientes* (inſtituente Domino) eſſe debere docebat. Nullum item aliena [z] concupiſcere, aut præſumere quæ eorum erant, ſed vnumquemque ſuis ſibique commiſſis contentos eſſe docebat. [a] Neminem etiam alicui aliquid facere niſi quod ſibi fieri vellet inſtruebat. Sanctam quoque Eccleſiam immaculatam omnes ſeruare debere Euangelizabat, [b] cuius claues Epiſcopos eſſe dicebat. [c] *Ipſi* enim *habent poteſtatem claudere cælum,* & aperire portas eius, quia claues [d] cœli facti ſunt.

Admonere autem eos neminem debere docebat, quia oculi Domini ſunt, & qui eos tangit, [e] *tangit pupillam oculi eius.* Et quanta pœna dignus ſit qui eos ſcandalizat, ipſum Dominum docuiſſe dicebat, vbi ait: [f] *Qui ſcandalizauerit vnum de* [g] *puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Væ mundo* ab *ſcandalis; Neceſſe eſt enim vt veniant ſcandala, verumtamen væ homini illi per quem ſcandalum venit: Si autem manus tua* [h] *ſcandalizat te, abſcinde* [i] *eam & projice abs te: Bonum eſt tibi ad vitam ingredi debilem,* [k] *quã duas manus habentem mitti in* gehennam ignis. Et ſi pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum & projice abs te. Bonum eſt tibi introire ad vitam claudũ, quam duos pedes habentem, mitti in *ignem æternum. Et ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum & projice abs te. Bonum eſt tibi vnum oculum habentem* [l] ad *vitam* introire, *quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Videte ne contemnatis vnum*

t populum ſuum.
u manum ſuam.
x Côcil. Laodic. c. 57. Can. Apoſt. c. 40. ſec. Dionyſ. verſionem.
y Benedict. Reg. c. 5.
z Can. Apoſt. 36.
a Tob. 4.
b hactenus Paſtores Eccleſiæ clauigeros, audiueramus, nũc clauus dici iubet impoſtor.
c ſi habẽt poteſtatem claues habẽt, poteſtas enim clauium collatione denotatur.
d Apoc. 11.
e Zach. 2. ſec. verſ. Hieron. vide Pſeudo-Analect. epiſt. 2. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. &c.
f Matth. 18.
g puſilli quibus offendicula poni vetat Dominus, non ſunt Epiſcopi ſoli, ſed pij omnes cuiuſcunque ordinis, credentes in Dominum.
h leg. ſi manus tua vel pes tuus.
i eum al. ea.
k debilem vel claudum quam duas manus vel pedes habentem.
l in vitam intrare.

exhis

ex his pusillis. [m] *Amen dico vobis, Quæcumque alligaueritis super terram, erunt* [n] alligata *& in cælo; & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est: vbi enim duo sunt vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Et iterum per Prophetam loquitur dicens; [o] *Expauit* (inquit) *cælum super hoc, & horruit amplius vehementer, dicit Dominus.*

O intolerabilem malignitatem! ô linguam iniquitatem loquentem contra Deum, & mentem *in altitudinem cornu extollentem! & iterum,* [p] *Impone homo tuæ linguæ ostium & seram. Cessa,* [q] *cornu in altitudinem extollens & loquens aduersus Deum iniquitatem* & proximum tuum. *Quousque insultas patienti Christo* & fratribus? *Sic* [r] *autem peccantes in fratres, & percutientes eorum infirmam conscientiam, in Christum* grauiter *peccatis;* & rei iudicio effecti, infames efficiemini & iuste repellimini. Et iterum per prophetam loquitur, dicens, [s] *Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini; Ministri Dei nostri, dicetur vobis; fortitudinem gentium comedetis, & in gloria* eorum [t] *superbietis. Pro confusione vestra duplici & rubore laudabunt partem eorum. Propter hoc in terra sua duplicia possidebunt, & lætitia sempiterna erit eis: Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in* [u] holocaustum, *& dabo opus eorum in veritate, & fœdus perpetuum feriam eis; & scietur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos, cognoscent* [x] eos, *quia isti sunt semen cui benedixit Dominus. Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo. Quia induit me* [y] vestimento *salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum, & sicut hortus semen suum germinat, sic Dominus Deus germinabit iustitiam & laudem coram vniuersis gentibus.*

Eos autem [z] à solo Domino aut iudicandos aut remouendos, & non ab aliis esse dicebat, quia *sui sunt* & non alterius. Et [a] *quis est, qui alterius iudicet seruum?* Nam si non patiuntur homines, nec *Deus deorum, & dominus dominantium,* hæc vllatenus patitur. [b] Vnde & prophe-

m ibid. post vers. 8.
n ligata.
o Hierem 2. Hæc verba reperit Pseudo-Clem. epist. 2. Sunt autem Cyrilli aduers. Theodo. Mops. est. vide Iustiniani opus pro Synodo quinta p. 165. Tom. 2. Cōcil. edit. A. 1618. parte 2.
p Eccl. 28. nō ad verbum.
q Psal. 74.
r 1. Cor. 8.
s Esai. 61. Propheta pios omnes alloquitur non solos Sacerdotes.
t earum.
u holocausto.
x illos.
y vestimētis.
z Hoc placitum tuentur Pseudo-Anaclet. epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 2. Pseudo-Telespho. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Melchiad. epist. 2. Pseudo-Iul. epist. 2. Pseudo-Damas. ep. 4.
a Rom. 14. Sic nemo erit humano iudicio iudicādus, quia omnes Dei serui sunt.
b Propheta

locis citatis non probat, Sacerdotes à solo Deo iudicandos.
c Esai. 48. vers. vulg.
d propter me, propter me.
e Esai. 51. vers. vulg.
f hic omissæ lin. 5.
g Esai. 40. vers. vulg.
h Esai. 41. vers. vulg.
i Propheta de hostibus Ecclesiæ loquitur in genere, de damnãtib. Sacerdotes in specie, ne verbum quidẽ habet.
k Esai. 66. vers. vulg.
l quæ timebant.
m quia vocaui & non erat qui responderet, locutus &c.
n Esai. 65.
o neque generabunt in cõturb. quia, &c.
p & nepotes eorum cũ eis, eritque antequam &c.

tas sibi testes esse dicebat, per quos Dominus loquitur dicens, [c] *Ecce excoxi te sed non quasi argentum; elegi te in camino paupertatis. Propter me* [d] *faciam, vt non blasphemer, & gloriam meam alteri non dabo. Audi me Iacob & Israel, quem ego voco. Ego ipse, ego primus & ego nouissimus. Manus quoque mea fundauit terram, & dextra mea mensa est cælos. Ego vocabo eos & stabunt simul.* [e] *Me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt.* [f] *Salus autem mea in sempiternum erit, & Iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum, populus meus, lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis, & eius lanam sic deuorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.* Et iterum, [g] *Abscondita est vita mea à Domino, & à Deo meo iudicium meum transibit. Nunquid nescis aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creauit terminos terræ, non deficiet neque laborabit, nec est inuestigatio sapientiæ eius; Qui dat lasso virtutem, & his qui non sunt fortitudinem & robur multiplicat. Deficient pueri & laborabunt, & iuuenes in infirmitate cadẽt. Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem; assument pennas sicut aquilæ; current & non laborabunt: ambulabunt & non deficient.* [h] *Taceant ad me insulæ, & gentes mutent fortitudinem. Accedant, & tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.*

Hos [i] autem qui eos vetant, aut amouere vel damnare nituntur, Dominus per prophetam damnat, & vsque ad satisfactionem eorum & Ecclesiæ, damnatos esse docebat; vbi ait: [k] Talia *elegerunt in viis suis, & in abominationibus suis anima eorum delectata est. Vnde & ego eligam illusiones eorum, &* damnationem [l] *adducam eis, quia* [m] *locutus sum & non audierunt, feceruntque malum in oculis meis, & quæ nolui elegerunt. Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius; dixerunt fratres vestri odientes vos, & abjicientes propter nomen meum, Glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia vestra; ipsi autem confundentur.* [n] *Non* enim *laborabunt frustra* [o] *in conturbatione* Præsules mei, *quia semen benedictorum Domini est.* [p] *Antequam clament, ego exaudiam; adhuc illis loquentibus, ego audiam.*

Ad glorificandum se, & diuina mandata seminanda, &

da, & Euangelizanda, eos Dominus elegit, & non vt prohibeantur aut perturbentur ſuggerebat; quoniam [q] *qui eos lædit, eum lædit cuius legatione funguntur.* Prædicare eos aſſiduè & mandata Domini ſine intermiſſione annuntiare rogabat. Opera eorum bona coram hominibus monſtrare, & conſcientiam bonam coram Deo habere inſinuabat.

Omnes [r] *principes terræ* & cunctos homines eis obedire & capita ſua ſubmittere eorumque adiutores exiſtere præcipiebat, vt omnes pariter fideles & [s] *cooperatores legis*, Dei monſtrarentur, ne de eis dicatur; *Confundentur* [t] *& erubeſcent omnes qui pugnant aduerſum te*, & *erunt quaſi non ſint, & peribunt viri qui contradicunt tibi. Quæres eos, & non inuenies viros rebelles tuos. Erunt quaſi non ſint, & veluti conſumptio* hominis bellantis [u] *aduerſum te.* Omnes ergo qui eis contra veniunt, ita damnatos & *infames* [x] vſque ad ſatisfactionem monſtrabat, & niſi conuerterentur, à liminibus Eccleſiæ alienos eſſe præcipiebat.

Homicidiorum vero tria genera eſſe dicebat, & pœnam eorum parilem fore docebat. [z] Sicut enim homicidas interfectores fratrum, ita & detractores eorum, eoſque odientes, homicidas eſſe manifeſtabat; quia & qui occidit fratrem ſuum, & qui odit, & qui detrahit ei, [a] *pariter homicidæ* eſſe monſtrantur. Omnes etiam [b] *à carnalibus deſideriis quæ militant aduerſus animam abſtinere, & bonam* eorum *conuerſationem* ac innocentem omnibus monſtrare rogabat. [c] *Ex corde* enim cunctos *attentius inuicem diligere* inſinuabat, & *veram fraternitatem* inter ſe habere docebat: Quotidiana enim illius prædicatio inter cætera diuina mandata, hæc erat, quam in eius exemplum etiam tibi frater chariſſime ſignificare curaui. Bonorum, inquit, operum inter cætera ſemina ac negotia ſunt, quantum vnuſquiſque ſapit, & poteſt, totis intimi cordis (vt prælibatum eſt) viſcerib [d] *Deum diligere*, [e] & *proximum* velut *ſeipſum. Abnegare* [f] *ſeipſum ſibi, vt* Ieſum *Chriſtum* Dominum noſtrum *ſequatur; & nihil* eius *amori præponere, veritatem corde & ore proferre* debere, & totam *ſpem* [g] *Deo* ſemper *committere.*

Inſtruebat *actus ſuæ vitæ omni hora cuſtodire*, & *in omni*

q hoc centies reperit impoſtor ex Greg. epiſt. 32. lib. 12. ſi tamen Gregorij dicenda ſit. vide Concil. Aquiſg. ſub Greg. IV. cap. de honore epiſcopali.

r Simile quiddam legitur conſtit. lib. 2. cap. 11. & apud Ignat. epiſt. ad Trallianos: quam autem conueniat ſeculo Apoſtolico iudicet veritatis ſtudioſus Lector.

ſ N. phraſ.

t Eſai. 41. verſ. vulg.

u homines bellantes.

x An Eccleſiaſtici iuris ſit infamiæ notamin ure re diſquirendum relinquimus lectoribus.

z 1. Ioan. 3.

a Inæqualia tamen ſunt crimina.

b 1. Pet. 2.

c 1. Pet. 1.

d Impoſtor Bened. & verba Petro adſcribit. Sequentia reſtituimus ex ca. 4 Regulæ.

e Mat. 22. Luc. 10.

f Luc 9.

g ſpem ſuam Deo.

h se respicere pro certo scire.
i vide Heron. epist.22.
k & seniori spirituali patefacere
l de confess. secre a consule append.
m eloquio. Sap.1.
n aut risui apta.
o additamétum.
p Lectiones sanctas libéter &c.
q hodie Lectio táquam pestilés inter pótificios vetita, prædicatio rarissima.
r Gal.5.
s odire.
t bonum aliquod.
u applicet.
x Malũ semper à se fact. sciat & sibi reputet. Psal.33.
y concupisc. spirituali. Exod.20. Deut.5.
z castigare.
a Vigiliæ vix hodie pontificiis ipsis de nomine notę.
b nudum, infirmum.
c Mortuum.
d de orat. pro mortuis vide append.
e dolentem.

loco Deum [h] *respicere*; firmiter *scire, cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad Christum allidere*, [k] *&* [l] Sacerdotibus Domini manifestare. *Os suum à multo, vel prauo* colloquio [m] *custodire*, & *verba vana aut* [n] mendacia *non loqui*; quia [o] *os quod mentitur occidit animam.*

Verba diuina [p] *libenter audire*, & Sacerdotibus suis libenter obtemperare, atque obedientes esse docebat. Prædicationi & *orationi* [q] ac *lectioni frequenter incumbere*, & eleemosynas veras perficere. *Desideria* [r] *carnis non perficere*, sed *propriam* frangere [s] *voluntatem*: boni [t] aliquid *in se cùm viderit, Deo* [u] applicare *non sibi*; & [x] *malum à se factum* cognoscat, *& sibi* imputet. *Multum loqui non amare*, sed custodire *labia* sua, *ne dolum* aut malum *loquantur: diem iudicij timere, gehennam expauescere, vitam æternam omni concupiscentia* [y] *desiderare: Non occidere, non adulterari, non furtum facere, non* rem proximi *concupiscere. Non falsum testimonium dicere*, sed *omnes homines honorare, corpus* custodire, [z] vanas & caducas *non amplecti delicias*; *Ieiunium* & vigilias sanctas *amare, pauperes recreare*, nudos [b] *vestire*, infirmos *visitare*, sitientes potare, mortuos *sepelire*, & diligenter eorum exequias peragere, pro eisque orare [d] & eleemosynas dare; dolentes [e] *consolari*, & suis bonis refouere, & à malis [f] *actibus se alienum facere: Non esse superbum, non vinolentum*, nec *multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non* [g] murmuratorem, *nec detractorem*; quia qui detrahit, non se, sed & multos alios occidit.

Iram non perficere, nec iracundiæ tempus reseruare. Dolum in corde, non tenere nec pacem falsam dare. Charitatem non derelinquere, nec iurare, ne forte periurium [h] (quod absit) fiat. *Malum pro malo non reddere, nec iniuriam facere sed factam patienter sufferre. Inimicos diligere, maledicentes se non maledicere sed magis benedicere, & persecutionem* [k] *pro iustitia sustinere.* [l] Charitatem *amare*, & [m] *nullum* odio habere; quia *qui odit fratrem suum homicida est. Elationem fugere*, [n] *zelum* malum *non habere*, iudiciam non exercere, *nec contentionem amare.* [o] *Cum discordantibus antè solis occasum in pacem redire, & de Dei misericordia numquam desperare.*

f à seculi actibus. 1.Tim.3. Tit.1. g murmurosum. h periuret. i Matt.5. Rom.12. k persecutiones. l castitatem. m 1.Ioan.3. adire. n zelum & inuidiam. o Eph.4.

Episco-

Episcopos, Sacerdotes suos ac cunctos reliquos Ecclesię ministros, atque omnem plebem sibi commissam verbo diuino & mandato instruere ac dirigere, hósque omnes & eorum Episcopos tota animi virtute diligere, vt oculos suos, quia oculi sunt illorum. Eorum [p] *præceptis in omnibus obedire, etiamsi* ipsi *aliter (quod absit)* agant; memores scilicet *illius Dominici præcepti:* [q] *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite.* Ipsi autem Episcopi, [r] *si exorbitauerint*, ab istis non sunt reprehendendi vel *arguendi*, sed supportandi, nisi *in fide* errauerint. Illi ergo super istos sunt, non autem isti super illos, [s] quoniam maior à minore nec argui nec iudicari potest. Nullus se extollat erga doctores ac Magistros suos, quia [t] *discipulus super Magistrum* esse non debet nec potest. [u] Nullus velit *dici* Sanctus *antequam sit; sed prius* sit vt *verius dicatur. Præcepta* Domini, doctorumque ac Magistrorum [x] *factis quotidie adimplere,* [y] & *in Christi* nomine *pro inimicis orare* oportet. [z] *Obedientia* enim & humiliatio *quæ* magistris agitur, Domino *exhibetur.*

Timor [a] *Domini delectabit cor, & dabit lætitiam, & gaudium* [b] in *longitudinem dierum. Timenti Deum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur.* [c] *Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo,* & resistunt mandatis eius, & inobedientes ac contumaces sunt his qui eius legatione funguntur: *& ideò non protegentur ab eo. Væ his qui perdiderunt sustinentiam,* [d] *qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas. Et quid* [e] facient, *cum inspicere cœperit Dominus? Qui timent Dominum non erunt incredibiles verbo illius; & qui diligunt illum, conseruabunt viam illius. Qui timent Dominum, inquirent quæ beneplacita sunt illi: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius: Qui timent Dominum præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt vsque ad inspectionem illius dicentes, si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus* [f] Dei *& non in manus hominum; secundum enim magnitudinem* illius, *sic & misericordia* ipsius *cum ipso est.* [g] *Venite,* inquit, *filij, audite me, timorem Domini docebo vos.* Currite [h] *dum* lumen vitæ *habetis, ne tenebræ* mortis *vos comprehendant.* Omnis [i] *qui*

p verba Benedicti Reg. c.4. art. 60. *præceptis Abbatis &c. ipse agat memor illius Dom.*
q Math. 23.
r Concil. 5. Rom. sub Symmacho *oues pastorem nec reprehendere nisi à recta fide exorbitauerit præsumant &c.* Idem censet Isidor. Hisp. sent. li. 3. c. 39.
s Adrian. 1. collect. Ingelramno datæ c. 19.
t Matth. 10.
u verba Benedicti reg. c. 4. *non velle dici Sanctum, &c. esse quo verius.*
x Dei factis &c.
y Matth. 5. anno e pro.
z verba Bened. reg. c. 5. obed. *quæ maiorib præbetur Deo &c.*
a Eccl. 1.
b & longit.
c Eccl. 2.
d & qui.
e facie is.
f Domini.
g Psal. 33.
h Ioan. 12.
i Psal. 33.

vult vitam, & cupit *videre dies bonos, prohibeat linguam ſuam à malo, & labia* eius, *ne loquantur dolum. Diuertat à malo, & faciat bonum; inquirat pacem, & perſequatur eam*: quia *oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius* ad [k] *preces eorum. Vultus autem Domini ſuper facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.* Propterea [l] *nolite fieri ſicut equus & mulus*, in *quibus non eſt intellectus.* Sed *lætamini in Domino & exultate iuſti, & gloriamini omnes recti corde.*

k in preces.
l Pſal. 3.

Quia [m] *multi venient ab Oriente & Occidente* (Domino, dicente) & *à Septentrione* atque *Meridie, & recumbent cum Abraham & Iſaac & Iacob. Propter* [n] *quod deprecor* te, frater chariſſime, *vt* doceas *attentius* hunc prædicationis *ordinem, & abſolutionum* dies, [o] *vt* ſaluentur animæ *hominum quæ occulta Dei virtute, quem debeant diligere priuſquam* [p] *doceantur, agnoſcunt.* [q] *Operum vero ratio poteſtati & arbitrio vniuſcuiuſque permittitur, & hoc ipſorum eſt proprium.* Deſiderium verò habere erga Doctorem veritatis, *hoc à Patre cæleſti donatum eſt. Sed ſalus in eo eſt, vt voluntatem eius cuius amorem & deſiderium (Deo largiente) conceperis, facias, ne dicatur ſermo eius ad* nos, *quem* idem *dixit*: [r] Quid autem me dicitis, Domine, Domine, & non facitis quæ dico? *Eſt* [s] *ergo proprij muneris*, vt vnuſquiſque ſit, (prout Dominus noſter dederit) perfectus in Eccleſia, mittenſque ſemina diuina, vt de nobis non prædictus ſermo, ſed ille dicatur quem alibi Dominus noſter dixit: *Ideò*, inquit, *omnis ſcriba doctus in regno cælorum, ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera.*

m Matth. 8. Luc. 13.
n verba Pſeudo Clemẽtis Recogni. lib. 4. p. 52. *vos conſeruos & adiutores meos, vt diſcatis attẽtius prædicandi.*
o vias v poſſitis ſaluare animas.
p prius etiã quam.
q hic amiſſę lin. 10.
r Matt. 7.
ſ id eſt muneris diuini, non virium humanarum.
t Matt. 13.

Nullus [u] *ergo*, inquit, impediat *ordinem*, aut locum occupet irrationabiliter, vel *temporum* permutet vices; ſed *primò, quæ ſit Iuſtitia* [x] eius, quæ voluntas *requiramus, vt bonis operibus*, ac Dei gratia *repleamus* [y] *Deus enim his qui rectè ſentiunt*, & bona agunt, præſto eſt, quoniam his manifeſtat ſeipſum.

u Recognit. lib. 2. p. 24. a. *ne ergo impediamur ordinem locorum ac temporum permutantes primo.*
x Dei requiramus, vt tanquam itera-ctari abundanti viatico bonis oper.
y hic omiſſa linea 1.

Nam [z] *ſi quis velit (antequam actus ſuos emendet) de his requirere, quæ non poteſt inuenire, ſtulta & inefficax erit huiuſmodi inquiſitio. Tempus enim breue eſt, &* [a] in Iudicio *Dei geſtorum cauſa agitur non quæſtionum. Ideoque antè omnia hoc quæramus, quid nos aut qualiter* [b] agi *oporteat, vt æternam vitam conſequi mereamur. Nam ſi exiguum hoc tempus vitæ per inanes* [c] *occu-*

z ibid. paulo ante.
a & iudiciũ Dei agetur.
b agere.

[c] occupamus *& inutiles quæstiones, inanes sine dubio & vacui ab operibus bonis pergemus ad Deum, vbi iudicium operum nostrorum fiet. Vnaquæque* [d] *etenim res suum tempus habet & locum. Operum hic locus, hoc tempus est, meritorum seculum futurum.*

Curratur [e] igitur *per viam mandatorum* Dei, & à beatorum præceptorum Domini institutis, & à Spiritus S. doctrina non recedatur. Quapropter *præparanda* [f] *sunt corda nostra ac corpora sanctæ* [g] mandatorum eius suorumq; Episcoporum ac Prædicatorum *obedientiæ militatura, vt suæ gratiæ iubeat nobis* auxilium ministrari, *& fugientes gehennæ* pœnam, *ad vitam* valeamus omnes *peruenire* æternam.

Hæc [h] itaque *(frater* charissime *Iacobe)* ab *ore S. Petri iubentis accepi, tibi*que (vt optabas) *insinuare* studui, *vt seruari omnia* immaculata *præcipias*; quia Ecclesiastica non oportet negligenter sed diligenter expleri negotia. [i] Hæc ergo *præcepta nemo credat*, absque sui periculo negligere, vel dissimulare, quia in *iudicio Dei ignis æterni tormenta* sustinebit, quia [k] Ecclesiastica Decreta *neglexerit.* Qui vero te audierit, (vt iusserat minister Christi Iesu) gloriam accipiet. *Qui* [l] *autem te non audierit, immò loquentem Dominum per te, ipse sibi damnationem accipiet.* Curandum ergo & attendendum est nobis omnibus, quod in perpetuum expedit, vt [m] *Christi passionibus per patientiam participemus,* [n] atque *regni eius mereamur esse consortes.* Amen.

c occupemus.

d Hæc verba repetit Pseudo Clem. epist. 3.

e Psal. 118. 32.

f verb. Benedicti in pref. Regulę à plagiario corrupta.

g Sanctę pręceptorum obed. milit. & quod minus habet in nobis natura possibile, rogemus Domi nũ vt gratiæ &c. adiutoriũ ministrare: orli fug. pœnas ad vitam perpetuã volumus peruenire &c.

h Hæc verba repetit Pseudo-Clem. epist. 2.

i ibid.

k qui.

l ibid.

m Extrema verba præfationis à Benedicto Regulę suæ pręfixæ.

n vt & regni.

Iudicia Pontificiorum.

Comestor. *Hist. Scholast. in Act. Apost. c.* 101. Cum Beda dicat Iacobum 7. anno Neronis mortuum, palam est non esse authenticum, quod legitur in Epistola Clementis, qui iuxta tenorem illius Epistolæ dicit sibi mandatum à Petro, cui successit in Apostolatu, vt post eius mortem Iacobo Epistolas destinaret, vt ab eo instrueretur; sed cum Iacobus Episcopus mortuus sit 7. anno Neronis, & Petrus vixerit vsque ad 14. constat hoc nihil esse.

Marsil. Patauinus Defensorij pacis parte 2. *c.* 27. Epistola quæ intitulatur ad Iacobum fratrem Domini valde suspecta est propter plura in ipsa contenta, &c.

Gobelin. Cosmodrom. Aet. 6. *cap.* 7. Cum in istis Epistolis sit mentio

de morte B. Petri, qui vltimo anno Neronis crucifixus est; mirum videtur quomodo Clemens scripserit Iacobo, qui anno 7. Neronis lapidatus est, &c.

Turrecremata Summa de Eccl. lib. 2. c. 101. Ad illam obiectionem quæ dicitur esse B. Petri ad Clementem, respondetur quod illa auctoritas non militat contra conclusionem nostram: quoniam cum B. Iacobus multo tempore fuerit mortuus ante B. Petrum, scilicet ad minus 8. annos, vt colligitur ex Chronicis, non videtur verisimile quod B. Clemens scripserit illam Epistolam post mortem B. Petri B. Iacobo.

Cusan. Concord. cathol. lib. 3. c. 2. Ipsæ Epistolæ applicatæ ad tempus eorum Sanctorum seipsas produnt. Scribitur in Clementis epistolis, quomodo Papa fuerit, & Petri successor, & post Petri mortem ad S. Iacobum has fingit Scriptor misisse Epistolas, qui fuit frater Domini & Hierosolymorum Episcopus, & est manifestum Iacobum prius Petro 8. annis finisse martyrio vitam. Et hæc vna de causis cur inter Catholicas epistolas, ea quæ Iacobi sunt præcedunt, vt scribit Beda super Canonicis epistolis in principio. Scribitur quoq; ipsum Clementem successorem fuisse Petri, & hoc idem in aliis quæ Sancto Anacleto adscribuntur, legitur. Quomodo Sancti viri Hieronymus, Augustinus, Optatus Mileuitanus, & cæteri qui omnium Romanorum pontificum catalogum posuerunt hoc ignorassent, qui Clementem non interserunt vel saltem non immediate post Petrum ponunt; si ipsas Epistolas aut tunc vidissent, aut pro authenticis habuissent? Inuenitur insuper in ipsis Epistolis de Episcoporum à Sacerdotibus differentia, quæ longo tempore post hoc (vt Hieronymo placet & Damaso) in Ecclesia orta est; ex allegatis etiam in ipsis Epistolis ac aliis innumeris, ista patere possent &c.

I. Driedo. de Dogm. & script. Eccl. lib. 1. c. 2. parte 3. Capite truncatus est (Paulus) eodem (inquit Hieronymus) die, quo Petrus est crucifixus, anno videl. post passionem Christi 37. Ex quibus consequens esse videbitur epistolam quæ inscribitur Clementis pontificis Romanæ Ecclesiæ, quæ se indicat scriptam post Petri mortem ad Iacobum fratrem Domini, non esse reuera ipsius Clementis. Nam cum ipse Iacobus 30. annis Hierosolymorum Episcopus, iuxta D. Hieronymum & alios, legatur mortuus 7. Neronis anno adhuc viuente Petro 7. anno post mortem eiusdem Iacobi, stare non potest, quod Clemens, aut alius quispiam, scripserit post mortem Petri vllam epistolam ad Iacobum illum &c.

I. Sp. [illegible] *de Continentia lib. 1. c. 6.* Ad uersum contentiosos vix valeat, (argumentũ ex epist. Clem.) cum non leui argumento colligat Ioan. Driedo de Eccl. script. lib. 1. c. 2. p. 3. eas reuera Clementis non esse; cum enim se scriptas indicent post D. Petri mortem; quî potuerunt scribi ad D. Iacobum 7. Neronis anno, hoc est totidem ante Petrum annis mortuum? &c.

Baron.

Baron.ad A.D.69.§.43. Affirmat idipsum (*Clementem successisse Petro*) Ruffinus, sed ex epist. quam in Latinum vertit, falsò inscripta eiusdem Clementis nomine ad Iacobum fratrem Domini; quam si Clementis esse germanam dixerimus, ad Simeonem potius tunc Hierosolymorum Episcopum, eundemque fratrem Domini, quam ad Iacobum, quem (vt diximus) longè ante hæc tempora martyrio functum vitâ cognouimus, scripta fuit.

Bellarm. de Script.Eccl. Epistolæ SS. quæ nunc extant non carent scrupulo: Nam constat Iacobum, ad quem scribuntur duæ epistolæ, obiisse multo ante S.Petrum: & tamen in iis significatur Iacobo mors S.Petri. Sed forte epistolæ scriptæ sunt ad Simeonem fratrem Iacobi, non ad ipsum Iacobum, &c.

Perronius, Replica cap.31. p.159. Gallica ad verbum Latine reddidimus. Tertiò respondemus, 1.hanc epist. Apocrypham & supposititiã esse. Licet enim è Græco in Latinum à Ruffino versa fuerit, sitque [a] à Cõcilio I. Vasensi sub Valentin.3 Aug. habita citata, & multas præclaras doctrinas contineat; certum tamen est exemplar Græcum Recognitionum Clementis, cui annexa est, & ad quod relationem habet, Apocryphum, idemque vel suppositum vel corruptum ab Hebionitis fuisse. 2. Episcopum [b] Hierosolymitanum ad quem hæc epistola directa est, non esse Iacobum Apostolum fratrem Domini, sed Simeonem, fratrem & in episcopatu successorem Iacobi Apostoli qui titulo fratris Domini designatus est, quemque hæc epistola Iacobum fratrem Domini vocat, secundum Hebræorem morem; quibus solenne erat pluribus nominibus indigetari, titulosque in superstites quasi iure hæreditario transmittere. Sicut docet tum repugnantia temporis mortis Iacobi Apostoli fratris Domini, quam is ipse qui historiam Ecclesiasticam Eusebij verterat huius Epistolæ interpres & patronus Ruffinus ignorare non poterat; tum inscriptio, qua auctor Epistolæ eum ad quem eam dirigit, Iacobum fratrem Domini & Episcopum Hierosolymorum denominat, nec Apostoli titulo dignatur; quod hoc loco non oblitus fuisset, si ad Iacobum Apost. fratrem D. scripsisset, &c.

a Concil. 1. Vasense sub Nectario Viennensi celebratũ scribit Ado.ad A.D.337. secundũ A.D.442. Dioscoro Conf. congregatum.

b hæc infra explanabimus.

Binius in not.ad hanc epist. Cum hæc epistola scripta sit, vt in fronte & capite illius apparet, post obitum S.Petri, adeóque post 13.annum Neronis, ad Iacobum fratrem Domini scripta esse nequit: vtpote qui, teste Hieron.de viris illustribus, 7.anno Neronis Hierosolymis occisus est; vnde patet quod hæc Epistola vel non sit Clementis, vel potius ad Simonem qui etiam frater Domini fuit, scripta sit; & in titulum Epistolæ mendosè vox Iacobum irrepserit. Ita Posseuin. in appar.Sacro, in verbo Clem.Rom.

Posseuin. Appar.verbo Clement.Rom. Fertur etiam scripsisse Epistolas duas ad Iacobum fratrem Domini; sed prior non potest esse Clementis, &c. Addantur testimonia Henrici Kaltheïsen, cuius verba iam descripsimus, & Lamberti Gruteri, qui *dempta Ecclesiæ auctoritate*

& traditione antiqua, dicit se *velle vehementer ambigere* de hac epist. Clementina; & Antonij Contij, qui ex eo quod Pseudo-Clemens *Primatum* meminit, colligit hanc eius epist. esse adulterinam & commentitiam; Antonij Augustini Tarracon. Archiepiscopi in cap. 23. collectionis Ingelramo datæ verba infra annotabimus.

In Clementin.

Annot. in c. 6. q. 1. c. Beatus

CENSVRA.

Farrago præcedens in partes duas secanda est; in Epistolam scil. & Appendicem; hanc adiecit Isidorus cognomento Mercator circa A.D. 790. aut 800. Illam Clementi supposuisse videtur qui constitutiones (forsitan & recognitionum libros decem) scripsit, circa A.D. 180. vel 200. natione (ni fallor) Palæstinus aut Phœnix, vtpote qui thronum *Hierosolymitanum reliquis præfert, & nomina mensibus à Tyriis inuenta imponit. Hanc epistolam è Græco in Latinum sermonem à se translatam testatur Ruffinus in præfatione ad Gaudentium Brixiensem Episcopum, recognitionibus præfixa; à Ruffino Latinitate donatam agnoscit Turrianus pro epist. lib. 2. c. 13. ad eius titulum allusisse videtur Sidonius Apollinaris lib. 6. epist. 1. Eiusdem meminere liber pontificalis in Clemente, & Photius in Bibliotheca, Cod. 112. Eandem citauerunt Concilij 2. Vasionensis patres A.D. 442. congregati cap. 6. Nicolaus primus, Epist. 49. A.D. 867. data: Ioãnes VIII. epist. 234. A.D. 879. scripta: Conciliũ Merense sub Arnulpho R. celebratũ cap. 8. Gregorius VII registri lib. 8. epist. 21. A.D. 1080. data; Ecclesia Leodiensis in epist. aduersus Paschalem II. A.D. 1102. edita. Eius denique græcum exemplar in Vaticana bibliotheca vidit & consuluit Turrianus; cur vero non ederet, in causa fuit mala fides. Sensit n. quæcumque de Romani Diotrephæ monarchia, de *primis flaminibus, Archiflaminibus, Primatibus legis seculi*, &c. impudens effudit falsarius & Ruffini versioni attexuit, nullo fuco posse colorari: Sensit græcum exemplar tantarum fraudum machinas euersurum, & defuturas sibi cæterisque imposturarum patronis malas artes ϗ σόξα φάρμακα quibus pessimam causam, vindice Magdeburgensium stylo, confossam, refocillare, & in integrum restituere conatus est: Maluit igitur Græcorum Latinorumque codicum collatione priuatim facta manifestarij furis dedecus dissimulare quam vlcisci, eoque ipso Deo gloriam, victrici veritati manus dare.

* Vide constit. lib. 8. c. 10. recognit. lib. 1. &c.

Sit itaque persuasum pio Lectori, 1. Veterem Ruffini versionem, græcúmque exemplar desinere in hæc verba, *Sed ex nunc exponere iam* &c. nisi quis ex epistolæ fine clausulam hanc, *Hæc frater Iacobe ab ore*, &c. ad sequentia verba *o e sibi damnationem accipiet* repetere, eamque à superioribus auulsam suo ordini locoque restituere malit.

2. Cætera omnia à recentiori addita, nulli veterum, nedum vero Clementi nota fuisse. 3. Ea partim ex Bibliorum emendata per Hieronymum versione, partim ex recognitionum per Ruffinum in

Latinum sermonem translatorũ libris, Cyrilli Alexandrini aduersus Theodorum Mopsuestenum scriptis, Benedicti regula, Venantij Fortunati expositione in Symbolum Apostolorum, Gregorij M. pastorali & Isidori sententiis esse deprompta. 4. His sepositis, quicquid superest, *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum* sit merito censeri.

Hactenus de Appendice. De epistola quam à Ruffino interpretatam diximus, quærẽdum superest, An sit Clementis genuinus fœtus, necne? Credidit olim Ruffinus, affirmat hodie Turrianus; Nos negamus: 1. Quia auctor Epistolam ad Iacobum ante septennium mortuum dirigit. 2. Quia Episcoporum vrbis seriem ita interuertit, vt nullum Lino, Cletóque, quos sedem vel cum Clemẽte, vel ante Clementem tenuisse fama est, locum reliquum faciat. 3. Occidentem tenebrosissimam mundi partem ridicule nuncupat. 4. Petrum *Electionis Domini*, Clementem Petri *primitias* falso vocat. 5. *Itinerarium Petri*, scriptum nugis & fabulis refertum, Veteris Ecclesiæ cauterio inustum, ab ipso Romanæ inquisitionis consilio libris prohibitis annumeratum, à doctis omnibus reiectum comprobat. Vide Athanasium *in Synopsi*, Epiphan. *hæres.* 30. Philastr. *hær.* 40. Synodum Rom. sub Gelasio coactam, Photium *Biblioth. Cod* 113. Humbertum Cardinal. *aduersus Nicetam*, Iuonem *parte* 4. *cap.* 105. Honorium Augustod. *de luminarib. Ecclesiæ*, Gratianum dist. 16. c. *Clementis*. Driedon. *de Eccl. script. & dogm. parte* 5. *lib.* 4. *cap.* 5. Natalem Bedam *aduersus I. Fabrum proposit.* 103. Sixt. Sen. *biblioth. lib.* 2. Perer. *in Gen. lib.* 2. q. 3. Bellarm. *de Script. Eccl.* Baronium ad A.D. 34. §. 280. 291. A. 41. §. 10. 51. 52. A. 44. §. 36. A. 102. §. 22. Perronium *Replic.* c. 31. Posseuin. *in appar.* ad verbum *Clemens*, Serarium *de Apostolis* §. 55. Lorin. *in act.* 19. 9. Binium *in notis ad hanc Epist.* &c.

Quis Iacobus is Domini frater ad quem directa Epistola dicitur.

Iacobum Domini fratrem Hierosolymis habitasse docent Lucas Act. 15. & 21. Paulus Gal. 1. & 2. Ignatius ad Trallianos, Clemens Alex. apud Euseb. hist. lib 2. c. 1. Athan. in Synopsi, Cyrill. cathec. 4. & 16. Orig. aduers. Celsum lib. 1. Ambro. in Luc. lib. 7. c. 9. Chrysost. in Acta, & homil. 38. in 1. Cor. Hieron. in catal. & in epist. ad Gal. Augustin. in eandem epist. & aduers. Petil. lib. 1. c. 51. Hegesipp. apud Euseb. histor. lib. 2. c. 23. Fulgent. ad Felicem notarium de Trinit. cap. 1. Isidor. de obitu 55. Iulian. Tolet. in Nahum, Concil. Trullan. c. 32. Beda de 6. ætatibus, Ado in chron. Euthyra. in Ioan. c. 21. &c. Hesych. apud Phot. Bibl. Cod. 275. Auctor. comment. in libros regum sub nomine Eucherij lib. 3. Huius parentes alij alios faciunt; fabulam de tribus Annæ B. Virginis matris maritis, à Gersone serm. de B. Virg. natali & Landulpho Saxone de vita Christi parte 1. c. 3. procusam mittimus: mittimus & somniũ auctoris operis imperfecti in Matth. homil. 5. Iacobum Zebedæi filium Eccl. Hierosolymitanam admi-

niſtraſſe, ad eumq; Paulum Act.21. ingreſſum fuiſſe ſibi perſuadentis. Cleophæ filium aſſerunt Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. c.1. Theodoret. in eand. epiſt. ad finem &c. Alphæo patre prognatum ex Maria Cleophæ ſcribit Theophylact. in Matth.27. in cuius ſententiam propendet Hieron. aduerſ. Heluid. & Iſid. Hiſpal. de obitu SS. Ioſephum parentem priusquam B. Virg. deſponſaretur, habuiſſe volunt Orig. in Matth.13. Hippolyt. apud Nicephor. lib.2.c.3 Hilar. in Matth. c.1. Ambroſiaſter in epiſt. ad Gal. c 1. Nyſſen. orat.2. de reſurrect. Epipha. hær.78. Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. & de annuntiatione Mariæ, Hieron. aduerſ. Heluid. Auguſt. in epiſt. ad Gal. Anaſtaſ. q.90. Theophylact. in Matth.27. Euthym. in Matth.2. Iobius apud Phol. Bibl. Cod. 222. auctor Chronici Alexandrini à Radero editi.

Ex Apoſtolorum numero fuiſſe, aſſerere videtur Paulus Gal.1 cuius locus cum Marci 6. conferendus eſt, Clem. Alex. hypotypoſ. lib. 2. apud Euſeb. lib.2.c.1. Hegeſipp. & ex eo Euſeb. lib.7.c.14. Dionyſ. Pſeudo-Areop. apud Damaſc. orat.2. de dormitione Deiparæ, Hieron. aduerſ. Heluid. Chryſoſt in epiſt. ad Gal. Iſidor. de vita & obitu SS. Bernard. de conſid lib.2.c.8. Innocent.3. epiſt. ad Conſtantinop. patriarcham, Bellarm. de verbo Dei lib.1.c.18. Baron. ad A.D.34. §. 291 & not. Martyr. ad 1. Maij, Lorinus in Acta &c.

Ab Apoſtolis diſtinguendum cenſent, Recognitionum ſcriptor lib.1. Author conſtitut. lib.2. c.19. lib.6.c.14. lib.7.c.46. lib.8. cap. vlt. Hegeſipp. apud Hieron. in catal. Euſeb lib.1.c.12. & lib.2. c.1. pſeudo-Abdias Babyl. lib.1. Doroth. in Synopſi, Liturgia Æthiop. Nyſſen. orat.2. de reſurr. Epiph. hær 78. Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. c.1. Hieron. in Eſai. lib.5.c.17. & ad Gal. lib.1. Cyrill. Monach. in vita Euthymij, Nicephor. lib.2.c.3. & 40. Bovius in conſtit. apoſt. At ſiue ex Apoſtolorum choro, ſiue extra chorum fuerit, cum Hieroſolymitanam Eccleſiam rexiſſe ſtatuant veteres, à quo Epiſcopale munus acceperit inquiramus. A Chriſto cenſent Egeſipp. apud Hieron. in catal. Epiph. hær.78. Hieron. in epiſt. ad Gal. c.1. Greg. Turon. lib.1.c.17. Nicolaus Methonenſis *de pane conſecrato, &c.*

A Chriſto & Apoſtolis, Euſeb. lib.7.c.19. conſtit. lib.8.c.35. Ab Apoſtolis pſeudo-Clem. conſti. lib.7. c.48. & lib.8.c. vlt. Clem. Alex. apud Euſeb. lib.2.c.1. Athan. in ſynopſi; Euſeb. lib.2.c.2. Hieron. de ſcript. Eccl. Beda de 6. ætat. & Martyr. ad Cal. Maij, Herman. contract. in Chron. Honor. Auguſtod. de luminarib Eccl. &c.

Martyrium feciſſe conſtans fama eſt: vnus negare videtur Chronyci Græci Anonymus ſcriptor, cuius hæc verba ſunt, ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀπόστολος καὶ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὃν ἐνεθρόνισεν ὁ ἅγιος Πέτρος, εἰς τόπον ἑαυτοῦ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐτελεύτησεν. Id autem contigiſſe putat (Petro iam vita functo) Indict. 11. Galba 2. & T. Ruffino Coſſ. id eſt A. D. 71. Imperante Veſpaſiano. Contra Ioſephus omni exceptione maior teſtis, Antiq. lib.20.c.8. & ſecundum Ioſephum Euſeb. lib.2. c.23. Hieron. *in catal.* Beda *de 6. ætatib.* &c. tradunt, Ananum pontifi-

cem

cem, (cum nondum Festi successor Albinus ad prouinciam peruenisset) concilium aduersus Iacobum congregasse, eumque de pinna templi præcipitatum, confractis cruribus fullonis fuste in cerebro percussum interfecisse. Similia referunt Hegesippus ab Eusebio citatus, & Clemens Alex. hypotypos. lib. 6. Missus est autē in Iudæam Albinus ante annos septem & menses quinque ab obsidione Hierosolymitana, Iosepho teste lib. 7. de bello Iudaïco cap. 12. cuius testificatione firmatur Euseb. in chron. Hieron. in catal. Bedæ de 6. ætat. Adonis, Hermanni, Honorij Augustod. &c. sententia de Iacobi Martyrio, olympiadis 217. anno primo, Christi 63. Neronis 7. C. Cæsonio Pæto, & C. Petronio, siue Sabino, siue Turpiliano Coss. consummato.

De Petri passione maior est sententiarū discrepantia. Hunc enim A.D. 68. Neronis 12. coronatum vult Epiphan. hær. 27. In seq. annum eius transitum differt Metaphrastes ad 29. Iunij. Euseb. in Chron. Hieron. de script. Eccl. Beda in Martyrol. Herman. in Chron. Honorius Augustod. de Eccles. luminaribus crucifixum tradunt A.D. 70. Neronis 14. Olympiad. 220. anno 4. Cassiodorus A.D. 71. Syluano & Othone Coss. quorum loco alij Galbam II. & Ruffinum collocant: omnibus tamen id stat fixum Petrum post Iacobum pro Christo sanguinem fudisse. Quod si fateamur, quis non stupeat ad pseudo-Clementis somnia pro libitu miscentis Achronismos? Sit itaque quam aduersus Turrianum propugnamus Thesis.

Absurdum est Clementem iubente Petro ad mortuum Iacobum Epistolam conscripsisse.

Turrian. *Non est verisimile auctorem epistolæ ignorasse Iacobum ante Petrum obiisse.* Lib. 2. pro epist. c. 13.

Resp. Cur vero verisimile non est? si vrgeamus, aqua proculdubio hærebit negantibus. Sed ne litem non necessariam suscipiamus, hoc vnum inculcamus; siue ignorauerit, siue compertum habuerit, temeritatis & κακοπλαςίας crimen ipsum effugere non posse.

Turrian. *Incredibilius est Clementem non esse auctorem epistolæ, quam ad mortuum scripsisse.*

Resp. Principium petit Iesuita.

Turrian. *Ratio ipsa cogit, tot præsertim ac tantis veterum testimoniis confirmat, confiteri Clementis esse, cuius esse fertur.*

℟. Ratio ipsa cogit fateri Rufinum, virum ad serendas fabulas natum, patribus Vasensibus, & Nicolao I. imposuisse: Hincmarum vero cæterosque recentiores, quos imposturam passos ad oculum demonstraui, à pseudo-Isidoro deceptos fuisse.

Turrian. *Hoc fuit B. Petro propositum, vt qui viderent eum ad mortuum iussisse scribi, quærerent causam.*

℟. Hoc Turriano propositum fuit καταβραβεύειν imperitos: Petri mandatum exhibendum fuit, non fingendum: si de mandato constaret de proposito facile conueniremus.

Turrian. *Sic teſte Origene* lib.4.de principiis, *quod probant Baſilius & Nazianzenus in φιλοκαλίᾳ, in Scripturis ſunt offendicula, & ἀδύνατα in lege. Verbi gratia*, Diabolum oſtendiſſe Domino, omnia regna mundi; neminem ſalutandum in via; maxillam dextram, oculum dextrum nominari, *quaſi qui percutit, dextram potius quam ſiniſtram percutiat*, &c.

℞. Quas Origenes in ſcripturis ſalebras offendit, iamdudum explanauere Theologi. Nec ſequitur, Si quid in ſacris literis δυσερμήνευτον inuenitur, captiuandus eſt intellectus &c. Ergo idem faciendum in ſcriptis humanis. In ſcripturis abſurda fingere non licet; licet vero eadem in Apocryphis notare.

Turrian. *Cum Clemens ſcripſit ad mortuum iubente Petro, propter alios fecit, in primis propter Hieroſolymitanos Antiſtites, vt conſiderarent, Si Iacobus iam coronatus fuit cum hac ſcripta ſunt, profecto non propter illum ſcripta, ſed propter nos.*

℞. Gratis quod in quæſtione eſt ſumit, & extra oleas ſaltat Ieſuita: Non diſputamus quo fine iuſſerit Petrus ad mortuum ſcribi, ſed an iuſſerit. Negamus vero vllam huius ſcriptionis idoneam rationem dari poſſe, ſiue propter Iacobum ſiue propter alios inſtituta dicatur.

Turrian. *Solent qui aliorum mores & vitam, velut in ſcena, in hoc ſeculo imitando repræſentant eorum nominibus appellari.*

℞. Hoc perſonati Clementis factum non excuſat; qui enim aliorum geſta in ſcena repræſentat, ludo peracto laruā deponere ſolent; nec quiſquam tam hebes eſt, vt rex haberi velit ab iis quos perſona regia tectus alloquitur. Hic vero hiſtrio Clementem mentitus, non modo Clemens appellari vult, ſed in perpetuum credi.

Turrian. *Transfiguratione tali vſus Paulus* 1. *Cor.*4. *teſte Theodoreto & Photio.*

℞. Transfiguratione vſum Paulum, aſſerente ipſomet, credimus; tali vſum negamus. Nec opus erat Theodoreti commentarios, & Mss. Photij codices in auxilium aduocare; aliud enim eſt, fidelium Eccl. membrorum, (quorum pars magna Paulus) partes in ſe exprimere, aliud fallendi animo perſonam alienam induere, & contra omnium hiſtoriarum fidem, dormientes in Domino pios viuis poſt mortem accenſere; illud fecit Paulus, Theodoro & Photio teſtificantibus, hoc molitus eſt pſeudo-Clemens, ipſis aduerſariis fatentibus.

Turrian. *Noluit Clemens ſcribere ad Simeonem Iacobi ſucceſſorem, ne æmulandi cauſam præberet aliis.*

℞. Hoc cum ſine ratione, ſine teſte, aſſerere audeat Ieſuita, non ſine ratione pro iure noſtro negamus. Egregiam ſane laudem reportauit Hypobolimęus Clemens, ſi mendacio ſuo alienum vitium curandum putauit; an ideo fuit deſerenda veritas, ne in eius detrimentum malorum accenderetur liuor?

Turrian. *Sic nec Cicero voluit diſputantes introducere viuos, ſed mortuos: quod agnoſcit lib. de finibus.*

℞. Ci-

℞. Ciceronis exemplum est ἀπροσδιόνυσον. Colloquia inter mortuos instituit, vt viuorum inuidiam vitaret; non ita Clemens, qui seu Mezentius alter *iunxit mortua viuis corpora.* Cicero de moribus loquentes mortuos introduxit, Clemens mortuo de mortuo historiam narrat: verisimile erat Lælium, Catonem & reliquos quorum nominibus scripta sua illustrauit Tullius, de Ethicis dum viuerent sermones miscuisse; est vero plane absurdum Clementem mortuo, quasi adhuc in viuis esset, quæ post septennium ab ipsius obitu contigerunt canere.

Turrian. *Sicut Paulus* (1. Thess. 4.) *se annumerat iis qui victuri sunt in die iudicij, sic Petrus scribit ad mortuum.*

℞. Simile Iesuitæ dissimile est. Paulus viuens, de victuris in die nouissima locutus est: pseudo-Clemens de mortuo Petro ad Iacobum ante septennium defunctum quasi adhuc viueret scribere fingitur. Viuum viuis annumerari posse non nego, hoc enim fecit Paulus; mortuum viuis annumerari debere nego, licet id fecerit pseudo-Clemens.

Turrian. *Magnetes aduersus Theosthenem lib. 4. apolog. reddit hanc rationem facti Pauli,* οὕτω γὰρ ἄν τις φιλέταιρος, καὶ τὴν ὁμοστοίχων ἀγαπῶν τὴν συγγένειαν δοκεῖ.

℞. Ignoti hactenus auctoris sententiam non improbamus, nihil inde Turriano præsidij.

Turrian. *Nihil interest adnumerari viuentem mortuis, an mortuum viuentibus.*

℞. Vtrinque parem rationem agnoscimus. at Paulus mortuum viuentibus non adnumerauit nec viuentem mortuis, quod in pseudo-Clemente coarguimus.

Turrian. *Sic ergo cum B. Petrus ad Iacobum fratrem Domini & Episcopum Hierosol. iam mortuum tanquam ad viuentem scribere Clementem iussit, admonere voluit de amicitia & coniunctione eius cum iis qui post eum in sede eius viuerent, eiusdem dignitatis ac loci consortes. In quo simul admonebat quantum præsidij & adiumenti in tanto amico constitutum esset, & quantopere ad morum ac vitæ eius similitudinem, qua nihil magis ad amicitiam illicit, & attrahit contendere oporteret.*

℞. Iesuitica conclusio in figmentis eius nititur. Negauimus sæpius, mandatum à Petro vt Clemens ad Iacobum scriberet; Negamus hoc fine mandatum vt posteri Iacobi monerentur. Fingit quæ lubet aduersarius, vt figmenta quæ pigmentis vndequaque conquisitis incrustauit, sarta tecta maneant.

Turrian. *Cum mandat Petrus, ad mortuum de morte sua scribat Clemens; clariss. testimonium resurrectionis præbet. Vide constit. lib. 8. c. 41.* Deus Abraham &c. non tanquam Deus mortuorum sit, sed tanquam viuentium, quia omnium animæ apud te viuunt, & spiritus iustorum in manu tua sunt &c. & ipse nunc respice hunc seruum tuum &c.

℞. Quia semper eadem linea oberrat Iesuita, eadem semper ei re-

ponenda reſp. eſt. Non mandauit Petrus quod aſſerit pſeudo-Clemens: ſcriptum viuentis ad mortuum reſurrectionis fidem nullam facit: aliud eſt commenta incondita pro ratione venditare, quod facit Turrianus, aliud ſententiam propriam rationibus fulcire, quod non poteſt.

Turrian. *Simile exemplum ad mortuum tanquam ad viuentem ſcribendi in alijs eiuſdem Clementis libris cernitur. quid enim intereſt mortuos in lucere loquentes (quod idem auctor facit in conſtitutionib.) in mortuum inducere viuentem ad quem ſcribat, quod in hac epiſt. fecit?*

℞. Vtrobique imposturam fecit ὑποβολεὺς Clementis nomine abuſus: an quæ male attentauit in conſtitutionibus culpam in epiſt. admiſſam excuſant?

Turrian. *Similis μίμησις in Scriptis prophetarum, teſte Iuſtino* in apol. *item in Platonis libris, teſte Baſil.* [a] epiſt. ad Diodorum 3. *in Alexameni Teij operibus, Ariſtot.* in poëtica, *& Athenæo* Dipnoſophiſt. lib. 13. *teſtib. 4. in ipſo Cicerone* [b] *teſte* Epiſt. 13. *libri epiſt. ad Varronem.*

a Epiſt. 167.

b leg. videtur *epiſt. 8.*

℞. Aſſeuerationem falſiſſimam ſimplici negatione conuellere ſatis eſt: nemo præter Turrianum, qui pſeudo-Clementis κακοτεχνίας ſuas delicias facit, in Iuſtini, Baſilij, Ariſtotelis, Athenæi, & Ciceronis ſcriptis audaciſſimi figmenti patrocinium quærat.

Turrian. *Nihil refert an locuti ſint qui introducuntur, modo perſonis congruant quæ inducuntur loquentes.*

℞. At plurimum refert, ſi quæ non congruunt eis qui introducuntur, affingantur: quod auſus videtur hypolimæus Clemens. quid enim abſurdius, quam de nuper mortuo fabulas ad mortuum ante ſeptennium dictare?

Turrian. *Nihil refert facere nomen loquentis, an nomen eius cum quo per epiſtolam loquaris.*

℞. Nihil refert; modo ne quis doloſe falſam de Dramate ſuo opinionem ingenerare conetur. Fingere quidlibet vt imperitos in errorem inducas, docentis non eſt ſed fallentis.

Turrian. *Si Clemens conſtitut. lib. 2. c. 57. lib. 5 c. 8. lib. 6. c. 14. lib. 7. c. 4. lib. 8. c. 10. non modo Iacobum Zebedæi cum 7. Diaconis inducit viuentem, ſed omnes Apoſtolos* &c.

℞. Hæc & Concilij Quiniſexti patribus, & purpuratis Rom. Eccl. principibus non nudam ſuſpicionem mouerunt, ſed clariſſima argumenta viſa ſunt fraudis & imposturæ; vide Concil. Trull. c. 2. Beſſarion. aduerſ. Marc. Epheſinum, Baron. ad A.D. 102. §. 9. Bellarm. de Script. Eccl. Perron. de Euchariſtia &c.

Turrian. *Clemens congregatos facit Apoſtolos, non corpore ſed ſpiritu* 1. Cor. 3. *ſeu κατὰ γνώμην: vna itaque mente ac ſententia S. Apoſtoli Clementi hanc doctrinam ac conſtitutiones in perſona eorum ſcribenti interfuerunt in Spiritu, vt iam doctrina omnium ſit, & cuiuſque eorum.*

℞. Hoc falſum eſſe facile deprehendet quicunque lectioni conſtitutionum incumbet; ibi enim non mentium ſed viuentium hominum

minum congregationem deſcribi planum eſt. Non eſt itaque quod dicat Turrianus, ſpiritu Clementi ſcribenti Apoſtolos adfuiſſe, ſed putandum eſt Clementem quęcumque ſub Clementis nomine vulgata ſunt, ea de Apoſtolorum mandato ſcripſiſſe, ſicut Paulo mandante Corinthij inceſtuoſum anathemate percuſſerunt.

Turrian. *Sic Chryſoſt.* in encomio S. Ignatij martyris, *citans Paulum Tit.* 1. non *(inquit)* hunc ſolum dico ſed Petrum & Iacobum &c. Vt enim in vna lyra varij nerui ſunt, in fidibus vnus tamen concentus; ſic in choro Apoſtolorum variæ perſonæ ſed vna doctrina, *ἐπειδὴ καὶ εἷς ὁ τεχνίτης τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κινοῦν τὰς ἐκείνων ψυχάς. Item B. Auguſt. in lib.*3. de conſ. Euang. c.7. *de Matthæi teſtimonio ex Ieremia pro Zacharia,* &c.

℞. Certum eſt, quicquid Apoſtolus quilibet aut propheta ſcripſit, ad Spiritum S. omnium Apoſtolorum & Prophetarum doctorem referendum eſſe; ſed hoc nihil ad rhombum. non enim ſequitur, Pauli doctrina eſt communis Apoſtolorum doctrina, Ergo pſeudo-Clemens de communi Apoſtolorum ſententia ſcripſit quæ ſcripſit, licet nec inter ſe cohæreant, nec ſeculo Apoſtolico congruant.

Turrian. *Tametſi (vt hoc obiter obſeruetur) ex Hieremia potius credendum ſit productum eſſe teſtimonium, non dico ex prophetia Hieremiæ quam in manibus habemus, ſed ex deſcriptionibus Hieremiæ quæ in* 2. *lib. Machab. c.* 2. *citantur, quæ à græcis ἀπογραφαὶ dicuntur, id eſt,* tabulæ actorum.

℞. Obſeruandum cenſeo Turrianum iuratum apocryphorum patronum, ſuos quauis occaſione data fumos venales exponere, & audaciam intolerandam cum ἀβλεψία incredibili coniungere. Quis eum, cedo, docuit deſcriptiones Machabæorum lib. 2. citatas & genuinas eſſe, & gręcis notas, cum non extent, nec ab vllo fide digno teſtimonium habeant?

Turrian. *Etſi Catholici non intelligant quomodo ſcribere potuerit Clemens ad mortuum; ſufficit epiſtolam eius à Clementis ſucceſſoribus, Anacleto epiſt.* 2: *&* 3 *Euariſto, Alexandro epiſt.* 1. *Marcello epiſt.* 2. *citari, quos ignoraſſe Iacobum tunc mortuum fuiſſe cum Clemens ſcripſit, improbabile eſt. vt concedamus fortaſſe non omnes intellexiſſe huiuſmodi rationem inſcribendi literas μιμητικῶς quam iſti poſt Petrum & Clementem proximi non ignorarunt, eo magis imitandi ſunt, vt diſcamus eorum exemplo ea etiam tenere quorum interdum, tametſi cauſas & rationes ignoremus, tamen antiquorum exemplo & auctoritate contenti eſſe debemus.*

℞. Regulis ducimur non exemplis quibuſcumque; nec dubitamus poſſe ad mortuos ſcribi: fecit enim ante annos 200. Franciſcus Petrarcha, qui ad veteres Ethnicos illuſtriores, Ciceronem, Senecam, Liuium, Varronem Epiſtolas dedit: at nemo mortuos quaſi nondum mortuos Epiſtolari alloquio dignatus eſt: hoc ſolo pſeudo-Clemente facinus dignum fuit, cuius dum patrocinium ſuſcipit, & præiudiciis cæcus ſimpliciorum oculis nebulas obducere conatur, imperitiam prodit Ieſuita. eſt enim veriſſimum, pontificios

quomodo Clemens ad mortuum scribere potuerit non intelligere; & certo certius est cordatos quoscumque intelligere, 1. Clementem id iubente Petro aggredi nec debuisse nec potuisse: 2. Anacleti, Euaristi &c. testimonia totidem esse pseudo-Isidori mendacia, quorum refutationem, Domino opem ferente, suo loco daturi sumus.

Turrian. *Inscriptio, est veluti Dramatica, facta ex imitatione personæ quasi viuentis, quæ non est* κακοπλαστία, *vt in Constitut. Apostolorum à Clemente scriptis, quibusdam etiam ante annos prope 800. videbatur Photio teste, qui vetus auctor, acri iudicio, & multa eruditione ac lectione infinita.*

Biblioth. Cod. 112.

℞. Non quasuis μιμήσεις, κακοπλαστίας dici debere, fateor lubens, sunt enim innoxiæ quamplurimæ quibus pseudo-Clementis figmenta, quæ historiæ veritatem radicitus euellunt, & multa ἄτοπα inducunt, accenseri nec possunt nec debent. Quî vero Photij iudicium ipse iudicij inops appellare potuit Iesuita, cum (Posseuino teste) Photius ὁ ἐν λόγοις ὀνομαστότατος, vt eum Zonaras appellat, Constitutionum libris non patrocinetur, sed palam aduersetur? ipsum audiamus. Αἱ δὲ Διατάξεις αἱ τρισὶ μόνοις δοκοῦσιν ἐνέχεσθαι· κακοπλαστίᾳ ἣν οὐ χαλεπὸν ἀποσκευάσασθαι. καὶ ὅτι κατὰ τοῦ [a] δευτερονομίου ὕβρεις τινὰς ἐπιφέρουσιν, ἃς καὶ ῥᾷστον διαλύσασθαι. καὶ ὅτι Ἀρειανισμῷ ὅπερ ἄν τις καὶ βιαίως διελέγχοιτο. Id est, (si Posseuini interpretationi fides habenda sit) *Constitutiones autem tribus tantum culpis obnoxiæ videntur. Nam 1. in eis multa ficta malitiose inserta sunt, quæ facile est à bonis verisque secernere: præterea in Deuteronomium multa etiam contumeliose dicta effutit, quæ facile est diluere. Denique in Arianismum* [b] *quoque, quantum quisque alius, violenter impingit.*

a forte legẽdum δευτερονομίου. nihil enim in constit. libris hodie adversus Deuteronomium legitur. Vide lib. 5. c. 2.
b vide lib. 5. c. vlt. lib. 7. c. 36. & 42. lib. 8. c. 5. 6. 12. & 37.

Turrian. *Obiici potest occasione eorum quæ scripsit Clemens de Iacobi dolore ob Petri mortem, Ergo ne mortui qui in cælo sunt dolent casus & acerbitates nostras? non dolent quidem more nostro qui sunt omni lætitia pleni ac beati, sed dolere dicuntur (vt Ecclesiastici doctores tradunt) cum secundum electionem voluntatis ex charitate aliquid nolunt propter gloriam Dei, quod Deus etiam non vult, ita vt id nelle actus charitatis sit, idemque præmium atque gaudium Sancti. Vident itaque animæ beatæ quicquid decet & delectat in Deo videre propter gloriam eius. Quare sicut quod Tyrannus in cæde Petri fecit, odium Dei & dolor dicitur tropice, à nostris dispositionibus translato nomine, quod est Sacræ Scripturæ familiare; sic S. Iacobus qui in Deo idipsum videbat contra voluntatem eius esse, similiter eodem genere locutionis dici potuit dolere, cum alioqui hoc ipsum nolle ac dolere propter gloriam Dei, gaudium vt dixi ac beatitudo illi esset.*

℞. Glossæ Aurelianensis ope, totam pseudo-Clementis sententiam partim inuertit, partim celauit Iesuita: falsum enim est eum de dolore *tropico* loqui, non de mœstitia proprie sic dicta, qualem repræsentant seq. epistolæ verba. *Quousque sermonem protrahens refugio enunciare quod triste est, quod quidem necesse est licet tarde proferre?* Ibid. post pag. aliquot sic Petrus loquens introducitur, *Ne verearis ne forte multum de meo exitu contristandus sit (Iacobus), cum id me pro pietate sustinere non ambigat: erit autem ei grande solatium si didicerit, quod post me non imperitus*

aliquis

aliquis &c. susceperit cathedram meam. An refugienda fuit tristium narratio ne beati *tropice* dolerent? an vereri debuit Clemens, ne Domini frater cum ipso regnans animo angeretur? An denique certior per Epistolam fieri debuit Iacobus de Clementis electione; vt solatium de Petri morte caperet? cordati lectoris iudicium esto, non Turriani similium quibus *pepo cordis loco est.*

Turrian. *Illud simplicius dici potest, quod cum ad Iacobum tanquam ad viuentem scribi B. Petrus iuberet, dolor iste qui repræsentatur in personam factam apte cadebat.*

℞. Illud vt simplicius ita verius est; impostor Petrum Iacobo superuixisse oblitus, Iacobum seu mortalem & doloris inter mortales capacem alloquitur imperite simul & mendaciter.

Turrian. *Quia fortassis exemplo potius quam ratione vlla, se de opinione sua dimoueri patiuntur, qui negant scribi posse ad mortuum, habent exemplum Magni Theodosii, qui epistolam ad Ioannem Chrysostomum iam annis triginta quinque vita functum scripsit; quam Nicephorus Callistus in libro 14. hist. suarum cap. 43. scripsit.* Orbis totius doctori, & spirituali parenti S. Ioanni Chrysostomo, Theodosius Imp. Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime esse putantes, pater venerande, illud è tumulo transferri, & ad nos deduci, sicut filij patris amantes desiderauimus, &c. *Hactenus magni Theodosij litera ad mortuum.*

℞. Stupidæ *ἀκρισίας* geminum idque nobile specimen edit aduersarius: 1. dum Nicephori fabellas, è Cosmæ (nescio cuius) vestiarij, in bibliothecæ Vaticanæ puluere hactenus sepulti, (si Baronio credamus) lacunis haustas, pro genuinis historiis obtrudit. 2. dū Theodosium M. ad Chrysostomum mortuum scribentem facit. Nicephorum certe *errorum non paucorum* arguit Bellarm. de script. Eccl. *audaciæ* Maldonat præf. in Lucam; *mendacij* Baron. ad 258.18. & 563.8. *oscitantiæ* Andrad. defens. Concil. Trid. lib. 2. fol. 108. *schismatis, κακομυθίας, ἀβλεψίας*, Perron. replicæ. p. 288. Ne vero leuitati Nicephorianæ desit auctarium, quod de Theodosio minore scripsit, de magno asserit Turrianus; quasi vero Theodosius M. quem A. D. 394. obiisse veterum omnium sententia constans est; ad Chrysostomum A. D. 407. mortuum Epistolam dare potuerit A. D. 438. quo scil. eius reliquiæ Constantinopolim translatæ sunt; non anno 35. ab obitu, vt putauit Iesuita, sed [a] *ab abdicatione*, eaque prima quam A. D. 403. contigisse constat. Demus tamen & Nicephorū comperta de minore Theodosio scripsisse, & Turrianum de maiore vera sensisse; an ideo excusandus in facto plane dispari pseudo-Clemens? Scripserit Augustus ad mortuum, an viuum solatio indigentem, seculi huius procellosi ærumnis obnoxium, qualem Iacobum finxit pseudo-Clemens, credi voluit? minime gentium. Alia ergo mens Imperatoris, alia ὑποβολιμαίου quem patrocinio dignatus est Iesuita: nec debet Theodosij facta in exemplum trahi, vt pseudo-Clementis fabula fidem apud imperitos inueniat.

Baron. ad A. D. 438. §. 8.

[a] Socrat. lib. 7. c. 44.

Turrian. *Si quis quærendum eſſe putet, quemadmodum, ſi ad Iacobum D. fratrem iam mortuum Clemens iuſſu Petri ſcribit, eum vocat Hieroſolym. Epiſcopum, imo omnium Eccleſiarum; ex iis quæ ante diximus in promptu eſt reſpondere, vt videbat Iacobus non corpore ſed ſpiritu, ſic erat Hieroſolymis, non ſpiritu qui iam ad cœlum migrauerat ſed corpore.*

℞. Ineptum curioſæ quæſtioni reſponſum dedit Ieſuita: quaſi vero in pſeudo-Clementis (quo tempore epiſtolam dictauit) Iacobi reliquiæ Hieroſolymis ſepultæ mentem venerint, aut reſpectu ſacri cadaueris ibidem decumbentis dictus ſit glorioſus Martyr Epiſcopus Epiſcoporum, adminiſtrator Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, imo omnium curator: quem non pudeat, tantas eſſe aliquid putare nugas?

Turrian. *Sancti Epiſcopi à morte curant ſuas Eccleſias, teſte Petro 2. epiſt. c.*1. Dabo operam &c. vt poſſitis *(hoc enim ſignificat hoc loco verbum græcum ἔχειν, quod frequens eſt)* poſt obitum meam memoriam facere, &c.

℞. Locus Petri non probat ſanctos poſt obitum regere greges quos antea pauerunt, ſed eos dum ſunt in viuis oues ſibi commiſſas Deo ſtudioſe commendare, ne poſt ipſorum diſceſſum eas ſacrorum præceptorum capiat obliuio.

Turrian. *Promittit Petrus, precaturum ſe pro iis quos docuerat, poſt mortẽ.*

℞. Promittit ſe daturum operam vt poſt mortem ipſius memoriam ſanæ quam ipſo docente imbiberunt doctrinæ memoriam pretioſam ſeruent & inuiolatam: ſic cenſent doctiſſimi quique ex aduerſariis, gloſſa ordin. Lyranus, Faber, Caietanus, Folengius, Gagneius, Guillaudus, Titelmannus, Saſboldus, Sa, &c.

Turrian. *Ergo Petrus curam paſtoris gerit per preces.*

℞. *Geſſit* dicendum, non *gerit*, ſiquidem verba epiſtolæ de Petro in carne degente intelligenda ſunt.

Turrian. *Præſidet Petrus per auctoritatem ſucceſſoris, & per doctrinam quam reliquit: vnde Nicol. I. pontifex eruditiſſimus ac ſanctiſ. reſp. ad conſulta Barbarorum c.*106. Poſcitis *(inquit)* vtrum omnibus his (græcis ſcil. & Armenis) ſecundum varios cenſus eorum obedire, an quid facere debeatis. Verum nos in his non ſumus ſufficientes, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt; & B. Petrus qui in ſede ſua viuit & præſidet, dat quærentibus fidei veritatem.

℞. Eccleſiam vniuerſam verbo per Petrum prædicato & literis conſignato regi non negamus: negamus vero à Nicolao primo Bulgaros eruditiſſimum ſanctiſſimúmque reſponſum tuliſſe, nec enim Petrus fidei veritatem inſpirat, nec quærendus eſt, nec viuit in ſede quam tenuiſſe dicitur.

Turrian. *Sic Concil. Chalcedonenſis Act.*3. *legati Rom. Eccl. Dioſcorum ab Eccl. Alexandrina gubernaculis remouentes,* Sanctiſſimus (*inquiunt*) & Beatiſſ. Archiepiſcopus magnæ & Senioris Romæ Leo, per nos & per præſentem S. Synodum vna cum ter beatiſſimo & omni laude

digno

digno B. Petro Apostolo, qui est petra & crepido Catholicæ Ecclesiæ, & rectæ fidei fundamentum, nudauit eum, &c.

℟. Verba hæc non docent Petrum *in sede Romana viuere vel curam pastoris gerere*; sed Dioscori Eutychianæ hæreseos patroni, & doctrinæ Apostolicæ aduersarij, adeo iustam esse damnationem, vt sententia quam per legatos Leo Petri discipulus pronuntiauit, ab ipso Petro, cuius doctrinam propugnabat, quodammodo lata videatur.

Turrian. *Qui absunt propter charitatem, aliquando iudicantur adesse, vt Concil. II. Carthag. c. 1. & Syn. Antioch. in præfatione ad Episcopos absentes. Sic Iacobum propter charitatem & preces pro Ecclesia, præsentem in ea Ecclesia quam viuus regebat, diuino artificio Clemens facit.*

℟. Hoc *diuino artificio*, vbique præsentes sanctos iudicare liceat; Qua enim charitate dum in viuis agerent Ecclesiam Catholicam complexi sunt, eadem, sed ab omni carnalium affectuum impuritate defæcata, eam Deo opt. max. commendant, eiusque πλήρωσιν, & regni Dominici aduentum indefessis precibus flagitant.

Quo sensu Iacobus Episcopus Episcoporum fuerit.

Turrian. *Iacobum Clemens dicit* rectorem Ecclesiarum, *quomodo Eleutherius, Galles* vniuersalis Ecclesiæ Episcopos *vocat.*

℟. Alia fuit ratio Apostolici muneris quo functus est Iacobus, alia Episcopalis ordinarij; Apostolis omnibus & singulis tota Ecclesiæ compago commissa fuit, non *pars in solidum*: sicut cæteris gregis Dominici pastoribus: eodem plane sensu Iacobum D. fratrem epistolæ huius artifex *Ecclesiarum omnium rectorem* nuncupasse videtur, quo recognitionum scriptor eum libro 1. totius Apostolici collegij Choragum fecit, & Hesychius Eccl. Hierosolym. presbyter, *homil. de sancto Iacobo*, eundem τὸν νέας Ἱερουσαλὴμ ἀρχιστράτηγον, τὸν τῶν ἱερέων ἡγεμόνα, τῶν Ἀποστόλων τὸν ἔξαρχον, τὸν ἐν κεφαλαῖς κορυφὴν, τὸν ἐν λύχνοις ὑπερλάμποντα, τὸν ἐν ἄστροις ὑπερφαίνοντα. Chrysost. in Act. 15. τὴν ἀρχὴν ἐγκεχειρισμένον. Proteuangelij scriptor Ἀπόστολον πρῶτον. Rufinus hist. lib. 2. c. 1. *Apostolorum episcopum*, nominauit. Phot. Bibl. Cod. 275.

Turrian. Episcopum Episcoporum *Iacobum vocat Clemens, id est*, Archiepiscopum, *teste Anacleto epist. 2.*

℟. Non semper qui *Episcopus Episcoporum* dicitur, *Archiepiscopus* est. potest enim hoc titulo insigniri quisquis quacumque ratione inter Episcopos eminet: sic Lupus Trecensis Ecclesiæ præsul, cuius ab initio sedes Senonensi metropoli subiacet, à Sidonio Apollinare Epist. 1. lib. 6. *Episcoporum Episcopus* vocatur.

Turrian. *Hierosolymitanus Archiepiscopus fuit trium Palæstinarum Concil. Chalced. act. 7. sub Metropolitano Cæsariensi tamen. Concil. Nicæn. can. 5. Hieron. ad Pammachium aduersus errores Ioannis Hierosolymitani, Nicolaus I. ad consult. Bulgar. cap. 92.*

℟. Contradictionem implicat Iesuita siue prudens siue imprudens. Ante Concilij Chalced. tempora Episcopus Æliæ Metropoli-

tanum Cæſarienſem agnouit, ex præſcripto Concilij Nicæni, cuius meminerunt Hieronymus & Nicolaus locis citatis: tunc vero non fuit trium Palæſtinarum exarchus, id enim honoris ſibi vindicabat Eccl. Metropolitanæ antiſtes. At poſtquam Iuuenalis cum Maximo Antiocheno de iuriſdictione pactum iniit, excuſſo Cæſarienſis Præſulis iugo, factus eſt Palæſtinarum Archiepiſcopus; id autem contigiſſe A. D. 451. teſtatur abunde Concil. Chalcedon. act. 7.

Turrian. *Pontifex omnium Epiſcoporum eſt Epiſcopus, quia omnibus omnium Epiſcoporum diœceſibus præeſt, quas propter vnitatem & fidei & capitis Synodus Chalced. can. 9. diœceſim vocauit, vt idem magnus Nicolaus ad Michaëlem & notauit & probauit.*

℞. Romanum pontificem *omnibus omnium diœceſibus præeſſe*, earum *caput* dici debere, *exarchum diœceſeos* à patribus Chalcedone congregatis vocari (quicquid in contrarium ſentiat Nicolaus primus) negamus.

Turrian. *Ad fidem Ruffini interpretis, qui titulum Epiſtolæ ſic legit & interpretatus eſt, accedit etiam teſtis Sidonius Apollinaris, qui ante mille annos in lib. 6. Epiſt. ad Lupum Epiſcopum Lirinenſem ſic ſcribit,* Benedicitur Spiritus Sanct. &c. quod tu pater patrum, & Epiſcopus Epiſcoporum, & alter tui ſeculi Iacobus, de quadam ſpecula charitatis, nec de inferiore Hieruſalem tota Eccleſiæ Dei noſtri membra ſuperinſpicis &c.

℞. De Sidonij Apollinaris teſtimonio, Ruffinique (quem mutato conſilio huius farraginis interpretem fuiſſe negaturus eſt Ieſuita) fide hic non contendimus. Notamus tantum, quandoquidem nulla eſt Lirinenſis ſedes, Lupum non Lirinenſem, ſed (ex Abbate Lirinenſi) Trecenſem Epiſcopum fuiſſe.

Turrian. *Hoc ergo erat* Iacobum omnes Eccleſias regere, *omnium vbique Eccleſiarum vtilitati conſulere, & omnia earum commoda proſpicere, quod verbum διέπειν quo Clemens vſus eſt ſignificat.*

℞. Per me licet.

Turrian. *Hactenus exiſtimo de ſcriptione epiſtolæ, non male neque inepte reſponſum eſſe; ſed potius recte & apte ad morem ipſius auctoris, dialogice ſcribentis: eſt enim Epiſtola velut altera pars Dialogi, vt recte ab Artemone qui Epiſtolas Ariſtotelis deſcripſit dictum eſſe auctor eſt Demetrius Phaleræus, cum de epiſtolico charactere in libro περὶ ἑρμηνείας agit.*

℞. Recte ne an ſecus de epiſtolico charactere ſenſerint Artemon & Demetrius, mea non refert. iudicabit autem Lector annon *male & inepte* cauſam egerit Ieſuita.

An ſoli Clementi à Petro cathedra tradita fuerit.

pro epiſt. lib. 2. Turrian. *Soli Clementi traditam à Petro cathedram, vere affirmat epiſtola, & conſtit. lib. 7. c. 45.*

℞. *Tametſi plerique Latinorum* (vt Hieronymi verbis vtar) *ſecundum poſt Petrum Apoſtolum putent fuiſſe Clementem,* in alia fuit ipſe Hieronymus cum

mus cum maxima veterum parte sententia, apud quos vel minimam, vel nullam constitutionum farrago fidem inuenit. Confusam ab initio primorum vrbis Episcoporum seriem, obscurissimumque successionis eorum ordinem fuisse, plus satis probant dissentientes antiquorum Catalogi, quos prudens Lector examini subjiciet. Leg. 47.

Sententia Ignatij in epist. ad Mariam Cassobo. Iren. lib. 3. Euseb. lib. 3. c. 13. Nicephori Constantinop. Nicephori Callisti lib. 3. c. 2. Iuonis parte 5. c. 237.	Sententia constitut. li. 7. c. 49. Optati lib. 2. aduers. Parmen. August. epist. 165.	Sententia Epiphan. hær. 27. Hermanni contracti in Chron.	Sententia Tertullia. li. 3 carm. aduers. Marcion. Hieron. in catal.	Tertull. de pręscrip. cap. 32. Eucher. epist. ad Valeria. Pseudo-Clem. epistola. Liber pontif. in Petro, videntur Clemẽtem secundum à Petro collocare.
Petrus & Paulus Linus Anacletus Clemens Euaristus Alexander Sixtus Telesphorus Hyginus Pius Anicetus Soter Eleutherus, &c.	Petrus, Paulus Linus à Paulo ordinatus Clemens à Petro ordinatus Anacletus Euaristus Alexander: hunc omittit optatus. Sixtus telesphorus Hyginus Anicetus Pius Soter Eleutherus.	Petrus & Paulus Linus Cletus Clemens Euaristus Alexander Xystus telesphorus Euaristus: hunc omittit Herman. Hyginus Pius Anicetus.	Petrus Linus Cletus Clemens Anacletus: hũc omittit Hermã. contract. Euaristus Alexander Sixtus Telesphor. &c.	

Turrian. *Constitutionum libros Eusebius ignorauit, vt & Dionysij Areopagitæ, cuius opera elucidauit commentarios Dionysius Alexandrinus teste Maximo, in Dionys. Areop. & Anastasio Antioch. ἐν ὁδηγῷ. Item Narcissi, Hymenæi & aliorum.*

℞. Forte verisimilius est Eusebium & constitutiones, & epistolam ad Iacobum Clementi suppositas credidisse; Nihil tamen definimus. Maximus certe præfat. in Dionys. post A.D. 630. scripta, se in

Narciſſi & Hymenæi lucubrationes incidiſſe refert: Idem & Anaſtaſius cap. 22. ὁδηγ. Dionyſij Areopagitæ ſcripta, & commentarios Dionyſij Alexandrini citant; at vtrumque fefelliſſe videtur nimia credulitas; nō enim debuit Dionyſio Areop. adiudicari opus in quo Clementis Alexand. lib. 8. Strom. poſt A. D. 190. & 80. à Dionyſij paſſione ſcripti locus inuenitur: abſurdum vero eſt Dionyſium Alexandrinum Commentariis illuſtraſſe libros qui nec prodierūt ante Iuſtiniani tempora, nec (vbi prodierunt) fidem ſtatim apud orthodoxos inuenerunt: hoc enim aduerſus Seuerianos Dionyſij ſcripta citantes, pugnarunt A. D. 532. Conſtantinopoli; *illa teſtimonia quæ vos Dionyſij Areopagitæ dicitis, vnde poteſtis oſtendere vera eſſe, ſicut ſuſpicamini? ſi enim eius erant,* [a] *non potuiſſent latere B. Cyrillum. Quid autem de B. Cyrillo dico? quando & B. Athanaſius ſi pro certo ſciſſet eius fuiſſe, ante omnia in Nicæno Concilio, de conſubſtantiali Trinitate eadem teſtimonia protuliſſet aduerſus Arij diuerſæ ſubſtantiæ blaſphemias. Si autem nullus* [b] *ex antiquis recordatus eſt ea, vnde nunc poſſitis oſtendere quia illius ſint neſcio.* Vide epiſt. Innocentij Maroniæ Epiſcopi ad Thomatem Tom. 2. Concil. parte 1. & Baron. ad A. D. 532.

a quanto minus latere potuiſſent à Dionyſio Alex. elucidata?
b orthodoxis nemo tunc ob rudebat, cōment. Dionyſio Alex. ſuppoſitos.

Turrian. *Ioannes III. aſſerit Linum & Cletum adiutores Petri, Clementem ſolum ſucceſſorem fuiſſe: licet Marianus Scotus Ioannis 3. Epiſtolam Leoni II. tribuat.*

℞. Epiſtola illa nec Ioannis eſt nec Leonis, ſed Iſidori Hypobolimæi.

Turrian. *Linum Petri adiutorem fuiſſe probatur ex Epiph in hær. 27. lib. 1. Tom. 2. Sophron. in homil. de agone Petri & Pauli, pontificum hiſtoria quæ fertur eſſe Damaſi, & Marianus Scotus qui Linum vixiſſe vult ad conſulatum Capitonis & Rufi.*

℞. Addere poterat Ieſuita teſtimonium Rufini *præf. recognit. ad Gaudentium*; Haymonis *de Chriſtian. rerum memoria*; Vincentij Bellouac. *hiſt. lib. 10. c. 22.* Antonini *Summæ hiſt. parte 1. tit. 6. §. 3.* Chron. Chronicor. &c. At licet Epiphanij & ſcriptoris hiſtoriæ pontificalis ſententiam probabilitate non carere ſtatuamus, ſtare tamen non poteſt pſeudo-Clementis aſſertio, fingentis Petrum *Clementi ſoli* cathedram iam ante Lino traditam tradidiſſe: notabit etiam Lector ex homil. Sophronij ſupereſſe fragmentum, in quo nihil tale legitur, quale ſomniaſſe videtur Turrianus.

Turrian. *Clemens Petro ſucceſſit vt principalis, Lino & Cleto vt coadiutoribus Petri; ſic ſecundus à Petro ſcil. vt principalis tertius vt ſucceſſor Lini, quartus vt ſucceſſor Cleti.*

℞. Hinc patet cathedram non *ſoli* Clementi traditam; eſt vero probabile eum Lino & Cleto coadiutorem datum, quia ſuperuixit, & diutius clauum tenuit; verum, præcipuum, imo vnicum Petri ſucceſſorem creditum fuiſſe.

Turrian. *Euſebius omiſit Cletum, quia Linum Petro ſuperuixiſſe vndecim annis voluit.*

℞. Vi

℞. Videtur potius Cletum Ignatio, & Irenæo ignotum, penitus ignorasse.

Turrian. *Cletum cum Anacleto confudit, cuius annos ab annis Clementis distinxit, quod fieri non oportebat, cum non esset nisi Clementis coadiutor; Clementi nouem annos tantum tribuit.*

℞. Siue confuderit distinguenda, siue distinxerit componenda, perinde est; stat immota thesis nostra *non soli Clementi traditam à Petro cathedram.*

Turrian. *Irenæus errauit dum confudit Anacletum cum Cleto.*

℞. Audax assertio! errauerit Irenæus *vir Apostolicorum temporum,* non errauerit rabula Irenæo seculis 14. posterior.

Turrian. *Legendum apud Ignatium ad Mariam* Λίνῳ *non* Ἀνακλήτῳ *ex Ms. codice Biblioth. Medicea.*

℞. Forte legendum non est; siquidem nec legisse, nec manuscriptum nactum Iesuitam suspicor, cuius fides admodum fluxa est. Fac tamen eum in manuscriptum aliquod exemplar incidisse; annon explodenda mendosæ lectionis obseruatio, Λῖνον pro Anacleto substituentis, quasi idem sit Λῖνος cum Λίνῳ, aut debeat è *Lino*, Leno efformari.

Turrian. *Linum mortuum viuente Petro, Clemens asserit constit. lib. 7.*

℞. Asserit & Epiphan. hæres. 27. negamus vero, ex eiusmodi assertione, (de cuius fide *adhuc sub iudice lis est*) sequi *Clementi soli* cathedram à Petro traditam.

Turrian. *Successor Clementis non Euaristus fuit, vt Irenæus & Eusebius dixerunt; neque Cletus, vt quidam nostro tempore scripsit, plus auctoritatis tribuens notationi Consulum, quæ vitio librariorum, imo vitio quoque eorum qui literas in æs aut lapidem incidunt obnoxia est, quam voci viuæ Ecclesiasticæ traditionis, id est epistolis Anacleti.*

℞. Onuphrium notatum voluit. Onuphrio ingenij acumine, diligentia, & eruditione solida longe inferior Iesuita: cuius impudentiam non tam mirabitur quam detestabitur, quisquis aduertere dignabitur, absurdum plane esse, homuncionem nuperum, tantaque vertigine correptum vt manifestarij furis figmenta incorruptioribus genuinæ antiquitatis monumentis præferat, clarissimis veteris Ecclesiæ luminibus errorem & tenebras objicere audere.

Turrian. *Hieronymus in Esaia cap. 52. & lib. 1. aduers. Iouinianum Clementem Petri, Anacletum Clementis successorem facit.*

℞. Aliam in catalogo sententiam cum tueatur, necesse est dicamus Hieronymum, cum diuersa diuersis locis de prima Episcoporum vrbis successione scriptis consignauerit, non sibi constitisse.

Turrian. *Augustinus* [a] *epist. 55. Cletum prætermisit quia Clementis adiutor fuit.* a leg. 165.

℞. Cum Augustinus, Optatum secutus, Cletum eundem cum Anacleto fuisse crediderit; Cletum prætermisisse, aut Clementis coadiutorem putauisse nemo prudens dixerit.

Quo ſenſu Pſeudo-Clemens cum pleriſque veterum Petrum Eccleſiæ fundamentum, *dixerit.*

Vnicum, ſi cùm Paulo totaque Scriptura accurate loqui velimus, ſiue Eccleſiæ, ſiue fidei fundamentum dicendus eſt Chriſtus, *præter quem nemo fundamentum aliud ponere poteſt*. Non negandum tamen, minus proprie, ratione miniſterij, confeſſionis, exempli, Apoſtolos omnes, ipſumque inter collegas Petrum, fidei quam prędicatione ſeminauit, & martyrio confirmauit, Eccleſiæ quam ſummo labore fundauit & coluit fundamentum à Patribus dictum fuiſſe. Inſcripta certe Apoſtolorum omnium nomina cœleſtis Hieruſalem fundamentis vidit Ioannes *Apoc.21.* Dicitur & fidei doctrina ab Apoſtolis prædicata *fundamẽtum Prophetarum & Apoſtolorum*, quod ipſi primi iecerunt. *Epheſ.2.* Videtur autem B. Petrus à Chriſto inſpiratus, in confeſſione τὴν κρηπῖδα καὶ βάθρον ἐφ' ἣ τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ὁ κύριος ᾠκοδόμησε (vt cum Iſidoro Peluſiota epiſt.235.lib.1.loquar) poſuiſſe.

Cùm igitur non vni Petro, ſed ſingulis veris paſtoribus, imo Eccleſiæ toti conueniat ex officio, vt ſit στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, *1.Tim.3* eoque nomine Athanaſium Nazianz. *orat.21. & 22.* Cyrill. *homil.8. paſch.* τῆς ἐκκλησίας στύλον, τῆς ὀρθοδόξης πίστεως ἀδιάστροφον κανόνα, τῆς πίστεως ἔρεισμα: Baſilium, Nazianz. *orat.19.* στύλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἐκκλησίας, θέλημα κυρίου, πίστεως ἔρεισμα: Euſebium Samoſa. idem *epiſt.74.* στύλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἐκκλησίας, φωστῆρα τοῦ κόσμου, θεοῦ δῶρον, κανόνα πίστεως Nectarium idem *epiſt.227.* ἐκκλησιῶν τὸ κοινὸν στήριγμα vocet: non mirum ſi Petrus longe Athanaſio, Baſilio &c. præferendus à Patribus nõ modo *Eccleſiæ* ἔρεισμα, *& fundamentum ſuper quod fundatur* (ſic enim Cyprian. *epiſt.63.* Origen. *homil.5. in Exod* Baſil. *lib.1. aduerſ Eunomium*, Nazian. *orat.7. & 26* Hilar *in Matth.16.* Hieron. *in eund. locum*, Epiph. *in Ancorato*, Chryſoſt. *de verbis Eſaiæ vidi Dominum*, &c. *homil.4.* & *in Matth. homil.55* loquuntur) ſed etiam ab Hippolyto de *conſumm. mundi*, Chryſoſt. *ſerm. de Petro & Paulo*, Theophan. Ceram. *de SS. Apoſtolis*, Michaële Syngelo *in Dionyſ. encom.* Damaſc. *in hiſt. Balaam*, Conſtantini edicto *pro 6 Synodo*, Theodor. Studit. *epiſt. ad Paſchalem* papam, Euthymio *in Matt.16. fidei Petra*, ab Epiphanio hær.59. *is in quo ædificata*, ἡ ἀθεμελιωτάτη πίστις, ab Ambroſio in Luc. lib.5. *fidei princeps*, à Paſchaſino Lilybetano Concil. Chalcedon. Act.3. Andrea Cretenſi de transfig. Dom. & Michaële Syngelo in Dionyſ. encomio *fidei* θεμέλιος, à Chryſoſtomo in pſal.50. & de laudib. Petri & Pauli *fidei* κρηπὶς; à Philippo preſb. Concil. Epheſ. part. 2. act.3. *fidei* κιὼν dictus fuerit. Quos titulos ne quis cum pontificiis ideo à Patribus in Petrum collatos putet, quod is à Chriſto Hieromonarcha ſit inſtitutus, moneo Paulum ab Origene aduerſ. Celſ. lib. τὸν μετὰ τὸν Χριστὸν τὰς ἐκκλησίας στήσαντα. à Chryſoſtomo homil. in illud *ſalutate Priſcillam*, θεμέλιον πίστεως, homil. 2. in epiſt. ad Rom. *Columnam fidei, petram ferro & adamante firtiorem.* Ibid. homil.13. κορυφαῖον, homil. *de petitione filior. Zebed.*

τῶν Ἀποστόλων μείζονα, de Sacerdotio lib.4. cap.7. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων πλεονεκτήσαντα. homil. de 12. Apostolis τὸν ἐξ ἐσχάτων πρῶτον. homil. in hæc verba *Paulus vocatus*, τῶν δικαίων πρῶτον vocari, *cui nullus par*; (homil. de Petro & Paulo) quo Petrus hoc ipso inferior videatur, quod *Petrus Romam, Paulus mundum erudierit* (homil. de SS. Apost. 12.) Rursus à Cæsario dial. lib.4. quæst.192. Paulus τῆς θείας οἰκοδομῆς ἐξαίρετος, à Chrysostomo homil. de 12. Apostolis, Apostoli omnes ὀρθοδοξίας ἀμετάθετοι στῦλοι, ἐκκλησίας πέτρα &c. ab eodem [a] Ignatius Ecclesiæ Antioch. præsul *Petro ἀντίρροπος*, ab Hesychio [b] Iacobus minor τῶν Ἀποστόλων ἔξαρχος, ab eodem in orat. [c] encomiastica de B. Thoma, Andreas ὁ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγὴς τῆς ἐκκλησίας στῦλος, ὁ πρὸ Πέτρου πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος, ὁ τῆς ἀρχῆς ἀπαρχή, ὁ πρὶν κληθῆναι καλῶν, ὁ πρὶν προσαχθῆναι προσάγων, nuncupatur: vt necesse sit aduersarios vel plures Ecclesiæ (Christo secluso) simul eodémque tempore Monarchas non modo Petro æquiparandos, sed quodammodo præferendos agnoscere; vel eorum omnium argumentorum quæ ex Petri laudibus ad Hieromonarchiam probandam duxerunt, iacturam facere.

a homil. de S. Ignatio.
b Photius Cod. 275.
c Idem Cod. 269.

An recte Petrus à Pseudo-Clemente dicatur primitiæ Electionis Domini.

Vnum, qui pseudo-Clementis de Petro sententiæ consentanea (post A D. 628) scripserit, reperio, Modestum Hierosolymorum Episcopum: is enim (teste Photio Bibl. Cod. 275.) Petrum Apostolorum ἀπαρχὴν vocauit; quàm recte, sequentia docebunt.

Turrian. *Chrysost. ex sent. Domini Non sunt primitiæ si quis Deo primum fructum dederit cum sit tenuis & infirmus, vt esse solet primus fructus terræ, sed si maturum & perfectum* Leuit.19. *Sic ergo non primus Adam oblatus est Deo tanquam primitiæ, vtpote factus obnoxius peccato; sed potius secundus Adam; qui erat liber ab omni peccato, oblatus est Deo.*

pro epist. lib. 2. c.14.

℟. Chrysostomus demonstraturus nos in Christo Deo patri acceptos, naturæ nostræ primitias ab ipso susceptas oblatasque asserit; cuius sententiæ suffragatur Cyrill. Glaphyr. lib.3. tit.1. his verbis. Ἔστιν αὐτὸς (Christus) ἡ ὑπὲρ ἡμῶν θυσία, τὸ πρωτότοκον ... τουτέστιν ἡ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπαρχή, ὁ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, ὁ πρῶτος εἰς ἀφθαρσίαν, τοῦτο εἰ πρωτότοκον τῶν κεκοιμημένων. Ne autem mirum videatur Christum quem ἔσχατον Ἀδὰμ Paulus 1. Cor.15. ἔσχατον ἀπεσταλμένον vocat Marc. c.12. ἀπαρχὴν dici, Respondet Chrysostomus Dominum hoc nomē sortiri, nō quia primus ἐκφυόμενος & πρῶτος βλαστῶν, sed quia primus à peccato liber; nec vocari primitias primum fructum ἀτελῆ & ... sed δόκιμον. Id vero probat ex Scriptura Leui. 19. iubente quasuis arbores immundas & præputiatas ad annum quartum à planta ... haberi: Eodem plane sensu Cyrill. Glaphyr. in Exod. lib ... git ex asseruatione πρωτοτόκων per septem dies, ... οὺς κεκλημένους, καὶ εἰς τὰς τοῦ πιστεύειν ἀρχὰς ἐκβεβη-

κατὰ καὶ ἀμυήτως προσκομίζεσθαι. Nemo autem non videt hoc ad pſeudo-Clementis de Petri prærogatiuis ſiue veram ſiue falſam ſententiam trahi nec poſſe nec debere; Licet enim *Eccleſiæ Chriſtianæ primitias Apoſtolos* nuncupari, & *Apoſtolorum ἀπαρχὰς* Andream & Petrum quos primos Dominus vocatione ſua dignatus eſt, vocari poſſe non diffiteamur; negamus tamen id nominis Petro cum Andrea collato conuenire, aut ad prærogatiuas eius pertinere, vt primus Apoſtolorum omnium à Chriſto vel electus vel oblatus fuiſſe dicatur: putamus quinetiam non ſine Apoſtolici chori contumelia Petrum primitias eo ſenſu quo Chryſoſtomus Dominum naturæ noſtræ primitias appellauit, indigetari poſſe; cum enim Petrum ſolum à Chriſto Deo Patri oblatum, in eoque cæteros dedicatos fuiſſe falſum ſit; ab iniuria Apoſtolorum omnium non temperabit, quiſquis Petrum ſolum δόκιμον, reliquos decem ἀσθενεῖς καὶ ἐξιτήλους καρποὺς fuiſſe, cum Turriano pronuntiabit.

Turrian. *Fuit Petrus* primitiæ electionis, *non quia* primo electus, *ſed quia primus fuit qui, cum* filium hominis *audiſſet, vt S. Marcus Anachoreta notauit, reſpondit interrogatus filium Dei eſſe.*

℞. Hoc ſenſu primitiæ non *electionis* fuerit Petrus, ſed *confeſſionis*, ſeu *confitentium*; quod Ambroſius lib. de incarn. c. 4. agnouiſſe videtur: *Primatum* (inquit) *egit* Petrus *confeſſionis non honoris, fidei non ordinis*, &c. Falſum autem eſt Marcum Anachoretam notaſſe Petrum vel *primitias* fuiſſe, vel *primum* reſpondiſſe: nullibi enim de Petri confeſſione, ſed de cæci à Domino illuminati δοξολογίᾳ verba fecit: *de lege ſpirit. c. 11.* τυφλὸς (inquit) ὅστις κράζων καὶ λέγων υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με, ὁ προσευχόμενος σωματικῶς, καὶ μήπω ἔχων γνῶσιν πνευματικήν. ὁ ποτὲ τυφλὸς ἀναβλέψας καὶ ἰδὼν τὸν κύριον, οὐκέτι υἱὸν Δαβὶδ, ἀλλὰ υἱὸν θεοῦ ὁμολογήσας προσεκύνησε.

Luc. 10.

Turrian. *Confeßio Petri (vt Theophanes cognomento Cerameus obſeruauit) Neſtorium coarguit Chriſtum in duas perſonas diuidentem, & Armenios atque Acephalos duas naturas in vnum confundentes.*

℞. Omnes hæreſes coarguat, ſitque *aduerſus* eas *generalis iſta fides*, vt Ambroſij verbis vtar *de incarn. cap. 5.* quid hoc ad rem? an quiſquis hæreſes coarguit ἀπαρχὴ dicendus eſt?

Turrian. *Hieron. de circunciſ. vera*, Tunc & Petrus vocatur à Petra, poſtquam illam angularem petram primus agnouit; *& paulo poſt*, foris ſcribitur (*liber de quo Apocal. 6.*) cum Apoſtoli interrogati quis eſſe Dominus diceretur; reſponderunt quod *alij* dicerent *Eliam*, *alij Hieremiam, alij autem vnum ex Prophetis*: intus ſcribitur cum Petrus exclamat, *Tu es Chriſtus Filius Dei viui*, vnde & ipſe Dominus, *non reuelauit tibi, Petre*, (inquit) *iſtud caro & ſanguis, ſed pater meus qui in cœlis eſt.* Cuius caro & ſanguis? Nunquid nam Petri ipſius caro & ſanguis obſtabant quin filius Dei diceretur? Non inquam, ſed ipſius Domini caro & ſanguis; in quibus dum homo ſeruitur, qui erat Dei filius non credebatur eſſe quod erat.

℞. Auctor

℞. Auctor scripti *de vera circuncisione* Hieronymus non est, sed vel Paulinus, vt Pamelio; vel Maximus, vt Mariano, & Posseuino placet; nec probat Petrum *electionis Domini primitias* fuisse; sed *primum* θεοδίδακτον, quod ad controuersiam præsentem non pertinet.

Turrian. *Theodotus Ancyranus* [a] *in eandem sententiam*; Quod dixisti, *inquit*, de eo qui cernitur, non didicisti ex natura quæ cernitur: quod, inquam dictum est de carne, non didicisti ex carne & sanguine quia scilicet filium hominis dixit eundem esse filium Dei, non diuidens duas naturas, nec duo significata in Christo, sed vnum confessus. a non exstat.

℞. Siue hoc scripserit Theodotus, siue finxerit Turrianus, extra controuersiam est, nec ad *primitias* facit.

Turrianus. *Hanc ergo fidei reuelationem* soli Petro, *(vt Clemens ait) fecit Dominus. Primum patet ex Clem. epist.* 1.

℞. Vnde colligit Iesuita? pseudo-Clemens *soli Petro Patrem reuelasse Filium* scribit, non probat. primus confessus est, an ideo primus nouit? Imo *ex omnium collegarum persona*, Domino interroganti respondisse Petrum testantur, Ambros. de incarn. c. 4. ad finem Hieron. in Matth. 16. Pallad. de Chrysost. vita, cap. 19. Cyrill. in Ioan. lib. 4. c. 38. Cassian. de Incarn. lib. 3. &c. Ergo omnes nouerant.

Turrian. *Patet & ex Hilarij lib. 6. de Trinitate.*

℞. Hilarius loco citato non dicit *soli Petro* reuelationem factam, sed ipsum *in cunctorum Apostolorum silentio Dei filium reuelatione patris intelligentem vltra humanæ infirmitatis modum, supereminentem beatæ fidei sua confessione gloriam promeruisse*: potuit autem alia Apostolici silentij caussa fuisse ab ignorantia. Non tamen negauerim Hilarium sensisse Petro soli reuelationem factam, id enim diserte scribit can. 14. in Matth. *ignorantibus cæteris primus respondit*, Tu es &c. sic ex Hilarij sententia factus fuerit Petrus confitentium non electionis Dominicæ ἀπαρχή.

Turrian. *Cyrill. homil. 8. Pasch.* τῶν ἁγίων μαθητῶν ἡγέμενος *Petrus, Ergo eo modo primitiæ electionis quo dux discipulorum.*

℞. Fuerit certe ἡγέμενος ratione zeli, fidei, auctoritatis: quid hoc ad iurisdictionem pontificiam. Imo quid ad commentum pseudo-Clementis? Nego sequelam; *fuit primus dignitate & dux aliorum. Ergo & electione.* Ioannes enim contrarium docet Euang. c. 1. differunt itaque ἡγέμενος & ἀπαρχή: potuit Adam non ἀπαρχή sed creationis (vt ita dicam) ὕστερημα vniuerso Domini manuum operi præfici; potuit inter Isaï filios minimus natu Dauid cæteris fratribus anteferri, nec solius paternæ familiæ sed totius Israelis dux effici; potuit item inter vocatos à Domino ad Apostolatum postremus cumulatiore donorum mensura ditari & ad primatum euehi; at vltimus *initium* dici non potuit, sic enim vocem ἀπαρχῆς 1. Cor. 15. 23. reddit Ambros. de mysterio paschal. cap. 4. ex Veteri N. Testam. versione.

Turrian. *Hieronymus*, de vera circuncisione, *vbi confert Petrum cum Abraham, et vt principi tribuit quæ omnibus communiunt*. Auguſtum, *inquit*, caput Petrus extulit, noui ſignifer Teſtamenti, & in creatione eius primitiuus; alius (quod ſine dubitatione loquor) Abraham, neſcio an maior, certe quod ſentio non ſecundus; Illi generatio larga promittitur, huic generatio paſcenda committitur; ab illo iuſtificanda procedunt, in hoc iuſtificata fundantur; ita quod ille ſperat hic accipit. Illi dicitur, *faciam te in gentem magnam*: huic dicitur *faciam te piſcatorem hominum*. Illi dicitur *in ſemine tuo benedicentur omnes gentes*, huic dicitur, *iudicabis duodecim tribus Iſrael*, &c. *Ibid.* Omnia, inquit Apoſtolus, reliquimus & ſecuti ſumus te. In fidem veteris exempli nepotum virtus tam ſera quam mira per diſcipulum primogenitum nouæ iuſtificationis adſpirat; obſoleſcentib. iam pene imaginibus veritatis, Abraham reformatur in Petro, omnia ſe reliquiſſe teſtatur, &c.

Reſp. Primitiuum, & *nouæ iuſtificationis primogenitum* vocat ſcriptor ille, quiſquis eſt, Petrum; non quia primus à Chriſto electus vel Deo oblatus eſt; ſed quia primus ex electis diuino miniſterio conſecratis Chriſto gloriam dedit, & *muſti ſpiritualis ſitim* paſſus eſt. Quicquid autem Apoſtolis vel promiſſum eſt vel collatum, ad vnum Petrum trahit δημηγορικῶς: non eo fine, vt alios Apoſtolos, quos *eiuſdem muſti ſpumaſſe feruore, vnius botryonis ſuperfluenti maduiſſe vindemia, in nectaris eius odorem ad B. Petri ſimilitudinem concurriſſe* agnoſcit, iure ſuo priuet, ſed vt de Petro quem laudandum ſuſcepit verum comprobet quod de Paulo ſcripſit Chryſoſt. de laudibus Pauli homil. 1. εἴτε προφῆται ἐπεδείξαντό τι γενναῖον, εἴτε πατριάρχαι, εἴτε δίκαιοι, εἴτε ἀπόστολοι, εἴτε μάρτυρες, πάντα ταῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχει μετὰ τοσαύτης ὑπερβολῆς, μεθ' ὅσης οὐδεὶς ἐκείνων, ὅπερ ἕκαστος εἶχε καλὸν, ἐκέκτητο. Ibid. Chryſoſt. ſingularem Pauli cum Abrahamo collationem inſtituit. τὸν Ἀβραάμ, inquit, θαυμάζουσιν ἅπαντες, ὅτι ἀκούσας, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, ἀφῆκε πατρίδα &c. ἀλλὰ τί Παύλου γένοιτ' ἂν ἴσον, ὃς οὐ πατρίδα καὶ οἰκίαν καὶ συγγενεῖς ἀφῆκεν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν κόσμον, διὰ τὸν Ἰησοῦν, μᾶλλον δὲ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ ὑπερεῖδε, &c. Fac igitur vnum Petrum habuiſſe quæcunque dona in ſingulis Apoſtolis effulſerunt, an ideo ἀπαρχὴ credendus eſt? at pari ratione Paulum, qui ſe non modo ἔσχατον ſed ἔκτρωμα vocauit, ἀπαρχὴν fuiſſe dicamus neceſſe eſt, cum in eo emicuerint quæcumque in omnibus ſplenduerunt.

Turrian. *Iſidor. Peluſ. epiſt. ad Gainam, dabo claues*, αὐθεντικῶς.

Reſp. Epiſtola ad Gainam hodie nulla extat; eſto vero, dederit Chriſtus Petro claues αὐθεντικῶς; an ſoli Petro vel datas claues, vel αὐθεντικῶς datas, inde quis collegerit? annon cuicumque dat Chriſtus aliquid, αὐθεντικῶς dat?

Turrian. *Sicut quamuis alij ante Abraham fideles, tamen propter excellentiſſimam fidem meruit Abraham, vt eſſet primitiæ & origo veteris populi Dei, ita Petrus.*

Reſp. Abra-

Resp. Abraham *mer:i*,id est consecutus est, vt origo esset populi Dei subsequentis, non præcedentis; non itaque Adæ, Abelis, Enochi, Noachi, & eorum qui in fide præcesserant, sed eorum qui eius fidem siue in gentibus siue in Iudæis erant imitaturi, (sic enim Apostolus Rom. 4. loquitur) pater factus est: nec solius populi veteris, sed totius Ecclesiæ quam Domini misericordia à fœdere cum Abrahamo inito collegit.

Turrian. *Primitiæ dicuntur, non secundum tempus sed secundum perfectionem: sic Christus dicitur* primitiæ dormientium.

Resp. Propositam distinctionem citatus à Iesuita locus euertit: cum enim Christus *mortuorum primogenitus*, & *primitiæ dormientium* dictus fuerit, quia initium fecit resurgendi ad incorruptionem beatamque immortalitatem, ὁδ᾽ ὃς εἰς ζωὴν χωροῖ ὡς τῇ φύσει; male creditur ratione perfectionis non *secundum tempus* ἀπαρχὴ dici. Collige consentientes interpretum calculos, Athanasij orat. *de humana natura suscepta*; Ambrosij *de myster. pasch. cap.* 4. Epiphanij in *Ancorato*, Chrysostomi, Ambrosiastri, pseudo-Hieronymi, Primasij, Bedæ in 1. ad Cor. c. 15. Cyrilli *de fide lib.* 3. *c.* 54. Lombardi, Lyrani, Fabri, Gagneij, Caietani, Catharini, Contareni, Guillaudi, Ariæ Montani, Titelmanni, *in* 1. *Cor.* 15. Emmanuelis Sa & Adami Salboue *in Coloss.* 1. &c.

Turrian. *Hoc sensu vocatur Petrus à Clemente* primitiæ, *qui Apostolorum* primus, *cui* & primo Deus pater filium reuelauit. *Ideo enim fuit* primitiæ electionis Apostolorum, *quia fuit* princeps Apostolorum.

Resp. Quo sensu Petrum *primitias* vocauerit pseudo-Clemens nihil moror: fuerit inter Apostolos, dignitate, ætate, donorum excellentia & dignitate primus; an ideo ἀπαρχὴ dicendus fuit non ἀπ᾽ ἀρχῆς sed post Andream electus? fuerit etiam *cui primum reuelatus Filius Dei*; hinc tantum sequetur fuisse *primitias illuminatorum*, non vocatorum. at gratis sibi sumit Iesuita Petro primo Christum reuelatum fuisse; potuit enim primus ex ardore fidei confiteri, quod non primus cognouit; nec scriptura contrarium suadet.

Turrian. *Eodem sensu Clemens* primitiæ *vocatur à Petro, non quod eum primum Deo obtulisset, sed quod præstantior esset.*

℞. Mendacem memorem esse oportuit. Supra Iesuita docuit Christum non Adamum tanquam primitias oblatum Deo, quia dignitate inferior fuit Adam: hîc contra Clementem primitias vocari censet, non quia primus oblatus, sed quia dignior fuit; quasi dicat ideo Clementem primitias dictum, quia in se non habuit quod primitiarũ est proprium, nim. primùm offerri: hoc itaque argumento aduersus Turriani pronuntiatum pugnamus ex hypothesi, Si dignissima Deo offerenda sunt tanquam primitiæ, Clemens vtpote dignissimus primus offerendus fuit; at primus oblatus non est sed post Linum. Ergo.

Turrian. *Petrus Apostolorum primitiæ sicut pater, dicitur à Clemente.*

℞. Vtrumque male; primitiæ non sequuntur vllius fructus de-

cerptionem, sed antecedunt: frater fratrum pater dici non debet; at Petrus post Andream decerptus est, & Apostolorum frater fuit. Act. 1.16.& 15.7.& 2.Pet.3. Ergo nec Andreæ respectu, (quem τῆς ἀρχῆς ἀπαρχὴν vocauit Hesychius) nec collegarum pater dicendus fuit.

Refutatio coniecturarum quibus Turrianus Pseudo-Clementis Epistolæ 1. auctoritatem fidemque asserere conatus est, lib.4. pro epist. cap.24.

1. Turrian. *In hac verba epist.* Si qui ex fratribus negotia habent, *&c. gentiles distinguit à fratribus: idem autem prohibent Apostoli lib.2. constitut. c.46.*

Resp. Negamus Apostolos constitutionum auctores fuisse; demus tamen eos idem cum pseudo-Clemente statuisse, quid hoc ad auctoritatem epistolæ ab ipso effictæ? An quisquis decreta Apostolica inculcat, Apostolicorum temporum fuisse dicendus est?

Turrian. *Annon coniectura perspicitur scriptum esse hoc à Clemente, qui eandem in sententiam lib.2. suo de constitut. scripsit?*

℟. Coniectura hæc leuior est: potuit idem qui constitutiones procudit, hanc epistolam dare: potuit alius eodem fine, scilicet vt sua somnia nominis Apostolici pretio venditaret.

Turrian. *Quia tunc publica iudicia & tribunalia, non Christianorum sed gentilium erant, idem prohibuit & eadem ratione Paulus 1.Cor.6.*

℟. Apostolus iudicum subsellia non subruit, sed suo loco stare passus est; nec (ad pseudo-Clementis instar) aliud tribunal in Ecclesia erigédum decreuit, sed docuit melius esse si fideles dissidentium fratrum lites placido arbitrio componant, quam si hostiles iudicum animos experiantur, ipsisque deridendam Christianam religionem quodammodo propinent.

Turrian. *Solo* gladio ignis *tunc vtebatur Ecclesia, alioqui Christiani si supplicio capitali vsi fuissent, interfectores à gentilibus habiti fuissent.*

℟. Non negauerim: hoc vero nihil ad auctoritatem epistolæ.

2. Turrian. *In hac epist. verba,* nec fideiussor existas, &c. *idem statuit Clem. constit. lib 2 c.6 & can. Apost.20. eadem & sententia Pauli 2.Tim.2.4. & 6. Apostolorum omnium Act.6. & Can.81.*

℟. Hoc rursus non euincit epist. à Clemente scriptam, siquidem potest impostor quilibet decretis sanctissimis abuti: notabit autem lector, nullibi scripturam fideiubentem inter seculi negotiis implicitos à sacro ministerio arcendos collocare.

Turrian. *Quæ causa esse potuit hoc decretum fingendi?*

℟. Ipsa fingendi libido.

Turrian. *Quæ temeritas est rem gestam confiteri & fidem instrumenti negare?*

℟. Vtrumque negamus, & rem gestam ab Apostolis, & fidem instrumento adhibendam: ne quem imperitum fallat Iesuita.

Turrian.

Turrian. *In hac epist. verba* Episcopi supportandi sunt nisi in fide errauerint, *idem statuitur Matth.23.2 3. Act 4.19.* 3.

Resp. Hinc non adstruitur epist. fides, sed dogmati, *obediendum ductoribus vera docentibus*, statuenti.

Turrian. *Propter nostros Episcopos dixit Dominus de Scribis & Pharisæis, quæ Euang. recenset.* Matth.23.

Resp. *Per me* licet: in Ecclesiam enim Pharisaïsmum reduxerunt, pondera grauissima plebium humeris alligauerunt, & doctrinas Diabolicas, à quarum portentis Pharisæi ipsi abhorruissent, disseminauerunt.

Turrian. 1.*Tim.*5. Seniorem ne increpaueris &c *Si tantus honor deferendus est senili ætati, quantus deferendus sacræ dignitati Episcoporum qui sunt principes seniorum, id est presbyterorum?*

℞. Sacro ministerio deferendum fateor: moneo tamen locum Paulinum non probare, decretum *de supportandis Episcopis* à Clemente sancitum fuisse: 2. Si per *seniores* senili ætate grauatos intelligat Turrianus, male ex verbis Pauli *de senioribus non increpandis* ab ipso colligi Episcopos esse *presbyterorum principes*: quis enim de solis Ecclesiæ ministris intelligenda putet, quæ ad quoscumque senes pertinent? 3. Nullum de iure diuino Episcopis in presbyteros principatum competere.

Turrian. *Si qua est de fide suspicio, inquiritur in Episcopum in Ecclesia Catholica, nec vlli parcitur nisi amplectatur* sermones sanos. *Tit.*1.9. *Can. Apost.* 31.

Resp. Alia est Romanæ Synagogæ praxis, in recte sentientes sæuientis.

Turrian. *In hac epist. verba*, legum diuinarum libenter violatores. *sic* 1.*Cor.*14. omnia fiant εὐσχημόνως. *Indignus fieri, Ecclesiastica regula, est fieri* irregularis: *regula Ecclesiastica ordinem Ecclesiasticum significat.* 4.

Resp Nihil horum ad rhombum.

Turrian. *Si hoc decretum factum esse tempore Apostolorum testis est consuetudo omnium Ecclesiarum omni memoria seculorum vetustior, annon consequens est, vt certa coniectura iudicandum sit hanc etiam Clementis epist. illius temporis esse?*

Resp. Hoc argumento nihil infirmius; fac enim continuam Ecclesiarum praxim id sequi quod initio ab Apostolis est institutum, annon potuit epistola perpetuam illam praxim firmans quocunque seculo à pseudo-Clemente scribi?

Turrian. *In hac verba*, Nullus etiam presbyter in alicuius Episcopi, &c. *hic dicendum cum Apostolo* 1. *Cor.*11.16. Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus &c. *vid. Can. Apostol.* 39. *Clem. constit. lib.*2.*c.*28. *Magdeburgenses gentilibus peiores sunt.* 5.

Resp Cur vero peiores? an quisquis cum Hieronymo, ius diuinum nullibi presbyteros episcopis subjicere, monet, gentilium impietatem superare dicendus est?

Turrian. *Cui bono h.c decretum fictum esset, quod confirmat consuetudo Ecclesiæ?*

Resp. Vt ex antiquitatis opinione sanctior esset obseruandæ consuetudinis cura.

Turrian. *A principio scribenda fuit epistola, cum recentes erant traditiones, vt ad o nnes deferrentur, ne obliuio irreperet, vt consuetudo recens cõfirmaretur.*

Resp. Cum negemus hanc ab initio consuetudinem fuisse, eandem ab initio scriptis confirmare necessarium non fuisse, clarissimum est. Nugas agit Iesuita.

6. Turrian. *Dogma de confessione secreta, exequiis mortuorum, & precibus & eleemosynis pro eis, v t ɩst ß mum erat tempore Caroli Magni.*

Resp. Vulgo videbatur sed non erat.

7. Turrian. *Simile nauis repetitur constit. lib. 2. c. 57. vbi aliquid Clemens ex Platone mutuatur, sicut Paulus ex poëtis. Plato enim ciuitatem naui comparat, libro de legibus 12. Hoc simile repetit Anacletus.*

℞. Cum Clementem constitutiones scripsisse falsum sit, nullius momenti sit Iesuitica obseruatio necesse est.

8. Turrian. *διθαλάσσοις τόποις declarat id quod scripsit Iacobus cap. 1. epist. δίψυχος ἀνὴρ, &c.*

℞. Declaret sane: an ideo epistola pseudo-Clementis genuina dicenda est?

9. Turrian. *De Diaconorum officio idem statuunt epist. 1. & lib. 2. constitut. cap. 38.*

℞. Quid tum?

10. Turrian. de Flaminibus primis, &c. *quod de istis iudicibus nullus vetus auctor meminerit, non solum auctoritatem epistolæ huius non infirmat, neque antiquitatem eius suspectam reddit; sed contra potius, non leuis coniectura ex eo sit non fictam sed veram esse Clementis epistolam.*

℞. Horum omnium probationes requirimus.

Turrian. *Si ficta est epistola, quæro vnde qui finxit sumpsit istos* primos flamines, Archiflamines? &c.

℞. E cerebro.

Turrian. *Si ex nulla antiquitate sumpsit, sed ipse potius finxit, quamnam verisimilitudinis speciem artificio fingendi imitatus est, vt epistola quam fingebat Clementis esse videretur?*

℞. Nullam.

Turrian. *Annon magis mendacium suum simul cum imprudentia prodidit, dum & videri & credi voluit veteres fuisse, & illius seculi Clementis, id genus iudices ac potestates, quas apparere non posset vnquam fuisse?*

℞. Prodidit.

Turrian. *Quis credat tam hebetem, & tam imperitum fingẽdi fuisse istum?*

℞. Credet quisquis notas nostras intento animo percurret.

Turrian. *Hoc non fuit auctori epistolæ cauendum, cui tantum propositum fuit, vt cum primos* flamines *diceret*, primam iudiciariam potestatem, *vt Anacletus tanquam interpres Clementis dixit, significaret.*

℞. Omnia

Resp. Omnia cauenda fuerunt, siquidem in eo certarunt impudentia cum inscitia, temeritas cum imperitia, fingendi libido cum audacia comminiscendi. Eiusdem farinæ fuit cum Pseudo-Clemente Anacletus hypobolymæus.

Turrian. *Non verba sed vis propositi attendenda est, teste Dionysio lib. de diuinis nominib.* [a] *in eos qui vocabulum* ἔρωτος *à scriptura alienum dicebant.* [a] cap. 4.

Resp. Vtrumque sæpe attendendum est: nec in contrarium facit Dionysiani testimonij pondus, cum Dionysium illum, licet doctissimus fuerit, falsarium fuisse constet.

Turrian. *In epistola Clementis aliud significant* flamines *quam in historiis antiquis Romanorum quas Clemens non ignorabat.* Flamines *enim hic non significant quidem proprie eos qui erant singuli singulis diis, vt in more Maiorum testatur Cicero, & vt Varro scribit, quorum sacra assidue operabantur; sed translate eos qui præerant vel singuli singulis ciuitatibus primariis quæ erant capita prouinciarum, vt Alexandria, vel singuli singulis Metropolibus.*

Resp. Hoc argumento probamus alium à Clemente, centones hos farciuisse.

Turrian. *Videtur quidem idem Clemens non obscurè significasse non sic appellatos fuisse olim, sed sic se illos tunc appellare, cum ait*, vbi erant protoflamines eorum, & primi legis Doctores: *vt enim non vocabantur* primi legis doctores, *ita nec* proto-flamines.

Resp. Mihi contrarium videtur. impudens scurra susque deque habuit quid lectori obtruderet; cumque sibi pigmenta deesse cerneret, quibus Helenam suam fucaret, quicquid primum in buccam venit nullo habito delectu in chartam expuit.

Turrian. *Causa translate vocandi* Flamines *hæc videtur; quia, vt* Flamines *perpetuo erant rei diuinæ addicti, vt ait Andreas Dominicus* Floccus *Florentinus, qui hactenus* Fenestella *vocabatur: id quod Metellus pontifex max. satis declarauit, cum Posthumum Consulem, teste Valerio Max. vrbe egredi non est passus.*

Resp. Hic, quia nudis coniecturis nixus Turrianus, quicquid videtur effuutit; falsarium vocabulis priscis abutentem vsui totius antiquitatis, ipsorumque adeo Clementis συγχρόνων repugnare, monere sufficiat.

Turrian. *Eadem, quæ in Flaminibus assiduitas in munere, requirebatur in præfectis prouinciarum, teste Philone* in Flaccum: *idem* in Caïum *dicit, Augustum non minus sollicitum fuisse de confirmandis singularum prouinciarum ritibus quam de Romanis ceremoniis.*

℞. Neutrum dicit Philo; de Flacco, hæc tantum apud ipsum leguntur, πυκνὸς γὰρ ἦν καὶ συνεχὴς καὶ ὀξὺς νοῆσαι: quibus non quid à præfectis requisitum fuerit, sed quid à Flacco initio præfecturæ præstitum iudicatur: de Augusto sequentia, ᾔδεισαν αὐτοῦ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ὅτι τὴν αὐτὴν ποιεῖται τῆς βεβαιώσεως τῶν παρ' ἑκάστοις πατρίων, ὅσην καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν: *de ceremoniis* ne syllabam habet: en specimen Iesuiticæ siue fidei siue diligentiæ.

Turrian. *Flamines qui aliquid vitij in ſacris admitterent Sacerdotio quod* Flaminium *vocabant mouebantur , vt de M. Cethego & C. Claudio, & de Sulpitio idem Valerius narrat: ſic præfecti male geſtæ prouinciæ conuicti,* &c.

Reſp. Sic etiam milites à ſignis diſcedentes *exauthorabantur*, an ideo liceat Flaminum nomen ad milites transferre?

Turrian. *Eadem translatio vtilis eſt ad declarandam conuenientiam qua mutata poteſtas & iudicia Ethnicorum præfectorum ciuitatum in poteſtatem & iudicia præſulum Eccleſiæ; vt enim illi non vnius ordinis erant, ſed diuerſi gradus; omnes quidem tanquam* Flamines, *alij tanquam maiores* protoflamines, *alij tanquam minores*, archiflamines, *alij adhuc minores, quos tunc (vt Anacletus ait) vocabant* comites: *ſic Eccleſiæ præſides.*

Reſp. Negamus inter Flamines maiores minoréſve fuiſſe; negamus item *Comites* dictos Clementis ſeculo minores ſiue magiſtratus ſiue ſacrorum præſides. Inter magiſtratus Romanæ reip. Veteris plures gradus agnoſco; inter Eccleſiæ miniſtros binos tantum diuinitus inſtitutos, preſbyterorum ſcil. quos ſcriptura Epiſcopos vocat, & Diaconorum.

epiſt. 5. Turrian. *Ignatius vocat presbyteros* conſeſſum Epiſcopi.

Reſp. Per me licet. Quid inde?

Turrian. *Deſcriptio boni præſidis prouinciæ ita in bonos præſides Eccleſiæ quadrat, vt boni præſides, velut quidam Sacerdotes religioſi eſſe viderentur, vel potius* Flamines, *vt Clemens vocat; hoc enim nomen magis illis conueniebat vtpote ethnicis: idcirco noluit eos facere ſimiles Sacerdotibus ſed* Flaminibus, *quia indigni erant hoc nomine.*

℞. In quibuſdam quadrat, in quibuſdam repugnat natura miniſterij Eccleſiaſtici ipſo Domino iudice Luc. 22.25. An ſi quid non vſquequaque à propoſito alienum occurrat, vſurpanda nobis licentia quadrata rotundis mutandi, & pro libidine fabulas comminiſcendi? Coniectura Turriani quandam probabilitatis haberet ſpeciem, ſi Clemens de ſolis laudatis Magiſtratibus verba feciſſet: hi enim ſoli religioſe munus adminiſtrant; at pſeudo-Clemens de magiſtratibus Ethnicis indefinite loquitur, nullo habito bonorum malorúmve diſcrimine: Quadrat cum ſpeculatorum, athletarum, ſtrategorum, agricolarum functionib. præſidum Eccleſiaſticorum munus; id non pſeudo-Clemens aliquis, ſed ſcriptura ipſa docet; an propterea ferendus eſſet qui ad militum Magiſtros, ſpeculatores &c. vel Flaminum, vel Sacerdotum transferret appellationem? Iudicent quibus eſt ſanum ſinciput.

Turrian. *Ethnicos ſacerdotes* μινερίας *vocat Clemens* conſtitut. lib. 2. c. 28. *hinc illos* protoflamines *&* πρωτονομοδιδασκάλους *nuncupat in epiſt.*

℞. Alium fuiſſe appendicis ad 1. pſeudo-Clementis epiſt. adiectæ artificem à conſtitutionum ſcriptore, ſupra monui.

Turrian. *Non eſt obſeruatione indignum, quod ex verbo græco quo ethnici præſides prouinciarum à principio à græcis vocati ſunt, quod etiam præſidibus Eccleſiarum quibus illi ceſſerunt conuenit, intelligi poteſt quod genus*

guber-

gubernationis esset illud, & quanta vtrorumque similitudo esset.

℟. Obseruatione indignum non est Turrianum sua somnia exosculari: Negamus græcos à principio Magistratus suos πρωτονομοδιδασκάλους vocasse; vnde probabit Turrianus? quem alium à Christo inter Christianos πρωτονομοδιδάσκαλον finget? vide Matth. 23. 8. Ioan. 13. 13. Iacobi 4. 12.

Turrian. *In hac re admiratione digna sanctorum Apostolorum prudentia à Spir. S. data, qui in illis ciuitatibus & prouincijs vbi illi fuerant, secundum gradus suos, ibidem præsules Ecclesiæ, item secundum gradus suos esse voluerunt, vt facilius nostris moribus, & nostrorum præsidum gubernationi gentiles assuescerent, quo essent illis similiora quibus prius assueti erant;* voluit Deus per Romanos iustitiæ legem splendescere, *Clement. lib. 6.* constit. cap. 24. *Ecclesiam* leges humanas rationi consentaneas amplecti *docet, Calixt. epistol. 2.*

Resp. De Apostolis id negamus; de iis qui post eorum seculum floruerunt, inter quos constitut. scriptor vixit, assentimur. Pseudo-Calixto ius testimonij non deberi infra probabimus Deo fauente.

Turrian. ἡγεμόνες *dicti sunt præfecti prouinciarum*, ἡγούμενοι *præsides Ecclesiarum, qui* forma gregis esse debent 1. Pet. 5. 3. 1. Tim. 4. 12. Tit. 2. 7. *Dionysio Melchisedech* hierarcha *Hierarch* Eccl. c. 9. *Apostoli* καθηγέμονες, *in quo verbo* κατὰ *propositio vim habet augendi.*

Resp. Pseudo-Dionysij phrases non moramur, sunt enim seculi ad minimum quarti; ἡγεμονίαι & Magistratibus & Ecclesiæ rectoribus, sed diuersimode tribui posse non diffitemur; sed hoc nihil ad rem.

Turrian. *Nomen* Sacerdotum, *quo erant indigni Ethnici, non tribuit Clemens, sed valde ingeniosè & accommodatè ad illos nomen* Flaminum *transtulit, quorum quanta religio, continentia, existimatio Gell. lib.* 10. noct. attic. *de* flamine Diali *scripsit.*

Resp. Hebetem non ingeniosum hactenus pseudo-Clementem credidi: supremum hoc Turriani somnium sententiam mutare non cogit.

Turrian. *Bonam huius epistolæ partem Græce vidi.* 11.

Resp. Imo totam; quæ enim de Flaminibus habet, alîus sunt artificis vt supra monui.

Turrian. *Græce scriptam declarat etymon* Dei *secundum Platonem* in Cratylo, δι' ὃν ζῆν ἀεὶ πᾶσι τοῖς ζῶσιν ὑπάρχει: *deriuauit ergo* θεὸν *à* ζῆς, *quia in* θεῷ *sunt coniuncta hæc duo* δι' ὃν ζῆν.

Resp. Declarabit ergo idem etymon Venantium Fortunatum (cuius verbis abusus est Clemens hypobolimæus) græce scripsisse; pudeat pontificios Iesuiticarum nugarum.

Turrian. *Illud,* siue timoris diuini *additum fuit ab aliquo, qui à* δέος *voluit deducere nomen* Dei: *quæ etymologia non cadit in græcum* θεὸς.

Resp. Imo ab ipso Venantio ab initio scriptum est; Critices Iesuiticæ male tura vestigia esse nemo non videt; impingit enim sæpius.

12. Turrian. *Quod à Dorotheo Archiepiscopo Tyri scriptum esse existimatur, fuisse Simonem cognomento* Iudæ, *appellatum quoque* Iacobum Alphæi, *eundemque post* Iacobum fratrem Domini *factum Episcopum Hierosolymitanum: vnde factum esse quibusdam visum sit, vt hæc epistola, quæ postea ad* Simonem *eundemque* Iacobum Alphæi *scripta esset* , *ad* Iacobum fratrem Domini *prius scripta fuisse errore nominis putaretur : neutrum verum est.*

℞. Assentior: eundem enim respexisse videtur epistola Iacobum, quem descripsit Itinerarij in epistola laudati scriptor, Petro scil. imperantem, & ab eo rationes quas hic ipsius nomine reddere sibi visus est ὑποβολεῦ, exposcentem. Ideo nec Baronij & Perronij Cardinalium ad Simonem scriptam epistolam conjicientium opinioni subscribere possumus; Nec Mariani Victorij, & Genebrardi sententiam probare, Iacobum nostrum Iacobo Alphæi successisse scribentium, aduersus veterum omnium de primis Hierosolymitanæ Ecclesiæ præsidibus consentiens iudicium. Quæcumque enim chartæ illeuit Perronius, hinc nimirum colligi posse epist. Clementis nomine ad Iacobum scriptam, ad Simonem directam fuisse, 1. quod Simon fuerit πολυώνυμος. 2. quod scripta fuerit post mortem prioris Iacobi. 3. quod extra numerum Apostolorum Iacobus is ad quem data est collocatus videatur, mera sunt ludibria. Vnde quæso constare potest Iacobum illum binominem fuisse? 2. tempus scriptionis epistolæ quî euincit Iacobum, ad quem data est, alium à Iacobo Apostolo quærendum? 3. Quid mirum, si Iacobum illum cui Hierosolymitanus thronus primum creditus est, epistolæ artifex Apostolum non indigetet, cum eundem *omnium Ecclesiarum rectorem* recognitionum scriptor, & ex eo forte Hesychius Apostolorum ἔξαρχον, veteres plerique alium ab Apostolis fuisse prædicent?

Baron. ad A. D. 69. §. 43. Perron. repli. cap. 31. Marian. Victor. in epist. 62. Hieron. Genebrard. Chron. lib. 2. A.M. 4151.

Turrian. *In exemplari vetusto quod sic inscriptum reperi,* Dorothei Archiepiscopi Tyri, martyris, qui fuit tempore Licinij & Constantini Impp. liber de 12. Apostolis & 70. discipulis. Iacobus frater Domini primus Episcopus Hierosolymorum ab ipso Domino factus. *Sequitur* Cleopas qui & Simon ἀνεψιὸς κυρίου & secundus Episcopus Hierosol. qui Dominum quoque vidit postquam à mortuis resurrexit. *Idem scribunt Clemens Rom.* lib. 7. constit. prope finem *Euseb.* lib. 3. c. 11. *est ergo apud Dorotheum vulgatum parenthesis, non auctoris sed interpretis: nec verum est Simon Iudam factum Hierosol Episcopum.*

℞. Quod de vetusto exemplari asserit Iesuita fidem apud me inueniret, nisi ipsi solemne esset Manuscr. codices iactare, nouasque lectiones comminisci quandocumque aqua hæret.

Turrian. *Vt Dorothei esse concedamus illam parenthesim, fefellit eum opinio: Iacobus enim Alphæi frater Ioses, filius fuit (teste Hieron.* aduers. Heluidium) Alphæi *&* Mariæ Iacobi, *quæ soror erat* Mariæ Virginis *Hieronymo, seu filia sororis* Annæ *matris* Virginis, *Cyrillo*; Simon *vero* Iudæ *&* Iudas, *filij non* Ioseph, *(qui virgo Hieronymo) sed ex* Cleopha *fratre* Ioseph,

seph, *Eusebio. Deinde quæ fides in hac historia adhibenda Dorotheo esset tametsi istud scriberet, quod numquam scripsit qui inter 70. discipulos Cepham quendam ponit*, quem (*inquit*) reprehendit Apostolus Paulus Antiochiæ; qui fuit Episcopus [a] Coneæ; *cum tamen* (*vt Hieronymus in Comment. epist. ad Galatas affirmat*) *nullum Cepham præterquam Petrum nouerit Ecclesia.*

a Cod. edit *Cania.*

Resp. Ne disputationem de Iacobi parentibus à nobis supra ventilatam retractare videamur, nihil hic siue in Turrianum siue pro Turriano addimus. Dorotheum vero non modo hallucinationi obnoxium, sed sæpe κακομυθίαις reum, cum Iesuita vere indignum cui fides habeatur pronuntiet, leuitatis & νοθείας labe purgari non posse monemus, ne quis eius auctoritate nixus mera erronis ludibria sectetur imprudens.

Turrian. *Dicere quis potest Rufinum transcripsisse particulam primæ Clementinæ ab Anacleto citatam ex eiusdem epist. 1. quod quidem nec verisimile est, nec ab interpretibus fieri solet?* 13.

Resp. Hoc nemo dixerit qui meminerit Rufinum quæcumque scripta attigit suo cœno infecisse, aliena opera vsum numquam.

Turrian. *Magdeburgenses hoc in epist. Anacleti non obiecerunt, quia hactenus non aduerterunt; quod diuino consilio factum esse credo, scilicet ne in suscepta propositaque sententia negandi has epistolas obstinatiores efficerentur.*

℞. Non est quod sibi blandiatur Iesuita: Quod Magdeburgenses fugit nos non prætetiit, nec ante nos virum eruditiss. Rob. Cocum censuræ p. 28.

Turrian. *Nos ἐκ περιουσίας respondemus, epistolam Clementis ad Iacobum fratrem Domini iam olim ante Rufinum è græco translatam fuisse.*

℞. Probationem responsionis expectamus.

Turrian. *Si testibus credendum est, plures testes sunt & grauiores & antiquiores, esse hanc epistolam Anacleti, quam sunt testes esse illam interpret. Rufini; imo nemo quod sciam ex antiquis hoc testatur.*

℞. Quoscumque testes habet prima pseudo-Anacleti epistola, vel supposuit, vel fefellit bipedum nequissimus Mercator. Rufini vero, vt in Iesuitæ iudicio, νόθοι de translatione à se facta, testimonium nec Iesuita nec alius quisquam respuere debuit.

Turrian. *Quinimo Gennadius, qui de aliis eius interpretationibus meminit, testis est non esse à Ruffino translatam:* Maximam (*inquit*) partem Græcorum Bibliothecæ Latinis exhibuit. Basilij scil. Cæsariensis Cappadociæ Episcopi. Gregorij Nazianzeni eloquentissimi hominis. Clementis Romani recognitionum libros. Eusebij Cæsariensis Palæstinæ historiam Ecclesiasticam. Sexti sententias. Euagrij sententias. Pamphyli martyris aduersum mathematicos. [b] Horum omnium quæcumque præmissis prologis à Latinis leguntur, à Ruffino interpretata sunt; quæ autem sine prologo ab alio translata sunt, qui prologum facere noluit. *Cum igitur prologum Ruffini non habeat, consequens est vt, testimonio Gennadij, non sit Ruffini interpretatio sed alterius*

Hoc eodem argumento pugnat Baron. ad A. D. 102 § 6.

b Seqq. omittit Honor. Augustod.

epiſtola prolixa ad Iacobum cui deeſt prologus, quem tamen præfixit Ruffinus ſententiis Sexti, Euagrij, &c.

℞. Gennadij verba tum demum euincent epiſtolam ad Iacobum Clementis nomine ſcriptam, à Ruffino interpretatam non fuiſſe, cum probauerint aduerſarij eiuſdem epiſt. verſioni ab initio præfationem defuiſſe; at probationes ad manum non ſunt, eſt vero ad omnium manus Ruffini ipſius, prologum in recognitiones ſcribentis, clariſſimum teſtimonium. aio igitur & Turrianum, & (ſecundum Turrianum) Baronium arundineo baculo inniti, dum ſtãdum putant dictis Gennadij, cuius & male ſanam fidem, & iudicium præceps, & regulam parum tutam probare eſt facillimum. Ecquam (vt de Ruffini tranſlationibus iudicium ferant pontificij) Sixti ſententiarum à Ruffino ſcripta interpretatio præfixam hodie præfationem habet? an ideo negandum putant à Ruffino ſcriptam? at forte excidit. Quid ſi dicamus idem contigiſſe prologo Pſeudo-Clementis epiſtolæ adſcripto? vno verbo, ſi, quicquid caret teſtimonio Ruffini præfantis, à Ruffino verſum non eſt, Latina epiſt. ad Iacobum tranſlatio à Ruffino aliena eſſe dicenda non eſt, cum præfatio recognitionum libris à Ruffino (ipſo fatente Turriano) addita eam à Ruffino verſam aſſerat: ſi vero fallax dicenda eſt Gennadij de Ruffini ſcriptis regula, per ſe concidit aduerſariorum ſententia hoc vno tibicine ſuffulta.

Turrian. *Idem Ruffinus videtur plane teſtis eſſe in prologo recognitionum non eſſe ſuam interpretationem.*

℞. Videtur plane contrarium teſtari.

Turrian. *Recitemus locum*: Epiſtolam ſane in qua idem Clemens, ad Iacobum fratrem Domini ſcribens, de obitu nuntians Petri, & quod ſe reliquerit ſucceſſorem cathedræ, & doctrinæ ſuæ; in qua etiam de omni ordine Eccleſiaſtico continetur ideo nunc huic operi non præmiſi, quia & tempore poſterior eſt, & olim interpretata atque edita; *ſic legendum eſt.*

℞. Atqui nemo ſic legit, ne Turrianus ipſe, qui vſitatam lectionem huius operis lib. 2. cap. 13 agnoſcit: legendum ergo *olim à me interpretata atque edita.*

Turrian. *Si olim epiſtolam Clementis interpretatus erat Ruffinus, eamque ediderat; quæ erat alioqui libris recognitionum præpoſita: cur illam non præmiſit operi recognitionum quod ipſe interpretatus erat, & cui præpoſita fuerat ab auctore, vt Photius quoque in Bibliotheca ſua teſtatur?*

℞. Id ſupponit aduerſarius tanquam confeſſum quod probatione maxime indigebat; vnde enim conſtat, præpoſitam ab auctore recognitionum libris epiſtolam ad Iacobum? id certe Photius non teſtatur, ſed quibuſdam recognitionum libris hanc, quibuſdam aliam, quibuſdam nullam epiſtolam præpoſitam; ἐν ποσὶ τῶν βιβλίων ἡ ἐπιγραφὴ Κλήμεντος τοῦ ῥωμαίου ἀναγνωρισμὸς ἐπιγράφεται· ἐν ποσὶ δὲ, ὡς ἔφημεν, ἐπιστολὴ προτέτακται ὡς πρὸς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον· καὶ αὕτη δὲ οὐχ ἡ αὐτὴ, ἀλλά

οὐδὲ ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου προσφωνουμένην· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τινων βιβλίων ὡς ἀπὸ Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου πρὸς Ἰάκωβον ἐπεσταλμένην· ἐφ' ἑτέρων δὲ ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον, ἄλλην καὶ ἄλλην καθὼς προείπομεν, &c. vide Bibl. Cod. 112.

Turrian. *Quæ causa erat non præmittendi illam huic operi quia à se olim* interpretata & edita erat? *Imo vero ad hanc ipsam causam, id est quia ipse olim interpretatus erat, & ediderat, præmittere illam huic operi cui debebatur, oportebat; vt interpretatio sui operis, & in opere & in epistola ipsi operi à Clemente præposita integra agnosceretur.*

℟. Ruffinus duas caussas habuit non præmittendi epistolam, 1. temporis quo epist. scripta est rationem. 2. interpretationis à se olim adornatæ editionem. Priorem dissimulauit Turrianus, quia omnes ipsius cuniculos obstruebat: eãdem reponimus, ne cuiquam imponat Iesuitica sophistice. Debuit ergo epist. quam recognitionum libris debitam vult aduersarius, ipsis non præponi, sed postponi; quia *tempore posterior*, vt ipsis Ruffini verbis vtar; iam enim (si epist. fides habenda sit) itinerarium viderat Iacobus cùm epistola ad ipsum data est: fac tamen Ruffinum nullam temporis quo pseudo-Clemens vtrumque opus elucubrauit rationem habuisse: quibus fidiculis extorquebit, vt si & Recognitionum & epistolæ interpres Ruffinus agnoscendus fuit, vtramque lucubrationem simul ab eo edendam fuisse dicamus? quicquid somniauit Iesuita oraculum putat; credas ipsum nugas profundentem *folium recitare sibyllæ.*

Turrian. *Noluit Ruffinus epistolam præmittere, ne sibi vir modestus alienum laborem attribuere videretur.*

℟. Ea scilic. modestia quærenda in Ruffino fuit, qui spurcas in quoscumque auctores manus impudenter iniecit, eorumque natiuum decus violauit.

Turrian. *Esse in Ruffini præfat. appositum illud* à me, *vbi erat solum*, olim edita atque interpretata. *omnis probabilitatis ratio conuincit.*

℟. Omnis probabilitatis ratio conuincit, erasum à Iesuita quod ab aliis appositum voluit: nouimus ingenium hominis audacia & impudentia super quam quod dici potest freti.

Turrian. *Attributa Ruffino hæc versio quia interpres nomen tacuerat, sicut fecit interpres Noui Testamenti, Ignatij, Irenæi, Hesychij &c. Ruffinus autem postea vertit recognitiones quibus præmissa erat Epistola.*

℟. At interpretem nomen tacuisse falsum est, siquidem Ruffinus à se interpretatam atque editam scripsit.

Turrian. *In hac epist. verba*, In illis ciuitatibus, in quibus, olim a- 14.
pud ethnicos Archiflamines &c. *Ne quis contra hoc decretum Apostolicum de nomine, & honore* primatum *factum fuisse existimet, quod in Africa omnes episcopi* primarum sedium *primates erant, & dicebantur, tametsi Archiepiscopo Carthaginensi subiecti essent*, &c.

℟. Decreto pseudo-Clementis reluctari non potuerunt Africani, apud quos primates in vnaquaque prouincia *Seniores* fuerunt: quan-

doquidem decretum illud poſt A. D. 700. ab impuro ſycophanta cuſum fuiſſe demonſtraui.

Turrian. *Illud factum eſt propter multitudinem epiſcoporum qui in ſingulis Africæ prouinciis erant: quæ multitudo epiſcoporum neceßitatem impoſuit, primatem in prima ſede cuiuſque prouinciæ conſtituendi.*

℞. Quaſi vero Tripolitana prouincia, in qua quinque tantum Epiſcopales ſedes fuerunt, primatem ſuum non habuerit; hoc pro libidine finxit ſophiſta.

Turrianus. *Licuiſſe autem primates in ſingulis prouinciis conſtituere, patet ex epiſtola Aniceti.*

℞. Semper licuiſſe certum eſt: nego vero ex epiſtola pſeudo-Aniceti idoneam probationem peti poſſe.

Turrian. *Non dubitabit in epiſtola Aniceti legendum* propter multitudinem Epiſcoporum, *non* propter multitudinem eorum, *qui legerit fuiſſe aliquando in Africa ſexcentos Epiſcopos.*

℞. Siue bene ſiue male lectionem vulgarā mutauerit Turrianus, cui ſemper codex aliquis ὡς θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ſuppetias ferre ſolet, perinde eſt: hoc vnum moneo, nunquam Africam ſexcentos epiſcopatus erexiſſe. A D. 411. quo collatio cum Donatiſtis habita eſt, concilio Carthaginenſi ante collationem coacto ſubſcripſerant Epiſcopi 286. aberant 220. tunc erant cathedræ vacuæ 64. omnes ergo ſedes Epiſcopales Synodi Africanæ erant 570.

Deeſt in edi. Baſilienſi A. D. 1526. I. Sichardi.

CLEMENTIS PAPÆ
Epiſtola II.

De ſacratis veſtibus vel vaſis.

Clemens, Romanæ Eccleſiæ Præſul, Iacobo Hieroſolymorum Epiſcopo.

QVONIAM, ſicut à B. Petro Apoſtolo accepimus, omnium [a] *Apoſtolorum patre*, qui [b] *claues regni cæleſtis* accepit, qualiter tenere debemus de Sacramentis quę [c] geruntur in Sanctis, te [d] ex ordine nos decet inſtruere.

Tribus [e] enim gradibus commiſſa ſunt [f] *Sacramenta diuinorum ſecretorum*, id eſt presbytero, diacono & miniſtro; [g] qui cum timore & tremore clericorum, reli-

a Sic Pater filio Germano ſcil. Andrea, qui primus omnium ad Apoſtolatum vocatus eſt, iunior fuerit.
b An ſolus accepi?
c nota phraſ. ſacram. gerere.
d ſcil. tua commenta digna fierent Iacobo.

e hæc verba citat Humbert. Card. aduerſ. Nicetam. f hinc perperam conijcit Turrian. epiſt. hanc græcè ſcriptam. g hypodiacono.

quias *fragmentorum* [h] *corporis Domini custodire* debent, ne quà putredo in sacrario inueniatur, ne (cùm negligenter agitur) *portioni* corporis Domini grauis inferatur iniuria.

Communio [i] enim corporis Domini nostri Iesu Christi, si negligenter *erogetur*, & presbyter minora non curet admonere officia, graui anathemate & digna humiliationis plaga feriatur. [k] [Certe tanta in altario holocausta offerantur, quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint, in crastinum non reseruentur; sed cum timore & tremore clericorum diligentia consumantur. Qui autem residua corporis Domini, quæ in sacrario relicta sunt consumunt, [l] non statim ad communes accipiendos cibos conueniant, ne putent sanctæ portioni commisceri cibum qui per aqualiculos digestus in secessum funditur. Si ergo mane Dominica portio editur, vsque ad sextam ieiunent ministri qui eam consumpserunt. Et si tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent vsque ad vesperam.] Sic secreta sanctificatione æterna custodienda sunt Sacramenta.

De vasis sane sacris ita gerendum est: Altaris, palla, [m] *cathedræ*, candelabrum & velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur; quoniam non licet ea quæ in Sanctuario fuerint male tractari, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoque eorum in Baptisterio inferantur, vbi nullus transitum habeat, aut in pariete, aut in fossis pauimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.

Nemo per ignorantiam Clericus [n] palla mortuum credat obuoluendum, aut Diaconus scapulas operire velit quæ fuit in altari, aut certe quæ data est in men-

h An corpus Domini frangitur, in portiones diuiditur, putrescit? singula hæc conueniunt non corpori Christi naturali, sed symbolico, seu Sacramento corporis, quod teste August. epistol. 23. *quodammodo & in mysterio* corpus est Christi. nota, quo tempore scripta est hæc epist. nōdū inualuisse *minutias oblatarum sine mensura & ratione* afferendi morem, (vt verbis vtar expositoris ordinis Romani) nec panem Eucharisticū *formatū in modum denarij*, vide Durand rational. lib. 4. c. 41. §. 8.
i not. phras.
k hunc locū describit Hūbert. aduersus Nicetum. Obseruabit autem Lector, solitarias Missas ignotas pseudo-Clementi, vt & reseruationem fragmentorum Eucharistiæ, qualem hodie volunt pontificij: vide Sacramentarium Gregorij cap. de ordinatione subdiaconi.
l de Ieiunorum communione vide Concil. Carthag. 3. c. 29. & 48. Bracar. 1. c. 16. Matiscon. 2. c. 6. Autisidor. c. 19. Tolet. 7. c. 2.
m Canthara. Cathedræ numero multitudinis sunt, in exemplari Ms. vetusto. Existimo (*inquit Turrian lib 5 pro epist. c 24.*) non significare cathedras in quibus sedent Episcopi in Ecclesia, neque suggesta de quibus concionantur, sed potius pulpita quæ super altaria ponuntur: sic enim vocant hodie pulpitum in quo Missale collocatur.
n Statutum Concilij Agathen. cap. 3. & 55 & Autisidor. cap. 12 & 13.

sam Domini. Qui [o] hæc fecerit, vel leuiter, quasi nihil & negligenter habuerit diuina mysteria, Diaconus triennio sexque mensibus à Dominico alienus erit altari, graui percussus anathemate. Quod si clericum presbyter non commonuerit, decem annis & quinque mensibus excommunicatus sit; propterea quod de Dominicis Sacramentis subiecta sibi non commonuerit ministeria; & posteà cum *grandi humilitate* matri reconcilietur Ecclesiæ.

Pallas vero & vela, quæ in sanctuarij sordidata fuerint ministerio, Diaconi cum humilibus ministris [p] iuxta sacrarium lauent; non ejicientes foras à sacrario velamina Dominicæ mensæ, ne fortè [q] *puluis Dominici corporis* male decidat à sindone foris abluta; & erit hæc operanti peccatum: idcircò intra sacrarium ministris præcipimus hæc sancta cum diligentia custodire.

Sane [r] peluis noua comparetur, & præter hoc nihil aliud tangat. Sed nec ipsa peluis velis apponatur lauandis, nisi quæ ad Dominici altaris cultum pertinent. [s] Pallæ altaris solæ in ea lauentur; & in alia, vela ianuarum.

De velis autem ianuarum, cura sit Ostiariis: [t] *ex admonitione maiorum*, ne quis negligens aut ignarus ad velum ianuę domus Domini manus inconditè tergat: sed statim coërcitus discat omnis homo, quia velum atrij domus Domini sanctum est.

[u] Præcipimus etiam ne excommunicato Ecclesia, siue Laïco de fragmentis oblationum Domini ponatur ad mensam. Vndè scis, tu qui passim *sacrarij* [x] panes indignis impendis; vnde nosti, si à mulieribus mundi sunt hi quibus impendis? Hinc [y] & Dauid ab Abimelech sacerdote interrogatus, cum panes sibi ad comedendum posceret, si mundus esset à muliere; cum se mundum ante triduum profiteretur, panes propositionis manducauit.

o commentum impostoris.

p An hoc fiat inter pontificios, viderint ipsi.

q forte enim corpus Domini gloriosum puluerulentum esse potest, aut in micas adeo tenues resolui vt *puluis* dici mereantur: quod de sanctorū defunctorū corporibus dici nō tulit Hieronym. aduers. Vigilantiū disputās.

r Hæc in sacramentario Gregorij Papę titulo prenotato legere est, cap. de ordinatione subdiaconi.

s *Pallæ quæ sūt in substratorio, in alio vase debent lauari, in alio corporales pallæ: vbi pallæ corporales lauatæ fuerunt nullum linteamē ibidem aliud debet lauari, & ipsa aqua in baptisterio debet vergi.*

t Quos maiores memorat Pseudo-Clemens? an maiorū gentium clericos, presbyteros scil. & Diaconos? an vero qui ante seculum Apostolicum vixerunt? edisserat cui nota ἀποβολέος mens.

u Vide Concil. 2. Matisc. c. 6.

x Sanctuarij.

y 1. Reg. 21. Simili argumento vsus Isid. Hispal. offic. lib. 1. c. 18. Gregor. epist. 31. lib. 12. ad quæst. 10. Anastas. Sincrita. q. 7.

Ad[z] Dominica autem mysteria tales eligantur, qui ante ordinationem suam coniuges suas [a] *non nouerint*. Quod si post ordinationem ministro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris, sacrarij non intrent limina, nec sacrificij portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat, nec ad Dominici corporis *portationem* accedat, *nec* aquam Sacerdotib. porrigat ad manus: [b]ostia forinsecùs claudat, minora gerat officia, vrceum siue calicem ad altare non [c] *sufferat*.

Si fortè [d] quispiam presbyter siue Diaconus sacrarij sindonem vel velum subtracta vendiderit, Iudæ Iscariotis similis æstimabitur. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit se supradicti Iudæ suscepturum pœnam.

Clericus vero [e]solus ad fœminæ tabernaculum non accedat, nec properet sine [f] *maioris natu principis* iussione. Nec presbyter solus cum sola adiungatur, sed duobus adductis testibus visitet infirmam. Nec solus cum sola fœmina fabulas misceat.

Nec [g] Archidiaconus aut Diaconus sub prætextu officij humilitatis frequentet domicilia Matronarum, aut forte per Clericos aut domesticos eius Matronæ mandent secreti aliquid. Si cognitum fuerit, & ille deponatur, & illa à luminibus arceatur Ecclesiæ. Sed si forte aliqua intercessio fuerit, Episcopo suggeratur. Et si talis est ad quam debeat ire, pio interuentu ipse pergat. Sin autem de latere suo dirigat, cum duobus aut tribus qui hoc sanare debeant. Sane ad visitandam mulierem infirmam nullus Clericus ingrediatur nisi cum duobus aut tribus.

Nemo tamen Clericorum cum [h] *extranea* habitet fœmina, nisi proxima aut soror fuerit. Et hoc cùm magna sollicitudine fiat. [i] *Non ignoramus* malitias Satanæ.

z 2. Concil. Cabilon. c. 46.

a Sic legit Humbertus Card. aduerf. Nicetam: *reliquerint* legit Marian. Scotus; & ex vetusto Vaticanæ Bibl. exẽplari Turrianus lib. 1. pro epist. ca. 1. & lib. 5. cap. 24. particulã negatiuã aufert Dominicus à Soto, legit enim *qui ante ordinationem cõiuges suas nouerint.*

b portionem, legendũ censet Turrian. lib. 5 c. 24. Idẽ particulam negat. tollit, nec aquam, &c.

c suggerat Turrian.

d vide Conc. 2 Turon. c. 25. & Bracar. 3. c. 3.

e Cõcil. Hippon. c. 26. vide Concil. 3. Carthag. c. 5. Nicæn. 2. c. 17. Epaun. c. 38. Turon. 2. c. 17 Matisc. 1. c. 2. &c. Foroiuliense c. 12.

g Ἀρχιπρεσβυτέρῳ, hinc coniicit Turrian. epist. græcè scriptam: quasi vero impostor non potuerit circumlocutione vt ad fucum faciendum imperitis. [g Vide Concil. Turon. 3. c. 29 Arel. 4. c. 7. Cabilon. 2. c. 60. Moguntin. c. 10. h συνεισάκτῳ Conc Eliber. c. 27. Nic. c. 3. Arel. 2. c. 3. Carth. 1. c. 3. 4. Carth 3. c. 17. Carth. 4. c. 46. Agath. c. 10. Turon. 1. c. 3. Epaun. c. 38. Aurelian. 1. c. 3. Tolet. 2. c. 4. Aruern. c. 15. 16. Turon. 2. c. 10. 11. 14. 16. Hispal. 1. c. 3. Matisc. 1. c. 1. Tolet. 3. c. 5. Ilerdense. c. 15. Bracar. 3. c. 5. Cabilon. c. 3. Gerund. c. 7. i 2. Cor. 2.

Ms.

Vniuerſa hæc cum manſuetudine Eccleſiaſtica complenda ſunt miniſteria. Negotium enim Dei non decet negligenter expleri.

Iterum atque iterùm de fragmentis Dominici corporis *demandamus*. Calicem verò ad perferendum ſanguinem Domini præparatum cum tota munditia miniſterij miniſter præparet, ne non bene lotus calix Diacono peccatum fiat offerenti. Ita cum omni honeſtate cuncta quæ ſuprà expoſuimus oportet impleri. Tales ad miniſterium eligantur clerici, qui dignè poſſint Dominica Sacramenta tractare.

Melius eſt enim Domini ſacerdoti paucos habere miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere, quã multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant. A principio Epiſtolæ vſque ad hunc locum, de ſacramentis [k] *delegaui* bene *intuendis:* [l] vbi non murium ſtercora inter fragmenta Dominicæ portionis appareant, neque [m] putrida per negligentiam remaneant clericorum: & conuenientes, qui accipere ſibi medicinam deſiderant, putrida cum viderint, magis *cum ridiculo* & faſtidio videantur accipere, & in peccatum magis decidant per negligentiam Clericorum. Quapropter nemo clericorum vltrà hæc diſſimulet, aut negligere vllatenus audeat; ſed libenter quæ iuſſa ſunt expleat, & Sacramẽta diuina nequaquã negligenter contrectet.

*Ideo*que *tam iuuenes quam ſenes*, *de* his & de omni conuerſatione ſua & *conuerſione & pœnitentia valde eſſe ſolicitos oportet*, [o] ſatiſque agere, *vt* hæc condigne agant, & *de reliquo ornent*, [p] tam clerici quam ſeculares, animas ſuas *ornamentis digniſſimis*, *dogmatibus* ſcilicet *veritatis*, *decore pudicitiæ*, *ſplendore iuſtitiæ*, *candore pietatis*, *aliiſque omnibus quibus* [q] compoſitam *decet eſſe rationabilem mentem. Tum præterea declinare à conſortiis inhoneſtis & infidelibus, & ſocietates habere fidelium*, *atque illos frequentare conuentus in quibus de pudicitia, de iuſtitia, de pietate tractatur. Orare ſemper Deum ex* toto *corde, & ab ipſo petere quæ decet*, [r] *ipſi gratias agere*, *veram pœnitudinem gerere præteritorum geſtorum*, *aliquantulum etiam (ſi poſſibile eſt) per miſericordias pauperum iuuare pœnitentiam. Per* [ſ] *hæc enim facilior venia dabitur*, *& indul-*

k ἐπίστευσα hinc colligit auctor ẽ epiſtol. græce ſcripſiſſe Turrian. lib. 5. pro epiſt. c. 24. meminerit vero Lector. epiſt artificẽ, ſtupidum alioqui ac barbarum, fingere potuiſſe.

l *tuendis* legit Turrian. ex Vaticano M. S.

m vide excerptum Gregorij 3. c. 28. de Eucharistia neglecta, in Sacramentario Gregoriano cap. de ordinatione Subdiaconi. hæc verba leguntur *De ipſis oblationib. tantum debet in altari poni, quantum populo poſſit ſufficere, ne aliquid putridũ in ſacrario remaneat*, &c.

n verba Ruffini recognit. lib. 10. p. 114. a. quæ repetit pſeudo-Clement. epiſt. 5.

o & ſatagere.

p ornent animam ſuam.

q compoſitam.

r decet à Deo poſci.

ſ vide Appendicem.

indulgenti citius indulgebitur. Quod si prouectioris ætatis sit is qui ad pœnitentiam venit, eo magis gratias agere debet Deo, quod postquam finis [t] est *omnis impetus cōcupiscentiæ carnalis, scientia veritatis accepta,* [u] *nulla ei imminet pugna certaminis, per quam insurgentes aduersus animam reprimat corporis* [x] voluntates. *Superest ergo ei in agnitione veritatis, & misericordiæ operibus exerceri, vt afferat fructus dignos pœnitentiæ. Nec putet, quia in temporis longitudine documentum conuersionis ostenditur, & non in deuotionis ac propositi firmitate. Deo enim manifestæ sunt mentes,* [y] quia *non temporum rationem colligit, sed animorum. Ipse enim probat, si quis (agnita veritatis prædicatione) non distulit, neque tempus negligendo* contempsit; [z] *sed statim, & (si dici potest) eodem momento præterita perhorrescens, futurorum desiderium cepit, & in amorem regni cælestis exarsit. Propter quod nemo vestrum vltrà dissimulet,* [a] *nec retrè respiciat, sed ad Euangelium regni Dei libenter accedat. Non dicat pauper, Quia cum diues factus fuero tunc conuertar. Non requirit à te Deus pecuniam, sed animum misericordem & piam mentem. Neque diues conuersionem suam differat pro solicitudine seculari, dum cogitat quomodo dispenset abundantiam frugum. Neque dicat intra semetipsum, Quid faciam?* [b] *vbi recondam fructus meos? Neque dicat animæ suæ,* Habes multa bona reposita in annos multos, epulare & lætare. *Nam dicetur ei,* Stulte, hac nocte auferetur abs te anima tua, & quæ parasti cuius erunt? *Itaque festinet ad pœnitentiam omnis ætas, omnis sexus, omnisque conditio; vt vitam consequatur æternam. Iuuenes quidem in eo grati sint, quod in ipso impetu desideriorum, ceruices suas iugo subjiciunt disciplinæ. Senes & ipsi laudabiles, quia multi temporis consuetudinem, in qua male præuenti sunt, pro Dei* [c] amore *commutant. Nemo ergo differat, nemo cunctetur. Quæ enim causa cunctandi est ad bene agendum?*

Animus [d] *sibi male conscius, dum videtur sibi nullam pœnam pati, credit quia non iudicet* [e] Dominus: *cum abuti patientia Dei, & non intelligere parcentis benignitatem, iam sit magna damnatio.*

Vnde scriptum est, [f] *Maledictus omnis qui opus Domini negligenter agit.* Quapropter Pastoralis ordinis est, infatigabiliter reuocare quicquid ad correctionem po-

t fractus. *Imo* hic sine aliquo concupiscentiæ vulnere esse non possumus, &c. sanatis non desunt vulnera, &c obsessa mens & vndique Diaboli infestatione vallata vix occurrit, singulis vix resistit &c. tot persecutiones animus quotidie patitur, tot periculis pectus vrgetur, teste Cypriano de eleemosyna, & de mortalitate.

u notabit Lector hoc loco origenistam loqui Pelagij fontem, Stoïcæ *ἀπαθείας* propugnatorem.

x voluptates.

y qui.

z cōsumpsit.

a Luc 9.

b Luc. 12.

c timore.

d Prosperi Sent. 138. ex Augustino in psal. 9.

e Deus.

f Hierem. 48

pulorum, imo magis filiorum ſpiritualium, (quantum eſt fas intelligere) cognouerit pertinere; & non (quod abſit) cum ſuo periculo alienæ ſpei per ſolam negligentiam facere detrimentum; ſed quod ad generalis ſalutis ſpectat compendium ſalubri neceſſe eſt prouidere tractatu.

Homini [g] religioſo *parum eſſe debet inimicitias aliorum non* [h] exercere, *vel* non *augere male loquendo, niſi eas etiam extinguere bene loquendo* [i]ſtuduerit. Ecce oris noſtri buccina ad aures hominum perſonamus, neque ſe deinceps excuſabit non monitum, qui quod ſequi debeat, tam verbis quam literis edocetur. [k] *Qualis autem condemnatio, & qualis imminet maledictio his qui in Patres peccant, diuina nos docet Scriptura. Si enim* [l] *Cham filius Noë, cum vidiſſet nudum ſuum patrem, quoniam non cooperuit patris corporalis nuditatem, ſed egreſſus nuntiauit eam fratribus, & illi veſtimento eum cooperuerunt; ipſe quidem Cham, & illi qui ex* [m] eo *nati ſunt, ſub* [n] maledicto *facti ſunt; qui autem cooperuerũt, magnam benedictionem meruerunt: multo magis iſti maiore & ampliore condemnatione digni ſunt, qui* [o] patribus obuiare, aut contra eos inſurgere nituntur, aut iniuriam vel contumeliam eis inferre moliuntur: quoniam [p]qui eis reſiſtit, Deo reſiſtit; & qui eis iniuriam vel contumeliam facit, Deo *cuius legatione funguntur* facit.

Expauit [q] *cælum ſuper hoc, & horruit amplius vehementer, dicit Dominus: ô intolerabilem malignitatem, ô linguam loquentem iniquitatem contra Deum &* mentem *in altitudinem cornu extollentem. Et iterum. Impone homo tuæ linguæ oſtium & ſeram. Ceſſa* [r] *in altitudinem extollens, & loquẽs aduerſus Deum iniquitatem* & proximum tuum: *Quouſque inſultas patienti Chriſto* & fratribus?

Hæc nos familiarius docebat, & hæc nobis publicitus prædictus Magiſter & *inſtructor* [f] *atque ordinator noſter princeps Apoſtolorum Petrus* in Eccleſia prædicabat, [t] *exemplum dans vt nos ſimiliter faciamus.* [u] *Humiliamini,* inquit, *in conſpectu Domini, & exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum,* quoniam *qui detrahit fratri, aut qui iudicat fra-*

g B.nigno. Proſperi Sẽt. 179. cuius titulus *de homine religioſo.* eſt autẽ hauſta ex Auguſt. confeſſ. lib. 9. cap. 9. eiuſd. verba repetit Pſeudo-Calixt. epiſt. 1.
h excitare.
i ſtudeat.
k verba Iuſtiniani in confeſſ. de 3. capitulis Tom. 2. Concil. edit. A. 1618. parte 2. p. 163.
l Gen. 9.
m ipſo.
n maledictione.
o iam ſua cõmenta Iuſtiniani verbis adtexit ὑποβολεύς.
p hoc per ſingulas fere epiſtol. inculcat impoſtor.
q his verbis vſus Pſeudo-Clem. epiſt. 1. quæ ſuo auctori vindicauimus, nimirum Cyrillo Alexandrino.
r cornu in alti.
f vide inf. epiſt 3.
t Ioan. 13.
u hoc non inquit, ſed *humiliamini ſub potenti manu Dei vt vos exaltet.* 1. Pet. 5. Iacobi verba cap. 4. Petro adſcribit, iiſque Iacobum ipſum monitum vult abſurde & ridicule.

trem:

trem suum, detrahit legi, & iudicat legem. Qui *autem* [x] iudicat *legem, nō* est *factor legis sed Iudex. Vnus est enim legislator & iudex, qui potest perdere & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum?* Non oportet. Non præcipit nos iudicare inuicem, sed magis auxilium ferre: [y] *Væ erit* (inquit) *his qui fratres tribulant, & eis qui eos persequuntur. Vos autem quantò amplius tribulamini, tantò purgatiores atque beatiores efficiemini, si tamen ipsa tribulatio patienter fuerit supportata. Quod etiam ipse nos Dominus docuit;* [z] *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. & item,* [a] *Beati eritis, cum vos oderint homines,* [b] *& persecuti vos fuerint,* [c] *& eiecerint nomen vestrum tanquam malum. Gaudete in illa die & exultate,* [d] *quoniam merces vestra multa est in cœlo.* Vnde & ipse ait, *Diliges* [e] *Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex* [f] totis *viribus tuis, & proximum tuum sicut teipsum.* Non enim (inquit) recte diligit Deum, qui fratrem insequitur; nec diligit proximum, qui ei detrahit, vel qui illum accusat: quia quod [g] *sibi quis fieri non vult, hoc alteri* nullatenus facere debet. [h] Discite, (inquit) filij mei, sapientiam, & tenete-te fidem rectam, & amplectimini charitatem, vt non excidatis. [i] *Data est* enim *à Domino potestas & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur* vestras. [k] *Qui* autem *custodierint Iustitiam, iuste iudicabuntur: & qui didicerint iusta* iuste; *inuenient quid respondeant.* Semper cauetote. Præcepit enim, ne aliquando peccato consentiamus, & prætermittamus præcepta Dei nostri.

Ecclesias [l] per *congrua* & *vtilia* facite loca, quæ diuinis precibus *sacrare* oportet, & in singulis sacerdotes diuinis orationibus Deo dicatos poni. Quos ab omnibus [m] *venerari* oportet, & non à quoquam grauari. Semper *vitate* [n] mala, & *pro* animabus vestris *ne* confundamini *dicere verum.* Mendacia fugite, & veritatem corde proferte, quoniam [o] *multos* iam *supplantauit suspicio.* Charitatem diligite, & semper fratres adiuuate. [p] *Erunt* enim *quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt* vobis. Vnde & Dominus ait, [q] *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit;* & *qui spernit me, spernit eum qui me misit.* & item, [r] *Qui enim non est aduersum vos, pro vobis est. Quisquis enim*

x Si autem iudicas &c. non es.
y Hæc verba repetit pseudo-Alexand. epist. 1.
z Matth. 5.
a Luc. 6.
b Matth. 5.
c Luc. 6. malum propter filium hominis gaud.
d ecce enim &c.
e Luc. 10.
f omnibus.
g Tob. 4. vide & Lāprid. in Alexādro.
h Sap. 6.
i Quæ liber Sapientiæ ad reges & iudices monita dirigit, ei impostor omnibus omnino hominib. cōmunia facit.
k ibid. post 6. vers.
l de Eccles. cōsecratione vide appendicem.
m not. phras.
n Eccl. 4. de vita à malo, pro anima tua ne cōfundaris.
o Eccl. 3.
p Esi. 41.
q Matth. 10. Luc. 10.
r Marc. 9.

potum dederit vobis calicem aquæ in nomine meo quia Chriſti eſtis, Amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam. Et [f] qui *ſcandalizauerit vnum ex his puſillis credentibus in me, bonum eſt ei magis ſi circumdaretur mola aſinaria collo eius, & in mare mitteretur. Et ſi ſcandalizauerit te manus tua, abſcinde illam.*

f quiſquis.

Bonum eſt tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Et ſi pes tuus ſcandalizat te, amputa illum. Bonum eſt tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Quod ſi oculus tuus ſcandalizat te, ejice eum. Bonum eſt tibi luſcum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Omnis enim [t] homo *igne ſalietur; & omnis victima ſalietur. Bonum eſt ſal. Quod ſi ſal inſulſum fuerit, in quo illud* ſalietis? *Habete ſal in vobis & pacem habete inter vos:* quia quiſquis veſtrum rectè docuerit, & iuſtè vixerit, habebit gloriam: Qui autem ſecus egerit indubitanter pœnam *ſuſtinebit.* Ideo bona agere vos ſemper oportet, vt brauium æternæ vitæ percipiatis. His ergo *bene parete* ſententiis. Ne quis hæc præcepta minimè credat implenda, [x] & *iudicio Dei æterni ignis tormenta* ſuſtineat, *qui* Eccleſiaſtici operis ſacra *neglexerit. Hæc* igitur, *frater* Iacobe, de *ore ſancti Petri iubentis* audiui. Si quis [y] præcepta hæc non integra cuſtodierit, ſit anathema vſque ad aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti. *Hæc* præcepta à ſancto Petro Apoſtolo *accepi, & tibi, frater chariſſime, inſinuare* curaui, *vt ſeruari omnia præcipias* ſine macula. Si quis vero audierit te, vtilis erit miniſter Ieſu Chriſti: *Qui autem non audierit te, immo loquentem Dominum per te, ipſe ſibi damnationem accipiet.* [z] *Omnipotens Deus* (chariſſime) *ſua* te [a] *protectione cuſtodiat, atque ad cæleſtis remunerationem patriæ* [b] *multiplici Animarum fructu perducat.* Deus te iterum iterumque incolumem cuſtodiat, reuerentiſſime frater.

Amen.

t ſale ſalietur.

u condictio.

x iiſdẽ verbis vſus pſeudo-Clemens epiſt.1.

y id eſt, ſi quis ad velũ manus incõdite terſerit, pallam vetuſtate cõſumptam non incenderit &c. tanquã piacularis victima diris eſt deuouendus. parcius iſta viris.

z hoc fine Greg. claudit epiſt.127. lib. 7. indict. 2.

a vos.

b cum multiplici.

Iudicia

Iudicia Pontificiorum.

Posseuin. in Appar. De Epistolis cæteris non constat sintne eius nec ne, nisi quod multa inde sunt scripta in Decretis Pontificum, &c.

Marsil. Patau Defensor Pacis parte 2. cap. 27. Suspecti sunt hi Canones seu Epistolæ; quoniam in ea quæ de Sacramentis, vestibus & vasis ad Iacobum fratrem Domini, & in ea quæ de communi vita Apostolorum intitulatur, scribitur ac si Clemens Iacobo narret ea quæ Christus cum Apostolis egit. Hæc autem fuisset magna ignorantia, non modo dicam præsumptio Clementis, quod ea quæ tantum audiuerat significare vellet, quasi per modum doctrinæ, illi qui præsens interfuerat, & Christum cum Apostolis, quorum vnus fuerat, ipse viderat. Quis enim discipulos, qui Hierosolymis erant, melius instituere poterat de vita Christi & Apostolorum? Quis de ritu Ecclesiastico plus nosse debuit? An Apostolus, aut successor Apostoli? nemo est qui dubitet: propter quod ipsæ sunt cum Apocryphis computandæ.

CENSVRA.

In hac epistola, Styli barbaries inculta; *Maiorum* intempestiua mentio, obseruationum leuissimarum sub pœna anathematis, superstitiosa sanctio; gerræ germanæ pro dogmatis sacris Lectori impudenter obtrusæ; Iacobi verba ad Iacobum ipsum Petri nomine scripta; vulgatæ Bibliorum versionis; auctoris recognitionum; Cyrilli Alexandrini; Prosperi, Iustiniani, Gregorij magni, Sententiæ à sycophanta studiose descriptæ, totidem nouitatis & νοθείας indicia sunt.

Quid contra Turrianus, antiquitatis huius incomptæ farraginis assertor?

Græcè [a] (inquit) *scriptam esse ab auctore ex Græcitate, quam tota epistola interpretatio olet, coniecturâ capi potest &c.* a lib. 5. pro epist. c. 24.

℟. Inanissimis probationibus, inanem coniecturam te fulcire conatum mox constabit. Primam tibi suppeditant hæc verba impostoris, *Sacramenta diuinorum secretorum*, quæ græce reddis ἁγιάσματα τῶν θείων μυστηρίων: exemplum secutus Pseudo-Clementis, qui lib. 2. constitutionum, Sacramenta vocat ἁγιάσματα, moneo lectorem ne semel quidem ἁγιάσματος vocem toto 2. constit. libro legi: vt demum tamen Sacramenta non solum vocari potuisse, sed à scriptoribus græcis ἁγιάσματα esse vocata, aio phrasim quæ tibi in pseudo-Clementis epistolæ græcitatem olet, non Græcam sed Latinam, Latinisque scriptoribus vsitatam esse. Sic enim Hilarius lib. 9. de Trinitate p. 117. *ante conditionem mundi Sacramenta cœlestium mysteriorum, constituta* esse scribit. Sic Anbrosius in Lucam lib. 10. p. 481. f. *ordinem in Sacramentis mysticum* agnoscit. Sic Augustinus epist. 59. *Sacrorum Secreta*, & in præfat. Psalmi 150. *magni Sacramenti secreta* memorat. Sic Isidorus

de offic.lib.1.c.36. *Sacramenti mysterium*, quadragesimali ieiunio exprimi asserit. Sic Optat. lib.2. *Sacramentorum mysterium*. Sic Adrian.1.epist.ad Hispanos, *mysteriorum Sacramenta* (qua phrasi vtitur Concil. Foroiuliense) sic Concilij Francoford.libellus aduers. Elipandum, *Sacramentum secretæ dispensationis*, *mystica Sacramenta* vocat, &c.

Aut ergo tibi subolere quod non est, aut Hilarij, Ambrosij, cæterorumque Latinorum scripta è Græco in Latinum versa, fateatur oportet, quicunque tuas coniecturas ad veritatis trutinam examinauerit.

Secundam probationem subministrat circumlocutio qua vsus ἀποβολεύς dum ἀρχιπρεσβύτερον, *Maiorem natu principem* interpretatus est. Quasi vero mirum esse debeat, impostorem græcæ dictionis (licet à Latina Ecclesia adoptatæ) vsum pro libitu rejicere, sensumque eius Latinis verbis exprimere conatum. Certè sicut insolens non est scriptoribus Ecclesiasticis, presbyteros *maiores natu* vocare, nemini nouum videri debet, si quis primipili inter *maiores natu* ἀξίωμα designare volens, eum *maiorem natu principem* nuncupauerit. Futilis ergo & hîc imaginariæ græcitatis obseruatio.

Tertia probationis sedes in his pseudo-Clementis verbis, *de Sacramentis delegaui benè intuendis*: quo loco vocem ἐπίστειλα Latine ab interprete redditam contendit aduersarius. At frustra eum contentiosum funem trahere comperiet, quisquis scriptorum mediæ ætatis libros euoluerit, in quibus vocis *delegandi* frequentior mentio. Exemplum vnum aut alterum afferam, vt in ore duorum aut trium testium firmior sit Turrianicæ coniecturæ refutatio. Gelas. de vinculo anathematis; *illic* (Chalcedone nim.) *prolata sunt quæ sedes Apostolica nullatenus delegauit*, id est mandauit, præcepit. Concil.Rom.2. sub eodem Gelasio, *Sedes Apostolica quæ Domino delegante*, id est præcipiente, ordinante &c. *Ecclesiæ retinet principatum*. Optat.aduers.Parmen. lib.1. *Breuis auri & argenti sedenti Cæciliano, sicut delegatum à Mensurio fuerat, traditur* &c. delegatum, id est mandatum. Mansuetus Mediolan.Episc.in epist.ad Constantinum Pogonatum, *His delegatis* (id est præmissis, præstructis &c.) *operæpretium duximus quid nostra fides contineat aduertere* &c. Eodem sensu pseudo-Clemens *de Sacramentis delegaui*, id est præmisi, præcepi &c.

Turrian.ibi. De Decreto Tribus gradibus &c. hæc pronuntiat Turrianus. *Huic Decreto contradicentibus dicendum cum Apostolo*, Nos talem *consuetudinem non habemus*, &c. 1.Cor.14.

℞. Dicent quodcumque collibitum fuerit huius epistolæ patroni, si modo probauerint, pseudo-Clemẽtis Decreta *de Sacramentorum dispensatione* &c. pertinere ad Ecclesiæ priscæ mores, de quibus Apostolus loco citato. Hoc vero pernegamus.

Idem de abstinentia consumentium reliquias Eucharistiæ. *Non lex* (inquit) *sed suasio; non præceptum sed admonitio est.*

℞. Sua-

℞. Suasionem non esse, sed legem, testantur sequentia pseudo-Clementis verba; *Si quis praecepta hæc non integra custodierit, sit anathema vsque ad aduentum* D N.I.C.

De Decreto *altaris palla* &c. *Hæc est* (inquit Turrianus) *consuetudo Ecclesiarum.*

℞. Fuerit forte Ecclesiarum sub Romani scorti tyrannide gementium consuetudo; doceant qui cum Turriano sentiunt, eundem morem probari omnibus per Orientem & Meridiem Ecclesiis, vel priscis seculis probatum vllatenus fuisse.

In verbis Decreti (ait idem aduersarius) *est odor quidam illius seculi quo factum Decretum, & vulgata atque edita epistolæ huius interpretatio; pallam enim vocant hodie omnes Ecclesiæ Latinorum: quod verbum non est impositum tempore Caroli M. sed tunc cum ipsa res cui est impositum facta est: neque quæ res hodie in cultu altaris palla vocatur, sic vnquam ante Latinam Interpretationem Epistolæ Clementis vocata est*, &c.

℞. Aduersarij sagacitas mera nugacitas est, multa enim dicit nihil probans. Esto verum, altaris *palla* nomine ante Caroli Magni tempora appellatum fuerit: quis inde odorem seculi quo scriptum quodlibet, *pallam* nominans, elucubratum fuerit, se assecuturum, aut imposturæ suspicionem eleuaturum, aut coniectationis Turrianicæ de epistolæ Pseudo-Clementis versione fidem facturum speret?

Idem Turrianus incidens in Decretum de cœlibatu ministrorum Ecclesiæ, & pœna congredientium cum vxoribus post ordinationem, asserit *seueritatem illam pœnæ (qua sancitum est Decretum) vestigium quoddam esse Apostolicæ illius disciplinæ & ætatis, in qua sic eos, qui sacra pro nihilo ducere viderentur punire oportebat.*

℞. Imo est clarissima nota *spirituum erroris* & *doctrinæ Dæmoniacæ, prohibentium nubere* &c. 1. Tim. 4.

Addit Turrianus; *Si hæc lex vbicunque disciplina Ecclesiastica viget adhuc, seruatur, & semper seruata est; vnde dicemus ortum duxisse, quem fuisse latorem?* Necesse *profecto est vt ab Apostolis fuerit huiusmodi consuetudo Ecclesiarum instituta & tradita. Cur igitur si factum est, testimonium facti non erit verum? Si cum re conuenit dictum, cur negetur dictum esse?*

℞. At nec vbique, nec semper seruata est. Nullibi seruatam, quandiu Apostolica siue doctrina siue disciplina viguit, fidenter assero. Nunquam ab Orientalibus seruatam testantur experientia, Decreta Synodica, Ecclesiasticæ historiæ monumenta cuiuscumque seculi. Non ergo ab Apostolis profecta Romanæ synagogæ consuetudo; nec vestigium facti, dictive Apostolici superstitiosum cœlibatum probantis afferre poterunt pontificiæ ἐθελοθρησκείας patroni.

In decretum de Ecclesiarum consecratione, sequentia adnotat Turrianus. *Cùm in more omnium vbique Ecclesiarum sit; ergo eius moris nulla potuit esse alia quam Apostolorum traditio. Vnde autem institutio ac traditio extitit, indidem primùm eam excepit qui per hanc Epistolam eandem vulgauit: Is est Clemens Apostolicus pontifex, qui libro 2. constitut. cap. 57 formam,*

lib.8.preces deſcripſit quibus Miniſtri Eccleſiæ Deo ſacrantur, quas Dionyſ. Areopag. ἱεροποιοὺς ἐπικλήσεις *vocat in Hierarch. Eccleſ.*

℞. 1. Conſtitutionum & Hierarchiæ Eccleſiaſt. libros, titulis ementitis, velut emendicatis ornamentis comptos; virorum Apoſtolicorum, quorum nomina præferunt, minime genuinos eſſe fœtus, quicquid in contrarium garriant ſophiſtæ. 2 Morem loca ſacris conuentibus deſtinata ſolennibus fidelium precibus dedicandi, nobis & probandum & Apoſtolicæ doctrinæ conſentaneum videri; cum æquiſſimum ſit eorum quorum vita, opera omnia, victus, ſomnus, mors ipſa Deo conſecrata eſſe debent, ædes religioſas diuinæ gloriæ conceptis precibus dedicari. 3. Scriptores Eccleſiaſticos nullius ante Conſtantini tempora Baſilicarum conſecrationis meminiſſe. 4. In more gentium omnium, nec eſſe, nec fuiſſe, nec futuram, Deo dante, fabricarum ſuperſtitioſam (ne Magicam dicam) conſecrationem qualem pontificia ἐθελοθρησκεία inuexit.

CLEMENTIS PAPÆ
Epiſtola III.

Ruffino Interprete.

Clemens, vrbis Romæ Epiſcopus, omnibus coëpiſcopis, Presbyteris, Diaconis, ac reliquis Clericis, & [a] cunctis principibus maioribus minoribuſve, *omnibúſque generaliter fidelibus, Benedictio, claritas, & gloria, in gratia Dei, quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu Domino noſtro.*

a Quot principes Clemētis ſeculo religioni Chriſtianæ nomē dederant, ſiue maiores ſiue minores?

VRGET nos, fratres, multus amor veſter, & religioſa inuitat deuotio, quia debitores ſumus vt quædam vobis ſcribamus. Vos ergo, qui ſacerdotio Domini fruimini, & in ſpecula eſtis poſiti, plus ſcire oportet; vt ſubditos vobis populos pleniter docere poſſitis, eiſque ad regna cœlorum ducatum præbere, Deo annuente, valeatis. Vnde & ipſa per ſe veritas ait, *Vobis* [b] *datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem in parabolis*, & reliqua. Propter quod conſilium do vnicuique veſtrum, conſtan-

b Matth. 13. Luc. 8. 10.

constanter docere verba diuina; & discentibus libenter accommodare aurem verbo Dei. Vestrum enim, quia legatione Domini fungimini, est docere populos; eorum verò est [d] vobis obedire vt Deo.

Si [e] autem vobis Episcopis non obedierint omnes [f] *presbyteri, Diaconi ac subdiaconi, & reliqui Clerici, omnesque principes*, tam maioris ordinis quam inferioris, atque reliqui populi, tribus & linguæ non obtemperauerint, [g] *non solum infames*, sed & extorres à regno Dei & consortio fidelium, ac à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alieni erunt.

Nam vestrum est, eos instruere; [h] eorum est vobis obedire, vt Deo; cuius legatione fungimini, dicente Domino, [i] *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit:* &, [k] *Qui vos recipit, me recipit; & qui me recipit, recipit eum qui me misit.* Nihil enim iniustius vel inhonestius est, quam filios patribus rebelles, aut clericos vel laïcos Doctoribus, seu discipulos Magistris inobedientes vel proteruos existere. Nouimus enim primum hominem per inobedientiam cecidisse: idcirco omnes hoc vitium summopere cauere monemus. Et quia Dominus [l] *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*; Dominus noster mittens vos vice sua, *in loco Apostolorum* ad prædicandum, præcepit vobis docere omnes, omnésque vobis fideliter obedientes vt ipsi existere: quoniam nec aliter terra pariet fructus suos, nisi culta receperit semen, & irrigata germinauerit & pariat quæ est paritura. Sic & omnis homo, qui libenter non receperit verbum Dei, illudque in corde suo germinare non siuerit, ac minimè crediderit Doctoribus & Episcopis suis, non beneuolus sed rebellis atque inobediens extiterit, fructum non germinabit nec pariet; sed similis est arbori illi de qua Dominus ait; [m] *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.*

Primus [n] enim *Pontifex Aaron* [o] Chrismate compositionis *perunctus, princeps populi fuit; & tanquam rex, primitias & tributum per capita accepit à populo, & iudicandi* [p] populum *sorte suscepta, de mundis immundisq; iudicabat. Sed & si alius* [q] *ex ipso vnguento perunctus est,* [r] *virtute inde concepta,*

c hæc verba citat Concil. Trib r.c.9.
d eorum est omnia probare. 1. Thess. 5. Act. 17. 11.
e Concil. Tribur. c. 8.
f Hæc verba non habet Concil. Tribur. Clementem citans.
g hoc non videtur iuris Ecclesiastici.
h hoc iam dixisti.
i Luc. 10.
k Matth. 10.
l Iac. 4. 1. Pet. 5.
m Matth. 7.
n Recognit. lib. 1. p. 12. b.
o chrismatis cõpositione perunctus; quod ad imaginem illius, de quo supra diximus, sp. vnguenti factũ est, princeps &c.
p plebem.
q si quis alius.
r tanquã virtute.

s tempor. hæc gratia. t Intellige iã tu quantum. *etiam ipse rex, aut propheta, aut pontifex fiebat. Quod*[s] *si temporalis gratia ab hominibus composita tantum potuit*; [t] intelligite *iam quantum sit illud vnguentum, quod à Deo de virgulto vitæ prolatum est; cum hoc quod ab hominibus factum est, tam eximias inter homines conferat dignitates. Quid enim in præsenti seculo Propheta gloriosius, Pontifice clarius, Rege sublimius?*

Omnis enim Pontifex sacro chrismate perunctus, & in ciuitate constitutus, Scripturis sacris condîtus, charus & pretiosus hominib. oppidò esse debet. *Quem* [u] *quasi Christi locum* [x] tenentem *honorare* omnes debent, eique seruire, & *obedientes ad salutem* suam fideliter existere; *scientes quod siue honor, siue iniuria, quæ ei defertur*, [y] in *Christum redundat, & à Christo* [z] in *Deum.* Audire *ergo eum attentius* oportet, *& ab ipso* [a] suscipere *doctrinam fidei; monita autem vitæ à presbyteris* inquirere, *à Diaconis vero ordinem disciplinæ.* [b] Propter quod deprecor vos conseruos & adiutores meos, vt discatis attentius animarum curam gerere, & pro omnibus stare, maximè tamen pro his qui in cultu diuino laborant. Ecclesiarum omnium curam habetote, seruisque earum adiutorium præbete; *Viduarum religiosam curam gerite, pupillos enixius* [c] liberate; *pauperibus misericordiam facite, iuuenes pudicitiam docetote. Et (vt breuiter totum dicam) alterutrum vos, in quibus res poposcerit,* [d] sustentate: *Deum colite, qui creauit cœlum & terram,* & *Christo credite, inuicem* vos *diligite,* & *misericordes estote,* [e] in *omnes, non verbo solo sed* [f] *opere & rebus implete charitatem.*

u verba Petri de Zachæo lib. 3. recogni. p. 49 b.
x seruantem honorare debetis, obediẽtes ei ad salutem vestram scientes.
y ad Christũ.
z ad Deum. Audite.
a Suscipite.
b ordinẽ discipl. Viduarum religiosam &c.
c iuuate.
d sustentate.
e ad omnes.
f sed & opere.

Agite pro viribus, [g] *conserui dilectissimi,* quia *bonum est vt vnusquisque vestrum, secundum quod potest, prosit accedentibus ad fidem religionis nostræ. Et ideo vos non pigeat secundum sapientiam, quæ vobis per Dei prouidentiam collata est,* [h] *instruere ignaros & docere.* Desiderium ergo habere omnes erga Doctorem veritatis, eumque vt oculos suos amare oportet; quia & ipsum populum sibi commissum, ceu proprios filios amare & docere condecet.

Hoc [i] enim ei *à Patre cœlesti donatum est; sed* & *salus in eo est, vt voluntatem eius, cuius amorem & desiderium deo largiente* [k] conceperint, faciant. *Si quis* [l] ergo fidelis voluerit existere,

g verba Petri ad discipulos recognit. lib. 8. p. 88. b. *Audite me conserui.*
h differentes instruere
i verba Petri lib. 4. p. 52. b.
k conceperis facias.
l Eiusd. verba lib. 3. p. 49. b. *Si quis vestrũ desiderat baptizetur, vt exutus.*

existere, & *desiderat* baptizari, *exutus prioribus malis, de reliquo pro bonis actibus hæres bonorum cælestium ex gestis propriis* [m] fiet. *Accedat autem qui vult ad* [n] Sacerdotem suum, *& ipsi det nomen suum, atque ab eo audiat mysteria regni cælorum; ieiuniis frequentibus operam impendat, ac semetipsum in omnibus probet, vt tribus* [o] *mensibus* iam *consummatis in die festo possit baptizari.* Baptizetur [p] *autem vnusquisque in aquis perennibus, nomine trinæ Beatitudinis inuocato super se, perunctus primo oleo per orationem sanctificato; vt ita demum per hæc consecratus, possit percipere* [q] locum cum *Sanctis.*

Nullus enim propter [r] *opprobrium senectutis*, aut iuuentutis, vel nobilitatem generis *à paruulis & minus eruditis, si quid forte est vtilitatis aut salutis*, inquirere [s] negligat. *Qui enim* rebelliter *viuit*, & discere atque agere bona recusat, magis Diaboli quam Christi membrum esse ostenditur, & potius infidelis quam fidelis monstratur. *Quomodo* ergo *non omnibus hoc amabile est, cunctisque exoptatum, vt quæ ignorat discat; & qui didicerit doceat:* [t] *Certissimum namque est, quod neque amicitia, neque propinquitas generis, neque regni sublimitas, homini debet esse pretiosior veritate;* quia nihil est pretiosius anima.

Dominus [u] autem *creator omnium, ex initio ad imaginem suam hominem fecit, eique dominationem terræ marisque, & aëris ipsius dedit*, veritatemque inquirere præcepit; *sicut & verus nobis Propheta enarrauit, & ipsa rerum ratio docet. Solus enim* [x] homo rationalis *est, & consequens est, vt ratio* in rationalibus [y] *dominetur. Hic* enim *ab initio, cum adhuc iustus esset, cunctis vitiis & omni fragilitate superior erat. Vbi autem peccauit,* [z] *& factus est seruus peccati, simul & fragilitati efficitur* debitor & *obnoxius. Quod idcircò scriptum est, vt sciant homines, quia sicut ex impietate passibiles facti sunt, ita per pietatem possunt esse* [a] *impassibiles*; & non solum impassibiles, *verum & parua in Deum fide aliorum passiones curantes. Ita enim verus* ipse *Propheta* [b] *promisit dicens*: Amen, dico vobis, [c] si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc, & transibit. *Huius vocis etiam vos ipsi documenta* [d] cepistis, & iam facta quædam per Magistros nostros, ipsos videlicet Apostolos, nō igno-

m fiat.
n ad Zachæū.
o tribus his mensibus cōsummatis.
p Baptizabitur autem vnusquisque vestrum.
q percipere de sanctis.
r verba Gamalielis. Recognit. lib. 1. p. 17. a. *Neque senectutis opprobrium duco discere aliquid à paruulis.*
s acquirere: qui enim rationabiliter viuit, scit quia nihil est anima pretiosius. Quomodo non &c.
t hunc locum citat Anselm. Luc. lib. 1. in VVibertum.
u verba Petri lib. 5. Recognit. p. 59. b. Deus creator.
x solus enim est rationabilis.
y irrationabilibus dominetur. Hic ergo ab.
z sicut hesterno die docuimus & factus.
a notabit Lector verba patroni Stoicæ ἀπαθείας.
b nobis permisit Matt. 7.
c quia si.
d accepistis quomodo adstantib. nobis Dæmonis &c.

ratis, quia *adſtantibus nobis* [e] eorum meritis *dæmones cum paſſionibus, quas hominibus inuexerant, tranſierunt & fugati ſunt. Quia ergo alij quidem homines patiuntur, alij patientes ſanant, cauſa ſine dubio vel patiendi vel curandi noſcenda eſt: quæ non alia eſſe, quam patientibus quidem infidelitatis, curantibus vero fidei, demonſtratur. Infidelitas enim, dum non credit futurum Dei iudicium, peccandi licentiam præbet; peccatum vero hominem paſſionibus obnoxium facit. Fides* [f] *autem, futurum Dei iudicium eſſe credens, continet homines à peccato. Non peccantes vero, non ſolum liberi ſunt à dæmonibus & paſſionibus, verum & aliorum dæmones & paſſiones fugare poſſunt. Ex his ergo omnibus colligitur, quod origo totius mali ab ignorantia deſcendat, & ipſa ſit omnium malorum mater; quæ incuria & ignauia gignitur, negligentia vero alitur,* [g] atque *augetur, atque in ſenſibus hominum radicatur,* dum amatur: *quam ſi quis fortè doceat effugandam,* vel *velut antiquis & hæreditariis ſedibus moleſtè & indignanter auellitur. Et ideo paululum laborandum nobis eſt, vt* [h] indignantes, *ignorantiæ* præſumptionem *ſcientiæ ratione reſecemus; in his præcipuè, qui in aliquibus minus rectis opinionibus præuenti ſunt, per quas quaſi ſub ſpecie alicuius ſcientiæ ignorantia in his vehementius radicata eſt. Nihil enim grauius, quam ſi id quod ignorat quis, ſcire ſe credat, & defendat verum eſſe quod falſum eſt: quod tale eſt, quale ſi quis ebrius ſobrium ſe putet, & agat quidem cuncta vt ebrius, ſobrium ſe tamen & ipſe putet, & dici à cæteris velit. Ita ſunt ergo & hi, qui ignorantes quod verum eſt, ſpeciem tamen alicuius ſcientiæ tenent, & mala quaſi bona gerunt, atque ad perniciem quaſi ad ſalutem feſtinant. Propter quod ante omnia properandum eſt ad agnitionem veritatis,* [i] *vt poſſimus, quaſi lumine nobis inde* [k] accenſo, *errorum tenebras depellere. Grande enim malum eſt (vt diximus) ignorantia; ſed quia ſubſtantiam non habet, facile ab his qui ſtudioſi ſunt effugatur. Non enim aliud eſt* [l] *ignorantia, niſi non* cognouiſſe [m] *quod expedit. Vbi autem* [n] cognoueris, *perit ignorãtia. Quæri ergo magnopere debet veritatis agni-*

e Turrian. lib. 4. pro epiſt. c.15. legendum pronũtiat ex Codice Vaticano, *eorũ Meritis trinæ beatitudinis, dæmones* &c. notabit autem Lector hæc verba à plagiario adiecta eſſe, vt iã monuimus vera lectione loci recognit. adnotata.

f Mandatum Dei ſi timore fit pœnæ non amore iuſtitiæ, ſeruiliter fit, non liberaliter, & ideo nec fit. Nõ enim bonus fructus eſt, qui nõ de charitatis radice procedit. *Auguſt de ſp. & litera c.* 14. *Proſper ſent.* 257. Illi ergo, qui ſub lege ſunt & timore pœnæ iuſtitiam ſuã facere conãtur, credunt Deo; nam ſi omninò non crederẽt, nec pœnam legis vtiquè formidarent. Sed non hanc fidem commendat Apoſtolus, qui dicit, Non enim accepiſtis ſp. ſeruitutis &c. *Auguſt. eiuſd libri. cap.* 32.

g & augetur. h indagantes ignorantiæ præſumptiones.

i *Sic Pelagiani teſte Auguſt. ad Bonif. lib.* 4 *c.* 5. in omnibus diſput. ſuis volũt intelligi gratiam; vt ſcil à D. Deo adiutorium cognitionis habeamus, quaſi Deus Doctor tantum non redemptor. *vide Concil. Mileuit. c.* 4. k. ſuccenſo. l eſt quidem ign.

m agnouiſſe. n agnoueris.

tio, quam

tio; quam nemo alius assignare potest, nisi verus Propheta. Hæc enim [o] via est, vitam *volentibus* [p] *ingredi, &* summum *iter bonorum operum pergentibus ad ciuitatem salutis. Si quis sane audiens sermonem veri Prophetæ, velit aut nolit recipere, &* [q] amplecti onus *eius, is mandata vitæ* [r] *habet in sua potestate; Liberi enim sumus arbitrij. Nam si hoc esset, vt videntes ea iam non haberent in potestate aliud facere quam audierant, vis erat quædam naturæ, per quam liberum non esset ad aliam migrare sententiam. Aut si rursus ex audientibus nullus omninò reciperet, & hoc naturæ vis erat, quæ vnum aliquid fieri cogeret, & alteri parti non daret locum. Nunc autem, quia liberum est animo in quam velit partem* [s] *declinare iudicium suum, & quam probauerit eligere viam; constat euidenter, inesse hominibus arbitrij libertatem. Igitur priusquam audiat quis, quod ei expedit; certum est quia ignoret; & ignorans vult & desiderat quod non expedit agere, propter quod pro hoc non iudicatur. Cum verò audierit causas erroris sui, & rationem veritatis acceperit: tunc si permanserit in his erroribus quib. dudum* fuerat *præuentus, rectè iam vocabitur ad iudicium daturus pœnas;* [t] quia *vitæ* huius *spatium, quod ad bene viuendum accepit, in ludibriis* [u] consumpserit *errorum. Qui vero audiens hæc libenter accipit, &* [x] gratuletur *bonorum sibi doctrinam fuisse delatam* [y] requirat *intentius, & discere non* desinat, *vsque quo cognoscat, sie est verè aliud sæculum in quo bonis præmia præparata* [z] sint. *Et cum certus de hoc fuerit, gratias* [a] agat *Deo, quod sibi veritatis lumen ostenderit;* ac *de cætero* [b] dirigat *actus suos in omnibus operibus bonis, quorum sibi in futuro mercedem certus est præparatam: demirans per omnia & stupẽs cæterorum hominum errores, & quod ante oculos positam veritatem nemo videat, ipse tamen gaudens super* [c] diuitias *sapientiæ quas inuenit,* [d] satiabiliter his perfruatur, *& exercitio bonorum operum* [e] delectetur, *festinans ad seculum futurum mundo corde & pura conscientia peruenire, vbi etiam videre Deum regem* [f] omni-

o Hæc enim porta est vitę volentib. &c.
p per gratiã scil.
q amplexiones.
r non in hominum sed in Dei potestate est, vt habeant homines potestatem filij Dei fieri. Ab ipso quippe accipiunt eã, &c. *August. de dono perseuer.* c.8. alias, lib. arbit. captiuatum non nisi ad peccatum valet, ad iustitiam vero nisi diuinitus liberatũ adiutumq; non valet. *August. ad Bonifac. li.* 3. c. 8. nec potest nisi Dei gratia respirare in salubrem libertatem, *lib.* 4. c. 3. Itaque quando homines ita faciunt quod volunt vt diuinę seruiant voluntati, quamuis volentes agãt quod agunt, illius tamen voluntas est à quo præparatur & obitur quod volunt. *Concil 2. Arausic. c.* 23. *ex August. tract.* 19. *in Ioan. & Prospero Sent* 338. s Iam monui inclinationem iudicij humani ad bonum, esse opus gratiæ. Nihil boni ex mortuis, nihil iustitiæ procedit ex impiis; tota ipsorum salus gratia est. *Prosp. aduers. collat. Idem in epist. ad August* docet Semipelagianos sensisse pari momento animum se vel ad vitia vel ad virtutes mouere. t cur vitæ eius. u consumpsit.
x gratulatur. y requirit, desinit. z sunt. a agens. b dirigit. Diuini muneris est, cum & recte cogitamus, & pedes nostros à falsitate & iniustitia continemus, &c. Concil. 2. Arausic. c. 9. c diuitiis. d insatiabiliter eis perfrui cupit. e delectatur. f omnium.

no *poſſit. His autem omnibus carere nos & fraudari ſola facit ignorantia. Dum enim ignorant homines, quantum boni habeat ſcientia, ignorantiæ malum de ſe non patiuntur excludi. Neſciunt enim quanta ſit in horum permutatione diuerſitas. Propter quod conſilium do vnicuique diſcenti, libenter præbere* [g] *aurem verbo Dei, & cum amore veritatis audire quæ dicimus; vt mens optimo ſemine ſuſcepto, per bonos actus lætos afferat fructus. Nam ſi me docente ea quæ ad ſalutem pertinent, recipere quis abnuit, & animo prauis opinionibus occupato obſiſtere nititur, non ex nobis, ſed ex ſemetipſo habebit pereundi cauſam. Debet enim iuſto iudicio examinare quæ dicimus, & intelligere quia verba loquimur veritatis; vt cognitis his quæ ſunt, vt ſunt, in bonis actibus dirigens* [h] viam *ſuam, regni cælorum poſſit particeps inueniri,* [i] *ſubiiciens ſibi carnis deſideria, & Dominus eorum factus; vt ita demum etiam ipſe fiat* [k] nominatoris *omnium iucunda poſſeſſio. Nam qui permanet in malo, & ſeruus eſt mali, non poteſt effici portio boni donec permanet in malo: quia ab initio (vt antè* iam *diximus) duo regna ſtatuit Deus; & poteſtatem dedit vnicuique hominum,* [l] *vt illius regni fiat portio, cui ſe ad obediẽdum* [m] *ſubiecerit. Et quia definitum eſt apud Deum, non poſſe vnum hominem vtriuſque regni eſſe ſeruum,* [n] *omni ſtudio date operam in boni regis* [o] aulam *ac iura concurrere. Propter hoc denique verus Propheta, cum eſſet præſens nobiſcum, & quoſdam ex diuitibus negligentes erga Dei cultum videret, huius rei ita aperuit veritatem:* [p] Nemo poteſt, *inquit*, duobus Dominis ſeruire; & non poteſtis Deo ſeruire & mammonæ; *Mammona, patriâ eorum voce diuitias vocans. Hic ergo* [q] *verus Propheta, qui in Iudæa nobis apparuit, vt audiſtis; qui ſtans publice ſola iuſſione faciebat cæcos videre, ſurdos audire, fugabat dæmones, ægris ſanitatem reddebat, & mortuis vitam: cumque nihil eſſet ei impoſſibile, etiam cogitationes hominum peruidebat; quod nulli eſt poſſibile niſi ſoli Deo. Hic* [r] annuntiabat *regnum Dei, cui nos de omnibus quæ dicebat, tanquam vero Prophetæ, credimus, firmitatem fidei noſtræ non ſolum ex verbis eius, ſed &* [ſ] *operibus aſſumentes: quia* [t] *dicta legis, quæ antè multas generationes de præſentia eius expoſuerant, in ipſo* [u] deſignantur, *& imagines geſtorum Moſis, & ante ipſum Patriarchæ Iacob, ipſius per omnia typum ferebant. Tempus quoque aduẽtus eius, hoc eſt ipſum*

g Aures audiẽdi, ipſum eſt donũ obediendi. *Aug. de dono perſeuer. cap* 14. Deus igitur operatur in cordibus hominum vocatione illa ſecundum propoſitum &c. vt non inaniter audiant. *idem de Prædeſt. ſanctorũ cap.* 19.
h vitam.
i meminerit Lector volũtatem humanam non libertate conſequi gratiam, ſed gratia potius libertatem. Vide *Auguſt. de corrept. & gratia cap.* 8.
k Dominatoris.
l in Adamo ſcil.
m ipſe ſubiecerit.
n bonæ volũtatis exordia & incremẽta probabilium ſtudiorum, & in eis vſq; in finem perſeuerantia ad gratiam referenda. *Celeſtin. epiſt.* 1. *c.* 11.
o fœdus ac iura.
p Matth. 6.
q eſt verus.
r annũciauit.
ſ ex operibus.
t quia & dicta.
u conſignabantur.

in quo venerat, prædictum ab his constat: & super omnia, quod esset à gentibus expectandus, sacris literis comprehensum est; quæ in eo pariter vniuersa completa sunt. Quod autem Iudæorum propheta prædixit [x] eum à Gentibus expectandum, *supra modum in eo fidem* [y] veram firmat. *Si enim dixisset à Iudæis expectandum, non aliquid eximium prophetasse videretur, quod à contribuli populo, & à propria gente speraretur is, cuius aduentus ad salutem mundi fuerat repromissus.* [z] Videtur *enim magis* consequens [a] *ratio esse, vt hoc fieret, quam* quod prædicebat *magnificentia prophetalis. Nunc autem cum Prophetæ* [b] dicant, *omnem illam spem quæ de salute mundi repromittitur, & nouitatem regni quæ instruenda per Christum est, atque omnia quæ de eo indicantur ad gentes esse transferenda, iam non secundum consequentiam rerum, sed incredibili quodam vaticinationis euentu magnificentia Prophetica confirmatur. Iudæi namque ex initio, affore aliquando hunc virum per quem cuncta repararentur, verissima traditione* [c] susceperunt: *& quotidie meditantes ac prospicientes quando eius fieret aduentus, vbi adesse eum viderunt, & signa ac prodigia (sicut de eo scriptum fuerat) adimplentem, inuidia excæcati agnoscere nequiuerunt præsentem, in cuius spe lætabantur* [d] absentis. Intellexerunt tantum sancti Apostoli, qui à Deo electi sunt, & *nos* qui post *ab* eis *electi sumus. Hoc autem prouidentia Dei factum est, vt agnitio boni huius etiam gentibus traderetur: & hi qui numquam de eo audierant, nec à Prophetis didicerant, agnoscerent eum: illi vero, qui quotidianis meditationibus* [e] euanuerant, *ignorarent. Ecce enim nunc per vos, qui præsentes estis, & desideratis audire doctrinam fidei eius, & agnoscere quis & quomodo & qualis sit eius aduentus,* [f] *Prophetica veritas adimpletur. Hoc* [g] *enim Prophetæ* prædixerant, *quia à vobis quærendus esset, qui de eo nunquam audistis. Et ideo* [h] audientes *in vobis ipsis Prophetica dicta compleri, huic vni rectè creditis, hunc recte expectatis, de hoc recte inquiritis: vt non solum expectetis eum, sed & hæreditatem regni eius credentes consequamini, secundum quod ipse dixit: quia vnusquisque illius* [i] *fit seruus,* cui se ipse subiecerit. *Propterea ergo* vigilate, [k] *& Dominum Deumque nostrum vobis conscribite Dominum, qui & cæli ac terræ Dominus est. Et ad ipsius vos imaginem ac similitudinem reformate, sicut ipse verus Propheta docet, dicens:* [l] Estote *boni &* misericordes,

x Gen 49. Agg. 2.
y veri confirmat.
z videretur.
a consequentiæ.
b dicunt.
c susceperát.
d absentes intelleximus tamen pauci nos qui ab eo electi sumus.
e agnouerát.
f Esai. 65.
g hoc est enim quod prædixerunt prophetę, qui
h videntes.
i Ioan 8.
k cuigilate.
l Luc. 6.

ſicut & Pater veſter cœleſtis miſericors eſt; qui oriri facit Solem ſuum ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. *Hunc ergo imitamini, & hunc timete:* & *ſicut mandatum datur hominibus,*[m] Dominum Deum tuum *timebis,*[n] & illi ſoli ſeruies.

m Matth. 4.
n adorabis.

Infidelibus[o] quidem *dormit* Dominus, *& abſens habetur his à quibus eſſe non creditur*, & mandatis eius non obediunt: atque ob id illis videtur quaſi dormire Dominus, quia pro peccatis ſuis non exaudiuntur.

o verba Petri ad Fauſtinianum Recog. lib. 8. p. 94. b.

Quapropter cunctis fidelibus, & [p] ſummoperè omnibus presbyteris & Diaconis, & reliquis Clericis attendendum eſt, vt nihil abſque Epiſcopi proprij licentia agant. Non vtique Miſſas [q] ſine eius iuſſu quiſquam presbyterorum in ſua Parochia agat, non baptizet, nec quicquam abſque eius permiſſu faciat. Similiter & reliqui populi, [r] *maiores* ſcilicet *ac minores*, per eius licentiam quicquid agendum eſt agant: nec ſine eius permiſſu à Parochia abſcedant, vel in ea aduentantes morari præſumant. Animæ vero eorum ei creditæ ſunt: ideo omnia eius conſilio agere debent, & eo inconſulto nihil.

p hæc verba citat Concil. Tribur. ca. 32. Iuo p. 2. c. 223.
q vide Cócil. Laod. c. 57. Tolet. 1. c. 20. Hiſpal. 2. c. 7. Arelat. 1. c. 19.
r quid ſibi vult his verbis *maiores ac minores populi?*

Quicumque[ſ] *enim obediunt*[t] Epiſcopis ſuis, *videntur aliquid gratiæ*[u] conferre *Deo*. Qui autem eis non obediunt, indubitanter rei & reprobi exiſtunt. *Porro ipſi* à Deo *donum ſummi muneris conſequuntur*, qui per *Iuſtitiæ* & præceptorum *eius* ſemitas [x] *incedentes*, Doctoribus ſuis (qui recte Epiſcopi intelliguntur) libenter obediunt. De quibus & B. Petrus, [y] *inſtructor & ordinator noſter, & princeps Apoſtolorum*, manifeſtè cunctos audientes inſtruebat, dicens, *Videntur*[z] *mihi qui loquuntur* verba *veritatis, & qui illuminant animas hominum, ſimiles eſſe radiis ſolis: qui vt proceſſerint & apparuerint mundo, celari vltra aut occultari nullatenus poſſunt: dum non tam videntur ab*[a] omnibus, *quam videre omnibus præſtant. Vnde & bene*[b] ipſa per ſe veritas *ad veritatis præcones* ait, [c] *Vos eſtis lux mundi: &, non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita: neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio, ſed ſupra candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt.*

ſ verba Petri Recogni. lib. 2. p. 24.
t ei, veritati ſcil.
u referre. Deo porro autem ipſi ab eo donum.
x eius ſemitis inced. propter quod &c. *vide infra.*
y vide ſup. epiſt. 2.
z verba Petri lib. 8. Recog. p. 80. b. hi qui loq. verbum.
a hominibus.
b à quodam dictū eſt ad.
c Matth. 5.

Si quis ergo his obedierit, Deo (vt dictum eſt) magnum

gnum munus offert : [d] Qui autem his restiterit aut inobediens extiterit, non his, sed Domino Saluatori nostro, cuius legatione funguntur, resistit.

d iam bis hoc dixisti millies repetiturus.

Propter [e] *quod primum omnium Iustitiam Dei, regnumque eius inquirere*, & suis iussionibus obtemperare : *Iustitiam quidem, vt recte agere doceamur: regnum vero, vt quæ sit merces posita laboris & patientiæ nouerimus ; in quo est, bonis quidem æternorum bonorum remuneratio ; his autem qui contra* [f] *voluntatem* eius *egerint, pro vniuscuiusque gestis pœnarum digna restitutio. Hic ergo, hoc est, in præsenti vita positos, oportet* [g] nos *agnoscere voluntatem Dei, vbi & agendi* & sacrifican-di *est locus.*

e verba Petri recognit. lib. 2. p. 24. a. Semitis, necedẽtes, propter quod primũ est.

f volunt Dei.

g vos.

Quoniam [h] in aliis locis sacrificare & Missas celebrare non licet, nisi in his, in quibus Episcopus proprius iusserit, aut ab Episcopo regulariter ordinato, tenente videlicet ciuitatem, cõsecratus fuerit. Aliter enim nõ sunt hæc agenda, nec rite celebranda, docente nos [i] *Nouo* & Veteri Testamento. Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt : hæc nos docemus, vobisque & omnibus absque reprehensione tenere & docere, quibus agendum est, mandamus.

h vide Cõcil. Laodic. c. 58. citat. à Pseudo-Felice 4. epist. 1. cap. 1. vide & Pseudo-Clem. epist. 2.

i sequentia omnia fingit impostor.

Vnaquæque [k] *etenim res tempus suum habet & locum. Operum hic locus* est, *tempus* vero *meritorum* est *seculum futurum. Ne ergo impediamur, ordinem locorum ac temporum permutantes: primo quæ sit Dei Iustitia requiramus*, & [m] *tanquam iter acturi, abundanti viatico bonis operibus repleamur, quo possimus ad regnum Dei tanquam ab vrbem maximam peruenire. Deus enim his qui rectè sentiunt, per ipsa opera mundi quæ fecit, manifestus est; ipsius creaturæ suæ vtens testimonio ; & ideò cùm de Deo dubitatio esse non debeat, de sola nunc eius iustitia requiramus & regno.*

k verba Petri loco citato post lin. 9.

l hic locus hoc tẽpus est.

m vt tanquã.

Idcircò [n] per*suadeo*, primum *Iustitiam eius esse requirendam; vt per hanc iter agentes, & in via veritatis positi, verum Prophetam inuenire possimus ; non velocitate pedum , sed* bonorum [o] *operum* velocitate *currẽtes; vt ipso duce vsi, nullum viæ huius patiamur errorem. Si enim ipsum sequentes ingredi meruerimus illam quo peruenire cupimus ciuitatem, omnia iam de quibus quæritur oculis videbimus, tanquam hæredes omnium facti. Intelligite itaque viam esse hunc vitæ nostræ cursum, via-*

n ibid. post lin. 10. suadeo primo.

o sed operũ bonitate cur.

tores, eos qui nos instruunt, vel *bona opera gerunt: portam* vero, [p] *Prophetam de quo dicimus: vrbem, regnum esse, in quo residet omnipotens Pater, quem soli videre possunt hi qui mundo sunt corde. Non ergò nobis difficilis videatur huius itineris labor, quia in fine eius requies erit. Nam & ipse verus Propheta ab initio mundi per seculum currens, festinat ad requiem. Adest enim nobis omnibus diebus, & (si quando* [q] *necesse) apparet, & corrigit nos, vt obtemperantes sibi ad vitam perducat æternam.*

p verum prophet.

q necesse est.

De his autem qui negligunt viam suæ salutis, & adhuc non *bene fideles*, & præceptis eius suorumque Pontificum iussionibus inobedientes vel contumaces eis existunt, [r] *Dominus noster* Iesus Christus mittens discipulos, *præcepit nobis* dicens, *vt* [s] in quamcunque ciuitatem aut domum *introierimus dicamus*, Pax huic domui: & si quidem, *inquit*, fuerit ibi filius pacis, veniet super eum pax vestra: Si vero non fuerit, pax vestra ad vos reuertetur. [t] *Euntes* autem de domo vel ciuitate illa, [u] etiam puluerem qui adhæserit pedibus vestris excutiatis super eos. Tolerabilius [x] erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij, quam illi ciuitati vel domui. *Quod vtique ita demum fieri* [y] præcipit, *si prius in ciuitate vel domo veritatis sermo prædicetur, ex quo vel recipientes veritatis fidem, filij pacis & filij Dei fiant: vel non recipientes arguantur, quasi inimici pacis & Dei. Ita ergo & nos, Magistri instituta* [z] sectantes, *primo pacem proponimus Auditoribus, vt absque vlla perturbatione possit via salutis agnosci. Quod si quis pacis verba non suscipit, neque acquiescit veritati, scimus aduersus eum pugnam verbi mouere & arguere acrius, confutando ignorantiam & redarguendo peccata. Necessario igitur pacem proponimus, vt si quis est filius pacis, pax nostra veniat super eum; ab eo autem qui se alienum pacis effecerit,* [a] regreditur *ad nos pax nostra.*

r verb. Petri lib. 2. recogn. p. 26. b.

s Matth. 10.

t Exeuntes.

u vt etiam pedib. nostris excutimus.

x tolerab. autem.

y præcepit.

z seru. ntes.

a. regredietur.

Et [b] *si* iterum *in mandatis habemus, vt venientes ad ciuitatem, discamus prius quis in ea dignus sit, vt apud eum cibum sumamus:* [c] quando *magis conuenit noscere, quis qualisve sit is cui immortalitatis verba credenda sunt? Soliciti enim & valdè soliciti esse debemus, ne* [d] *margaritas nostras mittamus ante porcos. Sed & alias ob causas vtile est viri huius habere notitiam. Si enim sciam quia in his de quibus non potest dubitari*

b verba Petri eiusd. libri p. 19 b.

c quando.

d Matth. 7.

quod

quod bona sint, emendatus est & inculpabilis, hoc est si sobrius, si misericors, si iustus, si mitis & humanus est, quæ vtique bona esse nullus ambigit: tunc consequens videbitur, vt ei qui obtinet bona virtutum, etiam quod deest fidei & scientiæ conferatur: & in quibus maculari videtur eius vita, quæ est in reliquis probabilis, emendetur. Si vero in his quæ palam sunt, peccatis inuolutus, permanet [e] *inquinatus, non me oportet aliquid* [f] *de secretioribus & remotis diuinæ scientiæ proloqui, sed magis protestari & conuenire eum, vt peccare desinat, & actus suos à vitiis emendet. Quod si ingesserit se, & prouocauerit nos dicere, quæ eum minus recte agentem non oporteat audire, prudenter eum debemus* [g] illudere. *Nam nihil omninò respondere, Auditorum causa vtile non videtur, ne fortè existiment nos responsionis penuria declinare certamen, & fides eorum lædatur,* [h] *non* intelligentia propositi nostri.

e & inquinatus.
f ei aliquid.
g eludere.
h non intelligentiũ propositum nostrum.

Magna contumelia & graue nobis erit peccatum, si [i] *ita* desipiamus, *vt* cum *videamus eum qui idola colit esse sobrium, nos qui Deum colimus sobrij esse recusemus.* [k] *Non* hoc *sit* inter nos, sed magnum habeamus *studium, vt si illi qui errant homicidium non faciunt, nos ne irascamur quidem: Et si illi adulterium non* committunt, [l] *nos nec concupiscamus quidem alienam mulierem: Si illi amant proximos suos, nos etiam diligamus inimicos nostros: Si illi mutuò dant his qui habent vnde reddant, nos etiam his demus à quibus recipere non speramus. Et per omnia nos, qui æterni seculi hæreditatem speramus, debemus* [m] præcedere *eos qui præsens tantum seculum nouerunt; Scientes, quia, si opera illorum nostris operibus collata in die iudicij similia inueniantur ac paria, confusio nobis erit, quod æquales inuenimur in operibus his qui propter ignorantiam condemnantur & nullam spem futuri seculi habuerunt. Et vere digna confusio est, vbi nihil amplius gessimus ab his quibus amplius intelleximus. Quod si confusio nobis erit æquales* [n] his *inueniri in operibus bonis, quid erit nobis, si* [o] *inferiores ac deteriores examinatio futura reperiat? Audite ergo quomodo de his nos ipse verus Propheta docuerit. Ad eos* [p] autem *qui negligunt audire verba sapientiæ, ita ait:* [q] Regina Austri surget in iudicio cum generatione hac, & condemnabit eam, quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis; & ecce plusquam Salomon hîc, & non audiunt. *Ad eos vero qui*

i verba Petri lib. 6. recogni. p. 71. nũquid ita desipiemus vt si.
k recusemus, ne eadem facere quæ ille qui colit idola videamur? nõ ita est, sed nobis studiũ.
l admittunt.
m præcellere.
n eis.
o inferiores nos ac.
p enim.
q Matth. 12. Luc. 11.

de malis actibus gerere detrectabant pœnitentiam, ita ait: Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam; quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ, & ecce plusquam Ionas hîc. [r] Videtis *ergo, quomodo eos qui erudiebantur ex lege, adductis ad exemplum illis qui ex gentili ignorantia veniebant, & ostendens eos, nec æquales illis esse qui in errore positi videbantur, ex ipsa tantum comparatione condemnat. Ex quibus omnibus sermo quem proposuimus approbatur, vt castimonia, quæ aliquatenus etiam ab his qui in errore sunt positi, custoditur: multo puriùs & attentiùs,* & *per singulas quasque, (sicut supra ostendimus) species à nobis qui veritatem sequimur teneatur, eo magis* [f] quod *apud nos obseruantiæ eius præmia æterna sunt posita.*

r vides.

f quo.

Aliter enim nemo saluus esse poterit, nisi his obseruationibus pro viribus operam dederit. Deus vos in sua voluntate, vnumquemque in suo ordine semper custodiat, fratres, & sibi placere *in omnibus concedat. Amen.*

Iudicia Pontificiorum.

vide sup. censuram Ant. Possevini.

IOan. *Sichard. in argum. huius Epist.* Verisimile videtur hanc à studioso aliquo Clementis conscriptam potius, quam ab ipso Clemente.

Lamb. Gruter. præf. in opera Clem. Quod vir Doctus I. Sichardus sensit eam collectam esse ex Recognitionibus, &c. idem & ego factum existimo.

CENSVRA.

In epist. 3. quindecim diuersis locis è recognitionum libris 1. 2. 3. 4. 6. 8. maxime vero 5. corrasis, centones impuros farciuit ἐμβολεύς: cum itaque recognitiones *cœnosum gurgitem* fateantur aduersarij, deploranda est eorum dementia, qui de huius epistolæ auctoritate sibi blandiuntur. Turriani iudicium audiamus.

Turrian. pro epist. lib. 5. cap. 24.

Tertia (inquit) *Clementis epistola scripta quoque est græcè, & ex bona parte ex sermone B. Petri, qui est in libro 5. recognit. quæ sit fortasse causa cur nonnullis videri possit non esse à Clemente scripta, sed potius à nescio quo, qui partim è suo, partim ex illo sermone epistolam contexere voluerit. Sed hæc coniectura leuissima est; multo vero probabilius, Clementem transcripsisse quæ iam scripserat recognitionum libro 5.*

℞ Probabile nullo modo est Clementem è cœnoso lacu hausisse; certissimum vero est epistolam ab impostore bonarum literarum imperito consarcinatam; cui quiduis idoneum visum ad fraudem faciendam.

Addit

Addit Turrianus, *Illud in hac epist. & in reliquis obseruandum: Idcirco decreta siue leges Ecclesiasticas in epistola inter præcepta vitæ & morum Clementem inseruisse, vt simul leges suaderet; quod ad peritiam boni legislatoris pertinet: in quo Platonem quoque secutus est, qui leges quæ feruntur oportere ait suadere.*

℞. Obseruationem Turriani vanissimam, cunctaque temere in hac reliquisque epistolis congesta esse facile deprehendet, quicumque in ordinem methodumque impuri illius Sycophantæ, qui Decretales omnes antiquis pontificibus supposuit, inquisierit.

Quod epist. 3. Clementis (ait Turrian.) *nomen Ruffini interpretis habet: factum est, (vt opinor) siue quia Rufinus eam primus interpretatus est, vtpote cuius magna pars ex libro 5. recognit. sit; siue quia alius interpres fuit, qui (cum interpretationem eius partis, quæ ex quinto libro recognitionum est, vt dixi, ex illo ipso libro 5. mutuatus esset) totius epistolæ interpretationem Rufino recognitionum interpreti inscripsit.*

℞. Id fecit ὑποβολεὺς vt tutius sub antiqui scriptoris larua lateret.

Idem eodem loco. *Catechesis adultis baptizandis necessaria, vt & probatio, & vnctio, & datio nominis,* &c.

℞. Catechesis & probatio fidelium ad Christum venientium non necessariæ dici non possunt, cum partem faciant ministerij publici à Christo in Ecclesia instituti. Dationis nominis eadem necessitas est quæ pœnitentiæ, cuius est signum externum in Christianismum suscipiente. Vnctionis, cum institutio humana sit, aliam rationem esse nemo mirabitur. Mirabitur vero desultoriam Iesuitæ procacitatem.

Quæramus (ait) *à Lutheranis vnde didicerunt dare nomen ministris & superintendentibus pro suis infantibus, cum baptizandi sunt? an melius sit, si dicant se arbitratu suo, nullo magistro ac lege hoc facere, quam si Apostolica traditione institutos se facere confiteantur? pœnitet fortasse talium Magistrorum, id est Sanctorum Apostolorum. Quod si non pœnitet, & in hac epistola Clementis decretum vident quod ipsi seruant; Decretum dico à Sanctis Apostolis profectum; cur epistolam Apostolicæ traditionis testem negant?*

℞. Monendus lector, Pseudo-Clementem de cæpis, aduersarium (quod vulgo dicitur) de alliis loqui. Auctor Recognit. (cuius verba descripsit ὑποβολεὺς) de ea agit nominis datione, qua adulti ad fidẽ accedentes, nomen suum Catalogo competentium inseri postulabant: Huius moris (cum paucissimos nunc ex adultis competentes suscipiat Ecclesia Christiana) memoria hodie quodammodo obsoleta est. Ineptum vero est, Iesuitam PseudoClementis verba ad aliam nominis dationem trahere, illam nimirum qua infantibus baptizandis nomina à Patrimis imponuntur, vt postea albo Ecclesiæ inscribantur. Hac obseruatione præmissà quæstiunculas, quibus vrgeri nos posse sperauit aduersarius, breui responso refellemus. Dare liberorum nomina didicimus à Maioribus, Turriane; à quorum consuetudine longo vsu firmata recedere noluimus; non quia

vide Concil. 4. Carthag. Can. 85.

ab Apoſtolis deriuata eſt, hoc enim probari non poteſt: non quia à Pſeudo-Clemente commẽdata, eius enim fides nutat; ſed quia pietati & ædificationi conſentanea eſt: Ei obſequimur non coacti, ſed pie, libera, nulliſque ſuperſtitionum nexibus obligata conſcientia; vtpote quæ nec Apoſtolorum Magiſterio reluctari, nec Romani Væjouis tyrannidi ſubdere collum poteſt. Licet ergo mori ſolenni non refragemur, Clementis hypobolimæi fictitiis decretis ſubjici nolumus.

Subiungit Ieſuita: *Dionyſ. Eccl. Hierarch c. 2. de datione nominis agere; Apoſtolum ad Coloſſ. 1. verſ. 12. per lumen baptiſmum indicare: huius denique deſcriptionis quæ fit in baptiſmo, deſcriptionem vniuerſi orbis ſub Auguſto Symbolum fuiſſe: quoniam eodem vocabulo ἀπογραφῆς vtuntur Lucas c. 2. & Dionyſ. loco citato.*

Tria reſpondeo. 1. Cum Dionyſ. ille Pſeudo-Areopagita de deſcriptione competentium adultorum (cuius vſus hodie propemodum deſiit) diſerte loquatur, fruſtra Ieſuitam in eius teſtimonio cauſæ ſuæ ſubſidium quærere. 2. Cum Apoſtoli locum de lumine gratiæ, quæ per gloriam perficitur, vnanimi conſenſu intelligant interpretes; non eſſe ſimpliciter trahendum ad Baptiſmum externum, cui tamen rectè à Veteribus illuminationis nomen impoſitum non negamus, cum ſit Sacramentum ſalutaris illius φωτίσματος, quo Spiritus viuificus occulto illapſu corda fidelium perfundit.
3. Licet verbo ἀπογραφὴ vtatur poſt Lucam Pſeudo-Dionyſius, minime ſequi deſcriptionem à Cyro factam fuiſſe Symbolum deſcriptionis qua fidelium nomina albo Eccleſiæ inſcribuntur, quicquid ſibi perſuadeat Turrianus.

Idem loco citato. *Vt ſuaderet Clemens Decretum de non celebrandis Miſſis, multa prius de obedientia præcipit.*

℞. At ex his quæ præcipit nonniſi ineptum conficere licet argumentum; hoc nempe, *Deo ſoli ſeruiendum*; *Ergo presbyteris nihil ſine Epiſcopi licentia eſt agendum*: hic vero cum Turriano epiſtolę ordinem laudare non poſſumus, ſed rapſodi ἀμεθοδίαν notare.

Ibid de Licentia Epiſcopi cæteris Clericis expectanda, hæc addit, *Conſuetudo eſt omnium Eccleſiarum, quæ cum ad aliam originem quam traditionis Apoſtolicæ referri non poßit: nec vlla ratio aut vtilitas fingendi poſtea hoc teſtimonium appareat, quis vel hac ſolum coniectura non decernat, non fictum ſed verum eſſe hoc teſtimonium?*

℞. Epiſcopos presbyteris præferendi morem etſi fatear in Eccleſia Chriſtiana inualuiſſe, ex quo cœpere fideles partium ſtudio duci; non tamen ab Apoſtolis, ſed ab eorum poſteris moris huius originem deriuandam cenſeo: edoctus ab Hieronymo in Tit. 1. *Antequam Diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, eoſdem fuiſſe cum* presbyteris Epiſcopos: *paulatim vero, vt diſſenſionum plantaria euellerentur, ad vnum ſollicitudinem delatam.* Cum igitur id *paulatim* moram temporis longiuſculam requirere videatur, aduerſariorum non eſt, eam vel

pro

pro arbitrio definire, vel ad qua suis temporis angustias coarctare. Porro cum testimonij pseudo-Clementis fidem sufficienter assertam putat hoc argumento, nullam fingendi vtilitatem esse posse, fallitur Turrianus. Fac enim nullum operæpretium ad pseudo-Clementem è scriptione fraudulenta redire potuisse; quis miretur obæsissimæ naris nebulonem, cæco præcipitatum impetu, in hunc vnum scopum intendisse, vt affectibus seruiret? sperauit tamen id se κακοπλαστίᾳ sua consecuturum, vt auctoritate Clementini nominis prætensa, Episcopi τῶν κλήρων κυρίως κατακυριεύοντες facilius tyrannidem suam assererent, & presbyterorum gradum magis ac magis deprimerent.

CLEMENTIS PAPÆ *Epistola IV.*

Scripta discipulis Iulio & Iuliano, qui malorum hominum persuasionib. aliquatenus à recta via deuiarunt, & gentibus, inter quas habitabant, directa.

Clemens, Romanæ vrbis Episcopus, charissimis fratribus Iulio & Iuliano, ac reliquis consodalibus *nostris, gentibúsque quæ circa vos sunt.*

OPORTET, fratres, omnes Doctores qui ad salutem animarum instituti sunt, & ad lucrandas animas Episcopi sunt consecrati, pro cunctis sollicitudinem gerere, & errantes ad viam veritatis & ad portum salutis reducere. Et licet propter gentes, quæ circa vos sunt, in modico vos errasse contigerit; melius est tamen redire ad veritatis viam, quam diutiùs in ipso errore [a] perseuerare. Quotiescumque enim de his qui vos errare fecerunt, vel de his qui adhuc verbum prædicationis non audierunt, potestis, vobiscum assumite, & ad viam veritatis adducite, ne infructuosi sed fructuosi Domino inueniamini.

Et [b] *quoniam quidem sicut à cultore neglecta terra spinas &*

[a] perdurare.

[b] verba Petri recogni. lib. 6. p. 68. a.

tribulos necessariò producit, ita sensus vester longi temporis incuria multas & noxias opiniones rerum & intelligentias falsæ scientiæ germinauit; opus est nunc multa diligentia ad excolendum rus mentis vestræ, vt[c] hic *sermo veritatis, (qui est verus & diligens cordis colonus) assiduis excolat disciplinis. Vestrum ergo est præbere*[d] *obedientiam, & occupationes ac solicitudines superfluas amputare, ne bonum verbi semen enecet noxium germen. Potest enim fieri, vt multi temporis negligentiam breuis & assidua reparet diligentia. Incertum namque est vniuscuiusque tempus vitæ.* Et *ideo festinandum est ad salutem, ne fortè cunctantem mors repentina præueniat. Et ob hoc acrius*[e] adnitendum *est, vt (dum est temporis spatium) collecta malæ consuetudinis vitia resecentur. Quod non aliter facere poteritis, nisi vt irascamini quodammodo aduersum vosmetipsos, pro his quæ inutiliter gessistis ac turpiter. Hæc enim est* vtilis vita, & *iusta & necessaria iracundia,*[f] vt *vnusquisque in quibus errauit, & perperam gessit*[g] indignetur *& semetipsum*[h] accuset. *Ex qua indignatione accenditur in nobis ignis quidam, qui velut agro sterili immissus, consumptis & excoctis radicibus pessimæ voluntatis, bono semini verbo Dei fœcundiorem cordis*[i] præparet *glebam. Puto autem quod satis dignas habeatis causas iracundiæ, ex quibus iustissimus ignis iste coalescat, si consideretis in quantos vos errores*[k] deduxerit *ignorantiæ malum, quantosque lapsus & quanta præcipitia ad peccandum* dederit: *à quantis vos bonis*[l] abstraxerit, *& in quæ* præcipitarit[m] *mala, &, quod est super omnia grauius, quod vos in futuro seculo æternis pœnis obnoxios fecit. Nonne pro his omnibus, vbi vobis veritatis*[n] lumen affulsit, *ignis iustissimæ indignationis accenditur, & iracundiæ Deo placitæ intra vos consurgit incendium, quo consumatur & radicitus intereat omne germen, si quod fortè intra vos malæ conscientiæ pullulauit? Vnde & ipse, qui misit nos, cum venisset, & omnem Mundum vidisset ad malitiam declinasse, non continuò ei pacem in erroribus posito dedit, ne eum confirmaret in Malis; sed ignorantiæ eius ruinis scientiam veritatis opposuit; vt si* qui *forte resipiscerent, & lumen veritatis adspicerent, deceptos se & in præcipitia erroris abstractos merito dolerent, & iracundiæ salutaris ignem aduersus deceptricem suam conciperent ignorantiam. Ob hoc itaque dicebat*[o] ignem veni mittere in terram,[p] *quem* volo vt accendatur. *Est ergo*

c id sermo.
d præbere ei.
e intendendum.
f qua vnusquisq; in his quibus.
g indignatur
h incusat.
i præparat.
k deduxit.
l dedit, abstraxit.
m præcipitauit.
n veritatis obfulsit ignis
o Luc. 12.
p & quàm.

ergo pugna quædam quæ gerenda est nobis in hac vita. Sermo enim veritatis & scientiæ necessario separat homines ab errore & ignorantia: sicut sæpe [q] videmus putrefactas & emortuas carnes corporis à connexione viuentium membrorum ferro secante separari. Tale ergo aliquid est, quod agit veritatis agnitio. Necesse [r] enim vt salutis causa filius, (verbi gratia) qui sermonem receperit veritatis, à parentibus separetur incredulis, aut rursum pater separetur à filio, aut filia à matre. [s] Et hoc modo inter propinquos & consanguineos credentes atque incredulos, scientiæ atque ignorantiæ, veritatisque & erroris pugna consistit. [t] Et ob hoc iterum dicebat Qui nos misit, Non veni pacem mittere in terram sed gladium. Quod si dicat [u] aliquis, Et quomodo iustum videtur separari filios à parentibus? Audi quomodo; Quia cum ipsis si in errore permaneant, neque illis proderunt, & ipsi cum illis pariter interibunt. Iustum igitur & valde iustum est, separari eum qui saluari vult ab eo qui non vult. Sed & illud aduerte, quia non ex illis qui rectiùs intelligunt venit ista separatio. Illi enim volunt interesse [x] pariter & prodesse [y] his, & docere meliora. Sed & istud proprium est ignorantiæ vitium, vt confutantem se veritatis lucem non ferat habere de proximo; & ideò ex illis ista nascitur separatio. Nam qui scientiam veritatis accipiunt, (quia bonitatis plena est) tanquam à bono Deo datam cupiunt eam (si fieri potest) cum omnibus habere communem, etiam cum eis [z] qui oderant eos & persequuntur. Sciunt enim quia peccatum [a] ipsorum causa ignorantiæ est. Propterea denique ipse Magister, cum ab his qui ignorabant eum duceretur [c] ad crucem, orabat Patrem pro interfectoribus suis, & dicebat, Pater dimitte eis peccatum, quia nesciunt quid faciunt. Imitantes quoque discipuli Magistrum, etiam ipsi cum paterentur, similiter pro interfectoribus suis orabant. Quod si disciplina nobis est, orare etiam pro interfectoribus & persecutoribus nostris; quomodo non etiam parentum & propinquorum persecutiones ferre, & pro conuersione eorum orare [d] credimur? Tum deinde [e] etiam diligentius consideremus, quæ sit nobis causa parentes diligendi. Pro eo, [f] inquiunt, quia vitæ nostræ videntur auctores. Auctores quidem vitæ nostræ parentes non sunt, sed ministri; Non enim vitam præbent, sed ingrediendi nobis ad hanc vitam exhibent ministerium. Auctor autem vitæ vnus & solus est Deus. Si [g] autem auctorem vitæ

q vidimus.
r necesse est.
s Math. 10.
t consurgit.
u dicit.
x esse pariter.
y eis.
z his.
a peccati.
b ignorantia.
x Turrian. pro ep. ist. lib. 5. cap. 24. Illud quoque repurgádum est, quod siue culpa interpretis, siue vitio exéplaris Græci in hác epist. irrepsit. Sic quidem est Græce αὐτὸς γὰρ ὁ διδάσκαλος προσηλωθεὶς ηὔχετο τοῖς αὐτὸν αὐτουργοῦσιν ἀφεθῆναι τὸ ἁμάρτημα.
Luc. 23. Act. 7
d debemus.
e etiá illud.
f inquit quod
g si ergo.

h voluerimus. i inquit. k potueris. l quid. m potuisti. n certum est enim. o Turrian. pro epist. lib. 5. c.24. in eo lib. 6. edit. qua Ruffin. non est vsus, est sermo Petri ex quo vt dixi tota fere hæc epist. 4. Clementis cōposita est. Incipiamus ergo inde recitare. ἡ γὰρ ἐχ' ὑπὸ σιδήρου ἐπορεύθησαν, καὶ ὁ σίδηρος ὑπὸ πυρὸς ἐμαλάχθη, καὶ τὸ πῦρ σβέννυται ὑπὸ ὕδατος, τὸ δὲ ὕδωρ ὑπὸ πνεύματος τὴν κίνησιν ἔχει· καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὰ ἄλλα πεποιηκότος θεοῦ τὴν ἀρχὴν συστάσεως ἔχει οὕτως γὰρ ὁ προφήτης εἴρηκε Μωσῆς ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν

diligere volumus, [h] *illum nobis esse diligendum sciamus. Sed illum,* (inquiunt[i]) *cognoscere non potuimus, istos autem & nouimus & in affectu habemus. Esto, non* [k] potuistis *cognoscere* [l] quis *sit Deus; quid tamen non sit Deus, perfacile* [m] *scire* potuistis. *Nam quomodo latere potuit hominem, quod lignum aut lapis, aut æs, vel alia huiusmodi materia Deus non sit? Quod si in his quæ facilè deprehendere potuistis, animum ad discutiendum noluistis attendere; certum est quia in agnitione Dei impediti estis, non impossibilitatis sed ignauiæ vitio. Nam si voluissetis, ex his ipsis inutilibus simulacris profecto accepissetis intelligentiæ viam.* [n] *Certum est* [o] *quia per ferrum facta sunt simulacra, ferrum vero per ignem confectum est; qui ignis aqua extinguitur; aqua autem per spiritum mouetur; Spiritus autem à Deo initium* [p] *habet. Sic enim dixit Moses Propheta,* In principio fecit Deus cœlum & terram. Terra autem erat inuisibilis & incomposita, & tenebræ erāt super [q] *faciem abyssi*, & Spiritus Dei erat super aquas. *Qui Spiritus Dei iussu, quasi ipsa* [r] manus *conditoris, lucem separauit à tenebris: & post illud inuisibile cælum istud visibile produxit, vt superiora quidem habitaculum faceret Angelis, inferiora vero hominibus.* [s] *Propter* *vos *ergo, iussu Dei, Aqua, quæ erat super faciem terræ, secessit vt terra* () vobis *produceret fructus.* [t] *Cui etiam humorum venas latenter inseruit, vt* () vobis *ex ea profluerent fontes & flumina. Propter* *vos *producere iussa est animantia & omnia quæ* [x] vestro *vsui voluntatique seruirent.* Annon *propter* *vos *venti spirant, vt ex ipsis cōcipiens fructus* () vobis *terra parturiat?* Nonne *propter* *vos *imbres profluunt, & tempora vicissitudines mutant?* Num *propter* *vos *Sol oritur & occidit, & mutationes Luna perpetitur? Propter* *vos *mare exhibet famulatum suum, vt* [u] vobis ingratis *cuncta subiaceant. Nonne pro his omnibus iusta erit vltionis pœna, quia horum omnium largitorem, quem*

ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἦν ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τῶν ὑδάτων. ὅπερ καὶ λέγομεν τῇ τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα ὥσπερ χεὶρ αὐτοῦ τὰ πάντα δημιουργεῖ, φῶς ἀπὸ σκότους χωρίζει καὶ μετὰ τὸν ἀόρατον οὐρανὸν, τὸν φαινόμενον ἀπλώσας ἵνα τὰ ἄνω τοῖς τοῦ φωτὸς ἀγγέλοις οἰκηθῇ, τὰ δὲ κάτω ὑπὸ ἀνθρώπου. Ἅμα τοῖς δι' αὐτὸν γενομένοις πᾶσι διοικήθη. διὰ γὰρ σὲ τὸν ἄνθρωπον, &c. recte hactenus de spiritu creato, quale est illud, *flabit spir. eius & fluent aqua*; & illud Amos Prophetæ, *Ego Dominus creans spiritum* Sic enim Cæsarius frater Greg. Nazianz. in resp. ad varias quæstiones, de Locis Scripturarum: & Theodoretus ac Gennad. & alij, ne omnes enumerem, interpretati sunt. p Turrian. loco citato in verba Græca hæc adnotat; *In Trinitate non est* κτίσις *nec* πλάσις *nec* ἢ μὲν *vt ait Greg. Nazianz. sed est vna eademque substantia cum tribus proprietatibus*, ingeniti, generationis & processionis. q super abyssū. r manu. s Hæc verba citat Beda de tēporū ratione c. 3; tom. 2. p. 48. * propter te. () tibi. t hucusq; Bed. u tibi ingrato.

ani:o

antè omnia & agnoscere & venerari debuistis, solum præ cæteris [y] ignoratis? *Sed & nunc ()* per idem *vos adhuc in intelligentiam* [z] eius *duco. Videtis etenim, quod omnia gignuntur ex aquis; aqua vero per vnigenitum ex initio facta est,* [a] *vnigeniti vero omnipotens Deus caput est, per quem tali ordine, (** vt *supra diximus) peruenitur ad patrem. Cum autem* [b] perueneritis, [c] agnoscite *hanc esse voluntatem eius, vt per aquas,* [d] *quæ primæ creaturæ sunt, denuò* [e] renascamini. *Qui enim regeneratus fuerit per aquam, bonis operib.* [f] repletus, *hæres efficitur eius, à quo in incorruptione regeneratus est. Propter quod paratis animis accedite quasi filij ad Patrem, vt peccata vestra diluantur, & causa eorum sola ignorantia fuisse probetur apud Deum. Nam si post agnitionem horum permanetis in incredulitate, vobis iam perditionis vestræ causa, & non ignorantiæ reputabitur. Nec* [g] putetis *quod etiamsi omnem pietatem* [h] colatis, *omnemque Iustitiam, baptismum vero non* [i] accipiatis, *spem* [k] possitis *habere apud Deum; immo* [l] *maiore pœna* digni eritis, *qui bona opera non bene* [m] operati estis. *Confertur enim meritum homini ex bonis gestis; sed si ita gerantur sicut Deus iubet. Deus ** *autem iussit omnem colentem se Baptismo consignari. Quod si* vos [n] renueritis, vt vestræ *voluntati magis quam Dei* obtemperetis, contrarij *sine dubio &* inimici estis *voluntati eius. Sed* dicitis *fortasse; Quid confert aquæ baptismus ad Dei cultum? Primò quidem, quia quod Deo placuit impletur. Secundò,* [o] *quia* [p] regeneratio *ex aquis & Deo; renato fragilitas prioris natiuitatis, quæ* vobis *per hominem facta est, amputatur; & ita demum peruenire* [q] poteritis *ad salutem. Aliter impossibile est. Sic enim nobis cum Sacramento verus Propheta testatus est, dicens,* Amen, Amen dico vobis, nisi quis denuò renatus fuerit ex aqua *viua*, non introibit in *regnum* [r] cœlorum. *Et ideo accelerate, Est enim in aquis istis* [s] misericordia

y ignorastis.
() eisdē viis.
z tuo.
* quo.
a Turrian. loco citato. Duriusculū est, & forma verborum nō ita sana est, vt est illud Apost. 1. Cor. 11. Christi autem caput Deus. Nec hoc Clementis est, Nec enim græcè legitur, sed pro eo est, τὰ πάντα τὸ ὕδωρ ποιεῖ, τὸ δὲ ὕδωρ ὑπὸ πνεύματος κινούμενον τὴν γένεσιν λαμβάνει, τὸ δὲ πνεῦμα ἀπὸ τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχει.
b perueneris.
c agnosces.
d Turrian. ibid. Melius est Græcè, nō enim sūt aut dicuntur, aquæ primæ creaturæ, sed initium generandi; hoc enim significat ὕδωρ προγεγονόν.
e renasceris.

f adimpletus. g putes. h colas. i accipias. k possis. l potius maiore pœna dignus eris. m operatur. * Matth.28. Ioan.3. n tu reniteris, & tuæ obtemperas contrarius. inimicus es, sed dices. o *Turrian. loco citato.* fortassè non vsquequaque verum esse videatur; Manet enim homo adhuc post Baptismum fragilis ad moriendum, & ad peccandū: Quomodo igitur amputatur per Bapt. fragilitas primę Natiuitatis? culpa igitur est interpretis, non enim græce dicit fragilitatem primæ Natiuitatis per Bapt. amputari, sed primam Natiuitatem ex concupiscentia &c. -- Sic itaque ait Clemens græcè, ἐξ ὕδατος ἀναγεννηθεὶς θεῷ τὴν ἐξ ἐπιθυμίας προτέραν σοῦ γενομένην ἀποτέμνει γένεσιν, καὶ οὕτως σωτηρίας τυχεῖν δύνῃ.
p regenerato -- tibi. q poteris r regna.
s misericordiæ quædam vis.

eius *quædam quæ*[t] *ex initio ferebatur super eas; & agnoscit eos qui baptizantur sub appellatione triplicis Sacramenti, & eripit eos de suppliciis futuris, quasi donum quoddam offerens Deo, animas per Baptismum consecratas. Confugite ergo ad aquas istas; solæ sunt enim, quæ possint vim futuri ignis extinguere. Ad quas qui moratur accedere, constat in eo adhuc infidelitatis Idolum permanere, & ab ipso prohiberi ad aquas properare, quæ salutem conferunt. Siue enim iustus siue* sit *iniustus, baptismus ei per omnia necessarius est. Iusto quidem, vt adimpleatur in eo perfectio, & regeneretur Deo; iniusto vero, vt peccatorum quæ gessit*[x] *remissio concedatur. Omnibus ergo festinandum est sine mora renasci Deo,*[y] & demum consignari ab Episcopo, id est septiformem[z] gratiam Spiritus Sancti percipere: *Quia incertus est vnusquisque exitus vitæ. Cum autem regeneratus*[a] fuerit *per aquam,* & postmodū septiformi Spiritus gratia ab Episcopo (vt memoratum est) confirmatus, quia[b] *aliter perfectus esse Christianus nequaquam poterit,* nec sedem habere inter perfectos, si non necessitate, sed incuria aut voluntate remanserit, (vt[c] à B. Petro accepimus, & cæteri sancti Apostoli, præcipiente Domino docuerunt) & demum *ex operibus bonis* ostendat *in se similitudinem eius, qui* eum[d] *genuit, patris.* Post hæc vero agnoscat *Deum* honorare. *Honor autem eius est, vt ita* viuat[e] *sicut ipse vult; vult* enim vnumquemque *ita viuere, vt homicidium & adulterium*[f] nesciat, *odium & auaritiam* fugiat, *iram, superbiam, iactantiam* respuat & execretur, *inuidiam quoque,* & *cætera* his *similia penitus* à se ducat *aliena. Est sanè propria quædam nostræ religionis obseruantia, quæ non tam imponitur hominibus, quam propriè ab vnoquoque Deum colente causa puritatis expetitur;* de *castimoniæ dico*[g] cautela, *cuius species multæ sunt. Sed primò vt obseruet vnusquisque, ne menstruatæ mulieri misceatur; hoc enim execrabile ducit Lex Dei. Quod* si[h] *Lex de his non admonuisset*[i] vos, *vt*[k] catuli *liben-*

t Huc pertinet, quod ait Cyrillus in Genesim, ab exordio significatam esse gratiā baptismi in eo quod Moyses scripsit, Spiritus D. ferebatur super aquas. *Turrian. ibidem.*
u iustus sis siue tibi.
x gessit in ignorantia.
y renasci Deo, quia incertus
z vide Siric. epist. 1. cap. 1.
a fueris per aquam ex operibus bonis ostende in te, &c.
b hoc cōmentum propugnāt pseudo-Vrbanus, epistol. 1. & pseudo Melchiad. epist. 2.
c sic legit Turrian. li. 5. pro epist. c. vlt. p. 471. idē tamen lib. 2. c. 18. legendū vult ex Codice Vaticano, *vt habeat quod à B. Petro accepimus.* &c.
d te genuit, agnouisti .n. Deum, honora patrem: honor. e viuas-- vult autem ita viuere. f nescias-- fugias-- respuas-- execreris inuidiam cæteraque à te ducas g causa. h etsi lex. i nos.
k leg. Canthari. Turr. lib. 5. pro epist. c. 1. p. 367. a. nos vt Cathari non libenter volueremur in stercore. Sic enim est in exemplari vetustissimo Biblioth. Vaticanæ, & in libero Florentinæ Biblioth. S. Marci. Idem p. seq. nos vt Cathari id est mundi. Tandem c. 24. dat Manassis; Etsi, inquit, hoc extremum in exemplari vetusto M.S. reperi, & alio loco probaueram, legendum tamen esse Canthari ex Græco exemplari didici. Sic enim est. Τί δὲ εἰ μὴ καὶ ὁ τοῦ θεοῦ θρησκεία τὰ καθαρεύειν αὐτῆς. ὑμᾶς ὡς αἱ κάνθαροι ἡδέως ἐκυλίεσθε, &c.

ter volueremur in stercore. Debemus aliquid amplius habere animalibus, vtpote [l] rationales *homines & cœlestium sensuum capaces, quibus* [m] summum *esse debet ab omni inquinamento cordis conscientiam custodire. Bonum est autem & puritati conueniens, etiam corpus aqua diluere. Bonum verò dico, non quasi principale illud in quo mens purificatur, sed* [n] *quòd sequela sit illius boni hoc in quo caro diluitur. Sic enim & Magister noster quosdam Pharisæorum & Scribarum, qui videbantur esse cæteris meliores, & à vulgo separati, increpabat, dicens eos hypocritas; quia ea solummodo quæ hominibus videbantur, purificabāt; corda vero, quæ solus Deus aspicit, inquinata relinquebant & sordida. Ad quosdam ergo ex ipsis non ad omnes dicebat;* Væ [o] vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia mundatis quod de foris est calicis & paropsidis, intus autem plena sunt sordibus. Pharisæe cæce, [p] *munda* prius quòd intus est; & quod de foris est erit mundum. *Vere enim, si mens mundetur luce scientiæ, cum ipsa fuerit munda ac splendida; tunc etiam eius qui de foris est hominis ipsa* [q] *necessariò curam gerit, id est carnis suæ, vt & ipsa purificetur. Vbi autem ista quæ de foris est purificatio carnis negligitur, certum est,* [r] *neque de puritate mentis ac munditia cordis curam geri. Ita ergo fit, vt is qui intrinsecus mundus est, mundetur sine dubio & extrinsecùs. Non semper autem is qui mundatur extrinsecus,* etiam intrinsecus *mundus est; videlicet cum agit hæc vt* [f] hominibus *placeat. Sed & illa species castimoniæ obseruanda est, vti ne passim & libidinis solius causa* cum *fœminis* [t] coëat quis, *sed posteritatis reparandæ gratia: quæ obseruantia cum etiam in nonnullis pecudib. inueniatur, pudoris est si non ab hominibus rationabilibus & Deum colentibus obseruetur.*

Ergo [u] *omnes peccauerunt & egent* auxilio *Dei.*

Propter [x] quod, charissimi, *sectamini* semper *charitatem*, & *æmulamini meliora* & *spiritualia*, & adiuuate vos inuicem, vt Deo semper in omnibus placere valeatis. Amen.

l rationabiles.
m summi studij esse.
n no. ab. t Lector Hemerobaptistam.
o Matth. 23.
p Ruffin. *mūda:* quod impostor ex vulg. vers. emendauit.
q imo sordidæ vestes cādidæ mentis esse vult indicia Hieron. epist. 4. idē, appetitis sordibus naturalem pulchritudinem turpare festinātem puellā, laudat epist. 7. vide epitaph. Paulæ cap. 7. & 10.
r ibi neque.
f etiā intrinsecus omnib. placeat.
t coëatur.
u Rom. 3. gloria.
x 1. Cor 12. 14. hic fine claudit epist. 2. Pseudo-Euaristus. vide sup. censuram Posseuini.

Iudicia Pontificiorum.

C*Aroli Bouij præf. in Constit Clem.* Certum est epist. Clem. nomine vulgatas, non esse eas quarum meminit Epiphanius in primo contra hæreses libro: in quo scribit laudari in iis epistolis vir-

ginitatem, atque omnes prophetas; ex eoque sumi argumentum contra Hebionem illos vituperantem. Quæ quidem in iis peruulgatis epistolis non legimus, leguntur autem in eis multa translata ex Itinerario, quæ illarum auctoritatem reddunt leuiorem: in quibus vnum de quotidiana lotione corporum, quasi ea ad mentis munditiem pertineat, est omnino non ferendum. Hebionitæ enim cum quotidianos Baptismos haberent, corruptis Clementis libris, Petrum fecerunt illorum Baptismorum auctorem, &c.

Guil. Estius in 4. Dist.7 §.13. Clemens, si tamen ille auctor.

Vide Bellarm. lib.2. de confirm. c.3. §. Primus, & c.7. §. iā vero &c.

CENSVRA.

Lib.5. pro epist. c.24. Hic cùm reum confitentem habeamus Turrianum, eius verba expendisse sufficiet. *Clementis* (inquit) *epistola* 4. *(excepto principio) tota est ex Sermone B. Petri, qui est in 6. libro recognit. paucis quibusdam additis*; falsum vero quod addit; *Clementem fecisse quod à nobis fieri solet, vt quæ alio loco & tempore, & aliis scripsimus, eisdem vtamur*, neutrum enim scriptum Clementis est. Falsum item quod sequitur, *Quamuis pauca quædam in epist* quam præ manibus habemus, *sint quæ à Clemente aliena videri poterant, partim vitio interpretis, partim artificio hæreticorum; numquam tamen Catholicos negare eam, aut de ea dubitare ausos*; diuersa enim pontificiorum Iudicia in contrarium protulimus. Æque falsum quod addit Turrian. *Etsi forte tota epistola ex libro 6. recognit. fit, tamen quia non est ille 6. liber cum reliquis ex editione Recognitionum quas Ruffinus interpretatus est, (gemina enim editio ferebatur, quod ipse idem Ruffinus testatur) idcirco huius epistolæ quartæ versionem non esse aßignatam Ruffino; Imo nullius interpretis nomen inscriptum habere.* Vtrumque enim planum fecimus, impostorem Semibarbarum Epistolarum 4. posteriorum non interpretem sed scriptorem fuisse: 2. eum ex Ruffini interpretatione quæcumque è Recognitionibus habet hausisse.

In hac epist. (ait ibid. Turrian. *sunt quoque vestigia ætatis eius qua scripta est, propria, & illi ætati qua scripta esse à Magdeburgensibus fingitur aduersa: vbi enim erant tempore Caroli gentiles inter quos Iulius & Iulianus habitabant? vbi Idololatria quam hic confutat? an erant illi inter Turcas? at isti, licet pagani sunt, non tamen idola colunt, neque statuas pro diis habent: an erant apud Indos? Ne id quidem, siquidem paulo ante ætatis nostræ memoriam ignoti erant.*

℞. In hac obseruatione tot fere numerare licet errata quot verba. Nam 1. non sequitur auctorem epistolæ eo tempore vixisse quo idololatria gentilium viguit; si, quos in epistola alloqui se finxit, ab idolorum cultu dehortatus est; Quid enim si totius Epistolæ argumentum pro libidine commentus est, vt antiquitatem verisimilius affectaret?

2. Gentiles nullos fuisse Carolo M. imperante, falsum est: demus enim Tartaros, Sinenses, Iaponenses, cæterosque Orientales qui ad nostra

nostra vsque tempora idola coluerunt, tunc temporis ab omni superstitioso cultu alienos fuisse, Annon certissimum est Danos, Suecos, Saxones, Borussos, Lituanos, Liuonos, Polonos, &c. illo ipso Caroli M. æuo horrendis idolomaniæ tenebris obsessos?

3. Absurde Turcas hodiernos paganis annumerat aduersarius; non enim omnes infideles pagani, sed soli gentiles, πολυθείας assertores, licet omnes pagani infidelibus accensendi sunt.

4. Ἀνιστορησίαν pudendam prodit, dum Turcas octauo seculo statuas pro Diis habuisse negat; fuerunt enim plurium Deorum & simulachrorum cultores, antequam Mahumetanam superstitionem (icto cum Saracenus fœdere) amplexi essent; quod non contigit ante A. D. 763. quo faucibus Caspiis effusi, circumuicinas regiones late populati sunt.

5. Nec simpliciter affirmabit Mahumetismi propugnatores ab omni idolorum adoratione fuisse semper alienos, quicumque in memoriam reuocauerit Germanum Constantinopolitanum scripsisse, ad sua tempora Saracenos λίθῳ ἀψύχῳ acclamationem in Eremo celebrasse &c. Legatur in actis 7. Synodi epist. Germani ad Thomam Claudiopolitanum &c.

6. Male asseuerat Turrianus Indos Caroli seculo ignotos: id enim, licet de Occidentalibus verissimum sit, de Orientalibus falsum esse nemo nescit: quos si ab omni idololatriæ labe puros vnquam fuisse credidit Iesuita, probare debuit, non sine teste supponere.

7. Fingamus denique, omnes Idololatriæ fibras, Caroli M. tempore, toto penitus orbe recisas; an eo nomine Magdeburgenses erroris arguendi sunt, quod epistolarum Decretalium effictorem Caroli contemporaneum fuisse scripserint? Non alio certe patrocinio subleuandi sunt quam ipsius qui eos impetiuit aduersarij: cum enim fateatur epistolam 4. Pseudo-Clementis maximâ ex parte è lib. 6. recognitionum translatam, constet autem recognitiones ante Origenis eos citantis tempora Clementi suppositas; non mirum si quæ consarcinator epistolarum è cœnosis istis lacunis hausit, priscæ illius ætatis vestigia ostentent, sint autem ætati ipsius haurientis aduersa.

Subdit Turrian. *Ad exemplum Theodoreti, qui quamuis Hebr. 2 χάριτι θεοῦ legi agnosceret χωρὶς θεοῦ (qua Lectione vtebantur Nestoriani) pie, teste OEcumenio, interpretatur, Sic ego non reprehendo quod quædam in hac epistola non recte hactenus legebantur, sed potius ad exemplum Ecclesiasticæ regulæ, quæ (secundum Hieronymi sententiam) in Nouo Testamento ad græci sermonis normam veritatem examinat; fontem exemplaris græci repeto, vt inde purum & liquidum hauriamus. Non dubito pie interpretatos, qui sic hactenus vt nunc est legebant; sed si fontem indicando assequor, vt in interpretando pie non sit deinceps laborandum, existimo boni potius consulendum esse quam reprehendendum.*

℞. Gratiam Iesuitæ ob præmonstratam laborantibus facem, haberi æquissimum censemus; idcirco quoties eum fide bona egisse constabit, laudem debitam non subtrahemus.

Idem loco citato. *Illud adnotabo, quia indicia epistolæ inuestigamus, quod in hoc Sacramento* (consignationis Episcopalis) *verbo confirmandi vsus est Clemens in hac epistola; & eodem vsus est lib. 3. Constit. Apost. & vsq; in hodiernum diem omnes Ecclesiæ Occidentis, Sacramentum confirmationis vulgo sic vocant: hoc vestigium nominis odorem præbet ætatis illius Apostolicæ, vnde institutio consuetudinis Ecclesiarum & consignatio epistolæ descendit.*

℞. Notabit vero Lector nullo modo sequi, eum qui Clementi Decretales supposuit, (si modo voce à constitutionum scriptore vsurpata vsus est) eodem cum illo seculo vixisse; alioqui si quicumque easdem voces scriptis suis inserunt, eiusdem ætatis odorē præbeant; quis Turrianum, in cuius lucubrationibus confirmationis mentio, Clementini illius seculi odorem referre negare audeat? Tria præterea obseruanda sunt; 1. à Clemente nec Decretales nec Constitutiones scriptas esse. 2. Constitutionum scriptorem cum epistolarum artifice conuenire verbis, ab eodemque discrepare sententiis: ille enim lib. 3. c. 17. *μύρον ὁμολογίας βεβαίωσιν*; hic vero consignationem Sacerdotalem baptismatis ipsius perfectionem & confirmationem vocat: quo dogmate non Apostolici, sed corruptissimi seculi odorem præbet. 3. Confirmationis ritum à Pontificiis hodie obseruatum, ab Apostolica traditione minime fluxisse.

Binius in Notis ex Turriano. Hæc conclusio (ergo omnes pecc.) *calumniose reprehenditur ab hæreticis; ita enim S. Clemens argumentatur. Si ratio naturalis, & lex colendi Deum non sufficit ad obseruandam hanc speciem castitatis, quam pecudes sine ratione ex lege solo naturæ instinctu seruant, & ita mutabiles sunt homines; sequitur omnes esse peccatores, & auxilio Dei egere ad bene viuendum. Quo nihil verius, nihil subtilius, nec ad rem accommodatius dici potuit.*

℞. Calumniosè calumniæ Magdeburgicos arguunt aduersarij, quorum argumento nihil cum pseudo-Clementis paralogismo commune est: quandoquidem tantum abest, vt legem, rationemque naturalem non sufficere ad obseruandam castitatem externam censeat; vt nihil amplius ad conuersionem hominis requirat præter reuelationem veritatis: non itaque agnouit legis in carne *ἀδυναμίαν*, sed potentiam bona quæque exequendi in homine per legis prædicationem illuminato. Hoc igitur argumento pugnat *ὑποβολεύς*; *Obseruare castimoniam necessarium est non continentibus, siquidem ignominiosum est non obseruare. Ergo omnes peccauerunt, & egent auxilio Dei.* Quo nihil infirmius, nihil absurdius, nihil à re proposita alienius dici potuit.

CLEMEN-

CLEMENTIS PAPÆ
Epistola V.

Dilectissimis fratribus & condiscipulis, Hierosolymis cum charissimo fratre Iacobo coepiscopo habitantibus, Clemens Episcopus.

OMMVNIS vita, fratres, [a] omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum eorumque discipulorum imitari volunt. *Communis* [b] *enim vsus omnium quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit; sed per iniquitatem alius hoc suum* [c] *esse* dixit; *& alius illud; & sic inter mortales diuisio facta est. Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia: in omnibus autem sunt sine dubio & coniuges: & sicut non potest (inquit) diuidi aër, neque splendor solis: ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum, diuidi debere, sed habenda esse communia.*

Vnde & Dominus per Prophetam loquitur dicens; [d] *Ecce quã bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum.* Istius enim consuetudinis more retento, etiam Apostoli, eorumque discipuli (vt prædictum est) vnà nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Vnde (vt bene nostis) *erat* [e] *multitudinis eorum cor vnum & anima vna; nec quisquam eorum* aut nostrum de his *quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis* & nobis *erant communia,* [f] *nec quisquam egens erat inter* nos. Omnes autem qui domos vel agros possidebant, vendebant eos, & *pretia eorum* & reliquas res quas habebant, *afferebant*, ponentes *ante pedes Apostolorum*, sicut nobiscum quidam vestrum cognouerunt & viderunt; & *diuidebantur singulis prout cuique opus erat.* [g] Ananias autem vir austerus, & Sapphira vxor eius, qui mentiti sunt Apostolis de pretio [h] *agrorum suorum* quos vendiderant, nobis præsen-

[a] hoc nemo pótificiorum fatetur, ex professo refutat Bellarm. de bonis operib. in partic. lib. 3. c. 11.
[b] verba Faustiniani ethnici lib. 10. recognit. p. 105. a.
[c] dicit esse.
[d] Psal. 132.
[e] Act. 4. multit. credentium.
[f] ibid. vers. 34
[g] Init. cap. 5.
[h] agri non agrorum meminit Lucas.

tibus [i] in conſpectu omnium circumſtantium à conſpectu Apoſtolorum, propter peccatũ eorum, & mendacium quod fecerunt, mortui delati ſunt ambo: cæteraque quę de talibus cognouimus & vidimus, nec recordatione, nec demonſtratione digna ſunt.

Quapropter hæc vobis cauenda mandamus, & doctrinis & exemplis Apoſtolorum obedire præcipimus; quia hi qui mandata eorum poſtponunt, non ſolum rei ſed extorres fiunt. Quæ non ſolum vobis cauenda, ſed & omnibus prædicanda ſunt. Relatum eſt etiam nobis, quod quidam in veſtris partibus commorantes, aduerſantur ſanis doctrinis; & (prout eis videtur) non ſecundum *traditionem patris*, ſed iuxta ſenſum ſuum docere videntur.

Multas [l] enim quidam (*vt* audiuimus) veſtrarum partium, ſecundum ingenium hominum, *ex his quæ legunt veriſimilitudines capiunt: & ideo diligenter obſeruandum eſt, vt lex Dei cum legitur, non ſecundum* [m] propriam *ingenij intelligentiam legatur* vel doceatur. *Sunt enim multa verba in Scripturis diuinis, quæ poſſunt trahi ad* eum [n] *ſenſum, quem vnuſquiſque ſponte præſumpſit*; [o] ſed *fieri non oportet. Non enim ſenſum, quem extrinſecus* [p] adulteretis, *alienum & extraneum* debetis *quærere*; aut quomodo ipſum *ſcripturarum auctoritate* confirmetis; *ſed ex ipſis Scripturis ſenſum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam diſcere Scripturarum, qui eam à maioribus ſecundum veritatem ſibi traditam* ſeruauit [q], *vt & ipſe poſſit ea quæ rectè ſuſcepit competenter aſſerere. Cum enim ex diuinis Scripturis integram quis & firmam regulam veritatis ſuſceperit, abſurdum non erit ſi aliquid etiam ex eruditione communi ac* [r] *liberalibus ſtudiis, quæ forte in pueritia attigit, ad aſſertionem veri dogmatis conferat: ita tamen vt vbi vera didicit, falſa & ſimulata declinet.* [ſ]

Incertum eſt enim etiam iuuenibus vitæ tempus, ſenibus au-

i Ananias diuino iudicio ſublatus eſt A.D. 34. Tiberij 18. teſte Baronio §. 269. A.D. 36. Paulus vocatus A. D. 41. Cornelius primitiæ gentiũ bapt. initiatus: A. demũ 44. Petrus Romam profectus eſt: Quomodo igitur præſente Clemente, qui nondum Chriſtianę fidei nomẽ dederat A. 41. mortuus delatus eſt Ananias? Certe ſi fides recognitionũ libris, quos deflorauit impoſtor, habenda ſit, non Ananiæ ſolum obitũ, ſed Pauli Corneliique cõuerſionem priuſquã Clemens vel Romã migraret vel ſaltẽ Petrum Cæſareæ conueniret cõtigiſſe, fateatur neceſſe eſt. Vide recognit. lib. 1. p. 18. a. & lib. 10. p. 116. b.

k traditiones patrum. l verba Petri Recognit. lib. 10. p. 113. b. Multas vt video ingenioſi homines, ex his &c. Turrian. lib. 3. pro epiſt. cap. 13. & lib 4. præf. ſic legit: ſenſum ſuum docere videntur; & ideo diligenter obſeruandum, &c.

m proprij. n ſuum ſenſum quem ſibi. o quod fieri. p attuleris--debes, quem ex ſcript. auctorit. confirmes. Turrian. ex Cod. Vatican. & Florentino legit, non enim ſenſum extrinſecus ab alteris. q ſeruat. r ac de lib.

ſ Sequentia non cohærent: omiſit enim impoſtor lin. 5. quæ conſequentiæ rationem planiſſimam reddunt.

tem

tem iam nec incertum est: non enim dubitatur quin quantumcumque est quod putatur superesse, breue sit. Et ideò, tam iuuenes quam senes, oportet de conuersione & pœnitentia valdè esse solicitos, & satagere vt de reliquo orment animam suam ornamentis dignissimis, id est dogmatibus veritatis, decore pudicitiæ, splendore iustitiæ, candore pietatis, alijsq; omnibus, quibus comptam esse decet rationabilem mentem.

Vnde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes & Scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis implere satagetis. [t]Et cum oratione assidua Dei gratiam obtinere merueritis, tunc sine suspicione mali [u] *interitus* vota possint celebrari festiua. [x] *Deus* autem *pacis sit cum omnibus vobis. Amen.*

t forte *vt.*
u inter vos.
x 2. Cor.13. vers.11.& 13.

Iudicia Pontificiorum.

CHristian. Massæus Chron. lib. 9. p. 114. Est infœlicis Nicolai, aut alicuius sectatorum eius, quos inter primos hæreticos legimus, &c.

Bellarm. de bonis operib. in partic. lib. 3. c. 11. Initio Epistolæ fingitur Clemens Rom. Episcopus scribere fratribus habitantibus in Hierusalem cum Iacobo; At Iacobus obiit 7. annis ante Petrum, & Clemens non fuit Rom. Episc. nisi post Petrum, vt colligitur ex libro 5. Hieronymi de viris illustribus, & ex omnibus historicis qui res Ecclesiæ conscripserunt. Deinde laudat fictitius iste Clemens communionem vxorum; quod Nicolai potius hæresiarchæ quam S. Clementis dogma fuisse, extra controuersiam est. Denique totus hic locus de communione rerum & vxorum translatus est in hanc epistolam ex 10. libro Recognitionum, vbi ista secundum philosophiam Platonis dicuntur à Faustiniano Ethnico, & ab ipso S. Clemente refelluntur. Quis igitur credat, ea nunc à S. Clemente tradi Christianis, quæ ipse idem alibi ab Ethnicis disputata refutauit?

Hæc ad verbum describit Posseuinus in Apparatu, verbo Clemens p. 371. vide sup. censurâ Marsilij Patauini.

Idem de Script. Eccl. In Epist. 5. laudatur communitas rerum omnium, etiam vxorum; & totus hic locus desumptus est ex libro 10. Recognit. vbi hæc dicuntur à Faustiniano Ethnico, & à S Clemente refutantur: sed forte hæc irrepserunt, & in Codice Vaticano non inueniuntur.

CENSVRA.

Quandoquidem Bellarmini iudicio per omnia subscribimus: superest vt Turriani commenta explodamus. *Quinta* (inquit) *epistola*

Turrian. lib. 5. c. 24.

Clementis, etsi aliquantulum interpretationis Rufini ex libro 10 Recogni. in eam transcriptum; quia id paululum est, non habet Rufini nomen inscriptum: imo sine nomine interpretis fertur.

℞. Hæc omnia & friuola sunt, & falsitate laborant: pars enim epistolæ maxima è recognitionibus hausta; nec interpres eius quærendus, sed scriptor nigro theta notandus est.

Clausulam de vxorum communitate, *in vetusto exemplari bibliotheca Vaticana non esse*, idque *perspici posse ab iis qui voluerint oculis suis credere*, asserit aduersarius.

℞. Cum nobis vetustum illud exemplar inspicere non liceat, perspicere non possumus, an falsa fingat, an vero credenda asserat Turrianus. Hoc vnum scimus, siue extet, siue non extet in Manuscriptis Vaticanis Platonica de vxorum communitate sententia, à nemine hoc solo nomine posse pseudo-Clementem excusari.

Addit Iesuita: *Communem vitam cum non nitatur in hac epistola Clem. sed potius in Apostolica traditione, nihil referre ad conuincendos hæreticos, quod eam negent Clementis esse: non enim opus esse eis objicere huius epistola auctoritatem, tametsi magna sit, & grauis in Ecclesia.*

℞. Cum nec vita communis ab Apostolica traditione auctoritatem habeat, nec epistolæ auctoritas à Veteribus vnquam agnita sit, grauissimo Turrianum maximoque mendacio conscientiam onerasse oportet.

Subiungit idem, *Illud de communitate vxorum etsi appositum fuisse ab alio satis pateat ex exemplaribus Vaticano & Florentino S. Marci in quibus non hoc legitur, illam tamen adhuc coniecturam magnam esse, quod pars epistola, de communitate rerum secundum naturam, sumpta est à Clemente in epistola ex libro suo 10. Recognit. vbi hoc ipsum quoque de communitate vxorum ab iis qui libros illos corruperunt appositum est, & inde in epistolam translatum; tantam semper epistola huius in Ecclesia auctoritatem, tantam etiam Catholicorum modestiam, pietatem ac reuerentiam, vt numquam eius fidem ne tantillum quidem hac adspersa macula imminuere potuerit.*

℞. De manuscriptis Vaticano & Florentino cum non sint ad manus, pronuntiare nihil possumus. Cætera falsissima esse constat: 1. Nulla huius epistolæ in Ecclesia Veteri auctoritas esse potuit, cum scripta sit circa A. D. 800. vel post. 2. Nullus ei inter Pontificios auctoritatem detulit, nisi qui vel ἀκρισίᾳ vel nimia facilitate laborauit. 3. Clausulam de vxorum communitate aliunde in libro 10. Recognit. appositam non esse docet thesis ipsa quam propugnandam susceperat Faustinianus, scilicet, *omnia esse indifferentia homicidium, adulterium, furtum*, &c. hanc vero thesim probat hoc axiomate, *vsum omnium quæcumque in mundo sunt communem omnibus esse debere*; quod confirmat Plato asserens, omnia amicorum communia, opes, vxores &c.

ÆNA-

ANACLETI PAPÆ Epist. I.

Anacletus, [a] seruus Christi *Iesu*, *in sede Apostolica Domino seruiens, Episcopis omnibus & cæteris cunctis fidelibus*, qui coæqualem nobiscum sortiti sunt fidem, [b] Gratia vobis & pax *atque consolatio* multiplicentur *à Domino in secula*. a 2. Pet. 1. b 1. Pet. 1.

ENEDICTVS Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui secundum magnam *misericordiam suam regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis in hæreditatem incorruptibilem & incontaminatam, & immarcessibilem, conseruatam in cœlis in vobis, qui in virtute Dei custodimini per fidem in salutem paratam reuelari in tempore nouissimo, in quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus, vt probatio vestræ fidei multo pretiosior* sit *auro quod per ignem probatur*; si tamen in tribulationibus experti probati inueniamini. *Patientes estote*, [c] dilectissimi; quia [d] *patientia probationem* operatur, *probatio vero spem, spes autem non confundit.* [e] *Ecce Agricola expectat pretiosum fructum terræ; patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinum* Si Agricolæ hæc patienter ferunt pro temporalibus fructibus, quantò magis *vos* pro æternis patientes esse debetis? [f] *Estote* ergò *patientes, & confirmate corda vestra*, vt aduenienté iudice Christo, læti & probati esse valeatis. [g] *Nolite ingemiscere in alterutrum vt non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite*, charissimi, *laboris & patientiæ Prophetas qui locuti in nomine Domini sunt.* [h] *En beatificamus qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors & miserator Dominus est.*

c Iacob. 5. d Rom. 5. e Iacob. 5. f Ibid. g Ibid. h ecce. i vestros.

Tribulationes vestras audiuimus, fratres, tam per [i] nostros quam per aliorum *Apocrisarios*; [k] super quibus valde dolemus, vobisque compatimur, & auxilium

k vox in Ecclesia Occident. recepta circa A. D. 590.

ferre, prout ipse largitus fuerit qui pro nobis non solum tribulatus, sed etiam passus est, parati sumus. *Nolite* [l] *mirari, charissimi,* qui persecutiones patimini, *quasi noui vobis aliquid contingat: sed communicantes Christi passionibus gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius spiritus super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur* [m] quasi *homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Christianus non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine; quoniam tempus est vt incipiat iudicium à domo Dei. Si autem à nobis primum, quis finis eorum qui non credunt Dei Euangelio? Et si vix iustus saluabitur, impius & peccator vbi parebunt? Itaque & hi qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fideli creatori* [n] commendant *animas suas in benefactis.*

Nam (vt ait B. Clemens antecessor noster) [o] *similis est omnis Ecclesiæ status naui magnæ, quæ per vndosum Pelagus diuersis è locis & regionibus viros portat ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis* auctor *huius, Dominus ipse Omnipotens Deus: gubernator vero sit Christus: tum deinde Proretæ officium Episcopus impleat: Presbyteri nautarum, Diaconi dispensatorum locum teneant: hi qui catechizant nautologis conferantur, Epibatis autem totius fraternitatis multitudo sit similis: Ipsum quoque mare hic mundus habeatur: Ventorum* [p] *varietates & turbinum, diuersis tentationibus conferantur: persecutiones, tribulationes* [q] siue *pericula, fluctibus exæquentur: Terreni vero spiritus, qui vel de torrentibus vel de conuallibus spirant, Pseudo-prophetarum & seductorum seu prauæ doctrinæ verba* [r] doceantur: *Promontoria vero & loca confragosa, hi qui in potestatibus seculi sunt Iudices, &* [s] qui *pericula* nominantur ac *mortes: Bithalassa vero loca, quæ duplicibus vndæ fallacis æstibus verberantur, dubiis mente, & de repromissionum veritate nutantibus conferantur, atque his qui irrationabili fidem nostram ratione discutiunt: Hypocritæ verò & dolosi piratis similes habeantur: Iam verò rapidus vortex & Tartarea Charybdis, & saxis illisa naufragia, ac mortiferæ submersiones, quid aliud æstimanda sunt quam peccata? Restat igitur, vt hæc nauis cursu prospero tuta, possit portum desideratæ vrbis intrare, & ita Deo precem fundere,* [t] vt *nauigantes mereantur audiri.*

l 1. Pet. 4.
m vt.
n commendent.
o verba pseudo-Clem. epist. 1. Ruffino interp.
p ventorum vero.
q & peric.
r dicantur.
s minantur &c.
t fundere nauig. vt &c.

diri. Audimus, fratres, quod quidam [u] *detrahunt* & accusant *Sacerdotes* Dei, cupientes eos damnari; non intelligentes forsitan quod iniuria [x] Sacerdotum *ad Christum pertinet, cuius vice funguntur.* Nec hoc aspiciunt, quod [y] *B. Petrus princeps Apostolorum instructor noster* ait, *Deponentes* [z] *igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & inuidias, & omnes detractiones, sicut modo geniti infantes, rationabiles, sine dolo, lac cõcupiscite, vt in eo crescatis* [a] ad *salutem.* Et Dominus per Prophetam inquit, [b] *Qui vult vitam diligere, & videre dies bonos, coërceat linguam suam à malo, & labia eius ne loquantur dolum,* &c. Qui autem ista transgrediuntur, profecto transgressores legis Dei, & contemptores atque inobedientes eius pręceptis existunt. Vnde & B. Iacobus Apostolus ait, Si diligitis proximos sicut vos ipsos, [c] *bene facitis: Si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti à lege quasi transgressores, &c.* Et B. prædecessor noster Clemens, vir Apostolicus, & Spiritu Dei plenus, [d] vna cum reliquis sanctis collegis suis statuit, dicens: Accusandi vel [e] testificandi *licentia denegetur his qui Christianæ religionis & nominis dignitatem,* & suę legis vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita *neglexerint.* Transgressores [f] enim sponte legis suæ, *eiusque* violatores, & *recedentes,* Apostatæ nominantur. Omnis enim Apostata refutandus est ante reuersionem suam, non in accusatione recte agentium, aut testimonio suscipiendus: Quia [g] *vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis.* [h] *Quicumque autem,* vt ait Apostolus Iacobus, *totam legem seruauerit,* offenderit [i] *autem in vno, factus est omnium reus. Qui enim dixit Non mœchaberis, dixit & Non occides. Quod si nõ mœchaberis,* occidas [k] *autem, factus es transgressor legis. Sic loquimini, & sic facite, sicut per legem libertatis incipiẽtes iudicari. Iudicium enim sine misericordia* fiet *illi qui non fecit misericordiam Superexaltat autem misericordia iudicium;* & Dominus ait [l], *Nolo mortem* peccatoris, *sed vt conuertatur & viuat:* & multa talia horumque similia. [m] *Nemo enim* (inquit

u N. phras.
x his verbis per singulas fere epist. vtitur impostor. ex pseudo-Greg. epist. 32. li. 12.
y vide sup. eãdem phrasim in epist. 2. & 3. Pseudo-Clem.
z 1. Pet. 2.
a in salut.
b Psal. 33.
c *Sic leg. Iacob. 2.* Si tamẽ legem perficitis regalem secundũ scripturas Diliges proximũ tuum sicut teipsum, &c.
d Turrian. lib. 1. pro epist. c. 16. & 22. legit *B. Apostoli ac predec.* ex Codd. Vatic. S. Marci & Florent.
e Verba Aniani in constit. 1. tit. 7. lib. 16. Cod. Theodos. vt testandi licẽtia &c. vide pseudo-Eutych epist. 2. & pseudo-Felic. 2. epist. 1. c. 9.
f non probatur negligentibus relig. testificandi licẽtiam denegãdam, ex eo quod legis transgressor Apostata dicatur.
g Iac. 1.
h Iacob. 2.
i offendat.
k occides.
l Ezech. 33. hic locus vt & præcedens ac subsequens, non probant Apostatas ab accusatione submouendos: quidlibet ex quolibet probare impostori solemne est.
m Rom. 14. hic omissa linea.

Apoſtolus) *noſtrum ſibi viuit, & nemo ſibi moritur. Siue ergo viuimus, ſiue morimur, Domini ſumus. In hoc enim Chriſtus mortuus eſt, & reuixit, vt & viuorum & mortuorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu, quare ſpernis fratrem tuum? omnes enim ſtabimus ante Tribunal* [n] Dei. *Scriptum eſt enim; Viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo. Itaque vnuſquiſque noſtrum pro ſe rationem reddet Deo. Non ergo amplius inuicem iudicemus, ſed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel ſcandalum.* Scimus enim, quia [o] *multum derogatio præualet, quando derogator creditur fide dignus.* Ideo fratres, *variis* [p] detractionibus & accuſationibus *non* oportet *labefactari* iudices & Primates Eccleſiæ, *ſed magis* Apoſtolorum & Doctorum *regulis* informari & roborari.

Vnde [q] *iuſtum eſt omnes in vniuerſo Romanorum orbe Doctores legis, ea quæ legis ſunt* recte *ſapere* & operari; *& non* regulas naſcentis Eccleſiæ confundere, aut *fidem*, aut doctrinam Apoſtolorum *variis maculare doctrinis*, nec fratres infeſtare. *Si* [r] autem omnia in hoc ſeculo vindicata eſſent, *locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis* [s] enim *ad beneficia laborat impendiis, qui ſolem certat facibus adiuuare.* [t] Ideò ſi aliquis putat, ſe Deo in hoc placere, quod ſeruos ſuos accuſat, & vt meliores fiant dicit ſe hoc agere, in vanum laborat, & plus inuidiæ ſtimulis agitatur quam charitatis.

Quoniam [u] *gratiæ plenitudo adiectione non indiget, nec vlla requirit commendationis augmenta.*

Erit ergo Doctoris [x] *conſcientia ſua: & ſi quando incertis temporum flatibus opponuntur, ſuſtinent mala quæ ſeculis magis ſunt adſcribenda quam meritis.*

Datam [y] enim ſcimus *Satanæ poteſtatem vt ſeruos Chriſti cribraret; vt quod de Tritico inueniri poſſet, horreis* [z] ingereretur; & *quod de paleis, ad ignium alimenta tranſiret. Ad vos ſpecialiter dictum eſt*, Nolite timere, puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. *Venit inter vos gladius perfidorum*, [a] vt *marcida Eccleſiæ membra reſecaret, & ad cæleſtem gloriam ſana perduceret.* [b] Q*uos habeat Chri-*

n Chriſti.
o his verbis vſus pſeudo-Felix 2. epiſtol. 1. c. ſunt autem Sozomeni s *vel potius Caſſiodori hiſt. tripert. lib. 3. c. 8.*
p verba Damaſi in epiſt. ad Epiſc. Illyrici quam Theodoret. lib. 2. c. 22. Sozom. lib. 6. c. 22. *variis doctrinis non decet labefactari ſed magis patrũ noſtrorum corroborari ſententiis, vnde &c.*
q Hæc ead. Damaſi verba vſurpat pſeudo-Teleſphorus.
r verba Ennod. epiſt. 19. lib. 2. *Quod ſi veritate ſubſiſteret locum,* &c. ead. habet pſeudo-Alex. epiſt 1.
ſ eiuſd. epiſt. 22. lib. 2.
t adiuuare. Gratiæ plenit. &c.
u Ibid.
x eiuſd. dict. 9. pag. 279 *erigit doctos cõſciẽtia*, &c. Turrian. lib. 3. pro epiſt. c. 15. diuerſam fugit lectionẽ Cod. Vatican. [illegible] *erigit Doctores* &c. *quæ Sanctis magis ſunt adſcribenda quam Male meritis.*
y eiuſd. verba, epiſt. 14. lib. 2. z iungeretur. a qui. b quot.

ſtus mi-

stus mililites, certamen ostendit. Qui triumphum mereantur, per bella[c] cognoscuntur.

c cognoscitur.

Scimus autem multos ob id infestare doctores, vt eos perdant, & proprię voluntatis placita adimpleant. Non propterea tamen Doctores (in quantum vires suppetunt) à recta æmulatione & bona[d] intentione recedere debent: Scientes quia[e] *Beati persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

d institutione.

e Matth. 5. Christus persecutionem passos beatos pronuntiat, nō iubet Beatos persecutionem pati.

Nihil autem illo est pastore miserius, qui luporum laudibus gloriatur: quibus si placere voluerit, atque ab his amari delegerit, erit hinc ouibus magna pernicies. Nullus ergo pastorum placere lupis, & gregibus ouium potest.

Perdit[f] enim *laboris memoriam mens terrenis obligata carceribus. Sicut*[g] *artium in suo*[h] quoque *opere inuenitur mater instantia, ita nouerca eruditionis est negligentia.* Nullus ergo præiudicium alteri faciat; neque quod sibi fieri non vult exerceat.

f verba Ennod. dict. 8. p. 271.

g eiusd. dict. 11. p. 280.

h quæque.

[i] *Nemo dictum de aliquo* inueniat, *quod in eius actibus non agnoscat. Ego*[k] autem *labefactatam, non solum quietem meam sed & salutem, inimicorum valetudine, & rumorum procellis agnosco. Potens est Diuinitas*[l] immensa *tempestatis incerta bono serenitatis amouere.*

i verba Ennod. epist. 9. li. 4. *inueniet.*

k idem epist. 24. libri eiusdem.

l immensæ.

Et quid aliud[m] *Christus passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum*; & Apostoli passi sunt, sequentes eius exemplum, &[n] reliqui Patres, nisi vt sequamur tam doctrinam eorum quam & exemplum, & patiamur aduersa pro Christo, & cum Patribus atque cum fratribus crucem portemus, eorumque tribulationibus compatiamur, vt Christi veri discipuli inueniamur, qui dixit, Qui[o] *vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me,* & reliqua?

m 1. Pet. 2.

n quos Patres præter Apostolos agnouit, Anacletus Petri discipulus?

o Matt. 16.

Præsumptio[p] *est, si Dominorum beneficia famuli non sequantur. Obsequium* ergo *æstimādum puto quod pariturus impendo.*

p verba Ennodij epist. 8. lib. 4.

Quid est enim quod[q] *plus creditur filij vocabulum valere, quam obsequium; & non quæritur, quid in amoris lance promoueas, sed quale ad præiudicium æstimanti nomen*[r] apponas, *cum apud prudentes frustrà sobolem dicimus, nisi* exhibeas[s] *quod vocatur?*

q eiusd. epist. 4. eiusd. libri quando plus.

r opponas.

s exhibet.

Ego [t] vero *nolo errore meo alienas culpas aſſerere, vt factum quod doleo admiſiſſe conuincar.*

Odiſti, [u] inquit Dominus per Prophetam, *omnes operantes iniquitatem, perdes loquentes mendacium. Virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus. Ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ introibo in domum tuam, adorabo*que [x] in templo ſancto tuo *in timore tuo Domine; deduc me in iuſtitia tua propter inimicos meos; dirige ante faciem meam viam tuam. Non eſt enim in ore eorum rectum, interiora eorum inſidiæ. Sepulcrum patens guttur eorum, linguam ſuam leuificant. Condemna eos, Deus; decidant à conſiliis ſuis, iuxta multitudinem ſcelerum eorum expelle eos, quoniam prouocarunt te. Et lætentur omnes qui ſperant in te, in* [y] *æternum laudabunt. Et protege eos, & lætabuntur in te qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iuſto. Domine, vt* [z] haſta *placabilitatis coronabis eum.*

Deo enim [a] *ſacrificantes perfectè* non debent vexari, ſed *portari, conſolari*, atque ab omnibus *venerari.*

Ipſi autem quando Domino ſacrificant, non ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeant, vt Domino *perfectè in ſacratis Deo ſacrificare* locis probentur. Ait namque auctoritas legis diuinæ, Vide [b] *ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed in* loco *quem elegerit Dominus* Deus tuus.

Epiſcopus Deo ſacrificans teſtes (vt præfixum eſt) ſecum habeat, & plures quam alius Sacerdos. Sicut enim [c] maioris honoris gradu fruitur, ſic maioris teſtimonij incremento indiget. In ſolennioribus quippe diebus, [d] aut ſeptem, aut quinque, aut tres Diaconos, qui [e] eius oculi dicuntur, & Subdiaconos atque reliquos miniſtros ſecum habeat, qui ſacris induti veſtimentis in fronte & à tergo, & presbyteri è regione, dextra læuaque, contrito corde, & humiliato ſpiritu ac [f] prono ſtent vultu, cuſtodientes eum à maleuolis hominibus, & conſenſum eius præbeant ſacrificio. Peracta autem conſecratione, [g] omnes communicent qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus.

t eiuſd. epiſt. 19. eiuſd. libri
u Pſal. 5. ſecundum Hieron. verſion. quam bis terve corrupit impoſtor.
x Hieron. & vulg. ad templū S. tuum.
y Hieron. perpetuum.
z ſcuto placab.
a nota phraſ. pſeudo-Iſidori.
b Deut. 12. Ait etiam auctoritas legis diuinæ Ioan. 4. *veniet hora quando neque in monte hoc, neque Hieroſolymis adorabitis patrem.* Quem ſub Nouo Teſtamēto locum elegit Dominus? diſtingue tempora, impoſtor, & ſomnia tua concident.
c iure Eccleſiaſtico ſcil.
d Cornelij ſeculo 7. tantum fuerent Diaconi Roman. Eccl. Euſeb. li. 6. c. 35.
e à Pſeudo-Clem. ſcil. epiſt. 1 à pſeudo Euariſt. epiſt. 1. Vide & pſeudo-Lucium epiſt vnica: vide conſtit. lib. 2. c. 44.
f vide pſeudo Anaſtaſ. 1 epiſt. 11
g Concil. Antioch. can. 2. Can. Apoſt 9 ſec. diſt. Dionyſ. *certum eſt* (inquit Bell. de Miſſa li. 2. c. 10.) *decreta iſta, quæ ſine dubio non diuini ſed humani iuris erant, ſi ad populum pertinebant, progreſſu temporis abrogata fuiſſe.*

Sic

Sic enim Apostoli statuerunt, & S. Romana tenet Ecclesia. [h] *Seruite*, inquit Dominus per Prophetam Dauid, *in timore, & exultate cum tremore. Adorate pure, ne forte irascatur & pereatis de via.* Ille enim non perit de via qui recte graditur, & præcepta custodit Maiorum.

Doceri ergo omnes oportet, qui Domini sacerdotio funguntur, vt & cæteros instruant & sibi proficiant. Scriptum est autem, [i] *Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad Iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates*: & alibi, [k] *Populus autem sciens Deum suum, obtinebit & faciet, & docti in populo docebunt plurimos.* Ipsa enim veritas per se infert, & dicit [l] *Beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.* Ille [m] proculdubio scandalizatur in Deum, qui recte non docet, & qui eius scandalizat Episcopum vel Sacerdotem.

Impie [n] namque agentes, sunt *impij: neque intelligent omnes impij. Porro docti intelligent.*

Omnes [o] enim *inuicem humilitatem insinuate; quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Nolite* [p] (inquit Ioannes Apostolus) *omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo* [q] sunt; *quoniam pseudo-prophetæ exierunt in mundum.* & idem ipse alibi ait, [r] *Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanserit, quod ab initio audistis, & vos in filio & patre manebitis. Et hæc est repromissio, quam ipse pollicitus* [s] vobis *vitam æternam. Hæc scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et* vnctio *quam accepistis ab eo, maneat in vobis. Et non necesse habetis vt aliquis doceat vos; sed sicut vnctio eius docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium. Et sicut docuit vos; manete in eo. Et nunc, filioli, manete in eo, vt cum apparuerit habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in aduentu eius. Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam & omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est.* [t] *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus. Propter hoc mundus non nouit* [u] vos, *quia non nouit eum. Charissimi, nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus* [x] *cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum & iniquitatem facit, & peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit vt pec-*

h Psal. 2. vers. Hieron. à Ruffino notata.

i Dan. 12.

k Dan. 11.

l hęc non cohærent præced. Luc. 7.

m hanc ineptissimam scandalizati descriptionē repetit pseudo-Damas. epist. 4.

n hæc rursus non cohærēt, sunt autem Dan. 12. *impie agent impij nec* &c.

o iterum resticulam ex arena nectit impostor. an ideo humilitas sectanda quia impij impie agent? vide Iac. 4. 1. Pet. 5.

p 1. Ioan. 4.

q sint quoniam multi.

r 1. Ioan. 2.

s est nobis.

t 1. Ioan. 3.

u nos.

x quoniam cum.

cata tolleret, & peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet, non peccat; & omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum. Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit peccatum, ex Diabolo est; quoniam ab initio Diabolus peccat. In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera Diaboli. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit; quoniam semen ipsius in eo manet; & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est. In hoc manifesti sunt filij Dei & filij Diaboli. Omnis qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum. Quoniam hæc est annuntiatio quam audistis ab initio, vt diligamus alterutrum. Non sicut Cain, qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum: Et propter [y] hoc *occidit eum, quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iusta. Nolite mirari, fratres, si vos odit mundus. Nos scimus* [z] quia *translati sumus de morte ad vitam,* quia *diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida, non habet vitam æternam in* [a] se *manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum* [b] necessitatem *habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus, & in conspectu eius* [c] suademus cordi nostro. *Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, maior est Deus corde nostro, & nouit omnia. Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius, vt credamus in nomine filij eius Iesu Christi,* [d] vt *diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius, in illo manet, & ipse in eo. Et in hoc scimus, quoniam manet in nobis, de spiritu quem dedit nobis.*

Et [e] *sicut Deus Creator, qui hominem ad similitudinem suam creauit, est charitas, est bonus,* [f] *iustus, patiens atque mitis,* [g] *& misericors, & cætera Sanctarum virtutum insignia quæ de eo leguntur; ita homo creatus est vt charitatem haberet, vt bonus esset & iustus, vt patiens atque mitis, mundus & misericors foret. Quas virtutes quantò plus quisque in seipso habet, tanto*

y quid occidit.
z quoniam.
a Ital. & vulg. semetipso.
b necesse.
c vulg. suadebimus corda nostra.
d Ital. & vulg. & dilig.
e verba Ambrosij lib. de dignitate hominis. cap. 3.
f bonus & iustus.
g mundus & miser.

[h]propior *est Deo, &* [i] maior est, ac *sui conditoris gerit similitudinem. Si vero (quod absit) aliquis per deuia vitiorum, & diuortia criminum, ab hac nobilissima sui conditoris similitudine degener* [k] aberret, *tunc fiet de eo quod scriptum est;* [l] Et homo qui cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. *Qui maior honor potuit homini esse, quam vt ad similitudinem sui factoris conderetur, & eisdem virtutum vestimentis ornaretur quibus & conditor? De quo legitur,* [m] Dominus regnauit, decorem indutus est, *id est omnium virtutum splendore, & totius bonitatis decore ornatus. Vel quod maius homini potest esse dedecus, aut infelicior miseria, quam vt hac similitudinis gloria sui conditoris amissa ad informem & irrationabilem brutorum iumentorum*que *similitudinem delabatur? Quapropter* [n] *quisque diligentius attendat primæ conditionis suæ excellentiam,* [o] *vt venerandam Sanctæ Trinitatis in seipso imaginem agnoscat, honorémque similitudinis Diuinæ ad* [p] quam *creatus est,* [q] nobilitatem *morum,* [r] executionem *virtutum,* dignitatem [s] *meritorum habere contendat; vt quando* apparuerit [t] *qualis sit, tunc similis ei appareat qui se mirabiliter ad similitudinem suam in primo Adam condidit, mirabiliúsque in secundo reformauit.*

Omnis ergo homo qui ad imaginem Dei factus est, illum debet imitari cuius ad imaginem conditus est; illius debet sequi vestigia qui eum ad imaginem sui condidit. Consiliarium verò ac protectorem meliorem reperire non poterit, quam illum qui eum ad imaginem sui condidit, qui eum pretioso sanguine suo redemit, & propter eum homo fieri non est dedignatus. Quem procul dubio inueniet, si in eum totam spem suam, iuxta Psalmistæ vocem, proiecerit. Ait namque, [u] *Projice super Dominum charitatem tuam, & ipse te enutriet,* nec *dabit in æternum fluctuationem iusto.* [x] *Omnis* enim *homo in sua causa deficiens, & in suis* hæsitans *consilijs, quærit sibi amicum fidelem, in cuius consiliis confidat qui in suis* diffidebat, *& talem fiduciam* habet *in illo vt omne secretum sui pectoris* & *pandat & aperiat.*

Quid [y] *dulcius* est, *quam* vt [z] *habeas illum cum quo omnia* [a] *possis loqui vt tecum?* Si ista cum hominibus fiunt, quan-

h propius est.
i & maiorem sui.
k oberrat.
l Psal. 48.
m Psal. 92.
n dilectissime quisque.
o & vener.
p quem.
q nobilitate.
r exercitio.
s dignitate.
t appareat.
u Psal. 54. interp. Hieron.
x verba epist. Elnegith. abbatissæ ad Bonifacium.
y Cicero de amicitia, & ex eo Martin. Bracar. de moribus.
z habere.
a audeas sic loqui &c.

to magis cum Deo hoc eſt agendum, qui [b] *omnes vult ſaluos fieri* & [c] *neminem perire?* Nam ſi veraciter Deum credimus, cumque diligimus vt debemus, & proximos ſicut noſmetipſos, in eum quoque totam ſpem proiecerimus noſtram, ipſe nos eripiet conſolabitur. Et *ſicut per* [d] *Angelum ſuum Abacuc prophetam cum* [e] prādio *in Lacum leonum ad Danielem vatem miſit, & [f] Philippum vnum de ſeptem diaconibus ad Eunuchum*; ita dabit nobis conſolationem & liberationem. Hæc ſectamini, chariſſimi, & nulli vnquam nocete; fratres eſtis, inuicem vos diligite, vt veri Domini diſcipuli effici mereamini. Nam [g] *qui rancida corda virorum inficit,* [h] malitiam *inter homines ſpargit*; & qui detrahit fratri ſuo, homicida eſt.

Et [i] *qui* [k] *abſtulerit, aliquid Patri vel matri, dicit* que *hoc peccatum non* eſſe, [l] *homicidæ particeps eſt. Pater* [m] *noſter ſine dubio Deus eſt qui nos creauit; mater* [n] vero *noſtra, Eccleſia, quæ nos in baptiſmo* [o] *ſpiritualiter regenerauit. Ergo qui Chriſti pecunias & Eccleſiæ* [p] rapit, aufert vel [q] fraudat, homicida eſt, atque [r] *homicida ante ſuſpectum* [ſ] *iuſti iudicis eſſe deputabitur.* [t] *Qui rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem* operatur: *qui autem pecuniam* vel res *Eccleſiæ abſtulerit*, [u] *ſacrilegium facit.*

Priuilegia [x] enim *Eccleſiarum* & Sacerdotum, Sancti Apoſtoli, iuſſu Saluatoris, *intemerata & inuiolata* [y] omnibus decreuerunt manere temporibus. Leges Eccleſiæ Apoſtolica firmamus auctoritate, & [z] *peregrina iudicia* ſubmouemus. Vnde & Dominus [a] mentionem faciens Loth, per Moſem loquitur, dicens, *ingreſſus es quidem (inquiunt) vt aduena, nunquid vt iudices?* Vnaquæque [b] prouincia, tam iuxta Eccleſiæ [c] quam iuxta ſeculi leges, ſuos debet iuſtos & non iniquos habere iudices, & non externos, [d] niſi Apoſtolicæ ſedis huius decreuerit auctoritas;

b 1.Tim.2.
c 2.Pet.3.
d vide eiuſdē Bangith Abbatiſſæ epiſt. ad Bonifaciū. Dan.14.
e prandiis.
f Act 8.
g Bangith. ibid.
h malitia, & inter omnes.
i verba Bonifacij Mogūt. epiſt.19. ad Ethibaldum.
k Prou.28. hunc locum citat Concil. Cariſſiac. cōgreg. A.D. 856. Pſeudo-Lucius epiſt. 1.
l hæc verba omittit Concil.
m hæc verba citat Hincmar. Dial. de ſtatu Eccl. Similia habes Can.51. Concil. Cabilon. 2. Concil. Mogunt. c.5. Aquiſgran. ſub Steph.5. cap. 114.
n vide Greg. lib.2. Indict. 10. epiſt.36.
o deeſt in Cōcil. Cariſſ. Hincmar. de ſtatu. Eccl. *quæ nos in baptiſterio regen.*

p lege *fraudabit vel rapiet.* q fraudatur. r atque Concil. ſ deeſt Hincmar. t Amico quippiam rapere furtum eſt Eccl. fraudare ſacrilegium eſt, Hieron. epiſt. 2. u Concil. Cariſſ. ſacril. facit, & vt ſacrilegus iudicandus eſt. x Hæc verba citat Hincmar. lib.55. cap.15. ſunt autem Bonifacij loco citato. y æuis, Hincmar. eius. z Peregrina iudicia vetuit omnium primus Gratianus conſtit. 10. tit.1. lib.9. Cod. Theodoſ. cuius verba imitatur impoſtor. vide & Cod. Inſt. lib.1. tit.3. conſt.32. a Dominus non locutus eſt verba citata ab impoſtore, ſed Moyſes à Domino inſpiratus verba Sodomitarum ſcripſit, Gen.19. b vnaque enim. c Eccleſiaſticas. d an Rom. ſedis auctoritas decernere poteſt quod fieri non debet?

ctoritas;

ctoritas; quatenus [e] quicumq; causam habuerit, apud suos iudices iudicetur, & non ad alienos, causa vagādi, stimulante proteruia suam despiciens patriam, transeat; sed ad [f] duodecim eiusdem Prouinciæ iudices, ad quorum iudicium omnes causæ ciuitatum referuntur, deferatur negotium. Si autem fuerit Ecclesiasticum, [g] apud Episcopos (interueniente Primate) *siquidem* maior causa fuerit: si vero minor, Metropolitano. Si vero fuerit seculare, [h] apud eiusdem ordinis viros, iudicio tamen Episcoporum; *cum Apostolus* [i] *priuatorum causas* magis Ecclesiis [k] *deferri, & ibidem* [l] sacerdotali iudicio *terminari* voluit.

Omnis [m] enim oppressus, libere Sacerdotum (si voluerit) appellet Iudicium, & à *nullo prohibeatur*, sed ab his fulciatur & liberetur.

Si autem [n] *difficiles causæ*, aut *maiora negotia* orta fuerint, ad maiorem sedem referantur. Et si illic facile discerni non poterunt, aut iustè terminari; vbi fuerit summorum congregata congregatio, [o] quæ per singulos annos bis fieri solet, & debet, iuste & Deo placite coram [p] *Patriarcha* aut *Primate* Ecclesiastico, & coram [q] *patricio* seculari iudicentur negotia in commune.

Quod [r] *si* difficiliores ortæ fuerint quæstiones, aut Episcoporum vel Maiorum iudicia, aut [s] *maiores causæ fuerint, ad sedem Apostolicam* (si appellatum fuerit) *referantur*. Quoniam Apostoli [t] hoc statuerunt iussione Saluatoris, vt maiores & difficiliores quæstiones semper ad sedem referantur Apostolicam, super [u] quam Christus vniuersam construxit Ecclesiam, dicente ipso ad B. principem Apostolorum Petrum, [x] *Tu es*, inquit, *Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: & reliqua.

e vide Cod. Theodos. lib. 2. tit. 1. cōstit. 2. 4. 6. Innocent. epist. 2. c. 3.
f 12. accusati episcopi iudices esse debere statuit Conc. 2. Carthag. cap. 10. Vide pseudo-Zephy. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Pelag. 2. epistol. 8.
g vide Concil Constantinop. c. 6. Chalced. c. 9.
h quam hoc conueniat Anacleti seculo indicet Lector.
i priuat. Christianorum.
k ad Ecclesias.
l nil tale voluit Paulus 1. Cor. 6. sed permiserunt Impp. Christiani. Cod. Theod. li. 16. tit. vl. imo. impostor. abutitur verbis Cōcil 3. Carthag. c. 9.
m hæc verba citat Coloniense Concil. congreg. A. D. 887. vide Cod. Iustin. lib. 1. tit. 4. constit. 8. & 9.
n vide Leon. epist. 84. c. 1. & 7.
o Can. Apost. 38. Synod. Nic. c. 5. Antioch. c. 20. Constantinop. c. 2. Chalced. c. 19. Leo epist. 4. c. 7. & 84. c. 7. &c.
p Tituli patriarcharum & Primatum non erant in vsu Ecclesiæ Anacleti seculo; vide Hieron. epist. 54.
q *multis seculis post Anacletum Patriciorum nomen pro Magistratibus vsurpatum fuit, inquit Ant. August in collect. Adrian 1. c. 19.*
r vide Vigil. epist. 2. ad finem.
s verba Innocent. epist. 2. c. 3.
t hoc falsum: nec statuerunt, nec iussione Saluatoris statuerunt.
u inepte *super Apost. sedem constructa* dicitur Ecclesia: est enim Apostolis à Domino sedes collata in Ecclesia, non Ecclesia in sede cōstructa. Sedes ornamentum Ecclesiæ est, non fundamentum, teste Optato lib. 2.
x Matth. 16.

Sit ergo, fratres, conſtantia veſtra aduerſus contentiones eorum qui aduerſa ſapiunt, & *non* [y] *quæ Dei ſunt ſapiunt*; & erit fortior petra conſtantia veſtra, ſicut ſcriptum eſt. [z] *Ne timueritis ab his*, neque *terreamini* [a] à facie eorum *qui* [b] *corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere. Quod* [c] autem *in aure auditis, prædicate* [d] in lumine; illum timentes, *qui poteſt animam & corpus* [e] occidere & [f] *mittere in gehennam.*

Fratres mei, *in carne* [g] *ambulantes non ſecundum carnem militamus. Arma enim militiæ noſtræ non carnalia, ſed potentia Deo, ad deſtructionem munitionum, conſilia deſtruentes, & omnem* [h] exaltationem *extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem* [i] cogitationem, & *in obſequium* [k] Chriſto *perducentes. De cætero,* [l] *fratres, confortamini in Domino, & in potentia* [m] fortitudinis *eius*, vt *pax* vobis multa & gratia *à Deo & Domino* noſtro *Ieſu Chriſto* miniſtretur. Amplectimur & oſculamur, ac ſi præſentes, charitatem veſtram, in [n] *vnitate ſpiritus, in vinculo pacis* & charitatis Chriſti.

Propter [o] *quod, chariſſimi,* [p] *expectantes ſatagite immaculati & inuiolati* [q] *inueniri in pace; & Domini noſtri longanimitatem ſalutem* [r] arbitramini, *ſicut & chariſſimus* [ſ] *frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis; ſicut & in omnibus Epiſtolis, loquens in eis de his;* [t] *in quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles deprauant, ſicut & cæteras Scripturas, ad ſuam* [u] *perditionem. Vos* ergo, *fratres, præſcientes cuſtodite ne inſipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate: creſcite verò in gratia & cognitione Domini* [x] *noſtri Ieſu Chriſti & Saluatoris.*

Vos [y] *autem, chariſſimi, memores eſtote verborum quæ prædicta ſunt ab Apoſtolis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dicebant vobis quoniam in nouiſſimo tempore venient illuſores, ſecundum deſideria ſua ambulantes in impietate. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes. Vos autem, chariſſimi, ſuperædificantes voſmetipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei, in Spiritu ſancto orantes, ipſos vos in dilectione Dei ſeruate, expectan-*

y Ibid.
z confundit impoſtor Euangeliſtarũ verba, Matth. 10. Luc. 12.
a phraſis ſcripturæ deſumpta ex Hieremiæ c. 1. & Ezech. c. 3.
b Matth. 10.
c *ſuper tecta*, omiſit impoſtor.
d hæc verba, *quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine*.
e *perdere in gehẽnã*: dixit Dominus nõ *occidere*, an anima mortalis eſt vt occidatur?
f verba Lucæ 12.
g 2. Cor. 10. verſ. nouam cudit impoſtor ex Italica & Hieron.
h Ital. & vulg. altitud nem.
i Ital. & vulg. intellectum.
k Ital. ad obſeq. Chriſti perducentes.
l Epheſ. 6.
m Ital. & vulg. virtutis.
n Epheſ. 4.
o 2. Pet. 3.
p hæc expectantes.
q ei inueniri.
r arbitremini.
ſ an hæc verba Anacleto conueniant iudicabit Lector. t de his ſcil. de quibus Petrus locutus eſt: non de his quæ pſeudo-Anacletus temerario fudit impetu. u ſuam propriam.
x & Saluatoris Ieſu Chr. y Iudas verſ. 17. epiſt. &c.

tes mi-

tes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos; illos vero saluate, de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore, odientes eam quæ carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conseruare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculatos in exultatione, [z] *soli Deo Saluatori nostro, per Iesum Christum Dominum nostrum, gloria,* [a] *magnificentia & imperium, & potestas ante* [b] omnia secula, *& nunc & in omnia secula seculorum. Amen.*

z in aduentu D.N.I.C. soli.
a & magnif.
b omne seculum.

Iudicia Pontificiorum.

CVsan de Concord. Cathol. lib. 2. c. 34. Illas Anacleti epistolas Apocryphas credo, vt infra in 3. parte dico, &c.

Idem lib. [illegible] Sunt meo iudicio illa de Constantino Apocrypha, sicut fortassis etiam quædam alia longa & magna scripta Sanctis Clementi & Anacleto Papæ attributa, &c.

Ant. Augustin. in Collect. [illegible] *tom. 1. cap. 9.* Ante Pium Anacletus à B. Petro presbyter consecratus, in extrema epist. 1. ex qua est 2. q. 6. c. 3. verba tamen illa, *vtram Patriciæ* mendosa esse suspicor, & pro eis, *vtram Præsidiæ* substituenda esse facile credo. Multis enim seculis post Anacletum *Patriciorum* nomen pro magistratibus vsurpatum fuit.

Lorin. in Actorum c. 1. vers. 13. Sed nec de Anacleti & similium antiquorum pontificum nullus est, qui cum nonnulla ratione ambigat, &c.

Bellarm. de Rom. Pont. lib. 2. c. 14. Quamuis aliquos errores in eas (epistolas) irrepsisse non negauerim, nec indubitatas affirmare audeam, certe tamen antiquissimas esse nihil dubito &c.

Simon. Vigor. ad Resp. Synod. Concil. Basil. p. 28. b. &c. Epistolas illas Anacleti, tum multas alias cæterorum pontificum ante tempus Concilij Nicæni, nullius esse fidei facile est probare, quibus multas epistolas fuisse falso tributas, scriptores Ecclesiasticæ historiæ referunt. 1. Anacletus in his Epistolis Clementi se successisse sæpissime profitetur. At Anacletũ Lini non Clementis successorem testantur Irenæus, Eusebius, Hieronymus. Non ignoro quosdam probatos auctores Linum & Cletum seu Anacletum Romanos non fuisse Pontifices dicere, sed Petri vicarios dumtaxat Romę constitutos, in gubernationem Ecclesiæ, dum Petrus Apostolatui vacaret; alios Anacletum Clementi non Euaristum successisse; sed iidem Cleti qui Lino successerit non meminerunt: Ita vt in tali varietate auctorum, videatur antiquioribus maiorem esse adhibendam fidem, quorum antiquissimi, Irenæus, Eusebius, Hieronymus. Deinde harum epistolarum nulla facta est mentio à scriptoribus Ecclesiasticis; cum tamen multarum meminerint, quæ minoris sunt momenti quam eæ

quibus Decreta continentur ad totius Ecclesiæ regimen & ornamentum. 3. Anacletus passim se à Petro presbyterum Eccl. Romanę ordinatum affirmat, & eorum quæ scribit sæpius Petrum laudat auctorem, cuius & se æqualem facit; tamen, ceu Petri oblitus, multa ab antiquis & sanctis Patribus accepisse ait Epist. 2. A quibus tandem antiquis, & à quibus sanctis patribus, si ipse ordinatus à Petro & tẽpore Petri fuerit, quos patres Petro antiquiores sibi fingit?

4. Quis credat hominem Græcum, verbum exoticum *Cephas* pro vernaculo sumpsisse; tantæque negligentiæ illum patrem Sanctissimum audebit insimulare, quod Ioannem *Cephas* dicentem legerit; interpretantem autem *id est Petra*, non oscitanter sed cæcis oculis, & auribus obturatis non adeptus sit?

5. Ait, secularium iudiciorum appellationes ad Episcopos referri, ex Christi & Apostolorum ordinatione. At tantum abest vt hoc Apostoli voluerint, quin vetent Episcopum secularium curas suscipere, ad publicas administrationes admitti & magistratum affectare, sub pœna depositionis. c. Apost. 6. 81. 83.

6. Epist. 2. Episcopos vix quidem accusari, sed omnino iudicari nisi à Domino prohibet, cum can. Apost. 74. contrarium decernat; & passim Episcopus ob varias causas deponendus sit, vt ipsi canones nos docent.

7. In Epist. 2. septuaginta discipulos ab Apostolis electos esse affirmat, quod Christum fecisse certum est.

8. De priuilegiis Ecclesiarum & Sacerdotum Apostolos decreuisse, & leges Ecclesiæ firmandas esse Apostolica auctoritate, cum eius tempore nullæ leges Ecclesiæ conscriptæ sint, nedum confirmandæ.

9 In Concilio Chalcedonensi, cum à Legatis Rom. sedis primatus Episcopo Constantinopolitano negaretur, illi non Decreta Anacleti nec aliorum pontificum, vt quæ totam Ecclesiam ligarent, sed 6. tantum Canonem Nicænæ Synodi proposuerunt, quo pontificem Romanum primatum ex Canonib. habere probarunt. Quem Canonem falsum patres Chalcedonenses iudicauerunt; & tamen eò vanitatis & impudentiæ Durandus deuenit, vt eundem Canonem pro vero nobis obtrudat, vt per fas & nefas quod vult oscitanti Lectori persuadeat. En qualem concionatorem quadragesimarum. Non ille in legem Corneliam incidit, vel ipso Sacrosancto Concilio Oecumenico teste & Iudice?

10. Episcoporum iudicia & appellationes ad sedem Rom. refert; & tamen Legati sedis Apostolicæ in Concilio Africano, cui intererat Augustinus, alium Canonem Nicęnæ Synodi duntaxat, non Epistolas Decretales Anacleti, aut alterius laudauerunt; quem tamen Canonem subreptitium esse, ex authenticis exemplaribus eiusdem Synodi deprehenderunt patres Africani.

11. Postremò, quis tam stolidus est, qui patrum monumenta legerit,

gerit, vt non iudicet hæc verba epistolæ, *Cæteri vero Apostoli cum eodem Petro, pari consortio honorem & potestatem acceperunt*, esse deprompta ex Cypriano lib. de vnit. Eccl. *Hoc erant*, inquit, *vtique Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio præditi honoris & potestatis*. Quod si ineptias, quibus illę Epist. farciuntur, consideres, facile deprehendes cuiuis alij competere potius quam Sanctissimo patri quem Petrus dignum presbyteratu Ecclesiæ Rom. iudicauerit, & Ecclesia Rom. Petri successorem dignissimum. Sed vt ex vnguibus Leonem, *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*: illud Christum dixisse de testibus aduersus Episcopum vult nobis persuadere: *Tu qui es qui iudicas seruum alienum*? Ergo nulli competit Episcopum iudicare; quia seruus Domini est; quasi cæteris Christianis seruos Domini esse non liceat: & infinita alia quæ prætermitto breuitati studens, &c.

CENSVRA.

Impostor vulgatæ versionis Concilij 3. Carthag. Damasi, Ambrosij, Augustini, Ruffini primæ Clementinæ interpretis, Ennodij, Aniani, Bonifacij Mogunt. & Eangith abbatissæ verbis abutitur: Paralogismos multiplices barbarismósque congerit; Imperite *patriarcharum, primatum, patriciorum, apocrisariorum* nomina posterioribus seculis vsitata memorat: impudenter denique quæ de Paulo Petrus epist. 2. c. 3. scribit ad se trahit. Quam de hac & seqq. epistolis sententiam ferat Turrianus audiamus. Turrian. lib. 5. pro epist. c. 24.

Scriptas esse Latine epistolas Anacleti (præterquam quod de stylo ipso, nusquam Græcum olente, coniectura fieri potest ab iis qui in studio linguæ græcæ mediocres progressus fecerunt) ipse auctor plane indicat, cum vocabulum apostatæ, quod græcum est, Latine interpretatur, Transgressores enim, *inquit*, &c.

Deinde (quod maius adhuc argumentum est) Ciceronem citat, cum verba eius citat, vt Paulus Epimenidem, &c.

℟. Assentimur.

Turrian. Ibid. *Sermone vulgi inculto & impolito vtendum illi fuit, vt facilius ab omnibus intelligerentur quæ omnibus Ecclesiis communiter tradebantur; & noua verba interdum nouis rebus inuenienda, quæ Magdeburg. portenta verborum vocant; quæ propter eandem causam pater eloquentiæ & princeps ac Magister Latinitatis non horruit, vt Hieron. in epist. ad Galatas testatur.*

℟. Tenebrionem non ad captum rudium sese demisisse, sed ad debilitati colubri modum in ipso conatu fractum decidisse, statim aduertet, quicumque insulsas eius farragines intentis oculis percurret. Si quid habet vel Latinum, vel mediocriter eruditum, aliunde habet; idque (non vt ab omnibus intelligatur, sed vt à nemine deprehendatur,) *inuoluit caligine cæca, Prospectum eripiens oculis, glomeratque sub antro Fumiferam noctem, commistis igne tenebris.*

Turrian. *Placuit quoque illis temporibus in interpretatione Latina Noui Testamenti, quæ vtebantur, (quæ antiquior est Anacleto) sermo incultus.*

℞. Nemini compertum est quo tempore scripta vetus Noui Testamenti versio; falsum fortasse est eius auctori incultum Sermonem placuisse. Quid enim absurdi sequetur, si dixerimus eum vel natione græcum, vel (si Latinus fuit) è medio vulgo prodiisse, vt sedulas manus Sancto admoueret operi? Siue igitur sermonis simplicitatem affectauerit; siue pro captu rudi calamo fideli tamen interpretationem sacrorum eloquiorum scripserit, pij eius labores obuiis vlnis ab Ecclesia, cuius ædificationi seruire conatus est, excipiendi fuerunt: explodenda verò à piis omnibus ἀμαθοῦς ea Pseudo-Anacleti pro thesauro carbones, pro decretis Apostolicis insulsa commenta supponentis.

Turrian. *Esse hanc epistolam Anacleti etsi inelegans sit, (quod Magdeburgenses viri elegantes pati nolunt) præter testes, & famam veterem, & memoriam omnium seculorum, decreta quæ in ipsa sunt testantur.*

℞. Ante seculum nonum nullam famam, nullam memoriam, nullos epistolæ testes fuisse supra demonstrauimus; in decretis nullum testimonij pondus esse mox planum faciemus.

Turrian. *Quod quædam in his epistolis Anacletus sæpius repetit, ne quis hoc ab auctoritate antiqui scriptoris alienum esse putet, ipse idem Anacletus excusat, Apostolum imitatus,* Phil.3.1. *Quædam autem,* inquit, *ex his iam alijs fratribus scripsimus.* vide epist.2.

℞. Duobus verbis respondeo, 1. Apostolum necessaria Philippensibus inculcantem, excusationibus nec opus habuisse, nec vsum esse. 2. Pseudo-Anacleti coccysmis debitam censuram nullis tergiuersationibus declinari posse.

Turrian. In hæc verba epist. *Accusandi vel testific. licentia* &c. *Nihil illo seculo magis necessarium erat, quam cauere ne ad pericula & insidias & accusationes gentilium licentia accusandi innocentes fratres, & bonos Episcopos, & dicendi contra eos testimonium permissa esset falsis fratribus; quales sunt, quos hic pontifex notat.*

℞. Iam docui verba à Iesuita adnotata, Aniano Codicis interpreti restituenda esse. Fingamus tamen à quouis alio primum scripta: quid hoc ad antiquitatem epistolæ? Edicant quæso aduersarij, qua ratione sanctio Anacleto supposita piorum innocentiam ab Apostatarum falsorumque fratrum furore tueatur; cum non soleant Apostatæ accusationes coram synedrio Ecclesiastico instituere; nec possit Ecclesia, vel *de iis qui foris sunt iudicare*, vel falsos fratres ne cum gentilibus insaniant, & persecutionem excitent, vi suorum decretorum impedire.

Turrian. *Aliud præterea indicium illius seculi, & Apostolicæ disciplinæ ex hoc Decreto redolet; quod Paulus postquam Timotheo præcepit, vt presbyteri accusationem non recipiat &c. quia sæpe contingit duos aut tres conspirare ad accusandum,* [a] *idcirco subiunxit Apostolus, admonens eum de huiusmodi Apostolica traditione in non admittendis testibus non probatis,* Testor coram Deo, &c. 1.*Tim.*5,21.

a vide 3.Reg. c.21. Dan.13. Matt.26. act. 6. constit. lib. 2. c.41. & 55.

℞ Eadem

℞. Eadem ratione iudicium seculi Apostolici redolebunt Decreta quæcumque post A.D.300.condita, cum vetent indiscussos siue accusatores siue testes in causis Ecclesiasticis aduersus Episcopos admitti. Hoc enim statuerunt Concil. Constantinop.c.6. Carth.2.c.6. Carth.3.c.7.8. Carth.7.c.1 2.3.4. Chalced.c.21. Aduertet etiam Lector, Cyprianum lib.3.ad Quirinum cap.76 Chrysost. Theodoret. & Theophylactum Pauli ad Timoth. locum non de Seniorum Ecclesiam pascentium, sed de senum quorumcumque fidelium accusatione intelligere.

Turrian. *Deinde ex verbis Decreti ipsius licet quoque illud seculum & Apostolicam traditionem odorari:* accusandi, *inquit*, vel testific. licentia,&c. *eodem nomine Apostata vsque in hodiernum diem appellamus eos qui à fide defecerunt. Sic Paulus Heb.3.12.* ἀποςῆναι ἀπὸ θεοῦ *& Dionys. Eccl. Hierarch. cap. de communione* θεοειδοῦς ἀποςάντας ζωῆς, &c.

℞. Imo, quia eodem in hodiernum vsque diem nomine eos qui à fide defecerunt, ab Ecclesia Paulinam phrasim secuta appellatos esse nouimus, negamus ex voce trita seculum Apostolicum odorati licere; vel de antiquitate cuiuscumque scripti, in quo vox huiusmodi occurrit, iudicium ferre. Hanc audaciam quicquid in buccam venerit pronuntiandi, non sagacis odoratus sed motæ mentis, & insanientis cerebri certius indicium esse putamus.

Turrian. In hæc verba *Ego autem labefactatam.* &c. *Annon conueniunt in illud seculum; aut non congruunt Anacleto, qui sub Traiano Christianorum persecutore, & hæc scripsit, & Martyrium sustinuit?*

℞. Licet Anacleti seculo & personæ aptari posse negare nolimus; melius tamen *in seculum sextum conuenire*, & Ennodio *congruere*, censemus; cuius verba cum sint, (vt supra monuimus) Anacleti esse non possunt.

Turrian. In hæc verba. *In solennioribus diebus*, &c. *Ratio quidem numeri septenarij aut quinarij, aut ternarij hæc est: aut enim sunt duo qui vtrumque latus custodiant, & duo item à tergo; & item duo à fronte, & vnus Diaconus qui discurrat ministrandi causa, vt necesse est; qui sunt septem: aut duo ad dextram & sinistram, & vnus à tergo; & item vnus à fronte, & quintus qui discurrat: aut duo presbyteri vtrinque, & vnus Diaconus ad discurrendum.*

℞. An Iesuita plagiarij mentem feliciter assecutus fuerit, aliorum esto iudicium; ad grauiora pergimus.

Turrian. *Rogemus hic, vtrum custodiri Episcopum sacra facientem, illorum temporum esset, cum persecutio Christianorum feruebat, cum insidiæ vbique? Ex hoc ergo decreto plane illud seculum redolet* &c.

℞. Custodiendi certe fuerunt Episcopi; sed non quæuis custodiæ ratio accommodata fuit. Absurda vero quam comminiscitur ὑποβολεύς. Cur enim non concionans, sed Eucharistiam dispensans præpositus custodiendus fuit? cur imbellibus Clericis, iisque *sacris vestimentis indutis*, demandata hæc cura? cur *in solennioribus diebus*, quasi maioris periculi metus, in maiori fidelium manu esse debuerit?

Quis vel mente capiat, quomodo *à fronte* Episcopum sacræ mensæ assistentem ministri circumstantes tueri potuerint? Quis denique credat, alieno periculo propriam securitatem redimere, fratrumque corpora, ad instar scuti, frementium aduersariorum telis obijcere voluisse priscos illos antistites, qui (vt Cypriani verbis vtar) [a] *ad confessionis arma sumenda, & facunda martyria, non verbis plebem sed factis cohortabantur: & imminente Antichristo parabant ad prælium milites non solum sermonis & vocis incitamento, sed fidei & virtutis exemplo?* Cum tale nihil, vel ex historia Ecclesiastica, vel ex probatis antiquitatis monumentis expiscari liceat: suspicione vacare nullo modo possunt, quæ hic temere effutiuit impostor.

a epist. 58.

Turrian. *Huius decreti vestigia quædam in Ecclesia Catholica adhuc remanent; duo enim assistunt Diaconi festis solennioribus Sacerdoti sacrificanti, præter alios ministros minores; non iam vt sacrificantem defendant, & protegant; sed maioris honoris & reuerentiæ causa: erat itaque tunc illa constitutio similior admonitioni ac suasioni quam legi.*

℞. Hæc ex suspicione sola pronuntiat Turrianus; ego vero epistolæ artificem, ex more suo tempore recepto, fabricandi decreti occasionem arripuisse suspicor. De re tota decernat Lector.

Turrian. In hæc verba, *Peracta autem consecratione* &c. *Erat illo seculo hæc lex necessaria, quo periculosius erat cognosci & denotari posse Episcopum, custodibus & testibus opus erat; tunc autem testimonium dabatur sacrificanti, cum presbyteri & Diaconi qui assistebant communicabant. Nunc vero, cum hæc necessitas quæ causam legi dedit sublata sit, abiit lex & decretum in admonitionem.*

℞. Obseruabit Lector, Turrianum, ex eoque Binium, cæterosque pontificios Pseudo-Anacleti verba peruertere. 1. dum fingunt decretum ab ipso propositum, de Cleri solius ad communionem obligatione, intelligendum esse; cum perspicuè referatur ad *omnes, qui Ecclesiæ liminibus carere nolunt*, hoc est ad *fideles omnes* qui Ecclesiæ membra censentur, non ad Clericos qui prius ab officio remouēdi sunt, quam excommunicationis mucrone amputandi. 2. dum fingunt ministros, vt testimonium darent sacrificanti, communicare debuisse; nihil enim tale asserit pseudo-Anacletus. 3. dum scribunt hoc decretum in suasionem transiisse, nec fuisse necessarium, nisi quamdiu Ecclesia subiecta fuit persequentium periculo: hoc enim falsum esse docent Concil. Antioch. c. 2. Collectio Martini Bracar. c. 83. Concil. Aquisgran. sub Gregorio IV. cap. 21. quæ omnia (Ecclesia à persequentium furore liberata) renouare videntur can. 10. Apostolorum dictum. Meminerit ergo Lector, Missas priuatas quo tempore hæc epistola Anacleto supposita est, piis omnibus, ipsique Romanæ Ecclesiæ incognitas fuisse. Veteris Romanorum moris testis omni exceptione maior [b] Hieronymus, qui scribit, *scire se Romæ hanc esse consuetudinem, vt fideles semper Christi corpus accipiant*: Idem epist. 28. testatur *Romanas & Hispanienses Ecclesias quotidie Eucharistiam accipere:* & lib.

b Hieron. apol. ad Pammach. c. 6. eandem fuisse Africanæ Ecclesiæ consuetudinē testatur Cyprian. de orat. Dominica.

& lib.6. in Ezech. c.16. ita nobis viuendum asserit, *vt quotidie eam accipere mereamur*: Eadem fuisse videtur Nicolai I. sententia; cuius hęc verba sunt, Resp. ad consulta Bulgar. c.9. *Corpori & sanguini Dominico quotidie in quadragesima maiori si deberetis communicare consulitis; quod vt fiat, Dominum omnipotentem suppliciter exoramus*: & paulò post; *Verum de hoc & de his qui Ecclesiam quidem intrant, nec tamen facta oblatione communicant, sacri canones & forte sufficienter enuntiant; qui antistiti vestro sunt (qui Deo vobis auctore per mediocritatem nostram ordinandus est) tribuendi; & ab eo sacerdotibus qui claues tenent scientiæ dumtaxat aperiendi & vobis nihilominus (in quibus opus est & minime prohibetur) insinuandi.* His addatur, Ioannem de Ragusio in oratione de communione sub vtraque specie, coram patribus Concilij Basiliensis habita, decretum Pseudo-Anacleti, de Laïcorum communione interpretari.

Turrian. In hæc verba. *Si vero fuerit seculare, apud eiusdem ordinis viros,* &c. *Quis non videt decretum hoc non potuisse in aliud tempus aptius cadere quam in tempus Apostolorum, & eorum qui eos proxime secuti sunt? quod enim Apostolus in epist. 1 ad Corinth. tunc statuit, id ipsum & ob eandem causam Anacletus hic statuit.*

℞. Decretum Pseudo-Anacleti nihil habet cum Apostolica sanctione commune, nec congruit veri Anacleti seculo: falsum enim est, Rom. pontificis auctoritate licuisse Iudices extra prouinciam quærere: falsum item *iudicio Episcoporum negotia secularia apud eiusdem ordinis viros terminari* solita vide Can. Apost. 7 Suspectum quod de duodecim in vnaquaque prouincia iudicibus, de primatibus, patriarchis, patriciis &c. garrit. Notandum denique verba hæc, *priuatorum* Christianorum *causas* &c. Concilio 3. Carthag. c.9. petita esse.

Turrian. *Præsente Episcopo*, id fieri debuit: *alioqui, quomodo, aut à quo qui parere nollent, ad parendum sententiæ iudicum cogerentur, nisi Episcopus qui excommunicare poterat adesset? alia enim potestate gladij quam vocant Christiani tunc vti non poterant. Alexand. 1. cons. 11. q 1. c. Relatum.*

℞. Suppositirij Alexandri apud nos auctoritas nulla est, quicquid de ipso sentiat Turrianus; cui non negamus primitiuam Ecclesiam solo spirituali gladio armatam fuisse. Negamus vero penes Episcopos solos gladij huius stringendi potestatem fuisse. Notamus insuper, etiamsi necessitate exigente stringendus fuisset in delinquentes, non tamen sequi, iudicia ciuilia in præsentia Episcopi pronuntiari debuisse. Id denique obseruabit Lector, licet φιλοπρωτεύοντες Clementis & Anacleti posteri, infesto mucrone iugulum fraternum sæpius petierint, hostilique animo caulas Dominicas vastauerint; non tamen has artes Apostolicis illis Ecclesiarum præsidibus placuisse. Nemo veterum prætento formidandæ excommunicationis telo à plebe sibi commissa obedientiam inuoluntariam extorsit; nemo (oblitus dicti Paulini) potestatem pastoribus εἰς οἰκο- 2. Cor. 10.8.
δομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν collatam, plus seueritatem quam beneuo- & 13.10.

lentiam, plus commotionem quam cohortationem, plus poteſtatis affectationem quam charitatem poſſe credidit.

ANACLETI PAPÆ

Epiſtola II.

Anacletus Epiſcopus, vniuerſis Epiſcopis in Italia conſtitutis.

QVONIAM [a] *Apoſtolicæ* ſedis *debitam reuerentiam* erga me *charitas veſtra diſtribuit*; & quia *plurimum venerationis, chariſſimi filij*, præbuiſtis, *(nam licet Eccleſiæ, in qua ſanctus Apoſtolus reſidens docuit, quodammodo nos gubernacula teneamus; tamen profitemur nos honore*, & ſanctitate *minores eſſe*; *& propterea omnino feſtinamus, vt ad gloriam eius beatitudinis peruenire poſſimus)* igitur conſultationibus veſtris plenius reſpondiſſemus ſi licuiſſet: ſed infirmitatis ac reliquarum oppreſſionum onere preſſi, breuiter (prout Dominus tribuit, & vt à B. Petro principe Apoſtolorum ſumus *inſtructi*, [b] à quo & presbyter *ſum ordinatus*) ſcribere vobis (ſicut petiſtis) non denegauimus.

Ordinationes Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica, [c] *ab omnibus qui in* eadem fuerint *prouincia*, *Epiſcopis ſunt* celebrandæ; Qui ſimul conuenientes ſcrutinium diligenter agant, [d] *ieiuniumque* cum omnibus celebrent precibus, & [e] *manus cum ſanctis Euangeliis*, quæ prædicaturi ſunt, *imponentes*, [f] *Dominica die*, hora tertia orantes, ſacraque vnctione, exemplo Prophetarum & Regum, capita eorum (more [g] Apoſtolorum & Moſis) vngen-

a Verba Damaſi ex epiſt. ad Orientales referẽte Theodoreto lib. 5. c. 10. & ex eo hiſt. Tripart. lib. 9. cap. 15. ὅτι τῇ Ἀποστολικῇ καθέδρᾳ τὴν ὀφειλομένην αἰδῶ καὶ ἀγάπη ὑμῶν ἀπονέμει, ἑαυτοῖς τὸ πλεῖστον παρέχετε υἱοὶ τιμιώτατοι, καὶ γὰρ εἰ τὰ μάλιστα ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ ὁ ἅγιος Ἀπόστολος καθεζόμενος ἐδίδαξε πῶς προσήκει ἡμᾶς τοὺς οἴακας θύνειν ἃς ἀναδεξάμεθα ὅμως ὁμολογοῦμεν ἑαυτοὺς ἐλάττονας εἶναι τῆς τιμῆς· ἀλλὰ διὰ τοῦτο οἵῳ δήποτε τρόπῳ σπουδάζομεν ὅπως δυνηθείημεν πρὸς τὴν δόξαν τῆς μακαριότητος αὐτοῦ [illegible]. &c. lege pro *ſedis*, ſedi: pro *& quia* vobis, pro *præbuiſtis* præſtitiſtis.

b Nota ſolœciſm. c verba Concil. Nicæni c. 4. vide can. Apoſt. 1. Concil. Arelat. 1. c. 21. Arelat. 2. c. 5. Carthag. 3. c. 39. Carth. 4. c. 1. Aurel. in 4. c. 5. Collect. Martini Brac. cap. 2. 3. Concil. Pariſ. 3. cap. 8. Cabilon. cap. 10. Tolet. 4. cap. 18.

d Concil. Barcinon. c. 3. e Concil. Carthag. 4. cap. 2. Clement. conſtit. lib. 8. c. 2.

f Concil. Tolet. 4. c. 18. Clement. loco citato.

g Qui vero vnctione delibuti Moſes ſub Vet. Teſt. Apoſtoli ſub Nouo? quos vnxerunt Apoſtoli? hic ſua ſomnia narrat impoſtor.

tes: quia

tes: quia omnis ſanctificatio conſtat in Spiritu Sancto, cuius virtus inuiſibilis ſancto chriſmati eſt *permixta*;* & hoc ritu ſolennem celebrent ordinationem. Quod ſi ſimul omnes conuenire minime poterunt, aſſenſum tamen ſuis precibus præbeant, vt ab ipſa ordinatione animo non deſint.

Porro & [h] Hieroſolymitarum primus Archiepiſcopus B. Iacobus, qui *iuſtus* dicebatur, & ſecundum carnem *Domini* nuncupatus eſt *frater*, à Petro, Iacobo & Ioanne Apoſtolis eſt ordinatus, ſucceſſoribus videlicet dantibus formam eorum, vt [i] *non minus quam à tribus* Epiſcopis, reliquiſque omnibus aſſenſum prębentibus, vllatenus Epiſcopus ordinetur, & [k] *communi voto* ordinatio celebretur.

Reliqui vero Sacerdotes à proprio ordinentur [l] Epiſcopo; ita vt ciues, & alij Sacerdotes aſſenſum præbeant, & ieiunantes ordinationem celebrent*: ſimiliter & Diaconi ordinentur. Cæterorum [m] autem graduum diſtributioni, trium veracium teſtimonium, cum Epiſcopi ſcil. approbatione ſufficere poteſt.

Accuſatio quoque eorum, ſuper qua nos conſulere voluiſtis, nonniſi * *ab idoneis & probatiſſimis viris*, [n] *qui* & *ſuſpicionibus* & ſceleribus *careant*, fieri debet; quia Dominus [o] *ſacri ſui corporis tractatores à vilibus* & reprobis ac non idoneis perſonis infamari noluit, nec *calumniari* permiſit; ſed [q] *ipſe proprio flagello* peccantes ſacerdotes à templo eiecit. Vnde liquet, quod ſummi Sacerdotes, id eſt Epiſcopi, [r] *à Deo ſunt iudicandi*, non ab humanis aut prauæ vitæ hominibus lacerandi, ſed potius ab omnibus fidelibus portandi, ipſo Domino exemplum dan-

* *promulgata.* Turrian. lib. 5. pro epiſt. c. 24. *verbo promulgãdi ſatis declaraſſe põtifex videtur non ſigna tantũ eſſe Sacramẽta, ſed cauſam quoque gratia; nulla enim res per aliam qua nihil operatur promulgatur.* Reſp. hoc cõmentum ſuo loco refutabimus.

h hæc fuit ſentẽtia Clemen. Alexãd. hypotypoſ. lib. 8. teſte Euſeb. hiſt. lib. 2. c. 1. idem repetit Pſeudo-Anicet. epiſt. vnica. Ab Apoſtolis ordinatum narrãt Clem. conſtit. lib. 7. c. 46. & lib. 8. c. vlt. Hieron. de Script. Eccl. Ab ipſo verò Domino conſtitutum ſcribunt Epiphan. hæreſ. 78. Hieron. ad Gal. c. 1. Euſeb. lib. 7. c. 14. Chryſoſt. in Acta homil. 3. & in 1. Cor. homil. 38. Greg. Turon. hiſt. lib. 1. c. 27. Auctor. recognit. lib. 1. i Statutum Concil. Nicæni c. 4. Carthag. 3. c. 39. Regienſ. c. 2. Arauſic. 1. c. 21. k Concil. Afric. ſub Bonifacio. c. 45. Cod. Can. 78. canone.

l Concil. 3. Carthag. c. 45. Clem. conſtit. lib. 8. c. 24. canon. Apoſt. 2. Concil. Hiſpal. 2. cap. 6. Iſidor. offic. lib. 2. c. 6. m contra ſtatuit Conc. 4. Carth. c. 22. *vt Epiſcopus ſine conſilio clericorum ſuorum clericos non ordinet, ita vt ciuium conniuentiam & teſtimonium quarat.*

* verba epiſt. Conſtantini M. ad Ablauium. n vide Adrian. collect. Ingelramo datæ, c. 15. pſeudo-Zephyr. epiſt. 1. &c. o not. phraſ. p Adrian. I. loco citato, pſeudo-Fabian. epiſt. 3. &c. q verba Iſidori Hiſpal. ſent. lib. 3. c. 39. mire amplificata, ſeu, quod verius, ab impoſtore infamato deprauata. r *Rectores à Deo iudicandi ſunt, à ſuis autem ſubditis nequaquam iudicandi ſunt: exemplo Domini, qui per ſe vendentes columbas & nummulariorum menſas proprio euertit flagello, & proiecit à templo: vel etiam ſicut dicit Pſalmiſta,* Deus ſtetit &c.

Q

te, quando *per* ſeipſum, & non per alium, *vendentes* & ementes eiecit de templo, *& menſas nummulariorum* & Cathedras vendentium *proprio euertit flagello*, *&* eiecit de *templo*. Et *ſicut* alibi ait; *Deus ſtetit in ſynagoga deorum: in medio autem Deos*[a] *decernit*. Et alibi, [b] *Ego dixi, Dij eſtis, & filij excelſi omnes*.

Nullus enim (vt reor) inuenitur inter nos qui velit [c] ſuum ſeruum ab alio quàm à ſe iudicari. Quod ſi præſumptum fuerit, aut multa ipſe indignatione iraſcitur, aut potius vltionem quærit ſuper eum. [d] Si vero hoc inter homines agitur, quid putatis faciet [f] *Deus Deorum* & *Dominus Dominantium*, qui vltionem ſuorum [g] promiſit non differre ſeruorum? Vndè & ipſe per prophetam loquitur dicens, [h] *Deus vltionum Dominus, Deus vltionum libere egit*, &c. Et Apoſtolus inquit, [i] *Tu quis es, qui iudicas ſeruum alienum? Suo* enim *Domino ſtat & cadit*. & ipſe, Nolite iudicare *inuicem; ſed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel ſcandalum:* & Dominus per Prophetam inquit, [k] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi mei*.

Nam ſi aliquis nunc [l] *in malum oculos alicuius* principis incipit *tractare*, manifeſte reus Maieſtatis iudicatur, & infamis efficitur, aut potius capitali ſententiæ ſubiacet. Hæc, fratres, valde cauenda ſunt; & quod homines nolunt ſibi fieri, Deo Deorum non debent inferre; ne forte iraſcatur Dominus, & faciat vindictam eorum, etiam in eos [m] *qui non peccauerunt; quia perit ſæpiſſimè iuſtus pro impio*.

Imitandus eſt etiam propheta, per quem Dominus ait, [n] *Perambulabam in ſimplicitate cordis mei, in medio domus meæ. Non ponam coram oculis meis verbum Belial;* [o] *Loquentem in abſcondito contra proximum ſuum, hunc interficiam*. Et hi cauendi ſunt de quibus Salomon ait, [p] *Sicut noxius eſt qui mittit lanceas & ſagittas in mortem*, [q] ſic *vir qui fraudulenter nocet amico ſuo; & cum fuerit deprehenſus dicit, Ludens feci*.

a. diſcernit.
b Pſal. 81.
c omnes pij ſunt ſerui Domini: an ideo à nemine iudicandi?
d Domino reſeruanda eſt.
f Dan. 2. 1. Tim. 6.
g Luc. 18.
h Pſal. 93.
i Rom. 14. De piis quibuſcumq; locis citatis agunt Euangeliſta, Pſaltes, Apoſtolus, Propheta: perinde vero agit impoſtor ac ſi nemo Deo extra Clerum ſeruiat, nemo è Clero iudicio humano ſubiaceat. riſum teneatis amici?
k. Zach. 2.
l N. phraſ.
m hæc verba repetit Pſeudo-Sixt. epiſtol. 2. refutat vero Cyprianus ex verbo Dei. *vide epiſt. 52.* Nobis (ſecundũ fidem noſtram & diuinę prædicationis datam formã) competit ratio veritatis, vnumquemque in peccato ſuo reum teneri, nec poſſe alteram pro altero reum fieri, cum Deus præmoneat, & dicat: *Iuſtitia iuſti ſuper eum erit; & ſcelus ſcelerati ſuper eum erit:* & iterum, *non morientur patres pro filiis, & filij non morientur pro patribus: vnuſquiſque in peccato ſuo morietur*.
n Pſal. 100. 2. verſ. vulg. verbo perambulandi vtitur. cætera ex Hieron. interpr.
o ibid. verſ. 5. p Prou. 26. q ita.

[r] *Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis, quasi simplicia, &* [s] *perueniunt ad intima ventris.*

Et si detractores quorumcunque grauiter iudicantur, & in perditionis laqueum cadunt; [t] multo magis *laceratores*, & detractores atque accusatores memoratorum Dei famulorum atque persecutores damnantur, & in barathrum, nisi se correxerint, & per *eorum* satisfactionem condignam egerint pœnitentiam, indubitanter vadunt, & [u] vindicibus *flammis exuruntur.*

Quapropter oportet omnes ab his [x] cauere, & non solum non facere; sed nec facientibus consentire; quia [y] *non solum qui faciunt* damnantur, *sed qui consentiunt facientibus.* De talibus & his similibus ipsa Veritas ait, *Vulpes* [z] *foueas habent, & volucres cœli nidos; filius autem hominis, non habet vbi caput suum reclinet*, id est, in talibus non habitat Dominus, nec ipsi manent in eo. Et Salomon loquitur dicens, [a] *Qui fodit foueam, incidet in eam; & qui voluit lapidem, reuertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem, & os lubricum operatur ruinas.* [b] *Graue est saxum, & onerosa arena; sed ira stulti vtroque grauior.* [c] *Hominem qui calumniatur animæ sanguinem, si vsque ad lacum fugerit nemo sustinet.* [d] *Qui se iactat & dilatat, iurgia concitat. Qui sperat in Domino,* [e] saluabitur. *Qui confidit in corde suo stultus est; qui autem graditur sapienter, ipse* [f] laudabitur. *Qui* [g] *fortiter premit vbera ad eliciendum lac, exprimit butyrum; qui vehementer emungit, elicit sanguinem: & qui prouocat iras, producit discordias.* Hæc & alia periculosa considerantes Apostoli, [h] statuerunt ne facile commouerentur, aut *lacerarentur*, vel *accusarentur columnæ* Sanctæ Dei Ecclesiæ, quæ Apostoli & successores eorum non immerito dicuntur.

Sed [i] *si* quis aduersus eos, vel Ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, *prius ad* eos *recurrat charitatis studio, vt familiari* [k] colloquio commoniti, *ea* sanent *quæ* sananda sunt, & charitatiuè emendent quæ

r ibid.
s & ipsa.
t idem iudicium manet detrahentes quibuscumq; piis, odio veritatis quam profitentur.
u vltricib. flāmis exuri phras. edict. Theodorici regis c. 61.
x cauendum etiam ne cui siue pio siue impio detrahamus: quid inde præsidij Cleto?
y Rom. 1.
z Luc. 9.
Theologia Symbolica non est argumētatiua; demus tamē de malis exponenda verba Domini loco citato, quid hoc ad causam? An nemo malus nisi Episcoporum accusator?
a Prou. 26.
b Prou. 27.
c Prou. 28. 17.
d Ibid. vers. 25.
e Qui verò -- sanabitur.
f saluabitur.
g Prou. 30. 33.
h Maximo conatu maximas nugas effundit impostor, quis lacerari aut accusari columnas audiuit? i verba Concil. 5 Aurelian. c. 17. impudentissime interpolata: *Placuit etiam, vt si quæcumque persona contra Episcopum vel actores Ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium, prius ad eum* &c. k aditione commonitus, ānare ea debeat quæ in querimoniam deducuntur &c.

iuſtè emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priuſquam hoc egerint, lacerare, accuſare, aut infeſtare præſumpſerint, excommunicentur, & minimè abſoluantur antequam per ſatisfactionem (vt iam dictum eſt) condignam egerint pœnitentiam; quoniam iniuria eorum ad [l] *Chriſtum pertinet cuius legatione funguntur.*

Nec hoc mirum, quia ſi quiſque noſtrum cuidam ſeruorum legationem iniungeret, & à quoquam impediretur, aut ab aliquo ſubditorum ſuorum deſpiceretur, mox indignatus iraſceretur, aut talia (prout poſſet) vindicaret, & ad iniuriam ac contumeliam ſuam hoc factum reputaret, & *talionem* [m] (ſi in præſenti non poſſet) futuris temporibus *redderet.* Nam ſi in hominis cauſa hæc fiunt, quid putatis Deus faciet de [n] *ſuis,* qui *nec capillum capitis eorum* perire dixerit? Vnde & Dominus per Naum prophetam loquitur dicens, [r] *Deus æmulator & vlciſcens Dominus, & habens furorem, vlciſcens Dominus in hoſtes ſuos, & iraſcens ipſe inimicis ſuis:* [q] *ante faciem indignationis eius quis ſtabit? & quis reſiſtet in ira furoris eius? indignatio eius effuſa eſt* [r] ſicut *ignis, & petræ diſſolutæ ſunt ab eo. Bonus* eſt *Dominus & confortans in die tribulationis, & ſciens ſperantes in ſe,* &c. Quædam autem ex his iam aliis fratribus ſcripſimus, quæ toties ſunt replicanda [ſ] quoties fuerint neceſſaria. Eiectionem quoque (vt ſupra memoratum eſt) ſummorum Sacerdotum ſibi [t] Dominus reſeruauit, licet electionem eorum bonis Sacerdotibus & ſpiritualibus populis [u] conceſſiſſet. Electionem enim illorum taliter Apoſtolus fieri iubet. [x] *Si quis ſine crimine eſt, vnius vxoris virum* [y] *filios habentem fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos,* &c. Si enim ſine crimine Sacerdos eligi præcipitur, nullatenus ab hominibus [z] *criminibus irretitis* accuſari aut calumniari permittitur, nec ab aliis quam ab his qui ſine crimine ſunt, [a] & iuxta electionem, ſi neceſſitas fuerit, aut ipſi volendo Domino ſeruire elegerint, ſacerdotéſque ſine crimine fieri & ordinari poſſint, & tales per omnia fuerint quales eligi Sacerdotes iubentur.

l id per ſingulas fere epiſtolas repetit ex Greg. lib. 12. epiſt. 32. ſi tamen legitima ſit.

m cuiuſuis non eſt retaliare, ſed legũ miniſtri, publicę pacis cuſtodis.

n An ſoli Epiſcopi ſunt Domini?

o Matth. 10. Act. 27.

p Nahum. 1.

q ibid. poſt 3. verſus.

r vt ignis.

ſ Nunquã neceſſe fuit te fumos vendere.

t E. nulli Synodo, nedum Papæ, licet Epiſcopum gradu mouere: neſcis quid agas, nebulo.

u gratias agimus ius Chriſtianæ plebis agnoſcenti.

x Tit. 1. Notabit Lector confuſionem loci Tit. 1. cũ 1. Tim. 3. impoſtori ſolœciſmum peperiſſe.

y vir filios habens.

z nota phraſim Concil. 2. Carthag. cap. 6. à plagiario vſurpatam.

a Hoc ſtatuit Adrian. I. cap. 19. collect. Ingelramo datæ.

Porro b

Porro [b] & *Mosi* præcipitur *vt eligat presbyteros. Vnde & in prouerbiis dicitur, Gloria senum canities.* [c] Hæc vero Canities sapientiam designat, *de qua scriptum est*, canities hominum prudentia est. *Cumque nongentos & amplius annos ab Adam vsque ad Abraham vixisse homines* [d] legerimus, *nullus alius prius appellatus est presbyter, id est Senior, nisi Abraham, qui* multò *paucioribus vixisse annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam presbyteri nominantur.*

[e] *Initium* [f] enim *Sacerdotij Aaron fuit,* [g] licet *Melchisedech prior obtulerit sacrificium, & post hunc Abraham, Isaac, & Iacob. Sed* hi [h] *spontanea voluntate, non Sacerdotali auctoritate ista fecerunt. Cæterum Aaron primus in lege Sacerdotale nomen accepit, primusque pontificali stola indutus victimas obtulit iubente Domino ac loquente ad Mosen*, Accipe, *inquit*, Aaron & filios eius, & applicabis ad ostium tabernaculi testimonij: cumque laueris patrem cum filiis aqua, indues Aaron vestimentis suis, *id est* [i] *lineam, & tunicam, & superhumerale, & rationale*, quod constringes baltheo, & pones tiaram *in capite eius, & laminam sanctam super tiaram*, & oleum vnctionis fundes super caput eius, atque hoc ritu *consecrabitur*. Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque balteo [k] *Aaron & liberos eius*, & impones mitras eis, eruntque Sacerdotes mihi religione perpetua. *Quo loco contemplari oportet Aaron summum sacerdotem, id est Episcopum fuisse:* porro [l] *filios eius presbyterorum* demonstrasse *figuram. Hoc* enim *fuit inter Aaron summum Sacerdotem, & filios eius, qui Sacerdotes* erant, *quod Aaron super tunicam accipiebat poderem, stolam sanctam & coronam auream, mitram & zonam* [m] auream *& superhumerale, &* reliqua *quæ* præfixa *sunt: filij autem Aaron super tunicas lineas cincti tantummodo & tiarati* [n] assistebant *sacrificio* Domini.

In Nouo [o] *autem Testamento, post Christum* Dominum [p] *à Petro Sacerdotalis cœpit ordo*: quia *ipsi* [q] primò *pontificatus in*

b verba Isid. Hispal. de offic. lib. 2. c. 7. *Presbyteri merito & sapientia dicuntur non ætate: Nã Moysi præcepit Deus vt eligat, &c.*
c Quę est hęc canities? Haud dubiè quin sapiētia de qua &c.
d legamus.
e eiusd. cap. 5. eiusd libri.
f quidem.
g quanquam & Melchis.
h isti spont. Clem. consti. lib. 6. cap. 20. σὺν αὐτῃ θέντες ἀρχιερατόννητοι.
i linea & tunica & superhumerali & rationali.
k Aaron scil. &.
l & filios eius presb. figurã præmõstrasse. fuerunt enim filij Aaron & ipsi Sacerdotes, quibus merito adstare debuissent Leuitæ, sicut summo Sacerdoti: sed hoc fuit &c. & filios eiusdem Aaron qui & ipsi Sacerd. fuerũt. vid. Hieron. epist. 85.
m brachiale aureum & superhum. & cætera quæ supra memorata sunt. filij autem.
n ita Astabant sacrif. Dei.
o ibid. post. lin. 9.
p à Petro Apostolo.
q ipsi enim primus datus est pontif. in Eccles. Christi. Sic enim loquitur ad eum Dominus.

Eccleſia Chriſti datus eſt, dicente Domino *ad eum*, Tu es, *inquit*, Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam, & tibi dabo claues regni cœlorum. *Hic ergo ligandi* atque *ſoluendi* [r] *poteſtatem primus accepit à* Domino, *primuſque ad fidem populum virtute ſuæ prædicationis adduxit. Cæteri* [f] vero *Apoſtoli cum* eodem pari conſortio honorem & poteſtatem *acceperunt*, ipſumque principem eorum eſſe voluerunt; *Qui etiam* iubente Domino *in toto orbe diſperſi Euangelium prædicauerunt*: [g] ipſis quoque *decedentibus*, in locum eorum *ſucceſſerunt Epiſcopi*.

Quorum ordinatio prætacto fieri debet ordine & modo: quos [h] *qui recipit* & verba eorum, Deum *recipit*; qui autem *eos ſpernit*, eum à quo miſſi ſunt, & cuius funguntur legatione *ſpernit*, & ipſe indubitanter ſpernetur à Domino. Videntes autem ipſi Apoſtoli *meſſem* eſſe *multam* & *operarios paucos*, [i] rogauerunt *Dominum meſſis*, *vt* mitteret *operarios in meſſem ſuam*. Inde electi ſunt ab eis 72. diſcipuli, [k] quorum typum gerunt presbyteri, atque in eorum locum ſunt conſtituti in Eccleſia, de quorum ordinatione & reliquorum miniſtrorum dixiſſe ſupra ſufficiat.

Porro [l] *quod Epiſcopus non ab vno, ſed à cunctis*, conſenſu aut præſentia comprouincialium eſt ordinandus, & nullatenus *minus quam à tribus cæteris conſentientibus* cunctis, idcirco inſtituente Domino fieri iubetur: *ne aliquid contra fidem Eccleſiæ vnius tyrannica auctoritas moliretur*, & regula vel fides confunderetur credentium. [m]

Prouinciæ autem multò antè Chriſti aduentum tempore diuiſæ ſunt maxima ex parte, & poſtea [n] ab Apoſtolis, & B. Clemente prædeceſſore noſtro ipſa diuiſio eſt renouata. Et in capite prouinciarum, vbi dudum [o] *primates legis ſeculi* erant, ac prima iudiciaria poteſtas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur, quando eis neceſſe erat qui ad aulam Imperatoris [p] *vel regum* confugere non poterant, vel quibus permiſſum

r ſoluendique.
f Siquidem & cæteri Apoſtoli cum Petro, par conſortium honoris & poteſtatis accep. qui etiá, &c.
g quibuſque.
h Luc. 10.
i ibid. Apoſtolos à Domino monitos preces fudiſſe pie credimus: ab ipſis electos 72. diſcipulos pernegamus. Conſulat Lector notas ad 1. epiſt. pſeudo-Zephyr.
k Hoc de Chorepiſcopis ſentit Cōcil. Neocæſar. c. 13.
l verba Iſid. Hiſpal. lib. 2. de offic. c. 5. *cunctis cōprouincialibus Epiſc. ordinatur id propter hæreſes; inſtitutum agnoſcitur, ne aliquid contra fidem Eccl. vnius ordinantis tyrann.* &c. *propterea ab omnibus conuenientibus conſtituitur, ac non minus quam à trib. cæteris conſent. teſtimonio literarum.* m ſeqq. citat Hincmarus lib. 55. capitum c. 15. n Hoc nullo idoneo teſtimonio probari poteſt. o πρωτονομοδιδάσκαλοι: Turrian. lib. 5. pro epiſt. cap. 24. p quot reges ſub Imperio Romano ſedente Anacleto?

non erat, confugiebant pro oppressionibus vel iniustitiis suis, ipsosque appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum præceptum erat; ipsis quoque in ciuitatibus vel locis nostris [q] *Patriarchas* vel *Primates*, (qui [r] vnam formam tenent, licet diuersa sint nomina) leges diuinæ & Ecclesiasticæ poni & esse iusserunt, ad quos Episcopi (si necesse fuerit) confugerent, eosque appellarent, & ipsi Primatum nomine fruerentur & non alij. Reliquæ vero Metropolitanæ ciuitates, quæ minores iudices habebant, (licet maiores [s] *Comitibus* essent) haberent Metropolitanos suos qui prædictis iustè obedirent Primatibus, sicut in legibus seculi olim ordinatum erat, qui non Primatum, sed aut Metropolitanorum aut [t] Archiepiscoporum nomine fruerentur.

q iam monuimus seculo Anacleti Christianam Ecclesiam nullos patriarchas agnouisse; idé de primatibus sentiendũ. Prima primatũ mentio habetur Concil. 2. Carthag. cap. 12. A.D. 390. Valentin. IV. & Neoterio Coss. & Concil. Sardic. cap. 6. num. 347. Erant autem inter Afros Primates non soli Carthaginenses Episcopi totius Africanæ Dioceseos rectores; sed antiquissimi singularum Africanarum prouinciarum Episcopi; siue in Metropoli siue alibi sederent. Vide Augustin. epistol. 217. & 261. Patriarchæ nulli nisi inter hæreticos ad A. D. 380. Hieronymo teste. Cuius hæc verba epist. 54. *Apud nos Apostolorum locum Episcopi tenent, apud eos* (Montanistas) *Episcopus tertius est: Habent enim primos de Pepuza Phrygia patriarchas, secundos quos appellant Cenones; atque ita in tertium, id est pene vltimum locum Episcopi deuoluuntur, quasi exinde ambitiosior religio fiat: si quod apud nos primum est, apud illos nouissimum sit*, &c. Socrat. primus videtur agnouisse *patriarchatus* in Eccl. Christiana. Vide hist. lib. 5. c. 8 eodem tempore Concil. Chalced. act. 3. aliquoties Patriarcham vocatum Leonem Rom. sedis Episcopum legimus, vt & Exarchos Diœceseon, ibid. act. 2. Peculiare fuisse Gothis vt Archiepiscopos Patriarcharum titulo insignirent annotat Baron. ad A. D. 533. §. 36. Idem de Vandalis asserit ad A. D. 570. §. 10. ex Victore Vticensi. Denique Iustiniani potissimum æuo Patriarcharum nomen inter Ecclesiasticas dignitates frequentari cœptũ, scribit Sirmondus, aduentoriæ parte 2. c. 3. p. 76.
r Patriarchas à Primatibus distinguendos, nec eandem formam tenere, docet Isidor. Hispal. orig. lib. 7. c. 12. s *de Comitum dignitate hæc Garsias Loaisa in Concil. Tolet.* 8. Comes (vt Spartianus auctor est in Adriano) inde fluxit: cum enim Adrianus Senatum in aulam suam transtulisset receptis Senatorum optimatibus in amicorum cohortem, quæ superiorum imperatorum temporibus constare solebat ex Equestri ordine non Senatorio; ita domesticum quendam Senatum penes se habere cœpit: qui quoniam is continua is pene delectaretur peregrinationibus, Comitatus Cæsaris dici cœptus est & ipsi amici Comites: eorum consiliis, atque ope in bello & pace vsus. Inde Comites largitionum, rerum priuatarum, & cæteri dicti sunt: Et non solum ij qui personam principis sequebantur, & officia in aula exercebant Comites dicti sunt; cæterum & alij ita appellati, qui ad administrandas vel regendas prouincias & respublicas mittebantur, & ad regni limites custodiendos, qui Comites rei militaris dicuntur; qualis fuit Ristanus domesticorum comes, qui ad Gallos missus fuit, vt refert Greg. Turon. lib. 2 hist. c. 10. Vnde Verus Imp. vt Iulius Capitolinus est auctor in Vero, confecto bello, Regna regibus, prouincias vero suis Comitibus dedit regendas. Hęc Garsias, cuius si iudicio standum sit, Anacletum huius epist. auctorem non fuisse dicere necesse est: quandoquidem Anacletus obiit anno D. 112. Trajani 13. cui Adrianus Comitum muneris auctor, successit demum A. D. 119. Euaristi qui Anacleto successit 8. t Archiepiscopus græce, dicitur summus Episcoporum: tenet enim vicem Apostolicam, & præsidet tam Metropolitanis quam Episcopis cæteris, *inquit Isidor orig.* lib. 7. c. 12. *sic Leo Rom. Pontifex* Archiepiscopus *dicitur in actis Concilij Chalced. Videtur autem Adrian I. Archiepiscopi titulum Metropolitano cuiuis primus communicasse, vide Collect. Ingelramo datam* c. 23.

Et licet ſingulę metropoles ciuitates ſuas prouincias habeant, & ſuos Metropolitanos iudices habere debeant Epiſcopos, ſicut prius Metropolitanos iudices habebant ſeculares, primates tamen (vt præfixum eſt) & tunc & nunc habere iuſſæ ſunt; ad quos poſt ſedem Apoſtolicam ſumma negotia conueniant, vt ibidem, quibus neceſſe fuerit, releuentur & iuſtè reſtituantur; & hi qui iniuſtè opprimuntur iuſte reformentur atque fulciantur,[u] *Epiſcoporum*que cauſæ & *ſummorum negotiorum iudicia*, (ſalua Apoſtolicæ ſedis auctoritate) iuſtiſſime terminentur.

Hæc [x] *ab antiquis*, hæc ab Apoſtolis, *hæc à* Sanctis *patribus accepimus*, vobiſque (vt poſtulaſtis) *rimanda* & futuris tenenda temporibus mittimus, & reliquis fratribus prædicanda, ac cunctis fidelibus tradenda mandamus: ne [y] *paſtorum imperitia* qui ſequuntur deteriores fiant, dicente Domino *per Prophetam*, *Ipſi paſtores ignorauerunt intelligentiam. Quos rurſus Dominus deteſtatur, dicens*, Et tenentes legem neſcierunt me. [z] *Neſciri ergo Veritas ab eis* conqueritur, *& neſcire ſe principatum neſcientium* [a] *proteſtatur, quia profecto hi qui ea quæ ſunt Domini neſciunt, à Domino neſciuntur, Paulo atteſtante, qui ait*, [d] Si quis ignorat ignorabitur.

Hinc [e] & *Pſalmiſta non optantis animo, ſed prophetantis* [f] myſterio *denuntiat dicens:* Obſcurentur oculi eorum ne videant, & dorſum eorum ſemper incurua. *Obſcuratis* [g] *ergo oculis*, *dorſum* flectetur: [h] quoniam *cum lumen ſcientiæ perdunt qui præeunt*, [i] ſine dubio *ad portanda peccatorum onera* inclinantur ſequentes. *Hic* [k] ergo *inter manus latronum & dentes furentium luporum vtcunque verſamur*. Ideo & docere alios, & [l] *nos* ipſos (prout Dominus dederit) *prouidere* debemus. Sane percuſſor ille Doctor dicitur, [m] qui *ſermone inutili conſcientiam percutit infirmorum*.

Ideo tenere vos & omnes fideles oportet [n] *eum qui ſecundum doctrinam eſt fidelem ſermonem, vt potens ſit* conſolari

u Vigil. epiſt. 2. *Summa Epiſcoporũ negotia, & iudicia, atque querela, quam & maiores Eccleſiarũ quaſtiones*, &c.

x hoc loco impoſtor pro more tragelaphos pingit: videtur autem imitatus patres Africanos Carth. Conc. 3. cap. 47. vide & Conc. 2. Carth. c. 2.

y verba Gregorij Paſtoral. parte 1. c. 1. *paſtorũ imperitia voce veritatis increpatur cum per prophetam dicitur: ipſi* &c.

z & neſciri ſe ergo ab eis veritas queritur.

a neſcientiũ ſe.

d 1. Cor. 14.

e ibid. poſt lineas 6.

f miniſterio.

g ibid. poſt lineas 3.

h flectitur, quia.

i cuncti profecto ad portanda peccatorum onera curuãtur qui ſequuntur.

k hæc non cohærent, ſunt autem Auguſtini lib. de paſtoribus cap. 7. eadem reperit pſeudo-Fabian. epiſt. 2. l N. phraſim.

m verba Hieron. in epiſt. ad Titum cap. 1. n Quod Paulus de Epiſcopo, id de omnibus dictum vult ὑποβολῶς. Vide Tit. 1. 9.

leri *in doctrina sana, & contradicentes redarguere*, & recte viuentes, atque rectam fidem tenentes consolidare.

Illis ergo qui dicunt, Quod [o] *filius in eo minor est, quia* [p] *Propheta* inquit, *Verbum faciet Dominus breuiatum vniuerso* [q] orbi; ita respondendum est diuinis testimoniis. *Verbum breuiatum, quod Dominus faciet super terram, non* [r] minutionem *deitatis in Filio Dei significat, sed dispensationem susceptæ carnis annuntiat*; *in* [s] quali *dispensatione non solum* [t] patre *hominis filium, sed etiam Angelis minoratum, Paulo* [u] attestante *Apostolo*. [x] Eum autem, *inquit*, modice minus *ab Angelis minoratum vidimus* Iesum, propter passionem mortis gloria & honore coronatum: *& infrà*, Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens, [y] *Annunciabo* nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiæ laudabo te. *&* [z] Propheta inquit: *Minorasti eum paulo minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum. Et, vt verbum Dei patris breuiatum in filio non esse doceamus*, [a] hāc *Esaiæ prophetæ volumine approbamus sententiam*, [b] Nunquid abbreuiatus factus est sermo meus; aut *ita* paruus est, vt non possim redimere: aut non est virtus in me ad liberandum, dicit Dominus Omnipotens? *& iterum*, [c] Hæc dicit Dominus Omnipotens, Nunquid abbreuiata est manus mea, vt saluare non possit? Aut non potest viuificare cor humilium & spiritum contritorum? *Et vt brachium patris, quæ manus est, filium esse doceret, intulit dicens:* [d] Parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, & videbunt omnes fines terræ salutare eius. *Nam & in nouissimo tempore hic sensus non inaniter poterit coaptari; in quo tempore* [e] *Dominus* [ex cœlesti aula ac Empyreo domicilio pessimi dæmonis iam ferre dedignans tyrannidem, in creaturas suas crudelissime sæuientem, plasmati condolens, ac suæ immensæ charitatis thesaurum reserare volens, in castissimę virginis purissimum vterum, omnis thori virilis nescium, inenarrabili mysterio,] *pro redemptione nostra carnem* [f] susci-piens, *aduenit*; *vt & illum qui habebat mortis imperium sua morte destrueret, & eos, quos in tenebris & vmbra mortis captiuos subegerat*, [g] virtutis *suæ* potentia *in ipso paruo &* angusti *temporis spatio liberaret. De hoc etiam exiguo tempore discipulos*

o verba Ithacij Clari lib. aduers. Varimadum c. 43. Esai. 10.
p quia de eo inquit.
q orbe.
r imminutionem.
s qua.
t patri.
u protestante.
x Heb. 2. Eum autem qui modice & minus quam Angeli minoratus est vidimus.
y nuntiabo.
z & in psalmo 8.
a ex Esaiæ.
b Esai. 50.
c Esai. 59.
d Esai. 52.
e Dominus pro redēptione nostra.
f suscipiēdo.
g virtute suæ potentiæ & exiguo.

instruebat, dum eos in lucem (cum adhuc tempus haberent) incedere præmonebat. [h] Adhuc modicum, inquit, in vobis lumen est: dum lucem habetis ambulate in luce, ne vos tenebræ comprehendant. *Et in Canonicis* [i] Apostolorum legitur Epistolis; *Filioli, nouissima hora est*, quia multi pseudo-prophetæ exierunt in hunc mundum. *&* [k] *Paulus Apostolus*, Tempus enim breue est. *& iterum*, Præterit enim figura huius mundi. *& iterum*, [l] Omnia hęc ad correctionem nostram facta sunt, in quos fines seculorum obuenerunt. [m] *Nam Dominus in ipsa oratione Dominica breuiauit nobis sermonem, dum nos à multiloquio prohibens*, [n] pauca loqui *docuerit quæ* pertinent [o] *ad salutem.* [p] Cum oratis, *inquit*, nolite multum loqui. *& infrà*, Vos autem cum oratis dicite, Pater noster qui es in cœlis *&c. Non enim propheta Filium Dei in hoc capitulo minoratum designauit in verbo, quoniam* ipse [q] *in prophetis retro tempore loquebatur, qui etiam nunc per Apostolos & Apostolicos viros nouissimo tempore loquitur.* [r] Ego, *inquit*, qui loquebar *in seruos meos prophetas*, Ecce adsum. *Et alius propheta*, Sicut est ab initio vsque [s] in seculum, neque adiectum est ei, neque minuetur illi, quoniam ipse est Dominus creaturæ suæ. *Ecce quale verbum breuiatum fecit Dominus in orbe terrarum. Non* quia (*vt* illi putant) *inferiorem* patre *intimaret hominibus filium, sed quia nouissimum eius annuntiaret aduentum.*

Si [t] ergo (vt prædictum est) *Aaron filij Presbyterorum figuram* gestabant, *& Aaron summi Sacerdotis, id est Episcopi, Moses* [u] *indubitanter Christi* tenebat formam: *quoniam fuit similitudo mediatoris Dei, qui est inter Deum & hominem Iesus Christus; qui est* verus *dux populorum*, & *verus princeps Sacerdotum, & Dominus Pontificum, cui est honor, & gloria in secula seculorum. Amen.*

h Ioan. 12.
i Ioan. 2.
k 1. Cor. 7.
l. 1. Cor. 10.
m obuenit Nam &c.
n omnia docuerit.
o pertineant.
p Matth. 6.
q ita in prophet.
r Esai. 52. ego cum.
s ita vsque Eccl. 42.
t verba Isidori Hispal. de offic. li. 2. c. 5. *sed forsan quæritur & hoc cuius figuram faciebat Moyses? si enim filij Aaron &c. faciebant.*
u Moyses cuius? indubit. Christi & vere per omnia Christi, quoniam.

Iudicia Pontificiorum.

C*ontius Not. in dist. 99. c. Prouincia* Hæc Epistola falso effecta est Anacleti, vt monui in præfatione.

CENSVRA.

Impostor barbarismis & paralogismis frequentibus infantiam suam & inscitiam prodit. *Regum, patriarcharum, Archiepiscoporum, primatum Ecclesiasticorum & regis seculi, Comitum, &c.* mentionem intem-

pestiuam

pestiuam facit: 70. discipulos à Christo electos negat; eandem prouinciarum diuisionem, quam postea Ecclesia recepit, longe ante Christi tempora factam ac postea ab Apostolis renouatam mentitur. Concilij denique Nicæni, Damasi, Ithacii, Hieronymi, Augustini, Gregorij M. Isidori Hispalensis, Concil. 5. Aurelianensis & vulgatæ Bibliorum versionis verbis, næuos suos incrustat.

Refutatio disputationis Turriani pro hac Epistola.

Turrian. *in hac verba*, Ordinationis Episc. auctorit. Apostol ab omnib. &c. sunt celebrandæ: *Hic ritus Apostolicus Episcopos ordinandi, est in consuetudine omnium Ecclesiarum.* Lib. 5. pro epist. c. 24.

℞. Ordinationes eorum qui Ecclesiam pascere debent, à pluribus, imo à toto presbyterio celebrandas esse decreuit Spiritus Sanct. 1. Tim. 4. 14. Act. 1. 3. & 14. 23. & 2. Cor. 8. 19. Totam fraternitatem Antiochiæ congregatam ieiunasse cum Paulus & Barnabas ad gentes missi sunt, testis est Actorum liber c. 13. 3. Scrutinium in ministrorum electionibus agendum docet Paulus 1. Tim. 3. 7. 10. & 2. Timoth. 2. 2. Χειροθεσίας in Ecclesia Apostolica vsitatam agnoscimus Act. 6. 6. & 13. 3. 1. Tim 4. 14. & 5. 22. & 2. Tim. 1. 6 Aliã vero reliquorum rituum quos Pseudo-Anacletus memorat, rationem putamus; postquam enim presbyterale munus ab Episcopali gradu distingui cœpit, tum demum noui ritus introducti sunt, quos postea Ecclesiastica sanctio, non Apostolica auctoritas consecrauit: tunc igitur mos inoleuit vt Episcopi eiusdem prouinciæ congregarentur, electi capiti Euangelicum Codicem imponerent, vnctionem adhiberent, diem dominicam, horam tertiam, &c. seligerent.

Turrian. *Consuetudo omnium Ecclesiarum nonnisi ab Apostolis est.*

℞. Consuetudo quæ ab initio vbique inualuit, Apostolicam originem prætendere potest. Est autem consuetudinum passim receptarum dispar ratio; nam nec ab initio, nec apud omnes auctoritatem inuenere, quamuis earum obseruatores eas ab Apostolis dimanasse clamitent. In multis enim vulgo receptis obtinet quod Hieronymus ad Lucinium Bœticum scribebat epist. 28. *vnaquæque prouincia abundat in sensu suo, & præcepta maiorum leges Apostolicas arbitratur.*

Turrian. *Quid magis absonum & à veritate auersum esse potest, quàm veritatem rei gestæ confiteri, & consignationem literarum negare?*

℞ Distinximus quæ auctoritatem Apostolicam haberent, quæ non haberent. Demus tamen eos omnes ritus, quorum pseudo-Anacletus meminit, ab Apostolorum siue præcepto siue praxi originem ducere: Quid absonum aut à ratione auersum admiserunt Magdeburgenses, qui quod experientia quotidiana confirmatur scripserunt; Nempe nebulones perditissimos de ritibus Ecclesiæ solennibus, & sacris dogmatibus, sumpta antiquitatis larua, impudentissime garrire solere?

R 2

Turrian. *Quid rationi congruentius, quam fidem ſcripto adhibere, cum res geſta cum ſcripto conuenit?*

℞. Imo quid rationi congruentius, quam fateri impoſtores quotidie ſcriptis mandare quæ cum rebus geſtis aliquo modo conueniant?

Turrian. *Præter conſuetudinem idem cum Anacleto docet Clemens conſtit. lib. 8. c. 4. & Dionyſ. Hierarch. Eccl. c. 5.*

℞. Non negamus Scriptorem conſtitutionum, & Pſeudo-Dionyſium de ritibus ſuo ſeculo receptis teſtimonium ferre. Negamus verò eoſdem ritus Anacleti Decreto comprobatos; Eum certe qui Epiſtolas eius nomini ſuppoſuit, Canonum Nicænorum verſionem per Dionyſium exiguum ſcriptam non modo vidiſſe, ſed etiam deſcripſiſſe manifeſtiſſimum fecimus.

Turrian. *Quo minus ad idem dicendum conſpiraſſe videntur, eo verior eorum ſermo, ſicut in Euangeliſtis factum eſt.*

℞. Quæſtio noſtra non eſt, an quæ Pſeudo-Anacletus ſcripſit, veritate nitantur, vel cum libris Conſtitutionum, & Hierarchia Eccle. congruant; ſed an ad Anacletum auctorem referri debeant; hic vero Ieſuitæ aquam hærere nemo non videt.

Turrian. *in hæc verba Epiſt.* Spiritu S. cuius virtus inuiſibilis S. Chriſmati eſt permixta, *legendum eſt ex Codice Vaticano,* cuius virtus inuiſ. *S. Chriſmate eſt promulgata.*

℞ Notabit lector, Turrianum *excogitato commento* quęcumque defendere non poteſt *negare.* Dixerat pſeudo-Anacletus, *virtutem Spir. Sancti Chriſmati permixtam*; hoc cum abſurdum eſſe diffiteri non audeat Ieſuita, lectionem nouam fingit, eamque à propoſito alienā.

Turrian *Verbo* promulgandi *ſatis declaraſſe Pontifex videtur non ſigna tantum eſſe Sacramenta, ſed cauſam quoque gratiæ; nulla enim res per aliam quæ nihil operatur, promulgatur?*

℞. Hoc vnum egiſſe videtur Ieſuita, magnum ſe Ardelionem probauit. Negamus Chriſma eſſe veri nominis Sacramentum: negamus 2. vera Sacramenta eſſe cauſas gratiæ: negamus 3. quicquid promulgatur à promulgante effici: negamus denique, Turrianicum commentum à blaſphemiæ labe purgari poſſe; vel à quoquam ſano aſſeri, Chriſma *virtutem Spiritus S. operari* vel eius *cauſſam eſſe.* Hæc portenta indicaſſe refutaſſe eſt.

Turrian. *in hæc verba*, non minus quam à tribus Epiſcopis, Epiſcopus vllatenus ordinetur. *Cum ita eſſe, canon primus Apoſt. atteſtetur, quomodo licebit dubitare quin hoc Anacletus ſcripſerit?*

℞. Cum ita non eſſe Canon ille atteſtetur, quomodo licebit credere hoc ab Anacleto ſcriptum? Pſeudo-Anacletus non minus quam tres Epiſcopos requirit: Canon primus Apoſt. dictus duobus contentus eſt; ἐπίσκοπος, inquit, χειροτονείσθω ὑπὸ ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν. Ergo Canon Pſeudo-Anacleti ſententiam non fulcit.

Turrian. *Cum Iacobi ordinationem qui memoriæ prodiderit nullum ante Ana-*

te Anacletum sciamus, & qui hoc deinceps meminerunt, vt Euseb. lib. 2. hist. & alij omnes ab illo acceperint: quomodo fiet verisimile non hoc Anacletum scripsisse, quod in hac epistola, in qua nomen eius inscriptum est, legimus?

℞. Cum sciamus nihil tale ab Anacleto proditum, ex eoque necessarium ducamus negare ab Anacleto Eusebium & alios accepisse, quomodo verisimiles nugas suas faciet Iesuita?

Turrian. *in hac verba*, Reliqui Sacerdotes à proprio ordinentur Episcopo &c. *Hoc est in consuetudine omnium Ecclesiarum: non enim ordinarie extra 4. tempora ieiuniorum, aut populo contradicente, aut aliis sacerdotibus repugnantibus vllus ordinatur.*

℞. Pontificios extra omnes Ecclesias, & ab earum consuetudine alienos esse, fateatur Iesuita necesse est; nullus enim apud eos delectus temporis, nulla habetur ordinis vel prisci moris ratio: plebi (quam *maxime potestatem habere vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi asserit,* Cyprian. epist. 68.) ius suum iampridem ereptum est.

Turrian. *In hac verba,* Accusatio quoque eorum--nonnisi ab idonei, &c. *Olfacere possumus illo seculo scriptas fuisse tres Anacleti epistolas, cum persecutio in Christianos incensa esset, maiúsque periculum Episcoporum.*

℞. Olfacere possumus scriptas à Plagiario qui in Constantini M. epistolas, & aliorum scripta incidit.

Turrian. *Ob eam causam iussit Paulus Timotheo 1. epistol ac. 5. ne accusationem reciperet &c. (erat autem Metropolitanus Timotheus) deinde subiungit, nihil temere fieri debere.*

℞. Negamus, 1. Timotheum proprie loquendo Metropolitam fuisse. 2. Ob solum persecutionis periculum Apostolum vetuisse, ne accusatio reciperetur nisi sub duobus aut tribus testibus. 3. De Episcoporum (quatenus à presbyteris distinguuntur) accusatione aliquid statuisse.

Turrian. *Quod ex interpretatione quoque nominis* presbyteri, *quod* senem *significat, argumentum ducit debere esse Senili prudentia, non solum non est leue nec indignum Apostolico pontifice; sed potius graue est, & imitationem habet Apostoli, qui ex interpretatione nominis Melchisedec, qualis esset Christus, cuius ille typum expressit docuit, Heb. 7.*

℞. Interpretationem non improbamus, improbamus vero plagium Pseudo-Anacleti, ea quæ post A.D. 600. Isidorus Hispalensis scriptis consignauit sibi vindicantis.

Turrian. *In hac verba* Initium Sacerdotij Aaron fuit &c. *Cum eandem sententiam, (licet non eisdem verbis) apud Clementem Rom. lib. 6. constit. c. 2. legamus; argumentum est inde didicisse vnde didicit Clemens: quare iudicij fuerit parum acuti, imo obæsæ naris hoc quoque vestigio illud priscum epistolæ huius seculum non olfacere.*

Resp. Iudicij fuerit parum acuti, imo obæsæ naris, qui non olfecerit vestigia scelerata furis post A. D. 700. Isidori scripta mutilantis.

Turrian. *in hac verba*, Prouinciæ autem multo ante Christi ad-

uentum &c *Eſt aliud adhuc veſtigium illius priſtini ſeculi. cum enim illud à Sylla in omnibus ciuitatibus Aſiæ, annis circiter 80. ante aduentum Chriſti factum in Gentilium libris legamus; diuiſionem autem factam ab Apoſtolis, diſtinctio quæ hodie durat teſtetur; annon eſt magnum argumentum, & clarum indicium illius ſeculi?*

℞. Cum Turrianus ea olfacere quæ non ſunt, quæ nemo ſcripſit, legere; codices qui nullibi reperiuntur euoluere ſoleat; mirum non eſt ipſum, non modo noua, ſed abſurda quæcumque in mentem venerint propugnare: inſaniam certe quandam ſpirare videtur, quod ſcribit Syllam *in omnibus Aſiæ ciuitatibus* prouincias diuiſiſſe, quaſi non in prouinciis ciuitates, ſed prouinciæ in ciuitate quaq; plures quærendæ ſint. Colligit autem Aſiam à Sylla diuiſam ex Ciceronis orat. pro Flacco, quem orator ait *deſcripſiſſe pecuniam ad Pompeij rationem quæ fuit accommodata L. Syllæ deſcriptioni, qui cum omnes Aſiæ ciuitates proportione in prouincias deſcripſiſſet, illam rationem Flaccus ſecutus eſt*, &c. at Lambinus mendoſam lectionem eſſe monet, nec *qui cum omnes Aſiæ ciuitates pro portione in prouincias deſcripſiſſet*: ſed *qui cum in omnes Aſiæ ciuitates pro portione pecuniam deſcripſiſſet*, ſcribendum. Nolim tamen negare Aſiam à Sylla diſtinctam, cum Caſſiodorus aſſerat ipſum eam in 44. regiones diſtribuiſſe L. Cinna 4. & Cn. Papyrio 2. Coſſ. id eſt anno ab vrbe condita 671. ante Domini natalem 83. Nego vero ab Apoſtolis vllam οἰκουμένης diſt. factam, eamque quæ Apoſtolorum tempore obtinebat ad noſtra tempora durare, aut de diuiſione ab ipſis facta teſtari. Hæc omnia cùm pro more comminiſcatur Ieſuita, magnum eſt argumentum, & clarum indicium ipſum incomperta pro certis, falſa pro veris ſæpiſſime iactare.

Turrian. *Quod huiuſmodi diſtinctio prouinciarum, de qua Clemens & Anacletus ſcribunt, ab Apoſtolis fuerit renouata & ſancita, teſtatur Can. 6. Concil. Nicæni.*

℞. Hoc negamus.

Turrian. *Priſca conſuetudo ante Concil. Nicænum non poteſt, ſecundum rationem & vim verbi Græci ἀρχαῖα, intelligi, niſi quæ ad ſeculum Apoſtol. pertineat.*

℞. Imo nec Græcarum nec Latinarum vocum vis id exigit: ſiquidem ἀρχαῖα, παλαιά, *Priſca, antiqua, vetuſta, longo tempore* duraſſe dicuntur, quæ intra centum annorum, imo pauciſſimorum ſpatium contigerunt. Sic Act. 15. 7. Petrus ſe ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων delectum, qui gentilibus Euangelizaret: id autem impleuerat ante 10. annos: tot enim non plures (ſi Baronio credamus) interceſſerunt inter Concilij Apoſtolici tempora, & vocationem Cornelij. Sic Mnazon Act. 21. 16. ἀρχαῖος μαθητὴς vocatur, quem tamen conſtat poſt annos 28. nomen Chriſto dediſſe, vix enim plures effluxerant à Baptiſmo Domini ad Pauli profectionem vltimam Hieroſolymitanam, quam incidiſſe vult Baronius in A. D 58. Sic Conciliũ Chalced. c. 22. Antiochenos poſt 110. annos, nim. A. D. 341. conditos παλαιοὺς κανόνας appell. Sic

Amala-

Amalarius Fortunatus in prologo Antiphonarij A.D.831.scripti, *prisco tempore* ordinatum asserit, quod statuit Adrianus I. in locum Stephani cooptatus A.D.772. Sic Cornelius in tractatu *Quod lapsis veniæ spes non sit deneganda*, lapsos *per longam temporum seriem* pœnitentiam agere scribit. Sic Firmilianus in epist. ad Cyprianum, *Marcionem* (quē A.D.146.prodiisse vult Baronius) *sero post Apostolos, & post longa ab eis tempora sacrilegam aduersus Deum traditionem induxisse* asserit. Sic Cypriano Priuatus Donati tempore circa A.D.242. damnatus, *vetus hæreticus* est Epist.55. Sic idem *multos iam annos & longam ætatem* vocat tempus ex quo Agrippinus hæreticorum Baptisma irritum pronuntiauit, Epist.73. Sic Hieronymus A.D 382. aduersus Luciferianos disputans *propter temporis antiquitatem* raros esse qui Concilio Nicæno A.D. 325. congregato interfuissent. Idem A.D.378.epist.57.Orientem *vetusto populorum furore collisum* ob Arianismum, cuius ortum ab A. D. 315. repetit Baronius, scribit; & in vita Hilarionis, ipsum annum 63. agentem, *incredibili desiderio conuersationis antiquæ*, id est quam anno ætatis 15.inchoauerat, inflammatum memorat. Quidni igitur potuerit ἔθος ἀρχαῖον dici, quod Nicænam Synodum antecessit, licet ab Apostolorum ætate initium non duxerit?

Turrian. *Distinctionem prouinciarum primum à Gentilibus factam ex libris veterum scriptorum licet cognoscere, cum de prouinciis & earum potestatibus fit mentio: vt cum Philon in Flaccum scribit, eum factum à Tiberio Cæsare præfectum Alexandriæ, AEgypti, & Libyæ; cum qua Pentapolim, quæ à Plinio Africa Cyrenaïca vocatur, coniunxit.*

℞. Assentior.

Turrian. *Ex Can. Nicæno 6. colligit Hieronymus epist.61. Antiochenum Episcopum Orienti, Cæsariensem Palæstinæ præfectum.*

℞ Concedo.

Turrian. *Quod autem distinctio prouinciæ Antiochiæ ipsa illa sit, quæ à gentilibus facta fuerat, testatur Luc.2.Euangelium.*

℞. Per me licet.

Turrian. *Apostoli imitati sunt prudentissimam filiorum seculi Politiam.*

℞. De Apostolis, nego: de posteris non diffiteor.

Turrian. Ab antiquis, *dixit Anacletus propter diuisionem prouinciarum, quam dixit* multo ante Christi aduentum tempore factam maxima ex parte, & postea ab Apostolis renouatam. Lib.2. pro epist.c.11.

℞. Diuisionem ab Ethnicis factam ab Apostolis renouatam fuisse negauimus.

Turrian. A Sanctis *dixit Anacletus propter Apostolos.*

℞. Imo Apostolos à Sanctis patribus distinxit rabula; eius enim hæc verba sunt, *hæc ab antiquis, hæc ab Apostolis, hæc à sanctis patribus accepimus.* videtur ergo sanctorum patrum nomine non Apostolos, sed Clementem, quem secundum Apostolos diuisionem ab Ethnicis factam renouasse finxit, intellexisse.

Turrian. *Patres vocari possunt etiam præsentes: sic Cyrillus Alexandr. in E-*

ſaiam c. 62. locum Pſalmi 44. pro patribus nati ſunt tibi filij, *exponit de Apoſtolis, qui Synagogæ ex filiis patres facti ſunt.*

℞. Expoſitio Cyrilli non liberat à mendacio Pſeudo-Anacletum Apoſtolis ſua ſomnia affingentem.

Turrian. *Annon Corinthij (quorum ſe patrem profeſſus eſt Paulus* 1. *Cor.* 4. 15.) *dicere poterant de iis quæ Apoſtolus docuit;* Hæc ab Apoſtolis, hæc à Sanctis patribus accepimus?

℞. Non poterant; ſiquidem Paulus *Apoſtolus* non *Apoſtoli; pater* non *patres*; negat loco citato plures Corinthiorum patres fuiſſe.

Anicletum legit optat. lib. 2.

ANACLETI PAPÆ

Epiſtola III.

Anacletus ſeruus Chriſti Ieſu, in Apoſtolica ſede à Domino conſtitutus, & à Sancto Petro Apoſtolorum principe presbyter ordinatus, omnibus Epiſcopis ac reliquis Chriſti Sacerdotibus, Salutem.

a Epheſ. 1. verſio mixta.

ENEDICTVS [a] *Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto: ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti & immaculati in* [b] *conſpectu eius in charitate,* [c] prædeſtinans *nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum ſecundum* [d] *propoſitum voluntatis ſuæ in laudem gloriæ gratiæ ſuæ: in qua gratificauit nos in dilecto filio ſuo, in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſſionem peccatorum ſecundum diuitias gratiæ* [e] *eius, quæ* [f] abundauit *in nobis in omni ſapientia & prudentia; vt notum nobis* [g] *faceret Sacramentum* [g] *voluntatis ſuæ, ſecundum* [g] *beneplacitum eius quod propoſuit in eo in* [g] *diſpenſatione plenitudinis temporum,* [g] *inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis & quæ in terra ſunt in ipſo. In quo etiam* [f] *ſorte vocati ſumus prædeſtinati ſecundum propoſitum* [g] *eius qui omnia operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuæ, vt ſimus nos in laudem gloriæ eius, qui ante ſperauimus in Chriſto.*

b vulg.
c verſ. Ital.
d vulg.
e vulg.
f Ital.
g vulg.
h Egregie cõſuluiſſes tuis rebus, ſi de primatib. ſeculo Anacleti incognitis ſilentium tenuiſſes, nunc fraus latere non poteſt.

De [h] *Primatibus*, chariſſimi, ſuper quibus me quidam veſtrum

vestrum consuluerunt, & Apostolicę auctoritatis (qua, licet indigni, Domino dispensante, fungimur) decretum postulauerunt; aut si esse deberent, aut non, quantum hactenus de his à B. Petro Apostolo, & à reliquis Apostolis, ac à B. Clemente nostro Sancto prędecessore & Martyre: nouimus statutum, denegare vobis minime possumus. [k] *Et quis est, qui* quærentibus *fratribus denegare* possit dubitationes vel necessitates eorum? Sacerdotum, fratres, [l] *ordo bipartitus est*; &, sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari. Scitis autem à Domino Apostolos esse electos & constitutos, & postea per diuersas prouincias ad prædicãdum dispersos. Cum vero [m] *messis* cœpisset crescere, videns *paucos* esse *operarios*, ad eorum adiumentum septuaginta duos *elegi præcepit* [n] discipulos. Episcopi vero, Domini Apostolorum: [o] presbyteri quoque septuaginta duorum discipulorum locum tenent. Episcopi autem non [p] *in castellis* aut [q] *modicis ciuitatibus* debent constitui, sed presbyteri per castella & modicas ciuitates atque villas debent ab Episcopis ordinari & poni, singuli tamen per singulos titulos suos. Et Episcopus [r] non ab vno, sed à pluribus debet Episcopis ordinari, & (vt dictum est) non ad modicam ciuitatem, [s] *ne vilescat nomen Episcopi*, aut alicubi, sed ad honorabilem vrbem titulandus & denominandus est. Presbyter vero ad quemcumque locum vel Ecclesiam in eo constitutam est præficiendus, atque in ea diebus vitæ suæ duraturus. Amplius quam isti duo ordines Sacerdotum, [t] nec nobis à Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt.

Episcoporum vero ordo vnus est, licet sint [u] *Primates*

i statutum re fingere nouimus.

k in postor imitatur verba Attici Cõstantinop. ad patres Af.icanos: vide ad finẽ Concil. 6. Car. h.

l bipertitum ad minimũ fuit sacerdotium Optato, cuius hæc verba sunt lib. 1. aduers. Parme. *Quid (commemorẽ) Diaconos in tertio? quid presbyteros in secundo Sacerdotio constitutos?* &c. Hieron. aduers. Luciferian. c. 2. 4. *Sacerdotiũ* agnoscit *Laicorum*, Baptisma nim.

m nondum miserat Apostolos Dominus cum monuit operarios ad messem multam paucos esse. Vide Matth. 9. & Luc. 10.

n hoc commentum iam supra notauimus, infra refellemus. Vide epist. 1. Pseudo-Zephyrini.

o id de Chorepiscopis asserit Concil. Neocæs. c. 13.

p statutum Concil. Laodic. c. 57.

q statutum Zachariæ Papæ epist. 1. Leonis epist. 87. c. 2. & Concil. Sardic. c. 6.

r can. Apost. 1. Concil. Nic. c. 4. Arelat. 1. c. 21. &c. Innocent. epist. 2. c. 1.

s verba Concil. Sardic. c. 6. edit. Dionys. exigui.

t vnicum Sacerdotium spirituale fidelibus omnibus commune docuit Petrus epist. 1. c. 2. binos gradus ministrorum Ecclesiæ statuit Scriptura; presbyterium siue Episcopatum, & Diaconatum: reliqui iure Ecclesiastico superadditi sunt à morte Apostolorum.

u Isidorus contra Orig. lib. 7. c 12. *ordo Episcoporum quadripartitus est, id est in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis atque Episcopis*, &c. Supra monuimus Patriarchas veteri Ecclesiæ ignotos fuisse; nec omnes Primates patriarcharum titulo gausos fuisse.

illi, qui primas ciuitates tenent, qui & in quibuſdam locis *Patriarchæ* à nonnullis vocantur. Illi autem qui in Metropoli à B. Petro Apoſtolo,[a] ordinante Domino, & à prædeceſſore noſtro prædicto S. Clemente, ſeu à nobis conſtituti ſunt, non omnes Primates vel Patriarchæ eſſe poſſunt; ſed illæ vrbes, quæ præfatis & *priſcis temporibus* Primatum tenuere, Patriarcharum aut Primatum nomine fruantur; reliquæ vero Metropoles *Archiepiſcoporum aut Metropolitanorum*,[b] & non Patriarcharum aut Primatum vtantur nominibus; quia hæc eadem & leges ſeculi in ſuis continent principibus.

Aliæ autem primæ ciuitates, quas vobis conſcriptas in quodam Tomo[c] mittimus à Sanctis Apoſtolis, & à B. Clemente, ſiue à nobis, Primates prædicatores acceperunt. Hæc vero[d] ſacro *ſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia*, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino ſaluatore noſtro *Primatum obtinuit*, & eminentiam poteſtatis ſuper vniuerſas Eccleſias, ac totum Chriſtiani populi gregem aſſecuta eſt, ſicut ipſe B. Petro Apoſtolo dixit, *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduerſus èam: Et tibi dabo claues regni cælorum: & quæcumque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in* cœlo; *& quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in*[e] cœlo. Adhibita *eſt etiam ſocietas*, in eadem Romana vrbe *beatiſſimi Apoſtoli Pauli vaſis electionis*, qui[f] *vno die, vno* quoque *tempore glorioſa morte cum Petro*[g] ſub principe *Nerone agonizans coronatus eſt*; *&* ambo *Sanctam Rom. Eccleſiam conſecrarunt*,[h] aliiſque *omnibus vrbibus in vniuerſo mundo* eam *ſua præſentia atque venerando triumpho prætulerunt.* Et licet pro omnibus aſſidua apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio, his tamen verbis Paulus beatiſſimus Apoſtolus Romanis proprio chirographo pollicetur,[i] dicens: *Teſtis enim eſt mihi Deus, cui ſeruio in ſpiritu meo in Euangelio filij eius, quod ſine intermiſſione memoriam veſtri facio ſemper in orationibus meis.*

a Petrum diſtinxiſſe preſbyteros ab Epiſcopis; & Epiſcopos à Metropolitanis &c. plagiarij ſomnium eſt.
b non omnis Metropolitanus antiquitus Archiepiſcopus dici debuit: ſiquidem Archiepiſcopus præſedit tam Metropolitanis quam cæteris Epiſcopis, Iſidoro teſte loco ſupr. citato.
c Tomum, quē ſcripſiſſe te fingis, ſi exhiberes, impudentiam tuam toto orbe manifeſtā faceres.
d verba Concil. Rom. 1. ſub Gelaſio *Sancta tamen Rom. Catholica & Apoſtolica Eccleſia nullis Synodicis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed Euangelica voce Domini & ſaluat. noſtri primatū obtinuit*: Tu es & ſequentia.
e cœlis cui data eſt. f non diuerſo (ſicut hæretici garriunt) ſed vno tempore, vno eodemque die. g cum Petro in vrbe Roma ſub Cæſare Nerone.
h & pariter ſuo rad. [illegible] Rom. Eccl. Chriſto Domino conſecrarunt, taléemque omnibus &c.
i Quod pollicetur ? Ammon idem legere eſt Ephes. 1.16. Phil. 1.3. Coloſſ. 1.3. 1. Theſſ. 1.2. 2. Timot. 1.3. Philem. verſ. 4. ac Rom. 1.9.

Prima

Prima ergo sedes [k] *est*, cœlesti beneficio, Romanæ Ecclesiæ; quam (vt memoratúm est) beatissimi Petrus & Paulus suo martyrio consecrarunt. Sic Roma, quę prius erat (Cacodæmonis artificio) omnium [l] *errorum mater* & altrix, excussis tenebris, & vanis superstitionum ritibus abiectis, filiorum Dei (exorto sole Iustitiæ) facta est copiosa propagatrix.

Secunda [m] *autem sedes apud Alexandriam, B. Petri nomine, à Marco eius discipulo* atque [n] *Euangelista consecrata est*; quia *ipse* [o] *& in* Ægypto primum *verbum veritatis, directus à Petro, prædicauit & gloriosum* [p] suscepit *Martyrium*. Cui venerabilis successit [q] Abilius.

Tertia [r] autem *sedes apud Antiochiam*, *eiusdem* (id est *B. Petri*) *Apostoli nomine habetur honorabilis*; [s] quia *illic, priusquam Romam*[t] veniret, *habitauit, &* [u] Ignatium Episcopum constituit; & *illic primum nomen Christianorum nouellæ gentis exortum est.*

Reliquas vero (vt prædiximus in quodam Tomo) [x] prolixitatem vitantes Epistolæ, vobis conscriptas direximus. Inde namque & B. Apostoli inter se statuerunt, vt [y] *Episcopi singularum scirent gentium quis inter eos primus* esset, quatenus ad eum potior eorum solicitudo pertineret. Nam [z] *& inter B. Apostolos quædam fuit discretio*; & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino est concessum, & ipsi inter se id ipsum voluerunt, [a] vt reliquis omnibus præesset Apostolis, & *Cephas, id est caput*, [b] & *principium* teneret *Apostolatus*. [c]

Qui & eandem formam suis successoribus, & [d] *reliqui Apostoli* Episcopis tenendam tradiderunt. Et non solum hoc in [e] Nouo Testamento est constitutum; sed etiam in Veteri fuit: vnde scriptum est, [f] *Moses & Aaron in Sacerdotibus eius*, id est primi inter eos fuerunt.

k Concil. 1. sub Gelasio. *Est ergo prima Petri Apostoli sedes, Rom. Ecclesia, non habens maculam neq rugam, neque aliquid huiusmodi. Secunda autem &c.*
l vide Leon. serm. 1. in natal. Petri & Pauli.
m verba Cōcil. 1. Rom. sub Gelasio.
n & Euang.
o ipseque in Ægyptum directus.
p cōsummauit.
q Anianus & post hunc Abilius.
r tertia vero.
s eo quod.
t venisset.
u Zachæum, postea Euodium, post quem Ignatium &c. Hęc autem ab insulso nugatore addita hinc patet: Zachæus Cęsariensis Ecclesiæ præfectus dicitur constit. lib. 7. c. 46. Recognit. li. 3. &c. Ignatium vero Euodio à Paulo collegam datum coniicit Baron. ad A. D 45 §. 14. ex constit. lib. 7. c. 46.
x hæc fingit impostor pro more.
y verba Can. Apost. 35. Dion. interp.
z verba Leonis epist. 84. c. 11.
a quando scil. de primatu contenderunt, Luc. 22. Matt. 20.
b hæc mutuatus impostor à Vigilio epist. 2. & Isid. orig l. 7. c. 9.
c Petrum Apostolatus exordium vocant Siric. epist. 4. & ex eo Innocent. epist. 2.
d *reliquis Episcopis*: sic in vetustiss. exemplo Vatic. Bibl. scriptum est, melius quam in vulgatis, vt Gratianus etiam legit Dist. 22. c. Sacrosancta. Turrian. pro epist. lib. 3. cap. 8.
e Primatum in Nouo Testamento constitutum negamus.
f psal. 98.

Et quamuis ita ordinatum fuerit, [g] *nemo* tamen *quod suũ est quærit, sed quod alterius.* Vnde ait B. Apostolus Paulus; [h] *Vnusquisque placeat proximo suo in bonum ad ædificationem.* & sicut ipse Saluator suis ait discipulis; [i] *Qui maior est vestrum, erit minister vester,* &c. Et licet super his aliqua dicta fuerint; repetentes tamen sæpius, admonemus, vt semper in omnibus & ab omnibus vitentur elationes mentis & [k] *corporis.* Et quanto maior vnusquisq; videtur esse, tanto sit humilior, *sicut* Dominus Saluator noster *non venit ministrari sed ministrare.* Et [m] *si* frater aliquis *præoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite* eum *in spiritu lenitatis.*

Si quæ vero [n] *causæ difficiliores* inter vos ortæ fuerint, ad huius sanctæ *sedis apicem* [o] eas *quasi ad caput referte,* [p] vt Apostolico terminentur iudicio; quia sic Dominum velle, ab eoque ita constitutum esse, [q] antedictis testimoniis declaratur. Hæc [r] vero Apostolica sedes *cardo & caput* (vt prætactum est) omnium Ecclesiarum à Domino & non alio est constituta. Et sicut cardine ostium regitur, sic huius sanctæ sedis auctoritate omnes Ecclesiæ, Domino disponente, reguntur. Accusatores [f] autem & testes esse non possunt, *qui ante hesternum diem,* aut *nudius tertius inimici fuerunt; ne irati nocere cupiant,* [t] vel *læsi se vlcisci velint. Inoffensus igitur* accusatorum & *testium affectus* [u] quærendus est, & non suspectus. *Causam* [x] enim vestram *alieno* nolite committere *iudicio.* valde [y] enim iniquum est, vt omissis suis, alij quilibet aliorum se causis immisceant.

Quoniam nullis in locis [z] *spiritualis cura deficit, sed se per omnia* quocumque *nomen Dei prædicatur extendit.*

Studendum est omnibus, ne (vt sunt) æmulationes malæ, sed piæ sint inter vos dilectiones; quia [a] *in hoc* vos *omnes* Domini discipulos esse veros noueritis, *si dilectionem habueritis ad inuicem.*

g 1. Cor. 10.
h Rom 15.
i Mat. 23.
k Quid corporis elationem vocat, vnquam commonet impostor?
l Matth. 20.
m Gal. 6.
n *Causarum difficiliores exitus* Rom. Episcopo *reseruãdos* mone Leo epist. 84.
o Innocen. epist. 4. seipsũ vocat *caput & apicem Episcopatus,* &c.
p Virgilius epist 2. *maiores Ecclesiarũ quæstiones ad Rom. Eccl. quasi ad caput, semper referendas* afferit.
q antedictis testimoniis perperam allegatis, te impostorem declarasti.
r hæc vero totidem figmenta sunt: nec enim Dominus Rom. aliis præculit Ecclesiis: nec sedes cardo vel caput Ecclesiæ dici potest, cum sit eius dos, & præcipuum ornamentum, Optato teste lib 2 aduers. Parmen. Sedem Rom. caput vocat Pseudo-Euarist. epist. 1. Pseudo Alexand. epist. 1. Pseudo-Sixt. 1. epistol. 2. Pseudo Pius epist 1. Pseudo Calixt. epist. 1. Pseudo-Marcellus epist. 1 &c. f verba Ambrosii epist. 64. t nempe eius. u quæritur. x eiusd. epist. 29 ad Theodosiũ M *ne causam tuã alieno cõmittas iudicio* vide pseudo Corn. epist. 2. y eiusd. verbo vtitur pseudo-Fabian. ep 2. z verba Cœlestini ep. 2. *circa* [illegible] *cura* [illegible] *deficit sed se per omnia quacumque* &c. a Ioã. 13.

Ex [b] *omni* ergo *genere plurimos Deus dignatur attrahere*, *quos erutos de poteſtate tenebrarum transferat in regnum filij charitatis ſuæ, &* de [c] *vaſis iræ faciat vaſa miſericordiæ.*

Vnde nobis ſummopere ſtudendum eſt, vt cooperatores [d] ſimus gratiæ Dei: quia ad hoc vocati ſumus, eiuſque [e] familiari colloquio ſociati, & Sacerdotes ſacrati, vt fructuoſos illi manipulos reportemus cooperante gratia eius.

Neceſſe eſt [f] enim, *vt Rectores à ſubditis timeantur, ab* ipſiſque corrigantur, *vt humana formidine peccare metuant*, *qui diuina iudicia non formidant.*

Deteriores [g] quippe *ſunt, qui* Doctorum *vitam moreſque corrumpunt, his qui ſubſtantias aliorum prædiaque diripiunt.* Ipſi *enim ea quæ extra nos*, licet *noſtra* ſint, *auferunt*; noſtri autem detractores & *morum corruptores* noſtrorum, ſiue qui aduerſus nos armantur, *proprie nos ipſos* decerpunt. Et ideo iuſtè infames ſunt, & merito ab Eccleſia extorres fiunt.

Pro meritis [h] ergo *plebis* ſæpe paſtores *deprauantur* Eccleſiæ, vt *procliuius corruant qui ſequuntur. Capite* videlicet [i] langueſcente, facilius reliqua *membra corporis inficiuntur*, [k] vt *ſcriptum eſt: Omne caput languidum, & omne cor mærens: A planta pedis vſque ad verticem capitis, non eſt in eo ſanitas.*

Quapropter manifeſtum eſt, [l] Diabolum, qui ſicut *leo rugiens circuit quærens quem* poſſit *deuorare*, cordibus plebium ſuadere, vt Doctores atque paſtores ſuos detractionibus accuſent: vt plebibus langueſcentibus, vel mala agentibus, non tenentibus Paſtoribus frena eorum, laſciuiant, atque in ima ruant. *Multum* [m] vero *diſtant damna morum à damnis rerum temporalium*, [n] cum *iſta extra nos* ſint, illa *vero in nobis.*

Sententia [o] quoque *Cham filij Noë damnantur*, *qui ſuorum* Doctorum vel *præpoſitorum* [p] culpam *produnt*, ceu *Cham qui patris pudenda non operuit, ſed* magis *deridenda monſtrauit.* Doctor autem vel paſtor Eccleſiæ, [q] *ſi à fide exorbitauerit*,

b verba Celeſtini epiſt. 1. c. 11. errorum genere.
c ex vaſis.
d gratia non ſolum iuuat operãtes, ſed dat operari bonum.
e vide Pſeudo-Soter. epiſt. 1. Pſeudo Felic 1. epiſt. 1. Pſeudo Liber. epiſt. 12.
f verba Gregorij paſtor. parte 2. cap. 6. *timeantur quando ab eis Deum minime timeri deprehendũt, vt humana ſaltem &c.*
g verba Iſid. Hiſpal. ſent. lib. 3. c. 38 *deteriores ſunt qui ſiue doctrina ſiue exemplis vitã moreſque bonorũ corrumpunt, his qui &c.* Hi enim quæ extra nos sũt ſed tamẽ noſtra auferunt: corruptores vero morum proprie nos ipſos diripiunt &c.
h Ibid. paulo ante; *ex Merito plebis nõnumquam Episcopi deprauantur: quatenus procl. &c.*
i languente, cætera corporis.
k vnde ſcriptum eſt.
l 1. Pet. 5.
m Iſidor. ſent. lib. 3. c. 38.
n dum iſta extra nos ſunt, mores vero &c.
o Eiuſd. libri, cap. 39.
p culpas in publico produnt ſicut.
q Ibid. poſt lineas 12.

erit [r] à fidelibus corrigendus; sed *pro reprobis moribus magis est tolerandus quam distringendus*: quia [s] *Rectores* Ecclesię *à Deo iudicandi sunt*, sicut ait Propheta, [t] *Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat.* Vnde oportet vnumquemque fidelem, si viderit aut cognouerit plebes aduersus pastorem suum tumescere, aut cõtra Clerum detractionibus vacare, hoc vitium pro viribus extirpare, prudenterque corrigere satagat. Nec eis in quibuscumque negotiis misceri, [u] si incorrigibiles apparuerint, antequã suo reconcilientur Doctori præsumat: Quoniam tam [x] *Sacerdotes*, quam [y] reliqui fideles omnes, summam *curam habere debent*, *de his qui pereunt*: quatenus [z] *eorum redargutione aut corrigantur à peccatis, aut (si incorrigibiles* [a] apparuerint) *ab Ecclesia separentur.*

Ita ergo B. princeps Apostolorum Petrus de S. prædecessore nostro Clemente plebibus prędicando, quãdo docebat eas qualiter ei obedire deberent, eumque obseruare, inter cætera ait, [b] *Si inimicus est alicui pro actibus suis, vos nolite expectare vt ipse vobis dicat, cum illo nolite amici esse; sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum: sed nec loqui his quibus ipse non loquitur: vt vnusquisque qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias* [a] ferre, *festinet citius reconciliari ei qui omnibus praeest*: vt [b] *per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus ipse* [c] *non est, & locutus fuerit his quibus ipse non loquitur, vnus est & ipse ex illis qui exterminare Dei Ecclesiam volunt:* & reliqua. His aliisque quamplurimis documentis facile vnusquisque aduertere potest, qualiter obedire & obtemperare debet præpositis suis: & qualiter circa eas agendum sit quibus ipsi aut amici sunt, aut inimici. [d] *Si quis* enim *hæc præcepta non obseruauerit, hostis est animæ suæ*; & non tantum [e] *infamis*, sed & excommunicatus, atque alienus ab ecclesia efficiatur: quoniam [f] *necesse est* ea vitia *ferro abscindere*, quæ aliis medicamentis non sanantur.

Parcat [g] vnusquisque à laceratione vel *detractione*

r rector tunc erit arguend⁹ à subditis, pro moribus vero rep. &c.
s ibid. paulo ante.
t Psal. 81.
u vide Concil. Antioch. c. 6.
x verba Isid. Hispal. sent. lib. 3. c. 46.
y nota additamentũ. An ad omnes fideles pertinet, ab Ecclesia incorrigibiles separare?
z vt eorum.
a existunt.
b verba Pseudo-Clem. epist. 1. interp. Ruffino.
a reparare.
b & per hoc.
c amicus nõ est.
d verba auctoris epist. ad octauum de vita Cleric. Tom. 9. oper. Hieron. p. 218.
e magistratus est infamia notare.
f vide infr. pseudo-Fab. epist. 2. ex Siricio epist. 1. c. 7.
g *verba Hieron. ad Nepotian. epist.* 2. caue ne aut linguam aut aures habeas prurientes; id est ne aut ipse aliis detrahas, aut alios audias detrahentes &c. parce à detractione linguæ: custodi sermones tuos; & scito quia per cuncta quæ de aliis loqueris, tua conscientia iudicaris.

lingua

linguæ suæ, caueatque *ne aut linguam aut aures* habent *prurientes, id est, ne aut aliis* deroget, detrahatque quibuscunque; *aut alios* audiat derogantes vel *detrahentes*, custodiatque quisque *sermones* suos, *&* sciat, *quia* quicumque *de aliis* loquitur, sua sententia iudicabitur. Caueat etiam omnis fidelis, ne derogando quod in domo cuiusquam agitur [h] *alia domus per* eum cognoscat, sed *omnium Christianorum domos quasi proprias* amet. *Nemo* enim *inuito auditori libenter refert*. Sitque vniuscuiusque studium, [l] *non solum oculos castos seruare, sed & linguam.*

Vos autem, [m] *charissimi, qui estis sub* Domini *disciplina constituti, sic* [n] vos *exhibete*, *vt* [o] veri ministri *& dispensatores mysteriorum; vt non vituperetur ministerium* [p] vestrum, *ne fiat in vobis sicuti scriptum est*, Et erit sicut populus sic Sacerdos. *Sic* [q] enim *vos*, vestrosque & cunctos corripite, vt nemini noceatis, *quatenus & ab hominibus* bonam *acquiratis* famam, *& à Deo mercedis præmium in æterna beatitudine percipere mereamini*. Et [r] *si quid aduersi de vnitate Ecclesiæ acciderit, radicitus amputetur*, vt *Dei Ecclesia* fructusque seruorum eius maneant [s] *inconcussa.*

Propter [t] *quod, charissimi*, [u] *expectantes satagite immaculati* [x] *ei inueniri in pace, & Domini nostri Iesu Christi longanimitatem salutem* [y] arbitramini. [z] *Estote* ergo *prudentes, & vigilate in orationibus; ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales inuicem sine murmuratione. Vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei: si quis loquitur,* [a] sicut *sermones Dei; si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus; vt in omnibus honorificetur Deus, per Iesum Christum, cui est gloria & imperium in secula seculorum. Amen.*

CENSVRA.

HVIVS epistolæ artifex figmentum de 70. discipulorum electione iussu Domini per Apostolos facta, rursus prodiga pudoris fronte persuadere nititur. Cepham *caput* interpretatur; *Primatum & Patriarcharum* (quos æquiparari à quibusdam dicit) & nomina

u hæc expect. x immac. & inuiolati. y arbitremini. z 1. Pet. 4.

h *Ibid.* nec quid [illegible] gatur in alia, domus alia per te nouerit. &c.
i omnium Christi domos amare debemus &c.
k ibid. paulo ante.
l officij tui est nō solum, &c.
m verba Zachariæ epist. 3. fratres chariss. qui estis veri Sacerdotes vel sub regulari disc.
n vosmet ipsos.
o vt certe Ministros Dei & disp. myst. Dei.
p nostrum.
q sed sic vos corrigite, vt veri Sacerdotes, & tales ad sacerdotium perducite vt & vobis & illis testimonium maneat bonum ab his qui foris sūt, quatenus ab hominib. vobis acquiratis laudem & à Deo.
r ibid post 3. lineas.
s & Dei Eccl. maneat inconcussa.
t 2. Pet. 3.
a quasi.

& munera agnoſcit. Concilij Sardicenſis, & Romani 1. ſub Gelaſio, Canonis 35. Apoſt. Dionyſio interprete, Pſeudo-Clementis epiſtolæ primæ Rufino item interprete; Ambroſij, Hieronymi, Attici Conſtantinopolitani, Celeſtini, Leonis, Gregorij, Zachariæ Pontificum, Iſidori Hiſpalenſis, & auctoris epiſt. ad Oceanum *de moribus Clericorum*, phraſes ſententiaſque citat ac deprauat: Verſionem Scripturæ vulgatam & ſequitur & pro arbitratu interpolat.

Refutatio næniarum Turriani.

Turrian. lib. 5. pro epiſt. c. 24. p. 482. b.

Turrian. *Epiſtola 3. Anacleti referta eſt veſtigiis & odore illius ætatis qua ſcripta eſt.*

Reſp. Hinc colligimus, non ab Anacleto ſed ab impuriſſimo ſcurra ſcriptam poſt A.D. 780.

Turrian. Epiſcopi, *inquit Anacletus*, non in caſtellis aut modicis ciuitatibus debent conſtitui. *Si nemo eſt qui audierit aut legerit aliter vnquam factum eſſe, annon ſatis reipſa fidem epiſtolæ adſciſcit & vindicat?*

Reſp. Si numquam aliter factum eſt, quid neceſſe fuit lege ſancire? negamus tamen ad fidem epiſtolæ vindicandam ſufficere, ſi quæ vſu communi recepta ſunt adſtruat; hoc enim impoſtor quilibet præſtare poteſt, imo ſolet.

Turrian. Debent (*ait Anacl. idem*) ab Epiſcopis ordinari & poni presbyteri, ſinguli tamen per ſingulos titulos ſuos. *Iam non ſolum res ſed nomen ab initio impoſitum rei retinetur. Singulis enim parœciis ſinguli presbyteri præſunt, & titulos ſemper à principio per vniuerſas Eccleſias Occidentis vocare conſueuerunt. Quod nomen cum à nullo auctore Eccleſiaſtico vetuſtiore in hac re poſitum reperiatur, ſed ab Anacleto primum in hac epiſtola legamus, nonne argumentum, & iudicium perſpicuum, eſſe illius ſeculi nomen, cuius eſt res ſubiecta cui impoſitum eſt?*

℞. Principium petit Ieſuita; plura enim negamus quæ pro confeſſis ſumit; hæc nimirum, Anacletum huius eſſe farraginis auctorem; 2. ab eo parœcias diſtinctas conſtare poſſe: 3. parœcias ab eodem *titulos* dictas perſpicuum eſſe.

Turrian. Hæc eadem (*inquit Anaclet.*) leges ſeculi in ſuis continent principibus: *non enim appellabantur conſules imperatores, nec prætores conſules.*

℞. Moneo primum, verba ὑποβολέως nullum cõmodum ſenſum recipere poſſe: addo etiam Turriani commentum eorum abſurditatem non modo non velare, ſed magis ac magis prodere. Si enim diſtinguendæ fuerunt Eccleſiaſticorum officiorum appellationes, quia Magiſtratus apud Romanos pro munerum diuerſitate diuerſa ſortiti ſunt nomina, vt alij dicerentur *prætores*, alij *Conſ.* alij *Imperatores*: quis non videt impoſtorem ſuo ſe gladio confodere? An *prætores Conſules*, &c. Roma à Chriſto nato, *principum* nomine dignata eſt? annon ſolis Imperatoribus principatus & titulos & infulas reſeruauit?

Turrian.

Turrian. *De potestatibus seculi dicit Apostolus, eas* à Deo esse; Eis vectigal soluendum, *Rom.13.*

℞ Recte: an etiam tributa pendenda sunt Ecclesiasticum principatum sibi arrogantibus, gregis Dominici alastoribus?

Turrian. *Hæc consuetudo à sanctis Apostolis instituta*, vt alij sint primates, &c. *cum in omnibus Ecclesiis Dei semper fuerit, & adhuc sit, locupletiss. testis est esse hoc illius seculi decretum, & ab eo scriptam esse Epistolam qui ipsum decretum Apostolicum literis consignauit, & nomen suum inscripsit.*

℞ Primates vllos extra Africam ante A. D. 350. appellatos, nemo facile ostenderit. Demus tamen ostendi posse, quid hoc ad antiquitatem epistolæ? annon potest impostor quilibet de iis quæ perpetua Ecclesiæ praxis quodammodo consecrauit verba facere? at nonnisi impostor elinguis portentosis hisce phrasibus vti potest: *vrbes primatum nomine fruantur, vtantur, isti duo ordines Sacerdotum Apostoli docuerunt; eadem leges seculi in suis continent principibus,* &c.

Turrian. Aliæ primæ ciuitates *(inquit Anacl.)* quas vobis conscriptas in quodam Tomo mittimus à Sanctis Apostolis, & à B. Clemente siue à nobis, primates, prædicatores acceperunt, &c. *Hic etiam quia res gesta vt aiebat Callistratus, veritate factum suum prabet, non minus valet quam si hic Tomus extaret.*

℞. De facto non disputamus, sed de auctore facti. Iesuita Apostolos, nos alios, ministrorum Ecclesiasticorum gradus & Ecclesiarum προεδρείας distinxisse asserimus. Quis ferat colligentem ex eo quod iampridem distinctio inualuit, eius originem ad Apostolos, aut Apostolicum virum Clementem (cui Tomum nescio quem tribuit impostor) esse referendam? pudet me tantarum ineptiarum.

Turrian. *Metropoles à primis Apostolorum discipulis primatum acceperunt; à Xysto Rhemensis, à Nicasio Rothomagensis, ab Euchario Treuirensis* &c.

℞. Ego contra, nec ad omnes Metropoles missos primos Apostolorum discipulos, nec ad quascumque ciuitates missi dicuntur, primatum adeptas probari posse contendo. Certe Bituricensis Ecclesiæ, quæ patriarchales titulos postea sumpsit, & in Aquitaniæ capite quodammodo collocata fuit, fundamenta iecisse dicitur Vrsinus ab Apostolorum successoribus ordinatus: Senonensi Metropoli Sabinianus à pontifice Romano (nescio quo) præfectus fertur. Turonensibus primus Euangelium prædicasse dicitur Gratianus à Fabiano Rom. antistite missus. E diuerso Massiliensem Ecclesiam Lazarus ille à Domino excitatus, Aquensem Maximinus, Parisiensem Dionysius Areopagita, Lemouicensem Martialis, Ebroicensem Taurinus, Petragoricam Fronto, Tullensem Mansuetus, Xantonensem Eutropius, Catalaunensem Memmius, Donatianus, & Domitianus, Apostolorum discipuli, Bellouacensem Lucianus Clementis auditor, fundasse dicuntur: Quorum omnium sedes nec Primatus honore, nec Metropolitico iure antiquitus gauisæ sunt.

Turrian. *Descriptas Ecclesias ab Apostolis inuocat* ματρίκιον *siue* ἀρχαιότυπον;

de quo Concilium Carthag. vt constaret qui essent priores, qui posteriores.

℞. Imo non descriptas indicat: nam inter Afros primates erant, non Metropoleon Episcopi, sed *promotione antiquissimi* quique, siue in Metropolibus siue in aliis ciuitatibus constituti Episcopatum administrarent: hinc factum vt ab Epigonio Victor *ætate pater promotione antiquissimus* diceretur, Concil.3.Carth.c.44.hinc orta consuetudo primæ sedis Episcopos *Senes* vocandi; hinc nata de primatu Numidiæ inter Xantippum & Victorem controuersia, Augustino referente epist. 217. Cum singulis Episcopis pro ordinationis ætate *ad primatum pateret locus*, diligenter cauebat Ecclesia Africana, ne quis ementito antiquitatis titulo fratres gradu debito fraudaret. Ea de caussa decreuit plenaria Synodus, *vt qui ab Episcopis ordinabantur per prouincias, literas acciperent ab ordinatoribus, eorum manu conscriptas, continentes consulem & diem, vt nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus orietur* Concil.Afric.c.36. Sanxerant antea patres *matriculam & Archiuum Numidiæ, & apud primam sedem, & in Metropoli, id est Constantina*, siue *Cirta esse debere*, Can.53. Iusserunt denique *posteriores anterioribus deferre, eis inconsultis nihil agere, eos qui putauerint aliquid spretis maioribus præsumendum, competenter ab omni concilio coercendos:* Can.52. Solennis Afrorum moris aduersus Iesuitam testes omni exceptione maiores appellare possumus Augustinum epist.261. Greg.epist.72.& 75.lib.1.33.lib.2.indict.10..&--Leonem 9.epist.4.

Turrian. *Esse* de 3. principalibus sedibus decretum *ab Anacleto scriptum, coniectura perspicitur; siquidem testem habemus Synodum Nicænam, fuisse iam tunc cum habita est, priscam consuetudinem.*

℞. Esse hoc à Gelasio Papa 169. à Nicæna Synodo 382. ab Anacleti obitu annis scriptum, testantur quoscumque habent eius epistolarum & decretorum aduersarij codices: Negamus vero ex Canonibus Nicænis colligi posse Romanam sedem primatum supra cæteras obtinere.

Turrian. *Est præterea indicium vetustatis epistola huius Can.34. Apost. hîc ab Anacleto citatus; cum nullus ante Clementem memoriæ prodidisset, profecto aut ab Apostolis qui eum sine scripto tradiderunt, aut à Clemente qui eum reliquis nobis descripsit, necesse est didicerit.*

℞. Est indicium furis impudentissimi, qui versione Dionysij exigui circa annum D.527. publicata abusus est, eamque Anacleto ante annos 410. mortuo tribuere non erubuit.

Turrian. *Hoc plane confirmat Iulij pontificis epist. increpatoria ad Orientales, in qua eundem Can. Apost.34. & Anacleti sententiam partim iisdem, partim similibus verbis secutus est.*

℞. Iulio illi laruam detraximus, eumque in ius obtorto collo raptum plagij reum peregimus.

[a] *EVARISTI PAPÆ* Epist. I.

Dilectissimis fratribus vniuersis Africæ regionis Episcopis, Euaristus.

ONSVLENTIBVS [b] vobis, fratres charissimi, *quid* super his, quæ in vestris continebantur scriptis, visum nobis esset, *vel* quid *docilis ratio persuaderet*, aut quid à beatis Apostolis nobis traditum aut custoditum remaneret, optantes (vt retulistis) nostris institui documentis, hæc vero rescribimus. *Siquidem dilectio* vestra normam *secuta prudentium, ad sedem Apostolicam referre maluit*, [c] quasi ad caput, *quid deberet de rebus dubiis custodire potius quam vsurpatione* præsumere.

Diaconi (qui *quasi oculi* [d] videntur esse *Episcopi)* in vnaquaque ciuitate, iuxta Apostolorum constituta, [e] *septem debent esse, qui custodiant* [f] *Episcopum* prædicantem, ne aut ipse ab insidiatoribus quoquo modo infestetur, aut lædatur à suis, aut verba diuina detrahendo aut insidiando polluantur vel despiciantur: sed [g] *Veritas spirituali* redoleat [h] *feruore, & pax prædicata labiis animi cum voluntate* concordet. [i]

Similiter [k] custoditum & traditum habemus, vt vxor legitimè viro iungatur. Aliter enim legitimum (vt à patribus accepimus, & à Sanctis Apostolis, eorumque successoribus traditum inuenimus) [l] non fit cõiugium, [m] nisi ab his, qui super ipsam fœminam dominationem videntur habere, & à quibus custoditur, vxor petatur, & *à parentibus* aut propinquioribus sponsetur, & legibus dotetur, & suo tempore [n] sacerdotaliter (vt mos est)

a Euarestum scribit Euseb. hist. lib. 3. c. 34.

b verba Innocent. epist. 3. ad Exuperium *Consul. tibi, frater chariss. quid de proposita specie vnaquaque sentirem, pro captu intelligẽtia mea quæ sunt visa respondi, quid sequendũ vel docilis &c vel auctoritas lectionis ostenderet, vel custodita series temporum demõstraret. Et quidem dilectio tua institutum secuta*, &c.

c his verbis vsus Innocẽtius epist. 4. & 22. de Ecclesia sua & sede loquens.

d hoc asserit pseudo Clement. epist. 1. pseudo-Anaclet. epist. 1.

e verba Concil. Neocæs. c. 14. interpr. Dionys. vide Concil. Quinisext. c. 16. Isidor de offic. lib. 2. c. 8. & pontificale Damasi dictum.

f hæc non fuit mens Apostolorum Act. 6. nec vllius patrum: fingit impostor pro more.

g verba Innocentij epist. 2. c. 13.

h flagrabit.

i concordabit.

k hunc locum citat Hincmarus de Diuortio Lotharij.

l inuenio te ἀστερμολόγων.

m Concil. Aurelian. 4. c. 22. Conc. Paris. 1. c. 6. Conc. Turon. 2. c. 21. Conc. Tolet. 3. c. 10.

n Vide Concil. Carthag. 4. c. 13. Ambros. epist. 70. Tertull. ad vxor. lib. 2. c. 9. de vel. vir. c. 11. de pudicitia cap. 4.

o hoc epithetum nũquam in vsu Ecclesiæ fuit, nec tam conuenit Episcopis quam principibus, secul. vide Innoc. epist. ad Iulianam.

p cõtrarium statuerunt Christiani principes A. D. 428. his verbis, *si Donationum ante nuptias, vel dotis instrumenta defuerint, pompa etiam aliaque nuptiarum celebritas omittatur, nullus æstimet ob id deesse, rectè aliàs inito, matrimonio, firmitatem, vel ex eo natis liberis iura posse legitimorũ auferri, si inter pares honestate personas nulla lege impediente fiat consortium, quod ipsorum consensu, atq; fide amicorũ firmetur*, &c. Cod. Theodos. lib. 3. tit. 7. constit. 3. Dat. 10. Mart. felice & Tauro Coss. Concil. vero Trident. Sess. 24. Decreti de reform. Matrim. cap. 1. anathemate damnat, qui *vera ac rata* esse negant clandestina matrimonia &c.

cum precibus & oblationibus *à Sacerdote benedicatur*, & *à paranymphis* (vt consuetudo docet) custodita & consociata à proximis, tempore congruo petita legibus detur, & solenniter accipiatur, & biduo vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant, vt bonæ soboles generentur, & Domino in actibus suis placeant. Taliter enim & Domino placebunt, & filios non spurios sed legitimos atque *hæreditabiles* generabunt. Quapropter, *filij* charissimi & [o] *merito illustres*, fide Catholica suffragante, ita peracta legitima scitote esse connubia. Aliter verò præsumpta non coniugia, [p] sed aut adulteria, aut contubernia, aut stupra, vel fornicationes potius quam legitima coniugia esse non dubitate; nisi voluntas propria suffragata fuerit, & vota succurrerint legitima. [q] *Nam fructus diuinus est*, præcepta diuina custodire. Ea quoque deserere, præsumptionem fieri nulli dubium est. Cur ergo indignum est vnitatem Ecclesiæ custodire? Idemque [r] omnes pariter & sentiamus & pronuntiemus. Si enim aliter præsumpta fuerunt, perdunt profecto ipsi transgressores seipsos, qui semetipsos decipiunt.

Hæc [s] cunctis *recitanda per omnes Ecclesias Africanas scripta* [t] dirigite, *& istis* [u] connectite *quas adiunximus literas* [x] *præfectorum, vt de his quæ iniquè laudantur (si quid tale probari poterit) iudiciũ* [y] *fiat, &* inhibita coërceantur, & [z] *præterita mala*, & illicita cõiugia, *si doceantur admissa, digna seueritate* [a] corripiantur. *De cætero* vero *cau*eantur talia per omnes Ecclesias, *ne Ecclesiæ Sanctitas per nostram fatigata negligentiam perdat priuilegia quæ est per viros venerabiles consecuta.*

De his vero quibus ab insidiatoribus fatigamini, vn-

q imitatur impostor verba Innoc. epist. 7.

r 1. Cor. 1. Phil. 3. s verba Innocentij epist 12. hæc velim cuncta recit. &c.

t dirigas. u connectas. x In exemplari vetustiss. Vaticanæ Biblioth. & in altero æquè vetusto Bibl. Florentinæ S Marci, quæ cuiuis paulo curiosiori videre cum volet Romæ & Florentiæ licebit, non *præfectorum* sed *Prophetarum* scriptum est. Turrian. pro epist. lib. 3, c. 9. & præf. in 80. can. Nicænos. Tuum vero commentum Turriane nihil moramur; Innocentius, cuius verba vsurpauit Pseudo-Euaristus, præfectorum non prophetarum legendum, quemcumque non dicam curiosum sed veritatis studiosum, si modo oculos habeat, docebit.

y consilium iudiciumque. z vt præterita mala si doceantur &c.

a coerceantur & de cætero caueatur ne Eccl. &c.

de &

de & nos consulere & à nobis edoceri inter cætera voluistis; eo quod sint quidam, qui arbitrantur de Patre solo dictum esse, quia ipse [b] *solus habet immortalitatem & lucem habitat inaccessibilem*; ita eos Apostolicis percutite ferulis, & diuinis redarguite præceptis. *Non* [c] enim solus *Pater sine filio lucem inaccessibilem habitat; quia vbi pater est, ibi etiam filium esse indubitabili fide credendum est. Nam si solus pater sine filio (quod* dicere [d] *nefas est)* lucem habitat inaccessibilem, *necesse est vt sequestratam pater à filio habeat mansionem. Quod si ita est, quonammodo* [e] idem *filius ad dextram patris adstans à B. Martyre Stephano* dicitur [f] *conspici, si Pater secundum* [g] eos solus *dicitur sedibus* lucis *contineri? Absit hoc à sensu fidelium Christo in vnitate fidei adhærentium: quoniam sicut non* [h] obest *filio, cum solus dicitur Pater lucem inaccessibilem habitare; ita non* [i] obest *Patri, cum sapientia, quæ est filius, dicitur* [k] *gyrum cæli sola circuire.* Pater [l] *itaque cum sit inuisibilis & ingemitus* in se, *in filio visus Apostoli testimonio comprobatur; & in filio à se* inenarrabiliter [m] *genito mansisse ac requieuisse* [n] monstratur, *ipso filio in Propheta* [o] loquente, *Qui me genuit, requieuit in tabernaculo meo; Et in Euangelio,* [p] Pater in me manens facit opera hæc; *Et* [q] Deum nemo vidit vnquam, nisi vnigenitus filius qui est in sinu patris. Si enim *in sinu patris erat filius ab initio, & ex corde patris verbum bonum eructatum est; quomodo* non *in corde paterno* [r] *consistens, lucem* cum eodem *inaccessibilem habitasse credendus est? Nunquid pater absque vlla luce in filio potuit commanere, aut in tabernaculo filij sine eadem potuit requiescere, cum idem filius* candor [s] sit æternæ lucis, & speculum sine macula Deitatis, *quam Salomon super salutem suam dilexisse* [t] se dicit, *in cuius specie semper delectari gestiuit?* Super salutem & speciem, *inquit*, dilexi illam; & pro luce proposui habere eam, quoniã inextinguibile est lumen eius. *Hanc* [u] ergo *Dauid propheta lucem desiderans, anxius proclamat* [x] *dicens,* [y] Emitte lucem tuam & Veritatem tuam: [z] *Iterum*, in lumine tuo videbimus lumen. *In huius igitur luminis claritate filius seipsum* [a] *in monte tribus discipulis praostendit*, qui [b] *metu mortis perterriti prostrati*que in *faciem, sibi vitæ finem adesse senserunt. Hanc, inquam, lucem in se* fuisse *demonstrans filius, proclamabat,* & vt [c] *in eadem incederent discipulos præmonebat,*

b 1. Tim. 6.
c verba Ithacij Clari aduers. Varimadum cap. 66. non solum.
d dici.
e ipse filius.
f potuit.
g secundum vos aliis dicitur.
h non est in.
i sufficit.
k Eccl. 24.
l Quod itaque.
m ineffabiliter.
n monstraretur.
o dicente.
p Ioan. 14.
q Ioan. 1.
r cum eodem consistens.
s Sap. 7.
t dilexisse dixit.
u Hanc igitur lucẽ Dauid &c.
x hæc dicens.
y psal. 42.
z & iterum. psal. 35.
a Math. 17.
b & metu.
c dum in eadem incederent suos. Ioan. 12.

d dum. *Cum*[d] lucem habetis, *inquit*, ambulate in luce: *& ite-*
e Ioan.8. *rum*,[e] Ego ſum lux huius mundi, Qui ſequitur me non
ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ æternæ.
f Ioan.1. [f] *Et Euangeliſta*, Erat lux vera, [g] *ait*, quæ illuminat om-
g inquit. nem hominem venientem in hunc mundum. *Si hæc lux,*
quæ credentibus promittitur, in filio eſſe probatur, & cum æterno
æterna eſſe dicitur, quomodo à vobis ab inacceſſibili luce Patris, &
h Ioan.5. *Filius ſeparatur? Si enim Filius* [h] Deus verus & vita æterna
i æterna ſine. [i] *eſt, ſine dubio in hac luce ſimul cum patre habitare credendus eſt,*
quam nullus modo noſtrum *in hoc mortali corpore conſtitutus*
k 1.Ioan.3. *poteſt aliquatenus contueri; ſed dum apparuerit,* [k] *tunc vere illum*
videbit ſicuti eſt, qui eius conſpectibus fuerit dignus coaptari. Et
non ſicut Moſes cæterique prophetæ per ænigmata & figuram, ſed
ipſam veraciter in filio, ſecundum Apoſtolum, contuebitur Dei-
l ſubſtantiá. *tatis* [l] imaginem. *Nam ſi hunc eundemque prophetæ* [m] ſub te-
m teſtimonium ſequẽtem. ſtimonio, ſubſequente *ſereno mentis intuitu inueſtigare*
volueris, inuenies filium non [n] poſſe *ab hac luce patris penitus ſe-*
n non nuncupaſſe. *parari: quoniam cum ſolum filium dixerit* [o] *in terra cum ho-*
o Baruc.3. *minibus conuerſatum, Patrem ab illo non* [p] eſt credendum
p non fecerit. fieri *alienum.*

q ſequentia non cohærẽt. [q] *Si* [r] *teſtimonium* enim *hominum accipimus, teſtimonium*
r Ioan.5. *Dei maius eſt. Quoniam hoc eſt teſtimonium* [s] *quod maius eſt,* [t]
ſ teſtim. Dei. quia *teſtificatus eſt de filio ſuo: Qui credit in Filium Dei, habet*
t quoniam. *teſtimonium Dei in ſe. Qui non credit* [u] in Filium, *mendacem*
u filio. *facit eum: quia non credit in teſtimonium quod teſtificatus eſt Deus de filio ſuo. Et hoc eſt teſtimonium, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus; & hæc vita eſt in Filio eius. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium Dei, non habet vitam. Hæc ſcribo vobis vt ſciatis, quoniam vitam habetis æternam qui creditis in nomine Filij Dei. Et hæc eſt fiducia, quam habemus ad eum, quia quodcumque petierimus ſecundum voluntatem eius, audit nos. Et ſcimus quia audit nos quicquid petierimus, ſcimus quoniam habemus petitiones quas poſtulamus ab eo. Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Eſt peccatum ad mortem: non pro illo dico vt roget quis. Omnis iniquitas peccatum eſt, & eſt peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus eſt ex Deo non peccat, ſed generatio Dei conſeruat eum, & malignus non*
x tangit. tanget [x] *eum. Scimus quoniam ex Deo ſumus, & mundus totus*
in ma-

in maligno positus est. Et scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio eius. Hic est verus Deus & vita æterna.

Hæc fratres prædicate, hæc omnibus nunciate. Vos ergo inuicem [y] *exhortamini, perfecti estote,* [z] *semper*que *gaudete*; *pacem* autem *sectamini in omnes*, *& Deus pacis & dilectionis erit vobiscum:* [a] *Deo autem & patri nostro gloria in secula seculorum. Amen.* Data 9. Kal. Aprilis Valente & Vetere W. CC. Coss. [b]

y 2. Cor. 13.
z interserit impostor verba Apostoli 1. Thess. 5. 15.
a Phil. 4. 20.
b A. D 98. Clemētis VI. ante pontificatum Euaristi 14. sedit enim Euaristus ab A. D. 112. ad. 121. à cōsulatu Crispi & Orphiti ad Consul. Adriani Aug. 3. & Rustici, vide Baron. Annal. & Bellarm. Chronol.

Iudicia Pontificiorum.

Contius Not. in c. 30. q. 5. c. Aliter. Omnia istius Euaristi decreta videri possunt suppositia, vt dixi in præfatione.

C E N S V R A.

Præter paucissima, quæ de matrimoniorum clandestinorum nullitate confinxit ὑποβολεὺς, cætera vel è versione vulgata petita, vel ex Ithacij aduersus Varimadum disputatione, vel ex Innocentij epistolis translata sunt: ad finem addita mendosa Consulatus nota plagiarij imperitiam prodit. Primus certe Maiorianus A. D. 458. Leone & Maioriano ipso AA. Coss. statuit *ambos infamiæ maculis inurendos qui fuerint sine dote coniuncti, ita vt nec matrimonium iudicetur nec legitimi ex his filij procreentur*, &c. vide Nouell. lib. 4. tit. 8. *de Sanctimonialibus*, &c. & Cod. Iustin. lib. 5. tit. 4. const. 23.

---

*EVARISTI PAPÆ Epistola II.

* Eucharistum legit Optat. lib. 2.

Euaristus, vrbis Romæ Episcopus, omnibus per AEgyptum Domino conglutinatis fratribus in Domino.

VNVM nos, fratres, *sentire oportet & agere, vt (sicut legimus) in nobis* [b] *vnum cor &* vna *anima esse* [c] probetur. Scimus namque, sicut & à Patribus accepimus, *Christum* [d] esse *caput* cuius & membra sumus; ipse enim est sponsus, & Ecclesia sponsa, cuius filij nos sumus; & ideo [e] *vnum Patrem* habemus

a verba Leonis epist. 81.
b nobis quoque.
c cōprobetur.
d Hormisda epist. 25. *caput Ecclesiæ Christus, Christi vicarij Sacerdotes.*
e Matth. 23.

Deum *in cælis*. Sacerdotes vero [f] *vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia*. Et ſicut ei ſua coniuncta eſt ſponſa, id eſt Eccleſia, [g] ſic Epiſcopis iunguntur Eccleſiæ, vnicuique [h] *pro portione ſua*. Et ſicut vir non debet negligere vxorem ſuam, ſed diligere & caſte cuſtodire, & amare atque prudenter regere; ſic Epiſcopus, & multo magis, cuſtodire, & amare, [i] atque prudenter regere debet Eccleſiam.

Et velut vxor, quæ ſub manu eſt viri, obedire debet viro ſuo, eumque diligere, & amare; *ita potius* [k] *etiam* Eccleſia Epiſcopo ſuo *in omnibus* obedire, [l] eumque diligere & amare vt animam ſuam debet; quia illud fiet carnaliter, iſtud ſpiritualiter.

Et ſicut vir non debet adulterare vxorem ſuam: ita nec Epiſcopus Eccleſiam ſuam, [n] id eſt vt illam dimittat ad quam Sacratus eſt, abſque ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica vel regulari mutatione, [o] & alteri ſe ambitus cauſa coniungat.

Et ſicut vxori non licet [p] dimittere virum ſuum, vt alteri ſe (viuente eo) matrimonio ſociet, aut eum adulteret, licet fornicatus ſit vir eius; ſed, iuxta Apoſtolum, *aut viro ſuo reconciliari* debet, *aut manere innupta*: ita Eccleſiæ non licet dimittere Epiſcopum ſuum, aut ab eo ſe ſegregare, vt alterum (viuente eo) accipiat: ſed aut ipſum habeat, aut innupta maneat; id eſt alterum Epiſcopum (*ſuo viuente* [r]) non accipiat, ne fornicationis aut adulterij crimen incurrat. Nam ſi adulterata fuerit, id eſt, ſi ſe alteri Epiſcopo iunxerit, aut ſuper ſe alterum Epiſcopum adduxerit, aut eſſe fecerit, vel deſiderauerit, per acerrimam pœninentiam aut ſuo reconcilietur Epiſcopo, aut innupta permaneat.

f pſeudo-Gregorius epiſt. 32. lib. 12.
g Ambroſ. de dignit. Sacerdot. c. 4. ſcribit Paulum 1. Tim. 3. his verbis *vnius vxoris virũ*, inhibere Epiſcopum duas vſurpare Eccleſias: verius tamẽ dicitur, Epiſcopum Eccleſiæ, cuius adminiſtrationẽ ſuſcepit, iungi, non vt ſponſum ſed vt paranymphum, ſponſi amicũ; Imo ſponſæ ob ſponſum miniſtrum Ioã. 3.29. 2. Cor. 11.2. 2. Cor. 4.5. vide Hieron. epiſt 83.
h phraſis Cypriani epiſt. 55.
i vt Dominã ſcil. non vt vxorem: teſte Bernardo, cuius hęc verba ſũt epiſt. 237. *Si amicus ſpõſi es, ne dixeris dilectam eius principẽ meã ſed principem; nihil tuum in ea vindicans; niſi quod pro ea (ſi oportuerit) etiam animam dare debes.*
k not. phraſ.
l ſecundum Deum ſcilicet.
m amandi rectores à populis non vt mariti ſed vt cuſtodes à marito præfecti. Vide Hebr. 13.17.
n aliud eſt *adulterare, aliud diuertere ab vxore* quod non aduertit ὑποβολεύς.
o Si *regularis mutatio* ius Epiſcopo conferre poteſt Eccleſiam dimittendi, vt alteri ſe ſociet; vir autem dimiſſa vxore, aliam ducere non poteſt; Epiſcopus non iungitur Eccleſiæ vt vxor viro.
p licet vero per Dominum, in cauſa adulterij: nec Apoſtolus magiſtro à quo inſpiratus ſcripſit opponendus eſt. Vide Matth. 19.
q 1. Cor. 7.
r Concil. Aurelian. 5. c. 12. *Nulli viuenti Epiſcopo alius ſuperponatur, aut ſuperordinetur Epiſcopus, niſi forſitan in eius loco, quem culpa capitalis deiecerit.*

Vnde

Vnde[f] & Dominus loquitur in Euangelio dicens, Si quis *viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.*

Episcopum verò oportet[t] *opportunè & importunè* atque sine intermissione Ecclesiam suam docere, eamque prudenter regere & amare; vt à vitiis se abstineat, & salutem consequi possit æternam. Et illa[u] *cum tanta reuerentia* eius doctrinam debet suscipere, eumque amare & diligere, *vt legatum Dei & præconem veritatis*; quia, testante Veritate,[x] *Quæcunque ligauerit super terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque soluerit super terram, erunt soluta & in* cœlo. Nimis timenda, est, fratres, hæc sententia, & præuidendum vobis ne offendatis eos, qui tantam à Domino habent potestatem: & ideo potius[y] *obediendi*, diligendi, & summopere venerandi sunt; non *detrahendi* vel *lacerandi*, aut ejiciendi, sed *portandi* & amandi: ipso dicente Domino,[z] *Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit.* Ideo hæc vobis & omnibus fidelibus scribimus, fratres, vt ab his *vos caueatis*: & posteris vestris, non malum sed bonum exemplum relinquatis. Quoniam[a] *iniuria Episcoporum ad Christum* pertinet,[b] cuius vice funguntur.

Audiuimus enim quosdam à vobis infamatos & dilaceratos Episcopos, ac è ciuitatibus propriis pulsos, quia alibi Episcopi constitui non possunt,[c] nisi in ciuitatibus non minimis: & alios in eis[d] *ipsis viuentibus* constitutos. Ideo hæc vobis scribimus, vt sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari &[e] *integerrime restitui* debere. Illos vero qui adulterina fœditate *Sponsas suas*,[f] quas & vxores eorum (præfixo tenore) esse intelligimus, tenent, ejici vt adulteros, atque *infames*[g] fieri, eosque ab Ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem ad-

f nec locus Matth. 5. probat Ecclesiæ veritum esse Episcopũ vitiosum abdicare. Nec Episcopus Ecclesiæ cui præpositus est sponsus vel dici vel haberi debet. Scelus tamen gregém sibi creditum spe maioris lucri deserẽ is fornicationi à veterib. comparatum non diffiteor. Sic enim Concil. Alexand. apud Athanas. Apolog. 2. τῇ ἐκκλησίας ἐπισκοπῇ συνδεθεὶς ἄλλην οὐκ ὀφείλει ζητεῖν, ἵνα μὴ καὶ μοιχὸς παρὰ ταῖς θείαις εὑρίσκηται γραφαῖς. &c.

t 2. Tim. 4.

u verba Pseudo-Clem. epist. 1 *illi vero cum tanta reuerẽtia tua, verba suscipiant; tanquã qui sciant legatum te & præconem Veritatis; & quodcunque super, &c.*

x Matth. 16.

y not. idiotismos impostoris.

z Luc. 10.

a hoc placitum quauis occasione data inculcat ὑποβολιμαῖος.

b not. phras.

c hoc statuit Concil. Laodic. c. 57. & Sardic. c. 6.

d statutum Concil. 5. Aurelian. cap. 12.

e phras. Adriani I. Collect. cap. 5.

f iam docuimus, Ecclesiarum præpositos, non sponsos sed ministros sponsi dicendos, seu *seruos præpositos*, vt loquitur Cyprian. epistol. 3. lib. 1. Vide & Hieronym. epist. 2. & 3.

g infamiæ nota à Magistratu ciuili inurenda est.

uerſus aliquam querelam habueritis, his peractis inquirendum erit, & *auctoritate* [h] *huius ſanctæ ſedis* terminandum.

Et, ne [i] *omnia nunc ſingulatim* dicamus, *omne bonum, ſi ipſa per ſe in vobis fuerit charitas, facere docebit; ſicut & è contrario eos qui à ſalute alieni ſunt, omne malum facere odium docet.*

Vnde [k] *& vos qui veri* Dei *eſtis diſcipuli, abjicite à cordibus veſtris ante omnia diſcordias & animorum diſſenſiones, ex quibus omne malum opus procedit & benignitatem ac ſimplicitatem tota mente ſeruate.*

Verumtamen [l] *ſcitote cuncti, quod ſuprà omnes vos laboret Epiſcopus: quia vnuſquiſque veſtrum ſuum proprium fert laborem, ille vero & ſuum & ſingulorum.* Et ideò ſicut ille pro vobis omnibus: ita & vos omnes [m] ſummopere laborare pro eo debetis, in tantum vt (ſi etiam neceſſe fuerit) animas veſtras pro eo ponatis: ſicut & ipſe [n] *animam* ſuam *pro* vobis (ſi neceſſe fuerit) *ponere* debet: ipſo dicente ſaluatore, [o] *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis.* Vos vero *obedite* [p] eis, & vigilate pro eis, quia *ipſi peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant & non gementes.*

Non eſt [q] *itaque à plebe* aut vulgaribus hominibus arguendus vel accuſandus Epiſcopus, licet ſit *inordinatus*: quia *pro meritis* ſubditorum *diſponitur à Deo vita rectorum*, *exemplo Dauidis peccantis*, [r] ac comparatione *principum qui ex merito plebis præuaricantur.*

Sacerdotes [ſ] enim *exquirere debent peccata populorum, & ſagaci ſolicitudine vnumquemque probare, iuxta teſtimonium Domini* per [t] *Hieremiam loquentis, Probatorem, inquit, dedi te populo meo robuſtum, & ſcies, & probabis* [u] viam *eorum.*

Ideo iſta dico, quia inſidiator [x] *bona* ſæpiſſime ſolet *conuertere in malum, & in electis* [y] ponit *maculam.* Vnde ſi qui ſunt vituperatores aut accuſatores Epiſcoporum vel reliquorum ſacerdotum, non oportet eos [z] *à iudicibus Eccleſiæ* audiri, antequam [a] *eorum diſcutiatur æſtimatio-*

h Quaſi verò nil olim in Eccleſia Chriſtiana niſi Papa vrbico annuente terminare licuerit. Supra Pſeudo-Clemens epiſt. 1. maiora negotia ad primates transferéda pronuntiauit.

i verba pſeudo-Clem. epiſt. 1. Ruffin. interp.

k eiuſd. ibid. veri prophetæ.

l eiuſd. loco citato. vide & pſeudo-Alexand. epiſt. 1.

m vide Pſeudo-Liber. epiſt. 12.

n 1. Ioan. 3.

o Ioan. 10.

p Heb. 13. impoſtor verbis Paulinis ſua commẽta admiſcet.

q verba Iſid. Hiſpal. ſent. lib. 3. c. 39. *Nõ eſt itaque iudicãdus à plebe rector inordinatus, dum magis nouerint populi ſui fuiſſe meriti peruerſi regimen ſuſcepiſſe pontificis: nam pro meritis plebium diſp.* &c.

r ad comparationem. ſ eiuſd. c. 46. eiuſd. libri. t ad Hieremiam. u vias. x Eccleſ. 11. 33. y imponet. z phraſ. Concil. 4. Carthag. c. 30.

a Vide Concil. 3. Carthag. c. 8. Conſtant. 1. p. cap. 6. Chalced. cap. 2. Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ cap. 4. 5. 15. Vide & Pſeudo-Iulium epiſt. 2. & Pſeudo-Felicem II. epiſtol. 1.

nis ſu-

nis suspicio vel opinio, *qua intentione*, qua *fide*, qua temeritate, qua *vita*, qua conscientia, quove merito; si pro Deo, aut pro vana gloria, aut [b] inimicitia, vel odio, aut cupiditate, ista præsumpserint nec ne.

Hæc omnia fideliter sunt perscrutanda, & diligenter pertractanda. Nam sunt nonnulli qui præpositos suos peruerse reprehendunt, si vel parum ipsis molesti extiterint. Idcirco recto oculo [c] *Primates Ecclesiarum* vtiliter præuideant, ne quisquam eorum innocens vexetur aut scandalizetur, intendentes sententiæ Domini, qua ait; Si quis [d] *scandalizauerit vnum de pusillis* illis, melius *est illi vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris*, &c. Deus autem omnipotens, *(vt [e] nos à præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret) cum omnia nuda & aperta sint* in *oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare*, [f] priusquam manifestè agnosceret quæ dicebantur. Vnde ipse ait, *Descendam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, annon est ita vt sciam.* [Deus [g] *omnipotens* [h] cui nihil absconditum est, sed omnia ei manifesta sunt etiam antequam fiant, non ob aliud hæc & alia multa (quæ hic prolixitatem vitantes non inseruimus) per se inquirere dignatus est, *nisi vt nobis exemplum* daret ne præcipites in discutiendis & iudicandis negotiis essemus; & *ne mala* quorundam prius *præsumamus credere quam probare.*] Cuius exemplo monemur, [i] *ne ad proferandam sententiam vnquam præcipites* simus, aut *temere* indiligenterque *indiscussa* quæque quoquo modo *iudicemus*, [dicente Veritatis voce, [k] *Nolite iudicare, vt nō iudicemini; in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini*; & reliqua.] Nam *mala audita* nullum *moueant*, [nec *passim dicta*, absque certa *probatione* quisquam vnquam credat;] sed ante audita diligenter inquirat, [l] ne præcipitando quicquam aliquis agat. Si enim Dominus [m] *omnium Sodomorum* mala, *quorum clamor* ad cœlum vsque peruenerat, *omnia sciens* prius nec credere nec iu-

b Gregor. lib. 11. epist. 52.

c Primates nondū fuisse Euaristi seculo supra monuimus.

d Matth. 10. Notabit lector Dominū de piis omnibus loqui, non de Episcopis falsis criminibus appetitis.

e verba Gregorij Moral. lib. 19. c. 14. *ipse quippe ve non*, &c. ea citat Concil. Aquisgr. sub Stephano V. c. 37. Eadem citat Concil. Triburiense, sed tanquam Euaristi Papæ vide c. 22.

f *qui ait:* Clamor Sodom. & Gomorrh. multiplic. &c. descendam &c.

g [ ] his notis distincta omittit Concil. Tribur.

h omnipotēs itaque Dominus & omnia sciens; cur ante probationem quasi dubitat, nisi vt grauitatis nobis exemplū proponat; ne mala hominum ante præsumamus &c.

i Gregor. ibid. paulo ante. *Qua in re notandum videtur, ne ad profer.--- præcipites esse debeamus, ne temere indiscussa iudicemus, ne passim dicta sine probatione credamus.*

k Matth. 7.

l huc vsque Concil. Tribur.

m N. phras. Gen. 18.

dicare voluit quàm ipſe ea cum [n] fidelibus teſtibus diligenter inueſtigans quæ audierat, opere veraciter cognoſceret: multo magis nos [o] *humani* & peccatores *homines*, quibus incognita ſunt occulta iudicia Dei, hæc præcauere, & nullum ante veram iuſtamque probationem iudicare, aut damnare debemus manifeſtè, Apoſtolo dicente Paulo, qui ait: [p] *Tu quis es qui iudicas ſeruum alienum? ſuo* enim *Domino ſtat, aut cadit*. Vnde & per prophetam Dauid Dominus loquitur dicens, [q] *Nolite extollere in excelſum cornu veſtrum, loquentes in ceruice veteri: quia neque ab Oriente, neque Occidente, neque à ſolitudine montium: ſed Deus Iudex hunc humiliabit & hunc exaltabit: quia calix in manu Domini eſt, vino meraco* [r] *ad plenum mixtus, & propinabit ex eo. Verumtamen feces eius* [ſ] potabunt *bibentes omnes impij terræ. Ego autem annuntiabo in ſempiternum,* [t] pſallam *Deo Iacob*.

Et alibi idem ait Propheta, [u] *Ab increpatione tua, Deus Iacob, conſopitus eſt currus & equus. Tu terribilis es, & quis aduerſum te? Ex tunc ira tua. De cœlo annuntiabis iudicium, terra timens tacebit, cum ſurrexerit ad iudicandum Deus, vt ſaluos faciat omnes mites terræ*.

Et Apoſtolus ait, [x] *Mihi vindictam, ego retribuam*. & alibi inquit idem Apoſtolus, [y] *Sufficit* vnicuique [z] *obiurgatio quæ fit à pluribus, ita vt* [a] *magis donetis & conſolemini; ne forte abundantiori triſtitia abſorbeatur* [b] is qui in anguſtia eſt. *Propter quod obſecro vos, vt confirmetis in* illo [c] *charitatem*.

Et Dominus in Euangelio ait; [d] *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis,* [e] *& proximum tuum ſicut teipſum*.

Dilectio [f] enim *proximi malum non operatur. Propter quod,* [g] iuxta Apoſtolum, *inexcuſabilis es, ô homo omnis qui iudicas; in quo enim iudicas alterum, teipſum condemnas, eadem* [h] agens *quæ iudicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei eſt ſecundum veritatem in eos qui talia agunt. Exiſtimas autem hoc, ô homo* omnis *qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis?* Ignoras, [i] *quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, &*

f Rom.13. g Rom.2. h enim agis. i ignorans.

n Deus ſcil. teſtibus opus habuit: nihil tale Moſes: ſed im̃portor ne *cum fidelibus teſtibus* im̃pe itiq; argumenta diligentius inueſtigemus, eam hoc cõmen o teſtatam voluit.
o N.phraſim.
p notabit Lector loca à falſario citata non probare quod eſt in quæſt. ſcilicet, neminẽ ante probationem damnandum.
Rom.14.
q Pſal.74. interp. Hier.
r vſque ad plenum.
ſ Hieron. epotabunt, vulg. bibent.
t vulg. & Hieron. cant bo.
u Pſ.75. Hieron. interp.
x hoc Apoſtolus non ait, ſed ex Moſe refert. vide Deut.32.
y 2.Cor.2.
z illi qui eiuſmodi eſt.
a vt è contrario magis.
b abſorbeatur qui eiuſmodi eſt.
c in illum.
d Luc.10.
e & ex omni mente tua, & prox.

impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius; his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærentibus vitam æternam: his autem, qui[k] *ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio: tribulatio & angustia, in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum, & Græci; gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum.* k qui sunt ex.

Et alibi idem ait Apostolus,[l] *Causati enim sumus,*[m] *omnes sub peccato esse, sicut scriptum est, Quia non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem: contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt, & non est timor Dei ante oculos eorum. Scimus autem, quoniam quæcumque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, vt omne os obstruatur, & subditus fiat mundus omnis Deo,*[n] quoniam *ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata à lege & Prophetis. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes & super omnes qui credunt.*[o] *Non enim est distinctio. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, in*[p] sustentatione*m Dei, ad ostensionem iustitiæ eius in hoc tempore; vt sit ipse iustus & iustificans eum, qui ex fide est Iesu Christi.* Item idem,[q] *Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imo qui & resurrexit, qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit à charitate Christi? tribulatio?*[r] *angustia?* an persecutio? *an fames? an nuditas? an periculum? an gladius, sicut scriptũ est, Quia propter te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque princi-*

l Rom. 3.
m Iudæos & Græcos omnes.
n quia.
o qui credũt in eum.
p sustentatione.
q Rom. 8.
r an angustia.
s an persecutio? an glad.

patus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

t Rom. 15. u non nobis. *Debemus*[t] *autem nos*, vt ait idem Apoſtolus, *firmiores, imbecillitates infirmorum ſuſtinere, &*[u] *nobis placere. Vnuſquiſque veſtrûm proximo ſuo placeat in bonum ad ædificationem. Etenim Chriſtus non ſibi placuit, ſed, ſicut ſcriptum eſt, Improperia improperantium tibi ceciderunt ſuper me.*

x 2. Cor. 1. *Benedictus*[x] *Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra, vt poſſimus & ipſi conſolari eos qui in omni preſſura ſunt, per exhortationem qua exhortamur & ipſi à Deo; quoniam ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita* y ita & per. [y] *per Chriſtum abundat conſolatio noſtra. Siue autem tribulamur pro veſtra exhortatione & ſalute, ſiue exhortamur pro veſtra exhortatione,* z & ſalute quæ. [z] *quæ operatur tolerantiam earundem paſſionum quas & nos patimur, & ſpes noſtra firma eſt pro vobis;* a quod ſicut. *ſcientes*[a] quoniam *ſicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis.*

b 1. Cor. 10. c ſupra id. *Fidelis*[b] *autem Deus, qui non patietur vos tentari*[c] ſuper *id quod poteſtis, ſed faciet cum tentatione etiam prouentum vt poſſitis ſuſtinere.* Propter[d] quod, chariſſimi, *ſectamini charitatem*, & *æmulamini meliora*, & *ſpiritualia*; & adiuuate vos inuicem, vt Deo ſemper in omnibus placere valeatis. *Deus*[e] autem *pacis* ſit *cum* omnibus *vobis*. Amen.

d hic finis epiſt. 4. pſeudo-Clem. cōfundit impoſtor verba Pauli 1. Cor. 12. 31. & 1. Cor. 14. 1.
e 2. Cor. 13.
f A. D. 110. Biennio antequam ſederet Euariſtus. vide Baronij Annales.

Dato Kal. Nouembr.[f] Gallo & Bradua viris Clariſſ. Coſſ.

CENSVRA.

IMPOSTOR decantato Eccleſiarum Chriſti & Epiſcoporum Hymenæo, verſionem Bibliorum vulgatam frequenter non tam citat quam deprauat; phraſes Cypriani, Conciliorumque 3. & 4. Carthag. vbi commodum eſt imitatur: Primatum (quorum mentio in monumentis Concilior. Carthag. antiquioribus nulla) munus agnoſcit; Ruffini primæ pſeudo-Clementis epiſtolæ interpretis, Leonis, Gregorij M. Iſidori Hiſpalenſis &c. ſententias mutuatur; fallaci nota epiſtolam ſuam claudit.

ALEXAN-

ALEXANDRI PAPÆ Epist. I.

Alexandrum omittit Optatus lib. 2.

Alexander Episcopus, omnibus [a] orthodoxis per diuersas prouincias, *Christo Domino famulantibus.*

a Verba Siricij epist. 3.

OGITANTIBVS *nobis metum diuini iudicij, fratres charissimi, & post vitam hanc vnumquemque, prout gesserit, recepturum; quid veniat in querelam tacere non licuit, sed nobis,* vobis *loqui necessitas imperauit, dicente Propheta,* [b] Exalta vt tuba vocem tuam. *Et cui omnium Ecclesiarum commissa est cura, si dissimulem audiam, Domino dicente,* [c] Reiecistis mandatum Dei, vt statuatis traditiones vestras. *Quid enim aliud est rejicere mandatum Dei, quam priuato* [d] consilio, *iudicio humano, nouis rebus constituendis liberius delectari?*

Vnde & alibi scriptum est, [e] *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.* Terminos indubitanter transgreditur, qui statuta Patrum *postponit* atque confundit. Peruenit namque [f] *ad conscientiam Apostolicæ sedis,* quod nonnulli sunt tam stolidi, qui Dominica præcepta, & Apostolorum, eorumque successorum statuta minime obseruant; & eos de quibus Dominus ait, [g] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi* mei, non solum tangere minime dubitant, sed etiam persequi non formidant. Et licet [h] nos persequantur, quia nec nos sine illis, nec illos sine nobis persequi possunt, quoniam illius sumus discipuli qui [i] *animas* suas *pro fratribus* præcepit *ponere*; tamen eis pericula & perditiones eorum nō sumus ausi celare, ne prophetica [k] (quod absit) damnemur sententia, quæ ait, [l] *Si annuntiaueris* iniquo iniquitatem suam, *animam tuam liberasti; Si* autem *non annuntiaueris ei, sanguinem eius de manu tua requiram.* Est enim & hoc ad hanc sanctam sedem [m] perlatum, quod pudet dicere; & non solum Sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini

b Esai. 58.
c Matth. 15.
d priuato iudicio, & humano consilio.
e Prouer. 22.
f Siric. epist. 3 *Perlatū est ad consc. &c.*
g Zach. 2. Propheta alloquitur Sion, id est Ecclesiam, nō solos Sacerdotes. vide sup. pseudo-Clem. epist. 1.
h His verbis vtitur Pseudo-Felix II. epist. 2.
i 1. Ioan. 3.
k verba sunt non prophetę, sed Domini ad prophetam.
l Ezech. 3. Ordinem verborum Scripturæ inuertit, plurima omittit.
m à quo perlatum: His se næniis oblectare solet impostor.

eſt inimicum, id eſt, quod *nonnullos*[n] Epiſcopos vel Sacerdotes aut metu compellunt, aut[o] *vi extorquent*, aut fraude decipiunt aliquas confeſſionis ſuæ in alteram partem quam debeant, aut pro ſuarum non requiſitione rerum, aut (quod deterius eſt) pro alieni erroris ſecta ſcripturas facere, & propriis manibus roborare, & coram populis recitare atque *confiteri*. Aliquos dicunt carceribus & ergaſtulis recludi, vt ſaltem his territi inſidiis deuient Domini Sacerdotes, & ſuis faueant voluntatibus.

Relatum inſuper eſt[p] *ad huius Sanctæ* & Apoſtolicæ *ſedis apicem*, cui ſummarum diſpoſitiones *cauſarum*, *& omnium negotia* Eccleſiarum ab ipſo Domino tradita ſunt, *quaſi ad caput*, ipſo dicente principi Apoſtolorum Petro, *Tu*[q] *es Petrus*, *& ſuper hanc petram Eccleſiam meam ædificabo*; quod quidam *æmuli Chriſti*, eiuſque Sanctæ Eccleſiæ inſidiatores, Sacerdotes Dei ad iudices publicos accuſare præſumant;[r] *cum* magis *Apoſtolus*[ſ] Chriſtianorum *cauſas ad Eccleſias deferri*, *& ibi*dem *terminari præcipiat*.

Taliter[t] *præuaricantes præuaricati ſunt* in Deum ſuum, & non obediunt præceptis eius, de quibus[u] Dominus per Prophetam Oſeæ loquitur, dicens, Quaſi[x] *vaccæ laſciuientes declinauerunt*, &[y] *dilexerunt afferre ignominiam protectoribus ſuis.* & idem,[z] *Væ eis, quoniam receſſerunt à me; vaſtabuntur, quia præuaricati ſunt in me: & ego redemi eos, & ipſi locuti ſunt contra me mendacia: Et non clamauerunt ad me in corde ſuo, ſed vlulabant in cubilibus ſuis: ſuper triticum & vinum ruminabant* & *receſſerunt à me: & ego erudiui*[a] *& confortaui brachia eorum, & in me cogitauerunt malitiam. Reuerſi ſunt vt eſſent abſque iugo, facti ſunt quaſi arcus doloſus.*[b] *Abjiciet eos* Dominus, ait idem Propheta, *quia non audierunt eum, & erunt vagi in nationibus.*

De his enim Clericis & Laïcis, qui Epiſcopos vel reliquos Sacerdotes prius tam ad[c] *Primates* eorum quàm

n forte nonnulli.

o de chirographis extortis vide appendicem.

p ſic ſupra pſeudò-Anacl. epiſt 3. ex Innocent. epiſt. 4. Vigilius epiſt. 2. ad Rom. Eccl. *tã ſumma Epiſcoporum negotia & iudicia atque querelæ, quam & maiores Eccleſiarũ quæſtiones quaſi ad caput ſemper referenda eſſe vult*: Ibidem, *Omniũ Apoſtolicã ſedem appellantium Epiſcoporum iudicia, & cunctarum maiorum negotia cauſarum, eidem S. ſedi reſeruata eſſe aſſerit*, hic vero impoſtor ad ſedem trahit titulũ capitis, quaſi idem ſedes & Eccleſia in qua ſedes collocata: meminerit interim Lector, Rom. Eccleſiam nullam in alias poteſtatem à Deo accep iſſe, quicquid Vigilius ſpiritu ſuperbiæ afflatus ſibi ſuiſque arroget.

q Matth. 16.

r verba Concil. 3. Carthag. c. 9.

ſ priuatorum.

t Eſai. 24.

u loquitur Oſeas de 10. tribubus teſte Hieronymo.

x Oſee. 4. 16.

y Ibid. verſ. 18.

z Oſee 7. id eſt decem tribubus. vide Hieronym.

a erudiui eos.

b Oſee 9. Deus meus.

c de titulo primatus ſupra diximus.

adre-

ad reliquos accuſant iudices, quam auribus eorum à quibus ſe læſos æſtimant inculcent; vt ab eis, aut ius ſuum, aut iuſtam recipiant Apologiam, item per eundem [d] ait Dominus prophetam, [e] Audi *domus Iſrael, & domus regis* auſculta, & attendite *Sacerdotes, quia vobis iudicium eſt; quoniam laqueus facti eſtis ſpeculationi, & rete expanſum ſuper Thabor, victimaſ*que *declinaſtis in profundum,* qui eos deuorant vel iniuſte lacerant, [f] qui oculi Domini dicuntur.

Nam ſi modo quiſquam principis ſecularis [g] *oculos laceraret*, aut *amoueret*, eſſet reus criminis Maieſtatis, an non? Profectò aut morti traderetur, aut perpetua notaretur infamia. Si pro ſeculi poteſtatibus talia ab hominibus fiunt, quid pro his fieri putatis de quibus Dominus ait, [h] *Qui vos* tangit *tangit pupillam oculi* mei? Proculdubio hi qui eos perſequuntur, & amouere nituntur iniuſtè contra Apoſtolicam auctoritatem, etſi [i] à morte prohibentur, dicente Domino, [k] *Nolo mortem* [l] peccatoris *ſed vt conuertatur* [m] *& viuat*: perpetua tamen [n] notantur infamia, & exilio digni iudicantur *finitimo*. De quibus à temporibus Apoſtolorum & infrà iſta tenemus, atque decreta habemus, quibus [o] *eorum (accuſandi* Epiſcopos vel *teſtificandi in eos) vocem* obſtruimus, *quos non humanis ſed diuinis* [p] actibus *mortuos eſſe ſcimus.*

De quibus Dominus [q] loquitur per eundem Prophetam: *Calumniam patiens Ephraim, fractus eſt iudicio, quoniam cœpit abire poſt* [r] ſordem. *Et ego quaſi tinea Ephraim, & quaſi putredo domui Iuda. Et vidit Ephraim languorem ſuum, & Iudas vinculum ſuum; & abiit Ephraim ad Aſſur, & miſit ad regem vltorem, & ipſe non poterit ſanare vos, nec ſoluere poterit à vobis vinculum.* [ſ] Qui enim ſacrilega perſequuntur perſuaſione, & lacerare nituntur Epiſcopos, vel eos qui Do-

d de his Dominum loqui negamus.

e Oſee 5. Audite hoc Sacerdotes, & attendite domus &c. auſculta c. Populus vocatur ad iudicium & nullus excipitur, vt & Sacerdotes & populus & reges qui indixerāt populum & conſtituerant Sacerdotes; ſimul audiant quid fecerint, & cur tradātur inimicis. Hęc Hieron.

f omnes pij pari iure cēſentur Zach. 2.

g not. phraſ.

h Zach. 2. iā diximus hæc de Sion non de Sacerdotibus ſolis intelligenda.

i quaſi vero hæc mēs Domini fuerit vitam corporis Epiſcoporum aduerſariis prorogare.

k Ezech. 33.

l impij. m conuertatur à via ſua. n à quo notantur? o Decretum habes Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 29. placuit eorum accuſ. Sacerdotes, & teſtif. obſtruere.

p vocibus. q Oſee 5. r ſordes. Quod dicit (Dominus) hoc eſt: opprimitur Ephraim ab Aſſyriis, primum à Phul, deinde à Teglatphalaſar, poſtea à Salmanaſar: non quod illi iuſti fuerint, qui eum oppreſſerunt, & idcirco eis traditus ſit: ſed quod qui quondam fuerūt populus meus, me eos deſerente traduntur ad pœnas: & in hoc videtur eſſe calumnia, non Deo, qui iuſtam infert ſententiam, ſed his qui tormenta ſuſtinent, dum peioribus ſe aduerſariis cōceduntur. Hieron. ſ Hæc non cohærent ſuperioribus, nec probat locus Ioelis, Dominum laniari in Sacerdotibus: ſed Deū vindicē futurū iniuriarū populo ſuo ab alienigenis irrogatarū.

X

mino [t] rectè ſacrificant, indubitanter eum perſequuntur & *dilaniant* cuius vice funguntur.

Vnde ait Dominus per Ioel Prophetam; *Nunquid vltionem* reddidiſtis *mihi? Et ſi vlciſcimini vos contra me, cito velociter reddam viciſſitudinem vobis ſuper caput veſtrum.* [x] Et per Oſeæ Prophetam [y] Dominus inquit: *Quis ſapiens, & intelligit* [z] *iſta? intelligens, & ſciet* [a] ea? *Quia rectæ viæ Domini, & iuſti ambulabunt in eis, prævaricatores vero corruent in eis.* Et ipſa per ſe Veritas ait, [b] *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.*

His & aliis fulti qſiamplurimis Dominicis præceptis, vitantes hominum perditiones, cum omnibus huius S. *ſedis,* [c] quam Dominus caput totius Eccleſiæ conſtituit, *membris,* talia fieri prohibemus, ne confundatur populus Domini in æternum. Nam [d] & à prædeceſſoribus noſtris inhibitum legimus, vt nemo contriſtet Doctores, neque *accuſationem aduerſus eos ſuſcipiat.* Ipſe namque Apoſtolorum princeps, in ordinatione B. Clementis populum inſtruens, ait: [e] *Quicumque contriſtauerit Doctorem Veritatis, peccat in Chriſtum, & patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit.*

Et doctor gentium inquit, [f] *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis,* [g] ſuſtentate illum *in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum ne & tu tenteris; alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.* Has conſiderantes *pietates*, & pericula vitantes animarum vnà cùm omnibus Domini Sacerdotibus, qui nobiſcum in hanc [h] *ſacram* conuenerunt vrbem, & [i] cum omnibus huius capitis membris, ſicut à Beatis Apoſtolis, & à reliquis ſanctis patribus, & à ſucceſſoribus eorum accepimus, ſtatuentes decernimus, omnes qui ſanctos patres perſequuntur, aut *amouere* vel *dilacerare* manifeſte nituntur, [k] infames eſſe & alienos à liminibus Eccleſiæ vſque ad ſatiſfactionem fieri; Quia [l] *ſic odit Deus eos qui*

t non alia ratione ſacrificandi munus Epiſcopis incumbit, q. à qua (cum piis omnibus) ſũt βασίλειον ἱεράτευμα.
u Ioe. 3. vos redderis mihi. Alloquitur Dominus Tyrum, Sydonem, Palæſtinos. vide Hieron. in hunc locum.
x hic locus nullo modo cohæret præced.
y Oſeæ 14.
z intelliget.
a hæc.
b Luc. 10.
c Nec ſedem Romanã, nec ſedem occupantem, caput Eccleſiæ à Domino conſtitutum fuiſſe ſæpius monuimus.
d Hoc vero inhibitum à Sixto Pythag. cuius pro verbia inter apocrypha recẽſuit Gelaſius Papa. Sic enim ſent. 250. *criminationes aduerſus ſapientia ſtudioſum noli admittere* vide & Adrian. I. Collect. c. 67.
e verba Pſeudo-Clem. epiſt. 1. interp. Ruffino.
f Galat. 6.
g Ital. & vulg. inſtruite huiuſmodi.
h Imo ſacerrimam, cuius in fronte ſcriptus titulus blaſphemiæ Apoc. 17.
i ſi omnium caput eſt Rom. ſedes, tu vero cum omnibus huius capitis membris legem ſanxiſti. Concilium Œcumenicum te congregaſſe oportuit.
k tuum non fuit infamia notare, ſed principis.
l verba Procli Conſtantinop. ad Dominum Antioch. & Adriani I. Collect. Ingelramo datæ c. 71.

aduerſus

aduersus patres armantur, vt patrum inuasores vel destructores; qui ideò infames efficiuntur, quia patres persequuntur.

Quod si nec loqui eis licet, quibus [m] Doctores summi (quos Episcopos vocamus) propter eorum scelera aduersantur; quantò magis eis, qui eos infestant nec consentiendum est nec loquendum, ne [n] *participes* eorum *inueniantur sceleribus*; quia [o] *non solum qui faciunt, sed & qui consentiunt facientibus* rei sunt? Vnde & B. princeps Apostolorum Petrus, qui in ordinatione sancti prædecessoris nostri Clemētis instruens Clerum & populum [p] ait, *Si inimicus* [q] fuerit Clemens *alicui pro actibus suis, vos nolite expectare vt ipse vobis dicat, Cum illo nolite amici esse; sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum; sed nec loqui his quibus ipse non loquitur, vt vnusquisque qui in culpa est, dum omnium vestrum cupit amicitias* [r] ferre, *festinet citius reconciliari ei qui omnibus præest; vt per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si verò quis amicus fuerit his quibus ipse amicus non est, & locutus fuerit his quibus ipse non loquitur, vnus est & ipse ex illis qui exterminare Ecclesiam Dei volunt: Et cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est: & est multo nequior hostis hic, quam illi qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem, quæ* [s] inimica *sunt gerit, & Ecclesiam* [t] *dispergit ac vastat.*

Similiter [u] si huiusmodi personis quædam scripturę, quoquo modo per metum aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberare possint, quocumque ab eis conscriptæ vel roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium aut nocumētum peruenire censemus: neque vllam eis infamiam vel calumniam, aut à suis sequestrationem bonis vnquam, auctore Deo & sanctis Apostolis eorumque successoribus, sustinere permittimus. Confessio verò in talibus non compulsa sed spontanea fieri debet, [x] ipso attestante qui ait: Ex [y] *corde enim* procedunt *homicidia, adulteria, fornicationes, blasphemiæ,* [z] & cætera quæ sunt ad hæc pertinentia.

Nec tantum attendenda sunt quæ fiunt, quantum,

m vnus summus Doctor Christus Matt. 23. Iac. 3.
n Not. solœcism.
o Rom. 1.
p verba pseudo-Clem. epist. 1. Ruffino interp.
q est.
r reparare.
s inimici.
t Eccl. Dei.
u Hunc locū citat Hincmarus lib. de diuortio Lotharij.
x Dominus non testatur neminem ad confessionem compellendum: sed cor esse fontem malarum cogitationum, quæ sæpius in actus erūpunt.
y Matth. 15. de corde enim exeunt malæ cogit.
z furta, falsa testimonia.

quo animo fiant: quorum exempla ſi omnia ſcribere cœperimus, ante dies quam exempla deficient. Vnde & illud eſt quod [a] *Dominus ad munera Abel reſpexit*, & non ad Cain: quia magis intendit ad offerentis animum quam ad ea quæ offeruntur. Inde & Dominus per Prophetam inquit: [b] *Dominus ſcit cogitationes hominum* Et per Oſeæ ait, [c] *In gutture tuo ſit tuba, quaſi aquila ſuper domum Domini*, & reliqua. Et Dominus ait in Euangelio, *Tu* [d] *autem cum oraueris, intra cubiculum tuum; & clauſo oſtio ora patrem tuum*. Omnis enim confeſſio quæ fit ex neceſſitate, fides non eſt: & Apoſtolus ait, *Corde* [e] *enim creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Amplius autem reſpicit Deus ad cogitationes & [f] *ſpontaneas* voluntates, quam ad actus qui per ſimplicitatẽ aut per neceſſitatem fiunt. Confeſſio ergo in talibus non extorqueri debet, ſed potius ſponte [g] *profiteri*. Peſſimum eſt enim, de ſuſpicione aut extorta cõfeſſione quenquam iudicare, cum magis inſpector cordis ſit Dominus quam operis: & potius requirit Dominus cogitationes puras & voluntates bonas, quam labia mendacia. Vnde & Dominus per Prophetam loquens ait, [h] *Populus iſte* [i] *labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt à me.*

Peius [k] malum fore non æſtimo, quam Chriſtianos ſuis inuidere Sacerdotibus, *nouit* enim *Dominus qui ſunt eius.*

Non poteſt [l] autem *humano condemnari examine, quem Deus ſuo reſeruauit iudicio. Si* [m] omnia namque in hoc ſeculo vindicata eſſent, *locum diuina non haberent iudicia.*

Quod autem ad alios iudices prius non debeant quã ad Sacerdotes vel [n] *auditores* Eccleſiæ accuſari, ita à tempore Apoſtolorum & infrà obſeruatum & definitum inuenimus. Si quis erga Epiſcopum aut [o] *auctores*, quamlibet querelam vel actionem iuſte ſe habere cre-

a Gen. 4.
b Pſal. 93.
c Oſeæ 8. huius loci allegationem impertinentem eſſe nemo nõ videt. Sẽſum hunc reddit Hieron. *in gutture tuo ſit tuba, ô Propheta, vt vociferis & dicas quaſi aquilã ſuper domum Domini regẽ venire Chaldæorum.*
d Matth. 6. nec fides eſt cõfeſſio ſpontanea, nec Pauli locus impoſtoris propoſito ſeruit.
e Rom. 10.
f an poteſt cogi volũtas? quicquid vult homo, ſponte vult, nõ quicquid facit ſponte facit: admittit tamen hoc epitheto volũtatis Greg. epiſt. 64. lib. 5.
g N. phraſ.
h Eſai. 29.
i ore ſuo & labiis.
k locus Pauli 2. Tim. 2. non probat malum eſſe inuidere Sacerdotibus, ſed fundamentum Domini firmum ſtare.
l Verba Conſtantini ad patres Concilij Nicæni referente Adriano cap. 51. collect. Ingelramo datæ.
m verba Ennodij epiſt. 19. lib. 2. à Pſeudo-Anacleto iam deprauata. *Quod ſi veritate ſubſiſteret, locum* &c.
n actores, ideſt Epiſcopi: ſic Turrian. pro epiſt. lib. 1 c. 22. at perperam vt infra demonſtrabimus. Idem habet ſtatutum Pſeudo-Anacl. epiſt. 2. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. &c.
o Actores.

diderit,

diderit, ipse redemptoris sit (cuius [p] actio nostra est institutio) viarum non immemor sed sectator egregius: [q] *qui cum malediceretur non maledicebat*, sed tanquam ouis, [r] *coram tondente se*, obmutuit: ac pro suis persecutoribus in cruce pendens [s] apud patrem intercessit: non prius Primates aut alios iudices adeat, quam ipsos, à quibus se læsum [t] *æstimat*, conueniat familiariter, & non semel sed sæpissime, vt ab eis aut suam iustitiam accipiat, aut iustam excusationem. Boni nempe & vere Christiani hominis est, rem ipsam omnibus amicitiæ ac pacis legibus prius tentare, quam in iudicio (vbi frequẽter amarissimus animæ rancor innascitur) suum ius pertinaciter experiri. Si quis enim cum Deo, qui pacis est auctor, habitare cupiat, ei necesse est vt [u] *pacem inquirat*. Si autem secus egerit, & ab ipsis & ab aliis communione priuetur, tanquam Apostolorum, patrumq; aliorum contemptor. De quibus ait Propheta: [x] *Erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt* [y] vobis.

In Sacramentorum quoque oblationibus quæ inter Missarum solemnia Domino offeruntur, [z] *passio* Domini *miscenda est*; vt eius, cuius [a] *corpus & sanguis conficitur*, passio celebretur; ita vt, repulsis opinionibus superstitionum, *panis* [b] *tantum & vinum aqua permixtum* in Sacrificio offerantur. Non debet enim (vt à patribus accepimus, & ipsa ratio docet) in calice *Domini aut vinum solum, aut aqua sola* offerri; sed vtrumque permixtum; [c] *quia vtrumque ex latere eius* in passione sua *profluxisse* legitur. Ipsa vero Veritas nos instruit, calicem & panem in Sacramento offerre; quando ait, [d] *Accepit Iesus panem, & benedixit*, [e] *deditque discipulis suis*, [f] dicens; [g] *Accipite & manducate, hoc est* enim *corpus meum, quod pro vobis tradetur*. [h] *Similiter postquam cœnauit*, accepit *calicem*, *deditque discipulis suis, dicens*; *Accipite & bibite ex eo omnes*: quia *hic* [i] *est calix sanguinis mei*, [l] *qui pro vobis fundetur in remissionẽ peccatorum*.

p sic Greg. epist. 55. lib. 4. *Instructio cõmissi populi fraternitatis vestra sit actio* &c.
q 1 Pet. 2.
r Esai. 53. sicut agnus.
s Luc. 23.
t *existimat* leg. ex Cod. Vatic. Turriani loco citato.
u Psal. 33. 15
x Esai. 41. de omnibus qui pugnant aduersus Israel loquitur Dominus per Prophetam.
y tibi.
z i. historia Dominica passionis ab Euangelista scripta recitanda est: suo more, id est barbare loquitur ὑποβολιῶς. vide pontificale.
a phrasis Hieronymi epistol. 1.
b statutum Conc. 3. Carthag. cap. 24. Bracar. 3. c. 1. vide & Collect. Martin. Bracar. c. 55. & Concil. 4. Aurelian. c. 4.

c Concil. 3. Bracar. c. 1. ex Cypriano epist 63 & Isid. epist. ad Redemptum & Martino Bracar. can. 55. & Ambros. de Sacram. lib. 5. c. 1.
d confundit impostor verba Matth. 26. 1. Cor. 11. Luc. 22. e ac fregit.
f Luc. 22. g 1. Cor. 11.
h hæc verba adiecta ex canone Missæ. i hic est enim.
l noui & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis &c.

Crimina [m] enim, *atque peccata oblatis his Domino ſacrificiis debentur.* Idcircò & paſſio eius in his commemoranda eſt, qua redempti ſumus, & ſæpius recitanda, atque hęc Domino [n] offerenda. *Talibus hoſtiis delectabitur* [o] & placabitur Dominus, & peccata dimittet ingentia; nihil enim in ſacrificiis maius eſſe poteſt, quam corpus & ſanguis Chriſti. Nec vlla oblatio hac potior, ſed hæc omnes præcellit. Quæ pura conſcientia Domino offerenda eſt, & pura mente ſumenda, atque ab omnibus veneranda: & ſicut potior eſt cæteris, ita potius excoli & venerari debet.

Aquam [p] *enim* ſale conſperſam populis benedicimus: [q] vt ea cuncti adſperſi ſanctificentur & purificentur; quod & omnibus Sacerdotibus faciendum eſſe mandamus.

Nam [r] *ſi cinis vitulæ adſperſus* ſanguine populum *ſanctificabat* atque mundabat: *multo magis* aqua ſale adſperſa, diuiniſque precibus ſacrata, populum ſanctificat atque mundat.

Et [ſ] ſi ſale adſperſo per Heliſæum Prophetam ſterili-

m initiū cap. 1. Concil. 3. Brac. r.

n Hiſtoriam paſſionis, ſeu ſemel ſeu ſæpius recitare, non eſt aliquid Domino offerre.

o nec Paulus Hebr. 13. de Euchariſtia verba facit, nec Sacraméta proprie loquẽdo Deū placant; ſed Chriſtū, cuius Sacrificio placatus Dominus, animo fideli cū beneficiis omnib. repræſentant & ſuo modo exhibent: hinc panis & calix Euchariſtizatus corporis & ſanguinis Dominici appellationem ſortiuntur. Hinc & illa Cypriani verba epiſt. 63. *paſſio eſt Domini ſacrificium quod offerimus* &c. p Imperite à particula *enim* bardus impoſtor orditur Decretum; quod cum præcedenti nullo modo cohæret; Monendus eſt & lector, Aquæ ſalſæ vſum inter Donatiſtas primùm fuiſſe ex Optato conſtare poſſe, qui libro 6. aduerſus Parmenianum, Schiſmaticorum ſuperſtitionem exagitat his verbis, *O aqua,* &c. *reſtabat tibi poſt promotionem non leuiter degradari: præſentia Moyſi in te amaritudo moritur: & à ſchiſmaticis hodie cum Catholicorum turba dulcedo tua vexatur: pares patimur bellum, pares expectamus vindicem Deum, &c.* vide pontificalem librum.

q non quærimus quo fine, ſed quo iure aquæ ſalſæ benedicas, qua quoſlibet adſpergas.

r Impudens vero tua blaſphemia, & intoleranda audacia eſt. intolerandum eſt quod commenta tua diuinis inſtitutis ſacrilego auſu non æquiparare, ſed longe præferre niteris: blaſphemia temeritate non vacat, quod collationem à Paulo inter Chriſti ſanguinem vitulęque cineres inſtitutum ad nugas piaculares torquere non erubeſcis: falſum vero eſt, 1. Cineres vitulæ ſanguine adſpergendos fuiſſe. 2. Cineres illos abſolute loquendo ſanctificaſſe populum Iudaïcum: ſanctificarunt enim, non ἁπλῶς ſed κατά τι, *ad emundationem carnis*; idque *non natura ſua ſed ex inſtitutione diuina*, vt verbis vtar B. Ariæ Montani in locum Pauli Hebr. 9. 13. ſ In facto Eliſæi nullum tuæ ἐθελοθρησκείας patrocinium. Nam 1. non ſine impulſu diuino & vocatione peculiari à Propheta ſal fontibus immiſſum teſtatur ſcriptura 4. Reg. c. 2. verſ. 21. An ſimile mandatum proferre poſſunt conſecratores, ne execratores dicam, aquæ ſalſæ? 2. Sali virtutem ſanandi aquas Propheta non tribuit ſed Dominus: nec ſal aut vas nouum *aliquid contuliſſe naturali virtute ad ſanandas aquas,* agnoſcit Caietanus in enarrat. 4. Reg. 3. Si ſali qualitatem nouam à Deo collatam demus, perſpicuum eſt eam non ſuperaſſe modum naturę corporalis; ſiquidem terris germinandi, aquæ fœcundandi terram vis ab initio inſeminata eſt: Quam vero aquæ ſale conſperſæ inditam vult Alexander hypobolimæus, propria eſt Spiritus ſanctificantis, nec creaturæ vlli proprie communicari poteſt.

tas a-

tas aquæ sanata est: quanto [t] magis diuinis precibus sacratus [u] *sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat, atque mundat, & expurgat; & cætera bona multiplicat, & insidias Diaboli auertit, & à phantasmatis versutiis homines defendit?*

Nam [x] si tactu fimbriæ vestimenti Saluatoris, saluatos infirmos esse, non dubitamus: quanto magis *virtute sacrorum eius verborum* diuinitus sacrantur elementa, quibus *sanitatem corporis & animæ* humana percipit fragilitas?

His ergo & aliis instructi documentis, vota singulorum Domini Sacerdotes respicite, & in virtute Spiritus Sancti diuinis precibus per ministerium vobis diuinitus collatum perficere certate. Elementa [y] quoque, tam ea quæ prædiximus, quam cætera diuinis apta vsibus, & humanis necessaria infirmitatibus sacrate; [z] infirmos curate, & cætera quæ ad vos pertinent diligenter perficite; ipse enim Saluator [a] tribuendo nobis exemplum discipulis suis ait, *In nomine meo dæmonia ejicite, infirmos curate,* ægros sanate, *leprosos mundate* &c. *Super* infirmos etiam *manus* imponite, *& bene habebunt.*

Fidem quoque Sanctæ Trinitatis sic docendam à patribus accepimus, vobisque *tradendam subditis* destinamus. Esaias namque *Propheta* [c] ait: *Vidi Dominum Sabaoth sedentem super thronum excelsum, & Seraphim stabant in circuitu eius; sex alæ vni, & sex alæ alteri; duabus velabant faciem* eius, & [d] *duabus velabant pedes* eius, [e] *duabus* volabant, *& clamabant* ad *alterutrum, dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus*

t preces concipiendæ ex fide, fides autem verbis diuinis nititur, quorum auctoritate caret aquæ falsæ benedictio.

u quid sanguinis Christi ἀἰωδία reliquum facis, qui soli tuo quicquid à Deo expectare necesse est, tribuis? Notabit lector his portentis affinia in lib. Sacramentorum Gregorij dicto, & Missali Romano contineri.

x Quot verba fundis tot peccata cumulas. nam primo Dominus ipse Luc. 8. 46. testatur virtutem de se, nō de fimbria exiisse: fideque, non fimbriæ ai per attrectationē cōmunicata, sanatum profluuium hæmorrhoüssæ. 2. Verba quibus aqua lustralis hodie consecratur, seu verius incantatur, Dominica verba non esse sed humana blasphemamenta planum est. 3. Si finibus collata à Domino vis quædam, ex mulieris attrectantis, non animo proprie, sed corpori salutaris fuit, contra quam de tuo commento pronuntias. Noli igitur tibi blandiri de virtute verborum Dominicorum, quibus destituta penitus est superstitio tua.

y hoc ad diuinos vsus elementa consecrandi munus, Romanis sacrificulis collatum fuisse doceat qui potest: nos negamus. z Si mandatum de infirmis curandis ad Rom. Ecclesiæ Sacerdotes pertinet, cur manus auxiliares ægrotis non porrigent?

a Prosperi verbis os occludendum impostoris, *Tentatio Christi,* inquit, *eruditio Christiani est. Imitatores enim magistri debent esse discipuli: non in faciendis miraculis quæ nemo exigit; sed in custodienda humilitate, atque patientia, ad quæ nos Dominus suo inuitauit exemplo* Sent. 1. 1. ex August. in psal 90. b impostor confudit verba Euangelistarum Matth 10 & Marc 16. & genus Dominicæ locutionis mutauit. c Verba Ithacij Clari lib. aduers. Varimad. Arianum cap. 1. *Esaiam Prophetam dicentes.* d duabus autem velabant. e & duabus volabant.

Dominus Deus Sabaoth. Si Trinitas non est, quare tertio Sanctus dixerunt? Aut si vnitas non est, quare sub trina repetitione vnum Deum ac Dominum intimauerunt? Si Trinitas non est, cur in Geneseos [f] libro *dicitur:* Dixit Deus, fecit Deus, *&* Benedixit Deus? *Si vnitas non est, quare tertio dixit* Deus, *&* Deos *plurali numero non commendauit? Si Trinitas non est, quare in Exodo* [g] *dictum est* Domine, Domine, *Domine* miserator & misericors? *Si vnitas nõ est, quare dum tertio* Domine *diceret, postea singulariter* miserator *dixit, & non* miseratores, *vt plures ostenderet: intimauit? Si Trinitas non est, cur Abraham* [h] *ad ilicem Mambre* sedens, *tribusque occurrens, vni* Domine *dixit, & non (vt viderat) tribus salutationis obsequium reddidit? Si vnitas non est,* cur *cum* [i] *Mosi* Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob *tertio diceret, vnitatem ostendens;* Hoc mihi nomen est *dixit, & non* Hæc sunt nomina nostra *designauit? Si Trinitas non est, quare Dauid tertio dixit,* [l] Benedicat nos Deus; Deus noster, Benedicat nos Deus? *Si vnitas non est, quare cum tertio* Deum *nominasset,* Benedicat *dixit: & non* benedicant *adiunxit? Si Trinitas non est, cur Esaias denuò* [m] *dixit:* Dominus, Deus Sabaoth, Deus Israel, qui sedes super Cherubim? *Si vnitas non est,* cur [n] *Qui sedes dixit, & non* Qui sedetis *adstruxit? Si Trinitas non est,* [o] cur *in* libro regnorum *dicitur,* Domine Deus omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt? *Si vnitas non est* [p] cur Tui *dicitur, & non* Vestri *potius intimatur? Si Trinitas non est, cur in Psalmo* 58. [q] *cantatur,* Domine Deus virtutum, Deus Israel, intende ad visitandas omnes gentes? *Si vnitas non est* [r] *cur* intende *posuit, & non* intendite *vt* [s] prædicatus *est intimauit? Si Trinitas non est,* [t] cur *in Apocalypsi tertio* [u] dixit *Sanctus, Sanctus,* Sanctus *Dominus* Deus omnipotens, qui est, & qui erat. &c. *Si vnitas non est, quare* [x] qui est, & *nõ* qui sunt *pluraliter designatur? Si Trinitas non est, quare in Deuteronomio* [y] *dictum est,* Dominus Deus tuus misericors est, *&* audiet vocem tuam. *Si vnitas non est, quare posuit* audiet, *& non* audient *intimauit? Si Trinitas non est, quare in Iesu Nauæ dicitur libro:* [z] Dominus Deus Deorum est? *Si vnitas non est, quare* est *dixit, & non* sunt *more locutionis* [a] induxit? *Si Trinitas non est, quare Helias* [b] loquendo in oratione, *Domine, Domine, Deus Israel, ostende*

f Gen. 1.
g Exod. 34. dictum est Dom. Dom. Deus miser.
h Gen 18. aperte sedẽti.
i Exod 3. quare cum.
l Psal. 66.
m Esai. 37. Dom ne De⁹.
n quare.
o quare in Regũ dicitur 2. Reg. 7. 3. Reg 8.
p quare tui.
q canitur.
r quare.
s precatus.
t Apoc. 4. quare.
u dicitur.
x quare non qui sunt & qui erãt plural.
y Deut. 4.
z Iosue 2.
a indixit.
b Helias orãdo. 3. Reg. 18.

ostende quia tu es Deus meus dixit? Si vnitas non est, Quare ostende *posuit, & non* ostendite? *si Trinitas non est cur Mardochæus orando* [c] Domine, Domine Deus omnipotens, omnia in potestate tua sunt *dixit? Si vnitas non est, Quare* in tua *posuit, & non* in vestra signauit? *Si Trinitas non est, cur etiam Iudith* [e] *orando* dixit, *Domine, Domine, Deus omnium virtutum, respice in orationem meam? Si vnitas non est, quare* respice, *& non respicite* [f] designauit? *Si Trinitas non est quare in Hieremia* [g] *dicitur*, Dominus Deus *vester* verax est? *Si vnitas non est, Quare* verax est [h] dixit, *& non* veraces *potius intimauit? Si Trinitas non est, quare in Apocalypsi* [i] *scriptum est*, Dominus Deus & Spiritus Prophetarum, misit Angelum suum ostendere seruis suis quæ oportet fieri cito? *Si vnitas non est*, [k] cur quem *Patrem, & Filium & Spiritum sanctum nominasset*, Misit dixit, [l] *& non* miserunt, *sub* [m] prætaxato *trium personarum &* nominum *numero* [n] introduxit? *si Trinitas non est, quare in Deuteronomio* [o] dixit Dominus Deus vester hic est Deus? *si vnitas non est, quare* Hic est *dixit*, & *non* Hi sunt, *plurali numero designauit? si Trinitas non est, quare in eodem dicitur libro*, [p] Dominus Deus tuus, Deus magnus & potens est? *si vnitas non est, quare* [q] magnus & potens *pluraliter* non *nominatur? si Trinitas non est, cur Tobias cum filium suum in Rages ciuitatem cum Raphaële Archangelo mitteret benedicens* eos [r] *ita dixisse docetur:* Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob ipse impleat benedictionem suam in vobis? *si vnitas non est, quare* Ipse impleat *dixit, & non* Ipsi impleant *intimauit? Postremo si Trinitas non est, quare Dominus discipulos suos* [s] in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti *vniuersas gentes* [t] misit *baptizare? si vnitas non est, quare* In nomine *dixit, & non* In nominibus [u] *præcipiendo perdocuit? si Trinitas non est, quare Paulus Apostolus ait* [x] ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia? *si vnitas non est, quare* ex ipso *posuit, & non* ex ipsis *adstruxit? si enim certo certius* [y] volueritis *vnitatem Trinitatis agnoscere à sæpe dicto Doctore gentium Apostolo* [z] potestis *vniuersa condiscere, & sequi Catholicam fidem &* [a] horum *respicere prauitatem.* Gratia Domini nostri Iesu Christi, *inquit*, & charitas Dei, & communicatio S. Spiritus; [b] *ipsa est Patris, & Filij* & Spiritus Sancti gratia; & sic fidem

c Esther. 13.
d designauit.
e Iudith. 9. orando ai.
f significauit.
g Hierem. 10
h dicit.
i Apoc. 4.
k quare cum.
l dicit.
m sub textu.
n indix t.
o Deut. 6. & 19. dicitur.
p ibid. c 19.
q potens est dicitur, & nō magni & potentes plural. &c.
r cum. Tob. 3.
s Matth. 28.
t docuit.
u percipiendum.
x Rom. 11.
y volueris.
z poteris.
a & Arianorum.
b cum omnibus vobis. Si enim gratia, charitas & communicatio Sp. S. ipsa est & Patris & Filij, quomodo in Trinitate vnum nō sunt qui natura atq; substantia ab inuicem separari non possunt?

S. Trinitatis & intelligere & docere, Domino adiuuante, pleniter potestis.

Idcircò igitur, charissimi, fidei regulas iuxta huius epistolæ finem posuimus, vt in eius confessione fideliter perseueremus, & DOMINO auxiliante *bonam* fidem habere mereamur. [c] *Quicumque voluerit amicus esse seculi huius, inimicus Dei constituitur. An putatis quia inaniter scriptura* [d] dicit, *ad inuidiam concupiscit Spiritus qui habitat in nobis, maiorem autem dat gratiam? Propter quod* [e] dicitur, *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi* [f] igitur *estote Deo, resistite autem Diabolo, & fugiet à vobis. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emũdate manus, peccatores, & purificate corda duplices animo. Miseri estote, & lugete, & plorate. Risus vester in luctum conuertatur, & gaudium in mærorem. Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres;* [g] quia *qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi & iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis sed Iudex. Vnus enim est legislator & iudex, qui potest perdere & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum?* [h] *Agite nunc, diuites, plorate vlulantes in miseriis vestris quæ aduenient vobis. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt. Aurum & argentum vestrum æruginauit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. Ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat;* [i] vindictam poscens retenti laboris, *& clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit. Epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra in die occisionis. Adduxistis & occidistis iustum & non restitit vobis.*

Væ [k] fratres, his qui *tribulant* vos. Vos verò quanto amplius *tribulamini*, tanto purgatiores atque beatiores efficiemini, si tamen ipsa tribulatio patienter fuerit *supportata*. Vnde ipsa Veritas per se dixit; *Beati* [l] *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Et alibi, [m] *Beati eritis cum vos oderint homines, & persecuti vos fuerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum.* [n] *Gaudete in illa die, & exultate,* [o] quoniam *merces vestra mult[a] es[t] in cælo.* Data 9. Kal. Augusti [p] Traiano & Heliano Viris Clariss. Coss.

CEN-

c Iac. 4.
d dicat.
e di it.
f ergo.
g fratres mei.
h Iac. 5.
i addit. impostoris.
k his verbis vsus Pseudo-Clem. epist. 2. paucis immutatis. vide infra pseudo-Felic. I. ep. I.
l Math 5.
m Luc. 6. Mat. 5. Luc. 6.
n malũ propter filium hominis.
o ecce enim merces.
p Ælianus nullum cum Traiano consulatũ gessit, sed cum Vetere A. D. 118. Vltimus Traiani consulatus incidit in A. 114. tunc collegam habuit Imp. Africanum: Alexãder vero Euaristo non successit ante annum 121. Adrian III. & Rustico Coss. vide Baron. Annal.

CENSVRA.

HVIVS epistolæ artifex falsa nota consulari farraginem suam consignauit, barbaro eloquio portentosa de aquæ salsæ & aliorum elementorum consecratione dogmata edisseruit; in quæstione de Calicis Eucharistici mixtione Hieronymi, Concilij 3. Carthag. Concil.3. Bracar. Canonis Missæ phrases est imitatus: sententias denique Ithacij Clari, Siricij, Concil.3. Carthag. Ruffini primæ Clementinæ interpretis, Procli, Ennodij, Adriani I. pro arbitrio descripsit.

Quinam dicti fuerint Ecclesiæ actores.

Quàm temerè, quámque contra loci ipsius quem illustrare voluit sententiam *Eccles. actores Episcopos dictos* putauerit Turrianus, deprehendet quisquis aduerterit Pseudo-Alexandrum actores ab Episcopis distinguere, & vnius Ecclesiæ actores plures Episcopum vnum agnoscere. Cum itaque alios ab Episcopis actores quærere nos oporteat, Notabimus, 1. Actorem dici *qui causam agit*; sic enim Valentiniani Nouella *de aduocatis perpetuandis* monet nouum professorem ei officio quod veteranus insederit non inferendum, ne *non sit tam actor quam obseruator alterius:* sic etiam Frodoard. Rhemens. hist. lib.2. cap.5. refert Sonnatium *tam per se quam per suos actores causam egisse.*

2. Actor dicitur *qui litem intendit* cuique reus opponitur. Hinc inter alias regula iuris *Actor rei forum sequatur.* De hoc actorum genere verba facit Paulus sentent. lib.2. tit.1. Valentin. nouell. lib.2. tit. 12. &c.

3. Actor dicitur *Villicus, colonus fundi*, Domino siue possessori oppositus. Huiusmodi *actorū* meminerunt Paul. sent. lib.3. tit.7. Columella lib.1. cap.7. & 8. Cassiodorus lib.8. epist.23. & ad eosdem actores pertinere videtur munus *agentium domus*, de quibus loquitur Gregor. Turon. lib.7. cap.42. Eorundem mentio frequens in legibus Rom. vt Cod. Theod. lib.9. tit.29. c.2. tit.30. c.2. lib.11. tit.7. c.16. tit.15. c 1. lib.12. tit.1. c.6. & 179. Videndus & Anian. interp. c.7. tit.6. lib 1. & c.4 titul. 22. lib.4. & c.2. tit.29. lib.9. Hinc *actores fundi* lib.9 Cod. Theod. tit.21. c.2. *actores rerum priuatarum* lib.10. tit.4. const.1. & 2. & lib.11. tit.7. constit.6. *actores patrimonij* lib.11. tit.16. c.12. *actores rei Dominicæ* lib.12. tit.19. const.3. Concil.1. Carthag. cap.6. & 8.

Hinc quodnam fuerit *actorum Ecclesiæ* munus colligere liceat ἀναλόγως. Plures certe vnius eiusdemque Ecclesiæ actores fuisse docet Concil.5. Aurelian. cap.17. Testatur idem Gregorius, cuius in epistolis distincta mentio *actorum Ecclesiæ Romanæ* lib.1. epist.9. & 53. & lib.5. epist.44. *Firmanæ* lib.7. Indict.2. epist.13. *Syracusanæ* eiusd. lib. & Indict. epist.44. 101. 102. & lib.9. epist.35. *Messanensis* lib.9. epist.46. *Mediolanensis* lib.10. epist.41. *Thessalonicensis* lib.12. epist.3.

Actionarios, eosdem cum *actoribus* fuisse docet idem Gregor. lib.1.

epiſt. 42. & 78. lib. 10. epiſt. 3. & lib. 12. epiſt 20. ipſiſque Eccleſiarum actoribus ſeu actionariis, patrimonij ſacri curam demandatam diſerte ſcribit lib. 1. epiſt 42. Fuerunt ergo actores, non Epiſcopi ſed *curatores redituum, & rectores prædiorum Eccleſiaſticorum*: quod vel ignorauit vel diſſimulauit Turrianus.

ALEXANDRI PAPÆ
Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus omnibus Epiſcopis, per diuerſas conſtitutis regiones, Alexander Epiſcopus.

VLLI, fratres, dubium eſt, quia boni à malis ſemper perſecutionem patiuntur & tribulantur. Propter quod [a] *humiliemur ſub potenti manu Dei vt* liberet nos *in tēpore* tribulationis. Nam ſicut *leo rugiens circuit, quærens quem deuoret*; ſic Diabolus non ceſſat circuire, & quærere quos ex fidelibus perdat, & maxime illos quos ardentiores in ſeruitio Saluatoris, eique [b] *familiariores* inuenerit; familiariores dico eos quos ſibi ſacrari, & in ordine [c] Apoſtolatus conſtitui voluit. Ipſi enim pro populo interpellant, & [d] *populi peccata comedunt*, quia precibus ſuis & oblationibus ea delent atque conſumunt. Qui quantò digniores fuerint, tantò facilius pro neceſſitatibus pro quibus clamant exaudiuntur; [e] *Multum enim*, vt ait B. Iacobus Apoſtolus, *valet deprecatio iuſti aſſidua*. [f] Qui enim vos perſequitur, ipſum cuius legatione fungimini perſequitur; quia ſicut ipſe Filius Dei [g] *mediator* fuit *Dei & hominum*, ita [h] & vos eius vice in Eccleſia eſtis conſtituti, vt inter Deum & homines legatione fungamini. Si quis autem legationem veſtram impedit, non vnius ſed multorum

a 1. Pet. 5.
b omnes pij Deo cō-ſecrati ſunt eiuſq; familiares & domeſtici.
c nullos Apoſtolos proprie dictos Dominus Alexandri ſeculo conſtitui voluit.
d Oſeæ 4. Ineptam dicti prophetici contra omnium interpretū mētem ab impoſtore allatam expoſitionē refutat ipſa textus ſacri ſeries.
e Iac. 5.
f hūc locum citat Concil. Tribur. cap. 123. g 1. Tim. 2. h Imo qui Epiſcopum mediatorem facit tolerandus non eſt Auguſtino Iudice, cuius hæc verba ſunt aduerſ. Parmenian. lib 2. cap. 8 *Si ita diceret (Ioannes) hoc ſcripſi vobis, vt non peccetis; & ſi quis peccauerit, Mediatorem me habetis apud Patrem; ego exoro pro peccatis veſtris: ſicut Parmenianus quodam loco mediatorem poſuit Epiſcopum inter populum & Deum; quis eum ferret bonorum atque fidelium Chriſtianorum? Quis ſicut Apoſtolum Chriſti, & non ſicut Antichriſtum intueretur? &c.*

profe-

profectum auertit. Et sicut multis nocet, ita à multis arguendus est, & bonorum societate arcendus. Et quia Dei causam impedit & statum conturbat Ecclesiæ, ideoque *ab eius liminibus arceatur.*

Ab omnibus quoque talis est cauendus, & non in communionem fidelium vsque ad satisfactionem recipiendus. [i] Est enim statutum olim, vt qui statum conturbat Ecclesiæ, [k] *ab eius liminibus arceatur*; nec cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit.

Vos ergo [l] *si dilectionem habueritis ad inuicem*, & vnanimes fueritis, facile tales superare poteritis. Si vero (quod absit) discordes fueritis, & canino dente vos *derodere* cœperitis, non solum eos non superabitis, sed & vobis ipsis nocebitis, atque ab eis superabimini, & [m] *innocenter* forte *peribitis*. Qui autem ex vestro collegio fuerit, & ab auxilio vestro se subtraxerit, magis schismaticus quàm Sacerdos esse probabitur. *Ecce*, [n] inquit Propheta, *quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum*. Illi vero in vnum non habitant, qui à fratrum solatio se subtrahunt, aut (quod deterius est) fratribus insidias præparant aut laqueos ponunt.

i vide can. Apost. 10.
k phras. Concil. 4. Aurel. c. 21.
l Ioan. 13. hoc argumento vtuntur pseudo-Victor epist. 2. Pseudo-Marcellin. epist. 2. Pseudo-Felix II. epist. 1.
m n. phras.
n Psal. 132. his verbis vtitur Pseudo-Iul. epist. 1.

De his enim & eorum similibus Dominus per Oseam Prophetam loquitur dicens, [o] *Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cœli; sed & pisces maris congregabuntur. Verumtamen vnusquisque non iudicet, & non arguatur vir; populus enim tuus, sicut hi qui contradicunt Sacerdoti; & corrues hodie, & corruet etiam Propheta tecum. Nocte feci tacere matrem tuam. Conticuit populus meus, eo quod non habuit scientiam. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi Et oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum & ego. Secundum multitudinem eorum sic peccauerunt mihi. Gloriam eorum* [p] ad *ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum subleuabunt animas eorum: & erit, sicut populus sic Sacerdos; & visitabo super eum vias eius, & cogitationes eius reddam ei: & comedent, & non saturabuntur. Fornicati sunt, & non cessauerunt, quoniam Dominum dereliquerunt in non custodiendo.*

o Oseæ 4.
p in ignom.

Hæc cauete fratres, & bona semper agere festinate;

Quia [q] *in hoc cognoſcent omnes*, dicit Dominus, quoniam *mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Bonum [r] *namque eſt proculdubio, & omnibus timentibus Deum deſiderabile, cohibere diſſenſiones & altercationes*, fratribuſque ſubuenire, & inuicem non inuidere ſed adiuuare.

Nos ergo, [ſ] qui diſcipuli Domini & dici & eſſe cupimus, portare crucem Chriſti, & compati fratribus debemus, & non quaſcumque eis inſidias aut foueas præparare; quia talionem meretur qui fratribus foueam præparat. *Nolite* [t] *errare*, fratres, quia *Deus non irridetur.* [u] Huius rei gratia Dominus vobis commiſit Eccleſiam ſuam, vt pro omnibus laboretis, & cunctis oppreſſis opem ferre non negligatis.

Vnde [x] & Dominus per Prophetam loquitur dicens; *Hæc dicit Dominus, Iudicate mane iudicium, & eruite vi oppreſſum de manu calumniantis, ne forte egrediatur* [y] quaſi *ignis indignatio mea, & ſuccendatur, & non ſit qui extinguat.* [z] Vos ergo qui in ſumma ſpecula à Domino conſtituti eſtis, attēdere eos & opprimere oportet, qui in fratres ſeditiones & ſcandala excitant, ne ſimul cum eis pereatis.

Salutate omnes [a] *qui* recte *laborant in Euangelio* Chriſti, & iuſte gubernant nauem eius, ne *cohabitantes* in ea demergantur aut ſuffocentur. Salutat vos *omnis* Apoſtolica Eccleſia in Domino. Amen. Data 7. Kal. Nouemb. [b] Traiano & Heliano viris Clariſſ. Coſſ.

q Ioan. 13.

r verba Synodi Lateran. ſub Martino I. conſult. 4. p. 450.

ſ his verbis vtus Pſeudo-Iul. epiſt. 1.

t Gal. 6.

u hæc verba repetit pſeudo Eleuth. epiſt. vnica, & pſeudo-Ioannes epiſt. 1.

x Hierem. 21.

y vt ignis.

z hæc eadem legere eſt in epiſt. 1. pſeudo Zephyrini, vnica pſeudo-Antheri, & pſeudo-Athanaſij ad Felicem II.

a Phil. 4.

b Turrian. pro epiſt. lib. 3. c. 10. *in epiſt. 2. Alexādri non Traiano & Heliano, ſed Traiano & Vetere Coſſ. in exemplari vetuſto Vaticanæ Bibliothecæ ſcriptum eſt; licet non cum Traiano, ſed cum AEmilio, &c.* *Reſp.* Æmilianum Ælianum voluiſti dicere, qui cum L. Antiſtio Vetere conſulatu functus eſt, A.D 118. quo tempore nondum ad Epiſcopatum euectus fuerat Alexander, cuius promotio incidit in A.D. 121. Annio Vero II. & Augure Coſſ. Sic cenſet Baron. ad eund. annum.

CENSVRA.

IMPOSTOR nouam ineptamque loci prophetici de *comedentibus peccata* interpretationem cudit; in Scripturæ citationibus vulgatam verſionem ſequitur: verbis Synodi Lateranenſis ſub Martino I. abutitur; quæ diuerſis locis cæteris Romanæ ſedis Antiſtibus ſuppoſuit, hic quodammodo coaceruat; tandem mendaci nota Epiſtolam conſignat.

ALEXAN-

ALEXANDRI PAPÆ

Epistola III.

Alexander Episcopus omnibus diuino sacerdotio fungentibus pax [a] *& misericordia* multiplicetur, *& sapientia atque bona voluntas in omnibus augeatur &* fructificetur *in Domino.*

RATIA [b] *Dei sumus*, fratres charissimi, *id quod sumus*. Idcirco nobis prouidendum est & oppidò decertandum, ne *in ea vacui* inueniamur, sed (eadem [c] nobis cooperante gratiâ) fructum Domino plurimum reportemus. Quod aliter fieri non potest nisi sapientiam sectando, eiusque præcepta [d] *lectionibus & hymnis meditando*, atque, eo adminiculante, implendo, orando, vigilando voluntatem eius (in quantum ipse largitus fuerit) perficere studeamus. [e] *Nec* enim *negligendam gratiam nobis* Dominus dedit, sed fideliter exercendam tribuit. [f] *Dilectio* enim *sine simulatione* in nobis esse, & apparere debet; quia omnis [g] *qui odit fratrem suum, homicida est*; Qui vero diligit eum [h] *in Deo manet, & Deus in eo*. Vnde & Apostolus ait, Nolite iudicare fratres [i] *inuicem, sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum* [k] fratris *vel scandalum*. Et Dominus inquit, [l] *Quod tibi* [m] non vis *fieri alteri, ne facias:* & alibi, *In* [n] *hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem:* & Salomon ait, *Sacrificium* [o] *salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate*. Summa enim iniquitas est, [p] *fratres, detrahere* & accusare. Vnde scriptum est, [q] Omnis qui detrahit fratri suo *homicida est, &* [r] *omnis homicida non habet* partem aut *hæreditatem in regno Dei*. & alibi, Cauete vos (fratres charissimi) [s] *ne participes efficiamini* (quod absit) *malis* eorum; & non solum cauete à

a 1. Pet. 1.
b 1. Cor. 15.
c gratia dat non solum cooperationē sed & operationem boni.
d meditatio fructus est lectionis hymni meditationis; quod videtur non percepisse ὑπερβολεύς.
e 1. Tim. 4.
f Rom. 12.
g 1. Ioan. 3.
h 1. Ioan. 4. 16.
i Rom. 14.
k fratri.
l his verbis vsus non Dominus sed Tobias c. 4. vers. 16.
m ab alio oderis.
n Ioan. 13.
o Eccl. 35.
p N. phras.
q hæc sententia scripta non est in libris sacris.
r confundit impostor verba Pauli Ephes. 5. cum verbis Ioannis 1. epist. cap. 3. vers. 15.
s Nota phras.

talibus, ſed & cauere alios ab eis & auertere docete. De his [t] enim Dominus ait per Prophetam Michæam, [u] *Væ qui cogitatis inutile & operamini malum in cubilibus veſtris; in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum eſt manus eorum. Et concupierunt agros, & violenter tulerunt, & domos rapuerunt; & [x] calumniabantur virum & domum eius, virum & hæreditatem eius. Idcirco dicit Dominus hæc, Ecce ego cogito ſuper familiam iſtam malum vnde non auferetis colla veſtra; & [y] ambulabitis ſuperbi, quoniam tẽpus peſſimum eſt. In die illa ſumetur ſuper vos parabola, & cantabitur canticum cum ſuauitate dicentium, Depopulatione vaſtati ſumus, pars populi mei commutata eſt. Quomodo* recedis [z] *à me, cum reuertatur qui regiones noſtras diuidat? Propter* [a] quod *non erit tibi mittens funiculum* fortis [b] *in cœtu Domini. Ne loquamini loquentes, Non ſtillabit ſuper iſtos, non comprehendet confuſio, dicit* [c] Dominus *Iacob. Nunquid abbreuiatus eſt Spiritus Domini, aut tales ſunt cogitationes eius? Nonne verba mea bona ſunt cum eo qui recte graditur? Et è contrario populus meus in aduerſarium conſurrexit. Deſuper tunicam pallium ſuſtuliſtis, & eos qui tranſibant ſimpliciter conuertiſtis in bellum.*

Et è contra [d] *de his qui accuſantur* vel tribulantur, per Naum Prophetam confortans eos ſic loquitur Dominus, [e] *Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis, & ſciens ſperantes in ſe: & in diluuio prætereunte conſummationem faciet loci eius, & inimicos eius perſequentur tenebræ. Quid cogitatis contra Dominum? conſummationem ipſe faciet. Non conſurget duplex tribulatio, quia ſicut ſpinæ ſe inuicem complectuntur, ſic conuiuium eorum pariter potantium; conſumentur quaſi ſtipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans contra Dominum malitiam, mente pertractans præuaricationem. Hæc dicit Dominus, Si* perfecti [f] *fuerint, & ita plures; ſic quoque attondentur & pertranſibit. Afflixi te, & non affligam te vltra.*

Facile [g] *eſt*, fratres, *verbo facere* hominem, *ſed non Deum.*

Sapiens [h] *non eſt qui nocet*, nec [i] *vir linguoſus* in malum ſe *diriget in terra.*

Nihil [k] vero *mali vult qui fidelis eſt.*

Malo enim & [l] *prauo ingenio fides aliena eſt.*

Ait enim *Apoſtolus de infidelium ignorantia*, [m] *Si eum cognouiſſent,*

t imo de raptoribus & prædonibus loquitur Propheta, an cõcupiſcere agros & violẽter tollere, eſt detrahere fratri?
u Mich. 2.
x hoc vocabulum arripuit impoſtor quo verba prophetæ torqueret in detractores.
y non ambulabitis.
z recedet.
a propter hoc
b fortis.
c Domus Iacob.
d Gerræ germanę. Vindictam Domini in Aſſyrios prædicat Naum, & bonitatem ad Iudæos; quid hoc ad Epiſcoporum accuſatores?
e Naum 1. 7.
f perfecti.
g Sixti Pythag. ſent 176 Ruffin. interp. *poſſibile eſt*, &c *homines.*
h eiuſd. ſent. 292.
i Pſal. 139. nõ dirigetur.
k Sixti ſent. 203.
l Eiuſd. ſent. 160. prauo & peſſimo ingenio, &c. notabit autem Lector ſententias Sixti à Gelaſio Apocryphis annumeratas.
m Locus Pauli non probat fidem

uiſſent, numquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. Crucifigunt enim Dominum qui eum in Sacerdotibus ſuis perſequuntur; quia[o] *crux à cruciatu dicitur.*[p] Magnum vero cruciatum ſuſtinet qui vim patitur.

Sed tamen[q] *beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. Ecce,* ait Iudas[r] Apoſtolus, Veniet[ſ] *Dominus in millibus ſuis facere iudicium,* & perdere[t] *omnes impios, & arguere* omnem carnem *de omnibus*[u] operibus impietatis eorum. Hæc, fratres, valde timenda ſunt & perpendenda, ne veniens vnuſquiſque ad iudicium, pœnas *cum impiis* recipiat, ſed *cum iuſtis* gloriam; *Quod*[x] *pius* Dominus *præſtare dignetur, qui viuit & regnat* per ſecula cuncta.

Data Kal. Maij, [y] Heliano, & Vetere viris Clariſſ. Coſſ.

CENSVRA.

HIc rurſus ὑποβολεὺς vulgatam Scripturæ verſionem ſequitur, commenta ſua pro diuinis oraculis lectoribus obtrudit, Sixti Pythagoræi ſententias citat, Auguſtinum, Gregorium & patres Concil. 2. Hiſpalenſis imitatur, falſam conſulatus notam coronidis loco adiicit.

à prauo ingenio alienam; ſed eum quē latet veritas imprudétem in ſcelera incurrere. hæc ve ba petita ſunt è Conc. 2. Hiſpal. c. 13.

o Licet crux à cruciatu dicatur, non ſequitur eos qui cruciant vel perſequũtur Sacerdotes, Dominũ in ipſis crucifigere; abutitur impoſt. verb. Greg. homil. 37. in Euang.

p hoc ſæpiſſime falſum eſt.

q Matth. 5.

r hæc nō dicit Iudas, ſed Enoch referente Iuda Apoſtolo.

ſ venit in ſanctis.

t contra omnes & arguere.

u duris quæ locuti ſunt, &c.

x hoc fine clauduntur ſermones de verbis Domini 20. de tempore 9. 36. 51. 55. 56. 60. 92. 175. 183. 197. 206. 215. 217. 247. de Sanctis 6. 15. 43. lib. 50. homil. 5. 6. 8. 9.

y A.D. 118. trienni◦ antequam Euaristo ſuccederet Alexander.

---

*SIXTI I. PAPÆ Epiſt. I.

Omnibus[a] in Deo Patre *& Domino noſtro Ieſu Chriſto* dilectis *fratribus, in charitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, Sixtus Romanæ Eccleſiæ* [b] Archiepiſcopus.

CHARISSIMI,[c] *fideliter* agite in omnibus, vt fideles & non infideles inueniamini. Nolite[d] *imitari malum, ſed quod bonum eſt* agite; quia *qui ex Deo eſt benefacit; qui*[e] autem *male, non* ex Deo,

* Xyſtus dicitur Euſebio hiſt. lib. 4. c. 4.

a Iud. verſ. 1. b de Archiepiſcopi titulo vide infra epiſt. Pſeudo-Teleſphori.

c 3. Ioan. verſ. 5. d Ibid. verſ. 11. e qui male facit non vidit Deum.

sed ex Diabolo est. Fidem enim rectam vos tenere oportet, vt dissentientes ab Apostolica non sitis doctrina. [f] *Vnum* enim *verum Deum*, Patrem & Filium, *à Prophetis & Apostolis ostendimus prædicatum, à quibus etiam Spiritum Sanctum credimus non* esse *discretum, Esaïa Propheta dicente*, [g] Ego sum Deus, & non est alius præter me. *Et* per [h] *meipsum* iuro, quia exiuit ex ore meo veritas, & sermo meus non [i] *reuertetur*; quia mihi inclinabitur omne genu, & omnis lingua iurabit per Dominum, dicens: Iustitia & gloria ad eum veniet. *Et vt in hoc testimonio Patrem & Filium simul fuisse* [k] cognoscatis, *Paulum Apostolum* [l] audite *dicentem*, [m] Vt in nomine, *inquit*, Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, [n] *quia* Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris omnipotentis. *Quod si* (*secundum* [o] aliquos) *Filius est minor patre suo, ergo minorata est & gloria Patris in Filio. Et vbi est, quod in Salomone Scriptura loquitur, dicens*, [p] Sicut enim in conspectu eorum, *inquit*, [q] *magnificatus es* in nobis, ita in conspectu nostro [r] *magnificaberis* in illis, vt cognoscant te sicut *& nos* cognouimus; quoniam non est [s] Deus præter te Domine. *Diligenter attende*, & [t] agnosce *filium esse qui* [u] magnificabitur *in iudicio, dū venerit viuos & mortuos iudicare. Item Esaias*, [x] Audite domus Iacob, & [y] *residui* domus Israel, qui egredimini ex vtero, & erudimini à puero vsque ad senectutem: Ab initio ego sum, & quousque senescatis, ego sum: Ego *vos* feci, *&* ego sustineo: ego remittam, ego suscipiam, dicit DOMINUS. *Et iterum*, [z] Ego sum DOMINUS DEUS; [a] præter me non est alius DEUS, annuntians nouissima priusquā fiant, & statim consummata sunt. *Item* [b] alibi, Audite me, Iacob & Israel, [c] *quoniam* ego feci. Ego sum DOMINUS DEUS tuus, & non est alius præter me. *Item* [d] alibi, Ego sum DOMINUS DEUS *tuus* primus, & ego nouissimus; & in ea quæ *super*uentura sunt in [e] *nouissimis*, ego sum. *Item ibi*, Ego sum DEUS qui te creaui, [f] *qui te* adiuui, & communiui dextra mea. *Et vnitatem Patris & Filij assignans loquitur dicens*, Ego testis vester, dicit DOMINUS DEUS: & puer meus *tu*, quem Ego elegi, vt sciatis & credatis quia ego sum, *&* ante me non fuit alius DEUS, & post

f Verba Ithacij Clari aduers. Varimadū c.2.--- eos etiam nos vnum & verū Deum à Prophetis &c.
g Esai 45.
h per memetipsum.
i auferetur.
k cognoscas.
l audi.
m Phil.2.
n quoniam.
o secundū te.
p Eccl. 36.
q manifestatus est.
r manifestaberis.
s alius Deus.
t cognosce.
u manifestabitur.
x Esai.46.
y residuum.
z ibid.
a & præter.
b item ibi, audi me.
c quem.
d Item ibi.
e nouissimo.
f creaui & adiuui.

post me non erit. [g] *Vnum* hi qui non sane sapiunt eligant ex *duobus: Aut* fateantur *Patrem & Filium Deum vnum; aut si solum Patrem Deum esse* [h] contendunt, *ergo* [i] illis *Dominus* noster *Iesus Christus Dei Filius non erit Deus, quia scriptum est*, [k] Ante me non fuit alius *Deus*, & post me non erit. *Si secundum* [l] tales *ita est, cur Apostolus talia prædicat, & eundem Filium Deum super omnia benedictũ insinuat*, [m] Quorum patres, *inquit*, [n] ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula? *Item Esaias* [o] ait, Dominus Deus Israel, qui liberauit *eum* [p] de Ægypto. Ego sum primus, & ego post hæc, & præter me non est Deus; sicut ego sum, qui stet & vocet, & præparet mihi ex quo hominem feci in seculo. *Item* [q] alibi; *In te* est Deus, & nesciebamus, & non est alius Deus præter te. Tu es enim Deus, & nesciebamus, Deus Israël Saluator. [r] *Vnus Deus non sunt Pater & Filius? Quis est hic Deus, in quo esse dicitur Deus, præter quem alium Deum non esse Propheta* [s] sæpe*numero protestatur? & Hieremias*, [t] Hic Deus noster, *ait*, & non applicabitur alter ad Eum; qui inuenit omnem viam scientiæ, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel *dilecto* [u] suo. Post hæc in terris visus *est*, & inter homines conuersatus est. *Et in Salomone* [x] habetur, Miserere nobis, Deus omnium, & ostende nobis lumen miserationis, [y] & immitte timorem tuum super gentes quæ non exquisierunt te, vt cognoscant *quia* [z] non est alius Deus nisi tu. *Item* [a] alibi, [b] Domine Deus Israel, non est tibi similis in cœlo sursum, neque in terra deorsum, *& in Psalmo* 17. Quoniam quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrũ? [c] *& in Genes.* Et pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam & Gomorrham, & euertit ciuitates illas. *Si solus Pater Deus est, quis pluit ignem & sulphur à Domino supra prædictas ciuitates* [d] vt eas *euerteret? quæro responde. Et in Deuteronomio*, [e] Dominus solus deducebat eos, & non fuit cum illis Deus alienus. *Et Paulus Apostolus*, [f] Vnus Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidẽ. *Et ad Corinth.* [g] Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *& iterum*, [h] Non est Deus nisi vnus. *Et ad Galatas*, [i] Mediator autem vnius non est, Deus autem vnus

g vnum tibi, ô Hæretice, elige è duobus; aut fatere &c.
h contendis.
i tibi.
k Esai. 34.
l secundũ te.
m Rom 9.
n & ex.
o sic dicit. Esai. 43.
p eos.
q Itẽ ibi iste.
r Si vnus.
s sub numero.
t Baruch. 3.
u electo.
x Eccl. 36.
y miserat. tuæ.
z quoniam.
a Item ibi.
b Deut. 4.
c Gen. 19.
d vt suprad.
e Deut. 32.
f Rom. 3. Deus inquit.
g 2. Cor. 5.
h 1. Cor. 8.
i Gal. 4.

eſt. *Et vnitatem Patris, Filij & Spiritus Sancti demonſtrans, Epheſiis ſcribens ita confirmat*, [k] Sufferentes inuicem in charitate, ſolliciti ſeruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptiſma, vnus Deus. *Si* [l] non ſane ſapientes, *vnitatem fidei* [m] voluerint *ſimplici corde recipere; ex hoc itaque teſtimonio in vno ſpiritu*, [n] poterunt *ſimul Patris & Filij vnitatem condiſcere. Patrem igitur (vt ſuperius* [o] comprehenſum eſt) *in diuinis literis ingenitum proprie poſitum, nec* [p] *legere* poſſunt *penitus nec probare: ſed quia idipſum fides exigit Chriſtiana, abſque vlla dubitatione ingenitus creditur, qui tamen ſecundum ſeriem ſcripturarum in Filio à ſe genito viſus eſſe monſtratur.*

De cætero, [q] *placuit* propter malorum hominum infeſtationes, *vt in accuſatione* Domini miniſtrorum, *primo perſona, fides, vita, & conuerſatio blaſpemantium* enucleatim *perſcrutetur. Nam* [r] fides omnes actus hominis præcedere debet; *quia* [s] dubius in fide infidelis eſt. *Nec eis omnino eſt credendum qui veritatis fidem ignorant*, nec *recta conuerſationis vitam ducunt; quoniam tales facile & indifferenter lacerant & criminantur recte & pie viuentes.* Idcirco *ſuſpicio eorum diſcutienda eſt primùm & corrigenda*; neque [t] *accuſatoribus ſuſpectis*, vel *de inimicorum domo prodeuntibus* eſt *credendum.*

Erant enim quidam qui [u] *prius videbantur eſſe ex nobis; ſed non erant ex nobis. Si* vero *fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum*, & non conturbaſſent fratres. [x] *Exacuerunt enim*, vt ait Propheta, *linguas ſuas ſicut ſerpentes, venenum aſpidum ſub labiis eorum.* Quapropter hi reſpuendi ſunt ſi incorrigibiles apparuerint, & vitandi ne Domino famulantes decipiant.

State [y] *ergo dilectiſſimi ſuper vias*, adſpicientes & interrogantes *de ſemitis Domini antiquis; & videte* [z] *quæ eſt via* [a] Domini *bona* & recta, *& ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Data 16. Kal. Maij ſub Hadriano [b] & Vero.

k Epheſ. 4.
l ſi enim hæretice.
m volueris.
n poteris.
o ſuperius poſuiſti.
p pergere poſſis.
q verba Adriani I. Collect. Ingelramo datæ c. 4. eadem refert Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 11.
r Sixti Pythag. ſent. 156
ſ eiuſd. ſent. 5.
t Paulus ſent. lib. 5. tit. 15. ſent. 1. Conc. Carth. 7. c. 4. Ennod. Apol. pro Symmacho Concil. Rom. 5. pro Symmacho. vide inf. pſeudo-Teleſph.
u verba Flauiani Conſtantinop. epiſt. ad Leonem c. 2. ex 1. Ioan. 2.
x Pſal. 140.
y Hier. 6. imitatur impoſtor verba Martini I. Synodicæ additæ Conc. Lateran. ead. habent Pſeudo-Anterus, & Pſeudo Liber. epiſt. 12.
z & videte & interrogate.
a via bona S. patrum.
b ſedit Sixt. ab A.D. 132. ad 142. quo toto tempore Adrianus nullum conſulatum geſſit. vide Baron. Annal.

CENSVRA.

POstquam totum 2. caput operis aduersus Varimadum ab Ithacio scripti exscripsit [illegible] ac Concilij 5. Rom. sub Symmacho, Flauiani Constantinopolitani, Martini, Adriani I. & Sixti Pythagoræi sententias suo more attexuit, coronidis vice fictitiam Hadriani consulatus cum Vero notam superaddidit.

SIXTI I. PAPÆ
Epistola II.

Sixtus [a] vniuersalis *Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus, omnibus Episcopis in Domino salutem.*

COGNOSCAT [i] vestra Sapientia, charissimi fratres, quia in hac S. sede Apostolica à nobis & *reliquis Episcopis*, cæterisque Domini sacerdotibus, statutum est vt sacra vasa [c] *non ab aliis quam à sacratis*, Dominoque dicatis contrectentur hominibus. [d] Indignum enim valde est, vt sacra Domini vasa, quæcumque sint, humanis vsibus seruiant, aut ab aliis quam [e] *à Domino famulantibus*, eique dicatis [f] *tractentur* viris; ne pro talibus præsumptionibus iratus Dominus plagam imponat populo suo, & hi etiam [g] *qui non peccauerunt*, mala patiantur aut pereant, *quia perit iustus sæpissime pro impio.* Attendite, fratres, ne talia vestris in Ecclesiis permittatis deinceps fieri; ne grex pretioso Christi sanguine redemptus in præcipitium (quod absit) ruat: *Propter* [h] *quod assumite* armaturam *Dei, vt possitis resistere* his qui contradicant veritati; *& induite vos loricam iustitiæ, calceati pedes in præparatione Euangelij pacis.*

Si [i] quis vero vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam & Apostolicam appellet sedem, & ad eam [k] *quasi ad caput* suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur. Si autem ei necesse fuerit, [l] eamque appellare

a Si vox *vniuersalis* nominatiui casus esse dicatur, *falsa, stulta, superba, scelesta est, ei consentire nihil aliud est quã fidem perdere*; teste Gregorio Magno epist. 36. 38. & 39. lib. 4. Si vero genitiuo casu legatur, tolerabilis est eius vsus; idem enim sonare videtur, ac *Catholicæ*, quo titulo non solũ Ecclesias, sed & fideles singulos designari aut posse scribit Isid. Hispal. orig. lib. 7. c. 14.

b cognoscimus te quicquid scribis pro libidine fingere.

c idem habet pseudo-S eph. epist. 1. & Cõc. Agath. c. 66. & pontificale.

d vide Conc. Bra. 3. c. 3. can. Apost. 72. collect. Martini c. 41. e An soli Clerici Deo seruiũt aut dicati sunt? aliter Apost. Rom. 12. & Petrus 1. epist. c. 2. f N. phrasis. g hoc cõmentum iam refutauimus. vide pseudo-Anaclet. epist. 2. h verba Martini I. Synod. epist. è Conc. Lateran. arma--resistere in die malo aduersus omnem hæreticum virum & dogmata & induite, &c. i vide sup pseudo-Anacl. epist. 1. k supra, sedem *non caput* sed *capitis* esse docuimus. Sedet in Ecclesia Christus vt caput, eius administri pastores omnes, in quos nullum ius Papæ Rom.

l Quando contigit, eos quibus necesse erat Rom. sedem appellare, non ausos? plures quibus appellare non licebat, cum mendaciorum merce Romam nauigare ausos legimus; qui (dum licuit) vitiatam appellationis remedio causam subleuare neglexerit, neminem.

minime auſus fuerit; & *vocatus* [m] tamen ab hac ſancta ſede fuerit, non renuat venire; ſed confeſtim, vt ei nũtiatum fuerit, venire feſtinet, & cauſas pro quibus vocatus eſt prudenter diſponat; atque ſi neceſſe aliquid corrigere fuerit, cum his quos hic primos inuenerit, corrigat. *Ad* Eccleſiam tamen *ſuam*, non prius reuertatur, quam literis [n] *Apoſtolicis*, vel *formatis* pleniter inſtructus atque purgatus ſit, *ſi fuerit vndè*: vt poſtquam domum reuerſus fuerit, cognoſcant vicini ſui, qualiter hic ſua aliorúmque cauſa diſcuſſa fuerit; quatenus eam abſque aliqua ambiguitate nunciare & prædicare omnibus poſſit.

Ab hac enim ſancta ſede, à ſanctis Apoſtolis, *tueri*, defendi & liberari Epiſcopi [p] iuſſi ſunt; vt ſicut eorum diſpoſitione, ordinante Deo, primitus ſunt conſtituti; ſic huius ſanctæ ſedis (cuius [q] diſpoſitioni eorum cauſas & iudicia ſeruauerunt) protectione futuris temporibus ſint ab omnibus peruerſitatibus ſemper liberi. Vnde [r] culpantur hi qui aliter circa fratres egerint, quam huius ſedis rectoribus placere cognouerint.

His taliter conſideratis, atque cum reliquorum Epiſcoporum decretis, [ſ] *tanquam omnium curam gerentes, propter ſedis propriæ* apicem decernimus, [t] vt nemo pontificum aliquem ſuis rebus expoliatum Epiſcopum, aut à ſede pulſum excommunicare aut iudicare præſumat; quia *non eſt priuilegium quo expoliari poſſit iam nudatus.*

Si quis autem aliter agere præſumpſerit, ſciat cenſuram huius ſedis, [u] *cum omnibus membris ſuis*, ſibi venturam: & ſicut egerit, ita recipiet: Si bene, bene: *ſi* [x] *grauè, grauè; ſi peſſime, peſſime*; quoniam [y] *dignus eſt operarius mer-*

m vide pontificale Damaſi titulo prænotatum. n Apoſtolicę literæ videntur eædem cũ ἀπολυτικαῖς. dabantur autem ab Epiſcopis teſte Concil. 2. Aurel. c. 13. formatæ alio nomine κοινωνικαὶ, εἰρηνικαὶ, ἐκκλησιαστικαὶ dicebantur: quas dare iuris fuit nõ ſolum Metropolitanorum (quorum meminit Conc. 3. Carth. c. 28. Conc. Carth. 5. c. 7. Mileui. c. 20.) ſed etiam Epiſcopi cuiuſuis. vide Concil. Chalced. c. 11. & interpret. Balſamonis & Zonaræ. vterque enim diſcrimẽ inter συστατικὰς & εἰρηνικὰς docet; & ex can. 66 Cõc. Africani εἰρηνικὰς eaſdẽ cum ἀπολυτικαῖς eſſe contendit. o Literæ non purgant eos quibus dantur, ſed purgatos docent; quod impoſtor vel non aduertit vel diſſimulauit. p quando factum? proferat mandatum impoſtor. q ſupra dixit Domino reſeruata Epiſcoporum iudicia, nunc Rom. ſedi ſeruantur. Vide pſeudo-Clem. epiſt. 1.

r A quo culpantur? forte à paraſitis Rom. Cataſcopi; nemo enim prudens aſſeruerit Eccleſiam antiquam Vrbici Papæ iugo collum ſubdidiſſe, vel ab eius nutu pependiſſe. vide pſeudo-Victor. epiſt. 1. pſeudo-Iul. epiſt 2. cap. 2. iiſdem verbis vtentes.

ſ verba Sozomeni de Iulio ad Sixtum tranſtulit impoſtor, οἷα δὲ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης, διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου. vide hiſt. lib. 3. c. 7. hiſt. Tripartit. lib. 4. c. 15.

t hoc ſtatuit Conc. 5. Rom. ſub Symmacho. vide pſeudo-Iulium epiſt. 2. c. 8.

u explicet hoc OEdippus. x nota barbariſmos. y Luc. 10.

cede

cede sua.[z] *Nos,* fratres, *nullum perdere volumus*; sed ipse se perdit, qui pie considerata *auertit*, & qui Apostolorum & huius sanctæ sedis Decreta[a] *libenter violat.*

Sed[b] *nunc, fratres,*[c] *commendamus vos omnes Domino, & verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem*[d] vobis cum *omnibus,* Sanctis. [e] *Ipse autem Deus pacis & consolationis*], *det vobis id ipsum sapere in alterutrum:* vt vobis inuicem succurratis, & non sitis diuisi; *vt vnanimes vno ore, & vno corde honorificemus eum in concordia*[f] & consolatione fratrum,[g] *qui potens est confirmare secundum Euangelium eius,*[h] iuxta *reuelationem mysterij* æterni, *temporibus*[i] scilicet perpetuis, quibus vobis munera futurorum gaudiorum largienda sunt. Data 9. Kal. Aprilis,[k] Hadriano & Vero viris Clariss. Coss.

z vide Sixti III. epist. ad Cyrillū. Celestin. epist. 1
a Not. phras. pseudo Clement. epist. 1. pseudo Anaclet. epist. 1. pseudo-Stephani epist. 1. &c.
b verba Martini I. Synod. epist. è Conc. Lateran.
c Act. 20.
d in sanctificatis omnib. ipse autē &c.
e Rom. 15. in alterutrum & in ipso semper, vt in omnibus vnanimes &c.
f in concordia orthodoxæ fidei.
g Rom. 16.
h secundum.
i temp. æternis &c.
k iam monuimus Adriani cum Vero cōsulatum fictitium esse.

CENSVRA.

TANTA sermonis impuri spurcities est, vt vomere dicas, non loqui: fingit *Deum iustos pro iniustis punire*, idque *sæpissime*; Episcopos omnes Romani Papæ *iudicium expectare*, eiusque *formatis instrui* debere; sed & *culpari qui aliter quam ei placet agunt*: verba Sixti III Sozomeni, Concilij Rom. 5. sub Symmacho, & Martini I. describit: mendaci denique consulatus nomenclatura farraginem suam consignat impostor.

TELESPHORI[a] PAPÆ Epistola.

Charissimis fratribus, & dilectissimis Episcopis, Telesphorus Romanæ vrbis[b] Archiepiscopus *Salutem in Domino.*

CREDIMVS[c] *sanctam fidem vestram in Apostolorum eruditione fundatam,* & *hanc*[d] *tenere, hanc populis vniuersis*

a Thelesphorum vocant Optatus lib. 2. & August. epist. 165.
b Primo *Archiepiscopi* & *Archiepiscopatus* mentio in Epiphanij Panario, hæres. 68 & 69. Hoc autem opus inchoatum A.D. 374. Valentiniani maioris vndecimo, 220. à morte Telesph. Eandem vocē habet titulus (forte à recentiore aliquo) additus orationi 21. à Nazianzeno scriptæ post A. D. 372. quo dicto vltimum obijt Athanasius. *Archiepiscopi* titulo Celestinum, Leonem, Cyrillum &c. sæpius ornant acta Conc. Ephes. & Chalced. hinc frequentior Archiepiscoporū memoria in monumentis Ecclesiasticis.
c initium epist. Damasi ad Episcopos illyrici. vide Theodor. hist. lib. 2. c. 22. Sozom. lib. 6. c. 22. hist. tripart. lib. 5. c. 29.
d hanc vos.

exponere, quæ videlicet à conſtitutis Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum, *nulla ratione diſſentit, per quos iuſtum eſt cæteros erudiri.*

Quapropter cognoſcite, [e] à nobis & à cunctis Epiſcopis in hac ſancta & Apoſtolica ſede [f] congregatis, ſtatutum eſſe, vt ſeptem hebdomadas ante Sanctum Paſcha omnes [g] *clerici in ſortem Domini* vocati à carne ieiunent: quia ſicut [h] diſcreta eſſe debet vita clericorum à Laïcorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet fieri diſcretio.

Et ſicut [i] Laïci & ſeculares homines nolunt eos recipere in accuſationibus & infamationibus ſuis, ita [k] nec Clerici debent eos recipere in impulſationibus ſuis; [l] quoniam in omnibus diſcreta debet ſemper eſſe & ſegregata vita & conuerſatio Clericorum ac ſecularium Laïcorum: & ſicut hi amplius ſunt applicati diuinis cultibus, & [m] *familiares* Domini dicuntur Saluatoris, ita moribus & conuerſatione atque ſanctitate debent eſſe diſtincti. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes Clerici [n] à carne & deliciis ieiunent, & hymnis & vigiliis atque orationibus Domino inhęrere die noctuque ſtudeant.

Nocte vero ſancta natiuitatis Domini Saluatoris [o] Miſſas celebrent, & hymnum Angelicum in eis ſolenniter decantent; quoniam & eadem nocte ab Angelo paſtoribus nuntiatus eſt, ſicut ipſa Veritas teſtatur dicens; [p] *Paſtores erant in regione eadem, vigilantes & cuſtodientes vigilias noctis* [q] ſupra *gregem ſuum: & ecce Angelus Domini ſtetit iuxta illos,* [r] *& timuerunt timore magno, & dixit illis Angelus, Nolite timere. Ecce enim Euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo, quia natus eſt vobis hodie Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus, in ciuitate Dauid. Et hoc vo-*

e impoſtor ſua ſomnia narrat.
f in vrbe non *in ſede* congreganda concilia. ſedes enim locus nõ eſt, ſed dos ſeu poteſtas ſedentis.
g Iſid. de offi. lib. 2. c. 1. vide pontificale.
h *Lex Chriſti non ſpecialiter Clericis, ſed generaliter cunctis fidelib. eſt à Domino tributa: licet in Euangelio quædam ſint præcepta ſpecialia, quæ ſolummodo contemptoribus mundi, & Apoſtolorum ſectatoribus cõueniant: cætera tamen cunctis fidelibus, vnicuiq; ſcil. in ordine quo ſe Deo ſeruire deuouit, indiſſimulanter obſeruanda cenſentur.* Conc. Pariſ. lib. 2. c. 7.
i Quando factum vt Laïci Clericos ab accuſat. ſubmouerent? hcc item ſomniauit ὑποβολεύς. k hoc ſtatuiſſe dicitur Silueſter in Concil. 2. Rom. c. 14. vide ſup. pſeudo-Clem. epiſt. 1. l non ſequitur, diſcreta debet eſſe vita, ergo accuſatio non recipienda: contra ſtatuit Conc. Epaun. c. 24. m omnes pij Domini familiam conſtituunt teſte Paulo Eph. 2. n ergo & à piſcibus (quos carnem habere aſſerit Apoſtolus 1. Cor. 15. veteres ὀψώνια per excellentiam vocauerunt) abſtinendum: abſtinendum & à vino, in quo maximum libidinis incentiuum. De priſcæ Eccleſiæ abſtinentia, vide Baſil. homil. 1. de ieiunio, Epipha. in λόγῳ συντόμῳ Chryſoſt. homil. 4. ad populũ Antioch. Auguſt de morib. Eccl. cap. 33. Fulgent. de fide ad Petrum c. 42. o hæc omnia è cœnoſa libri Pontificalis gurgite hauſta ſunt. p Luc. 2. q ſuper. r & claritas Dei circumfulſit illos, & tim.

bis signum, inuenietis infantem pannis inuolutum & positum in præsepio. Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cœlestis, laudantium Deum, & dicentium, Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Reliquis [s] *enim* temporibus Missarum celebrationes [t] *ante* horam diei tertiam minime sunt celebrandæ, quia & [u] eadem hora Dominus crucifixus est, & super Apostolos Spiritus Sanctus descendisse legitur.

Ab Episcopis autem idē Angelicus *hymnus* [x] pro tempore & loco Missarum solenniis *celebrandus* est, atque solenniter recitandus; ipsi enim [y] *qui* proprio *ore corpus* Domini *conficiunt* ab omnibus sunt audiendi, *obediendi* atque timendi, & non [z] *dilacerandi* aut *detrahendi*; quia à quib. se Domini populus benedici, *saluari*, & instrui cupit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi. Populus enim ab eis docendus est & corripiendus, & non ipsi ab eo; quia [a] *non est discipulus super magistrum*. Nullo modo igitur Domini Pontifices & reliqui Sacerdotes, quibus Domini commissa est plebs, rite populum possunt corrigere, si deceptionis se cognouerint *laqueo infestari*.

Vnde [b] *iustum est omnes in vniuerso* [c] *orbe Doctores legis, ea quæ legis sunt sapere; & non* [d] Sacerdotes Domini labiis suis aut quibuslibet machinationibus *maculare*. Dum enim ipsos disponunt aut cupiunt maculare, potius seipsos maculant & vulnerant.

Dei [e] *ergo accusat ordinationem* qui eos qui ab eo *constituuntur* Sacerdotes *accusat, vel* damnari cupit; à quibus *se* omnes fideles cauere debent; quia [f] *non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus*, rei *sunt*. Christus enim Dei Filius Dominus noster, humano generi salutem *condonat* plenam, de nobis ait, [g] *Qui vos recipit me recipit*; & [h] *qui vos spernit, me spernit*. Si ergo Dominus in eis recipitur & rejicitur, proculdubio *ipsius sunt*, qui in eis reiicitur vel suscipitur.

s non cohærent hæc superiorib.
t ita u.ũ Concil. 3. Aurel. c. 14. vide & pontificale.
u hora 3. crucifixum Dominũ scribit Marcus c. 15. id est 2. quadrante diei qui à 3. in 6. protendebatur: si Marcũ cum Ioanne conciliãt Caluinus & Beza, & ex aduersariis Lyranus, Carthusianus, Iãsenius, Maldonatus, Barradius, &c. Clem. consti. li. 8. c. 40. decernit preces concipiendas hora 3. quia tunc Pilatus sententiam pronuntiauit in Dominũ: 6. vero, quia ea hora Christus crucifixus. Horam 3. ob descensum Sp. venerabilem scribit Isid. de offic. lib. 1. c. 19.
x Not. phras. vide pontificale.
y phrasis Hieron. epist. 1 & 85. sacro Christi.

z N. phrases. a Matth. 10. b verba Damasi ad episc. Illyrici. c Romanorum orbe.
d & non fidem doctrinis variis maculare.
e verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 1. ex Isid. sent. lib. 3. c. 39. f Rom. 1.
g Matth. 10. h Luc. 10. an soli Clerici ipsius Domini esse dicendi sunt?

Et [i] *tu quis es qui iudicas ſeruum alienum?* Proculdubio tranſgreſſor es legis Dei, [k] & Apoſtolorum atque Prophetarum: & non ſolum harum ſed etiam legum humanarum. Omnes enim leges, tam diuinæ quam & humanæ, alienum ſeruum iudicare prohibent. Quid putas erit de te, cum tranſgreſſores & conculcatores legis Dei damnabuntur? Profectò & tu damnaberis, quia poſtpoſuiſti mandatum Dei, & tuam adimpleſti voluntatem. Quoniam ſicut digni ſunt vita qui mandatum Dei adimplent atque cuſtodiunt, ita rei & *perdigni* ſunt morte, qui ea poſtponunt & in vanum ducunt. Eſt enim in Apoſtolicis ſcriptum inſtitutis; Alterius [l] *vitam* nemo *laceret*, & *de malo alieno os* ſuum *non coinquinet*.

Accuſatores [m] *vero & accuſationes quas leges ſeculi non admittunt, & nos ſubmouemus*, & *Accuſatori* [n] omnino *non credi* decernimus, *qui abſente aduerſario cauſam ſuggerit, ante vtriuſque partis* iuſtam *diſcuſſionem*.

Nec hi [o] *qui non ſunt idonei* ſuſcipiantur ad accuſationem, & omnes [p] *qui aduerſus patres armantur infames eſſe cenſemus.* Patres enim omnes venerandi ſunt, non reſpuendi, aut *inſidiandi*. Hi vero [q] *qui cum inimicis morantur*, aut qui ſuſpecti habētur, minime recipiantur, quia eorum æmulatio lacerat etiam innocentes.

Hunc [r] *murum* firmiſſimum *ſtatuerunt patres noſtri*, & nos cum eis, contra perſecutores noſtros; vt *hoc remedio* eorum pellantur machinamenta, & vos ſecuriores & ſanctiores famulari mereamini veſtro Saluatori.

Cæterum, [ſ] *conſiderat impius iuſtum, & quærit vt occidat eum. Dominus non derelinquet eum in* [t] manus *eius, & non condemnabit eum cum* [u] iudicabitur illi. *Expecta Dominum, & cuſtodi viam eius, & exaltabit te, vt poſſideas terram; cum*

i Rom.14.
k quaſi lex ſit alia Dei, al a Prophetarū. Notabit lector, ſi argumentum Telesphori valeat; nec Clericos nec Laïcos à quoquā iudicandos; vtrique enim Dei ſerui sūt. vide ſup. pſeudo-Clem. epiſt.1.&c.
l hoc vero omnem impudētiam ſuperat quod Iſidori Hiſpal. ſynonyma pro Apoſtolicis obtrudit inſtitutis. *Alienā* (inquit Synonym. li. 2.c.9) *vitam non laceres, de malo alieno os tuum non coinquines.*
m confundit impoſtor verba Ennodij in Apol. pro Symmacho & Adriani I. collect. c.11.
n verba Aniani in conſtit. 9.tit.39. li.11. Cod. Theod. vide Pſeudo-Iul. epiſt. 2. c 9.
o vide pſeudo-Anaclet. epiſt.2. ex eod. Aniano conſtit.13. eiuſd. tituli. p vide epiſt. Procli ad Domnum Antioch. ex act. 14. Concil. Chalced. & Adrian. collect. c.71.
q ſent.1.tit.15.lib.5. Pauli Concil.5. Rom. ſub Symmacho.
r Verba Damaſi loco citato: *patres noſtri* 3:8. *Epiſcopi habito tractatu in vrbe Nicæna hunc murum fortiſſimum contra arma Diabolica ſtatuerunt, & hoc remedio venena mortifera ſunt depulſa*, &c.
ſ Pſal 36. interp. Hieronym. t Hieron. manu vulg. manibus.
u Hieronym. iudicatur.

interibunt

interibunt impij, videbis. Vidi impium robustum & [x] fortissimum, sicut indigenam virentem: Et transiui, & ecce non erat; & quæsiui eum, & non est inuentus. Custodi simplicitatem, & vide rectum; quia erit [y] in extremum viro pax. Præuaricatores autem [z] interibunt pariter, & nouissimum impiorum peribit. Salus autem iustorum à Domino, fortitudo eorum [a] tempore tribulationis. Et auxiliabitur eis Dominus, & liberabit eos, & [b] eripiet eos ab impiis, & saluabit eos; quia sperauerunt in eo. Et alibi, [c] Quid gloriaris in malitia potens? Misericordia Dei est tota die. Insidias cogitauit lingua tua, quasi nouacula tua acuta, faciens dolum: Dilexisti malitiam magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam. [d] Dilexisti omnia verba ad deuorandum, [e] lingua dolosa. Sed Deus destruet te in sempiternum, terrebit te, & euellet te de tabernaculo tuo, & eradicabit te de terra viuentium. [f] Videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt: Ecce vir qui non posuit fortitudinem suam Deum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum: confortatus est in insidiis suis. Ego autem sicut oliua virens in domo Dei, speraui in misericordia Dei in seculum [g] & in æternum. Confitebor tibi in seculum, quoniam fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum in conspectu Sanctorum tuorum. De talibus enim insidiatoribus & accusatoribus seruorum suorum loquitur Dominus per Prophetam dicens, Os [h] tuum dimisisti ad malitiam, & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & in [i] filium matris tuæ fabricabaris opprobrium. Hæc fecisti & tacui; existimasti similem tui me futurum: arguam te & proponam te ante oculos tuos. Intelligite hæc, [k] qui obliuiscimini Deum, ne forte rapiat & non sit qui liberet.

Languentes autem in isto conamine notandi sunt, & à talibus repellendi: Tales enim membra sunt Diaboli, qui [l] sursum atque deorsum peruolans, quærit quos possit occidere, quos possit [m] separare, quos possit deuorare. Propter quam rem vigilandum est, & armis cœlestibus sumus muniendi, ne in eius compedes incidamus, aut eius foueis illaqueemur.

Decet [n] enim in talibus causis hoc maxime prouideri, vt sine strepitu concertationum & charitas custodiatur, & veritas defendatur, atque innocentes & Domini ministri illæsi

x Hieron. firmissimum vulg. eleuatū.
y ad.
z Hier. delebuntur, vulg. disperibunt.
a Hieron. & vulg. in tempore.
b Hieron. & vulg eruet.
c Psal. 51. Hieron. interp.
d iustitiam semper.
e Hieron. & vulg. linguam dolosam
f viuentium semper.
g seculum sempiternū.
h Ps. 49. Hieron. interp.
i Hieron. & vulg. aduersus.
k hoc.
l verba Flauiani Constantinop. epist. ad Leonem c. 1.
m superare.
n verba Leonis epist. 8.

liberentur. De bonis ergo ac legem Domini custodientibus, fratribusque adiuuantibus & non nocentibus, sed *supportantibus*, ait per Prophetam Dominus, [o] *Non sedi cum viris vanitatis, & cum superbis non ingrediar. Odiui Ecclesiam pessimorum, & cum* [p] impiis *non sedebo. Lauabo in innocentia manus meas, & circuibo altare tuum, Domine; vt* [q] clara voce prædicem laudem, *&* narrem *omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculum Domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Ne auferas cum peccatoribus animam meam, & cum viris sanguinum vitam.* [r] *In quorum manibus scelus est; & dextra eorum repleta est muneribus. Ego autem in simplicitate mea gradiar; redime me & miserere mei. Pes meus stetit in recto, in Ecclesiis benedicam* Dominum.

o Psal. 25. Hieron. interp.
p iniquis.
q Hieron. & vulg. *vt audiam vocem laudis, & enarrem*
r Hieron. & vulg. *vitam meam.*

Concordent igitur [s] *cum omnibus Dei sacerdotibus* hæ *charitatis* sententiæ, *in* quibus *vos fixos & firmos existere iudicamus. Deus* [t] *vos incolumes custodiat, filij* charissimi. Data XV. Kal. Martij [u] Antonino & Marco viris Clariss. Coss.

s verba Damasi epist. ad Episc. Illyr. *concordet cum* &c. *etiã charitatis vestra sententia in qua* &c.
t subscriptio epist. Damasi ad Orientales.
u Sedit Telesphorus ab A.D. 142. ad 154; nullus autem toto hoc tempore Marci cũ Antonino Consulatus; nisi quis intelligat binos Marci Aurelij Antonini cum Antonino Aug. A.D 142. & 147. At meminerit Lector, 1. Consulum non nomina sed cognomina potissimum adnotari solita. 2. Antoninum Augustum à Marco distingui non debere, cum ipse Marcus Antoninus dictus fuerit. 3. Quicquid sit; cum Sixtus A.D. 142. 8. Idus Aprilis martyrium consummarit, Telesphorus eodem anno 15. Kal. Martij scribere non potuit.

CENSVRA.

CONDIT impostor noua decreta de ieiuniis & missis in nocte natiuitatis Domini celebrandis: fingit à Laïcorum accusatione Clericos submotos, & contra accusationes Laicorum aduersus Clericos recipiendas non esse: Versionem Hieronymi citat: Damasi, Hieronymi, Procli, Leonis Flauiani, Ennodij, Isidori, Adriani, & Aniani verba varijs deprauationibus fœdat; mendacem consulatus notam epistolæ adiicit.

HYGINI PAPÆ

Epistola * I.

Hyginus in Christi nomine [a] almæ vrbis *Romæ Episcopus*, *cunctis in Apostolica fide & doctrina* degentibus, *Salutem*.

CHARISSIMI, [b] *Deus filium suum misit in* similitudinem *carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt* iustitia *legis impleretur.*

Filius [c] *non secundum Deitatem* solam *à Patre missus est, sed secundum carnem, quam clementer & pie pro nobis assumere non dedignatus est. Nam quod semetipsum* (exinanita [d] *maiestatis suæ potentia*) *idem* se *Filius* miserit, Apostolus *contestatur & dicit*, [e] semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, & humiliauit [f] *semetipsum* factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. *Et Esaias*, [g] Non legatus, neque Angelus, sed [h] *Deus* ipse *veniet*, & *saluabit* nos. *Item* [i] alibi, Palam apparui non quærentibus me. *& Hieremias*, [k] Dereliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, [l] Veni & factus sum illis in opprobrium. *& in Michæa*, [m] Ecce Dominus veniet, & commouebuntur sub eo montes. *Et in Zacharia*, [n] Gaude & exulta filia Sion; quia ecce [o] venio, & commorabor in medio tui, dicit Dominus. *Et Apostolus ad Timotheum*, [p] Humanus sermo & omni acceptione dignus, quoniã Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. *Et Malachias*, [q] Ecce subdito veniet in templo suo Dominus, quem vos quæritis, & Angelus Testamenti quẽ vos vultis. [r] *in Euangelio*, Non veni vocare iustos, sed peccatores in pœnitentiam. *Item* [s] alibi, Quid nobis, & *quid* tibi, Iesu Fili Dei? venisti ante tempus perdere nos? Venit Filius hominis saluare & quærere quod perierat. *Item* [t] alibi, * Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. *Nunquid in his tantis ac talibus testimoniis, quibus se Filius* [u] Dei *à*

* Hæc epist. secunda dici debuit, quia posterius data; suo tamen loco non mouimus.
a not. phrasim, degere in fide, &c.
b Rom. 8.
c verba Ithacij Clari aduersus Varimadum c. 3.
d semetipsũ exinaniuit paululũ maiestatis &c. idem filius misit Apostolũ qui contestatur &c.
e Phil. 2.
f seipsum.
g Esai. 63.
h sed ipse Dominus venit & saluauit.
i Esai. 65.
k Hierem. 12. reliqui.
l & veni.
m Mich. 1.
n Zachar. 5.
o ecce ego.
p 1. Tim. 1.
q Malach. 3.
r & in Euãg. Luc. 5.
s Item ibi.
t ibi. Ioan. 3.
* hic omissæ lin. 3.
u Deum.

ſemetipſo veniſſe *teſtatus eſt*,[x] poterit quis *dicere*, *ab alio & non à ſemetipſo veniſſe? dum manifeſtum eſt*[y] quod *qui carnem noſtram dignanter aſſumpſit*,[z] voluntarie, *& non ab alio miſſus*[a] venerit. *Nam qui in Patre manens*[b] vbique potentia ſua *conſiſtit*, *vbi* quo *à Patre mitteretur*[c] omnimodo *non habuit*; *quoniam nulla pars*[d] cœlorum *ac terræ à conſpectu Patris excipitur, vbi ſecundum vos à Patre Filius mitteretur?*

Et Paulus,[e] *Renouamini, inquit, Spiritu mentis veſtræ: & induite nouum hominem qui*[f] *ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis: & ad Hebræos*,[g] In eo enim in quo paſſus eſt[h] *ipſe &* tentatus eſt, potens eſt *&* eis qui tentantur auxiliari. Vnde, fratres ſancti, vocationis *ſemper* cœleſtis participes, conſiderate Apoſtolum & Pontificem confeſſionis noſtræ Ieſum, fidelem exiſtentem ei qui *vocauit*[i] eum. *Et ad Coloſſenſes*,[k] Nunc autem deponite & vos *vniuerſa*,[l] iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam; *turpiaque verba*[m] ex ore veſtro non *procedant*. [n] Nolite mentiri inuicem: expoliantes vos [o] *veterem hominem* cum actibus ſuis, & induite nouum, eum qui renouatur in agnitionem ſecundum imaginem eius qui creauit eum. *Nunquid is qui*[p] vniuerſam creaturam, *viſibilia & inuiſibilia propriæ poteſtatis virtute procreauit*, ac *fecit*, *ſeipſum antea*[r] aut *poſtmodum (quod dicere nefas eſt) creauit vel facere potuit?*

Et[ſ] Dominus in Euangelio ait,[t] *Ego & Pater vnum ſumus. Et iterum*,[u] Qui *odit* me, & Patrem *meum odit. Et* iterum, vt omnes honorificent Filium ſicut honorificant Patrem. *Et*[x] *iterum*, Vt ſint in nobis vnum ſicut & nos vnum ſumus, Tu in me & ego in eis. *Et iterum*, Omnia mea tua ſunt. * *Et iterum*: Ego in Patre, & Pater in me. *Et iterum*, [y] Pater in me manens facit opera hæc. *Et Ioannes Euangeliſta ait*,[z] In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et iterum[a] *ipſe ad Parthos*, Tres ſunt, *inquit*, qui teſtimoniū perhibent in terra: aqua, ſanguis, & caro; & tres [b] *in nobis* ſunt, qui teſtimonium perhibent in cœlo, Pater, Verbum & Spiritus; & hi tres vnum ſunt. *Nos itaque in natura*[c] diuinitatis, (quia *vnum ſunt* Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus) *nec Patrem aliquo tempore credimus præceſſiſſe*,

x poteris.
y cum.
z voluntate.
a aduenerit.
b virtute potentiæ ſuæ conſiſtit.
c omnino.
d ſeculorum.
e eiuſd. verba c.4. eiuſd. libri Epheſ. 4.
f eum qui.
g Heb. 4.
h ille tent. nā.
i creauit.
k Coloſſ. 3.
l vniuerſam.
m turpiloquium.
n procedat.
o vetere homine.
p vniuerſa creata.
q ex nihilo procreauit &
r vel.
ſ eiuſd. c. 5.
t Ioan. 10.
u Ioan. 14. qui vidit me vidit & Patrem. & item.
x Ioan. 5.
* hic omiſſa ab impoſtore linea.
y Ioan 14.
z Ioan. 5.
a item ipſe. 1. Ioan. 5.
b tres ſunt qui.
c Deitatis qua vnū ſunt, Patrem & Filium, nec Patrem &c.

cessisse, vt maior sit Filio; nec Filium postea natum esse, vt [d] Diuinitate *Patris* minoretur. Cæterum, fratres, saluo in omnibus Romanæ Ecclesiæ priuilegio, [e] *nullus Metropolitanus, absque cæterorum omnium comprouincialium Episcoporum instantia, aliquorum causas audiat eorum; quia* [f] irritæ *erunt* aliter actæ quam in conspectu eorum omnium ventilatæ; & ipse, si fecerit, [g] *coërceatur* à fratribus.

Criminationes [h] *maiorum natu* per alios non fiant nisi *per ipsos qui crimina intendunt*; si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint [i] *& actis publicis docuerint, omni se suspicione carere* & inimicitia, atque irreprehensibilem fidem habere ac conuersationem ducere.

Nec non & [k] *peregrina* negotia & *iudicia prohibemus, quia indignum est vt ab* externis iudicentur, *qui prouinciales & à se electos* debent *habere iudices*.

Nos, [l] *quidem ex* [m] omni *parte* carpendo *occasiones* abscindimus; *Nos supernæ memores disciplinæ*, [n] quibuscunque cadentibus *dexteram porrigimus, & à ruinæ præcipitio* quos possumus releuamus; & defensionis adminiculum totis viribus præbere cupimus.

Certè [o] *si vel mens sit recti conscia, vindicta dignus est qui aliis existit causa periculi.* Qui vero innocentem vel fratrem quocumque ingenio persequitur, [p] *ipse* in se *iugulum mortis impingit, vt ait diuinus & Beatus præco, Noli detrahere ne eradiceris.* Noli accusare ne accuseris; [q] *noli iudicare ne iudiceris*; quia *in quo iudicio iudicaueris*, iudicabitur de te.

Nemo [r] *creditur* nos *odisse quorum relatione non læditur.*

Dicit [s] *enim Dominus, Omne regnum in se diuisum non stabit; & omnis* scientia, *aut* [t] regula *aduersum se diuisa non stabit.*

Ideoque necesse est, [u] *vt* concorditer *salubres susci-*

d Deitas Patris minoraretur in Filio.
e verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c.14. vide Conc. Antioch. c.9. can. Apost.35. Martini Bracar. collect. c.4.
f irrita erũt, imo etiam causam in Synodo pro facto dabit.
g mox Romã mittendum decernet pseudo-Anacletus.
h vide inf. Pseudo-Iul. epist.2. c.20. Anian. interpr. constit.15. tit.1. lib.9. Cod. Theod. Conc. Carth. 2. c.6. Constant. cap.6. Chalced. c.21 pseudo-Clement. constit. lib.2.c.46.47 53. Adrian. collect. Ingelramo datæ c. 15.
i verba Conc. 1. Arelat. c.13.
k verba Adriani I. eiusd. collect. c.17. ex C. Theod. lib.9. tit.1. constit.10. vide pseudo-Iul. epist 2. c.16.
l verba Ennod. in præcepto de Cellulanis p.171.
m vel ex vna parte carpendi occas. incidimus &c.
n qualemcumque Sacerdotalem dext. volentibus per te porrig.
o eiusd. ibid. post. lin.11.
p periculo, dum enim suspicionibus patefacit accessum, fit fraterni origo discriminis, & qui peccandi fomenta tribuit ipse iug.
q Matth. 7.7. aliis verbis.
r verba Ennod. in apolog. pro Symmacho p.254.
s verba Martini I. in Synodica addita Concil. Lateran.
t lex.
u verba Leonis epistol. 87. cap. 2. *Superest fratres vt concordi obedientia salubres, &c.*

x & nihil. *piatis hortatus*, [x] *nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes, diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis*. Data 17. Kal. Octobr. [y] Magno & Camerino Coss.

y A.D. 140. Sixti VIII. sedere cœpit Hyginus A.D. 154. Glabrione & Veriano Coss. vide Baron. Annal. Bellarm. Chron. &c.

CENSVRA.

POSTQVAM totam hanc epistolam contexuit ex Arelat I. Synodi, Ithacij, Leonis, Martini I. Adriani I. & Ennodij diuersimode corruptis sententiis, ad finem notam temporis mendosissimam addidit plagiarius.

HYGINI PAPÆ

Epistola *II.

* prima dici debuit, prius enim data fingitur.

Hyginus Papa Atheniensibus salutem.

a 2. Cor. 7.

VLTA [a] *mihi fiducia est apud vos*, fratres, & *multa gloriatio pro vobis; Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione* vestra. Tribulor enim quando de vobis audio quod non oportet; *consolor* verò, quoties ea inter vos fieri cognouero, quæ bonos Christianos decet implere.

b 2. Cor. 6.

Nolite, [b] fratres, *iugum ducere cum infidelibus*. Vnde Doctor gentium loquitur, dicens; *Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate?* [c] *Quis autem consensus templo Dei cum idolis? Vos enim estis templum Dei viui, sicut dicit* [d] Dominus; *Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. Si* [e] *enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit*, [f] in iudicium *cruciandos reseruari; & originali mundo non pepercit, sed octauum Noë iustitiæ præconem custodiuit, diluuium mundo impiorum inducens: & ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens, euersione damnauit, exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens*: [g] quid putatis iniquis & perseuerantibus in nequitia eorum erit? *Iustum* vero *Loth oppressum à nefandorum iniuria & conuersatione* [h] eruit: *adspectu enim & auditu iustus erat habitans apud eos, qui de die in diem*

c impostor omittit vers. 14. vltimam partem & 15.
d Deus.
e 2. Pet. 2.
f tradidit cruc. in iudic. reseru.
g addit. impostoris.
h ac luxuriosa conuers. eripuit.

in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem iudicij cruciandos reseruare: magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditiæ ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt [i] facere *blasphemantes.* Vnde [k] alieni erroris socium à sui propositi tramite recedentem, aut Apostolicæ sedis iussionibus inobedientem, suscipere non possumus: nec impetere recte credentes, vel Sanctorum Patrum iussionibus obtemperantes permittimus: quia inter fideles & infideles magna debet esse discretio.

i introducere.
k idem legere est in ep. I. Pseudo Pij II, Pseudo-Dionys. & II. Pseudo-Iulij c.15.

Si Deus, fratres, [l] *iustis non pepercit*, quid de nobis peccatoribus fieri putatis? Custodite vos [m] *ab omni inquinamento carnis &* corporis, vt salui sitis in die aduentus Domini. *Vnum* [n] autem hoc *non lateat vos*, vt ait Apostolus, *charissimi, quia vnus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut vnus dies. Non tardat Dominus promissionem suam, sed patienter* [o] expectat *propter vos: nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Adueniet autem dies Domini vt fur, in quo cæli magno impetu transient, elementa vero calore soluentur.* [p] *Cùm hæc* ergo *omnia dissoluenda sint, quales oportet vos esse in Sanctis conuersationibus & pietatibus, expectantes & properantes in aduentum diei Dei, per quem cæli ardentes soluentur, & elementa ignis* [q] calore *tabescent*? Nos *vero cælos nouos, & terram nouam, & promissa ipsius expectamus, in quibus iustitia* [r] *inhabitat. Deus* [s] *autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriam in Christo Iesu modicum passos, ipse perficiet, confirmabit,* & [t] *solidabit. Ipsi gloria & imperium in secula seculorum. Amen.* Data 10. Kal. Martij [u] Magno & Camerino Coss.

l locus Petri à te citatus contrarium probat, n. m. Deum iustis pepercisse.
m 2. Cor.7. carnis & spiritus.
n 2.Pet.3.
o sicut quidã existimãt sed patienter agit.
p terra autẽ & quę in ipsa sunt opera execrenter.
q ardore.
r habitat.
s 1 Pet.5.
t solidabitque.
u A D. 140. 14. ante Hygini electionem vt supra diximus.

CENSVRA.

VERBIS vulgatæ Noui Testamenti versionis vix tria verba de suo addidit ἀπωλεῖς; hæc tamen obseruare, licet 1. Falso ipsum negare *Deum iustis parcere*; 2. Mendaciter epistolam consignare, &c.

Anicetũ Pio præponi. Optatus lib.2.

PII PAPÆ

Epiſtola I.

Omnibus Eccleſiis, in eadem qua ſumus *fide & doctrina manentibus*, P*ius*, *Apoſtolicæ ſedis* [a] Archiepiſcopus.

a de titulo Archiepiſcopi vide Not. ad Epiſt. Pſeudo-Teleſphori.

b 2. Theſſ. 1. agere debemus.

c ſupercreſcit.

d Coloſſ. 2.

RATIAS [b] agimus, fratres, Deo, *quoniam* [c] creſcit *fides veſtra, & abundat charitas vniuſcuiuſque omnium veſtrum in inuicem, ita vt nos ipſi in vobis gloriemur in Eccleſiis Dei.*

Videte, fratres, videte vt [d] *nemo vos ſeducat volens, in humilitate & religione Angelorum quæ non vidit, ambulans, fruſtrà inflatus ſenſu carnis ſuæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus & coniunctiones ſubminiſtratum & constructum, creſcit in augmentum Dei.*

e Coloſſ. 3.

f ſimile quid inſartum legimus Euſeb. Chron. ad A. D. 145.

g Hunc Hermam Pij fratrem fuiſſe ſcribit Tertull. lib. 3. carm. contra Marcionem. An vero Pium decuerit fratrem æternarum laudum præconem agere, iudicium ferat lector: memineritque interim librum paſtoris à Gelaſio Apocryphum pronunciari.

Sed [e] *induite vos ſicut electi Dei, ſancti & dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes inuicem, & donantes vobiſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam. Et ſicut Chriſtus donauit vobis, ita & vos.*

Cæterum noſſe vos volumus, quod [f] Paſcha Domini die Dominica annuis ſolennitatibus ſit celebrandum. Iſtis ergo temporibus Hermes [g] *doctor fidei & Scripturarum* effulſit inter nos. Et licet nos idem Paſcha prædicta die celebremus, quia tamen quidam inde dubitarunt: ad corroborandas animas eorum, eidem Hermæ *Angelus Domini in habitu paſtoris* apparuit, & [h] *præcepit ei, vt Paſcha die Dominico* ab omnibus *celebraretur*. Vnde & vos Apoſtolica auctoritate inſtruimus, omnes eadem ſeruare debere, quia & nos eadem ſeruamus: nec debetis *à capite* quoquomodo *diſſidere*.

Cauete diligenter omnes [k] *ne quis vos decipiat per* aliquam Aſtrologiam, vel *philoſophiam & inanem fallaciam*,

h hoc fingit impoſtor vt cætera: extat liber paſtoris à veteribus prædicatus, in quo de Paſchate ne verbum quidem. Eandem cantilenam canit Pontificalis ſcriptor. i phraſis Leonis epiſt 84. c. 11. k Coloſſ. 2.

ſecundum

secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum & [l] traditionem rectam *In* Christo enim *habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, [m] vt sitis *in illo repleti qui est caput omnis principatus & potestatis*, qui & hanc [n] sanctam sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum *caput esse* præcepit, ipso dicente Principi Apostolorum, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in* cœlo: *& quodcumque solueris super terram, erit solutum & in* cœlo. Sine dubio qui contra mandata Dei agit peccat, & qui consensum præstat erranti. *Quid* [o] enim *prodest illi suo errore non pollui, qui consensum præstat erranti?* *Oues* [p] enim pastorem suum non reprehendant, plebs vero Episcopum non accuset, nec vulgus eum arguat; quoniam [q] *non est discipulus super magistrum, neque seruus* supra *Dominum.*

Episcopi autem [t] *à Deo sunt iudicandi* qui eos [f] sibi oculos elegit: Nam *à subditis* aut prauæ vitæ hominib. non sunt arguendi, vel accusandi, aut lacerandi, ipso Domino exemplum dante, quando *per* seipsum, & non per alium *vendentes* Sacerdotes, & ementes eiecit de templo, *& mensas nummulariorum proprio euertit flagello, &* [t] eiecit de *templo.* Et *sicut* alibi per Prophetam loquitur; *Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit.*

Si [u] quis vero à suo proposito retrorsum *exorbitauerit*, & iussum Apostolicæ sedis libenter transgressus fuerit, *infamis* efficitur. Reprobari ergo oportet eorum redargutiones qui in recta fide suspecti sunt: [x] *fides* autem & conuersatio *primum scrutanda* est, & denuò qui irreprehensibiles apparuerint, sunt recipiendi, & non prius;

l additam. imposturis.
m & estis.
n verba Domini ad Petrum Matth. 16. nihil ad Rom. sed s [illegible], siquidē Petrus cum cæteris Apostolis Eccles. vniuersæ non Romanæ præfectus est: sed nec si Petrus Ecclesiarum caput dictus esset, titulus hic sedi eius cōueniret; Sedē enim Ecclesiæ capiti subiectæ dotem, capitis vero ornamētum esse oporteret; vt supra monuimus ex Optato.
o hæc verba citat Anselm. Lucensis in VVibertū lib. 1. sed ordine inuerso: sunt autem Hormisdæ epist. 25.
p Cōc. Rom. 5. sub Symmacho, *oues quæ pastori suo cōmissæ fuerint, eum nec reprehendere &c. præsumant.*
q Matth. 10.
r verba Isidor. Hisp. l. sent. lib. 3. c. 39. *Rectores à Deo iudicandi sunt, à suis autem subditis nequaquam iudicandi sunt, exemplo Domini qui per se vendentes columbas, & num. &c.*
f Episcopos oculos esse Domini asserunt Pseudo-Clem. epist. 1. Pseudo-Anaclet. epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 1. Pseudo-Euseb. epist. 1. Pseudo-Melchiad. epist. 2. Pseudo-Iul. epistol. 1. Pseudo-Felix. epist. 1. Pseudo-Damas. epist. 4. &c.
t & proiecit à templo vel sicut dicit psalmista, Deus &c.
u Isidorus Ibidem. Quod si à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à subditis, &c.
x Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 4. 5. 15.

quia [y] *bonus homo*, teſtante Veritatis voce, ex *bono theſauro cordis ſui profert* bona, *& malus homo* ex *malo theſauro* cordis ſui *profert* mala. *Ex abundantia enim cordis os loquitur.*

Ideò [z] *perſona* & opinio *ac vita* vniuſcuiuſque in initio rimanda eſt, quia boni ſemper infeſtantur à malis. Boni enim cum malis [a] licet mixti ſint in Eccleſia, vix concordare inueniuntur: quoniam diſſimilis eſt eorum cogitatio, voluntas & actus.

Nihil [b] enim *prodeſt homini ieiunare* & orare, & alia religionis bona agere, niſi *mens* ab iniquitate reuocetur, *&* ab *oblectationibus lingua* cohibeatur. Vnde ait Propheta, *Cohibe* [c] *linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Diuerte à malo, & fac bonum.*

Nemo enim bonum faciens, alteri verbo aut facto nocere vult; quantò minus *in* [d] *ſuſpicionem* debet *venire* fidelis homo, *vt* dicat aut *faciat* ea *quæ pati non vult?* Quia omnis ſuſpicio potius repellenda eſt, quam approbanda vel recipienda. [e] *Charitas* enim *non quærit quæ ſua ſunt*, ſed quæ aliorum; quia vnius cauſa multorum non eſt præferenda. [f] *Sectamini charitatem, æmulamini ſpiritualia: Charitas* [g] *enim patiens eſt, benigna eſt: charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas numquam excidit.*

Semper rogo vos, vt deteriora rejiciatis, & meliora perficiatis; quia [h] *nos non ſpiritum* [i] *mundi accepimus, ſed Spiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis*; & ea ſectamini indifferenter. Data 7. Idus April. [k] Claro & Seuero viris Clariſſ. Coſſ.

CENSVRA.

HANC epiſtolam Pio ſuppoſitam indicant 1. Styli barbaries; 2. Fabula de reuelatione Hermæ facta. 3. Vulgatæ Bibliorum verſionis, Leonis, Concilij 5. Romani ſub Symmacho, Hormiſdæ, Iſidori Hiſpalenſis, Adriani I. Sixti denique Pythagoræi ſententiæ varie interpolatæ. 4. Notæ conſularis mendoſa conſignatio.

y Luc. 6. confundit impoſtor verba Lucæ cum verbis Matthæi.
z Adrian. I. locis citatis.
a vide Iſid. Hiſpal. ſent. lib. 3. c. 17 Auguſt. in pſal. 94.
b Cæſarius homil. 23. *Nouerimus* &c. *nihil prodeſſe ſi carnẽ noſtram ieiuniis ac vigiliis affligamus, & mentem noſtram non emendemus*, &c. *quid enim prodeſt afflictio corporalis ſi linguã nequitiis & obtrectationibus polluamus?*
c Pſal. 33.
d Sixti Pythag. ſẽt. 168. *Quod fieri nõ decet, neq; in ſuſpicionẽ veniat quaſi id feceris* 169. *Quod pati nõ vis ab alio neque id facias.*
e 1. Cor. 13.
f 1 Cor. 14.
g 1 Cor. 13.
h 1 Cor. 2.
i huius mũdi.
k Seuerus cũ Claro conſulatum non adminiſtrarunt, Pio ſedente.

PII PAPÆ

Epiſt. II.

Pius Romanæ vrbis Archiepiſcopus, *Italicis fratribus, Salutem in Domino.*

SCITIS, fratres, quia *Dei agricultura* ſumus; ideo *eius adiutores* eſſe debemus *ſecundum gratiam* quam ipſe dedit nobis. Si autem hoc eſſe neglexerimus, nihil dubium eſt quod damnabimur. Si vero in eius ſeruitio pro viribus laborauerimus, verique eius adiutores fuerimus, eiuſque voluntatem implere ſtuduerimus, profecto ab illo ditabimur; quia *vniuſcuiuſque opus quale ſit*, vt ait Apoſtolus, *dies Domini declarabit* & *ignis probabit.*

Ad [c] ſedem autem Apoſtolicam perlatum eſt, quod [d] *inter vos contentiones* & æmulationes: Et prædia diuinis vſibus tradita, quidam humanis applicant vſibus, & Domino Deo (cui tradita ſunt) ea ſubtrahunt, vt ſuis vſibus inſeruiant. Quapropter ab omnibus [e] *illius vſurpationis contumelia depellenda eſt, ne prædia vſibus ſecretorum cæleſtium dicata* [f] à quibuſdam irruẽtibus *vexentur.* Quod ſi quiſquam præſumpſerit, ſacrilegus habeatur, & ſicut ſacrilegus iudicetur. Ipſos autem qui hoc agunt, Clericos & Domini Sacerdotes perſequi, eoſque infamare audiuimus, vt malum ſuper malum addant, & deteriores fiant; non intelligentes quod [g] *Eccleſia* Domini *in ſacerdotibus conſiſtit* & [h] *creſcit in templum* Dei. Et ſicut qui Eccleſiam Dei vaſtat, & eius prædia & donaria expoliat & inuadit, fit ſacrilegus: ſic & ille qui eius Sacerdotes inſequitur, ſacrilegij reus exiſtit, & ſacrilegus iudicatur.

Aemulamini, [i] fratres, *chariſmata meliora,* & nolite talia agere: nec [k] *eis commiſceri* aut conſentire qui talia agũt: quoniam [l] *non ſolum qui talia agunt, ſunt* huius criminis rei, *ſed qui facientibus conſentiunt.*

a 1. Cor. 8.
b ibid.
c hunc locum citat Hincmarus de ſtatu Eccleſiæ.
d 1. Cor. 1.
e verba Honorij & Theodoſ. A.A. C. Theodoſ. lib. 16. tit. 2. cõſt. 40.
f dicata ſordidorum munerum faſce vexentur.
g voluit impoſtor Cyprianũ imitari, ſic loquentem, *ſcire debes Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo, etſi qui cum Epiſcopo non ſint in Eccleſia nõ eſſe* &c. vide epiſt. 69.
h Epheſ. 2.
i 1. Cor. 13.
k 1. Cor. 5.
l Rom. 1.

Non [m] ergo grauius peccatum eſt fornicatio quam ſacrilegium; ſed ſicut [n] maius eſt peccatum quod in Deum committitur quam quod in hominem, ſic [o] grauius eſt ſacrilegium agere quam fornicari.

De talibus enim ait Apoſtolus; [p] *Et vos inflati eſtis, & non magis luctum habuiſtis, vt tollatur de medio veſtrum qui hoc opus fecit. Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, iam iudicaui vt præſens eum qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, congregatis vobis & meo ſpiritu,* [q] *in virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti, huiuſmodi tradere Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini noſtri Ieſu Chriſti. Non eſt bona gloriatio veſtra. Neſcitis quia modicum fermētum totam maſſam corrumpit? Expurgate* (inquit Apoſtolus) *vetus fermentum, vt ſitis noua conſperſio, ſicut eſtis azymi. Etenim paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis. Scripſi vobis in epiſtola*, ait idem ipſe Apoſtolus, *ne commiſceamini fornicariis, non vtique fornicariis huius mundi, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis ſeruientibus; alioquin debueratis de hoc mundo exiſſe. Nunc autem ſcripſi vobis, non commiſceri. Si* [r] quis *frater* nominatus *eſt fornicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax, cum huiuſmodi nec cibum ſumere. Quid enim mihi de his qui foris ſunt iudicare? Nonne de his qui intus ſunt vos iudicatis? Nam eos qui foris ſunt Deus iudicabit; Auferte malum ex vobis ipſis.*

Audet [s] *aliquis veſtrum, habens negotium aduerſus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud ſanctos? An neſcitis quoniam Sancti Dei de mundo iudicabunt? Et ſi in vobis iudicabitur mundus, indigni eſtis qui de minimis iudicetis? Neſcitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia? Secularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia illos conſtitute ad iudicandum. Ad verecundiam veſtram dico: ſic non eſt inter vos ſapiens quiſquam qui poſſit iudicare* [t] *fratrem ſuum? ſed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum eſt in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis & fraudatis, & hoc fratribus. An neſcitis quia iniqui regnum Dei non poſſidebunt?*

Nolite

m hunc item locum citat Hincmarus loco citato.
n vide Auguſt. lib. 4. contra Creſcon. cap. 10.
o & Gelaſ. lib aduerſ. Andromachũ ab initio.
p 1. Cor. 5. de fornicariis loqui Paulum nõ negamus: meminerit tamen lector Epiſtolæ huius ſcriptori de ſpoliatoribus Eccleſiarum, non de pudicitię muliercularum expugnatoribus agere propoſitũ fuiſſe.
q cum.
r Si is qui frater nominatur.
s 1. Cor. 6. nec hic locus de ſacrilegis agit, quos fornicariis grauius peccare probare voluit impoſtor.
t inter fratrem.

Nolite errare; neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et hæc quidem fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis [u] *in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.*

De cætero, (salua in omnibus Apostolica auctoritate) quæcumque [x] *sunt ad religionis obseruantiam pertinentia, locis suis, & à suæ Diæceseos Synodis audiantur.* Et si quis Sacerdotum vel reliquorum Clericorum suo Episcopo inobediens fuerit, aut insidias ei parauerit, aut contumeliam, & conuinci potuerit, mox [y] *Curiæ* tradatur.

Qui [z] autem *facit iniuriam*, recipiat *hoc quod inique gessit*; [a] *corrumpunt* enim *mores bonos colloquia mala. Euigilate iusti & nolite peccare.* Data Idibus Martij [b] Claro & Seuero viris clariss. Coss.

u sed iustificati estis in.

x verba Valẽtis, Gratiani, & Valentiniani. A. A. A. Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. const. 23. *Qui mos est causarũ ciuilium, iidem in negotiis Ecclesiasticis obtinendi sunt; vt si qua sunt ex quibusdam dissensionibus leuibusque delictis ad relig. obs.* &c.

y ibid. consti. 39. *Quemcunque Clericum indignum officio suo Episcopus iudicauerit ab Ecclesia ministerio segregauerit, aut si qui professum sacra religionis spõte dereliquerint, continuò sibi eum curia vindicet,* &c.

z Coloss. 3. recipiet.

a 1. Cor. 15.

b sedit Pius ab A.D. 158. ad 167. toto hoc tempore nullus Seueri cum Claro consulatus. Iulius Seuerus magistratum gessit. A. 157. Iun. Clarus cum Cethego A. 172. Aniceti VI.

CENSVRA.

HVIVS epistolæ artifex vulgatæ Scripturarum versionis, & Theodosiani Codicis verbis impudenter corruptis abutitur; Idem præterea de Clericis Episcopo inobedientibus curiæ tradendis, decretum cudit quod ætatem Pij ferre non potest. Tandem, notam consularem tempori quo Pius Romanam Ecclesiam administrauit minime congruentem adtexit.

PII PAPÆ
Epistola III.

Directa Iusto Episcopo Viennensi.

ANTEQVAM Roma exiisses, soror nostra Euprepia (sicut bene recordaris) titulum domus suæ pauperibus assignauit; vbi nunc cum pauperibus nostris commorantes [a] *Missas agimus.*

a An Pij seculo Missæ vocabulum ad Cathecumenorum & abstentorum missionem, subsequentemque Sacramentorum administrationem significandam in vsu Ecclesiæ fuerit, Lectoris eruditi iudicium esto.

De te autem, *ſuperbeate*, poſtquam ad [b] *Senatoriam* vrbem Viennenſem perrexiſti, quid factum ſit noſſe cupimus; & vt ſementem Euangelij iam ſparſeris audire multum deſideramus. Preſbyteri illi qui ab Apoſtolis educati vſque ad nos peruenerunt, cum quibus ſimul verbum fidei partiti ſumus, à Domino vocati in [c] *cubilibus æternis clauſi* tenentur. Sanctus [d] Timotheus & Marcus per bonum certamen tranſierunt. Vide, frater, vt illos imiteris ſequendo, neque vinculis mundi illigeris. Feſtina palmam *perſeuerabilem* cum Sanctis Apoſtolis tenere, quam per multas paſſiones Paulus ſuſcepit, & Petrus; cui crux charitatem Chriſti tollere non potuit. Salutant te [e] Soter & Eleutherius digni preſbyteri; ſaluta fratres qui tecum viuunt in Domino. Cherinthus [f] *primarches* [g] Satanæ multos auertit à fide: Gratia Chriſti habet in corde tuo.

b cur vero Senatoria Vienna dicatur, doceat qui poteſt.
c Notabit Lector hanc phraſim.
d fratres fuiſſe Pij pontif. & Hermæ, filiosque Pudentis Senatoris aſſerit annal. ſcriptor ad A.162 164. & 166. Eorundẽ natalem in Martyrol. Rom. adſcriptũ ad diẽ 24. Martij refert ibid. Baron.
e vterque Eccl. Rō. rexit, ille ab A.D. 175. ad 179. hic ab A.179. ad 193.
f ſi Cherinthus A.D. 41. reſtitit Petro Act.11. quod affirmat ex Epiphanio hæreſ 28. Baron. Annal. Tom.1. ſi idẽ A.D.51. Pauli doctrinã oppugnauit Act.15. quod ex Epiphan. hæreſ. 28. & Philaſtrio hæreſ aſſerit ipſemet Baronius, iudicet Lector an ad A.166. vitam produxiſſe dicendus ſit. g Pium pontificem hac ſemigræca voce Cherinthum hæreſiarcham notaſſe minus veriſſimile eſt; forte *Patriarches* legendum eſt.

PII PAPÆ.

Epiſt IV.

Directa eidem Iuſto Viennenſi Epiſcopo.

ATTALVS [a] Epiſtolas Martyrum portans ad nos venit, *gaudium* nobis *inæſtimabile faciens* de triumpho eorum; qui dixit nobis Sanctum [b] *Verum*, collegam noſtrum, victorem de mundi principe triumphaſſe. Tu vero apud *Senatoriam* vrbem Viennenſem eius loco à fratribus conſtitutus,

a Attali Pergameni (quem ςύλον καὶ ἑδραίωμα piorũ vocat Eccl. Viennenſis) glorioſa certamina deſcripta habes apud Euſeb. hiſt. lib 5. c.1. paſſus eſt A.D.179. c Male Baron ad A.D.166. § 4. hunc Verum *primum Eccleſiæ Viennenſis Epiſcopum, qui Traiani tempore Epiſcopatum eius Eccleſiæ accepit* vocat: Creſcens Pauli diſcipulus Viennenſem Eccl. fundauit ſub Nerone: *eo ad Galatiam reuerſo* (vt Adonis verbis vtar) Zacharias Apoſtolorum diſcipul. Epiſcopatum adminiſtrauit, ſiemque martyrio coronatus eſt ſub Traiano: huic ſucceſſit Martinus etiam diſcip. Apoſt. quo è viuis ſublato, Verus auditor ipſe Apoſtolorum Eccleſię gubernaculis admotus eſt. vide Adon. Chron.

&c Co-

& [c] *Colobio* Episcoporum vestitus, vide vt ministerium quod accepisti, in Domino impleas. Cura autem Sanctorum Martyrum corpora sicut *membra Dei*, quemadmodum [d] *curauerunt Apostoli* Stephanum. Carceres sanctorum visita, ne aliquis tepescat in fide. Martyria sancta Spiritu sancto proba, vt perseuerent in fide eis incitator insiste. Presbyteri & Diaconi non vt Maiorem, sed vt ministrum Christi te obseruent, plebs vniuersa sãctitate tua protegatur. Fratres nostri, quos per Attalum *recognosces*, de tyranni sæuitia liberati iam requiescunt in Domino. Presbyter Pastor [e] titulum condidit, & dignè in Domino obijt. [f] Reuelatum mihi esse scias, collega Beatissime, citiùs me finem huius vitæ facturum. Vnum flagitabo, in communione sta, & mei ne obliuiscaris. Salutat te [g] *Senatus pauper Christi* apud Romam constitutus. Saluta omne collegium fratrum qui tecum sunt in Domino.

CENSVRA.

QVAMVIS has ambas perbreues epistolas, ex Viennensi Archiuo proditas, germanas atque legitimas esse, cum rerum argumentum & admirabilis quædam cum aliis horum temporum gestis concesseratio, tum simplicissimus ille antiquitatis candor, quem in omnibus præ se ferre Baronio videatur facile iudice ipso, quemuis quantumlibet scrupulosi ingenij eas recipere persuadeant: non tamen ab omni imposturæ suspicione liberas eruditus lector iudicabit.

---

*ANICETI PAPÆ

Epistola.

Anicetus vniuersis Ecclesiis per Galliæ *prouincias constitutis, in Domino salutem.*

BONORVM [a] *operum, & spiritualium studiorum Deum auctorem esse, non dubium est, qui* [b] bonorum hominum

c Colobium, genus tunicæ sine manicis, an peculiare fuerit Episcoporum ornamentum, diligentius inquirent antiquitatis studiosi: lineis Colobiis indutos Monachos Ægyptios refert Cassian. de cœnob. Insti. lib. 1. c. 5.

d Nil tale de Apostolis scriptura: hæc tantum de Stephani sepultura Lucas Act. 8. συνεκόμισαν δὲ τὸν στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποιήσαντο κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.

e A.D. 162. si Baronio credamus.

f A. D. 164. Baron. Annal. Tom. 2. & ad 26. Iulij in Martyrol. notis.

g Sic presbyteros Clemens vocatos ab Apostolis scribit συνέδριον καὶ βουλὴν τῆς Ἐκκλησίας. constit. lib. 2. c. 28. Sic & Ignat. ad Magnes. eos εἰς τόπον συνεδρίου ἀποστόλων in Eccl. esse, an vero similia scripserit Pius iudicent pij.

* Anicetum immediatum Hygini successorem facit Optat. lib. 2.

a verba Leonis epist. 32. b qui quorum incitat.

incitat mentes & *adiuuat actiones. Quod nobis* [c] *euidenter apparuit,* [d] cum *inter longinqua ſpatia regionum vnum* [e] *corda* veſtra ſenſerunt *conſilium*; & quæ *deſiderabatis* reſponſa, non vnius ſed plurimorum epiſtolæ intimarunt.

De ordinationibus vero Epiſcoporum, ſuper quibus nos conſulere voluiſtis, olim in Sancti prædeceſſoris noſtri Anacleti ordinationibus quædam [f] iam Decreta reperimus. Scimus enim [g] *Beatiſſimum Iacobum, qui dicebatur Iuſtus*, qui etiam *ſecundum carnem frater Domini nuncupatus eſt, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apoſtolis* Hieroſolymorum Epiſcopum *eſſe ordinatum*. Si autem *non minus* quam à tribus Apoſtolis tantus vir fuit ordinatus Epiſcopus; patet profecto eos *formam* [h] inſtituente Domino *tradidiſſe, non à minus quam à tribus Epiſcopis* Epiſcopum ordinari debere.

Sed creſcente numero Epiſcoporum, niſi neceſſitas interuenerit, debent etiam plures augeri, id eſt, ſi [i] *Archiepiſcopus* diem obierit, & alter ordinandus *Archiepiſcopus* electus fuerit, omnes eiuſdem prouinciæ Epiſcopi ad ſedem Metropoleos conueniant, vt ab omnibus ipſe ordinetur. Oportet autem vt ipſe [k] *qui* illis *omnibus* præeſſe debet, *ab omnibus* illis *eligatur* & ordinetur.

Reliqui vero comprouinciales Epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, [l] *cæteris conſentientibus* à tribus iuſſu *Archiepiſcopi* conſecrari poſſunt Epiſcopis. Sed [m] melius eſt, ſi ipſe cum omnibus eum qui dignus eſt elegerit, & cuncti pariter *ſacrauerint* Pontificem. Et licet iſtud neceſſitate cogente conceſſum ſit; illud tamen quod de *Archiepiſcopi* conſecratione prædictum eſt atque præceptum, id eſt vt omnes [n] *Suffraganei* eum ordinent, [o] nullatenus immutari licet: quia qui illis præeſt, ab omnibus Epiſcopis quibus præeſt debet conſtitui. Sin aliter præſumptum fuerit, viribus carere non dubium eſt, [p] quia irrita erit eius ſecus acta ordinatio.

c nobis præſenti experimento euidenter.
d ſiquidem inter.
e vnam ſumpſerunt corda noſtra, vt quod à nobis deſiderabitis.
f te in manifeſto mendacio deprehédimus.
g iiſdem verbis vſus pſeudo-Anaclet. epiſt. 2.
h nihil nec à Domino, nec ab Apoſtolis de ritibus in Epiſcoporũ ordinatione obſeruandis decretũ eſt.
i nemo ante A.D. 500. titulum *Archiepiſcopi* Metropolitis detulit: prima Archiepiſcoporum mentio in ſcriptis Epiphanij vt ſupra diximus.
k Leo epiſt. 89. cap. 5. *qui præfuturus eſt omnibus, ab omnibus eligatur*, quæ verba citat Concil. 3. Aurelian. c. 3.
l ſtatutum Concil. Nicæni cap. 4. vide ſupra pſeudo-Anaclet. epiſt. 2.
m Concil. Antioch. cap. 19.
n An vox ſuffraganeorum noua fuerit Eccleſ. Chriſtianæ Aniceti ſeculo, doceat cui compertum eſt; mihi nouitia videtur.
o Annon licet Apoſtolorum Iacobum (te referente) ordinantium veſtigiis inhærere? an forte Iacobi gradus inferior fuit Archiepiſcopali?
p Concil. Antioch. cap. 19.

Ipſe

Ipse autem Archiepiscopus nihil de eorum causis, aut de aliis communibus, iuxta statuta Apostolorum, [q] *absque* cunctorum illorum agat *consilio*: nec illi, nisi quantum ad proprias parochias pertinet, sine suo; quoniam tali gaudet concordia altissimus, & [r] *gloriatur in membris suis.*

Nulli [s] *Archiepiscopi Primates* vocentur, *nisi illi qui primas tenent* ciuitates, quarum Episcopos Apostoli & successores Apostolorum regulariter Patriarchas & Primates esse constituerunt; nisi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur, cui necesse sit, propter multitudinem, [t] *eorum* primatem constitui. Reliqui vero, *qui* alias *Metropolitanas sedes adepti sunt*, non Primates, sed *Metropolitani nominentur.* Si autem aliquis Metropolitanorum inflatus fuerit, & sine omnium comprouincialium pręsentia, vel *consilio* Episcoporum, aut eorum, aut alias causas nisi eas tantum quæ ad [u] *propriam* suam *parochiam* pertinent, agere, aut eos grauare voluerit, [x] ab omnibus districte corrigatur, ne talia deinceps præsumere audeat. Si vero incorrigibilis, eisque [y] inobediens apparuerit, ad hanc Apostolicam sedem (cui [z] omnia Episcoporum iudicia terminare præcepta sunt) eius contumacia referatur, vt vindicta de eo fiat, & cæteri timorem habeant.

Si autem [a] propter nimiam longinquitatem, aut temporis incommoditatem, vel itineris asperitatem, graue ad hanc sedem eius causam deferre fuerit; tunc ad eius Primatem causa deferatur, & penes ipsum [b] huius sanctæ sedis auctoritate iudicetur.

Similiter [c] *si* aliquis Episcoporum proprium *Metropolitanum suspectum habuerit, apud Primatem Diœceseos, aut apud* hanc Apostolicam sedem audiatur. *Qui* [d] *maior est ve-*

q Can. Apost. 35. Conc. Antioch. c. 9. collect. Martini c. 4. Epitome Adriani.

r nota phrasim.

s Supra monuimus Apostolos nullos Primates & Patriarchas constituisse: hic notamus impostorem imitari Adriani decretum collect. Ingelramo datæ c. 23.

t *Episcoporũ*: sic est in exẽplari Vaticano, & Florentino: ipsa etiã ratio conuincit. Turrian. pro epist. lib. 5. c. 24.

u vide Epitomen Adriani Concil. Antioch. c. 9.

x gratias agimus, ob vindicatam conciliorum in ipsos προέδρους auctoritatem.

y nota Lector præsides collegio cui pręsident obedientes esse debere.

z nil tale vel à Christo, vel ab Apostolis, vel à veteri Ecclesia præceptum est, quicquid sibi arrogent Romani præsules: inter quos Vigilius epist. 2 *tam summa Episcoporum negotia & iudicia atque querelas, quam & maiores Ecclesiarum quæstiones ad Rom. Ecclesiam referenda esse,* scribit. a hæc omnia comminiscitur impostor.

b quasi vero mendicata vrbici Antistitis auctoritate opus habeant Metropolitæ quibus (Africana Ecclesia teste) *decreta Nicana Episcopos apertissime commiserunt.*

c hæc ex collect. Adriani I. ad Ingelramum c. 18. & 26. translata ab impostore. Adrianus vero è can. 9. Chalced. deprauato. d Matth. 23. 11.

ſtrum, ſecundum Dominicam iuſſionem, *ſit veſter miniſter:* & [c] *quãto* maior *es in omnibus, humilia te* ipſum. Chariſſimi, nolite inter vos contendere, [f] nec quærat aliquis maior eſſe; ſed iuxta Apoſtolum, diligite vos [g] *inuicem; quia charitas ex Deo eſt: & omnis qui diligit* fratrem *ex Deo natus eſt, & cognoſcit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum; quoniam Deus charitas eſt.* [h]

Paſcite (inquit princeps Apoſtolorum) *qui in vobis eſt gregem Dei, prouidentes non coactè ſed ſpontaneè ſecundum Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè; neque vt dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam.*

Et [i] iuxta alium Apoſtolum, fratres, *memores eſtote verborum quæ prædicta ſunt ab Apoſtolis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dicebant vobis quoniam in nouiſſimo tempore venient illuſores, ſecundum deſideria* [k] *ambulantes impietatum. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes. Vos autem, chariſſimi, ſuperædificantes voſmetipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei, in Spiritu Sancto orantes, ipſos vos in dilectione Dei ſeruate, expectantes miſericordiam Domini noſtri Ieſu Chriſti in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos, illos vero ſaluate de igne rapientes. Aliis autem miſeremini in timore, odientes & eam quæ carnalis eſt maculatam tunicam.*

Prohibete, [l] fratres, per vniuerſas regionum veſtrarum Eccleſias, *vt* clerici (qui laïcis & ſimplicibus virtutis, honeſtatis, [m] pudicitiæ, & grauitatis exemplar eſſe debent; ac ſeipſos, tanquam ſignum purioris vitæ, rudioribus ad imitationem prudenter exhibere) iuxta Apoſtolum [n] *comam non nutriant*, ſed deſuper caput in modum ſpheræ [o] *radant*: quia ſicut diſcreti debent eſſe in conuerſatione, ita [p] & in tonſura & omni habitu diſcreti debent apparere.

Hæc vobis, fratres, vt petiſtis, cuſtodienda mittimus, & cuſtodire præcipimus, [q] *vt in nomine Ieſu omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei*

e Eccl. 3. 10.
f Phil. 2.
g 1. Ioan. 4.
h ſequentia non cohærẽt.
1. Pet 5.
i Iudæ verſ. 17. &c.
k deſideria ſua.
l Nephraſ.
m Tit. 2. 7. 1. Tim. 4. 12.
n 1. Cor. 11. Conc. Carth. 4. c. 44. Agath. c. 20. Barcinon. cap. 3. Martin. Brac. collect. c. 66. Concil. Tolet. 4. cap. 4. Pontificale.
o raſuram veteribus ignotam fuiſſe demõſtrabimus. Conſule appendicem, Lector.
p hæc Theologia nõ um in mentem venerat Celeſtino Papæ, cum ſcriberet; *Diſcernendi à plebe vel cæteris ſumus, doctrina non veſte conuerſatione non habitu, &c.* Hieron. epiſt. l. 17. *quicumque nouiſſimus fuerit hic primus putatur, in veſte nullu diſcretio, nulla admiratio, vtcumque placuerit incedere nec detractionis eſt nec laudis. &c.*
q Phil. 2.

patris:

patris: cui honor & imperium per æterna secula. Data 8. Kal. Iunij [r] Gallicano & Ruffino viris clariss. Coss.

CENSVRA.

NOTA consularis huic epistolæ addita non congruit: suspecta item *rasura*, *Archiepiscopalis* dignitatis, *Primatus*, *Patriarchatus* mentio: quicumque Aniceti personam induit, vulgatæ Bibliorum versionis Leonis, Adriani I. Concilij Nicæni & Antiocheni verbis abusus est.

SOTERIS PAPÆ

Epist. I.

Soter, Apostolicæ sedis Archiepiscopus, *Campanis omnibus salutem in Domino.*

GAVDERE vos oportet, fratres, quod, diuina largiente gratia, [a] *familiares* Domini vocamini, eiusq; *sacerdotij* dignitate fungimini. Nunc autem rogo vos, vt *circa plebes* vobis *commissas laborare* dignemini, & *fructuosos manipulos* Domino reportare nitamini.

Paulus enim Apostolus de fide ita loquitur, dicens, *Quod ante promiserat per prophetas suos in Scripturis sanctis de filio suo, qui factus est* ei *ex semine Dauid secũdum carnem. Item ipse ad Galatas*, [d] Postquam autem venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum ex muliere [e] *factum*, & factum sub lege. *Et ad Philippenses*, [f] In *similitudinem* hominum factus, & habitu inuentus vt homo. *Et in psalmo* 30. Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt; & super inimicos meos factus sum opprobrium. *Item ibi*, Obliuioni [g] *datus* sum tanquam mor-

r vnicus à Christi natali ad A. 175. quo coronatus Anicetus, Gallicani nomine consignatus annus reperitur in fastis: Magistratum gessit cum Antistio vetere Romulus Gallicanus anno 152. Telesphoro sedente A. D. 133. Sixti primi 2. cum Lucio Antonio Rufino Cõsul factus est Seruius Octauius Læna, vel Põtianus, quẽ Lænæ nomine omisso recenset Baronius. A.D. 144. Telesphori 3. consulatũ tenuerunt L. Torquatus, vel potius L. Statius Quadratus, & L. Cuspius Rufinus. A.D. 155 Hygini 2. adnotantur Brutius Præsens, & M. Antonius Rufinus. Denique toto tempore Aniceti, id est, ab A. D. 167. ad 175. nullius Gallicani, nullius Ruffini mentio in Consulum fastis.

a An omnes Campani sacerdotij dignitati ornati sunt, & munus publicum in Ecclesia exercuisse dicendi sunt?

b phrasis Pseudo-Clem. epist. 1. Pseudo-Anaclet. epist. 3. Pseudo-Liberij epist. 13.

c Ithacij aduersus Varimadum c. 9. Rom. 1.

d Gal. 4. e natum f Phil. 2. similitudine g traditus.

h & factus.
i in pſalmo.
k in 87.
l ſingularis.
Ioan.1.

tuus à corde, [h] factus ſum tanquam vas perditum. [i] *Et in* 70. Tanquam prodigium factus ſum multis, & tu adiutor fortis. *Et in* 72. Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. *Et in* 86. Mater Sion dicet homo, & homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eam altiſſimus. *Et in* [k] 77. Factus ſum ſicut homo ſine adiutorio, inter mortuos liber. *Et in* 108. Et ego factus ſum illis opprobrium, viderunt me, & mouerunt capita ſua. *Et in* 101. Vigilaui & factus ſum ſicut paſſer [l] *ſolitarius* in tecto. *Et in Euangelio.* Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. *Filius igitur ſecundum carnem dicitur factus. Nam ſecundum Diuinitatem à Patre nuſquam legitur factus, ſed genitus.*

m verba Ithac. eiuſd. lib.c.10.
n cum filius loquitur, loquitur pater; patrem in illo loqui.
o Heb.1. multis partibus & multis &c.
loq ens.
p doceamus.
q Eſai.45.
r & Euangel.
ſ auditũ audietis, ecce ego ſum.
t deeſt Ithac.
u 2.Cor.13.
x deeſt.
y Ioan.9.
z Ioan.4.
a Ioan.6.
b Ioan.17.
c in hoc mũdo.
d dicit, Ioan. 5. audiſtis.
e Ioan.8.20.
f non doces, filium locutũ

Dum [m] *enim Pater loquitur, filius loquitur; & cum Filius loquitur,* [n] *Patrem in illo* eſſe loquentem *documentis cœleſtibus comprobatur, Paulo Apoſtolo atteſtante*, qui ait; [o] *Multifariè* multiſ*que* modis olim Deus *locutus eſt* Patribus in Prophetis, nouiſſime autem locutus eſt nobis in filio. *Et vt eundem Filium excepto Patris præcepto* [p] doceam *fuiſſe locutum*, ex *Eſaiæ Prophetæ volumine proferimus documentum:* [q] Hæc dicit Dominus, In illa die ſciet populus meus, quoniam ego ſum ipſe qui loquebar in ſeruis meis Prophetis, [r] Euangelizans auditum [ſ] *pacis: & ecce adſum. Item ibi*, Ego ſum Dominus, qui loquor iuſtitiam, & annuntio veritatem. [t] *Item ibi*, Ego cogitaui & locutus ſum; & adduxi, & creaui, & feci. [u] *Et Apoſtolus*, An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? *& in Pſalmo* 118. Loquebar *in* [x] teſtimoniis tuis in conſpectu regum, & non confundebar. *Et ipſe Dominus in Euangelio, cæco à ſe illuminato dicit*, [y] Et vidiſti eum, & qui loquitur tecum ipſe eſt. *Et Samaritanæ mulieri ait:* [z] Ego ſum, qui loquor tecum. *Et ad diſcipulos*, [a] Verba quæ ego locutus ſum vobis ſpiritus & vita ſunt. *Et ad Patrem*, [b] Ego ad te venio, *&* hæc loquor in [c] mundo. *Et iterum Iudæis* dixit, Loquor vobis, & non *auditis*. Si autem venerit alius, illum [d] audietis. *Et iterum*, [e] Hæc locutus eſt Dominus in gazophylacio docens in templo, & nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora eius. *Ecce in his omnibus quæ ſuperius dicta ſunt, non* [f] docetur Filius

præcepto

præcepto Patris fuisse locutus; *sed magis* proprium *exercuisse in loquendo* [g] sermonem.

Esaias [h] quoque Propheta ait; *Hæc dicit Dominus: Ego feci terram* [i] sensu *meo, & hominem super eam: ego solidaui cœlum manu* mea; *ego omnibus sideribus mandaui, vt* [k] lucerent *in cœlo: Item ibi;* Ego *omne consilium meum* [l] statui, *& omnia quæcumque cogitaui ego feci. Item ibi:* Sic dicit Dominus; qui constituit cœlum & terram, & fecit eam, *& fundauit* [m] eam. *Item ibi, Ego* [n] *primùs, & ego in æternum: manus mea fundauit terram, & dextra mea solidauit cœlum.* [o] Et in Hieremia: *Ego feci terram in fortitudine mea magna, & in brachio meo excelso.* Item ibi, [p] *Dominus fecit terram in virtute sua magna, & erexit orbem terræ; in sapientia & prudentia sua extendit cœlum, & posuit sonum aquæ in cœlo.*

Defendite, [q] charissimi, rogo vos, *contra* maleuolos homines *inconcussum Ecclesiæ statum, &* vos *Christi dextera* defendat in æuum. Data Nonis Maij [r] Rustico & Aquilino viris Clariss. Coss.

g imperium.
h Ithac. c. 11. ex Esai. 48.
i sermone meo terram.
k luceant.
l stabit.
m ipse definiuit.
n ego sum primus.
o Item ibi.
p & in Hieremia, dominus qui &c. Hier. 51.
q verba Leonis epist. 25. *defendite contra hæreticos inconcussum, &c vt & vestrum Christi dextera defendatur imperium.*
r A. D. 164. Pij Papæ 7. successit Pio Anicetus an. 167. sedem tenuit ad. ann. 175. quo in eius locum substitutus Soter. Maij 4. vide Baro. Annal. Tom. 2.

CENSVRA.

PSeudo-Soter Campanos omnes Sacerdotes, Clericos solos Domini familiares facit: Ithacij, Clari & Leonis Sententias mutuatur: Epistolam datam fingit ann. 11. antequam Aniceto succederet verus Soter.

SOTERIS PAPÆ

Epistola II.

Dilectissimis fratribus per Italiæ prouincias, Sanctis constitutis Episcopis, Soter Papa.

DIVINIS [a] *præceptis & Apostolicis monitis* [b] informamur, *vt pro omnium Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu;* [c] vt *si quid vsquam reprehensioni* inuenitur *obnoxium, celeri solicitudine,* [d] *ab ignorantiæ imperitia, & præsumptionis vsurpatione reuocemus.*

a verba Leonis epist. 4.
b incitam ur.
c ac si quid &c. inueniatur.
d aut ab ignor. aut à præsumpt.

Sacratas Deo fœminas vel *Monachas*, sacra vasa, vel *sacratas pallas* penes vos *contingere*, & [e] *incensum* circa altaria deferre, perlatum est ad Apostolicam sedem: quę omnia reprehensione, & vituperatione plena esse, **nulli* recte *sapientium dubium est.* Quapropter huius S. sedis auctoritate hæc omnia vobis resecare funditus, quanto citius poteris, censemus: & [f] *ne pestis hæc latius diuulgetur* per omnes prouincias, abstergi citissime mandamus.

Ait enim Apostolus: [g] *Despondi enim vos vni viro, virginem castam exhibere Christo: Illa est enim virgo Ecclesia, sponsa vnius viri Christi, quæ nullo se patitur errore* vel inhonesta reprehensione *vitiari; vt per totum mundum vna sit nobis vnius castæ communionis integritas.*

Vnde consurgite, charissimi, [h] *cum Deo, &* assistite *ei induentes arma spiritus, aduersus malignantes contra fidem eius,* [i] & probetur *spiritus sapienter, id est verba illorum, si ex Deo sunt. Scriptum est enim in Hieremia,* Probatorem dedi te in populo meo robustum, & scies, & probabis viam *illorum.* [k] Multum *namque nobis necessaria est vigilantia* [l] tanti Sacramenti *sapientiæ discretionis, quæ occulta tenebrarum reuelat, ad requisitionem huiusmodi rei & scrutationem; quoniam latet quodammodo & absconditur, vixque comprehenditur dolosa existens malitia, pro eo quod sibi pietatem callide blandiatur, vt valeat scrutantium mentem latere, Quod vtique sciens B. Apostolus ait,* Nam huiusmodi pseudo Apostoli, operarij subdoli, [m] *transfigurant* se in Apostolos Christi. Sed non mirum, *quando* ipse [n] Satanas transfigurat se [o] *in* Angelum lucis, [p] si ministri eius transfigurentur velut ministri Iustitiæ, quorum finis *est* secundum opera eorum. *Sed & Dominus in hoc præmuniens nos, ait:* [q] Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. *Ergo in idipsum ex toto corde* vestro [r] referetis *ante omnia super tali quæstione deprecationem, &* [s] dicetis *cum Dauid;* Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua: Lucerna [u] pedibus meis [x] *verbum tuum, & lumen semitis meis. Quoniam,* [y] vt *ait B. Daniel Propheta, Sapientia & fortitudo eius sunt. Dat sapientiam*

e vide Pontificalem in Sotere, & Bonifacio I. Gelasij epist. 10. c. 27. Zachar. epist. 7. cap. 5. Conc. Laodi. c. 44. collect. Martini Bracar. cap. 42. & Conc. Paris. sub Ludou. co Pio li. 1. c. 45.
* phras. Vigilij epist. 2.
f phrasis Leonis epist. 2.
g verba Leonis epist. 40. 2 Cor. 11.
h verba Martini I. ad patres Conc. I. Lateran. consult. 3. p. 435 *Sed consurgere cum Deo & consistere propre ei.*
i vt approbemus.
k eorũ. multa
l & tantum diuinæ sapientiæ.
m 2. Cor. 11. transfigurantes.
n ipse enim.
o velut Angelum lucis.
p & non mirum si.
q Matth. 7.
r referentes.
s dicentes.
t Psal. 118.
u lucerna enim.
x verba à plagiario addita
y sicut ait. Dan. 2.

tiam

tiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita, & nouit in tenebris constituta, & lux cum eo est. Quia sapientiam & fortitudinem dedisti mihi, & ostendisti mihi quæ rogaui te.

Data 10. Kal. Iunij, [z] Cethego & Claro viris Claris Coss.

z A.D. 172. Aniceti 6. Baron. sedit Soter ab A. 175. ad 79.

CENSVRA.

TOTA hæc epistola, paucissimis exceptis quæ è Concilio Laodiceno & Gelasio translata videntur, è Leonis & Martini primi scriptis deprompta est: ad finem addita Consulum nomenclatura tempori quo sedit Anicetus congruit, non Soteris pontificatui.

ELEVTHERII PAPÆ Epistola.

Eleutherum vocant Tertullian. de præscript. c. 30. Euseb. lib. 5. cap. 3. Eleutherium Irenæus, Optatus Augustin.

Eleutherius Episcopus, uniuersis Ecclesiis per Galliæ *prouincias Domino militantibus, in Domino salutem.*

MAGNO [a] *munere misericordiæ Dei totius Ecclesiæ Catholicæ multiplicata sunt gaudia*, cum multos populos ad Domini seruitium festinare cognouimus. Qua de re necessarium iudicauimus vos instruere, vt escas, [b] quas vitare vos audiuimus *irrationabiliter*, non respuatis. Scitis, fratres, [c] legislatorem docuisse, *Omnia quæ* creauit Deus *erant valde bona.* Et ipsa per se Veritas ait; [d] *Non quod intrat in os, coinquinat hominem; sed quod* exit de *ore.* Vnde constat non [f] debere refutari escas communes quas Deus ad cibos tribuit fidelibus suis.' Et in actibus Apostolorum de mundis escis legitur ita, [g] *Postera autem die iter* tribus *facientibus* domesticis, *& appropinquantibus ciuitati, ascendit Petrus in superiora, vt oraret circa horam sextam. Et cum esuriret voluit*

a Verba Leonis epist. 54.
b scilicet, audiuisti Ecclesias Gallicanas in Tatiani castra transiisse; A quo.
c Moses Gen. 1. de omnib. omnino creaturis loquitur, non de solis esculentis.
d Christus de lotione loquitur, de escarum munditia nihil.

Matth. 15. e procedit ex. f vide Pontificale. g Act. 10. de mundis escis propriè loquendo non legitur, sed de gentium (quas immundarum escarum typus adumbrauit) vocatione.

guſtare. Parantibus autem [h] eis, *cecidit ſuper eum mentis exceſ-ſus; & vidit cœlum apertum, & deſcendens vas quoddam velut linteum magnum, quatuor initiis ſubmitti de cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, & volatilia cœli. Et facta eſt vox ad eum; Surge Petre, occide & manduca: Ait autem Petrus; Abſit Domine, quia numquam manducaui omne commune & immundum. Et vox iterum ſecundo ad eum, Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris. Hoc autem factum eſt per ter. Et ſtatim vas receptum eſt in cœlum.*

De accuſationibus *ergo* Clericorum, ſuper quibus conſulti ſumus, quia omnes eorum accuſationes difficile [i] eſt ad ſedem Apoſtolicam deferre, finitiua Epiſcoporum tantum iudicia huc deferantur; vt huius S. Sedis auctoritate finiantur, [k] ſicut ab Apoſtolis eorũque ſucceſſoribus multorum conſenſu Epiſcoporum iam definitum eſt. Nec [l] in eorum Eccleſijs alij aut præponantur aut ordinentur, antequam hic eorum iuſte terminentur negotia. Quoniam quamuis liceat apud Prouinciales & Metropolitanos atque *Primates* eorum ventilare accuſationes vel criminationes, [m] non tamen licet diffinire ſecus quam prædictum eſt. Reliquorum vero Clericorum cauſas apud prouinciales & Metropolitanos ac *Primates,* & ventilare & iuſte finire licet.

Iudicantem [n] tamen *oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquiſitione diſcutere, interrogandi ac proponendi, adjiciendique præbita patientia ab eo, vt ibi actio ambarum partium limitata ſit* pleniter.

Nec [o] *litigantibus* iudex *prius ſua velit ſententia obuiare, niſi quando ipſi* iam *peractis omnibus* [p] nihil habeant *in* quæſtione *quod proponant.* Et tamdiu actio ventiletur, *quouſque rei veritas* [q] inueniatur. *Frequenter* interrogare [r] *oportet, ne aliquid prætermiſſum fortaſſe remaneat,* [ſ] quod anneci conueniat.

Induciæ [t] enim non modicæ ad inquirendum dandæ ſunt, ne aliquid præpropere agi à quacumque parte

h illis.
* hęc non cohærent præced.
i imo impoſſibile eſt eos qui vltra Garamantas & Indos habitant, ad Rom. Epiſcopi tribunal, quotieſcumque lis exorta fuerit, trahere.
k ſicut ſomniaſti; nihil enim de Rom. ſedis in Eccl. vniuerſalem auctoritate definitum ab Apoſtolis cõſtat.
l à Concil. Sardic. primum decretum eſt, non prius in cathedram illius qui appellauit ad Rom. Epiſc. ſubſtituendũ quam Rom. Epiſc. cauſa cognita ſententiam tulerit. vide can. 4.
m imo ſemper licuit; nec ab vllo contrarium probari poteſt.
n Adrian. I. collect. Ing. l. ... datæ c. 24. ex Cod. Theod. lib 2. ti. 18 conſt. 1.
o Adrian. ibid. ex Aniani interpret. p iam in contentione non habuerint quod prop. quouſque &c.
q inquiratur. r interrogari. ſ addit. Adriani. I. t de induciis vide pſeudo-Felic. II epiſt. 1. c. 20.

videatur; quia [u] *per ſurreptionem multa proueniunt.* Nihil tamen [x] *abſque legitimo* & idoneo *accuſatore* fiat.

Nam [y] *& Dominus* noſter Ieſus Chriſtus *Iudam* [z] furem eſſe *ſciebat*; *ſed quia non eſt accuſatus*, [a] ideo non eſt eiectus.

Et [b] *quicquid inter Apoſtolos egit, pro dignitate* miniſterij ratum manſit. Nam ſi leges ſeculi accuſatores requirunt, quanto magis Eccleſiaſticæ regulæ? Docent [c] enim terreſtria & humana, quæ ſint Eccleſiaſtica & cœleſtia.

De accuſationibus vero comprouincialibus, ita legitur eſſe ſtatutum: [d] *Si quis ſuper quibuslibet criminibus* quemlibet Clericum pulſandum crediderit, *in prouincia, in qua conſiſtit ille qui pulſatur*, *ſuas* [e] exerceat *actiones*; *nec æſtimet eum alibi aut longius ad iudicium* [f] protrahendum. *Illi vero qui pulſatus fuerit, ſi iudicem ſuſpectum habuerit, liceat appellare.*

Caueant [g] etiam *iudices Eccleſiæ*, *ne abſente eo cuius cauſa ventilatur ſententiam proferant*; *quia irrita erit, imo* etiam *& cauſam in Synodo pro facto dabunt.*

Proditoris [h] vero *nec calumnia, nec vox audiatur. Nemo* [i] *enim* debitorem amplius *poteſt cognoſcere, quam ille qui iniuriam eius*que *ſuſtinuit nequitiam.*

Oppreſſus [k] namque ab omnibus in cunctis ſubueniatur cauſis. Hæc [l] omnia ſummopere ſunt attendenda. Nec criminatio minorum, quanto magis Epiſcoporum, facile eſt recipienda, dicente Domino, [m] *Non ſequeris* turbas *ad faciendum malum.* & alibi, [n] *Non* ſuſcipias *vocem mendacij*; & in Paralipomenon legitur, [o] *Omnia corda ſcrutatur* Dominus, *& omnem cogitationem nouit*; *homo* vero *videt in facie, Deus autem in corde.*

u verba vltima can. Apoſtol. 34. verſ. Dionyſ. exigui.
x Tit. cap. 12. Conc. 6. Tolet. ne *ſine accuſatore legitimo quiſpiã condemnetur.*
y verba auctoris comm. in 1. Cor. 5. inter opera Ambroſij.
z cum fur eſſet.
a minime abiecit.
b verba Anaſtaſ. epiſt. ad Anaſtaſ Imp. c. 7. *pro dignitate cõmiſſa, beneficia per indignũ data: nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt.*
c hoc commentum repetit pſeudo-Damaſ. epiſt. 4.
d Adriani I. verba collect. Ingelramo datæ cap. 8. *Si quis Clericus,* &c. *pulſatus fuerit* &c. vide Anianum in Nouellã *neminem exhiberi.* &c. Digeſt. l. 49. tit. 16. l. 3.
e exerat vel exequatur.
f pertrahendum.
g eiuſd. collect. c. 49. ex Concil. 4. Carth. c. 30. vide pſeudo-Iul. epiſt. 2. c. 24.
h verba Aniani in conſtit. 2. tit. 10. lib. 10. Cod. Theodoſ. *Si quis proditor futurus eſt, nec cal.* &c. *illius aud. eo.*
i verba conſtit. 3. eiuſd. tituli *nemo enim delatorem plus poteſt,* &c. per eius ſuſtinuit nequitiam.
k ead. verba habet pſeudo Iul. epiſt. 2. cap. 27.
l vide ibid. cap. 32.
m locus Exod. 23. 2. non probat accuſationem Epiſcoporum non recipiendam; ſed mala nulla imitanda.
n imo ibid. verſ. 1.
o 1. Paralip. 28. & 1. Reg. 16. verba confudit impoſtor, tranſtulit vero verba ex epiſt. Anaſtaſij ad Anaſtaſ. Auguſt. c. 2.

Et alibi ſcriptum eſt, [p] *Non poteſt humano condemnari examine, quem Deus ſuo reſeruauit iudicio.*

Igitur [q] *omne pondus, & circumſtantia* aduerſariorum nocumenta *per patientiam, fratres*, comprimere ſatagite; [r] *ſcientes quia ſubuerſi ſunt huiuſmodi, & delinquunt proprio* ore *damnati.*

Quia qui fratres accuſant vel infeſtant, non eos diligunt, ſed magis negligunt, & peccant, dicente Apoſtolo; [ſ] *Dilectio proximi malum non operatur:* & alibi, [t] *Qui non diligit fratrem ſuum quem videt, Deum quem non videt quomodo poteſt diligere?* [u] *Nos enim humiles corde* ad ea *quæ recta ſunt adiutore Domino* [x] ſapienter *vinculo charitatis vobiſcum ſumus conſtricti*; & [y] *religionem Catholicam in omnibus fortiter defenſantes* [z] *improbis probe reſiſtere* non negligimus.

Vnde dictum eſt, [a] *Negligere enim cum poſſis deturbare peruerſos, nihil aliud eſt quam fouere.* Nec [b] *caret ſcrupulo ſocietatis occultæ qui* [c] manifeſto *facinori deſinit obuiare.*

Huius [d] rei gratia vniuerſalis vobis à Chriſto Ieſu commiſſa eſt Eccleſia, vt pro omnib. laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis.

Frater [e] autem *fratrem adiuuans, exaltabitur*, & allidens diſſipabitur. Quapropter *releuate* [f] ſemper *oppreſſos*, [g] *corripite inquietos*, vt zizania Dominicam meſſem non *poſſit* ſuffocare. Data 5. Idus Iulij Paterno [h] & Bradua viris Clariſſ. Coſſ.

p verba Conſtá.ini M ad patres Conc. Ni.æni referente A ria no I coilect. c. 51. & 67.
q Hebr. 12.
r Tit. 3.
ſ Rom. 13.
t hæc verba non Pauli ſed Ioannis verba 1. epiſt. c. 4.
u verba Victoris Epiſc. Carthag. ad Theoder. Papam. Concil. Lateran. ſub Martino I. conſult. 2. p. 432.
x ſapientes vno vinculo.
y veram fidē ac religionem.
z ſtudioſius itaque à Catholicis improbis &c.
a verba Felicis III. epiſt. 1. negligere quippe cum, &c.
b non caret.
c euidenter facinori.
d Hæc eid. habent pſeudo Alexand. epiſt. 2. & pſeudo Ioan. 1. epiſt. 1. pſeudo Athanaſ. in epiſt. ad Liberium.
e ſic legit Greg. lib. 7. Ind. 2. epiſt. 110. videtur alludere ad Prouerb. 18. 19.
f Iob. 12. 21.
g 1. Theſſ. 5.
h vnicum Paterni cum Torquato Conſulatum adnotauit Caſſiodorus circa Anno D. 125. At Caſſiodori ſiue Mariani Scoti, qui ex illius Codice i m deprauata ſumpſit, nullam per hos H dri ni nn s li bendam eſſ rationem mone B ron. ad A. 121. §. 1. Triarij Materni cum M. Aurelio Bradua Conſulatus incidit in A. D. 187. Eleutherij 9. quem forte notare voluit impoſtor.

Iudicia Pontificiorum.

BAron. *ad A. D.* 187. §. 2. Poſſemus equidem haud iniuria ſuſpicionem prætexere adulteratæ epiſtolæ; cum quæ in ea poſita ſunt de iudiciis ſuperaddita exſcriptaque videantur ex Conſtantini Imp. conſtitutione, & interpretatione ad eam appoſita, quæ in Codice Theodoſiano leguntur. &c.

Contius

Contius in not. ad q.5. can.30. iudicantem. Adulterinam esse hanc Eleutherij epistolam, vel ex hoc fragmento liquet: hæc enim sunt verba Constantini Imp. in li.1.C.Theod. de iudiciis, quæ plusquam 100. post Eleutherium annis sunt à Constantino rescripta; quæ illius epist. fabricator suppresso nomine compilauit.

Anton. Augustin. in cap 8. collect. Adrian. I. Si quis Clericus super quibuslibet &c. Videntur esse hæc verba sumpta (si tempora paterentur) ex verbis Aniani interpretis nouellæ Valentiniani & Martiani, *neminem exhiberi*, &c.

CENSVRA.

Impostor versionem Noui Testamenti vulgatam sequitur; Paulo Ioannis verba adscribit; dicta Scripturæ ad figmentorum suorum confirmationem obtorto collo trahit; noua dogmata cudit; centones ex Leonis, Felicis III. Anastasij, Adriani I. Victoris Carthaginensis, auctoris commentarij in Paulum Ambrosij titulo prænotati, canonum qui Apostolorum dicuntur, Conciliorum Carthag. 4 & Toletani 6. Codicis Theodos. & Aniani interpretis dictis contexit; nota denique mendosa Epistolam consignat. Nihilominus probatur aduersariis: *Leguntur* (ait Baron. ad A.D. 187. §.1.) *literæ Eleutheri Papæ ad Episcopos Galliarum; quarum si spectes argumentum, nihil est quod de iis dubites, cum ea illos inprimis admoneant, de quibus (vt vidimus ex literis Ecclesiarum Viennensis & Lugdunensis) iam sub Marco Imp. cum martyres detinerentur in vinculis, de cibis vtendis, occasione Alcibiadis abstinentiæ, fuerat à sanctis martyribus controuersia excitata,* &c.

℞. Si spectes argumentum, nihil est quod epistolam ab Eleutherio scriptam persuadere possit. Est enim tanto præsule indignissimum quod scribit impostor de causis Episcoporum apud prouinciales &c. ventilandis, à solo vrbico Papa definiendis. Falsissimum est Ecclesias Gallicanas vitasse escarum vsum; id enim de solo Alcibiade narrat Euseb. hist. lib.5. c.3. Falsum item à martyribus Alcibiadis occasione excitatam solummodo controuersiam: composita enim fuit Alcibiade censuræ cœlesti, fraternisque monitis humiliter cedente.

Binius in Notis ad hanc epist.

Hæc epist. responsoria est ad epistolam Episcoporum ac Martyrum Viennensis & Lugdunensis Eccl. in carcere conscriptam: cuius argumentum hoc est; Alcibiades cum prædictis martyribus numeratus, sicut ante, ita etiam in vinculis exemplo Montanistarum, tres quadragesimas & illegitimas xerophagias obseruantium, vitam duriter & austere degebat, eoque multos alios fideles offendebat. Consultus igitur hac de re Rom. Pontifex, alijque aliarum Ecclesiarum Episcopi, Eleutherius respondit, ac xerophagias Montani velut illegitimas ac superstitiosas condemnat; vtpote qui priuatus homo non paracletus sit, potestatem habens obligandi (vt intendebat) vniuersam Ecclesiam ad noua ieiunia, nouas etiam ieiuniorum leges obseruandas.

℞. Sua hoc loco ſomnia narrat Binius: 1. dum ſcribit Pſeudo-Eleutherij epiſt. *reſponſoriam* eſſe ad Epiſtolam Martyrum Gallicanorum. 2. dum fingit Alcibiadem, qui paſſus eſt Lugduni, eundem eſſe cum Alcibiade illo Montani aſſecla qui Eccleſias Aſiaticas turbauit. 3. dum mendaciter admodum ſanctiſſimum martyrem infamat, quaſi petra ſcandali factus fuerit in quam impingerent fratres. Notatus quidem diuinitus Alcibiades ὡς ἄλλοις τύπον σκανδάλου ὑπολειπόμενος; at non quiſquis exemplar ſcandali præ oculis habet, ſcandalizatur de facto. Abſtinentia ergo Alcibiadis periculoſi fuit exempli; ſed ne cuiquam periculum crearet, tempeſtiue correptus à Domino melioribus ceſſit. 4. falſum eſt *conſultum* à Gallis *Rom. Pontif. alioſque Epiſcopos hac de re.* 5. falſum denique Eleutherum *reſpondiſſe* quæ hic fudit Binius; quid enim ſimile vel Euſebius vel epiſtola quam pro manibus habemus memorant? Vt paucis expediam ſi Eleutherius à Gallicana Eccleſia conſultus ea ſcripſit quæ barbarus effictor ei ſuppoſuit, peſſimè conſultoribus ſuis conſuluiſſe, eorumque expectationem fefelliſſe dicendus eſt. Verum quidem eſt Martyres Gallicanos ad Eleutherum ſcripſiſſe; at falſum ipſos eius conſulta requiſiuiſſe, ac non potius Eccleſiarum aliarum paci conſuluiſſe: ἰδίαν κρίσιν (teſte Euſebio) epiſt. ad Aſianos ſcriptæ ſubiunxerunt; ſimulque τοῖς ἐπ᾽ Ἀσίας καὶ Φρυγίας ἀδελφοῖς ἐχάραξαν epiſtolas, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ Ἐλευθέρῳ τῷ τότε Ῥωμαίων ἐπισκόπῳ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης πρεσβεύοντες.

Lib. 5. c. 3.

Bin. in hæc verba, *iudicantem tamen oportet, &c. Horum verborum argumento poſt Contium etiam Baronius hanc epiſt. exiſtimauit eſſe corruptam & adulteratam, quod ea quæ de iudiciis in ipſa ſcribuntur ex conſtitut. Conſtantini & interpretatione ad eam appoſita, quæ in Cod. Theod. lib. 2. de iudiciis extat, ſuperaddita, exſcripta & huc translata videantur. Sed cum eadem infra in epiſt. decretali Iulij Papæ ad Orientales cap. 31. & in canonib. Hadrian. c. 26. verbis prope iiſdem referantur; ideóque ipſo Cod. Theodoſiano qui poſt tempora Iulij Papæ compilatus eſt antiquiora ſint, manifeſto conſtat hanc de iudiciis conſtitutionem ab Eleutherio Iulium, à Iulio Theodoſium; adeoque à Pontificibus Imperatorem, non contra ab Imperatore Pontificem, hanc aliaſque ſimiles conſtitutiones mutuaſſe, & accepiſſe. Et conſequenter hac de cauſa non modo non (velut ſpurium & illegitimum partum Eccleſiæ) reſpuendum; ſed potius tanquam matris germanæ fœtum germanum plurimis poſterorum Pontificum ſcriptis, quaſi filiorum vultibus ſimillimum, ab iniuriis inimicorum vindicatum obuiis amplexibus eſſe acceptandum & fouendum.*

℞. Hic rurſus plura peccata congerit Binius. Nam 1. ſibi temerè perſuadet Iulium auctorem epiſt. ad Orientales, quam à Mercatore confictam ſuo loco ad oculum demõſtrabimus. 2. pudendam contradictionem inuoluit, dum hic eandem Iulio ſuppoſitam pro genuina epiſtolam agnoſcit, quam alibi *mendoſam, corruptam, & à quodam ex diuerſis compilatum ſtatuit.* 3. abſurde, ex eo quod *Cod. Theodoſianus poſt Iulij tempora compilatus ſit*, inferre non dubitat Theodoſium à Iulio

à Iulio constitutionem à Pseudo-Eleuthero scriptam *mutuasse*. Licet enim Theodosio iubente edita fuerit compilatio legum ciuilium, non tamen Theodosium constitutionum singularum auctoré fuisse credere par est. Propius à vero abfuisset Binius, si scripsisset à Iulio non Theodosium sed Constantinum M. mutuatum; abfuisset tamen, quandoquidem Lex, cuius verbis abutitur personatus, siue Iulius, siue Eleutherus, lata est Constantino Cæsare 2. & Crispo Cæsare 2. Coss. id est A.D. 321. Successit autem Marco Iulius A. 336. vj. Kal. Nouembr. Non itaque verba Pontificis mutuauit Imperator, sed imperatoris & interpretis descripsit sententias nebulo Decretalium epistolarum effictor: Quem si vlterius patrocinio suo tutari pertexerit Binius, edicat quæso quo fato factum fuerit, vt Decreti ab Eleutherio & Iulio (si Deo placet) conditi partem sibi Constantinus, partem Anianus interpres vindicauerint, obliuione sepulta Pontificalis legislationis memoria.

VICTORIS PAPÆ

Epistola I.

Victor, Romanæ ac [a] vniuersalis *Ecclesiæ* [b] *Archiepiscopus,* [c] Theophilo *Episcopo, & cunctis fratribus in* [d] Alexandria *Domino famulantibus, in Domino Salutem.*

MVLTA mihi gratulatio est, dilectissimi fratres, quod [e] *manifestato (sicut* [f] optamus) *per gratiam Dei lumine Euangelicæ* [g] claritatis, *& ab Ecclesia* iam magna ex parte *pernitiosi erroris nocte depulsa,* [g] *creditæ nobis dispensationis* fructus crescit & augmentatur in Domino.

Celebritatem sancti Paschæ [i] die Dominica agi debere, & prædecessores nostri iam statuerunt, & nos il-

a Romana Ecclesia vniuersalis dici nunquam potuit, nisi eo sensu quo Isidorus Hispal. piam quamlibet vniuersalem id est Catholicum appellari docet.

b An vox Archiepiscopi in vsu Ecclesiæ fuerit Victoris seculo iure dubitamus.

c Theophilus Alexandrinus sedit ab A.D. 385. ad 412. obiit Victor A.D. 203. quem suas Theophilo Cæsariensi vices in quartadecimanorum causa demandasse scribit Beda.

d commentum Turriani de Alexandria Asiæ mox refellemus. e verba Leonis epist. 53.

f optauimus. g veritatis & ab vniuersali Eccl. pernitiosissimi.

h inesfabiliter gaudemus in Domino quod creditæ &c.

i de Pio id testatur vet. Euseb. Chron. interpolauit de Eleutherio Ado. de Victore liber Pontific. de Victore & Eleuth. Beda de 6. ætat.

lud vobis eadem die celebrari ſolemniter mandamus; quoniam non decet vt [k] *membra à capite* diſcrepent, [l] *nec* contraria gerant.

A quarta decima vero [m] *Luna primi menſis, vſque ad viceſimum primum* eiuſdem menſis diem, eadem celebretur feſtiuitas.

Eodem [n] vero Baptiſmus celebrandus eſt Catholicus: ſed tamen ſi neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes, quocumque loco vel momento, *vbicumque* euenerit, ſiue in flumine, *ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum Chriſtianæ confeſſione credulitatis clarificata baptizentur.* Ipſis quoque quod in Baptiſmo polliciti ſunt, ſummopere eſt attendendum, ne infideles ſed fideles inueniantur. Ipſi vero [o] qui infidelitatis nota adſperguntur, infames efficiuntur, atque inter fideles minime reputantur. Hæc vero ſtatuta [p] *nulla* debent *improbitate conuelli, nulla nouitate mutari*; quia *alia ratio eſt* [q] cauſarum *ſecularium, alia diuinarum.*

Audiuimus namque, apud vos veſtroſque diuerſa iudicia fieri, & incerta iudicari. *Incerta,* [r] chariſſimi, nullatenus *iudicemus quoadusque veniat Dominus, qui latentia* [ſ] producet *in lucem,* [t] & illuminabit *abſcondita tenebrarum,* & manifeſtabit [u] *conſilia cordium.* Quia *quamuis* [x] *vera* ſint, *non* tamen *credenda ſunt, niſi quæ* [y] manifeſtis *indiciis* comprobantur, *niſi quæ manifeſto* [z] iudicio *conuincuntur, niſi quæ ordine iudiciario publicantur.*

Similiter, ea vos iudicare, ad Apoſtolicam delatum eſt ſedem, quæ præter noſtram verbis definire non licet auctoritatem, id eſt Epiſcoporum cauſas. Vnde ita conſtitutum [a] liquet à tempore Apoſtolorum, & deinceps.

Placuit [b] vt accuſatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua cauſa Epiſcopus licenter appellet, &

k vide Leon. epiſt 63. c.1. & 84 c.11.
l not. phraſ.
m id eſt, celebretur die Dominica quartam decimam Lunā primi menſis proxime ſequente, prætérlapſo Æquinoctio. vide Pontificale.
n Baptiſmi ſolennis tempus Paſchale, docent Tertull. de Bapt. c.19. Siric. epiſt 1. Hieronym. epiſt. 61 & ad cap. 14. Zachariæ Leo epiſt. 4. Gelaſ. epiſt. ad Epiſc. Lucaniæ. Concil. Gerund. c.4. Matiſc. 2. c.3. Autiſi lo. c.18 Tolet. 17. c.2. Mogunt. ſub Leone III. c.4 vide & collect. Martini Bracar. c.49. & pontificale.
o Apoſtatas infamia notauerunt principes Chriſtiani. vide Cod. Theod. lib. 11. tit. 39. conſt. 11.
p verba Leonis epiſt. 54. c.3. nulla poſſunt.
q ibid. paulo ante. rerum ſecul.
r verba Iſidor. Hiſpal. ſynonym. lib. 2. c.16. varie corrupta. non iudic. quouſq.
ſ producit.
t qui illuminat.
u qui manifeſtat.
x quamuis enim vera ſunt.
y quæ certis indiciis demonſtrantur.
z examine.
a Te lectori fucum facere liquet.
b ead. habet Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 1. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. cap. 3.

adeat

adeat Apostolicæ sedis Pontificem: [c] qui aut per se, aut per vicarios suos eius retractari negotium procuret. Et dum iterato iudicio Pontifex causam suam agit, nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur Episcopus: quoniam quamquam à comprouincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat; [e] non tamen diffiniri inconsulto Romano pontifice permissum est; cum B Petro Apostolo non ab alio quam ab ipso dictum sit Domino, [f] *Quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in* cœlo; *& quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in* cœlo.

Et alibi in institutis legitur Apostolicis, [g] *Si quis putauerit se à proprio Metropolitano grauari, apud* Patriarcham, vel *Primatem Diœceseos*, aut penes vniuersalis Apostolicæ Ecclesiæ iudicetur sedem.

Nihil aliud est, fratres, talis præsumptio, nisi Apostolorum suorumque successornm terminos transgredi, eorumque Decreta violare.

Culpantur enim, vt scriptum est, [h] fratres, qui aliter circa Episcopos iudicare præsumunt quam Apostolicæ sedis Papæ fieri placuerit.

Et quis [i] est qui iudicat eum quem Dominus sibi & huic S. sedi reseruare voluit iudicandum?

Ait namque Dominus per Prophetam Esaiam, [k] *Dominus Deus auxiliator meus; ideo non sum confusus. Ideò posui faciem meam vt petram durissimam, & scio* [l] quia *non confundar. Iuxta est qui iustificat me. Quis* [m] contradicit *mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? Accedat ad me; Ecce Dominus Deus* meus, *auxiliator meus. Quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem serui sui?* Quis [n] *ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, &* [o] *flammis quas succendistis; de manu mea factum est hoc vobis; in doloribus dormietis.*

Audite [p] *me qui sequimini quod iustum est, & quæritis Dominum:* [q] Accedite *ad petram vnde excisi estis, & ad cauernam laci de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem ve-*

c Conc. Sardic. c. 4.

d ibid. c. 5. & 7.

e imo commissi Metropolitis Clerici omnes teste Eccl. Afric. epist. ad Celestinum.

f eadem potestas cæteris Apostolis ab ipso Domino collata. vide Matth. 18.

g id vero nullibi legitur; impostor deprauauit can. 17. Chalced. ab Adriano collect. Ingelramo datę insertum.

h finxerunt hoc scriptum pseudo-Sixt. I. epist. 2. & Pseudo-Iuli' epist. 2. cap. 2. & Pseudo-Sixtus II. ep. I &c.

i neminem Dominus sedi Romanæ iudicandum reseruauit.

k Esai. 50. 7.

l quoniam.

m contradicet.

n qui.

o & in flam.

p Esai. c. 51.

q attendite.

strum, & ad Saram, quæ peperit vos; quia vnum vocaui eum, & benedixi ei, & multiplicaui eum. Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas eius; & ponet decretum eius quasi delitias, & solitudinem eius quasi hortum domini. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis. Attendite ad me populus meus, & tribus mea me audite. Quia lex à me exiet, & iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus, egressus est Saluator meus, & [r] brachium meum *populos* iudicabit. *Me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt. Leuate in cœlum oculos vestros, & videte sub terra deorsum, quia cœli sicut fumus liquescent, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores eius sicut hæc interibunt. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum, populus:* [s] *lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in* [t] generatione *generationum.* [u]

r brachia mea iudicabunt.

s populus meus.

t generationes.

Multis mundi huius illecebris, multis vanitatibus resistendum est, vt veræ charitatis & *continentiæ obtineatur integritas.*

Dominus [x] enim *nullum vult perire*, sed *omnes saluos fieri.*

Certus [y] autem *sum vos ad hæc emendanda vel defendenda,* Domino [z] *auxiliante*, proficere. Data 13 Kal Aug. Commodo [a] & Grauione viris Clariss. Coss.

u hæc nō cohærent superioribus; sunt autē Leonis epist. 53.
x confudit impostor verba 2 Pet. 3. & 1. Tim. 2.
y verba Leonis epist. 59.
z Deo aux. l. sufficere.
a nullus Grauio in fastis consularibus: cum Glabrione 5. consulatum administrauit A. D. 188. Eleutherij Papæ 10. vide Baron. Successit Victor A. 194. Commodo & Pertinace 2 Coss.

CENSVRA.

VETERATOR figmenta figmentis cumulat; vulgata versione vtitur; scripturæ dicta siue prudens siue imprudens, impudens certe, miscet: Leonis & Isidori Hispal. verba licenter vsurpat: falsa Consulum nomenclatura farraginem suam concludit.

Baron. ad A. D. 98. §. 6. Porro ad quoddam Concilium Romanum, circa hæc tempora à Victore celebratum, accersitum fuisse Theophilum ipsum, liber de Romanis pontificibus tradit; licet ab aliquo sciolo, qui ignorauit Theophilum Metropolitanum Episcopum Cæsareæ Palæstinæ, positus sit ibi Theophilus Alexandrinus, nesciente pariter illum vixisse sub Arcadio Imperatore: idemque error illapsus est in epistolam quæ ibidem posita legitur ad Theophilum Alexandrinum. Porro eam longe diuersam esse ab ea cuius meminit Beda, quæ à Victore ad Theophilum Cæsariensem scripta fuit,

fuit, cum illi vices suas delegauit, vt conuocato consilio de ea re ageret, omnes puto facile intelligere. Sed & quod falsis sit Consulibus consignata, imposturæ non leuem suspicionem adduxit: at de ea alij.

Eadem habet Binius in not. ad Victoris vitam; in not. ad hanc epistolam hæc addit.

Hic (Theophil. Alexandriæ Episc.) sub Arcadio Imp. vixit. Itaque ad Theophilum Metropolitanum Cęsareæ Palestinæ hanc epistol. scriptam esse patet ex Euseb. lib. 5. cap. 22. vt supra diximus.

Refutatio disputationis Turriani pro hac epistola.

Hallucinationem impostoris Theophilum Alexandrinum cum Cæsariensi confundentis notauerant [a] Magdeburgenses, his verbis: *Damasus refert, Theophilum Alexandriæ Episcopum accersitum esse: quod propemodum fide carere videtur, eo quod nullus Theophilus hoc seculo Alexandriæ reperitur Episcopus, & Eusebius Theophilum Episcopum Cæsariensem vocat.*

a centur. 2. cap. 9. de synodis.

Clarissimum veritatis fulgorem non ferens tenebrionis patronus [b] Turrianus, hanc Magdeburg. censuram exagitat: *Quid* (inquit) *obstat, quominus esset eodem tempore alter Theophilus Alexandriæ Episcopus?*

b Turrian. pro epist. lib. 3. cap. 10.

℞. Obstat ipsa Iesuitæ herbam porrigentis confessio: agnoscit enim *de Alexandria Africa probare potuisse Magdeburgenses*, eius Episcopum non fuisse Theophilum, quem accersiuisse dicitur Victor. Obstat 2. iudicium Baronij & Binij erroris arguentium pontificalis auctorem: Obstat denique præsulum Alexandrinorum ab Eusebio, Nicephoro, & aliis contextus catalogus, vnicum exhibens Theophilum Timotheo A. D. 385. subrogatum: ei successit Cyrillus nepos A. D. 412. 209. à Victoris obitu; quo sedente Ecclesiæ Alexandrinæ præfuit non Theophilus sed Demetrius, ab ipso Eleutherij Pontificatu ad Pontiani tempora per 40. annos pastoris munere defunctus.

Turrian. *Hoc Victor Pontifex dicit, & idem post eum Damasus affirmat: Nos ergo fuisse probamus, quia hi duo grauissimi pontifices testantur.*

℞. Turriani testes personatos histriones esse aio. Victoris nomen mentitur ille ipse qui Clementis & aliorum veterum Romanæ sedit antistitum personam induit, plumbei oris & ferreæ frontis rabula. Libri *de Pontificum gestis* auctor, detracta per eruditos larua, Damasus amplius non est, sed ignobilis fabellarum consutor; cuius subleſtam fidem, pueriles nugas, pudendas contradictiones, multi iampridem ex aduersariis ipsis sugillauere.

Turrian. *Asiani erant qui (iuxta parabolam Domini) medico indigebant: non autem Palæstini.*

℞. Solos Asianos *in festi causa claudicasse* (vt [c] Athanasij verbis vtar) agnosco; at quicumque (vel per transennam) vidit quæ veteres de Paschali controuersia scripserunt, non omnes Asiæ maioris incolas

c Athanas. de Syn. Arimin. & Seleuc. & in epist. ad Afros.

Iudaizasse asseuerare mecum non dubitabit. Certe de Osroënis, Ponticis,& Palæstinis, quos omnes & Asianos fuisse, & medicinam fratribus laborantibus propinasse constat, nemo nisi asinus affirmauerit eos medicis opus habuisse. Vtrumque ergo indubitatum est, Asiaticas parœcias Ephesiorum ritui mordicus adhæsisse. 2. Eidem ritui addictos Mesopotamos,Syros, Cilicas fuisse; cum prius testetur Eusebius, posterius Athanasius doceat. Est etiam notandum, frustra Turrianum Palæstinos ab Asianis distinguere, cum quartadecimanos inter Arianos & Oxianos extra Asiam minorem quærat; quasi vero Palæstina vltra maioris Asiæ limites porrigatur. Crediderim autem Syros, [d] Mesopotamos &c. in Asianorum partes transiisse; non ab initio, sed inualescente schismate, etiam apud Ponticos, [e] quorum caput Firmilianus Palmæ, qui cum Victore senserat, successor, Romanæ Ecclesiæ non medicam manum implorauit, sed ægritudinem suo iudicio deplorandam exaggerauit: vt cuiuis obuium sit, Victorem rigore suo non procurasse remedium, sed auxisse morbum; nec errantibus incussisse terrorem, sed deuiis socios, errori patronos quodammodo quæsiuisse. His semper artibus Romanus typhus consuluit Ecclesiæ.

d de Mesopotamis fatetur Turrianus li. de 6.7. & 8. synodo pag. 61.

e vide epist. Firmiliani ad Cyprian. Euseb. hist. lib.5.c.22.

Turrian. [f] *De Alexandria Africa verba Victoris intelligi non posse, probare quidem poterant Magdeburgenses: at non loqui Victorem Pontificem de Alexandria illa, quis dubitare potest, si legat quæ Eusebius lib.5. scribit?*

f Turrian. pro epist. lib. 3. cap. 10. vide & lib. 1. c. 7. & lib. 8. c. 17.

℞. Vt insulso Iesuitæ de *Alexandria Africana* commento viam occludamus, de Asiæ, Africæ, Libyæ, Ægypti, &c. distinctione & limitibus pauca dicemus.

* Asia.

* Asiæ quadripartitam significationem apud veteres fuisse, nouerunt eruditi. *Asia* enim *maior* vocatur, quicquid terrarum inter Tanaïm & Nilum vel sinum Arabicum Orientem versus iacet. *Asia minor* dicitur maioris pars nobilissima, decem prouincias complexa, *Asiam* stricte sumptam, cuius caput Ephesus; Pamphyliam, cuius caput Perge; Hellespontum, cuius metropolis Cyzicus; Lydiam, cuius oppidum sub metropoli Sardensi: *Asiam* fuisse refert Suidas Pisidiam, cuius caput Antiochia illa de qua Lucas *Act.* 13. Lycaoniam, cuius caput Iconium; [C]ariam, cuius caput Aphrodisias, postea Stauropolis; Phrygiam geminam, Pacatianam scilicet & Salutarem metropolibus Laodicenæ & Synodensi subiectam; Lyciam, cuius caput Myra à Luca *Act.* 27. nominata; insulas adiacentes Rhodo metropoli subditas.

In Asia minore binas Alexandrias veteres agnouerunt, in Hellesponto & Caria sitas. Huius meminit Stephanus de vrbibus, at eandem nemo Episcopali solio insignitam fuisse scripsit. De illa loquitur Ptolem. *Geograph lib.5.c.2. tabul.1. Asiæ.* Eiusdem Episcopi subscripserunt anno D.347. Arianorum Sardica secedentium A.D.448. Synodo Constantinopolitanæ aduersus Eutychetem sub Flauiano congregatæ anno D. 451. Synodo Chalcedonensi; circa anno D. 460.

460. Synodicæ Episcoporum Hellesponti ad Leonem Aug. Notandum tamen eos nullibi *Alexandriæ*, sed semper *Troadis* Episcopos nominari.

In Asia maiori plures Alexandriæ fuerunt, Arachosiorum, Arianorum, Oxianorum, Caramanorum, Sogdianorum; quarum meminerunt Ptolem. *Geogr. lib. 6. cap. 4. tab. 5. Asiæ, c. 17. tabula 9. cap 12. tab. 7. cap 8. tab 6.* &c. Ammian. Marcell. *hist. lib. 23.* Duodecim Alexandrias ab Alexandro conditas memorat Chronicon Alexandrinum, 1. τὴν περὶ πεντάπολιν πρότερον τεθεῖσαν καλουμένην Μέμφεως ὄσαν ἐμπόριον. 2. τὴν πρὸς Αἴγυπτον. 3. τὴν πρὸς Ἄρπαν. 4. τὴν Κεβίωσαν. 5. τὴν [g] κ Σκυθίαν ἐν Αἰγαίοις. 6 [h] τὴν ἐπὶ πύργῳ. 7. τὴν περὶ Κυπρίδος ποταμόν. 8. τὴν ἐπὶ τρωάδος. 9. τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος. 10. τὴν ἐπὶ Μεσασγαρές. 11. τὴν ἐπὶ Πέρσας. 12. τὴν Κάσον. Legitur etiam in [i] 2. Cilicia Alexandria *mino* dicta, sub Anazarbo metropoli. Ptolem. *lib 5. c. 15. tab 4. Asiæ.* Huius Episcopi pluribus conciliis interfuerunt. Hesychius anno D. 325. Nicæno, anno D. 341 Antiocheno subscripsit. Dionysius ad finem Encyclicæ Arianorum Sardicæ scriptæ anno D. 347. subscriptus legitur. In Actis Concil. Chalced. act. 6. Cyrillus Episc. Anazarbi pro Iuliano Alexandrino definitioni fidei subscripsisse dicitur: Ibid. act. 14. Baranes Alexandriæ Episcopus Concilio Antiocheno in causa Athanasij Perrheni, circa annū D. 440. coacto, subscriptus reperitur. Subscripsit etiam Iustiniani tempore Concilio Mopsuesteno Vrbicius Alexandrinus: ad finem canonum Concilij primi Constantinopolitani anno D. 381. celebrati Philomusus Alexandriæ Episcopus *per Alypium presbyterum* subsignasse dicitur. Quo loco notandum Binium cæterosque Conciliorum collectores confudisse quæ ad diuersos titulos pertinebant; fingunt nempe, Philomusum Alexandrinum per Alypium *presbyterum Cappadociæ* subscripsisse: quo quid absurdius? Quid interest, an Cappadox sit, an Scytha qui vices alterius obit? Fac tamen interesse; quo iure Cappadox Cilici manum accommodet? Vt igitur distinguamus quæ confudit & librariorum & collectorum incuria, scribendum putamus, *Philomusus &c. subscripsit per Alypium presbyterum:* deinde inchoamus alium titulum hoc pacto, *Cappadociæ* prouinciæ Episcopi, *Helladius Cæsariensis*, Basilij scil. successor, Metropolita Cappadociæ primæ, & Ponticæ Diœceseos exarcha.

[g] leg. videtur κτ͂ Σκυθ.
[h] vid. leg. ἐπὶ πόρῳ.

Ibid. in subscript. Episcoporum Pisidiæ similis error irrepsit: nam *Theosebius Philomeliensis* dicitur subscripsisse *per Bassam presbyterum Lyciæ.* Vox autem *Lyciæ* cum ad sequentem titulum pertineat, scribendum videtur *Lyciæ* Episcopi; *Tatianus Myrensis* &c. Ibid. in catalogo Episcoporū Phrygiæ Pacatianæ, geminato errore, *Theodorus Eumeniensis per Profuturum presbyterum Cæsareæ* subscripsisse fingitur. Claudendus est igitur titulus in his verbis *per Profuturum presbyterum*, delenda vox *Cæsareæ*, inchoandus vero titulus nouissimus hoc modo *Cariæ prouinciæ Episcopi:* fuit enim sub Metropoli Aphrodisiade sedes Episco-

palis Carum *Cybyrræ*, cuius Epiſcopus damnationem Neſtorij proprio chirographo firmauit, anno D. 431. Epheſi.

Africa.

Africæ limitem veteres diuerſimode diſtinxerunt. Aliquando enim *Africa* ſumitur ἰδικῶς pro *proconſulari prouincia*; cuius olim caput Carthago, à Commodo[i] *Alexandria Cõmodiana* dicta. De hac Africa intelligenda ſunt verba Flori lib. 4 cap. 12. Iornandis *de regnorum ſucceſſione*, & Freculphi Lexouienſis *in Chron.* Aliquando totus à Nilo ad Oceanum protenſus terrarum tractus ſub Africæ nomine venit; hoc ſenſu Pentapolis Cyrenaïca, Libya propriè dicta, Marmarica, Africanis prouinciis adnumerandæ ſunt. Ptolomæus, & ſecundum Ptolomæum recentiores quamplurimi, Africæ exordiũ à ſinu Arabico ducunt; alij à[k] Philenorum aris, ex quorum ſententia olim in ſex prouincias diuiſa eſt, Proconſularem Numidiam, (quæ poſtea in duas diſſecta eſt) Byzacium, Tripolim; & Mauritanias duas, Cæſarienſem ſcil. & Sitifenſem. Hanc Africæ diſtinctionem ſequitur ius ciuile, Notitia Imperij. Sextus Rufus in Breuiario. Eandem Vetus Eccleſia perpetuò ſecuta. Diœceſeos Africanæ, id eſt ſex prouinciarum exarchum agnouit Carthaginis Epiſcopum, qui ſingularum prouinciarum antiſtites ad ſynodum plenariam conuocaret, totius Diœceſeos curam ſuſciperet, & primatibus vniuſcuiuſque prouinciæ (quibus non loci ſed ætatis meritum τὸ τιμῆς πρεσβεῖα contuliſſe conſtat) præeſſet: teſtes Cyprian. *epiſt.* 45. 71. *&* 73. Concil. ſub eodem in cauſa Anabaptiſmi celebratum, & collectio dicta *Concilium Africanum*.

i Lamprid. in comm.

k vide Melam. li. 1. c. 7.

Libya.

Libya aliquando pro tertia orbis parte, aliquando pro terrarum tractu à Paratonio promontorio ad Philenorum aras porrecto accipitur. Illam ſignificationem Dionyſius *de ritu orbis*, & alij: hanc vetus Eccleſia amplexa videtur.

Ægyptus.

Ægyptus eſt quicquid Nilus alluit. Herodot. *in Euterpe*[l] ex oraculo: eadem ἐπίκτητός γῆ, δῶρον ποταμοῦ καὶ ἔργον, ποταμία νῆτος vocatur, *ibid. cap.* 8. Ariſtot. *meteorol.* lib. 1. capit. 12. Strabo *lib.* 1. Iuſtin. *lib* 2. ex Ariſtotelis ſententia, oſtium Canopicum naturale eſt, cætera manufacta, (vide lib. cit.) Herodoto alueus Delta medium peruadens eſt directus Nili curſus.

l cap. 18.

Ægyptum ab Africa ſeu Lybia diſterminat Catabathmos: Salluſt. *de bello Iugurth.* Philo Iudæus *in Flacc.* Pompon. Mela, &c. ab Arabia ſinus, vel (ſecundum Agatharcidem referente Photio) ab oriente & occidente deſerta: ab Aquilone mare Parthenium, à Meridie Æthiopia.

Alexandriam antea No[m] dictam ad oſtij Canopici littus occidentale,[n] *in littore Aegyptio, in Africa parte*, id eſt, in parte Ægypti Africam ſpectante (Plinius enim Ægyptum totam non Africæ ſed Aſiæ appendicem facit) ſita eſt: hanc[o] Maria lacus è Nilo deductus à Libya ſeparat; eidem autem orbis parti, cui Ægyptus, tota (cuius olim caput fuit) accenſetur.

m Hieronym. in Nahum. cap. 3. Iſid. etym. li. 14.

n Mela lib. 1. c. 9. Plin. lib. 5. c. 10.

o Philo in Flacc.

Ægyptum

Ægyptum Africæ partem esse vult cum *ὁμοδόξοις* Ptolomæus: at alij & numero & ætate superiores diuersi abeunt. Quidam enim Ægyptum ab Asia & Africa tertium quid esse censent, inter quos chorum ducere videtur Plinius. Is enim licet lib.5.cap. 1. *Africam* à Græcis *Libyam* appellatam dicat, *quia mare ante eam Libycum incipiens Aegyptio finitur*, & cap.9. vniuersam Ægyptum secundum Artemidorum & Isidorum Asiæ coniungat: eam tamen ab Asia & Africa diuidit. *Proxima* (inquit) *Africa incolitur Aegyptus, introrsus ad Meridiem recedens, donec à tergo prætendantur Aethiopes: Inferiorem eius partem Nilus, dextra læuaque diuisus, amplexu suo determinat: Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco 170000. passuum interuallo. Quam ob causam inter Insulas quidam Aegyptum retulere.* Plinij verba repetit Hieronymus, seu quis alius, *de locis Hebraicis in Acta*: eiusque sententiam propugnare videtur Dionysius *de situ orbis*; medius enim incedit inter eos qui Asiam sinu Arabico terminant, & eos qui eam ad Nilum extendunt. In horum sententiam propendere videtur ab initio.

Ἀλλ᾽ ἤτοι Λιβύη μὲν ἀπ᾽ Εὐρώπης ἔχει οὖρον
Λοξὸν ἐπὶ γραμμῇσι, Γάδειρά τε καὶ στόμα Νείλου.
Ἔνθα βορειότατος πέλεται μυχὸς Αἰγυπτίου.
Καὶ τέμενος περίπυστον Ἀμυκλαίοιο Κανώβου.

Ibid.

Στῆμα δ᾽ ὑπερτέταται νοτιώτατον ἐς στόμα Νείλου.

& paulò pòst *Nilus:*

---καὶ Λιβύην ἀποτέμνεται Ἀσίδος αἴης:

& multis interiectis,

Νεῖλος δ᾽ ἑσπέριον πλαγέων πέλει. αὐτὰρ ἑῷον
Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς νότιον δ᾽ ἀγὸς οἶδμα τ᾽ Ἐρυθρῆς.

Illorum è contra iudicium firmare videtur, qui *ἠπείροισι διὰ χθόνα νοσφίζουσιν*; ait enim Isthmum *νοσφίζειν Λιβύην Ἀσιήτιδος αἴης*: & paulo infra, *οὖρον Ἀρραβίης* Asiam *τεκμαίρεσθαι ἄχρι θαλάσσης, Εὐρύπεδον*.

Alij orbem vniuersum in partes duas dissecant, & Africam, quatenus ab Ægypto distinguitur, vel *Asiæ latus* esse, vel ad Europam pertinere contendunt: priorem sententiam proponit Silius Italicus *lib.* 1. posteriorem propugnant Lucan. *lib.* 9. Theodoret. *hist. Eccles. lib.* 4. *cap.* 5. Vtriusque sententiæ meminit Orosius *histor. lib.* 1. *capit.* 2. Ad posteriorem vero proximè accedit nobilissima orbis in Orientem & Occidentem diuisio, cui fauere videtur *lib.* 1. *Machab. cap.* 15. [p] Hanc legum Augustarum auctoritas, Imperij notitia, Ecclesiæ vniuersæ perpetua praxis firmat, quæ Orientis Ægyptum, Occidentis Africam partem facit. Hinc ergo petenda causa, cur titulus Encyclicæ Sardicensium patrum, Optatus *l.* 2. *aduers. Parmen.* Augustin *lib. de pastorib. ad finem* Ægyptum orientalibus prouinciis annumerauerint: & Synodi sexta & septima, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum *thronos Orientis* nuncupauerint; & Athanas. *epist. ad Afros*, Africanas Ecclesias ab Ægyptiacis & Libycis

p Iustinus lib.12. vbi de Epirotarum rege scribit. Vide & Hirtium de bello Alexandrino.

ſeiunxerit. Quo loco duo notanda veniunt; 1. Inepte Nannium vbicunque Athanaſius Lybes nominat, Africanos interpretatum fuiſſe: agit enim de Libybus throno Alexandrino ſubiectis, cui nunquam ceruicem ſubmiſerunt Africani 2. [q] Perperam Baronium coniicere ipſummet Athanaſ. ad Pentapolitanos ſcribere, cum luce meridiana clarius ſit cum de totius Ægyptiacæ Diœceſeos (cuius pars fuit Cyrenaïca Pentapolis) decreto Africanos fratres certos facere.

q A.D. 369. 5. 34.

Alij denique Ægyptum ad Aſiam pertinere ſtatuerunt, inter quos primum nominandus venit Herodotus: is enim *in Euterpe, cap.* 16. refellit Ionum ſententiam, qui Ægyptum vno Delta concludi, cætera partim ad Arabiam, partim ab Libyam ſpectare volebant; his argumentis. 1. Si Delta non eſt Aſiæ nec Africæ, non tres ſed quatuor orbis partes ſtatuendæ ſunt. 2. Nilus non erit limes Aſiæ & Libyæ.

Idem in [r] Melpomene, Africam ab Ægypto ſeiungit; hanc enim in Aſiæ partes occidentales cum Palæſtina, Syria, &c. numerat.

r cap 39.

2. Herodoti ſententiam tuentur non modo Artemidorus & Iſidorus à Plinio nominati, ſed etiam Diodor. Sicul. lib. 18. Dexippus & Arrianus apud Photium *Bibl. Cod.* 82. *&* 91. Iuſtin. *lib.* 13. Curtius *lib.* 10. Freculph. [ſ] Lexou. Ado, Herman. *in Chron.* qui Alexandro mortuo in Aſiæ diuiſione Ptolemæo Lagi filio Ægyptum ſortitò contigiſſe volunt.

ſ lib. 4. c. 25.

3. Idem de Philone & Ioſepho Iudæis ſentiendum videtur: licet enim Ægyptum ab Aſia Syriaque aliquando diſtinguant, hic *antiquit.* lib. 10. cap. 10. lib. 12. cap. 11. lib. 13. cap. 8. ille *in Flaccum* p. 795. edit. græcolat. Geneuenſis: vbi tamen Ioſephus de priuilegiis reip. Iudaicæ collatis, eiuſdemque plagis agit, Ægypti reges inter Aſianos & Europœos nominat *lib.* 11. *cap.* 5. *lib.* 12. *cap.* 3. *lib.* 13. *cap.* 9. *libr.* 14. *cap.* 20. *Antiq. & aduerſ. Appionem lib.* 2. *pag.* 1076. *edit. græcolat. Geneuenſ.* Videtur autem Philo ſolam Europam & Aſiam agnoſcere *de legatione ad Caium p.* 769. 770. 773.

4. Hoc ipſum ſtatuit Auguſtin. *de vnit. Eccl. cap.* 14. vbi Ægyptum extra Africæ fines collocat; & *de Ciuit. Dei, lib.* 16. *cap.* 17. vbi probat Aſſyrios Ægypto dominatos fuiſſe, quia totam Aſiam tenebant, Seuer. Sulpit. *in Gallo.* Paulin. *in epiſt. Sueton. de regib.* Hegeſipp. *lib.* 4. *cap.* 27. Oroſius *hiſt. lib.* 1. *cap.* 2. Iſidor. *etymol. lib.* 13. *cap.* 3. Damaſcen. *lib.* 2. *cap.* 25. Beda *de nat. rer.* auctor libri *de mundi Conſtitut.* apud Bedam. Claudian. *de bello Gildonico, & Panegyr. de 6. Conſulatu Honorij,* Honor. Auguſtod. *de imag. mundi lib.* 1. *cap.* 18. Lorin. *in Act.* 2. Strabo *libr. primo p.* 82. *libr.* 2. *pag.* 130. *lib.* 17. *p.* 785. 790. 801. 825 Pompon. Mela *libr.* 1. *capit.* 2. 4. 7. 9. Solin. *cap.* 35. Grauius in epiſt. Hieronymi. Quibus accenſendi videntur quicunque Aſiæ limitem Nilum crediderunt, Polyb. *lib.* 3. *p.* 191. Meſſala Coruinus *lib. de progenie*

genie Augusti Volaterran. *geograph. lib.* 12. I. Leo Afric. *geogr. lib.*1. L. Coquæus *in lib.*16. *de Ciuit. cap.*17.

Notandum vero veteres omnes, & sacros & prophanos, si quando propriè locuti sunt, Ægyptum perpetuo extra Africę fines collocasse. 2. non ab Africa duntaxat, sed & à Libya distinxisse. 3. Africæ nomine vel solam Proconsularem prouinciam, vel sex prouincias supra nominatas, nunquam Ægyptum intellexisse. Iren. *lib.*1. *ca.*3. Libes ab Ægyptiis; Saluian. *lib.*8 *de gubern. Dei.* Ægyptios ab Afris seiunxere, Plutarch. *in vita Cæsaris.* Appian. *de bello ciuili lib.*2. Florus *lib.*4. *ca* 2. (imo Cæsar ipse) dum triumphos Ægyptium à Libyco distinxere; Iustin. *lib.*12 Freculphus Lexou. Ado, Herman. *in Chron.* dum referunt vniuersas ciuitates ad Alexandrum iam Ægypti potentem legationem instituisse; Lucan. *lib.*8. Velleius Patercul. *lib.*2. Florus *lib.*4. *c.*2. *&c.* dum Pompeium à Iulio Cæsare profligatū animi pependisse scribunt, an ad Parthos, an ad Ægyptios, aut ad Afros fugeret; Iustinianus *lib.*1. *c. de offic. præf. prætorio, &c const.*1. *&* 2. *de confirm. digesti* dum totam Africam, imò *tertiam orbis partem*, armis Bellisarij (qui Vandalicum Imperium sex prouinciarum finibus conclusum euertit) Romano Imperio partam gloriatur.

His præmissis facilis est ad Iesuitæ commenta responsio.

Turrian. *Verba Victoris Alexandrinis Asiæ conueniebant, non Cæsariensibus.* pro epist. lib. 3. cap. 10.

℞. Pseudo-Victoris verba nec Asiaticis, nec Cæsariensibus, nec Afris, nec Ægyptiis conuenire, mox constabit.

Turrian. *Alexandrinis Africa conuenire non possunt.*

℞. Bene habet, quod Iesuita aliquid obstare fatetur quominus alius à Theophilo B. Hieronymi coætaneo Alexandrinæ Ecclesiæ clauum tenuisse dicatur Theophilus. At Alexandriam Ægyptiacam Africanam dici non patitur eorum sententia qui vel Ægyptum Asiæ appendicem esse voluerunt, vel Africam Europæ partem aut Asiæ latus magnum esse statuerunt; vel denique orbem in Occidentem & Orientem diuidendum esse censuerunt: Quorum vetus Ecclesia iudicium secuta cum sit, frustra Turrianus putauit Alexandriam extra Africanæ Diœceseos fines, imò in alio orbe sitam, sub alio tam politico quam Ecclesiastico regimine constitutam ad Africam pertinuisse: nihil certe commune habuit Alexandrinus præsul cum Ecclesijs Africanis, quarum caput Carthag. Episcopus fuit.

Turrian. *De Alexandria Asiæ loquitur Victor, siue illa quæ Alexandria Aria dicitur, quæ est in lib* 6. *Ptolomæi cap.*17. *tab.* 9. *Asiæ; siue illa quæ Alexandria* Oxiana *dicitur, quæ est in lib.*6. *c.* 12. *tab.* 7. *&c.*

℞. Negauimus Victorem hæc scripsisse; vt tamen demus, contendimus nihilominus eum de Alexandria Arianorum, aut Oxianorum loqui non potuisse: 1. quia vtraque fuit extra fines Rom.

imperij. 2. neutram metropolim fuisse constat ex Ptolomæo & Ammiano, Oxianorum Drepsam, Arianorum metropolim Nisibin dictam fuisse referentibus. 3. neutram Episcopum habuisse tuto affirmabimus, nisi forte Turriani conuubernales nouas è mantissa episcopatuum notitias eruant, nosque earum auctoritate obrutos ad palinodiam adigant.

Quid si ad Alexandriam Cariæ Pseudo-Victoris verba torqueamus? at ea nec metropolis fuit, nec Episcopali sede ornata. Tota ergo de Alexandria Ciliciæ restare potest quæstio; quam & Episcopali throno gauisam, & quartodecimanorum errorem aliquando fouisse ex Athanasio & veteris Ecclesiæ monumentis didicimus. At ea ad Asiaticam Diœcesim non pertinuit, sed ad Orientalem, in quam contortum fuisse Victoris fulmen nemo veterum scripsit. 2. Non fuit Metropolis, sed oppidum: sic enim vocatur in Actis Concilij Mopsuesteni sub Iustiniano circa annum D. 553. congregati. Non est autem probabile Victorem ad ignobilem Episcopum, præterito Anazarbensi cæterisque siue Orientalibus siue Asiaticis metropolitis, decreta sua transmittere dignatum fuisse. 3. Non constat (vt supra monuimus) Cilicas ab initio in festi negotio claudicasse. 4. Incertum est Alexandriæ Cilicum vllum vnquam Episcopum nomine Theophilum sedisse. 5. Credibile non est medicinam, quam Theophilo illi à Victore propinatam fingit Turrianus, Asiaticis, quibuscum commune nihil habuit Cilix nullius propemodum auctoritatis, salutarem futuram fuisse.

Explanatur locus ex Epist. Polycratis Ephesiorum Episcopi petitus.

Ibid. Turrian. *Reijciunt Magdeburgenses epistolam Victoris, quia scribit*, non licere præter sententiam Romani Episcopi decidi causas episcoporum.

℞. Merito reiiciunt hoc nomine; nos vero alia quamplurima supra notauimus, quæ reiiciendam euincunt.

Turrian. *Si hoc non in mentem Polycratis venisset* non decere vt membra à capite discrepent, *nec Papam pro capite agnouisset, quorsum attinebat* ad eum *scribere, & tam multis verbis traditionem Asianorum commemorare?*

Euseb. hist. lib. 5. cap. 22. Hieron. in Catal. ℞. Ad omnes Episcopos datam epistolam res ipsa clamat: Eusebius vero, Hieronymusque testantur non tam *ad Victorem* (vt credidit Ruffinus) quam *aduersus eum* scriptam: sic enim πρὸς Βίκτωρα scripsit Polycrates, sicut πρὸς Αἰσχίνην orationem habuit Demosthenes; πρὸς Ἀρειανοὺς libros 5. edidit Athanasius: non ideo Asianorum traditionem commemorauit Polycrates ne vrbici Papæ auctoritati succumbere cogeretur, sed vt facilius Asiaticarum parœciarum morem à Victore damnatum Ecclesiæ vniuersæ probaret. Videtur plane Iesuita πρὸς κέντρα λακτίζειν.

Turrian.

Turrian. Omnium (*inquit Polycrates*) vestrum minimus, &c. *an hoc est eius qui pontificem non agnosceret caput?*

℞. Hoc est *eius qui pontificem Rom. non agnosceret caput*, sed aduersarium pateretur, collegarum vero omnium & Ecclesiæ vniuersæ iudicium exerceret: an Victor fuit *omnes*? pudeat Iesuitas futilitatis Turrianicæ.

Turrian. *Addit Polycrates*, non perturbabor ex iis, &c. *Si nullus Episcopus eos excommunicare potest qui non sunt ditionis suæ, quid opus erat dicere*, quia & maiores mei dixerunt obedire, &c. *Act.* 5.29.

℞. Quilibet Episcopus iis qui suæ ditionis non fuerunt denuntiare potuit se nolle cum eis fraternitatem colere. Hoc fecit Victor, quem tamen πληκτικώτερως Irenæus obiurgauit, quia id ἀθρόως erat aggressus: potuerunt vero omnes συγκεκροτημένοι quoslibet cuiuslibet Diœceseos Episcopos gradu mouere, & anathema pronuntiare. Porro quam necesse sit vt auctoritate legitima semper pollere credantur, quibus verba Petri Actor. 5. applicantur, exemplo sit Augustin. aduersus Cresconium lib. 1. cap. 8. *Ezechieli* inquit, *ista* (*nimir. in opprobrium incidisse*) *non diceres, qui cum verbo Dei mittitur inferre certam in hominibus non obedituris, contra censuris contradicturis. Nam si diceres, responderet tibi fortasse quod eisdem Iudæis Apostoli responderunt.* Cui obedire oportet? Deo magis quam hominibus? *Hoc tibi etiam ipse responderem*, Augustinum in syllabarum aucupe Laico ob schisma Donati execrando, ius non modo Episcopis Christianis sed etiam prophetis Deo plenis imperandi agnouisse: an dicent Turriani Sodales? fac igitur Polycratem ad vnum Victorem scribere, an ideo superiorem credidit? at omnes omnium Ecclesiarum Episcopos allocutum eum iam supra monuimus, quos & iudices optauit, & iniuriæ à Victore, fimbrias insolentius dilatante, illatæ vindices expectauit. Vtrumque ergo verum est, & Victoris minas spreuisse, & fratrum sententiam reuerenter exquisiuisse Polycratem; nec aliud ex eius verbis exsculpere quisquam potest.

Turrian. *Apostoli quidem dixerunt*, Deo potius obediendum; *non quod negarent obediendum esse principi sacerdotum, sed quia negarent tunc obediendum esse cum contrarium præciperet Deus, vt Polycrati videbatur, quanquam falsò.*

℞. Atqui nullum Apostolis imperandi ius principi Sacerdotum, Act. 23. *deleto* per Christum, *crucique suffixo* ceremoniarum *chirographo*, competere potuisse agnoscunt doctissimi quique interpretes. Augustin. lib. 1. de Serm. D. in monte cap 19. & epist. 5. Cyprian. epist. 55. & 69. Beda, Gagneius, Salmon, Sa, Lorinus, &c. in Act. 23. 5. Duplici igitur de causa non obediendum censuerunt Apostoli, 1 Quia principes sacerdotum potestate legitima caruerunt. 2 Quia diuino mandato contraria imperari sibi crediderunt. Easdem sibi Victoris minis non cedendi causas habere visus est Polycrates, cuius hic patrocinium non suscipio.

Turrian. *Irenæus reprehendit Victorem, non quod careret poteſtate excommunicandi alios, ſed quod ſine ratione excommunicaſſet.*

℞. Iam diximus Epiſcopis quibuſcumque communem fuiſſe quoſcumque ſcelerum vel hæreſeon magiſtros excommunicandi, hoc eſt communione ſua indignos iudicandi. Hac ergo ſingulis præſulibus permiſſa poteſtate Victorem caruiſſe credere non potuit Irenæus, licet crediderit poteſtatis iſtius abuſum in ipſo minime ferendum fuiſſe. Non ergo Romanum pontificem Chriſtianorum omnium vniuerſale caput agnouit, ſed Eccleſiaſticæ pacis turbonem cenſura Chriſtiana coercendum putauit.

Expenditur locus Irenæi lib. 3. cap. 3.

Turrian. Ad hanc Eccleſiam (*Romanam ſcil.*) propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui vndique ſunt fideles: in qua ſemper ab his qui ſunt vndique conſeruata eſt ea quæ ab Apoſtolis eſt traditio, &c. *Annon ſatis aperte ſignificauit hoc loco Irenæus, eſſ. Eccleſiam Romanam caput omnium Eccleſiarum?*

℞. Nihil tale ſignificauit; ſignificauit vero, idque apertiſſime, Eccleſiam Romæ collectam in quodam celebritatis faſtigio fuiſſe collocatam, διὰ τὸ βασιλεύειν ταύτην τὴν πόλιν, vt ante annos 1175. monuerunt Chalcedonenſes patres can. 28. Eodem planè ſenſu de metropolit. Epiſcopo quicumque ſcripſerunt Antiocheni patres anno D. 341. τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας. De Roma vero, *Imperij arce.* & metropoleon metropoli, quam vere dixerit Irenæus *ad eam* confluere *omnem Eccleſiam*, ex ipſo Leone diſcere poſſumus, **cuius* (inquit) *nationis homines in hac tunc* (cum Petrus prædicaret) *vrbe non eſſent, aut quæ vſquam gentes ignorarent quod Roma didiciſſet?* Omnium ergo tunc nationum homines, omnium Eccleſiarum filios Roma ſinu ſuo fouit; vt de ea verius, quam de Nola Paulinus, dicere potuerint veteres, *innumeras vrbes vna miramur in vrbe.*

* Serm. 1. de nat. Petri & Pauli.

Turrian. *Si* neceſſe eſt omnes fideles ad hanc Eccleſiam conuenire, *propter traditionem*, quam ab Apoſtolis eadem Eccleſia *vt principalis* accepit, *& propter fidem* eius annuntiatam hominibus: *Ergo omnes ex ea Eccleſia pendent tanquam membra ex capite. Atqui prius verum eſt*, &c.

℞. Atqui prius falſum eſt, & ab Irenæi mente alienum. E. & poſterius. Mens ſanctiſſimi martyris non eſt, Eccleſiam Romanam *principalem* dici debere, eam traditionem Apoſtolicam *vt principalem* accepiſſe, ad eam *ob traditionem & fidem* conuenire neceſſe eſſe. Hæc omnia ſomniauit Ieſuita: *ad Eccleſiam Romanam conuenire*, non eſt *idem cum Romana Eccleſia ſentire*, ſed *Romam* (in qua tum fuit Eccleſia ab Apoſtolis inſtituta, ob fidei puritatem celebris) *venire. Romæ colligi, omnem*, id eſt totam *Eccleſiam* Catholicam, ſeu omnia Eccleſiæ Catholicæ mem-

cæ membra, omnesque adeo fideles singularum Romani orbis Ecclesiarum alumnos, quos vrbis principalitas, & negotiorum (ob vrbis principalitatem) turba sedem mutare cogebat, quandoquidem Roma tunc erat totius οἰκουμένης ἐπίτομον. Ecclesia Romæ collecta, totius οἰκουμένης fideles sinu materno fouebat, eratque Ecclesiarum omnium quædam (vt ita dicam) ἐπιτομή, in quam confluebant Christiani quotquot ex singulis orbis prouinciis ob negotiorum politicorũ necessitatem ad comitatum concurrebant. *Conuenire* ergo apud Irenæum est *congregari*, Concil. Sardic. Aurelian. 1. & 5. ab initio; *cogi*, Concil Tolet. 8. ab initio: *colligi*, Concil. Tolet. 9. & 11. & Bracar. 3. ab initio; *adunari*, Concil. Arelat. 1. & Tolet. 10. ab initio: *coadunari*, Cõcil. Hispal. 2. ab initio: *aggregari*, Concil. Toler. 12. & 13. συνελθεῖν, Ioan. 18. 20. Act. 10. 23. & 19. 32. & 28. 17. epist. Episc. Ægyptiorum ad Concil. Tyri congregatum Athan. apol. 2. Concil. Chalced. act. 1. συνάγεσθαι, Matth. 26. 3. Luc 22. 66 Ioan. 20. 1. Act. 4. 5. 26. 27. 31. & 15. 6. & 20. 7. 8. Concil. Hierosol. in Encæniis, & aliud post Athanasii reditum collectum, Athan. apol. 2. Synodi Sardic. & Alexandrina, ibid. epist. Synodi Alexandrinæ sub Cyrillo ad Monachos Constantinop. συγκροτεῖσθαι, Synodica patrum Nicænorum ad Alexandrinos, Synod Antioch. in encęniis, Ephesina Act 1. Mandatum Orientalium aduersus Ephesinam synodum: συντρέχειν Marc. 6. 33. Act. 3. 11. Concil. Antioch. can. 9. συναθροίζεσθαι, Luc. 14. 33. act. 12. 12. & 19. 25. *Conuenisse* dicuntur Episcopi Gallicani *ad vrbem Arelatem* Concil. Arelat. 3 *Agatham* Concil. Agath. *Aruernam* Concil. Aruern. *Regium* Concil. Regiens. *Taurinum* Concil. Taurin. Hispani *ad vrbem Toletum*, Concil. Tolet. 1. 2. 3. 4. 5 6 *Eliberim* Concil. Eliber. *Bracaram* Concil. Bracar 1. 2. 3. *Tarraconem* Concil. Tarracon. Afri. *ad vrbem Carthaginem* Conc. 1. Carth. *Mileuum* Concil. Mileuit. ab initio.

Turrian. *Dictum esse ab Irenæo ἡγεμονίαν, si quid Græce calletis non dubitabitis, τὴν δυνατωτέραν ἡγεμονίαν vertit interpretes* potentiorem principalitatem.

Rx. Cum *ἡγεμόνας Iudææ Præsides* Matth. 2. 6. & 27. 2. 11. 14. 15. 21. 23. 27. & 28. 4. Luc. 20. 20. act. 23. 24. 26. 23. 34. & 24. 1. 30. *magistratus omnes*, Matt. 10. 18. Marc. 13. 9. Luc 21. 12. 1. Pet. 2. 14. *Senatores* Plutarch. in Romulo; *Alexandri Duces* Diodor. Sicul. lib. 18. *Prouinciarum rectores sub imperio Romano* Strabo lib. 17. ad finem. Nicephor Gregor. hist. lib. 7. p 166. *Lesbi principem* Chalcocondyl. lib. 10. p. 346. vocet, & *ἡγεμονία potestas summa Tyberij Imp.* Luc. 3. 1. *Perdiccæ* Diodor. Sicul. lib. 18. *Pagondæ Æladi filij* Thucydid. lib. 4 quinetiam *tribunorum militarium potestas* apud Plutarch. in Camillo dicatur; de verbis Irenæi, quorum nunc vna eaque rudis superest versio, non est quod contendamus; forte scripsit διὰ τὴν ἱερωτέραν ἀρχὴν, forte διὰ τὴν δυνατωτέραν ἡγεμονίαν, forte aliis verbis vsus est : at quacumque phrasi ipsum vsum dicamus, hoc vnum fixum manet, eum ad potestatem non Ecclesiasticam sed Politicam respexisse, vt *per potentiorem principalitatem propter quam necesse e-*

Turrian. ipse fatetur prouinciarum præfectos ἡγεμόνας dictos, *pro epist. lib. 5 c. vlt.*

rat fideles ad Eccleſiam Romanam conuenire intelligamus, dignitatem non Eccleſiæ, ſed vrbis in qua Eccleſia deliteſcebat.

Turrian. *Ergo iſta potentior principalitas, quam dicit Eccleſiæ Romanæ, erat cauſa cur in ea ſemper conſeruata eſſet ea quæ ab Apoſtolis originem trahebat traditio.*

℞. *Potentior principalitas* non fuit (vt diximus) Eccleſiæ, ſed vrbis; nec in cauſa fuit, *cur in Eccleſia ſemper conſeruata eſſet Apoſtolica traditio,* ſed fidelibus per vniuerſi imperij prouincias ſparſis Romam petendi, dumque Romæ degerent ſe Eccleſiæ Romæ collectæ aggregandi neceſſitatem impoſuit. Hoc vnum voluit Irenæus, cuius verba ſic conſtruenda putamus, *ad hanc Eccleſiam in qua ab his qui ſunt vndiq; conſeruata eſt ea quæ ab Apoſtolis eſt traditio, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt eos qui ſunt vndique fideles, propter potentiorem principalitatem.* Romæ ergo habitauerunt fideles è toto propemodum orbe congregati: hi dum Romæ habitarent Eccleſiæ Romanæ aggregati ſunt, in Romana Eccleſia traditionem Apoſtolicam repererunt, eiuſdem tenaces extiterunt; quidni igitur dicamus in fidelibus illis Romanæ Eccleſiæ aggregatis, reliquas omnes Eccleſias, quæ vndique fuerunt, quarumque membra fuerunt qui *ad Eccleſiam Romanam* propter imperij ſedem *conuenerunt*, traditionem Apoſtolicam conſeruaſſe?

Turrian. *Aduerſus Romanam Eccleſiam numquam hæreſis præualuit.*

℞. Hinc non ſequitur *potentiorem principalitatem* Eccleſiæ Romanę fuiſſe, aut *propter principalitatem* illam *aduerſus Romanam Eccleſiam hæreſes numquam præualuiſſe:* non tamen negauerimus priſcam Romanam Eccleſiam ſanæ doctrinæ obſeruantiſſimam fuiſſe. At tempora mutauerunt; in locum enim ſanctiſſimæ illius Eccleſiæ, cuius *fides in vniuerſo mundo annunciata eſt*, ſucceſſit hæreſeon ſentina, blaſphemiarum gurges, *Babylon magna*, purpurata meretrix, *fornicationum mater.* Apoc. 17. 5. & 18. 2.

Turrian. *Magdeburgenſes hæreticorum morem ſequuntur; ſunt* αὐτοκατάκριτοι Tit. 3. *ipſis objici poſſunt, quæcumque in ſui temporis hæreticis Irenæus notauit* loco citato, αὐθάδεια, κακοδοξία, πήρωσις, κακόνοια.

℞. De ſe loqui debuit Turrianus vt verum diceret.

VICTORIS PAPÆ

Epiſtola II.

a An alius Archiepiſcopatus vrbis, ab Eccleſiæ Archiepiſcopatus?

Victor Eccleſiæ Romanæ [a] & vrbis *Archiepiſcopus, vniuerſis Epiſcopis, per Africam conſtitutis, in Domino Salutem.*

SEMPER

EMPER [b] enim *in æterno consilio Dei mansit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio, sed ordo rerum per Dominum nostrum Iesum Christum temporaliter* [c] *gerendarum* dispositione *verbi* diuini *sumpsit exordium.*

Quapropter [d] oportet vos, fratres, vnanimes esse, & *adminiculum* vicissim *ferre*; in recta *ergo* [e] fide, & in Sacramentis diuinis non discrepare, sed concordes esse; quia licet [f] *pauci sitis* malorum *comparatione*, [g] si tamen concordes fueritis, facile (auxiliante Domino) vestros insidiatores superabitis. Si vero discordes (quod absit) fueritis, non superabitis sed superabimini.

Perlatum [h] est *enim* ad sedem Apostolicam, aliquos vestrum *nocere fratres* velle, & vt cadant *decertare*. Similiter in Sacramentis discrepare, & ob id [i] *contentiones & æmulationes inter vos* fieri; à quibus dissensionibus vos auertere, & in his omnibus concordare, & opem ferre vicissim mandamus. Nam si hoc agere cito neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis, ab Apostolicæ sedis & totius Ecclesię communione vos pelli non dubitetis.

Nec attenditis, charissimi, qualiter Dominus per Esaiam Prophetam talibus comminatus est, dicens, Dominus enim locutus est verbum hoc, [l] *luxit & defluxit terra, & infirmata est; defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terræ. Et terra* interfecta [m] *est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores eius: ideoque insanient cultores eius, & relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde. Cessauit gaudium tympanorum, quieuit sonitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ. Cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam. Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est omnis domus, nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis lætitia, translatum est gaudium terræ: relicta est in vrbe solitudo, & calamitas opprimet portas; quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum, quomodo si paucæ oliuæ quæ remanserunt excutiantur ex olea, & racemi cum fuerit finita vindemia; hi leuabunt vocem*

b verba Leonis epist. 4. c. 2. *semper quidem* &c.
c gerẽdarum in incarnatione verbi sumpsit &c.
d non cohærent præced.
e redundat.
f vide Aug. in Crescon. lib. 3. cap. 66.
g Hoc argumento vtitur Pseudo-Alexander epist. 1. Pseudo-Marcellin. epist. 2. & Pseudo-Felix II. epist. 1.
h fumos vendit impostor.
i 1. Cor. 11.
k quasi vero is à totius Ecclesiæ cõmunione excidat, cui semel Romanæ Ecclesiæ cõmunio est denegata.
l Esai. 24. 4. &c. ver. vulg.
m infecta.

ſuam, atque laudabunt cum glorificatus fuerit Dominus, hi venient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum, in inſulis maris nomen Domini Dei Iſrael.

Et Dominus in oratione, [n] *quam* diſcipulos ſuos docuit orare, ait, *Pater noſter qui es in cælis, ſanctificetur nomen tuum.* In [o] bonis & iuſtis hominibus ſanctificatur nomen Domini, & in malis blaſphematur.

Et ipſa per ſe Veritas ait, [p] *Si offers munus tuum ad altare, &* [q] *recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & poſteà offeres munus tuum.*

Nulli verò [r] *liceat doctrinam Euangelicam deſerere, & Sacerdotali honore gaudere.* Data Kal. Septemb. [ſ] Laterano & Ruffino viris Clariſſ. Coſſ.

n not. phraſ. Matth. 6.

o in nobis ſanctificari Dei nomen ſentit Hieron epiſt. 135. in Matth. c. 6. & Dial. 3. aduerſ. Pelag. c. 5.

p ſeqq. non cohær. Matth. 5.

q & ibi recordatus.

r verba Leonis epiſt. 44. *Nec cuiquam liceat.*

ſ A.D. 199. Victoris VI.

CENSVRA.

IMPOSTOR vulgatæ Bibliorum verſionis, & Leonis magni ſententias cœno ſuo inficit, ſimulque Pſeudo-Iſidori fumos venales exponit.

Sequentes cum præcedentibus epiſtolas conferat Lector.

VICTOR [a] *EPISC.*

Deſiderio [b] *Viennenſi Epiſcopo, Salutem.*

SICVT ſancta fraternitas tua à presbyteris, qui Apoſtolos in carne viderunt, erudita eſt, qui & Eccleſiam vſque ad tua tempora rexerunt, non decimaquarta Luna cum Iudæis, ſed decima quinta vſque ad vigeſimamprimam, Paſcha Catholica Eccleſia celebrauit. Non enim iam vmbram, ſed veritatem quæ vmbra legis celabatur, quærit. Hanc doctrinam Romæ Petrus & Paulus inſtitue-

a ex Floriacenſ. Bibliot. monumentis edidit Ioan à Boſco Celeſtinus Lugd. p. 24. inſeruit Annal. Baro. ad A.D. 198. §. 17.

b nec ad Deſiderium data videtur epiſtola, nec Deſiderius eius nominis primus Viennẽſis Epiſcopus eam accepiſſe, cum Baronio dicendus eſt. Siquidem Ado teſtatur Dionyſium Viennenſem Epiſcopum ſub Commodo (antequam diem vltimum Victoris prædeceſſor Eleutherius obijſſet) ſediſſe. Deſiderij autem qui Vienn. Eccleſiam hoc tempore rexerit, nulla in tabul. Eccl. & Martyrol. & Adone memoria. Deſiderius Viennenſis contemporaneus Gregorij magni Brunechildis iuſſu lapidibus obrutus eſt A.D. 612. teſte Baronio. vide Adon. ad A. 583. Martyrol. ad. 23. Maij. Sigbert. &c.

runt,

runt, vt [c] *in azymis sinceritatis & veritatis* Pascha agere- tur. Qui enim cum Iudæis Pascha agere volunt, quid nisi vmbram diligunt, vt agni carnes non in veritate, sed in vmbra figurante manducent? Nec audiunt Ioannem Baptistam clamantem: [d] *Ecce agnus Dei, ecce qui aufert peccata mundi.* c 1.Cor.5. d Ioan.1.

Scis, frater beatissime, opus totius pietatis sexta feria & decimaquinta luna perfectum, quando in cruce clamauit is per quem factus est mundus, [e] *Consummatum est*; & vincente luce, vmbræ mortis superatæ aufugerunt: & in spem nostræ salutis Centurio confessus est, *Filius* [f] *Dei erat iste.* Nusquam Petrus cum Iudæis, postquam illis dixit, [g] *Pœnitentiam agite,* quia [h] *sanguinem iusti fudistis,* nos Pascha celebrare docuit. Nusquam Paulus, qui *vt* [i] *Deum lucrifaceret* obseruationes illas legis *arbitratus est vt stercora.* e Ioan.19. f Matth.27. g Act.2.& 3. h Math. 27. 24. i Phil.3.

Collega Beatissime, Christi Ecclesiam non in vmbra, sed in veritate *supra* solidam *Petram* fundatam doceamus, vt audiamus cum Apostolo Petro, [k] *Beatus es, Simon filius* Ioannis; *quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est.* Per tuam ergo fraternitatem presbyteris [l] Galliarum literæ mittantur, vt obseruent Pascha, non cum Iudæis negatoribus Christi, sed cum sequacibus Apostolorum prædicantibus veritatem Christi. Salutat te collegium fratrum. Saluta fratres qui tecum versantur in Domino. Eubolus, qui epistolam fert Viennam, de collegio nostro, tecum viuere & mori paratus est; quem suscipe in Domino Iesu Christo. Vale. k Matth.16. l alias presbyteri Galliarum incitentur.

---

[a] *VICTOR EPISCOPVS.*

a Ex Cod. Floriac.p.26.

Fratri Paracodæ Episcopo, Salutem.

COLLEGA noster Dionysius dormiens, te nobis *socium* in Ecclesia Christi reliquit. Vides, frater, Orientalem Ecclesiam propter celebrationem Paschæ ab Occidentali disiun-

ctam eſſe. Placuit ergo nobis Apoſtolorum ſectatoribus, veſtræ vnanimitati ſcribere, vt (cum ſecundum quod ſcriptum eſt, [b] *Vetera tranſierunt, ecce noua facta ſunt omnia*; non tenebras ſequamur, ſed lucem) *vt* [c] aduertamus Prophetam, *Populus* [d] *qui ſedebat in tenebris, vidit lucem magnam.* Propterea, frater collega in Domino, doce per Eccleſias commiſſas à decimaquinta luna Paſcha agendum, vt dicat nobis Apoſtolus; [e] *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*; & [f] *fuiſtis tenebræ, nunc autem Lux in Domino.* Vnanimitas fraterna te in Domino ſalutat, fratres qui apud te Viennæ verſantur de nobis ſalutans. Vale.

b 2. Cor. 5.
c Eſai. 9.
d videtur redundare *vt*.
e 1. Cor. 5.
f Eph. 5.

ZEPHYRINI* PAPÆ

Epiſt. I.

* Zephyrinũ ſcribunt Optat. lib. 1. & 2. & Auguſt. epiſt. 165. Zephyrinũ Hieronymus &c.

Romanæ vrbis Archiepiſcopus *Zephyrinus, omnibus per Siciliam conſtitutis Epiſcopis in Domino ſalutem.*

D*IVINAE* [a] *circa nos gratiæ memores eſſe debemus,* [b] quæ *nos per dignationis ſuæ miſericordiam, ob hoc ad faſtigium ſacerdotale prouexit, vt mandatis ipſius inhærentes, & in quadam ſacerdotum eius* ſpeculatione [c] *conſtituti, prohibeamus illicita, & ſequenda doceamus.*

Sicut [d] *ſtellas cæli non extinguit nox: ſic mentes fidelium, firmamento* [e] inhærentes *ſanctæ Scripturæ, non obſcurat mundana iniquitas.*

Idcirco meditari vos oportet & Scripturas, & præcepta diuina quæ in Scripturis continentur, diligenter attendere; ne tranſgreſſores legis Dei, ſed impletores appareatis.

Patriarchæ vero vel *Primates*, accuſatum diſcutientes Epiſcopum, [f] *non ante ſententiam* proferant finitiuam,

a verba Hilari Papæ epiſtol. 3.
b qui.
c ſpecula.
d Proſperi Sent. 110. ex Auguſt. in pſ. 93. ad finem.
e adhærentes.
f hæc præcedentibus non cohærent: ſunt autem Aniani in conſtit. 1. tit. 40. lib. 9. Cod. Th. *Iudex criminoſũ diſcutiens non ante ſententiam proferat capitalẽ, quã aut reum confiteatur, aut conuictus vel per innocentes teſtes, vel per conſcios criminis ſui, aut homicidium, aut adulterium, aut maleficium commiſiſſe manifeſtius conuincatur.*

quam

quam Apoſtolica fulti auctoritate, *aut reum* ſeipſum *confiteatur*, *aut per innocentes* & regulariter examinatos *conuincatur teſtes*.

Qui [g] minori non ſint numero quam illi diſcipuli fuerunt quos Dominus ad adiumentum Apoſtolorum eligi præcepit, id eſt ſeptuaginta duo.

Detractores [h] quoque, qui diuina auctoritate eradicandi ſunt, & *auctores* inimicorum, ab Epiſcopali ſubmouemus accuſatione vel teſtimonio: nec [i] ſummorum quiſpiam minorum accuſationibus impetatur aut diſpereat. Neque [k] *in re dubia certa* iudicetur *ſententia*: [l] *nec* vllum *iudicium* niſi *ordinabiliter habitum* teneatur.

Abſens [m] vero nemo iudicetur, quia & diuinę & humanæ hoc prohibent leges. Accuſatores autem [n] *eorum omni careant ſuſpicione*; quia [o] *columnas ſuas Dominus firmiter ſtare voluit, non à quibuſlibet agitari.*

Nullum namque eorum [p] *ſententia à non ſuo iudice dicta conſtringat*: quia & leges ſeculi id ipſum fieri præcipiunt.

Duodecim [q] enim iudices quilibet Epiſcopus accuſatus, ſi neceſſe fuerit, eligat, à quibus eius cauſa iuſte iudicetur; nec prius audiatur, [r] aut excommunicetur, vel iudicetur quam ipſi per ſe eligantur, & regulariter vocato ad ſuorum primo conuentum epiſcoporum, per eos eius cauſa iuſte audiatur, & rationabiliter diſcernatur.

Finis vero eius cauſæ ad ſedem Apoſtolicam deferatur, vt ibidem terminetur. Nec ante finiatur, ſicut [ſ] ab Apoſtolis vel ſucceſſoribus eorum olim ſtatutum eſt, [t] quam eius auctoritate fulciantur.

g 72. teſtes productos in Marcellinum Papam aſſerunt acta Cōcilij Sinueſſani: totidem requiſitos, vt præſul reus peractus damnetur aſtruit ex Cōcil. Rom. ſub Syluestro c. 3. Adrian. I. collect. Ingelramo data cap. 68. Septuaginta diſcipulos à Domino non electos, ſed eligi præceptos, negamus. vide cenſuram.

h ead. repetunt pſeudo-Felix. I. epiſt. 1. & pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 28.

i vide pſeudo-Clem. epiſt. 1. & Adrian. I. collect. c. 11. & 68.

k verba Gregor. epiſt. 30. lib. 8. *graue eſt ſatis & indecens, vt in re dubia certa dicatur ſententia.*

l phraſ. Gregor. epiſt. 52. lib. 11.

m ſtatutum Concil. 4. Carthag. cap. 30. Chalced. act. 10. C. Iuſtin. li. 7. tit. 43. conſt. 4. 5. 7. 10.

n verba Adriani I. collect. cap. 15.

o Dei columnas Epiſcopos vocant Pſeudo Iulius epiſt. 2. cap. 33. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. &c.

p verba Codic. lib. 4. tit. 16. conſtitut. vnica. *nec quemquam litigatorum ſententia*, &c. vide Gregor. epiſt. 56. lib. 11.

q id ſtatuit Pſeudo-Anaclet. epiſt. 1. &c. ex Concil. 2. Carthag. cap. 10.

r ſtatutum Concil. 3. Carth. cap. 7.

ſ Nil tale ſtatutum ab Apoſtolis. Fingit vero impoſtor, vt tyrannidem papiſticam hoc tubicine fulciat. vide ſup. Pſeudo-Eleuth. epiſtol. 1. Pſeudo-Victorem epiſt. 1.

t ſic de Aurelio Conc. 3. Carth. c. 41. *neceſſe habes tu omnes Eccleſias ſuffulcire* &c.

Ad eam [u] quoque ab omnibus, maxime tamen ab oppressis appellandum est, & concurrendum quasi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressionibus releuentur; quia * *non potest* nec debet *mater obliuisci filium suum.*

Iudicia [x] enim *Episcoporum maioresque Ecclesiæ causæ*, à sede Apostolica, & non ab alia, sicut [y] Apostoli & sancti successores eorum statuerunt, cum aliis Episcopis sunt terminandæ; quia licet in alios transferantur Episcopos, B. tamen Apostolo Petro dictum est, [z] *Quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis: & quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis*: & reliqua priuilegia quæ soli huic S. sedi concessa sunt, & in constitutis [a] Apostolorum eorumque successorum, aliisque quamplurimis [b] *cum eis concinentibus* habentur incerta.

Septuaginta [c] *enim* Apostoli sententias præfixerunt cum aliis quamplurimis Episcopis, & seruandas censuerunt.

De occultis [d] enim *alieni cordis temerè iudicare peccatum est: & eum cuius non videntur opera nisi bona, iniquum est ex suspicione reprehendere: cùm eorum quæ hominibus sunt incognita, solus Deus iudex sit. ipse* [e] vero *nouit abscondita cordis*, & non alius.

Iniusta enim iudicia ab omnibus cauenda sunt, maximè tamen à seruis Dei [f] *Seruum autem* Dei *non oportet litigare*, nec quenquam damnare.

Episcopi namque [g] *à plebibus* & clero, *& Domini à seruis ferendi sunt, vt sub exercitatione tolerantiæ sustineantur temporalia, sperentur æterna. Auget enim merita virtutis, quod propositum non violat religionis.*

Satagendum est vobis ne aliquis fratrum vestrorum grauiter laceretur vel pereat. Succurrere [h] ergo vos oportet oppressis, & liberare eos de manu persequentium; vt cum B. Iob dicatis, [i] *Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum: iustitia indutus sum, &*

u sic Pseudo-Calixt. epist. 1. Pseudo Fabian. epist. 1. Pseudo Iul. epist. 1. Pseudo-Felix II. epist. 1.
* Esai. 49 15.
x hæc Rom. Eccl. reseruata scribit Vigil. epist. 2.
y leg. ex Vaticano exemplari, Sicut Apostoli & successores eorum cum aliis Episcopis statuerunt. *Hæc Turrian lib. 1. pro epist. c.* 16. Ego vero Apostolos quicquam in gratiá Rom. sedis statuisse pernego.
z Quæ Petro collata fuit potestas, eadem ad omnes Apostolos æquo iure pertinuit; quam ad Romanos Antistites Apostolicæ fidei desertores trahere fas non est.
a quæ memorantur constituta Apostolorum, tua sunt deliria

b nov. phras. c hanc fabulam mox explodemus. d Prosperi sentent. 21. ex August. in Psalm. 118 e Psalm 48 f 2 Timoth. 2.
g Prosperi sent. 34 ex August. in psalm. 124 *Ita à plebibus principes, & Domini &c.*
h hæc ad verbum repetit Pseudo-Athanas. epistol. ad Felicem II.
i Iob. 29.

vestiui

vestiui me [k] *vestimento, & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo; pater eram pauperum, & causam quam n. sci-bam diligentissime inuestigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam:* & reliqua.

Vos [l] ergo qui in specula à Domino estis positi, comprimere & repellere eos summopere debetis, qui fratribus insidias præparant, aut [m] *in eos* seditiones & *scandala excitant.* Facile [n] *est* enim *verbo fallere hominem, non* tamen *Deum.*

Ideo [f] hos repellere, & ab his vos cauere oportet; *quatenus extincta funditus huiusmodi caligine, lucifer* eis *resplendeat,* & lætitia oriatur, sanctissimi fratres.

Data 12. Kal. Octob. [p] Saturnino & Gallicano viris Clariss. Coss.

k sicut vestimento.
l iisdem verbis vtuntur pseudo Alex. epist. 2. pseudo-Anicet. epist. 1. pseudo-Athanas. in epist. ad Felicem II.
m Prou. 6.
n Sixti Pythagorei sentent. 176 Ruffino interp. *possibile st homines*, &c. *sed non Deum.* Vide pseudo Alexand. epist. 3. pseudo-Cornel. epist. 2. pseudo-Luc. epist. 1. pseudo Melchiad. epist. 2.
o verba libelli Stephani Dorensis obl. Concil. Lateran. sub Martino I. consult. 2.
p vnus Gallicanus in fastis à Christi natali ad A. D. 152. A. 221. fatis concessit Zephyrinus M. Aurelio Antonino August. 2. & Licinio Sacerdote Coss. Saturnini cum Gallo consulatus incidit in anno D. 200.

CENSVRA.

VETERATOR Concilij 3. Carthag. Leonis, Prosperi, Vigilij, Gregorij, Martini I. Adriani I. Stephani Dorensis Episcopi, Codicis Theodosiani, Aniani, & Sexti Pythagorij sententiis sua commenta superaddidit: & fictitiam Consulum nomenclaturam è cerebro æstuante deprompsit.

Anton. Augustin. in cap. 16. collectionis Adriani I. Eorum Pontificum (Zephyrini, Callisti, Fabiani, Sixti II. Iulij, Xysti III. &c.) verba nescio quomodo in constit. Grat. & aliorum Imperatorum leguntur lib. 7. tit. 48 c. vlt. Cod. Iustin. quo Zephyrinus est multis seculis antiquior; (fuit enim Seueri Imp. tempore) *legibus secuti* ait fuisse constitutum. Eandem refert totam aperte Greg. lib. 11. epist. 52. registri. Aniani verbis videntur nostri delectati, aut Anianus nostrorum Pontificum verbis, &c.

Et in cap. 53. *Iudex criminosorum discutiens*, &c. Sunt etiam hæc Aniani verba lib. 9. tit. 30. cap. 1. Cod. Theodos. siue tit. 40. in integro libro. Mirum autem & verba Aniani & constitutionis Constantini Imp. vsurpari ab antiquioribus Pontificibus, &c.

Refutatio disputationis Turriani pro hac epistola.

* Turrian. *Sophronius Hierosolymitanus in homilia de agone Petri & Pauli:* Petrus, *inquit* rediit Hierosolymo tertio anno vocationis Pauli, (de quo Paulus Gal. 1.) vbi Canones & constitutiones fecerunt &c. *fortasse quæ scripsit Clem. consti. lib. 8. cap. 32. & 34.*

Victoris 7. teste Baronio. Successit Victori Zephyrinus anno D. 203. L. Annio Fabiano, & M. Nonio Mutiano Coss.

* Turrian. pro epist. lib. 1. cap. 16.

℞. Debuit Iesuita homiliam Sophronij, si quam legit, integram edere priusquam eius testimonio vteretur. Esto tamen Sophronius Petro & Paulo 567. annis * posterior, varias Hierosolymis anno D.39. constitutiones ab Apostolis factas crediderit; an ideo sequitur ipsum ad Decreta, quæ Pseudo-Clemens Constit. lib. 8. cap. 34. & 32. inseruit, respexisse? *fortass*, inquit aduersarius: at nos coniecturas Iesuiticas nihil moramur, vbi argumentis agendum est.

*Chronolog. Baronianam sequor; extat Bibl. P. P. Tom. 4. fragmentum libelli Sophronij, in quo nihil tale quale vult Iesuita.

Turrian. *Vsus Canonum est διορθοῦν conuersationem regere*, 1. Tim. 3. *vt quæ fiunt in Ecclesia κατὰ τάξιν fiant*: 1. Cor. 14. *Idem significat* τὸ ὀρθοτομεῖν, 2. Tim. 2. 15. *Hinc enim* Prou. 11. 7. ὀρθοτομεῖν ὁδούς.

℞. Vt hæc omnia admittamus, probandum restat, 1. Canonum, qui Apostolici dicuntur, Apostolos conditores fuisse. 2. His Canonibus Apostolos Ecclesiam διορθοῦν, &c. voluisse. 3. Hos Canonas Zephyrino cognitos fuisse. 4. Pseudo-Zephyrinum 60. vel 70. Canones memorantem eosdem Canones intellexisse. Hæc enim omnia supponit Turrianus cum probare debeat: moneo tamen vocem διορθοῦν non modò à prima Paulina ad Timotheum, sed etiam à tota Noui testamenti scriptura abesse.

Turrian. Κανόνι *voce vtitur Paulus* Phil. 3. 16.

℞. De re, non de voce litigamus: probetur Canonem de quo loquitur Paulus, aliquem esse ex 85. vulgatis, tum manus dabimus.

Turrian *Est permanere in eodem Canone* (*inquit Photius hunc locum interpretans*) *eosdem mores seruare* &c.

Non extat Photij commentarius.

℞. Non quæritur an eosdem mores Apostolica Ecclesia seruare debuerit; sed An Canones 85. mores veteris ecclesiæ exprimere censendi sint.

Turrian. *Ὅροι termini Canones dicti sunt.*

℞. Hoc minimè negamus; negamus vero ad rem pertinere.

Turrian. *Qui Canones Apostolorum negant, consequens est vt simul dicant non tradidisse Apostolos quomodo* oporteat conuersari in Ecclesia, *ac frustra præcepisse vt* omnia honeste fiant, &c 1 Cor. 14.

℞. Consequens est Turrianum nugari; non enim valet sequela, *Apostoli 85. canones non tradiderunt*, ergo *non tradiderunt quomodo conuersari oporteat in domo Dei*; *frustra præceperunt omnia fieri εὐσχημόνως*, &c. potuerunt nempe Ecclesiæ pastores ab initio *rectè conuersari, & omnia honestè facere*, licet 85 canonum auctores ignorauerint: possunt & hodie qui negant huius farraginis Apostolicam originem.

Turrian. *Clemens Constit. lib. 6. cap. 12. scribit Apostolos conquisiuisse quæ ad communem vtilitatem spectarent*, id est, 70. *sententias Zephyrini.*

℞. Scripserit pseudo-Clemens quicquid in mentem venit; Turrianicum *id est*; non est probatio, sed principij petitio.

Turrian. *Primatum Romani pontificis stabilit Can. 34. hoc modo: Si quilibet debent suum Metropolitanum agnoscere*, Ergo *ipsi etiam primi, id est, Metropolitani*; *successores item Apostolorum debent, quoque agnoscere suum primum*, id est, *Papam.*

Resp. Cum

℞. Cum Ecclesiasticum, non Diuinum aut Apostolicum ius Metropolitas à cæteris episcopis distinxerit, alio tibicine fulcienda est tota Iesuiticæ argumentationis moles; *Apostoli* (Cypriano teste) *pari consortio potestatis prædit.* fuerunt; Ergo primum nullum, cuius Iurisdictioni subiacerent, agnouerunt. Eadem fuit virorum apostolicorum ratio, inter quos aliquem Metropoliticum ius exercuisse docendum fuit, non sine probatione dicendum. Canon 34. Apostolorum dictus Turrianico commento non suffragatur; licet enim (postquam presbyteros ab Episcopis discriminauit, & inter Episcopos gradus quosdam obseruandos statuit Vetus Ecclesia) Episcopi singuli suum Metropolitanum agnoscere necesse habuerint, non tamen sequitur Metropolitis omnibus vnum caput præfectum fuisse: vt Episcopi cuiuscunque prouinciæ sub Metropoleos præside constituti sunt, sic Metropolitani in vnaquaque Diœcesi Exarchum suum agnouerunt; hic vero figendus gradus fuit. Quamuis enim inter Exarchos ordinem quendam (ad politici regiminis instar) obseruandum censuerit antiquitas, vt Romano præsuli primus, Alexandrino secundus, Antiocheno tertius locus assignaretur; nullum tamen omnibus collectiue sumptis Diœcesibus præfecit Monarcham, qui Episcopatum vniuersalem administraret. Potuerunt igitur Exarchi Diœceseon singularum *primum suum*, id est, Episcopum vrbis, agnoscere; ordinis scil. non iurisdictionis ratione, cum non ei aliter subiecti fuerint, quam binarius monadi.

Turrian. *Docet id Anacletus epist. 3.*

℞. Pseudo-Anacleti testimonium quanti faciendum sit supra docuimus.

Turrian. *Idem probat Dionysius in epistola ad Demophilum, vbi Episcopos à successoribus Apostolorum distinguit.*

℞. Pseudo-Dionysius, licet doctrina polleat, impostor tamen est, nec quæ seculo Apostolico conueniant tradit: cum veteris Ecclesiæ, non sub persecutione gementis sed sub Christianorum principum regimine florentis, disciplinam describat.

Turrian. *Apostoli non iusserant Patriarchas Papam agnoscere, quia hoc iusserat Dominus ipse Matth 16.*

R sp Dominum Matthæi 16. Papam vrbis creasse, aut Patriarchis præferendum statuisse negamus.

Turrian. *Non est item iussum vt Metropolitæ suum agnoscerent Patriarcham, quia non quisquis subijcitur maiori, id est Patriarchæ, subijcitur minori id est Metropolitano; sed qui minori, multo magis maiori subijcitur, id est, Patriarchæ & Papæ, cui dictum Luc 22.* oraui pro te, &c.

Resp. Moneo, 1. Quod Lucas scribit cap. 22 Petri solius non Papæ vrbici personam respexisse. 2. Quo tempore scripti sunt Canones Apostolorum titulo prænotati, solos Iudæorum Archisynagogos Patriarchas dictos fuisse. 3. Episcoporum sub Metropolitis, Metropolitarum sub Patriarchis subiectionem, Iuris humani esse non diuini.

Turrian. *Colligit ex eodem Can. 34. Zephyrinus cauſas Epiſcoporum à Papa terminandas, hoc modo: Si primum conuenit ſucceſſori B. Petri poteſtas ligandi, & ſoluendi, & per eum tranſlata eſt ad alios Epiſcopos ſiue Maiores ſiue minores, vt ipſi alios ſibi ſubiectos abſoluere aut ligare poßint; conſequens eſt vt ipſos Epiſcopos, ſiue maiores ſiue minores, nemo poßit abſoluere aut ligare præter primum, in quo tota eſt & prima poteſtas ligandi & ſoluendi. Eadem eſt ratio de maioribus Eccleſiæ cauſis quæ de Iudicijs maioribus, id eſt, Epiſcoporum, &c.*

Reſp. Negamus, 1. Petro primum conueniſſe poteſtatem ligandi, &c. 2. Per eum tranſlatam ad alios. 3. Eum peculiarem ſucceſſorem habuiſſe; cum paſtores omnes ab Apoſtolis inſtituti, & Petri & Collegarum ſucceſſores dici poſſint ex æquo. Conſequens igitur non eſt vllum eſſe de iure diuino primum Epiſcopum, in quo tota ſit prima poteſtas ligandi, ſoluendi, &c.

Turrian. lib. 1. pro epiſt. cap. 17.

Turrian. *Si ad labores qui illis temporibus ab Epiſcopis ſuſcipiendi erant, & ad ea pericula quæ ſubeunda, & ad eas perſecutiones quæ aßidue ſuſtinendæ, accuſandi Epiſcopos quibuſuis licentia permiſſa fuiſſet; quotus quiſque fieri tunc Epiſcopus voluiſſet?*

Reſp. Voluiſſet quiſquis euangelizandi neceſſitatem ſibi à Domino impoſitam, Dominum ſeruorum ſuorum perfugium, ſcutum, mercedemque ampliſſimam eſſe agnouiſſet.

Turrian. *Hinc tanta ac tam crebra Pontificum ſollicitudo & cautio, ne Epiſcopi temere accuſarentur.*

Reſp. Veterum Epiſcoporum ſi ea fuiſſet ſollicitudo & cautio, fruſtranea fuiſſet. Optandum certè fuit piis in arena ſudantibus, ne quis eos temere adoriretur: at nullo tunc freno cohiberi potuit inſana turbonum libido, Ethnicis magiſtratibus (ad quorum tribunal trahi ſolebant accuſati) rerum potentibus. Tantiſper dum ponerent venti, deſæuiret procella, noua pacis lux affulgeret, animam in patientia poſſedit, Deo innocentiam ſuam commendauit priſca illa Eccleſia; de condendis legibus quibus furentium aduerſariorum petulantia coerceretur, ne cogitauit quidem; has enim fieri paſſa nunquam fuiſſet temporum iniquitas.

Turrian. *Monet Zephyrinus in procemio epiſtolæ quales eſſe debeant Epiſcopi, ne vllius iniqui calumnias metuant*, Phil. 2. 15.

Reſp. Monet proprie loquendo *μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ*: idque ex Auguſtini verbis, vt ſupra monuimus.

Turrian. *Poſtquam ad hunc modum Epiſcopos aduerſus iniquitatem accuſatorum admonuit & inſtruxit, continuo ſe ad præcipiendum iudicibus Epiſcoporum opportune conuertit, inquiens, Patriarchæ, &c. Quid aptius quàm à iudicatis perſonis ad iudices ſermonem transferre?*

Reſp. De accuſatorum iniquitate ne verbum quidem fudit epiſtolæ artifex: poſtquam generali monito in Proſperi, vel potius Auguſtini verbis fundato vſus eſt, ad Aniani Iuriſconſulti ſententiam temere ſe conuertit, quam variis corruptelis inquinauit: quid nequius? nihil autem tam ineptum fingi poſſe quod ſomniator

aliquis

aliquis aptissimum esse, si non aliis, sibi certe non persuadeat, docet abunde Turrianus: poterant quo tempore vixit Zephyrinus accusari primates: ad eosdem pertinebant monita ex Augustino deprompta: Maius Ecclesia scandalum passa fuisset ex Primatis quam ex Episcopi cuiusuis probro. Cur ergo ad Episcoporum accusatorum iudices sermonem suum transfert, de Primatum, imò Papæ ipsius periculo securus Impostor? Est etiam aduertendum Gothos primos Patriarchas cum primatibus confudisse, quos * nondum ad fidem conuersos fuisse Constantini æuo constat. Vide Baron. ad A.D. 533. § 37. & 570. § 10.

* Vid. Epiph. hær. 70. Baron. ad A. D. 341.

Turrian. *Non cohærere notarunt Magdeburgenses quod in eadem epistola Zephyrinus ait* de occultis, *&c. Hic quoque ignorantiam suam prodiderunt: debuerant enim animaduertere continere hanc epistolam, (vt cæterorum illius seculi pontificum) varia decreta, vnde decretales epistolæ dictæ sunt: Imo S. Isidorus has epistolas decreta vocat.*

℟. Ego vero censeo Turrianum hoc loco imprudentiam suam turpiter prodere, cum debuerit animaduertere verba, *de occultis*, Augustini esse non Zephyrini; ipsamque Mercatoris pseudonymi farraginem verum Isidorum penitus latuisse.

Turrian *Hæc sunt huius epistolæ decreta quæ sunt ordine suo (aliud ex alio nectendo) posita: quæ omnia locum habent cum de re non dubia iudicium fit, sicut principio dixerat. Deinde subiungit,* de occultis enim, &c. *an parum hoc cohæret?*

℟. Nugas agit Iesuita quicquid in buccam venit despuens. *Aliud ex alio nectendo posita esse decreta* pseudo-Zephyrini verum est: at malam eorum connexionem esse nemo negauerit, qui ex eo quod *Apostoli 70 sententias præfixisse* dicuntur, *de occultis iudicare peccatū esse* colligi perspexerit. Impostor Anaxagoræ *μίγματι* delectatur, *ex quolibet quidlibet* exsculpi posse censuit: finxit vero Turrianus eum *principio dixisse decreta* priora *locum habere cum de re non dubia iudicium fit.*

Turrian. *Melius & cautius isti sibi consuluerunt hoc loco, qui nullum testimonium scripturæ notarunt deprauatæ (vt ipsi dicunt) citatum.*

℟. Quot scripturæ testimonia protulit Pseudo-Zephyrinus? quæ tamen protulit ipsi inutilia esse nemo non videt.

Turrian. *Petro dictum est primum à Domino*, Quæcunque ligaueris, &c.

℟. Agnosco: moneo tamen ex Augustini sententia Petrum Ecclesiæ figuram gessisse, cum audiuit à Domino. *Quæcunque ligaueris, &c.*

August. In Ioan. tract. 50. 118. & 124.

Turrian. *Ergo potestas ligandi ei primum conuenit, cui primo data est.*

℟. At non Petro primum datam sed promissam ligandi potestatem ex Matth. 16. colligunt aduersarij, inter quos id ex professo docet Bellarm. de Rom Pont. lib. 1. cap. 12. Non ergo sequitur ex præmissis Iesuitica conclusio.

Turrian. *Cum repugnet pluribus primum conuenire, consequens necessario*

est vt per primum Episcopum ad alios Episcopos transferatur, vt rursus per Episcopos ad alios inferiores: Quod si alijs Episcopis non conuenit potestas ligandi subiectos aut soluendi nisi per primum, vt omnia ad vnum redeant, Ergo ipsi Episcopi à nullo possunt ligari aut solui nisi à primo, aut ab alio auctoritate primi, &c.

℞. Cum presbyteros Episcopis, Episcopos Metropolitis, Metropolitas Primatibus subiiciat, non ius diuinum sed ecclesiastica consuetudo, nulli primum conuenire potestatem ligandi soluendique palam est: nullus ergo primus Episcopus à Christo institutus; vnus (proprie loquendo) primus Episcopus Christus ipse, cuius solius auctoritate ligantur quæcumque ligantur in Ecclesia, is enim ἀρχιερεὺς καὶ ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν, de cuius dignitate nihil decerpere potest Romanus Catascopus.

Turrian. *Regi Galliæ data est primum à Domino secundum legem seculi potestas iudicandi de causis secularibus, & condemnandi & absoluendi in suo regno: Ergo regis Senatus, quem parlamentum vocant, de causis summorum Magistratuum & principum eius regni qui sub potestate regis sunt iudicare debet. Etenim si non debet, consequens est vt non data fuerit primum potestas regi Galliæ regendi regnum suum, & per eum ad alios Magistratus & principes translata potestas in suos; cuius contrarium positum erat. Si igitur hæc ratiocinatio valet in rege seculi, cur non valeat in vno rege spirituali vnius regni spiritualis, quod est Ecclesia Catholica?*

℞. Consequentia infirma est & elumbis argumentatio: dicendum fuit, Regi Galliæ data primum potestas, Ergo Rex de causis, &c. vel per se vel per parlamentum, id est per ministros, in quos potestatem summam iudiciariam quodammodo transtulit, iudicare debet. Valet hęc ratiocinatio in Christo; is enim spiritualis ecclesiæ Rex est, non Papa Christo ἀντικείμενος.

De 70. discipulorum electione.

Turrian. *Parum-ne erat vt verisimile Magdeburgensibus videretur, auctorem epistolæ tam grauis & tanta decretorum sapientia plenæ ignorasse quod in cap. Lucæ 10. scriptum erat, quod ne pueri quidem ignorare solent?*

℞. Barbaricum stuporem, puerilem ignorantiam, scurrilem impudentiam in Decretalium non dicam collectore sed suppositore notauimus. Si quid sanum, aut grauitate sapientiaque plenum habet aliunde habet. Non est ergo quod in Magdeburgensium censura Turriano stomachum moueat.

Act. 1. Lucas vsus est voce sistendi non eligendi.

Turrian. *Eligere, in scriptura homonymum est; aliquando enim significat segregare, & seligere è multis, non dando potestatem vt Act. 1. & 6. Elegit ergo multitudo, & Apostoli, tanquam ministri Dei, potestatem spiritualem Diaconorum dederunt electis.*

℞. Non repugno.

Turrian. *Ex Matthæi 9. colligitur Apostolos monitos de necessitate mittendi operarios in Messem Domini, & petendi à Domino vt mitteret, segregasse*

70. disci-

70. discipulos mittendos: quod rursus inferi ex verbo ἀνέδειξατο, quo vsus Lucas Act. 1.

℞. In Matth. 9. frustra causę parrocinium quærit Turrianus: credibile est *discipulos de necessitate mittendi operarios monitos*, Dominum vt mitteret deprecatos fuisse: at segregasse mittendos, nemini præterquam Mercatori subdolo eiusque Mangoni Turriano in mentem venit; nec vllis siculis è textu exprimi potest. In verbo ἀνέδειξατο, quo vtitur Lucas, nihil esse quod Impostoris delirio faueat, planum est. ἀναδεικνύναι (si Barradio credamus) significat *ostendendo eligere* & *designando*; addimus æquipollere τῷ *eligere, creare, constituere, siue aliqua siue nulla electio præcesserit. Hoc sensu Plutarchus in Cæsare*, * *voce* ἀναδείκνυμι *vtitur*, ὕπατον, inquit, ἀναδείξας ἑαυτὸν καὶ Ισαυρικὸν Καῖσαρ. Eadem Nazianzeni mens *orat. 1. in Iulianum*, pronuntiantis Apostatam insidiatum τῷ ἀναδείξαντι, id est Constantio qui ipsum Cæsarem creauerat. Consentiunt Nyssen. *de vita Mosis*, cui 70. discipuli ἐπιχειροτονηθέντες; *auctor Comment in Lucam* sub nomine *Titi Bostrensis* cui ἀναδείκνυμένοι ὑπὸ τῷ δώδεκα; *Iren.* lib. 2. cap. 27. *auctor r c gni* . lib. 1. *auctor mirabilium scripturæ* apud Augustinum lib. 1. cap. 9. quibus *electi*, imò *ab ipso Domino.* Tertull. lib. 4. aduersus Marcionem cap. 24. cui iidem *allecti*: qua voce vtitur Hieron. de Matthia loquens in catalogo. August. *de SS. sermone* 42. cui *adiecti Apostoli*; Syrus interpres cui *separati*; * Iansenius denique concord. cap. 80. cui *ordinati* dicuntur: Euseb. hist. lib. 1. cap. 14. electionem Apostolorum, de quibus nemo dixerit ab aliis discipulis eos Domino oblatos ἀνάδειξιν vocat: ne quis testimonio Lucæ Act. 1. de Matthiæ vocatione loquentis abutatur. Notandum igitur actum Ecclesiæ Matthiam coram Domino sistentis, non fuisse electionem ad Apostolatum proprie loquendo, sed destinationem ad electionem diuinam & oblationem eligendi à Domino, cuius ἀνάδειξις Matthiæ propriè contulit Apostolatus munus: nec trahenda quæ Act. 1 legimus ad electionem 70. discipulorum Lucæ 10. descriptam, vt à communi interpretum sententia discedamus, eaque quæ scriptura non docet, aut patres fugerunt è cerebro depromamus.

* Vide Socr. lib. 7. cap. 23. & 24.

* Lyran. in Luc. 10. *significanter elegit*

Turrian. *Zephyrinus non dixit quos Dominus præcepit designari: sed, quos præcepit eligi, scil. è numero aliorum, & statui ante Dominum vt ipse designaret: idipsum sentit Anaclet. epist. 2. & 3.*

℞. Iam diximus designationem Dominicam, electionem fuisse per designationem factam: nec vllum nos in Pseud-Anacleto testimonij ferendi ius agnoscere.

Turrian. *Lucas suppleuit cap. 10. quod in illo loco (cap. 9.) post illa verba Domini* messis multa, &c. *Matthæus prætermiserat, designationem scil. 72. discipulorum.*

℞. Assentior.

Turrian. *Quod vero postea addit Lucas præpostero ordine, (vt sæpe Euangelista solent)* & dicebat illis messis quidem multa, &c. *recapitulatio*

est Euangelistis familiaris qua vsus est hic ad continuandum ea quæ dixit Dominus discipulis. Hoc autem Rogate,&c. *non dixisse Dominum postquam designasset 72. significauit: idem Lucas dixit,* & dicebat illis; *quo verbo imperfecti temporis vti solent Euangelistæ quando non est idem ordo rerum gestarum & narrationis.*

℞. Imò contrarium significauit Lucas; diserte enim docuit Dominum 70. allocutum non alios: eademque occasione, (paucitatis nimir. operariorum consideratione) permotum Apostolos primum, deinde 70. discipulos misisse: nec cogimur assentiri Iesuitæ asseueranti Lucam vsum verbo imperfecti temporis, cum vox ἔλεγεν non minus Aoristo 2. quam præterito imperfecto conueniat. Nihil igitur incommodi si dicamus bis Christum hanc sententiam protulisse ὁ θερισμὸς πολύς, &c. 1. cum mittendi fuerunt Apostoli; id refert Matth. cap. 9. 37. 2. cum ablegandi fuerunt 70. id testatur Lucas cap. 10. vers. 2. ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀναδεικνυμένους, scil. ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, &c. ὑπάγετε, &c.

Notandum porro numerum designatorum à Christo discipulorum ad 72. extendi ab auctore vulgatæ versionis, scriptore Constit. Apostol. lib. 2 cap. 59. Orig. Dial. de recta fide, &c. auctore recognitionum lib. 1. Tatiano ἐν τῷ διὰ τεσσάρων, Ammonio in Harmonia, Epiph. hær. 20. August. lib 2. qq. Euang. cap. 24. lib. 2. d consensu Euang. cap. 23. Serm. 42. de Sanctis, auctore Mirabilium scripturæ lib. 2. cap. 9. Isidor-Hispal. de viris illust. & lib. allegor. N. Testam. Gregor. moral. lib. 3. cap. 19 Riculph. Suess. in constit. Beda in Luc. 10. Pseudo-Anacleto epist. 2. & 3. Amalario lib. 4. offic. eccles. cap. 22. Hincmar. epist. 3. cap. 4. & epist. 4. cap 4. Interpretum denique turba vulgatam versionem sequente. At contra 70. tantum agnoscunt Græci codices, Syriaca versio, Iren. lib. 2. cap. 37. & lib. 3. cap. 13. Tertull. aduers. Marcionem lib. 4. cap. 24. Clem. Alex. hypotypos. lib. 6. Eusebio referente lib. 2. cap. 2. Euseb. hist. lib. 1. cap. 9. Athanas. in Synopsi, Concil. Neocæs. can. 14. Greg. Nyssen. de vita Mosis, Ambros. in Luc lib. 7. & Serm. 24. Hieron. de Script. Eccles. in Matthia & de 42. mansion. ad Fabiolam Cyrill. in Catena. Tit. Bostrens. in Lucam, Dorotheus in Synopsi, Isidor. in Exod. cap. 22. Nicol. I. in epist. ad Rudolph. Bituric. Concil. Paris. sub. Ludouico Pio lib. 1. cap. 27. Pseudo-Damas. epist. 5. Pseudo-Athanas. ad Marcum, & Pseudo-Ioan. III. epist. vnica. Glossa ordin. & interlin. in Exo. 15. Stephan. Eduens. de Sacram. alt. ca. 9. Chronic. Alexandrinum, Theophylact. Euthym. Valla, Caietan. Erasmus & cæteri qui Græcam veritatem sequuntur.

Vide Zonar. & Balsam in c. 14 Concil. Neocæs.

De Patriarchis.

Turrian. lib. 1. pro epist. cap. 18.

Turrian. *Quare non congruat in scriptis Zephyrini Patriarcharum mentio, si quis à Magdeburg. quærat, dicturi sunt, quia non erant tunc* Patriarchæ *vel* Primates *quos hic dicit Zephyrinus: & hoc si quis rursus ab eis quærat vnde*

rat vnde probent; responsuri sunt, non fuisse, quia non legerunt; ita non aliter probant quam negando.

℟. Hoc argumentationis genere vsi numquam sunt Magdeburgenses. Poterant dicere, Patriarchas Zephyrini æuo non fuisse euidens argumentum esse, quod nemo legit vel legere potuit, cum ne vnum quidem probatæ notæ scriptorem allegare possint qui cum Turriano sentiunt, ex cuius scriptis exsculpi possit Patriarchas in Ecclesia Christiana nominatos ante Concilij Ephesini tempora: an leue Iesuitæ videtur καινοφωνίας & κενοφωνία indicium, totius primæuæ antiquitatis altum per secula quatuor silentium? Probare vero possumus sententiam nostram, non [illegible] sed testes omni exceptione maiores producendo solos Iudæos & hæreticos ad annũ D. 380 Patriarchas habuisse. Vbicumque enim in Codice Theodosiano Patriarcharum vox occurrit, ad Iudæorum archisynagogos est referenda; Hieronymus vero de Montanistarum deliriis ad Marcellum scribens, αὐτολεξεὶ tradit quod nos asserimus. *Apud nos* (inquit) *Apostolorum locum Episcopi tenent; apud eos Episcopus tertius est, habent enim primos de Pepuza* Patriarchas; *secundos quos appellant* cenones: *atque ita in tertium, id est pene vltimum locum* Episcopi *deuoluuntur: quasi exinde ambitiosior religio fiat, si quod apud nos primum est, apud illos nouißimum, sit*, &c. Hieron. epistol. 54.

Turrian. *In Scriptura nomen Patriarchæ legitur.*

℟. In scriptura Apocrypha Tobiæ cap. 6. vers. 20. leguntur hæc verba, *Secunda vero nocte in copulatione sanctorum Patriarcharum admitteris*: quæ de suo addidit Latinus interpres; abest enim tota hæc sentẽtia à Græco codice: in versione Latina Vet. Testamenti patriarchæ nomẽ semel tãtũ occurrit, nim. Chron. li. 1. c. 8. ℣. 28. quo loco vbi Græcus interpres legit ἄρχοντας πατριῶν, Hebraica veritas habet ראשי אבות: cuius phraseos exempla aliquot ad specimen adnotabimus. Num. cap. 7. vers. 2. cap. 31. vers. 26. cap. 32. vers. 28. c. 36. vers. 1. 1. Chron. 7. 40. * Esdr. 3. 12. Nehem. 7. 7. 1. Paralipom. cap. 9. vers. 9. vbi Sacer textus habet, ראשי אבות לבית אבתיהם, Græcus interpres vertit ἄρχοντες πατριῶν πατριάρχαι. Nouum Testamentum quater tantum Patriarcharum mentionem facit: Act. cap. 1. vers. 29. Act. 7 vers. 3. & 9. & Hebr. 7. vers. 4. nullibi vero vllus ex Apostolorum, vel Episcoporum vel ministrorum Ecclesiæ Christianæ inseruientium choro Patriarcha dicitur.

* vide 1. Chron. 8. vers. 6. 10. 13. 28.

Turrianus. *In Canone 34. est, Apostolorum Metropolitani vocantur πρῶτοι.* est 35. edit. Dionys. exigui.

℟. Diximus sæpius canones, qui Apostolorum nomen præferunt, apocryphos esse. Demus tamen eorum auctoritatem ἀξιόπιστον esse: quid inde lucri sentiet deplorata Turriani causa? An iidem sunt cum Metropolitis Patriarchæ, an vero summa Metropolitarum capita? Hoc certe nemo nisi insanus negauerit, ex quo Patriarcharum nomen in Ecclesia Christiana auditum est, omnes & singulos Pa-

triarchas non modo Metropolitanos sed etiam Metropolitanorum πατέρας, πρέσβεις, ἐξάρχους habitos esse, non autem Metropolitanos quosuis Patriarchali honore gauisos fuisse. Cum igitur πρῶτος sit ὁ ἐν τῇ μετροπόλει προεστὼς ἐπίσκοπος (sic enim Antiocheni patres can.9. sententiam Apostolicis verbis paucissimis immutatis reddunt,) nemo non videt ex Apostolico canone de Metropolitis quibusuis decernente, nec πρεσβεῖα nec titulos Patriarcharum quatenus cæteris Metropolitanis supereminent colligi nullo modo posse.

De 70. sententiis ab Apostolis præfixis.

Turrian.li.1. pro epist. cap.20.

Turrian. *Sicut concilium Nicænum canone 5. duos canones coniunxit, sic possint diuersis canonibus iunctis 70. Zephyrini sententia inueniri, vt primus & secundus ex Apostolicis canonibus primam: 3. &* 4. *secundam:* 5 8. 83. *tertiam:* 10. & 11. *octauam:* 12. 13. 33. *nonam:* 14. *decimam:* 15. *&* 16 *vndecimam:* 17. 18. *&* 19. *duodecimam* &c. *efficiant.*

Confer. can. Apost.12.33. & 37.cū Nicæno 5.

℞. Principium petit Turrianus, cum asserit Nicænos patres can. 5. binos ex iis qui Apostolici dicuntur coniunxisse; licet enim eandem sententiam exprimat, alia verba citare manifestum est, quæ forte aliunde hausit Synodus Nicææ congregata.: cum certum sit plures antiquæ Ecclesiæ regulas intercidisse; v.g. quas citant Ancyrani patres can. 6.19.20.21.23.24.25. Neocæsarienses can.3. Laodiceni can.1.&c. Demus tamen eos omnes agnouisse canonum Apostolicorum collectionem, eandemque varie contrahi posse: an ideo sequitur Pseudo-Zephyrinu meam contraxisse de facto, vel ab aliis contractam vidisse? Si quis in re obscura coniectandi locus esse debeat, suspicari non immerito quis possit, non alias 70. Apostolorum sententias Mercatori nostro in mentem venisse, quam quas A.D.785. Indict.9.13. Cal.Octob.in gratiam Ingelramni Metensium Episcopi, *ex Græcis & Latinis canonibus, & synodis Romanis, atque decretis Præsulum ac principum Romanorum* collegisse dicitur Adrianus primus vrbis Episcopus. Sunt enim numero 72. eas semper in ore habet impostor, præter 6.12 28.35.36.38.40.41.44.45.46.52.55.57.58.59.60.61.62.64.68.72. quas vel silentio præterire, vel oblique tantum tangere videtur; reliquas 50. citat sub nomine Apostolorum, quorum hic 70 sententias memorat; & synodi Nicænæ, cui totidem canones tribuit. Vide epist. Pseudo-Athanasij ad Marcum, Pseudo-Marci, Pseu-Iulij secundam, & Pseudo-Felicis secundi primam.

ZEPHY-

ZEPHYRINI PAPÆ

Epiſtola II.

Chariſſimis fratribus per AEgyptum Domino militantibus, Zephyrinus Romanæ vrbis Archi-epiſcopus.

ANTAM[a] à Domino huius S. ſedis & Apoſtolicæ Eccleſiæ fundatore, & *B. Petro principe Apoſtolorum*, [b] accepimus *fiduciam*, [c] *vt pro* vniuerſali Chriſti ſanguine redempta Eccleſia *impigro* laboremus *affectu*, & omnibus Domino famulantibus ſuccurramus, & cunctis pie viuentibus Apoſtolica auctoritate opem feramus.

Omnes[d] *qui in Chriſto volunt pie viuere, neceſſe eſt vt ab impiis & diſſimilibus patiantur opprobria; & deſpiciantur tanquam ſtulti, & inſani*, [e] vt meliores, & purgatiores efficiantur [f] *qui bona* temporalia perdunt, vt percipiant æterna. Eorum vero *deſpectio & irriſio in* ipſos *retorquebitur* qui eos affligunt, & contumeliis afficiunt, *cum & abundantia eorum in egeſtatem, & ſuperbia tranſierit in confuſionem.*

Nunciatum eſt enim ſedi Apoſtoli per [f] *Apocriſarios* veſtros, quoſdam fratrum noſtrorum, Epiſcoporum videlicet, ab Eccleſiis & ſedibus propriis pelli, ſuaque eis auferri ſupellectilia, & ſic nudos & expoliatos ad iudicia vocari; quod omni ratione caret, cum conſtituta Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum, & [h] *præcepta imperatorum*, ac conſtitutiones legum idipſum prohibeant, & Apoſtolicæ ſedis auctoritas idipſum fieri vetet.

Præceptum eſt ergo in antiquis ſtatutis, [i] *Epiſcopos eiectos atque ſuis rebus expoliatos Eccleſias proprias recipere; & primò ſua omnia eis reddi*; & tum demum *ſi quis eos* iuſte *ac-*

a verba Leonis epiſt. 24.
b percepimus.
c vide Leon. epiſt. 4. ab initio & Syn. Rom. 6. ſub Symmacho.
d Proſperi ſent. 32. ex Auguſt. in pſal. 122.
e additam. impoſtoris.
f lege qui præſentia bona perdũt & inuiſibilia ſibi ac futura promittant. Sed hæc deſpectio, & irriſio in impios retorquebitur, cũ & abund &c.
g vocis huius vſus recẽtior eſt, nec Zephyrini ætatem ferre poteſt.
h quæ imperatorum præcepta in gratiam Epiſcoporum Zephyrini ſeculo ſomniat impoſtor.

i Præceptum eſt in collectione ab Adriano I. Ingelramno data Anno 786. cap. 13. hauſit vero Adrianus ex hiſtor. Tripartit. libro 7. capite 12.

cuſare [k] voluerit, *æquo periculo facere, iudices eſſe decernentes Epiſcopos recta ſapientes,* & *in* [l] *Eccleſia conuenientes, vbi teſtes eſſent ſingulorum qui oppreſſi* [m] videbantur.

Nec [n] prius eos reſpondere debere, quam omnia ſua eis & Eccleſiis eorum legibus integerrime reſtituantur. [o] Nec mirum, fratres, ſi vos [p] perſequuntur, cùm caput veſtrum Chriſtum Dominum noſtrum vſque ad mortem ſint perſecuti.

Ipſæ [q] tamen perſecutiones patienter portandæ ſunt; vt eius diſcipuli eſſe cognoſcamini, pro quo & patimini. Vnde & ipſe ait: [r] *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.*

His fulti ſuffragiis [ſ] *non* multum *debemus timere approbrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci: quoniam hoc nobis Dominus iubet per Eſaiam Prophetam dicens;* [t] Audite me qui ſcitis iudicium populus meus, in quorum cordibus lex mea eſt. Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne timeatis; [u] *conſiderantes quod in pſalmo ſcriptum eſt,* [x] *Nonne Deus requiret iſta?* [y] *ipſe enim nouit* [z] *abſcondita cordis* [a] *& cogitationes talium hominum quoniam vanæ ſunt. Vana* [b] autem locuti ſunt *vnuſquiſque ad proximum ſuum: labia doloſa in corde, & corde locuti ſunt mala. Sed* [c] diſperdat *Dominus vniuerſa labia doloſa, & linguam magniloquam; qui dixerunt, labia noſtra à nobis ſunt; quis noſter Dominus eſt? Nam ſi hæc in memoria retinerent, minime ad* tantam [d] *proſilirent iniquitatem.*

Non [e] *enim* probabili *&* paterna doctrina hoc faciunt, ſed vt ſuam exerceant in ſeruos Dei vindictam. *Scriptum* namque *eſt,* [f] *Via ſtulti recta in oculis eius; Et* [g] *ſunt viæ quæ videntur homini iuſtæ, nouiſſima autem earum deducunt ad mortem.*

Nos enim qui hæc patimur, iudicio Dei hæc reſeruare debemus, [h] *qui reddet vnicuique ſecundum opera eius.* Qui etiam per miniſtros ſuos intonuit, dicens, *Mihi* [i] *vindictam, ego retribuam.*

Vos enim in recta fide, & opere, ac bona voluntate ſuccurrite viciſſim; nec [k] *aliquis à ſupplemento fratris ſubtrahat manum:* quoniam [l] *in hoc,* ait Dominus, *cognoſcent*

k vellet.
l & de vicinis prou. in Eccleſia.
m diceretur.
n vide eiuſd. collect. c. 5. ex ſyn. 3. Rom. ſub Symmacho.
o hæc verba repetit Pſeudo-Lucius.
p Ioan. 15.
q hanc phraſim notauerunt Magdeburgenſes.
r Matth 5.
ſ verba Martini I. in Concilio Lateranen. conſult. 3. p. 439. Tomi 2. Concil. p. 2. *non debemus omnino.*
t Eſai. 51.
u hic omiſſæ ab impoſtore lineæ 29.
x Pſal. 51.
y Pſal. 43.
z occulta.
a Pſal. 93.
b vana enim locutus eſt &c. Pſal. 11.
c diſperdet.
d talem.
e vide ibid. p. 436. *non enim per probabilem & paternam doctrinam ab eo prolatã. Quoniam ſicut ſcriptum eſt, vi*: &c.
f Prou. 12.
g Prou. 14. & 16.
h Rom. 2.
i Deut. 32.

k nota phraſ. ſolemn. Mercat. l Ioan. 13.

omnes

omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem.

Vnde & ipse per Prophetam loquitur dicens, [m] *Ecce quam bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Spirituali dico habitaculo & concordia quæ in Deo est, & vnitate fidei huius delectabilis secundum veritatem* [n] habitaculi; *quæ videlicet in Aaron magis decorabatur, atque* sacerdotibus [o] *induentibus dignitatem, sicut vnguentum super caput principalem intellectum irrigans, & vsque ad ipsam extremam scientiam deducens. In hoc enim habitaculo benedictionem & æternam vitam promisit Dominus. Huius igitur Propheticæ vaticinationis meritum amplectentes, præsentem fraternam syllabam exposuimus, nostra propter charitatem minime quærentes aut quæsituri.* Non [p] *enim detrahentibus bonum est detrahere, aut palo (secundum vulgarem fabulam) excutere palum. Absit: non sunt* [q] ista *nostra;* *Hæc* enim *auertat Diuinitas.*

Iusto [r] *iudicio Dei datur plerumque peccatoribus potestas, qua sanctos ipsius persequantur, vt qui Spiritu Dei iuuantur & aguntur fiant per laborum exercitia clariores.*

Ipsis tamen qui eos persequuntur & [s] *exprobrant, atque detrahũt*, erit proculdubio væ. Væ, væ illis qui detrahunt seruis Dei; quia *detractio* [t] *eorum ad eum pertinet cuius* ministerium agunt, & *vice funguntur.* Oramus autem [u] *ostium circumstantiæ*, qui neminem perire aut *labiis* suis pollui volumus, eorum oribus *imponi, & verbum* minime nociuum *concipere* aut ore proferre. Vnde & Dominus per Prophetam loquitur, dicens; [x] *Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Dominus [y] omnipotens, & eius vnigenitus & Saluator noster Iesus Christus hoc vobis tribuat incitamentum, vt omnibus fratribus, quibuscumque tribulationum molestiis laborantibus, viribus quibus potestis succurratis, & eorum (vt dignum est) iniurias vestras æstimetis; maximum adminiculum eis verbis & factis præbeatis, vt eius discipuli inueniamini veri, qui fratres, vt se, omnibus diligere præcepit.

Ordinationes vero presbyterorum, [z] & Leuitarum, tempore congruo, & multis coram adstantibus solem-

m verba Pauli Constantinopoli. Monothelitæ ex epist. ad Theodorum Papã, quam legere est in actis Concil j Lateran. sub Martino I. consult. 4. p. 448.
n inhabitaculi.
o sacerdotalem.
p nec enim.
q non sunt nostra hæc; auertat.
r sent. Prosperi 23. ex August. in psal. 118.
s N. phras.
t pseudo-Gregor. epist. 32. lib. 12.
u verba Pauli Constãtinop. ab impostore portentose deprauata. vide Tom. 2. Conc. p. 2 p. 448. *Orauimus vero & tunc ostium circumstantiæ labiis nostris imponi & verbum insonitũ concipere, potius quam verbum inuigile.*
x Psal. 38.
y his verbis vtitur. Pseudo-Felix I. epistol. 1. Pseudo-Felix II. epistol. 1. &c.
z Concil. Chalcedonens. cap. 6.

a Cõc. Laod. c.12. Greg.3. capitul. c.3. Pontificale Damaſi.
b vide Gelaſ. epiſt 9 P al. 47. in v[illegible] eius & diſtribuite domos eius vt enarretis in progenies alteras
c & in ſeculũ ſeculi ipſe, &c.
d vnicum à Chriſti natali ad A.D.152 Gallicani cõſulatũ agnoſcunt Baron. & Onuphri⁹: in hunc annum incidit Teleſphori annus 11. Saturninus cum Gallo Conſulatũ geſſit A.D.200. Victoris cui Zephyrinus ſucceſſit 7. Zephyrinum ab A.203. ad 221. ſediſſe cenſet Baronius.

niter agite, & [a] *probabiles*, & doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum ſocietate & adiumento plurimum gaudeatis.

Ponite [b] indeſinenter *corda veſtra in virtute* Dei, & enarrate hæc & cætera diuina verba *in progenies alteras; quoniam hic eſt Deus noſter in æternum, &* [c] *ipſe reget nos in ſecula.* Data 7. Idus Nouemb. [d] Saturnino & Gallicano viris Clariſſ. Coſſ.

CENSVRA.

INTEMPESTIVA legum Imperialium in gratiam Epiſcoporum & Apocriſiariorum mentio; Leonis, Proſperi, Concil.3. Romani ſub Symmacho, Gregorij, Martini I. Adriani, & Pauli Conſtantinopolitani Monothelitæ ſententiæ temere congeſtæ, Conſulatus denique fictitij nota mendax, hanc epiſtolam νοθείας arguunt.

Magdeburg. cent.3. c.7. de hac epiſt. ſententia.

Non eſt veriſimile tempore Zephyrini Epiſcopos per Ægyptum ab aliis Epiſcopis ſpoliatos, cum eo tempore Ethnici & non Chriſtiani perſecutionem exercerent, vt patet ex Euſebij lib.6. c.1.

Reſp. Turrian. lib.1. pro epiſtolis, cap.18.

Ethnici exercebant perſecutionem in Eccl. Galliæ, vt narrat Euſebius, & non in Eccl. Ægypti vt Magdeburg. narrari finxerunt; cum in eo loco ne verbum quidem de AEgyptiis Epiſcopis, &c.

Defenſio Magdeburgenſium.

Et pudorem reliquum decoxiſſe, & *longa obliuia velut Lethæi ad fluminis vndam, potaſſe* oportet Ieſuitam ſomniculoſum. Vt enim nemo niſi inſigniter peruicax negare audebit (Euſebio referente lib.6. cap.1.) Ethnicos perſecutione vexaſſe Eccleſias Ægypti ſub Zephyrino, quem Victori ſubrogatum circa annum nonum Seueri legimus lib.5 cap.28. ſic nemo, niſi detrita vel ſepulta penitus veteris Eccleſiæ memoria, ad Zephyrini tempora trahet quæ de Gallicanorum martyrum triumphis narrat. Idem Euſebius lib.5. cap.1. Eſt enim excitata aduerſus Gallos perſecutio, M. Aurelio imperante, Sotere ſedente anno D.179. At exantlata à piis fuiſſe in Ægypto & Thebaïde pro Chriſto certamina ſub Seuero anno D. 204. agnoſcit Baronius, ex Euſebio, cuius hæc verba ſunt lib.6. cap.1. ὡς δὲ καὶ Σεβῆρος διωγμὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκίνει, λαμπρὰ μὲν τὰ τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀθλητῶν κατὰ πάντα τόπον ἀπετελεῖτο μαρτύρια. μάλιστα δ' ἐπλήθυνεν ἐπ' ἀλεξανδρείας τῶν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος ἁπάσης ἀθλητῶν ἀριστίνδην αὐτόθι, ὥσπερ ἐπὶ μέ-

γιστον

γισον θεῦ παραπεμπομένων ςάδιον, διὰ καρτερικωτάτης τε ποικίλων βασάνων καὶ θανάτου τρόπων ὑπομονῆς τοὺς παρὰ θεῦ στεφάνοις ἀναδουμένων, &c.

Turrian. *Annon potuerunt esse falsi fratres, qui iniquis accusationibus Episcopos pios & catholicos persequerentur? ad quod malum illud quoque accedebat, quod qui eos induabant, prius eos ex Ecclesiis eiiciebant, & bonis spoliabant, quam eos in iudicio audirent.*

Refut. Potuerunt quidem falsi fratres variis pro libidine pios insidiis petere; at palam eos lite pulsasse, non modo temere sed imperite etiam asserit Iesuita: cuius enim iudicis præsidio freti accusationes iniquas instituissent? An Ethnici? at flagrante persecutionis incendio, commune fuit periculum omnium qui Christo nomen dederant, si modo Christianos se dici patiebantur: tunc enim *Christiani titulo suo offerebantur* vt cum Tertull. loquar, & satis ad pœnam erat nomen religionis. An Ecclesiastici? at Demetrius Ægyptiacæ Diœceseos exarchus, is non fuit qui *prius Catholicos persequeretur*, & *ex Ecclesiis eiectos spoliaret, quam eos in iudicio audiret*. Nec ἀκρισίας notam vitabunt, si calumniæ, qua sanctissimum Alexandrinæ Ecclesiæ antistitem mendaciter admodum infamauit, culpam deprecari potuerint Turriani patroni. Apolog. c.44

Turrian. *Falsi fratres persecuti sunt Paulum* & Ioannem 2. Cor. 11. 26. Phil 1.15. Ioan. epist. 3. vers. 9. 10.

Refut. Ἀπροσδιόνυσα loquitur Iesuita: nec enim falsi fratres ad Neronis vel Petri tribunal Paulum vt spoliaretur antequam audiretur traxerunt. Nec Diotrephes vel quos ex Ecclesia eiecit spoliasse, vel vt eos eiiceret solas accusatoris partes, sed iudicis, more tyrannorum in gregem Dominicum sæuientis, executus fuisse dicendus est.

Turrian. *Non tulisset (inquiunt Magdeb.) Demetrius æquo animo quod Episc. Rom. se curam omnium Ecclesiarum iure diuino suscepisse scriberet: credo non tulisset si Demetrius Magdeburgensis fuisset & Lutheranus.*

Refut. Non tulisset certe Antichristum *per elationem præcurrere corantem in nomine*, & *omnia quæ soli vni capiti cohærent, videlicet Christo, per elationem pompatici sermonis eiusdem Christi sibi studentem membra subiugare*; neutrum tulit Gregorius in Ioanne Constantinopolitano: hoc (ab eodem edocti) ferre non possumus in Vaticano Apollyone. In Episcopi vniuersalis *scelesto vocabulo* qui consentit fidem perdit: ideo Romanum fastum æquanimiter non portamus, ne *vniuersæ Ecclesiæ fidem* corrumpamus, licet nec Magdeburgenses nec Lutherani simus. Non tamen negauerimus *vnius* eiusdemque *Episcopatus partem à singulis* pastoribus *in solidum teneri*, aut Ecclesiæ vniuersalis curam & ἐπισκοπὴν vniuersis & singulis præpositis à Domino demandatam, &, vt Apostoli verbis vtar, τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. 1. Cor. 12. 25. Greg. lib.4. epist. vide eund. li. 4. epist. 39 & li. 6. epist. 15.

Turrian. *Videntur centuriatores non in Germania, sed in AEgypto illis temporibus nati, & cum AEgyptiacis versati, & quantum illi in Ecclesiastica disci-*

plina profeciſſent ad vnguem noviſſe; qui nunc affirmant non opus habuiſſe inſtructione de ordinandis presbyteris: miſeros diſcipulos, &c.

Refutat. Credidit vero *gloriæ animal* Turrianus Lectores ſuos non viros ſed fungos futuros, qui ſibi perſuaderi paterentur Ægyptiis (inter quos Alexandrini ſapientiæ ſtudioſiſſimi, doctrina clariſſimi ſemper habiti ſunt) neceſſe fuiſſe ſub Demetrij Pontificatu inculcare quod Paulus diſerte docuit 1. Tim. 3. & Tit. 1. O miſerum Sycophantam!

Idem Turrian. lib. 1 cap. 19 pro epiſtolis, his verbis, *Præceptum eſt ergo in antiquum ſtatutum* &c. can. 74. Apoſt. inſinuari credit; ex quo duplex argumentum nectit 1. *Cum,* inquit, *qui & ſpoliari ſupplicium ſit, & canon iubeat ſupplicium decerni vocato, audito & conuicto; conſequens neceſſario eſt, vt ſimul iubeat ſi qui fuerint eiecti aut ſpoliati ſuis rebus, prius ad Eccleſias ſuas reuocentur,* &c. 2. *Quomodo ex fuga atque declinatione iudicij lucrum ſe ipſe videri poſſet Reus, niſi eiectus &c. reſtituendus eſſet?*

Refut. Statutum illud antiquum Adrianum primum auctorem habet, vt ſupra monuimus: an vero Adrianus can. 74. niti voluerit, ex eoque recte Pſeudo-Zephyrini decretum confirmauerit Turrianus, aliorum eſto iudicium.

CALLISTI PAPÆ

Epiſtola I.

Calliſtus Archiepiſcopus *Eccleſiæ Catholicæ vrbis Romæ, Benedicto fratri & coepiſcopo ſalutem in Domino.*

RATERNITATIS amore [a] *conſtringimur*, & *Apoſtolico moderamine* cogimur, vt conſultis fratrum (prout Dominus dederit) reſpondeamus, eoſque Apoſtolicæ ſedis auctoritate inſtruamus.

Ieiunium, quod *ter* [b] in anno apud nos celebrare didiciſti, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus; vt ſicut [c] *annus per quatuor voluitur tempora*, ſic & nos [d] quaternum ſolenne agamus ieiunium per

a Apoſtolicę ſedis m de ramine compel imur, & Eccleſiaſt - c rum rerum diſpoſitione cōſt ingimur Gel. ſ. epiſt. 9 ab initio.
b qu : er legen dum c n ſe Baron. ad A. D. 226 § 6. v de ... ntiſ ... Damaſi.
c phraſis Hieron. vertentis lib. 3. Paſchalem Theophili Alex.
d de quaterno illo ieiunio infra dicemus.

anni

anni quatuor tempora. Et sicut [e] *replemur frumento, vino, & oleo* ad alenda corpora; sic repleamur ieiunio [f] ad alendas animas, iuxta prophetæ Zachariæ vocem qui ait; [g] *factum est verbum Domini ad me*, dicens; *Hæc dicit Dominus exercituum, sicut cogitaui, vt affligerem vos, cum ad iracundiam prouocassent me patres vestri,* [h] *& non sum misertus; sic conuersus cogitaui in diebus istis, vt benefaciam Hierusalem, & domui Iuda. Nolite timere. Hæc sunt* [i] *verba quæ facietis; loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, veritatem & iudicium pacis iudicate in portis vestris; & vnusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris, & iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim hæc sunt quæ* [k] odiui, *dicit Dominus* exercituum. *Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum, jeiunium quarti, & jeiunium quinti, & jeiunium septimi, & jeiunium decimi erit domui Iudæ in gaudium & in lætitiam, & in solemnitates præclaras: veritatem tantum & pacem diligite,* [l] *dicit Dominus exercituum.*

In [m] hoc ergo *omnes* nos *vnanimes* oportet esse, *vt* [n] *secundum Apostolicam doctrinam idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata. Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia, in cuius operis deuotione gratulamur dilectionem tuam esse consortem.* Non decet enim [o] *à capite* membra *dissidere*, sed, iuxta [p] scripturæ testimonium, *omnia membra caput sequantur.*

Nulli vero dubium est quod Apostolica Ecclesia [q] *mater* sit omnium Ecclesiarum, *à cuius vos regulis* nullatenus conuenit deuiare. Et sicut Dei [r] *filius venit facere voluntatem Patris*, sic & vos [s] voluntatem vestræ implcatis matris, quæ est Ecclesia, cuius *caput* [t] (vt prædictum est) Romana existit ecclesia.

Quicquid [u] ergo sine discretione iustitiæ contra huius disciplinam actum fuerit, ratum haberi nulla ratio permittit.

e Ioel 2. 19.
f oppositum in apposito, quasi dicas repleri inanitate.
g Zach. 8. 14. &c.
h dicit Dominus & non &c.
i sunt ergo.
k odi.
l Hæc dicit.
m 1 Petr. 3. 8.
n verba Leonis epist. 53.
o phrasis Leonis epist. 84. c. 11.
p dicendum fuit *iuxta testimonium Vigilij Papæ*, epist. 2. Sic enim ait: *Quod in capite præcessit in membris sequi necesse est:* nullibi scriptura his verbis vtitur.
q Imitatur ἀποβολεύς Leonem cuius hæc verba sunt epist. 4. c. 1. *B. Petri Apostoli sedes, quæ vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiast. magistra rationis, à cuius vos regulis recessisse, &c.* Similia habet Vigil. epist. 2. vterque autem ad Siculos & Hispanos sedis Roman. veneratores scribit: quod notandum est. r Ioan. 6.
s Blasphema impostoris assertio: Ecclesia Christiani voluntati sponsi morigera, suam non quærit; nec à quoquam filiorum aliud exigit, quam *vt probet quæ sit voluntas Dei bona, & bene placens, & perfecta.* t hæc ex Adriani collect. c. 3. hausit plagiarius.
u Adrian. I. loco citato.

Criminationes[x] *vero contra Doctorem nemo ſuſcipiat*; quia non oportet filios reprehendere patres, nec [y] *ſeruos Dominos* lacerare; filij ergo ſunt Doctorum omnes quos inſtruunt; & ſicut filij patres carnales, ſic & hi patres debent diligere ſpirituales.

Non [z] enim bene viuit, qui non rectè credit, aut *patres* reprehendit vel [a] *detrahit* ſuos. Doctores ergo qui & patres vocantur, magis *portandi* quam reprehendendi ſunt, niſi [b] in recta fide errauerint.

Nullus [c] ergo Doctorem *per ſcripta accuſet*; nec niſi fideli & legitimo, qui etiam *irreprehenſibilem* [d] *vitam ac conuerſationem ducat*, accuſatori reſpondeat; quia indignum eſt, vt Doctor ſtulto & indocto atque reprehenſibiliter viuenti reſpondeat iuxta ſtultitiam ſuam, dicente ſcriptura, [e] *Non reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam.*

Non [f] *bene*, viuit, *qui non* recte *credit.*

Nihil [g] *mali vult qui fidelis eſt.*

Si quis fidelis eſt, videat ne falſa loquatur, aut cuiquam inſidias ponat: fidelis homo ſemper fideliter agit [h], & infidelis callide inſidiatur, atque fideles & pie ac iuſte viuentes perdere nititur, Quia *ſimilis ſimilem* ſibi *quærit.*

Infidelis [i] *homo mortuus eſt in corpore viuente*; & contra [k] ſermones fidelis hominis vitam cuſtodiunt auditorum.

Doctorem [l] *enim Catholicum & præcipuè Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet* machinatione aut *cupiditate violari*; *dicente quippe Scriptura Sancta* [m], Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere; *multis huius mundi illecebris, multis vanitatibus reſiſtendum eſt, vt veræ continentiæ obtineatur integritas. Cuius prima eſt labes ſuperbia, initium tranſgreſſionis, & origo peccati*; *quoniam mens* [n] ſponte *auida nec abſtinere* [o] *nouit, nec* pietati adhibere conſenſus.

Nullus [p] *bonorum inimicum habet niſi malum*; *qui ideo eſſe*

x Ibid. c. 67.
y Hic vero opponere licet dictum Iſidori ſent. lib. 3. cap. 42. *Agnoſcat Epiſcopus ſe eſſe conſeruū plebis, non Dominum verum: &c.*
z nota axioma mox iterabit.
a Nota Idiotiſmos Impoſt.
b Vide Concil. Roma. 5. ſub Symmacho: Iſid. ſent. lib. 3. c. 39.
c Anian. in Conſtit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. --*per mandatum nullus accuſet, &c.*
d his verbis vſus Pſeudo-Iul. epiſt. 2. cap. 20.
e Prou. 26.
f Sent. 189. Sixti Pyth. g Ruffino interp. *Non poteſt bene viuere, qui non integrè credit.*
g Eiuſd. Sent. 203.
h qua fidelis ſcil.
i Sixti Pythag. Sent. 6.
k videtur ὑποβολιμαῖος Sentent. 167. Sixti inuertiſſe, hanc nim. *Sermones tui vitam tuam commendent auditoribus.*
l verba Leonis, epiſt. 53. *Vinum enim Cathol. &c.*
m Eccl. 18.
n potentiæ auida.
o nouit à vetitis, nec gaudere conceſſis.
p Proſperi Sent. 202. ex Auguſt. in Pſal. 54.

permit-

permittitur, vt aut corrigatur, aut per ipsum bonis exerceatur.

Quicquid [q] ergo *irreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia.*

Nulli [r] *Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti licet aliquid contra mandata diuina præsumere.* [s] *Iniustum* ergo *iudicium, & definitio iniusta, regio metu* [t] *aut iussu*, aut cuiuscunque Episcopi aut potentis, *à Iudicibus ordinata*, vel acta, *non* valeat.

Homini [u] religioso [x] *parum esse debet, inimicitias aliorum non* exercere, [y] *vel* non *augere male loquendo: nisi etiam eas extinguere bene loquendo* [z] studuerit.

Melior [a] *est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio.*

Omnes vero [b] *qui* amant *vitam Beatam*, malunt *eam tranquillitatis suæ* & Iustitiæ *statu currere, quam nostrorum peccatorum pœnis vltricibus interpolari.*

Memor [c] *enim sum me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino* nostro *Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes* [d] semper *destruit* errores. *Et intelligo* aliter *mihi non licere, quam vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam.*

Spero autem [e] *affuturam misericordiam Dei*, quod [f] *cooperante* eius *clementia*, omnis pestifer *morbus* ipso pellente auferatur: & *quicquid ipso inspirante atque auxiliante poterit salubriter fieri, cum* [g] tuæ *fidei* & deuotionis *laude peragatur. Quoniam res* [h] omnes *aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad* [i] diuini muneris famulatum *pertinent Sacerdotalis defendat auctoritas.*

Data 11. Kal. Decemb. [k] Antonino & Alexandro viris clariss. Coss.

q verba Concil. Nicæni cap. 9.
r verba Concil. 6. Rom. sub Symmacho. *Non licet ergo Imp.*
s hic omissæ lin. 2. iniustum enim.
t vel iussu à Iudicibus ordinata - non valet. Hunc locum citat Anselm. Luc. lib. 2. in VVibertum.
u Sent. Prosperi 179. ex Augúst. Confession. lib. 9. cap. 9.
x benigno.
y excitare.
z studeat.
a Prosperi sententia ex August. in Psal. 93.
b verba Ambrosij epist. 21. *qui* (Angeli) *habentes vitam B. mallent vtique eam, in illo superiore trãquill. &c.*
c verba Leonis epist. 32.

d omnes quidem hæreses destruit, sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat; & intelligo mihi aliud.
e verba eiusd. epist. 31. sperans adfuturam.
f vt cooperante clementia vestra pestiferi erroris possit morbus auferri, vt quicquid, &c.
g vestræ fidei laude. h res humanæ.
i quæ ad diuinam confessionem pertinent, & regia & Sacerd. &c.
k A. D. 224. Callisti IIII. Vide Baron. Inst. impostor Vrbani suii epist. datam finget Non. Septemb. huius anni.

CENSVRA.

ΥΠΟΒΟΛΑΕΥΣ vulgatam Scripturæ verſionem ſequitur, Concilij Nicæni, Romani 5. & 6. ſub Symmacho, Ambroſij, Hieronymi, Leonis, Proſperi, Gelaſij, Symmachi, Iſidori, Adriani I. Aniani, Sixti Pythagoræi phraſes & ſententias citat; Ieiunij 4. temporum inſtitutionem ad Calliſtum ſola fretus impudentia refert. licet enim in Apologia quam Athanaſius pro fuga ſua ſcripſit, Ieiunij pentecoſtes mentio habeatur, videtur Leo primus temporum 4. ieiunio conſecratorum diſtincte meminiſſe. Tertullianus certe nullos in Eccleſia Catholica ſtatos ieiuniorum dies, præter 4. & 6. feriam & Sabbathum Paſchale agnoſcit. Eadem ſententia Clementis Alexand. Strom lib. 7. & Hieron. lib. 2. in epiſt. ad Gal. cap 4. Idem in Matth. lib. 1. cap. 9. eo nomine Montaniſtas arguit quod ſecundam quadrageſimam à Pentecoſte celebrarent. Monendus vero Lector, Veteris Eccleſiæ morem à Romana hodierna antiquatum; teſtatur enim Iſidorus Hiſpal. ſuo tempore *Secundum ieiunium a'io poſt Pentecoſten die* inchoari ſolitum: Tertium 8 Kalen. Octobr. Quartum in ipſis Kalend. Nouembribus: at hodie aliter vſus obtinuit.

Leo Serm. 8. de ieiunio 10. menſis, & Serm. 9. de ieiunio 7. Menſis. Tertull. de ieiun. c. 14.

Iſid. offic. lib. 1. ca 37. 38. 39.

Calixtum vocat Optat. lib. 2. Auguſt. epiſtol. 165. Calliſtum Euſebius, &c.

CALLISTI PAPÆ

Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus per Gallias conſtitutis vniuerſis Epiſcopis Calixtus.

LVRIMORVM [a] *relatu comperimus, dilectionem* [b] veſtram *feruore Spiritus Sancti ita Eccleſiæ* [c] gubernacula firmiter contra impetus tenere, & regere, *vt* naufragia aut *naufragiorum detrimenta Deo auctore non ſentiat. Talibus* igitur [d] *gloriantes indiciis*, rogamus ne illis partibus contra ſtatuta Apoſtolica quicquam fieri ſinatis; ſed noſtra fulti auctoritate nocitua compeſcite, illicita prohibite.

a verba Simplicij epiſt. 1.
b tuam.
c gubernatorem exiſtere vt naufragij, &c.
d idcirco.

Conſpirationum vero crimina veſtris in partibus vigere [e] audiuimus, & plebes contra Epiſcopos ſuos conſpirare nobis manifeſtatum eſt. Cuius criminis aſtutia non ſolum inter Chriſtianos abominabilis eſt, ſed etiam inter [f] Ethnicos, & ab exteris legibus prohibita. Et

e A quo?
f Sodalitates & coniurationes vetitæ Digeſt. li. 48. tit. 4. & 19. cap. 11. & 16.

bita. Et idcircò huius criminis reos non solum Ecclesiasticæ, sed etiam seculi damnant leges; & non solum conspirantes, sed [g] *etiam consentientes eis.*

Antecessores vero nostri [h] cum plurima turba Episcoporum, quicunque eorum in Sacerdotali honore sunt positi aut existunt [i] *clerici, honore quo vtuntur cadere* præceperunt; cæteros vero communione priuari, & ab Ecclesia extorres fieri iusserunt; omnesque simul vtriusque ordinis viros [k] *infames* esse censuerunt, & [l] *non solum facientes, sed & eis consentientes.* Iustum est enim, vt qui diuina contemnunt mandata, & inobedientes patrum existunt iussionibus, seuerioribus corrigantur vindictis, quatenus cæteri talia committere timeant, & omnes gaudeant fraterna concordia, & cuncti sumant [m] *seueritatis* atque *bonitatis* exemplum.

Nam [n] *si (quod absit) Ecclesiasticam solicitudinem, vigoremque negligimus, perdit desidia disciplinam, & animabus fidelium profectò nocebitur.*

Hi vero in nullius accusationem sunt recipiendi, nec eorum vel [o] anathematizatorum vox *vllum nocere* vel accusare potest. Excommunicatos [p] quoque à Sacerdotibus nullus recipiat [q] *ante vtriusque partis* iustam *examinationem*, nec cum eis in *oratione*, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec *aue* eis [r] dicat; quia quicunque in his vel aliis prohibitis scienter excommunicatis communicauerit, [s] iuxta Apostolorum institutionem & ipse simili excommunicationi subiacebit. Ab his ergo Clerici & Laïci *se abstineant*, qui eadem pati noluerint. Infidelibus quoque nolite coniungi, nec cum eis illam participationem habere. Talia vero agentes non fideles, sed infideles iudicantur. Vnde ait Apostolus, *Quæ* [t] *pars fideli cum infideli? aut quæ participatio iustitiæ cum iniquitate?*

Nemo quoque alterius terminos vsurpet, nec [u] *alterius parochianum iudicare* aut excommunicare *præsumat:* *quia* talis iudicatio, vel ordinatio, aut excõmunicatio,

g Rom. 1.
h hoc somn a[illegible].
i *ἐκπιπτέτωσαν πάντη τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.* concil. Chalced. ca. 18. & Trullan. c. 34. Vide & Concil. 3. Aurelian. c. 21.
k [illegible] est Ecclesia pelle[illegible] aliud infamia notare, illud presbyterij, hoc ciuilis Magistratus.
l Rom. 1.
m alludit ad locum Pauli Rom. 11. 22.
n verb. Greg. epist. 11. li. 12.
o sic de anathemate percussis censuit Concil. 7. Carthag. c. 1.
p vide Concil. Nic. c. 5.
q Sic Anian. in Constit. 9. lib. 11. Cod. Theod. ti. 39. *Non credi accusatori qui absente aduersario causam suggerit, ante vtriusq; partis discussionem.*
r vide Ioan. epist 2.
s vide Can. Apost. 11. & 12. Conc. Antioch. cap. 2. Carth. 4. c. 73. Tolet. 1. cap. 12. 15. Antisidor. c. 38. & 39. Collect. Martini Brac. c. 84.
t Inuertit verba Apostoli 2. Cor. 6.
u Vide Adrian. I. Collect. Ingel. ramo datæ. cap. 16.

vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit; quoniam [x] *nullus alterius iudicis nisi sui sententia tenebitur* aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens; *Ne* [y] *transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.*

x verba Aniani in constit. 2. tit. 16. li. 4. Cod. Theod.
y Prou. 22.

Nullus [z] autem Primas, vel *Metropolitanus* Diœcesani Ecclesiam, vel Parochiam, aut aliquem de eius parochia *præsumat* excommunicare, vel *iudicare*, vel aliquid agere *absque eius consilio* vel iudicio; sed hoc obseruet [a] quod ab Apostolis, ac patribus & prędecessoribus nostris est statutum, & à nobis confirmatum: Id est, [b] *Si quis Metropolitanus Episcopus, nisi quod ad suam solummodo propriam pertinet parochiam, sine consilio* ac *voluntate omnium comprouincialium Episcoporum extra aliquid agere tentauerit, gradus sui periculo subiacebit; & quod egerit, irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de prouincialium coepiscoporum causis,* eorumque *Ecclesiarum & clericorum atque secularium necessitatibus agere aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu comprouincialium* agitur *Pontificum*; nec *aliquo dominationis fastu, sed humillima & concordi administratione, sicut Dominus ait*; Non veni ministrari sed ministrare; *& alibi*, Qui maior est vestrum, erit minister vester, *& reliqua. Similiter & ipsi comprouinciales Episcopi* cuncta *cum eius consilio, nisi quantum ad proprias pertinet Parochias, agant, iuxta sanctorum constituta Patrum*: qui quamuis aliquo temporum interuallo nos antecesserint, [c] ab vno tamen eodemq; puritatis fonte Veritatis & fidei lumen hauserunt, & eodem illustratore & directore spiritu Ecclesiæ Dei stabilimentum, & omnium Christianorum communem quæsiuerunt vtilitatem, [d] *vt vno animo, vno ore concorditer Sancta glorificetur Trinitas in secula.*

z verba Adriani I. collect. cap 16. *Nullus Episcopus alterius parochianum præsumat retinere, aut ordinare, absque eius voluntate, vel iudicare*, &c.
a obseruet Lector te imposturam facere.
b verba Adriani I. collect. Ingeramno datę c. 43
c videtur ἀποστόλους amplificasse sententiam can. 1. Concilij 7. τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος αὐγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα.
d Adrian. ibi.

Nullus Primas nullus Metropolitanus, [e] *nullusque* reliquorum Episcoporum alterius *adeat ciuitatem, aut ad possessionem accedat quæ ad eum non pertinet*, & alterius Episcopi est parochiæ, super cuiusquam dispositione, *nisi vocatus* ab eo cuius iuris esse dignoscitur; aut quicquã ibi disponat vel ordinet, aut iudicet, si sui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter præsumpserit, damnabitur;

e vide can. Apost. cap. 36. Conc. Antioch. c. 13 & 22. Cõstantinop. c. 2. Sardic. c. 3 Aruern. c. 9. collect. Martini Brac. c. 7.

bitur; & non ſolum ille, ſed cooperatores, eique conſentientes: [f] *quia ſicut ordinatio, ita* eis *& iudicatio*, & aliarum rerum diſpoſitio prohibetur. *Nam* [g] *qui ordinare non* poterit, qualiter iudicabit? *Nullatenus* proculdubio iudicabit, aut *iudicare poterit.*

Quoniam ſicut alterius vxor nec [h] *adulterari* ab aliquo vel iudicari aut *diſponi niſi à proprio viro* eo viuente permittitur: ſic nec vxor Epiſcopi, quæ eius Eccleſia vel parochia indubitanter [i] intelligitur, eo viuente abſque eius iudicio & voluntate alteri iudicari vel diſponi, aut [k] *eius concubitu* frui, id eſt ordinatione, vllatenus conceditur.

Vnde ait Apoſtolus, [l] *Alligata eſt vxor legi*, quamdiu *vir eius viuit*; eo verò defuncto, *ſoluta eſt à lege viri.* Similiter & ſponſa Epiſcopi (quia ſponſa vxorque eius dicitur [m] Eccleſia) illo viuente ei eſt alligata; eo vero defuncto ſoluta eſt, & *cui voluerit nubat*, *tantum in Domino*, id eſt regulariter. Si enim [n] eo viuente alteri nupſerit, adultera iudicabitur. Similiter & ille, ſi alteram ſponte duxerit, adulter æſtimabitur, & communione priuabitur.

Si autem *perſecutus* fuerit in ſua Eccleſia, fugiendum eſt illi ad alteram, eique eſt aſſociandus, dicente Domino; ſi perſecuti [o] *vos* fuerint *in* vna *ciuitate*, *fugite in aliam.* Si autem [p] *vtilitatis cauſa* fuerit mutandus, non per ſe hoc agat, ſed fratribus inuitantibus, & [q] auctoritate huius S. ſedis faciat, non ambitus cauſa ſed vtilitatis.

Coniunctiones [r] autem conſanguineorum fieri prohibentur, quando has & diuinæ & ſeculi prohibent leges. Leges ergo [ſ] diuinæ hoc agentes, & eos qui ex his

f verba Adriani collect. c. 16. *ſicut irrita erit eius ordinatio, ita & diiudicatio*, &c.

g nam qui eũ ordinare non potuit, nec iudicare [illegible] nus poterit.

h an vero permittitur viro propriam *vxorẽ adulterio fœdare?* ſiue (vt tuis portẽtoſis phraſibus v.ar) eã *iudicare*, vel *quomodolibet diſponere?*

i indubitãter intelligitur

te Antichriſto ſeruire, quem Dominico thalamo incubantem, & ſponſæ Chriſti amplexus libidinoſe petẽtem pij omnes deteſtantur.

k blaſphemiam abſurditate cumulas impoſtor. Nec enim Eccleſiæ Chriſtianæ cõcubitum miniſtris appetere licet; nec concubitus dici poteſt ordinatio Epiſcopalis. Mera monſtra loqueris.

l confundit impoſtor pro more verba Pauli Rom 7. & 1. Cor. 7. 39. m à te ſcil. qui prædoni hæreditatis, adultero ſponſæ Dominicæ, profligato omni pudoris ſenſu ſuppararaſitaris.

n nec Eccleſia præpoſito alium ſuperinducere, nec præpoſitus gregem deſerere debet; at hinc non ſequitur peccantes ſiue Eccleſias ſiue Epiſcopos, adulterij crimine teneri.

o Impoſtor phraſeos Dominicæ formam mutauit. Matth. 10.

p hoc decernunt pſeudo-Anterus & pſeudo-Pelag. II. ex can. 14. Apoſt. cui Concil. Antioch. c. 21. & Nicæn. c. 15. oblique aduerſantur. q additam. impoſtoris.

r non quæcumque conſanguineorum coniunctiones à legibus diuinis humaniſque prohibitæ. ſ vide Deut. 23. 2. & 27. 20. &c. item Leuit. 20. Concil. Neocæſ. cap. 2. Trullan. c. 54. Antiſiod. c. 27. 28. 29. 30. 31 32. Rom. ſub Greg. II. c. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Agath. c. 61. Epiphan. c. 30.

prodeunt non solum eiiciunt, sed & *maledictos* appellant. Leges ergo seculi infames tales vocant, & ab hæreditate repellunt. Nos vero, sequentes patres nostros, & eorum vestigiis inhærentes, [t] infamia eos notamus, & infames esse censemus, quia [u] *infamiæ maculis* sunt *adspersi*.

Nec [x] eos viros, nec accusationes eorum quos leges seculi reiiciunt, suscipere debemus.

Quis enim dubitat leges humanas rationi & honestati non repugnantes esse amplectendas, præsertim vbi vel publicæ consulunt vtilitati, vel Ecclesiasticæ dignitatis auctoritatem defendunt, ac *pro adminiculo* tuentur?

Eos autem consanguineos dicimus, quos diuinæ & Imperatorum [y] ac Romanorum atque Græcorum leges consanguineos appellant, & in hæreditatem suscipiunt, nec repellere possunt. Talium enim coniunctiones [z] nec legitimæ sunt nec manere possunt, sed sunt repellendæ: & si quæ ausu temerario tentatæ sint, auctoritate Apostolica rescindendæ veniunt.

Quisquis ergo non est legitime coniunctus, vel [a] *absque dotali titulo ac benedictione* Sacerdotis constat copulatus, Sacerdotes [b] vel *legitime coniunctos* [c] criminari, vel in eos testificari minime potest; quoniam omnis incesti macula pollutus infamis est, & accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hi reiiciendi sunt, & infames efficiuntur, sed etiam omnes eis consentientes.

Similiter de raptoribus, [d] vel eis qui *seniores* impetunt, fieri censemus. Hos ergo seculi leges interficiunt, sed nos misericordia præeunte [f] sub infamiæ nota ad pœnitentiam recipimus. Ipsam quoque [g] *infamiam* qua sunt *adspersi* delere non possumus, sed animas eorum per pœnitentiam publicam, & Ecclesiæ satisfactionem sanare cupimus.

t Iam sæpius monuimus Magistratum proprie loquendo infamia notare.
u phras. Côc. 7. Carth. c. 2.
x vide Cô. 7 Carth. c. 2. Adr. I. coll. c. 11
y obserua distinctionem Imperatorũ in Romanos & Græcos, nondum demũ seculo natã.
z de illicitis nuptiis vide C Theod. lib. 3. tit. 12. & Iustin. Cod. lib. 5. tit. 5. 6. 7. Dig li. 23. tit. 2. c. p 38. 51. 55. 67. Conc. 4. Aurelian. c. 17 Turon. 2. c. 22. &c.
a hac cõ[illegible] supra re[illegible] in not. ad 1. epist pseud. Euaristi: alludit impostor ad legem Maioriani nouel. lib. 4. tit. 8
b infames [illegible] ab accusa Sacerd[illegible] iubet Conc. 7 Carth c. 2.
c ad[illegible] impostoris.
d de raptoribus C. Theod. lib. 9. tit. 24. & 25. legendus.
e de seruis Dominos impetentibus tit. 6. eiusd. lib. An[illegible] seniorem [illegible] designaretis Callisti seculo, inquirant antiquarij.
f si infamiæ notam delere non potes, quomodo inurere?
g phras. Concil. 7. Carth. c. 2. vide de rapt. can. Apost. 66. Aurelian. III. c. 16. Rom. Conc. sub Greg. II. c. 10. [illegible]

Quia

Quia[h] *manifesta peccata nō sunt occulta correctione purgāda.* Omnes[i] ergo qui in recta fide suspecti sunt, [k] in accusatione Sacerdotum, & eorum super quorum fide non hæsitatur, minime recipiantur, & in testimonio humano dubij habeantur. infirmari ergo oportet eorum vocem de quorum fide dubitatur, *nec* [l] *eis omnino esse credendum qui* rectam *fidem ignorant.*

Quærendum est [m] ergo *in iudicio cuius sit conuersationis & fidei is qui accusat, & is qui accusatur;* quoniam hi *qui non sunt rectæ conuersationis ac fidei,* & quorum vita est accusabilis, non permittuntur [n] *maiores natu accusare,* nec [o] *quorum fides, vita & libertas nescitur. Neque viles personæ in eorum recipiantur accusationem.*

Rimandæ [p] vero sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem numquam recipiantur. [q] Quia per scripturam nullus accusare vel accusari potest; sed propria voce, & præsente eo quem accusare voluerit, suam quisque agat accusationem. [r] Nec absente eo quem accusare voluerit cuicumque accusatori credatur.

Similiter testes per quamcunque scripturam testimonium non proferant, sed præsentes de his quæ viderunt & nouerunt veraciter testimonium dicant; Nec de aliis causis vel negotiis dicant testimonium, nisi de his quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur.

Accusatores vero consanguinei aduersus extraneos testimonium non dicant, nec familiares, vel [s] *de domo prodeuntes*; sed si voluerint, & inuicem consenserint inter se parentes tantummodo testificentur, & non in alios.

Nec accusatores vel [t] *testes suspecti* recipiantur; *quia*

h verba Isidori Hispal. sēt. lib. 3. c. 46.

i hæc super. non cohærēt.

k vide Conc. Constant. c. 6 Carth. 7. c. 2. Adrian. collect. c. 63.

l verba Adria. collect. c. 4.

m verba Cōc. 4. Carth. c. 96 Adriani I. collect. c. 5. cuius sint conuers. & fidei atque suspicionis accusatores.

n 2. Concil. Carth. 6. can.

o Adrian. collect. cap. 15. Paul. lib. 5. senten. tit. 15. -- *eos quos vita humilitas infamauerit interrogari nō placuit.*

p vide Conc. Chalced. c. 21 Carth. 2. c. 8. Constant. c. 6 Tolet. 6. c. 11.

q vide Zosim. epist. 3. ad Afros & 4. ad eosd. Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. const. 15. -*accusari vnumquemque per alterum non oportet*, &c. Interp. *In criminalibus causis vel obiectionibus per mandatum nullus accuset, nec si per scriptum principis hoc potuerit impetrare: sed ipse qui crimen intendit præsens per se accuset* &c. Paul. sent. lib. 5 tit. 35. Anian. ibid.

r Concil. Chalced. act. 10. Tolet. 6. c. 11. Adrian. I. collect. c. 5. Cod. Theodos. lib. 11. tit. 29. constit. 9. Anian. ibid. Paul. lib. 5. sent. tit. 5. cum interp. Anian. Codex Iustin. lib. 7. tit. 43. consti. 4. 5. 7. 10

s Concil. 7. Carthag. cap. 4. Paul. sentent. lib. 5. tit. 15. -- *eos maxime quos accusator de domo produxerit*, &c. Cod. Iustin. lib. 4. tit. 20. constit. 3. ibid. vetitum parentum aduersus liberos testimonium, & contra: vide const. 6.

t Paul. sent. lib. 5. tit. 15. *Suspectos gratia testes*, &c. *interrogari non placuit.*

u verba Aniani interpr. quia *veritatis professionem propinquitatis affectio impedire cognoscitur.*
x verba Ambros. epist. 44 hebetat & peruertit.
y ibid. paulo ante. nemo etiam in dolo loq. &c. laqueus est in labiis nostris, & sæpe vnusquisque sermonibus suis non explicatur, sed inuoluitur. fouea &c. grande innocentiæ præcipitium, sed maius maleuolentiæ. innocens &c.
z sed tamen &c. resurgit: maledicus autem suis artibus, &c.
a N. phras.
b Tob 4. Láprid. in Alexandro.
c Ambros. verba, epist. 39.
d ne præcip.
e atque opera nostra; ne. ordinem prætermittimus.
f Gal. 6.

[u] *propinquitatis* & familiaritatis, ac dominationis *affectio veritatem impedire* solet.

Amor carnalis, & timor, atque [x] *auaritia plerumque sensus* hebetant *humanos, &* peruertunt *opiniones, vt quæstum pietatem putent, & pecuniam quasi mercedem prudentiæ.*

Nemo [y] enim *in dolo loquatur ad proximum suum. Fouea alta est os maleuoli; Innocens dum credit facile, citò labitur.* Sed [z] *iste lapsus* surgit, & tergiuersator *suis artibus præcipitatur, vnde numquam exiliat atque euadat. Ponderet ergo vnusquisque sermones suos*; & quod sibi *loqui* [a] non vult, alteri non loquatur. Vnde bene sacra ait scriptura, [b] *Quod tibi* non *vis fieri, alteri ne facias.*

Nos [c] *enim tempore indigemus, vt aliquid maturius agamus.* Nec [d] *præcipitemus consilia* & [e] *opera nostra*, neque *ordinem* corrumpamus.

Sed si aliquis lapsus quocumque modo fuerit, non perdamus eum; sed fraterno corripiamus affectu, sicut ait B. Apostolus, [f] *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

Porro [g] *S. Dauid de criminibus mortiferis egit pœnitentiam, & tamen in honore* [h] permansit. B. quoque Petrus *amarissimas lacrymas fudit* quando *Dominum negasse pœnituit*, sed *tamen Apostolus* permansit.

Et Dominus per Prophetam peccantibus pollicetur dicens, Peccator [i] *in quacumque die conuersus* ingemuerit, [k] *omnium iniquitatum illius non recordabor* amplius.

Errant [l] enim qui putant Domini Sacerdotes post lapsum, si condignam egerint pœnitentiam, Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint & suum [m] Sacerdotium condigne custodierint.

Et ipsi qui hoc putant non solum errant, sed etiam

g verba Augustini epistol. 50. nam & S. Dauid &c. h honore suo perstitit: & B. Petrum quando amariss. &c. vtique Dominum &c. & tamen Apost. mansit.
i Ezech. 33. 12. k Ezech. 18. 22.
l Erras ipse qui nullo lapsuum discrimine habito, restitutionem lapsis polliceris; alia semper fuit veteris Ecclesiæ praxis. m Qui gradu suo excidit, quomodo eum condigne custodire possit dicas velim, infrunitum caput.

[n] contra

[n] *contra* traditas *Ecclesiæ claues* disputare & agere videntur; *de quibus dictum est*, [o] *Quæcumque solueritis in terra, erunt soluta & in cœlo.*

Alioquin hæc sententia aut Domini non est, aut vera non est. Nos vero indubitanter tam Domini Sacerdotes quam reliquos fideles [p] *post dignam satisfactionem posse redire ad* [q] honores *credimus*, testante Domino per Prophetam, *Nunquid* [r] *qui cadit non adiiciet vt resurgat? & qui auersus est non reuertetur?*

Et alibi; *Nolo*, [s] inquit Dominus, *mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.* Et Propheta Dauid [t] *pœnitentiam agens* [u] dixit, *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* [x] Ipse namque post pœnitentiam & alios docuit, & sacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus S. Ecclesiæ si lapsi fuerint, & *condignam pœnitentiam* Deo gesserint, vtrumque facere posse. Docuit enim quando dixit, *Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Et sacrificeum Deo* pro se obtulit, dum dicebat, *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* Videns *enim Propheta* scelera *sua* mundata *per pœnitentiam, non dubitauit prædicando* & Domino *libando curare aliena.*

Lacrymarum [y] ergo effusio mouet animi passionem. satisfactione [z] autem impleta auertitur animus ab ira. Qui enim non ignoscit alteri, quomodo sibi putat subueniri? superabundant ergo peccata, superabundet [a] & misericordia.

Quoniam [b] *apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.* Penes Dominum omnium abundantia est, quia [c] *Dominus virtutum ipse est*, & *Rex gloriæ.*

Ait enim Apostolus, [d] *Omnes peccauerunt & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu; quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, in sustentatione Dei, ad ostensionem iustitiæ eius in hoc tempore, vt sit ipse iustus & iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi.*

n verba August. loco citato: *Alioqui contra claues datas Ecclesiæ disputabitur, de quibus.*
o Matth. 18.
p verba Greg. epist. 54. li. 7. Indict. 2. *posse rediri.*
q ad honorẽ cred. dicente Propheta, nunquid &c.
r Hierem. 8.
s Ezech. 18.
t Greg. loco cit. post. lin. 7
u addebat: redde &c.
x confirma me. Si enim condignam Deo pœnitẽtiam non fecisset, nequaquam aliis prædicaret. Ait enim, Docebo, &c. dũ enim peccata prospexit Propheta mũdatus per pœnit. nõ dubit. &c. cur. aliena; & de semetipso sacrif. Deo offerre studuit, cum dicebat, sacrif. &c.
y hæc superioribus non cohærent. sunt autem falsa, non enim lacrymæ mouent animi passionem, sed animi passio moueat ad lacrymas.
z ἐξομολογήσει.
a diuinam superabundare necesse est, humanam impossibile.
b Psalm. 129.
c Psalm. 23.
d Rom. 3.

e Rom. 5. Psal. 31. *David*[e] enim *dicit; Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.*

Mundatur ergo homo à peccato, & resurgit gratia Dei lapsus, & in pristino manet officio iuxta prædictas auctoritates. Videat ne amplius peccet, vt sententia Euangelij maneat in eo;[f] *Vade, & amplius noli peccare.*

f Ioan. 8.

g Rom. 6. Vnde ait Apostolus, *Non*[g] *ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiis eius: sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato; sed exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo. Peccatum enim vobis non dominabitur; non enim sub lege estis, sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus quoniam non sumus sub lege sed sub gratia? Absit;* an *nescitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad iustitiam? Gratias autem Deo quod fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi estis; liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ; Humanum dico.*

h Sixti Pythagoræi sent. 174. Ruffino interpr. Periculum. i Rom. 2. *Maius*[h] enim peccatum [i] *est iudicantis, quam eius qui iudicatur.*

Existimas, inquit Apostolus, *ô homo* omnis *qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius: his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem, quærentibus vitam æternam: his autem,*[k] *qui ex contentione, & qui non acquiescunt Veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum & Græci; Gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum.*

k qui sunt.

l Sixti sententia 328. m refuge. n Marc. 12. *Sententiam,*[l] fratres, *quæ misericordiam vetat, non solum tenere, sed & audire*[m] refugite.

Quia potior est misericordia[n] *omnibus holocaustomatibus & sacrificiis.* Consultis vestris breuiter respondimus, quia oppressos nimis & præoccupatos aliis iudiciis literæ nos inuenere vestræ.

Data

Data 8. Idus Octobris [o] Antonino & Alexandro viris Clariss. Coss.

o A.D. 124. Callisti 4. vide Baron. p e do Vrbani epist. data fingitur Nonis Septemb. huius anni.

ANTON. *Augustin. de emendat. Gratiani lib. 2. Dial. 4.* Selecti viri, qui Romæ operam nauarunt in Gratiano emendando, Calixti primi epistolas reiecerunt, &c.

CENSVRA.

VERSIONE Bibliorum vulgata, Concil. Antiocheni & Carthaginensis 4. Ambrosij, Augustini, Simplicij, Gregorij, Adriani I. Aniani & Sexti Pythagoræi dictis impudenter abutitur veterator; Ecclesiæ & Episcopi concubitus nescio quos somniat: Decreta plurima veterum tum principum, tum conciliorum pro libidine dum describit corrumpit.

VRBANI PAPÆ

Epistola.

Vrbanus Episcopus omnibus Christianis, [a] in sanctificationem spiritus, in obedientiam & adspersionem sanguinis *Domini nostri* Iesu Christi, *Salutem*.

a deest vox *electis* ex epistol. 1. Pet. c. 1. supplenda, vt sensus sit integer.

DECET [b] omnes Christianos, charissimi, *vt eum* imitentur cuius nomen sortiti sunt. *Quid* prodest, *fratres mei*, (Iacobus Apostolus ait) *si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?* [c] [d] *Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes.* Qui *sapiens & disciplinatus est inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ.*

Scimus vos non ignorare quia hactenus vita communis inter bonos Christianos viguit, & adhuc [f] gratia Dei viget; & maxime inter eos [g] qui *in sortem Domini sunt electi*, id est Clericos, sicut in Actibus legitur Apo-

b Sic Cypria. de habitu Virg. *Qui esse cupimus Christiani, debemus quod Christus fecit & docuit imitari.*

c Iac. 2. proderit.

d Iac. 3. 1. &c.

e ibid. vers. 13 *Quis.*

f Quicquid de Ecclesia Apostolica à Luca descripta statuendum sit, hoc falsum fuit Vrbani tempore.

g hanc rationem nominis Clericorum reddit Isidor. de offic. lib. 2. c. 1.

ſtolorum: [h] *Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna; nec quiſquam, eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis* [i] *Ieſu Chriſti, & gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quiſquam egens erat inter illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur ſingulis prout cuique opus erat. Ioſeph autem, qui cognominatus eſt Barnabas ab Apoſtolis, quod eſt, interpretatum, filius conſolationis, Leuites* & *Cyprius genere, cum haberet agrum vendidit illum, & attulit pretium* [k] *ante pedes Apoſtolorum*, &c.

Videntes ergo Sacerdotes ſummi [l] *&* alij, [l] *atque* Leuitæ, [l] *&* reliqui fides, plus vtilitatis poſſe afferre, ſi [m] *hæreditates* & agros quos vendebant Eccleſiis quibus præſidebant Epiſcopi, traderent, eo quod ex [n] *ſumptibus* eorum, *tam præſentibus quam futuris* temporibus, *plurima* & *elegantiora* poſſent miniſtrare fidelibus [o] *communem fidem ducentibus*, quam ex pretio eorum; cœperunt prædia & agros, quos vendere ſolebant, *matricibus* [p] *Eccleſiis* tradere, & *ex ſumptibus eorum* viuere.

Ipſæ verò res in ditione ſingularum parochiarum, Epiſcoporum, *qui* [q] *locum tenent Apoſtolorum*, erant, & ſunt vſque adhuc, & futuris ſemper debent eſſe temporibus. E quibus Epiſcopi & fideles diſpenſatores eorum, [r] omnibus communem vitam degere volentibus, [ſ] miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius potuerint, vt *nemo in eis egens* inueniatur.

Ipſæ [t] enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent *in aliis vſibus* quam Eccleſiaſticis, & prædictorum Chriſtianorum fratrum vel indigentium *conuerti*.

Quia [u] *vota* ſunt *fidelium*, & *pretia peccatorum*, ac *patrimonia pauperum*: atque ad prædictum opus explendum Domino traditæ.

h Act. 4.
i Domini noſtri.
k & poſuit ante.
l numera copulatiuas.
m nota phraſes.
n reditus voluit dicere.
o quid ſit, communem fidem ducere, ediſſerat qui capere poteſt.
p *matricum cathedrarum* meminit Cõcil. Mile it. ca. 25. *matricis Eccleſia* Cod. can. Afric. c. 33 *Matricula* albũ Eccleſiæ Cod. can. Afric. c 86. Concil. Agath. cap. 2. Antiſidor. c. 3. hinc munus *matriculariorum*.
q Vide Cyprian. epiſt. 65. Hieron. epi[?] 1. 13. & 54. Iſid. de offic. lib. 2. ca. 5. Concil. Pariſ. ſub Gregorio 4. lib. 1. cap. 27.
r ad Epiſcopos rerum Eccleſ. adminiſtrationem pertinere docent Can. Apoſt. 39. Conc. Gangr. c. 7. Antioch. c 24. 25. Carth. 4. c. 31. Cod. Eccl. Afric. c. 33. &c.
ſ Supra omnes bonos Chriſtianos κοινοβίους feciſti, cur nunc ſtylum mutas?
t Hunc locum citat Hincmarus epiſt. 5. & 8. & Concil. ad Chariſſiacum epiſt. ad Gallos. vide Proſperum de vita contemplat. lib. 2. c. 16 quem hoc loco imitatur impoſtor; videtur autem in epiſtola legendum, *res Dei fidel obl. &c.* u Verba Proſperi li. 2. de vita contempl. c. 9.

Si quis autem (quod abſit) ſecus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat, & reus ſacrilegij efficiatur, ſicut illi effecti ſunt qui pretia prędictarum rerum fraudauerunt; de quibus legitur in prædictis Apoſtolorum actibus, *Vir* [x] *autem quidam nomine Ananias cum Saphira vxore ſua vendidit agrum, & fraudauit de pretio agri conſcia vxore ſua, & afferens partem quandam, ad pedes Apoſtolorum poſuit: dixit autem Petrus* [y]Ananię, *cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te ſpiritui Sancto,* [z] fraudari *de pretio agri? nónne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua poteſtate? Quare poſuiſti in corde tuo hanc rem? Non es hominibus mentitus, ſed* Domino. [a] *Audiens autem Ananias hæc verba, cecidit & expirauit. Et factus eſt timor magnus* [b] in *omnes qui audierunt. Surgentes autem iuuenes amouerunt eum, & efferentes ſepelierunt. Factum eſt autem quaſi horarum trium ſpatium, & vxor ipſius neſciens quod factum fuerat introiuit.* [c] Reſpondens *autem ei Petrus* dixit, *Dic mihi, ſi tanti agrum vendidiſtis? At illa dixit, etiam tanti. Petrus autem ad eam: Quid vtique conuenit vobis tentare ſpiritum Domini? Ecce pedes eorum qui ſepeliuerunt virum tuum ad oſtium, & efferent te. Confeſtim cecidit ad pedes eius, & expirauit. Intrantes autem iuuenes inuenerunt illam mortuam, & extulerunt, & ſepelierunt ad virum ſuum: & factus eſt timor magnus in* [d] vniuerſam Eccleſiam, *& in omnes qui audierant hæc.*

Hæc, fratres, valde cauenda ſunt & timenda; quia res [e] *Eccleſiæ non quaſi propriæ, ſed vt communes,* & Domino oblatæ, cum ſummo timore, non in alios quam in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſandæ, ne ſacrilegij reatum incurrant qui eas inde abſtrahunt vbi traditæ ſunt, ne pœnam & mortem Ananiæ & Saphiræ incurrant, & (quod peius eſt) [f] *Anathema Maranatha* fiant: & ſi non corpore, vt Ananias & Saphira, mortui ceciderint; anima tamen, quæ potior eſt corpore, mortua & alienata à conſortio fidelium cadat, & in profundum barathri labatur.

Vnde [g] attendendum eſt omnibus, & fideliter cu-

x Act. 5.

y Anania.

z fraudare.

a Deo.

b ſuper.

c Reſpondit.

d vniuerſa Eccl.

e verba Proſperi loco ſupra citato.

f 1. Corin. 16. *Maranatha* reddit Hieronymus lib. de nom. Heb. *Dominus noſter venit*: credidit autem impoſtor hac voce peregrina, non confirmationem anathematis ſed pœnam Anathemati connexam denotari. Vide epiſt. 137. ad Marcellam.

g hunc locum citat Concil. Mogunt. ſub Stephano VI. cap. 11.

ſtodiendum, & [h] *illius vſurpationis contumelia depellenda, ne prædia vſibus ſecretorum cœleſtium* dedicata, à quibuſdam irruentibus *vexentur.*

Quod *ſi quis* fecerit, *poſt debitæ vltionis acrimoniam quæ erga ſacrilegos iure promenda eſt*, [i] perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut *exilio perpetuæ deportationis* [k] vtatur.

Quoniam, iuxta Apoſtolum, [l] *tradere* oportet *huiuſmodi* hominem *Satanæ*, [m] *vt Spiritus ſaluus ſit in die Domini.*

Memoratis ergo *augmentationibus* ac cultibus, intantum Eccleſiæ, quibus Epiſcopi præſident Domino adminiculante creuerunt, & tantis [n] maxima pars earum abundant rebus, vt nullus ſit in eis communem eligens vitam indigens; ſed omnia neceſſaria ab Epiſcopo ſuiſque miniſtris percipit. Ideo ſi aliquis extiterit [o] *modernis aut futuris temporibus*, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

Quod [p] autem ſedes in *Epiſcoporum Eccleſiis* excelsè conſtitutæ, & præparatæ inueniuntur, vt thronus, [q] *ſpeculationem* & poteſtatem iudicandi, & ſoluendi, atque ligandi à Domino ſibi datam [r] *materiam* docent: Unde ipſe Saluator in Euangelio ait, *Quæcunque* [ſ] *ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo; & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo.* Et alibi, [t] *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.*

Ideo iſta prætulimus, chariſſimi, vt intelligatis poteſtatem Epiſcoporum veſtrorum, in eiſque Deum ve-

h *Verba Cod. Theod. lib. 16. titul 2. Conſt. 40.* Placet rationabilis conſilij tenore perpenſo, diſtricta moderatione præſcribere à quibus ſpecialiter neceſſitatibus Eccleſiæ vrbium ſingularum habeantur immunes. Prima quippe illius vſurp. contum. depell. &c. dicata ſordidorum munerum faſce vexentur. Nulla iugatione quæ talium priuilegiorum ſorte gratulatur, muniendi itineris conſtringat iniuria; nihil extraordinarium hac ſuperindictiúmve flagitetur: nulla pontium inſtauratio, nulla tranſlationum ſolicitudo gignatur; non aurum ceteraque alia poſcantur. Poſtremo nihil præter Canonicam illationem, quod aduentitiæ neceſſitatis ſarcinam repentina depoſcerit, eius functionibus deſeruiatur. Si quis contrauenerit, poſt debitæ, &c.

i additam. impoſtoris. k vtatur. Cod. Inſt. *ſubdatur.* l 1. Cor. 5.

m adde, in interitum carnis. n An tantas ſub iugo principum Ethnicorum diuitias congeſſerit Eccl. Chriſtiana, doceat qui poteſt: hactenus certe defuit probatio.

o Noua phraſ. p hæc non cohærent videntur autem è Concil. 4. Carthag. can. 35. petita. q Sic Ambroſ. de dignit. Sacerdot. cap 6. *Quid aliud interpretatur Epiſcopus quam ſuperinſpector, maxime cum ſolio in Eccleſia editiore reſideat, vt ita cunctos reſpiciat, &c.* Sic & Auguſt. in Pſalm. 126. *Ideo altior locus poſitus eſt Epiſcopis vt ipſi ſuperintendant, &c.* An vero Vrbani ſæculo, (quo vix Chriſtianis domos ſacras poſſidere licebat) conueniant quæ hic de ſolio Epiſcopali garrit ὑπερβολῶς perpendet in timore Domini Lector prudens, &c. r redundat hæc materia.

ſ Matth. 18. t Ioan. 20.

nereminı.

neremini, & eos vt animas vestras diligatis: & [u] quibus illi non communicant non communicetis; & quos eiecerint non recipiatis. Valde enim *timenda* [x] *est sententia* Episcopi, *licet iniustè* liget aliquem; quod tamen summopere præuidere debet.

Vos autem hortantes, monemus omnes qui Christianitatem suscepistis, & [y] *à Christo* vocabulum *Christiani* sumpsistis, ne in aliquo Christianitatem vestram irritam faciatis, sed sponsionem quam Domino in Baptismo fecistis, firmiter teneatis, ne reprobi sed [z] condigni coram eo inueniamini.

Et quicunque vestrum communem vitam susceptam habet, & vouit se nihil proprium habere, videat [a] ne pollicitationem suam irritam faciat; sed hoc quod Domino est pollicitus fideliter custodiat, ne damnationem sed præmium sibi acquirat: quoniam [b] satius est non vouere, quam votum, prout melius potest, non perficere. *Grauius* [c] autem *puniuntur qui* votum fecerunt, aut *fidem perceperunt* & votum non perfecerunt, aut *in malis vitam finierunt, quam illi qui* vitam sine voto finierunt, aut *sine fide mortui sunt, & tamen bona opera egerunt.*

Ad [d] *hoc enim sensum rationabilem naturæ munere, & secundæ natiuitatis* reparationem *suscepimus, vt secundum Apostolum magis* [e] quæ seorsum sunt sapiamus, non quæ super terram; [f] *quia* sapientia huius mundi stultitia est apud Deum.

Quid autem suadet, charissimi, sapientia huius seculi, nisi nocitura quærere, & amare peritura, negligere salutaria, pro nihilo reputare. [g] *perpetua? cupiditatem commendat, de qua dicitur,* Radix [h] omnium malorum est cupiditas; *Quæ in primis hoc malum habet, quod dum ingerit transitoria, abscondit æterna: & dum à foris posita conspicit, intra se latentia non introspicit; & dum aliena quærit* [i] sectatori *suo, semetipsum alienum* [k] facit? *Ecce, quid suadet seculi sapientia? viuere in delitijs*; vnde *dicitur*, [l] Vidua quæ in deliciis est viuens, mortua est. *Suadet ergo mollissimis suauitatibus, peccatis, vitijs, & flammis nutrire carnem, cibi & vini intemperantia animam premere, ac vitam spiritus intercludere, & contra se hosti suo de se gladium ministrare: Ecce quid suadet seculi sapientia? vt qui boni*

u quid si ἐμπνέοντες ἀπειλῆς κ̀ φόνου aliquos eiician.?
x hæc transtulit impostor ex homi. 26. Gregorij in Euangelia.
y Isid. Hispal. orig. l. 7. cap. 14.
z in Christo scil. alioqui nemo dignus Deo.
a Melius est ne temere voueat, sed ex conscientia vocationis suæ.
b Eccl. 5.
c Titul. cap. 10. li. 1. Concil. Paris. sub Greg. IIII. A.D. 829.
d verba Eusebij Gallicani homil. in die pentecostes.
e Colosss. 3.
f 1. Cor. 3.
g putare.
h 1 Tim. 6.
i factori suo.
k reddit alien.
l 1. Tim. 5. Anima.

m Psal. 91. *sunt mali esse malint, & per errorem mentis fieri etiam studeant peccatores, & non cogitent illam terribilem Dei vocem,* [m] *Cum exurentur peccatores sicut fœnum.*

n phras. Hieron. lib. aduers. Lucifer. cap. 4.
o hanc blasphemiam Pseudo-Clemen. epist. 4. Pseudo-Melchiad. epist. 2. euomunt.
p Euseb. idem paulò antè.
q ibid. post lin. 8.
r 1. Cor. 2.

Omnes enim fideles [n] *per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum* post Baptisma *accipere* debent, [o] *vt plene Christiani* inueniantur:

Quia [p] *cum Spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam* & constantiam *dilatatur.*

De [q] *Spiritu Sancto accipimus, vt efficiamur spirituales, quia* [r] animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. *De Spiritu Sancto accipimus, vt sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, iniusta respuere; vt malitiæ ac superbiæ repugnemus, vt luxuriæ ac diuersis illecebris, & fœdis indignisque cupiditatibus resistamus. De spiritu Sancto accipimus, vt amore vitæ & gloriæ succensi, erigere à terrenis mentem ad superna & diuina valeamus.*

Data Nonis Septembris, *id est quinto die* eiusdem mensis, [f] Antonio & Alexandro viris Clariss. Coss.

f A. D. 224. Elagabali 4. Callisti pontif. 4. cui substitutus Vrbanus A. 226. Octobr. 21. Vide Baron.

CENSVRA.

IMPOSTOR vitæ communis necessitatem barbaro stylo prædicat; Baptismum imperfectionis accusat; varias vulgatæ versionis, Prosperi, Gregorij, Eusebij Gallicani, Concil. Parisiensis sub Gregorio IIII. & Theodosiani Codicis sententias commentis suis admiscet; ac tandem errante calculo alieni temporis notam apponit.

Seruin. lib. vindiciarum secundum libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, &c.

Quis præsumat sanctum illum Martyrem Vrbanum, qui sub Heliogabalo cum aliis Christianis in latibulis se occultabat, & cuius omnis cogitatio motusque animi in capiendis de propaganda religione consiliis, & pertinentibus ad beate viuendum ac bene moriendum, aut in studiis scientiæ cognitionisque diuinæ versabatur, in terras ferri voluisse? Tum Christiani omnes nec vitiis animum applicabant nec diuitiis, sed martyrij gloriam quærebant; & possessionum frustra ab ipsis acquisitum fuisset dominium, cum iis frui non liceret. Quam obrem cœlum petebant, & solo animi ardore concalescebant. Ab aliis igitur quam à Pontificibus martyrium passis huiusmodi de licentia possessionum acquirendarum probationes petendæ sunt, siue in Italia, siue in aliis locis, &c.

PON-

PONTIANI PAPÆ

Epistola I.

Pontianus Episcopus, Felici * *Succribono* Salutem.

PPIDO [a] *cor nostrum* charitati *vestræ congaudet, quod* studium S. religionis summopere adimplere studetis, & fratres mœrentes ac destitutos in fide & religione confortatis.

Vnde [b] *redemptoris nostri misericordiam exoramus, vt sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu* [c] *implere tribuat quod velle concessit.* [d] *In* hoc itaque bono *tanto commoda retributionis accrescunt, quanto & studium laboris augetur.*

Et [e] *quia in his omnibus diuinæ gratiæ adiutorio opus est, omnipotentis Dei assiduis precibus clementiam* [f] exoramus, *quatenus* [g] *hæc* vobis semper *operanda bona & velle tribuat, & posse concedat; atque in ea* [h] vos *via, cum fructu boni operis, quam se Pastor pastorum esse testatus est, dirigat, vt sine quo nihil* [i] agi potest, *per ipsum implere* [k] bona quæ cœpistis valeatis.

De Sacerdotibus autem Domini, quos vos [l] audiuimus contra prauorum hominum insidias adiuuare, eorumque * *causas portare*, scitote vos in eo valde Deo placere; qui sibi eos ad seruiendum adsciuit, & [m] *familiares* in tantum sibi esse voluit, vt etiam [n] *aliorum hostias per eos acceptaret*, atque eorum peccata donaret, sibique reconciliaret.

Ipsi quoque proprio [o] *ore corpus Domini conficiunt* & populis tradunt.

De illis enim dictum est; [p] *Qui vos contristabit me contristabit.*

* forte *Scribonum* voluit dicere. Scribonum meminit Greg. epist. 2. 57. & 60. lib. 8. Vide & lib. 10. epist. 17. 18. & lib. 12. epist. 30.

a verba Greg epist. 95. lib 7. indiction. 2. Multum cor nostrum magnitudini vestræ, &c.
b Greg. Ibid.
c vos implere.
d quia ergo in hac re tanto.
e verba Symmachi in Conc. Rom. 6.
f exoremus.
g ad hæc operanda nobis &
h in ea nos
i agere possumus.
k implere omnia valeamus.
l Audimus ἀκούοντες tua figmenta. * Not. phras. m omnes pij familiares Dom. parili iure dicendi sunt; sunt enim συμπολῖται ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ. Eph. 2. n longe aliter Petrus de cuius sede falso sibi blanditur impostor: is enim fideles omnes vocat ἱεράτευμα ἅγιον ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 1. Pet. 2. 5.
o i. h al. Hieron. epist. 1. & 85. p hoc nullibi de Sacerdotibus Scriptura dicit: simile quid Paulus scribit, sed ad omnes Corinthios qui Christo nomen dederant: Vide 2. Cor. 2. 5.

Et [q] *qui vobis iniuriam facit, recipiet id quod inique gessit.* Et alibi; *Qui* [r] *vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit; qui autem me spernit, spernit eum qui me misit.* Hi enim non sunt infestandi sed honorandi.

In eis quoque Dominus honoratur, [t] *cuius legatione funguntur.* Hi ergo si forte ceciderint, à fidelibus sunt subleuandi & [u] *portandi.*

Accusandi autem non sunt ab infamibus, aut sceleratis, vel [x] *inimicis*, aut alterius sectæ vel religionis hominibus.

Si peccauerint, [y] à reliquis arguantur Sacerdotibus, sed à summis Pontificibus constringantur, & non à [z] *secularibus aut malæ vitæ* hominibus arguantur vel arceantur.

Quod ergo de [a] *fratris vestri transitu* vos contristari audiuimus, non modico compulsi sumus *mærore.* Vnde *omnipotentem Deum* rogamus, *vt suæ vos gratiæ adspiratione consoletur, vosque & à malignis spiritibus, & à peruersis hominibus cælesti protectione custodiat. Nam & si quos post illius obitum tumultus quorundam aduersantium sustinetis, nolite mirari; si vos* qui *frui bonis in terra* vestra, id est in terra *viuentium quæritis, mala hominum in terra aliena* [b] portatis. *Peregrinatio quippe est vita præsens, & qui suspirat ad patriam, ei tormentum est* [c] peregrinationis *locus, etiamsi blandus esse videatur. Vobis autem qui patriam quæritis, inter suspiria quæ habetis, etiam gemitus audio humanæ oppressionis exurgere. Quod mira omnipotentis Dei* [d] dispositione *agitur, vt dum Veritas per amorem vocat, mundus præsens à seipso animum vestrum per tribulationes quas ingerit* [e] reiiciat; *tantoque facilius ab amore huius seculi mens exeat, quanto & impellitur dum vocatur. Itaque, quod cœpistis, hospitalitatis curam impendite; in oratione & lacrymis instantissime laborate: Eleemosynis, quas semper amastis, iam nunc largius atque vberius date operam: vt tanto post crescat vobis in retributione fructus* [f] muneris, *quanto hic exercueris studium laboris.*

q hic rursus adulterat impostor locum Pauli ad Coloss. c. 3. vers. vlt. addita verbis Apostolicis dictione *vobis.*
r hic demum locus ad Ecclesiæ præpositos pertinet. vide Luc. 10.
t 2. Cor. 5.
u N. phrasis Pseudo Isid.
x non omnes inimici ab accusatione Sacerdotum remouendi, quam multi enim inter eos θεοστυγεῖς? vno verbo, nemo in propriis causis repellendus qualiscunque sit; sic enim decernunt Concil. Constant. c. 6. Carthag. 3. cap. 7. &c.
y hæc nunquã fuit praxis Ecclesiæ.
z non omnes seculares malæ vitæ homines dicendi sunt; sicut nec in omnibus Clericis probata vita reperitur: hoc nomine arguendus, & coercendus fuisti:

a Gregorij M. epistola 70. lib. 9. *Audito dulcissimi filij mei, fratris vestri, transitu, quo sim mærore perculsus, epistolaris non valet explere locutio, sed omnipot. Deum rogo, vt* &c. b portare debetis. c in peregrinatione. d dispensatione. e repellat. f operis.

Præterea

Præterea [g] *salutantes paterna dulcedine* [h] bonitatem *vestram, petimus vt in* bonis quæ cœpistis ne deficiatis; Neque vllus vos ab eis auertere possit, sed in *cunctis affectum vestræ charitatis* Clerici & serui Dei, ac cuncti Christiani, qui in illis partibus commorantur, [i] *amore* Christi & *S. Petri* pleniter inueniant; *& fauoris vestri solatijs (quocumque* modo *necesse fuerit)* potiantur: *quatenus vestra* cuncti *ope* defensi atque adiuti, *& nos vobis gratiarum possimus existere debitores*, & Christus Iesus Dominus noster æternam gloriam *compenset, & B. Apostolus Petrus Apostolorum princeps, in* [l] quorum *vos causis impenditis*, ipsius gloriæ ianuam aperiat. Data [m] 10. Kal. Februarij Seuero & Quintiano viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

IMPOSTOR scripturarum sententiis petulantissimè abutitur; Ecclesiæ priscæ Decreta peruertit: dicta denique Hieronymi, Concilij 6. sub Symmacho, maxime vero Gregorij sibi vendicat.

PONTIANI PAPÆ

Epist. II.

Pontianus Sanctæ & [a] vniuersalis *Ecclesiæ Episcopus, omnibus rectè Dominum colentibus, & diuinum cultum amantibus, Salutem.*

LORIA [b] *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus* [c] *bonæ voluntatis*. Hæc verba, charissimi, non hominum sed Angelorum, & non humano sensu excogitata, sed ab Angelis in ortu Saluatoris annuntiata. Quibus indubitanter ab omnibus

g verba Greg. epist. 21. li. 7. Indict. 2. quæ diuerso charactere expressimus impostoris additamenta sunt.
h gloriam.
i vide Greg. lib. 5. epist. 54. 55. lib. 6. epist. 27. lib. 7. indict. 2. epist. 65. & 96. li. 8. epist. 37. li. 9. epist. 6. li. 10. epist. 26.
k Greg. epist. 21. lib. 7. *potiatur quatenus cùm iniuncta sibi salubriter vestra ope expleuerit & nos vobis*, &c.
l in cuius causis vos impend. hic vobis & in futuro compenset.
m A.D. 237. Pontiani vltimo.

a Diximus quo sensu Episcopi quilibet vniuersalis Ecclesiæ Episcopi, vocari possint.
b Luc. 2.
c Origen. homil. 13. in Lucam, & Chrysostom. homil. 36. in Matth. & homil. de Natiu. & Ascens. Domini εὐδοκίας leguntur; quod de humana non est cum impostore intelligendum, sed de diuina. Nam *bona voluntatis* (vt Andradij verbis vtar) *dicuntur, quos tanta Deus fuit beneuolentia prosecutus, vt eorum causa mortalium sese miseriis socium adiunxerit*. Defens. Concil. Trid. lib. 4. Hoc sensu Christus Esai. 46. 11. vocatur à Patre, *vir voluntatis meæ*. vide Hieron. in Esai. lib. 13.

intelligi poteſt, quod non malæ voluntatis hominibus, ſed bona pax ſit à Domino data.

Vnde & Dominus per Prophetam loquitur dicens, [d] *Quam bonus Iſrael Deus his qui recto ſunt corde: mei autem pene moti ſunt pedes, pene effuſi ſunt greſſus mei, quia æmulatus ſum contra* [e] inimicos, *pacem* [f] *impiorum videns.*

De bonis vero ipſa per ſe Veritas ait, [g] *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Mundi enim non ſunt corde, qui mala cogitant aut nociua aduerſus fratres ſuos, quia [h] *nihil mali vult qui fidelis eſt.*

Fidelis [i] ergo *homo magis* diligit [k] *audire quæ oportet, quam dicere quæ non oportet.* Et [l] ſi quis fidelis eſt, videat ne mala loquatur, aut cuiquam inſidias ponat. *In hoc* [m] ergo diſcernuntur *Filij Dei & filij Diaboli.* Filij namque Dei ſemper [n] cogitant & agere cõtendunt quæ Dei ſunt, & fratres indeſinenter adiuuant, & nulli nocere volunt. Filij autem Diaboli è contrà mala & nociua ſemper meditantur, quia opera eorum mala ſunt. De quibus loquitur Dominus per Hieremiam Prophetam dicens; [o] *Loquar iudicia mea cum eis ſuper* omni [p] malitia *eorum.* [q] *Propterea iudicio contendam adhuc vobiſcum, ait Dominus; & cum Filiis veſtris diſceptabo.* [r] *Ecce ego fingo contra vos malum, & cogito contra vos cogitationem.*

Hæc, [s] fratres, valde ſunt timenda, & ab omnibus cauenda; quoniam ſuper quem iudicium Dei ceciderit, non exiet impunitus. Et ideo vnuſquiſque præuideat ne hoc machinetur aut agat in fratrem quod ipſe pati noluerit.

Et [t] *nec in ſuſpicionem veniat* homo fidelis, vt dicat aut *faciat* ea *quæ pati non vult.*

Vnde [u] *ſuſpectos* aut inimicos, aut [x] *facile litigantes*, & eos [y] *qui non ſunt bonæ conuerſationis*, aut quorum vita eſt accuſabilis, & [z] *qui rectam non tenent & docent fidem*, accuſatores eſſe & teſtes, & [a] anteceſſores noſtri Apoſtolica repulerunt auctoritate, & nos ſubmouemus; atque futuris temporibus excludimus, ne libenter labi poſſint, quos [b] *nos tenere & ſaluare* debemus: ne (quod abſit) prædictum Dei iudicium, non tantum ſuper vtroſ-

d Pſal. 72. e hæc ex verſione Hieron. tr[illegible]. f iniquorum. g Matth. 5. h Sixti Pythag. ſenten. 20. Ruffino interpr. i eiuſd. ſent. 161. k amat. l his verbis vſus Pſeudo-Califtus epiſt. 1. m 1. Ioan. 3. 10. manifeſti ſunt. n quæ Filij Dei ſunt. o Hierem. 3. p ſuper omnem malitiam. q Hierem. 2. 9. r Hieron. 18. 11. ſ hæc coccyſmos ſubinde iterat. [illegible]. t impoſtor binas ſenten. Sixti conflauit in vnam num. 168 & 169 vide ſup. Pſeudo-Pij epiſt. 1. u Paul. ſenten. lib. 5. tit. 15. x Concil. 4. Carthag. p. 58. y Concil. 2. Carth. c. 6. z Concil. Conſtan. can 6 & Carthag. 7. can 2. a contrarium ſæpius docuimus. b Nephaſ.

que

que veniat, sed & nos eorum vitio (quod Deus auertat) pereamus.

Scriptum est enim,[c] *Rectorem te posuerunt,* * *curam illorum habere,* * *vt læteris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam & dignationem consequaris corrogationis. Verbum* [d] enim *nequam* [e] immutat *cor: ex quo quatuor partes oriuntur, bonum & malum, vita & mors; & dominatrix est* [f] eorum assidue *lingua.*

c Eccl. 32. ab initio.
* notabit Lector versus 1. & 2. mutilatos ab impostore.
d Eccl. 37. 21.
e immutabit.
f illorum est assidua.

Pro talibus prędicti vitandi admodum sunt, & priusquam prædictæ enucleatim examinentur opiniones, & ab illis alieni inueniantur, non sunt suscipiendi; quoniam, *Sacrificium* [g] *salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate.* [h] *Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate, &* [i] laudatio *recedere ab iniustitia.* Quoniam scriptum est, [k] *Dilige proximum, & coniungere fide cum illo. Quod si denudaueris absconsa illius, non* [l] persequeris *post Eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic* [m] *qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit auem de manu sua, sic* qui *dereliquisti proximum tuum, & non eum capies. Non illum sequaris, quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo,* [n] quia *vulnerata est anima eius. Vltra eum non poteris colligare, & maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abiiciet. In conspectu oculorum tuorum* [o] conculcabit *os suum, & super sermones tuos admirabitur. Nouissime autem peruertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Multa* [p] audiui, *& non coæquaui ei, & Dominus odiet illum. Qui in altum lapidem mittit, super eius caput cadet, & plaga dolosa dolosi diuidet vulnera. Qui fodit foueam, incidet in* [q] illam; *& qui statuet lapidem proximo, offendet in eo; & qui laqueum* [r] alij *ponit, peribit in illo. Facienti nequissimum consilium, super ipsum deuoluetur, & non cognoscet vnde* [s] aduenieт *illi. Illusio & improperium superborum, & vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum; dolor autem consumet illos, antequam moriantur. Ira & furor, vtraque execrabilis* sunt; *& vir peccator, continens erit illorum.*

g Eccl. 35. 2.
h ibid. vers. 5.
i deprecatio pro peccatis.
k Eccl. 27. 18.
l persequaris.
m & qui.
n quoniam.
o conculcabit
p odiui.
q eam.
r illi.
s adueniat.

Qui [t] *vindicari vult à* [u] Deo *inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini reseruat*

t Eccl. 28. 1. &c.
u Domino.

iram, & à Deo quærit medelam? In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis deprecatur altiſſimum? *ipſe cum caro ſit reſeruat iram, & propitiationem petit à Deo? Quis* [x] orabit *pro delictis illius? Memẽto nouiſſimorũ, & deſine inimicari: tabitudo enim & mors imminent* [y] *mandatis. Memorare timorem Dei, & non iraſcaris proximo. Memorare* [z] teſtamenti *altiſſimi, & deſpice ignorantiam proximi.* [a] Abſtineto *à lite, & minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna ſyluæ, ſic ignis* [b] exardeſcet; *& ſecundum virtutem hominis* [c] *iracundia illius erit; & ſecundum ſubſtantiam ſuam exaltabit iram ſuam. Certamen feſtinatum* [d] incendet *ignem, & lis feſtinans* [e] effundet *ſanguinem, & lingua teſtificans* [f] adducet *mortem. Si ſufflaueris in ſcintillam, quaſi ignis ardebit; & ſi expueris ſuper illã extinguetur,* & *vtraque ex ore proficiſcuntur. Suſurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit, & diſperſit illos de gente in gentem. Ciuitates diuitum* [g] munitas *deſtruxit, & domos* [h] magnatum *effodit. Virtutes populorum concidit, & gentes fortes diſſoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribus ſuis. Qui reſpicit illam non habebit requiem, nec habitabit cum requie. Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem linguæ comminuet oſſa. Multi ceciderunt in ore gladij, ſed non ſic,* [i] quomodo *qui interierunt per linguam ſuam. Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundiam illius non tranſiuit, & qui non attraxit iugum* [k] eius, *& vinculis eius non eſt ligatus. Iugum enim illius, iugum ferreum eſt; & vinculum illius, vinculum æreum eſt. Mors illius mors nequiſſima; & vtilis potius infernus quam illa. Perſeuerantia illius non permanebit; ſed obtinebit vias iniuſtorum; &* [l] *flamma ſua non comburet iuſtos. Qui derelinquunt* [m] Dominum *incident in illam, &* [n] exardeſcet *in illis, & non extinguetur, & immittetur in illos quaſi Leo, & quaſi Pardus lædet* [o] eos. *Sepi aures tuas ſpinis, & noli audire linguam nequam; & ori tuo facito oſtia, & ſeras auribus tuis. Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito ſtateram, & frenos ori tuo rectos; & attende ne forte labaris in lingua* tua, *& cadas in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi, & ſit caſus tuus inſanabilis* [p] ad *mortem.*

x exorabit.
y in mand. eius.
z teſtamentũ.
a abſtinete.
b exardeſcit.
c ſic irac.
d incendit.
e effundit.
f adducit.
g muratas.
h magnatorũ
i quaſi.
k illius & in.
l in flãm.
m relinquũt Deum.
n exardebit.
o illos.
p in mortem.

Neſtar-

Ne [q] *tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius; & in tempore vindictæ disperdet te. Noli anxius esse in diuitijs iniustis;* [r] nihil *enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ. Non ventiles te in omnem ventum, & non eas* [s] *in* omni via: *sic* [t] *enim peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui, & scientia; & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ. Esto mansuetus ad audiendum verbum* [u] *vt intelligas, & cum sapientia* [x] fer *Responsum Verum. Si est tibi intellectus, responde proximo; sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato & confundaris. Honor & gloria in sermone sensati: lingua* [y] *imprudentis subuersio ipsius. Non appelleris susurro, &* in *lingua tua ne capiaris, & confundaris. Super furem enim est confusio & pœnitentia, & denotatio pessima super bilinguem; susurratori autem odium, & inimicitia & contumelia; iustifica pusillum & magnum similiter.*

Noli [z] *fieri pro amico inimicus proximo; improperium enim & contumeliam malus hæreditabit; & omnis peccator, inuidus & bilinguis. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut Taurus; ne forte elidatur virtus tua* [a] super *stultitiam, & folia tua* [b] comedat, *& fructus tuos* [c] perdat, & [d] relinquaris *velut* [e] tignum *aridum in eremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in sortem impiorum.*

Charissimi oppressos erigere studete, & necesse habentes semper adiuuate: Quoniam *qui fratrem* [f] afflictũ *releuat,* apprehensum eripit, *mouentem consolatur, ab illo sibi Retribui, cui totum impendit non dubitet; qui ait: Quod vni ex minimis* [g] meis *fecistis, mihi fecistis.* Taliter enim bona indesinenter agere studete, [h] *vt fructum* [i] *boni operis & hic* [k] cõsequamini, & in futuro *gratia* Dei perfruamini, quatenus *cœlestis regni aulam introire postea* mereamini. Dat. 4. Kal. Maij, [l] Seuero & Quintiano viris Clar. Coss.

q Eccl. 5. 8. non tard.
r non enim.
s in omnem viam.
t omnis peccator.
u verbũ Dei.
x profer.
y lingua vero imprud. subuersio est.
z Eccl. 6. ab initio.
a per stult.
b comedet.
c perdet.
d relinqueris
e lignum.
f verba Greg. epist. 125. li. 7. indict. 2. luctu releuat. oppressum erigit.
g Matth. 25. -istis.
h ibid. paulo ante.
i fructu boni.
k hic eorum quib. seruiũt gratia perfruantur; & cœl. &c. mereantur.
l A.D. 237. Pontiani vltimo, obiisse enim fertur 10. Nouembr. vide Baron. §. 10.

CENSVRA.

IN hac epistola; præter ea quæ ex Ecclesiastico sine delectu concessit ἀπροβολεῖς, mendisque frequentibus sordidauit; varias vulgatæ Bibliorum versionis, Gregorij, Sixtique Pythagorei sententias obseruare licet: cætera barbarum sycophantam redolent, suntque numero paucissima.

ANTERI[a] *PAPÆ*

Epiſtola.

Chariſſimis fratribus per Bæticam, atque [b] Toletanam *prouincias Epiſcopis conſtitutis, Anterus Epiſcopus in Domino Salutem.*

OPTAREM [c] (*fratres chariſſimi*) *ſemper dilectiones & pacis veſtræ ſinceritatis gaudia* [d] audire; *ita vt viciſſim diſcurrentibus literis ſoſpitatis* [e] indicia iuuarentur, ſi *quietos nos ab incurſione ſua vacare hoſtis antiquus* ſineret; qui *ab initio mendax*, [f] *inimicus veritatis, æmulus hominis, quem vt deciperet ſe ante decepit, pudicitiæ aduerſarius, luxuriæ magiſter: crudelitatibus paſcitur, abſtinentia* [g] punitur; *odit jeiunia, miniſtris ſuis prædicantibus dum dicit eſſe ſuperflua, ſpem non habens de futuris, Apoſtoli ſententia repercuſſus, dicentis*; Manducemus [h] & bibamus, cras enim moriemur. *O Infelix audacia! ô deſperatæ mentis aſtutia!* Ipſe enim [i] *hortatur Odia*, & fugat concordiam.

Et, [k] *quia facile ad deteriorem partem mens humana tranſducitur, volens magis per ſpatioſam viam ambulare, quam arctæ viæ iter cum labore tranſire. Qua de re*, fratres dilectiſſimi, ſectamini meliora, & ſemper relinquite deteriora. [l] Bona agite, mala vitate, vt vere diſcipuli Domini eſſe inueniamini.

De mutatione *ergo* Epiſcoporum, *vnde* S. Sedem Apoſtolicam [m] conſulere voluiſtis; ſcitote, eam [n] *communi vtilitate* atque neceſſitate fieri licere; ſed non libitu cuiuſquam aut dominatione. Petrus S. magiſter noſter, & princeps Apoſtolorum, de Antiochia *vtilitatis cauſa* [o] tranſlatus eſt Romam, vt ibidem potius proſice-

a Antherum ſcribunt Optat. li. 2 Auguſtin. epiſt. 165.

b Anton. Auguſtin. Archiep. Tarracon. in Collect. Adriani I. cap. 62. Anteros quoque videndus eſt in epiſt. ad Epiſcopos Bæticæ & Toletanæ prouinciæ; quamuis ſuſpectum nomen eſt *Toletanæ prouinciæ*, cum illis temporibus *Toletum* oppidum fuerit minus nobile, &c.

c Verba Siricij epiſt. 2. optarem ſemper fiat.

d nunciari.

e indicio iuuaremur veſtro, quia nō patitur.

f Ioan. 8.

g puniendus.

h 1. Cor 15.

i n. phraſ.

k Ibid. poſt

l n. 5.

l Pſal 33.

m Male conſulis veritati cum fictitiis tuis conſultationibus imperitis imponis.

n octies has de vtilitate & neceſſitate cantilenas inſuſurrat impoſtor: Pſeudo-Pelag. epiſt. 1. 16. ad minimum. Vide Concil. 4. Carthag. cap. 37.

o Cuius Decretor

repoſ-

re posset. Eusebius[p] quoque de quadam parua ciuitate Apostolica auctoritate *mutatus* est *Alexandriam.* Similiter Felix de ciuitate, *qua ordinatus erat*, electione ciuium propter doctrinam & bonam vitam *quam habebat*, communi Episcoporum & reliquorum Sacerdotum *ac populorum* consilio translatus est Ephesum.

Non enim[q] *transit de ciuitate ad ciuitatem*, qui non suo libitu aut ambitu hoc facit; sed *vtilitate* quadam aut necessitate aliorum hortatu & consilio potiorum transfertur.

Nec transfertur[r] *de minori ciuitate ad maiorem*, qui hoc non ambitu, nec propria voluntate fecit, sed aut vi à propria sede pulsus, aut necessitate coactus, aut *vtilitate* loci aut populi, non superbe sed cum humilitate ab aliis translatus & inthronizatus est; quia[s] *Homo videt in facie, Deus autem in corde.* Et Dominus per prophetam loquitur, dicens; *Dominus scit cogitationes hominum quoniam vanæ sunt.*

Non[t] ergo mutat sedem, qui non mutat mentem. Nec mutat ciuitatem, qui non sua sponte, sed consilio & electione aliorum mutatur. Non ergo migrat de ciuitate ad ciuitatem, qui nõ auaritiæ causa, nec sponte dimittit suam; sed (vt iam dictum est) aut pulsus à sede sua, aut necessitate coactus, aut electione & exhortatione Sacerdotum & populorum translatus est ad alteram ciuitatem. Nam sicut Episcopi habent potestatem ordinare regulariter Episcopos & reliquos Sacerdotes; sic quoties *vtilitas aut necessitas* coegerit, supradicto modo *mutare, & inthronizare* potestatem ha-

p Eusebius hic tragelaphus est ab impostore depictus: Marco, qui Ecclesiam Alexandrinam fundauit, ordine successerunt Ananus, Abilius, Cerdo, Primus, Iustus, Eumenes, Marcus, Celadion, Agrippa, Iulianus, Demetrius; qui sedit annis 43. ad A. D. 234. Pontiani 2. Demetrio substitutus Heraclas, obiit A. D. 248. Fabiani qui Antero successit 10. Euseb. Chro. & histor. Niceph Chron. &c. Videtur impostor mentis inops abusus loco Euseb. hist. li. 7. c. 32. quasi quæ de Eusebio, Episcopo Laodiceno Alexandria oriundo refert, de Episcopo Alexandrino intelligenda essent. Quod addit de *quadam parua ciuitate, Apostolica auctoritate, &c.* delirantis paroxysmum indicat. Idem de Felice imaginario sentiendum. q oppugnat nebulo Decreta Concil. Antioch. cap. 21. Sardic. c. 1. Chalced. c. 5. sed infœliciter: qui enim transfertur, transit sed iussus, quod negat epist. artifex. r hic rursus Conc. Sard. c. 1. & Carth. 4. c. 37. mucrone infesto inuadit amens: nec videt translatum ab aliis, ad maiorem ciuitatem transferri; si Ecclesia cui præficitur maior sit ea quam alij administrandam relinquit. s 1. Sam. 16. 7. & Paralip. lib. 2. hæc dicta non probant translatum ab aliis non transferri: alias technas para, quibus verba tua à contradictione liberes: Dominus olim vidit cogitationes tuas vanas, dicta tua inter se pugnare nemo non videt. t Imò mutat, sed mutationis ab aliis causa data. Notabit Lector can. 14. Apostolorum nomine prænotatum, translationem episcoporum probare, modo fiat κρίσει πλειόνων ἐπισκόπων καὶ παρακλήσει μεγίστῃ: eandem vero improbari absolute à Conciliis supra memoratis, quibus addere licet Nicæ. c. 15. Carth 3. c. 37. Collect. Martini Bracar. c. 5. 6.

bent. Hæc, vt petistis, licet vobis incognita non sint, tenenda mandamus; ne ignorantia quorundam meliora & vtiliora vitentur, & inutiliora sumantur, sicut in Sancto legitur Euangelio, [u] *Væ vobis, hypocritæ, quia decimatis mentham, & anethum, & cuminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem.* [x] Hoc *oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes.*

Quod [y] *licet, non licet; & quod non licet, licet. Quemadmodum Iannes & Mambres restiterunt veritati; sic &* [z] illi, *mente reprobi, amantes voluptatem magis quam Deum*, quod licet docent non licere, id est Episcopos [a] *migrare de ciuitate ad ciuitatem* [b] *prætaxato modo:* & quod non licet docent licere, id est *misericordiam* non *agere* circa patientes necessitatem; hoc est, *eis* qui Episcopum non habent, & sacro Episcopali indigent ministerio, Episcopum de alia ciuitate *causa vtilitatis* vel necessitatis tribui, & Episcopis persecutionem aut necessitatem patientibus *aliam* [c] *Cathedram* dari negant. Contradicunt etiam Sacræ Scripturæ, quę testatur malle Deum misericordiam quam [d] iudicium.

Quæ, precor, maior charitas, aut quod efficacius pietatis pattocinium potest à quoquam alicui impendi, quam si ignorantiæ tenebras & imperitiæ caliginem ab eo repellat, ac demum veræ fidei doctrinæ pabulo non ad quæstum, non ad ambitionem, sed ad eruditionem & ædificationem reficiat? Tanquam enim mutilo fit manus, [e] *claudo pes, oculus cæco* qui ignorantiæ tenebris obuoluto [f] *sapientiæ* & scientiæ *thesaurum* reserat, & [g] *candorem lucis*, viasque Domini benigniter aperit.

Utriusque autem, id est, & famem verbi Dei patientibus, & episcopis necessitatem, [h] quando *inthronizantur propter communem vtilitatem* in aliis ciuitatibus, non modica exhibetur misericordia. Negantes autem hęc, licet [i] *speciem habeant pietatis, virtutem tamen eius abnegant.*

Nam [k] *in tali negotio prosapiam non agnosco: si* quis *tamen* sapientium *quos* insipientibus *tempestatis huius procella* aliis

[u] Matth. 23. 23. Scribæ & Pharisæi.
[x] Hæc.
[y] verba Ennodij ex Apol. pro Symmacho.
[z] Sic & vos mente reprobi circa fidē, proditores proterui, inflati, amantes.
[a] hæc sunt verba Concil. œcum. Chalced. c. 5. cuius definitionem absurde impetit ὑποβολαῖς.
[b] Not. phras.
[c] vna cathedra omnium Christo ministrantium teste Cypriano de Ecclesiæ vnit. Optato li. 2. &c.
[d] sacrificium forte dicere voluisti ex Matth. 9. 13. & 12. 7.
[e] Iob. 29. 15.
[f] Eccl. 1. 25.
[g] Sap. 7. 16.
[h] deesse videtur vox *patientibus*, aut aliquid simile.
[i] 2. Tim. 3.
[k] verba Ennodij ad finē Apol. pro Symmacho: *generosam in tali, &c. si qui tamen summorum, quos vilibus temp. &c.*

liis *sociauit auctoribus, facinorum participatione maculantur,* *splendor* [l] sapientis, *etsi communionem criminum incurrit, nescit tamen ducem se præbere peccantibus.*

Alia quoque est [m] *causa vtilitatis & necessitatis*, & alia *auaritiæ* & præsumptionis aut *propriæ* voluntatis. Auaritiæ quoque causa, vel præsumptionis, aut propriæ voluntatis, non sunt Episcopi mutandi de ciuitate ad ciuitatem, sed *vtilitatis & necessitatis*. Quod nemo negat nisi hi *de* quibus dictum *est*, [n] *Errauerunt* in *ebrietate, nescierunt videntem, ignorauerunt iudicium.* Nam si enarrando [o] *cogerer* aperire *transacta, ostenderem vobis, nullum euenire solatium de comparatione factorum.*

Cæterum *state*, charissimi, *super vias*, adspicientes & interrogantes *de semitis Domini antiquis, & videte* [q] *quæ est via bona* [r] & recta, *& ambulante in ea, & inuenietis requiem animabus vestris.*

Et vt iuxta sapientiæ vocem dicamus, [s] *Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, in simplicitate cordis quærite illum; quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum; apparet autem eis qui fidem habent in illum. Peruersæ enim cogitationes separant à Deo, probata autem virtus corripit insipientes. Quoniam in maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim Sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu, & corripietur à superueniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientiæ, & non liberabit* [t] maledictum *à labijs suis: quoniam renum illius testis est Deus, & cordis,* [u] *eius scrutator est verus, & linguæ* [x] illius *auditor. Quoniam spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere; nec præteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impij interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad* Dominum [y] *veniet*, & *ad correptionem iniquitatum illius; quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos à murmuratione quæ nihil prodest, & à detractione parcite linguæ; quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Os* [z] *quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ, neque acquiratis perditionem in*

l splendor sang. in s.
m videtur impostor verba Concil. Paris. sub Ludouico Pio congrega. imitatus. Vide li. 1. eiusd. Concil. c. 21.
n verba Esai. 28. præ.
o verba Ennodij loco citato p. 533. Tom. 2. Concil. p. 1. *nisi narrando cogerer sustinere, &c.*
p Imitatur impostor verba Martini I. in Synodica addita Concil. Later. Vide sup. Pseudo-Sixt. I. epist. 2.
q & videte & interrogate.
r via bona S. patrum.
s Sap. 1.
t maledicū.
u illius.
x eius.
y Deum.
z os autem.

operibus manuum veſtrarum: quoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. Creauit enim, vt eſſent omnia; & ſanabiles [a] eſſe voluit *nationes orbis terrarum.* [b] *Non eſt in illis medicamentum exterminij, nec inferorum regnum in terra* viuentium. *Iuſtitia* [c] *perpetua eſt et immortalis, iniuſtia autem mortis eſt acquiſitio. Impij autem manibus et verbis accerſierunt illam; et æſtimantes* eam [d] *amicam, defluxerunt et ſponſiones poſuerunt ad illam; quoniam morte digni ſunt qui ſunt ex parte illius.*

Dixerunt [e] *enim apud ſe cogitantes non rectè; Exiguum eſt, et cum tædio tempus vitæ noſtræ, et non eſt refrigerium in fine hominis, et non eſt* qui *agnitus ſit reuerſus ab inferis.* [f] Quoniam *ex nihilo nati ſumus, et poſt hoc erimus tanquam non fuerimus. Quoniam fumus* [g] afflatus *eſt in naribus noſtris, et ſermo ſcintillæ ad commouendum cor noſtrum,* [h] qua extincta, *cinis erit corpus noſtrum, et ſpiritus* [i] effundetur tanquam *mollis aër. Et tranſibit vita noſtra tanquam veſtigium nubis, et ſicut nebula diſſoluetur quæ fugata eſt à radiis ſolis, et à* [k] calore *illius aggrauata. Et nomen noſtrum obliuionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum noſtrorum. Vmbræ enim tranſitus eſt tempus noſtrum, et non eſt reuerſio finis noſtri, quoniam conſignata eſt, et nemo* [l] reuertetur.

Propterea vnicuique præuidendum eſt, vt ſummopere ſe cuſtodiat, & vtiliter *ſe prauideat*; vt cum dies extrema finiſque vitæ aduenerit, non tranſeat ad perpetuam mortem, ſed vitam æternam.

Facta [m] enim *ſubditorum iudicantur à nobis, noſtra vero iudicat Deus. Ex* [n] *merito* vero *plebis nonnumquam Epiſcopi deprauantur, quatenus procliuius* cadant [o] *qui ſequuntur: capite langueſcente cætera corporis membra inficiuntur. Deteriores* [p] *ſunt qui* [q] *vitam moreſque bonorum corrumpunt, his qui ſubſtantias aliorum prædaque diripiunt.*

Caueat [r] vnuſquiſque *ne aut linguam aut aures* habeat *prurientes, id eſt ne aut ipſe aliis* [s] detrahat, *aut alios* audiat *detrahentes. Sedens, inquit, aduerſus fratrem tuum loquebaris* detrahendo; *et aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum*, &c. Parcant [t] ſinguli detractioni *linguæ*, cuſtodiantque *fermones* ſuos; *et.* ſciant *quia cuncta quæ de aliis* loquun-

a fecit.
b & non eſt.
c iuſtitia enim.
d illam.
e Sap. 2. impij apud.
f quia.
g & flatus.
h qui extinctus.
i diffundetur quaſi.
k calore.
l reuertitur.
m verba Iſidori ſent. lib. 3. c. 42.
n verba Iſidori ſent lib. 3. c. 38.
o corruant.
p ibid. poſt lin. 5
q q i ſiue doctrina ſiue exemplis vitam &c.
r verba Hier. epiſt. 2 *caue quoque ne, &c habeas.*
ſ detr has &c. audi s.
t Parce à detractione linguæ: cuſtodi ſermones tuos & ſcito quia pro cūcta &c. tua conſcientia iudicaris.

loquuntur sua sententia iudicabuntur. *Nemo*[u] *inuito auditori libenter refert.*

Officij[x] singulorum sit, dilectissimi, *non solum oculos castos seruare, sed & linguam; nec quid in* cuiusquam domo *agatur, alia domus per* vos *vnquam nouerit.* Habeant omnes[y] *simplicitatem columbæ, ne cuiquam* machinentur *dolos: et serpentis astutiam, ne aliorum* supplantentur *insidiis.*

Non[z] *est humilitatis meæ neque mensuræ iudicare de cæteris; et de ministris Ecclesiarum sinistrum quippiam dicere.*[a] *Absit vt quicquam sinistrum de his loquar, qui Apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt; per quos* etiam[b] *Christiani sumus, qui claues regni cælorum habentes,*[c] *ante iudicij diem iudicant.*

Veteri[d] *quidem lege* habetur, *Quicumque sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio ceruice subiecta contemptum expiabat cruore. Nunc vero inobediens spirituali*[e] animaduersione *truncatur, & eiectus*[f] ab *Ecclesia rabido dæmonum ore discerpitur.*

Oportet[g] enim *vt qui Deum hæreditate possident, absque vllo impedimento seculi Deo*[h] seruiant, *vt dicere possint, Dominus pars hæreditatis meæ.*

O[i] *quam bonus & suauis est spiritus tuus, Domine, in omnibus.*[k] *Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine qui animas amas.*[l] *Ideoque* hos *qui exerrant partibus corripis; et de quibus peccant admones & alloqueris, vt relicta malitia credant in te, Domine.*

Tu[m] *autem Deus noster, suauis & verus es, patiens, & in misericordia disponens omnia. Etenim si peccauerimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam. Et si non peccauerimus, scimus quoniam apud te sumus computati.*[n] *Spiritus timentium*[o] Dominum quæretur ab eo, *& in respectu illius* benedicentur.

Quapropter,[p] *fratres,* charissimi, *omnis sermo malus ex ore vestro non procedat; sed si quis bonus est ad ædificationem opportunitatis, vt det gratiam audientibus: & nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis. Omnis amaritudo, et ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem*

u ibid. post lineam 1.
x ibid. post lin. 8. *officij tui est, &c. Nunquid de formis mulierum disputes, nec quid agatur in alia domus alia per te, &c.*
y verba epist. 13. Hieron. Legendũ habeto. machineris. supplanteris.
z verba Hieron. epist. 4.
a verba eiusd. epist. 1.
b & nos.
c quodammodo ante.
d ibid. post lin 9. *& in veteri quidẽ lege, quicumque, &c.*
e mucrone.
f de Ecclesia.
g verba Isidori de offic. li. 2. c. 1.
h seruire studeant, & pauperes spiritu esse contendant, vt congrue illud Psalmistę dicere &c.
i Sap. 12. 1.
k Sap. 11. 27.
l Sap. 12. 2. eos qui.
m Sap. 15. 1.
n Eccl. 34. 14.
o Deum quęritur & benedicentur.
p Ephes. 4.

benigni, miſericordes, donantes inuicem, ſicut & Deus in Chriſto
q vobis. *donauit* [q] nobis.
r Epheſ. 5. *Eſtote* [r] *ergo imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi, & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, et hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis. Fornicatio autem & omnis immunditia aut auaritia* [ſ] non *nominetur in vobis, ſicut & decet Sanctos; aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas quæ ad rem non pertinet, ſed magis gratiarum actio: hoc enim ſcitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, (quod eſt idolorum ſeruitus) non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei. Nemo vos ſeducat inanibus verbis, Propter hæc enim venit ira Dei in Filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate, (fructus enim lucis eſt in omni bonitate & iuſtitia & veritate) probantes quid ſit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum, magis autem redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipſis, turpe eſt & dicere. Omnia autem quæ arguuntur, à lumine manifeſtantur; omne enim quod manifeſtatur lumen eſt. Propter quod dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Videte itaque, fratres, quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt. Propterea nolite fieri imprudentes, ſed intelligentes quæ ſit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino in quo eſt luxuria; ſed* [t] impleamini *Spiritu ſancto, loquentes vobiſmetipſis in pſalmis,* [u] *hymnis, & canticis ſpiritualibus, cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino; gratias agentes ſemper pro omnibus in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Deo & Patri; ſubiecti inuicem in timore Chriſti.*

ſ nec.
t implemini.
u & hymnis.

x 2. Theſ. 2. 15. *State* [x] *itaque, fratres, & tenete traditiones* Apoſtolorum & Apoſtolicæ ſedis; vt *Dominus* [y] *noſter Ieſus Chriſtus,* [z] *et pater noſter qui dilexit nos, & dedit conſolationem æternam, & ſpem bonam in gratia, exhortetur corda veſtra, & confirmet in omni opere & in ſermone bono.*

y ibid. verſ. 16
z & Deus & pater.

De [a] *cætero, fratres, orate pro nobis vt ſermo Domini currat & clarificetur, ſicut & apud vos; et vt liberemur ab importunis & malis hominibus: non enim omnium eſt fides. Fidelis autem* [b] Deus *eſt, qui confirmabit vos, et cuſtodiet à malo.*

a ibid. c. 3. 1.
b Dominus.
c ſup. Pſeudo-Zephyr. epiſt. 2. ex Pſal. 47. citata à Gelaſio epiſt. 9.

Quapropter [c] *ponite* indeſinenter *corda veſtra in virtute*

tute [d] Dei, *&* resistite semper malis, & enarrate hæc, iuxta vocem Prophetæ, *in progenies alteras*; *quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum*; *Et ipse reget nos in secula.*

Vnde [e] vos, qui in specula à Domino estis constituti, comprimere & repellere eos summopere debetis qui fratribus insidias præparant, aut in eos seditiones & scandala excitant.

Facile [f] *est* enim hominem *verbo fallere*, *sed non* Dominum.

Ideo [g] hos reprehendere & ab his vos auertere oportet, *Quatenus extincta funditus huiusmodi caligine Lucifer* eis *resplendeat*, & lætitia oriatur in cordibus eorum. *Confidimus* [h] *autem de vobis*, fratres, *in Domino*, *quoniam quæ præcepimus et facitis, et facietis.*

Quanto [i] enim *beneficia vestra his amplius exhibetis*, *tanto maiorem vicissitudinem ab omnipotente Deo*, *cui seruiunt*, [k] expectatis.

Omnipotens [l] *Deus sua vos protectione custodiat*, *honoremque* [m] & præceptum *seruare concedat*: & gloria honorque Deo Patri omnipotenti, eiusque vnigenito Filio Saluatori nostro, cum spiritu Sancto sit in secula seculorum. Amen.

d virtute eius, & distribuite gradus eius, vt enarretis in progenies alteras, &c.
e sup. Pseudo-Alexand. epist. 2. & Pseudo Zephyr. epist. 1.
f Sixti Pythagor. sent. 176. possibile est homines verbo.
g Pseudo-Zephyr. epistol. 1. mutuatus verba libelli à Steph. Dorensi oblati Syn. Later. sub Martino I. consult. 2.
h 2. Thess. 3.
i Greg. verba epist. 52. li. 9.
k expectetis.
l Greg. verba epist. 50. lib 4.
m honoremque perceptũ vos in morib. seruare.

CENSVRA.

IMPOSTOR Felicem nescio quem sine teste, sine auctoritate, Ephesinæ Ecclesiæ præfectum asserit; Eusebium quendam contra omnium historiarum fidem Alexandrinis præsulibus annumerat: Pudendis contradictionibus seipsum conficit; nefario ausu Antiocheni, Sardicensis, & Chalcedonensis Conciliorum decreta conuellere nititur: Vulgatæ versionis sententiis abutitur: Siricium, Hieronymum, Ennodium, Gregorium M. Isidorum Hispal. Martinum, Sixtumque Pythagoræum citat dum verba eorum citat, vt cum Turriano loquar.

FABIANI PAPÆ

Epistola I.

Dilectissimis vbique [a] Catholicæ Ecclesiæ commi-nistris, *Fabianus salutem in Domino.*

DIVINIS [b] *præceptis & Apostolicis* [c] monemur institutis, *vt pro cunctarum Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu.*

Vnde [d] consequens est debere vos scire quæ apud Romanam in sacro aguntur ritu Ecclesiam, vt eius sequentes exempla eius veri filij inueniamini [e] quæ *vestra* est *mater* vocata.

Septem [f] *ergo* Diaconos in vrbe Roma per septem regiones ciuitatis (sicut à patribus accepimus) habemus; qui per singulas hebdomadas & Dominicos dies atq; festiuitatum solemnia, cum subdiaconibus & acolythis, ac sequacium ordinum ministris iniuncta sibi obseruant ministeria, & parati omni hora sunt ad diuinum officium, & quicquid eis iniungitur peragendum. Similiter & vobis, prout opportunum fuerit, per singulas ciuitates est faciendum; vt diuinum absque vlla mora & negligentia studiose ac solenniter agatur officium.

Denique *septem* similiter *subdiaconos ordinauimus, qui* [g] *septem notarijs imminerent, & gesta martyrum* veraciter *in*

a Not. phras.
b verba Leonis epist. 4.
c monitis incitamur.
d Imo consequentia nulla: omnibus enim Episcopis ex æquo cura Ecclesiæ vniuersalis incumbit.
e A quo vocata est? Non certè à patribus Concil. Cōstātinop. qui in epist. ad Damasum Hierosolymitanam Ecclesiam ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν μητέρα vocant; Non à Iustino Aug. qui eandem Ecclesiā *matrem Christiani nominis* scribit: Non à Nazianzeno, qui orat. 20. & epist. 74. titulum *matris Ecclesiarum* Cæsariensi adscribit, & orat. 19. Bethlehem οἰκουμένης μητρόπολιν prædicat: Non ab Augustino qui orientales Africanarum Ecclesiarum *radicem* esse censet epist. 170. Non à Christianis Impp. qui Constantinopolitanam Ecclesiam, *matris fidei & religionis, matris omnium Christianorum, capitis Ecclesiarum,* titulis magnificis ornant. Vide Cod. Iustin. lib. 1. tit. 2. Const. 14. 16. 24. Non denique ab Vrbano II. cui Hierosolyma *religionis mater* fuit. Guil. Tyrio teste lib. 1. c. 15. f Non cohær. Septem diaconos sub Cornelio fuisse docet eius epist. ad Fabium Antioch. apud Eusebium: totidem in singulis ciuitatibus ordinandos pronuntiant Concil. Neocæsar. c. 14. & Isidor. offic. lib. 2. ca. 7. Videndus & can. 16. Concil. Quini sex Diaconos, de quibus Act. 6. & Conc. Neocæs. c. 14. agitur, ab ordinariis distinguentis. Notabit autem lector Concil. Rom. 2. sub Syluestro c. 2. asseri ab ipsomet Syluestro & diuisas vrbis regiones, & quinque Diaconis binos additos.
g Notariorum gesta martyrum scriptis consignantium, institutores Clementem & Anterum pontifices facit pontificalis auctor, quem hic imitatur rabula.

integro

integro *colligerent*, nobiſque *rimanda* manifeſtarent. Quod etiam vos omnes agere monemus, ne in poſterum aliqua ex his dubitatio fiat, quæſtioque oriatur: quoniam omnia [h] *quæ ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt*; & quæ noſtris temporibus veraciter ſcribuntur, ad futurorum doctrinam diriguntur.

Et ideo fideliſſimis [i] hæc negotia committi præcipimus, ne aliqua in eis illuſio inueniatur, ex qua fidelibus ſcandalum (quod abſit) oriatur.

Unde & charitatem [k] *veſtram paterna dulcedine petimus, vt in cunctis affectum veſtræ charitatis* ſancta modo Eccleſia *inueniat, & fauoris veſtri ſolatijs quocunque neceſſe fuerit potiatur*. Et ſicut [l] *bonitas* ſtudij veſtri *de ſe nobis certitudinem præbet, vt in nullo diffidere debeamus de* eo; *ſed magis, vt* ſapientibus filiis *Eccleſiæ* noſtræ hæc [m] *fiducialiter commendamus*; ita [n] poſtpoſitis opportunitatis occaſionibus veſtra efficacia elaborare *enixius* debet, *atque modis quibus poſſibile fuerit, omni ſtudio* abigere contumelias. Hortamur etiam vos, iuxta dictum Apoſtoli, [o] *Stabiles* eſſe, *et immobiles, abundantes in opere Domini ſemper, ſcientes quod labor veſter non eſt inanis in Domino*; & alibi, *Vigilate* [p] & orate, & *ſtate in fide. Viriliter agite, & confortamini; omnia veſtra in charitate fiant*.

Inſuper & illud vos ſcire deſideramus, [q] quia noſtris temporibus, [r] *præpedientibus* quidem *noſtris peccatis*, ſuadente antiquo hoſte, qui ſemper vt *Leo rugiens circuit quærens quem deuoret, ſuperuenit Nouatus ex Africa, & ſeparauit de Eccleſia* Chriſti *Nouatianum, & quoſdam* [ſ] alios *Chriſti confeſſores*, & conuertit in [t] prauam doctrinam. A quibus vos, fratres, auertite, & cauete ab omnibus qui

h Rom. 15. Paulina verba agnoſcimus, tuam vero impudentiam cũ deteſtatione auerſamur, ſiquidẽ ſcriptuæ Veter. Teſt. elogia ad quorumcunque ſcriptorum commendationẽ trahere ſacrilegæ dementiæ eſt.

i Æquum certe fuerat monumenta martyrum à fideliſſimis colligi: at cõtrarium factum deplorat Canus loc. Theol. lib. 11. c. 6. *Dolenter* (inquit) *dico potius quam contumelioſè, multo à Laertio ſeueriùs vitas philoſophorum ſcriptas, quam à Chriſtianis vitas ſanctorum: longeq́; incorruptius & integrius Suetonium res Cæſarum expoſuiſſe, quam expoſuerunt* Catholici, *non res dico Impp. ſed martyrum, virginum & confeſſorum.*

k verba Greg. epiſt. 11. lib. 7. ind. 2. *Salutantes pat. dulc. gloriam veſtram, &c.*

l Ibid. ab initio. *Gloria veſtra bonitas, veraci nuntio diffuſa tantum de ſe, &c.*

m Greg. lib. 12. epiſt. 17.

n verba Greg. epiſt. 95 lib. 7. *oportunitate occaſionis inuenta efficaciam veſtram exercere enixius debeatis, atque id modis, &c.*

o 1. Corinth. 15.

p 1. Cor. 16. Verba Chriſti Math. 26. 41. paulinis interſerit impoſtor.

q Imò tempore Cornelij 16. annis à tempore quo hanc epiſt. datam fingit ὑποβολεύς. Vide Cyprian. epiſt. 49. 52. & 76. Euſeb. in Chron. &c.

r Pſeudo Greg. epiſt. 32. lib. 12.

ſ an etiam inter confeſſores Nouatianus? abutitur impoſtor verbis pontificalis.

t Controuerſia Nouatiana diſciplinæ potius fuit quam fidei & doctrinæ.

alteram fidem & doctrinam tenent quàm Apoſtoli & ſucceſſores eorum tenuerunt & docuerunt; ne (quod abſit) [u] *poſt eum* abeuntes in laqueum Satanæ cadatis, & compedibus eius detineamini. [x] Unde *fraternitatis veſtræ* charitatem *intimis obſecramus precibus, vt noſtræ paruitatis in veſtris* ſacris *orationibus memores eſſe* [y] *dignemini*; orantes ac deprecantes Dominū cœli, *vt* tam nos quam Sancta mater Eccleſia, Chriſti pretioſo ſanguine redempta, *à laqueis* venenatis *Satanæ, &* [z] *ab importunis & malis hominibus liberemur, &* [a] *ſermo Dei currat &* glorificetur, & praua eorum, & omnium peruerſa docentium corruat doctrina atque deficiat. Precamur etiam, *vt pietatis veſtræ precibus impetrare ſtudeatis, vt Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui* [b] *vult omnes homines ſaluos fieri,* & [c] *neminem perire*, ſua ingenti omnipotentia reuerti faciat *corda* eorum *ad* ſanam doctrinam & *Catholicam fidem*; quatenus [d] *reſipiſcant à Diaboli laqueis, quibus capti tenentur, & aggregentur filijs matris Eccleſiæ.* Reminiſcentes quoque fratrum veſtrorum *miſeremini eorum*, quibus poteſtis ſtudiis veſtris, ne perdantur; ſed vt precibus & aliis bonitatis veſtræ ſtudiis Domino ſaluentur. Ita ergo in his *agite*, vt obedientes filij & fideles Sanctæ Dei Eccleſiæ appareatis, & vt [e] *mercedis præmia* percipiatis.

Hi & omnes qui rectam non docent doctrinam, vel rectam non tenent fidem accuſatores, [f] neminem recte credentium accuſare poſſunt; quia infamia ſunt notati, & à ſinu Sanctæ matris Eccleſiæ [g] *Apoſtolico mucrone*, vſque ad rectam conſeruationem & reuerſionem eorum abſciſſi.

Unde Apoſtolica auctoritate [h] cum omnibus eiuſdem Apoſtolicæ atque vniuerſalis Eccleſiæ filiis, ſtatuentes ſancimus, vt omnes qui in Catholica fide ſuſpecti ſunt, in accuſatione recte credentium non ſuſcipiantur; quia [i] *ſuſpiciones* ſemper *ſunt amouendæ.*

Merito ergo eorum reprobatur [k] accuſatio qui in recta

u Nota Syntax.
x initium epiſt. 6. Bonifac. Mogunt.
y dignemini vt liberemur à laqueo venatoris Satanæ.
z 2. Theſſ. 3.
a Bonifac. *Domini. clarificetur. & vt precibus pietatis.*
b 1. Tim. 2.
c 2. Pet. 3. *lege*, ſaluos fieri & ad agnitionem Dei venire conuertat ad Cath. fid. corda paganorū Saxonum vt reſipiſc.
d 2. Tim. 2.
e phraſ. Greg. epiſt. 95. lib. 7. & Bonifacij loco citato.
f in cauſis Eccleſiaſticis ſcilicet, & antequam diſcuſſi fuerint. Vide Concil. Conſtantinop. 1. c. 6.
g Apoſtolici mucronis meminit Martin. in epiſt. ad Amādum. vid. inf. pſeudo-Lucij epiſt.
h An omniū Eccleſiæ filiorum eſt leges ſcire?

i quia ſuſpiciones ſunt amouendæ, diſcutienda eſt accuſatorum exiſtimatio non temere repellenda accuſatio, Alludit impoſtor ad verba Grati Concil. 1. Carth. c. 3.
k hæretici ſi cauſas proprias egerint repellendi non ſunt ab accuſatione epiſcoporum: Infidelium par ratio.

recta fide suspecti sunt. * *Nec eis omnino est credendum qui Trinitatis fidem ignorant.*

Similiter omnes quos Sanctorum Patrum statuta, [l] *tam præteritis quam futuris temporibus anathematizant*, submouemus; & ab omni accusatione fidelium alienamus.

Discreti [m] ergo semper debent esse fideles ab infidelibus, & iusti ab iniustis; quoniam infideles & *maleuoli*, modis quibus possunt, semper infestant fideles & perdere nituntur; & ideò non sunt suscipiendi, sed repellendi & procul abiiciendi, ne perdere fideles aut infamare possint.

Quapropter, charissimi, cauete [n] talium foueam, *in quam* multos cecidisse cognouimus. Cauete talium iacula, & *antiqui hostis* tentamenta, *per quæ* etiam *proprios propinquos coram* nobis *vulneratos cadere* vidimus. Attendite laqueos insidiantium, quibus *notos & commilitones* strangulare solent. Nolite tales *sequi*, sed procul repellite eos. [o] *Estote*, iuxta veritatis vocem, *prudentes vt serpentes, & simplices vt columbæ.* Videte [p] *ne in vacuum* quoque *curratis aut laboretis*; sed alterutrum fulti precibus & orationibus, voluntatem Dei facere contendite, & à memoratis (si incorrigibiles apparuerint) vos in omnibus separate.

Similiter ab omnibus quos Apostolus commemorat, dicens, [q] *cum eis nec cibum sumere*: quia & illi sicut & isti sunt repellendi, & ante satisfactionem Ecclesiæ nō sunt suscipiendi; quoniam illi, cum quib. cibum sumere non licet, manifeste apparent sequestrati, vsque ad satisfactionem, à reliquis fratribus. Quamobrem non debent nec possunt in accusationem fidelium suscipi; sed etiam ab eorum consortio, vsque ad iam dictam satisfactionem, repelli, ne similes eis efficiantur, aut eorum excommunicationi subiaceant; quoniam sic Apostoli statuerunt, dicentes, [r] Cum excommuni-

* verba Adriani I. Collect. Ingelramo datę cap. 4. Vide Concil. 4. Tolet. cap. 64.

l nota ineptiss. phras. quo sensu nō recipiendæ sint excommunicatorū accusationes docent Concil. Constantinop. cap. 6. Carth. 7. c. 1.

m Mentibus scil. & moribus: nam loco discretos semper esse impossibile iudicat Apostolus 1. Cor. 5.

n Cauendū à tuis tuique similium imposturis; abuteris enim verbis Bonifacij Mogunt. epist. 19. leg. *quapropter, fili charissime, caue tibi à fouea in quam vidisti coram te alios incidisse: caue tibi à iaculis ant. host. per quæ propr. coram te vuln. cadere vidisti: attende tibi à laqueo insidiatoris, in quo notos &c. videbas strangulatos & præsentem vitam & futuram perdere. Noli talium ad perditionem exempla sequi.* o Matth. 10. 16. p Phil. 2. q 1. Cor. 5. 11. r hæc verba è cerebro veteratoris deprompta sunt.

catis non eſt communicandum. Et [f] *ſi quis cum excommunicatis*, auertendo regulas, ſcienter pſallat *in domo*, aut *ſimul* locutus fuerit, aut *orauerit, ille communione priuetur.*

Tales ergo in omnibus ſunt cauendi, & non ſuſcipiendi; quia, iuxta Apoſtolum, *non* [t] *ſolum qui faciunt*, damnantur; *ſed & qui conſentiunt facientibus.* Vnde & B. Apoſtolorum princeps Petrus in ordinatione Clemẽtis alloquens populum, inter cætera ait; [u] *Si inimicus eſt* iſte Clemens *alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare vt ipſe vobis dicat, Cum illo nolite amici eſſe; ſed prudenter obſeruare debetis, & voluntati eius abſque commonitione obſecundare, & auertere vos ab eo cui ipſum ſentitis aduerſum; ſed nec loqui his quibus ipſe non loquitur, vt vnuſquiſque qui in culpa eſt, dum cupit omnium veſtrum amicitias* [x] ferre, *feſtinet citius reconciliari ei qui omnibus præeſt,* [y] vt *per hoc redeat ad ſalutem cum obedire cœperit monitis præſidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus ipſe amicus non eſt, & locutus fuerit his quibus ipſe non loquitur, vnus eſt & ipſe ex illis qui exterminare Dei Eccleſiam volunt; & cum corpore vobiſcum eſſe videatur, mente & animo contra vos eſt. Et eſt multo nequior hoſtis hic, quam illi qui foris ſunt, & euidenter inimici ſunt. Hic enim per amicitiarum ſpeciem quæ ſunt* inimica [z] *gerit, & Eccleſiam diſpergit ac vaſtat.*

f can. 11. Apoſt. interpr. Dionyſ. variis auctariis locupletatus à plagiario. vide Concil. Antioch. c. 2. Carthag 4. c. 73. Tolet. 1. c. 12. 15. Antiſidor. c. 38. 39. collect. Martini Bracar. c. 84.

t Rom 1.

u verba pſeudo-Clem. epiſt. 1. Ruffin. interp.

x reparare.

y &.

z inimici.

Ideoque, chariſſimi, his Apoſtolicis inſtitutis vos monentes inſtruimus, *vt effecta* [a] *certior* charitas *veſtra, ſollicitius* deinceps *agere* ſtudeat *& cautius*; *ne* peruerſi & infideles *homines lædendi* fideles & [b] *beneuolos* habeant *facultatem:* quoniam [c] *ſpes* talium & omnium impiorum, *tanquam lanugo eſt quæ à vento tollitur; & tanquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur; & tanquam fumus qui à vento diffuſus eſt: & tanquam memoria hoſpitis vnius diei prætereuntis.*

Summopere, [d] chariſſimi, tales cauendi ſunt; & *auertendi*, atque reiiciendi, ſi nocentes apparuerint; quia non ſolum Eccleſiaſticæ, ſed etiam ſeculi leges, [e] *ſe nocentes*, non ſuſcipiunt ſed repellunt. Vnde ſcriptum eſt; *O s impiorum deuorat iniquitatem*; & Dominus per Prophetam loquitur dicens, [f] *cum Sancto Sanctus eris, et cum peruerſo peruerteris; et cum electo electus eris, et cum viro innocentie*

a *verba Leonis epiſt.* 2. effecta certior ſanctitas veſtra, ſollicitius agere dignetur &c. ne ubi Manichææ peruerſitatis homines plebes veſtras facultatem lædendi, &c.

b epitheton not.

c Sap. 5. 15. ſpes impij.

d ſequentia ad finẽ habet pſeudo-Silueſtrij ad Amatorem epiſt.

e Prou 19.

f Pſal. 17.

cente innocens eris: & Apostolus inquit, [g] *Peruertunt bonos mores colloquia mala.* Idcirco (vt prælibatum est) iam mali sunt semper cauendi, & bonis atque beneuolis est inhærendum, [h] *vt periculum desidiæ quantum possumus declinemus: et* [i] *ne pestis hæc latius diuulgetur, seueritate qua possumus abscindamus. Quoniam* [k] *non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis.* Agat semper [l] *vnusquisque* vestrum, hac informatione Apostolica fultus, iuxta *vires suas: &* fraterna dilectione & sancta religione *mores proprios conseruare, et in* commune *alterutrum adiuuare, et in charitate permanere,* & *in Dei voluntate* indesinenter studeat *inhærere;* vt *simul laudantes Dominum,* [m] indefessas illi semper *gratias agamus. Valete in* Domino, charissimi, & prædicta, vt melius potestis, Domino opem ferente, adimplere studere.

Data Kal. Iulij [n] Maximino & Africano viris Clarissim. Coss.

g 1. Cor. 15.
h verba Leonis epist. 4.
i verba Leonis epist. 2.
k eiusd. epist. 92.
l verba Bonifacij I. Mogunt. episc. epist. 17. *vnusquisque studeat secũdum vires suas & proprios mores in castitate conseruari & in communi vita alterut. adiuu. & in fraterna charit perm. vsq; ad præsentiam reuersionis nostræ in Dei voluntate, & tũc simul laud. Dom. in omnib. ei grat. ag. val. in Christo.*
m Conc. Tolet. 17. in allocut. regis ad finem *indefessa gratiarum vota persoluere.*
n A. D. 238. quo in locum Anteri suffectus Fabianus.

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A D* 238 § 9. Quod autem hoc anno, iisdemque consulibus, Kalendis Iulij data habeatur Fabiani nomine epistola ad omnes Ecclesiæ (vt præfert titulus) comministros, tam in titulo, quam etiam in Consulibus deprauata adeo est, vt spuria penitus censeatur, nisi nonnulla in ea posita corrigantur. Habet enim hæc de Nouato atque Nouatiano, *Insuper* [a] *& illud vos scire desideramus,* &c. hæc ibi. Sed & in libro de Rom. Pontificibus hæc, quæ his repugnant, habentur in Fabiano; *Post passionem vero eius* (nempe Fabiani) *Moyses & Maximus presbyteri, & Nicostratus diaconus comprehensi sunt, & in carcerem missi. Eodem tempore superuenit Nouatus ex Africa, & separauit Nouatianum de Ecclesia, & quosdam confessores, postquam Moyses in carcere defunctus est, qui fuit ibi menses vndecim.* Sed & in Cornelio hæc in eandem sententiam; *Sub huius* (Cornelij scilicet) *Episcopatu Nouatus Nouatianum extra Ecclesiam ordinauit, & in Africa Nicostratum. Hoc facto confessores qui se separauerant à Cornelio cum Maximo presbytero, qui cum Moyse fuit, ad Ecclesiam sunt reuersi.* Hęc quidem nonnisi Cornelij tempore facta, [b] Cyprianus quoque sæpe testatur; cuius auctoritate cum constet non ante seductum esse Nouatianum à Nouato, nisi post schisma conflatum aduersus Cornelium Papam, nihil est quod dici possit id factum fuisse tempore Fabiani. Nam & Cyprianus, qui summo studio Nouati sordes omnes, quo cauerent eum fideles, colligens, ob oculos omnium ponit, nullum ei crimen impingit, nullamque inurit

a vide supra.
b Cyprianus epist. 49. 52. 76.

notam, quod alias ſe ante electionem Cornelij ab Eccleſia ſeparauerit.

10. Rurſum vero Pacianus aduerſus Nouatianos agens, cum meminit Nouatiani, de iis quę ante ſedem Cornelij geſſerat, commendat eius Catholicam fidem, cum ait: [c] *Cur igitur Nouatianus tuus, ne falſo quidem adhùc Epiſcopatu ſacerdos, longe antequam Cornelius Romæ Epiſcopus fieret, antequam ſacerdotio illius inuideret, hæc ſuaſit? Habes Cypriani teſtimonium.* & poſt aliqua: *At in hanc ipſam hæreſim Nouatiani quando cœperunt? Audite quæſo, & totum ordinem veſtri erroris aduertite. Cornelius iam Romæ Epiſcopus à ſexdecim Epiſcopis factus, locum cathedræ vacantis acceperat; & illa qua fuit præditus caſtimonia virginali, crebras perſecutiones irati principis ſuſtinebat. Tum forte quidam presbyter Nouatus ex Africa, fraudatis in Carthaginenſi Eccleſia viduis, ſpoliatis pupillis, pecunia Eccleſiæ denegata, proiecto extra domum patre, & eodem fame mortuo nec ſepulto, vxoris grauidæ vtero calce percuſſo Romam venit, &c.* Addit & de Nouatiano poſtea ab ipſo seducto. Sed & Euſebius in Chronico aduentum Nouati Romam ponit anno Cornelij primo; id denique omnes. Quamobrem ea epiſtola, quæ fertur Fabiani nomine, æquius tribuenda eſſet Cornelio. Sed quæ in ea feruntur de ſeptem inſtitutis ſubdiaconis, qui præeſſent notariis acta martyrum conſcribentibus, haud patiuntur vt alij quam Fabiano adſcribantur. Apparet igitur ea de Nouato & Nouatiano fuiſſe à ſciolo aliquo ſuperaddita, volente in epiſtolam inferre quæ putarit contineri in eo textu; quo dum agitur de Fabiano, dicitur; *Eodem tempore ſuperuenit Nouatus*; exiſtimans ea verba eſſe ad Fabiani ſedis tempus referenda, cum reuera ad ea quæ proxime dixerat auctor; poſt paſſionem *vero eius* relationem habere certiſſimum ſit.

c Pacian. ad Sympron. epiſt. 3.

Eulog. Alexandrinus Photio referente, ſcribit Nouatum (ſic Nouatiani nomē effert) primum gradum Diaconi à Cornelio accepiſſe, deinde inter preſbyteros ab eodem ordinatū ſchiſma feciſſe. Vide eclogas lib. 6. apud Photium Biblioth. Cod. 280.

Binius in notis ad hanc epiſt. Baronium κατὰ πόδας ſequitur, eiuſque verba maxima ex parte mutuatur.

Poſſeuin. in appar. Fabiano quæ adſcribitur epiſtola *ad omnes Eccleſiæ comminiſtres*, omnino ſpuria eſt, niſi in ea corrigatur, quod de Nouato & Nouatiano ſcriptum eſt, &c.

CENSVRA.

Impoſtor inconditam farraginem & ab hiſtoriæ veritate penitus abſonam, Rufini primæ Clementinæ interpretis, Leonis I. Dionyſianæ canonum, qui Apoſtolorum dicuntur, verſionis, Gregorij M. Adriani I. & Bonifacij Mogunt. ſententiis hinc inde corraſis diſtinguit.

FABIANI

FABIANI PAPÆ

Epistola II.

Fabianus Episcopus vrbis Romæ, omnibus Orientalibus Episcopis, & cunctis fidelibus in Domino salutem.

XIGIT [a] *dilectio vestra sedis Apostolicæ* consulta, quæ vobis denegare non possumus. Hoc autem & prædecessores nostros multarum regionum Episcopis egisse liquet: & nos, qui in eadem sede Domino largiente collocati sumus, agere debere fraterna charitas & [b] *obedientiæ debitum* compellit.

Cura est [c] ergo vestræ solicitudini *adhibenda, vt ea quæ* sunt ab Apostolis eorumque successoribus *ordinata*, & instigante S. Spiritu instituta, *nec dissimulatio negligere*, *nec* [d] aliqua *præsumptio valeat perturbare. Sed sicut hoc quod* [e] rationis *exigebat* vtilitas, *oportuit definiri, ita quod definitum est* [f] *non debet violari.*

Literis vestris verò inter cætera insertum inuenimus, quosdam regionis vestræ Episcopos à vestro nostroque ordine discrepare, & [g] non per singulos annos in cœna Domini chrisma conficere, sed duos aut tres annos confectionem sancti Chrismatis semel actam conseruare. Dicunt enim, vt in memoratis apicibus reperimus, nec [h] balsamum per singulos annos posse reperiri, nec necesse fore per singulos annos chrisma conficere; sed dum vna confectio Chrismatis abundat, aliam fieri necesse non habere.

Errant enim qui talia excogitant, & mente vesana potius quam recte sentientes hæc dicunt. In illa [i] enim die Dominus Iesus, postquam cœnauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis Apostolis prędecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt)

a Simile initium epist. 1. Zosimi.

b cui obedientiam debeat Ecclesiæ Monarcha?

c verba Greg. epist. 117. lib. 7. indict. 2. *cura est solicitudinis adhib. vt ea quæ pro quiete monachorum religiosaque conuersationis fuerint ordinata, nec.*

d quædā valeat præs.

e ratio exig. vtilitatis.

f nisi forte vbi maior est auctoritas, nō debet, &c.

g videtur hūc locum citare Concil. Aquisg. sub Greg. IV. A. D. 836. vide cap. 8. vide & Concil. Meldense sub Sergio II. c. 46.

h quasi vero de balsamo γνησίῳ perquirendo solicita fuerit vtiquam vetus Ecclesia.

i Hoc falsum.

Chriſma conficere docuit. Ipſa enim [k] lauatio pedum noſtrum ſignificat baptiſmum, quando S. chriſmatis vnctione perficitur atque confirmatur.

Nam ſicut ipſius diei ſolemnitas per ſingulos annos eſt celebranda, ita [l] ipſius ſancti Chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt agenda, & de anno in annum renouanda & fidelibus tradenda; quia [m] nouum Sacramentum eſt per ſingulos annos, & iam dicto die innouandum, & vetus in ſanctis Eccleſiis cremandum.

Iſta [n] à ſanctis Apoſtolis & ſucceſſoribus eorum accepimus, vobiſque tenenda mandamus: Hæc S. Romana Eccleſia, & Antiochena à temporibus Apoſtolorum cuſtodit; Hæc Hieroſolymorum & Epheſinorum tenet. In quibus Apoſtoli præſidentes hæc docuerunt; & vetus Chriſma incendi, & non amplius quam vno anno [o] *vti* permiſerunt, atque deinceps nouo *frui* & non veteri iubentes docuerunt.

Si quis [p] ergo his obuiare tentauerit, *omnem ſibi (per* vos & per omnes recte intelligentes) *indulgentiæ aditum intelligat obſeratum.*

Quia [q] *prauiſſimarum mentium peruerſa doctrina, dum indulgentius frenis vtitur, in præuaricationem* præſumptionis delabitur; & nullatenus eruitur, niſi prudentium ſuſtentatione & correctione liberetur.

Illa autem quæ [r] *circa* diuina myſteria & erga *baptizandos in vniuerſo mundo S. Eccleſia vniformiter agit non otioſo* [ſ] contemplanda ſunt *intuitu:* ne [t] *locum ſuperuacuis* intentionibus, & *ſuperſtitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere*; quia *docendi* [u] *ſunt potius quam illudendi. Ad* [x] *noſtram enim lætitiam benefa-*

k Lotione pedum mutua charitatis opera ſignificari cenſent Theophylac. Caietan. Ianſen. &c. Eadẽ quotidianam fidelium pœnitentium per interceſſionẽ Chriſti continuam ſanctificationẽ deſignari auctor eſt Auguſtin⁹ tract. in Ioan. 56 & 57. ſerm. de ablut. pedum ſub nomine Cypriani idẽ aſſerit. Lotionẽ baptiſmũ ſignificare eandemque Chriſmatis vnctione perfici, ſententia eſt veteri Eccleſiæ incognita, baptiſmo iniuria paraſito Antichriſti digniſſima.

l hoc fuerat probandum non gratis ſumendum.

m hic rurſus principium petit impoſtor, & nugas agit.

n imo, omni tempore Epiſcopo chriſma conficere licere, inter ſtatuta Eccleſiæ Orientalis refert Martinus Bracar. collect. c. 51. Concil. 1. Toler. cap. 20.

o N. barbariſmos.

p verba Siricij epiſt. 1. c. 7. *deinceps talis fuerit inuentus iam nunc ſibi omnem per nos indulg.*

q verba Innocentij epiſt. ad patres Concil. Mileuit. quæ eſt numero 25. *ô prauiſſ.* &c. *doctrinã, aduerte tandem quod primum hominem ita libertas ipſa decepit, vt dum indulgentius frenis eius vtitur in prauaric præſumptione conciderit; neque ex hac potuis erui* &c.

r verba Celeſtini epiſt. ad Gallos c. 12. *illud, quod circa baptiſ.*

ſ contemplamur.

t verba eiuſd. epiſt. 2. cap. 1. *ordinem calcabimus, vt locum ſuperuac. ſuperſt.*

u docendi enim.

x ibid. ab initio epiſtol.

ctaper-

cta perueniunt , *& mœroris aculeis nos quæ fuerint malefacta* [y] pungunt.

Hic [z] vero *inter manus latronum*, *& dentes luporum furentium vtcunque versamur* ; *& contumaces sunt* subditi atque *oues*. [a]

Nam [b] *latratu canum, baculoque pastoris, luporum rabies deterrenda est.*

Illa [c] verò *quæ* fomentis *non* sanantur *vulnera*, *ferro* abscindi *necesse est*.

Nec [d] *silere possumus, vt cum* [e] hic *ab illicitis reuocemus aliquos, officij nostri* prouocamur [f] *instinctu, in speculis à* Domino [g] *constituti, vt vigilantiæ nostræ diligentiam comprobantes*, *& quæ coercenda sunt resecemus* , *& quæ obseruanda sunt* [h] censeamus.

Consulere [i] etiã nos (vt in prædictis literis vestris inuenimus) super accusatione sacerdotum voluistis, quæ oppido apud vos (vt in eisdem apicibus reperimus) crebrescit. Significastis insuper, plerosque attendere, [k] *Multos in ipsis honoribus Ecclesiasticis non congruenter viuere sermonibus & Sacramentis quæ per eos populis ministrantur. O miseros homines, qui hos intuendo Christum obliuiscuntur! qui* [l] & multo *ante prædixit, vt legi Dei potius* [m] obtemperetur, *quam imitandi videantur illi qui ea quæ dicunt non faciunt : & traditorem suum tolerans, vsque in finem etiam ad Euangelizandum cum cæteris misit.*

Nam Apostoli talem consuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt; similiter & successores eorum ; [n] quamquam multa de talibus præuidentes Spiritu Dei futura statuerunt. Porro, (vt legitis in Actibus Apostolorum) [o] *erat* eo tempore inter fideles *cor vnum & anima vna* , *neque* [p] aliquis *eorum aliquid suum* proprium *esse dicebat ; sed erant illis omnia communia.* Nulla enim inter eos accusatio nisi familiaris erat, nec vnquam inter imitatores eorum aut fideles fieri debet, dicente [q] Domino, *Quod tibi fieri* non vis *alteri ne facias:*

y compungunt.

z verba August. de pastoribus cap. 7.

a & pro his periculis nostris, vt oretis exoramus, & cont.

b verba Hieronym. epist. 83.

c Siric. epist. 1. cap. 7. quia ferro necesse est excidãtur vulnera quæ fomentorum non senserint medicinam.

d verba Celestini epist. 2. ab initio.

e cum ad hoc, vt ab.

f prouocemur.

g à Deo.

h sanciamus.

i quascumq; cõsultationes memoras, figmenta esse nemo nescit.

k verba Augustini lib. de pœnit. medicina c. 13. seu libri 50. homil. vltima. An forte attendunt multos etiam in ipsis &c. præpositos & ministrorum non cong.

l tanto ante. m obtemperaretur. n Apostolica statuta mentitur impostor. o Act. 4.

p neque quisquam eorum quæ possidebat, aliquid &c. q imo dicente Tobia non Domino, vide cap. 4. vers. 16.

& idem, [r] *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* Et [ſ] *Dilectio proximi malum non operatur.*

Ipſi ergo Apoſtoli & ſucceſſores eorum olim ſtatuerunt, [t] eos ad accuſationem non recipi *qui ſunt ſuſpecti*, vel *qui heri aut nudiuſtertius*, vel dudum *fuerunt inimici*; quoniam ſuſpecti facti ſunt & [u] *qui non ſunt bonæ conuerſationis*, vel quorum vita eſt accuſabilis, aut dubij in recta fide.

Similiter [x] *quorum fides, vita & libertas neſcitur*, vel [y] *qui infamiæ maculis ſunt adſperſi*, aut [z] *ſceleribus irretiti.*

Neque [a] eos ſacerdotes debere vel poſſe aut Clericos accuſare, qui rite ſacerdotes fieri non poſſunt, nec ſui ſunt ordinis: quoniam ſicut Sacerdotes vel reliqui Clerici à ſecularium laïcorum excluduntur accuſatione, ita [b] illi ab iſtorum ſunt excludendi & alienandi criminatione. Et ſicut iſti ab illis, ita & illi ab iſtis non recipiantur: quoniam ſicut Domini Sacerdotum ſegregata debet eſſe conuerſatio ab eorum conuerſatione, ita & litigatio; quia [c] *ſeruum* Dei *non oportet litigare.*

Tales, chariſſimi fratres, accuſationes & iniuſtas aut nociuas æmulationes pro viribus prohibete, [d] *quia contentio* ſummopere *eſt vitanda.* [e] *Septies enim cadet iuſtus in die, & reſurget; impij autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus*, ait Salomon, *ne gaudeas: & in ruina eius non* [f] *exultet cor tuum: ne forte videat Dominus & diſpliceat ei, & auferat ab eo iram ſuam.* Non [g] *contendas cum peſſimis, nec æmuleris impios: quoniam non habent futurorum ſpem mali: & lucerna impiorum extinguetur.* Nec [h] *æmuleris viros malos, nec deſideres eſſe cum eis; quia* rapinam *meditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.* Hæc cauete, chariſſimi: hæc meditamini, & fratribus in omnibus ſolatium præſtate: quia [i] *in hoc cognoſcent omnes*, vt ipſa per ſe veritas ait, quoniam [k] *mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Si [l] enim *in rebus ſecularibus ſuum cuique ius & proprius ordo ſeruandus eſt: quanto magis in Eccleſiaſticis diſpoſitionibus nulla debet induci confuſio?* [m] *Quod* iſta obſeruatione obſeruabitur,

r Matth. 22. ſ Rom. 13. t hoc ſtatuit Ambroſ. epiſt. 64. u ſtatutum Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 15. x Adrian. I. ibid. y Statutum Conc. 7. Carthag. c. 2. z ſtatutum Cõc. 2. Carth. c. 6. a ſtatutũ Adriani I. collect. c. 19. b ſupra monuimus hoc à veteratore confictũ: contrarium certe decernunt Chriſtiani Impp. Cod. Theod. li. 11. tit. vlt. conſt. 10. hoc ſtatuiſſe dicitur Syluester in Cõc. 2. Rom. c. 14. contrarium ſanxit Conc. Epaun. c. 24. C. Theodoſ. li. 16. tit. 2. conſtit. 41. &c. c 2. Tim. 2. d verba Adriani I. collect. c. 5. e Prou. 24. 16 f ne. g ne. h ibid. ab initio cap. ne æmul. i Ioan 13. 35. k quia. l verba Greg. epiſt. 121. li. 7.

m induci confuſio, ne ibi diſcordia locum inueniat, vnde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione ſeruabitur, ſi nihil &c.

uabitur, *si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur.*

Vnde constat Episcopos locorum singulorum omnium qui [n] *sub* eorum *degunt moderamine* curam habere solicitam, & *causas vtilitatesque eorum* cum Dei timore *disponere. Valde* ergo iniquum *est*, *vt* alij quilibet, omissis suis, *se* illorum *causis* admisceant. *Sed* illi *eorum vitam* & iudicium *competenti regularique* debeant moderamine *disponere*, *qui* eos in sacerdotium ordinant, & à quibus iam ordinati sunt: quoniam, vt lex loquitur, *Maledictus* [o] omnis est *qui transfert terminos proximi sui: &* dixit *omnis populus, Amen.*

Deus [p] ergo, fratres, *ad hoc praeordinauit* vos, & omnes qui summo sacerdotio funguntur, *vt iniustitias* remoueatis, *& præsumptiones* abscindatis, *&* in *sacerdotio* laborantibus succurratis, *& opprobriis* & calamitatibus eorum *locum non* præbeatis, *sed ei qui calumniam* & opprobrium *patitur adiutorium* feratis; *illum vero qui calumniam* vel opprobrium *facit* abscindatis, & Domino in suis Sacerdotibus opem feratis.

Sacerdotes quoque Dominus sibi elegit, [q] vt sacrificent ei, & offerant oblationes Domino: Leuitas quoque sub eis esse iussit in ministeriis eorum. Vnde ad Mosen loquitur dicens: [r] *Princeps autem principum Leuitarum Eleazar, filius Aaron Sacerdotis, erit super excubitores* [s] Ecclesiæ *sanctuarij.* De his enim locutus est Dominus ad Mosen; *Tolle* [t] *Leuitas pro primogenitis filiorum Israël, & pecora Leuitarum pro pecoribus eorum, eruntque Leuitæ mei. Ego* [u] *Dominus.* Si Leuitas suos esse Dominus voluit, quanto magis Sacerdotes sibi adsciuit? De quibus ait, [x] *Si quis externorum accesserit,* morietur.

Omnia vero quę Domini sunt caute tractanda sunt, & non leuiter præcipitanda: quoniam & inter homines pro fidelibus habentur, qui Dominorum suorum [y] *causas bene custodiunt*, & fideliter tractant; atque præcepta Dominorum suorum bene custodiunt, & non transgrediuntur. Pro infidelibus vero reputantur hi, qui Dominorum suorum causas incautè & negligen-

n *Eiusd. lib. eod. epist. 66.* Episcopi loci ipsius sub cuius degunt moder. curæ sit eorũ causas &c. Valde enim est incongruum, vt omisso eo, alius quilibet eorũ se causis admisceat. Sed ille eorũ vitam &c. debet moderatione disp. qui pro commissis eorum sibi animabus compellitur reddere rationem.

o Deut. 27. 17 dicet.

p *verba Procli epist. ad Domnũ Antioch. vide Concil. Chalced. act.* 14. præord. tuã religiositatem. vt &c. remoueas &c. comprimas, & Sacerdotio laboranti succurras, & opprob. locum nõ præbeas, sed ei &c. feras &c. abscindas &c.

q hæc de sacerdotibus V. T. vera sunt; sacerdotium Noui Test. vnicum totius scil. Ecclesiæ, quæ πολίτευμα ... ἱεράτευμα, 1. Pet. 2.

r Num. 3. 32. s custodiæ. t ibid. 45. u ego sum. x Num. 1. 51. imo de Leuitis hoc dictum, inspice locum Lector. y N. phras.

ter tractant, & præcepta eorum despiciunt, & non vt debent custodiunt.

Ideo hæc præmisimus, vt cognoscatur ab his quibus incognitum est, quod & sacerdotes (quos sibi Dominus de [z] omnibus adsciuit, & suos esse voluit) non sunt *leuiter tractandi, vel lacerandi,* nec temere accusandi, aut reprehendendi nisi à Magistris suis; quoniam eorum causas [a] sibi Dominus reseruare voluit, & suo iudicio vindicari. Nam in his, & in aliis præceptis Domini, & fideles cognoscuntur, & infideles reprobantur. Tolerandi enim hi sunt potius à fidelibus, quam *exprobrandi*; veluti *palea* cum tritico, *vsque ad vltimum ventilabrum*; sicut [b] *pisces mali cum bonis vsque ad segregationem, quæ futura est in littore, hoc est in fine seculi.*

Nullatenus [c] ergo *potest condemnari humano examine, quem Deus suo iudicio reseruauit*; *vt* [d] *propositum Dei*, quo decreuit saluare quod perierat, fiat immobile. Et ideo quia voluntas eius non mutatur, nullus præsumat ea quæ sibi non sunt concessa.

Vnde est illud quod Apostolus loquitur dicens, [e] *Iam quidem omnino delictum est, quia iudicia habetis vobiscum.* [f] *Quare non magis iniquitatem patimini? Quare non potius fraudamini?* [g] *Ad illud redeatur quod Dominus ait: Si quis voluerit tunicam tuam tollere, & in iudicio tecum contendere, dimitte ei pallium. Et alio loco:* [h] *Qui* aufert quæ *tua* sunt ne repetas.

Sunt [i] *autem quædam quæ leuissima putarentur, nisi in scripturis demonstrarentur opinione grauiora. Quis* vnquam *dicentem fratri suo Fatue, reum gehennæ putaret, nisi ipsa veritas diceret?*

Illi vero qui illa peccata perpetrant, de quibus Apostolus ait, [k] *Quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur*, valde cauendi sunt, & ad emandationem si voluntariè noluerint compellendi: quia [l] *infamiæ maculis sunt adspersi*, & in barathrum delabuntur, nisi eis Sacerdotali auctoritate subuentum fuerit.

Similiter & illi de quibus ipse ait, [m] *Cum huiuscemodi*

z pari iure omnes sibi pios adsciuit Dominus, filiorum scilicet.

a Si sacerdotum causas sibi Dominus reseruare voluit; quo iure earum sibi iudiciũ vindicat vrbicus Papa?

b verbis iisdem vsus August. aduers. Crescon. li. 4. cap. 26. de vtilit. pœnit. cap. 12.

c verba Constantini M. referente Adriano I. collect. c. 51.

d Rom 9.

e Sic legit August. Enchir. cap. 78. 1. Cor. 6.

f Ibid. post lin. 3.

g vt ad illud.

h substituit impostor verba vulg. edit. sic enim August. *Qui abstulerit inquit, tua noli repetere.*

i verba August. Enchirid. c. 79. ab initio.

k Gal. 5. 21.

l phr. f Concil 7. Cartha. cap. 2.

m 1. Cor. 5. 11 de iisdem loquitur de quibus Gal. 5.

hominі-

hominibus *nec cibum sumere*; quia infamia sunt notati [n] antequam Sacerdotali auctoritate sanentur, & *in gremio* S. Matris Ecclesiæ redintegrentur; quia qui extra nos sunt, nobiscum communicare non possunt.

Manifestum est enim, quod hi [o] extra nos sunt, & à nobis discreti esse debent, cum quibus nec edere [p] nec cibum sumere licet.

Similiter & [q] *omnes personæ*; quibuslibet *turpitudinibus* ac scurrilitatibus *subiectæ*, infames sunt effectæ.

Et *omnes* [r] *qui aduersus patres armantur* infames efficiuntur.

Arenam [s] vero *& salem*, & *massam ferri facilius est* [t] portare, *quam hominem imprudentem & fatuum* [u] atque *impium*. [x] Quoniam *qui minoratur corde cogitat inania; & vir imprudens & errans cogitat stulta.* [y] *Multos supplantauit suspicio illorum, & in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in nouissimo; & qui amat periculum in* [z] ipso *peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit* [a] requiem, & praui cordis *in illis scandalizabitur. Cor nequam grauabitur in doloribus, & peccator adiiciet ad peccandum.*

Talia cogitantes sancti Apostoli, eorumque successores spiritu Dei repleti, malos homines præuidentes, & simplices considerantes, difficilem [b] aut nunquam voluerunt esse accusationem sacerdotum, ne à malis *potuissent* euerti aut submoueri; quia si hoc facile concederetur [c] *secularibus & malis* hominibus, aut nullus, aut vix perpauci remanerent; quoniam semper fuit, & est, & (quod peius est) nimis viget, vt mali bonos persequantur, & [d] *carnales spirituales* infestent.

Idcirco (vt prædictum est) statuerunt [e] ne accusarentur; aut, si aliter fieri non possit, perdifficilis eorum fieret accusatio; & à quibus (vt supradictum est) non præsumeretur, neque à propriis sedibus aut Ecclesiis Episcopi eiicerentur.

n Sacerdotalis auctoritatis proprie loquendo nō est infamiæ notam delere, quam inurere Magistratus officij est.
o extra sunt corde, extra fiant & corpore per excommunicationem.
p in differūt edere & cibū sumere?
q verba Concil. 7. Carth. c. 2.
r verba epist. Procli Constant. ad Domnum Antioch.
s Eccl. 22. 18.
t ferre.
u & imp.
x Eccl. 17. 2?.
y Eccl. 3. 26.
z illo.
a habebit successus, prauū cor in illis, &c. August. in speculo legit *prauicordius*.
b vnicus Pauli locus de presbyteri accusatione non recipienda nisi sub duobus aut tribus testibus, ex 1. ad Tim. epist. c. 5. proferri potest; meminerit vero Lector Cyprian. lib. 3. ad Quirin c. 76. Chrysost. Theodoret. & Theophylactum ætate senem intelligere.
c quasi verò omnes seculares mali, omnes clerici boni sint.
d Solet impostor clericis spiritualium, laicis carnalium nomen aptare. vide Pseudo-Clement. epist. 1. &c.

Quod si quo modo præsumptum fuerit, [f] *antequam* & proprius locus, & sua *omnia eis legibus redintegrarentur*, nullatenus à quoquam accusarentur aut criminarentur; & [g] *nisi sponte elegerint, cuiquam pro talibus non responderent.* Sed postquam (vt præfixum est) restituti fuerint, & sua omnia eis legibus redintegrata, dispositis ordinatisque suis, [h] magnum spatium tractandi causa eis concederetur. Et postea, si necesse fuerit, [i] *regulariter* vocati *venirent ad causam*; *&, si* iustum visum fuerit, *accusantium propositionibus* sustentatione fratrum *responderent.* Nulla enim permittit ratio, dum ad tempus eorum bona, vel Ecclesiæ, atque res ab æmulis aut à quibuscunque detinentur, vt aliquid illis obiici debeat. [k] Nec quisquam potest eis quoquomodo quidlibet maiorum vel minorum obiicere, dum Ecclesiis, rebus aut potestatibus carent suis.

Similiter [l] statutum est, & nos eadem statuta firmantes statuimus, vt si aliquis clericorum suis Episcopis infestus aut insidiator fuerit; eosque criminari voluerit, aut conspirator fuerit, vt mox ante examinatum iudicium [m] *curiæ tradatur*; cui diebus vitæ suæ deseruiat, & infamis absque vlla restitutionis spe permaneat.

Nec [n] vllus vnquam præsumat accusator simul esse & iudex vel testis; quoniam [o] *in omni iudicio* quatuor personas necesse est semper adesse, id est iudices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes.

Similiter statuentes Apostolica auctoritate iubemus, ne [p] pastorem suum *oues quæ ei commissæ* fuerant, *nisi* in *fide* errauerit, *reprehendere* audeant; quia [q] *facta præpositorum oris gladio ferienda non sunt*, neque potest esse discipulus super Magistrum; dicente veritatis voce, [r] *Non est discipulus super Magistrum, nec seruus super Dominum suum.* [s] *Odibilis* autem *coram Deo & hominibus est superbia, & execrabilis omnis iniquitas.* [t] *Perdidit Deus memoriam superborum, & reliquit memoriam humilium sensu.* [u] *Semen hominum honorabitur hoc quod timet Deum. Semen autem*

f verba Concil. Rom. 5. sub Symm.
g Adrian. I. Collect. c. 5.
h Concil. 5. sub Symm.
i verba Concil. 3. sub Symm.
k Concil. 5. sub Symm.
l Similis statuti meminit Pseudo-Pius epist. 2. abusus verbis Constit. 39. tit. 2. lib. 16. Cod. Theod. quæ supra descripsimus.
m Decij scil. quo imperante Fabianus coronatus est.
n Cod. Theod. lib. 2. tit. 2. *Ne in sua causa quis iudicet aut testimonium dicat.*
o Isid. etym. lib. 18. cap. 15. *In omni iudicio sex personæ quaruntur, iudex accusator reus & tres testes.*
p verba Concil. Rom. 5. sub Symmach. *oues quæ pastori suo cõmissæ fuerint, cum nec reprehendere nisi à recta fide exorbitauerit, præsumant, &c.*
q verba Gregor. pastoral. parte 3. c. 5. r Matth. 10. 24.
s Eccl. 10. 7. t iniq. gentium, ibid. vers. 21. u Ibid. vers. 23.

hoc

hoc exhonorabitur, quod præterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore; & qui timent Dominum, erunt in oculis [x] eius: *Fili* (ait Salomon) *in mansuetudine serua animam tuam, & da illi honorem* [y] cui honor competit. *Priusquam* [z] *interroges, ne vituperes quenquam: & cum interrogaueris, corripe iuste. Priusquam audias, ne respondeas verbum; & in medio* [a] seniorum *ne adijcias loqui.*

Exemplo [b] *Cham filij Noë damnantur, qui* patrum *suorum culpas in* publicum *produnt*, aut eos accusare vel detrahere præsumunt; velut *Cham qui patris* sui Noë *pudenda non operuit, sed deridenda monstrauit.* Similiter & illi exemplo [c] *Sem & Iaphet* iustificantur, *qui reuerenter operiunt*, & non produnt ea *quæ patres suos excessisse* [d] cognoscunt.

Si [e] enim *à fide* deuiauerit Episcopus, *erit* corrigendus prius secrete *à subditis* suis.

Quod si incorrigibilis (quod absit) apparuerit, tunc erit accusandus ad Primates suos, aut ad sedem Apostolicam. *Pro* aliis *vero* actibus suis *magis est tolerandus* ab ouibus & subditis suis, *quam* accusandus & publicè derogandus; [f] *quia cum in* eis à subditis delinquitur, *eius ordinationi* obuiatur *qui eos* eis *prætulit*, dicente Apostolo: [g] *Dei ordinationi resistit qui potestati resistit.*

Qui vero [h] *omnipotentem* Deum *metuit*, nec *contra* Euangelium, nec contra Apostolos, nec contra Prophetas, seu sanctorum patrum instituta, *aliquid vllo modo agere consentit.* Sacerdotes ergo honorandi sunt, non *lacerandi*, vel *exprobrandi* sunt. Legitur in Ecclesiastico, [i] *In tota anima tua time* [k] Deum, *& sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit; & ministros eius* [l] non *derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica* [m] sacerdotem, *& propurga te cum brachijs. Da* illi [n] *partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum & purgationis, & de* [o] *negligentia purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum, & sacrificium sanctificationis offeres Domino, & initia*

x illius. ibid. vers. 31.
y da illi honorem secundum meritum suum.
z Eccles. 11. 7. 8.
a Sermonũ.
b *verba Isidori, sent. lib. 3. c. 39.* Sententia damnantur Cham, &c. qui suorum præpositorũ &c. in publico produnt: sicut Cham, &c.
c monstrauit. Habituri sunt Sem meritum & Iaphet qui reuerenter, &c.
d cognouerunt.
e *Ibid.* Quod si à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à subditis: pro moribus vero reprobis tolerandus magis quam distringendus à plebe est.
f Greg. verba past. r. lib. 3. c. 5. *quia cum in præpositos delinquimus, eius ordinationi qui eos nobis prætulit, obuiamus.*

g dictum Apostoli tibi non patrocinatur; de principibus enim non de Ecclesiæ præpositis agit Rom. 13 ad vers. 8. h verba Greg. impostoris fecibus obruta. vid. epist. 36. lib 4. *quia omnip. Dominum metuit (Imp.) & contra statuta Euangelica, contra sacratissimos Canones agere aliquid nullo modo consentit.* hucusq; Pseudo-Fabiani verba citat Anselm. Luc. aduers. VVibert. i Eccl. 7. 31. &c. k Dominum. l ne. m Sacerdotes. n illis. o neglig. tua.

Sanctorum : & pauperi porrige manum tuam, vt perficiatur propitiatio & benedictio tua.

p verba Innocentij epist. 2. c. 13.

Hæc non tantummodo vobis, sed omnibus fratribus per vos nota fieri volumus; *vnanimes*, [p] *vnum sentientes permaneamus in Christo. Nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vindicantes; non hominibus, sed Deo saluatori nostro placentes, cui est honor & gloria in seculorum secula. Amen.*

Iudicia Pontificiorum.

Anton. August. in Collect. Adrian. I. cap. 38. Videndum quid illud sit, *Curiæ tradatur, cui omnibus vita sua diebus seruiat*; quid enim Fabiani tempore (qui Maximini & Gordiani tempore vixit) *curia* ad pontifices pertinet? Auget suspicionem alterius esse verba, quod Augustini verba in ea referuntur ex Enchiridio cap. 79. Sed potuit August. verbis Fabiani vti, tacito eius nomine, &c.

Posseuin. in Appar. Epistolam secundam, in qua agit Fabianus de Chrismate consecrando singulis annis feria 5. in cœna Domini, aliqui Apocrypham esse opinantur. Vide Bellarm. Card. lib. de Sacr. Confirm. c 8.

Binius in notis ad hanc epist. Hanc epist. Posseuinus in apparatu sacro, verbo *Fabianus*, à quibusdam, nescio quibus, velut apocrypham reiici asserit.

Bellarm. de confirmat. lib. 2. c. 8. §. 2. probatur, &c. Videmus in hoc Concilio (Carth. 4. cap. 36.) quod apud omnes est maximæ auctoritatis, idem haberi de chrismate singulis annis renouando, quod habetur in Epistola Fabiani, quam nonnulli apocrypham esse volunt, &c.

CENSVRA.

APOCRYPHAM iure meritoque censeri deprehendet, quicunque in ἀντιφατικὴν de Chrismate singulis annis conficiendo παραδιατριβὴν oculorum aciem defixerit; simulque vulgatæ Bibliorum versionis, Concil. 2. & 7. Carthag. tertij & 5. Romani sub Symmacho, Siricij, Ambrosij, Hieronymi, Augustini, Innocentij, Zosimi, Celestini, Procli, Gregorij, Isidori & Adriani sententias à personato histrione citatas aduerterit.

FABIA-

FABIANI PAPÆ

Epistola III.

Dilectissimo fratri Hilario Episcopo, Fabianus.

D*IVINAE*[a] *circa nos gratiæ memores esse debemus, qui nos per dignationis suæ misericordiam ob hoc ad fastigium sacerdotale prouexit, vt mandatis ipsius inhærentes, & in quadam Sacerdotum eius specula constituti, prohibeamus illicita, & sequenda doceamus.*

In[b] tantum enim in occiduis partibus, quibus moraris, audiuimus astutiam *Diaboli* sæuire *in populum Christianum, atque multiplici deceptione* prorumpere, *vt non* solum laïcos seculares, *sed ipsos quoque* Domini *Sacerdotes* premat & vexet. *Vnde in* grandi *mærore positi dissimulare non possumus* quod corrigere atrociter debemus.

Quapropter * *competens adhibenda est talibus*[c] medela *vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera*[d] capitis *peste nihil* possit *sed segnius tracta pernicies reatu non legitimæ curationis inuoluat pariter sauciatos & medentes.*

Ob id ergo statuentes decernimus, vt[e] *hi qui non sunt bonæ conuersationis*, aut quorum vita est accusabilis, aut *quorum fides*, vita[f] *& libertas nescitur, non possint Domini Sacerdotes accusare.*

Ne viles personæ[g] ad *accusationum horum admittantur.*

Similiter [h]*hi, qui in aliquibus criminibus irretiti sunt, vel qui sunt suspiciosi, vocem aduersus maiores natu non habeant accusandi*; quia suspiciosa vox & inimica veritatem solet opprimere.

Peregrina[i] vero *iudicia* (salua in omnibus Apostolica auctoritate) *generali sanctione prohibemus; quia indignum est ab*[k] externis *vt Iudicetur, qui prouinciales, & à se electos, debet habere iudices*, nisi fuerit appellatum.

a Hilari verba epist. 3. ab initio.
b verba Felicis III. epist. 7. ab impostore horrende fœdata.
Qualiter in Africanis regionib. astutia Diaboli sæuierit in popul. Christ. atque in id multipl. decept. proruperit, vt non modo vulgus incautum, sed ipsos quoque in mortis profunda demerserit Sacerdotes, nullus non orbis gennit, nulla terra nesciuit Vnde in graui mœr. pos. diss. non poss. pereuntiũ atque à nobis exigendarum discrimen animarũ Quapropter &c.
* ab h verbis ad finẽ epist. eadem habet Pseudo-Sixt. 3. epist. 3.

c. medicina. d. captis peste &c. profit. e verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 15. f. vitæ libertas. g. in accus. h Adrian. ibid. ex Concil. 2. Carthag. cap. 6. i verba Adriani I. eiusd. collect. c. 17. ex Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. constit. 10. k. externo.

l ei ūsd. collect. c. 27.
m ibid. c. 33.
n ibid. c. 32.
o ibid. c 34. ex interp. Aniani in constit. 2. tit. 30. lib. 11. Cod. Theod. & in cōst. 15. eiusd. tituli.
p Adrian. ibid. ex Aniano in constit. 20. eiusd. tituli.
q in supplicium.
r Adrian. collect. c. 56.
s Adrian. collect. c. 47. ex Aniano in constit. 5. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodos.
t post iracundiam quę dixit.
u Adrian. collect. c. 48. ex Aniano in constit. 11. eiusd. tituli.
x ibid.
y Adrian. collect. c. 11. ex Conc. Sardic. epitome inter opera eiusd. Adriani.
z appellauerit Rom. Pont.
a quod ipse cens.
b verba Cod. Theod. lib. 4. tit. 16. consti. 2. in priuatorum.

Vnde oportet, [l] *si aliquis* Episcoporum *super certis accusetur criminibus*, vt *ab omnibus audiatur qui sunt in prouincia Episcopis*; quia [m] *non* oportet accusatum *alicubi quam in foro suo* audiri. [n] *Si quis vero iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat.*

Appellantem [o] autem *non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare custodia*; sed *liceat appellatori vitiatam causam appellationis remedio subleuare.*

Liceat [p] *etiam in causis criminalibus appellare. Nec vox appellandi denegetur ei, quem* supplicio [q] *sententia destinarit.*

Pulsatus [r] *ante suum iudicem causam dicat; & ante non suum iudicem pulsatus si voluerit taceat; & vt pulsatis, quoties appellauerint, inducia dentur.*

Si [s] *quis* ergo *iratus crimen aliquod cuilibet temere obiecerit, conuitium non est pro accusatione habendum; sed permisso tractandi spatio, id quod iratus dixit, per scripturam se probaturum esse fateatur: vt si fortasse resipiscens, quæ* [t] præ iracundia *dixit, iterare aut scribere noluerit, non vt reus criminis teneatur.*

Omnis ergo [u] *qui crimen objicit scribat se probaturum Reuera*: semper *ibi causa agatur, vbi crimen admittitur.*

Et [x] *qui non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit ipse patiatur.*

Placuit [y] etiam, vt *si Episcopus accusatus* [z] appellauit ad Apostolicam sedem, *id statuendum quod* [a] eiusdem sedis Pontifex *censuerit.*

Hæc tamen omnino in Sacerdotum [b] *causa forma seruetur, ne quenquam sententia non à suo iudice dicta constringat.*

Occurrere [c] quoque *quisque* fidelium *ruinis debet* oppressorum, & *miserorum subsidio, quo* [d] valeant ex reuelatione *alienæ vindictæ à se Dei remouere vindictam. Libat enim* Deo [e] *prospera, qui ab afflictis pellit aduersa.*

Vnde scriptum est, [f] *fratrem adiuuans exaltabitur.* Ecclesia enim Dei [g] *sine macula & ruga* debet existere; & ideo non oportet eam à quibusdam conculcari, aut maculari; quia scriptum est, [h] *Vna est columba mea, perfecta*

c verba Conc. Tolet. 8. c. 2. d quo valet, & releuatione. e Domino. f Hæc verba scripta non sunt: alludit autem ad locum Prouerb. 18. vers. 19. vide Gregor. lib. 7. Indict. 2. epist. 120. g hæc conueniunt Eccles. gloriosæ, non militanti. vide August. de hæres. cap. 88.
h verba Greg. epist. 54. lib. 7. Indict. 2. Cant. 6. Exod. 33.

mea.

mea. Hinc iterum *Dominus ad Mosen* [i] ait, *Est locus penes me, & stabis super petram.* [k] *Qui est locus, qui non sit* [l] Domini, *dum cuncta* in *ipso per quem creata sunt continentur? Est* [m] *tamèn locus apud* Deum, *videlicet sanctæ Ecclesiæ vnitas, in qua* supra *petram statur, dum confessionis* [n] *soliditas humiliter tenetur.*

Te, frater, & omnes fratres nostros Ecclesiam Christi sanguine redemptam regentes monemus, vt omnes à præcipitio, [o] *in quo* fratres & Domini pastores detrahendo & persequendo verbis & factis labũtur, laqueis quibus potestis *retentetis,* & [p] lacerari eos in hamo iræ non permittatis; quia [q] *scriptum est: Ira* enim *viri iustitiam Dei non operatur. Hinc rursum dicitur, Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Hæc autem vos, Deo auctore, omnia seruare non ambigo: sed occasione admonitionis exorta, bonis vestris* [r] desideriis & operibus *me furtiue subiungo; vt quod non admoniti facitis, quando vobis* [s] etiam *admonens additur, iam non soli faciatis.*

Quapropter, fratres, oportet vos, & omnes fideles diligere inuicem, & nõ detrahere aut accusare alterutrum: scriptum est enim, [t] *Dilige proximum & coniungere fide cum illo. Quod si denudaueris absconsa illius, non* persequeris [u] *post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic* [x] *qui perdit amicitiam proximi sui; & sicut qui dimittit auem de manu sua, sic* qui *dereliquisti proximum tuum, & non eum capies. Non illum sequaris, quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est anima eius. Vltra eum non poteris colligare, & maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis. Annuens oculo, fabricat iniqua, & nemo eum abjiciet. In conspectu oculorum tuorum* [y] conculcabit *os suum, & super sermones tuos admirabitur. Nouissime autem peruertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Multa* [z] audiui, *& non coæquaui ei, & Dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet; & plaga dolosa* dolosi *diuidet vulnera.* [a] *Qui fodit foueam, incidet in* illam; [b] *& qui statuit lapidem proximo, offendet in eo; & qui laqueum alij ponit, peribit in illo. Facienti consilium nequissimum, super ipsum deuoluetur, & non agnoscet vnde* [c] adueniet *illi. Illusio & improperium superborum, & vin-*

i dicit.
k Quis est.
l in Deo &c. ab ipso.
m sed tamen est locus apud eum &c. super petram
n confess. eius.
o N. phras.
p al. l. bi eos in imo non.
q verba Gregor. epist. 128 lib. 7. indict. 2. Iac. 1.
r vestris acti- bus me.
s & admonẽs.
t Eccl. 27. 18 &c.
u persequaris
x sic & qui.
y cõdulcabit.
z odiui.
a & qui fodit
b in eam.
c adueniat.

dicta sicut leo insidiabitur illis. Laqueo peribunt, qui oblectantur casu iustorum; dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira & furor vtraque execrabilia sunt; & vir peccator continens erit illorum.

d Eccl. 28. *Qui* [d] *vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini reseruat iram, & à Deo quærit medelam? In hominem sibi similem non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur* altissimum? *Ipse dum caro sit reseruat iram, & propitiationem petit à Deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memento nouissimorum, & desine inimicari. Tabitudo enim & mors imminent in mandatis eius. Memorare timorem Dei, & non irascaris proximo. Memorare* [e] Testamenti *altissimi, & despice ignorantiam proximi. Abstine te à lite, & minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna syluæ, sic ignis* [f] exardescet; *& secundum virtutem hominis,* [g] *iracundia illius erit; & secundum substantiam suam exaltabit irã suam. Certamen festinatum* [h] incendet *ignẽ, & lis festinans* [i] effundet *sanguinem, & lingua testificans* [k] adducet *mortem. Si sufflaueris in scintillam, quasi ignis exardebit; & si expueris super illam extinguetur, & vtraque ex ore proficiscuntur. Susurro & bilinguis maledictus; multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit, & dispersit illos de gente in gentem. Ciuitates muratas diuitum destruxit, & domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec* habebit amicum in quo requiescat. *Flagelli plaga liuorem,* [l] facit, *plaga autem linguæ comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladij; sed non sic,* [m] quomodo *qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est à lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiuit; & qui non attraxit iugum* [n] eius, *& vinculis eius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est, & vinculum illius vinculum æreum est. Mors illius, mors nequissima; & vtilis potius* infernus [o] *quam illa. Perseuerantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum. In flamma sua non comburet iustos. Qui* [p] derelinquunt *Dominum incident in illam;*

e. testamentum.
f exardescit.
g sic iracũdia.
h incendit.
i effundit.
k adducit.
l fecit.
m quasi qui.
n illius.
o inferus.
p relinquũt.

in illam; & [q]exardescet *in illis, & non extinguetur; & immittetur in illos quasi leo, & quasi pardus lædet illos. Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam; & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos. Et attende, ne forte labaris in lingua tua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.*

Ista caueant omnes, & [r] *cohibeant linguam suam à malo, & labia eorum ne loquantur dolum.*

De [s] *cætero* charissimi, *confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem; sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in* præparatione [t] *Euangelij pacis; in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei.*

Hæc, frater, quæ tibi scripsimus, generaliter omnibus nota fieri volumus, vt quæ cæteros tangunt omnibus nota fiant.

Omnipotens Deus [u] *te*, frater, & reliquos fratres nostros vbique consistentes *protegat vsque in finem, qui cunctum mundum dignatus est redimere, Iesus Christus Dominus noster, qui* [x] est benedictus *in secula. Amen.*

Data 17. Kal. Nouembr. [y] Africano & Decio viris Clariss. Coss.

q exardebit.

r Psal. 33. 13.
s Ephes. 6. 10.
t præparationem.
u verba Greg. epist. 54. l. 7. Indict. 2. ipse quoque te protegat &c.
x qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.
y nullus in fastis Africani consulatus cũ Decio. Africanus collegã habuit Traianum Aug. A. D. 114. Legitur & Africanus Consul cum Maximino Aug. A. D. 238. quo sedi Romanę præfectus est Fabianus: tres Decij Consulatus agnoscit Baronius, 1. cum Grato A. D. 252. secundum cũ Etrusco an. 253. tertium cũ Grato anno 254. quo electus est Cornelius Fabiani successor. Coronatum vult Fabianum Baron. A. 253. Ianuarij 20.

Iudicia Pontificiorum.

ANTON. *Augustin. in cap. 34. collect. Adriani* I. Quod in fine dicitur *de appellatione eius, qui ad supplicium ducitur*; non videtur Pontificij iuris esse sed ex iure ciuili arreptum, & in suprascriptis epistolis insertum: Postea incidi in Aniani interpretationem constitutionum Cod. Theod. & in eis hæc fere omnia inueni, &c.

Baron. ad A. D. 214. §. 21. Quod citat Cyprianus in Ecclesia esse statutum, vt primæ causæ in propriis cognoscantur Ecclesiis, apud

Fabiani epiſtolam ad Hilarium ſcriptam legitur in hæc verba ; *Peregrina vero iudicia*, &c.

CENSVRA.

Cyprianum non citare quod apud epiſtolam ad Hilarium ſcriptam legitur, vnico argumento euincere poſſemus : hoc nimirum, verba à Baronio adnotata Adriano primo qui ea è Codice Theodoſiano deprompſit reſtituenda eſſe. Addimus inſuper impoſtorem variis è Concilio 2. Carthag. Toletano 8. ſcriptiſque Hilari, Felicis III. Gregorij, Adriani I. Codicis Theodoſ. Aniani interpretis &c. petitis ſententiis, longas ex Eccleſiaſtico libro & epiſt. ad Epheſios lacinias aſſuere, quibus addita coronidis vice nomenclatura Conſulum mendax.

CORNELII PAPÆ

Epiſtola I.[a]

Chariſſimis atque dilectiſſimis fratribus, [b] *ſanctæ Dei Eccleſiæ filiis, & omnibus Domino recta fide famulantibus, Cornelius Epiſcopus.*

VIDENS [c] charitatis veſtræ beneuolentiam, quia Apoſtolorum amatores eſtis, eorumq; fidem & doctrinam tenetis, decreui vobis ſcribere (Domino auctore) quædam ex his quæ *nunc temporis* neceſſaria ſunt *ſciri*, & quæ apud nos in Eccleſia Romana (auxiliante Domino) [e] *meritis Apoſtolorum* nuper acta ſunt *ſiue geruntur*: quoniam, patrocinante charitate, credo vos [f] *paterna gratia ſcripta* ſedis Apoſtolicæ libenter *ſuſcipere*, & mandata eius peragere, atque de eius *profectibus* gratulari.

Quia *quiſquis ſe in* [g] radice charitatis *inſerit*, *nec à viriditate deficit, nec à fructibus inaneſcit*, [h] nec amore *fæcunditatis opus efficax amittit*. Ipſa enim charitas [i] *exercet corda*

a ſecunda dicenda eſt, ſi notæ menſtruæ fides habenda ſit : ei tamē locum ſolitum reliquimus.
b an alij ſunt Eccleſiæ filij à famulantibus Domino?
c nota phraſes.
d Dominum mendacij quod impuro ore profandis nō auctorem, ſed oſorem ac vindicem eſſe didicimus à Propheta pſ. 5.
e Apoſtoli nulla ſibi merita vindicauerunt in via ; null : (ex hypotheſi Pontificiorum) acquirere poſſunt in patria.
f phraſ. Greg. epiſtol. 49. lib. 8.
g verba Greg. epiſt. 114. l.b. 7. indict. 2. quiſquis in eius radice ſe &c.
h quia humorem fœcund. &c. non amittit.
i ita exercet corda & corrob.

fidelium,

fidelium, ſenſus *corroborat, vt nihil graue, nihil difficile, ſed fiat totum dulce quod agitur*;[k] dum eius *proprium ſit nutrire concordiam, ſeruare*[l] mandata, atque *diſſociata coniungere, praua dirigere, & cæteras virtutes perfectionis ſuæ munimine ſolidare.*

Quapropter rogo vos nobis congratulari, quia rogatu[m] *cuiuſdam deuotæ* fœminæ atque nobiliſſimæ matronæ *Lucinæ* leuata ſunt *corpora Apoſtolorum Petri & Pauli de catatumbis.* Et primo *quidem B. Pauli corpus* leuatum ſilentio poſitum eſt *in prædio* prædictæ matronæ, *via Oſtienſi, ad latus vbi decollatus eſt.* Poſtea vero *B.* Apoſtolorum principis *Petri* accepimus *corpus*, & *condecenter* poſuimus illud *iuxta locum vbi crucifixus eſt, inter corpora ſanctorum Epiſcoporum, in templo*[n] *Apollinis, in monte aureo, in Vaticano palatij Neroniani, 3. Kalend.* Iuliarum die, orantes Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vt[o] intercedentibus ſuis ſanctis Apoſtolis maculas veſtrorum purget peccatorum, & in ſua vos conſeruet voluntate diebus vitæ veſtræ, & in fructu boni operis vos *perſeuerabiles* reddat. Vos ergo his congaudete; quia & ipſi ſancti Apoſtoli de veſtro[p] congratulantur gaudio. Vos ſemper Deum laudate, & ipſe glorificetur in vobis.

Scriptum eſt[q] enim, *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Tantum enim à nobis exigitur, quantum poſſumus famulatus noſtri obſequio*[r] commendare. Vnde *quidem*[ſ] *tanto nos neceſſe importunis prædicationibus*[t] inſiſtere, quanto nobis *perfectæ negotiationis* creditur duplicata *talentorum aſſignatio, atque Dominicæ vocis ad ſuſcipiendam eius requiem ſuadet aſſertio.*

k huius igitur cum ſit prop.
l ſeruare coniuncta, diſſ.
m vide Pontificale. hanc fabulã Greg. ipſe refellit epiſt. 30. lib. 3. & ex eo Baron. ei tamen fidem habęt Ado in Chronic. Idem Ado in Martyrol. ſuo acta Paſſionis Cornelij recitat, in quibus hęc ad finem, *Eadem nocte venit B. Lucina cum Clericis & familia ſua, & rapuit corpora Martyrum, & ſepeliuit ea in agro ſuo,* &c. hinc forte occaſio nata impoſtori, nouam Apoſtolicorum λειψάνων trãſlationem comminiſcendi.
n in loco ſacrilegis idololatrarum ritibus polluto conditum à Chriſtianis B. Petri corpus veriſimile non eſt.

o vt demus Eccleſiam triumphantem pro militantis πλειῶσι preces in genere fundere; eoque nomine (late ſumpto *intercedendi* quo varij patres vtuntur vocabulo) intercedere. Negamus tamen pios in gloria inter Chriſtum & fratres in via laborantes intercedere. Chriſti λύτρῳ nititur eius παράκλησις & fidelium purgatio; non ſanctorum cum ipſo regnantium merito.

p Si in viuis eſſent non ferendam in re fingendi libidinem nobiſcum deteſtarentur.

q verba epiſt. Martini I. ad Amandum: ſcriptum namque eſt &c. Pſal. 115.

r commodare.

ſ Ibid. Paulo ante quandoquidem &c. neceſſe eſt.

t imminere quantum nos perf. negot. creditorum nobis talent. duplicat aſſignatio.

Hæc inuidens antiquus hoſtis, ſuſcitauit nobis aduerſarium Nouatum, *rectæ fidei* [u] & ſanctæ doctrinæ *æmulum*; qui extra Eccleſiam ordinauit Nouatianum, & in Africa [x] Nicoſtratum, vtroſque hæreticos ſicut ille erat. Hi vero conatibus quibus potuerunt multos à recta & Catholica fide *ſuadentes* recedere fecerunt, & poſt ſe *in peruerſam* & Deo *odibilem doctrinam* [y] *corruere* [z] perſuaſerunt. Sed ſicut iſtorum tergiuerſationibus nimis ſumus contriſtati, & de eorum perditione *contriti*, ſic de aliorum *conuerſatione* Domino auxiliante ſumus lætificati. Deus autem omnipotens, qui triſtibus miſcet læta, oppido nos lætificauit: quod quidem Confeſſores, qui dudum *fuerant fideles nobis* & à recta fide, Diabolo inſtigante, *ſe ſeparantes* cum [a] Maximo presbytero ad Eccleſiam Catholicam & fidem rectam ſunt reuerſi, & denuo (ſicut prius) facti ſunt confeſſores fideles.

Quapropter, chariſſimi, hortamur vos & deprecamur per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum prædictos hæreticos, & omnes quos à recta fide & doctrina apoſtatare cognoueritis, exhortationibus & bonis ſtudiis veſtris ad Catholicam fidem & rectam doctrinam conuertere contendite, & in Dei voluntate [b] perſiſtere ſuadete. Et non ſolum hos, ſed omnes qui nondum fidem rectam perceperunt ad Catholicam fidem perducere feſtinate.

Quia [c] *neque mors, neque vita, &c. diuinis & Apoſtolicis conſtitutionibus pareatis.*

Data 7. Idus Septembr. [d] Decio & Maximo viris Clariſſ. Coſſ.

u non ſolum Cyprianus Nouato proprie obiicit hæreſeos crimen: ſed cupiditatem rerum Nouatorum, ex auaritiæ inexplebili rapacitate furorem, &c. vide epiſt. 49.
x Nicoſtratum legationem Nouatiani ſuſcepiſſe teſtantur epiſt. 48. & 49. à Nouato in Africa ordinatū, nemo.
y not. phraſ.
z not. phraſ.
a vide Cyprian. lib. 3. epiſt. 11. ſiue 46. iuxta edit. Pamelij.
b quomodo perſiſtant nō conuerſi ſed conuertendi?
c Roman. 8. vt in epiſtola 12. Pſeudo-Liberij, & 4. Pſeudo-Damaſi, & 8. Pſeudo-Pelagij 2. vſque ad hęc verba, *diuinis*, &c. quibus Pſeudo-Cornelius hanc & Pſeudo-Hyginus epiſt. 1. clauſerunt.
d Bis Decium cum Annio Grato Maximo Conſulem factum vult Baron. A. D. 252. Sede vacante & Anno 254. quo Fabiano ſubſtitutus Cornelius Menſe Aprili poſt Paſcha. Secundum hunc Conſulatum non agnoſcit Onuphrius.
* Onuphrius.

Judicia Pontificiorum.

Baron. ad A.D. 221. §. 3. Exiſtimauit * aliquis, ſed nullo plane auctore nixus vel ratione, tunc dirutum eſſe inter alia ſepulcrum Apoſtoli Petri, tranſlatumque corpus eius ad Catacumbas, vbi cum

Pauli

Pauli corpore manserit vsque ad Cornelium Papam, qui vtrumque sustulisse dicitur; & Petri in Vaticano, Pauli vero via Ostiensi, vbi sunt postea ipsis erectæ Basilicæ, collocasse. Amplioribus sane spatiis Vaticanum olim patuisse, tomo I. Annal. diximus; adeo vt non sit necesse hæc intelligere facta ab Elagabalo vbi est Petri sepulcrum. Rursum vero cum illud esset à latere circi Neronis inhærens monti, nequaquam videri potest illic fuisse opportunum locum ad agitandas immanium * bestiarum quadrigas. Nam si velimus illum eas agitasse in circo Neronis, si illius spectaculi capax circus non erat, ipse primo diruendus fuisset; cum tamen nulla mentio habeatur de circo diruto, quod ante omnia (quod res esset longe maioris momenti quam priuatorum sepulcra) dicendum fuisset. Si vero eum extra circum agitasse quadrigas dicere velimus: tunc cum inter circum & tumulum S. Petri perangustum esset spatium, monte à tergo, à fronte circo posito, non satis erat Elagabalo demoliri sepulcra, nisi solo æquasset (vt dictum est) circum; cum tamen non nisi aliquot sepulcrorum factam esse iacturam idem affirmet. At si demus etiam tum Petri Apostoli dirutum sepulcrum, eiusque corpus translatum ad Catacumbas; quæ, rogo, ratio subesset, vt & Pauli Apostoli corpus etiam è sepulcro via Ostiensi posito, & in Catacumbas pariter illatum, vna cum S. Petri corpore conderetur? cum vt illud antehac in proprio sepulcro via Ostiensi collocatum, & in hæc tempora asseruatum inde tolleretur, nulla causa vel saltem verisimilis monstrari possit.

* elephantum.

4. His igitur penitus confutatis, magna est apud me autoritas S. Gregorij affirmantis, paulo pòst tempus passionis Apostolorum eorundem sacra corpora à Græcis furtim sublata, tumque ad Catacumbas perlata fuisse; qui diuino miraculo præpediti à cœptis desistere coacti sunt: cum fideles, re comperta, in sua loca Apostolorum corpora retulere. At rem gestam, eius verbis superius enarratam, hic repetere quo cuncta certiora reddantur, operæpretium existimamus. Scribens enim ad * Constantiam Augustam hæc ait: *De corporibus vero sanctorum Apostolorum quid ego dicturus sum? dum constat, quia eo tempore quo passi sunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora, sicut ciuium suorum repeterent: quæ dicta vsque ad secundum vrbis milliarium in loco qui dicitur ad Catacumbas collocata sunt. Sed dum ea ex inde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui atque fulguris nimio metu terruit atque dispersit, vt talia denuò nullatenus attentare præsumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt; & in locis, in quibus nunc sunt condita posuerunt.* Hæc Gregorius.

* lib. 3. epist. 30.

5. Si ergo tunc sublata, & ad Catacumbas translata, ac etiam propriis locis tunc restituta fuerunt, quidnam est quod à Cornelio Papa ea è Catacumbis sublata dicuntur? & Pauli quidem prope viam Ostiensem positum; Petri vero in Vaticano? Hæc præfecto

ita esse non possunt, nisi dixerimus bis eadem corpora ad Catacumbas fuisse delata, ac bis itidem locis propriis restituta: quod quidem antiquorum nemo dixisse, nec saltem somniasse reperitur. Quamobrem cum eo redacta quæstio esse videatur, vt vel mendacem (quod nefas est cogitare) Gregorium fuisse dicamus; vel potius hallucinatum esse incertum auctorem illum qui citari falso Damasus consueuit: æquius est vt (quod omnis ratio persuadet) potius Gregorio ea ad Augustum scribenti, quam incerto auctori incerta tradenti acquiescamus.

6. Nec est insuper quod dici possit, tunc temporis, cum à Græcis sublata sunt illa corpora, ad Catacumbas fuisse translata; sed demum à Cornelio Papa in loca pristina reportata: nam ab eo tempore vsque ad Zephyrinum, dictis in locis, in Vaticano scilicet Petri, & Via Ostiensi Pauli corpora permansisse nemo poterit dubitare: siquidem ex tunc vsque in præsens complures Romani pontifices, quos recensuimus, sepulti dicuntur in Vaticano iuxta corpus Petri. Rursus verò patens est testimonium Gaij, qui (* vt nuper dictum est) Romæ agens temporibus Zephyrini, vbi posita essent corpora Sanctorum Apostolorum digito (vt ita dicam) ostendit. His à nobis tum certis rationibus, tum antiquorum testimoniis stabilitis, aliquem refragari minime prohibemus: sed volumus esse liberum in re ambigua, vt lubet vnumquanque ex animi sui sententia opinari: at veri amantem perspicacis ingenij lectorem his nostris fauturum minime dubitamus. Quod etsi quis his obiiciat eiusdem Cornelij nomine vulgatam epistolam: dicimus eam non perinde exploratæ fidei esse ac eam quam opponimus citatam à nobis S. Gregorij ad Constantinam: cuius fidem adeo testatam nemo vnquam ausus est vel minimum quidem in dubium reuocare. At de his hactenus.

* A. D. 215. §. 2.

Binius in notis ad vitam Cornelij paucissimis immutatis Baronij verba describit. Idem in notis ad hanc epistolam. S. Cornelium plures epistolas scripsisse testatur Hieronymus, lib. de script. Eccl. in Cornelio, verbis supra allatis: Primam cuius meminit, cum ipsis Actis Conciliorum excidisse refert Baron. ann. 255. §. 3. Secundam cuius ibidem mentionem facit, hanc esse: ideoque immerito de fide & auctoritate taxari puto, quæ probatæ fidei testem Hieronymum adepta est, & cuius scripta cum rerum historia conueniunt. Quod vero SS. corporum Petri & Pauli è Catacumbis translationem Cornelio attribuit, id ex libri pontificalis erroribus in hanc epistolam mendose irrepsisse, probabile esse videtur; nam ea verius primo seculo paulo post ipsorum passionem accidit, vt testimonio S. Gregorij Pont. supra demonstratum est.

CENSV-

CENSVRA.

HÆc Hieronymi verba sunt, *Cornelius Romanæ vrbis Episcopus ad quem octo Cypriani extant epistolæ, scripsit ad Flauianum Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum de Synodo, Romana, Italica, Africana: & aliam de Nouationo & de ijs qui lapsi sunt, 8. de gestis Synodi, &c.* in his vero nullum (quicquid in contrarium opinetur Binius) testimonij vestigium apparere censeo, cuius pondere auctoritas insulsis & *à veritate historiæ* plurimum abludentibus Mercatoris nugis conciliari queat: Sit ergo *tam probatæ fidei testis Hieronymus* quam sublestæ fuit quicunque hanc farraginem (suppilatis Leonis & Martini primi epistolis) primus euulgauit; patronum Binium habere potest infelix cornicula, non de Hieronymi testimonio gaudere.

CORNELII PAPÆ

Epistola II.

Cornelius Episcopus [a] Rufo *coëpiscopo in Domino Salutem.*

[a] aliàs Rustico.

EXIGIT [b] *dilectio tua, frater charissime, vt ex auctoritate sedis Apostolicæ tuis deberemus* [c] consultibus *respondere: quod licet non prolixe, sed* succincte [d] *agere festinaremus propter quasdam importunitates, quæ nostris præpedientibus peccatis in nos superuenere; tuis tamen,* [e] *per reliqua Sanctorum patrum Instituta, studijs perquirere latius & inuestigare* permittimus. [f] *Non enim potest mens attrita, & oneribus atque importunitatibus* [g] grauata, *tantum boni peragere, quantum delectata & oppressionibus soluta. Non ergo ista ob id prætulimus, vt hæc & alia, quæ necessaria fore cognouerimus, tuæ sanctitati velimus denegare; sed* [h] *quod hic minus inuenitur, latius perquiratur.*

[b] eadem ab impostore adscripta sunt verba Greg. epist. 32. lib. 12. Exegit ergo.
[c] consultis.
[d] succincti.
[e] tamen hæc.
[f] committimus.
[g] prægrauata.
[h] sed vt quod

Sacramentum autem hactenus à summis sacerdotibus vel Dei ministris exigi; [i] *nisi pro fide recta* minime cognouimus, nec spontaneos iurasse reperimus. Summopere ergo S. Jacobus Apostolus prohibens sacramentum loquitur dicens, [k] *Ante omnia, fratres mei, nolite* [l] iudicare, *neque per cælum, neque per terram, neque aliud*

[i] hanc exceptionem ipsemet excludet impostor infra.
[k] Iac. 5.
[l] iurare.

quodcunque iuramentum. Sit autem ſermo veſter, Eſt, eſt; non, non; vt non ſub [m] iudicium *decidatis.*

Et Dominus in Euangelio ait, [n] *Audiſtis quia dictum eſt antiquis, Non* peierabis, [o] *reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino: neque per cœlum, quia thronus Dei eſt; neque per terram, quia ſcabellum eſt pedum eius: neque per Hieroſolymam, quia ciuitas magni regis eſt; neque per caput tuum iuraueris, quia non potes vnum capillum album facere aut nigrum. Sit autem ſermo veſter Eſt, eſt; non, non. Quod autem his abundantius eſt,* [p] *à malo eſt*: id eſt, ab exigente & à iurante.

Hæc, frater chariſſime, ipſe Dominus [q] *prohibet*, id eſt non debere *iurare*. Hæc Apoſtoli maxime omnes, hæc Sancti viri prædeceſſores noſtri, qui huic Sanctæ [r] *vniuerſali* Apoſtolicæ Eccleſiæ præfuerunt ante nos: Hæc prophetæ & reliqui ſancti Doctores, per vniuerſum mundum diſperſi ad prædicandum, iuramenta fieri vetant. Quorum nos exempla ſi cœperimus enumerare, aut in *ſchedula* hac inſerere, ante deficiet *hora diei*, quam eorum exempla de hac cauſa prohibita. Quę nos ſequentes, ſanctorum Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum iura firmamus, & [ſ] Sacramenta incauta fieri prohibemus.

Vnde & ipſe Dominus in tabulis lapideis quas Moſi dedit propria manu ſcripſit, dicens; Vide ne aſſumas [t] *nomen Domini Dei tui in vanum*: & reliqua. Nos autem (vt paulo ſuperius prælibauimus) [u] *Sacramentum Epiſcopis neſcimus* [x] *oblatum*, nec vnquam fieri debet; quoniam (vt ſupra memoratum eſt) *præceptum eſt*, [y] *à Domino non iurandum, neque per cœlum, quia thronus Dei eſt; neque per terram, quia ſcabellum eſt pedum;* [z] *neque per caput ſuum, quia nullus poteſt vnum capillum* [a] creare.

m iudicio.
n Matth. 5. 33.
p periurabis.
p à Malo, id eſt à Diabolo ad iuram. non neceſſaria impellente: ſic Chryſoſt. in Pſal. 5. Euthym. Theophylact. Auguſt. alia ſententia lib. 1. de ſerm. D. in monte c. 30. à Malo eſt: id eſt, ſi iurare cogeris, ſcias de neceſſitate venire infirmitatis eorum quibus aliquid ſuades: Quę infirmitas vtique malum eſt, &c.
q not. phraſ.
r eodem modo vniuerſalis olim Romana fuit Eccleſia, qua pius quilibet Catholicus, id eſt vniuerſalis dicitur.
ſ Quaſi vero vllus vnquã licita crediderit.

t H c phraſi non eſt vſus Dominus Exod. 20. & Deut. 5.
u Abutitur impoſtor verbis B ſilij Seleucienſis in cauſa Eutychetis. vide Concil. Chalced. Act. 1. Tom. 2. Concil. parte 2. p. 98. hactenus Sacram. &c.
x Neſcis quid ſcribas; ſcimus nos te initio epiſt. ſcripſiſſe pro recta fide Sacram. ab Epiſc. exactum.
y Matth. 5. Sed & præc. eſt nobis à Domino Chriſto.
z pedum Dei eſt.
a eorum qui à Deo creati ſunt ipſe facere, vnuſquiſque vero, &c. habens, &c. ſeruans, &c.

Vnuſquiſ-

Vnusquisque [b] enim (*sicut ante altare stans*) *Dei timorem* habet *præ oculis*, *& propriam conscientiam mundam* seruat *Deo, quod in memoria retinet nullatenus habet intermittere*, quoniam [c] *os quod mentitur occidit animam* Et Apostolus ait, [d] *Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra*; & alibi, [e] *Nolite mentiri inuicem.*

Hæc [f] sunt *præcepta* Saluatoris, hæc Prophetarum, hæc sanctorum patrum instituta. Quæ *si quis* in vanum duxerit, *hostis est animæ suæ*. Quia [g] *nemo contra Prophetas*, nemo contra Apostolum, *nemo contra* [h] Euangelium *facit* aliquid absque *periculo*.

Et summopere præuidendum est, ne pastorem suum [i] *oues quæ* ei *commissæ* fuerant *reprehendere*, (*nisi à fide exorbitauerit*) neque accusare *præsumant*: quoniam tales accusationes vim non habent, nec eis nocere possunt. [k] *Vnum vero, charissimi*, vt ait B. Apostolus Petrus, *non lateat vos, quia vnus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut vnus dies. Non tardat Dominus promissis, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Adueniet autem dies Domini vt fur, in* qua *cæli magno impetu transient, elementa vero calore soluentur. Cum hæc igitur omnia dissoluenda sint*, [l] ex his potestis considerare *quales oportet vos esse in sanctis conuersationibus & pietatibus, expectantes & properantes in aduentum diei Dei, per quem cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent.*

Vos [m] *autem, charissimi*, dixit Iudas Apostolus, *memores estote verborum quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Iesu Christi; qui dicebant vobis, quoniam in nouissimo tempore venient illusores, secundum sua desideria ambulantes impietatum. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem, charissimi, superædificantes vosmetipsos sanctissimæ vestræ fidei, in spiritu Sancto orantes, ipsos vos in dilectione Dei seruate, expectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos, illos vero saluate de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore, odientes & eam quæ carnalis est maculatam tunicam.*

Nullus enim Sacerdotum [n] *causam suam alieno com-*

b hoc debet quilibet pius, hoc non facit quilibet Episcopus: alia ratio officij, alia facti.
c Sap. 1. 11.
d Zach. 8. 16. Eph. 4. 25.
e Coloss. 3. 9.
f verba epist. sub nomine Hieron. de vita clericorũ ad Oceanum *si quis hæc præcepta non obseruarit, hostis &c.*
g verba Concil. 1. Carth. c. 13.
h Euangelia facit sine peric.
i verba Concil. 5. Rom. sub Symmacho, *oues quæ pastori suo comm. fuerint, eum nec reprehendere, &c.*
k 2. Pet. 3. 8. *vnum vero hoc.*
l additam. impostoris.
m Iudę epist. vers. 17. &c.
n Ambros. epist. 29. *Ne causam tuam alieno cõmittas iudicio.*

mittat iudicio, niſi ad ſedem Apoſtolicam fuerit appellatum.

Sed vnuſquiſque [o] *comprouinciales iudices* & notos habeat, niſi [p] *aliquam vim temerariæ multitudinis* illic timuerit; aut *infeſtos*, [q] *aut ſuſpectos* inibi *iudices, habuerit*; pro quibus cauſis [r] *ad maioris auctoritatis iudices*, & ad alias prouincias appellare & venire conceſſum eſt: Omnia [h] ergo *quæ aduerſus abſentes* in omni negotio aut loco *aguntur* aut iudicantur, omnino *euacuentur*; quoniam *abſentem nullus addicit*, nec vlla Lex *damnat*.

[t] Facile ergo homo hominem *fallere* poteſt; *non* tamen *Deum*, [u] *cuius oculis omnia nuda ſunt & aperta:* vnde ait Propheta [x] *Dominus nouit cogitationes hominum quoniam vanæ ſunt.*

Sapiens [y] ergo *non eſt qui nocet*. Neque quicquam [z] *mali vult qui fidelis eſt*, aut cuiquam inſidias machinatur.

Hortamur, frater, & monemus tuam dilectionem, vt omnes ſemper (prout melius potueris) adiuues, *confortes* & conſoleris. Et ſacramenta, ſuper quibus hanc S. Romanam ac [a] vniuerſalem Eccleſiam conſulere voluiſti, fieri prohibeas, & *neminem* vnquam infeſtes aut *noceas*.

Hæc, frater, [b] *ad* reliquorum fratrum *notitiam* tua *faciat* ſanctitas *peruenire*, vt omnes hæc mala caueant. Et ſicut generaliter tam *ab ipſo Domino*, [c] quam à *ſanctis & reliquis* Apoſtolicis viris & cæteris patribus ſunt prohibita, ita generaliter ab omnibus cuſtodiantur.

Bene [d] *valere Beatitudinem tuam* ſemper *optamus*, *& ſacris virtutibus proficere* te deſideramus, frater chariſſime atque amantiſſime.

Data 11. Kal. Iunij, [e] Maximo, & Decio viris Clariſſ. Coſſ.

o Adrian. I. collect. c. 17.
p Cod. Eccl. Afric. c. 30.
q Adrian. collect. cap. 5. 8. 30. 32. 18.
r Concil. 3. Carth. c. 10.
s verba Conc. Chalced. initio actionis 10.
t ſent. 176. Sixti Pythag. *poſſibile eſt homines verbo fallere ſed non Deum.*
u Heb. 4.
x Pſal. 33.
y Sixti Pythag. ſent. 192.
z eiuſd. ſent. 203. *nihil mali vult* &c.
a Eccl. Romana nunquam aliter *vniuerſalis* dici potuit quam alia quælibet orthodoxæ & Cathol. fidei tenax.
b vide ad finē Nouell. 4. & 5. lib. 3.
c vbi prohibuit Dominus quæ tu ſupra de iudiciis Epiſcopalibus: epiſtol. tuæ inſeruiſti: *fons meretricis facta eſt tibi.*
d extrema verba epiſtol. 8. Bonifacij primi Mogunt. Epiſcopi.
e vide præcedentem epiſtol.

CENSVRA.

IMPOSTOR tædioſam de iuramentis diſputationem aggreſſus, ſecum pugnat; & (vt cum poëta loquar) *diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis:* idem ſententiis ex actis Conſtantinopolitanis ſub Flauiano, Concilio Carthag. 1. & 3. Cod. Eccleſ. Africanæ, Concilio

Chalced.

Chalced. Concil.Rom.5. sub Symmacho, versione Bibliorum vulgata, Ambrosio, auctore epist. *de moribus & vita Clericorum, ad Oceanum* inter opera Hieronymi, Adriano I. Bonifacio Mogunt. & Sexto Pythagoræo in epistolam translatis, tanquam coemptis fucis, turpitudinem suam inconstare nititur. Sequentes Cornelij ad Cyprianum epistolas, in quibus sanctissimos inuicti Martyris vultus quodammodo intueri licet hic exhibemus, vt collatione cum Pseudo-Isidori quisquiliis facta, eas dissimillimo spiritu dictatas, diuersissimo stylo exaratas esse constet.

CORNELIVS CYPRIANO fratri Salutem.

NE quid minus ad pœnam futuram *huius scelerati hominis deesset, prostratus virtutibus Dei (cum Maximus & Longinus & Machæus indefuissent expulsi) denuo resurrexit; & (sicut prioribus literis tibi, quas per Augendum confessorem misi, significaui,) puto Nicostratũ, & Nouatum & Euaristum, & Primum & Dionysium illò iam peruenisse. Inuigiletur ergo, vt omnibus coëpiscopis nostris & fratribus innotescat Nicostratum multorum criminum reum, & non solum patronæ suæ carnali, cuius rationes gessit, fraudes & rapinas fecisse, verum etiam (quod est illi ad perpetuam pœnam reseruatum) Ecclesiæ deposita non modica abtulisse. Euaristum vero auctorem schismatis fuisse, & successorem plebi cui antea præfuerat, Zetum in locum eius Episcopum esse constitutum. Maiora vero & grauiora hic designauit malitia & inexplebili prauitate sua, quam quæ illic apud suos semper exercuit, vt scias quales duces & protectores iste schismaticus & hæreticus lateri suo semper iunctos habeat.

* Nouatiani nom.

Scriptam autumat Baron. A.D. 254.

CORNELIVS CYPRIANO fratri Salutem.

QVANTAM solicitudinem & anxietatem sustinuimus de his confessoribus qui dolo & malitia hominis callidi & veteratoris fuerāt circumuenti, & pene decepti, & ab Ecclesia alienati, tantam lætitiam adepti sumus; & Deo omnipotēti & Christo Domino nostro gratias agimus, cum eos, cognito suo errore, intelligamus, hominis maligni velut serpentis astutia venenata derelicta, ad Ecclesiam vnde exierant, sicut ipsi ex suo corde profitentur, simplici voluntate venisse. Et primo quidem fratres nostri probatæ fidei, amantes pacem, vnitatem optantes, tumorem illum horum mollitum iam annunciabant; fides tamen non idonea, vt facile nobis credere daretur illos penitus esse mutatos. Posteà vero Vrbanus & Sidonius confessores ad presbyteros nostros venerunt, affirmantes Maximum confessorem & presbyterum secum pariter cupere in Ecclesiam redire. Sed quoniam multa præcesserant ab eis designata, (quæ tu quoque à coëpiscopis nostris & literis meis cognouisti) vt non temere eis fides haberetur, ex ipsorum ore & confessione ista quę per legationem mandauerant placuit audiri. Qui cum venissent, & à presbyteris quæ *gesserant* [a] exigerentur, nouissimè quod per omnes Ecclesias literæ calumniis & maledictis plenæ eorum nomine frequenter missæ fuissent, & penè omnes Ecclesias perturbassent, circumuentos se esse affirmarunt, neque in istis literis quid inesset scisse; tantummodo circumductos se, commisisse quoque schismata & hæresis auctores fuisse, vt paterentur & manus quasi in Episcopum imponi; qui cum hæc & cætera eis fuissent exprobrata, vt abolerentur & de memoria tollerentur deprecati sunt. Omni actu ad me perlato, placuit contrahi presbyterium; affuerunt etiam Episcopi quinque, qui & hodie præsentes fuerunt; vt firmato consilio, quid

a gesta erant.

lio, quid circa personas eorum obseruari deberet, consensu omnium statueretur. Et vt motum [b] omnium & consilium singulorum dignosceres, etiam sententias nostras placuit in notitias vestras perferri, quas & subiectas leges. His ita gestis, in presbyterium venerunt Maximus, Vrbanus, Sidonius & Macarius, & plerique fratres qui se eis adiunxerant, summis precibus desiderantes vt ea quæ ante fuerant gesta in obliuionem cederent, nullaque eorum mentio haberetur, proinde atque si nihil esset vel commissum vel dictum, inuicem omnibus remissis, cor mũdum & purum iam Deo exhiberent, sequentes Euangelicam vocem, [c] *Beatos esse puros corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Quod erat consequens, omnis hic actus populo fuerat insinuandus, vt & ipsos viderent in Ecclesia constitutos quos errantes & palabundos iamdiù viderant & dolebant; quorum voluntate cognita, magnus fraternitatis concursus factus est. Vna vox erat omnium gratias Deo agentium, gaudium pectoris lacrymis exprimentium, complectentium eos quasi hodie pœnâ carceris fuissent liberati: &, vt ipsorum propria verba designem, [d] *Nos,* inquiunt, *Cornelium Episcopum sanctissimæ Catholicæ Ecclesiæ, electum à Deo omnipotente, & Christo Domino nostro, scimus. Nos errorem nostrum confitemur; nos imposturam passi sumus; circumuenti sumus perfidia loquacitate captiosa. Nam etsi videbamur quasi quandam communicationem cum schismatico & hæretico homine habuisse: sincera tamen mens nostra semper in Ecclesia fuit. Nec enim ignoramus vnum Deum esse, & vnum Christum esse Dominum, quem confessi sumus; vnum Spiritum sanctum, vnum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere.* Ista eorum professione non moueremur? vt quod apud potestatem seculi erant confessi, in Ecclesia constituti comprobarent. Quapropter Maximum presbyterum locum suum agnoscere iussimus: cæteros cum ingenti populi suffragio recepimus; omnia autem remisimus Deo omnipotenti, in cuius potestate sunt omnia reseruata. Hæc igitur, frater charissime, eadem hora, eodem momento ad te perscripta transmisimus, & Nicephorum Acolythum descendere ad nauigandum festinan-

b votum.

c Matth.5.

d verba Maximi & sociorum ad Ecclesiam reuertentium.

tem de statione ad vos statim dimisi, vt nulla procrastinatione habita velut præsens in isto clero & in isto populi cœtu Deo omnipotenti & Christo Domino nostro gratias ageres. Credimus autem fore, quin imo iam pro certo confidimus, cæteros quoque qui in hoc errore sunt constituti in Ecclesiam breui reuersuros, cum auctores suos viderint nobiscum agere. Has literas puto te debere, frater charissime, & ad cæteras Ecclesias mittere, vt omnes sciant schismatici huius & hæretici dolum & præuaricationem de die in diem euacuari.

An sequens epistola genuinus Cornelij fœtus sit expendet studiosus Lector, datam vult A.D.255. Baron. ad eund. an. §.47.

CORNELIVS EPISCOPVS Romanus, fratri Lupicino Viennensi Episcopo S.

a arcam.

CIAS, frater charissime, [a] *arcam* Dominicam vento persecutionis acerrimè commoueri, & edictis imperatorum Christianos vbique tormentis variis affici; nam in vrbe Romana Imperator ad hoc constitutus est, vnde publicè nec in cryptis notioribus [b] *Missas* agere Christianis licet. Exhortetur itaque charitas vestra omnes credentes in Christum, [c] *ne timeant eos qui occidunt corpus, sed potius eum qui habet corpus & animam potestatem perdendi.* Iam plures fratrum Martyrio coronati sunt. Ora vt perficiamus cursum nostrum nobis à Domino reuelatum. Vale frater in Domino & saluta omnes qui nos amant in Christo.

b Missæ vocabulo λειτουργίαν sacram & populorū ἄφεσιν nuncupatam Cornelij seculo non iniuria dubitamus.
c Matth. 10.

EPISTOLAE Cornelij ad Fabium Antiochenum fragmenta aliquot supersunt, quæ Eusebius historiæ suæ inseruit. Consule lector libri 6. cap. 35. edit. Christophorsoni.

LVCII

LVCII PAPÆ
Epiſtola.

Dilectiſſimis fratribus omnibus in partibus Occidentalibus, tam in Galliis quam in Hiſpaniis conſiſtentibus, Lucius Epiſcopus in Domino Salutem.

LITERAS [a] dilectionis *veſtræ quas ad Beati Petri Apoſtoli ſedem pro* veſtri cauſa negotij *miſiſtis*, libenter ſuſcepimus, ſed de veſtris afflictionibus non modice contriſtati ſumus; ſignificaſtis enim, vos [b] *tam à Quibuſdam* non rectam fidem tenentibus, quàm & ab aliis eos imitantibus *perſequi* & infamari, atque veſtras Eccleſias ſuis *dotibus* & fidelium oblationibus ſpoliari, veſtroſque miniſtros nimis vexari; & ideo multos à vobis, & à recta fide diſcedere, quoniam eis non poteſtis defenſionem impendere, nec ea quæ neceſſaria ſunt miniſtrare. Nolite [c] mirari fratres, ſi vos maleuoli & impij perſequuntur, cum ipſum Chriſtum caput noſtum ſint perſecuti. Vnde & conſolatricem ipſam habetis veritatem, quæ ait; [d] *Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius?* Ipſa iterum conſolans nos loquitur, dicens: *Si* [e] *de mundo fuiſſetis mundus quod ſuum erat diligeret:* [f] ſed *quia non eſtis de mundo, propterea odit vos mundus.* Propter tales, fratres, hortamur vos, ſicut & in hac Sancta Eccleſia conſtitutum habemus, vt ſemper teſtes vobiſcum Sacerdotes & Diaconos habeatis. Et licet conſcientia ſufficere poſſit propria; tamen propter maleuolos, iuxta Apoſtolum, etiam *teſtimonium* vos [g] *oportet habere bonum ab his qui foris ſunt.* Quoniam & in hac Sancta ſede conſtitutum habemus, *vt*

a *Leo epiſt.* 28. Literis clementiæ veſtræ, quas dudum ad B. Petri ſedem pro Catholicę fidei amore miſiſtis, &c.

b not. phraſ.

c hęc ead. habet Pſeudo-Zephyr. epiſt. 2.

d Matt. 10. 25.

e Ioan. 15. 19.

f quia vero non, &c. ſed ego elegi vos de mundo, propt.

g 1. Tim. 3. 7. qui foris ſunt, non ſunt Sacerdotes & Diaconi: ſed *alieni* vti ait Hieron. epiſt. 83. *Alieni autem & extra Eccleſiam ſunt Iudæi, hæretici, atque gentiles, &c.*

duo presbyteri vel *tres Diaconi in omni loco Epiſcopum*[h] ne deſerant *propter teſtimonium Eccleſiaſticum.*

Epiſcopi ergo non ſunt leuiter accuſandi vel detrahendi, quia iniuria[i] *eorum ad Chriſtum pertinet, cuius vice, & legatione funguntur in Eccefia.*

Unde nobis & omnibus qui nobiſcum ſunt *in noſtro ſolatio*, ſicut & olim factum & inuenimus, conſtitui placuit, vt[k] criminationes *maiorem natu* per alios non fiant, niſi *per ipſos qui crimina intendunt*; ſi tamen ipſi digni & irreprehenſibiles apparuerint, &[l] *actis docuerint publicis omni ſe carere ſuſpicione* atque[m] inimicitia, &[n] *irreprehenſibilem* fidem ac *conuerſationem ducere.*

Unde[o] *placuit, vt à quibuſcunque iudicibus Eccleſiaſticis ad alios iudices Eccleſiaſticos, vbi eſt maior auctoritas*, ſi *fuerit prouocatum*[p] audientia non negetur.

Item conſtituimus, ſicut & à ſanctis Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus decretum reperimus, *ſi Quis*[q] *Metropolitanus Epiſcopus, niſi quod ſolummodo ad propriam pertinet parochiam, ſine conſilio & voluntate omnium comprouincialium Epiſcoporum extra aliquid agere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit; & quod egerit irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de comprouincialium coepiſcoporum cauſis,* eorumque *Eccleſiarum & clericorum atque ſecularium neceſſitatibus*, aut de quibuſcunque communibus cauſis *agere, aut diſponere neceſſe fuerit, hoc cum omnium conſenſu comprouincialium agatur pontificum; non aliquo dominationis faſtu, ſed concordi & humillima adminiſtratione, ſicut Dominus ait,*[r] Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare, *& alibi.*[ſ] Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter: *& reliqua. Similiter ipſi comprouinciales Epiſcopi, cuncta cum eius conſilio, niſi quantum ad proprias pertinet parochias, agant, iuxta ſanctorum conſtituta Patrum, vt vno animo, vno ore concorditer ſancta glorificetur Trinitas in ſecula.*

Similiter auctoritate fulti Apoſtolica præcipimus, vt[t] *Nullus Metropolitanus Epiſcopus, abſque cæterorum omniũ*

h Hieron. lib 14. in Ezech. cap. 48. Diaconum à pontificis latere non recedere, monet, ſed propter miniſterium, nõ propter teſtimonium. ſup. Pſeudo-Anacletus Diaconus Epiſcopi hyperaſpiſtas eſſe voluit: hic verò impoſtor pontificalis fabulas deſcripſit ad verbum.

i Pſeudo-Greg. epiſt. 32. lib. 12.

k vide Pſeudo-Hygin. epiſt. 1. Pſeudo-Pium epiſt. 1. Pſeudo Iulium epiſt. 2. cap. 20. &c. Anian. interp. cap. 25. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod.

l verba Concil. 1. Arelat. cap. 13.

m vide Gregor. lib. 11. epiſt. 52.

n Adrian. I. Collect. cap. 4.

o verba Concil. 3. Carth. cap. 10.

p prouocatum non eis obſit, &c.

q Decretum reperimus ab Adriani I. Collect. Ingelramo datæ. c.

r Matth. 20. 28.

ſ Matth 23. 11.

t verba Adriani I. eiuſd. Collect. cap. 14.

comprouincialium Episcoporum instantia, aliquorum audiat causas eorum: quia irrita erunt, et ipse causam [u] *pro facto dabit.*

Episcopi vero per singulas prouincias obseruent, [x] *ne posteriores se prioribus suis præferant; nec eis inconsultis*, nisi quantum ad propriam pertinet parochiam, *aliquid agant*; sed omnes de communibus eorum causis consonam sententiam proferant & determinent; quoniam [y] *aliter acta nullas vires habebunt, nec Ecclesiastica reputabuntur.*

Bonum esset, fratres, & valde (Deum timentibus & pie viuere volentibus) necessarium, si intra Catholicam Ecclesiã nullius mali aut infestationis alicuius, erga Domini sacerdotes, aut iuste & pie volentes viuere, germen exurgeret. Sed quia (præualente inuidia) quod deterius est surgit & crescit, atque nimis se in omnes partes extendit, idcirco necesse est illud Ecclesiastico & [z] *Apostolico* abscindi *mucrone*, ne *seruis* Dei ac Domini sacerdotibus valeat nocere aut *perdere*.

Exhonorauit [a] enim *Dominus* (vt in Ecclesiastico legitur libro) *conuentus malorum, & destruxit* Deus *eos vsque in finem. Sedes ducum superborum destruxit Deus, & sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, & plantauit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium euertit Dominus, & perdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum* [b] de *terra. Perdidit Deus memoriam superborum, & reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum; semen autem hoc exhonorabitur hominum, quod præterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore, & qui timent Dominum erunt in oculis illius. Gloria diuitum honoratorum & pauperum timor Dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem, &* noli [c] *magnificare virum* pauperem *diuitem. Magnus est iudex, et potens est* [d] *honore, & non est maior illo qui timet Deum. Seruo sensato liberi seruient, & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus, & inscius non honorabitur. Noli te extollere in faciendo opera tua, & noli cunctari in tempore angustiæ. Melior est qui operatur & abundat in omnibus, quam qui gloriatur & eget pane. Fili, in mansuetudine serua animam tuam, & da illi hono-*

u in Synodo pro.

x Statutum Concil. Mileuit. cap. 13. Cod. can. Afric. c. 86.

y phras. Adrian. I. Collect. c. 3.

z *spiritualia mucronis* meminit Hieron. epist. 1. *gladij apostolici* Prosper in Chron. de Iuliano Atillanensi loquens *mucronis Apostolici* Martinus I. in epist. ad Amandum.

a Eccl. 10. 16. &c.

b à terra.

c non magnif. virum peccatorem.

d in honore.

rem ſecundum meritum ſuum. Peccantem in animam ſuam quis iuſtificabit? Et quis honorificabit exhonorantem animam ſuam? Pauper gloriatur per diſciplinam & timorem ſuum, & eſt homo qui honorificatur propter ſubſtantiam ſuam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in ſubſtantia? & qui gloriatur in ſubſtantia paupertatem vereatur.

e Ec. l. 11. 1. *Sapientia* [e] *humiliati exaltabit caput illius, & in medio magnatorum conſidere illum faciet. Non laudes virum in ſpecie ſua neque ſpernas hominem in viſu ſuo. Breuis in volatilibus* [f] *apis, & initium dulcoris habet fructus illius. In veſtitu ne glorieris vnquam, nec in die honoris tui extollaris, quoniam mirabilia opera altiſſimi ſolius & glorioſa & abſconſa, & inuiſa opera illius. Multi tyranni ſederunt in throno, & inſuſpicabilis portabit Diadema. Multi potentes oppreſſi ſunt valide, & glorioſi traditi ſunt in manus alterorum. Priuſquam interroges ne vituperes quenquam: & cum interrogaueris corripe iuſte. Priuſquam audias ne reſpondeas verbum, & in medio* ſeniorum [g] *ne adijcias loqui. De ea re quæ te non moleſtat, ne cateris, & in iudicio* [h] peccatorum *ne conſiſtas. Fili mi, ne in multis ſint actus tui; & non effugies, ſi præcucurreris. Eſt homo laborans & feſtinans, & dolens, impius; & tanto magis non* abundet. [i] *Eſt homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate; & oculus Dei reſpexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipſius; &* [k] exaltabit *caput eius, & mirati ſunt in illo multi, & honorauerunt Deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas & honeſtas à Deo ſunt.* [l] *Datio Dei permanet iuſtis, et profectus illius ſucceſſus habebit in æternum. Eſt qui locupletatur parce agendo, et hæc pars mercedis illius; in eo quod dicit: Inueni requiem mihi, &* non *manducabo de bonis meis ſolus; et neſcit quod tempus prætereat* [m] illum, *et relinquet omnia* alius, *et morietur. Sta in teſtamento tuo, et in illo colloquere, et in* [n] opera *mandatorum tuorum veteraſce. Ne manſeris in operibus peccatorum; confide autem in Deo,* [o] *mane in loco tuo; facile eſt enim in oculis Dei ſubito honeſtari pauperem. Benedictio Dei in mercedem iuſti feſtinat, & in honore veloci, proceſſus illius* iuſtificat. [p] *Ne dicas, quid mihi eſt opus? & quæ erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas ſufficiens mihi ſum, & quid ex hoc peſſimabor? In die bonorum ne immemor ſis malorum: & in die malorum ne immemor ſis bonorum:*

f eſt apis.
g ſermonum.
h peccantiũ.
i abundabit.
k exaltauit.
l hic omiſſi 2. verſus.
m prætereat, & mors appropinquet, & relinquat omnia aliis, &c.
n opere.
o & mane.
p fructificat.

bonorum; quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere vnicuique secundum vias suas. Malitia horæ obliuionem facit luxuriæ magnæ; & in fine hominis, denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quenquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multæ enim insidiæ sunt dolosi. Sicut enim eructant præcordia [q] fœtantium, *& sicut perdix inducitur in caueam, & vt caprea in laqueum; sic & cor superborum, & sicut* [r] prospector *videns casum proximi sui. Bona* [s] *in* malum conuertit insidiator, *& in electis* [t] ponet *maculam. A scintilla vna* [u] augetur *ignis, & ab vno doloso augetur sanguis. Homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi à pestifero; fabricat enim mala, ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam, & subuertet* [x] *in turbine, & abalienabit te à tuis propriis.*

Tales, charissimi, valde sunt cauendi, vsque dum aut conuertantur, aut abscindantur verbo diuino: [y] *Beatus* autem est ille, *qui non est lapsus* in *verbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non* [z] habet *animi sui tristitiam, & non* [a] abscedit *à spe sua.*

Scriptum est enim: [b] *Melior est vnus timens Deum, quam mille impij.*

Sapiens [c] vero *non est* omnis *qui nocet.*

Res quoque Ecclesiarum vestrarum, & oblationes fidelium, quas significastis [d] *à quibusdam irruentibus vexari*, vobisque & Ecclesiis vestris auferri, indubitanter maximum peccatum, *testante* ipsa *scriptura quæ ait*, [e] *Qui abstulerit aliquid patri vel matri, & dicit hoc non esse peccatum, homicidæ particeps est.*

Pater [f] ergo *noster sine dubio Deus est, qui nos creauit:* & *mater nostra Ecclesia, quæ nos in baptismo spiritualiter generauit.* [g] Et ideo *qui Christi pecunias & Ecclesiæ* aufert [h] fraudat & rapit, *homicida in conspectu iusti Iudicis esse deputabitur;* [i] vnde scriptum est: [k] *Qui rapit pecuniam proximi sui iniquitatem facit; qui autem pecunias vel res Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit.*

Vnde & Iudas, qui pecuniam fraudauit quæ vsibus

q fœtentium.
r prospectator.
s Bona enim in mala convertens insidiatur.
t imponet.
u à scintilla enim vna augescit.
x subuertet te.
y Eccl. 14. 1.
z habuit.
a excidit.
b Eccl. 16. 3. mille filij impij.
c Sixti Pythag. sen. 292. Ruffino interp.
d vide sup. Pseudo-Pij epist. 2. Pseudo-Vrban. epist. 1.
e Prou. 28. 24 verba Bonifacij Mogunt. epist. 19. test. sacra script.
f ead. habet Pseudo-Anaclet. epist. 1. ex.
g Greg li. 2. Indict. 10. epistol. 36. ergo qui.
h fraudabit vel rapiet.
i de quo quidam sapientium dicebat.
k ... b Hieron. scilic. cuius hæc verba sunt; *Amico quippiam rapere furtum est, Ecclesiam fraudare sacrilegium est.* vide epistol. 2. quæ est ad Nepotianum.

Eccleſiæ (id eſt pauperibus quos Eccleſia paſcere debet) diſtribuebatur iuſſu Saluatoris, (cuius vicem Epiſcopi tenent) *non* [l] ſolum *fur*, ſed *fur* & *ſacrilegus* factus eſt.

De talibus [m] enim, id eſt qui facultates Eccleſiæ rapiunt, fraudant vel auferunt, Dominus comminans omnibus, per Prophetam loquitur dicens, [n] *Deus ne taceas* tibi, *ne ſileas & non quieſcas, Deus, quia ecce inimici tui tumultuati ſunt, & qui oderunt te* [o] leuauerunt *caput. Contra populum tuum nequiter tractauerunt, & inierunt conſilium aduerſum arcanum tuum. Dixerunt, venite, & conteramus eos de gente, & non ſit memoria nominis Iſrael vltrà. Quoniam* tacuerunt corda [p] *pariter, contra te fœdus pepigerunt: tabernacula Idumeæ & Iſmaëlitarum, Moab & Agareni, Gebal & Ammon & Amalech, Palæſtina cum habitatoribus Tyri. Sed & Aſſur* [q] iunxit ſe *cum eis, facti ſunt brachium filiorum Loth.* [r] *Fac illis ſicut Madian* [ſ] ſicut *Siſaræ, ſicut Iabin in torrente Ciſon. Contriti ſunt in Endor, fuerunt quaſi ſterquilinium terræ. Pone duces eorum ſicut Oreb & Zeb, ſicut Zebee & Salmana, omnes principes eorum, qui dixerunt, Poſſideamus nobis pulchritudinem Dei. Deus meus, pone* [t] illos *vt rotam, quaſi ſtipulam ante faciem venti. Quomodo ignis comburit ſyluam, & ſicut flamma deuorat montes, ſic* [u] perſequeris *eos in tempeſtate tua, & in tuo turbine,* [x] *turbabis eos; imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Confundantur & conturbentur vſque in* [y] æternum, & *erubeſcant, & pereant; & ſciant quia nomen tuum* [z] *Dominus, ſolus tu excelſus ſuper omnem terram.*

Hæc fieri Prophetæ, hæc Apoſtoli, hæc ſucceſſores eorum, & omnium Catholicorum patrum vetant Decreta, & tales præſumptiones, ſacrilegium eſſe diiudicant. Quorum nos ſequentes exempla, omnes tales præſumptores, & [a] Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores, vnà nobiſcum à liminibus ſanctæ matris Eccleſiæ anathematizatos Apoſtolica auctoritate pellimus & damnamus, atque ſacrilegos eſſe iudicamus. Et non ſolum eos, ſed omnes conſentientes eis: quia [b] *non ſolum qui faciunt* rei iudicantur, *ſed etiam qui conſentiunt facientibus.* Par enim pœna & agentes & conſentientes comprehendit.

l Auguſt. tract. 50. in Ioannem *ecce fur eſt Iudas, & ne contemnas, fur ſacrilegus nõ qualiſcumq; fur,* &c.
m ad literam de populis Iudeæ vicinis, ſecũdum tropologiam de Eccleſia & hæreſibus loquitur pſaltes Hieron.
n Pſal. 82. interp. Hieron.
o eleuauerũt.
p tractauerũt corde.
q venit.
r Loth ſeper.
ſ Madian & Siſaræ.
t eos.
u perſequere.
x conturba.
y ſeculum.
z tuum eſt.
a Hunc locũ citat epiſt. Concil. apud Chariſſiacũ ad Epiſc. Galliæ, & Hincmar. epiſt. 8.
b Rom. 1. 32.

Vos

Vos ergo, fratres, [c] *Vigilate & orate. Viriliter agite*, & *confortamini in Domino*; & *omnia vestra* (iuxta Apostolum) *in charitate fiant*. A recta ergo fide & Apostolico tramite propter vllam persecutionem nolite recedere; scientes quia (iuxta Saluatoris sententiam) *beati* sunt *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*.

Hæc est [e] *Apostolorum viua traditio*, hæc vera charitas; *quæ* prædicanda est, & *præcipue diligenda* [f] ac *fouenda, atque fiducialiter ab omnibus* tenenda. *Hæc* [g] sancta & *Apostolica, mater* omnium Ecclesiarum *Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam* [h] *à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauanda succubuit; sed vt* [i] in *exordio* normam *fidei* [k] Apostolicæ *percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus* manet *secundum ipsius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, qui discipulorum suorum principi in* suis *fatus est Euangeliis; Petre,* [l] *inquiens, ecce Satanas expetiuit vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum; ego autem pro te rogaui vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra,* [m] excellens prudentia, quam bonum sit persistere in dispensatione vobis credita, & in fide recta; atque hæreticis & æmulis Christi repugnare, & nunquam à veritatis tramite declinare; *Quoniam Dominus Saluator omnium, cuius fides est, qui* [n] pro nobis mori non dubitauit, & proprio nos suo redemit sanguine, *fidem B. Petri non defecturam promisit*, & *confirmare eum fratres suos admonuit; quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper cunctis est cognitum. Quorum & pusillitas mea, licet impar &* [o] *minima, pro suscepto tamen (diuina dignatione) ministerio pedissequa cupit existere. Væ enim erit* [p] nobis qui huius ministerij onus susceptum habemus, *si veritatem* Saluatoris nostri Iesu Christi, *quam* Apostoli *prædicauerunt, prædicare* neglexerimus. *Væ erit* no-

c confundit impostor verba Domini Matth. 26. 41. & Pauli 1. Cor. 16. 3. vt supra Pseudo.

d Matt. 5. 10. Sequentia ad finem epistolæ repetunt pseudo-Felix I. epist. 3. & Pseudo-Mar. epist. vnica, paucissimis quæ adnotabimus immutatis.

e verba epist. Agathonis ad Constantin. Aug. Concil. 6. act. 4. *Apost. Christi,* *Pseudo Felix,* *hæc vero Apost.*

f *Agatho* dilig. atque fouēda & fiduc. prædicanda est. *Pseudo-Felix veraciter dilig.*

g Ibid. post lin. 13. *Hæc spirit. Mater vestri tranquilliss. imperij Apost. Christi Eccl.*

h Pseudo-Felix & à *tramite nec ab hæret.*

i Agatho *ab exordio.* k Idem & ex eo Pseudo-Felix & Pseudo-Marc. *fidei Christianæ.* l Agato *Petre, Petre,* Pseudo-Marc. *inquit.*

m *Agatho.* vestra tranquilla clementia; quoniam D. & Saluator &c.

n Agatho, & ex eo Pseudo Marc. *qui fidem Petri* &c.

o Pseudo-Marc. *infima.* p *Agatho*, Væ enim mihi erit si veritatem Domini mei quam illi sinceriter prædicarunt prædicare neglexero. Væ mihi erit si silentio texero veritatem quam &c. iussus sum id est Christianum populum &c.

bis, *ſi ſilentio veritatem* oppreſſerimus, *quam erogare nummulariis* iubemus, *id eſt* Chriſtianos populos *imbuere & docere. Quid* [q] *in ipſius Chriſti futuro* dicturi ſumus *examine, ſi* [r] *ſermonum* [ſ] *eius veritatem* confundimur *prædicare? Quid* erit *de* nobis, cum *de commiſſis* nobis *animabus*, & *de officio ſuſcepto rationem* iuſtus iudex Chriſtus Dominus noſter *diſtrictam exegerit?*

Ideo fratres, [t] *hortor dilectionem veſtram, obteſtor & moneo, vt qua* [u] *debetis & poteſtis ſolicitudine vigiletis ad inueſtigandos* [x] hæreticos & inimicos ſanctæ Dei Eccleſiæ, [y] *& à ſanis mentibus, ne peſtis hæc latius diuulgetur, ſeueritate qua* [z] poteſtis pro viribus extirpetis: *Quoniam *vt habebit à Deo* dignæ *remunerationis præmium qui diligentius quod ad ſalutem* [a] *commiſſæ ſibi plebis proficiat fuerit executus; ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ ſe non poterit excuſare, quicunque plebem ſuam contra ſacrilegæ perſuaſionis auctores noluerit cuſtodire.*

Data Kal. Aprilis [b] Gallo & Voluſiano viris Clariſſ. Coſſ.

q Agatho, *Quid dicam*. Pſeudo-Felix, *futura Chriſti*.
r *Agatho*. Si hic (quod abſit) prædicare eius veritatē confundor. Quid de meipſo: quid de commiſſ. animarum. ſatisfaciam, dum de officio &c.
ſ Pſeudo-Marcus *ſermonis*.
t verba Leonis epiſt. 2. *vnde hortor*. &c.
u Pſeudo-Felix *poteſtis & deb*.
x Leo *ad inueſtig. eos* Manich. ſcil.
y ibid. paulo ante. Pſeudo-Marc. *à ſanis membris*.
z Leo *qua poſſumus abſcindamus*.
* ibid. paulo poſt, *vt enim habebit à Deo ingens remunerat.*
a Pſeudo-Felix *commiſſa ſibi plebs*, &c.
b Binos Gallum cum Voluſiano geſſiſſe Conſulatus afferit Baronius, annis nimirum 254. quo Cornelius Fabiano ſubſtitutus eſt. & 255. quo Martyrium conſummauit idem Cornelius Septemb. 14. Vacauit ſedes diebus 35. Succeſſit ergo Lucius Octobris 19. quem tamen 6. ante electionem menſe, Decretalem ſcripſiſſe fingit impoſtor infrunitus.

CENSVRA.

VERSIONEM Pſalmorum ab Hieronymo concinnatam ſequitur: Concilij 1. Arelatenſis 3. Carthaginenſis & Mileuitani Leonis, Gregorij, Agathonis, Adriani I. & Sexti Pythagoræi ſententias vſurpat: ſexto ante Lucij electionem menſe hanc epiſt. datam vult quicumque eam conſarcinauit.

STEPHA-

STEPHANI PAPÆ

[a] Epiſtola I.

a Secunda verius dicenda fuit quandoquidē nota Menſtrua poſterius datam ſignificat.

Dilectiſſimo fratri atque familiari amico Hilario, Stephanus Epiſcopus intimæ charitatis Salutem.

VANQVAM [b] *ſperem, dilectionem tuam ad omne opus bonum eſſe deuotam, tamen* [c] pro familiaritate, qua nobis coniunctus eſſe cognoſceris, *vt tua efficacior* fiat *induſtria, congruum* nobis viſum eſt has fraternitatis literas tuæ dilectioni debere dirigere.

b Verba Leonis ep. iſt 46. *licet ſperem.*
c vt tamen efficacior tua poſſit fieri induſtria, neceſſarium & congruū fuit, &c.

Monemus te, frater chariſſime, ſemper in bonis manere, & à malis cauere; cum bonis & rectæ fidei ac ſanctæ conuerſationis hominibus aſſidue eſſe, & à peruerſis ac fratrum inſidiatoribus, (niſi vt eos conuertas, & ad concordiam reducas) ſeparari: quoniam, vt ait Apoſtolus, [d] *corrumpunt bonos mores colloquia mala.* Et ipſa per ſe veritas dicit; [e] *Si oculus tuus* ſcandalizauerit *te, erue eum & projice abs te. Et ſi manus tua ſcandalizauerit te, abſcinde eam, & projice abs te.*

d 1. Cor. 15. 33.
e confundit verba Matth. 18. & Marc. 9.

Similiter & de pede agendum eſt; quia melius eſt tibi *luſcum* aut *claudum intrare in regnum* cœlorum, *quam duos oculos,* aut *duas manus,* aut *duos pedes habentem mitti in gehennam ignis.*

Et in Eccleſiaſtico inuenitur libro: [f] *In bonis viri, inimici illius in triſtitia; & in malitia illius amicus agnitus eſt.* [g] *In labiis ſuis indulcat inimicus, & in corde ſuo inſidiatur, vt ſubuertat te in foueam.* Et [h] *qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Et qui communicauerit ſuperbo,* [i] induetur ſuperbia. *Pondus ſuper ſe* [k] tollit, *qui honeſtiori ſe communicat.* [l] *Ditiori te ne fueris ſocius. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando* [m] *ſe colliſerint* [n] confringentur. *Diues iniuſte* [o] aget *& fremet, pauper autem læſus tacebit. Si largitus fueris, aſſumet te, & ſi non habueris, derelinquet te. Si habes, conuiuet tecum, & euacuabit te, & ipſe non dolebit ſuper te. Si neceſſarius*

f Eccl. 12. 9.
g ibid. verſ. 15
h Eccl. 13. 1. &c.
i induetur ſuperbiam.
k tollet.
l & ditiori.
m quando enim.
n confringetur.
o egit.

Tt

illi fueris, ſupplantabit te, & ſubridens ſpem dabit narrans tibi bona, & dicet, Quid opus eſt tibi? & confundet te in cibis ſuis, donec te exinaniat bis & ter, & in nouiſſimo deridebit te? [p] *Poſtea videns, derelinquet te, & caput ſuum mouebit ad te. Humiliare Deo & expecta manus eius. Attende ne ſeductus in* ſtultitia [q] *humilieris. Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris. Aduocatus à potentiore, diſcede, ex hoc enim magis te aduocabit. Ne improbus ſis, ne impingaris, & ne longe ſis ab eo,* [r] & *eas in obliuionem. Ne retineas ex æquo loqui cum illo, &* ne [ſ] *credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela tentabit,* [t] *& ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis. Immitis animus illius conſeruabit verba tua, & non parcet de malitia & de vinculis. Caue tibi, & attende diligenter auditui tuo, quoniam cum ſubuerſione tua ambulas. Audiens vero illa quaſi in ſomnis vide & vigilabis. Omni vita tua dilige Deum, & inuoca illum in ſalute tua.* Omne *animal diligit ſimile ſibi, ſic & omnis homo proximum ſibi. Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungitur, & omnis homo ſimili ſibi* ſociatur. *Si communicabit lupus agno aliquando, ſic peccator iuſto. Quæ communicatio ſancto homini ad canem? Aut quæ* [u] pax bona *diuiti ad pauperem? venatio leonis onager in eremo; ſic* [x] *paſcua diuitum ſunt pauperes. Et ſicut abominatio eſt ſuperbo humilitas, ſic* [y] *execratio diuiti pauper. Diues commotus confirmatur ab amicis,* [z] *humilis autem cum ceciderit* [a] expelletur *& à notis Diuiti decepto multi recuperatores; locutus eſt ſuperba & iuſtificauerunt illum; humilis deceptus eſt, inſuper & arguitur. Locutus eſt ſenſate, & non eſt datus ei locus. Diues locutus eſt, & omnes tacuerunt, & verbum illius vſque ad nubes perducent. Pauper locutus eſt, & dicunt. Quis eſt hic? Et ſi offenderit, ſubuertent illum. Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum in conſcientia; & nequiſſima paupertas in ore impij. Cor hominis immutat faciem illius, ſiue in bona, ſiue in mala. Veſtigium boni cordis, & faciem bonam difficile inuenies, & cum labore.*

Hæc, [b] frater, *caue tibi,* & [c] *poſt concupiſcentias tuas non* vadas.

Quod vero conſuluiſti ſedem Apoſtolicam, qui ſunt infames, aut qui ad gradus Eccleſiaſticos non ſunt admittendi, & [d] noſſe te credimus, & pro auctorita-

te ſe-

p & poſtea.
q ſtultitiam.
r ne eas.
ſ nec credas.
t tentabit te.
u quæ pars diuiti.
x ſic &c.
y ſic &c.
z amicis ſuis.
a expellitur.
b N. phraſ.
c Eccl. 18. 30.
d ſuperuacua ergo tua opera eſt, & informatio quã Hilario tuo non denegas.

te sedis Apostolicæ te informare non denegamus.

Infames[e] autem esse eas personas dicimus quæ *pro aliqua culpa notantur infamia*, id est, [f] omnes qui Christianæ legis normam abiiciunt, & statuta Ecclesiastica contemnunt.

Similiter fures, sacrilegos, & omnes capitalibus [g] *criminibus irretitos*.

Sepulchrorum[h] quoque violatores; & Apostolorum, atque successorum eorum, reliquorumque patrum statuta [i] *libenter violantes*;

Et *omnes*[k] *qui aduersus Patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur*.

Similiter[l] & *incestuosos, homicidas* periuros, *raptores, maleficos, veneficos, adulteros* [m] de bellis fugientes; & qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates Ecclesiæ abstrahunt iniuste; & [n] *qui* fratres calumniantur aut *accusant & non probant*, vel [o] *qui contra innocentes principum animos ad iracundiam prouocant*; & omnes anathematizatos, vel pro sceleribus suis ab Ecclesia pulsos.

Et [p] *omnes quos* Ecclesiasticæ vel *seculi leges infames pronuntiant*.

Hos vero non ad sacros ordines licet promouere, nec [q] seruos ante legitimam libertatem, [r] nec pœnitentes, nec [s] bigamos, Nec eos qui [t] curiæ deseruiunt; vel

e verba Aniani in sentent. Pauli lib. 1. tit. 2. *Infames sunt qui propter aliquam culpam notantur infamia.*
f vide Constit. 11. tit. 39. lib. 11. Cod. Theod.
g phras. Côc. 2. Carth. c. 6.
h *de sepulcrorum violat.* Vide Cod. Theod. lib. 9. tit. 17.
i phras. Pseudo-Clem. epist. 1.
k verba Procli epist. ad Dominum Antioch. Côcil. Chalced. act. 14. Adrian. I. Collect. c. 71.
l Huius Catalogi facinorosorum formam mutuatus videtur impostor ab Aniano in Constit. 8. lib. 9. tit. 38. Cod. Theod.
m *de desertoribus militia*. Vide Cod. lib. 7. tit. 18. Concil. 1. Arelat. cap. 3.
n Vide Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. ca. 11. Adrian. Collect. c. 48. impostor descripsit titulum c. 75. Concil. Eliberitani. o verba Aniani in Constit. 3. tit. 39. lib. 9. Cod Theod. *Calumniatores etiam sunt, qui falsa deferentes contra cuiusq; innocentis personam, principis anim ad irac. commouere præsumunt, &c.* p Adrian. I. Collect. c. 19. Ecclesia proprie non inurit notã infamiæ, sed ea per magistratum iniustos pro infamibus habet. q *de seruorum promotione*, vide can. Apost. 82. Conc. Nicæn. Can. Arab. 2. Concil. Aurelian. 3. c. 25 Aurel. 5 c. 6. Tolet. 4. c. 19. Leon. epist. 1. c. 1. Gelas. epist. 9. Martin. Bracar. Coll. c. 46. r *de pœnitentibus*. vide Conc. Nicæn. c. 10. Conc. 3. Tolet. c. 2. Conc. 4. Carth. c. 68. Epaun. c. 4. Aurelian. 3. c. 3. Roman. sub Hilaro c. 3. Tolet. 4. c. 19. 53. Innocent. epist. 6 Mart. Brac. Collect. c. 23. Hilarum epist. 2. c. 4. Gelas. epist. 9 Hormisd. epist. 25. s *Digamorum ordinationes vetant* can. Apost. 17. Concil. 2. Arelat. c. 26. Andegau. c. 22. Roman. sub Hilaro c. 3 Epaun. c. 2. Arelat. 3. c. 9. Hispal. 2. c. 4. Tolet. 4. c. 19. Siric. epist. 1. c. 14 15. & epist. 4. Innocent. epist 4. c. 2. Celestin. epist. 2. Leo epist. 1, c. 2. Hilar. epist. 2. c. 4. Gelas. epist. 9. Martin. Bracar. Collect. c. 26 43 Greg. epist. 25. lib. 2. Indict. 10.
t *Curiales non eligendos* decernunt, Conc. Tolet. 4. c. 19 Innocent. epist. 4. c. 3. & epist. 23. c. 4. Gelas. epist. 9. &c. Greg. loco citat. *eadem de ijs qui se castrarunt* sententia can. Apost. 21. 22. Conc. Nicæn. c. 1. Arelat. 2. c. 7 Martin. Brac. Collect. c. 21. *Mutilatos ab ordinib. sacris arcendos* censent Conc. Tol. 4. c. 19. Conc. Rom. sub Hilaro c. 3. Innoc. epist. 4. c. 1 Hil. epist. 2. c. 4. Gelas. epist. 9. *Amentes submouent* Conc. Nicæn. Arab. c. 1. Gel. epist. 9. Greg. loco citato.

qui non ſunt integri corpore; aut ſanam non habent mentem aut intellectum, aut inobedientes ſanctorum Decretis exiſtunt, aut furioſi manifeſtantur.

Hi omnes nec ad ſacros gradus debent prouehi, nec iſti,[u] nec *liberti*, neque ſuſpecti, *nec* rectam fidem vel dignam conuerſationem *non habentes* ſummos ſacerdotes poſſunt accuſare.

Sed &[x] *qualiter obedientia vel reuerentia ſit præpoſitis exhibenda, ex tuis quoque ſubjectis ipſe non ambigis. In qua re valde eſt vtile, ſi id quod diſciplinæ vigor imponit, nullo cogente humilitas laudanda ſeruauerit.*

Omnipotens[y] Deus, *in cuius manu ſunt omnia, de quo ſcriptum eſt,*[z] *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt concilium contra Dominum*; ipſe te tuoſque & diuina & Apoſtolicæ ſedis inſtituta illibata ſeruare; & nos atque omnes fideles ad[a] potiora ſemper conſcendere, & de die in diem deteriora cauere, & meliora ac Deo placita ſectari, atque perficere concedat.

Veſtimenta[b] vero Eccleſiaſtica quibus Domino miniſtratur, [cultuſque diuinus omni cum honorificentia & honeſtate à ſacerdotibus, reliquiſque Eccleſiæ miniſtris[c] celebratur;] & ſacrata debent eſſe, & honeſta.

Quibus[d] aliis inuſibus, [cum Deo eiuſque ſeruitio conſecrata & dedicata ſint] nemo debet *frui*, quam Eccleſiaſticis & Deo dignis officiis. Quæ[e] nec ab aliis debent contingi aut fieri niſi à *ſacratis* hominibus; Ne[f] vltio quæ Balthaſar Regem percuſſit ſuper hæc tranſgredientes, & talia præſumentes veniat diuina, & corruere eos faciat [diuinæ vltionis iuſtum flagellum] ad ima. Hæc illis partibus *quibus moraris*, & in omnibus quibus potueris, cunctis nota facito, & obſeruare Apoſtolica mandato auctoritate: quia & noſtri nobiſque commiſſi in ſancta Apoſtolica &[g] *vniuer-*

u *Seruos, libertos proprios facinoroſos infames, &c.* ad accuſationem non admittendos pronuntiat Concil. 7. Carth. c. 2. & ex eo Adrian. I. Collect. ca. 29. Idem de ſeruis & libertis ſanxerunt Impp. Cod. Theod. lib. 9. tit. 6. ſuſpectorum mentionem facit Adrian. Collect. c. 15. nemo vero præter impoſtorem noſtrum *digamos, Curiales, mutilos* ab accuſatione repellit.

x verba Gregor. epiſt. 10. lib. 4. ab initio.

y verba eiuſd. epiſt. 34. eiuſd. libri --- *Dominus*,

z Prou. 21.

a ſic Pſeudo-Anter. epiſt. 1.

b Hunc locum cit. Anſelm. Lucenſ. lib. 3. in VVibertum pauciſſ. omiſſis quæ his notis [ ] diſtinguemus.

c quo ritu?

d Vide pontificale Damaſi.

e vide ſup. Pſeudo Sixti I. epiſt. 2. Concil. Agath. c. 66. Aquiſgrn. lib. 2. c. 22.

f Dan. 5. Iuſtum vltionis flagellum corruere fecit Balthazar regem, non ob tactum qualemcunque vaſorum ſacrorum, ſed ob contemptum nominis; laudabat enim (*vt Hieron. verbis vtar*) Deos ſuos, inſultans Deo Iudæorum.

g An Hilario commiſſi extra Eccleſiam vniuerſalem fuerunt.

ſali:

sali Ecclesia omnes hæc obseruare nunc & futuris temporibus professi sunt.

His breuiter tuis,[h] *frater magnifice*, respondi literis. *Quibus tua dilectio* [i] ita *societur, vt nihil in ijs quæ ad vniuersalis ecclesiæ statum pertinent, aut dubie* agatur, *aut segniter*; [k] Et cum tali *moderatione* agantur *cuncta, vt nec beneuolentiæ partes nec iustitiæ negligantur; sed absque personarum acceptione diuinum in omnibus iudicium cogitetur. Quod vt recta obseruantia valeat custodiri, Catholicæ primitus seruetur fidei integritas. Et quia per omnia angusta &* [l] arcta *via est quæ ducit ad vitam, neque in sinistram, neque* [m] in *dextram ab eius tramite deuietur.*

Data 5. Nonas Maij Valeriano [n] & Gallieno viris Clariss. Coss.

h Perpendat Lector, an his titulis Episcopos ornare solita sit, Ecclesia Vetus.
i verba Leonis epist. 46.
k cum residentibus vobis quibus executionem nostræ dispositionis iniunximus, ea possint agi cuncta moderat. vt nec beneuol.
l ardua.
m ad dextrã.
n Valeriani cum Gallieno primũ cõsulatum Baron. ponit A. D. 257. quo scil coronatus est Lucius 4. Non. Martij Cessauit Episcopatus dies 35. Ita electus Stephanus Aprilis 9. feria prima.

CENSVRA.

VARIAS Leonis, Gregorij, Adriani I. Aniani, &c. sententias describit huius epistolæ consarcinator: plurima veterum Synodorum & principum Decreta pro more suo interpolat: Claudos, digamos, &c. ab accusatione Episcoporum summouendos fingit: Mendosam ad finem consulatus notam apponit, &c.

STEPHANI PAPÆ

Epistola II.

Stephanus, Sanctæ Apostolicæ & [a] vniuersalis *Romanæ Ecclesiæ Episcopus, omnibus per diuersas prouincias constitutis Episcopis, in Domino Salutem.*

PLVRIMVM [b] *gaudemus in Domino, & in dono gratiæ ipsius gloriamur*, quod fides vestra per bona opera crescit magnifice, & dilatatur amplissime. Sed nimis affligimur & tribulamur de vestra oppressione, super qua [c] *crebrior commeantium* vsque *ad nos* fratrum *sermo* perlatus est. Non oportuerat quidem ab illis, à quibus sustentari & *portari* at-

a de hoc titulo supra sæpius.
b Initium epist. 40. Leonis.
c Inf. Pseudo Leo epist. 88. phrasis 7. veri Leonis initio epist. 87.

que honorari debueratis, tantis vos oppressionibus concuti. Quapropter necessarium est vt, [d] *remotis* talium [e] tergiuersationibus *quibus* venenosa malitia reuelari atque *obscurari* bonitas & *veritas solet*, [f] adminiculum non modicum vobis à fidelibus impendatur, atque ab hac Apostolica sede *suffragetur, quos* per *diuinam gratiam* Christi *auxilio dignum est adiuuari; ne in totius Ecclesiæ perturbationem imprudens procedat* intentio, [g] & ea quæ à sanctis prædecessoribus nostris, & reliquis sanctis Patribus dudum fuerant prohibita denuo reuiuiscant.

Loci [h] namque *nostri consideratione compellimur ea quæ ad notitiam nostram* emendanda [i] *peruenerunt propter* [k] Dominum non derelinquere, sed digna emendatione corrigere.

Et [l] *si secularibus officijs ordo suus & tradita à Maioribus disciplina* [m] seruanda est, *quis ferat Ecclesiasticos ordines temeraria præsumptione confundi, audita negligere, & emendanda non* [n] opem ferendo *postponere*?

Audiuimus enim vos à quibusdam accusari, non tam pro vestra culpa quam pro eorum libitu, vt vestra rapere possint; & ideo vos nimis affligi & concuti, in tantum, vt etiam à sedibus propriis pellamini, & tali occasione Ecclesiæ facultatesque vestræ vastentur ac *deprædentur*. Ista, charissimi, non oportet fieri, *nec* denuo *replicari*; tamen necesse est, vt quæ toties vsurpantur, sæpius replicentur & prohibeantur.

Nam quicquid in sacratis Deo rebus & Episcopis iniuste agitur, pro sacrilegio reputabitur; quia sacra sunt, & violari à quoquam non debent.

Nullus [o] enim Episcoporum dum *suis* fuerit *rebus expoliatus, aut à sede* propria qualibet occasione *pulsus*, debet [p] accusari, aut à quoquam ei potest crimẽ obiici, priusquam [q] *integerrime* restauretur; & *omnia quæ illi ablata quocunque ingenio* fuerant *legibus redintegrentur* [r] & ipse proprie sedi & *pristino statui regulariter reddatur*, ita vt [s] *omnes possessiones & cuncta sibi* iniuste *ablata, atque fructus o-*

d verba Leonis epist. 35. variis accessionibus aucta.
e circumlocutionibus.
f veritas solet quid de incarnatione filij Dei à totius orbis probatis sacerdotibus defensum fuisset ostenderent. Quos post diuinã gratiam Sancto vestræ pietatis auxilio, &c.
g *contentio* intentionis voce pro cõtentione, vsi plurimi post A.D. 500.
h verba Gregor. lib. 12. epist. 11.
i *leg.* minime.
k propter Deum irrequisita relinquere.
l Ibid. ab initio epist.
m seruatur.
n bene remittendo.
o verba Concil. Rom. 5. sub Symmacho varie interpolata.
p Iudicari.
q phras. Adrian. I. Collect. c. 5.
r verba Concil. Roma. 3. sub Symm.
s Verba Concil. 5. sub eod.

mnes

mnes, ante[t] cœptam accusationem, Primates & Synodus Episcopo de quo agitur, [u]*funditus* restituant; quia hoc non solum Ecclesiasticę sed etiam seculi leges [x] fieri prohibent.

Nec aliquis eorum [y] aut Ecclesiarum Actorum, vel Defensorum ad aliquos prius accusari debet, quam ipsi *charitatiue* bis aut ter ab eis qui se læsos existimant, vel eos pro aliquibus erratibus corripere cupiunt, *conueniantur*; vt ab eis aut familiarem emendationem aut iustam percipiant excusationem. Quod qui præsumpserit, *liminibus*[z] *arceatur Ecclesiæ* vsque ad condignam satisfactionem.

Accusatores vero *& accusationes, quas leges seculi non recipiunt*, & antecessores nostri prohibuerunt, & nos submouemus.

Nullus [b] enim alienigena, aut accusator eorum fiat, aut Judex.

Vnde & de Loth scriptum est, [c] *Ingressus est vt aduena, nunquid vt iudices?*

Accusator autem vestrorum, *nullus* sit *seruus* [d] aut *libertus, nullaque* [e] *suspecta persona* aut *infamis*.

Repellantur etiam [f] *cohabitantes inimicis*, & omnes [g] Laici; quia infestationem blasphemiæ affectio amicitiæ incitare solet.

Nec illi in vestra sunt suscipiendi accusatione; [h] qui vos in sua nolunt recipere infamatione.

Nullus anathema suscipiatur, [i] nec à quoquam credantur quæ ab eis vel dicuntur vel conscribuntur. Eos quoque dico anathematizatos esse, quos Episcopi suis scriptis anathematizauerunt, aut eorum statuta anathematizant.

t ante contestatam litem

u Ibid. funditus reuocanda.

x Quæ leges in gratiam Episcoporũ à paganis latæ ad tempora Stephani.

y hæc deprõpsit impostor ex Conc. 5. Aurelian. cap. 17. vel potius ex Adrian. I. Collect. Ingelram. datæ c. 2. is enim Concil Aurelian. verba descripsit. Vide & ca. 5. eiusd. Collect. ab initio.

z phrasi Concil. 4. Aurelian. c. 11. 25. *à liminib.* &c. & Concil. Rom. 6. sub Symmacho.

a Adrian. I. Collect c. 11.

b *Peregrina iudicia* vetita legimus Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. Constit. 10. accusationem alienigenæ non suspiciendam, commentum est impostoris mente capti.

c Gen. 19. 9 At qui scripsit; verba Sodomitarum Lotho insultantium literis cõmendauit; quos quisquis secum cinenum sacrorum conditores laudat, dignissimus est quem omnes omnium mortalium (quos pro saxis habere visus) manus saxis obruant.

d Conc. 7. Carth. c. 1 & ex eo Adrian. Coll. c. 19.

e suspectos ab accusatione arcet Conc. 5 Rom. sub Symm.

f Ibid. cum inimicis immorantes repelluntur.

g Laicorum accusationem non admittit Adrian. I Coll. c 68. ex Conc. 2. Rom. sub Syluestro; at in *causis proprijs* omnes omnium accusationes admitti posse censent Conc. Constant. c. 6. & Carth. 3. c. 7.

h Supra monuimus impostorem fingere sacerdotes à Laicorum accusatione submotos. Vide Pseudo.

i *in causis Ecclesiast.* scilicet sic statuit Concil. Constant. c. 6. Conc. 7. Carth. c. 1.

Per [k] ſcripta enim nullius accuſatio ſuſcipiatur, ſed propria voce, ſi legitima & condigna accuſatoris perſona fuerit, præſente videlicet eo quem accuſare deſiderat; quia nullus abſens aut accuſari poteſt aut accuſare. *

Nullus tamen [l] præfati ordinis vir accuſari poteſt, aut reſpondere ſuis accuſatoribus debet, priuſquam regulariter à ſuo primate vocatus ſit, [m] *locumque defendendi, & inquirendi accipiat ad abluenda crimina.*

Nulli [n] enim Metropolitani, aut alij Epiſcopi *appellentur Primates, niſi hi qui primas ſedes tenent,* & quorum ciuitates antiqui primates eſſe cenſuerunt. Reliqui verò *qui* cæteras *Metropolitanas ciuitates adepti ſunt, non Primates, ſed aut Archiepiſcopi, aut Metropolitani vocentur.* Vrbes enim & loca quibus Primates præſidere debent non à modernis, ſed etiam multis ante aduentũ Chriſti ſunt ſtatuta temporibus, quorũ *Primates* etiã *gentiles* [p] pro maioribus etiam negotiis appellabant. In ipſis vero vrbibus poſt Chriſti aduentum [q] Apoſtoli & ſucceſſores eorum *Patriarchas* vel *Primates* poſuerunt, ad quos Epiſcoporum negotia, ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate, & maiores cauſæ poſt Apoſtolicam ſedem ſunt referendæ. Et licet (Apoſtolo prohibente) [r] inter Chriſtianos non debeant accuſationes exerceri, ſed, ſi prohiberi non poterunt, [ſ] *accuſationes Epiſcoporum ad* memoratos *Primates* debent ab accuſatoribus *deferri.*

Studendum [t] *eſt* tamen *epiſcopis, vt diſſidentes fratres* [u] *magis ad pacem quam ad iudicium* [x] coerceantur.

Epiſcopus autem aliter non debet audiri [y] aut iudicari, niſi in præſentia omnium comprouincialium, & ab omnibus comprouincialibus Epiſcopis; quia ipſis abſentibus nec debet nec poteſt. *

k vide ſupra Pſeudo-Calixt. epiſt. 2.
* Sequentia ci at Hincmar. libri 55. capitum c. 15
l Adrian. I. Coll. c. 3 p.
m Ibid c. 20.
n Hæc ſu erioribus non cohærent, ſunt autem expreſſa, ex cap. 23. Coll. Adriani cui ſuas nanias adnexuit impoſtor.
o Commentum Pſeudo-Clem. epiſt. 1. Pſeudo-Anacl. epiſt. 2. &c. non negamus fuiſſe metropoles ſub Veteri Imp. Rom. ſed negamus earum regimen tale ab initio fuiſſe quale fingit ὑποβολεύς.
p tragelaphos pingit ſomniator.
q hoc de Apoſtolis & Apoſtolorum proximis ſucceſſoribus demonſtrari non poteſt, de poſterioribus non refragamur, quandoquidem Concil. Chalced. c. 17. Ciuiles & publicas formas, Eccleſiaſticarum quoque parœciarum ordinem conſequi iuſſit. A.D 451.
r 1 Cor. 6. ſ Statutum Concil. 3. Carth. c. 7. t verba Concil. 4. Carth. c. 26.
u fratres ſiue Clericos ſiue Laicos. x cohor entur.
y Adrian. I. Collect. c. 25. 27. ſupra à iudicibus duodecim à ſe electis, acc ſatum audiendum pronunciauerit impoſtor hic ſententiam mutat. * huiuſque Hincm.

Quæ

Quæ vero perſonæ ad accuſationem eorum non ſunt admittendæ, & ſuperius ex parte iam dictum eſt, & latius tam hi, quam & infames perſonæ in epiſtola quam [z] dudum Hilario miſimus ſunt annumeratæ.

Vltrà [a] *prouinciæ vero terminos accuſandi licentia non progrediatur*; ſed *omnis accuſatio intra prouinciam audiatur*, *& à comprouincialibus terminetur*, [b] niſi ad Apoſtolicam ſedem fuerit appellatum.

Et [c] *neganda eſt accuſatis licentia criminandi, priuſquam ſe crimine quo premuntur exuerint*; quia [d] *non eſt credendum contra alios eorum confeſſioni qui* [e] criminibus implicati ſunt, *niſi ſe prius probauerint innocentes*, quoniam *periculoſa eſt, & admitti non debet rei aduerſus quemcunque profeſſio.*

Familiares [f] vero & [g] *ſponte confeſſi* atque [h] *ſceleribus irretiti* non debent admitti, nec hi qui * *heſterna die*, aut pridie, aut *ante fuerunt inimici.*

Clericus ergo qui Epiſcopum ſuum accuſauerit, aut ei inſidiator extiterit, non eſt recipiendus; quia infamis effectus eſt, & à gradu debet recedere, aut [i] *curiæ tradi* ſeruiturus.

Laïcis [k] quoque, *quamuis religioſi* ſint, nulli tamen *de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid* [l] reſpondendi *legitur vnquam attributa facultas.*

Scimus, [m] dilectiſſimi, quia ſemper *carnales* ſpirituales ſolent perſequi, & maleuoli beneuolos infamare & lacerare. Ideoque Apoſtoli & ſucceſſores eorum ac reliqui ſancti patres noluerunt [n] fieri facilem Epiſcoporum accuſationem, quoniam ſi facilis eſſet, aut nullus, aut vix aliquis modo inueniretur.

Throni [o] enim *Dei vocantur*: ideo non debent moueri, aut affligi vel perturbari. De ipſis ergo ait Propheta, [p] *cœli enarrant gloriam Dei*, *& opera manuum eius annuntiat firmamentum.*

z vel falsâ te temporis nota epiſtolam conſignaſſe fatearis neceſſe eſt, vel falſo te affirmare Hilario dudum miſſam præcedentem epiſtolam cum hâc ſcriberes oportet, nos vtroque te nomine mendacij reum peragimus.
a verba Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. conſtit. 10. & 16. & ex eo Adrian. I. collect. c. 10
b additam. impoſtoris.
c verba Cod. Theod. eiuſd. tit. conſt. 12.
d verba Aniani interp.
e qui in criminibus accuſantur.
f Concil. 7. Carth. cap. 4. Conc. Rom. 5. ſub Symmach.
g Ennod. epiſt. 4. lib. 1. C. Theod. lib. 9. tit. 1. c. 18.
h Concil. 2. Carth. c 6.
* Ambroſ. epiſt. 64.

i Supra monuimus impoſtorem abuti conſt. 39. tit. 2. lib. 16. C. Theod. vide Pſeudo Pium epiſt 2. k verba Concil. Rom. 4. ſub Symmacho, nulla. l diſponendi.
m Scimus tibi omnes Laïcos carnales, omnes clericos ſpirituales eſſe: ſic enim ſub Pſeudo-Clem. & aliorum larua inſaniæ tuæ ſpecimen edidiſti.
n vnicus de presbyteri ſiue ætate, ſiue munere accuſatione locus extat. 1. Tim. 5. 19.
o verba Concil. Tolet. 11. c. 5. p Pſal. 18. 1. imo de cœlis materialibus loquitur Propheta: licet eius verba de Apoſtolis Hieronymus, de ſanctis omnibus Auguſtinus allegorice intelligant.

q verba Adriani I. collect.c.15.
r vitæ libertas.
s Adrian. I. collect. c.15.
t vide eiusd. collect. c.4. & 5.
u verba Adriani. I. collect.c.67.
x Gal.6.2. Pauli verba ad omnes pios pertinent non ad solos doctores.
y 1.Cor.13.4. 5.
z Phil.2.21.
a 1.Ioan.4. 16.
b Matt.20.28 venit saluare omnes eos quos pater ipsi saluandos dedit, non omnes absolute.
c verba Adriani 1. collect.c.19.
d non humanis, sed.
e Propheta non de Sacerdotes persequentium, sed de populi magnatû, Prophetarû, Sacerdotum denique ipsorum peccatis verba facit loco citato vide vers 13. & 31.

Hi vero [q] *qui non sunt bonæ conuersationis*, & quorum vita est accusabilis, *aut quorum fides*, vita [r] *& libertas nescitur, non possunt* eos *accusare.*

Primo [s] *semper accusatorum personæ*, fides, *vita* & conuersatio est enucleatim *inquirenda*; *& posteà quæ objiciunt fideliter sunt pertractanda*, [t] quia nihil prius fieri debet, quam impetitorum personæ, *fides, vitáque* & *conuersatio* diligenter discutiantur, ne alicuius inuidia, aut inimicitia vel intentione mala quisquam vexetur.

Criminationes [u] *aduersus doctorem nemo suscipiat*; quia magis sunt Doctores *portandi*, quam lædendi, aut infamandi. Vnde ait Apostolus; [x] *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

Charitas [y] autem *non est ambitiosa, non æmulatur, non inflatur, non quærit quæ sua sunt*, sed [z] *quæ Iesu Christi.*

Qui [a] *manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et qui in Deo manet, nulli vult nocere, sed omnes desiderat adiuuare & sustentare; sicut ipse Dominus omnes venit saluare, [b] *& animam suam dare* in *redemptionem pro* nobis.

Eorum [c] autem *accusandi Sacerdotes* vel *testificandi in eos vocem obstruimus, quos humanis* [d] & *diuinis vocibus damnatos vel mortuos esse* agnoscimus.

Præuidere ergo summopere debent omnes qui Sacerdotes Domini persequuntur, tam occultè quam manifestè, ne subiectis Domini damnentur præceptis; [e] per Hieremiam autem Prophetam *talibus* comminando Dominus loquitur, dicens, [f] *Iniquitates vestræ declinauerunt* [g] omnia, *& peccata vestra amouerunt bona à vobis; quia inuenti sunt in populo meo impij*, & loquentes vana *statuerunt ad disperdendos viros, & comprehenderunt; vt laqueus* venantis *plenus volatilibus, sic domus eorum plenæ dolo.* Et per Dauid ait: [h] *Qui cogitauerunt malitias in corde, tota die versati sunt in prælijs; exacuerunt* linguas suas sicut serpentes, *venenum* aspidum *sub labiis eorum.* Et paulo post: [i] *cadent super eos carbones* in igne; *dejicies eos in foueas, vt non consur-*

f Hierem.5.25.secund.interp.70. g Hieron.& 70. Hæc. h Psal.139.2.&c.Hieronym. interp.cum vulg. Mista ab impostore.
i ibid. vers.11.

gant.

gant. Vir linguosus non dirigetur in terra, virum iniustum *mala capient in interitu. Scio* quia *faciet Dominus causam inopis, iudicia pauperum.* Item idem, [l] *Muta fiant labia dolosa.* Et iterum per Michæam inquit; [m] *Omnes in sanguine iudicantur, vnusquisque proximum suum tribulat,* [n] omnes *in malum manus suas præparant.* Hos Dominus præuidens, Apostolis præcepit, [o] ne facile serui sui lacerarentur; ne forte *perderentur* aut in talem tentationem inciderent, quam ferre minime possent. Idcirco [p] sancti Apostoli & successores eorum Decretorum normas statuerunt, ne talium vox (quæ magis perdere nititur innocentes & simplices quam saluare) facile reciperetur; sed ipsi his iaculis pellerentur procul, & Domini discipulos iuxta voluntates & versutias eorum minime perdere possent.

l Psal. 30. 18.
m Mich. 7. 2. secundum vers. 70.
n tribulat tribulatione. in malum &c.
o vbi protuleris locum, persuadebis.
p de Apostolis falsum esse nemo ignorat.

Vnde & ipse Dominus ait; [q] *Excutite puluerem de pedibus vestris in testimonium illis* Et alibi ipsa per se veritas de talibus dicit, Melius [r] *est illi vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris,* [s] *quam scandalizet vnum de pusillis istis:* & Iacobus Apostolus inquit, [t] *iudicium sine misericordia* fiet *illi qui non fecerit misericordiam.*

q Marc. 6. 11.
r confudit impostor verba Matth. & Lucæ. Luc. 17. 2. vtilius Matt. 18. 6.
s Luc. loco cit.
t Iac. 2. 13.

Qua enim fronte quis peccatorum suorum veniam sperat à Deo se impetraturum, qui delinquenti fratri nihil per pietatis & clementiæ officium vult condonare? Profecto necesse est vt æstimet se talem in iudicio Deum experturum (cum ante iusti iudicis tribunal fuerit cõstitutus) qualem se fratri suo exhibuerit. Nam [u] *qua mensura mensi* fuerimus, eadem *remetietur* nobis. Et Ioannes Apostolus, & Euangelista ait, *Qui odit* [x] *fratrem suum homicida est; & scitis* [y] quia *omnis homicida non habet vitam æternam in* [z] se *manentem.*

u Matth. 7. 2. in qua.
x 1. Ioan. 4 15.
y quoniam.
z femetipso.

Vos tamen (filij charissimi) hortamur vt patienter mala vobis illata Domini adminiculo [a] *portetis*; & his Apostolicis prçceptis tales procul *pellite*, ne more canino vos lacerare aut mordere valeant. [b] *Memento te* etiam quia, *iuxta Psalmographi* vocem, [c] *homo sicut fœnum dies eius, & vt flos agit, ita florebit. Et Apostolus ait, Totus* [d] *mundus in maligno positus est:* Vnde precamur, ne tales

a N. Syntaxin.
b verba Bonifacij epist 26
c Psal. 102. 15. vulg. *tãquam sic efflor* Hieron. *sicut, sic flor.*
d 1. Ioan. 5. 19

multum timeatis, quia infames sunt, & non multum vobis nocere possunt, quia [e] *eorum vox extincta est:* Quoniam [f] *sic odit Deus eos qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores qui in mundo infamia sunt notati.*

Armamini [g] ergo his Apostolicis *adminiculis* contra eos, & [h] *spiritu principali* roborate corda vestra, vt *Deus, qui* vos pastores *in populo* suo *vocari voluit*, non negligentes aut tepidos, [i] aut lupis superuenientibus fugientes inueniat; *sed exemplo boni pastoris, agnos* [k] *pariter cum matribus* & *filiis* ac *filiabus* viriliter defensantes, atque sanctam matrem Ecclesiam fideliter *reportantes* semper inueniat.

Et quanquam [l] *dies* [m] *mali* sint, vos tamen *nolite esse imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Quamobrem* [n] *confortamini, & state in fide viriliter* agentes, ac *omnia vestra in charitate fiant, &* secundum sanctum *Euangelium; in patientia* [o] *vestra possidebitis animas vestras. Recordamini* quoq; *Sanctorum Apostolorum & Prophetarum;* & *quia* [p] *multum laborauerunt in Domino, ideo adepti sunt præmia sempiterna.* [q] Scitote etiam quoniam, *iuxta* Psalmistæ vocem, *Multæ* [r] *tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.*

Quapropter, filij charissimi, hortamur vos & deprecamur, vt crebris *orationum* vestrarum *precibus* Deum exoretis, [f] *vt liberemur* nos & vos, *iuxta dictum Apostoli, ab importunis & malis hominibus*, quia *non omnium est fides:* flagitate etiam, vt Deus & Dominus noster, qui est [t] *refugium pauperum & spes humilium, sanctam* suam [u] *Ecclesiam, pretioso* videlicet *sanguine redemptam*, & nos qui eandem sanctam Ecclesiam docere, regere, [x] *portare* & tueri debemus, de prædictis oppressionibus *& tentationibus huius* [y] *seculi nequam*, atque *de* omnibus *necessitatibus nostris* misericorditer eruat, [z] *vt sermo Dei currat, & glorificetur gloriosum Euangelium* Domini nostri Iesu *Christi*, [a] *& gratia eius in* nobis *vacua non fiat:* [b] ne *sine fructu Euangelij* (quod

e legit impostor interpr. Aniani verba ad constit. 3. tit. 6. lib. 9. C. Theodos. *vocem talem extingui voluimus*, &c. ideo vocem infamia notatorum extinctá hic sine iudicio scribit.
f verba epist. Procli ad Domnũ Antioch & ex ea Adriani I. collect. c. 71.
g N. phras.
h abutitur impostor verbis Bonifac. Mogunt. epist. 25
i forte trepidos.
k an differũt agni à filiis? lege, *cum matribus Ecclesiã scil Cath. cum filiis & filiabus.*
l verba Bonifacij epist. 25.
m Eph. 5. 16. 17. s nt: propterea nolite fieri imprud.
n 1. Cor. 16 13 14. agite.
o Luc. 21 19.
p Rom. 16.
q sempiterna & iuxta psalmistam.
r Psal 33. 20.
s 2. Thess. 3. 2. vide Bonifac. epist. 25. ab initio.
t Psal. 9 10.
u phras. Concil. Rom. sub Symmacho.
x N. phras.
y Gal. 1. vide Bonif. ep. st. 25.
z Thess. 3 1
a 1. Cor. 15. 10.
b vt omnino sine fructu Euangel. sterilis non moriar, & vacuus filiorum & filiarum num. non reuertar, ne de absc. &c. reus esse iudicer.

abfit)

abſit) ſteriles in conſpectu eius appareamus, *&* vacui *filiorum filiarumque numero* reuertamur, nec *de abſcondito* [c] *talento, Domino veniente*, rei *eſſe* iudicemur. Iſta enim ſemper inuidet Satan: & idcirco tales aduerſum nos ſuſcitat, qui nos premant & *ſuffocent*, vt Domini oues [d] *abſque nobis* rapiat, & in ima (non exiſtentibus paſtoribus qui [e] *eos* cuſtodiant & defendant) ruere faciat.

Vos igitur pro viribus laborate, & orate atque vigilate ne hæc fiant; ſcientes nos ſemper paratos eſſe, in omnibus, quibuſcunque poſſe Dominus dederit, modis vobis opem ferre, [f] licet nos ab ipſis æmulis ſanctæ Dei Eccleſiæ, & noſtris non ſimus excepti, & *tribulationes cordis noſtri* pro noſtra & veſtra tribulatione, [g] *ſiue ouium nobis commiſſarum*, admodum ſint *dilatatæ*.

Vos quoque obſecramus, vt iniunctum vobis à Domino famulatum non negligatis, & omnes oppreſſos, & cunctos Dei ſeruos, atque generaliter omnes Chriſtianos, prout Dominus poſſe dederit, [h] *adiuuare* ſtudeatis, *vt ante tribunal Chriſti mercedem* habeatis *perpetuam. Et* ſcitote, *quod memoria veſtra coram Deo eſt* aſſidue.

Nam quemadmodum dolentes cognoſcimus vos ab iniquis & ſceleſtis hominibus obturbari, ita continuò vobis compatimur, Deum orãtes pro *liberatione* ac ſubleuatione [i] veſtræ *afflictionis*, quæ vobis (vndè grauiter angimur) ab iniquis in dies irrogatur. Et [k] *ante corpora Apoſtolorum* pro vobis preces fiunt quotidie, vt & vos liberemini [l] *ab importunis & malis hominibus* Domini auxilio, & oues vobis commiſſæ [m] *ad paſcua æternæ vitæ* vna nobiſcum perueniant ſempiterna.

Vnitatem [n] *& communionem dilectionis veſtræ, valentem* atque *proficientem in ſalutem* omnium populorum *creator* omnium [o] *Deus omnipotens memorem noſtri æternaliter cuſtodiat.* Amen.

Data 9. Aprilis [p] Valeriano & Gallieno viris Clariſſ. Coſſ.

c Matth. 25.
d Not. phraſ.
e oues ſcil. N. ſolœciſm.
f ergo fruſtra meam operã polliceris. vide Bon. f. epiſtol. 25.
g ſi Epiſcopi omnes & ſinguli tuæ ſunt oues, *generalis* es omniũ *pater* nec vllus præter te veri nominis paſtor aut Epiſcopus dici po eſt.
h Bonifac. Mogũt. epiſt. 26.
i Nota phraſ.
k Gregorium imitatus videtur cuius hæ phraſes, *coram ſanctiſſimo B Petri corpore reſidere* epiſt. 44. lib. 4. *ante corpus B Petri conſilium facere*, epiſt. 54. eiuſd. libri, *ad* vel *apud ſacratiſſimũ B. Petri corpus agere* epiſt. 40. lib 4. *orationibus incumbere*, epiſt. 19. lib. 5. *iureiurando ſatisfacere* epiſt. 8. lib. 11. *Sacramenta præbere*, epiſt. 18 li. 6. epiſt. 23. lib. 9 epiſt. 41. lib. 11.
l 2. Theſſ. 3. 2.
m phraſis Gregorij epiſt. lib. 12. epiſt. 16.
n Bonifacij verba ad finem epiſt. 6.
o ſic reparatus ad finem epiſt. ad Ioannem ſecundum totius Africani Concilij nomine ſcriptæ *Vegetem te noſtrique memorem præſtet omnipotens Deus, &c.*
p A.D. 257. ipſo Stephani electionis die.

CENSVRA.

HIERONYMIANAM psalterij versionem; Conciliorum 2. 3 4. & 7. Carthaginensium; 3 4. & 5. Romanorum sub Symmacho, & Toletani II. Ambrosij, Procli, Leonis, Ennodij, Gregorij M. Adriani I. Cod. Theodosiani, Aniani interpretis Bonifacij Mogunt. Decreta phrasesque cœno suo commaculat sacrilegus ὑποθέτης huius epistolæ artifex.

Gallofranci ad Philenetum pro libertate reipub. Venet. Epistola.

Vide causam 11. q. 1.

Horum canonum (*si quis Sacerdotum* &c. ex Pseudo-Pij epist. 2. & *Clericus* ex Pseudo-Stephani epist. 2.) fides iis suspecta est, qui vel eorum temporum doctrinam, vel auctorum stylum, vel statum Imperij, non ignorant, &c.

D. Augustinus alicubi scribit, *malos quosdam Clericos curiæ traditos fuisse.* An vt Curiæ seruirent? an vero (vt posteà factum est) Imperiali brachio mancipati sunt à Magistratibus secularibus puniendi? certe hæc verba (*tradi curiæ*) quam interpretationem recipere debeant, an illam quam Innocentius Papa III. dedit in canone *nouimus*. de verb. signif. in collectione decretalium à Gregorio IX. Pontifice facta, optime norunt ij qui Theodosianas leges ex recto puriorum iuris interpretum sensu didicerunt, inter quas notanda constitutio in l. *ne quis officialium.* C. Theodos. tit. *de Decurionibus*, &c.

SIXTI II. PAPÆ

Epist. I.

Episcopus Sixtus, Grato coëpiscopo Salutem.

LÆTARI & [a] *gaudere me plurimum in* Christo Iesu *Domino* nostro dilectionis *tuæ scripta fecerunt; quibus euidenter ostenditur, quantum Catholicam* [b] diligis *fidem, & quantum* [c] prauorum hominum detestaris *errorem.* Omnis enim *hæresis nimis impia est, &* Euangelicæ *veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, sed ipsa Christianæ religionis conatur fundamenta conuellere.*

Memor [d] *enim sum me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius*

a verba Leonis epist. 31. gaudere me plurimum & exultare in Domino, pietatis tuę scripta &c.
b diligas.
c quantum hæreticū detesteris errorem hæresis quippe est nimia impia, & Euangelio veritatis &c.
d eiusd. verba epist. 32.

cuius à Domino [e] nostro *Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides* [e] nullum vnquam fallit, sed *omnes quidem hæreses destruit.* [f] *Intelligo* autem *mihi* aliter *non licere; quam vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam.*

Agnosce, fili charissime; [g] *non ex tempore, neque post tempora* filium Dei *natum, sed ante omnia tempora de paterno vtero inenarrabiliter generatum; ipso Deo patre per Prophetam dicente,* [h] in splendoribus Sanctorum ex vtero ante Luciferum genui te. *Quam sententiam & Esayas Propheta dubiis atque incredulis euidenter expressit, dum non* [i] aliunde filium *quam de patre natum ineffabiliter ostendit.* [k] In humilitate, *inquit*, iudicium eius sublatum est. Natiuitatem [l] eius quis enarrabit? *Et in libro Iob*, [m] sapientiam Dei, [n] ait, vnde inuenies? Latet enim ab oculis hominum & à volucribus cœli absconsa est. *Expergiscere paululum, & si lumen scientiæ in teipsum aliquantum habes,* [o] *inuenies cuius natiuitas à Propheta non potuit enarrari ex tempore;* vel, *vt adstruere ipse conaris, non potuit generari.* [p] In principio, *inquit Ioannes Euãgelista*, erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ; hoc erat in principio apud Deum; Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. *Et iterum,* erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *In isto igitur quod dicitur* [q] erat, *si tempus quærere volueris, non inuenies; quoniam ex quo pater, ex illo & filius; & quod pater est,* id est *etiam filius, Salomone dicente;* [r] Ego ex ore altissimi prodij, primogenita ante omnem creaturam. Ego feci vt in cœlo oriretur lumen indeficiens: & *sicut* nebula texi omnem terram. Ego in [s] *altissimis habito*, & thronus meus in colũna *nubis*. Gyrum cœli circuiui sola, & [t] profundum abyssi penetraui. *In omnem terram stiti,* & in populo *primatum* habui. *Item ibi,* cum [u] *præpararet* cœlum aderam illi, & cum sedem suam [x] *secerneret.* Quando super ventos fortes faciebat in summo nubes, & cum certos ponebat fontes sub cœlo; cũ fortis faciebat fundamenta terræ, ego eram cum illo componens, & ego eram cui adgaudebat, cum lætaretur orbe perfecto. *Et in psalmo centesimo primo,* Tu Domine in principio terram fundasti; &

e addit. impostoris.

f destruit sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat, & intelligo mihi aliud non &c.

g verba Ithacij lib. aduersus Varimadum cap. 12. *cognosce filiũ non ex tempore, &c.*

h in 109. psalmo per prophet.

i aliud de filio.

k Esai. 53.

l natiui. autem.

m Iob. 28.

n Dei patris vnde.

o attende & inuenies quoniam cuius.

p Ioan. 1.

q verbo quod dicitur.

r Eccl. 24.

s excelsis habitaui.

t & in profundum penetraui, & in omni terra steti, & in omni gẽte & populo principatũ.

u pararet.

x segregaret.

opera manuum tuarum ſunt cœli; ipſi peribunt tu autem permanes: & [y] ſicut opertorium mutabis eos & mutabuntur, tu autem idem ipſe es; [z] *& anni tui non deficient. Non enim erat* [a] ætas, aut aliquod tempus, *antequam de patre filius naſceretur: quoniam qui tempora vniuerſa propria poteſtate conſtituit, ex tempore, vel poſt tempora naſci non potuit.*

His paucis ſententiis breuiter conſultis tuis reſpondi, frater chariſſime. De cætero tuam moneo dilectionem, vt cunctos quos errare cognoueris ad Catholicam fidem & ad vnitatem recte credentium conuertere ſtudeas, & tu nunquam ab Apoſtolica tramite recedas. Si autem te non audierint, & errantes (quod abſit) permanſerint, nobis eos manifeſtare quam citius poteris, non tardes, vt Apoſtolica auctoritate aut cito ad Eccleſiam conuertantur, aut [b] ab Eccleſia ſeparentur.

Audiuimus etiam quod quidam erronei & conſentientes eis, te & reliquos infeſtent Epiſcopos; & Epiſcopos aliquos comprouinciales ad veſtram infamationem atque damnationem ſecum trahant. Quapropter [c] in hac S. ſede dudum à multis Epiſcopis conſtitutum erat, & modo ad veſtrum & cæterorum fratrum auxilium eſt denuo roboratum.

Vt [d] omnes epiſcopi, qui in quibuſdam grauioribus pulſantur vel criminantur cauſis, quoties neceſſe fuerit libere Apoſtolicam appellent ſedem, atque ad eam quaſi ad matrem confugiant, vt ab ea ([e] ſicut ſemper fuit) pie fulciantur, defendantur, & liberentur: cuius diſpoſitioni *omnes maiores Eccleſiaſticas cauſas & Epiſcoporum iudicia* antiqua Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum atque canonum auctoritas reſeruauit: quoniam [f] culpantur Epiſcopi, qui aliter erga fratres egerint, quam eiuſdem ſedis Papæ fieri placuerit.

Unde [g] placuit vt accuſatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua cauſa Epiſcopus, licenter [h] appellet & adeat Apoſtolicæ ſedis Pontificem, qui aut per ſe, aut per Vicarios ſuos retractari idem negotium procuret. Et [i] dum iterato iudicio pontifex cauſam ſuam

y & omnia ſicut veſtimentum veteraſcent, & ſicut, &c.
z hæc verba omiſit Ichac.
a erat, vt ais, aliquid temporis.
b An ad ſolũ papam vnicum pertinet ius excommunicandi quoſcunq; e.
c famos vendit impoſtor.
d Id à Nicæna Synodo ſtatutum fingit Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 2. vide Concil Sardic. c. 7.
e nil tale Apoſtoli, eorumque proximi ſucceſſores. vide Innocent. epiſt. 2. cap. 3. Leon. epiſt. 84. c. 1. Vigil. epiſt. 2.
f Culpantur ſcil. à Pſeudo-Sixto I. epiſt. 2. à Pſeudo-Victore epiſt. 1 & cæteris perſonatis hiſtrionibus.
g Ead. habent Pſeudo-Victor epiſt. 1. & Pſeudo-Iul. epiſt. 2. c. 3.
h Conc. Sardic. cap. 4.
i Conc. Idem c. 5. & 7.

ſuam agit, nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur Epiſcopus; quoniam quanquam à comprouincialibus Epiſcopis accuſati cauſam pontificis ſcrutari liceat, non [k] tamen definiri inconſulto Romano pontifice permiſſum eſt, cum B. Petro non ab alio quam ab ipſo dictum ſit Domino, [l] *Quæcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in* cœlo: *& quæcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in* cœlo.

Et, [m] *ſi quis putauerit ſe à proprio Metropolitano grauari, apud Primatem diœceſeos,* aut [n] penes vniuerſalis Apoſtolicæ Eccleſiæ Papam iudicetur.

Ait enim Iacobus Apoſtolus, [o] *iudicium ſine miſericordia illi* fiet, *qui non fecerit miſericordiam. Super* [p] extollit *autem* miſericordiam iudicio.

In omnibus [q] *ergo, fili dilectiſſime, cor cuſtodi, ſicut ſcriptum eſt,* Omni cuſtodia [r] *cuſtodi* cor tuum, quia ex ipſo vita procedit. *Hæc breuiter pro* [ſ] *commemoratione reſcripſi; ſed peto vt pro me orare debeas, quatenus omnipotens Deus & à malignis me ſpiritibus, & à peruerſis hominibus cuſtodire dignetur: quia in hac vita mea peregrinatione mala me ſimul & multa circumdant; ita vt cum Pſalmiſta iure dicam* [t] in me tranſierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me. Circumdederunt me ſicut aqua tota die, circumdederunt me ſimul. *Cæleſtis gratia & nos in vrbibus, & vos* [u] vbique *protegat, quia antiquus hoſtis terrarum locis à tentatione non excluditur; quia ſi in paradiſo hominem ſtrauit; quis locus extra paradiſum eſſe poteſt in quo* [x] mentes *hominum penetrare non valeat?* Antiqui enim hoſtis, (cuius *inuidia mors introiuit in orbem terrarum*) ſunt ſemper oculi vigiles ad animos hominum illaqueandum, multoſque ſua prauitate ſecum in perditionem trahere cupit, qui ſuapte malitia à gloria lapſus eſt in miſeriam. *In ſola ergo creatoris noſtri protectione fidendum eſt, cui ex intimo corde clamemus:* [z] *Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum vt ſaluum me facias.*

Data Kal. Septemb. [a] Valeriano & Decio viris Clariſſ. Coſſ.

k hoc nunquam fuit in praxi veteris Eccleſiæ.
l Matth. 16. nihil promiſit Dominus Petro quod cæteris Apoſtolis non contulerit Matth. 18. & Ioan. 20.
m verba Adrian. I. Collect. datæ Ingelramo c. 6. ex Concil. Chalced. c. 9. & 17.
n additam impoſtor.
o Locus Iacobi I. non probat à Papa iudicandũ appellãtem.
p Super exaltat autem miſericordia iudicium.
q verba Gregorij epiſt. 45. lib. 8.
r Serua.
ſ pro charitatis.
t Pſalm. 87. pertranſierunt.
u in eremo.
x mentem.
y In ſola, &c.
z Pſal. 70.
a Sixtus, Baronio teſte A.D. 260. 9. Kal. Septẽb. electus eſt Valeriano Aug 4. & Gallieno 3. Coſſ.
Capite truncatus 8. Idus Augusti An. 261. Aurelio Memmio Fuſco, & Pomponio Baſſo Coſſ. perierat Decius An. 254. Primum Valerianus conſulatum inchoauit A. 256. cum Valerio Maximo, ſecundum A. 257. cum Gallieno, tertium cum eodem A. 258. captus à Perſis imperare deſiit A. 262. Gallieno Aug. 4. & Petronio Voluſiano Coſſ.

CENSVRA.

PRIMO Ithacij, Leonis, Gregorij M. Adriani I. verba ſententiaſque vſurpat; Secundo, Mendoſam fictitij conſulatus notam lectori obtrudit. Tertio, Pſeudo-Sixti I. Pſeudo-Victoris, Pſeudo-Iulij, ſimiliumque laruarum fumo farraginem ſuam obfuſcat tenebris.

SIXTI II. PAPÆ

Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus per Hiſpaniarum prouincias conſtitutis, Sixtus Epiſcopus in Domino Salutem.

MAGNO [a] *munere miſericordiæ Dei, totius Eccleſiæ Catholicæ multiplicata ſunt gaudia*; cum Eccleſiarum ſtatus eo viget ordine quo Apoſtoli eorumque ſucceſſores illum ſtatuerunt. Et cum antiqui hoſtis aſtutia eum turbari cognoſcimus, non modico contriſtamur mœrore. Quam ob cauſam, fratres, hortamur vos, monemus & flagitamus, *vt à tramite* [b] Apoſtolicæ inſtitutionis nequaquam recedatis, *nec* [c] *à capite diſſideatis*; ſed fidem & ordinem, quem Apoſtoli & Apoſtolici viri ſtatuerunt, abſque hæſitatione teneatis. Nam ſi columnæ alicuius magnæ domus corruerint, ipſa poſtea domus minime ſtabit. Sic & vos, qui *columnæ* [d] Eccleſiæ eſtis, ſi labefactari cœperitis, ſancta Eccleſia (quæ per vos regitur) tabeſcet & labetur. Hæc, fratres, quæ dico valde timenda ſunt, & ſummo moderamine penſanda, atque ne fiant cauenda. Ipſa enim veritas per ſe dixit; [e] *Vos eſtis Sal terræ. Quod ſi Sal euanuerit, in quo ſalietur?* &c. Ideo vos chariſſimi, moneo, [f] quia vobis *debitor ſum*, & valde vos diligo. Et quando aduerſa nimis conturbor.

Ego [g] *vero, quamuis à vobis per longa terrarum* [h] interualla *diſiunctus ſim, ſum tamen omninò vobiſcum corde coniun-*

ctius

a verba Leonis epiſt. 54.
b phraſis Siricij epiſt. 1. c. 1.
c phraſ. Leon. epiſt. 84.
d *Columnas Eccleſiæ* Epiſcopos vocat Sergi⁹ Epiſc. Cypri in epiſt. a Theodor papam. & ex e Pſeudo-Anacl. epiſt 2. Pſeudo Zephyrin. epiſt. 1. &c.
e Matth. 5.
f Rom. 1.
g verba Greg. epiſt. 36. li. 4.
h terrarum atque maris ſpatia.

ctus [i] ideoque *de vestra Beatitudine erga me modis omnibus confido, quia cum me vicissim diligitis, à me longe non estis.* Unde [k] *magis gratias referimus illi grano sinapis*, [l] quod *ex modici despicabilisque summis specie ita* [m] *ramis ex eadem surgentibus atque se distendentibus vsquequaque* [n] diffusum est, *vt in eis volatilia cœli* cuncta *nidificent: Gratiaque sit fermento illi* quod [o] *tribus farinæ satis totius humani generis massam in vnitate conspersit; atque paruo lapidi qui abscissus de monte sine manibus occupauit vniuersam faciem orbis terræ. Qui ad hoc* naturam nostræ carnis, & status seruilis formam assumens, humiliter *se vsquequaque distendit, vt* [p] omni *humano genere in vnitatem redacto totius* [q] corporis, vnitum perficeret *Ecclesiæ; atque ita ad totius* compaginis [r] *pertineret commodum membrorum partialis ista distinctio. Vnde nos quoque à vobis longe non sumus, quia in illo qui vbique est vnum sumus. Agamus ergo ei gratias,* [s] *qui solutis inimicitijs in carne* sua, *fecit vt in omni orbe terrarum vnus esset grex & vnum ouile sub* [t] *vno pastore: semper memores* [u] quod vos *Veritatis prædicator admoneat, dicens* [x] *soliciti,* seruate *vnitatem spiritus in vinculo pacis.*

Vinculum enim *pacis*, nemo seruat dum alium infestat, aut verbis aut factis persequitur: [y] Ideo, fratres, ista prætulimus, quia [z] audiuimus inter vos accusationes exerceri, & pulsos à sedibus Episcopos aut suis rebus expoliatos iudicari.

Quapropter statutum est, *vt* [a] si quis *contra Episcopum vel actores Ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium*, non *prius* adeat iudices quam *ad* eos recurrat *charitatis studio, vt familiari colloquio* commoniti, *ea sanare* debeant, *quæ in querimoniam deducuntur.* Quod si aliter egerit communione priuetur.

Nemo [b] pontificum deinceps aliquem Episcopum suis expoliatum rebus, aut à sede pulsum excommunicare aut iudicare præsumat, quia [c] *non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus.*

Nullus [d] *Episcopus alterius parochianum præsumat retinere, aut ordinare absque eius voluntate, vel iudicare; quia sicut irrita eius erit ordinatio, ita & dijudicatio; quoniam censemus* [e] nullum alterius iudicis nisi sui sententia teneri. *Nam*

i idque
k & magis.
l quia.
m ita est ramis ex ead. radice.
n diffusis.
o quo.
p vt ex hum.
q corpus perficeretur.
r compagis.
s Eph. 2.
t sub se vno.
u quid nos.
x Eph. 4. seruare.
y huc vsque Pseudo-Felix IIII. epistol. 1.
z Audimus te nugantem
a verba Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ cap. 2. ex Concil. 5. Aurelian. c. 17.
b Item habẽt Pseudo-Sixt. I. epist. Pseudo-Eusb. epist. 3. Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 8. Pseudo-Ioan. I. epist. 1.
c Statutum Conc. Rom. 5. sub Symmacho.
d verba Adrian. I. Collect c. 16.
e verba Anlani in Constit. vnicum tit. 16. li. 4. Cod. Theod.

qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.

Iſta enim vobis deinceps tenenda, & fratres viciſſim adiuuare mandamus, fratres [f] verò, quos timore terreno iniuſte damnaſtis, ſcitote à nobis iuſte eſſe reſtitutos. Quibus ex ſancti Petri & Apoſtolica auctoritate omnia quæ eis ablata ſunt, integerrime reddi præcipimus, *ſi non vultis* vos [h] & *principes veſtri à collegio noſtro* & membris Eccleſiæ *ſeparari.*

Iuſto [i] enim *iudicio Dei datur plerunque peccatoribus poteſtas qua ſanctos ipſius perſequantur; vt qui ſpiritu Dei iuuantur & aguntur fiant per laborum exercitia clariores.*

Illi tamen qui hoc agunt, nullatenus euadent pœnam; quia, vt ait Dominus, [k] *Væ illi per quem ſcandalum venit.* Et quanquam iuxta Saluatoris ſententiam, *neceſſe* ſit venire *ſcandala*, Væ tamen per quem veniunt. [l]

De occultis [m] enim *cordis alieni temere iudicare peccatum eſt: & eum, cuius non videntur opera niſi bona, iniquum eſt ex ſuſpicione reprehendere; cum eorum quæ homini ſunt incognita, ſolus Deus iudex ſit iuſtus, qui* [n] *inſpector eſt verus.*

Unde ſcriptum eſt, [o] *incerta non iudicemus quo vſque ad*uen*iat Dominus, qui* & illuminabit *abſcondita tenebrarum* [p] & manifeſtabit *concilia cordium.* Et *quamuis* [q] *vera* ſint, *non* tamen *credenda ſunt, niſi* [r] *certis iudicijs* comprobentur, *niſi quæ manifeſto* iudicio [ſ] *conuincuntur, niſi quæ iudiciario ordine publicantur.*

Nullus [t] ergo *poteſt humano condemnari examine quem Deus ſuo iudicio reſeruauit.* Hæc omnia ſummoperè ſunt præcauenda, ne præſumptores eſſe videamur: & accuſatio, &c *vt infra ad finem Epiſt.* 2. *Pſeudo-Iulij c.*35. *&* 36.

Data 17. Kalend. Auguſti, [u] Valeriano & Decio viris Clariſſ. Coſſ.

f ſingit impoſtor quæ iubet.
g phraſ. Siricij epiſt. 1. c. 1.
h quos principes Hiſpanorum ſomniat impoſtor tempore Sixti II?
i hæc non probant excommunicandos inobedientes Papæ. Sunt autem Proſperi ſent. 23. ex Auguſtino in Pſalm. 118.
k Matth. 18.
l non probāt ſequentia ſcandalizantes puniēdos.
m Proſperi ſentent. 21. ex Auguſtin. in Pſam. 118.
n qui &
o ab Iſidoro Hiſpal. Synonym. lib. 2. c. 16.
p qui latentia producit in lucem, qui illuminat, &c. qui manifeſtat, &c.
q quamuis enim vera ſunt.
r niſi quæ demonſtrantur.
ſ examine.
t Verb. Conſtantini Magni ad patres Syn. Nicænæ referente Adrian. I. Collect. c. 51. & 67.
u Iam monuimus Notam conſularem mendacem eſſe.

CENSVRA.

IMPOSTOR Siricij, Zoſimi, Bonifacij, Celeſtini, Leonis, Proſperi, Gregorij, Iſidori Hiſpalenſis, Adriani I. Concilij Aurelianenſis 5. & Romani 5. ſub Symmacho, Aniani denique ſententias

&c verba

& verba deſcribit, & variis additamentis deprauat: iiſque fictitij conſulatus notam ſuperaddit.

DIONYSII PAPÆ

Epiſtola I.

Dionyſius [a] *Epiſcopus Vrbano præfecto Salutem.*

SVMMVM [b] bonum eſt, amare amantes ſe: Et è contra, [c] *Peius malum non eſt, quam vt ciues ciuibus inuideant.* Gratias *ſiquidem* agimus tuæ charitati, quod *fideles Sancti Petri bene ſuſcipis* & adiuuas.

Unde ſcias, te & à nobis noſtriſque diligi; & tui tuorumque non modicam curam haberi. Quapropter tuam hortamur dilectionem vt bonum quod cœpiſti, &c. *vt infra* in epiſt. 2. Felicis IIII. nomine mendaciter prænotata.

Data 4. Nonas Februar. [e] Aureliano & Baſſo viris Clariſſ. Coſſ.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A. D. 261. §. 53. Iiſdem quoque Conſulibus (Fuſco & Baſſo) ſed mendoſè poſitis data reperitur Dionyſij epiſtola ad Vrbanum præfectum hominem Chriſtianum; ſed cum 4. Non. Februarij data ponatur, niſi in Menſem error irrepſit; alterius potius quam Dionyſij eſſe conuincitur; nam eo tempore Sixtus pontifex adhuc ſuperſtes erat.

CENSVRA.

PRAETER Syracidæ, & Gregorij verba quæ notis diſtinximus, cætera ſunt ægri ſomnia. Vide epiſt. 2. Pſeudo-Felicis IV.

a cum præfectum ſiue nominis ſiue numeris ratione *Vrbanū* dictum nemo præter epiſtolę huius artificē Chriſto nomen dediſſe ſedēte Dionyſio aſſerat, id falſitatis ſuſpicione vacare nullo modo poteſt. b Summum bonum *abſolutè* Deus eſt à ſummum hominis bonum fruitio Summi illius boni, fruitionis adiunctū amor: dilectio proximi cum ad Dei dilectionem ordinata ſit ſummum bonum eſſe non poteſt: bonos igitur redamare bonum eſt, ſed non ſumme bonum; Malorum amicitiam colere malę mentis indicium eſt: nedum ſummi boni poſſeſſione gaudentis. c iiſdem verbis vtitur Pſeudo-Damas epiſt. 4.
d hæc phraſis ætatem Dionyſij ferre nequit.
e A.D. 272. Dionyſij 12. Baron. legit Aurelio Memmio Fuſco, & Pomponio Baſſo, &c.

DIONYSII PAPÆ

Epiſt. II.

Dionyſius Epiſcopus Seuero Epiſcopo Salutem.

LIM [a] *& ab initio*, [b] *tantam percepimus à B. Petro Apoſtolorum principe fiduciam, vt habeamus auctoritatem* vniuerſali Eccleſiæ, auxiliante Domino, ſubuenire: & quicquid nociuum eſt auctoritate Apoſt olica corrigere & emendare.

Ad hoc [c] *enim diuinæ diſpenſationis prouiſio gradus & diuerſos conſtituit ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuerſitate contextio, & recte officiorum* generaretur [d] *adminiſtratio ſingulorum. Neque enim vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret. Quia vero* [e] *creatura in vna eademque* [f] æqualitate *gubernari vel viuere non poteſt, cæleſtium militiarum exemplar nos inſtruit: quia dum* [g] ſint *Angeli,* ſint *Archangeli, liquet* [h] quia *non æquales ſunt; ſed in poteſtate & ordine, ſicut* [i] noſti, *differt alter ab altero. Si ergo inter eos qui ſine peccato ſunt, iſta conſtat eſſe diſtinctio; quis hominum abnuat huic ſe libenter diſpoſitioni ſubmittere? Hinc etenim pax & charitas mutua ſe vice complectuntur, & manet firma concordiæ in alterna & Deo placita dilectione ſynceritas, quia* [l] *vnumquodque tunc ſalubriter completur officium: cum fuerit vnus ad quem poſſit* [m] recurrere *præpoſitus.* [n]

De Eccleſiis ergo parochianis, vnde Apoſtolicam ſedem conſulere voluiſti, qualiter ſint cuſtodiendę [o] *per Cordubenſem prouinciam,* ac diuidendæ Sacerdotibus, nihil tuæ charitati melius nobis videtur intimare, quam vt ſequaris quod nos in Romana Eccleſia nuper egiſſe cognoſcitur.

Eccleſias [p] vero ſingulas ſingulis *presbyteris* dedimus, *parochias, & cæmeteria* eis diuiſimus, & vnicuique ius

a verba Leonis epiſt. 24.
b in conciliis celebratis tātam nos &c.
c Greg. verba epiſt. 52. lib. 4.
d gereretur.
e quæque creatura.
f qualitate.
g ſunt.
h quod.
i noſtis.
k adde ex Gregorio, cui nouit etiam Angelos obedire? hinc.
l quia igitur.
m recurri.
n hucuſque Pſeudo-Bonifacius.
o Corduba nō caput, ſed ſub capite Bæticæ prouinciæ fuit, Hiſpali nimirum Vide de Hiſpaniæ prouinciarū diſtinctione Garſ. Loaiſ. in Decretum Gundemari.
p Titulos in vrbe presbyteris ab Euaristo primum diuiſos refert in eius vita Pontificalis auctor cuius hoc loco verba deſcribit blatero.

proprium

proprium habere ſtatuimus, ita [q] videlicet vt nullus alterius parochiæ terras, terminos, aut ius inuadat, ſed [r] *vnuſquiſque ſuis terminis ſit contentus*; & taliter Eccleſiam & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddat.

Hanc quoque normam, chariſſime, te & omnes Epiſcopos ſequi conuenit; & quod tibi ſcribitur, omnibus quibuſcunque potueris notum facias, vt non ſpecialis ſed generalis fiat iſta præceptio.

Crimina [ſ] vero quæ Epiſcopis *impingere* dicis, per alios non ſinas vllo modo fieri, niſi *per ipſos qui crimina intendunt*: ſi tamen ipſi digni & irreprehenſibiles apparuerint, & [t] *actis docuerint publicis omni ſe carere ſuſpicione* & inimicitia, & irreprehenſibilem fidem conuerſationemque ducere.

Nemini [u] enim *de ſe confeſſo* credi poteſt ſuper *crimen alienum*.

Quoniam [x] eius omniſque *rei* [y] confeſſio *periculoſa eſt, & admitti non debet*.

Similiter [z] alieni erroris ſocium, vel à ſui voluntariè propoſiti tramite recedentem, aut ſacris patrum regulis & conſtitutionibus inobedientem, ſuſcipere non poſſumus, nec debemus: nec impetere recte credentes, vel ſanctorum patrum ſanctionibus obtemperantes permittimus.

Quia [a] infames omnes eſſe cenſemus qui ſuam aut Chriſtianam præuaricantur legem, aut Apoſtolicam vel regularem libenter poſtponunt auctoritatem.

Hæc, [b] *itaque, frater chariſſime*, quæ pro affectu ſacerdotalis nominis & honoris impendimus, tibi tuiſque ſubditis, & omnib. tenenda, & aliis nuntianda atque prædicanda mandamus, *quibus & pietas ad vtilitatem, & ſit ad fructum dilectio*.

Vnde [c] *obiurgando, hortando, ſuadendo, blandiendo, conſolando prodeſſe quibus poſſumus feſtinemus. Lingua noſtra bonis*

q Concil. Turon. I. c. 9.
r verba Leonis epiſt. 89.
ſ ead. habent Pſeudo-Hygin. epiſt. I. Pſeudo-Lucius epiſtol. I. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 20. vide Adrian. I. collect. c 15 Conc. 2. Carthag. c. 6. Côſtantinop. c. 6. Chalced. c. 21.
t verba Concil. I. Arelat. c. 13.
u Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 18. ex Ennod. epiſt. 4. lib. I.
x verba Adrian. I. collect. c. 64. ex Anian. interpr. conſtit. 12. lib. 9. tit. I. C. Theod.
y profeſſio.
z Ead. habet Pſeudo-Pius epiſt. I. Pſeudo-Hygin. epiſt. 2. Pſeudo Iulius epiſt. 2. c. 15.
a iiſdem verbis vtuntur Pſeudo-Stephan epiſt. II. & Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 13. vide Cod. Theod. lib. 11. tit. 39. conſt. 11.

b *Verba Gregorij epiſt.* 113 *lib* 7. hac itaque, frater chariſſ. ratione perſpecta ſtudendum nobis eſt, ne (ſicut diximus) de mortuis affligamur, ſed affectum viuentibus impendamus, quibus &c. c proinde.

d tumids. *fomentum sit, prauis aculeus.* [d] Timidos *retundat, iratos mitiget, pigros exacuat, desides* [e] exhortando *succendat, refugientibus suadeat, asperis blandiatur, desperatos consoletur; vt quia* [f] Doctores dicimus, *viam salutis gradientibus ostendamus. Simus in custodia vigilantes,* [g] aditum *contra hostis insidias soliciti muniamus. Et si quando* [h] perditam *ouem de commissis gregibus error abduxerit, toto illam adnisu ad caulas Dominicas reuocare contendamus; vt de pastoris nomine quod habemus, non supplicium, sed præmium consequamur. Quia ergo in his omnibus diuinæ gratiæ* adiutorium [i] *opus est, omnipotentis Dei assiduis precibus clementiam exoremus, quatenus ad hæc nobis operanda & velle tribuat, & posse concedat, atque in ea nos via cum* [k] fructibus *boni operis quam se pastor pastorum esse testatus est, dirigat; vt sine quo nihil* [l] agere possumus, *per ipsum implere omnia valeamus.*

e hortatu.
f ductores dicimur.
g aditus.
h per deuia.
i adiutorio.
k fructu.
l facere nihil assurgimus.

Data 5. Idus Septembris [m] Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

m A.D.270. Dionysij 10.

CENSVRA.

CONCILII I. Arelat. Leonis, Ennodij, Gregorij, Aniani &c. verbis & sententiis abutitur quicunque hanc Dionysio epistolam supposuit mercium Pseudo-Isidori sedulus collector; quem post Bæticam occupatam, & regni sedem Cordubæ à Sarracenis fixam vixisse palam est.

Gars. Loais. not. in Decretum Gundemari §. 2.

Omnium ciuitatum Episcopi templi Toletani antistitem, veluti vnicum Metropolitanum suscipiebant. Cum enim adhuc non esset prouinciarum Hispaniæ singularis facta distributio, omnis auctoritas, & Patriarchalis Metropolitanaque iurisdictio ad vnicam sedem Toletanam referebatur. Quam formam & speciem Ecclesia Hispanica vsque ad magnum Imperatorem Constantinum retinuit; cuius tempestate summam religio Christiana tranquillitatem & pacem assecuta, longe lateque diffusa est. Dilatatis vero Christianæ religionis finibus, subsequitur Prouinciarum distributio, in quinque Metropolitanas Ecclesias, Carthaginensem, Bæticam, Lusitanam, Tarraconensem, & Gallœciam quæ Bracarensis est. Sed primaria super his sedibus auctoritas Carthaginensi prouinciæ, quæ Toletana Ecclesia est, semper delata fuit. Athanaricus, Gothorum rex, qui primus omnium anno 5. imperij Valentis in Hispania dominari cœpit, Ecclesiæ ordinem in quinque Metropolitas distinctum reperit: quas hic expugnauit prouincias, & impia Arianorum hæresi, quam

Valentis

Valentis Imp. opera didicerat infecit. Ad hæc, cum essent assidua dimicatione à Romanis Gothi lacessiti, essetque incertus belli exitus, pax qua religionis cultus & morum integritas continetur, omnino turbata sublataque est. Imo & Episcopi regia potentia timidi, eorum gratiam adulatione & mendaci assentatione aucupantes, omnia ad voluntatem, nihil ad veritatem audentes loqui, vt canes muti, sectas & hæreses impias animo & sermone sequebantur. At Gothi postquam secundis vsi præliis, Romanam potentiam fregissent, prouinciam vniuersam, Ataulpho regnante, inter se partiti sunt. Alanis Carthaginensis Lusitanaque: Wandalis, qui etiam Silingui dicuntur. Bætica contigit; Sueuis, & Wandalis nonnullis Gallœcia, Celtiberia vero quæ Tarraconensis est in Romanorum ditione permanente. Seculari Hispaniæ imperio in Prouincias hac ratione veluti in partes scisso, simili partitioni Ecclesiasticus ordo subiacuit. Nam vnusquisque Rex in regni sui nobiliori vrbe, Primatus & Metropolitæ ornamentum exigendum, ad imperij secularis auctoritatem retinendam vtile iudicabat. Præterea vt summa Pontificis auctoritate suffulta hæresis quam sequebantur, altius fixa hominum mentibus inhæreret, latissimeque nullo alio iudice propagaretur. Wandalis ergo Hispalis Bæticæ caput, Primatus nomine decoratur, ab Alanis in Carthaginensi prouincia Toletum; Tarraco à Romanis; Bracara & Luco à Sueuis.

FELICIS I. PAPÆ

Epistola I.

Charissimo atque dilectissimo Paterno coëpiscopo, Felix Episcopus in Domino Salutem.

AVDERE [a] *me plurimum & exultare in Domino,* [b] dilectionis *tuæ scripta fecerunt; quibus euidenter ostenditur, quantum Catholicam* [c] diligis *fidem, & quantum hæreticum* detestaris [d] *errorem. Hæresis quippe est nimis impia, &* Euangelicæ *veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, sed ipsa Christianæ religionis conatur fundamenta conuellere.*

a verba Leonis epist 31.
b pietatis.
c diligas.
d detesteris.
e Euangello.

Quoscumque enim rapit ad se, non solum in *hoc vitium*, sed in multa alia vitia ruere facit; & ipso suadente antiquo hoste, non solum persecutores Ecclesiæ, sed etiam Sacerdotum eius fiunt.

Vna [f] igitur *mente* corrigere curemus & *inſequamur* tales, & *ab hoſte ſuo* Eccleſiam eiuſque fideles & Sacerdotes Domini nitamur liberare. *Præſtabit vires omnipotens Redemptor noſter charitati atque iuſtitiæ, præſtabit nobis longe à* [g] ſe *poſitis vnitatem ſpiritus ſui, ipſe cuius artificio, quaſi in arcæ modum, quatuor mundi conſtructa lateribus, atque imputribilium lignorum compage & bitumine charitatis adſtricta* eſt Eccleſia, vt [h] *nullius aduerſitate ſpiritus, nullius venientis extrinſecus tumore fluctus perturbetur. Sed quemadmodum, illius gubernante gratia, petendum eſt vt nulla nos ſuperueniens exterius vnda conturbet; ita ex totis orandum eſt viſceribus,* frater chariſſime, [k] *vt ſuæ prouidentiæ dextra cumulum ſentinæ* [l] *nobis interioris exhauriat. Aduerſarius quippe Diabolus, qui contra humiles ſæuiens, ſicut* Leo rugiens, [m] circuit quærens quem deuoret, *non iam vt cernimus caulas* [n] circuiuit; *ſed ita validè in quibuſdam Eccleſiæ neceſſariis membris* [o] dentem *figit, vt nulli ſit dubium quia niſi vnanimiter,* [p] faciente *Domino) cunctorum prouida paſtorum turba concurrat, omne (quod abſit, citius ouile dilaniet.*

Quapropter detractores, [p] qui diuina auctoritate eradicandi ſunt, & fautores inimicorum, ab Epiſcopali ſubmouemus accuſatione. Similiter ne ſummorum quiſpiam [r] minorum accuſationibus impetatur aut diſpereat.

Neque *in re* [ſ] *dubia certa* iudicetur *ſententia*; nec vllum [t] *iudicium* niſi *ordinabiliter habitum* teneatur.

Si [u] *quis ſuper quibuſlibet criminibus* Clericum [x] pulſandum crediderit, *in prouincia in qua conſiſtit ille qui pulſatur, ſuas* [y] exerceat *actiones; nec æſtimet eum accuſator* [z] *alibi aut longius pertrahendum ad iudicium. Illi vero qui pulſatus fuerit,* [a] *ſi* iudices ſuſpectos *habuerit, liceat appellare* Primates.

Primates quoque [b] *accuſatum* diſcutientes Epiſcopum *non ante ſententiam* proferant damnationis, *quam* [c] Apoſtolica freti auctoritate *aut reum ſe ipſe confiteatur;*

f *verba Greg epiſt. 36. lib. 4.* vnit: ergo mente inſequamur in homine malũ ſuperbiæ, vt ab hoſte ſuo videlicet errore, prius ipſe homo liberetur, præſtabit &c.
g à vobis.
h adſtricta nullius.
i perturbetur Eccleſia, ſed.
k fratres chariſſimi.
l in nobis.
m 1. Pet. 5.
n circuit.
o dentes.
p fauente.
q iiſdem verbis vtuntur Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. & Pſeudo Iul. epiſt. 2. c. 28.
r vide Pſeudo-Clem. epiſtol. 1. Adrian. I. collect. c. 19.
ſ verba Greg. epiſt. 30 li. 8 *graue eſt ſatis & indecens, vt in re dubia certa dicatur ſententia.*
t phraſ. Greg. epiſt. 52. li. 11.
u verba Adriani I. collect. c. 8. ſi quis Clericus.
x pulſatus fuerit. y exerat vel exequatur. z accuſ. ſuus. a iudicem ſuſpectum. b verba Aniani in conſtit. 1. lib. 9. tit. 40. Cod. Theodoſ. *Iudex crimino ſum diſcutiens non ante, &c. proferat capitalem*
c quam aut reum.

aut per [d] *innocentes* & Canonice examinatos regulariter *testes conuincatur.*

Aliter, [e] *irritam esse* censemus & *iniustam Episcoporum damnationem*, & *idcirco à Synodo retractandam* : ita [f] vt oppressus ab omnibus, in cunctis subueniatur causis.

Caueant [g] *iudices Ecclesiæ, ne absente eo, cuius causa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit*; [h] qui etiam rationem *pro* actione fratrum in præsentia dabunt.

Proditoris vero [i] *nec calumnia nec vox audiatur: nemo* [k] *enim* debitorem amplius *potest cognoscere, quam ille qui iniuriam eiusque sustinuit nequitiam.*

Omnes [l] ergo *qui in Christo volunt piè viuere, necesse est vt ab impiis & dissimilibus patiantur opprobria, & despiciantur tanquam stulti & insani, qui præsentia bona* [m] perdunt vt *inuisibilia* & *futura* acquirant. *Despectio* tamen *& irrisio* talium in ipsos *retorquebitur* qui ipsos infestant; quia *& abundantia eorum in egestatem, & superbia* transibit [n] *in confusionem.*

Et *quicquid* [o] *iustis* aduersitatum vel *malorum* [p] *irrogatur, non est pœna criminis, sed virtutis examen.*

Et sicut aurum, quanto plus excoquitur, tanto melius efficitur: sic iustus, quanto plus tribulatur [q] (si ipsam tribulationem patienter portauerit) multo purior & charior Deo redditur. Vnde ipsa per se veritas dicit; [r] *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* De talibus Dominus per Esaïam loquitur dicens, [s] *Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri odientes vos & abjicientes propter nomen meum, Glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia vestra, ipsi autem confundentur. Vox populi de ciuitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit, antequam veniret partus eius, peperit maculum. Quis audiuit vnquam tale? & quis vidit huic simile? Nunquid parturiet terra in die vna? aut* parturietur *gens simul, quia parturiuit & peperit Sion filios suos? Nunquid ego qui* [t] *parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus?*

d aut conuictus, vel per testes vel per conscios criminis sui, aut homicidiū, aut adulteriū, aut maleficium commisisse manifestius conuincatur.
e verba Concil. 4. Carth. c. 28.
f his verbis vtuntur Pseudo Eleuther. epist. 1. Pseudo I[illegible]lius epist. 2 &c.
g verba Concil. 4. Carth. c. 30.
h imo & causam in Synodo pro facto dabunt.
i verba Aniani in const. 2. tit. 10. lib. 10. C. Theodos. *si quis proditor futurus est nec calumn. nec vox illius, &c.*
k verba constit. 3. eiusd. tituli *nemo enim delatorē plus potest &c. per eius nequitiam sustinuit.*
l Prosperi sent 32 ex August. in psal. 122.
m perdant, & inuisibilia sibi ac futura promittant. Sed hæc despectio & irrisio in impios retorq. cum & abund.
n transierit. o eiusd. sent. 53. ex August. de ciuit. Dei lib. 4. c. 3. p ab iniquis Dominis irrog. q vide sup. Pseudo-Alex. epist. 1. r Matth. 5.
s Esai. 66. 5. versio vulgata. t qui alios.

Si ego qui generationem cæteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus? Lætamini cum Hierusalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea vniuersi gaudio qui lugetis super eam; vt sugatis, & repleamini ab vbere consolationis eius: vt mulgeatis, & deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius: quia hæc dicit Dominus, Ecce ego declinabo super eam quasi fluuium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam sugetis. Ad vbera portabimini, & super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini. Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra [u] sicut *herba germinabunt. Et cognoscetur manus Domini seruis eius, & indignabitur inimicis suis. Quia ecce Dominus in igne veniet, & quasi turbo* quadriga [x] *eius, reddere in indignatione furorem suum, & increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne Dominus* diiudicat, [y] *& in gladio suo ad omnem carnem, & multiplicabuntur interfecti à Domino. Qui sanctificabantur, & mundos se putabant in hortis, post Ianuam intrinsecus; qui comedebant carnem suillam, & abominationem, & murem, simul consumentur dicit Dominus. Ego autem opera eorum & cogitationes eorum venio vt congregem cum omnibus gentibus & linguis; & venient, & videbunt gloriam meam, & ponam in eis signum, Et mittam ex eis qui saluati fuerint, ad gentes in* [z] mari, *in* Africa, *in* Lydia, *tenentes sagittam in Italiam & Græciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus; & adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino, in equis, &* [a] *quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad montem sanctum meum Hierusalem, dicit Dominus; quomodo si inferant filij Israël munus in vase mundo in* domo *Domini. Et assumam ex eis in Sacerdotes, & in Leuitas, dicit Dominus: Quia sicut cæli noui, & terra noua, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus, sic stabit semen vestrum & nomen vestrum. Et erit mensis ex mense, & Sabbathum ex Sabbatho,* & *veniet omnis caro vt adoret coram facie mea, dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum qui præuaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, & erunt vsque ad satietatem visionis omni carni.*

Quid [b] *aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem* [c] flant, *atque*

u quasi.

x quadrigæ.

y diiudicabit

z in mare, in Africam, in Lydiam.

a & in quadrig.

b hæc nullo modo cohærent sunt autem Greg. epist. 45 lib. 8.

c sufflant.

atque in oculos suos terram excitant? Et [d] *vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis* [e] vident?

Tales tamen, frater charissime, [f] *portandi* sunt & corrigendi; quia [g] *caci sunt, & duces cacorum.* His, charissime, respondi breuiter *consultis* tuis, *qua* te & omnes Episcopos regulariter *tenere mandamus.* Tuam tamen, frater, monemus prudentiam, vt pro statu Ecclesiæ & Sacerdotum eius, pro viribus elaborare studeas, & ordinem S. Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ per omnia teneas; & violari Sanctorum Decreta non permittas; sed omnes quoscumque potueris, instruas, vt [h] *fructuosos manipulos* Domino repræsentes. Vale.

Data Nonis Iunij, Claudio & Aureliano viris Clariss. Coss.

d vt vnde.
e videant.
f nota Idiotism. mercatoris.
g Matth. 15.
h hac phras. vsus Pseudo-Soter epist. 1. Pseudo Liber. epist. 12. &c.
i Claudij Consulatū ad A. D. 270. Dion. sij 10. ponit Baronius: collegam Claudius habuit Ouinium Paternum, non (vt ad marginem scripsit Binius) Marinianum: cuius vnicus cū Ouinio Paterno Consulatus incidit in A. D. 269. Notabit autē Lector Baronium ex Cassiodoro pro Mariniano Macrianum scribere.

CENSVRA.

IMPOSTOR vulgatam Bibliorum versionem sequitur; Concilij 4. Carthag. Leonis, Prosperi, Gregorij, Adriani I. Cod. Theodosiani & Aniani interpretis verba sententiasque describit: falsam ad epistolæ finem Consulatus notam apponit.

Extat fragmentum epistolæ Felicis I. ad Maximum Alexandrinum qui A. D. 264. Dionysio successit. vide act. 1. Concil. Ephesini sub Cyrillo A. 431. habiti.

FELICIS I. PAPÆ

Epistola II. [a]

Felix Episcopus vniuersis Episcopis per Galliæ prouincias constitutis, in Domino Salutem.

ONORVM [b] *operum & spiritualium studiorum Deum auctorem esse non dubium est, qui* [c] eorum *incitat mentes & adiuuat actiones.*

Vnde [d] *latari me fecerunt scripta vestra* ex bono studio, & ex integritate fidei deuotionis vestræ; sed ex afflictione & contritione vestra magna ex parte tristauere.

a tertium locum occupare debuit, data enim fingitur 5. Idus Augusti, sequens vero Nonis Februarij Coss. Claudio & Paterno.
d verba Leonis epist. 32.
c quorum.
d phras. eiusd. epist. 32.

Tristis[e] enim *tristes legi literas*[f] vestras, *& scripta mœsta mœrore debito percurri; quia sicut nos Ecclesiarum pax Sacerdotum*que eius *concordia* & *tranquillitas plebis audire facit gaudium,*[g] *ita nos affligit & deiicit fraterna*[h] afflictio.

Vos tamen nolite multum tristari, quia sicut *ipsa per se veritas* ait,[i] *si de hoc mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret; sed quia de hoc mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus*; id est mundi amatores. Quicquid tamen hi loquantur aut aduersum vos agant, vos tamen semper integram seruate fidem, & puram habetote conscientiam,[k] *vt integer spiritus & anima seruetur in* die *Domini*.

Nos vero ad supplementum vestrum fratres coepiscopos nostros vocauimus amplius quam[l] septuaginta, cum quibus hæc quæ subter habentur inserta regulariter tractanda decreuimus. Vestris enim Epistolis in omnium audientia perlectis, quæ multas (vt nostis)[m] *querimonias & oppressiones in se continebant* vestras, Decretisque quæ sunt de accusationibus Episcoporum, *S.*[n] *Synodus dixit*;

Hæc[o] *sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiam & in Ecclesiasticos*[p] sæuiunt viros, *indifferenter* & *conseruare firmissime volumus in secula.*

Si quis Episcopus ab illis accusatorib. qui recipiendi sunt fuerit accusatus, postquam ipse ab eis charitatiuè conuentus fuerit, vt ipsam causam emendare debeat; & eam corrigere noluerit; non olim, sed tunc ad summos Primates causa eius Canonicè deferatur; qui in congruo loco intra ipsam prouinciam tempore[q] congruo, id est Autumnali vel Æstiuo, *Concilium* regulariter *conuocare debebunt; ita vt ab omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis*[r] inibi *audiatur.*

Quo[s] *& ipse* regulariter *conuocatus, si eum aut infirmitas aut alia grauis necessitas non detinuerit, adesse debebit.*

Quia[t] vltra prouinciæ terminos accusandi ante licentia non *est, quam audientia rogetur.*

Nam si suis fuerit aut Ecclesiæ sibi commissæ *rebus expoliatus, aut (quod absit, quod alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria eiectus, aut in detentione aliqua*[u] *suis ouibus fuerit sequestratus, tunc Canonicè antequam in*[x] pristino statu *restitua-*

e initium epist. Petri Episcopi Rauennatis Chrysologi dicti ad Eutychetem hæresiarcham. Vide Concil. Chalced. parte 1. epist. 15.
f tuas.
g *gaudium cœleste* sic Codex Illustriss. Thuani & edit. Paris. An. 1613. at in actis Concil. Chalced. legitur *gaudere facit gaudio cœlesti.*
h dissensio.
i Ioan. 15. Vide Greg. epist. 45. li. 8.
k 1. Thess. 5.
l 70 Eccles. sub Romana Metropoli fuisse docent veteres Notitiæ.
m not. phras.
n Verba Adrian. I. Collect. Ingelramo datas c. 5.
o S. Synod. Rom.
p sæuit virus.
q à Canonib. præfixo Nicænis, Conc. Canonice conuoc.
r in eo.
s in quo.
t Co. Theod. lib. 9. tit. 1. Constit. 10.
u à suis.
x in pristinũ restit. honorem, & sua.

restituatur cum omni priuilegio sui honoris, *& sua omnia, quæ insidijs inimicorum suorum ei ablata* [y] fuerunt, legibus *redintegrentur; nec conuocari, nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate (minimè tamen iudicandus) aduenire sponte elegerit.* y fuerant red.

Nullatenus ergo [z] *à quoquam respondere* rogetur, *antequam integerrime,* [a] *omnia,* quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili Concilio *legali* [b] *ordine* redintegrentur.

z necomnino à quoque resp. cogatur.
a verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho.

Præsul *vero cum omni honore* statui pristino reddatur; *& ipse dispositis ordinatisque libere atque secure* diu *suis, tunc* regulariter infra quatuor, vel quinque, aut septem menses, iuxtà quod possibilitas ei fuerit, & non ante, [c] *conuocatus ad tempus Concilio in legitimo & Canonico veniat ad causam: & (si ita iuste videtur) accusantium propositionibus respondeat. Nam hoc summoperè prouidendum est, ne antequam hæc omnia fiant coactus respondeat; quia contentio semper vitanda est.*

b legaliter redintegrarentur seu redderentur: & t. nti loci præsul regulariter prius statui, &c. redderetur.
c Canonicè conuocatus ad tempus, &c.

Adimi [d] *namque Episcopo Episcopatum, antequam causæ eius exitus appareat, nulli Christiano videri iure potest:* [e] quia talis præsumptio sacrilegium, & auctor talium sacrilegus.

d verba Concil. Afric. cap. 87.
e addit. impostoris.

Quod [f] *si ægrotans fuerit Episcopus, aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit, pro se legatum ad Synodum mittat.*

f verba Adriani loco cit.

Nec [g] à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta literis euocatus, minimè occurrerit: hoc est [h] *nisi eum* aliqua [i] *præoccupauerit necessitas, infra spatium* prædictorum *mensium, & eo amplius, prout causa dictauerit.*

g verba Concil. 3. Carth. c. 7.
h Adrian. alia.
i Concil. Carth. infra spatium mensis Adrian. infra 2. vel 3. mensium spatiũ.

Quod si ex vtraque parte ad causam dicendam venerint; quia vnus absque altero audiri non debet; quærendum est in iudicio cuius sint conuersationis & fidei atque suspicionis accusatores; aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent nisi bonæ conuersationis & rectæ fidei viri, hi videlicet qui omni suspicione careant, & bona vita clareant, neque infames existant.

Quod [k] si accusatorum personæ *in iudicio Episcoporum* culpabiles *apparuerint,* ad arguendum non admittan-

k Concil. Carth. 3. ca. 7.

tur, nisi proprias causas asserere (non tamen *criminales*) *vel* Ecclesiasticas voluerint.

Infamis [l] *enim persona nec procurator esse potest nec cognitor.*

Absente [m] *vero aduersario non audiatur accusator; nec* sententia absente parte alia à iudice [n] *dicta, vllam obtinebit* firmitatem: Neque, [o] *absens* per alium *accusari aut* accusare potest, *nec affinis testis admittatur.*

Neminem [p] *ergo* exhiberi de prouincia *ad prouinciam vel* ad comitatum *oportet*, nisi ad relationem iudicis, [q] *ad quem* fuerit appellatum: [r] *id est vt* actor *semper* rei forum sequatur.

Si quis [s] *autem iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari.*

Peregrina [t] *vero iudicia generali sanctione prohibemus: quia indignum est, vt ab externis iudicetur qui comprouinciales & à se electos debet habere iudices.*

Hæc, [u] fratres, ad vestram & omnium coepiscoporum opem & defensionem in Synodo vnanimiter sunt Decreta, [u] *vt si forte aliqui stultorum* [y] vos accusare, qui Diabolicæ deceptionis *errore decepti sunt*, voluerint, *dum ista legerint* vel audierint, *resipiscant*, & ad vnitatis concordiam reuertantur; & quod prius erat in vltionem transibit in gloriam.

Nam proculdubio multi sunt, [z] *qui (secundum Apostoli vocem)* [a] *prurientes auribus, à veritate auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur*, & ad nocumenta bonorum transeunt: *Ait* [b] autem idem *Apostolus de infidelium ignorantia, si cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Similiter si hi Dominum perfecte cognouissent & amassent, nunquam seruos eius perturbassent, nec verbis aut factis persecuti essent. [c] Quod *vero idem Apostolus dicit*, [d] *si enim cum inimici essemus reconciliati sumus Deo per*

l Adrian. loco citato, ex Aniano in sent. Pauli lib. 1. tit. 2. his verbis vtente: --- *Nec procurator in causa aliena, nec procurator & Dominus vt pro re sua agat infamis persona fieri potest.*

m verba Aniani in sent. Pauli lib. 5. tit. 5. sent. 6.

n data nullam obtinet.

o Pauli verba sent. lib. 5. tit. 16. *Neque accusator per alium accusare, neque reus per aliũ defendi potest, &c.*

p titulus Nouellæ primæ libri tertij.

q à quo.

r verba Nouellæ citatæ Martiani Aug. & Cõst. 4. lib. 2. tit. 1. Cod. Theod.

s Adriani I. verba loco citato ex Aniano in nouellam, *neminem exhiberi.*

t eiusd. cap. 17. Collect. ex Constit. 10. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. u Hæc auctoribus suis ne tibi de impostura blandiaris restituimus. x Verba Conc. 2. Hispal. cap. 13. p. 329.

y Stultorum huius inscientiæ errore decepti sunt dum ista legerint resipiscant, rectæque fidei veritatem firmiter teneant, nam proculdubiò, &c. z sunt stultorum. a 2. Tim. 4.

b Concil. 2 Hispal. c. 13. p. 332. Nam quod ait Apost. de, &c. 1. Cor. 2.

c Concil. Hispal. Ibid. post lin. 14. cum vero.

d Rom. 5. post mortem filij eius sic dicitur Dei filius, &c.

mortem

mortem filij eius: cur insequimur fratres? cur perturbamus statum Ecclesiæ Dei, & eos qui ei seruire debent affligimus? Martyres enim passi sunt, [e] *non tamen animæ* eorum *occisæ sunt in corporis passione, ore veritatis attestante:* [f] *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Vbi agnosci oportet*, quod *si animæ Martyrum corpore perempto supplicijs extingui non possunt*, nec animæ prædicatorum & Doctorum [g] *persequi* debuissent aut perturbari, & à Dei famulatu auerti, quia cum corporibus non deficiunt.

Tales autem perturbatores Ecclesiæ non solum prędicta agunt mala, sed [h] *& memorias Martyrum execrantur.* Quapropter in præfata constituimus Synodo, vobisque & omnibus Ecclesiis tenendum & agendum mandamus, vt *super* [i] *memorias Martyrum missæ celebrentur*, ne memoriæ eorum à talibus extingui aut veneratio possit prohiberi.

Vos vero, fratres, nolite multum turbari, [k] nolite *vexari*, sed [l] *confortamini in Domino, & in potentia* claritatis *eius*. Habetote interim ista ad suffragiũ vestrum Apostolica auctoritate Decreta; & scitote, nos semper paratos habere etiam (si necesse fuerit) vsque ad mortem, ad quæcunque vobis necessaria fuerint (Domino opem ferente) perficienda.

Illi tamen, auctore Deo, peribunt; & vos stabitis, si tamen [m] *labor vester non* fuerit *inanis*, sed [n] plenus fide & charitate.

Væ, [o] inquit propheta, *qui potum dat amico suo, mittens fel suum, &c.**

Data 5. Idus Augusti [p] Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

e verba Concil. 2. Hispal. ibid. Sic dicitur Dei filius mortuus, sicut dicitur de martyribus passis ac mortuis quorum tamen non sunt, &c.
f Matth. 10.
g not. barbarism.
h vide Can. 20. Concil. Gangr. interp. Dionys.
i Memoriæ non solum sepulchra martyrum sed ædificia μνείας χάριν erecta, teste Augustino de Ciuit. Dei lib. 22. ca. 10. ea cum frequentare solitos sciret veteres Christianos impostor, pontificalis verba mutuatus fingit more antiquum in legem versũ decernente Felice; quasi vero non licueri postea alibi conuenire quam in Martyrum monumẽtis. Vide Bedam hist. l. b. 2. ca. 1. Gregorium decreti de missis super corpora apostolorum celebrandis auctorem laudantem: & Ioan Diac. lib. 2. cap. 20 vitæ Gregorianæ.
k Quis velit vexari? l Eph. 6. m 1. Cor. 15. n labor plenus fide, &c. o Abac. 2.
* [vt infra in epistola prima Pseudo-Felicis II. ad Ægyptios.] p A. D. 270. Dionysij 10. obiit Dionysius A. 272. Decembris 26. successit Felix eiusdem mensis vltimo.

CENSVRA.

IMPOSTOR Iulij, Leonis, Chrysologi, Gregorij, Martini I. Adriani I. Conciliorum Africani, Carthaginensis 3. Romani 3

ſub Symmacho, Hiſpalenſis II. Codicis Theodoſiani, Nouellarum, & Aniani interpretis, ſententias, Stercore ſuo obruit; Mendoſam ad finem conſulatus notam adiicit, &c.

Extingui Martyrum memorias pietas vetat, religioſam eis adorationem exhiberi ſyncera fides non patitur: Idolomaniam pontificiam execrabitur qui volet eſſe pius, ſanctorum in Domino quieſcentium contemptum vitabit, quicunque *mortem iuſtorum in conſpectu Domini* eſſe *pretioſam: agit de fortitudine fidelium exempla patientia*, & (vt Apoſtoli verbis vtar) διὰ πίστεως ἀποθανόντας ἔτι λαλεῖσθαι meminit. Hic ſequenda veteris Eccleſiæ praxis cuius teſtis locuples epiſt. Smyrnenſium ab Euſebio deſcripta Hiſt. lib. 4. cap. 15. τοῦτον (Chriſtum) μὲν γὰρ υἱὸν ὄντα τοῦ Θεοῦ προσκυνοῦμεν, τοὺς δὲ μάρτυρας ὡς μαθητὰς τοῦ Κυρίου καὶ μιμητὰς ἀγαπῶμεν ἀξίως. ἕνεκα εὐνοίας ἀνυπερβλήτου τῆς εἰς τὸν ἴδιον Βασιλέα καὶ διδάσκαλον: ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνούς τε καὶ μαθητὰς γενέσθαι. Audiendus eſt & Hieronymus lib. aduerſ. Vigilantium ad Riparium hæc ſcribens. *Nos, non dico martyrum reliquias, ſed ne Solem quidem & Lunam, non Angelos, non Archangelos, non Cherubim, non Seraphim & omne nomen quod nominatur & in præſenti ſeculo & in futuro colimus & adoramus, ne ſeruiamus creaturæ potius quam creatori, qui eſt benedictus in ſecula. Honoramus autem reliquias Martyrum, vt eum cuius ſunt Martyres adoremus.* Ead. Auguſtini ſententia de Ciuit. Dei lib. 22. cap. 10. Nos (inquit) *Martyribus noſtris non templa ſicut Dijs, ſed memorias* ſicut hominibus mortuis; *quorum apud Deum viuunt ſpiritus, fabricamus; nec ibi erigimus altaria in quibus ſacrificemus martyribus, ſed vni Deo & Martyrum & noſtro ſacrificium immolamus, ad quod ſacrificium ſicut homines Dei, qui mundum in eius confeſſione vicerunt ſuo loco & ordine nominantur: non tamen à Sacerdote qui ſacrificat* inuocantur; *Deo quippe non ipſis ſacrificat, quamuis in memoria ſacrificet eorum: quia Dei Sacerdos eſt non illorum, &c.* Vide lib. 20. aduerſ. Fauſtum c. 21. &c.

Pſalm. 115.
Leo epiſt. 97.
Heb. 11.

FELICIS I. PAPÆ

Epiſtola III.[a]

Dilectiſſimo fratri Benigno Felix Epiſcopus in Domino Salutem.

a Si fides habeatur notæ menſtruæ non tertia ſed prima dicenda eſt.

b initium epiſt. 5. Zachariæ Papæ.

SVSCIPIENTES [b]*fraternitatis tuæ* epiſtolas, quibus me requiſiſti ſuper fidei documentis quæ ab aliis habebantur aliter quam rectæ fidei contineant Sacramenta, prout Dominus dedit pro fraternitatis amore reſpondere non reſultauimus.

Sem-

Semper enim [c] *dubia & maiora negotia* terminum ab hac S. sede à tempore Apostolorum, qui eam suis documentis instruxerunt, accipere consueuerunt. Et ideo tu recte fecisti quod huius S. sedis consultis te cæterosque firmari & instrui voluisti.

c vide Vigil. epist.2.

Continebant enim literæ tuæ fratrumque tuorum, quod quidam dicunt [d] *Filium non posse proprie videre Patrem; quia scriptum est, Deum nemo vidit vnquam.* Et alij fingunt, *Ideo* [e] *minor est Patre Filius*, quoniam *pater* illi perhibet *testimonium.* Quidam autem garriunt, quod ideo Patre minor est, [f] *quia inuisibilis ipse dicitur, Filius vero visibilis* comprobatur. Hi enim ignorantes diuinarum scripturarum & Apostolorum *iura* ex proprio aut adulterino sensu talia fabricant, & seducere corda fidelium quærunt.

d titulus 18. cap. libri Ithacij aduers. Varimadum.
e titul.19.
f tit.20.

Nos vero [g] *ad ipsius fontis originem redeamus, ex quo Filium Patrem semper videre potuisse vel posse, euidētioribus testimoniis,* [h] *Veteris & Noui* Testamenti *literis doceamus, Salomone dicēte;* [i] Est tecum sapientia quæ nouit opera tua, quæ affuit tibi, cum faceres orbem terrarum, & ipsa nouit quid sit placitum *coram* oculis tuis. [k] *Et Dominus in Euangelio*, nemo nouit filium nisi pater, neque Patrem quis nouit nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare. *Et* [l] iterum, nemo Deum vidit vnquam, nisi vnigenitus Filius qui est in sinu Patris, ipse [m] *narrauit. Et iterum Iudæis*, [n] Vos non nostis eum, ego autem noui eum; Quod si dixero quia non noui eum, ero similis vobis, mendax. *Item ibi*, qui ex Deo est, hic nouit eum. *Et iterum*, ego noui eum, quia ab ipso sum. *Ecce docuimus, quia videt semper Filius Patrem. Quomodo* [o] astruunt *eum Patrem non posse videre*, in cuius sinu noscitur permanere?

g verba Ithacij cap.18. *nunc igitur,* ad &c.
h de Vet. & Noui instrumenti.
i [illegible] & tecum.
k Matth.11.
l Ioan.1. & item.
m enarrauit.
n Iudæis dicit. Ioan.8.
o vos astruitis.

Si [p] *sereno sensu diuinas recenseas scripturas, inuenies non solum patrem filio testimonium perhibentem, sed totam simul inseparabilem Trinitatem, ipso Domino protestante*, qui ait; [q] Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me qui misit me Pater. *Et iterum*; Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum verum est, quia scio vnde venio & quò vado. [r] *Et*

p Ithacij verba cap.19.
q verba addita. Ioan.8.

de Spiritu sancto. Cùm venerit paracletus spiritus veritatis, ille testimonium perhibebit de me. Intende [f] *quæso*, intende, *quoniam in quibus vna testificationis virtus ostenditur, nullus ab* [t] aliquo *neque potior, neque inferior iudicatur.*

Sæpius [u] *ista iam diximus, quia secundum hominis formam Filius visibilis dicitur; secundum verò Deitatis substantiam inuisibilis prædicatur: Paulo* [x] attestante *Apostolo.* O altitudo, [y] *inquit*, diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam [z] *incomprehensibilia* sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. *Et in Esaïa,* [a] Cui similem *æstimatis* [b] *eum*, cum sit ipse inuisibilis? Et item *Apostolus,* [c] Mihi autem minimo omnium sanctorum data est gratia hæc in gentibus, Euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ sit [d] *dispositio* sacramenti absconditi à seculis, in [e] *quibus* omnia creauit. *Item ipse,* [f] Qui est, *ait*, imago Dei inuisibilis. *Et ad Coloss.* Ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus [g] *meis pro vobis, & suppleo* [h] quę desunt tribulationum Christi in carne mea, pro corpore eius quod est Ecclesia, [i] *cuius* factus sum ego minister secundum dispensationem Dei, *in* ministerium Christi, quod absconditum fuit à seculis & *à* generationibus. *Item ibi,* [k] Vt *consolentur* corda eorum in charitate, in omnes diuitias adimpletionis intellectus; in agnitionem mysterij, [l] quod est Christus, in quo sunt omnes thesauri Sapientiæ & scientiæ absconditi. *Et in Psalmo* 76. In mari *est* via tua, & semitæ tuæ in aquis multis, & vestigia tua non cognoscentur. *Et in Salomone*, Sapientiam [m] Dei præcedentem omnia, quis *inuestigabit?* [n] *Item ibi*, Radix sapientiæ cui reuelata est? & astutias illius quis [o] *agnouit? Item ibi*; Disciplina sapientiæ cui manifestata est, & multiplicationem ingressus illius quis intellexit? *Item ibi*; Quoniam [p] mirabilia sunt opera Domini solius, & gloriosa & absconsa, & opera illius inuisa [q] *hominibus. Ecce sicut pater inuisibilis est, ita etiam & Filius inuenitur. Quomodo* [r] ergo ab illis qui hoc dicunt quod mandastis, *in eo quod nobis carnaliter se videri dignatus est, patre inferior iudicatur?*

Talibus nolite credere vos, & alios ab eorum sensu auertere docete. Vos ergo [s] *seruite Domino in timore, & exul-*

f intendite, quæso, intendite.
t alio.
u eiusd. verba cap. 20.
x protestāte.
y Rom. 11.
z Ithac. inscrutabilia.
a Esai. 40.
b æstimastis Dominū aut cui similem æstimastis.
c ait Apostolus. Eph. 3.
d dispēsatio.
e in Christo qui omnia.
f Coloss. 1.
g verba addita ab impost.
g Ithac. & vulgata versio adimpleo.
i cui factus.
k Coloss. 2. Ithac. consolentur.
l mysterij Dei.
m Eccl. 1.
n inuestigauit.
o agnouit.
p Eccl. 1.
q omnibus.
r Quomodo à vobis in eo quod pro nobis &c.
s Psal. 2.

& exultate ei cum tremore, apprehendite disciplinam, ne pereatis de via iusta.

Hæc vero Apostolorum est viua traditio, hæc vera charitas &c. [t]

Data Nonis [u] Februarij Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

t *vt supra in epistola Pseudo Lucij ad finem vsque.*
u A.D. 270. triennio antequam Dionysio succederet Felix.

CENSVRA.

INITIVM epistolæ Barbaro quisquiliarum expositore dignissimum, vt & notatio Consulatus fallax, cætera Ithacio, Leoni, & Agathoni restituenda sunt.

EVTYCHIANI PAPÆ

Epist. I.

Charissimis fratribus Ioanni & omnibus per Bæticam prouinciam constitutis Episcopis Eutychianus Episcopus in Domino Salutem.

[a] ORTATVR *non æquitas postulationis, desiderio fraternitatis tuæ gratanter innuere*; & consultis tuis breuiter respondere.

[b] Et quamuis [c] *dilectionem tuam* [d] sciam *ad omne opus bonum esse deuotam; vt tamen efficacior fiat*, ad illos qui sanè non sapiunt, qualiter eos de incarnatione Saluatoris nostri informare debeas, mandamus.

[e] *Vnum igitur hoc* [f] *immobile fundamentum, vna hæc* [g] *felix fidei petra Petri ore confessa, Tu es, inquit, Christus Filius Dei viui, tanta in se argumenta sustinens veritatis; quantæ* [h] peruersitatis *quæstiones & infidelitatis calumniæ mouebuntur. Iam in cæteris dispensatio voluntatis paternæ* [i] sit. Ergo *partus & corpus, postque crux, mors* [k] inferni *salus nostra est. Humani enim generis causa Dei Filius natus ex virgine est: & Spiritu sancto ipso sibi in hac operatione famulante, & sua, Dei videlicet inumbran-*

a Initium epistolæ 5. Symmachi ad Cæsarium Arelatensem.
b initium epist. 46. Leonis cuius verba vsurpant Pseudo Stephanus epist. 1. Pseudo-Ioannes epistol. 1.
c licet dil.
d sperem.
e seqq. desumpsit nebulo ex epist. 97. Leonis citantis Hilarium. vide lib. 2. de Trinit. p. 19. edit. Basil. 1570. f hoc est. g hæc est. h peruersitatum. i est. Virgo. k inferi.

te virtute, corporis sibi initia conseuit, & exordia carnis [l] instituit, vt homo factus ex virgine naturam in se carnis acciperet, [m] per quam huius admixtionis societatem, sanctificatum in eo vniuersi humani generis corpus existeret. [n] Et quemadmodum omnes [o] in ipso per id quod corporeum se esse voluit [p] confiderentur, ita rursum in omnes ipse per id quod eius est inuisibile referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordij non recusauit, & per conceptionem, partum, vagitum & cunas, omnesque nostræ naturæ contumelias transcurrit. Quid tandem dignum à nobis tantæ dignationis [q] affectu rependetur? Incnarrabilis ergo à Dei originis, vnus vnigenitus Deus in corporis humani formam sanctæ Virginis vtero insertus accrescit: qui omnia continet, [r] intra quem & per quem cuncta sunt, humani partus lege profertur. Ad cuius vocem Archangeli atque Angeli tremunt, cælum & terra & omnia huius mundi [s] resoluuntur elementa, [t] vagitus infantiæ auditur; Qui inuisibilis & incomprehensibilis est, non visu sensu tactuque moderandus, cuni est obuolutus. Hæc si quis indigna Deo [u] recolit, tanto se maioris beneficij obnoxium [x] confitetur quanto minus hæc Dei [y] conuenerunt maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus est; sed nos eguimus vt Deus caro fieret & habitaret in nobis, id est assumptione carnis, vnus [z] interna vniuersæ carnis incoleret. Humilitas eius nostra nobilitas est; contumelia eius, honor noster est: quod ille [a] Deus in carne consistens, hac nos vicissim in Deum ex carne renouati.

Planè vitam [b] suam nescit, qui Christum Iesum vt verum Deum, ita & verum ignorat hominem, & eiusdem periculi res est, Iesum Christum vel Spiritum Sanctum Deum non credere, vel carnem nostri corporis in Christo denegare. [c] Omnis ergo, [d] ait, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui est in cælis. [e] Hæc verbum caro factum loquebatur, & homo Iesus Christus Dominus maiestatis docebat, Mediator ipse in se ad salutem Ecclesiæ constitutus, & ipso illo inter Deum & homines mediatoris Sacramento; [f] vtrinque vnus existens, dum ipse ex vnitis in idipsum naturis, naturæ vtriusque res eadem est; ita tamen vt neutro careret in vtroque, ne forte Deus esse homo nascendo desineret; & homo rursum Deus manendo non esset. Hæc itaque humanæ Beatitudinis fides vera est, Deum & hominem prædicare, verbum & carnem confiteri: neque

l instruxit.
m perquè.
n vt.
o in se.
p conderentur.
q affectui.
r & intra.
s resoluētur.
t vagitu.
u recolet.
x confitebitur.
y conuenerunt.
z membra.
a ille est.
b Leo ibid. ex Hilar. lib. 9. de Trinit. p. 116. Chalced. Syn. act. 2. Theodoret. Dial. 2.
c Matth. 10.
d inquit.
e seqq. verba citant Hilar. & ex eo Leo. *Quī autē negauerit me, &c.*
f vtrumque.

neque Deum nescire quod homo sit; neque carnem ignorare quod verbum sit.

Natus [g] *igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & secundum plenitudinem temporum in semetipso* [h] *profuturus in Deum hominem, hunc per omnia Euangelici sermonis modum tenuit, vt se Dei Filium credi doceret, & hominis Filium* [i] *prædicaret & admoneret; loquens & gerens homo vniuersa quæ* Dei *sunt,* [k] *loquens & gerens deinde* Deus *vniuersa quæ hominis sunt; ita tamen vt in ipso illo vtriusque generis sermone nunquam nisi cum significatione hominis locutus* [l] *sit &* Dei: [m] Hæc *itaque fallendi simplices atque ignorantes hæreticis occasio est, vt quæ ab eo secundum hominem dicta sunt, dicta esse secundum diuinæ naturæ infirmitatem mentiantur: & quia vnus atque idem est, loquens omnia quæ loquitur de semetipso, omnia eum* de diuinitate *locutum esse contendant: nec sane negamus, totum illum qui* [n] ei *manet naturæ suæ esse sermonem. Sed si Iesus Christus & homo &* Deus, [o] *& neque cum homo sit, tum primum* Deus, *neque* tum, *cum* & *homo* sit & Deus, *tum non etiam &* Deus *neque post hominem in* Deo, *non totus homo totus* Deus, *vnum atque idem necesse est* [p] dicatur *eius esse Sacramentum quod generis. Et cum in eo secundum tempus discernis hominem à* Deo, Dei [q] tunc *atque hominis discerne sermonem. Et cum* Deum *atque hominem in tempore* [r] confiteris Dei tunc *atque hominis in tempore dicta dijudica. Quum verò ex homine &* Deo, *rursum totius hominis totius* [s] iam Dei *tempus intelligis:* [t] siquidem illud *ad demonstrationem* [u] *temporis dictum est, tempori coaptato quæ dicta sunt; vt cum aliud sit ante hominem* Deus, *aliud sit homo &* Deus, *aliud sit post hominem &* Deum, *totus homo,* & *totus* Deus; *non confundas temporibus & generibus dispensationis Sacramentum, cum pro qualitate generum ac naturarum alium* [x] cum *Sacramento hominis necesse est sermonem fuisse non nato, alium adhuc morituro, alium* [y] etiam *æterno. Nostri igitur causa hæc omnia Iesus Christus* [z] gerens, *& corporis nostri homo natus, secundum consuetudinem naturæ nostræ locutus est.* [a] *Nam tametsi in partu* [b] & *passione* [b] & *morte naturæ nostræ rem peregerit, res tamen ipsas omnes virtute naturæ suæ gessit.*

Videsne [c] *ita* Deum *& hominem prædicari, vt mors homini,* Deo *vero carnis excitatio deputetur? non tamen vt alius sit qui mortuus est, & alius sit per quem mortuus resurgit. Spoliata enim*

g Leo ibid. ex Hilario eiusd li. p. 117.
h proue&turus.
i prædicari admoneret.
k loquens deinde &c.
l & Dei sit.
m ibid. Hinc.
n eius.
o est.
p dictorum.
q tum.
r confitebe-ris.
s etiam.
t si quid aliud.
u eius temporis.
x ei in Sacramento.
y iam.
z manens.
a hæc verba omisit ὁ θεολόγος, *non tamen omittens naturæ suæ esse quod Deus est.*
b leg. ac.
c Leo ibid. ex Hilar. eiusd. libri p. 119. Chalc. Syn. ibid. Theodoret. Dial. 2.

d caro. [d] carne, *Christus est mortuus: & rursum Christum à mortuis excitans, idem Christus est carne se expolians, Naturam Dei in virtute resurrectionis intellige; dispensationem hominis in morte* [e] agnosce. *Et cum sint vtraque suis gesta naturis, vnum tamen Christum Iesum eum memento esse, qui vtrumque est.*

e cognosce.

Hæc [f] *igitur demonstranda à me paucis fuerunt; vt vtriusque naturæ formam tractari in Domino* [g] nostro *meminissemus*, [h] *quia qui manens in forma Dei, formam serui suscepit, ipse diuinitatem nequaquam amisit.*

f Leo Ibid. ex eiusd. lib. p. 120. Chalced. Syn. ibid.
g Domino Iesu Christo.
h Seg. desum pta ex Leone nam in Codice Hilariano hæc verba leguntur *qui in forma Dei manebat formam serui accepit: per quã obediens vsq; ad mortem fuit.*

Cæterum, fratres, hortamur vos vt moneatis [i] eos conuerti ad Deum: vnde scriptum est, [k] *fili* [l] ne *tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Noli anxius esse in diuitijs iniustis, nihil proderunt tibi in die obductionis & vindictæ. Non ventiles te in omnem ventum, & non eas* [m] *in omni via. Sic enim peccator probatur duplici lingua. Esto firmus in via* [n] *Domini, & in veritate sensus tui, & scientia; & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ. Esto mansuetus ad audiendum verbum Dei vt intelligas; & cum sapientiâ* fer [o] *responsum. Si est tibi intellectus, responde proximo; sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, & confundaris. Honor & gloria in sermone sensati;* [p] *lingua vero imprudentis subuersio* [q] illius. *Non appelleris susurro, & lingua tua ne capiaris & confundaris. Super furem enim est confusio & pænitentia; &* [r] denotatio *pessima super bilinguem: Susurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia. Iustifica pusillum & magnum similiter:* [s] *Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium* [t] *enim & contumeliam malus hæreditabit, & omnis peccator inuidus, & bilinguis. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut Taurus; ne fortè elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedet, & fructus tuos perdet; & relinqueris velut lignum aridum in eremo. Anima enim nequam* [u] disperdit, *qui se habet, & in gaudium* inimici *dat illum, &* deducit *in sortem impiorum.*

i quos moneat?
k Eccl. 5. impostor nouã versionem sequitur.
l non tardes.
m vulg. *in omnem viam.*
n al. Dei.
o feras responsum verum profer.
p al. *in lingua*
q est ipsius.
r vulg *denoratio.*
s cap. 6.
t al. *improp. & contumel.*
u vulg. *disperdet inimicus deducet.*

Talibus vos exhortationibus, fratres, vicissim monetote & bona semper sectamini, malaque vitate. [x] *Magnis* enim studiis (*secundum beatum Apostolum*) *præcauendum est, ne fides & disciplina Domini blasphemetur.*

Etsi [y] *illa nonnunquam sinenda sunt, quæ (si cæterorum constet inte-*

x verb Gelasij epist. 9.
y Gelasij verba epist. 9. ad episc. Lucaniæ.

ſtet integritas) ſola nocere non valeant: illa tamen ſunt magnopere præcauenda quæ recipi[z] ſine *manifeſta decoloratione non*[a] poſſunt. At *ſi ea ipſa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda*[b] credentur, *vel rerum temporumque cogit intuitus, vel accelerata prouiſionis reſpectus excuſat: quanto magis illa* ſunt[c] *nullatenus mutilanda, quæ nec vlla neceſſitas, nec Eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas?* Idcirco, fratres, iſta pærtulimus, vt hæ ſpecies quas non licet offerri ſuper altare iuxta conſtitutionem Apoſtolorum[d] eorumque ſucceſſorum, ad domum ſacerdotum deferantur, & ſacerdotibus benedicantur, & per ſimplicem benedictionem benedicta demum à populis ſumantur,[e] fabæ tantum & vuæ, & cætera, quæ Apoſtoli conſtituerunt ſuper altare offerantur.

Optamus[f] *igitur, fratres chariſſimi, & totis omnipotentem Dominum precibus exoramus, vt dilectionem veſtram in amoris ſui*[g] conſtantiam *faciat magis magiſque feruеſcere, atque in pace Eccleſiæ*[h] *in vna vos concedat*[i] manere *concordia.*

Admonemus[k] *etiam fraternitatem*[l] veſtram *vt in commiſſis*[m] vobis *animabus ſolerter*[n] inuigiletis, *animarumque magis lucris quam commodis vitæ præſentis*[o] intendatis. *In continendis vero ac diſponendis rebus*[p] *Eccleſiaſticis* diligentes cuſtodes exiſtatis, *vt* ex *omni parte ſuſceptum* vos condigne *geſſiſſe paſtoris officium venturus iudex, cum ad iudicandum venerit, debeat*[q] approbare.

[r] *Omnipotẽs* autem *Deus ſua vos protectione cuſtodiat, honoremque*[s] à Deo vobis collatum *moribus ſeruare concedat*; atque cum[t] *multiplici fructu* animas vobis commiſſas ad *paſcua* æterna adducere, ſibique condigne repræſentare adiuuet; voſque inter ſanctos & electos ſuos collocare dignetur.

Data 2. Idus Aprilis,[u] Aureliano & Marcello viris Clariſſimis Conſulibus.

z niſi. a poſſint, ac. b creduntur. c leg. nullat. mutil. ſunt. d Can. 3. 4. 5. Apoſt. ex interpret. Dionyſ. Concil. Carth. 3. can. 24. e de fabis, nil Canon. vetat enim ὅσπρια offerri: permittit autem oblationem ἐκ τῶν νέων πυρῶν ἢ σταφυλῆς in nouarum *ſpicarum* vt vertit Dionyſ. aut *frumentorum* vt vult Holonder. Cõſentiente Conc. Carth. can. 24. Turrianus & Gẽtianus legũt χιδρῶν quod cum præcedentibus canonis verbis pugnat, & Adriani I. Epitome. Hoc loco impoſtor pontificalis nugas imitari voluit. f verba Greg. M. epiſt. 52. lib. 4 g conſtantia.

h leg. in pace Eccl. manere & in, &c. i leg. magnoperè retineri. k verba Greg. lib. 2. epiſt. 25. indict. 10. l tuam. m ſibi. n inuigilet &c. o intendat. p Eccleſiæ diligens inſiſtat vt omni ex parte ſuſceptum digne te geſſiſſe. q appellare.

r idem lib. 4 epiſt. 50. ſ perceptum vos in.

t *Multiplicis fructus* ſæpius mentionem facit Gregorius. Vide epiſt. 12. libr. 7. & 48. & 127. *paſcuorum ætern.* epiſt. 16. lib. 12.

u Nullius conſulatus Aureliani cum Marcello, ſed cum Marcellino, qui incidit in A. D. 276. Baronio.

Baronij iudicium de hac epistola, & sequenti.

x Hæc ex Baronio Binius, vt solet.

Leguntur Eutychiani nomine duæ epistolæ quarum [x] *[prior aduersus venena Pauli Samosateni paratum antidotum habet.]* Vide ad A.D. 283. §. 17.

CENSVRA.

NEVTRAM Eutychiani, cuius nomen præfert, esse mox constabit: prior, si quod antidotum paratum habet, ex Hilario habet, agnoscente Leone primo; cui si priscorum pontificum Decretales notæ fuissent, nunquam vindicasset Hilario, quæ Martyrem eumque (dum in viuis esset) Romano Ecclesiæ præfectum habuissent. Nota ergo, Lector, Pseudo-Eutychianum verborum Hilarij deprauatorem, Leonis ipsius, Gelasij, Symmachi, Gregorij diuitiis hinc inde corrogatis, onustum palam incedere: ideoque furem manifestarium.

Pontificale Baron. ad A. 283. 15.

Hic constituit fruges, fabas & vuas super altaria benedici. Idque (si Baronio & Binio Baronij interpolatori credamus) vt magis obniteretur erroribus Manichæorum, &c.

CENSVRA.

ISIDORVM, Hyperbolimæum, Baronium, & in Baronio Binium, decepit pontificalis scriptor: quem forte Isidori Hispalensis seculo vixisse suspicor.

EVTYCHIANI PAPÆ

Epistola II.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis per Siciliam constitutis, Eutychianus.

a Epist. ad Ephes. cap. 1. Impostor nec Italicam nec Hieronymianam versionem per omnia sequitur.

b Ital. *coram ipso.*

c vulg. *qui prædestinauit.*

ENEDICTVS [a] *Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo; sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti, immaculati* [b] *in conspectu eius in charitate;* [c] prædestinans *nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis suæ, in laudem gloriæ gratiæ*

tiæ suæ: in qua[d] gratificatus est nobis *in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum, secundum diuitias gratiæ eius, quæ*[e] abundauit *in nobis in omni sapientia & prudentia, vt notum faceret nobis Sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum eius quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo quæ in cælis, & quæ in terra sunt in ipso. In quo etiam*[f] *sorte vocamus sumus, prædestinati secundum propositum*[g] *eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ; vt simus*[h] nos *in laudem & gloriam eius, qui antè sperauimus in Christo; in quo & vos cum audißetis verbum veritatis, Euangelium salutis vestræ;*[i] *in quo & credentes signati estis spiritu promißionis Sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriæ ipsius. Propterea*[k] *& ego, audiens fidem*[l] *vestram in Domino Iesu Christo, & dilectionem in omnes Sanctos, non cesso, gratias*[m] *agens pro vobis,*[n] *memoriam vestri faciens in orationibus meis, vt Deus Domini nostri Iesu Christi,*[o] *pater gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ & reuelationis in*[p] agnitionem *eius,*[q] *illuminatos oculos cordis vestri, vt sciatis quæ sit spes vocationis eius, & quæ diuitiæ hæreditatis eius in Sanctis; &*[r] *quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos*[s] *qui* credidimus *secundum operationem potentiæ*[t] *virtutis eius, quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, &*[u] *constituens ad dextram suam in cælestibus*[x] *super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & Dominationem, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo, sed*[y] *& in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum*[y] *dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus*[z] eius, *& plenitudo eius, qui omnia in omnibus*[a] adimplet. [b] *Et vos*[c] *cum essetis mortui delictis & peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius, secundum principem potestatis aëris huius, spiritus qui nunc operatur*[d] *in filijs diffidentiæ; in quibus & nos aliquando conuersati sumus in desideriis carnis nostræ facientes*[e] volun-tatem *carnis & cogitationum; & eramus natura filij iræ sicut & cæteri.*

d Italica & vulgata *gratificauit nos.*
e vulg. *superabundauit.*
f vulg. *Nos sorte, &c.* Ital. *in quo sortiti sumus.*
g Ital. *Dei qui vniuersa creauit.*
h Ital. & vulg. *simus in laudem.*
i Ital. *vestra credentes.*
k Ital. *propterea auditã, &c.*
l vulg. *vestrã quæ est.*
m Ital. *agendo.*
n Ital. *commemorationẽ vestri facere.*
o Ital. *pater claritatis.*
p Ital. *in agnitione* vulg.
q Ital. *Illum habere, &c. ad hoc vt sciatis quæ est, &c. in Sanctos.*
r Ital. *quæ est excelsa Mag. eius in vos qui creditis.*
s *qui credimus* vulg.
t Ital. *fortitudinis.*
u Ital. *& collocauit ad dextram sibi.*
x vulg. *supra, etiam.*

y *dedit super* Ital. vulg. *super omnia ipsi Ecclesiæ.* z Ital. *corp. & plenit.* vulg. *corp ipsius.*
a Ital. & vulg. *adimpletur.* b Cap. 2.
c vulg. *vos conuiuificauit.*
d vulg. *in filios.* e vulg. *voluntates,* Ital. *voluptates carnis & consiliorum eius.*

Modo, fratres, quia ex filiis iræ, sua gratia, & gratuita miseratione fecit nos Deus filios suos; & nos qui digni serui non eramus, nullis meritis præcedentibus, sed sua (vt diximus) gratia facti sumus filij eius, [f] *in quo clamamus Abba Pater*; sequentes eius exempla simus filij misericordiæ & iustitiæ atque dilectionis, vt veri filij Dei & dici & esse ipso auxiliante valeamus. [g] *Deponentes* (iuxta Petrum Apostolum) *omnem malitiam & omnem dolum, & simulationes, & inuidias & omnes detractiones.* Hi vero qui talia agunt, non filij Dei, sed potius filij nequam esse comprobantur, sicut Paulus ait Apostolus: [h] *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, secta,* [i] inuidia, *homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia; quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur.*

Graue, fratres, verbum & horrendum nimis quod ait, *quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur.* Et ipsa per se veritas dicit; *Quid prodest homini vniuersum mundum* [k] lucrari, *animæ verò suæ detrimentum* pati? Grauia sunt nimis quæ prætulimus, & [l] *pervaldè* cauenda: quibus enim regnum Dei præcluditur procul dubiò & *Ecclesia denegatur.* De quibus Dominus in Euangelio, potestatem Apostolorum eorumque successorum annuncians, ait; [m] *Quorum dimiseritis peccata, dimittuntur eis; & quorum alligaueritis alligata erunt:* id est, quibus *Ecclesiam interdixeritis,* [n] nisi reconciliati per satisfactionem fuerint, ipsis & ianua regni cœlestis clausa erit.

Vnde ista præcauentes & stultorum animos præuidentes, cura pastorali cum omnibus Episcopis & [o] sanctæ *Romanæ atque vniuersalis* Ecclesiæ [p] *vtriusque ordinis* fidelibus statuimus.

Non [q] *ita in Ecclesiasticis agendum* esse *negotiis, sicut in secularibus. Nam in secularibus legibus postquam vocatus* quis venerit, *& in foro decertare cœperit, non licet ei ante peractam causam recedere: in Ecclesiasticis verò, dicta causa recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægrauari viderit.*

f Rom. 8.

g 1. Pet. 2. sec. vulg. edit.

h Gal. 5. secund vulg. vers.

i inuidiæ.

k Matth. 16. Ital. *si vniu mundū*, ulg. *lucretur.*

l Nota flosculos orationis *pervaldè* barbaræ.

m confundit ὑπο...λόυς duas Euangelij sententias Ioan. 20. & Matth 18.

n no..phrasim.

o oppositum in apposito.

p quos ordines ntel igit Impostor? an censet Eutychianum statuen i ius Clero & populo communicare voluisse?

q iisdem verbis vtitur pseudo Felix II. in epist. 1. ad Ægyptios ferè ab... vol... i sen... tia Leonis I. d... 54. aliam rerum secularium, aliam diuinarum rationem vide Pseudo-Victorem epist. 2.

Accusationis [r] vero *ordinem* [s] talem & dicimus, & *seruari iubemus*, [t] id est; Si quis Clericorum in crimine impeditur, *non statim reus* existimetur *qui accusari potuit*, [u] *ne* suspectam *innocentiam faciamus*; *sed quisquis ille est, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis* [x] arripiat, [y] custodiat *similitudinem, habita tamen dignitatis æstimatione* [z] potiatur. *Nec* [a] forte sibi *nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij*.

Hæretici enim omnes, & suspecti, & *excommunicati*, [b] *homicidæ* quoque atque *malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos magosque concurrerint nullatenus ad accusationem sunt admittendi.*

Nulli [c] *infami* vnquam, *atque sacrilego de quocunque negotio liceat aduersus religiosum Christianum; quamuis humilis seruilisque persona sit, testimonium dicere; nec de qualibet re actione* vel *inscriptione Christianum impetere.*

Omnibus quoque similiter [d] *accusandi vel testificandi licentia denegetur qui Christianæ religionis & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam aut regulariter prohibita neglexerint.*

Similiter prohibemus, vt [e] *nullæ causæ à iudicibus Ecclesiasticis audiantur quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ esse noscentur.*

Hæc non solum Ecclesiasticæ, sed & [f] seculi leges obseruari præcipiunt. [g] Non enim [h] *passim vageque* Sacerdotum accusatio debet fieri. Nam si facile admitteretur, perpauci minis inuenirentur.

[i] Quia [k] *omnes qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem* patiuntur. *Beati* [l] tamen *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

r verba Codicis Theod. li. 9. tit. 1. cōstit. vi. quæ repetit paucissimis immutatis Adrian. I. ad Ingelramum cap. 7.
s ia dudum legibus institutum.
t vt quicunq; in discrimen capitis arcessitur.
u æstimetur ne subiectā.
x accipiat.
y custodiæ.
z leg. patiatur.
a impunitatem fore.
b Adrian. I. collect. Ingelramo datæ cap. 63. eadē verba repetunt Pseudo-Euseb. epist. 3 pseudo-Felix II. epist. 1.
c iisdē verbis vtitur Pseudo-Felix ibi. videtur autē respexisse ad sententiam Pauli & interpret. Aniani asserentis, *infames ad agendas causas nec mandatū dare, nec suscipere ab altero posse.* Anian. in sent. Pauli lib. 1. tit. 2. sent. 1.

d verba Pseudo-Anacleti epist. 1. Pseudo Felicis II. epist. 1. quibus plagiarius corrupit interpretationem const. 1. tit. 7. lib. 16. C. Theod. Aniani interpretis verba hæc sunt, *vt testandi licentia denegetur qui Christianæ religionis & nominis dignitatem neglexerint.* e Pseudo-Felix II. ibid. f quæ seculi leges hoc statuerant tempore Eutychiani & antiquiorum? hic se prodit ὑποβολιμ. g hoc argumento vtuntur Pseudo-Eleuther. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1. h verba Concil. 2. Carth. c. 6. i 2. Tim. 3. 12. k nota collectionem, an soli pastores à Christo Patri commendati, aut persequentium iniuriis expositi? l Matth. 5.

m Ioan.17.secund. vers. vulgatam.

Vnde & ipsa per se veritas ait, [m] Pater, *manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt, quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt, & cognouerunt verè quia à te exiui, & crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo; non pro mundo rogo, sed pro eis quos dedisti mihi, quia tui sunt: & mea omnia tua sunt, & tua mea sunt, & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo, & hi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, vt vnum sint sicut & nos. Cùm essem cum eis, ego seruabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi custodiui; & nemo ex his perijt nisi filius perditionis, vt scriptura* [n] *impleatur. Nunc autem ad te venio & hæc loquor in mundo, vt habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus odio habuit eos, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. Non rogo vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos à malo. De mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo: sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum, & ego misi eos in mũdum. Et pro eis ego sanctifico meipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me; vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint,* [o] & *mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis; vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus. Ego in eis & tu in me, vt sint consummati in vnum; vt cognoscat mundus quia tu me misisti, & dilexisti eos sicut & me dilexisti. Pater quos dedisti, volo vt vbi* [p] *ego sum & illi sint mecum, vt videant claritatem meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste, mundus te non cognouit, ego autem te cognoui, & hi cognouerũt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum & notum faciam; vt dilectio qua dilexisti me in ipsis sit, & ego in ipsis.*

n Psal.40. & 108.

o vt credat mundus.
p sum ego.
q Ioannis nullam hactenus mentionem fecisti, sed *veritatis*: Ioãnes non veritas sed Apostolus veritatis, id est missus ad testimonium de veritate perhibẽdum.
r 1. Ioan.4. secundum vers. vulg. quã subinde adulterat.
s Ital. *quia Deus dilectio* vulg. quoniã.

Et [q] idem Ioannes Apostolus & Euangelista in prima epistola sua loquitur dicens: [r] *charissimi, diligamus inuicem, quia charitas ex Deo est; & omnis qui diligit ex Deo natus est, & cognoscit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum,* [s] quia *Deus charitas est. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus*

per

per eum. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Charissimi, si sic Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. In hoc [t] intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipse in nobis,* [u] quantum *de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus & testificamur, quoniam pater misit Filium suum Saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo. Et nos cognouimus & credidimus charitati quam habet Deus in nobis, Deus charitas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. In hoc perfecta est charitas nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicij; quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas* [x] *mittit timorem, quoniam timor pœnam habet. Qui autem timet non est perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui* [y] autem *non diligit fratrem suum quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à* Deo, *vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum.*

t Ital. & vulg. *cognoscimus.*
u Ital. *quia* vulg. *quoniã.*
x Ital. *foras mittit,* vulg.
y Ital. & vulg. *qui enim.*

Omnis [z] *qui credit quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus & mandata eius faciamus. Hæc est enim charitas Dei, vt mandata eius custodiamus; & mandata eius grauia non sunt.*

[a] Et per Prophetam Dominus monendo ne lædantur discipuli sui eorumque successores, inquit, [b] *Circumdat Angelus Domini in gyro timentes eum, & eruet eos. Gustate & videte quoniam bonus* est *Dominus. Beatus vir qui sperat in eo. Timete Dominum* [c] omnes *sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum. Leones indiguerunt & esurierunt; quærentibus Dominum non deerit omne bonum.* [d] Ambulate *Filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Quis est vir qui velit vitam,* diligit [e] *dies videre bonos? Custodi linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Recede à malo, & fac bonum: quære pacem & persequere eam. Oculi Domini* super *iustos, & aures eius ad clamorem eorum. Vultus* autem *Domini* [f] in *facien-*

z cap. 5. sec. vers. vulga á.
a Propheta non loquitur de Apost. eorumque successoribus, sed de timentibus Deum, sanctis, sperantibus in Deo, cuiuscũque ordinis.
b Psal. 33. sec. versioné Hieronymianá, cui aliena admiscet.
c ex Ital.
d Italica *venite* Hieron.
e ex Italicâ.
f Ital. & Hieron *super facientes mala.*

tes malum, *vt perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt* [g] iusti, *& Dominus exaudiuit* eos, *& ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta est Dominus contritis corde, & confractos spiritu saluabit.* Multa [h] mala iusta, *& ex omnibus illis liberabit eum Dominus. Custodit* [i] Dominus *omnia ossa eius, vnum ex his non confringetur. Interficiet impium malitia, & odientes iustum culpabuntur. Redimet Dominus animas seruorum suorum*, & liberabit eos.

g ex Italica.

h Ital. *multa tribul. iustorũ* Hieron. *multa trib. iusti.*

i ex Italica.

Vos ergo, fratres, super Dominum [k] *ponite corda vestra*, [l] *& ipse enutriet* vos; quia *non dabit in æternum fluctuationem iustis. Deus autem* Dominus noster *deducet* inimicos nostros, iuxta Prophetæ vocem, *in puteum interitus*, quoniam *viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.* Vos autem semper sperate in Domino, & *fiduciam habetote* in eo, quia ipse liberabit nos. Ipse est enim [m] Benedictus à seculo vsque in seculum, *& regni eius non erit finis.*

k Psal. 47.

l Psal. 54. miscuit vers. Hieron. cum vetere.

m Luc. 1.

Data [n] decimotertio Kal. Octobris, Caro secundo & Carino viris Clariss. Consul.

n A.D. 283. quo scilicet Eutychi nus martyrij coronam adeptus est.

C E N S V R A.

HÆc epistol. Eutychiani esse non potest. Nam 1. Honorij & Theodosij iunioris constitutionem A.D. 423. Mariniano & Asclepiodoto Coss. datam, impuro stylo conspurcat, & ad libitum describit. Sicut & 2. Aniani interpretationes legibus Theodosianis & Pauli sententijs additas A.D. 506. Alarici regis 22.

3. Adriani I. Decreta in gratiam Ingelrami Metensis Episcopi A.D. 786. collecta interpolat.

4. Scripturas ex Hieronymi versione citat.

5. Citatas imperite torquet; & quibus locis Spiritus S. de piorum societate loquitur, de Episcopis & Clero verba nominatim fieri sibi persuadet.

6. Meminit legum seculi de Episcoporum priuilegiis.

7. Barbarismis scatet, & scriptoris infantiam prodit.

Anton. August. Archiepisc. Tarrac. in collect. Adriani I. cap 7.

Suspicor ex constitutione vltima Honorij & Theodosij lib. 9. tit. 2. Cod. Iustiniani, si tempora patiantur, sumpta esse hæc omnia, aut eam constitutionem Eutychiani verbis conscriptam esse.

CAII

CAII PAPÆ

Epiſtola.

Dilectiſſimo fratri Felici Epiſcopo Caius.

IRECTAS[a] *ad nos tuæ charitatis epiſtolas plenas Catholicæ inquiſitionis ſolitudine gratanter accepimus, benedicentes*[b] Domini *noſtri clementiam; quia tales*[c] ab *extremis mundi partibus dignatur ſuis cuibus prouidere paſtores, per quos & paſcuis valeant ſalutaribus abundare, & ab*[d] iniqui lupi *rapacitate ſeruari*[e] vt *inſidias nequeant eius ſubreptionis incurrere. Vnde certum eſt, quia promiſſæ vos beatitudinis gratia ſubſequatur, quando à vobis cæleſtium perfectio doctrinarum, tam votiua ſciſcitatione perquiritur. Scriptum*[f] *eſt enim,* Beati qui perſcrutantur teſtimonia eius, & in toto corde exquirunt eum.

Hoc ergo, frater chariſſime, propoſitum tuæ conſultationis tota mente tractantes, de te quoque prouenire[g] confidimus, *qui regulam Catholicæ fidei iiſdem ſtudes tenere veſtigijs quibus*[h] *in Apoſtolica* ſede *cognoſcis eſſe fundatam. Et quamuis*[i] ſonus eorum toto orbe diffuſus, & vſque ad fines orbis terræ verba eorum diſtenſa, *dilectionis tuæ corda Chriſto*[k] probauerunt *eſſe fidelia; tamen ſi quid ex his in Eccleſia, quæ tuæ gubernationi.* ([l] Domino *auxiliante) commiſſa eſt, necdum plena luce claruerit, ad eundem fontem de quo illa ſalutaris manarat lympha recurritis,* id eſt, *quod debita charitate ſumus amplexi; quia fiducialiter de his, vnde apud*[m] vos *obſeruantiam eſſe dixiſtis ambiguam, noſtra voluiſtis reſponſione firmari. Quapropter dilectionem tuam in Domino ſalutantes; de ſingulis quid iuxta Catholicam Diſciplinam teneat Apoſtolicæ ſedis autoritas, ſubiectis aliquibus etiam ſanctarum capitulis regularum, te credimus inſtruendum.*

Primo quidem ſcias,[n] Paganos & hæreticos, non

a Vigilij Papę epiſt. 2. ad Eutherium ab initio.
b Dei.
c in.
d antiqui hoſtis.
e &.
f Pſalm 118.
g contendimus.
h eam in Apoſtolica fide.
i Pſalm. 18.
k probauerit.
l Deo.
m eos.
n hic ſuo ipſius iudicio perit Sorex: quia enim Eutychiani temporibus paganitatis nomine Sacrilegos gentilium ritus deſignaui? De vocis vſu quam ferat Baronius ſententiam audiamus: *Primus*, inquit, *quem inuenerim antiquorum qui Pagarum pro Ethnico acceperit, eſt Optatus Mileuit. lib. 3. contra Parmenianum, & Auguſt lib. 2. retract c. 43.* Vnde autem Pagani appellati ſunt cultores idolorum? *Opinor*, inquit idem, *à temporibus Chriſtianorum imperatorum eam vocem in eam tranſiſſe ſignificationem, vt Pagani dicerentur gentiles; ea nimirum ex cauſa, quod legibus Imperatorum, clauſis idolorum delubris, ſacriſque*

posse Christianos accusare aut vocem eis infamationis inferre.

Deinde [o] nemo vnquam *Episcopum apud iudices* secu-lares aut alios clericos *accusare* præsumat.

Et [p] *si* quis *Episcopus*, [q] *presbyter*, aut *Diaconus*, vel quilibet Clerici *apud* Episcopos (quia *alibi non oportet*) à qualibet *persona*, quæ ritè recipienda est, *fuerint accusati*, quicunque fuerit, *siue ille* sit *sublimis vir honoris*, *siue vllius alterius dignitatis qui hoc genus* illaudabilis *intentionis* [r] arripuerit, *nouerit*, probationis documenta *se debere inferre*. *Si quis ergo circa huiusmodi personas non probanda detulerit, autoritate huius sanctionis intelligat se* [s] *iacturam* infamiæ su-

vetitis, Gentiles sic sua ipsorum superstitione exclusi Pagos adirent, illicque suos Deos colerent, ac clandestina sacra peragerent. In pagis enim & villis illorum superstitionis cultū fuisse frequentē, docet Cicero li. 2. de leg. *Erāt enim illic celebria festa, Paganalia dicta, feriaq; Paganica, quorum omnium meminit Varro lib. 5. de lingua Latina. Vnumquemque gentilium in suo agro habuisse partem aliquam dijs sacratam; in qua eos colerent, autor est Censor in lib. de die natali cap. 1. Prædictis his omnibus consentiunt quæ scribit Plinius in epistola ad Traianum, dum queritur iam ob cultum Christianæ religionis, non tantum (vt ait) in ciuitatibus, sed & in vicis & agris sacra Deorum esse intermissa: sicque accidisse, vt Ethnicus homo quod in pagis Deos coleret, diceretur Paganus. In hanc sententiam Romanus Martyr apud Prudentium sic ait,* Non erubescis, stulte pago dedite. *Idemque aduersus Symmachum lib. 1. in fine hac habet;* nec pago implicitos per debita culmina mundi, ire viros prohibet, &c. *Sicque* pago deditos, pagoque implicitos *gentiles ipsos vocat. Vsque etenim ad tempora Honorij Imp. quæ erat in pagis idololatria adhuc residua fuisse videtur:* citet ducat Baron. August. Serm. 6. de verbis Domini, Concil. Carthag. 5. can. 15. Zenon. Beron. in Psalm. 49. Deinde subiungit, *in singulis pagis fuisse locum dicatum Dijs tutelaribus, actaque ibi festa Paganalia dicta; testatur Dion Halicarn. lib. 1. hist. Rom. qui plura habet de orig. Paganorum: additque Paganis etiam olim militare fuisse concessum. Cum autem militia priuati essent, probro vertebatur aliquem dici Paganum. Vnde illud Taciti lib. 3. hist.* Mox infestus Prætorianis; vos, inquit, nisi vincitis pagani. *Sub Christianis vero imperatoribus Gentiles (vt dictum est) eiusmodi nota ignominiæ affecti sunt. Tunc vero ipsos extra militiam positos, à militibus ac ceteris Christianis Paganos esse dictos, sicque in posterum eodem censitos esse nomine, facile contingere potuit.* Hæc in Not. Martyrol. ad Ianuar. 31. Idem Annal. Tom. 3. ad A.D. 351. Paganos dictos asserit à Constantio milites Baptismum recusantes, quasi dictos *ad paganitatem redactos.* Inde factum commune nomen gentilium: ex eoque (obsolescente prisca idololatrarum appellatione) gentilium, nomine speciatim designatos barbaros Cod. Theod. lib. 3. tit. 14. Constit. vnicâ, plura quis congerat ex Iurisconsult. scriptis. Nos *quod nec in diuinis scripturis neque apud autores Ethnicos ante tempora Constantini, vel Constantij filij eius alicubi vox Paganico sensu* quo a Pseudo-Caio *vsurpata* [illegible] *reperiatur, id quidem* [illegible] à vero Caio ali[illegible] credamus *cogit*.

o. hæc è Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. Constit. 12. desumpta *mansuetudinis nostræ* (inquiunt Impp) *lege prohibemus in iudicijs Episcopos accusari, &c.* quæ verba sic interpretatur Anianus: *Specialiter prohibetur, ne quis audeat apud iudices publicos Episcopum accusare, sed in Episcoporum audientiam præferre non differat, &c.* lata lex 9. Kal. Octob. Acc. Non. Octob. Arbitione & Lolliano Coss. M. A.D. 355. An 59. à Martyrio Caij.

p. Cod. Theod. lib 16. tit. 2. Const. 41. cuius verba repetit Adrian. I. Collect. Ingelramo dicta cap. 22. Vide & P[illegible] III. epist.

q. lege *vel presb. Diacon. & quicunque inferioris loci Christianæ legis minister apud Episcopum, siquidem.* r. leg. *arripiens, nouerit docenda probationibus monstranda documentis.*

s. iacturæ famæ propriæ subiacere.

sumere,

stinere, *vt damno pudoris* [t] æstimationis *dispendio discat sibi alienæ*ve *verecundiæ impunè insidiari saltem de cætero non licere.*

Nam [u] qualiter ad Concilium veniatur, aut qualiter *de suis rebus* expoliati vel eiecti à sedibus propriis; aut qui accusatores sint recipiendi, quive non sint; aut qualiter eiectis & expoliatis sint omnia legibus redintegranda quæ eis ablata sunt; & quia priusquam hoc factum fuerit nullum crimen eis obiici poterit: & qualiter illis induciæ post integram instaurationem *anniuersariæ* vel sex mensium indulgendæ sint; & qualiter sua omnia licenter & pacificè absque vllius graui impedimento disponere, & suorum amicorum & Ecclesiasticorum patrum consiliis vti debeant, sufficienter [x] ab Apostolis eorumque successoribus ac nostris prædecessoribus statutum esse putamus. Super his autem non reor amplius nunc fore disputandum, nisi si surrexerint talia quæ adhuc non sunt manifesta. Si eorum autem statuta non habueritis, mittite [y] fidelissimos scriptores qui hæc coram fidelibus testibus excipere, vobisque reportare *sub stipulatione* valeant.

Cæterum vt satisfaciam consultis tuis de verbo incarnationis & veritatis: [z] *Quicunque* illi *sunt ita obsecrati, & à lumine veritatis alieni, vt* [a] verbi *Dei à tempore incarnationis* [b] *denegent veritatem, ostendant in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum Euangelio veritatis qua ratione concordent, si* [c] *beatæ virginis partu, aut caro sine Deitate aut Deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest (Euangelista dicente, quod* [d] verbũ caro factum est, & habitauit in nobis; *ita negari non potest, (B.* [e] *Apostolo Paulo prædicante) quod Deus* erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Quæ autem reconciliatio* [f] potest *esse, qua humano generi* [g] repropiciaretur *Deus*, si hominis *caussam mediator Dei hominumque* non *susciperet? Qua vero ratione veritatem Mediatoris impleret, nisi qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri; vt mortis vinculum, vnius præuaricatione contractum, vnius morte (qui solus* [h] *morti nihil debuit)*

t existimationis.

Lata lex A. D. 412. Honorio IX. & Theodos. V. Augg. Coss. A. 116. à coronatione Caij.

u Hæc præcedentibus non cohærẽt, stylus arguit autorem coccysmis suis infœlicibus indesinenter eadem demurmurantem.

x vbi?

y vide Concil. 6. Carth. c. 4. & 9.

z Sequentia Leonis epist. 97. contineri agnoscit Surius: nos eius esse contendimus.

a verbo.

b adde humanæ carnis deneg.

c leg. per B. Virg. partum.

d Ioan. 1.

e 2. Cor. 5.

f esse posset.

g propitiaretur Deus nisi omnium.

h Ergone Maria à peccati orig. reatu immunis contraxit debitum quod soluere teneretur?

i leg. pro iniustis sanguinis iusti Christi.
k leg. tam potens fuit ad priuilegiũ, tam diues.
l Rom. 5.
m Ephes. 5.
n leg. Quamuis enim multorum Sanctorum in consp. ---- fuerit.
o Psalm. 115.
p & de.
q leg. inter filios hominum.
r Ioan. 12.
s vera Iust.
t suæ tracta participem.
u Diuinitatis.
x Luc. 1. & 2.
y Matth 2.

solueretur? Effusio enim[i] *iusti sanguinis Christi tam*[k] *fuit diues ad pretium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum Diaboli vincula retinerent; quoniam, sicut Apostolus ait,*[l] vbi abundauit peccatum superabundauit & gratia. *Et cum sub peccati præiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis quam debitum seruitutis. Quam itaque sibi in huius Sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in saluatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant, quo sacrificio reconciliati; dicant, quo sanguine sint redempti. Quis est (vt ait*[m] *Apostolus)* qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? *Aut quod vnquam sacrificium sacratius fuit quam quod verus & æternus pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis imposuit.*[n] Licet *in conspectu Domini pretiosa* iustorum *mors* fuit, *nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi.*[o] *Acceperunt iusti, non dederunt coronas.*[p] *De fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persoluit, cum*[q] Filius hominis, *vnus solus Dominus noster Iesus Christus qui vere erat agnus immaculatus extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes etiam sunt suscitati, De quibus ipse dicebat,*[r] Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum, *fides etenim*[s] *iustificans impios, & creans iustos, ad humanitatis*[t] retracta participium *in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam* Dei *de eius potentia gloriari; qui contra hostem humani generis in carnis nostræ humilitate congressus, his victoriam suam tribuit, in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno* Domino nostro *Iesu Christo vero* Dei *atque hominis filio verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuisè communes habeat actiones; intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates, & syncerae fidei contemplatione cernendum est ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo*[u] Deitatis: *quid sit quod caro sine verbo non agit; & quid sit quod verbum sine carne non efficit. Sine*[x] *verbo enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret; & sine veritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret, sine verbi potentia non*[y] *adorarent Magi puerum*

stellà:

stella indice declaratum, [z] *sine veritate carnis non iuberetur transferri in AEgyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia, non diceret vox Patris missa de cœlo,* [a] Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite: *& sine veritate carnis non protestaretur* [b] *Ioannes,* Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine* [c] *verbi potentia nō fieret redintegratio debiliū, & viuificatio mortuorum: & sine veritate carnis, nec cibus* [d] *ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremò, sine verbi potētia non se* [e] *Dominus Patri profiteretur æqualem; & sine veritate carnis non idem diceret;* [f] *Patrem se esse maiorem, cum Catholica fides vtrumque suscipiat; vtrumque defendat, quæ secūdum confessionem B.* [g] *Petri Apostoli, vnum Christum Dei* [h] *Filium & hominem credit & verbum. Quamuis itaque ab illo initio, quo in vtero virginis* [i] *verbum caro factum est, nihil vnquam inter vtramq; formam diuisionis extiterit; & per omnia incrementa corporea vnius personæ fuerint totius temporis actiones; ea ipsa tamen,* vt ita dicam, *quæ inseparabiliter facta sunt nulla* [k] permixtione *confundimus, sed quid* [l] cuiusque *formæ sit ex operum qualitate sentimus.* [m] *Dicant ergo isti hypocritæ, qui cæcis mentibus lumen nolunt recipere veritatis, in qua formâ crucis ligno* [n] *Dominus maiestatis affixus sit; quid iacuerit in sepulcro; & reuoluto lapide monumenti, quæ tertia die caro resurrexerit: & in qua post resurrectionē suam non credentes quosdam discipulos arguebat, & hæsitationem cunctantium confutabat, cum diceret,* [o] Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere; *& Apostolo Thomæ,* infer manum tuam in latus meum, & vide manus meas & pedes, & noli esse incredulus, sed fidelis; *Quâ vtique manifestatione corporis sui iam hæreticorum mendacia destruebat, vt vniuersa Ecclesia Christi* [p] innouanda *doctrinis, hoc sibi non dubitaret credendum quod Apostoli susceperant prædicandum. At si in tanta luce veritatis tenebras suas hæretica obduratio non relinquit; ostendant vnde sibi spem vitæ polliceantur æternæ, ad quam nisi per* [q] *Mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum non potest perueniri. Sicut enim ait B.* [r] *Petrus Apostolus,* non est aliud nomen datum hominibus sub cœlo, in quo oporteat nos saluos fieri. *Nec est redemptio captiuitatis humanæ nisi in sanguine eius* [s] qui dedit semetipsum redemptionē

z & fine.
a Matth. 17.
b Ioan. 1.
c Matth. 11.
d Matth. 4. & 8.
e Ioan. 10.
f Ioan. 14.
g Matt. 16.
h Dei viui.
i Ioan. 1.
k commixtione.
l cuius.
m hic omissæ lineæ 4. edit. Paris. anni 1623. Col. 498
n 1. Cor. 2. Ioan. 18. & 19 Matth. 28. Luc. 24. ibid.
o Ioan. 20.
p imbuenda.
q 1. Tim. 4.
r Act. 4.
s 1. Tim. 2.

pro omnibus: *& qui, sicut prædicat Apostolus*, Cum in [t] forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit semetipsum factus obediens patri vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen; vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris. *Cum ergo vnus sit Dominus Iesus Christus, & vera Deitatis, veræque humanitatis in ipso vna prorsus eademque persona sit; exaltationem tamen qua illum (sicut Doctor gentium dixit)* exaltauit Deus, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, *ad eam intelligimus pertinere formam quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei æqualis erat Filius Patri, & inter genitorem atque* [u] genitum, *nulla erat in essentia discretio, nulla in maiestate diuersitas; nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat verbo, quod ei Patris munere redderetur. Forma autem serui, per quam impassibilis Deitas* Sacramentum *magnæ* [x] pietatis *impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriam diuinæ potestatis euecta est* [y] in tantam vnitatem, *ab ipso conceptu virginis*, [z] Deitatis & humanitatis *concerta*, vbi *nec sine homine diuina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut* Dominus [a] maiestatis *dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate æqualis est Deo, dicitur exaltatus; quia inseparabiliter (manente vnitate personæ) vnus atque idem est, & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei Filius propter vnam cum Patre Deitatem. Quicquid* [b] ergo *in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quæ non habuit conferentur. Nam secundum potentiam* [c] diuinitatis, *indifferenter omnia quæ habet Pater, etiam habet Filius; & quæ in forma serui à Patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit. Secundum Dei enim* [d] *formam ipse & Pater* [e] *vnum sunt. Secundum formam autem serui* non [f] venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius qui misit eum. *Secundum formam Dei*; sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio vitam habere in semetipso. *Secundum formam serui*,

[t] Phil. 2.
[u] vnigenitum.
[x] 1. Tim. 3.
[y] in tanta maiestate.
[z] Deitate & humanitate conserta, vt:
[a] 1. Cor. 2.
[b] enim.
[c] Deitatis.
[d] formam enim Dei.
[e] Ioan. 10.
[f] Ioan. 5.

[g]Tristis est anima *eius* vsque ad mortem. *Et idem ipse est, sicut Apostolus prædicat,* [h]*& diues & pauper. Diues, quia, Euangelista dicente,*[i] In principio erat verbum, & verbum erat pud Deum, & Deus erat verbum; hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. *Pauper vero, quia* propter nos verbum caro factum est, & habitauit in nobis. *Quæ autem est exinanitio eius, quæue paupertas nisi formæ seruilis acceptio per quam verbi maiestate velata dispensatio humanæ redemptionis impleta est? Nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia vincula non poterant, nisi existeret homo nostri generis, nostræq; naturæ, quem peccati præiudicia non tenerent, & qui immaculato sanguine suo chirographum lethale dilueret, sicut ab initio erat diuinitus præordinatum: ita* [k] *est in plenitudine temporis perfectum, vt multis modis significata promissio in diu expectatum veniret effectum; nec posset esse ambiguum quod continuis testificationibus, semper fuerat nuntiatum. In magno autem sacrilegio se versari hæreticorum manifestat impietas, cum sub specie* [l] diuinitatis *honorandæ, humanæ carnis in Christo denegant veritatem, & religiose existimant credi, si dicatur in Saluatore nostro verum non esse quod saluat: cum ita secundum promissionem, omnia secula* [m] præcurrentem *mundus* [n] *sit Deo reconciliatus in Christo, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla posset caro saluari. Omne enim Sacramentum Christianæ fidei, magno (vt hæretici volunt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mendacio putatur latuisse phantasmatis. Non ergo quisquam sibi erubescendum existimet Christianus de nostri in Christo corporis veritate; quia omnes Apostoli Apostolorumque discipuli, & præclari Ecclesiarum quique Doctores, qui ad martyrij coronam, vel ad confessionis meruerunt gloriam peruenire, in huius fidei lumine splenduerunt, consonis vbique sententiis intonantes, quod in Domino Iesu Christo Deitatis & carnis vna sit confitenda persona. Qua autem rationis similitudine, quâ diuinorum voluminum portione hæretica impietas se existimat adiuuari, quæ veritatem negat corporis Christi; cum hanc non Lex testificari, non* Propheta [o] *præcinere, non Euangelia docere, non ipse destiterit Christus ostendere? Quærant per omnem seriem scripturarum quo tenebras suas fugiant, non quo verum lumen obscurent; & per omnia secula ita veritatem inuenient coruscantem, vt ma-*

g Matth. 26.
h 2. Cor. 8.
i Ioan. 1.
k Gal. 4.
l Deitatis.
m percurrentem.
n 2. Cor. 5.
o Prophetia.

gnum hoc & mirabile Sacramentum ab initio videant creditum quod eſt in fine completum. De quo cum Sanctarum literarum nulla pars ſileat; ſufficit quædam conſona veritatis ſigna poſuiſſe, quibus diligentia fidei [p] *in* ſplendidiſſimam latitudinem *dirigatur &* [q] ſyncerae *intelligentiæ luce perſpiciat, quod in Filio Dei, qui ſe inceſſabiliter filium hominis & hominem profitetur, non ſit Chriſtianis erubeſcendum, ſed conſtantiſſime gloriandum:* [r] *quoniam (ſicut* ait *B. Apoſtolus)* [s] *magnum eſt pietatis Sacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt gentibus, creditum eſt in mundo, aſſumptum eſt in gloria.*

De [t] Epiſcoporum vero & preſbyterorum, Diaconorumque & ſequentium Clericorum ordinationibus, Sanctos Apoſtolos & ſucceſſores eorum, & præcipuè [u] Anacletum, & præterea alios, ſufficienter ſtatuiſſe cognoſcimus: & idcirco non eſt neceſſe nunc replicari, niſi quod illi non ſtatuerunt.

Illud tamen nos ſtatuentes vobis & omnibus ſeruare mandamus *vt* ad *ordines* Eccleſiaſticos *ſic aſcendant in Eccleſia* qui ordinari merentur: id eſt, [x] *ſi quis Epiſcopus* eſſe *meretur* ſit primo *oſtiarius,* deinde *lector*, poſtea *exorciſta*; inde ſacretur *Acolythus*, demum vero *ſubdiaconus*, deinde *Diaconus*; & poſtea *Presbyter*; *& exinde*, ſi meretur, *Epiſcopus ordinetur.*

Et [y] regiones, ſicut in hac vrbe fecimus, per ſingulas vrbes quæ populoſæ fuerint Diaconibus diuidantur.

Et quæcunque [z] *difficiles quæſtiones* per ſingulas prouincias exortæ fuerint, *ſemper ad ſedem Apoſtolicam referantur.* Bene vale frater, & ora pro nobis. Data Kal. Martij [a] Diocletiano ſexto & Conſtantio ſecundo viris Clariſſimis Conſulibus.

p ſplendidiſſima latitudine.
q Syncera.
r hic omiſit ὑπερβολάς lin. 15. vide edit. Pariſ. col. 501. *leg.* quoniã ſicut docet B. Apoſt. Paulus.
ſ 1 Tim. 3.
t Auctarium Pſeudo-Iſidori Leonis puriſſimo ſermoni male ad textum.
u Pſeudo-Anaclet. epiſtol. 2.
x vide Concil. Rom. 3 ſub Syluestro cap. 4. Siricium epiſt. 1. cap. 9. & Pontificale Damaſi cuius hic verba mutuatus eſt ἐπιθέτης.
y diuiſionem Vrbis in regiones à Syluestro factam aſſerit Concil. 2. ſub Syluest. cap. 10. actione 2.
z videtur hoc deſumptũ ex epiſt. Leonis 84. cap. 7. vel potius ex epiſt. 2. Innocentij iiſdem penè verbis vtentis & Vigilij epiſt. 2.
a id eſt A.D. 296. quo anno pro Chriſto paſſus eſt Caius.

Baron. ad A.D. 296. §. 2.

FERTUR Caij *nomine epiſtola hoc anno, iiſdemque Conſulibus ad Felicem Epiſcopum data.*

CENSURA.

Fertur certè, ſed confictam à Pſeudo-Iſidoro non datam à Caio manifeſtum feci. Centonem ex Innocentij, Leonis & Vigilij epiſtolis

ſtolis, & Impp. reſcriptis conſutum iam docui. Addo, ſtatuta nec ætati nec muneri Caij conuenire: Quis enim, niſi mentis impos, ſibi perſuaſerit, Diocletiano Eccleſiam premente, iuris Pontificij fuiſſe 1. Paganos & hæreticos infamia notatos à Chriſtianorum accuſatione ſubmouere. 2. Iudicibus publicis cognitionem cauſſarum Epiſcopalium adimere. 3. Leges de reſtituendis in integrum ſpoliatis ferre?

Diſputatio de incarnatione non congruit Caïo ſed Leoni, nec Samoſatenum directe ferit, (quod ſentire videtur Binius) ſed hæreticos, qui *ſub ſpecie Deitatis honorandæ humanæ carnis in Chriſto denegabant veritatem.* Tales erant non Pauliniſtæ, ſed Apolinariſtæ, & Apolinariſtarum ſequaces Eutychiani Leonis aduerſarij.

Minus vſitatum fuit ante A.D. 400. ſingulares perſonas numero plurali alloqui.

Quæcunque in hac epiſtol. non ſunt è Leonis & Vigilij ſcriptis congeſta, aut è Codice Theodoſiano ſcriptorem arguunt, barbarum & ſemi-latinum.

MARCELLINI PAPÆ

Epiſt. I.

Marcellinus Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ vrbis Romanæ, Salomoni coëpiſcopo in Domino Salutem.

[a] Q*VAM laudabiliter pro Catholicæ fidei veritate monearis, & quam ſollicitè Domino gregi deuotionem officij paſtoralis impendas, tradita nobis per Diaconum tuum fraternitatis tuæ ſcripta demonſtrant; quibus notitiæ noſtræ inſinuare curaſti,* [b] qui *errorū* morbi *in regionibus veſtris* modo exorti ſunt. *Nam epiſtolæ ſermo, & commonitorij ſeries, & libelli* [c] *textus* eloquitur, quod quidam errore decepti dicunt, ideo Patrem maiorem *Filio eſſe, quia illi ſoli ſacrificium immolatur*; & quod Filius *nullam cum Patre communionis operam* habeat; & quod *illud* [d] *propheticum de ſolo Patre dictum* ſit, *ſciant gentes quoniam nomen tibi* Deus, *tu ſolus altiſſimus ſuper omnem terram:* ſiue quod *ideo minor eſt Filius, quia ipſe*

a verba Leonis epiſt 93. à vafro impoſtore corrupta.

b qualis in regionibus veſtris de antiquis peſtilentiæ reliquiis errorū morbus exarſerit. Nam & epiſt.

c libelli tui textus demōſtrant.

d Pſal. 82.

in cruce pendens dixit, *Deus, Deus meus, quare me dereliquisti?* Quibus [e] *competens & congruum reddatur responsum*, quia *sicut patri ita etiam filio, non solum Christianis temporibus, verumetiam* [f] priscis temporibus à *sacerdotibus, varijs, multisque modis probamus sacrificium fuisse oblatum*, [g] *Daniele propheta dicente*, Non est locus *(inquiunt tres pueri)* ad sacrificandum nomini tuo, & inuenire misericordiam *tuam*, sed in anima *contrita*, & *in* spiritu humilitatis suscipiamur, & [h] holocaustomata arietum & taurorum [i] agnorumque pinguium, ita fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie vt placeat tibi. *Et vt filium fuisse agnoscas, cui hi tres pueri sacrificium se* [k] confessi *sunt obtulisse, ex ipsius regis ac Tyranni qui eos in fornacem ignis mitti præceperat confessione addisce, qui se cum tribus quartum in ipso æstuantis camini incendio sociatum prodidit conspexisse*. Nonne, *inquit*, tres viros misimus in fornacem vinctos? & dixerunt ei, Verè Rex: & dixit, Ecce, ego video quatuor viros solutos, & deambulantes in medio ignis, & adspectus quarti similis filio Dei est. *Idem Dei filius per* [l] *prophetam loquitur dicens*, [m] Tibi offerent reges munera. *Et vt hæc de filio Dei se dixisse doceret*, [n] dixit, Reges Tharsis & insulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent, & adorabunt eum omnes reges, omnes gentes seruient ei. *Et vt hæc omnia superius designata*, [o] *filio Dei doceamus fuisse oblata: in natiuitate eiusdem filij Dei, quæ secundum carnem facta est; probamus fuisse completa, Euangelio comprobante*, [p] Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam dicentes; vbi est qui natus est Rex Judæorum? *& infrà*, & intrantes [q] domum inuenerunt puerum [r] *cum Maria matre* eius, & procedentes adorauerunt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, [s] *Aurum, thus & myrrham. Sacrificium itaque, quod à Christianis sacris altaribus admouetur, non solum Deo patri, sed etiam filio communi deuotione offertur: quoniam nec Patri sine Filio potest offerri, neque Filio* [t] *sine Patre* sacrari.

[u] *Quod autem communem* [x] operationem *habeant pater & filius, hoc modo* docetur, dum *primi hominis plasma* Deus *ad ima-*

e verba Ithacij aduersus Varimadum cap. 51. Bibl. PP. Tom. 4. p. 631.
f à prisci tẽporis Sacerd.
g Dan. 3.
h & sicut in holocaustomate.
i & multitudine agnorum ping.
k fassi
l hic omisit impostor lin. 3.
m Psal. 67.
n in alio Psalmo loquitur dicẽs. Psalm. 71.
o designata à patre.
p quod cùm, &c. Matth. 2.
q in domum.
r & Mariam matrem.
s hæc addita.
t à filio sine patre sanciri.
u Ithacij verba cap. 52.
x operam docemur Deum.

ad imaginem Dei *communi operationis virtute fecisse* [y] fertur, *Scriptura dicente*, faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. *Item ibi*,[z] descendamus & confundamus ibi linguam eorum. *Et*, [a] pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam. *Et in Euangelio*, Pater meus vsque modo operatur, & ego operor. [b] Similiter *& opera* quæ ego facio non sunt mea, sed eius qui misit me patris, *Quæ omnia non discretam patris, & filij potentiam* [c] monstrant, *sed vnam* [d] diuinitatis *operationem annuntiant. Et is qui paternum opus exequitur, à paternis operibus alienus esse non creditur.*

Si [e] *autem ex Euangelio filium* Dei *cognosceres altissimum nuncupatum, nunquam filio derogans, hoc de solo patre dictum poneres testimonium, cum scriptum sit*, [f] Tu puer, Propheta altissimi vocaberis. [g] Et *vt filius cum Patre indiscrete in altissimis habitasse credatur, Salomonis* [h] *testimonio comprobatur:* Ego sapientia, *inquit*, habitaui in altissimis, & thronus meus in columna nubis. *Et in Psalm.* [i] 92. Tu autem altissimus *es* in æternum, Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt. *Nam cum* Diabolus [k] *thronum suum contra creatoris sui thronum in altissimis* [l] collocaret, *elatus superbia hæc* [m] ausus *est nefando ore* depromere. Ponam sedem meam ad Aquilonem; ascendam, *inquit*, super sidera cœli, sedebo super montes excelsos, & ero similis altissimo. *Item in* [n] *Salomone*; Ne dixeris, peccaui, & quid accidit mihi triste? Altissimus enim patiens est redditor. *Si auditum cordis tui scripturis non vis accommodare diuinis, quæ filium doceant altissimum* [o] *nuncupatum*, *vel* Diabolo *crede, qui contra opificis sui thronum sedem sibi voluit collocare.*

Vt [p] enim *agnoscatis filium à Patre (vt vos* [q] *suscipiamini) non fuisse penitus derelictum, hoc de se* [r] *in Euangelio posuit testimonium*, Pater qui me misit, mecum est; *&* non [s] *reliquit* me solum, quia quæ placita sunt ei facio semper.

Vnde [t] *pro surreptione mandamus, vt omnis cura* [u] atque *sollicitudo inuigilet*, ne fides temeretur aut violetur. *Iam nullus* est *ignorantiæ locus, nullus vtatur simplicitatis excusatione præterita; scienti peccare necessaria* [x] *est* confusio: &

y refertur.
Gen. 1.
z hic omissa lin. 1. Gen. 11.
a Gen. 19.
b hic omissæ lin. 6. *Item ibi* Pater in me manens facit opera hæc. & quæcunque pater facit, eadem & filius facit similiter, &c. quæ ego facio, &c.
Ioan. 5.
Ioan. 7.
c præstant.
d deitatis.
e Ithac verba cap. 53.
f Luc. 1.
g Sed vt.
h Eccl. 24.
i Psal. 91.
k vellet thronum.
l collocare.
m visus. Esa. 14.
n Eccl. 5.
o altissimum docerent.
p Ithac. cap. 55.
q Inaniter suspic.
r de seipso.
Ioan. 8.
s derelinquet
t verba Hormisdæ epist. 11.
u & sollicitudo omnis inuigilet, & vt iam nullus sit, &c.
x confessio est.

quod ore contraxit scientia reformetur. Ista frater tene, & hæc doce.

y verba Hormisdæ epist. 24. z affectus. a per scripta. b venereris.

Vtinam[y] *ad plenioris*[z] affatus *satietatem præsentiæ tuæ nobis gaudia contigissent; vt gratularemur nos & colloquio & præsentia* tui *frui, quam sumus ante*[a] scripto *complexi. Verumtamen probasti, dilectissime frater, quo Christianam fidem*[b] venereris *affectu, dum ea quæ ad regulas patrum pertinent & ad mandata Catholica, sine aliqua cupis transgressione seruare*; & spreta erratica & nociua doctrina, Catholica & Apostolica tenere præcepta, & rectæ fidei regulas docere atque seruare.

c eiusd. Hormisdæ verba ex epist. 25. fratres charissimi. d Psalm. 77. Deut. 6. 7. e Psal. 1. f Hoc & Magister. g instituit, admonens. h] & subiiciens. i & doctrinæ inquit, quia k Hormisdæ epist. 79.

Hæc,[c] frater charissime, *& alia quæ patrum regulis continentur, in labiis & cordibus nostris indiuisa retractatione meditemur: &, sicut scriptum est*,[d] *narremus ea filiis nostris, vt ea meditentur in cordibus suis, sedentes in domo, ambulantes in itinere, dormientes atque surgentes*; *quia*[e] Beatus *in Domino* qui in lege eius meditatur die ac nocte.[f] Hæc etenim *Magister gentium secutus, discipulum suum*[g] instruens admonet: Hæc meditare, in his esto,[h] *subiiciens plenitudinem*, Attende tibi[i] *ac* doctrinæ; quoniam *si fidelibus sine intermissione incumbimus institutis, separamur à vitiis, dum impensa cura diuino operi humano locum non relinquit errori.*

Quod[k] *si ea quæ prædicta sunt validis teneantur fixa radicibus, nec à paterna traditione receditur, & constanter quæstionibus obuiatur*; ac prauorum intentio cassatur, bonorumque fides & constantia roboratur. Data 8. Idus Septemb.[l] Diocletiano 6. & Constantio. 2. viris Clariss. Coss.

l A.D. 296.

Baron. ad A.D. 296. §. 5.

Hæc verba repetit Bin. alieno loco. nim. in Not. ad epist. 1. Marcelli.

EXTAT eiusdem Marcellini nomine inscripta epistola hoc anno, 8. Id. Septemb. data ad Salomonem Episcopum, qui ipsum consuluerat de hæreticis nuper emergentibus, & ex Pauli Samosateni, paulo antè Antiochiæ damnati, schola progressis, qui Christi negarent diuinitatem, & æqualem cum Patre honorem & cultũ, &c.

CENSVRA.

Marcellini epistola non extat: extare vero vafri Impostoris farraginem è diuersis Leonis, Ithacii & Hormisdæ sententiis ausu nefario corruptis male collectam, iam perspicuum feci.

MARCEL-

MARCELINI PAPÆ
Epistola II.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis per Orientales prouincias constitutis, Marcellinus Episcopus.

VID tam dulce sollicito, [a] *quam quod mihi de vobis innotescunt illa quæ cupio? Quid tam religiosis conueniens institutis, quam vt inter se Sacerdotes pacem quam* [b] *necesse est aliis pro officio annunciare conseruent? Plena (fateor) gratulatione suscepi, quod votiua mihi de charitate (quæ inter vos est) Ecclesiarum & pace* in *literis indicastis; sponte mihi quicquid hortari poteram, quicquid monere, delatum est.* [c] *Confirmet hoc Deus, quod est operatus in nobis; & quæ præcepit pro animarum salute facienda, hæc ipse qui præcepit, pro ea* qua [d] *nos redemit pietate faciat. Et his tam bonis nuntiis nos quoque* [e] religiosam sanctorum *vicem reddimus nuntiorum. Quicquid cum Orientalibus, quos ad Ecclesiæ corpus vnitatemque reuocatos dudum Dei nostri ope literis significauimus destinatis, denuò cum aptum fuerit repetitis vobiscum* [f] participamus *indiciis: mox* pro [g] nostro edicto *ab Orientalibus missa legatio est. Certa sperauit, certa consuluit. Sed facimus, de his quæ* [h] fuerunt *dicenda*, compendia, *ipsi potius ad instruendam notitiam vestram quæ* [i] *nobis sunt responsa dirigentes, ne quid sibi sub spatio prolixiore terrarum aut opinio vendicet, aut error assumat, cum ad rerum fidem ipsam teneri* [k] sufficit *veritatem. Quod autem ad continentiam* [l] nostrarum *pertinet literarum, oportuit quidem desideria plenius expedire.*

Quapropter scitote vos à persecutione fratrum & ab omni litigio abstinere debere, dicente scriptura, [m] *seruum Dei non oportet litigare*, nec *quenquam nocere*; sed omnes persecutores Ecclesiæ seruorumque eius, vestris redargutionibus corrigere, testante Apostolo, [n] *Argue, obsecra, increpa.*

Quæcumque [o] ergo contentiones inter Christianos

a verba Hormisdæ epist. 65.
b quam eos.
c Psal. 67.
d quæ nos.
e religiosorũ vicem.
f participabimus.
g post nostrorum reditũ.
h fuerant dicenda, compendium.
i à nobis.
k sufficiat.
l vestrarum.
m 2. Tim. 2.
n 2. Tim. 4.
o Concil. 3. Carthag. c. 9. vide sup. pseudo-Clem. epist. 1. pseudo-Anacl. epist. 1. pseudo Alexand. epist. 1.

ortæ fuerint *ad Ecclesiam deferantur*, & ab Ecclesiasticis viris *terminentur*.

Maior [p] autem non potest à minore iudicari.

Nec [q] *Episcopi Pontifici, à quo consecrari probantur, præiudicium* vllum *inferre possunt. Quod si præsumptum* [r] fuisse cognoscitur, *viribus carere non dubium est, nec posse inter Ecclesiastica vllo modo statuta censeri.*

Clericus [s] vero cuiuslibet ordinis absque Pontificis sui permissu nullum præsumat ad seculare iudicium attrahere.

Nec [t] Laïco quemlibet Clericum liceat accusare.

Detractiones tamen & accusationes atque persecutiones inter Christianos oppido vitandæ sunt; quia licet [u] *pauci* simus in *comparatione aliorum*: si tamen vnanimes fuerimus, facilius aduersariis resistemus.

[x] *Sanctus enim protomartyr Stephanus lapidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas*; [y] ideò vnicuique prouidendum est, ne aliquem iniuste iudicet aut puniat, *ne Iesum iudicet aut puniat*.

Et Dominus in Euangelio ait; [z] *Nolite iudicare, vt non iudicemini; quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini.*

[a] Vnde & Doctor gentium loquitur, dicens; [b] *Hoc igitur dico & testificor in Domino, vt iam non ambuletis sicut* [c] *gentes ambulant, in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam quæ in illis propter cæcitatem cordis ipsorum; qui desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitiæ in operationem immunditiæ, omnis*que *auaritiæ. Vos autem non ita didicistis Christum, si tamen illum audistis, & in ipso* edocti *estis, sicut est Veritas in Iesu*, [d] deponere *vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem; qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo; quoniam sumus inuicem membra. Irascimini & nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare Diabolo. Qui furabatur iam non fure-*

p Pseudo-Iulius epist.2 ex Pseudo-Clem. epist 1 & Gelasio de vinculo anathem.
q verba Adriani I. c.69. ad Ingelramum.
r præiud. inferre nullum fuerit.
s statutum Conc. Agath. c.32. Epaun. c.11. Andegau. c.2. Aurelian.3. cap.31.
t statutum Cōcil. Rom. sub Syluestro cap.14. & pseudo-Clement. epist.1. &c. id autem ex professo refutat Hincmar. Remensis lib. cap.55. c.24.
u Hoc argumento vtūtur Pseudo-Victor epist. 2. Pseudo-Alexand. epist.2. pseudo Felix epist.1. pseudo-Ioan. I. epist.1.
x Hæc verba superioribus non cohærēt; iisdem vsus Pseudo-Pelag. II. epist. 1.
y hęc desumpta ex cap. 66. Adriani I. ad Ingelramum.
z Matth. a hæc non cohærent. b Ephes.4. c *sicut &*, &c. Italic. vulg. d vulg.

tur. Ma-

tur. Magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus est *ad ædificationem* [c] *opportunitatis, vt det gratiam audientibus. Et nolite contristare Spiritum Sanctum Dei in quo signati estis in* [f] diem *redemptionis. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem benigni* [g] & *misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis.* [h] *Estote ergo imitatores Dei sicut filij charissimi; & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis oblationē & hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet; sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote, intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus,* [i] *quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis; propter hæc enim venit ira Dei in Filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate (fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate) probantes quid sit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem & redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est & dicere. Omnia autem quæ arguuntur à lumine manifestantur; omne enim quod* [k] *manifestatur lumen est. Propter quod dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo cautè ambuletis; non quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus: quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei; & nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed* impleamini *Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes* [l] *semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri, subiecti inuicem in timore Christi.*

[m] *Omne enim quod irreprehensibile est Catholica defendit Ecclesia.*

[n] *Non licet ergo imperatori vel cuiquam pietatem custodien-*

c Ital.

f vulg.

g Ital. & vulg. *benigni miseric.*

h Ephes. c. 5.

i Ital.

k Ital.

l Ital.

m verba Cōc. Nicæni can. 9. à Concil. 6 sub Symmacho citata, à Pseudo-Calixto vsurpata epist. 1.

n verba Concil. Rom. 6. sub Symmacho, à pseudo Calixto itidē vsurpata quæ sanctis Dei martyribus vendicat Anselm. Lucens. ad vers. VVibertum lib. 2.

ti aliquid contra mandata diuina præſumere; nec quicquam quod Euangelicis propheticiſque, & Apoſtolicis regulis obuiat agere. *Iniuſtum enim iudicium & definitio iniuſta* regis [o] *metu vel iuſſu ordinata non* valeat: *nec quicquam quod contra* [p] Euangelicæ *vel* Propheticæ *aut* Apoſtolicæ doctrinæ *conſtitutionem*, ſucceſſorúmve *eorum*, *ſiue ſanctorum patrum actum fuerit ſtabit. Et quod ab infidelibus aut hæreticis factum fuerit omnino caſſabitur.*

o regio metu vel iuſſu à iudicibus ordinata non valet.
p contra Euangelicam vel Propheticam, aut Apoſtolicam doctrinam conſtitutionemque eorum.
q 1. Cor. 16. & confortamini.
r Epheſ. 3.

Vos autem *ſtate in fide, viriliter agite*, & [q] *omnia veſtra cum charitate fiant. Huius rei gratia*, vt ait Apoſtolus, [r] *flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur, vt det vobis ſecundum diuitias gloriæ ſuæ virtutem corroborari per ſpiritum eius, in interiore homine habitare Chriſtum per fidem in cordibus veſtris, in charitate radicati & fundati, vt poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis quæ ſit latitudo, longitudo, & ſublimitas & profundum: ſcire etiam ſupereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti, vt impleamini in omnem plenitudinem Dei. Ei autem qui potens eſt omnia facere ſuperabundanter quam petimus aut intelligimus, ſecundum virtutem quæ operatur in nobis, ipſi gloria in Eccleſia, & in Chriſto Ieſu in* [ſ] omnibus generationibus *ſeculi ſeculorum. Amen.*

ſ Ital. & vulg. *omnes generationes.*

Data 5. Idus Septembr. Diocletiano 7. & Maximiano 6. viris Clariſſ. Coſſ. A.D. 299.

CENSVRA.

EPIST. artifex verſionem nouam ſcripturæ ſuo more ex veteri & vulgata deriuatam obtrudit: Conciliorum Nicæni I. & Rom. 6. ſub Symmacho verba repetit: fictitij ſchiſmatis inuidia Eccleſias Orientales onerat: Hormiſdæ, & Adriani I. ſententias aut interpolat aut fæcibus ſuis admiſcet.

MARCELLI

MARCELLI PAPÆ
Epistola I.[a]

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis, per[b] *Antiochenam Prouinciam constitutis, Marcellus.*

[c] *SOLICITVDINEM omnium Ecclesiarum (iuxta Apostolum) circumferentes,* [d] *diuinæ circa nos gratiæ memores esse debemus, qui nos per dignationis suæ misericordiam ob hoc ad fastigium sacerdotale prouexit, vt mandatis ipsius inhærentes in quadam sacerdotum eius specula constituti, prohibeamus illicita, & sequenda doceamus.*

Vndè directis per Bonifacium Diaconum nostrum literis, admonemus vt [e] *quæ malè pullulant* abscindantur, & malefacta corrigantur, atque [f] bona *sectentur*, & patrum nostrorum exempla & statuta *imitentur*. Rogamus ergo vos, fratres, vt non aliud doceatis *neque* sentiatis, quam quod à B. Petro Apostolo, & à reliquis Apostolis & patribus accepistis; ipse enim est [g] caput totius Ecclesiæ, cui ait Dominus, [h] *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,* & reliqua. Eius enim sedes primitus apud vos fuit, quæ postea (iubente Domino [i]) Romam translata est; cui, adminiculante gratia diuina, hodierna præsidemus die.

Nec [k] ab eius dispositione vos deuiare oportet, [l] ad quam cuncta *maiora* Ecclesiastica *negotia* (diuina disponente gratia) iussa sunt referri, vt ab ea regulariter disponantur à qua sumpsere principia.

Si vestra vero Antiochena, quæ [m] olim prima erat, Romanæ cessit sedi, nulla est quæ eius non subiecta sit ditioni, ad quam omnes, [n] *quasi ad caput*, iuxta [o] Apostolo-

a Secũda dicenda fuit, vide datam.
b Antiochia *prouinciarum* caput nõ *prouinciæ*, imò totius *Orientis*: super *Diœcesim* (vt ait Innoc. epist. 18) nõ super aliquam prouinciam constituta.
c initium epist. Acacij Cõstantinopol. ad Simplicium; eodem initio epist. 2. inchoat pseudo-Pelag. II.
d initium epist. Hilari ad Ascanium, vide Pseudo-Zephyrin. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 3. Pseudo-Pelag. II. epist. 2.
e phras. Leonis epist. 1. c. 2.
f nota barbarismos.
g vide sup. Pseudo-Anaclet. epist. 3. &c.
h Matth. 16.
i profer mãdatum.
k imitari videtur Leonem epist 4. c. 1.
l hæc desumpta sunt ex Innocent. epist. 2. cap. 3. Leon. epist. 84. Vigil. epistol. 2. Pseudo-Alexand. epist. 1. Pseudo-Sixt. I. epist. 2. Pseudo-Felicem I. epistol. 3. &c.
m hoc probandum.
n Innocent. epistol. 4.
o hoc falsum.

lorum eorumque ſucceſſorum ſanctiones, Epiſcopi, qui voluerint vel quibus neceſſe fuerit, ſuffugere,[p] eamque appellare debent; vt inde accipiant tuitionem & liberationem vnde acceperunt informationem atque conſecrationem.

[q] Quod omnibus minimè conuenit denegare Epiſcopis, ſed abſque vlla cuſtodia, aut excommunicatione, vel damnatione, vel expoliatione libere ire concedatur.

Simulque iidem (inſpirante Domino) conſtituerunt, vt [r] nulla Synodus fieret præter eius ſedis auctoritatem, [ſ] *nec vllus Epiſcopus niſi in legitima Synodo ſuo tempore Apoſtolica auctoritate conuocata ſuper quibuſlibet criminibus pulſatus audiatur vel* iudicetur.

Quia (vt paulò ſuperius prælibatum eſt) [t] *Epiſcoporum iudicia, & ſummarum cauſarum negotia*, ſiue [a] *cuncta dubia* Apoſtolicæ ſedis auctoritate ſunt agenda & finienda.

Et [b] omnia comprouincialia negotia huius ſanctæ vniuerſalis & Apoſtolicæ Eccleſiæ ſunt retractanda iudicio, ſi huius Eccleſiæ Pontifex præceperit.

Nec cui liceat ſine præiudicio *Romanæ Eccleſiæ* (cui [c] *in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri*) *relictis his Sacerdotibus qui in eadem prouincia Dei* [d] Eccleſias *nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias*, vel aliarum prouinciarum Epiſcoporum iudicium experiri, vel pati; ſed omnibus *eiuſdem prouinciæ Epiſcopis congregatis* [e] iudicium auctoritate huius ſedis *terminetur*.

Quod [f] tamen (vt præfatum eſt) per eius vicarios, ſi libuerit, erit tractandum; & quicquid iniuſtè actum eſt reformandum.

[g] *Paſtoralis* ergo *cura* officij *nos* admonet, & *deſtitutis* ſuccurrere, & cuncta neglecta vel male acta reformare: [h] *Vt ignis ille, quem Dominus veniens miſit in terram, motu* crebro emendationis, vel *crebræ meditationis agitatus, ſic* [i] caleſcat *vt ferueat; & ſic inflammetur vt luceat.*

[k] Sæpe enim dicendum & agendum eſt, quia mala

p Pſeudo-Melchiad. epiſt. 1. Pſeudo-Athan. epiſt. ad Felicem II. &c.
q ibid. Videtur abuſi nebulo Aniani verbis in cõſtit. 2. tit. 30. lib. 11. Cod. Theod.
r huius commenti aſſertores Pſeudo-Iulius epiſt. 1. Pſeudo-Athan. epiſt. ad Felic. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 8. & alij paſſim, ex Socrat. lib. 2. c. 8 Sozom. lib. 3. c. 9.
ſ verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 3.
t eadem cantilena ex Vigilij epiſt. 2.
a Innocent. epiſt. 2. c. 3. Leo epiſt. 84. c. 1. & 7.
b Pſeudo-Caius in epiſtol. ad finem &c. ex Adriano I. ad Ingelram. m. cap. 39.
c verba Innocentij epiſtol. 2. cap. 3.
d eccleſiam.
e Iurgium termin.

f Adrian. I. cap. 39. ad Ingelramum. g verba Greg. epiſt. 51. lib. 7. & 76. lib. 1. & 21. lib. 5. h verba Leonis epiſt. 97. i concaleſcat. k quæcumque ad nauſeam vſque cantillas ab initio reſecanda fuerunt.

pullu-

pullulantia fraterna charitate oportet resecari, vt bona crescendi & *augmentandi* amplissimum locum inueniant.

Nolite ergo (vt [l] Iacobus Apostolus ait) *plures* fieri *magistri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis: in multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir; potest* [m] *etiam freno circumducere totum corpus. Si autem in equorum ora frenos mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus illorum circumferimus. Ecce* & *naues, cum magnæ sint, & à ventis validis minentur, circumferuntur autem à modico gubernaculo, vbi impetus dirigentis voluerit; ita & lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam syluam incendit? & lingua ignis est, vniuersitas iniquitatis lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehenna.* Omnes *enim* naturæ *bestiarum, & volucrum, & serpentum* etiam *cæterorum domantur & domita sunt à natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum & Patrem; & in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore benedictio* procedit *& maledictio. Non oportet, fratres mei, hæc ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam? Nunquid potest, fratres mei, ficus* oliuas *facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa ducem potest facere aquam. Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conuersatione* [n] opera sua *in mansuetudine sapientiæ. Quod si zelum auarum habetis, & contentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Non est* [o] *ista sapientia desursum descendens; sed terrena, animalis,* & *diabolica. Vbi enim zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis,* [p] iudicans *sine* [q] dissimulatione. *Fructus autem iustitiæ in pace seminatur facientibus* pacem.

Propter [r] *quod succincti lumbos mentis vestræ, sobrij, perfecti, sperate in eam quæ offertur vobis gratiam in reuelatione Iesu Christi, quasi filij obedientiæ, non configurati prioribus ignorantiæ vestræ desiderijs, sed secundum eum qui vocauit vos Sanctum,*

l Iac. 3.

m vulg.

n Ital. *operam suam*, vulg. *operationem suam.*

o non est enim.

p Ital. *diiudicans*, vulg. *nõ iudicans.*

q simulatione.

r 1. Pet. 1.

vt & ipſi ſancti in omni conuerſatione ſitis; quoniam ſcriptum
[f] Leuit. 11. eſt. f ſit, *ſancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum. Et ſi Patrem inuocatis eum, qui ſine acceptione perſonarum iudicat ſecundum vniuſcuiuſque opus, in timore incolatus veſtri tempore conuerſamini, ſcientes quod non* corruptibili *auro vel argento redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione paternæ traditionis, ſed pretioſo ſanguine* [t] agni quaſi incontaminati & *immaculati* Ieſu *Chriſti, præcogniti quidem ante conſtitutionem mundi, manifeſtati autem nouiſſimis temporibus, propter vos qui per ipſum fideles eſtis in Deo qui ſuſcitauit eum à mortuis, & dedit ei gloriam vt fides* [u] noſtra *& ſpes eſſet in Deo; animas veſtras caſtificantes in* [x] *obedientia charitatis, in fraternitatis amore, ſimplici ex corde inuicem diligite attentius; renati non ex ſemine corruptibili, ſed incorruptibili per verbum Dei viui & permanentis;* quia *omnis caro vt fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exaruit fœnum, & flos eius decidit, verbum autem Domini manet in æternum. Hoc eſt autem verbum quod Euangelizatum eſt in vobis.*

t quaſi agni immacul. Chriſt & incontam.

u veſtra.

x vulg.

Deponentes [y] quidem *omnem malitiam, & omnem dolum &* [z] *ſimulationes, & inuidias, & omnes detractiones ſicut modo geniti infantes, rationabile ſine dolo* [a] *concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem: ſi tamen guſtaſtis quoniam dulcis eſt Dominus; ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum & honorificatum, & ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini domos ſpirituales, Sacerdotium ſanctum, offerre ſpirituales hoſtias acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum. Propter quod continet ſcriptura;* [b] *Ecce pono in Sion lapidem ſummum, angularem & electum pretioſum; & qui crediderit in eum non confundetur. Vobis igitur honor credentibus; non credentibus autem,* [c] *lapis quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli, & lapis offenſionis, & petra ſcandali, his qui offendunt verbo* in quo *& poſiti ſunt. Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis; vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum.* [d] *Eſtote* ergo, chariſſimi, *prudentes, & vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobiſmetipſis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hoſpitales inuicem ſine murmuratione, vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum il-*

y igitur. 1. Pet. 2.

z vulg.

a ſine dolo lac.

b Eſai. 28.

c Pſal. 117.

d 1. Pet. 4.

lam

lam [e] *administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei; si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum,* [f] *cui est gloria & imperium in secula seculorum, Amen.*

e Ital. ministrantes.

f Ital. Ies. Ch. Dominum.

Data Kal. April. [g] Maxentio & Maximo viris Clariss. Consul. A.D. 309.

g 74. dieb. à morte Marcelli, obiit enim 17. Kal. Februarij teste Martyrol. Beda, Anastasio &c.

CENSVRA.

BARBARISMI frequentes epistolæ artificem produnt; versionis Hieronymianæ (cum libet) sequacem: Innocentij, Leonis, Hilarij, Gregorij, Adriani I. Acacij sententiarum exscriptorem, pluribus seculis Marcello posteriorem.

MARCELLI PAPÆ

Epist. II.

Marcellus Episcopus [a] Sanctæ & Apostolicæ, & Catholicæ vrbis *Romæ, Maxentio.*

a hæc non conueniunt Romæ ethnicæ, Babyloni mysticæ.

MAGISTRA [b] *bonorum omnium charitas, quæ* [c] *nil* rapit *extraneum, nihil* agit *asperum, nihil confusum,* nihil factiosum, [d] nihil quod honori diuino repugnet, animæ propriæ noceat, aut proximi commodo deroget, oblita sui, non quæ sua sunt sed quæ Dei vel proximi quærens; nemini inuidens, omnibus consulens non sæuiens sed compatiens; non rapiens sed largiens, non murmurans, sed omnia æquanimiter tolerans, si in te habitaret temperares animum à malis, sæuire desineres, Dei Ecclesiam ac sanctos eius persequi cessares, tyrannidi modum imponeres, furorem cohiberes, humanitati inuigilares, modestiam amplecteteris, & bonis potioribus frui satageres.

b verba Greg. epist. 114. lib. 7. indict. 2.

c sapit.

d hic cornu copiæ fundit larua.

Charitas [e] enim [f] *exercet corda,* sensus *corroborat, vt nihil graue, nihil difficile,* [g] *sed totum fiat dulce quod agitur;* [h] *dum eius sit proprium nutrire* pacifica, *seruare* composita, *disso-*

e verba Gregor. loco cit.

f ita exercet corda & corroborat.

g difficile existimet.

h Huius igitur cum sit proprium nutrire concordiam, seruare coniuncta.

ciata coniungere, praua dirigere, & virtutes [i] reliquas *perfectionis ſuæ munimine ſolidare.*

De ipſa ergo omnes monens Apoſtolus [k] ita loquitur dicens, *Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut* [l] æs *ſonans, aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero* omnem *prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non* [m] *habeam, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non* [n] *habeam, nihil mihi prodeſt. Charitas* [o] patiens *eſt, benigna eſt. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non* eſt [p] ambitioſa, *non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia* [q] ſuffert, *omnia credit, omnia ſperat, omnia* ſuſtinet, *charitas nunquam* excidit.

Quiſquis [r] ergo *in eius* [ſ] radice *ſe inſerit, nec à viriditate deficit, nec à fructibus inaneſcit, quia* [t] amore *fœcunditatis opus efficax non amittit.*

Licet modo charitas in perſecutoribus Eccleſiæ ſeruorumque Dei arefacta ſit, viget tamen in amatoribus eius, & in eis qui patiuntur propter iuſtitiam. De quibus ipſa per ſe veritas teſtatur, dicens, [u] *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.* Et alibi, [x] *Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.* Potius enim nos & omnes Domini ſacerdotes (qui eius videlicet ſunt veri ſacerdotes) eligimus propter iuſtitiam & veram fidem [y] *perſequi,* & pro Chriſti nomine pati quam multis diuitiis ditari, honoribuſque copioſiſſimis abundare, & cœleſti regno carere. [z] Iſta enim *temporalia* ſunt, illa *æterna*: iſta *caduca* & ad horam tranſeuntia, illa vero *perpetua* & ſine fine manſura.

Tu ergo qui nos ſuades cultum dimittere diuinum, & à recta fide recedere, diiſque immolare, melius tibi foret vt tu prius *mutabilem* te præberes, omneſque exhortareris fidei documenta & *diuini cultus miniſteria* ita *tenere* ſicut patres noſtri S. Apoſtoli ſibi tradita prædicauerunt & docuerunt. Boni enim principis ac regis eſt [a] Eccleſias contritas atque ſciſſas reſtaurare, nouas ædifi-

i virtutes reliquas.
k 1. Cor. 13.
l vulg.
m Italic. verſ.
n Ital.
o vulg.
p vulg.
q vulg. m. n.
r Greg. verba eod. loco à Pſeudo-Cornel. vſurpata epiſt.
ſ radices.
t humorem.
u Matth. 5.
x Ioan. 15.
y N. barbariſm.
z Ruricium imitatus videtur plagiarius l. 2. epiſt. 15. cuius hæc verba ſunt *pro minimis magna, pro caducis perpetua, pro temporalibus æterna ſibi retribuenda nõ ambigit.*
a loquitur de fabricis non de piorum cœtu impoſtor, cui frons lapidea.

ædificare, & Dei Sacerdotes honorare atque tueri. Unde sanctos Apostolos eorumque successores sub diuina contestatione [b] constituisse legimus, *non* debere *fieri persecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni regis dispensatores*: [c] sed si *qui expulsi fuerint*, aut suis rebus expoliati, primo *omnia legaliter reddi quæ eis ab* inimicis aut à persecutoribus *ablata* sunt; & sedes proprias, cum omnibus ad se pertinentibus regulariter restitui, & postea tempore congruo vocari ad Synodum regulariter congregatam.

Nec [d] liceat *ei*, [e] priusquam fiant hæc, de se (iuxta statuta prædictorum) respondere, aut de suis impetitionibus, si se viderit prægrauari, reddere rationem. Sed his ritè per actis, suisque omnibus libere dispositis, *si* tum *iuste videtur, suis respondeat* accusatoribus; & [f] inducias (si ei necesse fuerit,) accipiat non modicas, vt explorare valeat ea quæ obiiciuntur ei, ne aliqua delusus fraude innocenter ruat: Quoniam non oportet [g] *quenquam iudicari vel damnari priusquam legitimos habeat præsentes accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.* Unde ait Propheta, *Priusquam agnoscas non iudices quenquam.*

In hoc ergo quod Episcopi & reliqui serui Dei persecutionem patiuntur, nō tantum ipsi persecutionem patiuntur, [h] quantum ille cuius vice funguntur, sicut scriptum est: *Qui vos tangit tangit pupillam oculi mei*: & alibi, [i] *Qui vos contristauit me contristauit*. Et, *qui facit iniuriam, recipiet id quod inique gessit.*

Vos [k] ergo, licet corpora nostra possitis occidere, animas tamen non potestis occidere, nec *gradus* nobis diuinitus collatos potestis auferre.

Synodum [l] ergo, (absque huius Sanctæ sedis auctoritate) Episcoporum (quanquam quosdam episcopos possitis congregare) non potestis regulariter facere:

b vbi legisti? annon in hist. tripart. lib. 7. c. 9. edictum Valentiniani & Valentis referente?

c Hæc per singulas propemodum epistolas inculcat ἀπο-βο̃ς(?). Vide Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ c. 5. Conc. 3. & 5. Rom. sub Symmacho, &c.

d nota. solœcism.

e cur non licet reddere rationem coram iniquo iudice spoliatis?

f de induciis vide Pseudo-Eleuther. epist. Pseudo-Caij epist. Pseudo Felicis II. epist. 1. Pseudo-Damas. epist. 4.

g verba Adriani I. cap. 20. ad Ingelramum quæ repetunt Pseudo-Felix epist. 2. Pseudo-Stephan. epist.

z. Pseudo-Iul. epist. 2. Pseudo Damas. epist. 4. & 7. Vide Act. Apost. cap. 25. 16.

h Hoc argumento pene vbique vtitur Coccyx. vide sup. Pseudo-Alex. epist. 1. &c.

i 2. Corinth 2. Coloss. 3. Impostor peruertit verba Pauli ad Corinth. quæ licet suo ordine referret, non probarent quod intendit, Deum scil. persecutionem pati in piis.

k hæc non cohærent. l hæc item ἀπροσδιόνυσα.

nec vllum Epiſcopum qui hanc appellauerit ſedem Apoſtolicam damnare [m] antè quàm hinc ſententia finitiua procedat. Nam [n] ſi ſeculares *in publicis iudicijs libellis vtuntur appellatorijs*, quanto magis ſacerdotibus hęc eadem agere licet, qui ſuper illos ſunt? de quibus [o] dictum eſt, *Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi omnes.* Etideo [p] *nullus Epiſcopus, (niſi in legitima Synodo ſuo tempore Apoſtolica* aut regulari *auctoritate conuocata) ſuper quibuslibet pulſatus criminibus audiatur vel iudicetur*, ne innocens damnetur aut perdat communionem.

Quod Laïci [q] aut ſuſpecti epiſcopos nō debeant accuſare, neque accuſatoribus de *inimici domo prodeuntibus* credendum ſit, & à [r] B. Clemente (ipſis eum inſtruentibus Apoſtolis) legimus definitum; & nos eadem firmamus: quoniam iidem odio multoties incenſi [s] recte viuentes atque credentes perturbare nituntur.

Propterea [t] *perſona*, fides, vita, *& conuerſatio* atque ſuſpicio *accuſantium enucleatim primo inquirenda* eſt, deinde *quæ obijciuntur fideliter pertractanda*; quia *nihil ante fieri debet quam impetitorum vita* & ſuſpicio atque odium inquiratur. Et ſi bonæ conuerſationis non fuerint, aut laïci, vel manifeſte inimici, aut odio reſperſi fuerint, nequaquam in Epiſcoporum recipiantur accuſatione.

Hæc vobis, à quibus nimis infeſtè *perſequimur*, ſcienda mandamus, vt ab his vos caueatis, & ceſſetis [u] *perſequi eos qui Deo miniſtrant: quorum orationibus, & terrena bella ſedantur*, & Deus peccatoribus conciliatur. Et ſi amplius nos elegeritis perſequi quam Deo placere; & nos magis eligimus ſuſtinere perſecutionem quam regulam confundi Eccleſiaſticam, hortante nos ipſa veritatis voce, atque teſtante ita: [x] *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere*; & iterum, [y] *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam & ſequatur me. Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam ſuam*

m quaſi vero nullus damnari poſſit Epiſcopus niſi à Papa. abutitur impoſtor verbis can. 5. Sardic.

n argumentũ elumbe, ſi probrosum laico litibus vacare, quanto magis clericos? longe aliter Conſtãtinus M. teſte Optato lib. 1. hic notetur phraſ. Caſſiodori lib. 5. ca. 34. hiſt. tripart.

o hoc falſum eſt, de Magiſtratibus loquitur Pſaltes.

p verba Adrian. I. collect Ingelramo datę cap. 3.

q Quaſi vero Laïci omnes clericis ſuſpecti eſſe debeant?

r Pſeudo-Clem. epiſt. 1.

ſ Sicut non omnes clerici recte viuentes, ſic nō omnes Laïci odio incenſi, aut inimici & malę conuerſationis.

t iiſdem verbis vtitur Pſeudo-Felix II. epiſt. 1. Vide & Pſeudo-Sixtum I. epiſt. 1. Pſeudo-Iul. epiſt. 2. Adrian. I cap. 4. ad Ingelramum. u hæc verba Concilij Nicæni eſſe aſſerit infra Pſeudo-Felix II. epiſt. 1. cap. 20. ſunt autem Valentin. Valens. & Gratiani Impp. Vide Theodoret. lib. 4. cap. 7. & ex Theod. Hiſt. tripart. li. 7. c. 9. x Matth. 10. y Matth. 16.

propter

propter me, inueniet eam. Quid enim prodest homini si mundum vniuersum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum Angelis suis; & tunc reddet vnicuique secundum eius[z] opus. Ista vobis valde timenda & cauenda sunt, à quibus Ecclesia Dei eiusque ministri vexantur, & persecutionem patiuntur: [a] quibus Dominus per Prophetam minando loquitur dicens, [b] *homo in honore non commorabitur*, assimilatus *iumentis* [c] *exæquatus est. Hæc est via* [d] eorum, *insipientia eorum, & post eos iuxta os eorum current.* [e] *Quasi oues in inferno positi sunt, mors pascet eos. Et subijcient eos recti in matutino, & figura eorũ conteretur in inferno post habitaculum suum. Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cum assumpserit me.* [f] *Noli timere cum ditatus fuerit vir, cum multiplicata fuerit gloria domus eius; neque enim moriens tollet omnia, nec descendet post eum gloria eius. Quia anima sua in vita sua benedicet; Laudabunt te, cum* [g] bene fuerit *tibi. Intrabit vsque ad generationem patrum suorum,* [h] *vsque* in *finem non videbit lumen. Homo cum in honore esset non* [i] commouebitur, assimilatus *iumentis*, exæquatus est.

Et alibi, *Quid gloriaris* [k] qui *potens? misericordia Dei tota die. Insidias cogitauit lingua tua, quasi nouacula acuta faciens dolum. Dilexisti malum magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam.* [l] *Dilexisti omnia verba ad deuorandum,* [m] lingua dolosa: *Sed Deus destruet te in sempiternum, terrebit te, & euellet te de tabernaculo tuo, & eradicabit te de terra viuentium.* [n] Et *videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt. Ecce* vir *qui non posuit Deum fortitudinem suam, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, confortatus est in insidijs suis. Ego autem sicut oliua* [o] viuens *in domo Dei speraui in misericordia Dei in seculum,* [p] & in æternum. *Confitebor tibi in seculum quoniam fecisti, & expectabo nomen tuum quoniam bonum in conspectu Sanctorum tuorum.*

Ista vobis omnia *ad interitum*, nobis autem ad confortationem ne pereamus dicta sunt. Vobis ergo ideo hæc scribimus, quia debitores vobis sumus, dicente Domino, [q] *Diligite inimicos vestros, benefacite eis qui vos oderunt.* Et alibi scriptura loquitur dicens, [r] *Si esurierit*

z Ital. & vulg. opera eius.
a Dominus hoc loco diuites seculi alioquin non persequentes, &c.
b Psalm. 49. secund. vers. Hieron. & *simulatus est.*
c & exæq.
d via insipientiæ eorum.
e current semper, quasi grex.
f me semper.
g bene feceris.
h vsque ad
i intellexit comparatus iumentis & silebitur.
k Psalm. 51. Hieron. interp. in malitia potens.
l iustitiam semper.
m Hieron. & vetus interp. *linguam dolosam.*
n viuentium semper.
o virens.
p secul. sempiternum.
q Matth. 5.
r Rom. 12. ex Prou. 25.

inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi. [f] Hæc *enim faciens, carbones ignis* congregas *super caput eius.*

His fulti auctoritatibus, [t] *bellum quod* aduersum nos excitatis, *adeò feliciter dextera Domini* protegente nos, itaque pro nobis *pugnante*, [u] pacificè portare cupimus, *vt triumphante Christo omnium* [x] verorum fiat *vna victoria sacerdotum, & coruscante lumine veritatis solæ erroris tenebræ cum suis* [y] auctoribus pellantur.

Quia [z] *non est in hominis potestate consilium* Dei. [a] *Iustus est enim Dominus, omnia iudicia eius iusta sunt, atque omnes viæ eius, misericordia & veritas & iudicium.* [b] *In manu Dei potestas terræ, cui execrabilis est omnis iniquitas. In manu Dei potestas hominis, & super faciem scribæ* [c] imponent *honorem suum.* Perdidit [d] *Deus memoriam superborum* [e] *&* iniquè agentium, *&* [f] non dereliquit *memoriam humilium & bonorum hominum.* [g] *Hoc autem pro certo habet omnis qui rectè colit Deum, quia si vita eius in probatione fuerit,* [h] corroborabitur; *& si in tribulatione, liberabitur; si vero in correctione fuerit, ad misericordiam perueniet.*

Tu ergo ne delecteris *in perditionibus nostris; quia post tempestatem* facit Deus [k] tranquillitatem, *& post lacrymationem & fletum, exultationem* infundit. Benedictus Dominus *Deus patrum nostrorum, qui cum iratus* fuerit *misericordiā* faciet, *& in tempore tribulationis peccata* dimittit. [l] *Magnus est Dominus in æternum*, & *ipse reget nos in secula*, quoniam regnum eius permanet in secula seculorum. Amen. Data [m] 16. Kal. Februar. Maxentio & Maximo viris Clariss. Coss. & A.D. 309.

f hoc congeres.
t verba Leonis epist. 54. depravatissima: *bellum quod pacis nostræ inimicus excitauerat adeo, &c.*
u pugnante confectum est v. &c.
x omnium esset vna.
y suis adsertoribus pellerentur.
z Tob. 3.
a verba Concil. 6. Rom. sub Symmacho ex Tobiç cap. 3.
b Eccl. 10.
c imponet.
d Perdit.
e iniquè gerentium.
f & relinquit memor.
g Tob. 3.
h coronabitur.
i ibid.
k tranquillum.
l Psal. 47. 1. 15
m die scil. proxime seq. mortem Marcelli: sepultus enim 17. Kal. Februar. vt iam diximus.

Baron. ad A. D. 308. §. 24.

EXTAT eiusdem Marcelli ad Maxentium hoc argumento scripta epistola; de qua haud ideò mirari quis debet si ipse Marcellus Maxentium perinde ac hominem propemodum Christianum compellet; quippe, (quod sæpius repetendum est) Maxentius fidem Christianam se percepisse simularat. Quod vero diuersi ab ordinariis in ea Consules scripti leguntur [ciuile inter imperatores conflatum bellum potuit esse in causa, vt quisque trium Impp. ex sententia Consules sponte crearet, nec ea in re cum aliis consentiret. Nam & secundi imo & quarti consulatus Maxentij in lib. de Rom. pontificibus mentio habetur,] cum tamen nullus Maxentij Consu-

Hæc verba repetit Bin. in Not.

Consulatus scriptus reperiatur in fastis. Sed in his non immoramur, quod aliis testificationibus acta Marcelli sarta tecta confirmataque habeantur. Cæterum [epistolam illam additamentum aliquod extrinsecus accepisse putamus, quod res ibi scriptæ parum sibi cohæreant,] sed hæc alijs relinquimus, &c. Hæc verba repetit Bin. in Not.

Bin. in Not. *Synodum ergo*) Hæc verba sequentia, vsque ad hunc locum *Hæc vobis à quibus nimis infestè persequimur*, *&c.* aliunde addita & surreptitia esse videntur, ideo quod hac de re ad Maxentium nulla scribendi ratio aut occasio fuerit, &c.

CENSVRA.

HANC vero Epistolam adscititiis figmentis minimè corruptam, sed merum indoctissimi rabulæ figmentum esse, sequentibus argumentis euincitur. Scripturas impostor ex Hieronymi versione eaque non pura vbique allegat: Pseudo-Isidori placita suis πειαπολογίαις nulla historiæ ratione habita adstruere nititur: Leonis, Gregorij Adriani I. sententias quisquiliarum suarum cœno obuoluit.

EVSEBII PAPÆ

Epistola I.

Charissimis fratribus Domino & Deo dilectis, Episcopis omnibus per Gallicanas prouincias constitutis, Eusebius.

SCRIPTA [a] sanctitatis vestræ *cum* magna gratiarum actione *suscepi*, gauisus scilicet de vestra sospitate, sed contristatus nimis de [b] *vestra oppressione*, Quod significastis [c] *enim*, quid de conuersis hæreticis fieri debuisset; scitote nos eos [d] *qui in Sanctæ Trinitatis* fide baptizati sunt, *per impositionem manus* suscipere.

De accusationibus vero clericorum, super quibus mandastis, scitote à tempore Apostolorũ in hac [e] *Sancta vrbe* seruatum esse, *Accusatores & accusationes quas* [f] exterrarum consuetudinum *leges non adsciscunt, à clericorum accusatione* submotas.

a Simile initium epist. 36. lib. 2. indict. 10. apud Greg.
b à quo oppressa Gallicana Ecclesia Constantino Imperij habenas moderante?
c Hæc non cohęrent, nec verisimile est Gallos Afrorum vnquam Anabaptismũ probasse.
d Greg. epist. 61. lib. 9.
e Sancta Babylon scil.
f hanc cramben sæpius recoquit impostor. Nota phrasim. Vide Adrian. I. collect. cap. 11.

Similiter [g] Laïcos non accuſaſſe Epiſcopos hactenus obſeruatum & conſtitutum eſt; quia eiuſdem non ſunt conuerſationis. Et oppido eis quidam infenſi exiſtunt, quippe cum vita eorum & conuerſatio debeat eſſe ſecreta, & à [h] *Laïcorum actibus* remota. Nec ab his impeti debeant quorum caſtitatem & grauitatem nolunt imitari; maxime cum nec hi eos in ſuis volunt recipere accuſationibus. De ipſis vero, ſuis videlicet *agricultoribus* atque miniſtris, Dominus laïcis & [k] cunctis eos perſequentibus ait, [l] *Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.* Et ipſa ſacra Scriptura dicit, [m] *Qui vos* tangit, tangit *pupillam oculi* mei. Talia enim & his ſimilia [n] ſancti patres prouidentes pericula, laïcos ſeculo militantes ab accuſatione Sacerdotum prohibuere.

Similiter *ſeruos* & *libertos*, atque cenſibus publicis vel priuatis ſubiugatos, omneſque *infames*, ab eadem accuſatione vel tergiuerſatione ſubmouerunt. Non enim oportet vt permittantur [p] *carnales ſpirituales* perſequi, nec [q] *ſceleribus irretiti* vel ſeculo militantes Epiſcopos infamare vel lacerare, aut crimen opponere.

Nam ſi hoc Apoſtoli aut ſucceſſores eorum permitterent, [r] perpauci remanſiſſent qui Domino in Sacerdotali ordine militaſſent.

Idcircò & nos ſequentes patrum veſtigia, pro ſaluatione ſeruorum Dei, *Quaſcumque* [ſ] *ad accuſationem perſonas leges publicæ non admittunt, his impugnandi alterum & nos licentiam ſubmouemus. Et nullæ accuſationes à iudicibus audiantur Eccleſiaſticis, quæ legibus ſeculi prohibentur.*

Quapropter illi *quibus indita* non *eſt ad vnguem polita perfectio*, talia ſilere debent; ita vt nec [t] *mutilentur* nec proponantur. Nec illi qui aut in fide Catholica, aut [u] inimicitia ſuſpecti ſunt, ad pulſationem prædictorum admittantur; *quia* [x] *veritatem profeſſionis* infidelitas & inimicitia *impedire ſolet.*

g Audax aſſertio Pſeudo Clementis epiſt.1. & ex eo Mercatoris. pluribus locis eam ex profeſſo refutat Hincmar. lib. cap.55. c. 24.
h quid vocas laïcorum actus? an quicquid laïcus agit male agit?
i quando vero Clerici à Laïcorum accuſatione ſubmoti? hoc probandum fuit non fingendum.
k an omnes laïci inter perſequētes?
l Pſal. 104.
m Zach.2.
n nullo hoc ſeculo verum fuiſſe, vero propius eſt.
o vide Conc. Carthag.7. can.2.
p his epithetis Clericos & plebem inſignire ſolet impoſtor, quaſi nemo è Clero carnalis, nemo è plebe ſpiritualis. Vide Pſeudo-Fabian. epiſt.2. &c.
q Conc.2. Carth. c.6.
r hoc argumento vtuntur Pſeudo-Eleuther. Pſeudo-Fabian. epiſt.2. Pſeudo-Eutychian. epiſt.2.
ſ verba Ennodij citantis can.2. Conc. Carthag.7. in apolog. pro Symmacho.
t forte leg. ventilentur.
u vide Greg epiſt.52. li.11.
x impoſtor imitatur verba Aniani ad ſent. Pauli li.5 tit.15 ſent.2. *Veritatis profeſſionem propinquitatis affectio impedire cognoſcitur.* Vide Pſeudo-Calixt. epiſt.1. & Pſeudo Felic.II. epiſt.1.

y Nec

[y] Nec illi credendi sunt aut admittendi, qui aliorum sponte crimina confitentur.

Et [z] ideo replicāda solicitè eorum veritas, *quam spontè prolata in illis vox habere non* [a] potest; *hanc diuersis cruciatibus & latrebris suis rigorosus tortor* [b] exigere debet; *vt dum pœnis corpora* [c] subiiciuntur, *quæ gesta* sunt fideliter & veraciter exquirantur. Vnde, *quæso, primum ad leges publicas, deinde ad iudices ora conuertite, qui possunt* & volunt *in defensione* [d] omnium iuste loqui. *Nos* enim *(quos Dei seruitium post* [e] *istarum rerum* abiectionem *fecit ingenuos, qui* [f] talium insultationes aut *contumelias aut despicimus aut deridemus, quibus scriptum est de famulis* & vulgi hominibus *per Apostolum,* Mementote quia vester & illorum Dominus in cœlis est) *ad hæc seculi mala reuocabimur? faciendum à nobis est, quod* [g] faciente altero *prophanum esse contendimus? Quod per ministerium iussionis & manus alienæ incestaret adspectum, nostro peragetur imperio? Nolite hanc* [h] per *vniuersas Ecclesias mentem, rapacium luporum more & naturâ, seruare: quia postquam nos* maculat [i] *forte pro desideriis* [k] eorum *cruenta discussio, effectum in his quo* [l] tendunt *non* habebunt, *dicente nobis Propheta*, Ponamus circulum in naribus [m] *eorum* & frenum in labiis, & reducamus [n] *eos* in viam *rectam*; quia *eodem Propheta asserente*, [o] impugnantur *qui* dicunt, Erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt [p] *nobis*.

Infames enim sunt procul dubio [q] impugnatores Episcoporum, omnesque *qui aduersus patres armantur*, & conculcatores Ecclesiarum, sacerdotumque eius, & qui [r] de publicis fugiunt præliis, & mandata Dei contemnunt, & qui aliqua culpa infamiæ asperguntur: his omnibus impugnandi Episcopos, patrum sequentes instituta, & nos submouemus.

[s] *Quia sic odit Deus eos qui patres persequuntur vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia notantur,* & ideo iustè & regulariter respuuntur.

y Pseudo-Steph. epist. 2.
z Hæc nullo modo cohærent, sunt autem Ennodij in apolog. pro Symmacho. *Sed credo, replicabitis veritatem quam,* &c.
a poterat.
b exegerit.
c soluerētur, quæ gesta fuisse nouerat anima nō celaret; sed quæso.
d in defensione sua sic eloqui.
e pro istarū rerum abiectione. Ephes 6.
f qui seruulorum insultantium cōtumelias aut &c.
g quod facientem alterum.
h ad vniuersas.
i maculasset.
k vestris.
l quo tenditis non haberet, dicente vobis.
m vestris.
n vos in viā qua venistis, qui.
o impugnamini qui dicit. p vobis. q vide supra Pseudo-Anaclet. epist. 3. &c. ex epist. Procli ad Domin. Antioch. r vide Pseudo-Stephan. epist. 1.
s his verbis iam vsus Pseudo-Alexand. epist. 1. sunt autem Procli in epist. ad Domin. Antioch. Concil. Chalced. act. 14.

t Ennod. verba in apol.
u operi de eius.

[t] *Nunc longa non opus eſt admonitione iam perditis, odium debemus* [u] operire, *de* quibus *iam non ſupereſt quod damnetur auctoribus.*

x Eſa. 30. ex heb.
y *vulg.* calumnia, tumultu. ſuper eo.
z Eſai. 57. ex Heb.
a adulteri fornicariæ.
b dilataſtis os, & &c.
c Pſal. 33. ſecundum verſ. Hieron. ex Heb.

De quibus Dominus per Prophetam [x] loquitur, dicens, *Reprobantes verbum ſperaſtis in* [y] calumniam *& in* tumultum, *& innixi eſtis* in eo: *propterea erit vobis iniquitas hæc ſicut interruptio.* Rurſus etiam de talibus Propheta [z] clamat dicens, *Accedite huc ſemen* [a] adulterij & fornicarij, *ſuper quem luſiſtis? ſuper quem dilataſtis,* [b] *& eieciſtis linguam? Nunquid non vos filij ſceleſti* eſtis, *ſemen mendax?* Ceſſent impij commentitia aduerſus ſimplices iam fraude mentiri. *Cuſtodi,* inquit [c] Propheta, *linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Recede à malo, & fac bonum; quære pacem & perſequere eam. Oculi Domini ad iuſtos, & aures eius ad* clamorem *eorum. Vultus* autem *Domini ſuper facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.* Et paulo poſt, *Interficiet impium malitia, & odientes iuſtum culpabuntur.*

d 1. Ioan. 4.

Nos quanquam multa patiamur à talibus, [d] *diligamus nos, chariſſimi, inuicem,* quoniam *charitas ex Deo eſt. Et omnis qui diligit, ex Deo natus eſt & cognoſcit Deum. Qui non diligit non nouit Deum,* quia *Deus charitas eſt. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum vt viuamus per eum. In hoc eſt charitas, non quaſi nos dilexerimus Deum, ſed quoniam ipſe dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta eſt. In hoc* intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipſe in nobis, quoniam de ſpiritu ſuo dedit nobis. Et nos vidimus, & teſtificamur quoniam pater miſit filium ſuum, Saluatorem mundi. Quiſquis confeſſus fuerit quoniam Ieſus eſt Filius Dei, Deus in eo manet, & ipſe in Deo. Et nos agnouimus, &* credimus charitati, *quam habet Deus in nobis. Deus charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. In hoc perfecta eſt charitas nobiſcum, vt fiduciam habeamus in die iudicij; quia ſicut ille eſt, & nos ſumus in hoc mundo. Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem, quia timor pœnam habet. Qui autem timet, non eſt perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum; & fratrem ſuum oderit, mendax eſt.*

est. Qui autem *non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum à Deo habemus, vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum.*

Omnis [e] *qui credit quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo. In hoc* cognouimus *quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus, & mandata eius faciamus. Hæc est enim charitas Dei, vt mandata eius custodiamus; & mandata eius grauia non sunt, quia omne quod natum est ex Deo vincit mundum. Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam Iesus est Filius Dei? Hic est qui venit per aquam & sanguinem, Iesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spiritus est, qui testificatur quoniam Christus est Veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant,* [f] *spiritus,* sanguis, & aqua; *& hi tres vnum sunt. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est. Quoniam hoc est testimonium Dei, quod maius est,* quia *testificatus est de Filio suo. Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui non credit Filio, mendacem facit eum, quia non credit in testimonium quod testificatus est de Filio suo Deus. Et hoc testimonium est, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in Filio eius est. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium Dei, non habet vitam. Hæc scribo vobis, vt sciatis quoniam vitam habebitis æternam, qui creditis in nomine Filij* Dei. *Et hæc fiducia quam habemus ad eum, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius* audiet *nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus; Scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum non ad mortem, non pro illo dico vt roget quis. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex* Deo *non peccat; sed generatio* Dei *conseruat eum, & malignus non tangit eum. Scimus* enim *quoniam ex* Deo *sumus, & mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus* Deum *verum, & simus in vero Filio eius. Hic est verus* Deus *& vita æterna.*

Propter [g] mala sua *multi potentes oppressi sunt valdè, &*

e 1. Ioan. 5.

f hic omissus versus ab impostore.

g Eccl. 11.

h ibid.

glorioſi traditi ſunt in manus alterorum. [h] *Benedictio* autem *Dei in mercedem iuſti feſtinat, & in honore veloci proceſſus illius fructificat.* [i] *Beatus vir, qui non eſt lapſus verbo ex ore ſuo, & non eſt ſtimulatus in triſtitia delicti.*

i Eccl.14.

k *verba Leonis epiſt.* 46. Qui (Impp. ſcil.) pro ea pietate, qua ſe Dei famulos eſſe gloriantur, omnes &c.

l profuturas dignanter accipient, vt ipſorum quoque ope.

m Ac ſi de aliquibus amplius fuerit.

n fictitius Conſulatus.

Scitote, [k] chariſſimi, *pro ea pietate quæ vobis Dei* famulis impendenda eſt, *omnes ſuggeſtiones veſtras fidei catholicæ profuturas* [l] me *dignanter* ſuſcepiſſe; *vt* ipſarum *quoque* opera, *& pax Chriſtiana reparari, & error impius poſſit aboleri.* [m] Et *ſi amplius de* talibus aut de his ſimilibus aliquid *fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur, vt pertractata qualitate horum, noſtra quid obſeruari debeat ſolicitudo conſtituat.*

Data 6. Kal. [n] Auguſti Conſtantino Conſ.

CENSVRA.

HVIVS epiſt. & ſequentium, nulla apud Baronium mentio. Pſeudo-Iſidorus, ſeu quis alius artifex, Procli, Leonis, Ennodij, Aniani ſententias exſcripſit, contra hiſtoriæ fidem quæcunque libuit effutiuit, verſione Hieronymiana abuſus eſt; mendax denique ſcriptum ſuppoſititij nota Conſulatus obſignauit.

EVSEBII PAPÆ

Epiſtola II.

Euſebius Romanæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ Epiſcopus, dilectiſſimis in charitate Chriſti vnanimis, *charitatis glutino connexis fratribus,* [a] per Alexandriam & Ægyptum *Domino militantibus, & rectam fidem tenentibus, in Domino ſalutem.*

a Quaſi vel plures eodem tempore Epiſcopi Alexãdrini, vel Alexandria regio fuerit nõ vrbs.

b 2.Cor.1.

c & ipſi.

ENEDICTVS [b] *Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis; qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra, vt poſſimus & ipſi conſolari eos qui in omni preſſura ſunt, per exhortationem qua exhortamur* [c] *ipſi à Deo. Quoniam ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per Chriſtum*

Christum abundat consolatio nostra. Siue autem tribulamur pro vestra exhortatione & salute, siue exhortamur pro vestra exhortatione & salute, quæ & operatur tolerantiam earundem passionum quas & nos patimur. Et spes[d] vestra *firma est pro vobis,* d nostra. *scientes* quoniam *sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis.*

Vetera[e] (dilectissimi) *transierunt, & ecce facta sunt noua omnia. Omnia autem ex* Deo, *qui reconciliauit nos sibi per Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis; quoniam quidem* Deus *erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum; & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam* Deo *exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini* Deo. *Eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iustitia* Dei *in ipso. Adiuuantes*[f] *autem exhortamur ne in vacuum gratiam* Dei *recipiatis. Ait enim, Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum; sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut* Dei *ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate* &[g] *suauitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute* Dei, *per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, per gloriam & ignobilitatẽ, per infamiam & bonam famam, vt seductores & veraces, sicut qui ignoti & cogniti; quasi morientes, & ecce viuimus; vt castigati & non mortificati; quasi tristes, semper autem gaudentes; sicut egentes, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos,*[h] *Corinthij; cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini in*[i] carnalibus, *angustiamini autem in*[k] spiritualibus. *Eandem autem habentes remunerationem (tanquam filijs dico) dilatamini & vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ*[l] autem *participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infideli? Quis autem consensus templo* Dei *cum idolis? Vos enim estis templum* Dei *viui, sicut dicit* Dominus: *Quoniam inhabitato in illis, & inambulabo; & ero illorum* Deus, *& ipsi erunt mihi*

e 2. Cor. 5. 17. 18.

f 2. Cor. 6.

g in suauitate.

h oblitus est impostor se ad Ægyptios scribere, non ad Corinthios.

i in nobis.

k in visceribus vestris.

l enim.

populus. Propter quod exite de medio eorum, & ſeparamini de medio eorum, *dicit Dominus: & immundum ne tetigeritis, et ego recipiam vos, et ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios et filias, dicit Dominus omnipotens.*

Has [m] igitur *habentes promiſſiones, chariſſimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore* Dei. Errorem [n] veſtrum corrigite (fratres) & ab omni erroris macula vos cuſtodite, vt purum Deo munus offerre valeatis. Seruos Dei nolite perſequi, Epiſcopos nolite infamare, neque accuſare; quia [o] *Deus eos ſuo iudicio voluit reſeruari.* Quod enim non ab [p] *humanis* aut prauæ vitæ hominibus eos deprauari aut accuſari voluit, ipſe dedit exemplum, [q] quando *per* ſeipſum, & non per alium negotiantes eiecit ſacerdotes de templo, & *menſas nummulariorum proprio euertit flagello* & eiecit de *templo*: & *ſicut* alibi ait, *Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem Deus diſcernit.*

Dei [r] *ergo ordinationem accuſat, qui epiſcopos* accuſat vel *condemnat, dum minus ſpiritualia quam terrena ſectatur.*

Cauſa [ſ] enim *fidei* & dilectionis, quibus *ſalus Chriſtiana conſiſtit, multa me ſolicitudine laborare compellit metuentem ne prauitas quæ in ſuis fuerat amputanda principijs, proceſſu temporis & pertinacior fiat & altior.*

Nam [u] *inimicum nimis eſt atque incongruum, eos qui* [x] Epiſcopos vel reliquos veros ſacerdotes *ſua perſecutione* vexant, *Catholicorũ nominibus ſine diſcretione miſceri, cum damnatam impietatem non deſerentes ipſi* [y] *ſua prauitate* condemnantur, *quos conuenit percelli pro perfidia, aut* [z] liberari *pro venia.*

Quia [a] *ſicut plenum pietatis eſt, oppreſſis charitatem Dominicam* [b] reddi, *ita iuſtum eſt omnia* [c] perturbantis auctoritatem amputari.

Miror, [d] chariſſimi, quare *tam citò* mouemini, atque à veſtro ſenſu *transferimini*, cum ſcriptum ſit, [e] *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Si praſtes*

m 2 Cor. 7.
n Quo errore pollu a Ægyptius Euſebij ſeculo? an Meletij ſchiſma inſinuare voluit impoſtor?
o hoc vero penegamus.
p no.a, humani homines aut prauæ vitæ.
q His verbis vſus eſt Pſeudo Anaclet. epiſt. 2. Pſeudo-Pius epiſt. 1. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. ſunt autem deſumpta ex Greg Moral. lib. 25. cap. 14. & ex Iſid. ſent. lib. 3 ca. 39.
r Iſid. Ibid. & ex eo Pſeudo Teleſphorus.
ſ verba Leonis epiſt. 34. ab initio.
t in qua.
u verba Leoni epiſt. 40. cap. 3.
x qui innocentes & Cathol. ſua perſec vexarunt.

y ipſi ſe ſua prauitate condemnent. z laborare.
a Verba Leonis eiuſdem epiſtol, cap. 2. b redhiberi.
c omnia perturbationis auctoribus imputari.
d Galat. 1. e Eccleſ. 18.

anima

animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis, nec [f] in modicis; adest *enim commissio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fœnore, & non est tibi nihil in seculo: eris enim inuidus vitæ tuæ.* [g] *Operarius ebriosus non locupletabitur; & qui spernit modica paulatim decidet. Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguunt sensatos; & qui se iungit fornicarijs, erit nequam. Putredo & vermis hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum maius, & tolletur de numero anima eius. Qui credit cito leuis corde est, & minorabitur: & qui delinquit in animam suam insuper habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur; & qui odit correptionem minuetur vita: & qui odit loquacitatem extinguit malitiam. Qui peccat in animam suam pœnitebit: & qui iucundatur in malitia, denotabitur. Ne iteres verbum nequam & durum, & non minoraberis. Amico & inimico noli enarrare sensum tuum, & si est tibi delictum noli denudare. Audiet enim te, & custodiet te; & quasi defendens peccatum odiet te, & sic* [h] adhærebit *tibi semper. Audisti verbum aduersus* [i] *proximum? commoriatur in te, fidens quoniam non te disrumpet. A facie verbi parturit fatuus, tanquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit, &* cum fecerit iniuriam & non intellexerit, *dicat Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit; & si dixerit ne fortè iteret. Corripe amicum, sæpe enim fit commissio, & non omni verbo credas. Est qui labitur* in *lingua* sua, *sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam commineris: & da locum timori altissimi, quia omnis sapientia* & scientia *timor Dei: & in illa* est *timere Deum, & in omni sapientia dispositio legis. Non est sapientia,* [k] neque scientia, *& non est cogitatus* bonus nisi in illa. *Peccatorum prudentia est nequitia, &* in *ipsa execratio; & est insipiens qui* imminuitur [l] *sapientia. Melior est homo qui* deficit *sapientia; & deficiens sensu in timore* Dei, *quam qui abundat sensu & transgreditur legem altissimi. Est solertia certa, & ipsa iniqua; & est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se, et interiora eius plena sunt dolo. Et est* enim *iustus qui se nimium submittit à multa humilitate: et est iustus qui inclinat faciem, et*

f in modicis, assidua enim est com.
g Eccl.19.
h aderit.
i proximum tuum.
k nequitiæ disciplina.
l minuitur.

m se non videre quod.

fingit[m] *non videre,* sed *quod ignoratum est. Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si inuenerit tempus malefaciendi, malefaciet. Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enuntiant de illo.*

n correctio. Eccl. 20. o ira.

Est[n] correptio *mendax in*[o] *ore contumeliosi, et est iudicium quod non probatur esse bonum; et est tacens, & ipse est prudens. Quam bonum est arguere, quam irasci, et confitentem in oratione non prohibere? Concupiscentia spadonis deuirginauit iuuenculam; sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est*[p] correpto *manifestare pœnitentiam? sic enim effugiet voluntarium peccatum. Est tacens qui inuenitur sapiens; & est odibilis, qui procax est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum loquelæ; est & tacens tempus sciens apti temporis. Homo sapiens tacebit vsque ad tempus, lascivus autem & imprudens non*[q] seruabit *tempus. Qui multis vtitur verbis*[r] lædit *animam suam; & qui potestatem sibi*[s] assumit *iniuste, odietur. Est processio in malis viro indisciplinato, & est inuentio in detrimentum. Est datum quod non est vtile, & est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam minoratio; & est qui ab humilitate leuabit caput. Est qui multa redimat modico pretio, & est restituens ea*[t] *septuplum. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit, gratiæ autem fatuorum effundentur.* Datum[u] *insipientis non erit vtile tibi, oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit, & multa improperabit: & apertio oris illius inflammatio est. Hodie*[x] fœnerat *quis, & cras expetit, & odibilis*[y] *homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus, & non erit*[z] gloria *bonis illius. Qui enim edunt panem illius, falsæ linguæ sunt. Quoties & quanti irridebunt eum? Neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit, similiter & quod non erat habendum. Lapsus falsæ linguæ quasi à pauimento cadens, sic casus malorum festinanter venient. Homo ingratus fabula vana in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola; non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare*[a] ab *inopia, & in requie sua stimulabitur. Est qui perdet animam suam*[b] pro *confusione, & ab imprudenti persona perdet eam, personæ autem acceptione perdet se. Est qui præ confusione*[c] *promittit pro amico, & lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine mendacium, & in*

p correptum

q seruabunt.

r lædet.

s sumit.

t in septuplum.

u Datus insipientis.

x fœneratur.

y est homo.

z gratia.

a præ inopia

b præ confusione.

c promittit amico.

ore indi-

oro indisciplinatorum assiduè erit. [d]Laudat furem *assiduitas viri mendacis; perditionem autem ambo hæreditabunt. Mores hominum mendacium sine honore, & confusio illorum cum ipsis sine intermissione.*

Vos (fratres) admonemus profutura hominibus inuicem indesinenter sectari in charitate Christi. Similiter obsecramus *vos in Domino, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ; vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus & pater omnium qui* [f] *super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis. Vnicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit,* [g]Ascendit *in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Quod autem ascendit, quid est nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ? Qui descendit ipse est & qui ascendit* [h]super *omnes cælos vt* adimpleret *omnia. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores & doctores; ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis Filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum in astutia ad circumuentionem erroris.*

De [i] *occultis* enim *cordis alieni temere iudicare* iniquum *est; & eum cuius non videntur nisi opera bona* peccatum *est ex suspicione deprehendere.*

Oues [k] ergo, *quæ pastori suo commissæ* [l] sunt, *eum nec reprehendere (nisi à recta fide exorbitauerit)* [m] debent, *nec vllatenus accusare* possunt, quia facta *pastorum oris gladio* ferienda *non sunt, quanquam* recte reprehendenda videantur.

Ideo ista dicimus, quia in scriptura vestris reperimus quosdam Episcopos vestris in partibus à propriis ouibus accusatos; aliquos videlicet ex suspicione, & aliquos ex certa ratione; & idcirco quosdam esse *rebus*

d Potior fur quam assid.
e Ephes. 4.
f qui est.
g Psal. 67.
h supra impleret.
i verba Prosperi sent. 21. vide Pseudo-Zephyrin. epist. 1. Pseudo Sixt. II. epist. 2. Pseudo-Ioan. I. epist. 1.
k verba Côc. Rom. 5. sub Symmacho.
l fuerint.
m præsumãt, nec vllatenus pro quacunque re alia nisi pro sua iniustitia accusare audeant; quoniam pastorũ actus gladio oris non sunt feriẽdi, quãquam ritè reprehendi æstimentur: nec vllos Episcopos suis rebus expoliatos, vel à sedibus, vi aut dolo, aut quocumque ingenio pulsos, sicut & vos de nobis iudicastis, aut ad Synodum tã prouincialẽ quã generalẽ posse conuocare, aut in aliquo iudicare antequam &c.

suis expoliatos, quosdam vero à propria sede *pulsos*. Quos sciatis nec *ad Synodum* comprouincialem, nec ad *generalem posse* vocari, nec *in aliquo* iudicari *antequam cuncta quæ eis sublata sunt legibus potestati eorum* [n] *redintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, & Ecclesias quæ eis sublatæ sunt cum omni priuilegio* [o] sibi *restitui; & postmodum, non sub angusti temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur quantum expoliati vel expulsi esse videntur, antequam ad Synodum conuocentur, & ab omnibus* [p] quibusque *suæ Prouinciæ Episcopis audiantur. Nam nec conuocari ad causam, nec dijudicari potest expoliatus vel expulsus, quia non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus. Vnde & antiquitus decretum est*, vt omnes possessiones, & omnia sibi sublata, atque fructus cunctos ante litem contestatam perceptor[q] [vel Primas] possessori restituat. *Et alibi scriptum habetur*, Ille qui violentiam pertulit, vniuersa in statu quo fuerant recipiat; & quæ possidet securus teneat. *Et alibi in Synodalibus patrum decretis, &* [r] *regum edictis legitur statutum*, Redintegranda sunt omnia expoliatis vel eiectis Episcopis [s] præsentialiter, ordinatione Pontificum, & in eorum vnde abscesserunt [t] *loca* funditus [u] reuocanda, quacumque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quascunque iniustas causas res Ecclesiæ vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem, aut regularem ad Synodum vocationem eorum, *& reliqua. Est etiam in antiquis Ecclesiæ statutis Decretum*, vt qui aliena inuadit, non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. *Vnde & in Euangelio scriptum est*, [x] Quod si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum; *& in legibus seculi cautum habetur*, Qui rem surripit alienam, illi cuius res direpta est in decuplum quæ sublata sunt restituat. *Et in lege diuina legitur*, [y] Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui, & dicet omnis populus, Amen. *Talia ergo non præsumantur absque* [z] *vltione, nec exerceantur absque sua damnatione.*

Pacem [a] & non damnum, aut iniustitiam alicuius *sectamini* inuicem, & *in omnes.* [b] *Veritatem autem facientes in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput, Christus*; *ex quo*

n pacificè per omnia redintegrentur decernimus. Prius &c.
o suo.
p quisque.
q hæc verba adiectitia videntur. forte legendũ *primo*: iudicet Lector.
r quæ regum edicta in suo: é Episcoporum ante Euseb. j tempor.?
s leg. videtur *per sententiam & ordinationem Pont.*
t potestatem.
u leg. videtur *reuocãdi quicunque* &c. *captiuitate aut seueritate*
x Luc. 19.
y Deut. 27.
z absq; vlla. Huc vsque Pseudo-Ioã. I. ex Symmacho.
a Heb. 12.
b Ephes. 4.

quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem, in mensuram vniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.

De[c] cætero (charissimi) *gaudete & perfecti estote; exhortamini; idem sapite, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum.* Dominus custodiat vos [d] *& nunc & in die æternitatis. Amen.*

Data 9. Kal. Octob. [e] Constantino Clariss. Consule.

c 2. Cor. 13.
d 2. Pet. 3.
e Eusebius sedit ab A.D. 309. ad 311. quo tempore Cõsules Maxentius Aug 4. & Iunius Maximus Maximianus 8. & Licinius, Constantius vel Constantinus nemo.

CENSVRA.

IMPOSTOR historiarum fidem labefactat; Hieronymi versionem sequitur; Leonis Prosperi, Symmachi, Isidori scripta expilat.

EVSEBII PAPÆ

Epistola III.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis per Campaniam & Tusciam constitutis, Eusebius.

BENEDICTVS [a] Dominus *Deus noster, qui per misericordiam suam* [b] Romanam Ecclesiam B. Petri Apostolorum principis sacerdotio ditauit, *vobis*que *viam* monstrandam *circa nos* ([c] propter vniuersalem curam quæ nobis est propter priuilegium eiusdem Ecclesiæ) *inuicem charitatis indulsit; vt qui cohæremus firmitate fidei, iungamur quoque* votiui [d] *iucunditate colloquij, quo facilius, dum per literarum ministeria ad vos vsque pertendimus, etiam corda vestra ad religiosum cultum Apostolicis admonitionibus incitemus; & dum dilectionis nostræ* [e] spei *reddimus velut quoddam debitum, plenum circa Deum monstremus affectum. Iungamus ergo, dilectissimi fratres, continuas & humiles preces; &* [f] Deum *nostrum oris & cordis lacrymis supplicantes, iugi deprecatione poscamus vt* [g] *institutione & opere illi, cuius esse membra cupimus, hæreamus; nec vnquam ab illa via quæ Christus est, deuio tramite declinemus, ne ab eo iu-*

a verba Hormisdæ epist. 25. Benedicta Trinitas De⁹ &c.
b Romanæ reip. per vniuersas partes, suę pacis tranquillitate diffusa, nobis quoque viam demonstrandę circa &c.
c additamentũ plagiarij.
d votiua.
e pignus reddimus.
f Dominum nostrum.
g vt &c.

stè, quæ nos impie relinquimus, deseramur infelices. *Quod*[h] *superni fauoris auxilio ea nobis potest ratione contingere, si Apostolica dogmata, si Patrum mandata*[i] seruamus. *Dicit enim Dominus noster,* [k]Qui diligit me sermonem meum seruabit; & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. *Et licet hæc possint generaliter dicta sufficere, vt vel declinemus errata, vel custodiamus catholica;* [k] ab Apostolis tamen, eorumque successoribus nouimus cōstitutum, *criminationes*[l] *aduersus Doctores non debere suscipi.* Nec [m] *peregrina iudicia* fieri. Nec [n] *quenquam* alterius *iudicis* quam sui *sententiâ* debere *constringi.*

Caput [o]enim *Ecclesiæ Christus est; Christi autem vicarij Sacerdotes* sunt, [r] qui vice Christi *legatione funguntur* in Ecclesia. Idcirco quicquid ad eorum fit iniuriam ad Christum pertinet, qui dixit, [q] *Qui vos audit me audit; & qui vos spernit, me spernit; & qui spernit me, spernit eum qui me misit.*

Ista (fratres) terribilia sunt, & *oppidò diligenter* consideranda & cauenda, & tam propter eos qui seipsos aut cupiditate, aut auaritia, aut inuidia perdere moliuntur, (ne in profunda labantur, aut in talia incidant mala) quam propter [r] *persecutiones* Ecclesiæ seruorumque eius, *qui*, iuxta Veritatis vocem, [s] *oculos habentes non vident, & aures habentes non audiunt*, nec intelligunt quæ placent Deo.

Sequentes[t] *itaque in omnibus Apostolicam*[u] regulam, *& prædicantes eius omnia constituta*, ob custodiam Episcoporum qui [x] *columnæ Ecclesiæ* à Deo dicti sunt, & cæterorum verorum Sacerdotum, firmantes cana patrum statuta; statuimus iterum cum omnibus qui nobiscum sunt Episcopis, sicut dudum decretum reperimus; vt [y] *homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri*, incesti, *venefici*, suspecti, criminosi, domestici, periuri, & *qui raptum fecerunt vel falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sacrilegos diuinosque concurrerunt*, similesque eorum, *nullatenus ad accusationem vel testimonium* sint *admittendi*, quia infames sunt; & iustè repellendi, quia funesta est vox eorum.

h quod cum.
i seruemus.
k Ioan. 14.
l hoc ita. utū à Sixto philos. sent. 250. & ab Adriano I. cap. 67. ad Ingelramū. vide Pseudo-Calixtum epist. 1. &c.
m C. Theod. li. 9. tit. 1. cōstit. 10. Vide Pseudo-Anaclet. epist. 1. &c.
n C. Iustin. lib. 7. tit. 48. const. 4 vide Pseudo-Zephyrin. epist. 1. &c.
o verba Hormisdæ epist. 25.
p hoc subinde repetit Mercator.
q Mat h. 10.
r not. solœcism.
s Psal. 113.
t verba Ioan. Cōstan inop. in libello ad Hormisdam. epist. 51. eiusdē Hormisdę subnexo.
u sedem.
x fortè alludit ad dictū Pauli de Petro Iacobo, & Ioanne Gal. 2 vide inf. Pseudo Melchiad. epist. Decret. & Pseudo Iulium epist. 1.
y verba Pseudo-Eutychiani epistol. 2. ex Adriani cap. 63. ad Ingelramum.

Vocem[z]

Vocem [z] *enim funestam* in omnibus [a] interdici *potius quam audiri oportet.* Periculum ergo quod Doctoribus imminet summoperè semper cauendum est & declinandum; & [b] *illi sunt à cunctis portandi & custodiendi*, dicente Domino, [c] *Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis.*

Prima [d] enim *salus est rectæ fidei* [e] regulas *custodire, & à constitutis Patrum nullatenus deuiare.* [f] Nec *potest Domini nostri Iesu Christi prætermitti sententia, dicentis,* [g] Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Et hæc quæ dicta sunt rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica extrà maculam semper est catholica seruata religio.*

Ideo, charissimi, & vos iuxta Sanctam scripturam [h] *discite benefacere*, & [i] *mala declinare*, & patrum regulis imbui, sicut scriptum est, [k] *Fili, si habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat, & Testamentum inferorum, quia demonstratum est tibi, Testamentum huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo, & secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defraudaris à* [l] *die* bona, *& particula boni doni non te prætereat. Nonne alijs relinques dolores & labores tuos? In diuisione sortis da & accipe, & iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iustitiam, quia non est apud inferos inuenire cibum. Omnis caro sicut fænum veterascet, & sicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur & alia dejiciuntur; sic generatio carnis & sanguinis, alia finitur & alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet; & qui illud operatur ibit cum illo. Et omne opus electum iustificabitur; & qui operatur illud, honorabitur in illo. Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia* [m] *meditabitur*, & *in sensu cogitabit circumspectionem Dei. Qui excogitat vias illius in corde suo, & in absconsis* illius *intelligens* erit, *vadens post illam quasi inuestigator, & in vijs illius consistens. Qui respicit per* [n] fenestram eius, *& in* [o] ianuam *illius audiens. Qui requiescit iuxta domum illius, & in parietibus illius figens palum, statuet casulam suam ad* [p] manus *illius, & requiescent in casula illius bona per æuum. Statuet filios suos sub tegmine illius, & sub ramis eius morabitur; Protegetur sub* [q] ramis *illius à feruore, & in gloriâ eius requiescet.*

Qui timet [r] Dominum, & *faciet illud; & qui continens est*

z verba Cod. Theod. lib. 9. tit. 6. constit. 3. & C. Iustin. lib. 6. tit. 1. constit. 20.
a intercidi.
b nota phrasim solemnē Pseud. Isid.
c Matth. 25.
d verba Hormisdæ in regula fidei post epist. 9. & epist. 51.
e regulam.
f & quia non po est.
g Matth. 16.
h Esai. 1. 16.
i Prou. 16. 17
k Eccl. 14.
l vulg. die bono.
m iustitia sua
n fenestras illius.
o ianuis.
p manum.
q tegmine.
r Deum. Eccl. 15.

iustitiæ apprehendet illam ; & obuiabit illi quasi mater honorificata, & quasi mulier à virginitate suscipiet illum: cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum; & firmabitur in illo, & non flectetur; & continebit illum, & non
f illum. *confundetur; & exaltabit* [f] eum *apud proximos suos. Et in me-*
t adimplebit illum. *dio Ecclesiæ aperiet os eius, &* [t] *implebit eum spiritu sapientiæ & intellectus, & stola gloriæ vestiet illum. Iucunditatem & exultationem thesaurizabit super illum, & nomine æterno hæreditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam, & homines sensati*
u eam. *obuiabunt illi. Homines stulti non videbunt* [u] illam; *longe enim abest à superbia & dolo. Viri mendaces non erunt illius memores, & viri veraces inuenientur in illa, &* [x] accessum *habebunt*
x successum. *vsque ad inspectionem Dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris, quoniam à Deo profecta est sapientia. Sapientiæ enim Dei*
y adstabit. [y] stabit *laus, & in ore fideli abundabit, & dominator dabit eam*
z Deum. *illi. Non dixeris per* [z] Dominum *abest; quæ enim odit* [a] non *fe-*
a ne. *ceris.* [b] Non *dicas, Ille me implanauit ; non enim necessarij sunt*
b ei. [b] illi *homines impij. Omne execramentum erroris odit* [c] Deus,
c Dominus. *& non erit amabile timentibus eum. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui; adiecit manda-*
d mandata seruare. *ta & præcepta sua. Si volueris mandata,* [d] *conseruabunt te, & in perpetuum fidem* placidam [e] *facere. Apposuit tibi aquam &*
e placitam. *ignem; ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum. Quod placuerit ei dabitur illi, quoniam multa sapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes*
f agnoscit. *sine intermissione. Oculi Domini ad timentes eum, & ipse* [f] cognoscit *omnem operam hominis. Nemini mandauit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi. Non enim concupiscit mul-*
g Eccl.16. *titudinem filiorum infidelium & inutilium.* [g] *Ne jucunderis in filijs impijs si multiplicentur ; nec oblecteris super ipsos, si non*
h in illis. *est timor Dei* cum [h] *illis. Non credas vitæ illorum, &* non [i] *re-*
i ne resp. *spexeris in labores eorum. Melior est enim vnus timens Deum*
k vtile est. *quam mille filij impij. Et vtile* [k] *mori sine filijs, quam relinquere filios impios. Ab vno sensato inhabitabitur patria, & à tribus im-*
l talia. *pijs deseretur. Multa* [l] alia *vidit oculus meus; & fortiora horum audiuit auris mea. In synagoga peccantium exardebit ignis, in gente incredibili exardescet ira. Non exorauerunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt confidentes suæ virtuti. Et non pepercit peregrinationi illorum,* sed percussit eos, *&*

execra-

execratus est illos *præ superbia verbi illorum: non misertus est illis, totam gentem perdens, &* [m] extollentes *se in suis peccatis.* m extollentem.
Et sicut sexcenta millia peditum qui congregati sunt in duritia cordis sui; & si vnus fuisset ceruicatus, mirum si fuisset immunis. Misericordia enim & ira est cum illo, potens exoratio, & effundens iram, secundum misericordiam suam sic correptio illius: hominem secundum sua opera [n] iudicabit. *Non effugiet in rapina* n iudicat.
peccator, & non retardabit sufferentia facientis misericordiam. Omnis misericordia faciet locum vnicuique secundum meritum operum suorum, & secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar. Quæ est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce cælum & cæli cælorum, abyssus, [o] *vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commouebuntur,* o abyssus &c.
montes simul & colles, & fundamenta terræ; Et cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur. Et in omnibus his est insensatum cor; & omne cor intelligitur ab illo, & vias illius quis intelligit, & procellam, quam nec oculus [p] vidit *hominis?* p videbit.
Nam plurima opera illius sunt in absconsis; sed opera justitiæ [q] *illius quis* enarrabit, *aut quis sustinebit? Longe enim est Testamentum à quibusdam; & interrogatio* hominum [r] *in consummatione est. Qui minoratur corde, cogitat mala; & vir imprudens & errans cogitat stulta.* q eius qui enuntiabit. r omnium.

[s] *Omnis* ergo (fratres) *sermo malus* [t] de *ore vestro non procedat, sed si quis bonus* est *ad ædificationem opportunitatis, vt det gratiam audientibus; Et nolite contristare spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis.* s Ephes. 4. t Ital. & vulg. ex.

[u] *Estote ergo imitatores Dei sicut filij charissimi, et ambulate in dilectione, et sicut Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia, aut auaritia* [x] ne *nominetur in vobis, sicut decet sanctos; aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet, sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote, intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus (quod est idolorum seruitus) non habet hære-* u Ephes. 5. x nec nomin.

ditatem in regno Christi et Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino; vt filij lucis ambulate (fructus enim lucis est in [y] *bonitate & iustitia et veritate) probantes quid sit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est et dicere. Omnia autem quæ arguuntur à lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod dicit, Surge qui dormis, et exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo caute ambuletis; non quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis, et canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & patri subiecti inuicem in timore Christi.*

[z] *Crucis* ergo *Domini nostri Iesu Christi*, quæ nuper nobis gubernacula sanctæ Romanæ Ecclesiæ tenentibus [a] *quintò Nonas Maij inuenta est*, in prædicto Calendarum die, inuentionis festum vobis solenniter celebrare mandamus.

Similiter [b] & hæreticos omnes, quicunque Dei gratia conuertuntur, & [c] *in sanctæ Trinitatis nomine* credentes baptizati sunt, Romanæ Ecclesiæ regulam tenentes, *per manus impositionem* reconciliare præcipimus.

[d] Manus quoque impositionis Sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest [e] nisi à summis sacerdotibus. Nec tempore Apostolorum ab aliis quam ab ipsis Apostolis legitur aut scitur peractum esse; neque ab aliis (sicut iam dictum est) quam ab illis qui eorum locum tenent vnquam perfici potest aut fieri debet. Nam [f] *si aliter præsumptum fuerit*, irritum habeatur & vacuum, *nec inter Ecclesiastica*, vnquam *reputabitur* Sacramenta. *De* [g] *cætero (fratres)*

y Ital. vulg. omni bonitate.
z verba pontificalis. nota Surij. Hoc quidem est contra consensum omnium historicorum, vt etiam supra dictum est: aliunde igitur hic loco assutum est.
a hoc sibi displicere profitetur Anton. August. emendat. Gratiani. libr. 1. Dial. 6.
b An alia fuit campanorũ & Tuscorum praxis?
c hæc desumpta ex epist. 61. lib. 9. apud Gregorium. videndus & Gennad. de Eccl. dogm. ca. 52. & pontificalis auctor. & Syn. 1. Arel. cap. 8.
d de qua manus impositione loquitur? Sextuplicem enim agnoscit Binius in not. ad epist. Melchiadis.
e vide Innocent. epist. 1. Isidor. de offi. lib. 2. cap. 26. Greg. epist. 26. lib. 3.
f Adrian. I. collect. c. 3.
g 2. Cor. 13. 11.

tres) gaudete & [h] *exultate in Domino*, vt Sancti spiritus gratiâ *illuminati*, & *confortati* vos ad *pascua æternæ vitæ peruenire*, vestrosq; perducere adminiculante Domino, *valeatis*. [i] *Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei, & communicatio spiritus Sancti sit semper cum omnibus* nobis. *Amen*. Data 8. Kalend. Septemb. [k] Constantino Clarissimo Consule.

h Psal. 32.1. Hebr. 6.4. Coloss. 1.11. phras. Greg. lib. 12. epist. 16.
i 2. Cor. 13.
k mendax nota Consulatus.

Binius in Notis.

CRVCIS *ergo, &c.* Crucem Domini tempore Eusebij Papæ non fuisse inuentam, ideoque ea quæ hoc loco Epistolæ huic adduntur, (vt ait Surius in Not. marginalibus) surreptitia esse, & extrinsecus addita fuisse certissima coniecturâ statuere licet. Nam teste Euseb. libr. 3 cap. 46. constat, Helenam post Constantinum Christianam religionem amplexatam esse. Si igitur hoc tempore Eusebij Papæ Constantinus nec dum Christianus fuerit, quomodo Helena deorum adhuc cultrix inueniendæ crucis Christi adeo studiosa esse potuit? Accedit, quod communis Patrum & Historicorum sententia affirmet post Nicænum Concilium ab Helena octogenaria in somnis diuinitus admonita, à Iudæis antiquissimis, Christianis adiutoribus, consultoribus & indicibus instructa, magno gaudio quærentium 14. Septembr. crucem Domini repertam, miraculosè à latronum crucibus discretam esse. Ita ex Patribus Sanctus Paulinus epist. 11. ad Seuerum, S. Hieronymus epist. ad Paulin. de instit. Monoch. S. Ambros. orat. in funere Theod. S. Chrysost. homil. 84. in Ioannem, Andreas Cretensis homil. de exalt. S. Crucis. Et demum his antiquior Cyrillus Hierosol. epist. ad Constant. Idem ex historicis Euseb. in Chronico, & lib. 3. de vita Constantini cap. 29. Hieron. in Chronic. Prosper in Chron. Sulpitius lib. 2. sacræ Historiæ, Ruffin. lib. 1. cap. 7. & 8. Theodor. lib. 1. Hist. cap. 18. Sozomenus libr. 2. cap. 1. Socrates libr. 1. cap. 17. Gregor. Turon. lib. 1. Hist. Franc. cap. 26. Nicephor. lib. 8. cap. 29. Iustinian. Imp. Nouell. 28. Taceo mille alios recentiores. Vide Baron. Ann. 311. num. 41. Item Ann. 326. num. 42. & seqq. Gretserum lib. 1. de cruce cap. 54. & seqq. Antonin. Chron. part. 1. tit. 8. c. 1. §. 8. Chronologia Monachi Altisidoriensis f. 47. b.

Hoc commentum hau sit è pontificali Damasi quicunque hanc epistolam Eusebio supposuit.

Inuentionis festum. Hoc festum, quod Latina Ecclesia 3. Maij celebrat, quo auctore & institutore celebretur incertum est, &c. Vide Baron. in Not. ad Martyr. Rom. 3. Maij, Bellarm. lib. 2. de confirm. cap. 7.

CENSVRA.

PRAETER ea quæ Binius adnotauit, addo, Epistolæ consarcinatorem, Ecclesiastici, Hormisdæ, Sixti Philosophi Adriani I.

Codicum Theodosiani & Iustinianei verbis impudenter abuti: Nouam Epist. ad Ephesios versionem cudere ex vulgata; Consulatus nouos comminisci; quisquilias denique Pseudo-Isidori venales exponere.

MELCHIADIS PAPÆ

Epistola.

De primitiua Ecclesia & munificentia Constantini Magni imperatoris erga eandem.

NEMO qui diuinas Scripturas legit, ignorat quod in principio nascentis Ecclesiæ discipuli in vnum *congregati sunt* [a] cum *multitudine credentium*, in quibus *erat cor vnum & anima vna*; [b] quique *vendentes* prædia & *possessiones* suas *afferebant pretia, & diuidebatur singulis prout cuique opus erat.* [c] Futuram namque Ecclesiam in gentibus Apostoli præuidebant, maximéque quia Dominus illis prædixerat: [d] *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium.* Vel [e] quia expellendos se nouerant à Iudæa, & in gentibus dispergendos, Ecclesiamque congregandam ex rudi populo: idcirco prædia in Iudæa minime sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fouendos egentes.

At verò cum inter turbines & aduersa mundi succresceret Ecclesia, eo vsque peruenit, vt non solum gentes sed etiam [f] Romani principes, qui penè totius orbis Monarchiam [g] *tenebant*, ad fidem Christi & baptismi Sacramenta concurrerent. E quibus vir religiosissimus Constantinus [h] *primus* [i] fidem veritatis patenter adeptus, [k] licentiam dedit per vniuersum orbem sub suo degentes imperio fieri Christianos, sed etiam fabricare Ecclesias, & prædia tribuere posse constituit.

a Act. 2.
b Act. 4.
c Villal. inc. de rat. studij Theol. lib. 4. cap. 3. obs. 4. Euincunt verba can. ibi falso Melch. nomen vsurpari, quandoquidem fit in can. illo mentio donationis Constantini, &c.
d Matth. 28. Marc. 16.
e hæc verba citat Hincmarus Dial. de statu Eccl.
f Quot Romani principes ante Constantinum ad fidem concurrerunt?
g hinc constat impostorem scripsisse post dilacerationem imperij.
h Hinc item constat vixisse post Constantini M. tempora.
i Nemo fidem patenter adipiscitur, sed profitetur.
k Vide Euseb. lib. 10. cap. 5. vide & Pseudo-Vrbani epist. asserentis suo tempore Ecclesias oblationibus piorum, & possessionibus ditatas.

Denique

Denique idem præfatus princeps donaria immensa contulit, & [l] fabricam templi [m] primæ sedis B. Petri principis Apostolorum instituit; adeo vt [n] sedem imperialem quam Romani principes possederant relinqueret, & B. Petro suisque *præsulibus* profuturam concederet.

Idem vero [o] præsidens in Sancta Synodo quæ apud Nicæam congregata erat, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam ait, [p] *Vos à nemine dijudicari potestis, quia solius Dei iudicio reseruamini. Dij enim vocati estis, idcirco non potestis ab hominibus iudicari.*

Ab *illo* [k] etenim *tempore & deinceps* viri religiosissimi non solum possessiones & prædia quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt. Ædificantes Basilicas in suis fundis *in honore* sanctorum Martyrum per ciuitates; & [q] *monasteria innumera*, in quibus cœtus Domino seruientium conueniret.

Denique [r] reges, & Præsides ac Magistratus non solum hanc licentiam tribuere, sed etiam ipsi propria largiti sunt *per vniuersa regna* terrarum, vnde alerentur egentes, qui nihilum in mundo possidebant, Ecclesiæque Dei fabricarentur atque restaurentur, Deoque & Ecclesiæ eius rite famulantibus seruisque illius supplementa (vt absque *necessitate* essent) tribuerentur: vt hæc accipientes possent (secundum monita Apostoli) [s] *orationes* hominibus, *postulationes, obsecrationes, gratiarumque actiones facere pro omnibus, pro regibus, & qui in sublimitate sunt, vt quietam & tranquillam vitam* habeant. Et hoc *bonum & acceptum* esse *coram Deo* idem Magister gentium protestatur, cui [t] *sollicitudo omnium Ecclesiarum* incumbit, quique [u] *Episcopos regere* per Spiritum Sanctum constituit *Ecclesiam Dei*: Quibus ait, [x] *Pascite qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coactè, sed sponte secundum Deum, neque turpis lucri gratia sed voluntarie*: Quibus & dicebat, *Nemo* [y] *militans Deo implicat se negotiis secu-*

l Id haustum ex Actis Syluestri.

m prima Petri sedes Antiochia.

n Constantinus Romam reliquit, ex indignatione aduersus gentiles vrbicos concepta, A. 324. teste Baron. §. 137. 138. &c. iam autem diem vltimum obierat Melchiades Anno 314

o habita Nicæna Synodus Anno 325. huic autem Syluestrum per legatos præsedisse contendunt aduersarij.

p aliis verbis vsum Constantinum testantur Ruffin. lib. 1. cap. 2. Theodoret. libr. 1. c. 11. Sozom. lib. 1. cap. 16.

q hinc constat Pseudo-Melchiadem Synodo Nicæna longè posteriorem, obiit enim Antonius Monachorum pater A. D. 358.

r hinc iterum constat epist. huius artificem post Imperij lacerationem à barbaris factam vixisse. s 1. Tim. 2. t 2. Cor. 11. u Act. 20. Paulus non constituit episcopos Eccl. regere per Sp. S. sed Sp. S. constituit Episcopos, &c. Sp. S. institutor ministerij, Paulus organum Spiritus sancti. x hoc ait non Paulus sed Petrus 1. epist. cap. 5. y 2. Tim. 2.

laribus. Quæ autem ſint negotia ſecularia ſancti Canones manifeſtant & inhibent, dum perſpicuè docent, Quod [z] *quidam, qui in clero* videntur electi, *propter lucra turpia conductores alienarum poſſeſſionum fiant, & ſecularia negotia ſub cura ſua recipiant, Domini quidem miniſterium paruipendentes, per ſecularium vero domos diſcurrentes, & propter auaritiam patrimoniorum ſollicitudinem ſumentes.* Decreuit namque ſupradicta *ſancta Synodus, nullum deinceps clericum aut poſſeſſiones conducere, aut negotijs ſecularibus ſe miſcere, niſi propter curam pupillorum & orphanorum ac viduarum; aut ſi fortè Epiſcopus ciuitatis Eccleſiaſticarum rerum ſolicitudinem habere præcipiat.* Vbi liquido patet, quia alia ſunt negotia ſecularia, alia Eccleſiaſtica.

Nonne [a] *Moſes* in ſeculo erat, cum *crebro tabernaculum* [b] intraret *&* exiret, *qui intus contemplatione* [c] raptus *foris infirmantium negotijs* [d] vrgebatur, *intus* Dei *arcana* [e] conſiderans, *foris onera carnalium* portabat?

Cuius typum ſacerdotes in Eccleſia agere debent, *vt* dum foras exeunt ad exercenda negotia pro neceſſitatibus ſubditorum, intus *ad* ſe *redeant* per contemplationem mandatorum; ſicut [f] Paulus qui *cæleſtibus ſecretis inſeritur; & tamen per condeſcenſionis viſcera carnalium cubile perſcrutatur.* Sic & [g] *Iacob aſcendentes & deſcendentes angelos vidit, quia* [h] videlicet rectores Eccleſiæ *non ſolum* Deum *contemplando* ſuperna *appetunt, ſed deorſum quoque ad membra illius miſerando condeſcendunt.* Et Domini ſacerdotes horum facta imitantur, & ſe cuſtodiunt, & ſubditorum *onera portant*; & videntur tales eſſe, quales idem egregius prædicator præcepit, vt [i] *qui vtuntur hoc mundo tanquam non vtantur*; [k] *& qui gaudent tanquam non gaudentes, & qui emunt tanquam non poſſidentes.*

z Concil. Chalcedon. can. 3.
a verba Gregorij epiſt. 24. lib. 1. & Paſtoral. lib. 2. cap 5.
b Intrat & exit.
c rapitur.
d vrgetur.
e conſiderat. portat. qui de reb⁹ quoque dubiis ſemper ad tabernaculũ recurrit; & coram teſtamenti arca Dominum conſulit, exẽplum procul dubio rectoribus præbẽs, vt cum foris ambigunt quid diſponant, ad mentem ſemper quaſi ad tabernaculum redeant, &c.
f ibid. paulo ante.
g ibid. poſt lin. 17.
h quia ſcil. prædicatores recti non ſolum ſurſum ſanctum caput Eccleſiæ videl. Dominum contemp.
i Gal. 6.
k 1. Cor. 7.

Baronij Cenſura. A.D. 312. §. 80.

NON innitimur iis quæ Iſidorus collector, ſeu potius compilator ſub nomine Melchiadis Papæ perperam collocauit in ea epiſtola cuius (quod magis credimus) ipſe auctor extitit; cui, præter mentionem habitam de Nicæno Concilio, attexunt tertium Canonem Concilij Chalcedonenſis, & nonnulla ex epiſtola Gregorij Papæ: his inquam (quantumlibet veris) quod prodantur falſo

falso titulo, non innitimur, sed antiquioribus ac verioribus testimoniis.

Binius in Notis. Falso titulo ac nomine Melchiadis prænotatam fuisse (epistolam) inde constat, quia mentionem faciat Nicæni Concilij; quod, omnium consensu, post obitum Melchiadis Papæ, postque baptizatum Imperatorem, non sub Melchiade, sed sub Syluestro pontifice anno Christi 325 qui est Constantini vigesimus, celebratum esse omnes ferè (vt infrà patebit) historici consentiunt. Verius igitur fortasse fuerit, ipsum Isidorum, compilatorem potius quam collectorem, auctorem esse huius epistolæ, quam ex 3. can. Concilij Chalcedonensis, ex fragmento quodam epist. 24. libr. 1. Gregorij Papæ, & Nicæni Concilij historia compilatam esse constat, &c.

Censores Gregoriani Decreti.

Collectores Melchiadem citant auctorem (*cap. futuram* 12. *q.* 1.) quod constare non posse recte animaduertit auctor glossæ: fit enim in hoc capite mentio Nicænæ Synodi, quo tempore (vt ex ipsa Synodo, Eusebio, & cæteris historicis appparet) iam Melchiades obierat.

Cusan. concord. Cathol. lib. 3. *cap.* 2.

Textus qui adscribitur Melchiadi Papæ, qui habetur 12. q 1. *futuram*, &c.) non est Melchiadis Papæ secundum glo. quandam, & etiam rei veritatem, quia Melchiades præcessit Syluestrum, vt patet in Cata. Rom. pont. & si Constantinus baptizatus fuit à Syluestro, &c. tunc patet titulum illius textus falsum, &c.

Did. Couarruu. Practic. quæst. cap. 31. §. 1.

Nec enim Melchiades Papa potuit mentionem agere conuersionis Constantini eiusve donationis in Ecclesiam collatę, nec aliorum quæ *in d. cap. futuram* commemorantur, cum post ipsius Melchiadis obitum sub Papa Syluestro contigerint.

Idem Varr. resol. lib. 4. *c.* 16. Probauimus *in practicis qq. cap.* 31. §. 2. illius cap. titulum falso tribui Melchiadi Papæ, ex eo quod illic relata contigerint post ipsius Melchiadis obitum; & quia Melchiades occisus fuerit, & Martyrium passus est Maximini iussu, qui Constantinum in imperio præcessit.

MELCHIADIS PAPÆ

Decretalis Epiſtola.

Dilectiſſimis fratribus Marino, Benedicto, *Leontio , &* *cæteris* Hiſpaniarum,ac in illis partibus *Epiſcopis,* Melchiades.

POSTOLICI [a] *præcepti verba ſunt, apud Iudæos atque gentiles ſine offenſione nos eſſe debere. Hoc, quiſquis Chriſtianus eſt , tota animi virtute cuſtodit. Quod cum ita ſit , non parum periculi illi manere poterit ante Deum , qui hoc detractat etiam fidelibus exhibere. Nam qualiter nos (qui neminem perire volumus) iſta contriſtent , quæ auctoribus Chriſtianis percellunt animos Chriſtianos, Dominicus in Euangelio ſermo teſtatur. Ait enim ipſe Saluator,* [b] *quod* expediat ſcandalizanti vnum de puſillis , in maris profundum demergi. *Ideò quæ ſit eius iam pœna quæramus, cui tale ſupplicium legimus expedire.*

Quapropter iſta, chariſſimi , verba valdè ſunt ponderanda & cauenda, ne [c] *pro temporalibus æterna , & pro caducis* manſura , & pro paruiſſimis temporalibus perdantur (quod abſit) *perpetua* gaudia. Vnde vos rogamus & obſecramus, vt nullus alteri noceat , neque infeſtus aut nocens exiſtat; ſed (iuxta Apoſtolum) [d] *alter alterius onera portet, vt legem Chriſti adimpleat.* Et [e] nolite *iudicare inuicem; ſed* (iuxta eundem Apoſtolum) *hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel ſcandalum.* Primo ſemper antè omnia diligenter inquirite , vt cum iuſtitia & veritate definiatis. Neminem condemnetis ante verum & iuſtum iudicium. Nullum ſuſpicionis arbitrio iudicetis; ſed primum probate, & poſtea [f] *charitatiuam* proferte ſententiam. Et [g] *quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere.* Mementote ſermonis Domini ſemper, qui ait; [h] *Nolite iudicare,* & *non* iudicabimini: *nolite condemnare, vt non condemnemini; in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.* Epiſcopos nolite iudicare , nolite condem-

a Initium epiſt. 1. Celeſtini ad Gallos ſem pelagianorũ fautores.

b Matth. 18.

c ſic Ruricius epiſt. lib. 2 epiſt. 15. pro minimis magna , pro caducis perpetua, pro temporalibus æterna &c.

d Gal 6.

e Rom. 14.

f vox Pſeudo Iſid. familiaris.

g Tob. 4.

h Matth. 7. vt non iudicemini.

condemnare [i] absque sedis huius auctoritate. Quod si feceritis, irrita erunt vestra iudicia, & vos condemnabimini. [k]Hoc enim priuilegium huic sanctæ sedi à temporibus Apostolorum statutum est seruare, quod [l] illæsum manet vsque in hodiernum diem. Episcopos ergo, quos [m] sibi Dominus tanquam oculos elegit, & columnas Ecclesiæ esse voluit, quibus etiam [n] ligandi & soluendi dedit potestatem, suo iudicio reseruauit; hocque priuilegium [o] *beato clauigero* Petro sua vice [p] *solummodo* commisit. Quod eius iustè *prærogatiuum* succrescit sedi, futuris *hæreditandum* atque tenendum temporibus.

Quoniam [q] *& inter Beatos Apostolos* [r] *fuit quædam discretio potestatis : &* [s] licet cunctorum *par electio* foret, B. *tamen* Petro concessum *est vt* aliis *præemineret*; eorumque quę ad querelam venirent causas & interrogationes prudenter disponeret. Quod Dei ordinatione taliter ordinatum esse credimus, ne omnes posterorum cuncta *sibi vendicarent*, *sed* semper maiores causæ, sicut sunt Episcoporum & potiorum curæ negotiorum, *ad vnam B. principis Apostolorum Petri sedem confluerent*; vt inde suscipiant finem iudiciorum, vnde acceperunt initium institutionum, ne quandoque *à suo* discreparent *capite*.

Si vero se viderit quisquam vestrum prægrauari, hāc sedem appellet, huc recurrat, [t] vt semper instituta fuit consuetudo; quia & voluntariè eis compatiemur, & libenter, prout Dominus dederit adminiculum, feremus. Nec à quoquam, fratres, [u] inhibeatur, aut obiurgetur qui nostræ consors communionis esse voluerit, sed magis ei veniendi auxilium præstetur, quia [x] *sufficit* vnicuique *obiurgatio quæ fit à* plurimis, *vt* (iuxta Apostolum) *magis donetis, & consolemini, ne forte abundantiori tri-*

i sic Pseudo-Anicetus, Pseudo-Victor epist. 1. Pseudo-Zephyrin. epist. 1.

k hoc placitū Mercatoris non priuilegium Episcopi vrbis.

l hoc nunquā seruatū fuit.

m Zach. 2. sic Pseudo-Clemens epist. 1. & ex eo alij.

n Matth. 16. & 18.

o hoc epitheto nemo Petrum ante A. D. 500. insigniuit.

p hoc falsum. nec (si verum esset) ad Papalem tyrannidem.

q verba Leonis epist. 84.

r in similitudine honoris fuit &c.

s cum omnium par esset electio, vni tamen datum est vt cęteris præemineret. De qua forma Episcoporū quoque est orta distinctio, & magna dispositione prouisum est ne omnes omnia sibi vendicarent, sed essent in singulis prouinciis singuli quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidam in maioribus vrbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliorem per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vsquam à suo capite dissideret.

t vix vnum aut alterum exemplum huius consuetudinis occurrit ante Nic. Concil. tempora, idque palam improbatum à Cypriano epist. 55.

u vide Pseudo-Marcell. epist. 1.

x 2. Cor. 2. impostor abutitur verbis Paulinis.

ſtitia abſorbeatur qui in anguſtia eſt. *Propter quod obſecro vos,* vt ipſe ait, *vt confirmetis in* illo *charitatem.*

Eorum[y] enim *os accuſandi Sacerdotes,* vel *teſtificandi in eos obſtruimus, quos non humanis ſed diuinis vocibus mortuos eſſe ſcimus.*

Quoniam[z] *infidelis homo mortuus eſt in corpore viuente.*

Nec[a] *in ſuſpicionem veniat* homo fidelis, *vt dicat aut faciat ea quæ pati non vult.* Si[b] quis fidelis eſt, videat ne falſa loquatur, aut cuiquam inſidias ponat. Facile[c] *eſt* ergo hominem *fallere, non tamen Deum.*

Sapiens[d] *non eſt qui nocet.* Et[e] *nihil mali vult qui eſt fidelis.*

In his enim fidelem & infidelem hominem cognoſcere poſſumus in nocendo & adiuuando, vt ipſa Veritas ait,[f] *Bonus homo ex bono theſauro cordis ſui profert bona; et malus homo* ex *malo theſauro cordis ſui profert mala. Ex abundantia enim cordis os loquitur.*

Pro nobis enim dicit Dominus per Prophetam,[g] *Eos vero qui* iudicant vos *ego iudicabo* : & iterum ad ſeruos ſuos dixit;[h] *Nolite timere opprobrium hominum,*[l] *& blaſphemias eorum ne metuatis.* De talibus quoque Propheta canit dicens,[i] *Non ſic impij, ſed tanquam puluis quem projicit ventus; proptereà non reſurgent impij in judicio, neque peccatores in congregatione iuſtorum. Quoniam nouit Dominus viam juſtorum, & iter impiorum peribit.*

Quare[k] conturbatæ ſunt *gentes, &* plebes *meditabuntur inania? conſurgent reges terræ, & principes tractabunt pariter aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius. Diſrumpamus vincula eorum, & projiciamus à nobis* iugum[l] ipſorum. *Habitator cæli ridebit,* & *Dominus ſubſannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira ſua, & in furore ſuo conturbabit eos.*

Et alibi *dixit* :[m] *Scelus impij in medio cordis eius,*[n] *non eſt timor Dei ante oculos eius. Quoniam doloſè egit*[o] *aduerſus eum in oculis* eius, *vt inueniret iniquitatem eius ad* odium.[p] *Verba oris eius iniquitas & dolus; ceſſauit cogitare vt bene* faceret.

y verba Adrian. I. cap. 29. collect. Ingelramo datæ eadem repetũt Pſeudo Alex. epiſtol. 1. Pſeudo-Stephan. epiſt. 1.
z ſen. 6. Sixt. Pythag. quã vſurpat Pſeudo-Calixt. epiſt. 1.
a eiuſd. ſent. 168. 169. eaſd. habent Pſeudo Pius epiſtol. 1. Pſeudo-Pontian. epiſt. 2.
b hæc eadem verba ſuis epiſt. inſeruerunt Pſeudo-Alex. epiſt. 3. & Pſeudo-Calixt. epiſt. 1.
c ſent. Sixti 176. repetita à Pſeudo-Alexandro epiſt. 3. Pſeudo Zephyrin. epiſt. 1. Pſeudo-Anthero epiſtol. 1. Pſeudo-Cornel. epiſt. 2.
d Pſeudo-Lucius epiſt. vnica. Pſeudo-Alex. epiſtol. 3. hæc verba reperiũ, quæ ſunt Sixti ſent. 292.
e eiuſdem ſent. 203. quam ſibi vindicare nituntur Pſeudo-Alex. epiſt. 3. Pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo-Pontian. epiſt. 2.
f Math. 12. Luc. 6.
g Eſai. 49. qui iudicarunt te.
h Eſai. 51. ex verſ. Hieronym.
i Pſal. 1. ex verſ. Hieronym.
k Pſal. 2. ex ead. verſ. non pura.
l vulg.
m Pſal. 35. verſio mixta.
n vulg.
o Hieronym.
p vulg.

Iniqui-

[q] *Iniquitatem cogitat in cubili suo, stabit in via non bona, malum non abjiciet. Domine in cælo misericordia tua; fides tua vsque ad nubes.* [r] *Iustitia tua* sicut montes Dei, *judicia tua abyssus multa.* Homines & iumenta *saluos facies, Domine: quam pretiosa misericordia tua* Deus! *Et filij Adam in vmbra alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur de pinguedine domus tuæ, & torrente deliciarum tuarum potabis eos. Quoniam tecum est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Attrahe misericordiam tuam scientibus te, & justitiam tuam rectis corde. Non veniat mihi pes superbiæ, & manus impiorum* non *me commoueat. Ibi ceciderunt operantes iniquitatem, expulsi sunt & non potuerunt surgere.*

q Hieron.
r vulg.

Audiuimus [t] à quibusdam fratribus, quibus infesti eratis nimis, quod iurgia & discordiæ sint inter vos. Propterea ista scripsimus vobis, mãdantes vt ita teneatis, sicut & ab Apostolica sede vobis tenenda mandantur. [u] Vnde & Domini præcursor in Euangelio militibus interrogantibus respondit, dicens; [x] *Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, sed contenti estote stipendijs vestris.* Concutit enim hominem qui illum iniustè conturbat. De his hæc vobis interim sufficiant: [y] si autem maioribus indigueritis, *vita comite mittite*, & mittentur vobis.

De his vero super quibus *rogitastis* vos informari; id est, vtrum maius esset Sacramentum manus impositio Episcoporum, aut Baptismus; scitote vtrumque magnum esse Sacramentum. Et sicut vnum à maioribus fit, id est, à summis Pontificibus, quod à minoribus perfici non potest, [z] ita & *maiori veneratione* venerandum & tenendum est. Sed ita cõiuncta sunt hæc duo Sacramenta, vt ab inuicem (nisi morte præueniente) nullatenus possint segregari; & [a] vnum sine altero ritè perfici non potest. Nam vnum (præueniente morte) saluare sine altero potest; aliud autem non potest. [b] Vnde scriptum est, *In diebus illis (dicit Dominus) effundam de spiritu meo super omnem carnem. Aduertamus* [c] summas *diuitias bonitatis* Dei: *Quod* [d] *in confirmandis neophytis manus impositio tribuit singulis, hoc tunc spiritus Sancti descensio in credentium* populos: [e] *donauit vniuersis. Sed quia diximus quod manus*

t his cõmentis infarcire suas epist. solet impostor.
u non cohærent præced.
x Luc. 3.
y decerpe Lector flosculos erudit. Tullianæ.
z impudens assertio; quasi vero traditiones humanæ diuinis præponderare debeant.
a te tuo gladio iugulas scelestè, si *nullatenus separari possunt nec separatim perfici*, falsum est *vnum sine altero saluare*.
b seq. non cohærent, sua enim non sunt sed Eusebij siue Emisseni siue Gallicani. homil. de Pentecoste ab initio.
c summæ.
d quod nunc in.
e populo.

f confirmatio ei qui iam renatus.
g conferre.
h ministeriũ confirmãtis.
Aut.
i ita est.
k sic enim exigit.
l adiuméta.
m paruulo.
n Psal. 126.
o ac sic.
p sufficiunt.
q autem.
r quià iam.
s eis hoc.
t Ioan. 16.
u hæc per.

impositio & confirmatio [f] ad Baptismi perfectionem pertineat; & *qui iam regeneratus in Christo est* [g] confirmare *aliquid possit; forte cogitat sibi aliquis, Quid mihi prodest post mysterium baptismatis* [h] mysterium confirmationis? At, *quantum video, non totum de fonte suscepimus, si post fontem adiectione noui generis indigemus? Non ita* [i] *dilectissimi. Attendat charitas vestra.* [k] Sicut *exigit militaris ordo, vt cum Imperator quemcumque in militum receperit numerum non solum signet receptum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum: ita in Baptizato benedictio illa munitio est. Dedisti militem, da ei* adiumentum [l] *militiæ. Nunquid prodest si quisquam parentum magnam* [m] pupillo *conferat facultatem, nisi prouidere studeat & tutorem?* Itaque *paracletus regeneratis in Christo custos & consolator & tutor est. Ideo dicit sermo diuinus,* [n] Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilãt qui custodiunt eam. *Ergo Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum præstat ad gratiam.* Et *quia in hoc mundo tota ætate victuris, inter inuisibiles hostes & pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam; in baptismo abluimur; post Baptismum roboramur.* [o] At si *continuò transituris* [p] sufficiant *regenerationis beneficia, victuris* [q] tamen *necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace beati seculi recipiendos; confirmatio autẽ armat & instruit ad agones mundi huius & prælia reseruandos. Qui autem post Baptismum, cum acquisita innocentia immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte; quia* [r] *non potest peccare post mortem. Hic si fortè illud etiam requirere velimus, post passionem & resurrectionem Christi quid Apostolis profuerit aduentus Spiritus sancti, ipse Dominus eis* [s] *euidenter exponit.* [t] Quæ dico (inquit) vobis, non potestis ea portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis, ipse docebit vos omnem veritatem. *Vides, quia cum spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatatur? Itaque ante descensionem Spiritus sancti vsque ad negationem Apostoli deterrentur; post visitationem vero eius vsque ad martyrium contemptu salutis armantur. Secundum* hoc [u] *per Christum redimimur, per Spiritum vero sanctum dono sapientiæ spiritualis illuminamur,*

minamur, ædificamur, erudimur, instruimur, consummamur, vt illam sancti Spiritus vocem audire possimus. [x] Intellectum tibi dabo, & instruam te in via qua gradieris. *De Spiritu sancto accipimus vt spirituales efficiamur,* [y] *quia* animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. *De Spiritu sancto accipimus, vt sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, iniusta respuere; vt malitiæ ac superbiæ repugnemus, vt luxuriæ ac diuersis illecebris, & fœdis indignisque cupiditatibus resistamus. De Spiritu sancto accipimus vitæ*[z] amorem *& gloriæ* ardorem, vt *succensi* diuinitus *erigere à terrenis mentem ad superna & diuina valeamus.*

x Psal. 31.

y 1. Cor. 2.

z vitæ amore & gloriæ ardore succensi vt erigere.

Ieiunium [a] vero Dominici diei & quintæ feriæ nemo celebrare debet, vt inter ieiunium Christianorum & gentilium veraciter credentium atque infidelium & hæreticorum vera & non falsa discretio habeatur.

Vnde [b] scriptum est, *Quæ* [c] pars *Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? Quæ* autem *participatio iustitiæ cum iniquitate?* Et iterum, *Nolite iugum ducere cum infidelibus.*

De cætero, fratres, *videte* [d] *ne quis vos decipiat* inanibus verbis, neque *per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum: quia in* [e] Christo *habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter; & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis; in quo & circumcisi estis circumcisione non manu facta, in expoliatione corporis carnis,* sed *in circumcisione Christi, consepulti ei in Baptismo, in qua* [f] *resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis, & præputio carnis vestræ, conuiuificauit cum illo donans vobis omnia delicta, delens quod* aduersum vos [g] *erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis; & ipsum tulit de medio, &* *affigens illud cruci, expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo & potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut Sabbathorum; quæ sunt vmbra futurorum, corpus autem Christi. Nemo vos seducat volens in humilitate & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus per* [h] nexum *&* coniunctionem *subministratum & constructum crescit in augmentum* fidei. [i] *Si ergo*

a vide Clem. constit. lib. 5. cap. vlt. & Pontificale. hunc locum citare videtur Micrologus cap. 50.

b 2. Cor. 6.

c Ital. vulg. conuentio.

d Coloss. 2.

e in ipso.

f in quo &.

g aduersus nos.

h nexus & coniunctiones.

i augm. Dei.

mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tanquam viuentes in mundo decernitis, Ne tetigeritis, neque gustaueritis, neque contrectaueritis; quæ sunt omnia in [k] in-teritu *ipso vsu, secundum præcepta & doctrinas hominum, quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ, in superstitione & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.*

k in interitum.

l Coloss. 3.

Igitur [l] *si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam & auaritiam; quæ est simulacrorum seruitus, propter quæ venit ira Dei* [m] in *filios incredulitatis, in quibus & vos ambulastis aliquando, cum viueretis* [n] *cum illis. Nunc autem deponite & vos* [o] o-mnem *iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum qui renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius qui creauit* eum. *Vbi non est Iudæus & gentilis, circumcisio & preputium, barbarus & Scytha, seruus & liber; sed omnia, & in omnibus Christus. Induite ergo vos sicut electi Dei, sancti & dilecti; viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes inuicem, & donantes vobismetipsis: si quis aduersus aliquem habet querelam; sicut &* [p] Christus *donauit vobis, ita & vos.* [q] *Super autem omnia charitatem* habentes, *quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi* vigeat [r] *in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore, & grati estote. Verbum* [s] Dei *habitet in vobis abundanter, in omni sapientia; docentes & commonentes vobismetipsos psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini* nostri *Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum.*

m super filios.
n in illis.
o omnia.
p Dominus donauit.
q super omnia autē hæc charitatē habete.
r exultet in.
s verbum Christi.

t 2. Thess. 3.

Vos, charissimi, [t] *nolite deficere benefacientes. Quod si* aliquis fuerit qui non obedierit verbis Apostolicis, *hunc notate, &* non *commisceamini cum illo; vt confundatur. Et nolite*

lite quasi inimicum existimare, sed corripite vt fratrem. Deus autem pacis [u] *det vobis idipsum sapere in alterutrum*, & omnes; & ipse sit semper vobiscum *in omni loco*. Amen.

u Rom. 13.

Data [x] Kal. Martij, Volusiano & Rufino viris Clariss. Coss.

x obiit vero Melchiades A.D. 313. Decemb. 10 Cõstantino 3. & Licinio Coss. succeserat eidem Syluester Calend. Febr. A. 314. Data ergo epistola tertio mense à morte Melchiadis. vide Martyrol. ad 10. Decemb. Anastas. in Pontificali Baron. ad A. 313 §. 47. & 48. & 314 §. 1.

CENSVRA.

HANC epist. Melchiadis esse non posse inde constat, 1. Quod data post obitum ipsius. 2. Quod versionem Hieronymi sequitur. 3. Quod Celestini, Leonis, Eusebij Gallicani, & Sexti Pythagoræi sententias mutuatur. 4. Quod putida Mercatoris commenta ineptis & barbaris phrasibus exprimit.

SYNODI NICÆNÆ

ad Siluestrum Papam Epistola.

Beatissimo Papæ vrbis Romæ, cum omni reuerentia colendo Siluestro, Osius Episcopus prouinciæ Hispaniæ ciuitatis [a] *Cordubæ, Macarius Episcopus Ecclesiæ* [b] *Hierosolymitanæ,* [c] *Victor & Vincentius Presbyteri vrbis Romæ ordinati ex directione tua, &* [d] *cæteri Episcopi CCCXVIII. in Domino salutem.*

a Cordubensis.
b Constantinopolitanæ.
c Vitus.
d clausula hæc deest in variis codicibus; Mendosa etiam videtur, nam si cum Osio & Macario scribunt 318. Patres, Episcopos 320. ad Synod. Nicæn. conuenisse necesse est: quod falsum.

QVONIAM omnia [e] corroborantur diuinis mysteriis Ecclesiasticæ vtilitatis causa; quæ ad robur pertinent S. Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ, ad sedem tuam Romanam explanata, & de Græco redacta *scribere confitemur:* nunc itaque ad [f] veræ fidei [g] augmentum *accurrimus roborari.* Itaque censeat vestra Apostolica doctrina, [h] *Episcopos totius vestræ Apostolicæ vrbis* in vnum conuenire, vestrumque habere [i] concilium: sicut docet mystica veritas,

e corroborata.

f vestræ sedis. g argumentum. h An tunc plures vrbis Romanæ Episcopi? i Concilium.

k vt firmet, vel firmetur.
l sanctimonia, gradusque.
m contex a Al. vel textus ordinationis.
n fornices constituere verbi. Aliàs vel ordines constituere vrbis, locus deprauatus. Bin.
o constituimus.
p & hic quoque mendum irrepsisse videtur: forte scriptum fuerat Septemb. Binius.

confirmet[k] nostra sancita,[l] vt gradus fixos[m] connexa ordinationi tuæ sanctimoniæ nostra possit habere regula: quoniam decet numerum dictorum coëpiscoporum à te discere gradus conformes[n] conscendere verbi. Quicquid autem constitutum[o] in Concilio Nicæno, precamur vestro *oris consortio* confirmetur. Oret beatitudo tua pro vniuerso Concilio. Dat. 8. Kal. [p] Iul. Accept. 13. Kal. Nouemb. Paulino & Iuliano *summis* Coss.

Binij Notæ.

EPISTOLA hæc à Surio primum edita fuit, ex vetusto libro Coloniensi, quæ reperitur, etiam in antiquis Codicibus MSS. Cresconianæ collectionis, sed vbique valde corrupta.

CENSVRA.

Synodi Nicænæ patres ad Syluestrum scripsisse sine ratione negari non debet: hanc vero epistolam exarasse sine temeritate asseri non potest. Certè quicunque eam dedit, non contentus nostro (id est humano) more loqui, altius quiddam aggressus videtur; phrasis enim eius tenebrosa, ne dicam barbara, ex qua sanum sensum vix exculpere liceat. An vero, & quo modo Synodorum Oecumenicarum Decreta à Pontifice Romano confirmanda fuerint, alibi diximus.

SILVESTRI PAPÆ rescriptum ad Synodum.

Notabit Lector quæ diuerso charactere expressimus.

Siluester Episcopus sedis Apostolicæ, & S. Ecclesiæ catholicæ reuerendæ religionis vrbis Romæ, *Fratribus & coëpiscopis qui in Nicænum Concilium conuenerunt in Domino, salutem.*

GAVDEO promptam vos benignitatem seruare. Nam & confirmo, *figoque* ad doctrinæ vestræ reclamantes, de mysterio vel vnitate Trinitatis, chrismatis vos (secundum dicta & do-

& doctrinam Euangelicam) sanctā accepisse gratiam: De *quo examinationis probo*, vera fuisse & esse mansura quæ in *vestrum nostrum*que manauere *mysterium*, meum chirographum offero, & discipulorum meorum offero in vestro sancto Concilio quicquid constituistis, vnà parem dare consensum. Atque in gremio vestræ Synodi parua propter disciplinam Ecclesiæ alligabo *præcepta*; propter Victorinum qui arbitrio suo quicquid vellet affirmabat, & Cyclos Paschæ pronuntiabat fallaces, *& cum Episcopis totius vrbis Italiæ* examinatam vniuersitas vestri S. Concilij dignetur accipere veritatem. *& alia manu.* Oret pro nobis Beatitudo vestri sancti Concilij, trecentorum decem & octo, vt charitatis quæ vobis data est Domini nostri Iesu Christi seruetur augmentum.

Data 5. Kalend. Nouembris, accepta 4. Idus Februarij, * Constantino septies, & Constantio Cæsare 4. Consule.

* Constantini Consulatus 7. incidit A.D. 326. Constantij 4. in 379. quo anno Constantinus octies Consul.

Baronij Censura A. D. 325. §. 171.

HVIC (præced. scilic. epistol. Synodi ad Siluestrum) habetur coniuncta Siluestri epistola ad Synodum, sed mendosissima; quæ & ob Coss. perperam positos commentitia reputatur, vtpote quæ data & accepta habeatur sub Consulatu Constantij 4. cum Constantini 8. siue 7. qui est ab hoc annus quintus, &c.

Bin. in Not. ad 3. Syn. Rom. sub Siluestro.

Siluestri epist. ad Synodum rescripta idem firmissime attestaretur, si non ob Consulatum Constantij 4. & Constantini 8. perperam in ea positum mendosissima & fere commentitia reputaretur.

ÆGYPTIORUM EPISTOLA
ad Marcum Papam.

Domino Sancto & Apostolici culminis venerando *Marco, S. Rom. & Apostolicæ sedis atque vniuersalis Ecclesiæ Papæ, Athanasius & vniuersi Aegyptiorum Episcopi.*

AD vos peruenisse non dubitamus, quanta & qualia ab hæreticis, & maximè ab Arianis, quotidie patimur; quoniam [a] *in tantum* ab eis *persequimur, vt etiam viuere* iam *nos tædeat*. Nam *instanti tempore* subitò & *insperatè* in nos irruentes, nosque, iuxta præceptum Domini qui ait, [b] *Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam*, fugiendo propter cladem populi eos declinantes nos comprehendere non valuerunt, [c] sed omnia depopulati sunt. In tantum enim nostra vastauerunt, vt nec libros, nec vestimenta Ecclesiastica, aliaque ornamenta, nec reliqua vtensilia nobis dimitterent. Libros verò nostros vsque ad minimum incendentes, nec iota vnum relinquentes, propter veritatis fidem, etiam *Nicænam Synodum*, [d] *quæ*modo clerus & populus imbuebatur, & maximè iam imbuti erant, in contumeliam nostram & omnium Christianorum *incenderunt*. Quapropter precamur (pater Beatissime) quia non dubitamus apud vos [e] plenaria esse Nicæni Concilij exemplaria, vt nobis illa quæ sanctæ recordationis prædecessoris vestri Syluestri fuerunt [f] *sub* tuta mittatis *stipulatione*. Nam quando prædictæ Synodo cum Beatæ memoriæ Alexandro digno Deo Pontifice nostro, id est, Alexandrinæ magnæ ciuitatis Episcopo, in Diaconatus interfuimus officio sub nostræ præsentiæ testimonio, per Beatos viros [g] Victorem & Vincentium presbyteros Apostolicæ sedis *Apocrisarios* missa sunt prædicto Papæ Syluestro, cum *adstipulatione* subnexa capitula septuaginta.

a his verbis vsus Pseudo-Athanas. in epist. ad Felicem II.

b Matth. 10.

c hoc sub Marco non contigit sed sub Liberio A.D. 355. à Marci dormitione 19. Syriano in orthodoxos grassante.

d not. phras.

e forte pleniora.

f phrasis Cōcil. 6. Carth. c. 4. & 9. vide & epist las Cyrilli Alex. & Attici Cōstan inop. ad patres Africanos.

g Vi[illegible]s non Victor à Syluestro missus.

Sane:

Sane præſentibus nobis [h] octoginta capitula in memorata tractata ſunt Synodo, ſcilicet quadraginta à Græcis, Græca edita lingua: & quadraginta à Latinis, ſimiliter Latina edita lingua. Sed viſum eſt CCCXVIII. patribus ſancto Spiritu repletis, in prædicto Concilio congregatis, & maximè iam dicto Alexandro & Apoſtolicæ ſedis Apocriſariis, vt decem capitula adunarentur aliis, atque congruis locis insererentur; & *ad* [i] *formam ſeptuaginta diſcipulorum*, vel potius *totius orbis terræ linguarum*, ſeptuaginta tanti & tam excellentis Concilij fierent capitula, quæ omnem Chriſtianorum informarent orbem, & omnes ſub *ſacerdotali & Chriſtiano nòmine* degentes, vna fides & vna Sacerdotalis atque clericalis regeret norma, nec quiſquam [k] *à ſuo diſſideret capite*.

h *Tom. 1. Cõcil. part. 1. p. 328. Alphonſi Piſani vel Binij de 80. Canon. Nicænis ſenten:ia.* Nobis pro 40. Canonib. Nicænis Latinorum, de quibus egit Athanaſius ſupra erunt 24. can. à Iulio citati epiſt. 2. ſimul cum Sardicenſibus. nam & Sardicenſes fuiſſe 40. teſtatur quædam eius Cõcilij antiqua præfatio in tomis Conciliorum. Pro Nicænis autem ibid. 40. Græcis, quorum etiã meminit ſuperius Athanaſius, nobis erunt 20. vi legati ex Concilio Carthag. 6. ſumpti vna cum Antiochenis, qui cum ſint numero 25. ſi adiunguntur 20. vulgatis à numero 40. non multum recedunt. Arabicum quidem exemplar habens 80. canones & Græcos & Latinos complexum fuiſſe videri voluit, id autem an verum ſit necne aliorum eſto iudicium. *Confut.* vtraque coniectura fallax. Prioris nunquam aſſertor fuerit qui aduerterit Marci dormitionem contigiſſe A. D. 336. Antiochenam vero Synodum A. 341. Sardicenſem 347. demum habitam. Poſteriorem nemo propugnauit qui meminerit canones Arabicos 80. vix ante 60 annos in lucem prodiiſſe. Mihi (vt quod ſentio dicam) probabilius videtur epiſt. huius cæterarumque artificem pro Nicænis & Apoſtolicis 70. canonibus, Adriani cap. 72 Ingelramo Metenſi collecta ſupponere voluiſſe. Maximæ enim horum capitum partis vel patres Nicænos vel Apoſtolos autores facit; ſæpius vtroſque. Vide epiſt. 1. Pſeudo-Zephyrini.

Nunc ergo, quia (vt prædictum eſt) ab inimicis S. Dei Eccleſiæ, & maximè ab Arianis, à quibus quotidie expugnamur, conterimur & opprimimur, præfata ſeptuaginta Nicæni Concilij capitula, quæ (præfata Synodo iam facta) iubente Domino meo Alexandro, decreto omnium Epiſcoporum attuli, quæ etiam coram omnibus recitaui atq; tranſcripſi, ſunt igne combuſta; Optamus, vt à veſtræ [l] *ſedis* auctoritate, *quæ eſt mater & caput* omnium Eccleſiarum, ea ad correctionem & recreationem fidelium orthodoxorum percipere per præſentes Legatos mereamur, quatenus [m] *ve-*

i Egregium ſanè commentum, linguarum non 70. ſed 72. meminere Clem. Strom. lib 1. Epiphan. initio Panarij & in hæreſi Sethianorum, Hieron. in Matth. 26. & Pſal. 44. Auguſtin. de Ciuit. Dei lib. 16. cap. 3. Proſper. de vocat. gentium lib. 2. cap. 4. Arnobius in Pſal. 104. Beda lib. de 6. temporibus, Ado in Chron.
k Imitatur impoſtor Leonis verba epiſt. 84. l ſedes mater Eccl. non eſt ſed matris. Cathedra enim prima inter Eccleſiæ dotes teſte Optato lib. 2.
m Nota phraſim familiarem Mercat.

stra fulti auctoritate, vestrisque precibus roborati, illæsi à memoratis æmulis sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris euadere, nobisque commissos eruere valeamus.

[n] *Verè* [o] nouimus *Apostolatus vestri cor gratia Sancti spiritus in tantum esse* [p] accensum, vt omnibus oppressis succurratis; quanto magis nobis, qui licet [q] exigui ordinis, tamen vestri sumus, & semper esse volumus? Ideò decet & oportet vos nobis hæc quæ rogamus, & alia (quæ necessaria *iuxta* [r] *sapientiam, quam vobis præstitit altissimus*, esse cognoueritis) absque tarditate præstare, [s] *vt tantæ miseriæ squallores à fidelium mentibus detergantur, & quasi vulnus corpori infixum*, [t] auditu tantæ *miseriæ obseerato, salutari curetur antidoto*; vt *diuino freti iuuamine*, vestraque auctoritate atque auxilio roborati, aduersantium tergiuersationes euadere valeamus: atque inconcusso *vultu, non fraude cuiusquam perculsi, assistere æterno iudici mereamur, & vocem audire inquientem*, [u] Euge, serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. *Et subscriptio.* Orantem pro nobis sanctum Apostolatum vestrum [x] *longæuis Dominus conseruet temporibus.*

n verba Concilij Rom. sub Gregorio II. indict. 4. id est, A. D. 721.
o cognoscimus.
p succensum vt radicitus tantæ miseriæ.
q Si tibi ex igni 2. sed.s Episcopi, quis magnus esse potest?
r imitatur impostor verba Concilij Afric. ad Bonifac. Papam.
s Concil. Rom. verba.
t aditu talis miseriæ.
u Matth. 25.
x phras. Ioan. II. Papæ in epist. ad Iustinianum.

MARCI PAPÆ

Epistola.

Dominis venerabilibus fratribus Athanasio, & vniuersis Aegyptiorum Episcopis, Marcus Sanctæ Romanæ Apostolicæque sedis & vniuersalis Ecclesiæ Episcopus.

DOLEO fratres, & nimium contristor super afflictione vestra, sed oppido consolor quod [a] *vento agitata* non estis *arundo*, sed recti in fide inter omnes procellarum & turbinum colluctationes incessanter perduratis.

[b] *Lectis* ergo *fraternitatis* [c] vestræ *literis vigorem* constantiæ

a Matth. 11.
b verba Leonis epist. 85.
c fratern. tuæ lit. vig. fidei tuæ quam

stantiæ vestræ, quem *olim noueramus*, *agnouimus. Congratulanter* [d] vobis *quod ad* custodiendum Christi gregem, *pastoralem curam vigilanter* [e] insequimini; *ne lupi*, *qui sub specie ouium subintrarunt*, *bestiali sæuitia simplices quosque dilacerent*, [f] qui non ad hoc subintrarunt vt aliqua *correctione proficiant*, *sed* vt *ea quæ sunt sana corrumpant*.

d tibi quod ad custodiā gregum Christi.
e exequeris.
f dilacerent, & non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea.

Quapropter [g] *moneo*, *& hortor dilectionem vestram*, *vt* bonum quod incepistis adminiculante diuina gratia vsque ad finem perducere satagatis, veritatis voce monente, [h] *Beatus qui perseuerauerit vsque in finem*. *vnde* enim *Beata* [i] *perseuerantia*, *nisi de virtute patientiæ*? *Nam* iuxta [k] *Apostolum*, Omnes qui volunt pie viuere in Christo persecutionem patientur: *quæ non in eo tantum computanda est*, *quod contra Christianam pietatem aut ferro aut ignibus agitur*, *aut quibuscunque supplicijs*; *cum persecutionum sæuitiam suppleant & dissimilitudines morum*, *& contumaciæ inobedientium*, *& malignarum tela linguarum*: *quibus conflictationibus* [l] communia *semper membra* pulsantur, *& nulla piorum portio* [m] conflictatione *sit libera*, *ita vt* nec *periculis*, *nec* [n] otio *careant nec* labore.

g Leo epist. 2.
h verba Leonis epist. 91.
i beata erit.
k secundum Apostolicam prædicationem.
l cum omnia semper Ecclesiæ membra pulsentur.
m hic attentatione sit.

Nam hæc [o] *& omnia incrementa probabilium studiorum*, *& in eis vsque in finem perseuerantia*, [p] atque *bonæ voluntatis* incrementa *ad Christi gratiam* [q] semper sunt referenda, vt in omnibus quæ agimus Deus omni perfectè laudetur tempore.

o otia labores.
o verba Celestini cap. 11. ad Gallos.
p & bona voluntat. exordia.
q gratiam referre docuerunt.

De capitulorum namque veritate & numero Nicæni Concilij, [r] cui vos interfuisse literis vestræ fraternitatis significastis, à nostris qui vobiscum vna interfuerunt diligentioribus requisiuimus collocutionibus; qui ita vt vestræ testatæ sunt literæ, omnem nobis ordinem exposuerunt, & vestram epistolam *per omnia* [s] *vestram* esse testificati sunt: non vt nos aliquid sinistrum vestra ex parte arbitremur; sed nos & vos, illosque absque vlla in posterum titubatione vnum sentire optaremus; & Sancta Romana Ecclesia, quæ [t] semper immaculata mansit, & Domino prouidente, & (B. Petro opem ferente) in futurum manebit, sine vlla hæreticorum insultatione firma & immobilis omni tempore persisteret.

r hoc scil. ignorabat Marcus.
s forte veram
t Regina sedeo, non vidua luctum non videbis Apoc. 18.

His itaque peractis, diligenter requirentes in [u] Sanctæ nostræ & Apostolicæ sedis scrinio eadem quæ Sanctæ recordationis prædecessori meo Syluestro sunt directa, septuaginta (sicut significastis) capitula illæsa inuenimus. Ipsa enim vobis (propter auctoritatem & subscriptionem tantorum Patrum & eius magni Concilij) minimè misimus; sed pro eisdem coram Apocrisariis vestris alia similia, eundem numerum, eademque verba, & ipsam subscriptionem continentia vobis rescribere, & *sub* certe [x] *stipulatione* & confirmatione mittere curauimus.

u omnia tibi Sancta e iam fra.iucs.

x de hac phrasi supra diximus.

Et [y] *quis est, qui fratribus suis* talia *negare* audeat? Nam non negligenda nobis hæc per Sancti Spiritus gratiam Dominus docuit, sed fideliter exercenda & fratribus contradenda & docenda distribuit.

y verba Attici in epistol. ad Patres Concil. Carth. sub Bonifacio. A.D. 422.

Hæc Apostolorum viua traditio. Hæc est vera charitas, &c. *

* Seqq. ad finem epistolæ habent Pseudo-Lucij epist. & Pseudo-Felicis epist. 3.

Datum [z] 10. Kal. Nouemb. Nepotiano, & secundo viris Clariss. Coss.

z Nullus Nepotiani Consulatus cum Secundo sed cum Facundo. contigit autem A. D. 336. quo anno Marcus sedit à 16. Ianuarij ad 7. Octobris. Data ergo Epistola 16 die à morte Marci.

Baron. ad A. D. 336. § 58. &c.

HOc anno iisdem Consulibus 10. Kal. Nouemb. data legitur Marci nomine epist. ad S. Athanasium Episcopum Alexandrinum, & ad cæteros Ægypti Episcopos: cuius argumentum ex scripta superius & ibi posita epistola Athanasij & aliorum eiusdem Prouinciæ Episcoporum ad eundem Marcum facilius intelligitur; Nempe Ægyptios dira Arianorum persecutione vexatos inter alia dispendium passos esse Nicænorum Canonum, qui vnà cum omnibus aliis libris ab iisdem incensi fuerint: quorum exemplar à Romana Ecclesia, iisdem datis ad Marcum Papam literis, postulant impertiri. Quibus quidem literis, tum Ægyptiorum tum Marci, Nicænorum Canonum numerus definitur; nimirum ab eadem magna Synodo statuta fuisse 70. secundum (vt aiunt) numerum discipulorum capitula.

1 59. Mirum certè cum diu multumque inter Ecclesiam Africanam & Romanos pontifices Zosimum ac Bonifacium agitata sit controuersia de numero Nicænorum Canonum, ipsos eiusmodi epistolas præteriisse. At Mercatoris merces nonnihil suspectæ redduntur, vtpote quæ germano rectæ rationis temporis signo mini-
2 mè inueniantur esse signatæ. Quonam pacto) quæso) sub dictis Coss. potuit Athanasius Alexandria ad Marcum scripsisse, qui iam
3 exul hoc anno agebat in Galliis? Et quænam sub Constantino Arianorum

rianorum contigit in Ægypto, cum non Marci tempore A. D. 355. sed multo post, quando Constantius Georgium in locum Athanasij suborgauit, passa sit Ecclesia Alexandrina violentam Arianorum vastationem? Sed & quonam pacto Marcus potuit 10. Kal. Nou. 4
scripsisse ad Athanasium, cum hoc ipso anno Nonis Octobris reperiatur esse defunctus? Eum quidem nonnisi 8. menses sedisse S. Hieronymus testatur in Chronico. Videat hæc, qui eas citat, Marianus Scotus, & pariter contendit, nonnisi 8. mensibus sedisse Marcum. quonam modo fieri potuit, eam datam esse ab ipso Marco epistolam, si iam ante ipse ex humana vita desierat?

60. Quicquid sit, vnum eundemque esse putamus auctorem, qui has concinnauit literas cum eo qui finxit epistolam illam Bonifacij Papæ ad Eulatium Episcopum Alexandrinum, de restituta communione Ecclesiæ Africanæ: de qua consule quos diximus in nostris ad Rom. Martyrologium notis. Voluit ille sapiens architectus bene esse consultum assertioni Zosimi & Bonifacij, de Nicæno canone extra vicenarium numerum allegatum: homo ille ad fictionem confugit, qui ignorauit ex apertissima veritate solutioně afferre: de quo superius dictum est, cum egimus de numero Nicænorum canonum. Procul absit ab Ecclesiastico tractatore omnis turpis suspicio fictionis & imposturæ, qui pura luce tantummodo gaudeat veritatis; præstat enim ingenuè ignorantiam fateri magis, quàm ex mendaciis emendicatam scientiam affectare.

Bellarmin. de Rom. Pontif. lib. 2. c. 25.

QVOD illi can. (Nicæni scil.) non sint omnes, probant nonnulli ex epist. Athanasij ad Marcum Papam, in qua petit exemplum Nicæni Concilij ex Rom. pont. scrinio, afferens exempla, quę erant Alexandriæ fuisse cremata ab Arianis.

Sed hoc argumentum ridetur à Magdeburgensibus, & verè non est solidum. Nam illa incensio librorum accidit tempore Constantij Imp. quando Athanasio expulso Georgius quidam Arianus in locum eius ordinatus est, vt ipse Athanasius testatur in epist. ad omnes orthodoxos: constat autem ex Chron. Hieronymi, Marcum 5
Papam eo tempore iam fuisse defunctum. Deinde si Marcus Papa exemplum misisset ad Alexandrinos ex Romano scrinio, certè conuenissent deinceps inter se exemplaria Romanum & Alexandrinum. Quomodo ergo in exemplari à S. Cyrillo ex Alexandria ad Africanos misso, deerant isti canones tres, qui inueniebantur in Romano? Omissa ergo ista Athan. epist. probatur canones illos non esse integros, &c.

Idem de Scriptur. Eccles. in Athanasio. De Epistolis Athanasij ad Marcum Papam, & Marci Papæ ad Athanasium, con-

ſtat ex ratione temporis, eas epiſtolas eſſe ſuppoſititias, vt dicemus infra in obſeruatione ad Gratianum.

Idem in Gratiano.

Gratianus id vnum habet, quod reprehendi poſſe videtur; quod non habuit delectum auctorum ex quibus Decreta collegit. Annotabo hic aliqua loca per modum exempli.

Primo diſtinct. 16. canone *ſeptuaginta*, citatur epiſt. S. Athanaſij Epiſcop. Alexandrini de canonibus Nicænis incendio conſumptis, ad Marcum Papam. Sed Card. Baronius Tom. 3. Annal. demonſtrat eo tempore Athanaſium fuiſſe exulem in Galliis, & incenſionem illam canonum Nicænorum contigiſſe diu poſt obitum Marci Papæ; & ipſum Marcum defunctum iam fuiſſe quando ſcribitur reſpondiſſe ad Epiſtolam Athanaſij: vt vndique nutet fundamentum harum epiſt. & 70. canonum Nicæni Concilij.

Poſſeuin. in Appar. Ad Marcum Papam Epiſtola, & Marci reſcriptum ſine dubio non ſunt Athanaſij, &c.

Et in verbo Marcus. De epiſt. ipſi Marco Papæ adſcripta, &c. conſule Baron. Card. Tom. Annal. 3. pag. 428 & ſeq. primæ Rom. edit. Quin p. 676. refellit quorundam hiſtoricorum de ea commentum.

Binius in Not. ex Baronio & Bellarmino.

Hanc ſurreptitiam, & ab aliquo confictam quinque rationes euidenter oſtendunt. 1. 2. & 4. *ex Baronio*, 3. *ex Baronio & Bellarmino*, 5. *ex Bellarmino hauſta ad verbum, ideò hic non repetimus.*

Eaſd. epiſt. *Petrus Nannius* in 3. claſſem relegauit cum cæteris ſuppoſititiis libris quos Athanaſij non putauit. Vide eius præfat. ad Anton. Perenotum Attrebatenſem Epiſc. Athanaſij operibus præfixam.

CENSVRA.

HIs omnibus addo, vnum eundemque (ſi me non fallit coniectura) vtriuſque epiſt. artificem, eumque anno D. 721. poſteriorem fuiſſe: certè eum ex variis Attici, Celeſtini, Leonis, Symmachi, Gregorij I. Agathonis & Gregorij II. male conſutis locis epiſt. ſuas concinnauiſſe perſpicuum eſt.

Hincmar. libri aduerſ. Hincmar. Laudun. cap. 20.

Quod in epiſtola ex nomine Athanaſij, & Epiſcoporum Ægyptiorum ad Marcum ſucceſſorem Syluestri habetur 80. fuiſſe capitula, 40. ſcilicet à Græcis Græca edita lingua, & ſimiliter 40. à Latinis Latina edita lingua & ab Epiſcopis 318. in 70. redacta fuiſſe capitula; ſi numerantur illa quæ in epiſtola Iulij deſignantur, & illa

quæ

quæ designata prætermittuntur, sed & illa quæ in Epistola Felicis leguntur, plura quam 70. & *inter se diuersa* inuenientur, & in eisdem epistolis non inueniuntur memorari; minime autem connumerari illa capitula quæ ex Nicæno Concilio sumpta seruauit antiquitas, & hactenus tenet ac veneratur Ecclesia.

Et cap. 21. Regulas connumeratas à cap. 20. Nicæni Concilij si quis per singula consequentia Concilia ex ordine numerauerit, in Antiocheno Concilio loca prælatorum numerorum tenere inuenies. Vnde manifestum est nonnisi tantum 20. quæ habemus capitula fuisse in Nicæno Concilio constituta, verum & longissimarum ætatum ex antiqua consuetudine prolixa tempora, per quæ ipsius Concilij hæc tantum 20. capitula fuere suscepta, verbis præfati historiographi indubitabilem faciunt fidem, &c. *citauerat Hincmar. hist. tripat. lib. c. Rufin. hist Eccl. lib. c. Carthag. Concil. epistolas Cyrilli, Attici, & Afrorum, Concil. Chalced. act. 12. canones Antiochenos & regulas 95. & 96. appellans.*

Et cap. 24. Contra auctoritatem veterum qui veraci attestatione confirmant non plura fuisse capitula sacri Nicæni Concilij, quam illa quæ ex antiqua consuetudine Catholica tenet & veneratur Ecclesiæ, his acquiescere nolens contende, &c.

IVLII PAPÆ

Epistola I.

Venerabilibus fratribus, vniuersis Orientalibus Episcopis, Iulius.

DECVERAT vos, fratres, alios Ecclesiasticis instruere disciplinis; & non talibus *arguere machinamentis*, dicente Ioanne Baptista, [a] *Neminem concutiatis neque calumniam faciatis*; & reliqua. De qua re & [b] Apostolus Paulus nos instruit, dicens; *fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite hominem huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris*; & reliqua. Et alibi [c] Petrus Apostolus ait, *Omnes vnanimes in* [d] oratione estote, *compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles, non reddentes malum pro malo*, [e] vel *maledictum pro maledicto; sed è contrario benedicentes: quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis. Qui*

a Luc. 3. Ioannes milites alloquebatur tu vero Episcopos.
b Gal. 6.
c 1. Pet. 3.
d in fide.
e nec maled.

enim vult vitam diligere, & videre dies bonos, coërceat linguam ſuam à malo, & labia [f] ſua *ne loquantur dolum: declinet à malo, & faciat bonum; inquirat pacem, & ſequatur eam: quia oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum; vultus autem Domini ſuper facientes mala.*

f eius.

Quid peius eſt, fratres, quam vt Sacerdotes Domini, qui ab omni mala coinquinatione & à nocumento omnium Chriſtianorum (quanto magis à fratrum & coëpiſcoporum?) alieni debent exiſtere, quos tueri & ſubleuare ab inſidiis debent, & quos fouere & diligere ſummopere oportet, perſequantur eos, & communione *priuari decertent*? Nec recordamini ſapientiam, quæ ait; [g] *Peruerſæ enim cogitationes ſeparant* homines *à Deo.* Si peruerſæ cogitationes ſeparant homines à Deo, quantò magis opera iniqua? Quid enim nequius eſt quam vt illos de quibus Dominus ait, [h] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi mei*, quiſquam auertere, perſequi, deſtruere nitatur? [i] *Probata autem virtus* [k] portat, protegit & conſolatur oppreſſos, & docet *inſipientes.*

g Sap. I.

h Zach. 2. vide ſup. Pſeudo-Clem. epiſt. 1. &c.

i Sap. I.

k virtus corripit inſip.

Eſt enim *Deus teſtis cordis* hominis, *ſcrutatorque verus* ſingularum conſcientiarum, *&* linguarum ſingularum *auditor: quoniam Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia ſcientiam habet vocis.* Et aliàs idem ipſe ait; [m] *Deus charitas eſt. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum, vt viuamus per eum. In hoc eſt charitas; non quaſi nos dilexerimus Deum, ſed quoniam ipſe prior dilexit nos, & miſit Filium ſuum propitiationem pro peccatis noſtris. Chariſſimi, ſi* [n] *Deus dilexit nos, & nos debemus* [o] inuicem *diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta eſt. In hoc* [p] intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipſe in nobis; quoniam de ſpiritu ſuo dedit nobis. Et nos vidimus, & teſtificamur quoniam pater miſit filium ſuum Saluatorem mundi. Quiſquis confeſſus fuerit quoniam Ieſus eſt Filius Dei, Deus in eo manet, & ipſe in Deo; & nos cognouimus & credidimus* [q] charitatem *quam habet Deus in nobis. Deus charitas eſt, & qui manet in charitate in Deo manet & Deus in eo. In hoc perfecta eſt charitas nobiſcum, vt fiduciam habeamus in die iudicij, quia ſicut ille eſt & nos ſumus in hoc mundo.*

l Sap. I.

m I. Ioan. 4. imo alius. ſuperiora enim ſunt Pſeudo-Salomonis.

n ſi ſic.

o alterutrũ.

p cognoſcimus.

q charitati.

mundo. Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem, quoniam pœnam timor habet. Qui autem timet nō eſt perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo Deum, & fratrem ſuum oderit, mendax eſt. Qui enim non diligit fratrem ſuum quem videt, Deum quem non videt quomodo poteſt diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum diligat & fratrem ſuum. Nam & ipſa ſapientia ait, [r] *Lingua ſapientium ornat ſcientiam, os fatuorum ebullit ſtultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. Lingua placabilis lignum vitæ, quæ autem immoderata eſt conteret Spiritum. Domus* [ſ] *iuſti plurima fortitudo, & in fructibus impij conturbatio. Labia ſapientium diſſeminabunt ſcientiam, cor ſtultorū diſſimile erit. Victimæ impiorum abominabiles erunt Domino, vota iuſtorum placabilia. Qui ſequitur iuſtitiam diligitur* [t] à Domino. Item alibi, [u] *Labia iuſti conſiderant placita, os impiorum peruerſa.* [x] *Simplicitas iuſtorum diriget eos, & ſubplantatio peruerſorum vaſtabit* [y] eos; *juſtitia rectorum liberabit eos, & in inſidijs ſuis capientur iniqui. Iuſtus de anguſtia* [z] liberabitur, *& tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum ſuum, juſti autem liberabuntur ſcientia. In bonis iuſtorum* [a] exaltabitur *ciuitas, & in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iuſtorum exaltabitur ciuitas.*

r Prou. 15.
ſ ibid.
t ab eo.
u Prou. 10.
x Prou. 11.
y illos.
z liberatus eſt.
a exultabit.

Nec conſideratis, qui fratres perſequi non ceſſatis, qualia Iob patientiſſimus inter cætera exorſus loquitur: [b] *Auris audiens beatificabat me, & oculus videns teſtimonium reddebat mihi,* [c] *quod liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum cui non eſſet adiutor. Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum. Iuſtitia indutus ſum, & veſtiui me ſicut veſtimento & diademate judicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo; Pater eram pauperum, & cauſam quam neſciebam diligentiſſimè inueſtigabam: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.* Et paulo poſt: [d] *Si negaui* (inquit) *quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci; ſi comedi buccellam meam ſolus, & non comedit pupillus ex ea: quia ab infantia mea creuit mecum miſeratio, & de vtero egreſſa eſt mecum.*

b Iob. 29.
c eo quod.
d Iob. 31.

Nam ſi quis hæc recto omnia conſiderauerit oculo, nequaquam [e] *fratres nocere*, ſed liberare feſtinabit, quia

e N. phraſ.

[f] nihil deterius eſt quam ciues ciuibus inuidere, & fratres fratribus inſidiari aut calumnias *facere.* Talibus [g] enim refragari volentes inſidiis Patres ſancti, Synodum congregauerunt generalem in Nicæa, *vitam* [h] *corrigere hominum* cupientes *in Eccleſia commorantium*: Licet dudum inſtituta ſanctorum [i] *multa* Patrum eſſent conſcripta, poſuerunt [k] *leges quas ſacros canones appellamus*, quibus multa pernecesſaria ad ſtatum Eccleſiæ ſanctæ Dei & ſupplementum *columnarum eius, id eſt Epiſcoporum qui eam proprijs humeris geſtant*, ſunt decreta, & nocumenta eorum prohibita; ita vt qui talia agere tentauerint, aut eis nocere præſumpſerint, [m] *ſiquidem Clerici fuerint, à proprio gradu decidant; qui verò Monachi aut Laïci fuerint anathematizentur.*

Quibus armati exemplis, oportere [n] *arbitrati ſumus, ab omni potente Deo inſpirati*, [o] vt hanc *accenſam diſcordiæ flammam extinguere* Apoſtolica debeamus auctoritate; *& non concedere eam vlterius animas depaſci humanas.* [p] *Quapropter* vnà [q] cum omnibus Apoſtolicæ ſubiectis regulæ *ſancimus*; ne quiſquam deinceps Chriſtianorum talia perpetrare, aut Epiſcopis temere nocere præſumat: cum & Doctor gentium idipſum prohibeat, [r] dicens, *Seniorem ne increpaueris, ſed obſecra vt patrem*; & reliqua.

Bonum [ſ] *eſt namque proculdubio, & omnibus timentibus Deum deſiderabile, cohibere diſſenſiones & altercationes*, fratribuſque ſubuenire, & inuicem non inuidere ſed adiuuare. Audite, inquam, iam factam *in Nicæa ciuitate* Synodum, *cui & ego ipſe* [t] *conſcientiæ meæ cultum decenter exhibui, nihil aliud volens quam concordiam omnibus* [u] fabricare, *& præ cunctis arguere & remouere hanc* inſidiantium altercationem; quas præuidentes ſancti Patres inſidias & illicitas altercationes, [x] vnanimiter in prædicta Nicæna ſtatuerunt Synodo: Vt [y] *nullus Epiſcopus niſi in legitima*

f hoc argumẽto vtitur Pſeudo Dionyſ. epiſt. 1. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4.
g hoc commentum adſtruere conatur Pſeudo Athan. epiſt. ad Felicem II.
h verba Sozom. lib. 1. c. 22. ex hiſt. tripertita li. 2. c. 14.
i enumera multa illa inſtituta ante A.D. 325. ſcripta.
k verba hiſt. Tripart. li. 2. cap. 14.
l hæc repetit Pſeudo Athanaſ. epiſt. 1. ad Felicem II.
m extrema verba canon. 2. Chalced. 27.
n verba Typi Conſtantis Imp. editi in gratiam Monothelit. Cõcil. Later. conſult. 4. p. 450.
o ſicut talem.
p Quapropter ſancimus nobis ſubiectos.

q an plebis eſt ſancire regulas Eccleſiaſticas? r hoc non prohibet ſed ne iuniores Epiſcopi faſtu turgidi poteſtate abutantur.
ſ verba Synodi loco citato: iiſdem abuſus Pſeudo-Alex. epiſtol. 2.
t verba Conſtantini M. epiſt. ad Alexandrinos. Socrat. hiſt. lib. 1. cap. 6. μεθ' ὧν ὡς εἷς ἐξ ὑμῶν ἐγὼ ὁ συνθεράπων ὑμέτερος καθ' ὑπερβολὴν εἶναι χαίρων. vide hiſt. Tripartitam lib. 3. c. 22.
u fabricari. x hoc falſum.
y verba Adriani I. cap. 3. collect. Ingelramo datæ.

Synodo,

Synodo, & suo tempore Apostolica auctoritate conuocata, super [z] quibusdam criminationibus *pulsatus audiatur:* id est, iudicetur *vel* [a] damnetur. *Sin aliter præsumptum à quibusdam fuerit, in vanum deducatur quod egerint, nec inter Ecclesiastica vllo modo reputabitur.* Ipsi verò *primæ sedis Ecclesiæ* [b] *conuocandarum generalium Synodorum iura*, & iudicia Episcoporum *singulari priuilegio*, Euangelicis & Apostolicis atque Canonicis concessa sunt institutis; quia semper [c] *maiores caussæ* ad sedem Apostolicam multis auctoritatibus referri præceptæ sunt.

Nec vllo modo potest *maior à minore judicari.*

Ipsa namque omnibus maior & [e] *prælata est Ecclesiis*, [f] quæ non solummodò Canonum & sanctorum Patrum Decretis, *sed Domini Saluatoris nostri voce* singularem *obtinuit* [g] principatum. *Tu es*, inquit, [h] *Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, & reliqua. *Et quæcunque ligaueris super terram & solueris, erunt ligata & soluta in cælo & in terra.*

Porro dudum à sanctis Apostolis successoribusque eorum, in præfatis [i] antiquis decretum fuerat statutis, quæ hactenus sancta & vniuersalis Apostolica tenet Ecclesia, nō oportere [k] *præter sententiam Romani Pontificis concilia celebrari*, nec Episcopum damnari; quoniam sanctam Romanam Ecclesiam primatem omnium Ecclesiarum esse voluerunt. Et sicut B. Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorum; ita & hæc Ecclesia ipsius nomine consecrata, [l] Domino instituente, *prima* [m] *& caput* sit cæterorum, & ad eam quasi ad matrem atque apicem omnes [n] *maiores Ecclesiæ causæ & judicia Episcoporum* recurrant, eiusque iusta sententia terminum sumant; [o] *nec extra Romanum quicquam* ex his *debere decerni Pontificem:* quatenus non ita proteruè, & pro libitu cuiuspiam, suo proprio arbitrio quibusque Metropolitanis, sicut [p] agere solebant, liceat inconsultò Romano Pontifice aut maiores Ecclesiæ *causas deturbare*, aut E-

z quibuslibet criminibus.
a vel impetatur, si aliter.
b hoc repetit Pseudo-Pelag. II. epist. 8.
c Innocent. epist. 2. c. 3. Vigilius epist. 2.
d verba Pseudo Clement. epist. 1.
e hæc desumpsit impostor ex Decreto Gelasij de apocr. scripturis, eadem habet Pseudo Anaclet. epist. 3.
f nullis Synodicis constitutis sed Euāgelica voce D.
g obtinuit primatum.
h inquirentis.
i Quæ tu antiqua statuta memoras insanientis cerebri figmenta sunt.
k hoc asserit Socra. lib. 2. c. 8. & 17. sed nihil tale Iulius in epist. nec Athanasius in Apologia. 2.
l hoc falsum. vide supra Pseudo-Anaclet. epistol.

m Adrian. I. collect. c. 2. n Vig. epist. 2. o Sozomeni sententiam vero carentem fundamento, hic pro lege obtrudit impostor. vide li. 3. c. 9. p quid proterue agere solebant Metropolitani Apostolorum seculo? digere crapulam impostor.

piscopos damnare; sed [q] *communi* Sanctæ Rom. sedis Episcopi *concilio*, *& concordi actione* quæcumque sunt Christi zelo agenda, disponant vnanimiter, rectéque sentiant, & ea quæ senserint non sibimet discrepando, sed Deo placita perficiat.

Est etiam in iam fata Nicæna concorditer statutum [r] Synodo, *accusatores & accusationes, quas seculi leges non* admittunt, à sacerdotali funditus auerti nocumento. *Ecce,* [s] inquit Propheta, *quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum: illi vero non in vnum habitant qui à fratrum se solatio subtrahunt, aut fratribus insidias præparant.*

Non [t] *alieno vos, fratres, patiamini peccato grauari, quia quod (necesse est nos dicere) veremur* id est, *ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reuerenter adspicite B. Petri gloriam, & cum ipso communes omnium Apostolorum coronas, cunctorumque martyrum palmas,* qui pro fratrum non destructione, sed confirmatione & veritate in Christo passi sunt.

Nos [u] *ergo, qui Domini discipuli & dici & esse volumus, portare crucem Christi & compati fratribus debemus,* & non persequi. [x] Subtrahite (rogamus) actus cogitationesque à talibus nocumentis, si non vultis ipsam in vos suscipere vltionem; quoniam [y] *talionem meretur, qui fratri foueam præparat.*

Et nos scitote [z] *hunc typhum deinceps non esse passuros,* vt ea quæ ad hanc specialiter sanctam pertinent sedem, sicut [a] *judicia, Episcoporum & maiores Eccl. causæ,* vt paulò superius prælibatum est, vos patiamur [b] nobis inconsultis inuadere absque vestri status periculo. Sed si quis, ab hodierna die & deinceps, Episcopum præter huius sanctæ sedis sententiam damnare, aut propria pellere sede præsumpserit, sciat se [c] *irrecuperabiliter esse damnatum,* & proprio carere perpetim honore; eosque qui absque huius sedis sunt eiecti sententia vel damnati, huius sanctæ sedis auctoritate, scitote pristinam recipere communionem & in propriis restitui sedibus; quoniam & prius, [d] à tempore scilic. Apostolorum, hæc huic sedi sanctæ concessa sunt, & postea in memorata Nicæna

q vide Adriani I. col. ect. c. 43.
r fals m dicit impostor: hoc statuit Concil. Carthag. 7. c. 2. & ex eo Adrian. I. cap. 11 collect. Ingelramo datæ.
s his verbis vsus est Pseudo-Alexand. epist. 2.
t verba Leonis epist. 25. nec alieno peccato patiamini vos.
u hæc verba repetit Pseudo Alexand. epist. 2.
x minatum Orientalibus Iulium scribit Sozom. li. 3. c. 9. hinc illæ impostoris næniæ.
y ibid.
z verba Patrũ Conc. Afric. in epist. ad Bonifac.
a vide Vigil. epist. 2.
b an te consulto fratres inuadere licet sine periculo?
c diuum sibi poscit honorem demens, & non imitabile fulmen simulat.
d Quæ Romanæ sedi concessa asseris, nec à tempore Apostolorum, nec à Nicæna Synodo collata sunt.

Synodo,

Synodo, propter prauorum hominum infestationes, atque hęreticorum persecutiones, & insidiantium molimina fratrum, sunt concorditer ab omnibus corroborata; vt magis singuli prouideant ne talia audeant perpetrare; & caueant, si non propter Deum & amorem fratrum, tamen propter opprobrium hominum, ruborem suum atque canonicam vltionem; saltem hęc timore & verecundia compressa silentioque comprimantur,[e] *amputato*, scil. *totius vsurpationis excessu*: quia nullus debet præsumere quæ sibi non videntur esse concessa. [e] verba Leonis epist. 84.

Quam[f] *culpam nullo modo potuissetis incidere, si vnde consecrationem honoris*[g] accipitis, *inde legem totius obseruantiæ sumeretis; & B. Apostoli Petri sedes, quæ vobis Sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticæ magistra rationis. Vnde*[h] *sicut multum nos ea quæ à*[i] vobis *piè* rectèque *sunt* acta *lætificant: ita nimium ea quæ sunt perperam gesta contristant:* quoniam[k] *necesse post multarum* talium *experimenta causarum*, hæc in posterum *sollicitiùs prospici & diligentius præcaueri, quatenus* ea quæ sunt ab Apostolis[l] eorumque successoribus statuta *nulla desidia negligantur, nulla dissensione violentur,*[m] *nulla concertatione turbentur.*

[f] eiusd. epist. 4 cap. 7.
[g] accepistis.
[h] eiusd. epist. 84.
[i] à te pie sunt curata.
[k] & necesse est.
[l] ibid. c. 11.
[m] interiacet lin. 4.

Nam[n] *sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent; ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Connexio totius corporis vnam sanitatem, vnam pulchritudinē facit: & hæc quidem connexio totius corporis vnanimitatem requirit; sed præcipuè exigit concordiam Sacerdotum; quibus etsi dignitas communis non*[o] *est, tamen ordo generalis* est: *Quoniam & inter beatissimos Apostolos, in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio, vni tamen datum est vt cæteris præemineret. De qua forma Episcoporum*[p] *quædam orta est distinctio, & magna*[q] ordinatione *prouisum ne omnes sibi omnia vindicarent; sed essent in singulis prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sentētia; & rursum quidam in maioribus vrbibus constituti, sollicitudinem* eius *susciperent ampliorem, per quos ad vnam B. Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vsquam à suo capite dissideret. Qui ergo scit se quibusdam*[r] *præpositum, non*

[n] ibid. post lin. 6.
[o] non sit, est.
[p] Episc. quoque.
[q] dispositione.
[r] esse præpositum.

moleste ferat aliquem sibi esse prælatum; sed obedientiam quam exigit etiam ipse dependat.

s Hebr. 13.

t Ital. & vulg. peregrinis.

Nolite itaque errare, fratres mei dilectissimi; [s] *Doctrina varijs &* [t] extraneis *nolite abduci.* Et instituta Apostolicorum virorum canonesque habetis, his fruimini, his *circumdamini*, his delectamini, his armamini; vt his freti, circumdati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum iacula persistere valeatis.

u verba Gelasij epist. 9. cap. 10.

x obseruantiam.

y satisque cõueniens sit.

z quam illic vigere conspiciat vbi.

a Cant. 2. 1. Cor. 14. Psalm. 47.

b atque iterum.

c & distribuite gradus eius vt.

d verba Siricij epist. 1. quia pro officij nostri.

e vltimus Maximiani Consulatus incidit in A. D. 311. Felicianus cum Titiano magistratum gessit A. 337.

Satis [u] enim *indignum est, quenquam vel Pontificum vel ordinum subsequentium hanc* regulam [x] *refutare, quam B. Petri sedem & sequi videat & docere.* [y] Multum enim conuenit, *vt totum corpus Ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet*, [z] quæ inde auctoritatem habet *vbi Dominus Ecclesiæ totius posuit principatum, dicente scriptura,* [a] Ordinate in me charitatem: *& item*, Omnia cum ordine fiant. *Iterumque* [b] *Psalmista prædicante*, Circumdate Sion, & complectimini eam, narrate in turribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius, [c] vt enarretis in progenies alteras, quoniam hic est Deus, Dominus noster in æternum, & ipse reget nos in secula.

Officij [d] enim *nostri consideratione non est nobis dissimulare, non est tacere libertas, quibus maior cunctis Christianæ religionis zelus incumbit*; ne per taciturnitatem aut fauere aut consentire videamur fratrum nocumentis.

Data Kalend. Octob. [e] Feliciano & *Maximiano* viris Clariss. Coss.

Binius in Notis.

HANC epist. Feliciano & Titiano Coss. datam anno Christi 337. ex prima Romana Synodo sub Iulio habita à Pontifice nomine *suo* scriptam fuisse his rationibus sic satis euidentibus statuere licet. Primum, eodem Consulatu Feliciani & Titiani hæc Epistola atque Romana Synodus consignata sunt. Secundo, quod de iniusta Athanasij & Marcelli Ancyrani condemnatione & relegatione facta redarguantur ab his qui se hunc ob finem conuenisse in actis Synodi apertè profitentur his verbis, *Pro fratrum oppressione tractantes laboremus; quia dum illi tam grauiter affliguntur, nos nec respirare nec quiescere possumus.* Anno Christi 336. Athanasium suis conuenticulis aliquoties condemnatum relegauerant. Quæ cum citra Rom. pontif. scitum & consensum contigissent, iure meritoque de nullitate facti, & Ecclesiasticarum constitutionum violatione reprehenduntur. An

citra

citrà Rom. pont. consensum & approbationem Concilia celebrare liceat, suprà multis in locis attigimus.

CENSVRA.

RATIONES quas *euidentes* putas, friuolas esse contrariis rationibus demonstro. Quatuor ad minimum falsa supponis. 1. Romæ in causa Athanasij Synodum congregatam Feliciano & Titiano Coss. 2. Eius acta extare. 3. Eiusdem Patres Athanasij & Marcelli ærumnis condolere. 4. Horum damnationem iniustam, quia citra Romani Pontificis consensum scitumque facta est, &c. Ego vero 1. acta, quorum testimonio niteris, commentitia esse assero. 2. Eadem Consulatu Maximi vel Maximiani, qui Feliciani collega non fuit, mendose consignata esse moneo ex Baronio, cuius hæc verba sunt ad A.D. 337. §.67. *His quoque Coss. Feliciano & Titiano consignata reperitur Rom. Synodus sub Iulio Papa centum & 16. episcoporum; in qua tamen Maximus Consul cum* Feliciano *ponitur, cum Cassiodori & Græcorum* Fastorum *consensu* Feliciano *nonnisi* Titianus *collega iungatur. Quod autem spectat ad Synodum dictis Coss. adnotatam, cum triplici & inter se diuersa Chronographia signetur, mendum in notas numeri irrepsisse facile est intelligere; primum enim Anno 4. dictorum Augg. rursum indictione 6. atque demum nominatis Coss. ponitur eadem Synodus celebrata.* Indictio 6. contigit A.D.333. vel 348. Constantij annus 4. incidit in A.D.348. Indict. 13.

3. Sententiam in Athanasium pronuntiatam, eo nomine quod citra consensum Rom. pontificis lata fuerit, viribus caruisse nego. Ideò enim nulla fuit, quia à iudicibus Athanasio falsis criminibus obruto infensissimis, nulla veritatis, æquitatis, fidei ratione habitâ, dictata; veriusque proscriptio quam Episcopale iudicium fuit.

4. Iulius (Athanasio ipso prohibente) non ante ad Orientales scripsit, quam ipsi arbitrium causæ, tam ab Eusebianis accusatoribus, quam ab Athanasio reo delatum fuit. Constat autem Eusebianos Iulium conuenisse A.D.339. eos ergo citauit Iulius A.D.340. non Feliciano & Titiano sed Acyndino & Proculo Coss.

5. Qui epist. supposuit Iulio, veritate historiæ neglecta, quicquid in buccam venit euomuit verius quam elocutus est: phrasis ineptissima mendacissimis placitis conspersa est; quibus admistæ aliquot sententiæ Concil. Chalced. & Carthag. 7. Siricij, Africanorum patrum, Leonis, Gelasij, Martini I. Adriani I. quin & Typi Constantis Aug. in gratiam Monothelitarum, vt de plagiario dici possit, eum Flectere si nequeat superos, Acheronta mouere.

ORIENTALIVM EPISTOLA ad Iulium Papam.

Domino [a] Beatiſſimo & honorabili *Patri Iulio*, *Apoſtolicæ ſedis venerabili Epiſcopo*, *Euſebius*, *Theognius*, *Theodorus &* Berinthus, [b] *vna cum reliquis fratribus & coëpiſcopis noſtris in* [c] *Antiochia congregatis*.

LICET circa omnes Romanam *Eccleſiam* ſciamus *eſſe munificam*, & [d] *Apoſtolicam* habere *curã*, & ſemper *matrem* exiſtere *pietatis*; *quanquam ab oriente ad eam prædicatores* pietatis *aduenissent*, tamen optaremus vos nobiſcum concordare; & quos à communione ſuſpendimus à vobis eſſe ſuſpenſos; & quos in ordine confirmamus Epiſcoporum à vobis eſſe confirmandos, nec [e] *nos ſecundo loco habendos*, cum ex his [f] partibus ad vos vſque dogmatizantes Apoſtoli peruenerint. Nec enim nos veſtris reſultauimus, quamuis hoc agere potuiſſemus, quando [g] *Nouatianus à Romana* pulſus eſt *Eccleſia*; quoniam (vt iuxta vulgarem conſuetudinem loquamur) [h] inimicitias *quærit* omnis *qui vult recedere ab amico*.

Nec [i] *crimine carere poteſt* qui alterius excommunicatum abſque eius licentia, à quo communione eſt priuatus, in communionem ſuſceperit; canonibus ſcilicet iubentibus vt [k] *excommunicatus ab alijs, ab alijs non ſuſcipiatur viuentibus illis à quibus commuuione priuatus* eſſe di-

a hos titulos lege in epiſt. Victoris Carthag. ad Theodorum Papã inter acta Concil. Lateran. ſub Martino I. Conſult. 2.
b impoſtor audiuit Theodorum Perinthium ſiue Heracleotam fuiſſe inter factionis ſigniferos: hinc illi nata occaſio Berinthum ſuũ inter Theodori complices recenſendi.
c Synodus Antiochena anno 341. qui fuit 4. à conſulatu Feliciani, congregata eſt.
d verba hiſt. Tripert. lib. 4. cap. 16. ex Sozom. lib. 3. cap. 7. ὡς Ἀποστόλων φροντιστήριον καὶ εὐσεβείας μητρόπολιν, &c. e huius querelæ meminit Sozom. lib. 3. cap. 7. candem habent Synodicæ Arian. literæ in conciliab. Sardic. in fragm. Hilar. p. 2. p. 18. f hoc refert Sozom. loco citato, probat vero Baſilius Magnus epiſt. 69. & 70. vide & epiſt. orientalium ad Symmachum. g Vide epiſt. Iulij ab Athanaſio deſcriptam in Apolog. 2. Synodic. Arian. in Conciliab. Sardic. fragm. Hilar. p. 2. p. 25. Sozom. loco cit.
h Prouerb. 18. i Vide epiſt. Arianorum in Conciliabulo Sardic. in fragm. Hilar. p. 18. lib. 2. Sozom. loco cit.
k Can. Apoſtol. 13. 33. Concil. Nicæn. cap. 5. Concil. Antioch. cap. 6. Concil. Carthag. 2. cap. 7.

gnoſci

gnoscitur. Nec solum in his *nobis contumeliam irrogatis*, sed etiam in his quod [l] *Concilia* nostra dissoluitis, neque ea rata sinitis esse.

Sunt namque à nobis, & maximè à totius [m] Orientis Episcopis damnati Athanasius Alexandrinus, Paulus Constantinopolitanus, Marcellus Ancyræ, *Asclepius* Gazæ, *Lucianusque* Adrianopolites pro certis criminibus quibus aduersarij sunt apud nos inscripti, quæ (per præsentes huius Epistolæ latores) omnia sub certa relatione vestræ *innotescere* non omittimus Sanctitati.

Quibus agnitis, si nostris placitis magis quam eorum machinationibus *assentire*, & *ordinatos* [n] *Episcopos in damnatorum* loco *firmare* eligitis, *pacem* vobiscum *& communionem habere* volumus. *Si verò* aliter egeritis, & eis amplius quam nobis assentire iudicaueritis, *contraria celebrabimus*, & vobiscum deinceps nec congregari, nec [o] *vobis obedire*, nec vobis vestrisque fauere volumus; sed per nos, (quicquid melius elegerimus) agere conabimur. Nam *nullus est in hac parte terrarum ætatem habens*, qui ignoret prædictorum molimina seductorum; propter eos enim multa sunt mala peracta, multa Concilia [p] *diuersis & asperis temporibus* celebrata, multæ seditiones, multæ machinationes, multa nobis opprobria illata, & alia multa quæ enumerare perlongum est. Nam si his consentire eligitis, tunc liquet, quod nos perdere vultis, & non [q] *vt pater filios* fouere.

Dicunt enim & affirmant [r] *tam ciues istorum, quam etiam Sacerdotes eorum*, hos fouere vos velle [s] homicidas,

l vide epist. Iulij & Athan. fragm. Hilarij p. 1. Sozom. loco citato.

m Synodus Tyria Athanasium deposuit A.D. 335. Constantinopolitana Marcellum A.D. 336. At Paulus in locum Alexandri Constantinop. suffectus est A.D. 340. quo anno iubente Constantio ab Arianis est depositus, ac sede pulsus anno 4. à Feliciani Consulatu. Male impostor Lucium deprauato nomine *Lucianum* vocat; absurdius est quod Lucium Feliciano Consule episcopatu abdicatum scribit: certe Eutropius Lucij decessor Eccl. Adrianopolit. administrauit ad A. 340. quo ab Eusebianis gradu motus est, cum Eustathio Antiocheno & Asclepa Gazensi: quem inepte Mercator huius epist. artifex, *Asclepium* vocat. Vide Athanas. in epist. ad Solitar. vitam agentes. Socrat. lib 1. cap. 35. 36. & lib. 2. cap. 6. 12. 13. 15. Theodoret. lib. 1. cap. 30. & lib. 2. cap. 5. 7. 8. Sozom. lib. 2. cap. 24 31. & lib. 3. cap. 3. 7.

n verba hist. tripert. lib. 4. cap. 16. Marcello statim successor datus Basilius. Athanasio Gregorius A. 341. Paulo Eusebius Nicomed. A. 340 Asclepæ Quintianus eod. anno, Lucio nemo ante Concilium Sardicense congregatum A D. 347.

o An antea obedientiam polliciti erant? porrò de conditionibus pacis Iulio oblatis, & minis in eum intentatis hæc Sozom. lib. 3. c. 7. Ἰουλίῳ τὴν καθαίρεσιν τῶν πρὸς αὐτὸν ἐληλημμένων καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ἀντ' αὐτῶν χειροτονηθέντων εἰρήνην καὶ κοινωνίαν ἐπηγγέλλοντο. ἀνθισταμένων δὲ τοῖς δεδογμένοις, τἀναντία προηγόρευσαν, &c. hæc scripta A. 341. non 337. vt vult impostor.

p quæ asperitas temporum Arianis vbique triumphantibus? audacter fingis Mercator, sed imperite. q Ariani nunquam Rom. pont. agnouerunt Patrem. r phras. s vide Athan. Apol. 2. & ad Solit. vitam agentes, Hilarij fragm. Rufin. l. 1. Soc. l. 2. Theod. l. 1. Soz. l. 2. à c. 17. & lib. 3.

ſacrorum templorum euerſores, virginum ſtupratores, [t] ſacrorum librorum incenſores, [u] ſacrorumque vaſorum ac *cæterorum ſacrorum miniſteriorum fraudatores* officiorum neglectores, Imperatorum infidos, *gentis & patriæ proditores*, & inter [x] ſacerdotes maximam generantes diſcordiam, [y] *eo quod conſubſtantialitatis vocem* quę ſcripta non inuenitur, in fidei doctrina poſuiſſent.

Quid plura enumerare neceſſe eſt, cum propter eos nobis & cunctis [z] *huius regionis* habitatoribus ſcientibus tanta cædes hominum ſit perpetrata, vt amplius quam * *mille* homines ſint proſtrati?

Talibus autem fauere quid aliud eſt quam ſceleribus eorum conſentire? cum ſacra Scriptura hæc prohibeat dicens, [a] *Non ſolum qui faciunt* culpabiles exiſtunt, *ſed etiam qui conſentiunt facientibus*.

Talibus enim vos obſiſtere totis viribus oportet, ne inuoluamini in peccatis eorum, & excommunicationem eorum ne ſuſcipiatis. Tales enim à vobis procul abiicite, ne propter animoſitatem talium hominum infirmæ animæ & ignari populi ſacrilega diſſenſione diſpereant. [b] *Itaque oportet* vos *improbis probè reſiſtere*.

Quapropter ſi neglexeritis [c] *deturbare peruerſos*, liquet quod eorum protegatis errorem. *Nec* vero *caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui* manifeſtè facinoribus *deſinit obuiare*.

Decet enim vos, *ad arguendam proteruiam* eorum, linguam veſtram exacuere, & velut venenoſos à vobis repellere, ne eorum veneno vos veſtrique in aliquo ſauciemini. [e] *Igitur ſufficiunt nobis querimoniæ contra eos delatæ; quoniam derelinquet nos tempus*, [f] ſecundum *quod ait Apoſtolus*, [g] *ſi voluerimus omnium* [h] obloquentium *oblatas contra eos producere querelas; maximè* cum [i] *hæc nobis ſufficiant quæ ſuperius* [k] dicta *ſunt*. Nec nobis neceſſe eſt iterum eorum diuulgare mala, cum ipſa per ſe prodeant, & maximè omnes Orientales teſtes ſuper eorum malis exiſtant. *In* [l] *ore* enim (*iuxtà quod* ſcriptum [m] *eſt*) *duorum*

t vide epiſt. Conc lij Sardicenſis.
u hæc crimina finxit impoſtor.
x hoc obiectum Iulio teſtatur eius epiſt. ab Athan. recitata
y nunquam hoc nomine accuſati Athan. & reliqui: qui enim eos gradu deiecerant, orthodoxi videri volebant.
z Orientis non *regio* ſed regiones.
* Arianorum Synodica obiicit Paulo Cóſtantinop. in Eccl. mille homicidia. Vide fragm. Hilar. pag. 2. p. 21.
a Rom. 1.
b verba Martini I. conf. lt. 2. Conc. Later. p. 433. oportet Catholicos.
c verba Felicis III. in epiſt. ad Acacium. Negligere cum poſſis deturb. peru. nihil eſt aliud quã fouere. Non caret, &c.

d qui euidenter facinori. e verba Martini I. loco citato. f ſupra quod. g Heb. 11. h penè orthodoxum obl. i dum & hæc. k recitata ſunt vt eorum hæreſim diuulgemus, & oſtendamus omnibus ſub accuſatione eam & reprehenſione merito exiſtentem. l in ore etenim. l Deut. 17. Matth. 18. m dictum,

vel trium

vel trium testium stabit omne verbum; [n] quantò magis in multitudine *tantorum Sacerdotum & populorum*, *Abbatum vel Monachorum, in scripto & sine scripto, contra* [o] horum prauitatem nos quotidie vox *acclamantium*? Nos verò diu *expectauimus* eos per multam patientiam *vt crearent vuas*, sed illi è contrario [p] *fecerunt labruscas*. Vos ergo [q] *non oportet de cætero negligere & differre* tales; *ne (quod absit) memoratis criminibus* [r] eorum submittamini, *irrationabiliter* eos Episcopos ponentes. Ipsi enim nisi citò corrigantur (iuxta quod B. Apostolus [s] protestatur) *secundum duritiam* eorum *& cor impœnitens*, *thesaurizant sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei*, *qui reddet vnicuique secundum opera eius*. [t] Qui corrigendi sunt, *ne per temporalem delectationem*, & per mendacia atque figmenta sua, vobis assensum præbentibus *æterna perdant præmia, quæ per veram pœnitentiam consequi potuerunt*. Nec hæc quæ prædicta sunt solummodo *Athanasio* & sequacibus eius irrogamus, sed etiam quod contra *regulam* egerit *quam* nos decreueramus; quia [u] *non* Decreto *communis Concilij Episcoporum* recepit *Sacerdotium*, *sed sibimet arrogando Ecclesiam fuisset ingressus*, & *in sede resedisset*, cum dudum [x] decretum fuisset, nullum à pauciore numero restitui debere quam depositum fuisse constaret. Deinde [y] *quoniam eius aduentu* sit *turba generata*, *plurimique seditione sint mortui*; & non solum hæc per eum, *& propter eum* sunt peracta, sed etiam quidam iam *à* dicto *Athanasio cæsi*, *iudicibus* dicuntur *esse contraditi*. Hæc & alia innumerabilia sunt ab eo suisque sequacibus impudenter perpetrata, quos excommunicatos, communioni (vt audiuimus) [z] contra regulam in contumeliam omnium Orientalium sociastis.

Præfato [a] *itaque debitæ salutationis officio*, propter B. Petri honorem [b] impenso postulauimus *vt deinceps ad vestras*

n vt non dicatur multitudo tantorum &c.
o huiusmodi prauitatem nouitatem ad Apost. nostram sedem accl.
p Esai 5.
q Mar. in. ibid.
r submittamur irrat. postponentes, & expectantes, &c.
s Rom 2.
t hæc verba videntur Gregor. Magni.
u verb. Cassiodori historiæ Tripart. lib. 4. cap 9. & lib. 10. cap. 17. ex Socrat. hist. lib. 2. c. 3. & 8. συνεχεῖς στάσεις ἐγίνοντο αἵτινες ὑπόθεσιν παρεῖχον τοῖς περὶ Εὐσέβιον τοῦ διαβάλλειν αὐτὸν βασιλεῖ. ὅτι μὴ κρίναντος τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἐπισκόπων, ἑαυτῷ ἐπιτρέψας, τὴν ἐκκλησίαν κατελάμβανεν. Sozom. lib. 3. c. 2. ad finem idem habet. contigit hoc A. 338.

x imo hoc Decretum A. D. 341. vide Synod. Antioch. c. 12. y hæc omnia Athan. obiecta testantur Synodica Concilij Alexandrini ab Athan. ipso descripta. fragm. Hilar. p. 2. p. 11. Socrates, cuius verba describit impostor lib. 2. c. 5. Sozom. lib. 3. cap. 5. hist. Tripart. lib. 4. c. 9. z Sozom. lib. 3. cap. 7. Iulius ipse ad Oriental. fragm. Hilarij p. 2. p. 24. hist. Tripart. lib. 4. cap. 16. Crimen Iulio imponebant, eo quod Athanasij sectatoribus communicasse videretur, & tanquam ipsorum Concilio contumelias irrogasset, &c. a. verba patrum Afric. in epist. ad Celestinum. b. impendio deprecamur.

c facilius admitt.
d in communionem vltrà
e ibid. ſalua fraterna charitas vlterius in Africa mi nime ſuſtinere patiatur.
f ibid. Dom. noſter ſanctitatem veſtrã æuo longiore orantẽ pro nobis cuſtodiat Domine frater. vide ſubſcriptiones epiſt. Epiſcoporũ Tarraconenſis Prouinciæ ad Hilarum Papam.

hinc venientes aures non[c] tam facile *admittatis*, *neque à nobis excommunicatos* [d] *vltrà velitis excipere*, ne canonum transgreſſores inueniamini; ſed magis [e] *ſalua fraterna* charitate erratum hoc in poſterum *minime* patiamini.

Et ſubſcriptio,[f] *Orantem pro nobis* Apoſtolatum veſtrum, *Dominus æuo cuſtodiat longiore*, Beatiſſime Pater. Amen.

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A.D.* 341. §. 59. Extat epiſtol. quædam Arianorum nomine ad Iulium Papam data; ſed (vt recte intuenti apparet) videtur eſſe ex iis quæ Socrates atque Sozomenus tradunt conſarcinata; nam quæ qualeſve eſſent, eædem Euſebianorum ad Iulium ſcriptæ, eiuſdem Iulij literæ ad eos redditæ, & ab Athanaſio recitatæ apertè ſignificant: multa enim in illis deſiderantur quæ ex Iulij literis produntur ab eiſdem ſcripta eſſe, compluraque ineſſe noſcuntur aliter quam à Iulio relata ſint, diuerſáſque cum ex nominibus, tum ex rebus, prudens quiſque indagator inueniet: vt merito eæ ipſę quę ibidem habentur recitatæ tunc à Iulio Papa ad Arianos redditæ, eadem quoque ſuſpicione laborent. Nam quæ veræ & legitimæ ſint literæ Iulij ad illos reſcriptæ, Athanaſius qui eas verbatim deſcripſit recitatque in 2. ſua Apologia, abſque controuerſia vlla declarat. Porro has literas hoc anno ex Antiochena Synodo datas, anno ſequenti potius Romam perlatas eſſe, & eo ipſo tempore quo Iulius acceptis iis quæ geſta erant in Eccleſiam Alexandrinam literis Athanaſium accerſiuit, teſtatur Socrates. Liquet enim ex his quæ dicta ſunt ſuperius eas ab illis eſſe datas ex Antiocheno Concilio, eodemque confecto; & Iulium ad eos reſcripſiſſe anno ſequenti poſt denuntiatam Romæ cladem Alexandrinam, vt quæ ſuo loco dicemus ex eiuſdem Iulij literis demonſtrabunt.

Binius in Notis.

Ex epiſt. Iulij ad Orientales ſcripta, quam recitat Athanaſ. apol. 2. quæque infra quarto loco hîc ſubditur, certiſſime conſtat Arianos poſt Concilium Antiochenum acerbius, ac maiore cum faſtu, ſuperbia & contentione quam decebat ſcripſiſſe: Ita enim exorditur: *Legi epiſt. veſtram quam mihi presbyteri mei Elpidius & Philoxenus attulerunt*, &c. Veram & germanam non extare præter auctoritatem Baronij An. 341. num. 54. illud aſſerentis, ea quæ ſupra in principio epiſtolarum Iulij annotaui, confirmant: Quæ hic 2. loco poſita Orientalium nomen præfixum habet, ex Sozomeno & Socrate ab incerto quodam auctore compilata eſſe videtur; tum quod multa deſiderari, nonnulla etiam in rebus & nominibus in ea expreſſis variari aduertes,

uertes, si eam cum responsoria Iulij quam recitat Athanas. Apol. 2. diligenter conferas, &c.

CENSVRA.

Quæcumque ex Socrate & Sozomeno nullo habito, siue rerum siue temporum delectu hausit impostor, suis locis indicauimus. Latine scripsisse docent verba Patrum Concil. Afric. ad Celestinum Papam, Felicis III ad Acacium Constantinopolit. & Martini I. in Concil. Lateran. quæ singula diuerso charactere expressimus.

IVLII PAPÆ

Epistola II.

Iulius sanctæ Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus, [a] *Theognio, Theodoro,* Berintho, *& cæteris Orientalibus Episcopis.*

DECVERAT vos aduersus sanctam Ecclesiam & Apostolicam [b] *limate*, & non *ironicè* loqui, quoniam & ipse Dominus noster Iesus Christus [c] eam decenter allocutus ait, *Tu es*, inquit, *Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam; & tibi dabo claues regni cælorum*. Habet enim potestatem [d] *singulari priuilegio* sibi concessam, aperire & claudere ianuas regni cœlestis *quibus voluerit*. Nam si ei detrahere quæ Domini ore sacrata atque desuper exaltata est, non renuistis, nec mirum si fratribus iniurias irrogare minime cessatis.

Vnde iam silentio non teguntur, [e] *quæ vestro* in *concilio turbulenter atque cum tempestate decreta* [f] sunt. *Apparet e-*

a Theognis Nicænam Ecclesiã rexit, Theodorus Heracléfem: Berinthi nomẽ fictitium esse iam monuimus.

b limatũ non opponitur Ironico sed rudi, notandum vero, impostorem adludere ad Sozom. verba lib. 3 hist. c. 7. quæ sic latine reddidit Epiphan. hist. Tripart. lib. 4. cap. 16. *rescripserunt epistolã ornato quidẽ stylo compositam, ironia vero maxime plenam*, &c.

c Dominus Petrum allocutus est, non Romanos Petro vix de nomine notos, Petrus vere Ecclesiæ figura fuit teste Augustino.

d hoc falsum tam de Petro quam de Romana Ecclesia.

e verba Constantini M. in epist. ad Concilium Tyri coactum. quam suis historiis inseruere Socrat. lib. 1. cap. 33 Sozom. lib. 2. cap. 27. Athan. apol. 2. Cassiodorus hist. Tripart. lib. 3. cap. 7. *Ego quidem ignoro quæ vestro*, &c.

f sint.

nim [g] quoniam tumultuoſa quadam indiſciplinatione veritas eſt oppreſſa: vobis quippe in conſiderantibus quæ placent Deo, propter iurgia quæ contra proximos veſtros habetis, & vota veſtra ineuincibilia eſſe contenditis. Sed erit opus diuinæ prouidentiæ, [h] quatenus è contrario apertè deprehenſa poſſint euacuari, & quicquid illic conuenientes ſine qualibet gratia, odio aut inimicitiarum cauſa geſſiſtis, funditus repelli. Quapropter cum omni feſtinatione vos omnes ad [i] huius S. ſedis reuerentiam volo concurrere, quatenus geſtorum apud vos integritatem per vos ipſos poſſitis oſtendere.

Nam [k] nec dubitare vos credo Athanaſium ſacræ legis Doctorem, non ſolum à nobis, ſed etiam à Nicæna Synodo veræ fidei cultorem eſſe comprobatum: qui [l] defuncto Alexandro mirabili ſene, qui Arÿ proſtrauerat blaſphemias, poſt quinque menſes Nicæni Concilÿ Alexandrinorum Eccleſiæ ſuſcepit præſulatum. Aduerſus quem eiuſque ſectatores multa [m] mendacia texentes, & nudas valde calumnias quaſi veras accuſationes componentes, nobis [n] multorum malorum eum cauſam & caput eſſe perhibuiſtis; & non ſolum apud AEgyptum, ſed etiam apud Palæſtinam, & Phœnicem, vicináſque gentes ſcriptis veſtris illum perturbatorem eſſe ſignificaſtis.

Qua de re, [o] Eccleſiaſticam ſequentes regulam, vos & illos Romę regulariter ad iudicium die ſtatuta non ſub anguſto temporis ſpatio (vt excuſatio locum non inueniat) literis & Apocriſariis euocauimus: illique vocatione ſuſcepta ad diem præſtitutum venere; ſed vos, ne veſtris mendaciis caperemini, veſtraq; calumnia enudaretur, venire diſtuliſtis. Nec his machinationibus ſolummodo contenti eſtis, ſed etiam videntes oues paſtoribus deſolatas, [p] lupos pro paſtoribus ſuper eas poſuiſtis. Decuerat ergo ad regularem veniretis conuocationem,

g quod quadam tumult. &c. veritas ſit opp. vobis videlicet non conſid.

h vt & hæc contentio ap. dep. poſſit euac. atque nobis palã fieri ſi quid illic conu. ſiue &c.

i ad meam reuer. volo concurr. vt geſt. &c.

k verba Conſtantini iunioris ad Alexandrinos ex Theodoreti lib. 2. c. 2. Socrat. lib. 2. c. 3. Sozom. lib. 3. cap. 2. Athan. apol. 2. in hiſt. Tripart. lib. 4. cap. 1. relata. *Neque veſtrã ſacratiſſ. mentem arbitror ignorare Athanaſium adorãda legis prædicatorem &c.*

l verb hiſt. trip re. lib 3 c. 4. ex Theodor. li. 1. cap. 26. Socrat. li. 1. cap. 15. Sozom. lib 2. c. 16 *inter. à Alex &c.*

m eiuſd. hiſt. verba lib 3 cap 5 ex eod. Theodoreto lib. 1. cap. 30. *mend. tex. & quadam commenta fingentes, & nudas admodum &c. ſibimet compon.*

n verba hiſt. Tripar. lib. 4 cap. 5. Theodor. li 2. c. 3. *reuerſionem Athanaſii mult cauſ aſſerebant eſſe malorum; & non ſol Æg ſed etiam Palæſt & Phœnic vicin. gent. eius gratia dicebant eſſe turbatas.*

o ibid. cap 6. ex eod. Theod. loco citato. *Qui Iulius, Eccleſiaſticam ſequens legẽ etiam ipſos Romam venire præcepit, & venerabilem Athanaſium ad iudicium regulariter euocauit: ille continuo euocatione ſuſcepta venit, calumniarum vero ſarcinatores Romam quidem profecti non ſunt, ſcientes facile ſuum capi poſſe mendacium. Sed videntes, &c.*

p Lupum ſuper eas pro paſtore conſtituerunt.

qualiter

qualiter de his & aliis vestris præsumptionibus veram redderetis rationem.

Quoniam [q] *occurreret veritas si falsitas displiceret.*

Et[r] *nullus dubitat quod ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodum qui est innocens vt absoluatur* *requirit. Nec suspicione caret qui alium calumniis derogat falsa dixisse, cum ipse ad iudicium vt probet quæ intulit euocatus venire distulerit.

Vellem enim vos magis ad iam dictam canonicam conuenire vocationem, vt coram [s] *vniuersali* concilio redderetis rationem, cur Synodum ad statum Ecclesiarum & fratrum [t] *in Antiochia* subuertendum, & *Nicæni* magni *concilij destructionem* fecistis; aut cur nobis inconsultis Episcopos in eam conuocastis, *ad quam* nec *maximus Hierosolymitanus* venit, *nec* nostra *interfuit* legatio; [u] *canonibus* quippe in Nicæna Synodo *iubentibus*, non debere *præter sententiam Romani Pontificis* vllo modo *Concilia celebrari*, nec [y] Episcopos damnari; aut cur in prædictorum loco fratrum alios adulteros posuistis antequam penes nos, aut [y] *Apocrisarios* nostros eorum causa canonice esset examinata, finemque perciperet rectum. Isti enim qui ad memoratam regulariter venere vocationem, videntes vos à prædictis subtrahere calumniis, multa aduersum vos lacrymabilia & *doloribus plena* referunt: accusantes vos, & dicentes multa se [z] *importabilia* à vobis esse *passos*. Vobis [a] ergo refugientibus venire, illisque perseuerantibus in vera ratione, [b] *suasq; calumnias reclamantibus*, super quibus & [c] *AEgyptiorum* Episcopi literis nobis missis protestantur suis *falsa esse quæ contra Athanasium* suosque sectatores machinantur, cun-

q verba Celestini epist. 1. ad Gallos.

r verba Bonifacij epist. 2. ad Gallos.

*quærit.

s Concilium à Iulio indictum vniuersale non fuit sed Romanæ prouinciæ, ei 50. circiter Episcopos interfuisse testatur Athan. apol. 2. p. 575. cõgregatum id Concil. A. D. 342. Antiochenum vero (cõtra quam scribit impostor) A. 341.

t verba hist. Tripart. li. 4. c. 9. ex Socra. lib. 2. c. 8. *Egit vt in Antiochia Syriæ Synodus fieret, &c. in veritate autem ad subuersionem atque destructionẽ Nicæni Concilij: ad quam Synodũ conuenerunt ex ciuitatibus diuersis Episcopi 90. Maximus tamen Hieros Macarij successor non adfuit, cogitans quod ipsi posset subripi, vt in damnationem subscriberet Athanasii. Sed neque Iulius interfuit Maximæ Romæ præsul, neque in locum suum aliquem destinauit, cum vtique regula Ecclesiastica iubeat non oportere præter,* &c.

u hæc verba arripuit impostor ex hist. tripartit. lib. eod. cap. 19. quod autem Synodum Nicænam statuti de Conciliis præter Rom. Pontif. sententiam non celebrandis promulgatricem laudat, pro innata temeritate facit, nihil enim tale decreuerunt patres Nicæni.

x hac de suo addit ὑποβόλους. y nota vocem. z hac phrasi vsi sunt Ægyptiorum Episcopi in epist. ad Leonem Aug. a vide Iulij epist. ab Athanasio descriptam.

b Not. phras. c hist. Tripart. lib. 4. cap. 19. ex Socrat. lib. 2. cap. 17. *cognoscens Arianorum insidias aduersus Athanasium machinatas &c. suscepit etiam literas Episcoporum Ægyptiorum asserentium falsa &c. dicebantur.*

ctaque Arianorum [d] *machinata* blasphemiis, & talibus plena figmentis, liquet eos esse [e] *inculpabiles*, vosque culpabiles: quia si de [f] *vera* consideretis innocentia, nullo modo à iam dicta vos canonica subtraheretis euocatione, quæ non subitò sed [g] *speciose* denuntiata est; sed omni subducta Apologia, absque *traditione* venire & causas reddere festinaretis.

Quibus ita gestis [h] scripsi vobis, & omnibus *qui in* Antiochiam cõtrà Apostolicam canonicamque regulam nobis inconsultis fueratis *congregati*, arguens vos *primum de iniuriis literarum: deinde cur* Athanasium suosq; consectatores *ad* vestrum concilium conuocassetis, *canonibus* scilicet præcipientibus *nihil* extra *Romanum decerni Pontificem*; cui hæc & [i] *maiora Ecclesiarum negotia*, tam [k] ab ipso Domino quam ab omnibus vniuersorum [l] *Conciliorum fratribus* speciali (vt iam dictum est) priuilegio contradita sunt. Vobis vero refugientibus, & ad concilium toties conuocatis adesse nolentibus, illis quoque in sua reclamatione & iusta ratione persistentibus, vestraque [m] cognoscentes *crimina*, & illorum iustam examinantes rationem, *omnes*que *eos Nicano Concilio* comperientes, & nostris Apostolicis iussionibus obtemperantes, visum est nobis ac vniuerso Concilio, vt vos [n] *Diuinis præceptis & Apostolicis monitis* [o] informati, qui *pro omnium Ecclesiarum statu impigro* [p] vigilare debemus *affectu, si* quicquam *reprehensioni vsquam inuenitur obnoxium celeri solicitudine* [q] *ab ignorantiæ imperitia aut à præsumptionis vsurpatione reuocemus.*

Cap. I.

His taliter consideratis atque discretis, [r] *tanquam omnium curam* gerentes, *propter sedis propriæ dignitatem*, suscepimus *eos in communionem*, *singulisque* cum [s] suis (au-

d machinamenta.

e hist tripar. lib. 4 cap. 15. ex Sozom. li. 3. cap. 7. *scripsit* Iulius, *Episcopus, culpãs quod non recte tractassent viros inculpabiles,* &c.

f forte leg. *vestra*.

g forte *spatio se.tardatione*.

h hist. Tripart. lib. 4. c. 19. ex Socrat. lib. 2. cap 17. *Quo facto Iulius rescripsit eis qui fuerãt in Antiochia cõgregati culpans eos primum de iniuriis literarũ; deinde cur se ad Synodum suam non vocassent, canonibus nimirũ iubentib præter Rom nihil, decerni pont* vide Sozom. lib. 3. cap. 9.

i vide Vigil. epist. 2. ad finem.

k nota figmẽtum impostoris multiplex.

l not. phras.

m verba hist. Tripart. lib. 4. cap. 15. ex Sozom. lib. 3. cap. 7. *Cognoscens ergo Romanus Episcopus crimina singulorum, & omnes Nicano concilio concordare comperiens, eos in communionem suscepit, tanquam omnium curam gerens,* &c. n verba Leonis epist. 4. ab initio.

o incitamur. p vigilemus affectu si quid &c. q aut ab ignor.

r verba hist Tripart. lib. 4. cap. 15. ex Sozom. lib. 3. c. 7. *eos in commun suscepit, tanquam omn. cur. gerens propter &c. singulisque suas reddidit Ecclesias,* &c. vide Socrat. lib. 2. cap. 15.

s not. additam. impostoris.

ctoritate huius S. Sedis) rebus proprias reddidimus *Ecclesias*. Quoniam huic [t] S. sedi propter prauorum hominum insidias, ipso Domino instituente, & sanctis Apostolis eorumque successoribus per singula concilia roborantibus, hoc semper licuit licebitque Domino auxiliante in perpetuum. Vnde [u] *qui se scit* aliis *esse præpositum, non moleste ferat aliquem sibi esse prælatum, sed* [x] obtemperantiam *quam* ab aliis requirit gratis & *ipse dependat*.

Quapropter [y] increpando vobis scribo, quia *non recte* tractastis *viros* inculpatos, & à [z] nobis minime examinatos, *de suis Ecclesiis* communione priuatos pellentes, & Ecclesiasticæ disciplinæ iniuriam irrogantes, constitutumque *Nicæni Concilij minime* seruantes, talia indisciplinate agere non formidastis. Idcirco quoniam dudum venire [a] *vocati renuistis*, modo *ad* certum *diem*, id est [b] quinto decimo Kalend. Nouembr. vos iterum regulariter literis missisque euocamus, *vt coram* vobis ostendamus non iustam in eos protulisse sententiam, *&* de cætero *non* talia esse passuros.

Est [c] etenim *in antiquis Ecclesiæ statutis decretum, vt aliena qui inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione* [d] *restituat. Vnde & in Euangelio scriptum est, Quod si aliquid defraudaui reddo quadruplum.* *In* [e] lege quoque *cautum* est, *Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui; & dicet omnis populus, Amen.*

Quare miror vos tam audaces esse, & tam impudenter egisse, & terminos ac iura B. Petri Apostolorum principis inuasisse. Sui enim (vt paulò superius [f] comprobatum est) iuris erat, vt [g] absque eius sanctæ sedis auctoritate nullus deberet aut *concilia celebrare*, aut [h] Episcopos ad Synodum conuocare, vel damnare eos,

t hæc omnia pro libidine fingit coccyx.

u verba Leonis epist. 84. qui scit se quibusdam.

x obedientiā quam exigit etiam ipse.

y inseruit secundis Iulij ad Oriētales literis quę de priorib. refert ex Sozom. li. 3. cap: 7. hist. Tripart. li. 4. cap. 15. *Scripsit Episcopis, culpans quod non recte tractassent viros inculpabiles, de suis Ecclesiis eos expellētes, & quod constitutiones Nicæni Concilij minime obseruarēt, quorum paucos ad certam diē sibimet adesse præcepit, vt coram eis ostenderet iustū se super illis protulisse decretum. & deinceps non se passurum interminatus est.*

z not. additā impostoris.

a alludit ad verba sapientiæ prouerb. 1. 24. b nota solœcismū & figmentum ὑποβολιμαῖος.
c verba Concil. Rom. sub Symmacho, *est etiam* &c. d omnia restituat.
e & in legibus seculi cautum habetur. Qui rem subripit alienam, illi cuius res direpta est in vndecuplum, quæ sublata sunt restituat. Et in lege diuina legitur. Maled f te grauiter impudentem esse plus satis probasti. g hæc fuit Socratis & Sozomeni sententia, sed nullò veritatis fulcimento subnixa; cum nec Athanasius, cuius patrocinium suscepit Iulius, tale Romani Episcopi priuilegium agnoscat; nec Iulius ipse in genuinis ad Orientales scriptis tantam sibi potestatē arroget. h Sequentia omnia somniauit impostoris caput infrunitū.

aut propriis pellere sedibus, aut alios in eorum loco ordinare, quę omnia vos temerare non timuistis. Quid ergo est aliud talis præsumptio, nisi quod Apostolorum eorumque successorum decreta transgredi, & maledictionem superius comprehensam, in lege scilicet cautam, quam omnis populus vno ore consonaque responsione per *Amen* (id est *fiat, fiat*) confirmauit, suscipere non timuistis? Nam (vt reor) talibus *transgressionum* [i] *funiculis constricti* nostrum ne vestra proderentur flagitia examen declinastis, & ad supradictam vocationem venire distulistis.

Sane [k] *manifestum est* suum eos *confiteri* crimen, *qui toties* euocati, absque ineuitabili causa venire distulerunt, & *purgandi se* voluntate *non* vtuntur. *Nam* [l] si *de* vestris *dictis* confideretis, *etiam* in *faciem probare non* distulissetis.

Tales insidiatores spiritu præuidentes sancti patres in Nicæa congregati, *leges* [m] statuerunt, *quas* nos *canonas appellamus*, ne facile probi ab improbis damnarentur: ex quibus nonnullas sententias his inseri iudicauimus, vt tantorum patrum auctoritate nostra roboraretur epistola, atque omnes [n] Orientales siue reliquarum partium Episcopi hæc audientes in tantam foueam non incidant, ne [o] *damnationem* à patribus decretam *percipiant*.

Sequuntur enim hæc ex prædicto Concilio Nicæno capitula; id est 18. 19. 21. 23. 26. 27. 28. 33. 41. & 5. septimumque & *9. ac 51. 52. 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 63. *66.

Cap. II.

Vt [p] omnes Episcopi, qui in quibusdam grauioribus pulsantur vel *criminantur* causis, quoties necesse fuerit, libere Apostolicam appellent sedem, atque ad eam

i Prou. 5. 22. k verba epist. 2. Bonifac. misere corrupta. *Nam manifestum est eum confiteri de crimine qui indulto & toties delegato iudicio purgādi se occasione non vtitur.* l verba Synodica patrum Sardicēsium, hist. Tripart. lib. 4. cap. 24. ex Theodoreto lib. 2. c. 8. *nam qui de suis dictis confidunt etiā ad faciem probare non fugiūt* m verba hist. Tripart. li. 2. cap 14. ex Sozom. lib. 1. c. 22. *Synodus autem corrigere volens hominum vitā & in Ecclesiis commorantium, posuit leges quas canones appellamus.* quę verba notabunt qui cum Turriano 70. vel 80. canones nuper editos, & sententias à Pseudo-Iulio descriptas, non separatim cum 20. Nicænæ Synodi vulgatis canonibus editas, *sed per acta tanquam sanguis per venas corporis fusas* fuisse contendent. Est enim manifesta mens impostoris, 70. vel plures à patribus Nicænis canones collectos in vnum corpus, vt essent quodammodo promptuarium regularum Eccl. n meminerit Lector hanc epist. ad Orientales scriptam.

o not. phrasim. * al. 8. * al. 67.

p hoc caput ad verbum extat in epist. 1. Pseudo-Sixti II. desumptum autem videtur ex canon. 7. Concil. Sardic.

quasi

quasi ad matrem confugiant; & vt ab ea (sicut semper fuit) piè fulciantur, defendantur & liberentur. Cuius dispositioni omnes [q] *maiores* Ecclesiasticorum *causas*, & Episcoporum iudicia antiqua, Apostolorum, eorumque successorum atque canonum auctoritas reseruauit. Quoniam [r] culpantur Episcopi qui aliter erga fratres egerint quam eiusdem sedis Papæ fieri placuerit.

Cap. III.

Hoc caput repetit Pseudo-Victor epist.1. & Pseudo-Sixt. II. epistol.1. &c.

Placuit vt accusatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua caussa Episcopus [s] licenter appellet & adeat Apostolicæ sedis Pontificem, qui aut [t] per se aut per Vicarios suos retractari negotium procuret. Et [u] dum iterato iudicio Pontifex causam suam audit, nullus alius in eius loco ponatur, aut ordinetur Episcopus: quoniam quanquam à comprouincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat, non [x] tamen definiri inconsulto Romano Pontifice permissum est; cum B. Petro, & non [y] ab alio quam ab ipso dictum sit Domino: *Quæcumque ligaueris super terram erunt ligata & in cælis; & quæcumque solueris super terram erunt soluta & in cælis.*

Cap. IV.

Hæc ead. verba recitat Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap.6. 18. & 26. Pseudo-Anicet. epist.1. Pseudo-Victor epist.1. Pseudo-Sixt.2. epist.1.

Si quis [z] *putauerit se à proprio Metropolitano grauari, apud Primatem Diæceseos, aut penes* [a] vniuersalis Apostolicæ Ecclesiæ Papam *iudicetur.*

Cap. V.

Accusatores [b] *& accusationes* quas *leges* seculi *non adsciscunt*

q maiorum causarum cognitioné sedi Romanæ reseruatam volunt Innocét. epist.2. cap.3. Leo epist.84. c.1. &c. Vigil. epist.2. ad finem. Sed nil tale statutum ab Apostolis & Apostolica Ecclesia ad Synodi Sardicensis tempora, id est ad A. D. 347.

r quasi vero placitum vrbici Papę lex vnquam fuerit Ecclesiæ, hoc tamé inculcan. totidem verbis Pseudo-Sixt. I. epist 2. & Pseudo Victor. epist.1.

s Concil. Sardic. can.4.

t eiusd. Conc. can.5. & 7.

u ibid. can.4.

x imo, *decreta Nicana siue inferioris gradus Clericos siue Episcopos suis Metropolitanis aperte commiserunt*: teste Ecclesia Afric. in epist. Synod. ad Celestinum.

y hoc dictum à solo Domino Petro non soli, quandoquidem ligandi & soluendi potestas ad omnes & singulos verbi ministros ex æquo pertinet: vide Matth.18.

z Concil. Chalced. can.9. & 17. a lege *penes regiæ vrbis Constantinopoleos sedem.*

b verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap.11. eadem repetunt Pseudo Telesphor. epist. vnica, Pseudo-Calixt. epist.2. Pseudo-Steph. epist.2. Pseudo-Euseb. epist.1. desumpserunt autem omnes ex Concil. 7. Carthag. cap.2.

c hæc ſen. eſt Eunodij epiſt. 18. lib. 1.

& nos vnanimiter ſubmouemus. Nec [c] fiat *in diſtricta probatione impietas, cum recta ſit iudicij in electione ſententia.*

Cap. VI.

Idem recitat Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. & Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. ex parte.

d verba Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 16.
e eius.
f additam. Mercatoris.
g verba Aniani in conſtit. vnicam tit. 16. li. 4. Cod. Theodoſ.
h addit. Adriani.

Nullus [d] *Epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere aut ordinare abſque* [e] Epiſcopi *voluntate, vel iudicare*; [[f] Salua tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate:] *quia ſicut irrita erit eius ordinatio, ita & dijudicatio. Quoniam cenſemus,* [g] *nullum alterius iudicis, niſi ſui ſententia teneri.* [h] *Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.*

Cap. VII.

Idem habet Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. ex parte Pſeudo-Athan. epiſt. ad Felicem II.

i Adrianus I. eiuſd. collect. cap. 2. *Placuit vt quacunque perſona cōtra Epiſcopum, &c.* eſt autē initium cap. 17. Concilij 5. Aurelianenſis.
k aditione.

[i] Si quis erga *Epiſcopum, vel actores Eccleſiæ ſe proprium habere crediderit negotium,* non *prius adeat* iudices quam *ad eos recurrat charitatis ſtudio; vt familiari* [k] colloquio *commoniti, ea ſanare debeant quæ in querimoniam deducuntur.* Quod ſi aliter egerit, communione priuetur.

Cap. VIII.

Hoc cap. recitat Pſeudo-Sixt. I. epiſt. 2. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 3. Pſeudo-Ioan. I. epiſt. 1.

l Hoc ſtatuit Syn. Rom. 5. ſub Symmacho.

Nemo [l] Pontificum deinceps aliquem Epiſcopum ſuis expoliatum rebus, aut à ſede pulſum, excommunicare aut iudicare præſumat: *quia non eſt priuilegium quo poſſit ſpoliari iam nudatus.*

Cap. IX.

m Eadem verba habet Pſeudo-Teleſph. in epiſt. ſunt autem Aniani in cōſtit. 9. tit. 39. lib. 11. Cod. Theodoſ.
n Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. ex eod. Aniano in conſtit. 13. eiuſd. tituli.

Pari [m] tenore decernimus *non credi accuſatori qui abſente aduerſario cauſam ſuggerit ante vtriuſque partis diſcuſſionem.* Nec [n] accuſatores vel *teſtes* ſuſcipi *qui non ſunt idonei.*

Cap. X.

Hæc verba repetunt Pſeudo-Alex. epiſt. 1. Pſeudo-Teleſphor. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 2.

[o] *Placuit,*

[o] *Placuit, vt si accusatus* vel *damnatus Episcopus appellauerit Romanum pontificem, id statuendum quod ipse iuste censuerit.* Et [p] *omnes qui aduersus patres armantur infames esse censemus*; neque eos [q] *qui cum inimicis morantur* ad accusationem vel ad testimonium recipiendos.

Cap. XI.

Hæc ad verbum Pseudo-Sixt. I. epist. 1. Vide Concil. Carthag. 4. cap. 96.

Placuit [r] *vt semper in accusatione clericorum primo persona, fides, vita,* & conuersatio *blasphemantium perscrutetur.* Nã [s] fides omnes actus hominis præcedere debet; *quia* dubius [t] in fide infidelis est. *Nec eis omnino est credendum,* quia *veritatis fidem ignorant,* nec *rectæ conuersationis vitam ducunt; quoniam tales* & *facile & indifferenter lacerant & criminantur recte & pie viuentes. Ideò suspicio eorum discutienda est primo & corrigenda,* neque [u] *accusatoribus suspectis,* & *de inimicorum domo prodeuntibus* est *credendum.*

Cap. XII.

Quod [x] non aliæ Metropolitanæ Ecclesiæ vel primates sint, nisi illæ quæ prius primates erant; & post Christi aduentum, auctoritate Apostolica & Synodali primatum habere meruerunt. Reliquæ vero non primates sed Metropoles vocentur: eorumque Episcopi, [y] non Primatum, sed aut Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine fruantur.

Cap. XIII.

Infames [z] esse censemus omnes qui suam aut Christianam præuaricantur legem, aut canonicam postponunt auctoritatem.

Cap. XIIII.

Vide Hygin. epist. 1. Pseudo-Anicet. epist. vnica, Pseudo-Calixt. epist. 2. Pseudo-Lucium epist. vnica.

Saluo in omnibus Romanæ Ecclesiæ priuilegio,

o Adrian. I. collect. cap. 21. & in Epitome can. 3. Concil. Sardic. videtur ex 7. desumptum: vide Pseudo-Fabian. epist. 3. Pseudo-Sixt. III.
p Idem eiusd. collect. cap. 71. ex Procli epist. ad Domin. Antioch.
q sent. 1. tit. 15. lib. 5. Pauli Conc. Rom. 5. sub Symmacho.
r verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ capit. 4.
s Sixti Pythagoræi sent. 156.
t Eiusd. sent. 5.
u Paulus sent. lib. 5. tit. 15. sent. 1. Cõcil. Carthag. 7. c. 4. Ennod. in Apol. pro Symmacho, Conc. Rom. 5. sub Symmacho.
x Idem statuit Pseudo-Anicetus in epist. Pseudo Steph. epist. 2. Pseudo-Felix II. epist. 1. c. 12.

y Id statuit Adrian. I. collect. Ingelramo datæ cap. 23.
z Idem statuit Pseudo-Stephan. epist. 1. & Pseudo-Dionys. epist. 2. Simile quid habet Pseudo-Anaclet. epist. 1.

Nullus[a] *Metropolitanus absque cæterorum omnium comprouincialium Episcoporum instantia aliquorum audiat causas eorum; quia irritæ erunt, immo & causam in Synodo pro facto dabit.*

Cap. XV.

Alienis[b] erroribus sociatum, vel à sui propositi tramite recedentem, aut sacris canonibus inobedientem suscipere non possumus; nec impetere recte credentes, vel sanctorum Patrum sanctionibus obtemperantes permittimus.

Cap. XVI.

Idem repetunt Pseudo-Anacl. epist. 1. Pseudo-Hygin. epist. 1. Pseudo-Felix I. epist. 2. Pseudo-Fabian. epist. 3. & Pseudo-Sixt. III. & Pseudo-Euseb. epist. 3.

Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus; quia indignum est, vt ab exteris iudicentur qui comprouinciales, *& à se electos* debent *habere iudices.*

Cap. XVII.

Salua Apostolicæ Ecclesiæ auctoritate, [d] *Nullus Episcopus extra prouinciam ad iudicium deuocetur: sed* [e] euocatus ipse *canonicè in loco omnibus congruo, tempore Synodali ab omnibus comprouincialibus Episcopis audiatur; qui concordem super eum, canonicamque proferre debent sententiam:* [f] quoniam *si hoc minoribus tam clericis quam laïcis concessum est, quanto magis* [g] *Episcopis seruari conuenit? Nam si ipse Metropolitanum aut iudices suspectos habuerit, aut* [h] infensos *senserit, apud* primates *Diœceseos, aut apud Rom. sedis* [i] pontifices *iudicetur.*

Cap. XVIII.

Ead. verba habet Pseudo-Dionys. epist. 2. Vide Cod. Theodos. lib. 9. tit. 1. Constit. vlt.

Nemini [k] *de se confesso* credi potest super *crimen alienũ; quoniam* eius, atque omnis [l] *rei professio periculosa est, & admitti aduersus quem*libet *non debet.*

Cap. XIX.

Hæc verba recitat Pseudo-Isidor. in præfat. Collect. eadem habet Pseudo-Victor. epist. 1. & Pseudo-Sixt. II. epist. 2.

[m] *Incerta*

a verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 34. ex can. Apost. 35. vers. Dionys. & Concil. Antioch. c. 9. vide & coll. Martini Brac. c. 4.
b iisdem verbis habet Pseudo-Dionys. epist. 2. & Pseudo-Hygin. epist. 2. & Pseudo-Pius epist. 1.
c verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 17. ex Cod. Theodos. lib. 9. tit. 1. constit. 10.
d eiusd. Adriani collect. eiusd. cap. 18.
e vocato eo.
f quia.
g de Episc.
h infestos.
primatem.
i pontificem
k verba Ennodij epist. 4. lib. 1. Nemo de se cõfesso iuste credere possit crimen alienum.
l verba Adriani I. cap. 64. collect. Ingelramo datæ ex Aniani interpret. constit. 12. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod.

Incerta [m] nemo vnquam pontificum iudicare præsumat: quia *quamuis vera sint, non* tamen *credenda nisi quæ* manifestis *indiciis* comprobantur, *nisi quæ manifesto* indicio *conuincuntur, nisi quæ iudiciario ordine publicantur.*

Cap. XX.

Vide Adrian.I.collect.Ingelramo datæ cap.15.& 40.

Criminationes [n] maiorum natu per alios ne fiant nisi *per ipsos qui crimina intendunt*; si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint, & [o] *actis publicis docuerint omni se cauere suspicione* atque [p] inimicitia, & irreprehensibilem fidem atque conuersationem ducere.

Cap. XXI.

Ead. verba habet Pseudo-Sixt.II.epist 1 Pseudo-Victor epist.1. Simile quid habet Pseudo-Marcell.epist.1.

Et [q] *Prouincialis Synodus retractetur per Vicarios vrbis Romæ Episcopi, si ipse decreuerit.*

Cap. XXII.

Hæc verba repetit Pseudo-Lucius in epist.

Placuit [r] *vt à quibuscunque iudicibus Ecclesiasticis ad alios iudices Ecclesiasticos (vbi est auctoritas maior) fuerit prouocatum, audientia non negetur.*

Cap. XXIII.

Huius cap. verba habet pseudo-Calixt.epist.2.& pseudo-Lucius in epist. vide & pseud-Anic.epist.

Si [s] *quis Metropolitanus Episcopus (nisi quod ad suam solummodo propriam pertineat parochiam) sine consilio & voluntate omnium comprouincialium Episcoporum* [t] *aliquid agere tentauerit, gradus sui periculo subiacebit: & quod egerit irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de* [u] comprouincialium *Episcoporum causis, suarumque Ecclesiarum & clericorum atque secularium necessitatibus agere, aut disponere necesse fuerit, hoc*

m verba Isidori Hispal. Synonym. li. 2.cap.16. *Incerta non iudicemus quousque veniat Dominus, &c. quamuis enim vera sint, credenda non sunt nisi quæ certis indiciis demonstrantur, nisi quæ manifesto examine, &c.*

n Idem habent Pseudo-Hygin. epist. 1. Pseudo-Lucius epist. vnica, Pseudo-Dionys. epist. 2. Similia habent Pseudo-Steph. epist. 2. & Pseudo-Pius epist. 1. videntur autem desumpta ex Concil. 2. Carth. cap. 6. Constantinopolit. cap.6. & Chalced. ca. 21.

o verba Concil.1. Arelat. cap.13.

p vide Greg. lib. 11. epist. 52.

q Epitome can. 7. Sardic. per Adrianum I. eiusd.cap.39. collect. Ingelramo datæ.

r Adrian.I. eiusd.collect. cap.41. ex Concil.3.Carthag.cap.10.

s Verba Adriani I. collect. eiusd. cap. 43. ex can. Apost. 32. secundum ipsummet Adrian. in epitome, vel 35. secundum Dionys. dist.

t extra aliquid.

u de prouinc. coëpisc.

cum [x] omni *consensu comprouincialium agatur pontificum, non aliquo dominationis fastu, sed humilima & concordi administratione, sicut Dominus ait,* Non [y] veni ministrari: *& alibi,* Qui maior est vestrum, erit minister vester, *& reliqua.* [z] *Similiter & ipsi comprouinciales Episcopi cum eius consilio (nisi quantum ad proprias pertinet parochias) agant, iuxta sanctorum constituta Patrum: vt vno ore, vno animo concorditer sancta glorificetur Trinitas in secula.*

x omnium.
y Matth. 20. Marc. 10.
z vide Concil. Antioch. cap. 9. Ephes. act. 6. & Chalced. c. 12.
a Verba Adriani I. collect. cap. 49. ex Concil. 4. Carth. c. 30.
b *imo & causam in Synodo pro facto dabunt.*
c verba Aniani in constit. 2. tit. 10. li. 10. Cod. Theod. *Si quis proditor futurus est, nec ca[l]umnia nec vox illius audiatur.*
d verba constit. 3. eiusd. tituli *delatorem plus potest agno[s]cere.*
e verba Adriani I. collect. i[n] m[e]i t[er]ra cap 8. *si quis clericus super, &c. pulsatus fuerit.*
f suas exercat vel exequatur.
g iudi[c]em su[s]pectum.
vide supra Pseudo-Cornel. epi[st]. 2. Pseudo Eleutheri epist. 1.
h verba Aniani in constit. 1 li. 9 t[i]t 40. C[od]. Th[eod]. [illegible] Adrian I. [illegible] cap. 51. collect. sæpius citatæ, *iudex criminosum discutiens non ant[e] sent[entiam] prof[erat] capitalem quam aut reum, &c.* [illegible] aut conuictus vel per-

Cap. XXIIII.

Ead. habet pseudo-Eleuther. epist. vnica & pseudo-Felix. I. epist. 1.

[a] *Caueant iudices Ecclesiæ, ne absente eo cuius causa ventilatur sententiam proferant, quia irrita erit:* [b] quippe & rationem *pro* actione reddent *in Synodo*, & [c] vt *proditoris calumnia, nec* eorum posteà *vox audiatur.* [d] *Nemo enim* debitorem amplius *potest* cognoscere, *quam ille qui iniuriam eiusque* sustinet *nequitiam.* [*leg.* per eius nequitiam sustinuit.]

Cap. XXV.

Aniani interpretantis nouellam *Neminem exhiberi*, verba ab Adriano interpolata.

Si [e] *quis super quibuslibet criminibus* clericum pulsandū crediderit, *in prouincia, in qua ille consistit qui pulsatur, suas* [f] exerceat *actiones: Nec æstimet eum accusator suus alibi aut longius pertrahendum ad iudicium. Illi vero, qui pulsatus fuerit, si* iudices [g] suspectos *habuit, liceat appellare.*

Cap. XXVI.

Ead. habet pseudo-Zephyrin. epist. 1. & pseudo-Felix I. epist. 1.

[h] Primates accusatum discutientes Episcopum, *non ante sententiam proferant* damnationis, *quam* Apostolica freti auctoritate *aut reum se ipse confiteatur, aut* [i] *per innocentes* & canonicè examinatos regulariter *testes conuincatur.*

Cap. XXVII.

Pseudo-Felix I. epist. 1. ead. repetit.

Irritam

Irritam[k] *eſſe iniuſtam Epiſcoporum damnationem* decreuimus, *& idcirco à Synodo retractandam*, ita vt oppreſſis ab omnibus in cunctis ſubueniatur cauſis.

Cap. XXVIII.

Seqq. repetit pſeudo-Zephyrin. epiſt 1. & pſeudo-Felix I. epiſt. 1.

Detractores qui diuina auctoritate eradicandi ſunt, & fautores inimicorum ab Epiſcopali ſubmouemus accuſatione. Similiter,[l] ne ſummorum quiſpiam minorũ accuſationibus impetatur aut diſpereat, [m] *Neque in re dubia* detur *ſententia*, nec vllum [n] *iudicium* niſi *ordinabiliter habitum* teneatur..

Cap. XXIX.

Seqq. citat Hincmarus lib. 55. cap. 20.

Plura de his ideò hic non inſerimus, ne vacuare, vilemve prædictam facere Synodum videremur, [o] aut faſtidium legentibus audientibuſque prolixa faceret epiſtola. Si quis autem de his ampliora atque abundantiora ſcire voluerit, in ſacro noſtræ Eccleſiæ ſedis ſcrinio, & ea quæ prædiximus inuenire poterit.

Verum[p] *me dixiſſe teſtis eſt Diuinitas.*

De receptione vero ſedis & ſacerdotij atque honoris, quę dixiſtis Athanaſium [q] *abſque Concilij decreto* ſuſcipere, non ita inuenimus ſicut calumniati eſtis; ſed [r] quorundam Epiſcoporum conſilio atque Decreto recepit ſuum quod iniuſte perdiderat ſacerdotium, ac *reſedit in ſede*. Quod enim [ſ] ſcripſiſtis non eum poſſe à pauciore numero Epiſcoporum reſtitui quam depoſitus fuerat, non ita eſt. Nec [t] hæc regula *orthodoxorum*

k verba Adrian. cap. 54. ciuſd. collect. ex Concil. 4. Carth. cap. 28.

l Pſeudo-Clem. epiſt. 1.

m verba Greg. epiſt. 30. lib. 8. *graue eſt ſatis & indecens vt in re dubia certa dicatur ſententia.*

n phraſ. Gregor. lib. 11. epiſt. 52.

o Non eſt quod de breuitate glorieris, plus ſatis patientia piorum abuſus es.

p falſum te dixiſſe teſtis eſt Diuinitas ſceleris infandi vindex. verba Ennodio reſtituendi. Vide lib. 1. epiſt. 10.

q Socrat. lib. 2. cap. 3. & 8. Sozom. lib. 3. cap. 2. hoc obiectum Athanaſio referunt: an autem id Orientales literis ad Iulium datis inſeruerint, incertum eſt. alludit impoſtor ad verba Caſſiodori hiſt. tripart. lib. 10 cap. 17 *Epiſcopi nihil aliud requirebant, niſi quod poſt depoſitionem non Decreto Concilij reſediſſet in ſede*, Chryſoſtomus nimirum, de quo quæ ſcripſit Socrates ad Athanaſium trahit nebulo. r non Epiſcoporum fauentium ſententia fretus, ſed regiis literis munitus Eccleſiæ gubernacula reſumpſit: dicant qui ὑποβολιμαῖος patrocinium ſuſcipere malunt quam veritati manus dare, quod Decretum ſancitum, quod Concilium in cauſa Athanaſiana coactum ab Occidentalibus ab A. D. 335. ad 340. quo à Iulio citati ſunt cum Athanaſio Euſebiani. ſ hoc Euſebianos ſcripſiſſe aſſeuerare præter impoſtorem nemo poteſt: decreuit certe A. D. 341. Synodus Antioch. c. 12. t verba hiſt. tripar. lib. 10. c. 17. ex Socrat. lib. 6. c. 18. *reclamabant dicentes, ſed plurimi te, ô Ioannes depoſuerunt: cumque denuo Ioannes hanc regulam non orth. Eccl. ſed eſſe firmaret Arianorum: nam in Antiochia congregati pro damn. fid. de conſubſt. prolatæ odio Athanaſij hanc regulam protulerunt.*

ſanctæ *Eccleſiæ* eſt Epiſcoporum; *ſed Arianorum*, ſociorum videlicet veſtrorum, hæc inuentio ad perditionem orthodoxorum Epiſcoporum contexta eſt. *Nam*, vt nobis à veracibus eſt teſtibus relatum, quando Antiochiæ *pro damnatione fidei de conſubſtantialitate* prolata fuiſtis *cõgregati*, *odio* prædicti *Athanaſij hanc regulam* protuliſtis; quæ nullas habet vires, nec habere poterit; quoniam nec [u] ab orthodoxis Epiſcopis hoc Concilium actum eſt, nec Romanæ Eccleſiæ legatio *interfuit*, *Canonibus* [x] præcipientibus ſine eius auctoritate *Concilia* fieri *non* debere. Nec [y] vllum ratum eſt, aut erit vnquam Concilium, quod non fultum fuerit eius auctoritate.

Cap. XXX.

Igitur [z] *de fuga* ſuper [a] qua Athanaſium reprehenditis, *non bene agitis*; cum ipſe Dominus [b] *mandatum hoc* nobis dederit; *Cum perſecuti vos fuerint in* [c] vna *ciuitate fugite in aliam.* Et ipſe Dominus per ſemetipſum exemplum nobis demonſtrans, quando [d] *Phariſæi concilium fecerunt aduerſus eum vt eum occiderent. Sciens autem Ieſus diſceſſit inde:* & alibi, *Tulerunt* [e] *lapides Iudæi vt* iacerent in eum; *Ieſus autem* abſcondit ſe *& exiuit de templo*; *Et tranſiens per medium eorum* abiuit, *& ita diſceſſit.*

Nam [f] *& diſcipuli propter metum Iudæorum receſſerunt celantes ſemetipſos. Et Paulus in Damaſco à principe gentis quæſitus, de muro in ſporta* depoſitus [g] *eſt, & manus quærentis effugit*: & alij quamplurimi & innumerabiles ſancti, tam in veteri teſtamento quam in nouo, fugiſſe leguntur.

Si [h] *ergo fugam* improperatis fugientibus, erubeſcite *potius* perſequi, & quieſcite *inſidiari*, quieſcentque *continuo fugientes.*

u atqui certum eſt inter patres Antiochenos nonaginta ſeptem 36. tantum fuiſſe Arianos: cum id aſſerant Iulius in epiſt. ad Oriental. Athanaſ. apol. 2. Hilar. de Synodis, vnicum hæreſeos ſuſpectum agnoſcens.

x hanc Socratis & Sozomeni ſententiam fuiſſe ſupra diximus: at nulla ratione munitam ex eo conſtare poteſt: quod Iulius in epiſt. ad orientales ab Athanaſio in apol. 2. translata canones eiuſmodi nullos agnoſcit. alludit impoſtor ad verba hiſt. tripert. lib. 4. cap. 9. & 19.

y hæc verba repetunt Pſeudo-Damaſ epiſt. 4 & Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 8. ſunt autem totidem bal[a]tronis commenta.

z not. phraſ.

a atqui nondum fugerat Athanaſius, cum Euſebiani ad Iulium ſcripſerunt: eorum epiſt. data eſt è Concilio Antioch. A. D. 341. Athanaſius Alexandria pulſus à Gregorio f[u]git A. 342. manifeſti ergo mendacij reus eſt epiſtolæ effictor.

b verba Ath[a]naſ. apol. de fuga ſua, ex hiſt. tripart. lib. 6. cap. 22. *rurſus hoc dedit mand. dicens.*

c hac.

d Ibid. poſt lin. 16. phariſ. quidam eg[r]edientes Concil. &c.

e ibid. poſt. lin. 3. nota vero impoſtorem vulgatæ verſionis verba in hiſtoriam tripart. transferre; legendum enim, *vt mitterent ſuper eum, abſconſus eſt, ibat & ita diſceſſit.*

f hæc præcedentibus non cohær[e]n[t], ſunt tamen eiuſd. Athanaſij paulo ante.

g demiſſus eſt.

h Ibid. paulo ante, *ſi ergo fug. improperant perſequentes, pudeat eos potius, ſui ipſorum. quieſcant inſid. & quieſcunt cont. &c.*

Nam

Nam[i] *siue* perimatis eos, *mors semper contra* vos *exclamat; siue rursus exilia* superponatis, [k] vbique in vos *mali memoriam destinare* noscimini, & illi patiendo sibi proficiunt. Vnde & Dominus ait, *nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius eum timete, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.*

Multos [l] enim cognouimus pessimis machinationibus iniuste depositos. Ideò summopere à me, [m] cui (vice Apostolorum principis) vniuersalis Ecclesię cura commissa est, prouidendum est (auxiliante [n] ipso summo Apostolo) ne deinceps talia fiant; quoniam ideo huic S. sedi præfata [o] priuilegia specialiter sunt concessa, tam de congregandis Conciliis & iudiciis ac restitutionibus Episcoporum, quam de [p] *summis Ecclesiarum negotijs*, vt ab ea omnes oppressi auxilium, & iniustè damnati restitutionem sumant, & [q] *talia* ab improbis *ne præmantur absque vltione*, nec *exerceantur absque damnatione.*

Non ergo recte egistis, quod prædictos fratres calumniati estis, dicente Domino, *Non* [r] *facies calumniam proximo tuo, nec opprimes eum.* Nec recte egistis, [s] quod nobis inconsultis Concilium celebrastis, eosque ad Concilium vocastis, & damnare præsumpsistis: [t] *Canonibus* (vt præmissum est) *iubentibus*, *nihil* absque huius S. sedis auctoritate fieri debere. Non recte egistis, [u] quod regulariter à nobis ad concilium vocati venire distulistis; non recte egistis, quod contra eos rationem reddere, vt vestra erga eos aut probaretur recta sententia, aut improbaretur, non venistis; nec [x] *rationalem mandastis causam*, vt quid hæc renuistis.

His ergo omnibus perpensis, manifestum est vos reos

i ibid. post lin. 7. lege *perimant* & *contra eos.*

k morte affectis scil. sic sibi ὑπερβολικῶς canit & musis, planã non Athanasij modo sed & interpretis sententiam horrenda caligine inuoluẽs; valeat itaque tenebrio, tu vero Lector ex Cassiodoro lege *siue rursus exilia minentur vndiquaque ipsi contra se mali memoriã destinare noscũtur.*

l hæc rursus non cohærent.

m ad populũ phaleras, te intus & in cute nouim' impostor; omnibus sub Christo pastoribus vniuersalis Ecclesiæ cura ex æquo cõmissa est, tibi sola fucum faciendi cura incumbit.

n vnus summus Apostolus Christus, quem Paulus Hebr. 3. 1. ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν vocat.

o Nullum ius Rom. sedi in alias diuinitus est collatum: quæ fingis tibi concessa priuilegia, tua sunt commenta.

p vide Vigilij epist. 2. ad finem.

q verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho, lege *absque vlla vltione nec exerc* &c.

r Leuit. 19.

s imo Iulius culpauit Orientales quod se ad synodum suam non vocassent. vide hist. Tripart. lib. 4. cap. 19.

t vide ibid. verba Cassiodori. nota vero canones id non iussisse quod iactat sycophanta, sed Socratem id opinatum fuisse.

u æquum certe fuit Eusebianos qui causæ arbitrium Iulio detulerant, eius iudicio, stare; sed hoc nihil ad typhum hodiernum.

x not. phrasim.

exiſtere, & illos innocentes remanere; & vos rectè [y] excommunicatos, illoſque iuſte liberari. Noluit itaque Dominus tam *leuiter* ſuos *tractari* miniſtros ſicut facitis, aut à vobis damnari; ſed (ſicut memoratum eſt) aut ab hac ſancta ſede [z] *cui commiſſi ſunt*, aut ſuo reſeruari iudicio. Ait [a] enim, *Qui vos cõtriſtabit, me contriſtabit. Qui fecerit iniuriam* [b] vobis, *recipiet id quod iniquè geſſit.* Et quanta pœna expectet eos qui Domini [c] ſcandalizant diſcipulos, Euangelium ſufficienter exponit, vbi de *ſcandalizantibus* diſcipulos loquitur.

Nam quod à vobis non ſint damnandi, ſed aut ab hac ſancta (vt præfatum eſt) ſede aut ſibi reſeruandi, ipſe manifeſtè dat exemplum, quando peccantes Sacerdotes, quorum locum modo in S. Eccleſia tenent Epiſcopi, non per alium ſed [d] *per* ſemetipſum *vendentes* & ementes eiecit de templo, *& menſas nummulariorum proprio euertit flagello &* eiecit de *templo:* & ipſe alibi ait, [e] *Nolite iudicare, vt non iudicemini: nolite condemnare, vt non condemnemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.*

y Iulius Euſebianos non excommunicauit, quos fratres appellauit literis ſuis Athanaſij Apol. 2. inſertis.
z ſola plebs vrbica Iulio à Domino cõmiſſa fuit.
a non Dominus hoc dicit ſed de ſe Paulus à Domino inſpiratus; alloquitur vero non Clericos ſolos, ſed totam Corinth. fidelium multitudinem 2. Cor. 2. Id. in ſentiendũ de loco Coloſſ. 3 itaque allegatio vtraq; impertinens.
b hanc vocem Paulino textui inſeruit impoſtor.
c An ſoli Clerici inter Domini diſcipulos?
d verbis Iſidori ſent. lib. 3. c. 39. turpiter abutitur impoſtor. *per ſe vend. colũbas, & menſas &c & proiecit à templo.*
e Matth. 7.

Cap. XXXI.

Ead. habet Pſeudo-Eleutherius epiſt. vnica.

Quapropter non tam temerè (vt vos facitis) quiſpiam ſuam præſumat euomere iniquitatem; ſed [f] *iudicantem cuncta oportet rimari, & ordinem rerum plena inquiſitione diſcutere,* [g] [nec de illis, quæ ei inconceſſa ſunt vllo modo iudicium præſumere,] *interrogandi ac proponendi adjiciendique patientia præbita ab eo, vt ibi actio partium limitata ſit* pleniter, [h] *nec prius litigantibus ſua velit ſententia obuiare, niſi quando illi peractis omnibus iam* [i] *nihil* amplius *habuerint* in quæſtione *quod proponant.*

Nec [k] oportet *quenquam iudicari aut damnari antequam ſuos accuſatores præſentes habeat, locumque defendendi accipiat* ſpatioſum *ad abluenda crimina.*

f verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 24. ex Cod. Theodoſ. lib. 2. tit. 18. conſtitut. 1.
g addit. impoſtoris. h verba Aniani interp. ibid.
i iam in contentione non hab. quod &c. k verba Adrian. eiuſd. collect. cap. 20. ex Act. c. 25. Eadem repetunt Pſeudo-Felix I. epiſt. 2. Pſeudo-Steph. epiſt. 2. Pſeudo-Marcellus epiſtol. 2. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. & 7.

Cap.

Cap. XXXII.

Eadem verba habet Pseudo-Stephan. epist. 2.

Similiter in eam facta Synodo statutum est, vt *vltrà* [l] *prouinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur*, [m] nisi ad hanc Apostolicam fuerit sedem prouocatum; ad quam omnes qui voluerint libere & absque vllo impedimento à quibusdam agendo confluere debent.

Cap. XXXIII.

Vide Concil. Carthag. 7. cap. 1. 2. &c.

Similiter in iam præfixa Synodo est Decretum, ne [n] *suspecti*, aut infames, aut criminosi, aut gratiosi, vel calumniatores, vel affines, aut scelerati, aut [o] *facile litigantes* suscipiantur accusatores; *sed* tales *qui omni careant suspicione*; quia [p] *columnas suas Dominus firmiter stare voluit, nec à quibuscumque agitari.*

Cap. XXXIV.

Similiter statuit præfata Synodus, vt nullum [q] *sententia* [r] nisi *à suo iudice dicta constringat.*

Iudices [s] autem alij esse non debent, quam quos ipse qui impetitur elegerit, aut quos suo cum consensu hæc sancta sedes, [t] aut eius primates auctoritate huius sanctæ sedis [u] delegauerint. Ex his [x] enim & aliis, quæ tam in hac sancta sede quam & ab Apostolis eorumque successoribus sunt statuta, nihil prefatis Episcopis concessistis; sed vim eis inferentes, iniustéque (vt superius commemoratum est) eos damnantes, aliquos [y] *absentes expulistis*; quod omni Christianæ religioni est inimicum. In quibus apparet, quod nec Domino sua serua-

l verba Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. const. 10 & 16. & Adriani I. collect. c. 10.
m additam. impostoris.
n hoc statutũ à Synod. 2. Carthag. c. 6. Cõstantinop. can. 6. Chalced. c. 21. Adrian. collect. cap. 15.
o de facile litigantibus Adrian. I. c. 50. collect. ex Concil. Carth. 4. cap. 58.
p columnas Domini Episcopos vocat Pseudo-Zephyr. epist. 1. Pseudo-Athanas. epist. ad Felic. II. Pseudo-Damas. epist. 4. Pseudo-Anaclet. epist. 2. Pseudo-Felix IV. epist. 1.
q verba Cod. Theodos. lib. 4. tit. 16. constit. 2. teste Greg. epist. 56. lib. 11.
r non à suo. Eadem recitat Adrian. I. collect. Ingelramo datæ, cap. 37. & ex eo Pseudo-Zephyrin. epist. 1. Pseudo-Euseb. epist. 3.

s Synod. Carthag 3. cap. 8. permittit accusato iudicum electionem: hinc impostor colligit, alios non esse debere iudices quam quos impetitus elegerit; perperam & absurdè.

t quos primates habuit Episc. Alexandrinus? u contrarium asserunt patres Africani in epist. ad Celestinum his verbis, *vt aliqui tanquam à tua sanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus patrum Synodo constitutum.* Patres scil. Africani nullo numero habebant Synod. Sardic. quæ id statuerat can. 7. eo quod in partes dissilierit, & multos hæreticos propugnauerit, multos insontes damnauerit pars vtraque. x nihil horum quæ superius recensuisti ab Apostolis & Nicænis patribus statutum fuisse docuimus. y expelluntur præsentes non absentes, disce loqui.

ſtis iura, nec huic ſanctæ matri & Apoſtolicæ Eccleſiæ, [z] quæ (vt præſcriptum eſt) eos ſuo iudicio, *aut huic ſedi voluit* reſeruari, ne à tam prauis (ſicut eſtis) hominibus damnarentur aut ejicerentur.[a] In his omnibus vos ſtultos & præuaricatores Euangeliorum & canonum eſſe nulli ſane ſapientium eſt abſconditum.

z an aliud iudicium ſedis Rom. à iudicio Eccleſiæ putas?
a vtique impudentiam & imperitiam prodis.

Cap. XXXV.

Nec his contenti in veſtra eſtis præuaricatione, ſed etiam quod prius expulſos eos, & ſuis expoliatos rebus quaſi vocaſtis atque damnaſtis; cum [b] *nullus* regulariter aut *vocari* aut *iudicari* poſſit *antequam* ſit regulariter reſtitutus, & ſua omnia ei *legibus* ſint integerrime reformata.

Eſt namque in ſæpe iam dicta S. Synodo ab omnibus vnanimiter decretum, & Apoſtolica auctoritate roboratum, vt [c] *ſi quis* Epiſcoporum *ſuis fuerit rebus expoliatus*, & in accuſatione pulſatus, ordinatione Pontificum oportet & *decet ſanctum propoſitum prima fronte cedere*; [d] *vt omnia quæ* ſuper *ſuggeſtiones inimicorum ſuorum amiſerat legaliter* primò *poteſtati eius ab honorabili concilio redintegrentur; & Præſul regulariter prius ſtatui priſtino reddatur*, [e] *& ipſe* diſpoſitis ordinatiſque ſuis, [f] *tunc* ad tempus *veniat ad cauſam*; *&* [g] *ſi ita* iuſtè *videtur, accuſantium propoſitionibus reſpondeat.*

Quare ergo tranſgreſſi eſtis terminos patrum, iudicantes & damnantes eos quos non debuiſtis? Quare iudicaſtis eos quos non regulariter approbaſtis? Non obſeruaſtis quod [h] *in regnorum libro* ſcriptum eſt: *non quomodo videt homo videt Deus; quia homo videt in facie, Deus autem in corde videt.* [i] *Et in Paralipomenon, Omnia corda ſcrutatur Deus, & omnem cogitationem nouit*; & alibi ſcriptum eſt, [k] *Non poteſt humano condemnari examine, quem Deus ſuo reſeruauit iudicio.*

b hæc eſt ſen. Rom. Syn. 3. ſub Symmacho. vide Pſeudo-Zephyr. epiſt. 2. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Steph. epiſt. 2. Pſeudo-Felic. I. epiſt. 1. Pſeudo-Caiũ epiſt. 1. Pſeudo-Marcell. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 2. Pſeudo-Athan. ad Felic. II. Pſeudo-Felicẽ II. epiſt. 1. Pſeudo Stephan. ad Damaſiũ, Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. &c.
c verba Adriani I. c. 5. collect. Ingelramo datæ.
d verba Syn. Rom. 3. ſub Symmacho. & omnia quæ per.
e additum ab Adrian. I.
f & tunc non ante.
g ſi ita recte.
h verba Anaſtaſ. Papæ in epiſt. ad Anaſtaſ. Aug. cap. 2: nam & in regnorum lib. dicitur.
i & in Paralip. lib. 1. & nunc ô Salomon, ſcito Deum patrum tuorum, & ſerui illi in corde perfecto & animo volente quoniam.
k ſeqq. ad finem habet Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. verba Conſtantini ad PP. Synod. Nicænæ teſte Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 51. Pſeudo-Eleuther. epiſt. vnica, Pſeudo Victor. epiſtol. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2.

Hæc

Hæc omnia summopere præcauenda sunt, nec accusatio Episcoporum facile est recipienda, dicente Domino, *non suscipias vocem mendacij:* & Apostolus [l] inquit, *Aduersus presbyterum* inscriptionem non recipiendam *absque duobus vel tribus idoneis testibus*. Si hic [m] de presbyteris vel cæteris fidelibus sunt præcauenda, quanto magis de Episcopis? Quibus cognitis [n] *magis* vos *dominari* velle manifestum est, *quam consulere* fratribus, aut sustentare eos; quia *honor inflat* ad superbiam; *& quod prouisum est ad concordiam tendit ad noxam.* Decuerat [o] namque *vos* iuxta præfatas regulas, si aliquid egissent contra suum ordinem, mãdare nobis & expectare quid ad vestra consulta rescriberemus; in tantum vt *si* [p] *etiam* quicquam *graue intolerandumque* committerent, *nostra* præstolaretur *censura*. Et [q] *nihil prius* aut aliud decerneretis *quam quod nobis placere* [r] cognouissetis, ita vt à regulis præstitutis nulla aut negligentia aut præsumptione recederetis.

Cesset [s] *huiusmodi pressa nostra auctoritate præsumptio:* vitentur huiusmodi nocumenta; [t] quia *nequaquam* talia *patienter ferre possumus* machinamenta, quoniam *conuenit* [u] *nos paternarum sanctionum diligentes esse custodes. Merito* [x] *namque nos causa respicit, si silentio faueamus errori.*

Cap. XXXVI.

Est insuper [y] in prædicta S. Nicæna Synodo statutum, vt [z] nemo *Anathema* in nostra suscipiatur accusatione: [a] *nec illi qui nos in sua nolunt recipere querela vel accusatione.* Cum nos super illos sciamus à Domino constitutos, non illos super nos. Et sicut [b] *maior non potest à minore iudicari*, ita nec colligari. Quia [c] *rarum est omne quod magnum est.*

Portamus [d] *onera omnium qui grauantur; quin imò portat*

l Hæc ead. verba habet pseudo-Eleuther.

m hæc.

n verba Leonis epist. 84. c.1. *dum dominari magis, quam consulere subditis quærunt: placet honor, inflat superbia, & quod,* &c. Pseudo-Sixt. II. inflat superbiam &c.

o idem decuerat namque iuxta &c. vt si &c.

p verba Leonis epist. 84. c.1 *Si etiam, si quid graue,* &c. *gessisset, nostra erat expectanda censura, vt nihil prius ipse decerneres quã.*

q Pseudo-Sixt. II. vt nihil &c. aut aliquid.

r agnosceres: Pseudo-Sixt. II cognoueritis; & à regulis &c.

s verba Bonifacij epist. 3.

t quod nequaq. ferre patienter possumus, quia conuenit.

u Pseudo-Sixt. II. conuenit nobis &c. diligenter.

x verba Celestini epist. 1.

y Pseudo-Sixt. II. insuper à S. prædecessoribus nostris plerumque iam statutum &c.

z hoc statuit Syn. non Nicæna sed Constantinopolit. c. 6. & Carthag. 7. cap. 1. iisdem pene verbis vsus Pseudo-Stephan. epist. 1. Pseudo-Fabian epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1.

a appendix impostoris.

b videtur hoc sumptum ex Gelasio de vinculo Anathematis.

c verba Zosimi epist. 1. c. 2.

d verba Siricij epist. 1.

hæc in nobis B. Apoſtolus Petrus, cuius vice *fungimur legatione*, & cuius regula informamur, quatenus eius fulti auxilio ab omnibus nunc & in perpetuum *tueamur* aduerſis. Data Kal. Nouemb. Feliciano & [e] *Maximiano* viris Clariſſ. Conſul.

e. Maximinus vltimum Conſulatum adminiſtrauit cum collega Licinio A. 311. Felicianus electus A. 337. cum Titiano. Vera Iulij epiſt. data A. D. 342. Conſtancio Aug. 3. & Cõſtan. e Aug. 2. Coſſ.

Binius in Notis.

HOc reſcriptum Iulij cum ea reſponſoria epiſtola, quam ab Athanaſio recitatam infra ſtatim ſubiunximus, partim conuenit, plurimum vero ab eadem differt. Cum vtraque Euſebianos cum Athanaſio ad Concilium Romanum An. 340. indictum citatos eſſe referat; vtraque etiam Athanaſium ad ſtatutum diem adfuiſſe; Euſebianos autem contumaciter emanſiſſe enarret. *Demum vtraque epiſtola illius, quam ab ipſis poſt celebratam Antiochenam Synodum ſcriptam, poſtque Gregorium Cappadocem An. Chriſti 342. magna & horrenda Alexandrinorum ſtrage introductum ſuperbè, faſtuosè, & contentioſè ſcriptam fuiſſe refert, meminerit: Vtramque vnam eandemque Iulij epiſtolam eſſe oportet, hanc mendoſam, corruptam, & à quodam ex diuerſis compilatam: illam verò, quæ ex Athanaſio deſumpta infrà ſubditur, germanum exemplar eſſe Iuliani ad Orientales Epiſcopos reſcripti, dubium non eſt. Hanc mendoſam eſſe & corruptam, Conſulatus Feliciani & Maximiani infra hic in fine additus aperte demonſtrat. Si enim prædictis Coſſ. ſcripta eſt, initio Pontificatus Iulij An. Chriſti 337. ſcriptam fuiſſe neceſſe eſt: atque ita non ſubſiſtit quod de Synodo Romana indicta, de Alexandrina ſeditione exorta commemorat, &c.

* Addere debuit Binius veram Iulij pro Athanaſio epiſtolam canonum Nicænorum auctoritatẽ afferre pro Synodo tanquã ſuperiore Põtifice ipſo: in iſta vero proferri pro Põtifice quaſi Synodo ſuperior eſſe dicendus ſit.

Hincmar. Remenſis aduerſ. Hincmar. Laudun. cap. 20. Si de appellatione, ſicut in Sardicenſi Concilio conſtitutum eſt, in Nicæno Concilio fuiſſet antea ſtatutum, nulla foret neceſſitas vt iterum in hoc Concilio idem conſtitueretur; ſed (ſicut in aliis Conciliis legitur) ſcriberetur; videl. vt ea quæ ſunt in Nicæno Concilio conſtituta ab omnibus conſeruentur, &c.

Contuit r. fr. nte Antonio August de emend. Grat. lib. 1. Dial. 20. *p* 175. Citantur & in epiſt. Iulij Papæ 24. canones, præter illos 20. qui vulgo extant. Sed illos eſſe ſuppoſititios vel id oſtendit, quod nemo ne Gratianus quidem ipſe eos allegare auſus eſt, &c.

CENSVRA.

Quæ cum Germana Iulij epiſt. conueniunt, deſcripſit ἀποβολεύς ex Socrate Theodoreto, Sozomeno &c. quorum ſæpe verbis abutitur; cætera vel ſomniauit, vel aliunde hauſta nullo iudicio congeſſit: vno verbo, nota Conſulum mendax, phraſis barbara, ἀνιστορησία palpa-

palpabilis, incognita veteribus canonum (si Deo placet) farrago imposturæ manifesta sunt indicia. Nos, quantum licuit, aliena distinximus, suisque auctoribus singula reddidimus, nim. Constantino M. Constantino iuniori, Athanasio, Concil. Arelatensi 1. Sardicensi, & Carthag. 3. Siricio, Zosimo, Bonifacio, Celestino, Proclo Constantinopolit. Leoni I. Concil. Chalced. Socrati, Theodoreto, Sozomeno, Anastasio, Conc. Rom. 3. & 5. sub Symmacho, Ennodio, Cassiodoro, Codic. Theodos. & Aniano interpreti, Gregorio I. Isidoro Hispalensi, Adriano I. &c.

Extat fragmentum epist. Iulij ad Docimum in actis Concilij 1. Ephes. parte 2. act. 1. Binas eiusdem epistolas ad Orientales & Alexandrinos descripsit Athanasius in Apol. 2. vide Tom. 1. oper. Athanas. edit. Heidelberg. Anni 1601. p. 575. & 598.

LIBERII PAPÆ

Epist. XII.

Dominus sanctissimis, & Deo amantissimis vniuersis Episcopis, Liberius Episcopus in Domino salutem.

NIHIL [a] est quod nos diu stare *faciet* nisi Dei gratia. Cæterum nequitia Diaboli contemptibile [b] *malum plenum veneno mortifero* sæuit: Qui [c] *sursum atque deorsum circuit, quærens quem deuoret. Vnde vigilare & sobrij esse ad orationes, & Deo propinquare debemus; & fatuas*, Domino auxiliante, hominum [d] insidias, prout Dominus posse dederit, respuere; & *patres sequi*, & non transgredi terminos patrum, (id est, vt non relinquamus nostras, dum in eis persistere aliquo modo valebimus, Ecclesias, vt ad alias properemus) aut populos nobis commissos negligere, vt quietem amplius quam pro eis elaborare, pro quibus etiam animas ponere debemus, studeamus; ne reprobi in cōspectu Dei inueniamur, sed [e] *fructuosos illi manipulos de commissis* nobis gregibus ipso adminiculante præsentare valeamus; quanquam multi nos persequantur, & oues Christi dilacerare desiderent; [f] qui quasi *in vestibus*

a al. Nihil est quod diu stare possit nisi, &c.
b quod Iacob. c. 3. de lingua id ὑπὸ βολῆς de Diabolo.
c hæc expressa ex epist. 1. Flauiani ad Leonem quā aliter versam habemus.
d inquisitiones euitare: decet enim patres.
e hac phrasi vsus Pseudo-Clem. epist. 1 Pseudo-Anaclet. epist. 3. Pseudo-Soter epist. 1.
f Matth. 7.

ouium apparent, intus autem sunt [g] *lupi rapaces, quos ex fructibus* cognoscimus. *Isti primo quidem videntur* ex nobis *esse*, [h] *sed non sunt* ex nobis : *Si enim* fuissent ex nobis, *mansissent* vtique *nobiscum. Quando verò suam euomuerint impietatem, dolum qui in eis est erumpentes & apprehendentes infirmiores, & eos qui ad* [i] *eloquia diuina sensus inexercitatos habent, secum eos contrahunt* [k] *ad perditionem, subuertentes & iniuriantes paternas doctrinas, sicut & Sacras scripturas ad perditionem suam; quos oportet præscienter cauere, ne malitia eorum quidam seducti abscindantur à propria firmitate. Exacuunt* [l] *enim linguas suas, iuxta prophetæ vocem, sicut serpentes; venenum aspidum sub labijs eorum.*

Nec nos pigeat per *temporales cruciatus pro Christi nomine* [n] elaborare, *sed emolumenta futuræ remunerationis, huius seculi vexationes tolerare* persuadent. [o] *Scriptum namque est*, Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.

Tantum enim à nobis exigitur, quantum possumus famulatus nostri obsequio commodare. Unde [p] *quidem* tantum *nos necesse est importunis prædicationibus* insistere, [q] *quanto* nobis *perfectæ negotiationis* creditur [r] duplicata *talentorum assignatio, atque Dominicæ vocis ad suscipiendam eius requiem persuadet assertio.*

Suggestum namque nobis est, [f] *quod* pro præteritis laboribus & infestationibus nonnulli vestrum assignatas sibimet & à Deo commissas relinquunt plebes, & in futuro plures relinquere velint eas quas tueri debent Ecclesias, & pro ouibus sibi commissis laborare negligant, & monasteriorum se quieti contradere festinent, *& vacationem ab Episcopatus laboribus eligere, & silentio atque otio vitam degere magis* appetant *quam in his quæ* [u] sibi *commissa sunt permanere, dicente Domino*, [x] Beatus qui perseuerauerit vsque in finem. *Vnde namque* est *beata perseuerantia, nisi de virtute patientiæ?* Quoniam, [y] *secundum Apostolicam prædicationem*, [z] omnes qui voluerint in Christo pie viuere, persecutionem [a] patiuntur. *Ideoque*, [b] *fratres charissimi, non vos afflictionum amaritudo à pio mentis vestræ proposito coarctet recedere.* Considerate [c] namque *quanta pro*

g Flauian. ibid.
h de numero nostro.
i Heb. 5.
k 2 Pet. 3.
l Psal. 140.
m verba Martini in epist. ad Amandũ.
n sustinere.
o persuadeant.
p ibid. Quãdoquidem tanto.
q imminere.
r nos creditorum nobis talent. duplicat assig.
f quod presbyteri seu Diaconi alijque sacerdotalis officij post suas ordinationes coinquinentur, & propterea nimio mœrore fraternitatem tuam adstringi, velleque pastorale obsequium pro eorum inobedientia deponere, & vacationem &c.
t & in silentio.
u tibi.
x Matth. 10.
y quia.
z 2. Tim. 1.
a patiuntur.
b frater chariss.
c considerans.

pro absolutione nostri & liberatione creator, Dominusque & redemptor *noster pertulerit, quibusve se contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos à vinculis potestatis diabolicæ liberaret.*

Attendite [d] *itaque vobis, &* [e] *omni gregi in quo vos spiritus S. constituit Episcopos regere Ecclesiam Dei quam acquisiuit proprio sanguine; vt non sit qui vos decipiat, aut* [f] *seducat in subtilitate sermonis,* [g] vt plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis, & vt vos solummodo saluetis, & filios orphanos relinquatis; *Apertissimè enim spiritus S. per* [h] *Apostolum dicit, quia* in nouissimis temporibus recedent quidam à fide [i] *& charitate,* attendentes spiritibus seductoribus, & doctrinis dæmoniorum, *&* in hypocrisi [k] *mendacij eloquiorum*, cauteriatam [l] *habentes* suam conscientiam: *propter quod* [m] vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. *Quæ* verò *mentis* [n] *transgressio operatur in his qui non crediderint* sermonibus Domini, & recesserint pro sua quiete à seruitio sibi commisso, & suis se subdiderint voluptatibus? Talibus quippe & aliis pro populo Dei constricti necessitatibus, ne pereatis vnà cum omnibus vobis commissis, sed salui sitis in die æternæ retributionis, *Hortamur* [o] vestram *charitatem, exemplo eius qui pro nobis pati* [p] *voluit, promptos vos in cunctis eius permanere seruitijs:* nec quidem quoquomodo à commissa cura recedere, sed totis viribus in commissis vobis negotiis fortiter vsque in finem perdurare: quoniam *beatus* [q] *est qui perseuerauerit vsque in finem*, nec laudatur initium sed finis. *Nemo* [r] *vos seducat inanibus verbis. Propterea enim venit ira Dei* in [s] *filios diffidentiæ. Nolite ergo effici* [t] *comparticipes eorum dogmatum, neque communicetis infructuosis verbis illorum, magis autem redarguite, quoniam cætus* [u] *præuaricatorum sunt, & extenderunt linguam suam quasi arcum mendacij & non veritatis. Completum est in eis quia* de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus; veritatem [x] non loquentur.

Docuerunt [y] *enim* linguam suam [z] *persecutores Ecclesiarum earumque sacerdotum* loqui mendacium. Ut impie agerent laborauerunt, & renuerunt scire me, dicit Dominus: [a] *State ergo vos, dilectissimi,* super vias, & vi-

d eiusd. Martini ex epist. Synodica addita Concilio Lateran. p.478.
e Act.20.
f Coloss.2.
g per philosophiam & inanem fallaciam: apertissimè.
h 1.Tim.4.
i addit. impostoris
k mendaci loquorum.
l habentium.
m Matth.26.
n 2. Thess.2.
o eiusd. ex epist. ad Amand. tuam char.
p pati & mori.
q iam hunc locum citasti.
r verba Martini I. in Synodica.
s super.
t Eph 5.
u Hier 9.
x veritatem enim.
y autem.
z addit. plagiarij.
a Hier 6.

dete. Interrogate de ſemitis *Domini* antiquis, & videte quæ eſt via bona *S. Patrum, &* ambulate in ea, & [b] inuenietis requiem animabus veſtris. *Sed* & ſi [b] patimini propter Chriſtum beati eritis. Metum autem eorum ne timueritis, neque conturbemini. Dominum autem Deum ſanctificate in cordibus veſtris; *ipſo dicente*, [c] Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere. Sed potius eum timete, qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo paſſeres aſſe veneunt, & vnus ex illis non cadet ſuper terram ſine patre veſtro? Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt. Nolite ergo timere: multis paſſeribus meliores eſtis vos. [d] Rememoramini *ergo, fratres*, eum qui talē ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes. Nondum enim vſque ad ſanguinem *certauimus* aduerſus peccatum repugnantes. Confidimus [e] autem de vobis, *fratres* chariſſimi, meliora & viciniora ſalutis. Quia [f] neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque poteſtates, neque inſtantia, neque futura, neque [g] *altitudo*, neque profundum, neque creatura alia, magiſtro gentium docente, poterit nos ſeparare à charitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, *& quæ in ipſo eſt recta fide.* Nolite [h] itaque amittere confidentiam veſtram quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim [i] *nobis* neceſſaria eſt *ad colluctationes aduerſariorum, quatenus fidem intemeratam vſque in finem conſeruantes* repromiſſionem *percipiamus, quam repromiſit his qui legitimè certare deproperant.* [k] Adhuc enim modicum aliquantulum qui venturus eſt veniet, & non tardabit. [l] Ecce enim iudex ante ianuam aſſiſtit, *coronas hilariter promittens his qui pro eo paſſionibus ſubmittuntur.* Quod [m] ſi ſubtraxerit ſe quis, non placebit animæ [n] ſuæ, *ſed cadet de promiſſione propter negationem.* Nos autem non ſimus ſubtractionis filij in perditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ.

Propter quod aſſumite [o] arma Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo [p] *aduerſus omnes inimicos S. Dei Eccleſiæ & veſtros*, & induite vos loricam iuſtitiæ, calceati pedes in præpa-

b 1.Petr.3.
c Matth 10.
d Heb.12.
e Heb.6.
f Rom.8.
g neque fortitudines neque altitudo.
h Heb.10.
i vobis.
k Abac.2.
l Iacob 5.
m Heb.10.
n meæ.
o Ephеſ.6.
p *Martin.* aduerſus omnē hæreticum virum & dogmata.

præparationem Euangelij pacis, in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi ignita extinguere; & galeam salutis accipite & gladium spiritus quod est verbum Dei, per omnem orationem[q] radicati & fundati[r] *in solatio fratrum pro Christo Iesu Domino nostro.* Sed & nunc, fratres, [s] commendamus vos omnes Domino & verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem [t] *vobis cum* omnibus, Sanctis: ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum, [x] *vt vobis inuicem succurratis; & non sitis diuisi,* vt vnanimes vno ore & vno corde honorificemus eum in [x] *concordiam & consolationem fratrum*, qui *potest* [y] confirmare nos secundum Euangelium eius, *iuxta* reuelationem mysterij *æterni*, temporibus[z] *scilicet perpetuis* taciti,[a] quibus vobis futurorum gaudiorum largienda sunt munera. Summopere etiam considerare debetis quod hi qui fratribus inuident, eosque damnare aut perdere cupiunt, *per se sua dogmata destruunt. Dicit enim Dominus,*[b] *Omne regnum in se diuisū non stabit; & omnis scientia & lex aduersum se diuisa non stabit.* Ideoque necesse est, *vt*[c] concorditer *salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes, diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis: Et in nullo patiamini prouidentissima canonum decreta violari: quatenus*[d] & Nicænorum canonum constituta, *& quæ à nobis* vel à prædecessoribus nostris *sunt prouidè & salubriter* decreta *intemerata permaneant* in futuro.

q Ephes. 3.
r addit. impostoris; à quo hic omissæ 12. l. n.
s Act. 20.
t in omnibus sanctificatis.
u addit. impostoris lege & in ipso semper vt in omnib. vnanimes.
x lege in concordia orthodoxæ fidei.
y potens est secundum reuel.
z leg. temporibus æternis tanti.
a huc vsque Martinus seqq. repetūt Pseudo-Cornel. epist. 1. & Pseudo-Pelag. epist. 8.
b Sic legit Martin. I. in Synodica.
c verba Leonis epist. 87. cap. 2. *Superest fratres, vt concordi obedientia salubres, &c.*
d verba Siricij epist. 1. quatenus & quæ à nobis non inconsulte sed prouide sub nimia cautela & deliberatione sunt salubriter constituta intemer.

CENSVRA.

PRAETER paucissima, quæ diuerso charactere descripsimus, cætera Siricio, Leoni, Flauiano Constantinopolitano & Martino I. restituenda sunt.

EPISTOLA

Athanasij & Ægyptiorum Episcoporum ad eundem Papam de oppressionibus Arianorum.

a initium epist. Victoris Carthag. ad Theodorum Papam. Vide Concil. Lateran. sub Martino I. Consult. 2.
b fratri Theodoro Papæ Victor.
c apud Deum acceptabilia opera & conuersatio gloriosa pene mundo toti sunt.
d dum veræ.
e pie & sancte.
f gratia præscitos salutaribus præc.
g sequens plenius.
h vel Christianis.
i præcipit.
k Rom. 2.

Domino [a] Beatissimo & Honorabili Sancto [b] *patri Liberio* Papæ *Athanasius, & vniuersi Aegyptiorum Episcopi in vnum Synodicè apud Alexandriam congregati.*

ESTRAE beatissimæ paternitatis [c] iura penes *Deum sunt manifesta,* dum *prædicationibus scilicet Apostolicis & doctrinis* [d] *veræ fidei culturâ vniuersa repleta sit terra, per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum vestra instruente admonitione exhortatoriâ superædificatur orthodoxa Christi Ecclesia Apostolica institutione fundata, & à fidelibus patribus firmissime roborata, ad quam omnes beatissimi Apostoli pari honoris & potestatis consortio præditi populorum agmina conuertentes, pie* [e] *sancte*que *de tenebris ad lumen, de lapsu ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia,* [f] *præceptis ac monitis perduxerunt; quorum sanctorum Apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens* [g] *merita, & perfectius implens exempla, Ecclesiam Dei morum probitate & actuum sanctitate condecorat, & fide sacra* [h] *Christianis moribus vigens, quæ fieri Deo placita* [i] præcepit *studijs pontificalibus indesinenter operatur & perficit, seruans legis diuinæ mandata: quia non legis auditores iusti sunt apud Deum, sicut narrat Apostolus,* [k] *sed factores legis iustificabuntur.*

Nos enim hæc meditari cupientes, & ea quæ à Sancta sede vestra Apostolorum eorumque successorum prædicatione suscepimus, atque quæ in Nicæna Synodo roborata cognouimus prædicare, & Arianorum blasphemias, atque aliorum hæreticorum repellere cupientes, quotidie ab his *persequimur*, & damnationi tradi-

tradimur, atque [l] *morti deſtinamur.* Qua *de re* precamur,vt veſtris exhortationibus tam per vos *quam &* per Apocriſarios veſtros adiuuemur; ne dum [m] *illi creſcunt & nos minuimur* vera fides deſtruatur, & eorum hæreſis [n] *vltra fidem noſtram creſcat*; quoniam timemus vt poſtquam [o] *abundauerit iniquitas, refrigeſcat charitas multorum.* Pro qua re multa veſtræ ſacræ doctrinæ tam apud Deū quam apud cunctos fideles merces & laus repoſita eſt, ſi veſtra hæc recenſetur auctoritate; noſtram enim fidem quam à ſanctis patribus accepimus, & tenemus atque docemus ſubter inſeruimus, vt [p] ſi aliquis vobis aliter nos credere,aut docere,aut accuſando aut muſſitando retulerit,vel detrahendo ſcriptis mandauerit, per hanc manifeſtè nos ita credere & docere agnoſcatis.

Credimus [q] namque *in vnum Deum patrem omnipotentem, omnium viſibilium,*nec non *& inuiſibilium factorem,& in vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium Dei natum ex patre vnigenitum, hoc eſt ex ſubſtantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum non creatum,homouſion,* [r] *hoc eſt eiuſdem cum patre ſubſtantiæ, per quem omnia facta ſunt* [ſ] cœleſtia terreſtria. *Qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit* de cœlis *& incarnatus eſt,* & *homo factus paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, aſcendit in* [t] cœlum, *venturus* eſt *iudicare viuos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt, erat* [u] tempus *quando non erat, & priuſquam naſceretur non erat, & quia ex nullis* [x] ſubſiſtentibus *factus eſt, aut ex alia ſubſtantia vel eſſentia dicunt eſſe trepton,* [y] hoc eſt *conuertibilem* atque *mutabilem filium Dei, hos anathematizat Catholica & Apoſtolica Eccleſia.*

Hanc [z] *venerabilem fidem trecenti quidem decem & octo patres agnouerunt & amplexi ſunt,& conſonantes & vnanimes* **ſcriptis explanauerunt.*

Sed [a] modo quoniam contra hæc,vt noſtis,talia exurgunt qualia non debent, *venite,& nos, dilectiſſimi fratres, cum Deo deſcendamus ad viſitationem, id eſt inquiſitionem ſer-*

l phraſ. Apoſt.1.Cor.4. m phraſ. Ioan.c.3.verſ. 30. n not. phraſ. o Matth.24. 12. p Ariani Athanaſij non fidem ſed vitam culpauerunt, ei enim ſacrilegia, homicidia, &c. non hæreſes obiecerunt. Vide Rufin. lib.10.cap.15. Socrat. lib.2. ca.36. Theodoret. lib. 2. cap. 16. Sozom. lib. 4. cap.10.Athanaſ. apol. 2. Hilar.fragm. part 2.p.11. q Symboli Nicæni verſio ex Rufino deprompta, nec tamen pura. Vide Concil.Lateran.ſub Martino I. Conſult.5. r ὁμοούσιον patri. ſ quæ in cœlis,& quæ in terra. t cœlos. u aliquando. x Rufin. lib. 10. cap. 6. nullis ſubſtantibus. y aut conuertib. vel mutab. z hæc eadem verba leguntur in Concil Rom. ſub Iulio. ſunt autem hiſt. trip. lib.2. cap.9. * in ſcriptis. a Verba Martini I. in Concil. Lateran. Conſult.4.

monum eorum, & *confundamus per approbationem veriſſimam ibidem linguas eorum eleuatas contra ſcientiam vnigeniti Filij Dei, & iniquitatem in* [b] *altitudinem humanitatis eius loquentes diſrumpamus vincula eorum per gladium ſpiritualem, quod eſt verbum Dei, & projiciamus à nobis iugum ipſorum per* [c] expugnationem *prophani ſenſus illorum: Tunc* [d] enim *ipſe quoque Dominus irridebit eos, & ſubſannabit; &* tunc *loquetur ad eos in ira ſua, & in furore ſuo conturbabit eos, ſecundum B. Hieremiam dicens, Falſo Prophetæ iſti vaticinantur in nomine meo, non enim miſi eos, & non præcepi eis, neque locutus ſum ad eos; viſionem mendacem & diuinationem & fraudulentiam & ſeductionem cordis ſui prophetant vobis; ideo hæc dicit Dominus de Prophetis qui prophetant in nomine meo mendacium, Erunt proiecti in viis Hieruſalem, & conculcatio omnium pie confitentium me, & non erit qui ſepeliat eos. Nemo enim abſcondere poteſt quibuſdam* [e] ſubreptionem commentitiis, *ſicuti nec foliis fici* [f] antiquis tranſgreſſor *præcepti Adam* potuit, *qui per propriam linguam inuerecunde nudatur; laqueus enim fortis viro labia eius, & captus propriis ſermonibus, &* [g] opera *manuum eius, retributio autem labiorum eius dabitur ei & impietatis reprehenſio. Arguam* [h] *te, inquit, & ſtatuam* [i] cõtra *faciem tuam; exiſtimaſti iniquè quod* eſſem [k] *tibi ſimilis. Propterea ſicut dicit Dominus ad Gedeon, deponamus eos ad* [l] aquam *veræ diſcretionis, & probemus eos ibi regulari examinatione, in idipſum pronos corruentes per oſtenſionem praui intellectus eorum;* [m] vtrum *ne ſint apud* eos *ſapientes, diuini verbi ſcientiam ignorantes, quoniam dicentes eſſe ſe ſapientes ſtulti facti ſunt, & mutauerunt gloriam catholicæ Eccleſiæ* [n] propria nouitate & voluntate, *ſiue per ea quæ illicite in eius defenſione geſta ſunt hæreticam turbulentiam introducentes, illud competenter* [o] ad *nos retinentes quod bene ad Ieſum filium Sirach dictum eſt, Vſque ad mortem certa pro veritate, &* [p] *Dominus pugnabit pro te.*

Huius [q] rei gratia vniuerſalis vobis à Chriſto Ieſu commiſſa eſt Eccleſia, vt pro omnibus laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis; quia dum [r] *fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia quæ poſſidet.* Ideoque tanta vrgente neceſſitate ſummopere comprimite veſtra ſumma auctoritate infeſtos, releuate oppreſſos, vt abſque graui (Domino opitulante) difficultate,

b hęc optime in Monothelitas quadrãt, in Arianos nullo modo.
c expurgationem.
d tũc etenim & ipſe.
e ſubreptionibus commentatus.
f antiquum tranſgreſſorẽ præc. Adam, eum qui.
g opere.
h arguam enim.
i ante faciẽ.
k ero tibi.
l aquas.
m vt ne ſint apud ſe.
n per propriã nouitatem ſiue per &c.
o apud nos.
p & ſemper Dominus.
q hæc ead. habet Pſeudo-Eleutherius, & Pſeudo-Ioãn I. epiſt. I.
r Luc. 11. 21.

cultate, ipsi gratãter omni tempore sacrificare mereamur illæsi. & subscriptio : Æterna [f] *te seruet diuinitas per multos annos, sanctissime* patrum *pater*. Amen.

[f] subscriptio epist. Iustiniani II. ad Ioannem V. Papam.

CENSVRA.

HANC epistolam omisit Binius nec immerito, est enim ex pannis Cassiodori, Martini primi & Victoris Carthaginensis male consutis, maxima ex parte σωαρμολογημένη : cætera vel inepta vel falsa sunt.

LIBERII PAPÆ

Epistola XIII.

Dilectissimo filio Athanasio, & omnibus in vnum congregatis & de Trinitatis fide recte sentientibus Ægyptiorum Episcopis, Liberius Papa.

OLIM & *ab initio* [a] *tantam percepimus à B. Petro Apostolorum principe fiduciam, vt habeamus auctoritatem* [b] pro vniuersali Ecclesia *ad* rectam *defendendam* fidem, *quatenus nulli liceat* [c] statum sanctæ Ecclesiæ *commouere* ad læsionem recte credentium absque sui periculo honoris.

Epistolam siquidem vestram nobisque directam [d] *ante nos recitari* fecimus, tribulationes & persecutiones quas pro recta fide patimini intelleximus. Super quibus & nos vna vobiscum condolemus & laborare pro vobis, vt pater pro filiis, parati sumus. Fidem vero Nicæni Concilij in eadem epistola rectam reperimus, pro qua *non solummodo* persecutiones & passiones sustinere vobiscum parati sumus, sed etiam (si necesse fuerit) mori pro Christi nomine, (in quantum nostra sinit mortalitas) non respuimus.

Igitur [e] prædictum *S. Concilium* (*vt legimus*) definit Ni-

[a] verba Leonis epist. 24. in Conciliis celebratis tãtam nos perc.
[b] ad veritatẽ pro nostra pace defendendã quatenus.
[c] sic eam minutam in aliquo commouere dum repente læsio moueretur.
[d] not. phras.
[e] verba Maximi Aquileiens. in Cõcil. Lateran. sub Martino I. consult. 4. p. 456. Quintũ & vniuersale Chalcedonense Concilium venerabilium patrum definiuit vt legimus Sanctissimi aliam, &c.

cænum *aliam fidem nulli licere proferre*, *aut conſcribere vel componere, aut ſapere vel docere aliter*, nec quicquam in fide ſentire aut proferre, quod his patrum regulis poſſit obuiare.

Qui[f] *autem præſumpſerit componere aliam fidem aut proferre*, [g]*docere* vel *tradere aliud Symbolum ad* viam *veritatis conuerti* deſiderantibus de quacumque *hæreſi* vel *ex Iudæis vel ex* Paganis Chriſtianos ſe fieri *volentibus*; hi ſi *Epiſcopi fuerint aut Clerici, alienari quidem Epiſcopos ab Epiſcopatu, Clericos à*[h] clero; *ſi* vero [i]*Monachi aut Laïci fuerint*, anathemate feriri. *Proteſtatur* [k]etenim *B. Apoſtolus dicens, Si quis certat, non* coronabitur *niſi legitimè certauerit. Et iterum Dominus ait*, Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. *Videlicet certaminibus ſacris propoſitis nobis, pro defenſione Catholicæ Eccleſiæ magnaque ſalute ex hoc ſperata ab omnium*[l] *datore Deo, non deficiant manus noſtræ, dilectiſſimi fratres, per occaſionem cuiuſlibet deſidiæ diſſolutæ: ſed fortes efficiamur per gratiam Domini atque virtutem potentiæ eius, quoniam*[m] perfecit pedes noſtros tanquam ceruorum, & ſuper excelſa *firmius ſtatuit intellectum ſummæ eius humanitatis propter*[n] *ſalutem, maxime tanquam habentes* impoſitam *ſanctorum* teſtium [o] nubem. Deponentes ergo omne pondus & *circumſtantem aduerſariorum nouitatem*, per patientiam curramus, adſpicientes in auctorem fidei & conſummatorem Ieſum, *qui in propoſito nobis propter eum negotio, ſpiritum* nobis *ſuæ veritatis condonet, loquentem in nobis, atque perhibentem magnalia fidei per doctrinam ſanctorum Patrum quos aduerſarij*[p] calumniantur quotidie.

f ibid.
g vel docere aut tradere aliud ſymbolum volentibus ad cognitionem veritatis, ſiue ex gẽtilitate aut ex Iudęis, vel ex hęreſi qualibet conuerti, hos ſiquidem Epiſc.
h clericatu.
i ſi autẽ. anathematizari.
k verba Martini I. in cod. Conc. cõſult. 5. p. 458.
l omnium bonorum.
m Pſal. 17.
n propter noſtram.
o Heb. 12.
p calumniati ſunt.

In prophetis namque habetur, *Propter*[q] *Sion non tacebo, & propter Hieruſalem non quieſcam*, [r] *donec egrediatur vt ſplendor iuſtus*[ſ] eius, *& Saluator* eius *vt lampas accendatur. Profecto*[t] Catholica Eccleſia, *quæ vera conſiſtit Sion, & ciuitas Chriſti cælorum regis, per tot annorum ſpatia expugnata ab* [u] auerſantibus verba *fidei, qui neque Deum timent, nec hominem reuerentur, ſed in caſſum perducentibus pias & canonicas de hoc verbo doctrinas; dum à diuerſis tantiſque*, [x] *ſcripto & ſine ſcripto conteſtationibus inuitati fuiſſent corrigere* propriam [y] *& à ſe pellere hæreſim, ſicuti & per anteriorem cognitionem luculentius demonſtratum eſt, tam per libellos quam per ſuggeſtiones*

q eiuſd. Martini verba cõſult. 3. p. 434.
r dicit B. Eſaias donec.
ſ iuſtus meus
t Cathol. Eccleſiæ.
u aduerſantibus verbo.
x in ſcripto.
y propria & ſepelire.

stiones reuerendissimorum Sacerdotum, & venerabilium Abbatum, Apostolo protestante nobis,[z] *vt hominem* hæreticum post primam & secundam correptionem *euitare debeamus; scientes quia huiusmodi subuersus est*, & delinquit proprio iudicio condemnatus, *nullo modo oportet nos deinceps tacere aut quiescere, (ne quoquo modo iniqui iudicemur) odibilem Deo pacem amplectentes. Quoniam scriptum est,*[a] Zelaui in peccatoribus pacem peccatorum videns; *&* dicat [b] *etiam de nobis*, [c] Sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea; inter sanctum & prophanum non habuere distantiam,[d] inter pollutum & mundum non intellexerunt: [e] *sed consurgere cum Deo, & consistere promptè,* [f] *induentes arma spiritus* [g] *aduersus malignantes contra fidem eius, vt approbemus* [h] *spiritus sapienter, id est verba eorum* si ex Deo sunt. *Scriptum est enim in Hieremia,* [i] Probatorem dedi te in populo meo robustum, & scies & probabis viam eorum.

z Tit.3.
a Psal.72.
b dicatur.
c Malach.2.
d & inter.
e seq. describit Pseudo-Soter.epist.2.
f prompte ei.
g Ephes.6.
h 1.Ioan 4.
i Hierem.6.

Multa namque nobis necessaria est vigilantia, & tanta [k] *diuinæ sapientiæ* rimatio *quæ occulta tenebrarum reuelat, ad requisitionem huiusmodi rei & scrutationem; Quoniam latet quodammodo & absconditur, vixque comprehenditur dolosa existens malitia pro eo quod sibi pietatem callidè blandiatur; vt valeat scrutantium mentem latere. Quod vtique sciens B. Apostolus, ait.* [l] Nam huiusmodi Pseudo-Apostoli & operarij subdoli transfigurant se in Apostolos Christi. Sed non mirum; quoniam & ipse Satanas transfigurat se velut Angelum lucis. Et ideo non mirum si Ministri eius transfigurantur, velut ministri iustitiæ, quorum finis secundum opera eorum. *Sed & Dominus in hoc præmuniens nos ait,* [m] Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. *Ergo in* idipsum [n] *ex toto corde referentes antè omnia super tali quæstione deprecationem, & dicentes cum Dauid,* [o] Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Lucerna enim pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen semitis meis: Quoniam ipsius est *(Sicut ait B. Dauid Propheta)* sapientia & fortitudo. Dat [p] sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam.

k tantum diuinæ sapientiæ discretionis.
l 2.Cor.11.
m Matth.7.
n in ipsum.
o Psal.118.
p Dan.2.

Ipse reuelat profunda & abscondita, & nouit in tenebris constituta, & lux cum eo est. Qui sapientiam *(inquit)* & fortitudinem dedisti mihi, & ostendisti mihi quæ rogaui te, [q] *Cum ope diuina, vniuscuiusque personæ conscripta* eorum *qui pro* [r] *nouitatis* commento *accusati sunt, de venerabili scrinio nostro obsecundantibus & nobis* [s] rationabiliter *offerentibus solertius intendamus.* Ita vt, *Qui* [t] *hæc præsumpserint præuaricari, primum quidem subiaceant iudicio terribili omnipotentis Dei; deinde autem* [u] *qualemcumque regalem indignationem reuereantur; per quam, siquidem Episcopi aut Clerici sunt, à sui sacerdotij, siue à Cleri sui* ordine *modis omnibus excidant: Si autem Monachi* sunt, *segregentur, & alieni sint de suis locis. Si autem dignitatem, aut cingulum, aut militiam habeant, nudentur* [x] *eis. Si autem* sunt *priuati, siquidem nobiles* existunt [y] *suarum substantiarum proscriptionem patiantur: Si autem ignobiles, non solum in corpore verberentur, sed* [z] *exilio perpetuo castigentur: vt omnes timore Dei compressi, & comminata eis digna supplicia reuerentes, immobilem & sine turbatione pacem sanctarum Dei Ecclesiarum custodiant.*

q huc vsque pseudo Soter epist. 2.
r propter nouitatis commentum.
s ordinabiliter.
t verba typi Constantis Imp. ex codẽ Conc. Later. consult. 4. p. 450. qui autem ea præs.
u & non qualemcunque.
x nudentur de eis. fin.
y consistunt.
z in exilio.

Data 8. Kal. Iunij [a] *Asclepio & Deodato viris* Clarissim. Coss. Gloria Christo Iesu Domino nostro. Pax vobis. Amen.

a nomenclatura Consulũ fictitia. Nullus à Christo nato ad Iustinianũ Asclepius aut Deodatus; vnus Asclepiodotus cum Mariniano Consulatum gessit A.D 423. Anno 56. à morte Liberij.

CENSVRA.

PRÆTER Consulatus supposititij adnotationem, & paucissimas lineas barbaro stylo exaratas, cætera sunt Leonis I. Martini I. Maximi Aquileiensis & Constantis Imp hæretici, cuius verba temerario ausu ad propositum torquet ὑποβολεύς.

DILECTISSIMIS

fratribus presbyteris & coëpiscopis Orientalibus Liberius S.

RO Deifico timore sancta fides vestra Deo cognita est, & hominibus bonæ voluntatis, sicut lex loquitur; iusta iudicate, filij hominum. Ego Athanasium non defendi; sed quia susceperat illum bonæ memoriæ Iulius Episcopus decessor

ceſſor meus, verebar ne forte in aliquo præuaricator iudicarer. At vbi cognoui, quando placuit Deo, iuſte vos illum condemnaſſe, mox conſenſum commodaui ſententiis veſtris, literaſque ſuper nomine eius per fratrem noſtrum Fortunianum dedi perferendas ad imperatorem noſtrum Conſtantium. Itaque amoto Athanaſio à communione omnium noſtrum, cuius nec epiſtolia à me ſuſcipienda ſunt; dico me pacem cum omnibus vobis, & cum vniuerſis Epiſcopis Orientalibus ſeu per vniuerſas prouincias pacem & vnanimitatem habere. Nam vt verius ſciatis me vera fide per hanc epiſtolam ea loqui, Dominus & frater meus communis Demophilus, qui dignatus eſt pro ſua beneuolentia fidem veram & Catholicam exponere, quæ Sirmij à pluribus fratribus, & coëpiſcopis noſtris tractata & expoſita & ſuſcepta eſt ab omnibus qui in præſenti fuerunt; hanc ego libenti animo ſuſcepi, in nullo contradixi, conſenſum accommodaui, hanc ſequor, hæc à me tenetur. Sane petendam credidi ſanctitatem veſtram, quia iam peruidetis in omnibus me vobis conſentaneum eſſe, dignemini communi conſilio ac ſtudio elaborare, quatenus de exilio dimittar, & ad ſedem quæ mihi diuinitus credita eſt dimittar.

Aliam ad Orientales à Liberio ſcriptas habes in Hilarij fragmentis, hoc initio. *Studens paci & concordiæ Eccleſiarum* &c.

Aliam ad Valentem & Germinium cuius initium tale eſt. *Quia ſcio vos filios pacis* &c. Hilar. ibid.

Aliam ad Vincentium Capuanum cuius initium; *Non doceo ſed moneo* &c. Idem ibid.

Aliam ad Epiſcopos Italiæ, quæ ſic incipit; *Imperitiæ culpam obliterat reſipiſcens.* Idem ibid.

Aliam ad confeſſores exules, hoc initio; *Quamuis ſub imagine pacis.* Hilarij fragm. Acta Euſebij.

Aliam ad Conſtantium Aug. cuius initium, *Opto tranquilliſſime Imperator.* Hilarij fragm. Appendix oper. Luciferi.

E Codice Vaticano addit Baronius epiſt. ad Oſium, his verbis conceptam, *Quia in nullo conſcientiam tuam debeo præterire*, &c.

Item ex actis vitæ Euſebij Vercellenſis tres; quarum prima, *Me frater chariſſime* &c. Secunda, *Remeante fratre meo*, &c. Tertia, *Scientem Domine frater chariſſime*, &c. habet in initio.

An fragmentum confeſſionis Liberij, quod extat inter opera Athanaſij, genuinum ſit expendet Lector ſtudioſus.

ÆGYPTIORVM EPISTOLA

ad Felicem II. Papam.

Domino [a] beatiſſimo, & honorabili, ſancto *Patri, Felici, ſanctæ ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ Papæ; Athanaſius & vniuerſi AEgyptiorum, Thebaïdorum, & Libyorum Epiſcopi, in ſancta Alexandrina Synodo gratia Dei congregati.*

VESTRO [b] *ſancto ſuggerimus Apoſtolatui*, vt noſtri more ſolito ſolicitudinem gerere dignemini, iuxta *veſtram prudentiſſimam* ſapientiam, quæ *omnibus luce clarius manifeſta eſt:* Quia [c] *Apoſtolicis veſtra beatitudo viſceribus commota* ſuper tribulatione noſtra *nos omnes hortata eſt ad tuitionem Catholicæ & Apoſtolicæ* [d] Eccleſiæ *in vnum conuenire,* & de noſtra oppreſſione canonicè & vnanimiter tractare, *dum* conſtat *vos vnà cum B. Paulo Apoſtolo eadem compaſſibiliter dicere*, Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? *ſatagentes ne* aliqua [e] *de his quæ vobis creditæ ſunt rationabilibus ouibus à beſtiis capiatur.* Ideo, pater beatiſſime, quia ſemper anteceſſores noſtri & nos à veſtra Apoſtolica ſancta ſede auxilium hauſimus, & noſtri vos curam habere agnouimus, præfatam Apoſtolicam & *ſummam* expetimus iuxta canonum Decreta *ſedem*, vt inde auxilium capiamus vnde prædeceſſores noſtri [f] ordinationes & dogmata atque ſubleuationes ceperunt.

Ad eam quoque [g] *quaſi ad matrem* recurrimus, vt eius vberibus nutriamur; quoniam [h] *non poteſt mater obliuiſci*

a hæc inſcriptio epiſt. Victoris Carthag. ad Theodorũ Papam. Concil. Lateran. ſub Martino I. cõſult. 2. p. 432.

b verba Mauri Cæſen. Epiſc. ad Martin. I. in Concil. Later. cõſult. 1. p. 419. Suggerimus S. Apoſt. veſtro quia ſecundum veſtram prud. interlocutionem, omnibus &c.

c verba Deus dedit Carali. ad eund. ibid p. 420.

d fidei, quæ temeraria præſumptione ab aduerſantibus verbo fidei expugnatur in vnum conuenire, dum conſtet.

e aliquis.

f ſi. Pſeudo-Marcell. epiſt. 2. informationem & conſecrat. Pſeudo Damaſ. epiſt. 5. inſtitutionem & formam bene viuendi à Rom. Eccl acceptam aſſerunt.

g vide Pſeudo-Zeph. epiſt. 1. Pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 1. Pſeudo-Iulium epiſt. 1.

h Eſai. 49.

infantem suum. Sic & nos nolite obliuisci, nos vobis commissos; quoniam [i] *non leuibus* nos inimici nostri implicauerunt *afflictionibus*, & quotidie facere moliuntur, & apprehendere, aut *ferris nos constringi* minantur, nisi eorum consentiamus erroribus.

Quod nos nequaquam [k] *vobis inconsultis* agere præsumimus, canonibus quippe iubentibus absque Romano nos de maioribus causis nihil debere decernere pontifice. [l] *Ideoque ad propositum* [m] recurrentes, & *ad* [n] *brauium* [o] *properantes, vestræ Apostolicæ sedis* [p] imploramus auxilium; quia (vt credimus) non [q] *despexit Deus preces cum lacrymis* sibi *oblatas* [r] seruorum *suorum*, *sed* ob id vos prædecessoresque vestros, *Apostolicos* videlicet *Præsules*, in summitatis arce constituit, omniumque Ecclesiarum eis curam habere præcepit, vt nobis succurratis, nosque tuentes, [s] *cui omne* Episcoporum *iudicium est commissum*, liberare ab hostibus nostris non negligatis.

Nam [t] scimus in Nicæna magna Synodo trecentorum XVIII. Episcoporum, ab [u] omnibus concorditer esse roboratum, *non debere absque Romani pontificis sententia Concilia celebrari*, nec Episcopos damnari; licet hæc & alia quam plura necessaria ab hæreticis, qui nos quotidie infestant & perdere nituntur, vt facilius nos capere possint, sint Synodica [x] capitula incensa, nobisque sublata.

Qua de re, hac inuenta occasione, indifferenter omni Canonica & Apostolica postposita auctoritate, nos vi à propriis ([y] *vobis inconsultis*) illicite expellunt sedibus; ouesque nobis à Christo Domino *Apostolica* commissas *gratia* inuadunt, [z] *gradibus priuant*, ei (quod pessimum est & omnibus Christianis legibus inimicum) *interficere decertant*.

Vos ergo, (vt semper vestræ sedi Sanctæ consuetudo fuit) periclitantibus subuenite, oppressos roborate, tribulatis manum porrigite, taliaque prohibete, & [a] *leges* imponite, vt Apostolica doctrina, quæ in Deo

i verba Stephani Dorensis ad Mart. I. Concil. Later. Consult. 2. p. 423. non leuibus me implicuerunt afflict. &c.
k an consulto Rom. pontifice licet consentire malo?
l Steph Dorensis verba.
m currentem,
n Phil. 3.
o properantem.
p additamentum.
q neque despexit.
r supplicum suorum, sed excitauit nō equidem mediocriter præcess.
s h c tuum est commentum & Vigilij epist. 2. ad finem.
t Nemo nescit te imposturam facere.
u opinati sunt Socrat. lib. 1. cap. 8. 17. Sozom. lib. 3. cap. 9. vterque falso.
x vide epist. suppositas Marco & Athanasio.
y An consulentibus Rom. Episcopum licet fratres expellere?
z quibus gradibus priuant oues?
a quasi vero qui vim parant in alios, verborum inani sono percelli possint: Silent leges inter arma.

eſt, cito ad victoriam iudicium perducere valeat noſtrum; noſque (Apoſtolorum principe ſuffragante Petro) ab imminentibus periculis liberate.

Nouimus [b] namque in iam præfata Nicæna Synodo generaliter eſſe decretum, vt nullus *paſſim vageq; Epiſcopos*, aut præſumptiue lacerare, aut accuſare, & [c] qui non ſunt rectæ fidei, vel bonæ vitæ, vel claræ conuerſationis, aut infamare præſumat: ſed prius, ſi erga *Epiſcopos vel* [d] auctores *Eccleſiæ quiſquam* cauſam habuerit, eos cum charitate manſuete conueniat, vt ab eis vulnus, *vnde agitur*, recte ſanetur, aut ipſe, ſi ſecus egerit, accuſator excommunicetur.

Quod ſi ab eis nihil valuerit recte percipere, [e] tunc primò *ſummos* adeat primates, & ipſi tempore *congruo* & *canonicè* eos *conuocare debebunt*. Qui [f] *ſi* aut *ſuis rebus* ſpoliati, aut *à proprijs ſedibus* eiecti, aut exulantes, vel oppreſſi, aut iniquè tractati fuerint, primo eruantur, & canonicè reſtituantur, atque omnia ſibi ſublata [g] *integerrime* eis legibus reddantur: quoniam priuſquam hæc fiant, (vt in prædicto conſtitutum eſt Concilio) nec canonicè conuocari, nec [h] *diſtingui* à quoquam poſſunt; quoniam nec ſeculi leges hæc fieri permittunt, quantò magis Eccleſiaſticæ?

Similiter & à ſupradictis patribus eſt definitum cõſonanter, vt [i] ſi quiſquam Epiſcoporum & Metropolitanorum, aut comprouinciales, vel iudices ſuſpectos habuerit, veſtram S. Romanam interpellet ſedem, [k] cui ab ipſo Domino poteſtas ligandi ac ſoluendi [l] *ſpeciali eſt priuilegio ſuper alios* conceſſa.

Ipſa enim [m] *firmamentum à Deo fixum & immobile* percepit, quoniam ipſam *formam* vniuerſorum titulorum *lucidiſſimam* Dominus Jeſus *Chriſtus veſtram Apoſtolicam conſtituit ſedem*.

Ipſa eſt enim *ſacer vertex* in [n] quo omnes Eccleſiæ *vertuntur*, ſuſtentantur, releuantur.

Et [o] ſicut in Chriſto Chriſtiani, & in Petra, (id eſt

b vide Concil. 2. Carth. cap. 6. Nihil horum omnium ſtatuit Nicæna Syn. id nouimus.
c vide ſupra pſeudo Iul. epiſt. 2. cap. 20 & 11.
d actores. vide ibid. ca. 7.
e vide ſupra pſeudo-Fel. I. epiſt. 2.
f Pſeudo-Iul. epiſt. 2. c. 35.
g phraſ. Adrian. I. collect. c. 35.
h forte diſtringi.
i pſeudo-Iul. epiſt 2. c 4.
k ſedenti collata poteſtas non ſedi.
l hoc falſum.
m initium epiſt. Sergij Cypri Epiſcop. ad Theodorum Papam. Vide Concil. Lateran. Conſult. 2. p. 426.
n hinc colligere eſt Epiſt. huius conſarcinatorem Latinum fuiſſe non Ægyptium.
o nota Binij vel Surij, legendum videtur, *& ſicut in Chriſto Chriſtiani, ita & in Petra, id eſt, Petro renouantur Eccleſiæ*, vt ſit ſenſus: Rom. Eccl. pontificem, ſi quid in cæteris Eccl. vitiatum aut deprauatum ſit, ſua auctoritate & poſſe & debere corrigere: *Reſp.* quocunque modo legatur falſa eſt ſententia & impoſtore digniſſima.

Chriſto,

Christo) Petrus, Petri renouantur Ecclesiæ.

Tu es [p] *enim* (*sicut diuinum veraciter testatur eloquium*) *Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesiæ columnæ*, id est Episcopi, qui Ecclesiam sustinere, & propriis humeris portare debent, tibi *sunt confirmatæ*, *tibi*que *claues* regni *cælorum commisit, atque ligare & soluere potestatiue quæ in terra, &* quæ *in cælis sunt, promulgauit. Tu prophanarum hæresium &* impetitorum, atque omnium infestantium *depositor*, [q] *vt princeps & Doctor*, caputque omnium *orthodoxæ* doctrinæ *& immaculatæ fidei* existis. *Igitur* [r] *ne despicias*, Pater, *tuorum Patrum* pietatem, bonamque intentionem. Et sicut illi patres & prædecessores nostros à multis liberauerunt oppressionibus & angustiis, ita nos liberare digneris.

p verba Sergij loco citato.

q depositor existis.

r non despicias Patrum.

Nam fuit [s] semper vestræ Sanctæ & Apostolicæ sedi licentia, iniuste damnatos vel excommunicatos *potestatiue* sua auctoritate restituere, & sua eis omnia reddere; & illos, qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerunt, [t] *Apostolico punire priuilegio*, sicut etiam nostris & anterioribus cognouimus actum temporibus.

s nunquam fuit.

t not. phras.

Porrò [u] & ipsi Primates, qui Episcoporum & summorum Ecclesiasticorum negotiorum causas suscipere debent, in præfixa Nicæna Synodo sunt denumerati, ne in posterum contentio ex hoc oriretur.

u Hoc singlr vt cætera

[x] *O sanctissime* pater patrum, *abscinde blasphemias & iactantiam vaniloquorum*, & insidiantium infestationes, nos & fratres nostros opprimentium atque perdere volentium, qui ad vos quasi ad caput confugimus; vt vestro suffulti auxilio liberemur, & vobis nobisque commissas Christi oues à luporum ore, Domino adminiculante, antequam deglutiantur eripiamus.

x verba Sergij loco citato.

Nec [y] *enim fas est supplicum Apostolitæ sedis*, [z] *scripto aut sine scripto, preces oblatas despicere, sed* (*vt condecet*) [a] vt priuilegium vestræ sedis est, & nos & illi canonicaliter conuocemur, & ante vos de nostris obiectionibus canonicè *cum omni probitate* concertemus; sicut prædecessoris nostri penes vestros fecerunt antecessores, & sicut canonica in prædicta S. Synodo docent instituta; &

y verba Martini I. loco citato.

z in scripto precationes.

a vt condecet cum omni probitate contrarij & veluti paleati verbi.

veluti palliati *verbi per ventilabrum canonicæ examinationis plenam purgationem in communi consistentes* [b] auditorio *de maturis* & enutrientibus *Catholicæ Ecclesiæ dogmatibus, quæ confirmant cor hominis, per participationem paternarum* consequamur *institutionum. Antiquis* [c] *enim regulis sancitum est, vt quicquid quamuis in remotis*, [d] aut longinquis *positis prouinciis* super Episcoporum querelis, aut accusationibus ageretur, *non prius tractandum vel accipiendum* [e] esset, quam *ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset deductum; vt huius auctoritate iuxta quæ fuisset pronunciatio* [f] infirmaretur aut *firmaretur: indeque sumerent* [g] normam vnde *Ecclesiæ* sumpsere *prædicationis exordium*, ne passim ab insidiatoribus columnæ euerterentur Ecclesiæ.

Certum est enim eidem S. sedi vestræ, [h] *in honorem beatissimi Petri, patrum decreta peculiarem* [i] decreuisse *reuerentiam* [k] *Dei* pro *rebus* inquirendis atque determinandis *quæ solicitè* decet, *iusteque ab ipso Præsulum examinari vertice Apostolico, cuius solicitudo* [l] semper fuit & *est tam mala damnare, quam probare laudanda.* [m] *Quocircà humillimum vestro Apostolico culmini persoluentes obsequium*, [n] vt ipse Dominus præcepit, & Sanctorum decreta patrum statuerunt, *cum lacrymis suggerimus quod sine gemitu cordis reticere non valemus.*

Nam [o] *in tantum à persecutoribus* Sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque inimicis *persequimur, vt magis tædeat nos viuere quam mori.*

Unde [p] *præ omnibus* fatemur in tantum *cor* esse *nostrum vulneratum, vt propheticum* [q] illum planctum exoptemus dicentes, *Quis dabit capiti* [r] nostro *aquam, aut oculis* nostris *fontem lacrymarum*, [s] vt sedentes ploremus *die ac nocte? Ecce enim* [t] Ecclesia *Dei non leuiter* perturbatur, columnæque eius nimis infestantur, atque à prauis amoueri hominibus nituntur. *Christianorum* vero *voces ac gemitus Episcoporum* longe lateque resonant, *nouitates* insurgunt, calumniæ crescunt, persecutio grassatur, perditio fit populorum.

b efficere de maturis & nutrientibus.
c verba Patrum Concil. Afric. in epist. ad Theodor. Papam Consult. 2. Concil. Lateran. sub Martino I. p. 427.
d vel in longinquo positis prouinciis non prius, &c.
e sit nisi ad notit.
f firmaretur.
g sumerent cæteræ Eccl. velut de natali suo fonte prædic.
h ibid.
i decernere.
k in requirendis Dei rebus quæ omnino & sollicite debent maxime vero iuste.
l cuius vetusta sollicitudo est.
m ibid.
n addit. impostoris.
o His verbis vtitur pseudo-Athan. in epist. ad Marcum.
p verba Victoris Carthag. in epist. ad Theodorum Papam Conc. Later. p 412. præ omnibus fate or in nostræ prouectionis exordio cor nostrum non leuiter vulneratum fuisse.
q Proph. illud præceptum exoptarem dicens.
r meo, meis.
s & sedens plorabo.
t Eccl. Dei non leuiter perturbantur Christian. voces ac gemitus Episc. quærentium & clamantium nouitates.

Vestrum

Veſtrum eſt [u] enim nobis manum porrigere, quia *vobis commiſſi ſumus*. Veſtrum eſt nos defendere atque liberare; noſtrumque eſt à vobis auxilium expetere, veſtris parere *iuſſionibus*.

Præ nimio ergo dolore & gemitu omnia quæ nobis inſtant & nos infeſtant neceſſariò recordari, vobiſque ſignificare nequimus. Ideo *almum* veſtrum exoramus A*poſtolatum*, vt ſuper his legem, [x] quæ immemorata Nicæna Synodo eſt promulgata, licet prædictorum inſidiatorum & aliorum malorum hominum (vt facilius Epiſcopos Deique miniſtros valeant illaqueare) deprauatione ſit [y] *ſuffocata* reparetis, & quæ neceſſaria fore cognoſcitis veſtræ S. ſedis auctoritate nos cunctoſque fratres informetis, [z] vt malorum inſidias hominum veſtra fulti auctoritate illæſi, Domino opitulante, euadere valeamus; quia [a] *non eſt ouium inſidias luporum præuidere, ſed paſtorum* eſt.

Scimus [b] enim (vt ſemper veſtræ ſedis Præſules, primo Apoſtoli, deinde ſucceſſores eorum fecerunt) vos [c] vniuerſalis Eccleſiæ, & maximè Epiſcoporum, qui oculi [d] *propter contemplationem & ſpeculationem* vocantur Domini, curam gerere, ac de reuelatione & lege noſtra aſſidue cogitare debere, *ſicut ſcriptum eſt*, Beatus vir qui [e] *meditatur* in lege Domini *die ac nocte: quæ meditatio, non lectione per figuram literarum tantum conſpecta, ſed exuberante in vobis Chriſti gratia in veſtra cognoſcitur conſcientia immobiliter inſita* & *nullatenus de veſtro corde recedente lege Chriſti Dei Domini ſacroſancta, ſicut in* Pſalmo [f] *dicit Propheta*, Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium; Lex Dei eius in corde ipſius, *non atramento ſed ſpiritu Dei viui veſtra in arcana conſcripta, neque* in tabulis [g] lapideis ſed in tabulis cordis carnalibus, *ſicut Beatiſſimi Apoſtoli Pauli ad Corinthios miſſa nos docet Epiſtola. Quibus præmiſſis ſignificamus Deo placitæ* [h] paternitati *veſtræ, die* 17. *Kalendarum Auguſtarum* [i] *indictionis* 4. *noſtram humilitatem, diuina gratia, ſuo (vt præcepit) munere præueniente*, [k] *veſtris ſanctis ac Deo dignis precibus, in* [l] S. Roman. *Eccleſia pontificalis honoris accepiſſe conſecrationem & ſtolam, in quo dignitatis faſtigio, vt à Deo omnipotente rega-*

u hæc te paraſitum eſſe docent impoſtor.

x fumos vendit. s, præterea nihil.

y not. phraſ.

z quaſi vero prædones legem reuerentia ducantur.

a verba Concil. Rom. 3. ſub Symmacho.

b Seqq. ad verbum habet epiſtol. pſeudo-Felicis ad Gregorium Papam.

c hoc commune mun s omnium paſtorum.

d vide pſeudo-Anacl. epiſt. 2 &c.

e verba Victoris Carthag. loco citato.

f Pſalmis Pſal. 36.

g 2 Cor. 3.

h fraternitati.

i id eſt A. D. 645. Athanaſius creatus Epiſc. A. D. 326. menſe Ianuario indict. 14.

k vt veſtris S.

l S. Carthag. ciuitatis Eccleſiæ.

m malis a-ctibus libera-ti sacerdotale non nomen.

mur altissimo, & à malis [m] omnibus liberemur, vt non *sacerdotale nomen tantum, sed Christi Domini nostri protegente auxilio, & meritum habeamus, vestris sanctis ac Deo acceptabilibus nos commendantes orationibus poscimus, quatenus & vestris deprecationibus pro nobis ad Deum effusis muniti, & eruditionibus bonis instructi digni efficiamur cum omni nobis populo Christiano commisso illæsi protegi velamento diuino. Ad salutationem ergo vestræ sanctæ & honorandæ* [n] paternitatis *vice nostra* Benedictum *humilem vestrum fratrem nostrum Episcopum, &* [o] Alexandrum presbyterum, Crispinum quoque *Diaconum, vestros famulos destinauimus: quos postulamus celerius nobis à vestra beatitudine persolui* [p] vt vestris exhortationibus roborati, & vestris regulis informati, inimicis videlicet compressis, *ad proprias* prudenter consolari valeamus *Ecclesias ante hyemem Deo propitio remeare.*

n fraternitatis, vice nostra Mellosum hum.
o & Redemptum Diaconum vel crescituurum notarium S. nostræ sedis, vestros.
p quo possint ad proprias Ecclesias.

Vestrum [q] *est* quippe, pater *sanctissime, canonica* [r] districtione sollicite Ecclesiasticæ regulæ aduersantibus, & fratrum insidiatoribus *obuiare, nec permittere nouiter dici quod patrum venerabilium auctoritas omninò non censuit. Nos enim humiles corde quæ recta sunt,* [s] adiuuante *Domino, sapientes, vno vinculo charitatis vobiscum sumus constricti, veram fidem ac religionem Catholicam in omnibus fortiter defensantes. Studiosius itaque à Catholicis improbis probe resistere* [t] innitendum *est, ne* torpentes desidia *oppressi culpæ taciturnitatis teneamur obnoxij; & quasi fauorem impendentes iudicemur, dum aduersa Catholicæ fidei propulsare negligimus.* [u] Unde *dictum est, Negligere quippe* [x] dum *possis deturbare peruersos, nihil aliud est quam fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Liquet, Doctor Sanctissime,* venenosa [x] *serpentium sine simplicitate astutia,* dum *manifesta est dolosa* [z] inimicorum *fallacia.* Succurrite [a] quæsumus oppressis, liberate nos de manu persequentium, vt cum B. Iob cantetis, [b] *Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. Iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimento & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco, pes claudo. Pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus* [c] eorum *auferebam prædam,* & reliqua.

q eiusd. ad finem epist. vestrum est itaque frater.
r discretione solite contrariis Cathol. fidei obuiare.
s adiutore.
t imminendum est ne torpore desidiæ.
u à Beato namque Felice Apostolico vestræ sanctitatis prædecessore dictum.
x cum.
y veneno.
z hæreticorum.
a Similia habet pseudo-Zephyrin epist. 1.
b Iob. 29.
c illius.

Nos

Nos enim[d] quos tua maximè *expectat cura*, id est omnes Episcopi, *præcipuè tuum mereri* debemus *iudicium*, & non ab aliis deuorari.

Merito[e] ergo *nos* Domini *causa respicit* Sacerdotes, *si silentio faueamus errori.* Siquidem [f] *corripiantur huiusmodi, nec sit liberum eis* [g] *pro voluntate* facere iudicium. *Desinat nouitas incessere vetustatem; desinat Ecclesiarum quietem inquietudo turbare.*

Nam vt omnes Metropolitani vel reliqui Episcopi sua odia aut vindictas in reliquos Episcopos exercere non valeant; [h] ideo nominatim in Nicæna Synodo expressi sunt Primates, qui reliquos Episcopos audire & iudicare debeant, ne vlla fraus in iudicio Episcoporum possit irruere.

Vos[i] ergo qui in summa specula gratia Dei estis positi, *attendere* & opprimere oportet *qui* in fratres *seditiones & scandala* excitant.

Ideoque [k] exoramus, *vt minimè despiciatis humilitatis* nostræ *& omnium Orientalium orthodoxorum sacerdotum & populorum*[l] afflictiones, & deprecationes *cum lacrymis* oblatis: *sed sicut luminaria*[m] *vniuerso mundo verbum vitæ retinentes, introductas extinguite tenebras* [n] nefandissimorum insidiatorum *temporibus nostris procaciter germinatas; quatenus funditus extincta huiusmodi caligine, lucifer nobis resplendeat per vos,* [o] sanctissime pater, *& dogmatica definitio vbique omnes lætificans, quam gloriosi Ecclesiæ* sanctæ *patres* [p] *per propria pijssima dogmata in æternæ vitæ firmam hæreditatem prædicasse noscuntur.* & subscriptio. [q] *Incolumem* te *& beneplacitum Deo, Sanctissime Pater patrum,* orantem pro nobis Dominus custodiat in æuum. Amen.

d verba Innocent ad Alexandrum Antioch. epist. 18. *quorum, te maxima expectat cura, præcipue* &c. *debent.*
e verba Celestini epist. I. ad G_llos, cap. I.
f Ergo corripiantur.
g h:bere volunta:e sermonem: desina:, si ita res sunt, incessere nouitas.
h commentũ impostoris.
i his verbis vsus Pseudo-Alexander. epist. 2. Pseudo Zephyrin. epist. I. Pseudo Anther. in epist. videtur autẽ desumpta ex libello Stephani Dorens. ad Patres Concil. Later. sub Martino I.
k eiusd. loco cit. p. 423. exoro meæ.
l necnõ prædicti D. mei S. memoriæ Sophronij super tali capitulo instãtias assiduasque precationes vestræ beatitudini per meam humilitatem cum lacr. oblatæ. m in vniuerso. n Apollinaris & Seueri nefandissim:rum hæreseum per superius memoratos viros temporibus etiam nost.
o sanctissimos. p sanctæq; & vniuersales quinque Synodi per. q vide subscript. epist. Sergij Archiepisc. Cypri ad Theodorum Papam, in actis Concil. Later. sub Martino I.

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A.D.* 357. §. 66. Quæ fertur Athanasij nomine ad Felicem Romanum Pontificem ex Synodo Alexandrina scripta ab Episcopis Ægypti Thebaïdis & Libyæ, haud æquè probatur;

* Subſtitutus Liberio Felix A.D. 335. indiƈt. 13. Lolliano & Arbetione Coſſ.

quippe quod qualis fuerit ſtatus Eccleſiæ Alexandrinæ ab eo tempore quo exulante * Liberio Felix ſedere cœpit, iam ſatis ſuperius eſt demonſtratum: vt nullus plane locus vel tempus cogendæ Synodi potuerit eſſe Athanaſio fuga lapſo & in eremo latitante, atque aliis Epiſcopis pariter exturbatis. Sunt præter hæc multa alia quæ ibi poſita minus arrident, vt cum de ipſius Felicis ordinatione Athanaſius eundem Felicem reddit certiorem. At ipſe ſuas merces Mercator emat. De reliquis autem alij iudicent.

Binius in Notis.

Hæc epiſtola ſub nomine Athanaſij ad Felicem ex Synodo Alexandrina ſcripta ab Epiſcopis Ægypti Thebaïdis & Libyæ de fide ſuſpecta eſt; tum quod hoc tempore quo Athanaſius fuga lapſus in eremo latitabat; quove cum Liberio omnes Epiſcopi orthodoxi, Decreto Imperatoris, & Mediolanenſis conciliabuli ſedibus ſuis exturbati erant; neque locus neque tempus cogendæ Synodi eſſe potuerit; tum quod hæc epiſtola ad Felicem ſcripta, ipſum Felicem de ſua ipſius ordinatione certiorem reddat. An reſcriptum Felicis fortaſſe eodem defeƈtu laboret alij iudicent.

CENSVRA.

Athanaſius Felici communicare non potuit; ſi potuiſſet noluiſſet. Quid de ipſo ſenſerit, ex epiſt. ad ſolit. vitam agentes audiamus. *ἠνάγκασε* (Conſtantius) *τρεῖς κακονθεῖς κατασκόπους· οὐ γὰρ ἄν τις ἐπισκόπους εἴποι, καταστῆσαι δῆθεν ἐπίσκοπον ἐν τῷ παλατίῳ Φίλικά τινα ἄξιον ἑαυτῶν. οἱ γὰρ λαοὶ πάντες εἰδότες τὴν παρανομίαν τῶν αἱρετικῶν, οὔτε συνεχώρησεν αὐτοῖς εἰς τὰς ἐκκλησίας εἰσελθεῖν· ἀλλὰ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀνεχώρησεν.*

Quæ Ægyptiacæ Synodi nomine ſcripſit veterator, Athanaſius non agnouiſſet; nullus veterum agnouit ad A.D. 500. Latine autem ſcripta, docet Dialeƈtus Pſeudo-Iſidoro digniſſima; etymon Verticis à vertendo, &c. Impoſtor Innocentij, Celeſtini, Concil. Rom. 3. ſub Symmacho, Africani, Viƈtoris Carthag. Sergij Cyprij, Martini I. Mauri Cæſ[illegible]atis, Deus dedit Caralitani, Adriani &c. verba paſſim interſerit, quæ ſuis locis indicauimus.

FELICIS

FELICIS II. PAPÆ

Epiſtola I.

Reuerendiſſimis atque dilectiſſimis fratribus, Athanaſio & vniuerſis AEgyptiorum, Thebaïdorum, Libyorum Epiſcopis, in Sancta Alexandrina Synodo congregatis, Felix almæ Romanæ vrbis & vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, & [a] *ſancta Synodus, quæ* in vrbem Romam *conuenit, in Domino ſalutem.*

SACRAM veſtram Synodicam epiſtolam, per gratiam S. Spiritus & Deo placitum ſtudium conſcriptam, veſtræ à Deo honorandæ ſanctitatis gratia libenter ſuſcepimus, atque inſtanter in Synodo recitari per ſingula iuſſimus, & omnes intente eius colligere verba præcepimus; ſuper quę dum lætari ſperabamus & cupiebamus, [b] *verſa eſt in luctum cithara* noſtra, & cantatio in plorationem, & omne totius Synodi gaudium in mœrorem tranſlatum eſt: Quia non decuerat, vt hi [c] *qui corpus Chriſti* quotidie proprio *conficiunt ore* tantam paterentur perſecutionem; quoniam Dominus Deus noſter, *ſalutem prouidens* generis humani, [d] *mandauit* perſecutiones *non fieri, neque fluctuationes inferri, nec inuideri laborantibus in agro dominico, neque diſpenſatores magni regis* [e] vexari aut expelli.

Quieſcite [f] (inquit ſancta magna Nicæna [g] Synodus) *& nolite perſequi eos qui Deo perfecte miniſtrant, & ſincera voluntate Dei ſuperni mandata cuſtodiunt, & noſtris legibus ſubiugantur*; quia nec decet, nec ordo patitur, vt [h] iniqui & carnales ſpirituales perſequantur.

Omnis [i] *enim qui reſiſtit alicui, nunc vertendo, nunc celando*

a Atqui teſte Theodoreto lib. 2. c. 17. ὐδ᾽ εἰς τῶν οἰκουμένων τὴν ῥώμην εἰς σύκτησον εἰσελήλυθεν οἴκοι, ἔνδον ὄντος ἐκείνου, Felicis nim. quis credit eum qui nullos communicatores orthodoxos habuit, Synodos orthodoxorum conuocaſſe?

b Iob. 30.

c hæc verba deſumpſit impoſtor ex epiſt. Hieronym. ad Heliodorum.

d verba Imper. ex hiſt. Theodoreti lib. 4. c. 8. in Tripartitę li. 7. c. 9. tranſlata.

e expellere.

f eorundem verba ibidem. g quis tempore Synodi Nicænæ Epiſcopos perſequebatur? ſupra Marcellum horum verborum auctorem finxit, infrà alios finget. vide cap. 20.

h quaſi vero in clero nemo carnalis, in plebe nemo ſpiritualis. vide ſup. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1. &c. i ſcopæ diſſolutæ: hæc verba reſtituenda ſunt Caſſiodoro hiſt. Tripart. lib. 7. c. 2.

veritatem, mentitur aduersum eum contra quem litigat. Et qui [k] infestus *est alicui, omnia sicut hostis* [l] *agit*, & insuper *loqui contendit.*

Vos enim [m] monemus, fratres, in speculis esse debere, vt (quantum potestis, & Dominus auxilium dederit) talibus [n] *nostra Apostolica vestraque auctoritate* resistatis; nec quisquam vestrum à fratris auxilio se subtrahat, sed pro viribus præstet adminiculum. Quoniam, [o] *licet pauci sitis, si vnanimes fueritis*, nullatenus (iustitia suffragante, Domino quoque opem ferente) superabimini, quia *funiculus* [p] *triplex difficile rumpitur.*

Nam [q] *si* officiis *secularibus* humana lex subuenit, *quantò magis Ecclesiasticis* & Domini Sacerdotibus, maximéque Pontificibus, qui [r] *pupillæ oculorum Domini* nuncupantur, diuina atque catholica lex suffragari debet?

Ait enim diuinum de Episcopis eloquium, [t] *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi* mei. Et si seculares humana multipliciter explorantur homines lege, & *requisitiones* atque *induciæ* [u] eis multorum mensium conceduntur ne iniustè damnentur: quanto magis Episcopis qui *proximiores* sunt Deo, & super hos constituti positique in cœlesti *militia*, quæ [x] impensius *ponderanda est*, tempora sunt concedenda multo ampliora, ne à quibusdam grauentur, opprimantur, vel subito damnentur?

Incipiamus [y] *ergo, adiuuante Deo & S. Petro Apostolo, per quem* [z] *Apostolatus & Episcopatus in Christo cæpit exordium;* [a] *quoniam plures sæpe emerserunt causæ quæ in* [b] quibusdam *non erant causæ sed crimina*: quia magis, vt comperimus, iniquitate quam charitate fratribus sunt impositæ; & *vt de cætero solicitudo sit* ne talia eueniant, capitula quædam à sanctis Patribus tam in Nicæna Synodo, quam & in hac sede constituta, ponamus; quibus fratres & coëpiscopi nostri fulti, insidias inimicorum, auxiliante Domino, valeant euadere, & (prout Dominus posse dederit) *paucioribus verbis* [c] *tantorum malorum* [d] *imitemur compendium; & strictim quæ in volumine literarum vestrarum*

k infensus.
l non solum agit sed etiá loqui &c.
m hæc item non cohærét.
n sic Pseudo-Ioan. I. epist. I.
o hoc argumento vtitur Pseudo-Alexand. epist. 2. Pseudo-Victor. epist. 2. Pseudo-Marcellin. epist. 2. Pseudo-Ioan. I. epist. I.
p Eccl. 4.
q imitatur Impost. initium epist. 110. lib. 7. indict. 2. inter Gregorian.
r vide Pseudo-Clem. epist. I. &c.
s id ait diuinum eloquiũ de piis omnibus, non fere soli Sacerdotes inter Babylonios captiui, sed Ecclesia tota.
t Zach. 2. sec. vers. Hieron.
u de induciis, vide sup. Pseudo Eleuth. epist. vnica. Pseudo-Marcellum epist. 2. &c.
x Not. phras.
y verba Innocentij epistol. 2.
z & Apostol.
a vt quoniam.
b in aliquantis.
c verba eiusd. epistol. 7.
d imitabor.

e compe-

[e] comperimus retractemus, & alia nonnulla *instantis temporis necessaria*, prout petitis, ponamus.

e conspexim. retractabo.

Cap. I.

Id statuit. Concil. Constantinopolit. can. 6. Rom. 3. sub Syluestro. c. 3. & 2. cap. 16. Cod. Theodos. lib. 16. tit. 2. constit. 12. & 47. & tit. vlt. constit. 3.

Est [f] namque Synodicis decretum institutis, vt nemo Episcoporum penes seculares arbitros accuset, sed apud [g] *summos primates*.

Cap. II.

Si quis [h] aduersus Episcopum causam habuerit, non prius alios Episcopos adeat vt eum accuset, quam familiariter ei suam indicet querelam, & ab eo aut iustam emendationem aut rationabilem percipiat excusationem, ipsa nos instruente veritate, [i] *si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter tè & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si te non audierit, adhibe duos vel tres tecum: & si hos non audierit, dic Ecclesiæ*; id est accusa eum publicè; & non prius: & reliqua.

Cap. III.

Si quis Episcopum post hæc elegerit accusare, summis primatibus Episcoporum suam indicet causam, & non secularibus; qui [k] *magis ad pacem quam ad iudicium* eos reuocent, vt charitas in omnibus & ab omnibus custodiatur. Si primates accusatores Episcoporum cum eis pacificare familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad Synodum canonicè conuocatam, non infrà angusta tempora canonicè conuocent; & non prius quam eis per scripta significent quid eis opponitur, vt ad responsionem præparati adueniant. Nam [l] *si aut vi aut* timore eiecti, aut suis rebus expoliati fuerint, nec canonice euocari ad Synodum possunt, nec respondere æmulis debent, antequam canonice restituantur, & sua eis omnia legaliter reddantur.

f Idem de Clericis statuunt Conc. Carth. 3. c. 9. Concil. Mileuit. cap. 19. Andegauense c. 2. Veneticū c. 5. Agath. c. 32. Aurelian. III. c. 31. & 4. cap. 20. Matiscon. I. cap. 8. Antisidor. c. 35.

g vide Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 5.

h idem habet Pseudo-Stephan. epist. 2. de accusationibus defensorum Eccl. vide Pseudo-Anacl. epist. 2. Pseudo-Sixt. II. epist. 2. pseudo-Iuliū epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 1.

i Matth. 18.

k verba Cōc. 4. Carthag. cap. 26.

l id statutum in Conc 5. sub Symmacho. vide Pseudo-Iul. epist. 2.

Cap. IV.

Pſeudo-Iulius epiſt. 2. cap. 35.

Si [m] quis Epiſcoporum *fuerit ſuis rebus expoliatus*, aut à ſua Eccleſia vi aut timore expulſus, quod omni Chriſtiano nomini eſt inimicum; oportet & *decet* Epiſcoporum [n] *propoſitum* ſemper *prima fronte cedere, vt omnia quæ* ei ablata ſunt *poteſtati eius legaliter* reddantur, *& præſul prius* reſtituatur, & poſteà non ſtatim, ſed diu & per ſpatioſa tempora ſuis poteſtatiue diſpoſitis (& ad ſuam neceſſitatem præparatis) ad tempus *veniat ad cauſam*, *& ſi* iuſtè viſum fuerit accuſatoribus reſpondeat ſuis.

Cap. V.

Item habet Pſeudo-Eutychian. epiſt. 2.

Nulli [o] infami atque ſacrilego de quocumque liceat negotio aduerſus religioſum Chriſtianum, quamuis humilis ſeruiliſque perſona ſit, teſtimonium dicere; nec de qualibet re, actione, aut inſcriptione Chriſtianum impetere.

Cap. VI.

Si quis [p] *Epiſcopus* legitime accuſatus, & ſupradicto ordine *ad Concilium* canonicè *conuocatus* fuerit, abſque vlla trepidatione *ire* debebit; & ſi ire non potuerit, [q] *pro ſe legatum ad Synodum mittat*.

Cap. VII.

Pſeudo-Eutychian. epiſt. 2.

Nullæ [r] cauſæ à iudicibus Eccleſiaſticis audiantur, quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ eſſe noſcuntur.

Cap. VIII.

Si quis aliter non acquieuerit niſi vt Epiſcopum accuſet, ſupra taxato hoc tenore agere debebit; quia aliter rata non poteſt accuſatio exiſtere. Tunc primò accuſati [ſ] *cauſam accuſator* apud primates canonicè *deferat*;

m ſeq. cap. deſũpſit impoſtor ex Concil. 3. & 5. ſub Symmacho & Adria. I. cap. 5. collat. Ingelramo datæ.
n Sanctum propoſitum.
o videtur hoc deſumptũ ex Aniani interp. in ſent. 1 tit. 2. lib. 1. Iulij Pauli. *Tales perſonæ* (id eſt infames) *ad agendas cauſas nec mandatũ dare nec ſuſcipere ab altero poſſunt, etiãſi hoc eorum aduerſarij acquieſcant.*
p videtur hoc deſumptũ ex collect. Martini Bracar. cap. 19.
q Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 5. Concil. Arelat. II. cap. 18. Concil. Emerit. cap. 5. Tolet. 13. c. 8.
r vide Adrian. collect. eiuſd. cap. 11.
ſ verba Conc. 3. Carthag. c. 7. Quiſquis Epiſcoporũ accuſatur ad primatẽ prouinciæ ipſius cauſã deferat accuſator, nec à com. &c. ſuſpendatur cui crimen intenditur, niſi ad cauſam ſuam dicendam electorum iudicum die ſtatuta literis euocatus minime occurrerit, hoc eſt infra ſpatium menſis, &c.

nec à

nec à communione prohibeatur accusatus, *nisi ad electorum* iudicium canonicè cõuocatus *infrà* tres aut sex vel plures menses pro suis rationem redditurus venire distulerit. Quod *si* [t] probare potuerit quod *non noluerit*, *sed non potuerit* venire, nihil ei nocebit. Ille vero qui vi aut timore à sede pulsus, aut suis rebus expoliatus fuerit, non prius vocetur ad Synodum quam ei omnia legibus redintegrentur: Et [u] tamdiu in sede propria pacifice & potestatiue cuncta disponens resideat, quamdiù expulsus vel expoliatus carere visus est rebus. Cum autem ad iudicium venerit, si voluerit & necesse fuerit, induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi tribuantur; vt [x] *in loco vnde est ille qui accusatur*, aut *si* alibi alicuius *temerariæ multitudinis vim metuerit*, *locum sibi* congruum *eligat*, *quo* absque timore suos (si necessitas exposcerit) *testes* habere, & absque impedimento suam canonicè sententiam finire valeat, quia multa per subreptionem euenire solent.

t quæ de accusatione patres Africani, hoc de accusato impostor referr. vide Concil. Car. h. 3. c. 7. nec ipsi adimatur facultas causę peragendæ, si se ad eã occ. r. ere non noluisse, sed nõ potuisse probauerit.

u Cõc. Rom. 5 sub Symmacho.

x statutum Conc. Afric. c. 30. itẽ placuit, vt accusatus vel accusator in eo loco &c. si metuit aliquam vim temer. &c. locum sibi eligat proximũ, quo non sit difficile testes producere, vbi causa finiatur.

Cap. IX.

Idem habet Pseudo-Anaclet. epist. 1. & Pseudo-Eutychian. epistol. 2.

Vt [y] testificandi vel accusandi *licentia denegetur his qui Christianæ religionis & nominis dignitatem*, & suæ legis vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita *neglexerint*.

y Aniani verba in constit. 1. tit. 7. li 16. C. Theodos. vt testandi, &c.

Cap. X.

Idem scribit Pseudo-Anaclet. epist. 1.

Multum [z] *derogatio præualet, quando* derogatori *creditur*. Ideo [a] *variis* detrectationibus atque accusationibus *non decet labefactari* primatem, *sed magis patrum* regulis roborari. Nec facile aut indifferenter suscipere accusationes præsumat, dicente Domino, [b] *non suscipias vocem mendacij*, sed prius probare debet suspicionem & cau-

z verba Socrat. li. 1. cap. 35. sic Latine reddita ab Epiphanio histor. Tripart. lib. 3. c. 8

a verba Damasi epist. ad Episcop. Illyrici referente Theodoreto lib. 2. cap. 22. *Variis ergo doctrinis non decet labefactari, sed magis patrum corroborari sententiis.*

b Exod. 23.

ſam, aut quo animo hoc faciat; & poſtmodum ſuſcipere: quia [c] *Veritatis profeſſionem, propinquitatis,* [d] inimicitiæ, timoris, amoris, odij, & cupiditatis intentio *impedire,* & aduerſa fratribus irrogare ſolet.

Cap. XI.

Perſonæ [e] accuſantium tales eſſe debent, quarum fides, & conuerſatio, & vita probabilis & abſque reprehenſione ſit, & *quæ omni careant ſuſpicione*; quia & hoc te præſente (vt benè noſti) [f] in Nicæna Synodo, propter malorum hominum infeſtationem ab omnibus definitum eſt, licet prauorum hominum inſidiis ſint hæc & alia [g] quamplura deleta.

Cap. XII.

Id ſtatuit Pſeudo-Anaclet. epiſt. vnica. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 12.

Primates illi & non alij ſint, quam in Nicæna Synodo ſunt conſtituti. Reliqui verò, *qui* [h] *Metropoles tenent ſedes, Archiepiſcopi vocantur* & non primates, ſalua in omnibus Apoſtolicæ ſedis dignitate, quæ ei ab ipſo Domino eſt cōceſſa, & poſteà à ſanctis patribus roborata.

Cap. XIII.

Primo [i] *ſemper* in omni Epiſcoporum accuſatione, *vita, perſona,* & conuerſatio *accuſantium* enucleatim *inquiratur*; *& poſt*modum *ea quæ obiiciuntur fideliter pertractentur: quoniam nihil aliter fieri debet, niſi* [k] impeditorum *prius* requiratur fides, perſonæ, *vita* & actus *diſcutiantur*: Quia non debet prauorum aut inſidiantium hominum pernicie vita lacerari innocentium. [l] Sane ſæpiſſime boni à malis *perſequuntur*, qui non ceſſant ſuis calamitatibus aliis derogare. Ideo ſummoperè prouidendum eſt ne hæc fiant.

Cap. XIV.

Nullus [m] *ſeruus,* nullus *libertus,* nullus infidus, nullus [n] *criminibus irretitus,* nullus calumniator, nullus qui

c verba Aniani in ſen'.2. tit. 15. lib. 5. Pauli.
d propinquitatis affectio impedire cognoſcitur. vide Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. & Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1.
e vide Adrian. collec. Inge'ramo datæ c. 4. & 15.
f hoc falſum bene nouimus.
g credebam⁹ omnia incēſa, aſſerente Pſeudo-Athanaſ. in epiſt. ad Marcum, nunc gaudemus aliquid ereptum flāmis ſupereſſe, bene ſibi conſtit. impoſtor.
h vide Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 23.
i verba Adriani I. c. 15. collect. cum amplificatione impoſtoris.
k impetitorum.
l idem habet Pſeudo-Stephan. epiſt. 2.
m Conc. Carthag. 7. can. 2. ab impoſtore auctus.
n Concil. Carthagin. 2. cap. 6.

inimi-

inimicitiis studet, nullus [o] *qui frequenter litigat, & ad accusandum* vel detrahendum *est facilis*; nulla infamis persona, vel omnes *quos* [p] *ad accusanda crimina publica leges publicæ non admittunt*, permittantur Episcopos accusare; quoniam [q] *accusatores & accusationes quas leges sæculi non recipiunt*, qua ratione sacerdotalis eas recipere debet ordo, inuenire nequeo; cum hæc & in Nicæna Synodo [r] prohibita sunt, & illi magis ab istis, non isti ab illis iudicari debeant: & Apostolus dicat, [s] *Spiritualis iudicat omnia, ipse vero à nemine iudicatur.*

Cap. XV.

Idem habet Pseudo-Euseb. epistol.3. & Eutychian.epist.2. & Pseudo-Pelag.2.epist.2.

Hæretici à quibus nimium opprimimur, excommunicatique, *homicidæ,* [t] *malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos magosque concurrerint, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi.*

Cap. XVI.

Pseudo-Eutychian.epist.2.

Nec [u] ita in Ecclesiasticis agendum negotiis sicut in secularibus. Nam in secularibus, postquam legibus vocatus venerit, & in foro decertare cœperit aliquis, non licet ante peractam causam recedere; in Ecclesiasticis verò dicta causa recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægrauari viderit.

Cap. XVII.

Pseudo-Fabian.epist.3.Pseudo-Steph.epist.2.

Quoties [x] *Episcopus super certis accusatur criminibus,* [y] si tales fuerint accusatores qui iuste & canonice recipi debeant, legitima in Synodo suo in tempore congregata *ab omnibus audiatur qui sunt in prouincia Episcopis:* quod si legitimi non fuerint accusatores, non fatigetur Episco-

o Adrian.I. collect. c.50. ex Concil. 4. Carthag. 58. cap.
p Conc. Carthag.7.c.2.
q Adrian. I. collect. c. 11.
r hoc falsum.
s spiritualis de quo loquitur Paulus 1. Cor.2. non quisquis censetur in clero, sed quicunque siue in clero siue in plebe θεοδίδακτος est: itaque allegatio tua hoc nomine impertinens. addo eamps[?] tuas hypotheses subuertere: &c. si enim spiritualis à nemine iudicandus, nec à sede Romana, imo sedem Rom. iudicabit.
t verba Adriani I.c.63.collect. Ingelramo datæ de hæreticis Concil. Constantinop. cap.6. Concil. 7. Carthag. c.2. de excommunicatis Concil. Constát. & Concil.7. Carth.c.1.
u hoc videtur impostor desumpsisse ex Leonis epist.54. seqq. de suo adiecit.
x verba Adriani I.collect. Ingelramo datæ.cap.27. si quis Episc.
y additam.impostoris.

pus; quia Sacerdotes ad ſacrificandum vacare debent, non ad litigandum. Nec illi qui *throni* [z] *Dei* vocantur, prauorum hominum inſidiis turbari debent, ſed liberè Chriſto Domino famulari.

z Thronos Dei Epiſcopos vocat Concil. Tole. 11. cuius verba c. 5. imi atus impoſtor, huius epiſt. effictor & Pſeudo-Stephan. epiſt. 2.

Cap. XVIII.

Quanquam comprouincialibus Epiſcopis vnà cum eorum Metropolitano ſuę prouinciæ cauſas Epiſcoporum liceat charitatiue & concorditer agitare, [a] non tamen (ſicut in prædicta te præſente conſtitutum eſt Synodo) licet definire abſque Romani Pontificis auctoritate. Quod ſi ſecus à quibuſdam præſumptum fuerit, ipſi hoc egerint, ſuæ præſumptionis ſuſcipiant damnum: & illi, qui ab eis perperam excommunicati aut damnati fuerint, auctoritate huius S. ſedis, & B. præceptoris noſtri [b] *clauigeri* Petri poteſtate ſoluantur, atque reſtituantur. Ipſe [c] enim ait Dominus, Quæcunque *ſolueris ſuper terram*, erunt ſoluta *& in cælis*.

a contrarium aſſerũt Afric. patres in epiſtol. ad Celeſtinum, quibus adſtipulantur Conc. Conſtantin. c. 6. Chalced. c. 9. Antioch. c. 12. 14. 15.

b hoc epithetum Petro datum ante annum 500. nullo idoneo teſtimonio probari poteſt.

c Locus Matt. 16. non probat Epiſc. Romanum ſummum Eccleſiæ iudicem: promiſſio enim Petro à Domino facta non magis Papam vrbicum ſpectat, quam alios: nec fuit res promiſſa ſpeciale priuilegium Petri; ſed commune chori Apoſtolici.

Cap. XIX.

Quoties Epiſcopi ſe à ſuis comprouincialibus, vel à [d] *Metropolitano putauerint prægrauari, aut* eos *ſuſpectos habuerint*, mox Romanam appellent ſedem, ad quam eos abſque vlla detentione, aut ſuarum rerũ ablatione liberè ire liceat. Et dum prædictam Romanam matrem appellarint Eccleſiam, aut [e] *ab ea ſe audiri* expoſcerint, nullus eos aut excommunicare, aut [f] *eorum ſedes* ſubripere, aut eorum res auferre, aut aliquam eis vim inferre præſumat, antequam eorum cauſa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod ſi aliter à quoquam præſumptum fuerit, nihil erit ſed viribus carebit. Nam nec hoc perperam præſumimus, ſed & ipſum in Nicæna Synodo [g] conſtitutum, & anteceſſores noſtros egiſſe bene Athanaſi noſti; quoniam quando tu & Paulus Conſtantinopolitanus, *Aſclepius* Gazæ, & *Lucianus* [h] Adrianopolites ab Orientalibus Epiſcopis, incõſultò ſanctæ

d verba Adrian. I. collect. Ingelramo datæ. cap. 6. & 18. ex Synod. Sardic. cap. 4. e Synod. Sardic. cap. 7. f ead. Synod. cap. 4. g hoc falſum.
h Lucius non Lucianus dictus fuit.

memoriæ

memoriæ Iulio prædecessore nostro damnati estis, & ad eum quasi [i] *ad totius vrbis caput* (vt semper huic sedi Sanctæ licitum fuit) confugistis; [k] *cognita eorum nequitia* & vestra iustitia, *vos in communionem suscepit, & omnium* vestrûm *curam gerens propter sedis propriæ dignitatem, suas singulis reddens Ecclesias, Orientalibus scripsit, culpans eos quod non recte tractassent viros inculpabiles de suis Ecclesiis expellentes, & constituta Nicæni concilij minimè* conseruantes. E quibus *ad certum diem* nonnullos *sibimet adesse præcepit, vt* de talibus præsumptionibus certam redderent rationem, & *coram eis ostenderet iustum se super* eis *protulisse Decretum. Interminatus est* etiam *non talia deinceps* fratres *esse* passuros; & *nisi ab huiusmodi* præsumptionibus *cessarent*, à propriis esse gradibus eos recessuros. Tali [l] enim huius S. sedis priuilegio, tu & fratres tui proprias recepistis Ecclesias, cum omnibus sibi pertinentibus. His enim aliis quamplurimis documentis manifestum est, nullum damnari aut suis expoliari rebus debere Episcopũ qui hanc sanctam sedem interpellauerit, aut sibi defensatricem adsciuerit, [m] *donec iudicium de eo nostræ Apostolicæ auctoritatis, hoc est principis Apostolorum Petri* [n] agnoscat; quia solummodò Christus Iesus huic sanctæ sedi, id est Apostolicæ, hoc facere commisit, *vtpote quoniam solus, atque præ omnibus* præfatus princeps Apostolorum *creditus est, atque percipere meruit à rege regum Christo Deo claues regni cælorum.*

Cap. XX.

De [o] induciis vero Episcoporum super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellenda impetitorum machinamenta, & suas præparandas responsiones, & testes confirmandos, & consilia Episcoporum atque amico-

i non ea fuit mens confugientium.

k Sozomenus lib. 3. hist. c. 7. μαθὼν δὲ ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος τὰ ἑκάστου ἐγκλήματα, ἐπειδὴ πάντας ὁμονοοῦντας εὗρε περὶ τὸ δόγμα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὡς ὁμοδόξους αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν προσήκατο. οἷα δὲ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης, διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου ἑκάστῳ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἀπέδωκε. καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω ἐπισκόποις ἔγραψε μεμφόμενος ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευσαμένοις περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς ἐκκλησίας ταράττουσι, τὸ μὴ ἐμμένειν τοῖς ἐν Νικαίᾳ δόξασιν. ὀλίγους ἐκ πάντων εἰς ῥητὴν ἡμέραν παρεῖναι ἐκέλευσε διελέγξοντας δικαίαν ἐπ' αὐτοῖς συνεγνωκέναι τὴν ψῆφον· ἢ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἀνέξεσθαι ἠπείλησεν, εἰ μὴ παύσοιντο νεωτερίζοντες. καὶ ὁ μὲν τάδε ἔγραψεν. Impostor abutitur verbis Cassiodori hist. Tripart. lib. 4. c. 15. l falsum te scribere is ipse cuius verbis abuteris Sozomenus docet lib. 3. c. 9. ἐπεὶ δὲ ἐξ ὧν ἔγραψε (Iulius) περὶ αὐτῶν τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω οὐδὲν ἤνυε, δῆλα τὰ κατ' αὐτοὺς ἐποίησε Κωνσταντίῳ τῷ βασιλεῖ, &c.

m verba Martini I. in Concil. Later. consult. 2. p. 433. n cognoscat vtpote quoniam solus. o de induciis vide sup. Pseudo-Eleuther. in epist. Pseudo-Caium epist. vnica, Pseudo-Marcell. epist. 2. Pseudo-Damas. epist. 4.

rum quærenda, annum aut ſex mandauerunt menſes concedi: quidam autem annum, in quo plurimi concordant. [p] Minus vero quam ſex menſes non reperi, quia & laïcis hæc indulta ſunt; quanto magis Domini Sacerdotibus? Nam à noſtris anteceſſoribus, atque reliquis ſanctis patribus multoties inhibitum eſt, ne quis Domini Sacerdotibus detractiones irroget; quanto magis accuſationes non ex radice charitatis prolatas?

Quieſcite, [q] inquiunt, *& nolite perſequi eos qui perfecte Deo miniſtrant, quorum orationibus & terrena bella ſedantur, & recedentium à Deo Angelorum pelluntur incurſus, quique omnes Dæmones* [r] qui corrupti ſunt *precum aſſiduitate confundunt.*

Induciæ [ſ] namque non ſub anguſto tempore ſed ſub longo ſpatio concedendæ ſunt; vt accuſati ſe præparare & vniuerſos communicatores in prouinciis poſitos conuenire, [t] *teſtes* præparare, atque contra inſidiatores ſe pleniter armare valeant.

Cap. XXI.

Iudices enim & accuſatores tales eſſe debent [u] *qui omni careant ſuſpicione*, & ex radice charitatis ſuam deſiderent promere ſententiam.

His [x] ergo *tam legaliter* quam *canonice* [y] prolatis, *etiam* omnium Chriſtianorum *reuerentiam congaudere depoſcimus, ſpirituali intercedente dilectione & timore Dominico, per* [z] quem *humana remouetur offenſio, & Eccleſiarum ædificatio præponitur vniuerſis*, vt magis vniuerſi ad ædificationem fratrum laborent, quam ad damnationem; quoniam, ait Dominus, [a] *In hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Iam [b] *enim formam dedimus*, & à prædeceſſoribus noſtris datã eſſe cognouerimus, *vt* ſi quis ſe agnouerit *Chriſtianum, illud ſeruet quod ab Apoſtolis noſcitur eſſe contraditum,*

p Ergo non legiſti Conc. 3. Carthag. cap 7. ibi enim mẽſtruę induciæ dantur accuſato à die citationis.

q cuius hæc verba ſunt? Pſeudo Marcello iam vindicaſti & Synodi Nicænæ patribus: an alios adhuc habes quos proferas auctores? notabit autem Lector hãc ſententiã Impp. Chriſtianis reſtituẽdam, è quorum edicto à Caſſiodoro in hiſt. Tripart. lib.7. cap.9. relato eam deprompſit Mercator.

r corruptores.

ſ hęc non cohærent.

t hunc vſum induciarum ſeu dilationũ agnoſcunt leges ciuiles tit.7. conſtit. 1. & 2. Cod. Theodoſ. lib. 2.

u Adrian. collect. Ingelram. da æ c.15.

x verba Synodicæ Orientalium ad Occidentales è Concilio Conſtantinopolitano ſcriptæ, quam hiſtoriæ ſuæ inſeruit Theodoret. lib.5. c.9. & ex eo Caſſiodorus Tripart. hiſt. lib.9. c.14.

y & canonice apud nos geſtis etiam veſtram reuerentiam &c.

z per quæ.

a. Ioan.13.

b verba Damaſi epiſt.2. quam hiſt. ſuæ inſeruerunt Theodoret. lib.5. cap.10. Caſſiodor. libro 9. cap.15. ſemel formam dedimus, vt qui ſeipſum cognouerit.

dicente

dicente [c] Apostolo *Paulo*, si quis vobis annuntiauerit præter quod accepistis, anathema sit. *Christus enim Dei filius Dominus noster humano generi* propria passione *salutem plenissimam condonauit, vt* [e] nos *liberaret.*

Et si Deus in tantum nos dilexit, vt etiam [f] *proprio filio non* parceret, *sed pro nobis omnibus illum traderet* vt nos liberaret, vt quid nos non diligimus fratres, aut eos temere iudicamus? Cum prædictus dicat Apostolus, Nolite iudicare inuicem, [g] *sed hoc magis iudicate, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum.* Nam si illi *qui* [h] fratres *diligunt ex Deo nati sunt, &* vident *Deum:* quid ergo erunt illi qui eos persequuntur, & eos detrahendo, machinando, accusando, infestando damnare moliuntur? Si illi filij Dei, procul dubio hi filij sunt Diaboli, qui semper *sicut* [i] *Leo rugiens circuit, quærens quem deuoret*: ita qui fratres refugiunt maius peccatorum onus acquirunt, & fraternitatis solatio rei existunt.

Væ, [k] *inquit Propheta, qui potum dat amico suo, mittens fel suum & iterum sapientiss. Salomon ait*; Quoniam qui loquitur iniqua non potest latere, nec præteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus [l] *enim* impij interrogatio erit; sermonum autem illius ad [m] *Deum* perueniet auditio, ad correptionem iniquitatum illius; quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurantium non abscondetur. *Hæc enim si* [n] amplecti *voluissent, proprio* & sano *sensu, ad reprobum* [o] *minimè laberentur, sed per Dei timorem sermonum suorum præcauentes custodiam, piam Sanctorum patrum definitionem sine quadam* [p] nocumenti *præsumptione vtique conseruarent: quoniam dicit* [q] sacrum eloquium; *Consilium bonum conseruabit te, & mens bona custodiet te. Non* [r] *enim de fontibus salutiferis spiritualiter ad acquisitionem æternæ vitæ* [s] procedunt tales accusationes & detractiones; *atque ideò competenter nos B. Paulus* [t] admonens *ait, Non debere plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. In definitione pietatis* [u] perduremus; *Qui enim* hæc prætereunt, *non tantum ipsi sunt decidentes à corroboratione sua, sed insipientiæ suæ dereliquerunt* [x] omnibus *memoriam, vt in his in quibus pecca-*

c Gala. 1. *Sancto Paulo.* d per propriā passionem & vt totum hominem delictis obnoxiū *peccatis omnibus liberaret.* e totum hominem peccatis implicatum ab omni peccato liberaret. f Rom. 8. g Rom. 14. h 1. Ioan. 4. i 1. Petr. 5. k Seqq. ad finem epist. habet pseudo-Felix I. epist. 2. Verba Deus-dedit Caralit. in Concil. Lateran. Consult. 2. p. 415. l pseudo-Felix I. ergo. m Dominum & ad corrept. n complecti in prop. o reprob. sensum. p nouitatis. conseruassent. q additamētum. r Verba Mauri Cesenæ Episc. Ibid. p. 416. s procedit atque. t B. Paul. Apostolus præmuniens. u perdurantes, qui enim hanc præterieruat, non tantum læsi. x hominibus, dominibus, Pseudo-Felix I.

uerunt minime [y] *latere potuiſſent.* Gloria enim & contumelia in loquela; & in lingua hominis caſus illius eſt. *Ideoque conueniens eſt hanc quidem* [z] *oſtenſionem* reprehenſionum illorum *noſtris actibus inſeri*, ne vlterius iam talia patiamini ſeminantibus [a] illis zizania & ſcandala, ſed lætari in officiis & dogmatibus veſtris mereamini. Igitur erubeſcant talia, & [b] huiuſmodi blaſphemia [c] ſubtrahere feſtinent, ſi noluerint à Sacerdotali noſtro collegio ſegregari, & à [d] Chriſtiani populi ſocietate diuelli. Licet namque de his plura & perneceſſaria quæ in Decretis ſedis Apoſtol. & ab Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus, noſtris videlicet prædeceſſoribus ſtatuta inueniuntur, dicere & conſcribere potuiſſemus; tamen [e] *melius* nobis viſum *eſt, vt Epiſtolam oratione claudamus. Deus omnipotens, & huius vnigenitus filius*, [f] *& Saluator noſter Ieſus Chriſtus, hoc* [g] *vobis* tribuat incitamentum, vt omnibus fratribus & coëpiſcopis noſtris quibuſcunque tribulationibus laborantibus, totis ſuccurratis viribus, & cum eis compatientes, crucem eiuſdem Domini Saluatoris portetis; vt veri ipſius diſcipuli coram omnibus appareatis, [h] *vt & vos & qui vobiſcum ſunt hic & in futuro poſſideatis meliora*, [i] *quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis* aſcenderunt, [k] *quæ præparauit Deus diligentibus ſe, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum; per quem & cum quo omnipotenti Deo* Patri *gloria in ſecula ſeculorum. Amen. Valere vos opto, fratres chariſſimi.* Data Idib. Februar. [l] *Agario* & Iuliano viris Clariſſ. Coſſ.

y nec latere.
z ſuggeſtionem ad oſtẽſionem reprehenſæ hæreſeos noſtris.
a eis. pſeudo-Felix I.
b ſer è ab huiuſmodi.
c blaſphemiá pſeudo-Felix I.
d à totius Chriſt. pſeudo-Felix I.
e his verbis vtitur pſeudo-Zephyrin. epiſt. 2. ſunt autem Iulij ad Eccl. Alexandrinã ſcribentis. vide hiſt. tripart. lib. 4. cap. 29.
f filius Dominus.
g hoc gaudium vobis præbeat in æternum, &c.
h ibid.
i 1. Cor. 2.
k ſic legit Martin. I. epiſt. 4. pſeudo-Felix I. aſcendit.
l Iuliani I. Conſulatus contigit A. D. 356. Conſtantio VIII. Conſule 2. cum Conſtantio IX. adminiſtrauit A 357. quo anno Felix inedia conſumptus.

Crabb. in not. ad hanc Epiſt.

ALTERIVS iſtorum, Agarij videlicet, nemo eorum qui Romanos Coſſ. recenſent mentionem facit.

CENSVRA.

PRAETER inſulſiſſima commenta, & Idiotiſmos Pſeudo-Iſidoro peculiares per totum epiſt. corpus ſparſos, Conſularis notæ falſitatem, centoneſque ex Concil. Carthag. 3. 4. & 7. Concil. Africani, Concil. 3. & 5. Rom. ſub Symmacho, Iulij, Damaſi, Innocentij, Hieronymi Africanorum patrum tempore, Theodori Papæ, Sozomeni, Aniani, Valentin. Imp. Socratis, Martini I. Deuſdedit

Cara-

Caralitani, Mauri Cæsenatis, & Adriani I. verbis rudi manu hebete ingenio consutos aduertere licet.

FELICIS II. PAPÆ

Epistola II.

Felix Sanctæ vniuersalis Ecclesiæ Papa, [a] atque per gratiam Dei Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ vrbis Romæ Episcopus, vnà cum S. Concilio nostro [b] *reuerentissimorum* sacerdotum, huc nobiscum *conuenientium*, in confirmatione piissimorum Catholicæ Ecclesiæ dogmatum, *& releuatione oppressorum fratrum, coëpiscoporum videlicet nostrorum, qui rectam Nicæni Concilij tenent fidem, & qui fratres non infestant, vniuersis* spiritualibus fratribus nostris, *& reliquis in sacerdotali collegio Domino consecratis, atque omni plenitudini Ecclesiæ Catholicæ.*

G*RATIA* [c] *vobis & pax multiplicetur in* [d] confortatione *& S. spiritus communione*, [e] *quatenus in eo proficientes à gloria in gloriam virtutes annuntiemus eius qui de tenebris nos vocauit in* [f] *admirabile lumen suum, apud quem non est* [g] transmutatio *nec* vicissitudinis *obumbratio.*

Portate, fratres, hortamur, persecutiones & tribulationes patienter, vt eius inueniamini filij, quem quotidie patrem vocatis Deum in cœlis; & in * eo vincatis omnia qui propter nos vicit omnia. *Qui* etiam *proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.*

Imitatores [h] quoque *Dei conuenit in omni verbo & opere imitari* Deum. *Ideoque illud oportet nos dicere quod ipse de se perhibuit Dominus*: Veniet princeps huius mundi, & in me nihil inueniet. [i] *Venerunt* & illi qui vos & nos per-

a Hæc sunt verba tituli Synodicæ Martini I. præfixi.
b reuerendiss. Sacerd. regulariter huc nobiscum venientium.
c initium epist. Martini.
d Agnitione.
e hic omissæ à plagiario lineæ 12.
f in illud admir.
g commutatio nec momenti.
* Rom. 8.
h verba Maximi Aquileiens. Consult. 4. Conc. Lateran. sub Martino I. p. 455.
i quoniam venerunt principes huius nouitatis, id est Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus, & in nobis, &c.

k hæc verba habet pſeudo-Alexand. epiſt. 1.
l verba Maximi Aquil. loco citato.
m ſtuduerũt quod facere aſſolent hæretici, ſuã &c.
n hæc non cohærent: ſunt enim Deuſdedit Caralit. pag. 450. eiuſd. Conſult.
o eiuſd. pag. 449.
p verba Martini I. Conſult. 3. Conc. Later. p. 439.
q populus in quorũ corde.
r hic impoſtor omiſit lineas 29.
ſ occulta.
t enim.
u talem iniq. proſil.
x verba Martini Conſult. 3. pag. 436.
y ab eo prolatam, quoniam, ſicut ſcriptum eſt, via &c.
z Hoc loco impoſtor imitatur verba patrum Conc. Rom. 3. ſub Symmacho. eadem verba habet pſeudo-Zephyrin. epiſt. 2. & pſeudo-Pelag. II. epiſt 2.
a Ioan. 13.

ſequuntur, quia vos [k] ſine nobis perſequi non poſſunt, quoniam vnius *Dei membra* ſumus, & vnum illius Sacerdotium per eius Sanctificationem retinemus, *&* [l] *in nobis de ſuis nihil inuenerunt:* quia quicquid ſumus, gratia Dei ſumus, *licet propterea calumniari nos irrationabiliter* ſtuduerint: [m] *quod facere* ſolent inimici, *ſuam ex hoc cooperire dementiam properantes, quatenus per mendacium veritatem valeant obumbrare. Scripſi* [n] *enim vobis* (*inquit B. Apoſtolus*) *per multas lacrymas: non vt contriſtemini, ſed vt ſciatis, quam charitatem abundantius habeo in vobis. Etenim* [o] *detrahentibus detrahere non eſt bonum, vt* non *ad ea quæ ſcripta ſunt commoti, iniuriæ certamen efficiamus.*

Non [p] *debemus omnino timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci; quoniam hoc nobis Dominus iubet per Eſaiam prophetam dicens,* Audite me, qui ſcitis iudicium populus *meus,* [q] in quorum *cordibus* lex mea eſt. Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne timeatis.

Conſiderantes [r] etiam *quod in Pſalmo ſcriptum eſt*; Nonne Deus requiret iſta? ipſe enim nouit [ſ] *abſcondita* cordis, & cogitationes *talium* hominum quoniam vanæ ſunt. Vana [t] *autem* locutus eſt vnuſquiſq; ad proximum ſuum, *&* labia doloſa in corde, & corde locuti ſunt *mala. Sed* diſperdet Dominus vniuerſa labia doloſa & linguã magniloquam, Qui dixerunt, labia noſtra à nobis ſunt; quis noſter Dominus eſt? *Nam ſi hæc in memoria retinerent, minime ad* [u] tantam *proſilirent iniquitatem.*

Non [x] *enim per probabilem & paternam doctrinam* [y] hoc faciunt, ſed vt ſuam exerceant in ſeruos Dei vindictam. *Scriptum* namque *eſt, Via ſtulti recta in oculis eius. Et ſunt viæ quæ videntur homini iuſtæ, nouiſſima autem earum deducunt ad mortem.* Nos [z] enim qui hæc patimur, *iudicio Dei* hæc reſeruare debemus, qui reddet vnicuique ſecundum opera ſua. Qui etiam *per miniſtros* ſuos *intonuit* dicens, *Mihi vindictam, & ego retribuam.* Vos enim in recta fide, & pura ac bona ſuccurrite voluntate viciſſim; nec aliquis à ſupplemento fratris ſubtrahat manum; quoniam [a] *in hoc* (ait Dominus) *cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Vnde

Vnde & ipse per Prophetam loquitur, dicens, [b] *Ecce, quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Spirituali dico habitaculo & concordia quæ in Deo est, & vnitate fidei huius delectabilis, secundum veritatem inhabitaculi, quæ videlicet in Aaron magis decorabatur, atque sacerdotalem induentibus dignitatem, sicut vnguentum super caput, principalem intellectum irrigans, & vsque ad ipsum extremam scientiam deducens.* In *hoc enim habitaculo benedictonem & æternam vitam promisit Dominus. Huius* [c] ergo *propheticæ vaticinationis meritum amplectentes, fraternam præsentem syllabam exposuimus, nostra propter charitatẽ minime quærentes aut quæsituri.* Non [d] *enim detrahentibus bonum est detrahere, aut palo (secundum vulgarem fabulam) excutere palum. Absit; Non sunt nostra* [e] ista. Quapropter *hæc auertat diuinitas:* [f] *Non sunt edocti habitus nostri ita vincere, sed in patientia longanimitatis & spiritu humilitatis; quia sicut per duritiam minimè* (vt *prophetice dicamus) purgatur nigella, ita nec pacis* soporatus [g] *fructus intelligentiæ per asperitatem exprimitur. Propter hoc enim & verborum supportauimus colaphos, vt vel paulatim valeamus eum imitari, qui propter nos se humiliare dignatus est,* [h] & *extremæ illius vltionis per hanc plagam* [i] verba *declinemus. Audiamus* [k] ergo *& consentiamus Ecclesiæ oratori, qui per linguam spiritus* Sancti *clara voce exclamat dicens,* Omnia [l] vobis in charitate fiant. *Ergo siue quærimus, siue tantũmodo dicimus et tantũmodo* [m] audimur, *charitas intercedat. Ars aliqua* [n] existat *ad compositionẽ concordiæ boni & coniunctionẽ. Oportet enim de Deo quærentibus nobis,* [o] spiritu *rectitudinis, mentis nostræ dinumerantes* intentiones *templũ pacificè inhabitare in* [p] eum *propter Dominum, qui per Prophetam locutus est,* Quærens quære, & apud me habita. *Speculum enim dedit* nos *Deus populo suo; & oportet eos qui à Deo sunt deputati sacerdotium adipisci, ita in humilitate* [q] gressuum *mentis ad inuicem tendere, vt in melius ædificentur hi qui ad nos respiciunt, quam (quod dicere piget) per nostram discordiam semitam pedum eorum concutere. Ad concordiam inclinemus nos ipsos, & vnum* [r] *in* charitate *sapiamus. Humilitatem veneremur per quam apprehendi solet altitudo spiritus. Si enim* [s] *amplius vsque* adhuc *taciturnitatem* quam verborum garrulitatem dilexerimus, *hoc quidem bene arbitrati sumus,*

b Prima pars epistolę Pauli Constantinop. Episcop. Monothelitæ ad Theodor. Papam Concil. Lateran. sub Martino I. Consult. 4. p. 448.
c igitur.
d nec enim.
e nostra hæc, auertat.
f huc vsque Pauli verba descripsit Pseudo-Zephyrin. epist. 2.
g saporatus.
h vt extremæ.
i verbera.
k igitur.
l à vobis.
m audimus.
n existens.
o sparto.
p in eo.
q gressum.
r ad charitatem.
s & verbo amplius huc vsque taciturnitatem dileximus, hoc quidem bene habere arbitrati.

ne scriptis vestris[t] reciproca respondentibus, iniuriæ fomitem exhortemur, & pusillanimitate dijudicemur ab eo qui omnia ad charitatem dirigere promulgauit. Orauimus vere & tunc ostium circumstantiæ labijs nostris imponi, & verbum insonitum concipere potius quam verbum[u] sonabile: & hoc tamen mihi donum est à Domino, & factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore[x] suo redargutiones. Sed quia tempus est loquendi & tempus tacendi, aperio verbum, & claudo ostium per taciturnitatem, competenter exorans; Domine, labia mea aperies,[y] & respondeam exprobrantibus mihi verbum. Licet enim [z] tacuissemus, non semper tamen tacebimus, adaperiente nobis Domino[a] claues verbi. Igitur[b] directi in præsentia à beatitudine fraternitatis vestræ Apocrisarij, post multas factas inter nos de Ecclesiastica requisitione dissonantes sermocinationes, in fine[c] ad hoc peruenerunt, admonentes nos atque [d] hortantes interpretari vnius veri Christi Dei nostri voluntatis intellectum, atque huiusmodi interpretationem destinare vestræ sacratissimæ venerationi. Nos autem acceptam habentes bonæ conscientiæ prædictorum venerabilium virorum admonitionem, cognoscentes autem & quæ principatus Apostolorum summitas docet,[e] paratos esse ad satisfactionem omni poscenti verbum de spe quæ in nobis est, secundum Dei timorem mansuetudinemque ad bonam scientiam temperantes, super tali tantummodò requisitione mentem nostram per has syllabas exponimus, superfluam[f] exercitationem & altercationem verborum propter satietatem & præsentis temporis incongruitatem declinantes ac præcauentes, nihil[g] omnino aliud intelligentes aut proferentes vel dicentes[h] quam quod audiuimus & cognouimus à Sanctis & vniuersalibus magnis[i] Apostolis, eorumque successoribus, & patres nostri enarrauerunt nobis; Et[k] audientes prædicauimus; ad supernam tendentes vocationem; Nostrum est studium, vbi pacis[l] constitutio manet his qui in stadio pietatis sunt, benè vnica gloria intercessori tribuitur & corona. Deo manifesti sumus, qui iudicat omnia & comprobat. Non iurgialiter stamus, non ad contradictionem respicimus,[m] nec fauorem inanem amplectimur; sed in verbo Dei proposito,[n] huiusmodi Requisitionis resolutionem fecisse dignoscimur; confidentes quoniam pacis Dominus Deus ad alterutrum nostrorum vnitatem & dilectionem conser-

t reciprocata
u inuigile.
x eius argumentationes.
y vt resp.
z tacuimus.
a Deo.
b directis in præsenti à B. frat. vestræ Apocrisariis, qui post.
c in finem.
d adhortantes.
e 1. Petr. 3.
f excitationem.
g nihil nostrum intell.
h sed quæ audiu.
i magnis Côciliis.
k eius l. Pauli ad finem epist. p. 449.
l compositio, his qui in stadio pietatis bene vnica gloriæ intercessor tribuitur corona Deo manifesti.
m non fauorem.
n præpositæ.

conseruabit in gloria eius benignissimæ Maiestatis. Omnem cum vestra beatitudine in Christo existentem fraternitatem, tam nos [o] quam *qui nobiscum sunt, multum salutamus.* Data 8. Kal. Nouembr. *Philemone &* Attico viris Clariss. Coss.

o & qui. Nullus à Christo nato Philemon in Consulum fastis, Atticus Cæsarium collegam habuit A.D. 397. qui 40. à morte Felicis.

CENSVRA.

OMNIA propemodum quæ Felici II. hîc supposuit impostor, verba sunt Martini I. Maximi Aquileiensis & Pauli Constantinopolitani Monothelitæ: quibus (ne supinæ negligentiæ simul & audaciæ sacrilegæ cordato Lectori deesset exemplum) fictitij Consulatus nomenclatura mendax addita est.

DAMASI [a] *PAPÆ*

Epistola III.

Damasus Episcopus fratri & compresbytero Hieronymo in Domino Salutem.

a Marian. Victorius in Tom. 9. oper. Hieron. Seriem 3. cum cæteris Pseudepigraphis coniecit vt & seq. epistolā.

DVM [b] multa *corpora librorum* in meo arbitrio allata fuissent, contigit vt & *librum Psalmorum in meo animo* festinus cognoscerem *detineri*, & *memoriam capacitatis* meæ imbuere. Cogitaui (frater amantissime, & in Christo *semper Sacerdos*) vt secundum 70. interpretes *& presbyteros*, id est, Matthiam & Ptolomæum, Muchium, Sacræum, Hydronium, Pamphylum, Zoastiten, Didymum, Sanium, Epiphanium, Ciatrem, Simonem & cæteros, in quantum nostra recurrit conscientia, de 70. inuenire vestigia. Peto etiam tuam charitatem, (sicut à [c] rectore tuo Alexandro *Episcopo nostro* didicisti) [d] Græcorum *psallentiam* ad nos dirigere tua fraternitas delectetur: [e] quia tantæ apud nos simplicitatis indago est, vt tantum in die Dominica Apostoli epistola vna recitetur, & Euangelij capitulum vnum dicatur, & nec psallentium [f] mos *tenetur*, nec hymni decus in ore nostro cognoscitur. Peto ergo per fratrem & compresbyterum nostrum Bonifacium, vt [g] *Iubeat fraternitas* tua rei huius

b hanc epist. citato VValafrid. Strabo de rebus Eccl. cap. 22.

c creatore.

d in gremio græcorum psallere,

e quia tantæ.

f psallentiū vox vlla resonet, nec hymnicus.

g iubeat.

h Hieronymus A.D.385. menſe Augusto, Hieroſolymam profectus eſt, Apolog 3.c.7. Baron. ad A.385. §.7. & 18. obierat vero Damaſus 3. Idus Decemb. A.D.384. teste Baron. §. 17.

nobis aperire veſtigia. Miſſæ [h] 5. Kal. Nouemb. per Bonifacium presbyterum Hieroſolymam.

Iudicia Pontificiorum.

BELLARM. *de Miſſa.lib.2.c.16.* Epiſtolæ duæ quæ circumferuntur de hac re Damaſi ad Hieron. & Hieronymi ad Damaſum ſuppoſititiæ & ineptiſſimæ ſunt.

Binius in Notis.

Hanc epiſt. illa quæ ſub Hieronymi nomine reſponſoria ſubiungitur, de fide aliquomodo ſuſpectam reddit, &c.

S[illegible]h[illegible] l[illegible] ng in conf[illegible]ſſ Hieron Auctor eſt incertus, ſed interim vnius artificis vtraque eſt; phraſis tantum diſtat à ſtylo Hieronymiano, quantum cœlum diſtat à terra.

CENSVRA.

Barbarus epiſt. effictor *dat ſine mente ſonum*, & mera monſtra loquitur. 2. Alexandrum neſcio quem ſiue *Rectorem* ſiue *Creatorem* Hieronymi fingit, nec meminit eum ordinatum à Paulino Antiocheno; vixiſſe vero non Hieroſolymis ſed Bethlehemi, quo tempore Ioannes Hieroſolymitano, Zebænus Eleutheropolitano inſedit throno. 3. Nomina 72. interpretum pro libitu comminiſcitur, contra fidem Ariſteæ, qui catalogum eorum diligentiſſime pertexuit in libro ad Philocratem. Videtur autem impoſtor delegatos ab Eleazaro interpretes presbyteros non ætate, ſed munere credidiſſe, abſurdè ſimul ac ridiculè, cum electi ſint è ſingulis populi tribubus ſeni, non è Leuitica ſtirpe, aut Sacerdotalibus familiis omnes.

H. 499

HIERONYMI

Reſcriptum.

Beatiſſimo Papæ Damaſo ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ, Hieronymus ſupplex.

a Remig. Antiſiod. in præamb. enarr. t. in pſalmos; legit *ſupplex precor ego cliens*, &c. cætera omittit.

EGI literas Apoſtolatus veſtri, poſcentes [a] vt ſecundum ſimplicitatem 70. interpretum, canendum Pſalmographum interpretari feſtinè, propter faſtigium Romanorum; vt vbi obſcuritas impedit, apertius Latinè trahatur ſenſus. Pre-

ſus. Precatur ergo] cliens tuus, vt *vox* iſta [b] Pſallentium in ſede tua Romana [c] *die noctuque canatur*; & in fine pſalmi cuiuſlibet ſiue matutinis vel veſpertinis horis coniungi præcipiat Apoſtolatus tui ordo, *Gloria Patri & Filio, & Spiritui Sancto, Sicut erat in principio, & nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.* Iſtud carmen laudis [d] omni pſalmo coniungi præcipias, vt fides 318. Epiſcoporum Nicæni Concilij in [e] *veſtro ore* pari *conſortio* declaretur, [vbi autem Deus & homo honorabili voce [f] cantatur] *Alleluia* ſemper cum omnibus pſalmis [g] affigatur, vt in omni loco communiter reſpondeatur [h] nocturnis temporibus, in Eccleſia autem à ſancta reſurrectione vſque ad ſanctam Pentecoſten finiatur; inter dierum verò ſpatia Quinquageſimæ propter nouitatem ſancti Paſchæ, vt vox iſta laudis [i] *canatur in Aleph*, quod *prologus* Græcè, Latine *præfatio* dicitur.

Baron. ad A.D. 325. §. 175.

QVOD attinet ad Decreta Nicænæ Synodi, ſicut nullo modo dicendum eſt Glorificationis ſanctiſſimę Trinitatis hymnum ab ea primum inuentum; ita nec vt in fine cuiuſque pſalmi caneretur eſſe ſtatutum putamus. Equidem ſi magna Synodus id ſtatuiſſet, vniformem regulam (ſicut in cæteris) Eccleſiis omnibus pariter præſcripſiſſet, à qua nullus vnquam deuiare, vel latum vnguem prę-terire aliquando præſumpſiſſet: cùm tamen videamus diuerſas ea de re fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines, rituſque diſſimiles; ſic namque Caſſianus ait. * *Illud etiam (quod in hac prouincia vidimus) vt vno cantante, in clauſula Pſalmi omnes aſtantes concinant cum clamore* Gloria Patri & Filio & Spir.S. *nuſquam per Orientem audiuimus; ſed cum omnium ſilentio ab eo qui cantat, finito Pſalmo, orationem ſuccedere; hac vero Glorificatione Trinitatis tantummodo ſolere Antiphonam terminari.* Hæc ipſe: ex quibus etiam (ſicut ex multis aliis) commentitia plane detegitur epiſtola illa Hieronymi nomine ad Damaſum conſignata, quæ merito ab eruditis Hieronymi res accuratius expendentibus vt adulterina iure exploditur; in qua hęc leguntur, *Precatur ergo cliens*, &c. Si enim in Oriente numquã ſe audiſſe inquit Caſſianus, vt in fine Pſalmi diceretur *Gloria Patri*, &c. quomodo ex Orientis more de eiuſmodi pſallendi genere Hieron. potuit Damaſum monuiſſe? cùm antea tam in Occidentali Eccleſia quam in Orientali, eiuſmodi pſallendi vſum viguiſſe idem affirmet? Qui tamen eidem epiſtolæ fidem adhibuerunt, ex S. Hieron. monitu id ſancitum à Damaſo exiſtimarunt.

b *Remig.* à pſallentibus in ſede Rom. &c. canatur in fine &c. matutini ſiue veſpertin, hoc eſt, præcipe vt ſemper dicant, *Gloria*, &c.

c iiſdẽ verbis vſus Anaſtaſ. in Pontificali vitam Damaſi ſcribens.

d *Remig* omnib. pſalmis.

e hanc phraſim habes in epiſt. pſeudo-Oſij ad Silueſtrum. vide ſuprà: Remig. *noſtro ore* &c. declaretur; Alleluia.

f prædicatur.

g *Remig.* affigatur in omni.

h *Remig.* nocturno tempore, &c. à reſurrectione paſcha vſque ad Pentecoſt. pſalterium finiatur, inter dierum quinquaginta ſpatia pro nouitate S. paſchę vox &c.

i explicet hoc Oedippus *Remig.* in aleph quod Alleluya.

* hæc repetit Binius in Notis.

Idem ad A.D.384.§.28.

Habetur Apocrypha illa Hieronymi nomine ad Damaſum epiſtola, qua dicitur vt *Alleluia, cum omnibus pſalmis affigatur.*

AFRICANI CONCILII Epiſtola.

Beatiſſimo [a] Domino & Apoſtolico culmine ſublimato, ſancto Patri patrum, [b] *Damaſo* Papæ, & ſummo omnium Præſulum Pontifici, [c] Stephanus *Archiepiſcopus* Concilij Mauritaniæ, & vniuerſi Epiſcopi de tribus Concilijs [d] Africanæ prouinciæ.

NOTUM veſtræ facimus Beatitudini, quod *quidam fratres* [e] in confinio nobis poſiti *quoſdam fratres* noſtros venerabiles, videlicet Epiſcopos, vobis inconſultis à proprio dejiciunt gradu vel dejicere moliuntur, [f] cum veſtræ ſedi *Epiſcoporum judicia*, & *ſummorum* finem *Eccleſiaſticorum negotiorum* [g] *in honore beatiſſimi Patrum Decreta* [h] omnium cunctam reſeruauere ſententiam, inquirendi reuerentia de *Dei rebus*, quas omni cura & ſolicitudine obſeruare debemus.

Maxime verò iuſtè debent *ab ipſo præſulum examinari vertice Apoſtolico, cuius vetuſta ſolicitudo eſt tam mala damnare quam* [i] reuelare *laudanda.*

Antiquis enim regulis cenſitum eſt, vt quicquid horum, *quamuis in remotis vel in longinquo poſitis ageretur prouinciis, non prius tractandum vel accipiendum ſit, niſi ad notitiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductum; vt eius auctoritate, iuxta* [k] quod

a initium epiſt. Afrorũ ad Theodorum Papam deprauatum à Mercatore. vide Concil. Lateran. ſub Martino I. conſult. 3. p. 427. edit. colon. 1618.
b Theodoro.
c columbus primæ ſedis Epiſcopus Concilij Numidiæ, & Stephanus primæ ſedis Epiſcopus Cõcilij Byzaceni, & Reparatus primæ ſedis Epiſcopus Concilij Mauritaniæ, &c.
d antedictis Afric.
e vbinam gẽtium?
f hoc falſum, licet id ſemper in ore habeas, ex epiſt. 2. Vigil. hauſta.
g verba Afric. patrum loco citato ſed interpolata.
h peculiarem omnem decreuere reuerentiam in requirendis Dei rebus quæ omnino & ſolicite debent, maxime vero iuſteque ab ipſo &c.
i probare.
k *quæ fuiſſet pronuntiatio* &c. hunc locum iam ante deſcripſit ὑποβολεύς in epiſt. 1. Pſeudo Felic. II.

fuiſſet

fuiſſet pronuntiatum *firmaretur:* & reliqua multoties talia & his ſimilia, quæ ſuper his conſtituta ſunt.

Quibus,[l] *ſi illicitè* factum eſt, (vt ſemper veſtræ ſedi conſuetudo fuit) feſtinanter occurrite, & his viriliter, vt pater pro filiis certantes, ſtate, ſicut *bene* à filio *Syrach dictum eſt,*[m] *Vſque ad mortem certa pro veritate, & ſemper Dominus Deus tuus pugnabit pro te:*[n] *Accipere enim perſonam impij non eſt bonum, vt declines à veritate judicij.* Sin minus illicita ſunt hæc, pateat nobis talis omnibus licentia, Beatiſſime pater.

Aut ſi liceat hos, vel aliquos etiam minorum graduum Clericos,[o] niſi canonicè tempore legitimo vocatos, aut ſine legitimis accuſatoribus, aut abſque veris & innocentibus teſtibus, vel niſi *manifeſte canonice conuictos,* aut ſponte confeſſos, vel à ſuis ſedibus eiectos, aut ſuis expoliatos rebus, vocare ad Synodum vel damnare: Quia legimus [p] eos non poſſe canonicè ad Synodum, *ante ſuam diu tenendam & gubernandam,* viribus ſcilicet pleniter reſumptis, reſtitutionem, ſuiſque omnibus ſibi legaliter *reſtitutis integerrime vocari,* aut vt veniant ad Synodum (niſi ſponte voluerint) imperari.

Deus[q] ergo *creator omnium conſeruet longæuum*[r] Apoſtolatum veſtrum, *ad ſtabilitatem Eccleſiarum ſanctarum & orthodoxæ fidei,* voſque *paſtorem bonum, qui pro ſpiritualibus ouibus*[ſ] veſtram ponitis *animam, atque baculo paſtorali lupos rapaces*[t] expellitis, omnibuſque oppreſſis auxilium fertis. Quod & iſtis atque omnibus vos ſemper facere optamus, ſanctiſſime Papa. Subſcriptio. Et alia manu, ora pro nobis chariſſime Pater.

l verba Martini Papæ in Conc. Later. conſult. 4. p. 446. *ſiue per ea quæ illicitè in eius defenſione geſta sũt hæreticã turbulentiam introducentes, illud competenter apud nos retinentes quod bene ad Ieſum filium,* &c.

m Eccl. 4.

n Prou. 18.

o hæc omnia ad nauſeam vſque effutiſti, per omnes à te ſuppoſitas viris clariſſ. epiſtolas.

p eloquii nitorem miretur Lector.

q verba Sergij Cypri Epiſcop. in epiſt. ad Theodorũ Papam, relecta in Conc. Later. ſub Martino I. conſult. 2. p. 426.

r ſanctiſſ. Dominum noſtrum.

ſ tuam animam pones.

t expelles.

CENSVRA.

PAVCISSIMIS exceptis quæ ineptiſſimi conſarcinatoris impoſturam propalant, cætera Eccleſiæ Africanę Epiſcopis, Sergio Archiepiſcopo Cypri, & Martino I. Papæ reſtituenda eſſe docuimus. Moueat deplumis cornicula riſum. Aduertat etiam Chriſtianus Lector; Quæcunque de iure Romanæ ſedis in Epiſcoporum cauſis Patribus Africanis veterator affingit, eadem non ſolum Eccleſiæ Africanæ ſententiæ è diametro repugnare, ſed ab ipſis Afris in epiſtolis ad Bonifacium & Celeſtinum è Concilio Carthaginenſi datis pleniſſime eſſe confutata. 2. Africanis primatibus titulos

Archiepiscopales non conuenire, cum vetuerint patres Concil. 3. Carthag. c. 26. primæ sedis Episcopos *principes Sacerdotum* aut *summos Sacerdotes*, aut *aliquid huiusmodi* appellari.

DAMASI PAPÆ

Epistola IIII.

Damasus [a] seruus seruorum Dei, *atque per gratiam eius Episcopus sanctæ Catholicæ Ecclesiæ vrbis Romæ, Stephano* [b] Archiepiscopo concilij *Mauritaniæ, & vniuersis Episcopis Africanæ prouinciæ.*

LECTIS fraternitatis vestræ literis, primo [c] *gratias ago quod tantorum fratrum merui benedictione frui:* deinde quod circa fratres solicitos vos reperi, & cum eis crucem Domini deferre, qui ait, [d] *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam,* [e] *& sequatur me:* & reliqua ad hunc modum pertinentia.

Igitur quoniam in præsenti opportunè gestorum consultatione, [f] *Apostolicis vestra beatitudo visceribus commota, nos* [g] *hortata est tuitionem* fratrum Apostolica impendere auctoritate, & eorum iniuriis subuenire, *dum constet eadem vos cum Apostolo compassibiliter dicere*, Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? *Satagentes ne aliquis de his* [h] qui *vobis* crediti *sunt à* sæuis *bestiis* laceretur aut *capiatur*.

Pro [i] *quare oportet, iuxta vestram prudentem commonitionem, magis autem secundum* Domini *diuinam præceptionem, nos,* [k] *qui supra domum eius, hoc est* vniuersalem *Ecclesiam Ca-*

a Titulus hic ante Gregorij I. tempora in vsu non fuit Episcoporum vrbis teste Ioann. Diac. lib. 2. vitæ Gregor. cap. 1.
b Archiepiscopus sedis, vel Ecclesiæ, dici potest; Concilij nullo modo. hîc impostor imperitiá suam prodit.
c verba Attici Cōstantinop. in epist. ad patres Concil. Afric.
d Luc. 9.
e quotidie &c.
f verba Deus dedit Caralit. in Concil. Lateran. sub Martino I. consult. 2. p. 420. eadem vsurpát pseudo-Athanas. in epist. ad Felic. II.
g nos omnes hortata est ad tuitionem Cathol. & Apostol. fidei quæ temeraria præsumptione ab aduersantibus verbo fidei expugnatur, in vnum conuenire, dum &c.
h quæ vobis creditæ sunt rationabilibus ouibus.
i verba Maximi Aquilei. ibid.
k omnes Episcopi Ecclesiam Catholicam regunt ratione *portionis* ipsis creditæ. vide Cyprian. epistol. 55.

tholicam

tholicam, epiſcopale ſuſcepimus miniſterium, ſolicite vigilare ne de ſacris eius muneribus, id eſt Apoſtolicis viris, Apoſtolorumque ſucceſſoribus atque miniſtris quiſquam nobis dormitantibus valeat ſupprimi, atque iniuſte [m] nobiſque inconſultis damnari.

Scitis, fratres chariſſimi, [n] *firmamentum à Deo fixum & immobile, atque* [o] titulum lucidiſſimum ſuorum ſacerdotum, id eſt omnium Epiſcoporum, *Apoſtolicam ſedem* eſſe conſtitutam, & verticem Eccleſiarum.

Tu es enim (ſicut diuinum pronuntiat verbum veraciter) Petrus, & ſuper [p] *firmamentum tuum Eccleſiæ columnæ*, qui Epiſcopi intelliguntur, *confirmatæ ſunt; & tibi claues regni cælorum* [q] commiſſi, *atque ligare & ſoluere* [r] poteſtatem *quæ in cælis ſunt* & quæ in terris promulgaui. *Tu prophanorum hominum* & membrorum meorũ, maximeque diſcipulorum meorum *ex iſtis vt princeps & Doctor orthodoxæ & immaculatæ fidei*; cuius vice hodie gratia Dei *legatione* [ſ] *pro Chriſto fungimur*, & omnes huius Sanctæ ſedis Præſules eius vicem geſſerunt, gerunt & gerent.

Ideo omnia quæ [t] *innotuiſtis* non licere mandarem, niſi vos *tam pleniter* inſtructos eſſe *ſcirem, quod* cuncta ſuper quibus conſulitis illicita eſſe non dubitetis.

Diſcutere namque Epiſcopos, & [u] ſummas Eccleſiaſticorum negotiorum cauſas, Metropolitano vna cum ſuis comprouincialibus, ita vt nemo ex eis deſit, & omnes in ſingulorum concordent negotiis licet: Sed definire [x] eorum atque Eccleſiaſticorum ſummas querelas cauſarum, vel damnare Epiſcopos, abſque huius Sanctæ ſedis auctoritate minime licet, quam [y] *omnes* appellare (ſi *neceſſe* fuerit) & eius *fulciri* auxilio oportet.

Nam [z] (vt noſtis) Synodum ſine eius auctoritate fieri non eſt Catholicum: nec [a] *Epiſcopus niſi in legitima Synodo*, & *ſuo tempore Apoſtolica* vocatione congregata definite damnari poteſt; neque vlla vnquam Concilia

l impoſtor v detur verba Martini I. qui *munera* recta *pietatis dogmata* interpretatur, non percepiſſe. Vide Concil. Later. Conſult. 1. pag. 416. & 417.

m ante conſulto verum damnare iuſtum eſt?

n initium epiſt. Sergij Epiſc. Cypri ad Theodorũ Papam.

o tituli formam lucidiſſimam fidei veſtram Apoſt. ſedem conſtituit, ô Sacer Vertex Chriſtus D. N. tu es &c.

p fundamentum.

q commiſit.

r poteſtatiue quæ in terra & in cœlis ſunt promulgauit. Tu prophanorum hæreſeon depoſitor extiſtis.

ſ 2. Cor. 5.

t audi Ciceronem rediuiuum Lector.

u hæc deſumpſit ὑποβολιοὺς ex epiſt. Innocent. 2. cap. 3.

x Hoc vero fingit impoſtor, nil enim aliud poſtulat Innocentius niſi vt (poſt iudicium) ad ſedem Apoſtolicam referatur.

y Concil. 3. Carth. cap. 45. *neceſſe habes tu omnes Eccleſias ſuffulcire.*

z imo Catholicum non eſt id falſo (vt facit impoſtor) aſſerere.

a Verba Adriani I. cap. 3. Collect. Ingelramo datæ.

rata leguntur quæ non ſunt fulta Apoſtolica auctoritate.

Accuſatores [b] autem Epiſcoporum & teſtes, ſuper quibus rogitaſtis, abſque vlla infamia aut ſuſpicione vel manifeſta macula, & veræ fidei pleniter inſtructi eſſe debent, & tales quales ad Sacerdotium eligere iubet diuina auctoritas. Quoniam Sacerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) [c] *criminari non poſſunt*, nec in eos teſtificari qui ad eundem non debent *nec poſſunt prouehi* honorem.

Vocatio enim ad Synodum (iuxta decreta patrum) canonica eius qui impetitur, tam ſua præſentia quam & ſcriptis atque *Apocriſarijs*, per ſpatium fieri debet congruum atque canonicum; quia niſi canonicè vocatus fuerit ſuo tempore & canonica ordinatione, licet venerit ad conuentum quacunque neceſſitate, niſi ſponte voluerit, nullatenus ſuis reſpondebit inſidiatoribus; quoniam nec ſeculi leges hoc permittunt fieri, quanto magis diuinæ?

De eiectis [d] vero, atque ſuis rebus expoliatis, nihil vobis verius ſignificare queo quam Sancti Patres definierunt, & noſtri prædeceſſores Apoſtolica auctoritate roborauerunt. Ita enim hæc ſe habent. [e] *Epiſcopos eiectos atque ſuis rebus expoliatos Eccleſias proprias primo recipere, & ſua eis omnia* legaliter *reddi* Sancti Canones decreuerunt; *& poſtea ſi quis eos accuſare* voluerit, *æquo periculo facere* ſanciuerunt; *iudices eſſe decernentes Epiſcoporum Epiſcopos* recte [g] *ſapientes* & iuſte volentes, ad tempus diuque illis reſumptis viribus & ſuis poteſtatiue fruentibus rebus, amicisque, & Dei ſeruis ſapientibus conſulentibus viris, [h] *in Eccleſia conuenientes, vbi teſtes eſſent ſingulorum qui opp[r]eſſi* [i] eſſe videntur: & reliqua ad hunc ordinem pertinentia, quæ prolixitatem vitantes hic non inſeruimus, quia hæc ſufficere credimus. Si quis autem his non eſt contentus, [k] legat ea & ſatiabitur. Scimus enim homines inermes non poſſe cum armatis rite pugnare; ſic nec illi qui eiecti, vel ſuis bonis ſunt expoliati, cum illis qui in ſuo ſtant gradu, & ſuis fruuntur amicis atque bonis litigare rite poſſunt. Nec ſe-

culi

b vide Adrian. eiuſd. Collect. cap. 4. & 15. & 19.

c verba Adriani c. 19.

d vide pſeudo Iulium epiſt. 2. cap. 35.

e verba Adriani I. Collect. Ingelramno data cap. 13. ex hiſt. tripart. lib. 7. c. 12.

f vellet.

g recta ſapientes in Eccleſiam conuenientes &c.

h hiſt. tripart. *ex vicinis prouinciis in Eccl.*

i oppreſſi videbantur *hiſt. tripart.* dicerentur.

k non ſatietatem parit ſed nauſeam prouocat farrago tua.

culi quoque leges hæc secularibus fieri permittunt; sed prius eiectos, vel oppressos, aut expoliatos cum suis omnibus restitui iubent, & posteà suo tempore, sicut lex eorum continet, [l] *ad placita* venire præcipiunt, nec vlla *carceris custodia appellantem* arceri permittunt. [m] *Docent enim ex parte* (sicut nostis) *terrena quæ sunt cœlestia.*

Accusatores [n] vero *& accusationes, quas leges* seculi *non adsciscunt*, nullatenus sunt in horum admittendę causis.

Quia *quod irreprehensibile est Catholica defendit Ecclesia.* Et hoc à maioribus definitum esse propter prauorum hominum insidias non dubitatur. Decet enim Domini Sacerdotes fratrum causas pie tractare, & venerabiliter intendere, atque [p] *eorum iudicia super sacrificia ordinare*, nec proteruè aut tyrannica dominatione (vt de quibusdam refertur) sed *charitatiue* pro Deo & fraterno amore cuncta peragere, & quod sibi quis fieri secundum Dominicam [q] vocem non vult, alij inferre non præsumat; *& in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis.* Ea vero quæ Apostolorum prædicatione & patrum instructione percepimus, semper tenere debemus, ne aliqua noua cudere, aut ad noxam fratrum intendere videamur: sed alterutrum [s] *onera* portemus, vt iuxta Apostolum *legem Domini* adimplere valeamus.

Tempus enim congruum præuideri oportet, quando vniuscuiusque accusatæ personæ causa rectissimè in medio producatur, quatenus grauitatem eius consonantiamque contra Patrum Decreta vel Synodorũ confessionem prodi minimè cognoscatur. Quam *ordinabiliter* omnes intendant, vt ad eam in omnibus *rationabiliter* respondeant, & iuste se velle manifeste ostendant. Nullus autem introducatur *personabiliter*; sed accusatores & accusati æqua audiantur ratione, iuxta quod gestorum ordo exigit. Accusatores vero & iudices non iidem sint, [t] sed per se accusatores, per se iudices, per se testes, per se accusati, vnusquisque in suo ordinabiliter ordine.

Nam inscriptio primo semper fiat, [u] vt talionem calumniator recipiat; quia ante inscriptionem nemo de-

l verba Aniani ad Constit. 3. tit. 30. lib. 11. Cod. Theodos.

m his verbis vsus pseudo-Eleuther. in epist. ad Gallos.

n Verba Adriani I. Collect. Ingelramo data c. 11.

o verba Concil. Nicæni c. n. 9. quæ vsurpat pseudo-Marcellin. epist. 2.

p abutitur plagiarius verbis Psalmi 49. sec. Græcos.

q Sent. negatiua *Quod tibi fieri non vis*, Domini non est sed Tobiæ. c. 4.

r Matth. 7.

s Gal. 6.

t vide Cod. Theodos. lib. 2. tit. 2. Constit. 1. Idem habet Pseudo-Fabian. epist. 2.

u vide Cod. Theodos. lib. 9. tit. 1. per totum.

bet iudicari vel damnari; cum & seculi leges hæc eadem retineant: de quibus omnibus vera semper fiat æquitas, [x] *quatenus* accusationis & iudicij ac *testimonij mercedem per veritatem gestorum consequi valeant.*

Scriptum est enim [y] Abominabitur Dominus *labia mendacia, & testem fallacem proferentem mendacia, & seminantem inter fratres scandala atque litigia*, ipso monente atque dicente, *Non* [z] *facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. Non facies quod iniquum est, nec iniuste iudicabis. Non* considerabis *personam pauperis, nec honores vultum potentis. Iuste iudica proximo tuo.* Et *quod tibi* [a] non vis *fieri alteri ne facias*, & reliqua.

Et maxime, [b] *præceptum habentes Apostolicum, attendere nobis ipsis & gregi*, in quo nos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Dei Ecclesiam quam acquisiuit per sanguinem *suum* propriũ, [c] conuenit: *Et iterum* [d] attendere lupos, attendere malos operarios, *qui peruersa faciunt, & aduersa loquuntur vt* [e] detrahere semper discipulis Domini & infamare queant; quos corrigere vos & omnes Domini Sacerdotes summo studio oportet; quia peius [f] malum non est, quam vt ciues ciuibus inuideant, & sacerdotes vel clerici sacerdotibus vel pontificibus insidientur, testante etiam veritatis voce, [g] *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi* mei: & [h] *qui scandalizauerit vnum de pusillis istis*, [i] melius est *vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Et item, [k] *Beatus qui non fuerit scandalizatus in me. Ille* [l] *procul dubio scandalizatus est in Deum, qui eius scandalizat Episcopum vel sacerdotem.* Et multa talia, quæ hic non inseruntur ne nimis prolixa efficiatur epistola. Monentes quoque instruere debetis memoratos vicinos vestros, vt à talibus se subtrahant, & quæ illicite contra præfixos egerunt citò corrigant. Et quos nobis inconsultis læserunt, plena satisfactione sanent, & cito sibi eos recõcilient, si noluerint Apostolicæ sedis suscipere censuram. Nam si quid fortasse in eos aut contra eos emerserat, nostrum fuerat expectandum examen, vt nostra (vti semper [m] huic fuit sedi concessum priuilegium) aut condemnarentur auctoritate, aut fulcirentur auxilio.

Neque

x verba Martini I. in Concil. Lateran. Consult. 4. p. 447.
y Prou. 12. & 6. Eccl. 11. abominatio est Domino labia mend. & odit Dom. testem.
z Leuit. 19.
a Tobiæ 4.
b verba Martini I. in Concil. Lateran. Consult. 1. p. 418.
c additum.
d Phil. 3.
e vt trahere post se discipulos valeãt.
f hoc repetit pseudo-Dionys. epist. 1. Pseudo-Iul. epist 1.
g Zach. 2.
h Matth. 18.
i qui credunt in me, expedit ei vt.
k Matth. 11.
l His verbis vsus Pseudo-Anaclet. epist. 1.
m nunquam fuit.

Neque enim suo pro libitu nostra debuerant iura peruadere absque Apostolicæ sedis dispositione, mandante, A talibus deinceps omnes se abstineant *sacerdotes* [n] *qui* noluerint *ab Apostolica Petra, (super quam Christus,* vt prędictum est, *vniuersalem construxit Ecclesiam;* [o] cui Episcoporum summa iudicia atque maiores causæ, sicut paulo superius memoratum est, reseruatæ sunt atque solidatæ) censura ac sacerdotali honore secludi.

n verba Siricij epist. 1. cap. 2. *nunc præfatam regulam teneãt omnes sacerdotes qui nolunt. &c.*

o soliditate diuelli.

Induciæ [p] enim accusatis in criminalibus Episcopis sex mensium, vel eò amplius (si necesse fuerit) concedendæ sunt; quoniam & laïcis [q] hoc permissum nullus secularibus imbutus disciplinis ignorat; quanto magis sacerdotibus, qui superiores esse eis non dubitantur?

p Hæc præced. non cohærent.

q Vide Cod. Theodos. lib. 9. tit. 36. Constit. 1. & 2.

Habetur quoque in Decretis sanctorum patrum sancitum, non fore canonicum *quenquam* [r] sacerdotum *iudicare* vel *damnare* antequam *accusatores* canonice examinatos *præsentes habeat, locumque defendendi accipiat,* id est inducias Ecclesiasticas *ad abluenda crimina.*

r verba Adriani in Collect. Ingelramo datæ cap. 20. Vide pseudo-Marcell. epist. 2. &c.

Nec extra propriam fiat prouinciam, primo *discussionis accusatio* sine Apostolica præceptione, [s] *cui in omnibus causis debet reuerentia custodiri;* quoniam & antiqua docet hoc patrum regula, in quæ & imperialia pariter statuta concinunt. [t] *Criminum,* inquiunt, *discussio ibi agenda est vbi crimen admissum est. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri.* Et alibi in canonibus præcipitur, [u] *Quæcunque negotia in suis locis vbi orta sunt, finienda* sunt: & reliqua talia & his similia; salua tamen in omnibus Apostolica auctoritate, vt nihil in his definiatur priusquam ei placere cognoscatur qua omnes suffultos esse oportet. Et [x] *si quid eis graue intolerandumque* acciderit, eius *semper expectanda censura.*

s verba Innocent. epist. 1. cap. 3.

t verba Aniani in constit. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod.

u verba patrum Africanorum in epist ad Celestin.

x verba Leonis epist. 84.

Neque enim proterue, aut stimulo suæ cogitationis impulsus (vt sæpe actum nouimus) *detrahere,* aut accusare præsumat *quenquam* sacerdotum, [y] *quia iniuria eorum ad* Christum pertinet, cuius vice legatione pro populo Christi sanguine redempto funguntur.

y Hæc quauis data occasione respectu impostor vide Pseudo-Anaclet. epist. 2.

Causas [z] enim eorum, quia *Dei* causæ sunt, *eius esse iu-*

z verba Concil. Rom 3. sub Symmacho.

dicio ſcimus[a] reſeruandas *qui valet corpus occidere & animam mittere in gehennam; qui dicit*, Mihi vindictam, & ego retribuam. *Apud quem conſcientia nuda eſt, cui non abſconduntur occulta.*[b] Inſtruendi [c] etiam omnes ſunt, quoniam *per nos* illi *Chriſtus* intonuit, *non eſſe ouium lupi inſidias prævidere ſed paſtoris.*

Monte[d] ergo *B. Apoſtolus* Paulus, *ne de his*[e] temerè leuiterque præſumatur *iudicium, de quibus nemo poteſt verius*[f] *vel melius iudicare quam Deus. Tu autem*,[g] inquit, quare *iudicas fratrem tuum? aut*[h] cur *ſpernis* eum? *Omnes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti; ſcriptum eſt enim*, viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Domino. Itaque vnuſquiſque noſtrum pro ſe rationem reddet Deo.[i] *In hoc* ergo non *ſibi* quiſquis *temerarios auſus vſurpet, vt præter*[k] quod ad oncordiam pertinet aliud agat vnde *vnitas Eccleſiæ diſſipetur.*

Non ergo leuiter quiſquam *aſſentiat* in detractione, vel iudicatione, vel damnatione fratrum, maximeque Sacerdotum qui *proximiores* ſunt Deo, & *qui*[l] proprio *ore corpus Chriſti conficiunt.*

Quia ob hoc [m] *venit ira Dei in* **filios diffidentiæ*, qui Chriſtum perſequuntur in ſuis membris. *Nolite*, fratres, nolite *effici*[n] participes *eorum, nec communicetis* peccatis talium, aut *infructuoſis verbis illorum. Magis autem redarguite*[o] talium *cœtus*, qui extendere moliuntur *quaſi arcum* in fratres linguas ſuas.

Defendite ergo, fratres, & omnes monete vt armentur contra fratrum perſecutores. *Confidimus*[p] *autem de vobis meliora & viciniora ſaluti; quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque*[q] *fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (magiſtro gentium docente) poterit*[r] *nos ſeparare à charitate Domini noſtri Ieſu Chriſti;*[ſ] *quæ* maxime in ſacerdotibus & reliquis perficitur membris eius. *Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem.*[t] *Ecce enim iudex ante ianuam aſſiſtit,*

a committendas.
b hic omiſſæ l n. ſ.
c inſtruentes eos, quia per nos illis Chriſtus innotuit. non &c.
d verba Anaſtaſij Papæ in epiſt. ad Anaſt. Aug.
e de his nobis præſumamus.
f melius vel verius.
g quid.
h aut tu cur ſpernis fratrem tuum.
i *lege* nec ſibi in hoc quiſpiam.
k vt propter hoc pax atq; vnitas.
l hæc verba mutuatus impoſtor ex epiſt. Hieron. ad Heliodorum.
m verba Martini in Synodica Concil. Lateran. p. 478.
* ſuper.
n effici comparticipes.
o quoniam coetus præuaricatorũ ſunt & extenderũt linguam ſuã quaſi arcum mendacij & non veritatis.
p ibid. pag. 479.
q fortitudines. r vos. ſ & quæ in ipſo eſt recta fide. Nolite.
t hic omiſſæ lin. ſ.

coronas

coronas hilariter promittens his qui pro eo [u] fratribus auxilium ferunt, & oppressis succurrunt, atque in charitate collaborant. *Quod si subtraxerit se quis, non placebit* [x] Deo, *sed* cadit; quia non subleuauit cadentem, sed emarcuit. Non *autem simus subtractionis in* [y] oppressionem, *sed* adminiculi *in acquisitionem* & supplementum fratrum. *Propter quod assumite* armaturam *Dei, vt possitis resistere* [z] omnibus taliter præsumentibus; *& induite vos loricam iustitiæ, calceati pedes in* [a] præparationem *Euangelij pacis in omnibus*; sumētes *scutum fidei, in quo possitis omnia* [b] tela *nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis* [c] assumite, *& gladium spiritus, quod est verbum Dei, per omnem orationem & obsecrationem radicati & fundati; vt id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, diuidentes corpus Ecclesiæ bonum & integrum in tortuosas nouitates.* Monet ergo Apostolus, *non amplius nos inuicem* temerè *iudicare.* Temere enim [d] iudicat, si quis Episcopum absque sedis Apostolicæ auctoritate condemnat. Cum ei (vt paulo superius prælibatum est) hoc [e] specialiter priuilegium reseruatum sit. *Sed hoc* [f] *iudicate magis* (inquit) *ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum.* Patenter [g] enim his & aliis innumerabilibus Decretorum testimoniis omnibus manifestum est, non debere Episcoporum damnari, licet eius perscrutetur opinio, *donec* [h] *iudicium de eo nostræ Apostolicæ auctoritatis, hoc est principis Apostolorum Petri,* [i] cognoscatur; *vtpote quoniam solus* & *præ omnibus creditus est, atque* percipere [k] *meruit à Rege regum Christo Deo claues regni cælorum, ad aperiendum* fidelibus [l] & beneuolis hominibus *in eundem Dominum nostrum, & claudendum infidelibus* & maleuolis, atque suis Sacerdotibus, & sanctæ Ecclesiæ suo pretioso sanguine redemptæ, & impugnatoribus siue nocentibus. Quod vtique & nos facere postulauit. *Non quod* [m] noui aliquid nunc imperatur, *sed* illud quod *per desidiam aliquorum* aut scienter aut negligenter transgreditur, deinceps obseruetur *ab omnibus*; vt illa semper, *quæ Apostolica & Patrum traditione constituta sunt,* [n] sub metu ir-

u pro eo passionibus submittuntur. quod si subt.
x placebit animæ meæ sed cadet de promissione propter negationem. Nos autem non sumus.
y perditionē, sed fidei in acquis. animæ propter.
z in die malo aduersus omnem hæret. virum & dogmata & induite.
a præparatione assumentes.
b iacula ignita.
c accipite.
d temere quæ somniasti effutis. hoc moneo.
e est speciale tibi priuilegium quādo lubet mentiri.
f Rom. 14.
g patenter manifestum est te hoc fingere.
h verba Martini I. in Concil. Lateran. consult. 2. p. 433.
i cognoscat.
k accipere.
l recte credentibus in eundem.

m verba Innocentij I. epist. 2. Non quod noua præcepta aliqua imperentur, sed ea quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt ab omnibus, obseruari capiamus, quæ tamen Apost. n [illegible] sunt constituta. Scriptum namque est ad Thess. Paulo monente.

refragabili auctoritate teneantur. *Scriptum namque eſt* in ſecunda *ad Theſſalon.* epiſtola, & ad Timotheum, & Apoſtolo *monente, State & tenete traditiones* [o] veſtras *quas* didiciſtis *ſeu per verbum ſeu per Epiſtolam.*

Item alibi per Prophetam, *Expectaui* [p] quoque, *ſicut Beatus Eſaias* [q] intonuit, *vt facerent iudicium; fecerunt autem iniquitatem, & non iuſtitiam ſed clamorem; omnes pios* [r] conturbantes. *Et hoc ſcire debeant, quoniam iudicium Dei eſt ſecundum veritatem in eos qui talia agunt,* [ſ] *licet diuitias bonitatis Dei, & ſuſtentationis, & patientiæ* contemnant, *ignorantes quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam eos adducit; ſecundum duritiam autem eorum & cor impœnitens theſaurizant ſibi iram in die iræ, & reuelationis iuſti iudicij Dei, qui reddet vnicuique ſecundum opera eius.*

Et alibi [t] *ſcriptum eſt, Ego ſum Dominus Deus veſter; non facietis iniquitatem in iudicio. Non accipies perſonam* [u] hominis, *neque mireris vultum potentis. Ab omni iniquo verbo recedes. Innocentem & iuſtum non* oppugnabis, neque *interficies.* Ille [x] procul dubio facit iniquitatem in iudicio, qui ea ſibi vendicat quæ ei vindicare non licet. Ideo quæ huic ſanctæ ſedi conceſſa ſunt, nullus vſurpare [y] ſine eius conſultu præſumat, qui non vult honore Eccleſiaſtico indignus vt contemptor iudicari.

Itaque oportet [z] *negligentes propulſare,* ſed ita vt nocentes non roborentur; & bonos *improbis* aut inſidiatoribus fratrum *reſiſtere, ne torpore deſidiæ oppreſſi taciturnitatis* teneantur [a] *obnoxij.*

Itaque qui poteſt obuiare & perturbare [b] *peruerſos,* & non facit, *nihil aliud eſt quam* fauere eorum impietati. *Nec* enim *caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.*

Sitis [c] *autem perfecti & integri in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia firmati, vt per eam vias* [d] veſtras *dirigentes in eundem inflexibiliter,* [e] omnibus occurratis oppreſſis, quia vobis *creditur Dominus; ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum* [f] propter talium impietatem, *à*

o noſtras quas tradidimus.
p verba Martini I. in Syn. Lateran. conſult. 2. p. 433. expect. enim.
q perhibuit.
r conturbantem; & hoc dum ſcire.
ſ hoc eſt qui nouitates cōtra fidem operantur, licet &c.
t verba Martini I. ibid. p. 437. Leuit. 19
u diuitis.
x vide Anian. in conſtit. 3. tit. 39. lib. 9. C. Theodoſ.
y an ſedem tuam conſulenti vſurpare, vel præſumere licitum eſt?
z verba Victoris Carthag. ad Theodorũ Papam Concil. Lateran. ſub Martino p. 433. *Studioſius à Cathol. improbis probe reſiſtere ne torpore,* &c.
a teneamur.
b verba Felicis III. epiſt. 1. *negligere cum poſſis deturbare peruerſos, nihil eſt aliud quã fouere, nec caret,* &c.

c verba Martini in Synodica addita Concil. Lateran. pag. 479. d noſtras.
e inflexibiliter occurramus qui à nobis.
f pro eorum impia hæreſi.

Deo

Deo autem electum & honorificatum, super quem [g] *vos tanquam lapides viui* [h] ædificamini in domum spiritualem, *in Sacerdotium sanctum, offerentes spirituales hostias ipsi in odorem suauitatis*. Gratum enim admodum est [i] sacrificium Domino, oppressis omnibus subuenire: quanto magis illis de quibus ait, *Qui vos audit me audit; & qui vos spernit, me spernit*, &c. [k] *Libat*, quidem *Domino prospera qui ab afflictis* & oppressis *pellit aduersa*.

[l] *Sed & nunc, fratres, commendamus vos* Deo *& verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem in omnibus sanctificatis. Ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum, & in ipso semper*, [m] *& in omnibus*, vt *vnanimes vno ore & vno corde* [n] honorificetis *eum in* concordiam & auxilium fratrum, *qui potens est confirmare* [o] omnes & consolari *secundum Euangelium eius*, [p] & iuxta *reuelationem mysterij temporibus æternis taciti, patefacti autem per Scripturas sanctas, & Patrum orthodoxorum doctrinas; secundum præceptum æterni Dei ad obediendum fidei in omnibus* [q] cognitis nobis, *soli sapienti Deo, Domino nostro Iesu Christo, cum* [r] quo Patri & Spiritui *Sancto gloria, honor* & *imperium & potestas in secula seculorum. Amen. Dominus vos custodiat, dilectissimi fratres, incolumes semper*.

Data 8. Kalendas Nouemb. Flauio, & [f] Stilicone viris Clariss. Coss.

g honorificatum, magis autem Deum naturaliter existentem, licet propter nos caro factus sit, & vos.
h ædificemini domus sp.
i imitatur impostor Eruigij regis verba addita Conc. Tolet. 13. *ante Dei oculos perfectæ miserationis sacrificium approbatur, quo fit releuatio miserorū.*
k verba Concil. Tolet. 8. cap. 2.
l verba Martini I. in Synod. p. 479.
m vt in omnibus.
n honorificemus eum in cōcordia Cathol. fidei.
o confirmare nos secundum.
p eius secundum.
q in omnibus nobis cogniti.
r cum Patre, & Spir. S.
f Bis ad Consulatum euectus est Stilicho A D. 400 cum Fl. Aureliano. & A. D. 405. cum Anthemio Rauennæ periit A. D. 408. obierat vero Damasus A. D. 382. Marcellino perhibente, vel certe si credamus Baronio A. D. 384.

Crabb. in Not. ad hanc Epist.

HORVM Coss. annum non recensent sub tempore Damasi Papæ, nec Marianus Scotus, nec Cassiodorus, nec Greg. Haloander.

CENSVRA.

Impostoris furta non solum produnt, sed clamant Concilij Niceni, Siricij, Innocentij, Hieronymi Attici Constantinop. Patrum Africanorum, Leonis I. Felicis III. Anastasij, Concilij Rom. 3. sub Symmacho, Sergij Cyprij, Victoris Carthaginensis, Martini I. Deus dedit Caralitani, Concilij Tolet. 8. Adriani I. Codicis denique Theodosiani & Aniani interpretis verba licenter vsurpata, ne dicam corrupta. Quæ superaddidit plagiarius extremæ inscitiæ, pudendæ ἀϊστορησίας, profligatissimæ impudentiæ clarissima sunt argumenta.

DAMASI PAPAE

Epistola V. de [a] Chorepiscopis.

Dominis venerabilibus fratribus, Prospero Numidiae primae sedis Episcopo, Leoni, Reparato, Alexandro, Benedicto, Rufo, & omnibus caeteris, vbique in recta, sancta & Apostolica fide consistentibus orthodoxis Episcopis, Damasus Episcopus.

LICET (fratres charissimi) vobis sunt nota patrum Decreta, [b] *mirari* tamen *non possumus* [c] vestram solertiam circa *instituta maiorum*; vt cuncta *quae possunt aliquam recipere dubitationem ad nos quasi ad caput*, vt semper fuit consuetudo, deferre non desinatis; vt inde capiatis responsa vnde accepistis [d] institutionem & normam recte viuendi.

Vnde & vos non immemores canonum esse recordamur, qui & idipsum fieri praecipiunt. Non vt vobis scientiae Ecclesiasticae regulae aliquid desit, sed vt auctoritate sedis Apostolicae fulti in nullo [e] *ab eius deuietis* regulis.

Igitur de chorepiscopis, de quibus nos consulere voluistis, quale sit eorum ministerium, aut quid eis agere liceat, aut quam auctoritatem habeant, vel si liceat eos fieri, an non; quia audiuimus eos iam esse prohibitos; [f] aut quid de his qui iam ordinati reperiuntur, agendum sit, nil vobis certius respondere nobis videtur, quam olim à praedecessoribus nostris decretum reperimus; vt eis ad veniam nihil prorsus aliud reseruetur quam priuatio sacri ministerij quod illicitè assumpserunt; quia prohibiti [g] tam ab hac sacra sede, quam à totius orbis fuerant Episcopis.

Nimis [h] ergo eorum institutio improba, nimis est

a de chorepiscoporum auctoritate & munere disputatum, sedente Leone III. colligere licet ex Capitul. li. 7. c. 187 ea enim de causa Romā missus Arno Salisburgensis, & Synodus in Regensbruk congregata dicitur: vide & c. 310. 318. 328. 329. & Conc. Paris. sub Greg. IV. lib. 1. c. 27.

b verba Innocentij epist. 4.

c dilectionē tuam sequi instituta maiorum omniaque quae, &c.

d vide Pseudo-Marcell. epist. 2. & Pseudo-Athanas. epist. ad Felic. II.

e sic Siric. epist 1. à quo tramite non conuenit deuiare.

f A quo certe nondum erant cum Zacharias Papa scripsit epist. 7. ibi enim cap. 4. mentio fit muneris chorepiscoporum. vide Nicol. I. epist. ad Rudolph. Bituric. c. 1.

g vtrumque falsum.

h a in primitiua Ecclesia necessarios fuisse mox fateberis, an vlla necessitas improba instituendi?

praua; quia vt hi de summo sacerdotij ministerio aliquid præsumant, omni auctoritate caret, & sacris canonibus inuenitur esse contrarium, atque ad [i] *totius Ecclesiæ perturbationem* superba & superflua tendit elatio: & vacuum est & inane quicquid in prędicto sacerdotij summi egerunt ministerio.

i vide Leon. epist. 35.

Quod ipsi iidem sint qui & presbyteri, sufficienter inuenitur; quia [k] *ad formam & exemplum septuaginta* inueniuntur prius instituti. Sed quia (Deo gratias) modo necessarij, (sicut in primitiua Ecclesia *propter studium quod erga pauperes* [l] *exigebant)* non sunt, & quia illicita præsumebant, & quod agebant actum non erat, & propterea multi in securitatem lapsi, Ecclesiastico *fraudabantur* & frustrabantur ministerio: ideo tam ab hac sancta sede, vt [m] superius memorauimus, quam & ab omnibus totius orbis Episcopis, à pontificalibus sunt remoti officiis.

k Conc. Neocæs. can. 13.

l forte leg. exhibebãt. falsum autẽ est chorepiscopis pauperũ curam in primitiua Eccl. demãdatam. hoc munus Diaconorum fuit. vide Act. 6. abutitur impostor verbis can. 13. Neocæs.

m supra monuimus te vtrumque fingere.

Nam (vt nobis relatum est) [n] quidam Episcoporum propter suam quietem eis plebes suas committere non formidant; & vt illicita atque prohibita agant, iidem ea quæ solis pontificibus debentur sibi vsurpant; & ipsi in sua quiete torpent, & curam sibi à Deo commissam negligunt, cum Dominus dicat, [o] *Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis*, & *vocat* eas *nominatim*, & cognoscit suas, & suæ agnoscunt eum. Et item, [p] *Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem, & animam meam pono pro ouibus meis.* De mercenario autem quid dicat, bene nostis; Quia *videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit, & lupus rapit & dispergit oues*, & reliqua. Pro talibus verò negligitur cura Ecclesiæ, & eius status perturbatur. Et ideo sunt prohibiti in tantum, vt si aliqui ex his reperti fuerint, à proprio decidant gradu. Illi namque Episcopi qui talia sibi pręsumunt, videntur mihi esse meretricibus similes, quæ statim vt pariunt infantes suos aliis nutricibus tradunt educandos vt suam citius libidinem explere valeant. Sic & isti infantes suos, id est populos sibi commissos, aliis educandos tradunt, vt suas libidines expleãt, id est pro suo libitu secularibus curis inhient, & quod vnicuique visum fuerit liberius agant.

n à quo? hoc denuò fingis.

o Ioan. 10.

p Ibid.

XXx 2

Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi creſcunt, hæreſes & ſchiſmata prodeunt, Eccleſiæ deſtruuntur, Sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apoſtoli inſtituerunt; ſed ipſi qui curam ſuſcipiunt ipſi peragunt, & ipſi proprios [q] *manipulos Domino repræſentent.* Nam ipſe [r] ouem perditam diligenter quæſiuit, ipſe inuenit, ipſe propriis humeris reportauit, noſque id ipſum facere perdocuit. Si ipſe pro ouibus tantam curam habuit, ipſe docuit, ipſe curauit, ipſe ſanauit, ipſe propriis humeris reportauit, atque in tantum dilexit vt etiam animam ſuam (multas ſuſtinens iniurias, multa opprobria multaſque paſſiones) pro nobis traderet; quid nos miſeri & deſides dicturi ſumus, qui etiam pro ouibus nobis commiſſis curam impendere negligimus, & aliis eas educandas tradimus? Corrigantur hæc (fratres) neceſſe eſt, [c] quia qui plus laborat, maiorem mercedem accipiet.

Nam [d] non amplius quam duos ordines inter diſcipulos Domini eſſe cognouimus, id eſt duodecim Apoſtolorum & ſeptuaginta diſcipulorum; vnde iſte tertius proceſſerit funditus ignoramus. Et quod ratione caret extirpare neceſſe eſt.

Quod enim Epiſcopi non ſint qui minus quam [e] à tribus ſunt ordinati Epiſcopis, omnibus patet; quoniam (vt bene noſtis) prohibitum à ſacris eſt Patribus, vt qui ab vno vel à duobus ſunt ordinati Epiſcopis nec nominentur Epiſcopi. [f] *Si nomen non habent, qualiter officium* habebunt?

Quicquid enim inter Epiſcopos, aut de rebus ad eos ſolummodo pertinentibus egerint, neceſſe eſt [g] (vt ſuperius iam prælibatum eſt) vt irritum fiat; quia quod non habent dare nequaquam poſſunt; præſertim [h] cũ nullum ex 70. diſcipulis, quorum ſpeciem iſti antequam prohiberentur, (vt ſuperius memoratum eſt) in Eccleſia gerebant, nil de hoc quod Apoſtolis eorum-

q phraſ. Pſeudo Liberij epiſt. 12. pſeudo Soter. epiſt. 1 &c.
r Luc. 15.
c cõſeq. hæc infirma eſt, nec deducitur ex præmiſſis.
d Apoſtolorum munus propriũ extraordinariũ fuit. Epiſcoporum & Diaconorum ab Apoſtolis ordinatorũ ordinariũ: diſt. Epiſcopatus à presbyteratu iuris Eccleſiaſtici eſt, nõ diuini.
e can. Apoſt. 1. Conc. Arelat I. can. 21. Conc. Nicæn. can. 4.
f hoc repetit pſeudo Ioan. III. vires autem non habet, quia nominis & officij diſtinctio eſt inſtitutionis humanæ non diuinæ.
g ſecundum humana ſtatuta ſcil.
h vt Apoſtolorum ſic 70. diſcipulorũ munus extraordinarium fuit; nemo tamen Epiſcopatum adminiſtraſſe negauerit, cui nota Nicolai I. ad Rudolphum Bituric. epiſtol. *ad formam* (inquit ille) 70. *chorepiſcopi facti ſunt; quos quis dubitet Epiſcoporum habuiſſe officia?*

que ſuc-

que successoribus specialiter debebatur legitur as-assumpsisse.

Nec [i] lege Domini, quæ Mosi ab ipso Domino legitur dictata, de his quæ summis Sacerdotibus, id est Mosi & Aaron erant specialiter concessa, filij Aaron quicquam præsumebant; Nulli enim dubium est, quod Moses & Aaron soli *præcipiente Domino in tabernaculo* erigebant *altare*, soli vngebant, soli Sacerdotes sacra vnctione instituebant, & alia quæ ad summum Sacerdotium pertinebant; de quibus sufficienter in diuinis literis agebant: *Quoniam summi Domini sacerdotes* erant, sicut de eis scriptum est, *Moses & Aaron in sacerdotibus eius.* Sic & modo, quia vmbra legis transiit, & lux Euangelij in nos Dei gratia manifestè coruscat, de his quæ in summis Sacerdotibus (id est Episcopis) sunt, *quorum* figuram *Moses & Aaron tenuerunt*; illi *qui* 70. discipulorum formam *gestant*, in quorum videlicet typo filij Aaron erant, nihil præsumere debent, sicut nec illi quicquam de summi Sacerdotij ministerio attingebant.

Nam quod Chorepiscopi (antequam præfato prohiberentur tenore) ad formam 70. instituti erant, canon sufficienter manifestat vbi ait. [k] *Chorepiscopi quoque ad exemplum & formam 70. videntur esse*, & reliqua.

Nec illud prætereundum nobis videtur, quod alibi in canonibus expressum est: *Qui* [l] *in vicis & possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamuis manus impositionem Episcoporum perceperint, & vt Episcopi consecrati* fuerint, &c.

Nec abre dictum perpendo, [m] *Quanquam manus impositionem Episcoporum perceperint*; cum *Episcoporum* nomen in se contineat numerum, & apud Grammaticos pluralis sit genitiuus; videtur enim mihi quod tunc non ab vno sed à pluribus ordinabantur: quia nullatenus diceretur *Episcoporum*, si ab vno fieret talium ordinatio, cum *Episcoporum* pluraliter dictum sit.

Cum autem dixit Chorepiscopum, profecto villanum voluit intelligi Episcopum. Et si villanus, quid a-

[i] *Hac desumpta ex can. 7. Concil. 2. Hispal.* In diuinis enim literis, præcipiente Domino, solus Moses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit; vtique quia summus Sacerdos Dei erat; sicut scriptum est, Moyses & Aaron in sacerdotibus eius. Ideoque id quod tantum facere principibus Sacerdotũ iussum est, quorum typum Moyses & Aaron tenuerũt, presbyteri qui filiorum Aaron gestãt figuram, arripere non præsumant, &c.

[k] Concil. Neocæs. can. 13. ex vers. Dionys. exigui.

[l] Concil. Antioch. can. 10. ex versione Dionysij exigui.

[m] fruere iudicio tuo. disce vero argumentum tuum neruis carere, Canone quem citas totidem verbis affirmante χωρεπισκόπου γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ᾗ ὑπόκειται, ἐπισκόπου.

git in ciuitate, cum [n] in vna ciuitate duo omninò prohibeantur eſſe Epiſcopi? Et ſi in villa, & in eo loco vbi antea Epiſcopi non fuerunt, cum & in modica ciuitate, vel [o] *in villa, aut caſtello* Epiſcopus fieri prohibeatur, & [p] omnibus omnino locis vbi antea Epiſcopi non fuerunt, *ne vileſcat auctoritas & nomen Epiſcopi*, fuerint conſtituti; quid rogo erunt? Ecce nec locus cum ordinatione concordat, nec ordinatio cum loco; quoniam ſi Epiſcoporum manus impoſitionem perceperunt, & vt Epiſcopi ſunt conſecrati, vbi ſunt conſecrati?

Ad villam: quia [q] *χώρη* villa eſt apud Græcos. Et qualiter ad villam, ſi nec [r] in caſtello aut in modica ciuitate licet fieri? rogo vt promatis; & ſi promere non poteſtis, quia (ſcio) per rationem aut plenam auctoritatem minime poteſtis; digitum ori imponite, & eos omni auctoritate carere non dubitate, ſcilicet quia tria obſtant quibus eorum caſſatur actio vel inſtitutio.

Unum, quod ab vno Epiſcopo ordinari ſolent, in quo eorum ordinatio [ſ] à Canonibus diſcordat, qui *per manus Epiſcoporum* eos inſtitui iubent.

Aliud, ſi à pluribus Epiſcopis ſunt ordinati, & aut in villa, aut in caſtello, ſeu in modica ciuitate, aut omnino non in eo loco præfixi quo iuſte Epiſcopi fieri debent, aut dudum non fuerunt, [t] *vbi vileſcat auctoritas & nomen Epiſcopi*; aut ſi in ciuitate cum altero Epiſcopo; cum (vt prædictum eſt) [u] in vna ciuitate duo non debeant conſiſtere Epiſcopi.

Tertium, ſi *abſolute* [x] fuerint inſtituti, ſicut de quibuſdam audiuimus; quæ omnia Epiſcopali omnino carent auctoritate.

Et illud adhuc reſtat, [y] quod eorum ordo non habet in diuinis literis auctoritatem; quia (vt præfixum eſt) ordines ſunt duo tantum primi in Eccleſia, [z] id eſt Apoſtolo-

n hoc prohibent ſtatuta humana, non ſcriptura diuina: plures certe fuerunt Eccleſiæ Epheſinæ & Philippenſis epiſcopi. Act. 20. Philip. 1.

o Conc. Laodic. can. 57.

p Concil. 2. Carthag. c. 5. & ex eo Concil. Tolet. 12. cap. 4. Conc. Carth. 3. c. 42.

q *χώρα* non *χώρη*, agrum, locum, regionem, non villam ſignificat.

r hoc vetuit non ſcriptura ſed (præter ſcripturã) Eccleſia.

ſ Vide Conc. Nicæn. can. 4. Conc. Antioch. can. 10. & 19. Concil. Laodic. can. 12. Concil. Carthag. 2. can. 12.

t Concil. Sardic. can 6.

u Concil. Nicæn. can. 8. Cabilon. ca. 4.

x Concil. Chalced. can. 6.

y cum preſbyterij inſtitutio diuina ſit non humana; & ſcriptura idem munus epiſcopi & preſbyteri eſſe doceat; reſtat Chorepiſcoporum (quos preſbyteros fateris) *ordinem in diuinis literis auctoritatem habere.*

z iam diximus Apoſtolorum & 70. diſcipulorum munera extraordinaria fuiſſe.

postolorum, & 70. discipulorum. Sane si nec Episcopi sunt, quia pro præfatis causis Episcopi esse non possunt; nec presbyteros se nominari volunt, quia amplius esse ambiunt, atque plus quam 70. discipuli fecissent (ad quorum formam, vt paulo superius prælibauimus, hi antequam prohiberentur à quibusdam stultis, & [a] *sua quærentibus, & non quæ Christi Iesu*, instituebantur) præsumere tentant, & illicita atque prohibita agere præsumunt, nec hoc dici volunt quod sunt; rogo vt manifestè prodatis quid sint: Quoniam aut aliquid sunt aut nihil: Nam manifestè patet quoniam Episcopi non sunt. Et [b] *si Episcopi non sunt, & presbyteri esse despiciunt, quid erunt?* Aut aliquid prorsus erunt, aut nihil; quia nihil potest esse nisi habeat vnde sit. Et si non habet vnde sit, aut vnde originem ducat, nec auctoritatem habet, nec stare rite poterit; quia inane est, & vt destruatur & cadat necesse est; quoniam nihil est, & in nihilum reputabitur.

a Phil. 2.

b hæc verba repetit Pseudo-Ioan. 3.

Si vero [c] nihil ex his sunt quæ superius memoraui-mus, tunc necesse est vt nihil sint ex his quæ sacerdotibus debentur. Et ideo nec in sacerdotali catalogo habeantur, nisi tantum (vt primo commemorauimus) vt pro misericordia illis qui humiliter hoc ferri voluerint, nec amplius ambierint, & per scriptum propria manu subter corroboratum idipsum confirmauerint, hoc solummodo concedatur, vt inter sacerdotes locum habeant, & ministerio presbyterorũ contenti sint, atque mensæ Domini tantummodo participes existant: Amplius autem qui ambire voluerint, nec hoc retineant vt sacerdotes sint; sed omni Ecclesiastico funditus priuentur honore.

c Si vero sunt necesse est te oleum & operam perdidisse.

Quod verò eis non liceat sacerdotes consecrare, nec diaconos, aut subdiacones, nec virgines, nec altare erigere, nec vngere aut sacrare, nec Ecclesias dedicare, [d] *nec Chrisma conficere, nec Chrismate baptizatorum* [e] *frontes signare*, [f] *nec publicè quidem in missa quenquam pænitentem reconciliare, nec formatas* [g] *epistolas mittere, nec populum benedicere*, [h] *nec* ante Episcopum in baptisterio aut in sacrario *introire, nec præsente* Episcopo *infantem tin-*

d verba Concil. 2. Hispal. cap. 7.

e frontem.

f sed nec.

g cuilibet epist.

h Sed neque coram Episcopo licere presbyteris in baptisterium introire, nec præsente Antistite.

gere, aut ſignare; nec [i] pœnitentem *ſine* [k] præceptione *Epiſcopi ſui reconciliare, nec eo præſente* [l] niſi illo iubente *Sacramentum corporis & ſanguinis Chriſti conficere, nec (eo coram poſito) populum docere aut ſalutare, nec plebem exhortari:* [m] quæ omnia ſolis pontificibus deberi tam ex ſuperioribus quam ex aliis patrum conſtitutis, aut ſacris canonibus edocti eſtis. Et ſi neceſſe eſt quibuſdam minus ſcientibus, doceri pleniter & inſtrui poſſunt, [n] *vt per hoc & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium, & ſummorum Pontificum demonſtretur.*

Similiter & de presbyteris hæc habeantur, vt [o] *ſine* iuſſu proprij *Epiſcopi nihil* agant; quia quod rarum eſt, hoc & pulchrius eſſe videtur.

Et ſi nomen vileſcit pontificum, omnis ſtatus perturbatur Eccleſiæ. [p] Triplex itaque in hac parte reatus eſt, quod & prohibita agunt, & quod ſacrum miniſterium talis conſortij vilitate polluitur, & Epiſcoporum, (quantum ad illicitæ vſurpationis temeritatem pertinet) iura ſoluuntur.

Quod [q] *autem ſolis Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus proprij ſit officij tradere ſpiritum Sanctum,* [r] *liber Actuum Apoſtolorum docet; præſertim cum nullus ex* 70. *diſcipulis, quorum* iſti *in Eccleſia ſpeciem gerunt, legatur donum Sancti ſpiritus per manus impoſitionem* (vt prædictum eſt) *tradidiſſe.* Hæc ergo, quia omni carent ratione, nullus deinceps vſurpet aut conſentiat ſacerdotum, [t] qui noluerit *à noſtro* ſacerdotali *collegio ſeparari.*

Nec [t] *quod à nobis extinguitur,* & à prædeceſſoribus noſtris ac reliquis (vt dictum eſt) totius orbis Epiſcopis iam extinctum eſt, *apud* aliquos *tenebroſis ſeminetur radicibus.* Sed [u] *quæ* mala *pullulaſſe noſcuntur radicitus euellantur,* ne [x] *meſſem Dominicam* vlla *corrumpant zizania. Ita enim fructum vberem* [y] Domini ſacerdotes *præſtabunt, ſi ea quæ natam ſegetem enecare conſueuerunt* [z] radicitus *amputentur.* Ceſſet ergo, ceſſet tot vicibus prohibita & dãnata præſumptio: [a] nec imitentur ſummi ſacerdotes mulieres meretrices, quæ infantes ſuos, præfata voluptate, aliis ad nutriendum tribuunt; ſed ipſi nutriant, ipſi Domino ſuo fructum cum vſura reddant, fructuoſoſque

i pœnitentes.
k præcepto.
l hoc adiectũ ex Gelaſ. epiſt. 9. cap. 7.
m hæc verba repetit pſeudo-Leo epiſt. 88.
n Concil. Hiſpal. 2. cap. 7.
o Conc. Laodic. can. 57. Concil. Tolet. 1. cap. 20.
p Hæc omnia peccata ſunt in leges humanas.
q hæc verba repetit Pſeudo-Ioannes 3. ordine inuerſo. ea au ẽ mutuatus videtur ὑποβολῶς ex Innocent. epiſt. 1. cap. 3.
r liber actuũ hoc non docet: factum narrat, legem non ponit.
ſ phraſis Siricij epiſt. 1. cap. 1.
t verba Leonis I. epiſt. 2. *Ne quod à nobis in vrbe extinguitur tenebroſis apud vos, &c.*
u verba eiuſd. epiſt. 1. ca. 2. quæ male.
x & meſſem D. zizania nulla corr. &c.
y quæ ſunt ſincera prẹſt.
z diligentius
a hæc omnia iam dixiſti.

sosque manipulos ei cum gloria repræsentent. Nam si Dominus [b] leprosos (inter cæteras ouium suarum curas) tetigit & mundauit, cur nos eadem agere dedignamur? Aut cur nos ipsi, qui pastorale officium suscepimus, aliis alendas tradimus? maxime cum Dominus Petro præceptori nostro dixerit, [c] Si diligis me, *pasce oues meas:* & multa alia & his similia.

Nam [d] benedictio quam prædicti Chorepiscopi ante suam prohibitionem per manus impositionem dabant, [e] magis nobis videtur vulnus inferre quam salutem. Et illi qui [f] *pontificatus Apicem non habebant*, quomodo ea quæ non habebant dare poterant? [g] *Quoniam nihil in dante erat, quod ille posset accipere.* Aut quis hominum (licet more humano loquamur) dare potest quod non habet? Præsertim cum [h] pontifices non erant, ea quæ solis pontificibus debentur dare non poterant; & propterea magis vulnerabant capita quæ per manus impositionem tangebant, quam ea quæ eis collata non erant per aliquam benedictionem darēt. Et ideò quicquid ex supradictis ministeriis pontificalibus præsumebant, irritum erat; [i] & nihil tactis proficiebat, sed magis, iuxta Prophetam, [k] *maledictionem pro benedictione* (si ratum est dicere) conferebant.

Quapropter [l] *per* illicitam *manus impositionem* (vt paulo superius prælibauimus) *vulneratum caput* illi qui videbantur aliquid accepisse habebant: & *vbi vulnus infixum est*, necesse est *medicinam adhibere*, qua infixa sanetur macula; id est reïterari necessum est quod legitimè actum aut collectum minime approbatur, si perfectum esse debebit. Nam [m] *quomodo honorem* possit retinere qui ab illo acceperit qui potestatem dare legitimè non habuit, *inuenire non possum*; cum ille qui honorem pontificalem non habuit pontificalia non potest iura tribuere; nec hoc sibi poterant vindicare, cuius capaces per hoc quod illis obstiterat non fuerunt.

Huius ergo *discussionis curam nobis specialiter vindicantes*, ita misericordiam irrogamus, *vt si qua forsitan de his commissa sunt, corrigantur, ne* talia *liceat vltrà committi, & ne qua excusatio de ignoratione nascatur*; quia, [o] *vt nobis gratula-*

b Matth. 8.

c Ioan. 21.
d similia leguntur capitul. li. 7. c. 187
e tibi videtur.
f phras. Innoc. epist. 1. & Isid. orig. lib. 7. c. 12. pontificatus apex humani iuris est non diuini.
g verba Innocentij epist. 22. cap. 3.
h Pontifex nemo de iure diuino, præter Christū.
i per statuta hominum.
k Psal. 108.
l verba Innocentij epist. 22. cap. 3. *cum nos dicamus ab hæreticis ordinatos vulneratum per illam manus impositionem habere caput vbi vulnus infixū est medicina est adhibenda.*
m idem ibid. *qui particeps effectus est dānato, quomodo honorē debeat accipere inuenire non possū.*
n verb. Leonis epist. 1. c. 2
o initiū epist.

tionem facit Eccleſiarum ſtatus, ſalubri diſpoſitione[p] attributus vel adornatus, *ita non leui nos mærore contriſtat, quoties aliqua contra*[q] inſtituta *canonum* vel *Eccleſiaſticam*[r] *diſciplinam præſumpta aut commiſſa cognoſcimus. Quæ ſi non qua debemus vigilantia reſecemus; illi, qui nos ſpeculatores eſſe voluit,* nos *excuſare non poſſumus*, ſi eius Eccleſiam quæ nobis generaliter commiſſa eſt in quantum præualemus puram à tam illicitis ſuperſtitionibus non cuſtodiamus.

Quia[ſ] *non aliter vnus grex & vnus paſtor ſumus, niſi, quemadmodum Apoſtolus docet,* idipſum dicamus omnes; [t]ſimus autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem *ſapientia.* [u] Nec aliter veri diſcipuli Domini erimus, [x]niſi *radicem amaritudinis ſurſum germinãtem* (ſicut hoc, vt aſſeritis, modo fuit) *ne nocere valeat,* aut Epiſcopale miniſterium vileſcere faciat, *per eorum negligentiam, id eſt*[y] *omnium ſacerdotum, qui euellere mala, & meliora plantare ſunt ab eo præpoſiti;* vnuſquiſq; pro viribus extirpare feſtinet, & ipſe qui pro ſuis ouibus eſt æterno iudici rationem redditurus, eas fouere & educere *decertet.*

Si[z] Domini deſideramus eſſe diſcipuli, ipſius imitemur veſtigia, vt de nobis dicatur, [a] *Ego ſum paſtor bonus, & cognoſco* oues *meas,* [b]& voco eas nominatim, *& cognoſcunt me meæ,* & reliqua.

Et iterum, [c] *monente Dominicæ vocis imperio, quo beatiſſ. Apoſtolus Petrus trina repetitione myſticæ ſanctionis imbuitur, vt Chriſti oues, qui Chriſtum*[d] amant diligenter & cum magna cura paſcant. Quoniam *ipſius* ſanctæ *ſedis, cui per abundantiam diuinæ gratiæ præſumus,* amore & *reuerentia coarctamur vt*[e] tantæ ſuperſtitionis, quæ nullius (vt ſæpe dictum eſt) fulcitur auctoritate, *periculum quantum poſſumus declinemus; ne*[f] beati magiſtri noſtri Petri & *ſummi Apoſtoli* dilectio, *qua ſe amatorem* Dei *eſſe teſtatus eſt, vana inueniatur in nobis;*[g] quoniam omnis *negligenter paſcens toties* ſibi *commendatum Dominicum gregem, conuincitur ſummum non amare paſtorem,* nec eius ſe velle diſcipulum fieri, cuius exempla negligit imitari.

Nam[h] *gratia prorſus maior acquiritur, ſi de commiſſis ouibus lucrum offerat Domino ſolicitudo paſtoris.*

Nam &[i] *B. Iacob, qui pro vxoribus diu ſeruierat, dixiſſe memi-*

p compoſitus
q ſtatuta.
r Eccleſiaſticamque.
ſ verba Leonis epiſt. 4. cap. 2.
t 1. Co. 1.
u ſententia.
x verba Martini I. in Côc. Lateran conſult. 1. p 418. *ne quãdo quidem radix amaritudinis ſurſum germinans nocere valeat fidem, per negl.*
y id eſt noſtram omnium.
z ſeqq. ad finem repetit Pſeudo-Ioannes III. in epiſt.
a Io. n. 10.
b additamentum impoſtoris.
c verba Leonis epiſt. 4.
d diligit, paſcat. ipſius ſedis.
e vt periculũ deſidiæ quantum.
f ne profeſſio ſummi Apoſtoli qua ſe amat Domini.
g quia negl.
h verba Gregorij epiſt. 43 lib 8.
i eiuſdẽ verba epiſt. 48. li. 7.

meminimus, viginti annis fui tecum; oues tuæ & capræ steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi. Ego damnum omne reddebam; & quicquid furto perierat, à me exigebas; die noctеque æstu vrebar & gelu; fugiebat somnus ab oculis meis. *Si ergo sic laborat & vigilat qui* [k] pascit *oues Laban, quanto labori, quantisque vigiliis debet intendere qui pascit oues Dei?*

Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui pro suis dedit ouibus animam; & adiuuet nos, [l] *vt de his qui* nobis [m] *commissi sunt fructum* [n] multiplicem *ac mensuram supereffluentem ad æterna gaudia reportare concedat.*

Tantusque [o] *vos B. Petri Apostolorum principis amor* [p] incendat, *vt in* ouili *ipsius, cui* [q] *omnes creaturæ sunt traditæ*, omnes taliter errantes, & illicita atque prohibita præsumentes, sanctis vestris studiis summo redintegrare cum desiderio festinetis, qualiter animæ pretioso Christi sanguine redemptæ eorum non pereant deceptione.

Restat etiam, quod per ostium hi nequaquam subintrarunt, quia non habebant ostium per quod ingrederentur; quia (vt dictum est) si nec Episcopi sunt, & plusquam presbyteri esse ambiunt, per quod ostium intrabunt, cum hi tantum duo ordines [r] in Ecclesia legantur; nec amplius ad Pastorale officium aliquod patet ostium per quod pastor intret?

Audite, fratres, non me sed ipsam dicentem veritatem; [f] *Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliundè, hic fur est & latro*, & reliqua. Cum etiam [t] *egregius prædicator* [u] dicat, *fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est:* cum prædicta [x] duo fundamenta in Ecclesia tantum inueniantur posita, quicquid amplius positum in his inuenitur, stare nullatenus poterit. Et ideò cum omnibus suis fundamentis & actionibus atque radicibus vt euellatur necesse est, ita vt amplius pullulare nec germinare valeat. Non ergo generet, & non faciat vobis, fratres, toties repetita locutio fastidium; quia summa [y] *necessitas* est *sæpius prohiberi* quod toties, vt à vobis cognouimus, illicitè vsurpatur; & quoniam *Veritas* [z] *sæpius exagitata magis splendescit in* lucem;

k pauit.
l eiusd. epist. 48. lib. 7.
m qui tibi.
n multipliciter.
o eiusd. epist. 97. lib. 7.
p accenderit, ouile.
q cui à Domino.
r quo numero tibi sunt Diaconi?
f Ioan. 10.
t verba Greg. epist. 48 li. 7.
u dicit.
x indignissime abuteris verbis Paulinis ad tuas nænias commendandas, loquitur enim Paulus de vnico fundamento Christo, tu de duobus extra Christũ, Paulo ignotis.
y sic Concil. Rom. 6. sub Symmacho *quod sæpe præsumitur, sæpius vt inhibeatur necesse est.*
z verba Innocentij epist. 7 in luce.

& quod toties repetendo admonetur, minus vſurpatur. Super his enim multa iam ab anteceſſoribus noſtris dicta ſunt, à quibus ipſi (ſicut nunc à nobis) ita olim ab eis damnati & prohibiti ſunt. Ideo ſæpius repetentes omnes monemus, vt vitent huiuſmodi & à talibus *ſe abſtineant* qui noluerint vna cum eis à Sacerdotali miniſterio vt rebelles fieri alieni. Quod ita demum probare poterimus, ſi tales extirpare, & non eis fauere *decertaueritis*, & ita in poſtmodum de tali re querela ceſſabit.

Quia [a] *contumeliæ ſtudio fit quicquid interdictum toties vſurpatur.*

Omnia [b] hæc *Decretalia*, & cunctorum [c] *prædeceſſorum noſtrorum conſtituta, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus, & canonum* [c] promulgata *ſunt diſciplinis, ita* [d] à vobis & omnibus Epiſcopis, ac cunctis generaliter ſacerdotibus cuſtodiri *debere mandamus, vt ſi quis* [e] in *illa* commiſerit, *veniam ſibi deinceps nouerit denegari.*

Quoniam [f] *occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret*; & *me ritanos*, qui ſumma Eccleſiæ tenere debemus gubernacula, *cauſa reſpicit ſi ſilentio faueamus errori.*

Datum Kal. Iunij Libio & [g] Theodoſio viris Clariſſ. Coſſ.

a. verba Zoſimi epiſt. 1. c. 2
b. verba Leonis epiſt. 1. c. 5 *omnia decret. conſt. tã beatæ recordationis Innocentij, quam omniũ præd.*
c ordinata.
d ita veſtram dilectionem cuſtodire debere &c.
e. ſi quis illa cõtempſerit.
f verba Celeſtini epiſt. 1. cap. 1.
g. ter Conſul fuit Theodoſius A. D. 380. cum Gratiano Aug. A. 388. cum Cynegio, defuncto ante triennium Damaſo, A. D. 393. cum Habundantio; obiit A. 395.

Iudicia Pontificiorum.

CRABB. *in Not. ad hanc epiſt.* Iſtorum Conſulum annus non memoratur à Caſſiodoro, aut Gregorio Haloandro, aut Mariano Scoto ſub tempore Damaſi Papæ.

Duaren. de ſacr. Eccl. Miniſt. lib. 1. c. 9. Chorepiſcopi dicebantur, auctore Damaſo in *verboſa* quadam epiſtola, quaſi χωρικοὶ, id eſt ruſtici Epiſcopi, &c.

Nicol. 1. in epiſt. ad Rudolphum Bituric. c. 1. A Chorepiſcopis aſſeris multas eſſe in regionibus veſtris ordinationes preſbyterorum & diaconorum effectas; quos quidam Epiſcoporum deponunt, quidam vero denuo conſecrant: nos vero dicimus, nec innocentes oportere percelli, nec vllas debere fieri reordinationes, vel iteratas conſecrationes: ad formam enim 70. Chorepiſcopi facti ſunt; quos quis dubitet Epiſcoporum habuiſſe officia? ſed quia ſacri canones *cauent* ne omnes ſibi omnia vindicent, ac per hoc dignitas Epiſcoporum ad Chorepiſcopos ſuos videatur transferri, fiatque vilior honor Epiſcopi, decernimus nihil in hoc præter regulas vlterius fieri.

CENSVRA.

Verbosam fateor epistolam, at Damasi fœtum nego; stylus certè nihil habet commune cum tersa Damasi phrasi, cuius aliquot monumenta supersunt inter epistolas Hieronymi. Quicumque epistolam ei supposuit, & fictam nescio quam Chorepiscopalis muneris prohibitionem somniauit. Posterior fuit Dionysio exiguo, cuius interpretationem in Orientalibus canonibus citandis sequitur. Idem Conciliorum Neocæsariensis Nicæni, Antiocheni, Sardicensis, Laodiceni, Carthag. 2. & 3. Chalcedonensis, Rom. 6. sub Symmacho, & Hispalensis 2. vt & Siricij, Innocentij, Zosimi, Celestini, Leonis, Gregorij, & Martini I. Pontificum siue statuta, siue verba suis paralogismis conspurcat. Itaque non est quod vereamur istiusmodi commenta Mercatoris subdoli mercibus accensere.

DAMASI Papæ epist. 6. ad Episcopos Illyrici ad initium, *Credimus sanctam fidem vestram*, &c. genuina est, & à Theodoreto & Sozomeno descripta. Suspectam tamen reddit Consulatus Siricij & Ardaburis à sciolo aliquo additus; quem vna litura inducimus, ne quis imposturæ scrupulus maneat. Vide Theodoret. hist. lib. 2. c. 22. Sozom. hist. lib. 6. cap. 22.

Epistola ad Orientales, quæ sic incipit, *Quod vestra charitas debitam sedi Apostolicæ reuerentiam tribuit*, &c. & Professio fidei ad Paulinum missa hoc initio, *Quia post Concilium Nicænum*, &c. indubitata sunt Damasi scripta, à Theodoreto in historiam suam translata lib. 5. cap. 10. & 11.

Eiusdem genuinus videtur fœtus epist. ad Paulinum scripta hoc exordio, *Per filium meum Vitalem*, &c. huius enim mentio in προσφωνητικῷ Concilij Chalcedonensis ad Impp.

DAMASI PAPÆ

H. 519 JWt 245 M. 676 VL #166.

Epistola VII.

Vniuersis Episcopis per Italiæ prouincias constitutis, Damasus Episcopus in Domino S.

OPTAVERAM [a] *dilectissimi, pro* [b] nostri *charitate collegij, omnes Domini Sacerdotes* (sicut in primitiua fuit Ecclesia) vnum esse cor & animam vnam, atque [c] *in vna deuotione persistere*; *nec quenquam* sacerdotum *gratia aut formidine* [d] *secularium*

a verba Leonis epist. 47. optaueram quidem.
b vestri.
c D. Sacerdotes in vna Cathol. fidei deuotione.
d potestatum secul.

deprauari, [e] *aut à via veritatis* quoquomodo abſcedere. *Sed quia multa* [f] quæ corrigi poſſunt *proueniunt*, *& ſuperat culpas delinquentium miſericordia Dei*; *atque ideo ſuſpenditur vltio*, *vt poſſit locum habere correctio.*

Relatum [g] eſt enim ad ſedem Apoſtolicam vos accuſationes fratrum per ſcripta ſuſcipere [h] *abſque legitimo accuſatore.* Quod deinceps in omni orbe terrarum fieri Apoſtolica auctoritate prohibemus; & quod nuper factum eſt abſque vlla retardatione corrigi *rogamus.*

Nec [i] vnquam prius *per ſcripta eorum qui* accuſantur *cauſam diſcutere* liceat, quam *per querulantium inſtitutiones* vocati canonicè ad Synodum veniant, & præſens per præſentem intelligat quæ ei obiiciuntur.

Quod [k] bene & *per ſapientiam* Salomonis dicitur, *Antequam ſcruteris ne reprehendas*; *intellige prius*, *& tunc increpa*; *antequam audieris* ne *reſpondeas*, [l] & *licet apertiſſima* ſit *contrariorum reprehenſio. Verum tamen oportet* [m] *his* qui dati ſunt *ad eorum examinationem ordinem* [n] ſeruari *ab his qui ſecundum Deum* [o] per*ſcrutari deputati ſunt*, *quatenus ita cum* [p] operatione cooperante *inueniamus & confeſſorem Deum qui dicit*, vbi duo ſunt vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.

Nam [q] *& Dominus* noſter Jeſus Chriſtus *Iudam* furem eſſe *ſciebat*; *ſed* quoniam *non eſt* præſentialiter *accuſatus*, ideo non eſt eiectus.

Nec [r] vos vllo modo agere oportet quod ille noluit facere; leges enim ſeculi accuſatores præſentes exigunt, & *non per ſcripta* abſentes. Unde canonica patrum conſtituta non ſemel ſed ſæpiſſime clamant, nec accuſationes, nec teſtimonia vllum per ſcripta poſſe proferre.

Nec [ſ] de aliis negotiis quicunque teſtimonium dicant, niſi de his quæ ſub præſentia eorum acta eſſe noſcuntur.

Similiter [t] *& qui* alium accuſare elegerit, *præſens per*

e vt à via veritatis abſcederet.
f multa quæ pœnitudinē poſſint generare prou.
g Hæc non cohærent præced. Vide pſeudo-Eleuth. epiſt. ad Gallos.
h ad titulum cap. 11. Concilij Toletani 6. reſpexiſſe videtur impoſtor.
i verba Martini I. in Cōcil. Lateran. Conſult. 1. p. 421. à plagiario corrupta.
k eiuſd. verba ibid. *quod per Sapientiam bene placuit Salomoni adimplens quod dicit, Ante.*
l nempe licet.
m oportet & his quæ clara ſunt.
n conſeruari.
o ſcrutari.
p cum oratione cooperantem.
q verba commentarij ſub Ambroſij titulo in 1. Cor. 5. eadem repetit pſeudo-Eleuth. in epiſt. ad Gallos.
r Anian. in Conſtit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodoſ.
ſ iiſdem verbis vtuntur pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo-Steph. epiſt. 2.
t Verba Aniani in Conſtit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodoſ. *qui crimen intendit, &c.*

ſe &

se & non per alium *accuset*, *inscriptione* videlicet permissa.

Nec [u] *vllus* vnquam *iudicetur* antequam *legitimos accusatores præsentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.*

Curandum [x] namque *est, ne ira* [y] quenquam subripiat, faciatque *citius omne quod* non *licet.*

Omnipotens [z] *Deus* hæc vos & cuncta diuina mandata & Apostolica præcepta custodientes, *in cunctis actibus vestris cælestis brachij extensione protegat: atque* [a] *ad cælestis remunerationem patriæ cum multiplici animarum fructu perducat.* Amen. Data 3. Idus April. Siricio & [b] Ardabure viris Clariss. Coss.

u verba Adrian. I. cap. 20. Collect. Ingelramo datæ. eadem habet pseudo Steph. epist. 2. &c.
x verba Gregor. epist. 128. lib. 7.
y ira surrepat ne fiat.
z eiusd. ibid.
a eiusd. lib. 7. epist. 127. ad finem.
b Ardabures Consulatum gessit cum Hierio, non cum Siricio, idque A. D. 427. 43. à dormitione Damasi.

Crabb. in not. ad hanc epist.

Siricium & Ardaburem simul, nec Cassiodorus, nec Gregorius Holoander, nec Marianus Scotus ponunt.

CENSVRA.

IMPOSTOR somnia sua Leonis, Gregorij, Martini I. Adriani I. Auctoris commentariorum in Paulum Ambrosij hactenus nomine prænotatorum, Aniani denique verbis pinxit; eadem emendicatis coloribus fucata mendaci Consulatus nota obsignauit: Nos fraude deprehensa, singulas suis auctoribus sententias restituimus.

Hincmar. Rhemensis aduersus Hincmar. Laudun. cap. 43.

NON satis eosdem canones perscrutatus es, in quibus (sicut scripsisti) habetur, vt *qui accusare alium elegerit præsens per se & non per alium accuset, inscriptione videlicet præmissa.* Quod quia ad munimen tui conuertere studuisti, legere debueras, quia ipsa sententia de antiquis legibus Romanis fuit assumpta, &c.

AVRELII AD DAMASVM Epistola.

Reuerendissimo Papæ Damaso, Aurelius Carthaginensis Episcopus.

LORIAM Apostolicæ sedis, & vestræ *sublimatis* gratiam nostra humilitas exorat, vt statuta quæ reperire *poteris* post finem B. principis Apostolorum Petri vsque ad vestræ Sanctitatis *principium*, iuxta Apostolicæ sedis *auctoritatem*, quam cognouimus per vestræ sapientiæ Sanctitatem *gubernari*, nobis scripta mittere dignemini. Quatenus per vestræ Sanctitatis *nobilitatem* atque prudentiam nosse valeamus, quæ in præfata S. sede supradictis temporibus sunt Decreta, & qui aduersus canonum Apostolorum instituta gesserunt cognoscantur. Bene valete Sanctissime Papa; & orate pro nobis, amantissime pater. Data 8. Kal. Martij & lecta Romæ *Nonas* Maij.

Posseuin. in Apparat.

Aurelij Carthaginensis Episcopi epistola ad Damasum Papam, quam Isidorus Mercator in collectionis suæ exordio ponit, est commentitia. Vide Baron. Card. Tom. 4. sub An. 374.

DAMASI PAPÆ rescriptum, &c.

Beatissimo fratri, & Coëpiscopo Aurelio Damasus.

CRIPTA sanctitatis tuæ [a] *debita veneratione* suscepimus. In quibus *sitire* venerationem tuam ac prudentiam Apostolica instituta (vt dignum erat) cognouimus. Qua de re quædam ex his quæ petisti [b] *misimus*, & quædam adhuc (cum

a cui venerationem debeat venerãdus Ecclesiæ (si Deo placet) *Christo secluso* sponsus, qui *neo Deus est nec homo, sed neuter, & inter vtrumque?*

b obserua missionum numerum.

(cum iterum *miseris*) *mittere* cupimus. Nullum tamen [c] à B. Petri principis Apostolorum *fine*, prædecessorum nostrorum prætermisimus, de quorum statutis aliquid tibi per Ammonium presbyterum & Felicem Diacocum sub certis signaculis non *mitteremus*. Quæ te & custodire optamus, & aliis prædicanda ac publicanda mandamus, vt ab omnibus inuiolate debita veneratione custodiantur, & *inuiolate* seruentur, atque ab omnibus futuris temporibus diligenter [d] *venerentur*: Quia *violatores voluntarie* canonum grauiter à sanctis Patribus iudicantur, & à spiritu Sancto (cuius instinctu & dono dictati sunt) damnantur; quoniam blasphemare Spiritum Sanctum nō incongrue videntur, qui contra eosdem sanctos canones non necessitate compulsi, sed [e] *libenter* (vt *præfixum* est) aliquid proterue agunt, aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim præsumptio manifestè vnum genus est blasphemantium [f] Spiritum Sanctum, [g] *quoniam* (vt iam prælibatum est) contra eum agit cuius *impulsu* [h] & gratia iidem sancti editi sunt canones; *Diabolica* vero *nequitia* plerosque [i] *subtiliter* fallere solet; & *ita quorumdam imprudentiam per similitudinem pietatis* sæpissime *illudit, vt pro* [k] salutaribus *nocitura persuadeat*: idcirco norma Sanctorum canonum, qui [l] sunt *Spiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia consecrati*, fideliter est à nobis scienda, & diligenter tractanda; [m] ne *quorumdam* patrum statuta absque ineuitabili necessitate (quod absit) transgrediamur; sed fidelissime per ea gradientes cum eis qui eos instinctu condiderunt diuino mercedis gloriam & laboris cumulum meritis eorum, auxiliante Domino, habere mereamur. His itaque ritè deliberatis, & ad Ecclesiarum notitiam nostra deliberatione perlatis, parere vos eorumdem sanctorum canonum regulis summopere conuenit, ne in aliquo eis obuiare quorumdam ignauia faciat, sed vestra sapiens & sana doctrina, quę cupit vos per omnia placere Deo, [n] *illis* cohæredes & comparticipes cœlestis regni in sedibus fideles cooperatores ostendat.

Data 16. Kal. Iunij [o] Gratiano & Siricio 4. Coss.

c hinc constat Mercatorē Linū Cletumque ex vrbicorum pontificum albo expunxisse.
d eadem phrasi vtuntur pseudo Clement. epist. 1. pseudo-Anaclet. epist. 1. pseudo-Stephan. epist. 1. &c.
e Gratian. 25. q. 1. Violatores legis præmissum, aut proterue.
f in Sp. S. Eadem ratione quicquid delinquent vsquam omnes pij, impij, &c. peccatū fuerit in Sp. S. à quo cogitationum puritas, affectuum sanitas, morum integritas inspiratur.
g quia.
h nutu. verba Leonis, epist. 25.
i subtiliter fallit incautos.
k salubribus.
l verba Leonis epist. 84. cap. 2.
m alias ne quouis modo sanctorum.
n canonib. scil. egregie.
o Gratianus primum Cō-

fulatum gessit, cum Flauio Dagalaipho A.D. 366. Secundum cũ Sexto Anicio Probo A. 371. Tertiũ cum Fl. Equitio A. 374. Quartum cũ Fl. Merobaude A. 377. Postremum cũ Theodosio Aug. A. 380. occisus A. 383. Aug. sti 25. Lugduni Fl. Merobaude 2. & Fl. Saturnino Coss. * lib. 22. c. 8.

Baron. ad A.D. 374. Gratiano 3. & Equitio Coss. §. 11.

EIVSDEM anni Consulibus datæ habentur literæ nomine Damasi ad Aurelium Episcopum Carthaginensem positæ ab Isidoro Mercatore in suæ collectionis exordio; quas præcedunt literæ eiusdem Aurelij nomine ad Damasum primo scriptæ, quibus petierat ab Apostolica sede ad se mitti Decreta Romanorum pontificum. At quid opus fuit (pace illius dixerim) mendaciis exornare vestibulum amplæ domus, vt in non leuem suspicionem adducat cætera quæ vera intus habentur? Quomodo, quæso, potuit Aurelius Episcopus Carthag. scripsisse ad Damasum Rom. pontif. & hunc ad illum literas reddere, hoc potissimum anno, sub his præsertim Coss. si adhuc cum S. Augustinus factus Christianus est, reuersus in Africam reperit dictum Aurelium Diaconum agere Ecclesiæ Carthaginensis, post aliquod vero temporis spatium factum esse eiusdem ciuitatis Episcopum? Testatur id quidem ipse Augustinus, ac disertis plane verbis, cum in commentario de Ciuitate Dei * meminit de reditu suo ex transmarinis partibus Carthaginem, recensetque miraculum illud de Innocentio ex incurabili morbo sanato, atque demum hæc ait: *Visitabant eum quotidie sancti viri, Episcopus tunc Vzalensis beatæ memoriæ Saturninus, & presbyter Gelasius, ac Diaconi Carthaginensis Ecclesiæ in quibus erat, & ex quibus solus est nunc in rebus humanis, iam Episcopus, cum honore à nobis debito nominandus Aurelius; cum quo recordantes mirabilia opera Dei, de hac re sæpe collocuti sumus, eumque valde meminisse quod commemoramus inuenimus:* ita ipse. Vides igitur ad quanto posteriora tempora sit referendus Aurelij Carthaginensis Episcopatus; & quam longe absit, vt ipse iam Episcopus hoc anno ad Damasum scripserit, vel acceperit à Damaso literas; cum certum sit, reditum Augustini in Africam, postquam Christianus iam effectus Mediolano recesserat, & à Portu Romano soluerat, contigisse A.D. 389. vt appareat nec post annos quindecim Aulium creatum esse Episcopum Carthaginensem, sed perseuerasse Diaconum. Vides igitur quomodo rectâ temporum normâ tortuosa aliorum figmenta improbentur: vt non mireris, si in dignoscenda certa temporum ratione crebrius atq; solertius occupemur.

Binius in Notis ad epistolas Damasi.

• Epistola nomine Damasi ad Aurelium Episcopum Carthag. Gratiano Aug. 3. & Equitio Coss. scripta, quam in exordio suæ collectionis Isidorus Mercator collocauit, commentitia est; cum enim S. Augustinus anno Christi 385. Mediolani conuersus post quadriennium in Africam rediisset, Aurelium adhuc Carthaginensis Ecclesiæ Diaconum agere reperit, vt testatur ipse lib. 22. Ciuit. cap. 8. Quomodo Aurelius Carthag. Episcopus Gratiano 3. & Equitio Coss. Anno nimirum 374. ad Damasum scripsisse potuit, cum ante annum

annum Christi 389. nondum Episcopus creatus fuerit? Vide Baron. Ann. 374. §. 11.

Posseuin. Apparat. Sac. verbo Damasus.

At non fuere eius literæ, quæ nomine Damasi leguntur scriptæ, ad Aurelium Episcopum Carthaginensem positæ, nimirum ab Isidoro Mercatore in suæ collectionis exordio; quas præcedunt literæ eiusd. Aurelij, &c. vt supra ex Baronio.

Hincmar. Rhemens. aduers. Hincmar. Laudun. cap. 24.

De epistola Damasi quam suæ præfationi supposuit, & collectioni præposuit Isidorus, quædam possem prolixius ostendere: sed cum ad ea quæ hic sunt opus Apostolicæ sedis Leonis & Gelasij, ac cæterorum pontificum Romanorum post Damasum, sufficientissime auctoritas & explanatio suppetat, superfluum duxi non necessaria in medium deuocare, &c.

CENSVRA.

NEc dictionis character, nec temporis nota, nec verba Leonis licet adulterata, nec ineptiæ ex scriptione barbara vndiquaque erumpentes; patiuntur, vt Aurelium & Damasum harum epistolarum auctores agnoscamus: quid distent æra lupinis sentiet qui sequentes oculo vigilante percurret.

HIERONYMO, DAMASVS Romanus Episcopus.

JW 253

Coustant. PP RR Epistola p. 579.

ORMIENTEM te (longo iam tempore, legentem potius quam scribentem) quæstiunculis ad te missis excitare disposui; non quo & legere non debeas, (hoc enim velati quotidiano cibo alitur & pinguescit oratio) sed quo lectionis sit fructus iste, si scribas. Itaque, quoniam Etherio tabellario ad me remisso, nullas iam te Epistolas habere dixisti, exceptis iis quas aliquando in eremo dictaueras, quasque tota auiditate legi atque descripsi; & vltrò pollicitus es te furtiuis noctium operis aliqua (si vellem) posse dictare; libenter accipio ab offerente quod rogare volueram si negasses.

Neque vero vllam puto digniorem disputationis

noſtrę confabulationem fore, quam ſi de ſcripturis ſermonicemur inter nos, id eſt, vt ego interrogem, tu reſpondeas; qua vita nihil puto in hac luce iucundius; [a] quo animæ pabulo omnia mella ſuperantur. [b] *Quam dulcia* (inquit Propheta) *gutturi meo eloquia tua, ſuper mel ori meo.* Nam cum [c] iccirco, (vt ait præcipuus orator) homines à beſtiis differamus, quod loqui poſſumus; qua laude dignus eſt, qui in ea re cęteros ſuperat in qua homines beſtias antecellunt? Accingere igitur, & mihi quæ ſubiecta ſunt ediſſere, ſeruans vtrobique moderamen, vt nec propoſita ſolutionem deſiderent, nec epiſtola breuitatem. Fateor quippe tibi, eos quos mihi iampridem Lactantij dederas libros ideo non libenter lego, quia & plurimæ epiſtolæ in eis vſque ad mille ſpatia verſuum tenduntur, & raro de noſtro dogmate diſputant; quo fit, vt & ſequenti faſtidium generet longitudo, & (ſi qua breuia ſunt) ſcholaſticis magis ſint apta, quam nobis, de metris, & regionum ſitu, & philoſophis diſputantia. Quid ſibi vult, quod in [d] Geneſi ſcriptum eſt; *Omnis qui occiderit Cain, ſeptem vindictas exoluet?* [e] Si *omnia Deus fecit bona valde*, quare [f] Noë de mundis & immundis animalibus præcepit, cum immundum nihil bonum eſſe poſſit? & in Nouo Teſtamento, poſt viſionem quæ [g] Petro fuerat oſtenſa dicenti; *Abſit Domine à me, quoniam commune & immundum numquam introïuit in os meum*; Vox de cœlo reſpondit, *Quod Deus mundauit, tu ne commune dixeris.* Cur Deus loquitur ad [h] Abraham, quod *quarta progenie* filij Iſrael eſſent de Ægypto reuerſuri; &, poſtea [i] Moyſes ſcribit, *quinta autem progenie filij Iſrael exierunt de terra AEgypti*? quod vtique niſi exponatur videtur eſſe contrarium. [k] Cur Abraham fidei ſuæ ſignum in circumciſione ſuſcepit? [l] cur Iſaac, vir iuſtus, & Deo carus, non illi cui voluit, ſed cui noluit, deceptus errore, benedixit?

a forte quia.
b Pſal. 118.
c forte *in eo*.
d Gen. 4.
e Gen. 1.
f Gen. 7.
g Act. 10.
h Gen. 15.
i Exod. 13. 18. ſecundū 70.
k Gen. 17.
l Gen. 27.

DAMASVS HIERONYMO.

OMMENTARIA cum legerem Græco Latinoque ſermone in Euangeliorum interpretatione à noſtris, id eſt, orthodoxis viris olim ac nuper ſcripta, de eo quod legitur, [a] *Oſanna Filio Dauid*, non ſolum diuerſa, ſed etiam contraria ſibimet proferunt. Dilectionis tuæ eſt, vt ardenti illo ſtrenuitatis ingenio, abſciſſis opinionibus, ambiguitatibuſque ſcrupuloſis, quid ſe habeat apud Hebræos viuo ſenſu ſcribas; vt de hoc, ſicut & de multis, tibi curæ noſtræ in Chriſto Ieſu gratias referam.

a Matth.21.

DILECTISSIMIS AC DESIDERAbiliſſimis fratribus ac conſacerdotibus [a] Donatiano primæ ſedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alij Gaiano, Ianuario, Victorino & cæteris per tractum prouinciæ Byzacenæ & Arzugitanæ conſtituiis, Aurelius Epiſcopus.

a Donatianus Epiſc. Teleptenſis prouinc. Byzac. primas.

VPER Celeſtij & Pelagij damnatione, eorumque dogmatibus, participem ſanctam Dei dilectionem veſtram in plenario Concilio fuiſſe commemini, dilectiſſimi ac deſiderabiles fratres. Sed quoniam pro honore *Dei*, *in* [b] cuius *manu cor Regis* eſt conſtitutum, glorioſiſſimorum principum Chriſtianorum fidem & Catholicam cuſtodientium acceſſit auctoritas, quam per humilitatem meam vniuerſis coëpiſcopis meis voluit intimari; idcircò honorabilem fraternitatem veſtram miſſis exemplaribus inſtruere feſtinaui, ne quid mali in aliqua parte prouinciæ ex ſupradictorum ſerpentina perſuaſione ab vniuerſali Eccleſia totius orbis excluſa fortaſſe ſurrepat. Ob hoc ergo tam neceſſaria [c] concertatio Chriſtianorum principum charitatem veſtram latere non

b Prou. 21.1.

c Iſid. collectio conſtitutio, alias conteſtatio.

debuit, de qua & ad me ab his datæ literæ: Quarum ſimul exemplaribus lectis, quemadmodum ſubſcribere vnuſquiſque veſtrum debeat dilectio veſtra [d] cognoſcat, ſiue quorum Synodalibus geſtis ſubſcriptio iam tenetur, ſiue qui non potuiſtis, eidem plenario totius Africæ intereſſe Concilio. Quo cum in ſupradictorum hæreticorum damnatione omnium veſtrum fuerit integra ſubſcriptio; nihil omninò ſit, vnde vllius diſſimulationis, vel negligentię, vel occultæ forſitan prauitatis aliqua videatur merito remanſiſſe ſuſpicio.

d cognoſcet.

Et alia Manu. Opto fratres, bene viuatis mei memores. Data Kal. Auguſti Carthagine, Monaxio & Plinta Conſſ. id eſt A. D. 419.

SIRICII PAPÆ

Epiſtola IIII.

PISTOLÆ Siricij ad Afros meminit Ferrandus Diac. Breuiarij can. art. 6. 130. 138. 174. Extat & fragmentum Concilij Byzacenæ prouinciæ, cui tota quam præ manibus habemus epiſtola inſerta eſt. Vixiſſe Ferrandum ad A.D. 547. auctor eſt Victor Tununenſis in Chronico. Habitum autem dicitur Concilium Byzacenum anno 418. *P.C Honorij II. & Conſtantij II. in Eccleſia Apoſtolorum plebis Telen. cum B. pater primæ ſedis Epiſcopus Donatianus ciuitatis Telen. reſediſſet.* Quem locum [a] Perronius Card. emendato lectionis vitio ſic reſtituendum cenſet, vt in ciuitate Zellenſi congregatum Concilium dicatur: fortè quia Ferrandus Syn. Zellenſem memorat art. 76. & in Actis collationis Carthag. legitur nomen Donatiani Zellenſis Epiſcopi. Nobis (vt in re incerta litem de Concilij loco nemini temerè moueamus) præſtare videtur eorum ſententia, qui concilio ſiue Teleptenſi ſiue Zellenſi Teleptenſem antiſtitem præſediſſe contendunt. Legitur enim Donatianus Epiſc. Teleptenſis ciuitatis Epiſcopus A.D. 411. ſubſcripſiſſe mandato Catholicorum. *collat. Carthag. c. 1.* Idemque in ſubſcriptione Mileuitanæ Synodi, *Primæ ſedis ciuitatis Teleptenſis Epiſcop.* appellatur. A.D. 416.

a Replicæ cap. 48. p. 329 & 334.

Hæc ad auctoritatem epiſtolæ Siricio adſcriptæ conciliandam idonea videri poſſint: eandem tamen ab aliquo otioſo ſuppoſitam duo inſinuare videantur. 1. [b] Eius nulla in veteri Romanæ Eccleſ. codice memoria. 2. Tota propemodum ad verbum deſcripta eſt,

b ignota fuit Iſidoro Hiſpal. de viris illuſt. c. 16.

in epiſt,

in epist. Innocentij ad Victricium Rothomagensem; quam citationibus suis illustrem reddiderunt Concil. 2. Turonense cap. 21. Concilium Suessione sub Leone IV. Zacharias Papa epist. 7. Nicolaus I. epist. 40. & 42. &c. Hincmar. opusc. 55. capp. cap. 28.

Nos (collatione facta) quid de vtraque epistola statuendum sit Lectorum iudicio permittemus.

INNOCENTIVS VICTRICIO Episcopo Rothomagensi salutem.

ETSI tibi, frater charissime, pro merito & honore Sacerdotij, quo plurimum polles, viuendi & docendi secundum Ecclesiasticas regulas nota sunt omnia; neque est aliquid quod de sacris lectionibus tibi minus collectum esse videatur. Tamen quia Romanæ Ecclesiæ normam atque auctoritatem magnopere postulasti, voluntati tuæ morem admodum gerens, digestas vitæ & morum probabilium disciplinas adnexas literis meis misi, per quas aduertant Ecclesiarum regionis vestræ populi, quibus rebus & regulis Christianorum vita in sua cuiusque professione debeat contineri; qualisque seruetur in vrbis Romæ Ecclesiis disciplina. Erit dilectionis tuæ per plebes finitimas & consacerdotes nostros, qui in illis regionibus propriis Ecclesiis præsident, regularum hunc librum, Quasi didascalicum atque [a] admonitorem sedulò insinuare; vt & nostros cognoscere, & ad fidem confluentium mores valeant docendi sedulitate formare. Aut enim propositum suum ex hac nostra congruenti lectione cognoscent; aut si quid adhuc desideratur, facile poterunt ex bona imitatione supplere.

Incipiamus ergo, adiuuante Deo, & sancto Dei Apostolo Petro, [b] *per quem & Apostolatus & Episcopatus in Christo cœpit exordium*, [c] vt quoniam sæpe plures emerserunt caussæ, *quæ in aliquantis non erant caussæ sed crimina, vt de cætera sollicitudo* [d] sit *unicuique* Sacerdoti *in* sua *Ecclesia cu-*

a forte admonitorium.
b Dilectissimis fratribus & coëpiscopis per Africam Siricius. Cùm in vnum plurimi fratres conuenissemus, ad sancti Petri reliquias, per quem, &c.
c placuitque propter emergentes plurimas causas, quæ in &c.
d esset.

c Ephes. 5.
f ne per alicuius &c. afflatum.
g videtur.
Hac de re, meliore consilio id sedit, propter eos maxime, qui in præsenti valetudine corporis, aut fessæ ætatis causa adesse minime potuerunt, quo perpetuo istiusmodi forma seruetur, literas tales dare placuit, non quæ noua præcepta aliqua imperent; sed quibus ea quæ per ignauiã desidiáque, &c.
h constitutione.
i Siric. vestram debet.
k vehementius.
l immunes securique ad Dei consp. veniamus. Nec enim erimus immunes qui & præsumus plebibus, cũ scriptũ, Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem requiretur. Ergo &c. m credito. n populum disciplinam deïficam & humilem erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli, qui stat. maiorum contemnentes &c. o violarunt, voluptatem populi sequentes, Dei iudic. non timentes. Ergo ne pari more silentio conniuere atque adhibere consensum talibus videamur vnde gehennæ pœnas possimus incurrere dicente &c. p & cum adulteris portionem tuam ponebas, hæc sunt &c. q omnes cathol. Episcopos. r sedis Apostolicæ hoc est primatis nemo. s sententia consequatur. t ne vnus, &c. propter arrogantiam. u hoc enim in Syn. Nicæna constat esse definitum.

ram huiusmodi habere, sicut B. *Apostolus Paulus prædicat*, [e] *talem Ecclesiam Deo exhibendam, non habentem maculam aut rugam*, [f] *ne alicuius morbidæ ouis* afflatu *conscientia nostra contaminata* [g] violetur.

Propter eos igitur qui vel ignorantia vel desidia non tenent Ecclesiasticam disciplinam, & multa non præsumenda præsumunt, recte postulasti vt in illis partibus *istiusmodi* quam tenet Ecclesia Romana *forma seruetur. Non* quod *noua præcepta aliqua* imperentur; *sed ea quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt*, ab omnibus *obseruari cupiamus, quæ tamen Apostolicâ & Patrum* [h] traditione *sunt constituta. Scriptum est* namque ad Thessalonicenses, Paulo monente, *State & tenete traditiones nostras* quas tradidimus vobis, *siue per verbum, siue per epistolam. Illud certe* [i] *debet* tuam *mentem* [k] vehementer *excitare, vt ab omni labe seculi istius* [l] immunis antè *Dei conspectum* securus inueniaris. *Cui multum* enim creditur, *plus ab* eo exigitur vsura pœnarum. *Ergo quoniam non pro nobis tantum, sed pro populo* [m] Christi *cogimur præstare rationem*, [n] disciplina deïfica populum *erudire debemus.* Quosdam enim asseris extitisse, *qui, statuta maiorum* non tenentes, *castitatem Ecclesiæ sua præsumptione* violarint, *populi* fauorem *sequentes*, & *Dei iudicium non* tenentes. *Ergo ne silentio nostro* existimemur his præbere *consensum, dicente Domino, Videbas furem, & currebas cum eo.* [p] *Hæc sunt quæ deinceps intuitu diuini iudicij* [q] omnem Catholicum Episcopum *expedit custodire.*

Primum vt extra conscientiam [r] Metropolitani Episcopi nullus *audeat ordinare* Episcopum. *Integrum enim est iudicium, quod plurimorum* [s] sententiis confirmatur. [t] *Nec vnus Episcopus ordinare præsumat Episcopum, ne furtiuum præstitum beneficium videatur. Hoc enim* [u] & à *Synodo Nicæna* constitutum est atque *definitum.*

2. *Item,*

2. *Item, si quis post remissionem peccatorum cingulum militiæ secularis habuerit*, [x] *ad* clericatum *admitti* omninò *non* debeat.

3. [y] Si quæ autem causæ vel contentiones inter Clericos tam superioris ordinis quam etiam inferioris fuerint exortæ, vt secundum [z] Synodum Nicænam congregatis eiusdem prouinciæ Episcopis iurgium terminetur, nec alicui liceat Romanæ Ecclesiæ, (cuius in omnibus causis debet reuerentia custodiri) relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias. Quod si quis fortè præsumpserit, & ab officio Clericatus submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. Si autem maiores causæ in medium fuerint deuolutæ ad sedem Apostolicam, sicut [a] Synodus statuit & [b] B. consuetudo exigit, post iudicium Episcopale referantur.

4. *Vt* [c] *viduam Clericus non ducat vxorem*; [d] quia scriptum est, [e] *Sacerdos vxorem virginem accipiat, non viduam, non eiectam*: vtique, qui ad Sacerdotium labore suo & vitæ probitate contendit, cauere debet ne hoc præiudicio impeditus peruenire non possit.

5. *Vt* [f] si quis *viduam*, licet *laïcus*, *duxit* vxorem, siue ante baptismum, siue post baptismum, *non admittatur ad Clerum*; quia eodem videtur vitio exclusus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris consortium relaxatur.

6. Ne is qui secundam duxit vxorem Clericus fiat; quia scriptum est, [g] *Vnius vxoris virum*: & iterum, *Sacerdotes mei semel nubant*; & alibi, *Sacerdotes mei non nubant amplius*; [h] etsi ab aliquibus existimatur ante Baptismum si fortè quis accepit vxorem, & ea de seculo recedente alteram duxerit, in Baptismo esse dimissum; satis errant à regula, quia in Baptismo peccata remittuntur, non acceptarum vxorum numerus aboletur; cùm vtique vxor ex legis præcepto ducatur, in tantum vt [i] & in Paradiso, cum parentes humani generis coniungerentur, ab ipso Domino sint benedicti; & [k] Salomon dicat, *à Deo præparabitur viro vxor.* Quam [l] formam etiam

x ad clerum admitti non debet, vt mulierem &c. *vt infra.*
y *Hæc verba citant Nicolaus I epist.* 40 & 4?. & *Pseudo Isid. Mercator. præfat. collectionis can & Conc. Suession sub Leone IV. & Hincmar. opusc. cap.* 55. *cap.* 28.
z *Concil. Nican.* c. 5.
a *Sardicensis, nim. can.* 3 4. 5.
b *forte* vetus. *Greg IV. epist.* 4 *legit*, inueterata.
c *Siric. art.* 4. vt mulierem, id est viduá.
d *seqq non habet Siric.*
e *Ezech.* 44. 22.
f *Siric. art.* 5. vt is qui laïcus viduam duxerit, non &c.
g 1. Tim. 3.
h *Hanc sententiam firmare conatus est Hieronymus in epist ad Oceanum.*
i *Gen.* 1.
k *Prou* 19.
l *vide Innocent. epist.* 22.

Sacerdotes omnes ſeruare vſus ipſe demonſtrat Eccleſiæ. Satis enim abſurdum eſt, aliquem credere vxorem ante Baptiſmum acceptam poſt baptiſmum non computari, cum benedictio, quæ per Sacerdotem ſuper nubentes imponitur, non materiam delinquendi dediſſe, ſed formam tenuiſſe legis à Deo antiquitus inſtitutæ doceatur. Quodſi non putatur vxor eſſe computanda quæ ante baptiſmum ducta eſt; ergo nec filij, qui ante Baptiſmum geniti ſunt, pro filiis habentur.

7. *Vt* [m] *de aliena Eccleſia clericum ordinare nullus vſurpet*, niſi eius Epiſcopus precibus exoratus concedere voluerit. Hoc etiam Synodus ſtatuit Nicæna, [n] *vt abiectum* ab altero *clericum*, altera *Eccleſia* [o] *non* recipiat.

8. *Vt venientes à Nouatianis vel Montenſibus per manus* tantum *impoſitionem* [p] *ſuſcipiantur*; quia quamuis ab hæreticis, tamen in Chriſti nomine ſunt baptizati, *præter eos*, ſi qui fortè à nobis ad illos tranſeuntes rebaptizati ſunt: hi ſi repiſcentes, & ruinam ſuam cogitantes redire voluerint, ſub longa pœnitentiæ ſatifactione admittendi ſunt.

9. *Præterea, quod dignum & pudicum & honeſtũ eſt*, [q] tenere Eccleſia omni modo debet, *vt Sacerdotes & Leuitæ cum vxoribus ſuis non coëant, quia* [r] miniſterij quotidiani *neceſſitatibus occupantur.* Scriptum eſt enim, *Sancti eſtote, quoniam & ego ſum Sanctus Dominus Deus veſter.* Nam ſi priſcis temporibus de templo Dei Sacerdotes anno vicis ſuæ non diſcedebant, ſicut de Zacharia legimus, neç domum ſuam omnino tangebant, [ſ] quibus vtique propter ſobolis ſuceſſionem vxorius vſus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu & præterquam ex ſemine Aaron ad ſacerdotium nullus fuerat præceptus accedere; quanto magis hi ſacerdotes vel Leuitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſeruare debent, quibus vel ſacerdotium vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies qua vel à ſacrificiis diuinis vel à baptiſmatis officio vacent? Nam ſi B. Apoſtolus Paulus ad Corinthios ſcripſit, *Abſtinete vos ad tempus vt vacetis ora-*

m *Siric. epiſt. art.* 6.
n *art.* 7. vt abiectum clericum alia Eccleſia
o non admittat.
p ſuſcipiantur, præter eos quos rebaptizant. Præterea quod dignũ, &c.
q honeſtum eſt ſuademus vt ſacerdotes, &c.
r quia in miniſterio diuino quotidianis neceſſ. occupantur. ad Corinthios namquè ſic Paulus ſcribit dicens, abſtinete, &c. Si ergo laïcis abſtinentia imperatur, quanto magis Sacerdos vtique omni momento paratus eſſe debet, munditiæ puritate ſecurus, ne aut ſacrificiũ offerat, aut baptizare cogatur? qui ſi contaminatus eſt carnali concupiſc. quid faciet? excuſabi? quo pudore, qua mente vſurpabit? qua conſcientia quo merito exaudiri ſe credit, cum dictum ſit, &c.

ſ *Hæc fere ad verbum repetit Innocent. epiſt.* 3. *ad Exuperium.*

tioni

tioni, & hoc vtique laïcis præcepit; multo magis Sacerdotes, quibus & orandi & sacrificandi iuge officiũ est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere. Quod *si contaminatus* fuerit *carnali concupiscentia, quo pudore* sacrificare *vsurpabit?* aut *qua conscientia, quóve merito exaudiri* posse *se credit, cum dictum sit*, Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum? [t] Sed *fortè* licere hoc credit, *quia scriptum est*, vnius vxoris virum; *non permanentem in concupiscentia generandi dixit, sed proper futuram continentiam. Neque enim integros* corpore *non admisit, qui ait*, Vellem autem omnes sic esse sicut & ego. [u] Quod *apertius declarat* sic *dicens*, qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem iam non estis in carne, sed in spiritu.

t Qua de re hortor, moneo, rogo tolla ut hoc opprobrium, quod potest iure gentilitas excusare. forte creditur quia scriptum est, &c. u sicut & ego. & apertius. qui autem, &c.

10. De [x] Monachis, qui diu morantes in monasteriis, si posteà ad clericatus ordinem peruenerint, non debere eos à priore proposito deuiare. Aut enim, sicut in Monasterio fuit, & quod diu seruauit, id in meliori gradu positus amittere non debet; aut si corruptus, posteà baptizatus, & in monasterio sedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omninò habere non poterit; quia nec benedici cum sponsa potest, iam ante corruptus. Quæ forma seruatur in clericis; maxime cum vetus regula hoc habeat, vt quisquis corruptus baptizatus clericus esse voluisset, sponderet se vxorem non ducere.

x *Hoc caput citat Zachar. Papa epist. 7.*

11. Præterea, frequenter quidem ex fratribus nostris curiales, vel quibuslibet publicis functionibus occupatos clericos facere contendunt: quibus postea maior tristitia cum de reuocandis eis aliquid ab imperatore præcipitur, quam gratia de adscitis nascitur. Constat enim eos in ipsis muniis, etiam voluptates exhibere, quas à Diabolo inuentas esse non dubium est, & ludorum vel munerum apparatibus aut præesse aut interesse. Sit certe in exemplum solicitudo & tristitia fratrum, quam sæpe pertulimus, imperatore præsente, cum pro his sæpius rogaremus quàm ipse nobiscum positus cognouisti; quibus non solum inferiores clerici ex curialibus, verumetiam iam in sacerdotio

conſtituti, ingens moleſtia vt redderentur, inſtabat.

12. [y] Item quæ Chriſto ſpiritualiter nupſerunt, & velari à ſacerdote meruerunt, ſi poſteà vel publice nupſerint, vel ſe clanculo corruperint, admittendas eſſe ad agendam pœnitentiam, niſi is, cui ſe iunxerant, de ſeculo deceſſerit. [z] Si enim de omnibus hæc ratio cuſtoditur, vt quæcunque viuente viro alteri nupſerit, habeatur adulterà, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, niſi vnus ex eis defunctus fuerit, quantò magis de illa tenenda eſt, quæ ante immortali ſe ſponſo coniunxerat, & poſtea ad humanas nuptias tranſmigrauit?

13. Hæ vero quæ nec dum ſacro velamine tectæ, tamen in propoſito virginali ſemper ſe permanere promiſerant, licet velatæ non ſint, ſi forte nupſerint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia eſt, quia ſponſio earum à Domino tenebatur. Si enim inter homines ſolet bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolui, quanto magis iſta pollicitatio quam cum Deo pepigerunt ſolui ſine vindicta non debet? Nam ſi Apoſtolus Paulus, quæ à propoſito viduitatis diſceſſerant, dixit eas habere condemnationem, *quia* [a] *primam fidem irritam fecerunt*; quantò magis virgines, quæ pactionis ſuæ fidem minime ſeruauerunt?

Hæc itaque [b] regula, frater chariſſime, *ſi plena vigilantia* fuerit *ab omnibus* Dei ſacerdotibus *obſeruata*, *ceſſabit ambitio, diſſenſio conquieſcet, hæreſes & ſchiſmata non emergent, locum non accipiet Diabolus ſæuiendi*; ſed *manebit vnanimitas, iniquitas ſuperata calcabitur*, [c] veritas *ſpiritali feruore flagrabit, pax prædicata labiis cum voluntate* animi *concordabit*. [d] Implebitur *& dictum Apoſtoli, vt vnanimes vnum ſentientes permaneamus in Chriſto, nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vendicantes, non hominibus ſed Deo noſtro Saluatori placentes*, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Data 15. Kal. Martij Honorio Auguſto 6. & Ariſtæneto viris Clariſſ. Coſſ. A.D. 404. [e]

y *Hoc capu. & ſequens citat Zachar. Papa epiſt. 7.*
z *Hæc verba ad finem cap. citat Conc. 2. Turon. ca. 21.*
a 1. *Tim. 5.*
b *Siric. epiſt. 4.* Hæc itaque, fratres, ſi plena vigilantia fuerint ab omnibus obſeruata, &c.
c charitas.
d Pax vtique Dei noſtri Saluatoris quam proximus paſſioni ſeruandã eſſe præcepit; & hæreditario eã nobis iure dereliquit, dicens; Pacẽ meam do vobis, pacem meam relinquo vobis: & dictum Apoſtoli, &c.
e His præceptis omnibus ſi fideliter voluerim⁹ obedire, cuſtodiet Domin⁹ corpora noſtra & animas noſtras in diẽ qua redditurus eſt vnicuique iuxta opera ſua. Si quis ſane inflatus mente carnis ſuę, ab hac canonis ratione voluerit euagari, ſciat ſe à noſtra communione ſecluſum, & gehennæ pœnas habiturum. Præterea miſericordia cum iudicio eſſe debet. Talibus enim oportet labentibus manum porrigere qui ſic currentem non pertrahunt in ruinam. Data Romæ in Concilio Epiſcoporum 80. Idus Ianua-

ANASTA-

ANASTASII PAPÆ

Epiſtola. I.

Anaſtaſius Epiſcopus, cunctis Germaniæ & [a] Burgundiæ regionis Epiſcopis, in Domino Salutem.

EXIGIT [b] *dilectio* veſtra, chariſſimi, *vt ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ* [c] veſtris *deberemus reſpondere conſultis.* [d] Et quamuis *non prolixè ſed* ſuccinctè hoc *agere propter quaſdam* alias occupationes *feſtinaremus*; denuò tamen, ſi neceſſe fuerit, ob has vel alias neceſſitates [e] *quaſi ad caput* mittere *charitatiue* non dubitetis, quia veſtras preces *& nunc & tunc* acceptas habemus.

Significaſtis [f] enim quoſdam ſacerdotes in Eccleſia, quando leguntur Euangelia, ſedere; & Domini Saluatoris verba non ſtantes ſed ſedentes audire; & hoc ex maiorum traditione ſe accepiſſe narrant: quod vt nullatenus deinceps fieri ſinatis, *Apoſtolica* [g] *auctoritate mandamus.* Sed dum [h] *SS. Euangelia* in Eccleſia *recitantur, Sacerdotes* & cæteri omnes præſentes, *non ſedentes ſed* venerabiliter *curui* in conſpectu Sancti Euangelij *ſtantes* Dominica verba intentè audiant, & fideliter adorent.

2. Similiter & [i] *transmarinos homines*, de quibus nos conſuluiſtis, *in clericatus* honore nolite *ſuſcipere niſi quinque* aut eo amplius *Epiſcoporum* chirographis ſint deſignati; quia [k] *multa per ſubreptionem ſolent euenire.* Ideo & hæc ſummoperè ſunt cauenda.

3. Manichæos [l] verò, quos in vrbe Roma inuenimus, & ſequaces eorum nolite recipere, neque eis cõ-

rij poſt Conſulatum Arcadij Auguſti & Bautonis vir Clariſſ. Coſſ. A. 386.

a Burgundiones ad fidem conuerſos poſt Galliarum inuaſionem, ex Oroſio docet Baron. ad A. D. 413. §. 26. quo ſcil. Galliarum partẽ Rheno vicinam ſubiugarunt teſte Proſpero & Caſſiodoro, Socrates ſub Valentiniani III. imperio Chriſtianiſmum profeſſos aſſerit lib. 7. cap. 30. obiit autem Anaſtaſ. A. D. 402.

b verba pſeudo-Gregorij lib. 12. epiſt. 32. repetita à Pſeudo-Cornelio epiſt. 2. *exegit dilectio tua, frater chariſſ.*

c tuis.

d quod licet non prolixè ſed ſuccinctè agere feſtinaremus propter quaſdam importunitates, &c.

e Sedem Rom. Eccleſiarum caput vocant Innocent. epiſt. 4. Gelaſ. in Conc. Rom. Vigil. epiſt. 2. Anaſtaſ. in ep. Anaſtaſ ad Aug. Greg. lib. 11. ep. 56.

f Hoc decretum citat Micrologus c. 9. videtur autem deſumptum ex Conſtit. Clem. li. 2. c. 57. & Gelaſij ep. 9. g phraſ. Leon. epiſt. 1. h imitatur libri pontificalis verba pſeudo-Anaſtaſ. i vidēdus iterum pontificalis liber. k verba can. 34. Apoſt. Dion. Interp. l vid. pontificale,

municare, aut vllam cum eis participationem habere, priusquam ad rectam conuertantur fidem; ne eorum [m] *malè pullulantia* semina, quę [n] *à nobis in vrbe* extinguũtur, pessimis vobiscum *radicibus* seminentur vel germinent. *Plurimos* vero eorum, & suæ *sequaces impietatis*, atque illorum *Doctores inuestigatio nostra reperit, vigilantia diuulgauit, auctoritas & censura coërcuit. Quos potuimus emendare correximus, & vt damnarent Manichæum cum* [o] prædicatione & disciplinis *suis, publica in Ecclesia professione & manus suæ subscriptione compulimus; & ita de voragine impietatis suæ confessos pænitentiam concedendo leuauimus. Aliquanti verò, qui ita se* [p] demerserunt *vt nullum his auxiliantis remedium posset subuenire, subditi legibus, secundum Christianorum principum constituta, ne Sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo sunt exilio relegati; & omnia, quæ tam in* [q] scriptis, *quam in occultis traditionibus suis habent prophana vel turpia, vt nosset populus quid* [r] fugeret *aut vitaret, oculis Christianæ plebis certa manifestatione probauimus; adeo vt ipse, qui eorum dicebatur Episcopus à nobis tentus proderet flagitiosa in suis mysteriis quæ* [s] teneret, *sicut gestorum vos series* [t] poterit *edocere. Ad instructionem enim vestram etiam ipsa direximus; quibus lectis, omnia quæ à nobis deprehensa sunt nosse poteritis. Et quia aliquantos de his, quos ne absoluerentur arctior reatus inuoluerat, cognouimus aufugisse, hanc ad dilectionem vestram epistolam misimus,* [u] *vt effecta certior Sanctitas vestra sollicitius agere dignetur & cautius, necubi Manichææ peruersitatis homines plebes vestras facultatem lædendi, & huius sacrilegij possint inuenire Doctores.* [x] *Aliter enim nobis commissos regere non possumus, nisi hos qui sunt* [y] peruersi Doctores *& perditi zelo fidei Dominicæ persequamur, & à sanis mentibus (ne pestis hæc latius diuulgetur) seueritate qua possumus abscindamus. Vnde hortor dilectionem vestram, obtestor & moneo, vt quà debetis & potestis sollicitudine vigiletis ad inuestigandos eos, necubi occultandi se reperiant facultatem.* Hi, fratres, valdè cauendi sunt, ne Dominicum gregem peruersitatibus quibus possunt contaminare valeant.

Sunt [z] ergo *quidam* eorum *veste sua oues significantes, interius* verò *lupi rapaces* existunt; *quos* (iuxta veritatis vocem)

m Leonis phras. epist 1. cap. 2.
n verba Leonis epist 2 *ne quod à nobis in vrbe extinguitur tenebrosis apud vos radicib. seminetur: plurimos impietatu Manichææ sequaces & doctores in vrbe inuestigatio, &c.*
o cum prędicationibus & discipulis.
p demerserant.
q scripturis.
r refugeret.
s tenerent.
t potest.
u misimus per Acolythũ nostrum.
x hæc verba citat Adrian. II. epist. 27. Leonis nomine prænotato.
y perditores & perditi.
z verba Flaviani in epist. 1. ad Leonem c. 2.

cem) *ex fructibus eorum debemus agnoscere.* [a] *Quando autem cœperint assumere impietatem, illud quod occultabatur in illis aperitur, & dolus omnis fit omnibus manifestus. Inueniuntur* [b] quoque *infirmæ fidei homines, & qui diuinas lectiones* [c] sitiunt, *secum eos in perditionem præcipitant.* [d] Dissipant enim & vituperant *patrum disciplinas, &* relinquunt *Sanctas scripturas ad suam perditionem. Quos* (vt prædictum est) *debemus præuidere, &* [e] ab his *multum cauere, ne in malitia sua aliqui occupati, concidant de sua firmitate.*

[f] *Saluto itaque* vos, fratres, & omnes quæ vobiscum bene sentiunt Ecclesias. *Nos quoque, vt* modo *facitis, & alloquamini peto crebrius literis, & frequentius* [g] *de* fide & bona intentione vestra atque sospitate lætificate, [h] *vt & gaudium commune* habeamus, & Domino pari voto fideliter seruiamus. Data Nonis Octob. & [i] Arcadio & Bautone viris Clariss. Coss. ciɔ A.D. 385.

a hic omissæ ab impostore lin. 3.
b inueniuntur autem.
c nesciunt & secum.
d dissipantes & vituperantes patrum disciplinas & reliquas &c.
e & à quibus
f verba Innocentij epist. 15. *Saluto itaque, & tuam mihi in Christo germanitatem, & omnem illã quæ tecum tam bene sentit Ecclesiam, &c.*
g frequentius de vestra salute lætificetis, &c.
h eiusd. verba epist. 14. *vt & gaudium commune nobiscum habeas.*
i *pontificatus Siricij* 2. *ante Anastasii electionem* 13. *successit enim Siricio Anastasius A. D.* 398.

Baron. ad A. D. 402. §. 48.

QVOD ad eiusdem pontificis scripta pertinet, duæ eius nomine habentur scriptæ epistolæ Decretales; sed quarum prior, cum data reperiatur Coss. Arcadio atque Bautone, ante annos ab eiusdem Anastasij ingressu 14. plane apparet (si legitimam & non suppositam eam esse velimus) aliis pontificibus quam Anastasio adscribenda. Illud etiam non ignoramus, maximam partem eiusdem prioris epistolæ, vbi agitur de Manichæis, reperiri apud S. Leonem M. Rom. pont. in epist. 2. data ad vniuersos Italiæ Episcopos; quod quidem de impostura suspicionem auget. Scimus tamen Anastasium complures epistolas conscripsisse, in causa præsertim Origenistarum, & in causa Donatistarum ad Africanos, & inter alias ad Vrsinum de incarnatione filij Dei; cuius tria habes fragmenta recitata in appendice ad Breuiarium Liberati Diaconi. at de scriptis Anastasij hactenus. Hæc ad verbum diuerso tamen ordine repetit Binius in Not. ad hanc epistolam.

Petrus Crabb. in notis ad hanc epistolam.

Prima epist. Anastasij legitur data Arcadio & Bautone Coss quorum tamen Consulatus, secundum Cassiodorum, Prosperum & Gregorium Holandrum, fuit circa Annum Domini 387. circa initium Papatus Siricij, qui 15. annis sedisse scribitur: vnde difficile est intelligere quomodo Coss. isti attigisse videantur tempora Anastasij Papæ.

CENSVRA.

Ab Anaſtaſio ſcriptam non eſſe quatuor argumentis euincitur.

1. Burgundiones quamdiu vixit Anaſtaſ. Paganiſmi ſacrilegiis infecti ſunt: itaque nullos habuerunt Epiſcopos, quos per epiſtolas moneret Anaſtaſius.

2. Nota Conſulum mendoſa conſignata eſt ad finem epiſtolæ.

3. Contexta eſt ex variis Innocentij Leonis, & Flauiani Conſtantinopolit. ſententiis.

4. Barbariſmis Pſeudo-Iſidori maculata eſt, & à phraſi Anaſtaſij aliena; quod vt deprehendas, vide epiſt. ad Ioan. Hieroſolymitanum, cuius initium *Probatæ quidem affectionis*, &c.

ANASTASII PAPÆ

Epiſtola II.

Neriano nobiliſsimo viro directa.

Dilectiſſimo fratri Neriano Anaſtaſius.

a verba Leonis epiſt. 59. Clementiæ veſtræ literis &c.
b 1. Pet. 5.
c verba Gregorij epiſt. 113. lib. 7. ab initio.
d veſtrorum vos hominū habuiſſe cognouimus tātam &c.
e reducta diſcretio quam & patienter, &c.
f ſpe vitæ alterius longam, &c.
g remaneat, hortor quieſcere dolere, deſine triſtis eſſe. Nam indecens &c.

VLTA mihi in omnibus [a] fidei & bonitatis tuæ *literis cauſa gaudij eſt*, quod tantum ſtudium circa religionis cultum exhibes, & Domini Sacerdotes tuis in partibus adiuuare ſtudes. Vnde & Deo gratias ago qui te ad hoc inſtigat, & vt *perſeuerabilem* in bonis operibus te faciat exoro. Vos tamen & in proſperis & aduerſis Deum laudare *magnificè* oportet; [b] *eius ſub potenti humiliari manu, vt in tempore* vos tribulationis (iuxta Petrum Apoſtolum) confortet & *exaltet*. *Fraternitatis* [c] ergo *veſtræ afflictio, quam de amiſſione* parentum [d] *veſtrorum vos habuiſſe* audiuimus, *tantam nobis cauſam mœroris iniecit, vt, quia nos de duobus charitas vnum fecit, cor noſtrum in veſtris ſpecialiter vri tribulationibus ſentiremus. Sed in hoc dolore multum me conſolata eſt ſanctitatis tuæ ad animum* [e] res deducta; quia *& patienter ferre triſtitiam decet, & de morte* [f] plebis tuæ vlterius *longam non habere mæſtitiam. Ne tamen aliqua adhuc tribulatio in veſtra mente* [g] reſideat, *hortor* quieſcere à dolore, quia *indecens eſt te*

est te illis tædio affectionis addici, quos credendum est ad veram moriendo vitam [h] peruenire. *Habent forsitan illi iustam longi doloris excusationem qui vitam alteram nesciunt, qui de hoc seculo ad melius esse transitum non confidunt. Nos autem qui nouimus, qui* [i] *credimus & docemus, contristari nimium de obeuntibus non debemus, ne quod apud alios pietatis tenet speciem, hoc nobis magis in culpa sit. Nam diffidentiæ quodammodo genus est, contra* [k] *quod quisque* prædicator quæritur, iustitiam amans, *dicente Apostolo,* [l] Nolumus autem vos ignorare [m] de dormientibus, vt non contristemini, sicut & cæteri qui spem non habent. [n] *Hæc itaque, frater charissime, ratione perspecta studendum nobis est,* [o] ne *(sicut diximus) de mortuis affligamur, sed affectum viuentibus impendamus, quibus & pietas ad vtilitatem & sit ad fructum dilectio.*

Depone ergo, charissime, mœrorem, & assume spiritualem fructum lætitiæ, ad vtilitatem sanctæ Dei Ecclesiæ, seruorumque eius profectum.

[p] Et *vitæ huius (quæcumque sunt) spatia, æternis diuinisque officiis illustrare contende, vt qui insignem te præstitit, reddat* [q] *per secula clariorem.*

Data 7. * Idus Iunij Theodosio Augusto 7. & Palladio viris Clariss. Coss. CIↃ. 416.

h peruenisse.
i qui hoc credimus.
k contra hoc quod quisq; prædicator queri mœstitia dicente, &c.
l 1. Thess. 4.
m fratres de.
n hæc itaque.
o vt (sicut diximus) de mortuis non affligamur.
p verba Innocentij epist. 13.
q reddat sibi.
r anno scil. 14. à morte Anastasij qui diem vltimum obiit A.D. 402.

Binij Notæ in hanc Epist.

EADEM fere suspicione imposturæ hæc, sicut etiam præcedens epistola, laboraret, si non in manuscriptis codicib. nota consularis hic circa finem addita abesset. Septimus enim Consulatus Theodosij habens collegam Palladium incidit in A. D. 416. qui est 15. post obitum Anastasij. Qua ratione isto tempore Anastasius epistolam scripsisse dicatur non video. Ne igitur totius epistolæ fides & auctoritas periclitetur ob Manuscriptos Codices, vnde hæc Anastasij in Tomum 1. epist. pontificiarum relata est, notam consularem in fine superadditam hac virgula censoris perstringendam esse iudicauimus.

CENSVRA.

Siue adsit, siue absit nota consularis censoria tua virgula perstricta, eâdem hæc quâ præcedens imposturæ non suspicione sed infamia laborat epistola. Stylus procul abest ab Anastasiano. Materia vero quam furtim è fontibus Innocentij, Leonis & Gregorij hausit sacrilegus impostor, ab eodem pro more conspurcata est.

Anaſtaſij genuina ad Ioannem Hieroſolymitanum epiſt. extat, apud Hieron. Tom. 9. eiuſd. mentionem facit Hieronym. apolog. 3. aduerſ. Ruffin. cap. 6. Epiſtol. initium *Probata quidem affectionis*, &c.

INNOCENTII PAPÆ.

PISTOTA ad Iulianam nobilem fœminam, quæ ſic incipit, *Singulare membrum*, &c. vel eſt fragmentum epiſt. ſi Felicis IV. ad Sabinam; vel (ſi Innocentio vendicanda ſit) ab impoſtore attexta eſt farragini Felici IV. inſcriptæ. vide infrà.

Eiuſdem epiſt. 24. 25. 26. *Cenſura.*

Licet Eraſmus Dictionem, ingenium, & eruditionem tali dignam Præſule deſiderare cogatur in his epiſt. Eas tamen germanas eſſe certiſſimum eſt. E 24. ad Patres Concil. Carthag. longiuſculas ſententias citant Auguſtinus, lib. 2. ad Bonifac. cap. 4. & lib. 1. in Iulian. cap. 2. Proſper aduerſus collatorem; & auctor capitulorum quæ ſubiuncta ſunt epiſt. Celeſtini ad Gallos.

E 25. ad Patres Synodi Mileuitanæ, Auguſtinus & auctor capitulorum aduerſus Gallos, locis allegatis.

E 26. ad Aurelium, Auguſtinum &c. Auguſtinus de gratia Chriſti cap. 9. Non eſt ergo quod quis ſuſpicionibus indulgeat, Eraſmi iudicio fretus.

Cenſura epiſt. INNOCENTII 30. *ad Arcadium.*

Hæc epiſtola idoneo teſte caret; eam Palladius, Socrates, Theodoretus, Sozomenus, *Zonaras Latini ad vnum omnes ignorant; qui primus eius meminit, Georgius Alexandrinus vixit ad A.D. 630. auctor (iudice Photio) ἐκ ὀλίγα παρεισφρῶν. Ex eo Nicephorus & Glycas (audaciſſimorum ſcriptorum par) fabulam hauſerunt; hic ann. 1200. poſterior ille anno 1388.

*In Cedreno, qui Zonaram citare videtur, extat epiſtol. Innocentij ad Arcadium, non qualis nunc legitur, corrupta, & ad arbitrium nouitiorum aucta. Nulla enim in Cedreno excommunicationis mentio.

Idem de binis Arcadij ad Innocentium epiſtolis, quas ex Glyca & Codice Græco Bibliothecæ Vaticanę deprompſit Baronius ſentiendum. Teſtes obſcuri, nuperi, è ſinu deprompti, forte nulli.

Onuphr. lib. 4. de varia creat. Rom. Pontif.

Primus omnium Rom. Pontificum Gregor. VII. armis Nortmannorum fretus opibus Comitiſſę Mathildis mulieris per Italiam potentiſſimæ confiſus, diſcordique Germanorum principum bello ciuili la-

uili laborantium inflammatus præter maiorum morem, contempta Imperatoris auctoritate & potestate, cum summum pontificatum obtinuisset, Cæsarem ipsum, à quo si non electus, saltem confirmatus fuerat; non dico excommunicare, sed etiam regno imperioque priuare ausus est. Res ante ea secula inaudita. Nam *fabulas*, quæ de Arcadio, Anastasio, & Leone Iconomacho circumferuntur nihil moror.

SIXTI III. PAPÆ

Epistola III.

Sixtus Episcopus, omnibus Orientalibus Episcopis in Domino salutem.

GRATIAS vestræ referimus sanctitati, quod in tribulatione & persecutione nostra [a] *nos visitare misistis*, & causæ nostræ finem bonum scire & esse optastis, precibusque Deum exorastis vt mihi in tribulatione succurreret meâ, meque adiuuaret, & ab æmulis tribulantibus & persequentibus me liberaret.

[b] *O quam bona est charitas, quæ* [c] absentes *per imaginem* præsentes *sibimetipsis exhibet per amorem; diuisa* quoque *vnit*, & *confusa ordinat, inæqualia sauciat, imperfecta* [d] confirmat: *Quam rectè prædicator egregius*, Apostolus videlicet Paulus, *vinculum perfectionis vocat*; [e] quoniam *virtutes quidem cæteræ perfectionem generant; sed tamen eas charitas* [f] ita *ligat, vt ab amantis mente dissolui iam nequeant. Hac* [g] quoque *virtute*, fratres, plenos vos Spiritus sancti gratia *esse reperio*, dum [h] *solatiari* mihi in meis anxietatibus sentio. Nec mirum, charissimi, si me persequuntur æmuli mei, cum caput nostrum, quod est Christus, olim *æmuli sanctæ Dei Ecclesiæ seruorumque eius* sint persecuti. [i] Vnde & *ipsa* per se *Veritas dicit*, si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quantò magis domesticos eius? *Quæ iterum dicit*; si de hoc mundo essetis, mundus quod suum erat diligeret. Sed quia de hoc mundo non estis, sed ego

a hoc nullo modo verisimile. Nota phrases.

b verba Gregorij epist. 50 li. 4. quæ iam deprauauit Sylucrius hypobolymæus.

c absentia, præsentia.

d cōsummat.

e quia.

f etiam.

g hac itaque virtute frater charissime, plenum te esse reperio.

h Not.

i Greg. epist. 45. lib. 8. *cum ipsa veritas dicat Si patrē familias, &c.*

elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. [k] *Hæc*, fratres, *cum* & nos ſciamus, & aliis nos ſæpe dicamus, voſq; ea *perfecte ſcire* non dubitemus, propter inſidiantium vituperationes, aut accuſationes, vel propter adulantium laudationes, nec ad dextram, nec ad ſiniſtram declinare debemus; ſed [l] *inter verba laudantium ſiue vituperantium ad mentem ſemper recurrendum eſt. Et ſi in ea non inuenitur bonum, quod de nobis dicitur magna triſtitia generari debet: & rurſum ſi in ea non inuenitur malum quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam proſilire. Quid enim ſi* [m] omnes *laudent, & conſcientia* nos *accuſet? aut* [n] *ſi omnes accuſent, &* [o] *conſcientia nos liberos demonſtret? Habemus Paulum dicentem*, [p] Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. *Iob quoque dicit*, [q] Ecce in cœlis teſtis meus. *Si ergo eſt nobis teſtis in cœlo, teſtis in corde*, [r] dimittamus *ſtultos foris loqui quod volunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, niſi in puluerem ſufflant, atque in oculos ſuos terram excitant; vt unde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant? Vocandi tamen ſunt etiam ipſi*, & *tranquille admonendi, eiſque ſatisfieri modis omnibus debet, ſcientes* [ſ] quod *de* Iudęis *veritas* ait, Ne fortè ſcandalizemus eos. *Si autem ſatisfieri ſibi ex veritate noluerint, habes conſolationem quam* [t] *in Euangelio* adſpicias; *quia cum Domino dictum fuiſſet*, [u] ſcis quia audito hoc verbo ſcandalizati ſunt? *reſpondit*, ſinite illos; cæci ſunt & duces cæcorum. *Paulus quoque Apoſtolus admonet dicens*, [x] ſi fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes. *Dicturus*, [y] *cum omnibus* hominibus *pacem* habentes; *quia hoc difficile eſſe* perſpexit *præmiſit*, ſi fieri poteſt; & ſubiunxit, *quod* poteſt *fieri, cum* dicit; Quod ex vobis eſt. *Quia ſi nos in mente charitatem erga odientes ſeruare cupimus, etſi illi pacem nobiſcum non habent, nos tamen cum illis ſine dubio habemus.*

Quod ergo [z] *mandaſtis*, vt ſcriberem vobis, qualiter *inſtans iurgium* contra me ſuſcitatum ſit, vel à quo, vt veſtro adminiculo pelleretur, & cauſa mea firmaretur; ſcitote me [a] *criminari à quodam Baſſo* & iniuſtè *perſequi*. Quod *audiens Valentinianus Auguſtus*, noſtra auctoritate *Synodum congregari iuſſit: & facto* concilio *cum magna exa-*

mina-

k Greg. ibid. *Hac igitur cũ perfectè te ſcire audiam miror dilectionẽ tuam verbis hominum contriſtatam: inter verba enim laudantium*, &c.
l Greg. verba ibid.
m homines.
n aut quæ debet eſſe triſtitia ſi omnes &c.
o ſola conſcientia.
p 2. Cor. 1.
q Iob. 16.
r dimitte.
ſ ſcientes quid de eis veritas dicit.
t in S. Euangelio conſpicias.
u Matth 15.
x Rom. 12.
y dicturus quippe vt cũ omnibus pacẽ habeamus, quia proſpexit & hoc eſſe difficile, præmiſit, ſi fieri poteſt. Sed tamen adiũxit quod poſſit fieri cum dixit.
z N. phraſim.
a verba pontificalis.

minatione, satisfaciens omnibus, licet euadere satis aliter potuissem, suspicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgaui; me scilicet à suspicione & æmulatione liberans, sed non aliis qui noluerint, aut spontè hoc non elegerint faciendo formam, exemplumque dans; cum scriptum sit, [b] Si quis *crimē* objicere voluerit, *scribat se* prius *probaturum:* & alibi, [c] *Criminationes aduersus* Doctorem nemo recipiat: & iterum; [d] *Si* quis *Episcopus, Presbyter,* aut *Diaconus*, vel quilibet Clerici, *apud Episcopū à qualibet persona fuerint accusati, quicunque* fuerit, *siue ille sublimis vir honoris, siue vllius alterius* [e] generis persona, *qui hoc genus* illaudabilis *intentionis* [f] arripuerit, *nouerit docenda probationibus, monstranda documentis se debere inferre: si quis ergo circa huiusmodi personas non probanda detulerit, intelligat se* [g] iacturam infamiæ sustinere, & sub magna excommunicatione exilio deportari.

Ista omnia postposui, non aliis (vt paulò superius prælibatum est) exemplum dando, sed me à præfata infamia & suspicione liberando. *Condemnatus* [h] est autem memoratus *Bassus* à iam dicta *Synodo*; *ita tamen, vt* in *vltima die viaticum ei non* denegetur, *propter humanitatem pietatis Ecclesiæ.*

Valentinianus quoque antedictus Imperator scripto eum condemnauit, *cum Augusta matre* [a] Placida, & *omnia prædia facultatum eius* (futuris de talibus dans hominibus formam ita faciendi) *Ecclesiæ Catholicæ sociauit.* Sæpe dictus ergo *Bassus, nutu diuino*, non multo post *moritur. Cuius corpus* (licet dignum non esset sepulturæ) propter misericordiam tamen sepeliui eum *in cubiculo parentum eius.* Et quanquam ipse erga me stultè & imprudenter egisset, ego verò misericorditer circa eum egi, cogitans illud quod Dominus in Euangelio loquitur dicens: [k] *Si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Et in ipsa dominica oratione, quotidie supplicando Domino dicimus, [l] *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Et multa sunt alia his similia.

His ita de me peractis, quia contra voluntatem omnium Episcoporum qui nobiscum erant, propter humi-

b verba Adriani l. cap. 48. collect. Ingelramo datæ, eadem repetet ὑποβολεὺς infra.
c Adrian. collect. c. 67. sect. 250. Sexti Pythagoræi, cuius verba repetit pseudo-Calixt. epist. I. Pseudo-Stephan. epistol. 2.
d verba Cod. Theod. lib. 16 tit. 2. constit. 41 *si Episc. vel presb. Diaconus & quicūque inferioris loci Christianæ legis Minister, apud &c.* eandem constit. citauit Pseudo-Caius.
e dignitatis.
f arripiet, laudabilis.
g se iacturæ famę proprię subiacere &c.
h hæc verba descripsit impostor ex pōtificali.
i Placidia.
k Matth. 6.
l ibid.

litatem sensus mei, nullo cogente iudicio aut vim passus, sed sponte eligens hæc, nec formam (vt iam dictum est) aliis [m] tamen Episcopis, [n] *competens adhibenda est talibus medicina vulneribus*, &c.

Data Kal. April. [o] Valentiniano & Floriano viris Clariss. Coss.*

m forte *aliis dans*.
n verba Felicis III. epist. 7. quæ iam deprauauit Pseudo-Fabian. epist. 3.
o nullus hic consul.
* *ad finem epistola, repetēda ex epist 3. Pseudo Fabiani.*

Baron ad A. D. 433. §. 36. 37.

MAIOR inde suboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur sub dictis Coss. 6. Kal. Septemb. & epistola ad Orientales à Sixto scripta de Bassi obitu & sepultura data habetur sub iisdem Consulibus Kal. Aprilis? & quonam pacto in ea epistola pro Anatolio Consule Florentius cum Valentiniano ponitur? sed & inde maior augetur difficultas; qua ratione eo anno, ea die Augusti confecta Acta ista leguntur, cum obiisse Sixtus dicto anno longe ante legatur, nempe 5. Kal. April. Sed & quomodo eadem subsistet epistola quæ data legitur Kal. April. cum dictum sit eo anno 5. Kal. eiusdem Sixtum esse defunctum?

Vnde cum hæc subsistere nullo modo queant, quod sibi inuicem aduersentur; certè quidem aliunde quam ex dictis Actis eiusmodi existimo esse petendam historiam, & è puriori fonte hauriendam esse, &c.

Binij Nota.

Magna pars huius epist. quam supra notauimus, recitata est hic verbo tenus ex epist. 3. Fabiani Pontif. Addita ad finem epistolę temporis & Coss. nota, plane surreptitia est. Nam ex libro Pontificali constat, Sixtum 5. Kal. Apriles vita functum esse. Valentinianum in Consulatu Florentium collegam habuisse, emendatioribus consularibus fastis repugnat. Eadem igitur censura esto de additamento & nota consulari huius epistolæ.

CENSVRA.

Ne quis cuiusquam animo scrupulus hæreat, notabit mecum Lector Epistolam Fabiano & Sixto III. adscriptam à scelerato impostore ex sententiis Conc. Toletani VIII. Felicis III. Gregorij M. Adriani I. Codicum Theodosiani & Iustinianæi, Aniani interpretis, & Sexti Pythagoræi, contextam esse.

Binæ extant Sixti III. epistolæ, quarum 1. ad Cyrillum Alexandrinum data hoc initio, *Magna sumus lætitia* &c. 2. ad Ioannem Antiochenum scripta, hoc habet exordium, *si Ecclesiastici corporis gloriam* &c. citatur vero à Vincentio Lirinensi ad finem commonitorij.

LEONIS

LEONIS I. PAPÆ
Epistola LXXXVIII.

Leo [a] Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ sedis Episcopus, vniuersis Germaniarum regionum Episcopis Salutem.

VM [b] in Dei nomine, in Romana Ecclesia Synodum Episcoporum siue cęterorum consacerdotum Christique fidelium coadunatam habuissemus, & *de ordinationibus* illicitis, super quibus [c] *crebrior ad nos* illarum partium *commeantium sermo* peruenerat, atque de aliis necessariis Ecclesiasticis negotiis tractantes, sacrosque canones relegentes, solerter egissemus, à multis lacrymabili vultu relatum est nobis, quod quidam Germaniarum ac Galliarum vrbium Episcopi frequenter Chorepiscopos, (qui iuxta [d] canones Neocæsarienses, siue secundum aliorum decreta patrum iidem sunt qui & presbyteri) vel presbyteros destinarent, [e] *qui absente pontifice altaria erigerent, Basilicas*que *consecrarent. Quod quidem non est mirum id præcepisse* [f] viros Ecclesiasticæ disciplinæ ignaros, quod est canonicæ regulæ contrarium, *& statim à seculari militia in sacerdotale ministerium* delegatos atque promotos. *Ergo ne vltrà talis à* [g] vobis *licentia vsurpetur; communi sententia statuendum oportuit, scientes quia sicut Chorepiscopo vel presbytero illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis enim literis, præcipiente Domino, solus Moses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit;* [h] qui *vtique summus sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo;* [i] Moses & Aaron in sacerdotibus eius. *Ideoque id quod tantum facere principibus sacerdotum iussum est, quorum typum Moses & Aaron tenuerunt,* [k] omnino Decretum est vt Chorepiscopi vel *presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arri-*

a Idem titulus & initiũ epist. 9. Pelagio 2. adscriptæ.
b initium epist. 87. Leonis *cum de ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos illicite vsurpata crebrior, &c. perferret.*
c sup. Pseudo-Stephan. epist. 2.
d Concil. Neocæs. can. 13.
e *verba Concil. Hispal. 2. cap. 7.* Septimo examine relatum est nobis, venerandissimum quondam Agapium Corduben sis vrbis Episcopũ frequenter Chorepiscopos vel presbyteros destinasse (qui tamen iuxta canones vnũ sunt) qui absente pontif. &c.
f virum Eccl. discipl. ignarum, & statim à seculari milit. in Sacerd. ministerium delegatum. g à nobis. h quia summus vtique. i Psalm. 98. k additamentum.

pere non præsumant. Nam quamuis cum Episcopis plurima illis [l] ministeriorum *communis sit dispensatio; quædam tamen auctoritate veteris legis, quædam* [m] nouæ etiam *Ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint, sicut presbyterorum & Diaconorum* [n] aut *Virginum consecratio, sicut constitutio altaris*, ac *benedictio vel unctio. Siquidem nec* [o] erigere eis altaria, nec Ecclesias *vel altaria consecrare* licet, *nec per* impositiones manuum *fidelibus baptizandis, vel conuersis ex hæresi Paracletum spiritum* sanctum *tradere, nec Chrisma conficere, nec Chrismate baptizatorum* [p] frontes *signare, nec publicè quidem in missa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere.* [q] *Hæc* enim *omnia illicita* sunt *Chorepiscopis*, qui [r] *ad exemplum* & formam *septuaginta* discipulorum esse noscuntur; vel presbyteris, qui eandem gestant formam; quoniam quanquam consecrationem habeant, *Pontificatus* tamen *apicem non habent.* Quæ omnia, *solis deberi* summis Pontificibus *auctoritate canonum præcipitur, vt per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi pontificis demonstretur. Sed neque coram Episcopo* licet *Presbyteris in baptisterium introire, nec præsente Antistite infantem tingere aut signare, nec* [s] pœnitentem *sine* præceptione *Episcopi sui reconciliare, nec eo præsente*, nisi illo iubente, *Sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populum docere, vel benedicere, aut salutare, nec plebem vtique exhortari.*

l mysteriorum.
m nouellis & Eccl.
n ac virg.
o nec licere eis Ecclesiam vel altaria consecrare, nec per impositionem manus.
p frontem signare sed nec.
q Hęc omnia illicita esse presb. vel Chorepiscopis quia pontificatus apicem non habent, quem solis deberi episcopis auctoritate, &c.
r verba can. 13. Neocæs. interp. Dionys.
s pœnitentes sine præcepto.

Surius & ex eo procuratores nouiss. edit. Paris. & Colon.

Ex fine huius epistolæ argumentum sumitur quod non sit plena, sed fragmentum duntaxat.

CENSVRA.

STYLVS Leonino non congruit; idem qui Pelag. 2. epist. 9. supposuit artifex cap. 7. Syn. 2. Hispalensis pro more vitiauit, & in epistolæ formam edidit; affixerat vero ad finem longam ex epist. Leonis 87. laciniam quam resecuerunt Surius & Parisienses.

Eius-

Eiusdem epist. 96.

Dominis fratribus, merito Beatissimis, in Christo venerabilibus, Samartioni, Chariatoni, Desiderio Episcopis & Presbyteris omnium Ecclesiarum quæ sunt intra Prouinciam Thraciam constitutæ, Leo, Victorius, Eustachius Episcopi.

ANC *epistolam* * *Leonis non esse, titulum & subscriptionem iudicare asseruerat* Binius Not. in 1. Tom. Concil. p. 999. at in editione postrema Coloniensi hanc notam induxit, fortè quia phrasis epistolæ à Leonina non abludit. Ego vero ne quem styli qualiscunque similitudo capiat, moneo epistolam à Gallicanis Episcopis scriptam videri, mendumque in titulum irrepsisse, vt pro *intra prouincias Gallicanas*, intra prouinciam Thraciam legatur. Id suadent nomina Chariatonis, Leonis, Victorij, & Eustachij, quos inter Concilij Andegauensis patres A. D. 453. sedisse constat. 2. Eandem coniecturam firmat ipsa epistolæ materia cum can. 2. Synodi Andegauensis & 9. Veneticæ mire consentiens. 3. Eidem fauet titulus epistolæ propemodum idem, cum inscriptione Synodicæ è Concilio Venetico ad Victorium & Thalassium circa A. D. 460. scriptæ: hæc nim. *Dominis Beatissimis, & nobis in Christo omni charitatis honore venerandis fratribus, Victorio*, &c.

* Leo Bituricensem, Eustachius Turonensem, Victorius Cenomanensem Ecclesiam rexit.

Epist. 18. pauculis ad finem lineis exceptis è 13. videtur expressa. Item 85. è 3.

Maxima pars epist. 83. totidem verbis legitur in 97.

Epist. 24. *potius fragmentum quoddam proximè sequentis esse, nec satis cohærere videtur* editoribus Paris. & Colon. qui *nec eam in M. S. inuenerunt*; est tamen in Actis Græco-Latinis Chalced. Concilij parte 1. pag. 19.

SYMMACHI PAPÆ

EPISTOLA 3. ad *Liberium patricium* Ennodio restituenda est. vide inter epist. eius primam libri 5.

Epist 4. *Dilectiss. atque chariss. fratri Laurentio*, &c. *Prodit religiosæ votum conscientiæ, &c.* dicitur à Cresconio edita: est autem Ennodij Dictio 3. *data Stephano V. S. Vicario dicenda Maximo Episcopo.* Vide Bibl. P. P. Tom. 6. p. 275.

Epiſt 8. cuius initium *Lucrum ſo ſi an*, &c, eſt 14. lib. 2. epiſt. eiuſd. Ennodij. vide p. 204. Bibl. PP. Tom. 6.

IOANNIS I. PAPÆ

Epiſtola I.

Ioannes vrbis Romæ Epiſcopus, Zachariæ Archiepiſcopo Salutem.

EXIGIT [a] *dilectio tua*, frater chariſſime, *præceptum Apoſtolicæ ſedis, in quo patrum decreta conſentiunt*; quod nec tibi, nec vlli recte viuentium & credentium Sacerdotum negare fas eſſe credimus.

Et [b] licet *tibi pro merito & honore ſacerdotij, quo plurimum polles, viuendi & docendi* [c] Eccleſiaſticæ regulæ *nota ſint omnia*; [d] *tamen quia Romanæ Eccleſiæ normam atque auctoritatem magnoperè poſtulaſti*, ſcriptis tuis breuiter reſpondere curauimus.

[e] *De occultis* enim *cordis alieni temere iudicare* iniquum *eſt*; *& eum, cuius non videntur opera niſi bona*, peccatum *eſt ex ſuſpicione reprehendere*.

Oues [f] ergo *quæ paſtori ſuo commiſſæ fuerint, eum nec reprehendere, niſi à recta fide exorbitauerit* [g] debent; & nullatenus *accuſare* poſſunt, quia facta *paſtorum oris gladio* ferienda *non ſunt, quanquam* recte reprehendenda videantur. Ideò iſta dicimus, quia in ſcriptis veſtris reperimus, quoſdam Epiſcopos veſtris in partibus à propriis ouibus accuſatos; aliquos videlicet ex ſuſpicione, & aliquos ex certa ratione, & idcirco quoſdam *ſuis* eſſe *rebus expoliatos*, quoſdam verò à propriâ ſede *pulſos*. Quos ſcias nec *ad Synodum* com*prouincialem*, nec *ad generalem poſſe* conuocari, nec aliquid diiudicari *antequam cuncta quæ*

a verba Zoſimi epiſt. 1. ab initio.
b verba Innocent. epiſt. 2. ab initio etſi tibi, &c.
c ſecundum Eccleſ. regulas.
d hic omiſſæ ab impoſtore lin. 2.
e Proſperi ſent. 21. cuius verba vſurpant pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. pſeudo-Six. II. epiſt. 2. pſeudo-Euſeb. epiſt. 2.
f verba Concil. Rom. 5. ſub Symmacho.
g præſumãt, nec vllatenus pro quacumque re alia niſi pro ſua iniuſtitia accuſare audeant; quoniam ſi paſtor m[ali]. ctus gladio oris non ſunt feriendi, quanquam ritè reprehendi æſtimentur, nec vllos Epiſcopos ſuis rebus expoliatos, vel à ſedibus vi aut dolo aut quocunq; ingenio pulſos, ſicut & vos de nobis iudicaſtis aut ad Synodum tam prouinc. quam generalem poſſe conuocare, aut in aliquo iudicare ante quam.

aisabla-

eis ablata sunt legibus potestati eorum [h] *redintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, & Ecclesias quæ sibi sublata sunt, cum omni priuilegio* [i] suis *restitui, & postmodum non sub angusti temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur, quantum expoliati vel expulsi esse videntur, antequam ad Synodum conuocentur, & ab omnibus quisque suæ prouinciæ Episcopis audiantur. Nam nec conuocari ad causam, nec diiudicari potest expoliatus vel expulsus; quia non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus. Vnde & antiquitus decretum est*, Omnes possessiones, & omnia sibi sublata, atque fructus cunctos ante litem contestatam [k] præceptor vel primas possessori restituat. *Et alibi scriptum habetur*; Ille qui violentiam pertulit vniuersa in statu quo fuerant recipiat, & quæ possidet securus teneat. *Et alibi in Synodalibus patrum decretis, & regum edictis legitur statutum*, Redintegranda sunt omnia expoliatis vel eiectis Episcopis præsentialiter [l] ordinatione pontificum, & in eorum vnde abscesserunt potestatem funditus [m] reuocanda, quacunque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quascunque iniustas causas res Ecclesiæ vel proprias aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem aut regularem ad Synodum vocationem eorum, *& reliqua. Est etiam in antiquis Ecclesiæ statutis Decretum, vt qui* aliena inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. *Vnde & in Euangelio scriptum est*, [n] Quod si aliquem defraudaui, reddo quadruplum. *Et in legibus seculi cautum habetur*; Qui rem subripit alienam, illi cuius res direpta est, in [o] vndecuplum quæ sublata sunt restituat: *Et in lege diuina legitur*, Maledictus [p] omnis qui transfert terminos proximi sui, & dicet omnis populus, Amen. *Talia ergo non præsumantur absque* [q] *vltione, nec exerceantur absque suâ damnatione.* [r]

Tu vero, frater charissime, hæc vide ne transgrediaris, & reliquos Episcopos, tam tuæ curæ commissos, quam & alios firmiter tenere doceto: quia *transgredi Apostolica* [s] *statuta absque* transgressoris *gradus periculo* nullatenus possunt.

Inimicis [t] *vero accusatoribus, vel de inimici domo prodeunti-*

h pacifice per omnia redintegrentur decernimus. Prius, &c.
i priuilegio suo.
k forte legendum *perceptor vel primo.*
l forte legendum *per sententiam & ordinationem.*
m forte legendum, *reuocandi quicunque, &c. captiuitate, aut seueritate.*
n Luc. 19.
o decuplum.
p Deut. 27.
q vlla vltione.
r hucusque pseudo-Eus. epist. 2.
s imitatur impostor Hilar. in Côcil. Rom.
t verba Concil. 5. sub Symmacho.

bus, seu qui cum inimicis morantur [u] *non credatur; ne irati nocere cupiant, ne læsi se velint vlcisci.*

Hi quoque reiiciendi sunt, non approbandi. Hæc, charissime, tene & prohibita semper caue. Illud adimplere stude, quod bene ad Jesum filium Syrach dictum est: [x] *Vsque ad mortem certa pro veritate, & semper Dominus Deus tuus pugnabit pro te.* [y] *Huius* ergo *rei gratia vobis* & nobis sancta commissa est Ecclesia; *vt pro omnibus* [z] laboribus, *& cunctis opem ferre non* negligamus; quoniam [a] *dum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet.* Ideoque tanta vrgente necessitate, summopere [b] *vestra Apostolicaque auctoritate*, & reliquos Episcopos oportet reprimere infestos, releuare oppressos; vt absque graui (Domino auxiliante) difficultate, ipsi gratanter omni tempore sacrificare mereamur illæsi.

Ad [c] *vos* quoque *me* [d] reuerti cogit *propositi operis* [e] *amica conditio, qui melioribus hactenus operam volui* [f] nauare *sermonibus, dum* [g] talem rationem exigit toxicata *necessitas.* [h] *Mandati cælestis* [i] habitatio *nos aut miscet aut separat; Nec interest quæ interualla nos segregent, si* [k] vnà in supernæ mansionis claue retinentur.

Nec vobis tales nocere valebunt, si inuicem adiutorium ferre non distuleritis. [l] *Inauditum* autem *genus sacrilegii est, quod mentitæ religionis* [m] honorem præfixi æmuli colorant. *Dehonestat* enim *venerandi reuerentiam nominis, qui adiutorem se in his quæ in Deum iactat commissa pollicetur. Contumeliæ genus est quasi in solatio adesse sublimi, iuxta Apostolum;* Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? *Quid auribus imperitis* [n] illudunt, *& grauiorem vindictæ speciem* [o] faciunt *esse quam culpæ? Si odium* [p] habent, *excessibus* emendent. *Cur ergo liberius* [q] condemnant *scelera quàm* vitant? *Sui* profecto *impugnator est* omnis qui patres insequitur aut [r] *detrahere* non formidat. Nihil est enim in quo inimicorum tela, (Domino opem ferente) superare non valeatis, *si (*iuxta veritatis vocem*)* talem qualem Dominus præcepit [s] *habueritis dilectionem ad inuicem.* Data 15. Kal. Nouemb. [t] Maximo & Olybrio viris Clariss. Coss.

u aut suspecti sunt.
x Eccl. 4.
y His verbis vsus pseudo-Alexand. epist. 2. pseudo-Eleuther. epist.
z laboremus.
a Luc. 10.
b sic pseudo-Felix II. epist. 1.
c Ennodii verba in Apol. pro Symmacho.
d reducit.
e non amica.
f pernauare.
g dum captiuam orationem exigit imperiosa necessitas.
h ibid. post. lin. 23.
i obauditio.
k si vno in superna mansione conclaui retinemur.
l Ennod. ibid.
m honore coloratis.
n illuditis.
o facitis.
p debetis excessib. vos mundate.
q condemnatis. vitatis.
r not. phras.
s Ioan. 13.
t Consulatus imaginarius.

Binius in Notis ex Baron. ad A.D. 526 §. 3.

Consularis (inquit) nota mendosa est, vt patebit ex iis quæ infrà dicemus. Puto hanc referendam esse ad Consulatum Maximi sine collega: qui incidit in A.D. 523.

CENSVRA.

NON sola nota mendax, sed & epistola cui nota est apposita. Plagiarius epistolæ artifex aliena scripta ruspatus, Innocentij, Zosimi, Symmachi & Ennodij dicta suo cœno infecit, vt iam docui.

IOANNIS I. PAPÆ

Epistola. II.

Ioannes Episcopus, omnibus per Prouincias Italiæ constitutis Episcopis, in Domino Salutem.

AEPISSIME[a] multo *iam* experimento didici, *sanctum pietatis vestræ studium circa religionem Christianam gloriosis*[b] crescere & dilatari *augmentis; & fides* recta, quæ *non solum me, sed omnes Domini sacerdotes consolatur & roborat*, vestris in mentibus & operibus per sacerdotale agnoscitur opus & dilatatur.

Quapropter (fratres)[c] *hortor* vos *& moneo*, contra Arianam perfidiam, quæ olim non semel sed sæpe damnata est, & modo in quibusdam reuiuiscit, armari gladio spiritus Sancti, vt eam ita (adminiculante diuina gratia) opprimere & extirpare valeamus, vt nec radix eius in posterum inueniatur.

Ecclesias[d] verò *Arianorum* vbicunq; inueneritis, *Catholicas* eas diuinis precibus & operibus absque vlla mora *consecrate*; Quia & nos quando fuimus Constantinopoli,[e] tam pro religione Catholica, *quam &* pro regis Theodorici causa negotij, suadente atque hortante, Arianosque extirpante piissimo atque Christianissimo *Iustino orthodoxo Imperatore*,[f] quascunque illis in partibus eorum *Ecclesias* reperire potuimus, *Catholicas* eos (Do-

a *verba Leonis epist.* 70. Quæ sæpissime multa iā experimenta docuerunt.
b perseuerat & crescit augment. & hęc fides Clementiæ vestræ non solum, &c.
c phras. Leon. epist. ?.
d hoc vetuit Cōc. Epaun. cap. 33. Not. phras. pontificalis.
e an alia causa quam religionis suscepta à pontifice? negat qui vitam eius scripsit.
f an discurrit pontifex per prouincias vt Arianorū speluncas Deo dicaret? contrarium testatur pontificalis liber.

mino opem ferente) *consecrauimus*. Et quanquam prædictus Theodoricus Rex, [g] eorum *peste tactus intrinsecus, & obuolutus extrinsecus*, nos & omnem [h] regionem nostrã *perdere*, & *gladio* & igne consumere minetur; nolite tamen propterea deficere, sed viriliter in agro Dominico elaborare studete; Et (iuxta veritatis vocem) [i] *nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius eum timete qui potest & animam & corpus* [k] mittere *in gehennam*. Et egregius gentium Apostolus inquit, *Non* [l] *enim nosmetipsos prædicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum, nos autem seruos vestros per Iesum: quoniam Deus qui dixit de tenebris* lumen [m] *splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei in* [n] faciem *Christi Iesu. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei & non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur:* [o] operamur, *sed non destituimur: persecutionem patimur, sed non derelinquimur: dejicimur*, & [p] *non perimus, semper mortificationem Iesu* Christi *in corpore nostro circumferentes: vt & vita Iesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim nos qui viuimus in mortem tradimur propter Iesum, vt & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis. Habentes autem eundem Spiritum fidei (sicut scriptum est,* [q] *Credidi, propter quod locutus sum) & nos credimus; propter quod & loquimur. Scientes quoniam qui suscitauit Iesum, & nos cum Iesu suscitabit & constituet vobiscum. Omnia enim propter vos, vt gratia abundans per* [r] multas *gratiarum* actiones, *abundet in gloriam Dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris est noster homo* corrumpatur; *tamen is qui intus est renouatur de die in diem. Id enim quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis*; non *contemplantibus nobis quæ videntur sed quæ non videntur. Quæ videntur enim temporalia sunt; quæ autem non videntur æterna sunt.*

[s] *Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ex Deo ædificationem habemus, domum non manufactam æternam in cælis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quæ de cælo est superindui cupientes,*

g Not. phrasim.
h quam regionem possedit Ioannes? alludit impostor ad hæc pontificalis verba *totam Italiã voluit gladio extinguere*, Theodoricus scil. itẽ *quod si non omnem Italiam gladio perderet*.
i Matth. 10.
k perdere.
l 2. Cor. 4.
m lucem.
n in facie.
o aporiamur.
p sed non.
q Psal. 115.
r multos in gratiarum actione.
s 2. Cor. 5.

pientes, si tamen vestiti & non nudi inueniamur. Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eo quod nolumus [t] spoliari, *sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est à vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum Deus, qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper & scientes quoniam dum sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, (per fidem enim ambulamus, & non per speciem) audemus autem, & bonam voluntatem habemus, magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Deum; & ideò contendimus, siue absentes siue præsentes placere* ei. *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnus quisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem & in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis; sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, vt habeatis ad eos qui in facie gloriantur, & non in corde. Siue enim mente excidimus, Deo; siue sobrij sumus, vobis. Charitas enim Christi vrget nos, æstimantes hoc, quoniam si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; & pro omnibus mortuus est Christus, vt & qui viuunt iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem* iam *nouimus secundum carnem, etsi agnouimus secundum carnem Christum; sed nunc iam non nouimus. Si qua ergo in Christo noua creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua. Omnia autem ex Deo qui reconciliauit nos sibi per Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis; quoniam quidem Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.*

t expoliari.

u Dominum.

Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso.

Adiuuantes autem exhortamur [x] *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te.* [y] *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus in necessitatibus,*

x 2. Cor. 6.

y Esai. 49.

in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris; per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt seductores, & veraces: sicut qui ignoti, & cognoti; *quasi morientes, & ecce viuimus; vt castigati & non mortificati; quasi tristes, semper autem gaudentes; sicut egentes, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes & omnia possidentes. De cætero, fratres,* [z] *gaudete, perfecti estote, exhortamini, pacem habete,* vt *Deus pacis & dilectionis* sit semper *vobiscum*, Amen.

z 2. Cor. 13.

Data 3. Idus Iunij Maximo & * Olybrio viris Clariss. Coss.

* Olybrius sine collega Consulatum gessit A.D. 526.

Baron. ad A. D. 525. §. 9. 10.

ACCEDANT adhuc firmissimę autoritates. Quid firmius atque solidius desiderari potest quam publica ad omnes Italiæ Episcopos tunc scripta ab ipso Ioanne Papa circularis epistola? in qua hæc ipsa leguntur verba, *Ecclesias vero Arianorum* &c.—A quonam hæc certius dici possunt, quam ab ipso qui egit? & quorum scriptorum genere fidelius probari valent, quam publica, patenti, cunctisque nota data ab eodem epistola? 10. At ne qua vel leuis saltem de impostura suspicio in aduersariorum refractariam mentem surripere possit, vt vel animo quis eorum fingere valeat epistolam illam spuriam esse atque suppositam; accipe tantę veritatis testem eiusdem seculi scriptorem Gregorium Turonensem, eadem ipsa disertis verbis testantem &c.

* hæc repetit Binius in Notis ad epist. 2. Ioan. 1.

Idem ad A.D. *526.* §. 3. *Cum in fine data legatur (epist.) 3. Idus Iunij sub Consulatu Maximi & Olybrij, expungendus est Maximus, vtpote superadditus; tam enim Maximus quam Olybrius diuersis annis (vt vidimus) Consulatum gesserunt: nec potuit ea epistola sub Maximo dicta die Iunij dari; nam eo tempore nondum creatus erat Pontifex Ioannes, qui mense Augusti eiusdem anni sedere cœpit. Dicendum ergo Olybrij huius anni absque collega Consulatus tempore dictam scriptam esse epistolam: sed & in eo quod habetur ipsa data 3. Idus Iunij deprehenditur error; nam quomodo ita se habere potuit, si 27. mensis Maij idem Ioannes hoc anno sub eodem Consulatu Olybrij mortuus esse ponitur? &c.

4. Ne autem ex errore diei existimes epistolam ipsam haud esse germanam, sed commentitiam, habes huius seculi scriptorem Gregorium Turonensem eidem adstipulantem verbis istis. *Multi quidem sunt Martyres apud vrbem Romam, quorum historiæ passionum nobis integra non sunt delatæ. De Ioanne tamen Episcopo, quoniam Agon eius ad nos vsque*

non

non accessit scriptus; quæ à fidelibus comperi, tacere nequiui. Hic cum ad Episcopatum venisset, summo studio hæreticos execrans, Ecclesias eorum in Catholicas dedicauit: quod cum Theodoricus Rex comperisset, furore succensus, quia esset sectæ Arianæ deditus, iussit gladiatores per Italiam dirigi, qui vniuersum, quotquot inuenissent, Catholicum populum iugularent. Hæc audiens B. Ioannes, ad Regem ne hæc fierent deprecatus accessit: à quo cum dolo susceptus, alligauit eum, & posuit in carcerem dicens, Ego te faciam, ne audeas contra sectam nostram amplius mussitare. Positus vero sanctus Dei in carcere tantis atteritus est iniuriis, vt non post multum tempus spiritum exhalaret, &c.

CENSVRA.

Anastasij narrationem falsam esse non euincunt quę Baron. affert; quandoquidem asystata non sunt, Iustinum Ioannis precibus permotum Arianis sua iura reliquisse, & Ioannem re prospere gesta & ex Theodorici voto reducem ab eodem Theodorico comprehensum & carcere clausum fuisse: potuit enim suscepti muneris partes implere, & alia de causa in Regis Ariani offensionem incurrere. Quid enim si coronatio Iustini, aut suborta de Ioannis fide suspicio *Theodorici bilem accendit? an quicumque à preuaricationis & violatæ fidei labe purus est, læsæ Maiestatis reus aliorumve criminum obnoxius esse non potest?

Gregorij Turon. locus quo pacto epistolę fidem conciliet non video: non enim asserit (quod necesse est, vt eius testimonio fulciatur epistola) Ioannem Arianorum Ecclesias *Constantinopoli, & in Orientis partibus* consecrasse, idque *Iustini suasu*; nihil illi compertum de Epistola Ioannis nomine scripta: quinimò epist. auctoritatem multis modis eleuat: 1. Scribit Ioannem cum ad Episcopatum venisset Ecclesias hæreticorum in Catholicas de icasse: at epist. id demum factum post legationem susceptam. 2. Greg. in Italia dedicatas Arian. Ecclesias insinuat: epistol. *Constantinopoli, & in partibus Orientis*. 3. Greg. Ioannem carceri mancipatum testatur, cum accessisset deprecaturus pro Catholicis ob consecrationem Ecclesiarum iam peractam periculo expositis: epist. vero Theodoricum infensum Ioanni ob Ecclesias Orientalibus orthodoxis restitutas.

* Beda de 6. ætat. mundi. Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictione peremit, inuidia ductus quia Catholicæ pietatis defensor Iustinus eum honorifice suscepisset. Idem in Martyrol. ad 5. Cal. Iunij.

Non igitur sola Consulum nota superaddita, sed totius epist. series suspicionem mouet, quam augent sequentia. 1. Vix tria verba de suo fudit qui eam scripsit: initium Leonis est; maxima pars Apostoli, eaque deprauata: quæ interseruntur pluribus nominibus suspecta, ne dicam inepta.

2. Si vera relatio Gregorij, nulla fuit causa scribendæ epistolæ: quid enim necesse est, ad Ecclesiarum iam consecratarum à Catholicis consecrationem eosdem Catholicos hortari?

3. Infirmissimo epist. scriptor niti videtur argumento, hoc nimirum *Arianorum Ecclesias Catholico ritu consecraui in Orientis partibus. Ergo id vobis attentandum in Italia.* An quicquid licuit sub Imp. orthodoxo,

ſuaſionibus ſuis animos faciente, audendum fuit in Italia Theodorico Ariano rerum potente, orthodoxis excidium minante? Orientalibus certe Epiſcopis nullum, Italis certum ex Baſilicarum occupatione periculum. Ergo diſpar vtrorumque cauſa.

4. Si (quod aſſerit epiſt. ſcriptor) Ioannes Theodorici mandata non impleuit, ſuſcipere non debuit: ſi (quod ſcribit Anaſtaſius) impleuit, præuaricationis turpiſſimæ, & violatæ religionis reus eſt Baronij iudicio.

5. Vno verbo, nullo ingenio nulla arte Ioannis factum excuſari poſſe videtur. Siue enim libens Theodorici mandata ſuſcepit; ſiue (mutata poſteà mente) neglexit, eoque ipſo furentem hæreticum in Catholicorum perniciem impulit; imprudentia ſua & temerario auſu ſibi & Eccleſiæ nocuit.

FELICIS IV. PAPÆ

Epiſtola I.

Dilectiſſimis fratribus omnibus Epiſcopis per diuerſas prouincias conſtitutis Felix Epiſcopus in Domino ſalutem.

MAGNO [a] *munere miſericordiæ Dei totius Eccleſiæ Catholicæ multiplicata ſunt gaudia*; cum Eccleſiarum ſtatus eo viget ordine, quo Apoſtolorum ſucceſſores illum ſtatuerunt. Et cum antiqui hoſtis aſtutia eum turbari agnoſcimus, non modico contriſtamur mœrore. Quam ob cauſam, fratres, hortamur vos, monemus & flagitamus, [b] vt *à tramite* Apoſtolicæ ſedis inſtitutis nequaquam recedatis, nec [c] *à capite diſſideatis*; ſed fidem & ordinem, quem Apoſtoli & Apoſtolici viri ſtatuerunt, abſque vlla hæſitatione teneatis. Nam ſi columnæ alicuius magnæ domus ruerint, ipſa poſtea domus minime ſtabit; ſic & vos, qui [d] *columnæ Eccleſiæ* eſtis, ſi labefactari cœperitis, ſancta Eccleſia, quæ per vos regitur, tabeſcit & labitur. Hæc (fratres) quæ dico valdè timenda ſunt, & ſummo moderamine penſanda, atque ne fiant cauenda. Ipſa enim per ſe veritas ait, [e] *Vos eſtis ſal terræ; quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur?*

a verba Leonis epiſt. 54. quæ ſibi vindicat Pſeudo Eleuther. epiſt. 1. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2.
b Siric. epiſt. 1. c. 1.
c Leo epiſt. 84.
d columnas Eccleſiæ vocant Epiſcopos, Pſeudo-Anaclet. epiſtol. 2. Pſeudo-Zephyr. epiſt. 1. &c.
e Matt. 5.

salietur? Ideò (charissimi) vos moneo quia debitor sum vobis, & valdè vos diligo; & quando bona audio de vobis, nimis sum gauisus; & è contra quando mala, nimis conturbatus.

Ego [f] *vero, quamuis à vobis per longa terrarum atque maris* [g] interualla *disiunctus sim, sum tamen omnino vobis corde coniunctus; idque de Beatitudine vestra erga me modis omnibus confido: quia cum me vicissim diligitis, à me non longe estis.* Vnde [h] *gratias referimus illi grano sinapis*, [i] qui *ex modici despicabilisque seminis specie, ita* [k] *ramis ex eadem radice surgentibus, atq; se distendentibus vsquequaq; diffusis vt in eis volatilia cæli nidificent: gratiaque sit fermento illi*, [l] quod *tribus farinæ satis totius humani generis massam in vnitate conspersit: atque paruo lapidi qui abscissus* est *de monte sine manibus*, & *occupauit vniuersam faciem orbis terræ; qui ad hoc se vsquequaque distendit, vt* [m] omni *humano genere in vnitatem redacto, totius corpus perficeretur Ecclesiæ: atque ita* [n] vt *totius compagis pertineret commodum membrorum partialis ista distinctio. Vnde nos quoque à vobis non longe sumus, quia in illo qui vbique est vnum sumus. Agamus ergo ei gratias, qui* [o] *solutis inimicitiis in carne* sua *fecit vt in omni orbe terrarum vnus esset grex, & vnum ouile sub se vno pastore: semper memores, quid nos* [p] egregius *prædicator admoneat dicens,* [q] *Solliciti seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis.* [r]

Sanctitatis vestræ scripta, quæ ad sedem Apostolicam misistis super quibusdam consultis, [s] *quasi ad caput, vt inde* acciperetis *responsa* vnde [t] *omnis Ecclesia totius religionis sumpsit exordium,* [u] *gratanter* suscepi, & breuiter vobis respondere curaui.

CAPITVLVM I.

Vide Pseudo-Clement. epist. 2. & 3.

De Ecclesiarum enim consecratione, & de Missarum celebrationibus, non alicubi quam in sacratis Domino locis, absque magna necessitate fieri debere liquet omnibus quibus sunt nota [x] *Noui* ac Veteris [y] Testamenti præcepta. [z] Tabernaculum vero Mosen Domino præcipiente fecisse & sacrasse, cum mensa &

f verba Gregorij, epist. 36. lib. 4. quæ vsurpat Pseudo-Sixt. II. epist.
g spatia.
h & magis gratias.
i quia.
k ita est.
l quo tribus.
m vt ex humano.
n ita ad totius.
o Eph. 2.
p nos prædic. veritatis.
q Ephes. 4.
r hucusque Pseudo-Sixt. II.
s sic Innocét. epist. 4. & ex eo Pseudo-Damas. epist. 5.
t additam. impostoris falsiss. licet *à Petro exordiū Episcopatus cœpisse* scribát Innoc. epist. 2. Siric. epist. 4.
u Greg. epist. 53. lib. 4.
x profer Noui Testamenti præcepta si potes, nos nulla nouimus.
y Num. 7.
z Tabernaculum fuit cœlestium ὑπόδειγμα teste Paulo Heb 9.

altari eius, & cæteris vasis vtensilibus ad diuinum cultum explendum legimus; & non solum diuinis præceptis ac precibus ea sacrasse; sed etiam sancti olei vnctione Domino iubente perlinisse nouimus. Qualiter autem hæc facta sint, & quomodo ipsa sacra non alij quam Sacerdotes sacra vnctione delibuti, Dominoque cum vestibus sanctis sacrati, & Leuitæ tractabant, ferebant, erigebant & deponebant; in ipsis institutionibus quæ (Domino iubente) per Mosen conscriptæ sunt, in lege Domini reperitur. Qualiter *ergo* [a] Dauid regum piissimus amplificauerit cultum Dei, & templum Domini ædificare voluit; sed propter multum sanguinem quem effuderat prohibitus est, & ipse collegerat expensas, Salomonque filius eius idipsum quod ipse facere optauerat, iubente & auxiliante Deo perfecit, & templū cum altari, & reliqua ad diuinum cultum peragendum consecrauit, in libr. Regum inter cætera legitur ita: [b] *AEdificans* (inquit Salomon Domino) *ædificaui* [c] *inhabitaculum tuum*, fortissimum *solium tuum in sempiternum. Conuertitque rex faciem suam, & benedixit omni Ecclesiæ Israel. Omnis enim Ecclesia Israel stabat, & ait: Benedictus Dominus* [d] *Israel, qui locutus est* in *ore suo Dauid* [e] *patrem meum, & in manibus* eius *perfecit dicens: A die, qua eduxi populum meum Israel de AEgypto, non elegi ciuitatem de vniuersis tribubus Israel, vt ædificaretur domus, & esset nomen meum ibi: sed elegi Dauid, vt esset super populum meum Israel. Voluitque Dauid pater meus ædificare domum nomini* [f] *Dei Israël: & ait Dominus ad Dauid patrē meum, Quod cogitasti in corde tuo ædificare domum nomini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans. Verumtamen tu non ædificabis domum; sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis; ipse ædificabit domum nomini meo. Confirmauit Dominus sermonem suum quem locutus est, stetique pro Dauid patre meo, & sedi super thronum Israël, sicut locutus est Dominus: & ædificaui domum nomini Domini Dei Israël: & constitui ibi locum arcæ, in quâ fœdus Domini est, quod percussit cum patribus nostris, quando egressi sunt de terra AEgypti. Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu Ecclesiæ Israël, & expandit manus suas in cælum, & ait,* [g] Dominus *Deus Israel, nō est similis tui, in cælo desuper, & super terram deorsum: qui cu-*

a Nota connexionem.

b 3. Reg. c. 8.

c domum inhabit.

d Dominus Deus.

e ad Dauid.

f Domini Dei.

g Domine Deus.

qui custodis pactum & misericordiam seruis tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo. Qui custodisti seruo tuo Dauid patri meo quæ locutus es ei. Ore locutus es, & manibus perfecisti, vt hæc dies probat. Nunc igitur, Domine Deus Israël, conserua Dauid famulo tuo patri meo quæ locutus es ei; [h] *Non auferetur de te* h 2. Reg. 7. 11
vir coram me, qui sedeat super thronum Israël: ita tamen, si custodierint filij tui viam suam, vt ambulent coram me, sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc, Deus Israël, firmentur verba tua quæ locutus es Dauid seruo tuo patri meo. Ergo ne putandum est, quod verè Deus habitet super terram? Si enim cælum, & cæli cælorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc quam ædificaui? Sed respice ad orationem serui tui, & ad preces eius, Domine Deus meus. Audi Domine *hymnum & orationem, quam seruus tuus orat coram te hodie, vt sint oculi tui aperti super domũ hanc nocte & die, super domum de qua dixisti,* [i] *Erit nomẽ meum* i Deut. 12.
ibi: vt exaudias orationem quam orat in loco isto ad te seruus tuus, vt exaudias deprecationem serui tui, & populi tui Israël, quodcunque orauerint in loco isto, & [k] exaudias *in loco habita-* k exaudies.
culi tui in cælo, & cum exaudieris propitius eris. Si peccauerit homo in proximum suum, & habuerit aliquod iuramentum quo teneatur adstrictus; & venerit propter iuramentum coram altari tuo, in domum tuam, tu exaudies de [l] *cælo & facies, & iudicabis* l in cælo.
seruos tuos, condemnans impium, & reddens viam suam super caput eius, iustificansque iustum, & retribuens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus Israël inimicos suos, (quia peccaturus est tibi) & agentes pænitentiam, & confitentes nomini tuo venerint & orauerint, & deprecati te fuerint in domo hac, exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Israël: & reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit cælum, & non pluerit propter [m] *peccatum eorum, & orantes in loco* m peccata.
isto pænitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis [n] *conuersi fue-* n pecc. suis.
rint propter afflictionem suam, exaudi eos in cælo, & dimitte peccata seruorum tuorum, & populi tui Israël; & ostende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluuiam super terram [o] *quam* o terrã tuam.
dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilentia, aut corruptus aër, aut ærugo, aut locusta, vel rubigo, & afflixerit eum inimicus eius portas obsidens, omnis plaga, vniuersa infirmitas, cunctaque deuotatio & imprecatio quæ acciderit omni homini de populo tuo Israël, si quis [p] agnouerit p cognouerit

plagam cordis sui, & expanderit manus suas in domo hac, tu exaudies in cælo, in loco habitationis tuæ, & repropiciaberis, et facies vt des vnicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor eius, (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum) vt timeant te cunctis diebus, quibus viuunt super faciem terræ quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena, qui non est de populo tuo Israël, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum vbique) cum venerit ergo, & orauerit in loco hoc, tu exaudies in cælo, in firmamento habitaculi tui, et facies omnia pro quibus inuocauerit te alienigena; vt discant vniuersi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israël: et probent quia nomen tuum inuocatum est super domum hanc quam ædificaui.

Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam quocunque miseris eos orabunt te contra viam ciuitatis quam elegisti, & contra domum quam ædificaui nomini tuo,
q orationes *& exaudies in cælo* [q] orationem *eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum. Quod si peccauerint tibi, (non est enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis suis, & captiui ducti fuerint in terram inimicorum longè, vel propè, & egerint pœnitentiam in corde suo, in loco captiuitatis, & conuersi deprecati fuerint te in captiuitate sua, dicentes, Peccauimus, inique egimus, impie gessimus, & reuersi fuerint ad te in vniuerso corde suo, & tota anima sua in terra inimicorum suorum ad*
r fuerint. *quam captiui ducti* [r] fuerant, *& orauerint te contra viam terræ suæ quam dedisti patribus eorum, & ciuitatis quam elegisti, & templi quod ædificaui nomini tuo, exaudies in cælo, in firma-*
s orationes. *mento solij tui* [s] orationem *eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum, & propitiaberis populo tuo qui peccauit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum quibus præuaricati sunt in te; & dabis misericordiam coram eis qui captiuos habuerint, vt misereantur eis: Populus enim tuus est, & hæreditas tua, quos eduxisti de terra Aegypti, de medio fornacis ferreæ, vt sint oculi tui*
t exaudias. *aperti ad deprecationem serui tui & populi tui Israël, &* [t] exaudies *eos in vniuersis pro quibus inuocauerint te. Tu enim separasti eos tibi in hæreditatem de vniuersis populis terræ, sicut locutus es per Mosen seruum tuum, quando eduxisti Patres nostros*
u de Ægypto. [u] de terra Ægypti, *Domine Deus. Factum est autem cum comples-*

complesset Salomon orans Dominum omnem orationem, & deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini. Vtrumque enim genu in [x] terra *fixerat, & manus expanderat* [y] ad *cælum. Stetit ergo & benedixit omni Ecclesiæ Israël voce magna dicens; Benedictus Dominus qui dedit requiem populo suo Israël, iuxta omnia quæ locutus est. Non cecidit, ne vnus quidem sermo,* [z] in *omnibus quæ locutus est per Mosen seruum suum. Sit Dominus* [a] *noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos, neque proyciens, sed inclinet corda nostra ad se, vt ambulemus in vniuersis vijs eius, & custodiamus mandata eius, & cæremonias,* [b] *& iudicia, quæcunque mandauit patribus nostris; & sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram Domino, appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, vt faciat iudicium seruo suo, & populo suo Israël per singulos dies;* & *sciant omnes populi terræ quia Dominus ipse est Deus, & non est vltra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, vt ambulemus in Decretis eius, & custodiamus mandata eius, sicut & hodie. Igitur Rex & omnis Israël cum eo immolabant victimas coram Domino. Mactauitque Salomon hostias pacificas quas immolauit Domino, boum viginti duo millia, & ouium centum viginti millia; & dedicauerunt templum Domini, rex &* [d] *filij Israël. In die illa sanctificauit rex medium atrij, quod erat ante domum Domini: fecit* autem [e] *ibi holocaustum & sacrificiũ, & adipem pacificorũ;* [f] quia *altare æneum quod erat coram Domino minus erat, & capere non poterat holocaustum & sacrificium* [g] *adipem pacificorum. Fecit ergo Salomon in tempore illo festiuitatem celebrem: et omnis Israël cum eo, multitudo magna ab introïtu Emath, vsque ad riuum Aegypti coram Domino Deo nostro, septem diebus & septem diebus, id est, quatuordecim diebus; & in die octaua dimisit populos.*

Iudæi ergo loca, in quibus Domino sacrificabant, *diuinis* habebant supplicationibus consecrata: nec in aliis quam in Deo dicatis locis munera Domino offerebant. Si [h] *enim* Iudæi, [i] *qui vmbræ* legis *deseruiebant*, hæc faciebant: multo magis quibus veritas patefacta est, & [k] *gratia & veritas per Iesum Christum data est*, [l] templa Domino ædificare, & (prout melius possumus) ornare, eaque diuinis precibus & sanctis vnctionibus

x in terram.
y in cælum.
z ex omnibus bonis.
a Dominus Deus.
b cęrem. eius.
c vt sciant.
d & omnes filij.
e fecit quippe holoc. ibi.
f quoniam.
g & adipem.
h non cohærent hæc præced.
i Heb. 8.
k Ioan. 1.
l templum Iudaïcum typus fuit cœlestis teste Apostolo Hebr. 9. non templorũ nostrorũ: nisi quis per templa Christianorum pios ipsos intelligat cum Petro 1. epist. c. 2. & Paulo Eph. 2. Ecclesia enim quotidie ædificanda, ornanda piis moribus, dicanda precibus, vngenda spiritu Sancto.

ſuis cum altaribus, & vaſis, veſtibus quoque & reliquis ad diuinum cultum explendum vtenſilibus, deuote & ſolenniter ſacrare, & non in aliis locis quam in Domino ſacratis, ab Epiſcopis, & non à Chorepiſcopis,[m] qui ſæpe prohibiti ſunt, niſi (vt prædictum eſt) ſumma exigente neceſſitate, Miſſas celebrare, nec ſacrificia offerre Domino debemus. Et hoc (ſi ſumma neceſſitas agere compulerit) non in domibus, quia in ſacris canonibus ſacrificia [n] *in domibus* offerri prohibita ſunt; ſed in [o] *tabernaculis* diuinis precibus à pontificibus dicatis, & in menſis Domino ſacratis, & ſacra vnctione à pontificibus delibutis, pro ſumma (vt præfixum eſt) neceſſitate & non pro libito cuiuſquam & pigritia agatur. [p] *Satius ergò eſt*, [q] *Miſſam* non *cantare*, aut *non* [r] *audire quam* in illis locis *vbi* fieri *non oportet*: niſi (vt ſæpedictum eſt) pro ſumma contingat neceſſitate; quoniam neceſſitas non habet legem. Vnde ſcriptum eſt, [ſ] Vide *ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed* [t] *in* loco *quem elegerit Dominus Deus tuus*. Et in Exodo legitur: *Vos vidiſtis* [u] quia *de cœlo locutus* ſum *vobis: Non facietis Deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis: altare de terra facietis mihi, & offeretis* [x] *ſuper* illud *holocauſta & pacifica veſtra: oues veſtras & boues in omni loco in quo fuerit memoria nominis mei*. Et ſicut non alij quam ſacrati Domine ſacerdotes debent *miſſas cantare*, nec ſacrificia ſuper altare offerre: ſic nec in aliis, quam in præfatis Domino ſacratis locis *Miſſas cantare*, aut ſacrificia offerre licebit. Si autem, vt legitur in Concilio [y] Laodicenſi cap. 26. *quod hi qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati, tam in Eccleſiis, quam in domibus exorcizare non poſſunt*: multo magis maioris gradus miniſteria niſi ab eis qui ad eos gradus ſunt ſacrati, quibus fungi debent officia agi vel ſacrificia offerri licet. Quod autem (vt paulo ſuperius prælibatum eſt) oblationes in domibus offerri non debent, in eodem Concilio cap. 58. prohibitum habetur; ita [z] *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis & presbyteris*. Solennitates vero dedicationum Eccleſiarum & ſacerdotũ per ſingulos annos ſolenniter ſunt celebrandæ, ipſo [a] Domino exempla dante; qui ad feſtum dedicationis templi,

m hoc falſum eſſe iam docui: Vide pſeudo-Damaſ. epiſt. 5.

n Concil. Laodic. c. 58.

o An idem tibi ſunt templum & tabernaculum?

p imitatur impoſtor Conc. Pariſ. ſub Ludouico Pio lib. 1. ca. 47. & Capitular. libr. 7. c. 334.

q phraſes ſeculorum poſteriorum.

r Greg. epiſt. 18. lib 3.

ſ caue. Deut. 12.

t in eo. hæc locum non habent ſub N. T. vide Malach. 1. & Ioan 4.

Exod. 20.

u quod. ſim. facietis mecum.

x ſuper eo.

y Concil. Laod. c. 26. ſecundum verſ. Dion.

z Concil. Laod. cap. 58. ex eadẽ verſione.

a Dominus non dedit formam Chriſtianæ obſeruantiæ, ſed legalia impleuit ſub lege factus pro nobis.

templi, omnibus, id faciendo, dans formam cum reliquis populis, eandem festiuitatem celebraturus venit, sicut scriptum est, *facta* [b] *sunt Encænia in Hierosolymis, & hyemserat: Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis.* Quod [c] autem octo dierum sint Encænia celebranda, in libro Regum, peracta dedicatione templi, reperies.

2. De [d] Ecclesiarum vero consecratione, quoties dubitatur, & nec certa scriptura, nec certi testes existunt à quibus consecratio sciatur: absque vlla dubitatione scitote eas esse consecrandas, ne talis trepidatio faciat deteriorationem; *quoniam monstratur* esse *iteratum quod* nescitur factum.

His, fratres, testimoniis scripturarum, [e] Apostolica auctoritate confirmatis; consultis vestris breuiter respondisse sufficiat. Vobis tamen præuidendum est, [f] omnibus prædicandum, vt illicita non agantur, & Domini *præcepta conseruentur* & fideliter *peragantur*.

Rogamus [g] *autem vos, fratres,* (vt dicta Apostoli replicemus) *corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes; videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini in inuicem & in omnes, semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite: Hæc est enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere, prophetias nolite spernere. Omnia autem probate; quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur.* Data Kal. Martij, [h] Lampadio & Oreste viris Clariss. Coss.

b Ioan. 10.
c Hoc nihil ad Christianos, fuit enim ceremoniale.
c Hoc nihil
d Hæc desumpta sunt è penu Leonis epist. 92. ca. 15. impostor verba Leonis arripuit, sententiam non expressit.
e quasi vero auctoritas scripturę nutet si Rom. sedes confirmationem suam neget.
f not. phras.
g 1. Thess. 5.
h A.D. 530.

Baron. ad A. D. 530. §. 1.

Extat eius epistola data hoc anno sub dictis Coss. Kal. Martij, ad omnes episcopos de Ecclesiarum consecratione, &c.

CENSVRA.

IMPVRVS Agyrta sub Felicis IV. larua latens, longum trahit Scripturæ sacræ, Leonis, & Gregorij sententiarum syrma, cui paralogismos multiplices, & pudenda fœdæ inscitiæ ἐνδείγματα adsuit, vt supra pro instituti ratione breuiter docuimus.

FELICIS IV. PAPÆ

Epiſt. II.

Exhortatoria ad Sabinam.

INGVLARE [a] *membrum Eccleſiæ, tuæ religionis amplitudinem exiſtere, & à nobis reuerendiſſime coli, ſatis eſt omnibus manifeſtum. In ipſo enim apice nobilitatis multò nobiliorem Eccleſiæ deuotionem impendis, & magis læta Chriſti agnitione præceptis eius obtemperas, & in fide potius exultas, quam tanti generis flore iactaris.* [b] Summa virtus eſt *viciſſe gloriam carnis; &* magna *eſt Chriſti* gratia, *nobilitatem moribus ſuperaſſe, Domina filia meritò illuſtris. Certa igitur, exiſtens dilectiſſima, vitæ huius (quæcumque ſunt) ſpatia æternis diuiniſque officijs illuſtrare contende, vt qui inſignem te præſtitit, reddat ſibi per ſecula clariorem.* [c]

Quapropter tuam hortamur dilectionem, vt [d] *bonum, quod cœpiſti,* ſemper *implere* non differas; quia [e] *non laudatur initium ſed finis.* Sapientiam [e] *enim* te hortamur diligere, & ſcrutari, vt rationabiliter & ſapienter diſponas, & [f] iudices ea, quæ tibi commiſſa ſunt, dicente Domino per Prophetam, [g] *Erudimini qui iudicatis terram.* Time ergo [h] *Dominum,* & mandata eius ſerua, & dilige eum totis viſceribus, *& proximum tuum ſicut teipſum.* Deus [i] *altiſſimus creauit* ſapientiam *in Spiritu ſancto, & vidit & dinumerauit* ea terram, *& menſus eſt, & effudit illam ſuper omnia opera ſua, & ſuper omnem carnem: ſecundum datum ſuum* [k] *præbuit illam diligẽtibus ſe. Timor* [l] *Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiam, & gaudium* in [m] *longitudinem dierum. Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis ſuæ benedicetur. Dilectio Dei honorabilis ſapientia; quibus autem apparuerit in viſu, diligunt eam* [n] *in viſione & in agnitione magnalium ſuorum. Initium ſapientiæ timor Domini, & cum fidelibus in vulua concreatus eſt, & cum electis fœminis graditur, & cum iuſtis & fidelibus agnoſcitur. Timor Domini, ſcientiæ religioſitas. Religioſitas cuſtodiet, & iuſtificabit cor, iucunditatem atque*

gaudium

a Epiſt. 13. Innocẽ. ij. ad Iulianam.

b ſummæ virtutis eſt magnæ Chriſti gratiæ.

c ſequẽtia ad finem habet Pſeudo Diony. ep. ſt. 1.
d imitatur Greg. epiſt. ad Auguſtini ſocios quam Beda recitat lib. 1. cap. 23.
e etiam.
f quale iudicium mulieri cõmiſſum.
g Pſal. 2. ineptæ. Prophetæ ad reges verba ad mulierculam torquet impoſtor.
h Deum.
i Eccl. 1. 9. &c.
k & præbuit.
l Eccl. 1. 9.
m gaudiũ & longit. Pſeudo Dionyſ. in longitudine.
n cum.

gaudium dabit. *Timenti Dominum* [o] *bene erit, in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientiæ est timere* [p] Dominum, *& plenitudo à fructibus illius. Omnem domum illius implebit* [q] *à generationibus, & receptacula à thesauris illius. Corona sapientiæ timor Domini, replens pacem & salutis fructum; & vidit, & dinumerauit* eam; *vtraque autem sunt dona Dei,* scientia & intellectus *prudētiæ. Sapientia compartietur, & gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientiæ, est timere Dominum,* & [r] *rami illius longæui. In thesauris sapientiæ intellectus & scientiæ religiositas, execratio autem peccatoribus sapientia. Timor Domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari; iracundia enim animositatis illius, subuersio illius est. Vsque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis Bonus sensus vsque* [s] ad *tempus abscondet verba illius, & labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientiæ, significatio disciplinæ; execratio autem peccatori cultura Dei. Fili concupiscens sapientiam* [t] serua *iustitiam, & Deus præbebit illam tibi. Sapientia enim & disciplina timor Domini; &* hoc *quod beneplacitum est illi, fides & mansuetudo, & adimplebit thesauros illius.* [u] Contumax *non sis,* & *incredibilis Timori Domini, & ne accesseris ad illum* [x] *duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris* [y] *labijs tuis. Attende in illis, ne fortè cadas, &* [z] *ponas* scandalum *animæ* tuæ, & [a] *adducas inhonorationem* tibi, *& reuelet Deus absconsa tua. Pro* fide & *iustitia,* ac pro salute animæ [b] *certa* semper, & pro adiutorio fratrum viriliter age, vt à Domino recipias remunerationem. Scriptum est enim, [c] *fili conserua tempus, & deuita à malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est* [d] *enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens* [e] *gratiam & gloriam. Ne accipias faciem aduersus faciem tuam, nec aduersus animam tuam mendacium. Non reuerearis proximum tuum in casu* [f] *tuo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore* [g] eius. *In lingua enim* [h] agnoscitur *sapientia, & sensus, & scientia, & doctrina in* [i] verbis veritatis, *& firmamentum in operibus iustitiæ. Non contradicas veritati vllo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere. Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subjicias te homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum* fluminis. [k] *Pro iustitia ago-*

o Deum.
p Deum.
q impleuit.
r rami enim.
s vsque in tempus.
t Pseudo-Dion. Sēteтiam cō erua.
u Pseudo-Dionys. eius.
x eam.
y in labiis.
z versio quā secutus August. in speculo.
a versio vulg.
b Pseudo-Dion. animæ tuæ.
c Eccl. 4.
d Pseudo-Dionys.
e gloriam & gratiam.
f suo, Pseudo-Dion.
g decore suo.
h dignoscitur.
i verbo sensati.
k August. lib. speculi vet. versio *fulminis* vulgata *fluuij*, sic & Pseudo-Dionys.

nizare pro anima tua, & vsque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. [l] *Noli citatus esse in lingua tua, & inutilis, & remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua, euertens domesticos tuos & opprimens subiectos tibi. Non sit tibi manus tua porrecta ad accipiendum, & ad dandum collecta.*

l Pseudo-Dion. inimicos tuos, & eos euertet viriliter.

His *fulta* [m] scripturarum auctoritatibus, semper sta *recta*, & à via veritatis ne auertaris; vt gratiam Dei [n] acquiras, & bonorum hominum amicitia [o] fruaris; *tantoque* [p] tua voluntas *facilius ab amore huius seculi* [q] *exeat, quanto & impellitur dum vocatur.* [r] *Nam nos & præsentes vos videre cupimus, & absentibus per epistolam saltem colloqui desideramus. Vnde & optamus, vt vos B. Petrus Apostolorum princeps, ad sua limina feliciter perducat; quatenus in omnipotentis* [s] *gratia, perfrui vestra præsentia mereamur.*

m Pseudo-Dion. fultus. rectus.
n Pseudo-Dion. semper acquiras.
o fruaris.
p verba Gregor. epist. 70. lib. 9.
q Pseudo-Dion. mens exeat.
r eiusd. verba epist. 79. li. 7 indict. 2.
s Dei gratia.

Data 12. Kal. Nouemb. Lampadio & Oreste viris Clariss. Coss.

Baron. ad A.D. 530. §. 1.

EXTAT rursum alia eiusdem argumenti sub iisdem Coss. data, sed perperam 12. Kal. Nouembris, quo tempore non amplius Felix, sed Bonifacius II. Romanæ Eccl. Pontifex præsidebat: facile enim accidisse potuit vt loco Bonifacij, Felicis nomen fuerit appositum. Dolemus res eiusdem Papæ Felicis ob iniuriam temporum admodum ieiunas esse relictas &c.

Binius in Notis.

Data 12. Cal. Nouemb.) Hæc Chronologia menstrua mendosa est. Nam hoc mense Bonifacius Pontifex creatus erat, vt patet supra.

CENSVRA.

His addo primam epistolæ partem Innocentio, 2. Syracidæ, 3. Gregorio restituendam esse.

BONIFA-

BONIFACII II. PAPÆ Epistola.

Ad Eulalium [a] *Alexandrinum Episcopum, de reconciliatione Carthaginensis Ecclesiæ, directa.*

Bonifacius Episcopus Eulalio coëpiscopo salutem.

OLIM[b] *ab initio tantam percepimus à B. Petro Apostolorum principe fiduciam, vt habeamus authoritatem* vniuersali Ecclesiæ (auxiliante Domino) subuenire, & quicquid nociuum est autoritate Apostolica corrigere & emendare.

Ad hoc [c] enim [d] diuinæ dispositionis *prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos; vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuersitate contextio, & recte officiorum* [e] generararetur *administratio singulorum. Neque enim vniuersitas aliâ* [f] poterit *ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Quia vero quæque creatura in vna eademque* [g] æqualitate *gubernari vel viuere non potest, cœlestium militiarũ* [h] exempla *nos* instruunt: [i] *quia dum* sint *Angeli,* sint *Archangeli, liquet* [k] quia *non æquales* sunt, *sed in potestate & ordine (sicut nostis) differt alter ab altero. Si ergo inter hos, qui sine peccato sunt,* [l] constet istam esse distinctionem; *quis hominum abnuat* [m] *libenter* illorum *se dispositioni submittere?* [n] Hic enim *pax & charitas mutuâ se vice complectuntur; & manet firma* [o] concordia, ac *in alterna & Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur vnumquodque salubriter tunc completur officium, cum fuerit vnus ad quem possit recurri præpositus.* [p]

Vota [q] *nostra charitatem tuam latere nolumus, ne qui parti-*

a Nullus Eulalius tẽpore Bonifacij Alexãdrino insedit throno. Harding. art. 4. ad prouoc. & sect. 28. de primatu Papæ, ad Eulaliũ Thessalonicensem datam vult hãc epist. sed fide caret eius assertio.
b Leonis verba epist. 24. ab initio: eadem vsurpãt Pseudo-Zephyrin epist. 2. Pseudo-Dionys. epistol. 2. Pseudo-Liberius epist. 13.
c Gregorij verba epist. 52. lib. 4.
d dispẽsationis diuinæ.
e gereretur.
f poterat.
g qualitate.
h exemplar nos instruit.
i sunt Angeli & sunt.
k quod non sunt.
l ista constat esse dist.

m huic se libenter disp. n adde ex Greg. *cui nouit etiam Angelos obedire? Hinc etenim.* o concordiæ in. p hucusque Pseudo Dionys. ex Gregor. & Leone. q epistola Hormisdæ 64. adverbum.

ceps fuit solicitudinis, gaudiorum fructus reddatur extorris. Et ideò[r] Carthaginensem *Ecclesiam ad communionem nostram redisse (Domino propitiante) tradentibus significamus alloquijs; & mandatorum quæ legatis*[s] *dedimus seriem in omnibus fuisse completam. De qua parte, vt ad dilectionem tuam plenius*[t] perfecte *gaudium perueniret, libelli*[u] Eulalij *fratris & consacerdotis nostri* Carthaginensis[x] *Episcopi,* & Iustiniani *Clementissimi principis Orientis, sacrarum literarum exemplaria pariter credidimus destinanda; indicantes nihilominus per Orientis partes plurimos Episcopos sic fecisse. Superest, vt à nobis competentibus precibus Diuinitas exorata concedat, quatenus de aliarum quoque Ecclesiarum redintegratione gratulemur. Ea verò quæ significare curauimus, in eorum Sacerdotum, qui fraternitati tuæ vicini sunt, curabis perferre notitiam; vt & ipsi de affectu tantæ rei gratias nobiscum cœlestis misericordiæ beneficijs referre non cessent.* Aurelius enim præfatæ Carthaginensis Ecclesiæ olim Episcopus cum[y] collegis suis (instigante Diabolo) superbire[z] temporibus prædecessorum nostrorum Bonifacij atque Cœlestini, contra Romanam Ecclesiam cœpit; sed videns se modo peccatis Aurelij Eulalius à Romanæ Ecclesiæ communione segregatum, humilians recognouit se, pacem & communionem Romanæ Ecclesiæ petens, [a] subscribendo vna cum collegis suis, damnauit *Apostolica autoritate* [b]omnes Scripturas quæ aduersus Romanæ Ecclesiæ priuilegia factæ quoquo ingenio fuerunt.

[r] Constantinopolitanā.
[s] legatis nostris.
[t] perfectum.
[u] Ioannis.
[x] Episc. Cōstantinopolitani & Iustini.
[y] Augustino scil. &c.
[z] cō trouersia mota non ab Africanis superbientibus sed à Zosimo vrbico Papa cristas erigēte. vide commonitorium ab ipso legatis datū, inter acta Concilij Carthag. habiti 8. Cal. Iunij Montano & Plinta Coss. A. D. 419.
[a] non opus fuit Eccles. Rom. cōmunionē petere quæ tunc Afris denegata non est.
[b] si quod Episcopi decernunt *Apostolica auctoritate* decernitur, quid sibi peculiare vindicat Romanus cui supparasitaris Alastor?

CENSVRA.

PRAECEDENTEM epistolam ab impuro consarcinatore ex pannis male consutis compaginatam esse iam demonstrauimus, superest vt aduersariorum de ea sententiam audiamus.

Bellarmin. de Rom Pontif lib. 2. c. 25.

Resp. Primum, valdè mihi eas epistolas esse suspectas; nam imprimis pugnare videntur cum iis quæ diximus de cōiunctione Augustini, Eugenij, Fulgentij & aliorum Africanorum cum Rom. Ecclesia. Deinde Eulalius Alexandrinus, cui Bonifacius scribere videtur, nullus fuit, aut certe eo tempore non fuit, vt patet ex Chronologia Nicephori Constantinopolitani. Præterea Bonifacius significat in epistola sua, Iustino imperante se scribere, at Iustinus

obierat

obierat antequam Bonifacius sedere inciperet, vt ex historiis omnibus constat. Adhæc epistola quæ Bonifacio adscribitur tota fere constat ex duobus fragmentis; quorum alterum sumptum est ex epistola Hormisdæ Pontificis ad Ioannem, alterum ex epistola S. Gregorij ad Episcopos Galliæ, quæ est 52. libri 4. At S. Gregorius eo tempore nondum erat natus, neque credibile est Gregorium à Bonifacio illa verba sumpsisse, siquidem stylus omnino Gregorianus est.

Baron. in Not. Martyrol. ad 16. Octob.

Scias falsam esse & adulterinam epistolam illam quæ fertur nomine Bonifacij II. Rom. pontif. ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, quæ edita habetur Tom. 2. Concil. recentioris edit. Si hæc (*Eccl. Afri. schismaticam Romanæ reconciliatam*) vera sunt, certe quidem expungendi essent ex albo sanctorum quotquot martyres & confessores illo ipso tempore in Africana Ecclesia sunt coronati Martyrio, vel egregiæ sanctitatis meritis claruere: quos ipsos S. Rom. Ecclesia in suo Martyrologio vel inter martyres numerauit, vel inter confessores adscripsit: cum exploratissimum sit mille sententiis Cypriani, Augustini & aliorum omnium S. Patrum extra vnitatem Ecclesiæ nec posse esse Martyrium nec aliquam sanctitatem. Quin amplius ex collegis Aurelij, qui ea epistola in crimen vocantur, inter alios fuisse constat ipsum Patrem Sanctiss. Augustinum, Cathol. Ecclesiæ iubar fulgentissimum; qui, vt eadem caligine schismatis obscuratus, è Classe S. E. Doctorum, è numero sanctorum, necdum ex Martyrologio, sed & è Sacro Rom. Ecclesię Calendario (si illæ veræ sunt literæ) delendus esset. Nam post prædictum Aurelium, intra præfatum temporis spatium, decessisse ipsum certissimum est. Quid numerem Fulgentios, Eugenios, & alios fere innumeros clarissimos Sanctitate & doctrina viros, eadem cum prædictis sorte censendos? Ecce in quod discrimen vnus Isidorus Mercator illarum epist. Collector res nostras adduxit, vt ex ea parte periclitari videatur Ecclesia, si quæ ipse collegit vel potius effinxit, firma certaque esse dixerimus. Testimonium illi perhibeo (vtar verbis Apostoli) quod *Zelum* habuit, *sed non secundum scientiam*, vt quia sibi visa est paulò ardentior altercatio Aurelij Episcopi Carthaginensis, Augustini & aliorum Africanorum Episcoporum cum Bonifacio & Celestino Rom. pontificibus in causa Apiarij presbyteri: ea epistola nomine Bonifacij conficta, sarciendum quod scissum putabat, existimarit: facessant hæc; non innititur vel fulcitur paleis Dei Ecclesia quæ est *columna & firmamentum veritatis*. Sed detegamus technam, & aperiamus imposturam, &c. Rom. 10. 1. Tim. 3.

Ibid. Postquam varia (vt probaret communionem Eccl. Africanę cum Rom.) congessit testimonia Concil. Afric. cap. 102. Augustin. epist. 162. 163. Prosperi de promiss. cap. 30. Celestini in epist. ad Gal-

los, Vincentij Lerin. cap.42.& 43. aduers. hæres. Leonis in epist. 85. Concil. Rom. sub Hilare Rom. Martyrologij, Victoris de persec. Vandal. lib.1.& 2 Gregorij Turon. de gloria Martyr. cap. 25. 30. & 79. Subiungit, Ipsas iam confictas nomine Bonifacij Papæ literas attendamus. Inscriptæ in primis habentur ad Eulalium Episcopum Alexandrinum. Sane quidem non tantum prædicti Papæ temporibus nullus eius nominis in Alexandrina Eccl. sedisse reperitur; (sedit namq; eo tépore Timotheus eius nominis tertius, idemque hæreticus) sed nec prioribus vel posterioribus temporibus aliquis eius sedis Episcopus nominatus reperitur Eulalius ab his qui scripserunt Catalogum Episcoporum Alexandrinorum. Quod insuper in eadem epistola mentio habetur de altero Eulalio tunc Episcopo Carthaginensi, qui libellum pro communione adipiscenda Bonifacio dicitur obtulisse, ignorauit qui illa finxit, res illorum temporum gestas in Africa; quando regnante Gilimere rege Ariano, nullus erat relictus in Africa orthodoxus Antistes; qui antea fuerant exturbati nec eo sunt amplius reuersi, donec capto Gilimere Iustinianus Imp. debellata Africa pulsis Arianis, omnes Ecclesias restituit orthodoxis. Ecce, ex prædictis omnibus literarum illarum imposturam, & merces Mercatoris agnoscis, &c.

Idem Annal. Tom.5. ad A. D. 419. §. 92.

Nec parcendum illi, qui ignoratione rerum gestarum, ex turbis his actus in fugam, quæsiuit (quod piis non licet) in mendaciis latebras.---quid improbe improbus finxit impostor?---quam enorme excogitauit commentum? Finxit Bonifacij II. Papæ nomine epistolam ad Eulalium Episc. Alex. &c. Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, sed callidus veterator, &c.

§. 93. *&* 94. repetitis probationibus quibus vsus fuerat in Notis ad Martyrol. addit. Insuper dum inconcinnus effictor in eadem epistola meminit Iustini tunc regnantis Imperatoris, quam apertè se mentium esse significat? Etenim eo tempore Bonifacij non Iustinus sed Iustinianus regnabat in Oriente. Vides, Lector, quot quantisque certis demonstrationibus res tibi facta sit nota, cum vel vna tantum ex adductis hic rationibus plusquam satis esse potuerit ad arguendam epistolæ falsitatem: & intelligis quantò periculo recipiantur indiscussa quæque Rom. pontificum nomine edita. Vide eundem ad A.D.430. §.5.

Binius in Notis ad Concil. 6. Carthag.

Impostorem & mendaciorum frigidum concinnatorem, callidumque veteratorem fuisse oportuit, qui epistolam illam plurimis mendaciis scatentem nomine Bonifacij II. ad Eulalium aliquem Alexandrinum Episcopum tempore Iustini Imperatoris mendaciter scriptam excogitauit, &c.

Idem

Idem Baronij indiuiduus assecla, in notis ad hanc epist. repetit pene ad verbum quæ Baronius habet in notis ad Martyrol. iam citatis.

Posseuin. Apparat. Sacr. verbo Bonifacius.

Ex Baronio & Bellarmino Bonifacij II. nomine conficta fuit ab impostore epistola ad Eulalium Alexandrinum. &c.

Gretser in defens. Bellarmini col. 800. confirmat censuram à Bellarmino scriptam lib. 2. de pontif. Rom. cap. 25.

male Posseuinus pro Eulio, Eulabium substituit.

EXEMPLAR PRECVM

[a] eius & Iustiniani prædicti principis.

a Eulalij scil.

RIMA [b] *salus est, rectæ fidei regulam custodire, & à constitutis patrum nullatenus deuiare; & quia non potest Domini nostri Iesu Christi prætermitti sententia dicentis;* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: *Et hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica extra maculam semper est Catholica seruata religio. De qua spe & fide minimè separari cupientes, & Patrum sequentes constituta, anathematizamus omnes* qui cõtra sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas erigunt ceruices.

b verba libelli ab Hormisda missi ad Ioan. Nicopolitanum, & libelli Ioan. Constãtinopoli. & epist. 51. Hormisdę eadem habet epist. 3. Pseudo Eusebij.

[c] *Sequentes in omnibus Apostolicam sedem, & prædicantes eius omnia constituta, & per omnia, spero vt in vna communione vobiscum, quam sedes Apostolica prædicat, esse merear: in qua est integra & vera Christianæ religionis & perfecta soliditas; promittens* [d] *sequestratos à communione Ecclesiæ Catholicæ, id est non consentientes sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Quod si in aliquo à professione mea deuiare tentauero, his quos damnaui complicem mea sententia me esse profiteor. Hanc autem professionem meam manu mea subscripsi, &* [e] Bonifacio *sancto & venerabili Papæ vrbis Romæ direxi;* damnans & antecessores & successores meos, & omnes qui S. Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ priuilegia cassare nituntur.

c verba eiusdem libelli ex epist. Hormisdæ 51.

d in sequenti tempore sequestratos.

e Hormisdæ.

f versio è Græco epist. 80. Hormisdæ, quæ act. 5. Concilij Constant. sub Menna relecta est.

Hinc [f] *enim supernæ misericordiæ documentum perdocetur,*

quando & mundani principes causas fidei cum reip. ordinatione coniungunt, & Ecclesiarum Præsules, quod ad dispensationem suam pertinet, officij memores exequuntur. Talibus enim indigebat post discordiæ procellas religio Christiana rectoribus, qui compressis prouida dispensatione turbinibus, diu peregrinatam pacem depulsa tempestate reducerent; vt in futura post secula ad propositi sui exempla tendentes, sibi adscribendum indubitanter ostenderent quicquid Domino placitum posteris pro sua imitatione fecissent. Benedicamus Dominum, fratres charissimi, *nostris hoc diebus fuisse concessum, & totis orationum, & curarum viribus adnitamur, vt quæ Dei ope bene cœpta sunt ipso adiuuante per omnia compleantur. Sperandum enim est, vt ad compagem corporis sui reliqua quæ adhuc diuisa sunt membra festinent, & potioribus minora non discrepent. Ad quod, cum me dilectio tua Christianæ studio charitatis hortatur, debet* [g] *quod inuitat sequi; & quod amandum suadet amplecti. Similem enim iam fidei curam gerentes per religiosam patientiam, par etiam præmium de boni operis speramus* [h] affectu. *Nec enim difficultatibus est cedendum. Non* enim *fatigatur asperis fides, nec ad cælorum ardua per procliue tenditur, nec* [i] *remunerationem citra laboris exercitium quis meretur. Vnde ne facientes bona deficiamus, specialiter admonemur, etiam testante Psalmista;* [k]Beati, qui custodiunt iustitiam in omni tempore: *Quia non initium laboris remunerationem præmij consueuit inuenire, sed terminus. Ergo studium solicitudinis assumentes, quibus est vna in communione* [l]*societas* & credulitas; *quemadmodum de vnitate sedis Apostolicæ & Constantinopolitanæ Ecclesiæ pariter exultamus in Domino, ita de reliquorum quoque (sicut* [m] affectione *mones) redintegratione lætemur, & curemus præmium, vt fidem integritatemque nostram immaculatam ab omni contagione seruemus. Nosti enim, frater* charissime, [n] ac sanctissime; [o] *quia Ecclesiastica seruant vincula concordiam, quæ nos ab hæreticorum tueatur insidiis, per quam etiam canonum custoditur* [p] integritas. *His in robore suo omni circumspectione seruatis,* [q] remedia *sperantibus conseruantur. Habet enim Ecclesiasticarum ordo regularum, & ipsius forma iustitiæ, vt medicina rationabilis* benigne & [r] *fideliter sperantibus non negetur; nec quisquam est ita ab humanitate discretus, quem non à rigore districtionis inclinet* [s] *cauta simplicitas. Sed vt* [t] cautè hoc, [u] cæterasque querelas, aua

g εἰς ὃ διεγείρῃ.
h ἐκβάσ.
i Gal. 6.
k Psal. 105.
l ἐν κοινωνίᾳ καὶ πίστει.
m ἐνδιαθέτως
n τιμιώτατε.
o ποῖοι.
p αὐθεντία.
q ἴασις.
r καλοθελῶς.
s ἀπανούργως.
t ἀσφαλῶς.
u καὶ χωρὶς μέμψεως ἢ ἴχνους ἐφόδου πλάνης ἰσχύσεις προσελθεῖν ἀγαπητέ.

las, aut errores alicuius æui valeas expedire, dilectissimè *frater, personam meam te in hoc oportet induere; scientem in huiusmodi causis (sicut prædictum est)* [x] quid cauendum sit, *& ita omnia* [y] præuidendum, *vt à te non ambigas rationem dispensationis huius Deo esse reddendam. Ita tamen, vt eos qui vobis fuerint communione sociati, vel per vos sedi Apostolicæ vestræ nobis scripta declarent, quibus etiam & quam continentiam libellorum obtulerint inseratur.*

x τί ποιητέον εἴη, τί φυλακτέον.
y προνοούμενοι.

Sic [z] quoque *humilitatem* [a] debemus tenere *in mente*, vt inde *ordinis nostri dignitatem seruemus in honore; quatenus in nobis nec humilitas timida nec* [b] ratio *sit superba.*

[c] *Omnipotens Deus*, charissime, [d] *sua* te pro*tectione custodiat atque ad cælestis remunerationem patriæ* [e] *multiplici animarum fructu perducat.*

Deus [f] *te incolumem custodiat, Reuerendissime frater.* Amen.

Data 8. Kal. Octob. [g] Iustiniano 3. & Oreste viris Clariss. Coss.

z verba Gregorij lib. 4. epist. 36. indict. 13.
a teneamus in mente & tamen.
b erectio.
c eiusdē verba li. 7. epist. 127.
d vos.
e cum multiplic.
f subscriptio epist. 1. Greg. III.
g Iustinianus 3. Consul fuit A.D. 533. sed sine collega. Orestes cum Lampadio magistratum gessit A.D. 530.

CENSVRA.

RVRSVS impostor centones ex Gregorio & Hormisda Lectori obtrudit, seqq. pontificalis verbis abusus: *eodem tempore venit relatio ab Afris Episcopis de constitutione, & vt cum consilio sedis Apostolicæ omnia Carthagin. Episcopus faceret.* vide librum Pontif. in Bonifacio II.

Baron. Annal. Tom. 7. ad A.D. 530 §. 5.

Legitur in collectione Conciliorum nomine Iustini Imp. ad Bonifacium Papam fidei professio, quæ incipit *Prima salus est*, &c. quam quidem nec esse posse Iustini, qui ante annos quatuor iam obierat, prudens collector epistolarum Romanorum Pontificum considerans explosit, vtpote quæ nec sit Iustiniani, cum multa habeat epist. Ioannis Constantinopolitani Episcopi missæ ad Hormisdam Papam, quam & ipse [a] Pontifex ad Hispaniarum Episcopos dedit; habeatque & alia admixta ex aliis eius epistolis, vt plane esse appareat cento male consutus. Sed & inde vitiosa detegitur; quod data habetur sub consulatu Iustiniani 3. cum iam non amplius Bonifacius, sed & Ioannes Rom. Ecclesię Episcopus præsideret: sed & cum additur collega Orestes, magis arguitur impostura. Eodem planè vitio laborat, sed absurdiora continet illa quæ nomine eiusdem Bonifacij legitur data epistola ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, prout ostendimus in notis ad Rom. Martyrol. [b] & superius Tomo 5. cum eam manifestissimæ imposturæ conuictam penitus confutaui-

a Hormisd. epist. 45.
b ad A.D. 419

mus. Eant procul à fidelium cœtu, qui in Eccleſiam non habentem maculam neque rugam eiuſmodi conantur inferre quiſquilias: longeque longius exulent à Catholico orbe; qui quæ corruere videntur mendaciis ſuffulcire nituntur: nam ſuper ſolidum fundamentum firmamque Petram ſtructa eſt ſemper manens nunquam caſura ſyncera fides.

Binius, in Notis ad hanc epiſt. eadem iiſdem pene verbis reponit.

Poſſeuin. in Appar.

Epiſtola quę dicitur eſſe Eulalij Epiſcopi Carthaginenſis ad eundem Bonifacium valde ſuſpecta eſt.

Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 2. cap. 25.

In epiſtola etiam quæ Eulalio Carthaginenſi tribuitur, quædam ſententia Gregoriana inſeritur, ex libro 4. epiſt. 36. ad Eulogium. Et reliquum eius epiſtolæ nihil eſt, niſi fragmentum epiſtolæ Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Papam Hormiſdam.

IOANNIS II. PAPÆ

Epiſtola I.

Reuerendiſſimo fratri Valerio Epiſcopo, Ioannes.

a videtur imitatus initiũ epiſt. 37. Hormiſdæ, & epiſt. 80. lib. 1 Gregorij & 3. lib. 3.

SCRIPTA[a] *tuæ* ſanctitatis *ſuſcipiens, plena ea fidei* regula, qua plurimum polles, inueni; & *Deo gratias retuli* quod anima & corpore te bene vigere didici. Sane ea quæ ſignificaſti quoſdam dicere, quod non ſit Filius æqualis Patri; & quod in Euangelio ſcriptum ſit, *Pater maior me eſt*: ſcias non recte intelligere tales fidei regulas, nec rectam fidem penes ſe habere.

b verba Ithacij clai aduerſ. Varimadum cap 4. quæ iã vſurpauit Pſeudo-Hyginus, epiſt. 1.
c Epheſ. 4.
d Heb. 2.

Paulus[b] *Apoſtolus non ſecundum Deitatis naturam Chriſtum creatum inſinuat, ſed ſecundum humanæ naturæ ſubſtantiam eundem creatum affirmat, ipſo Epheſiis conſcribente*; [c] Renouamini, inquit, ſpiritu mentis veſtræ, & induite nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt, in iuſtitia & ſanctitate veritatis: *& ad Hebræos*; [d] In eo enim in quo paſſus eſt ille & tentatus, etiam poteſt his qui tentantur au-

tur auxiliari. Vnde, fratres sancti, vocationis cœlestis participes, considerate Apostolum & Pontificem confessionis nostræ Iesum, fidelem existentem ei qui creauit eum. *Et ad Coloss.* [e] Nunc etiam deponite & vos vniuersa, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpiaque ex ore vestro non procedant. Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum qui renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius qui creauit eum. *Nunquid is qui* [f] *vniuersam creaturam, visibilia & inuisibilia,* [g] propria *potestatis virtute procreauit ac fecit, seipsum antea vel postmodum, (quod dicere nefas est) creauit vel facere potuit?* [h] *Filius minor est Patre in assumpti hominis forma, æqualis vero Patri est in Deitatis naturæ substantia, eodem protestante,* [i] Ego & Pater vnum sumus. *Et iterum*, Qui me odit, odit & Patrem. *Et iterum*, [k] Vt omnes glorificent Filium sicut honorificant Patrem. *Et iterum*, [l] Vt sint in nobis vnum, sicut & nos sumus vnum. *Et iterum*, Tu in me, & ego in eis. *Et iterum*, Omnia tua mea sunt: *Et iterum*, [m] Ego in Patre, & Pater in me. *Et iterum*, Pater in me manens facit opera hæc. *Et Ioannes Euangelista ait*, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. [n] *Et iterum ipse ad Parthos*, Tres sunt, *inquit*, qui testimonium perhibent in terra, spiritus, aqua & sanguis; & tres [o] *vnum* sunt: & tres sunt qui testimonium perhibent in cœlo; Pater, Verbum & Spiritus; & hi tres vnum sunt. *Nos itaque in natura Deitatis*, [p] quia *vnum sunt* Pater & Filius, *nec Patrem credimus aliquo tempore præcessisse,* [q] *ne maior sit Filio; nec Filium postea natum esse,* [r] *vt* Deitate *patris* minoretur.

Si [f] *æqualis Patri Filius non est, cur ita de illo Ioannes Euangelista testatus est?* [t] Propterea, *inquit*, persequebantur Iudæi Iesum, & quærebant eum occidere, quia non solum soluebat Sabbathum, sed & patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciēs Deo. *Et Paulus Apostolus*, [u] Hoc sentite in vobis quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset constitutus, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. *Et in Salomone*, [x] Qui genuit me

c Coloss. 3.
f vniuersa creata.
g propriæ pot. virtute ex nihilo.
h Ithacius eiusd. lib. cap. 5. & ex eo Pseudo-Hygin.
i Ioan. 10.
k Ioan. 14.
l Ioan. 17.
m hæc verba omisit ὑποβολεύς, omnia quæ habet pater mea sunt; & iterum.
n item ipse. 1. Ioan. 5.
o in nobis sunt.
p quâ vnum sunt patrem & filium.
q vt maior.
r vt Deitas Patris minoraretur in Filio.
f Ithac. eod. lib. cap. 6.
t Ioan. 5.
u Phil. 2.
x Ecclesi. 24.

y Eccles. 42. requieuit in tabernaculo meo. *Et Eccles.* [y] Sicut est ab initio, ita vsque in seculum; neque adiectum est ei, neque minuetur illi. Ipse est enim Dominus creaturę suæ, qui nihil eguit ab aliquo. *Et in Psal.* 72. Quid enim mihi est in cœlo? & à te quid volui super terram? *Hæc omnia* [z] filium *non inferiorem* natura *demonstrant, sed & æqualitatem Deitatis* [a] annuntiant; *quoniam qui vtraque locutus est, verum dixit, quia veritas mentiri non potuit.*

z in filio non
a pronuntiát.

Taliter, [b] frater charissime, semper age, cæterosque omnes agere mone: *vt abolito hoc* [c] qui natus *videbatur errore, in laudem & gloriam Dei per totum mundum vna fides sit, & vna eademque confessio: vt* [d] *in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur; quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Dat. Non. August. [e] Iustiniano & Athalarico viris Clariss. Coss.

b Leonis verba epist. 15.
c leg. quo inquinatus Eutyches scil.
d Phil. 2.

e Iustinian. quater Cõsul fuit A.D. 521. cum Valerio A.D. 528. & 533 absq; collega. A.D. 534 cũ Paulino. Marcellin. ad A.D. 5'9. Iustinianum solum, Cassiodorus Deciũ solum Consulem facit. Nemo Consulatus Athalarici meminit.

CENSVRA.

De hac epist. apud Baronium & Binium altum silentium.

Suppositam à veteratore indicant Ithacij & Leonis sententiæ, licet à plagiario corruptæ.

Stylus diuersus ab aliis Ioannis epistolis.

Nota Consulum mendax.

An Ioannis ad Iustinianum epistola, cuius initium *Inter claras*, &c. genuina sit nec ne, à multis nouimus disputari, quorum litem componere nostri non est instituti; rationes vtriusque partis Iurisconsultis discutiendas reliquimus: nullo certè (quocumque eorum iudicia inclinent) præiudicio, Ecclesiæ causam grauari posse censeo.

AGAPETI PAPÆ

Epistola V.

Agapetus Anthimo Episcopo salutem.

M*VLTO* [a] *gaudio* [b] essem *repletus*, si te talem *circa Ecclesiæ pacem, &* gloriosissimi [c] *Imperatoris* atque populi doctrinam reperissem, qualem te in primordio esse audiui. Sed nunc, quia [d] dicimus

a initium epist 80. Hormisdæ.
b sum repletus quod.
c sanctissimi Imp.
d alludit ad verba libri Põtificalis in Agapeto, *dũ contentio versaretur ita Dominus adfuit vt Episc. Constantinopol. nomine Anthimum inueniret Agapetus Papa hæreticum.*

dicimus à reuerendissimis fratribus te contra statuta Patrum Imperatorem & reliquos populos docere ita, [e] *vt negata humanæ carnis atque animæ veritate*, [f] tantum *dominum nostrum Iesum Christum vnius* [g]asseras *esse naturæ, tanquam verbi Deitas ipsa se in carnem animamque* [h] verterit, *&* tanquam *concipi ac nasci, nutriri & crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in cœlum*, [i] sedere ad dextram patris, venire ad iudicandum viuos & mortuos, *diuinæ tantum* [k]voluntatis *fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis recipit veritate:* [l] quæ *natura* vnita naturæ *Patris natura est spiritus Sancti, simulque impassibilis,* [m] *simul*que *incommutabilis, sempiternæ Trinitatis indiuisa vnitas, &* [n] vnius voluntatis *æqualitas. Vnde si* [o] aliquis malæ voluntatis homo, aut infidelis *quisque descisсit, ne conuincatur Deitatem passibilem sentire, atque mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnam* [p] ausus fuerit *pronuntiare naturam, manifestè in* [q] apertam & Deo odibilem *transit insaniam,* [r] qui *Mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum, simulatorie credit omnia egisse,* [s] *nec* verum *in ipso corpus, sed phantasticam* eius *corporis speciem oculis apparuisse cernentium. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides Catholica detestatur, &* [t] alia *assertionum sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum Patrum dudum sunt damnata sententijs; non dubium est eam nos fidem prædicare atque defendere.*

[e] verba Leonis epist. 97.
[f] totum.
[g] asserere.
[h] conuerterit.
[i] leg. & in patris dextra vnde ad iudicandos viuos & mortuos ven.et, considere.
[k] essentiæ fuerit.
[l] quoniam natura vnigeniti, natura est &.
[m] simul est.
[n] & consubstantialis.
[o] ab Apollinaris peruersitate Eutychianus quisque.
[p] audet.
[q] in Valentini & Manichæi.
[r] & Mediat.
[s] humanum.
[t] aliarum.

Quam S. Apostoli docuerunt, & hactenus eorum suorumque successorum sequens sancta hæc Romana & Apostolica Ecclesia doctrinam tenuit ac tenet, docuit & docet.

Si [u] quidam enim ita sunt *obcæcati, & à lumine veritatis alieni, vt* [x] verbi *Dei à tempore incarnationis* [y] *denegent veritatem; ostendant, in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum Euangelio veritatis, qua ratione concordent, si per* [z] *virginis partum aut caro sine Deitate, aut Deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest (Euangelista dicente)* [a] *quod* verbum caro factum est & habitauit in nobis: *ita negari non potest, (B. Apostolo Paulo prædicante,)* [b] *quod* Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Quæ autem reconciliatio esse posset qua humano generi* [c] repropitiaretur *Deus*, si

[u] Leo ibid. hunc locum iam deprauauit pseudo-Caius.
[x] verbo.
[y] humanæ carnis deneg.
[z] per B. Virg.
[a] Ioan. 1.
[b] 2. Cor. 5.
[c] propitiaretur Deus nisi omnium.

d hominumque.

hominis *caussam Mediator Dei,* & [d] *hominum* non *susciperet? Qua vero ratione veritatem Mediatoris implet*, *nisi* quia *qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri: vt mortis vinculum vnius præuaricatione contractum, vnius morte (qui solus morti nihil debuit) solueretur? Effusio enim* [e] iusti sanguinis *Christi tam* fuit *diues ad pretium*, *vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum Diaboli* [f] vinculum retineret. *Quoniam (sicut Apostolus ait)* [g] vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. *Et cum sub peccati præiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis quam debitum seruitutis. Quam itaque sibi in huius Sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in Saluatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant quo sacrificio reconciliati, quo sanguine sint redempti. Quis est (vt Apostolus ait)* [h] qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis? *Aut quod vnquam sacrificium fuit sacratius, quam quod verus & æternus pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis imposuit?*

e pro iniustis sanguinis iusti Christi, tam potens fuit priuilegium, tam. f vincula retinerent. g Rom. 5. h Ephes. 5. i Psal. 115. Quamuis enim multorũ sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit. k & dc.

[i] *In conspectu Domini pretiosa mors* iustorum fuit; *nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas.* [k] *De fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persoluit; cum* [l] filius hominis *vnus solus Dominus noster Iesus Christus, qui verè agnus erat immaculatus, extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. De quibus ipse dicebat,* [m] cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. *Fides etenim* [n] *iustificans impios, & creans iustos, ad* [o] humilitatis retracta participium *in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari; qui contra hostem humani generis in carnis nostræ humilitate congressus, his victoriam suam tribuit in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno Domino* nostro *Iesu Christo vero Dei atque hominis filio verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuise habeat actiones communes; intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates. Et* [p] sic veræ *fidei contemplatione cernendum est ad quæ prouehatur humilitas carnis,*

l cum inter filios hominum. m Ioan. 12. n vera iustif. o ad humanitatis suæ tracta participem. p Syncerae fidei.

carnis, & ad quæ inclinetur altitudo[q] Deitatis; *quid sit, quod caro sine verbo non agit; & quid sit, quod verbum sine carne non efficit. Sine*[r] *verbi enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret; & sine veritate carnis obuoluta*[s] *pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent Magi puerum stella indice declaratum,*[t] *sine veritate carnis non iuberetur transferri in Aegyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de cælo,*[u] Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; ipsum Audite: *& sine veritate carnis non protestaretur Ioannes,*[x] Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine verbi potentia, redintegratio non fieret debilium, & viuificatio mortuorum; & sine veritate carnis nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fastigato. Postremò sine verbi potentia non se Dominus*[y] *Patri profiteretur æqualem: & sine veritate carnis non idem diceret,*[z] Patre se esse minorem; *cum Catholica fides vtrumque suscipiat, vtrumque defendat, quæ secundum confessionem B. Petri Apostoli,*[a] *vnum Christum Dei viui filium & hominem credit & verbum.*

[b] Christus vero Deus noster *ita inter Deum & hominem Mediator apparuit, vt in vnitate personæ copulans vtramque naturam, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret.*

[c] *Quid* igitur? *cum Christus sit Deus & homo, loquitur*[d] *homo, & calumniaris Deo? ille in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam?*

[e] Gemina ergo est substantia Christi: diuina *scilicet,* quæ *æqualis est Patri;* humana vero, *quâ minor est Patre. Vtrumque autem simul, non duo sed vnus*[f] *Christus; ne sit quaternitas non Trinitas, Deus. Sicut enim vnus est homo*[g] in anima rationali & carne; *sic vnus est Christus Deus & homo; ac per hoc Christus*[h] *Deus, anima, rationalis & caro.*[i] Christus *in his omnibus. Christum in singulis confitemur.*

Deus te conuertat in bonum, frater, & rectæ fidei normam te in omnibus tenere & docere concedat. Amen. Data Kal. Maij,[k] Justiniano 4. & Theodato viris Clariss. Coss.

q Diuinitatis.
r Luc. 1. & 2.
s Matth. 2.
t & sine.
u Matth. 17.
x Ioan. 1.
y Ioan. 10.
z Ioan. 14. patrem se esse maiorem.
a Matth. 16.
b Augustinus epist. 3. cuius verba citat Leo epist. 79. Theodoret. Dial. 2. Concil. Chalced. Act. 2.
c Idem tract. 78. in Ioan. quem locum citant Leo epist. 97. Theodoret. Dial. 2. Conc. Chalced. Act. 2.
d *leg.* quid agitur hæretice, loquitur vt homo, & iam.
e Ibidem. *leg.* agnoscamus geminæ subst. Christi, diuinam scilicet quâ. quâ maior est pater.
f vnus est.
g *leg.* anima rationalis & caro.
h est Deus.
i Christum.
k 4 Iustiniani Consulatus incidit in A. D. 534. quo Paulinum collegam habuit.

Baronij Cenſura Ad An. D. 535. §. 88.

Hæc ad verbum deſcripſit. Poſſeu. in Appar.

NON vacat imposturæ ſuſpicione epiſtola illa nomine Agapeti vulgata, ad Anthimum inſcripta, quæ erroris hæreſis Eutychianæ ipſum redarguit. Etenim hæc ſimulata ab Anthimo nequaquam detecta atque damnata fuere, antequam ſequenti anno (vt dicetur) ſe contulit ipſe pontifex Conſtantinopolim.] Intereà autem quaſi profeſſor fidei Catholicæ, & communicator Apoſtolicæ ſedis eſt habitus idem Anthimus ex ſua ipſius (vt dictum eſt) publica profeſſione, qua ſe cuncta recipere quæ ſummus Pontifex credenda præſcriberet publicè ob omnium oculos coramque ipſo Iuſtiniano Imp. teſtatus eſt. Sed & ex falſa omnino Conſulum nota Iuſtiniani IV. cum Theodato ſeu potius Theodoto collega, detegitur impoſtura; cùm data ipſa epiſtola reperiatur anno ſuperiori Kalend. Maij: nam ex his quæ ſuperius dicta ſunt, certum eſt tunc non Agapetum ſed Ioannem eius prædeceſſorem ſediſſe in hunc vſque annum Rom. pontificem. Sed & longè diuerſus ſtylus ab aliis Agapeti epiſtolis, alterius eſſe ſobolem parentis ſatis indicat. Neque enim quicquam conqueſtus fuerat Iuſtinianus Imp. apud Agapetum de Anthimo, ſed tantummodo de Cyro & ſectatoribus eius.

Binius in Notis.

Epiſt. hæc, qua Anthimus de hæreſi Eutychiana redarguitur, quæque Agapeto adſcribitur, impoſturæ ſuſpicione laborat. Nam cum Anthimus per literas Seueri, cum quo Conſtantinopoli diutius egerat, de hæreſi diffamaretur; homo callidus ſe iuramento expurgauit, atque coram ipſo Imperatore profeſſus eſt, ſe in omnibus aſſenſurum iis quæ ſedes Apoſtolica ſentienda proponeret. Accedit quod etiam ex falſa omnino Conſulum Nota, Iuſtiniani IV. cum Theodato ſeu potius Theodoro collega detegitur impoſtura: *cætera ad verbum ex Baronio.*

CENSVRA.

EGO *vero luce clarius demonſtraui, epiſtolam ex Leonis, Auguſtini & Hormiſdæ ſententiis, à plagiario corruptis, concinnatam.*

SILVE-

SILVERII PAPÆ

Epistola. I.

Siluerius Episcopus Vigilio.

M VLTIS [a] te transgressionibus irretitum, Sacerdotalis iamdudum nouit generalitas. Et quia *cruentis humano sanguine manibus* decessoribus nostris peruicacia [b] *subripiens*, Leuiticis præsumpseris excubare ministeriis, plerique nouerunt fidelium. Nam quia cōtra *iura canonica* temporibus sanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipso viuente, successor eius designari conabaris, nisi tibi amplissimi [c] Senatus obuiasset iustitia: tunc prouidentia pastorali ac Pontificali auctoritate tua execranda iam debuerant auspicia *detruncari*. Sed dum paruum vulnus in te neglectum est, insanabile accreuit Apostema; quod nisi [d] *ferro* altius *abscindatur*, *fomentorum sentire non potest* medicinā: quippe qui nequissimi Spiritus audaciâ ambitionis phrenesim concipiens, in illius *Apostolici medici*, cui animas [e] *ligandi soluendique* collata & concessa *potestas* est, versaris contumeliam; *nouumque scelus erroris* in Apostolica sede rursus niteris inducere; & in morem [f] Simonis, cuius discipulum te ostendis operibus, [g] data pecunia, meque repulso qui (fauente Domino) *tribus iam iugiter emensis temporibus* ei præsideo, *tempora mea nitaris inuadere*. *Habeto* [h] *ergo, cum his* qui tibi consentiunt, pœnæ damnationis sententiam: *sublatum*que *tibi nomen & munus ministerij sacerdotalis agnosce, Spiritus iudicio, & Apostolica* à nobis *auctoritate damnatus*. Sic enim decet fidem Sanctorum Patrum in Ecclesia seruari Catholica, vt quod habuit amittat qui improbabili temeritate quod non accepit assumpserit.

Dat. octauo Kal. Iulij Principe Basilio. Cœlius Siluerius Papa vrbis Romæ *huic* [i] Decreto Anathematis in [k] Vigilio peruasore facto [l] *ad omnia* statuta *consensum præbens subscripsi*. Pariter & quatuor Episcopi subscri-

a Simile initium excommunicationis Acacij Constantinop. per Felicem III.
b quid surripuit?
c Anastas. in Pontificali Synodum obstitisse votis Vigilij asserit, de Senatu nihil habet, nisi corā eo & clero consumptū Chirographum.
d hæc verba desumpta ex Conc. Rom. 6. sub Symmacho. *ferro abscindenda sunt vulnera quæ fomenta non sentiunt.*
e Matth. 16.
f Act. 8.
g Liberat. breuiarij ca. 22.
h verba Felicis III. epist. 6. ad Acacium.
i similem subscript. habes in fine epist. Episcoporum Dardaniæ ad Gelasium.
k in Vigilio nor. phras.
l ad quæ statuta consensum præbuit.

m Campani omnes. Minturnensem Episcopatum Formiensi vnitum legimus à Gregorio M. Vide epist. 8. lib. 1. indict. 9.

pserunt, id est m Terracinensis, Fundanus, Firmanus, & Minturnensis. Data ista chartula per Anastasium subdiaconum.

Baron. ad A. D. 539. §. 3. & ex eo Binius in Notis.

Quod sequitur *Principe Basilio*, siue (vt alia lectio habet) *Belisario patricio*, adiectum putatur, cum temporibus his Siluerij nullus conueniat Belisarij Consulatus, neque Basilij; quorum alterius, nempe Belisarij, contigit ante duos annos; alterius itidem, Basilij scilicet, post annum sequentem.

CENSVRA.

SI tibi mendosa nota Consularis videtur, Baroni, mihi non vacat imposturæ suspicione epistola ipsa; non solum quia alienis flosculis inspersa, sed etiam quia autore Latino indigna est. Barbari scriptoris est, *detruncare auspicia*; *versari in contumeliã alicuius*; *scelus in Apostolica sede inducere*; *tempora iugiter emetiri*; *tempora aliena inuadere*; *pœna damnationis sententiam* habere; *decreta in alijs facere*, &c.

2. Nullo historicorum testimonio confirmantur quæ de Vigilio Siluerius scripsisse dicitur, scilicet *cruentis sanguine manibus* Leuiticum munus affectasse, *decessoribus suis* surrepsisse, *Senatus iustitia* repressum fuisse. Anastasius qui solus meminit statuti quo Bonifacius II. successorem designauit, facti inuidiâ non onerat Vigilij peruicaciam, sed Bonifacij odium & dolos in Dioscorum æmulum. Idem Senatum Vigilij conatibus obuiasse non asserit: quin imò disertè scribit clerum factum improbasse, ipsumque Bonifacium pœnitentia ductum coram Synodo, quam denuò conuocauerat, decretum de successoris electione *incendio consumpsisse*.

3. Absonum videtur à veritate historiæ, Siluerium, (quem statim à deiectione sub aduersariorum custodiâ detentum, ac demum in exilium deportatum vult Liberatus) indicto Episcoporum conuentu anathematis sententiam in sedis suæ peruasorem pronuntiasse. Dicant, quæso, quo tempore id factum oportuerit: an quo Pataram, patria pulsus, sede priuatus pontifex incolebat? Cur ergo Anathematis decreto subscribunt, non Asiani, sed Itali? A reditu excommunicatum Vigilium nemo sanus dixerit: verisimile enim non est Siluerium carceri mancipatum custodum vigiles oculos fallere, Synodos celebrare, Episcoporum conuentus clandestinos indicere, canonicas sanctiones condere, anathematismos in aduersarios torquere potuisse.

AMATORIS Epistola.

Beatissimo Siluerio Amator Episcopus.

Quibusdam, Pater dilectissime, illis à partibus aduentantibus, audiuimus *vos* à sede sancti Petri iniuste *pulsum*, exilio destinatum. Quod nimis [a] *graue* ferentes, misimus [b] *parua munuscula*, id est argenti libras triginta, ad vestram vestrorumque sustentationem; quæ petimus vt ita grato animo suscipiatis sicut grata mittuntur intentione. Precamur quoque, vt per vestram epistolam nobis *remandare* non dedignemini qualiter circa vos sit actum, vel modo agitur; vt *certam rationem de vobis scire*, & fratribus valeam nuntiare. [c] Quid enim putas de nobis fieri, pater summe, cum de summo Pastore, & Vicario sancti Petri talis fiunt? [d] *Vos tamen nolite multum tristari*, sed [e] *confortamini* semper *in Domino:* Quoniam [f] *potens est Diuinitas immensæ tempestatis incerta bono serenitatis amouere.* Ora pro nobis beatiss. Papa.

a Sic Pseudo-Sixt. I. epist. 2. sicut egerit ita recipiet: si bene, bene, si graue, graue: si pessime, pessime, &c.
b Nota phrasim sequioris æui, cuius exempla præbent epist. 3. 7. 11. 37. 64. 78. &c. inter epist. Bonifacij Archiep. Moguntini.
c quem alloquitur? Deũ an Papam?
d verba Pseudo-Felicis I. epist. 1. vide Nehem. 8. 10.
e Ephes. 6. 10.
f verba Ennodij epist. 24. lib. 4. quibus abusus est Pseudo-Anacletus epist. 1.

Baron. ad A. D. 539. §. 6.

CONGEMVIT vniuersus Catholicus orbis ad vniuersalis Ecclesiæ Præsulis ignominias, communicans ipsius vinculis (vt licuit) scriptis epistolis: quarum vnicum quod superest hic tibi reddimus monumentum: quas enim vnus inter alios Amator Episcopus (quem puto Augustudunensem illum, qui hoc tempore claruit sanctitate) ad eum literas cum muneribus dedit, vt ea quam patiebatur, ipsum leuaret inopia, hic tibi integras exhibemus, &c.

CENSVRA.

Mercatoris quisquilias hic à te nobis exhiberi diuersa persuadét;
1. Improbabile est Augustoduno Pataram delata Amatoris munuscula. Quis enim in animum inducat, profectionem à quoquam Gallo susceptam ad 350. coronatos in Lyciam vsque deferendos?
2. Minus probabile est Sylueriо ante deportationem Augustodunensis Antistitis munera oblata; aut Belisarium sitientem, mo-

ras tantisper nexuisse, donec Ædui domum repetentes Episcopum suum de Pontificis vrbici calamitate certiorem fecissent.

3. Plane falsum videtur, Siluerio iam relegato Gallis innotuisse quas in Lycia ferre cogebatur ærumnas. Quis enim *illis à partibus aduentans* toto velut orbe remotis quæ in extrema Asia fiebant nuntiasset?

4. Liberatus asserit Syluerium simul ac larem inter Patarenos fixit, ab Imperatore Episcopi precibus exorato reuocatum fuisse: dicant ergo aduersarij quo in loco Siluerius redux Amatoris munera susceperit.

5. In insula siue Pontia siue Palmaria detentum, Amatoris eleemosynis sustentatum crederem, nisi Liberatus moneret, miserum expontificem *duobus Vigilij defensoribus, & seruis eius traditum*, postquam *in Palmariam insulam adductus* est, *sub eorum custodia inedia defecisse*. Cui autem credibile fiat, Vigilium diutino mœrore confectum aduersárium tandem inedia enecasse, ac non potius è vestigio sustulisse?

6. Phrasis epistolæ solœcismis & barbarismis fœda, non patitur vt alium à Pseudo-Isidoro eius autorem agnoscamus. Colliget Lector hos flosculos, *audiuimus vos pulsum*, *grauè ferentes* (qua locutione vsus Pseudo-Sixtus epist. 2.) *remandare*, *certam rationem de vobis scire*, &c.

7. Vltima epistolæ verba Ennodio restituenda esse monuimus.

SILVERII PAPÆ

Epistola II.

a cur deest fraterna compellatio?

Dilectissimo atque amantissimo [a] *Amatori Episcopo, Siluerius.*

b Greg. verba epist. 50. li. 4. à Pseudo-Sixto III. epist. 3. iam vsurpata.
c sibimetipsis
d vnit.
e Coloss. 3.
f etiam ligat.
g nota phrasim.

[b] *QVAM bona est charitas, quæ absentia per imaginem, præsentia* [c] sibimet ipsi *exhibet per amorem. Diuisa* [d] tangit, *confusa ordinat, inæqualia sociat, imperfecta perficit. Quam rectè prædicator egregius* [e] vinculum perfectionis *vocat; quia virtutes quidem cæteræ perfectionem generant, sed tamen eas charitas* [f] *ligat, vt ab amantis mente dissolui iam nequeant. Hac itaque virtute, frater charissime, plenum te reperio*, dum non solum [g] de me sciscitando & visitando curam habes, sed etiam bonis tuis me fulcire & sustentare non desinis. Quanta autem

mala

mala in me peracta ſunt, nec enarrare nec ſcribere tibi per omnia poſſum. Ante omnia vero [h] Patricia infeſta mihi erat, eo quod nō reſtituebam Anthimum dudum Patriarcham Conſtantinopolitanū, quem ſanctæ memoriæ Agapetus prædeceſſor meus [i] *ſuis meritis damnauit*. *Vrgente* [e] quoque eius *iuſſione exierunt quidam falſi teſtes* dicentes aduerſum me crimina quorum nunquam particeps fui. Sed dum multi in eadem accuſatione perſiſterent, timuit *Belliſſarius* [k] *Patricius* noſter, & [l] mandauit me *ad ſe venire* pacificè pro quibuſdam Eccleſiaſticis diſpoſitionibus *in Palatium* [m] principis; *& ad primum & ſecundum velum retinuit omnem clerum* & populum qui mecum veniebat, & nullum permiſit intrare niſi me ſolum & Vigilium Diaconem meum Me vero vi retento, & ante prædictam Patriciam deducto, miſerunt in exilium; in quo modo ſuſtentor [n] *pane tribulationis & aqua anguſtiæ*. Ego tamen propterea non dimiſi nec dimitto officium meum: [o] ſed cum Epiſcopis quos congregare potui, eos qui talia erga me egerunt anathematizaui, & vnà cum illis Apoſtolica & Synodali auctoritate ſtatui nullum vnquam taliter decipiendum ſicut deceptus ſum: & ſi aliquis deinceps vllū vnquam Epiſcopum ita deciperet, [p] *Anathema maranatha* fieret in conſpectu Dei & ſanctorum Angelorum. Similiter *ſanctorum Patrum roborantes decreta*, ſtatuimus (licet ſæpiſſimè iam ſtatutum fuerit) nec falſos, nec inimicos ſuſpectos, accuſatores vel teſtes vnquam ſuper Epiſcopos ſuſcipi, eiſque nocere nullatenus poſſe; quia falſam, aut ſuſpectam, aut odioſam *vocem*, [q] aut *funeſtam potius interdici, quam audiri* ſanctis patribus placuit.

Summoperè, [r] *chariſſime, tales cauendi ſunt, & auertendi, atque rejiciendi ſi nocentes apparuerint; quia non ſolum Eccleſiaſticæ, ſed etiam ſeculi leges* tales *non ſuſcipiunt ſed repellunt*; *vnde ſcriptum eſt*, [ſ] Os impiorum deuorat iniquitatem: *& Dominus per Prophetam loquitur dicens*, [t] Cum Sancto ſanctus eris; & cum viro innocente innocenter ages; cum electo electus eris; & cum peruerſo peruerteris. *Et Apoſtolus inquit*, [u] peruertunt mores bonos colloquia mala. *Idcirco (vt iam prælibatum eſt) mali ſemper cauendi, & bonis at-*

h de Auguſta, non de patricia loquūtur Martyrol. ad 20. Iunij Auctor. lib. pontific.

i Nota phraſim.

k verba libri Pontific.

l mandauit me.

m pontificale Pincis ſeu Pincianum.

n 3. Reg. 21. pontificale ibid.

o Locus opportunus cōgregandis Epiſcopis carcer.

p 1. Cor. 16. ſic Pſeudo-Vrbanus in epiſtola.

q verba Pſeudo-Euſeb j epiſt. 3. ex C. Theod. lib. 3 tit. 6. c. 3. intercidi.

r ſeqq. ad finē habet epiſt. 1. Pſeudo Fabiani.

ſ Prou. 19.

t Pſal. 17.

u 1. Cor. 15.

x Leo epist. 4 *que beneuolis est inhærendum*, [x] vt periculum desidiæ quantum possumus deuitemus.

y Leo epist. 2 z idem epist. 92. Et [y] ne pestis hæc latius diuulgetur, seueritate quâ possumus abscindamus; quoniam [z] non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis. *Agat semper* [a] vnusquisque *vestrum hac informatione, Apostolica fultus auctoritate* iuxta vires suas; & *fraterna dilectione, ac sancta religione* mores proprios conseruare, & in *communi* alterutrum adiuuare, & in charitate permanere, & Dei *voluntati indesinenter studeat inhærere*, *vt* simul laudantes Dominum, *indefessas illi* gratias *semper* agamus. *Vale* in Christo *charissime semper*, & *prædicta (prout melius poteris) Domino opem ferente adimplere, & reliquos fratres Apostolica auctoritate informare studeto.* Data 9. Kal. Decembris Iustiniano [b] V. & Belissario viris Clariss. Coss.

a verba Bonifacij Mogũt. epist. 17.

b nullus Iustiniani Consulatus quintus. Belisarius Magistratum gessit sine collega A. D. 535. sub Agapeto si Baronio, credamus.

Baron. ad A. D. 539. §. 6.

EXTAT ad eundem Amatorem reddita Siluerij nomine ab aliquo otioso ex Anastasij scriptis consarcinata, mendaci Consulum apposita nota, à veritate historica procul abhorrens, quam ex huius temporis scriptore Liberato Diacono sincere prodidimus; vnde indignum putantes quæ ipsius Siluerij nomine censeatur, relinquimus eam vndique imposturæ labe suspectam.

Posseuin. Baronij iudicio subscribit in apparatu.

Binius in Not. ex Baronio.

Hæc epist. nomine Siluerij ad Amatorem Episc. (Augustodunensem fortasse, qui his temporibus sanctitate celeberrimus extitit) rescripta, ab aliquo otioso ex Anastasij scriptis consarcinata videtur. Nota Consulum mendaci insignita, à veritate historica valdè abhorret; vt constat ex Liberato Diacono huius temporis scriptore fidelissimo. Indignam itaque iudicantes quæ sub ipsius Siluerij nomine edatur, loco insolito, & inconsueta inscriptionis nota eam hic exhibere placuit.

CENSVRA.

Non crediderim ex Anastasio otiosum Blateronem, qui epistolam Siluerio supposuit, nugamenta sua consarcinasse. Antiqnior certe Anastasio Pseudo-Isidorus, quem huius scriptionis exaratorem credo, inductus styli & sententiarum similitudine. Antiquiores vero Pseudo-Isidoro Arcadius & Honorius AA. Leo & Gregorius Episcopi Rom. Bonifacius primus Moguntinorum Archiepiscopus ipsique primi libri pontificalis scriptores qui Bedam Bonifacio priorem antecesserunt.

PELA-

PELAGII I. PAPÆ
Epistola I.

Pelagius Episcopus Vigilio coëpiscopo salutem.

AVDEO fidei [a] deuotione, *quod religiosum studium* & diuinum officium *dignanter* [b] impendis; & maximè quod fidei inimicos æmularis, Apostolicæ sedis quærens exempla. Didici sanè tam per latorem literarum tuarum, quam & per literas tuas, quod sint quidam penes vos qui dicentes garriunt, Qualiter [c] *Pater & Filius vnus* potest esse *Deus, cum præter Patrem alius non sit Deus qui dicatur* [d] *ingenitus* atque *inuisibilis?* Hi sanè, *si* [e] *scirent donum Dei*, & veræ fidei regulas intelligerent, nequaquam talia mussitarent. Sed quia non habentes [f] *mundum cor* quo videre secreta Dei & intelligere mysteria valeant diuina, mundanda sunt prius corda eorum per pœnitentiam, vt intelligere postmodum & capere lumen veritatis possint; quibus tamen, ad eorum ac multorum illuminationem, corrigendo talium errorem Apostolica auctoritate respondendum est ita: [g] Quomodo *vos Patrem & Filium vnum* [h] *profiteri non vultis? eos* [i] enim *nos* [k] *vnũ & verum Deum à Prophetis & Apostolis ostendimus prædicatum, à quibus etiam Spiritum Sanctum credimus non* esse *discretum; Esaïa Propheta dicente,* [l] Ego sum Deus, & non est alius præter me. *Et* per memetipsum iuro quia exiuit ex ore meo veritas, & sermo meus non [m] *auertitur*; quia mihi inclinabitur omne genu, & omnis lingua iurabit per Dominum, dicens; Iustitia & gloria ad eum veniet. *Et vt hoc in testimonio Patrē simul & Filium cognoscat fuisse, Paulum audi dicētem,* [n] Vt in nomine (inquit) Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur [o] *quia* Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris omnipotentis. [p] *Quod si iste Filius minor est Patre suo, ergo minorata est gloria Patris in Filio. Et vbi est, quod in Salomone* [q] *scriptura loquitur, dicens,* Sicut [r] *etiam* in conspectu eorum (inquit) magnificatus [s] *es* in nobis, ita in con-

a initium epist. 35. Leonis. Clementiæ vestræ.
b impenditis
c I hacius Clarus aduers. Varimadum cap. 2.
d inuisib. & ingen.
e Ioan. 4.
f Matth. 5.
g idem ibid.
h vnũ Deum.
i etiam nos.
k hæc verba descripsit & Pseudo-Sixt. epist. 1.
l Esai. 45.
m auferetur.
n Paul. Apostol. Phil. 2.
o quoniam.
p si secundum te.
q Eccl. 36.
r enim.
s est, ita & in.

spectu nostro magnificaberis in illis, vt cognoscant te, sicut & nos cognouimus quoniam non est Deus præter te, Domine. *Diligenter attende*, & [t] agnosce *Filium esse qui* [u] magnificabitur *in iudicio, dum venerit viuos & mortuos iudicare. Item Esaïas*, [x] Audite Domus Iacob, & residuum *domus* Israël qui egredimini ex vtero meo, & erudimini à puero vsque ad senectutem. Ab initio ego sum, & quousque senescatis ego sum. Ego *vos* feci, & ego sustineo, ego remittam & ego suscipiam, dicit Dominus: & *iterum*, [y] Ego sum Dominus Deus, & præter me non est alius Deus, annuntians nouissima priusquam fiant, & statim consummata sunt. *Item* [z] alibi. Audi me, Iacob & Israël quem ego feci; ego sum Dominus Deus *tuus*, primus & ego nouissimus, & in ea quæ *super*uentura sunt in nouissimo ego sum. *Item* [a] alibi. Ego sum Deus qui te creaui, [b] *qui te* adiuui, & communiui dextra mea. *Et vnitatem Patris & Filij* [c] *assignans loquitur dicens*, Ego testis vester, dicit Dominus Deus; & puer meus, *tu* quem ego elegi, vt sciatis & credatis, quia ego sum. Ante me non fuit alius Deus, & post me non erit. *Vnum*, [d] *hæretice, elige è duobus; Aut fatere Patrem & Filium vnum Deum; aut si solum Patrem Deum esse cõtendis, ergo tibi Dominus Iesus Christus Dei Filius, non erit Deus; quia scriptum est*, [e] Ante me non fuit alius Deus, & post me non erit. *Si secundum te ita est, cur Apostolus talia prædicat*, [f] *& eundem Filium Deum super omnia benedictum insinuat?* Quorum Patres (inquit) [g] ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. *Item Esaïas* [h] *dicit*, Dominus Deus Israël, qui liberauit [i] *eum* de Ægypto. Ego sum primus, & ego post hæc, & præter me non est Deus sicut ego sum, qui stet, & vocet, & præparet mihi ex quo hominem feci in seculo. *Item alibi*, [k] In te est Deus, & nesciebamus; *Deus*, & non est alius Deus præter te; Tu enim es Deus, & nesciebamus, Deus Israel Saluator. [l] *Vnus Deus non sunt Pater & Filius?* [m] Qui *est hic Deus in quo esse dicitur Deus, præter quem alium Deum non esse Propheta* [n] sæpè *numero singulari protestatur? & Hieremias*; [o] Hic Deus noster, *ait*, & non applicabitur alter ad eum, qui inuenit omnem scientiæ viam, & dedit

eam

t cognoscere.
u manifestabitur.
x Esai. 46.
y ibid.
z ibid. *leg.* ibi.
a leg. ibi.
b & adiuui.
c Esaias assig.
d vnum tibi.
e Esai. 34.
f Rom. 9.
g & ex.
h Esai. 43. sic dicat.
i eos.
k Esai. 45.
l si vnus.
m quis est.
n sub numero.
o Baruch. 3.

eam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hæc in terris visus *est*, & inter homines conuersatus est. *Et in Salomone*,[p] Miserere nobis, Deus omnium; & ostende nobis lumen miserationis;[q] & immitte timorem tuum super gentes quæ non exquisierunt te, vt cognoscamus [r] *quia* non est alius Deus nisi tu. *Item ibi*,[s] Domine Deus Israël, non est tibi similis in cœlo sursum, neque in terra deorsum. *Et*[t] *psal.* 17. Quoniam quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum? *Et in*[u] Geneseos, Et pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam & Gomorrham, & euertit ciuitates illas. *Si solus pater Deus est, quis pluit ignem & sulphur à Domino vt supradictas ciuitates euerteret? quæso responde. Et in Deuteronomio*,[x] Dominus solus deducebat eos, & non fuit cum illis Deus alienus. *Et Paulus Apostolus*, Vnus Deus[y] qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem. *Et ad Corinthios*,[z] Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Et iterum*,[a] Non est Deus nisi vnus. *Et ad Galatas*,[b] Mediator autem vnius non est; Deus autem vnus est. *Et vnitatem Patris, Filij & Spiritus Sancti*[c] monstrans, *Ephesiis*[d] *scribens ita confirmat*; Sufferentes inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis, vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus. *Si enim*[e] prædicti hæretici *vnitatem fidei*[f] voluerint *simplici corde recipere, ex hoc*[g] iam *testimonio in vno spiritu*[h] possunt *simul Patris & Filij vnitatem condiscere. Patrem igitur* ([i] vt ipsi se dicunt inuenisse *in diuinis literis*) genitum [k] *proprie positum, nec legere* possunt *penitus, nec probare; sed quia idipsum fides exigit Christiana, absque vlla dubitatione ingenitus creditur; qui tamen secundum seriem scripturarum in Filio à se genito visus esse monstratur.*

[l] *Apostolus* vero *Paulus missionem Filij Dei, in Spiritu sancto longe antè conspiciens, Romanæ Ecclesiæ scribens hæc testatus est dicens*,[m] Quod enim impossibile erat legi, in quo infirmabatur [n] *per carnem*, Deus filium suum misit in [o] *similitudinem* carnis peccati; & de peccato damnauit peccatum in carne, vt *iustitia* legis impleretur. *Cernis-*

p Ecl. 36.
q tuæ &.
r quoniam.
s Deut. 4.
t & in psal.
u Gen. 19. Genesi.
x Deut. 32.
y Deus, inquit, Rom. 3.
z 2. Cor. 5.
a 1. Cor. 8.
b Gal. 3.
c demonstrãs
d Ephes. 4.
e si enim hæretice.
f volueris.
g itaque.
h poteris.
i vt superius posuisti.
k ingenitum.
l Ithacius eiusd. libri c. 3. cuius verba Pseudo-Hygyni epist. 1. sibi vendicat.
m Rom. 8.
n in carne.
o similitudine.

ne, quoniam filius non ſecundum Deitatem à patre miſſus eſt, ſed ſecundum carnem, quam clementer & pie pro nobis aſſumere non dedignatus eſt? Nam quod ſemetipſum [q] exinanita *Maieſtatis ſuæ potentia* [r] *idem* ſe *filius* miſerit, Apoſtolus *conteſtatur* dicens; [ſ] Semetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens. Humiliauit [t] *ſemetipſum*, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. *Et Eſaias*, [u] Non legatus, neque Angelus, ſed ipſe Dominus [x] *veniet* & *ſaluabit* eos. *Item ibi*, [y] Palam apparui non quærentibus me. [p] *Et* in Hieremia, *Dereliqui* domum meam, & veni, & factus ſum illis in opprobrium. [a] *Et in Michæa*, Ecce Dominus veniet, & commouebuntur montes ſub eo. [b] *Et in Zacharia*, Gaude & exulta filia Sion; quia ecce, ego venio, & commorabor in medio tui, dicit Dominus. *Et Apoſtolus ad* [c] *Timotheum*, [d] *Fidelis* ſermo & omni acceptione dignus, [e] *quia* Ieſus Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere: *Et* [f] *Malachias*; Ecce ſubito veniet in [g] *templum ſuum* Dominus, quem vos quæritis, & Angelus Teſtamenti quem vos vultis. *Et in Euangelio*, Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores in pœnitentiam. *Item*, [h] Quid nobis, & *quid* tibi Ieſu fili Dei? veniſti ante tempus perdere nos? Item ibi, Venit filius hominis [i] quærere, *& ſaluum facere* quod perierat. *Item ibi*, Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. [k] *Item ibi*, Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis qui eſt in cœlo. *Nunquid in his tantis ac talibus teſtimoniis, quibus ſe Filius* [l] Dei *à ſemetipſo* veniſſe *teſtatus eſt, poteris dicere ab alio & non à ſemetipſo veniſſe, dũ manifeſtũ eſt eum qui carnẽ noſtrã dignanter aſſumpſit*, [m] voluntariè *& nõ ab alio* miſſum aduenisse? *Nã qui in patre manens* [n] vbique potentia ſua *conſiſtit; vbi à patre mitteretur omninò non habuit.* Scimus enim *quoniam nulla pars cælorum ac terræ à conſpectu patris excipitur, vbi ſecundum* [o] eos *à Patre filius mitteretur. Interim* [p] *vero det operam (quantum fieri poteſt)* [q] tua *dilectio vt omnibus Eccleſiæ filiis innoteſcat* [r] quid *contra impium ſenſum ſecundum Euangelicam doctrinam & Apoſtolicam* [ſ] prædicemus, *Quia licet plene nota ſemper fuiſſet atque eſſet Catholicarum ſententia ſcripſerimus; tamen nunc quoque ad confirmandas omnium mentes, non per[illegible]* [illegible]

p iuſtificatio.
q exinaniuit.
r idem miſit Apoſtolum qui conteſtatur & dicit.
ſ Phil. 2.
t ſei, ſum.
u Eſai. 63.
x venit & ſaluauit.
y Eſai. 65.
z & Hieremias, Reliqui domum me m, dimiſi hæreditatem meam.
a Mich. 1.
b Zach. 2.
c 1. Tim. 1.
d Humanus.
e quoniam.
f Malach 3.
g templo ſuo.
h Item ibi.
i Saluare & quærere.
k Item ibi, Ego veni in nomine patris mei. Item ibi.
l Dom.
m voluntate & non ab alio miſſus aduenis?
n virtute potentiæ ſuæ.
o vos.
p Leonis verba epiſt. 32. quæ ipſe do-Calixtus I. epiſt. 1. inſerui.
q veſtra dil.
r quod.
ſ prædicamus.

Memor enim sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata[t] *confessio; & cuius fides omnes quidem hæreses destruit, sed maximè impietatem præsentis erroris expugnat. Et intelligo*[u] aliter *non mihi licere, quam vt omnes conatus meos ei causæ in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur impendam. Ne autem aliqua negligentiæ occasione scripta nostra ad vos non potuerint peruenire, exemplaria eorundem nunc mittenda*[x] credimus; *vt nullo modo fidei quam defendimus prædicatio vestræ*[y] doctrinæ *notitiæ subtrahatur.*

Data 5. Nonas Maij,[z] Joanne & Narsete viris Clariss. Coss.

t Matth.16.

u mihi aliud non licere.

x credidimus.

y redundat.

z nullus Consulatus Ioannis cum Narsete.

Baron. ad A.D.559. §.6.

QVOD vero ad eiusdem Pelagij Papæ scripta pertinet, præter epistolas quas superius suis locis posuimus, extat eiusdem nomine epistola nonnihil prolixa, ad Vigilium quendam Episcopum scripta: sed dum ad finem eius data ponitur sub Consulatu Narsetis atque Ioannis, imposturæ suspicionem auget. Etenim [cum vetera quoque monumenta signata vbique reperiantur post Basilij Consulatum toties repetitum: plane significatur, nullum alium interea Consulem esse creatum.] Et ne de his dubites, habes [Cassiodorum numerantem annos post Consulatum eiusdem Basilij vicies semel repetitum. Quod si Narsetis vel aliorum post Basilij Consulatus fastis interpositus: certè non ab illo vltimo Consulatu Basilij tot anni post eius Consulatum reperirentur inscripti, sed post Consulatum Narsetis atque Ioannis.] Sic igitur ex his reliquæ etiam epistolæ post Consulatum Basilij datæ, sed aliorum à Mercatore Consulum notæ suppositæ, imposturæ suspectæ redduntur.

[ ] his notis inclusa Binius ex Baronio descripsit in Not. ad hanc epist.

CENSVRA.

BARONII suspicionem abundè confirmaui, epistola enim ab impostore contexta ex Ithacij & Leonis locis variè deprauatis.

IOANNIS III. PAPÆ

Epistola.

Ioannes Episcopus vniuersis per Germaniæ & Galliæ prouincias constitutis in Domino Salutem.

OPTAVERAM[a] siquidem,[b] charissimi, *pro* nostri *charitate collegij, omnes Domini sacerdotes in vna*[c] *deuo-*

a verba Leonis epist. 48. à Pseudo-Damas. descripta epist. 7.

b quidem dilectissimi pro vestri, &c.

c in vna Cathol. fidei deuotione.

d Leo epist. 46. & ex eo pseudo-Stephan. epist. 1. licet sperem dilect. tuam. e deuotam.
f Not. phras.
g Leo epist. 44. & ex eo pseudo-Victor. epist. 1.
h Diuerso charactere expressa deprompta sunt ex actis Syn. Paris. sub Ludouico Pio lib. 1. ca. 27.
i à neutro extirpatum supra docui. Vide pseudo-Damas. epist. 5. & in er Leoninas epist. 88.
k not. stupẽdam barbariem.
l Eadem habet verba pseudo-Damasus & Innocentij epist. ad Decentium. Quid inde?
m hoc non docent act.
n Neocæsareensi.
o can. 13. ex vers. Dionysij.
p Nemo proprie loquendo eiusdem est cum Apostolis ordinis in Ecclesia.

tione persistere, nec quenquam prohibita *gratia* aut fauore sacerdotum sectari, aut via recta discedere.

Et[d] quanquam credamus *dilectionem* vestram *ad omne bonum opus esse*[e] paratam; *vt tamen efficacior* fiat, congruum nobis visum est literis sedis Apostolicæ, (vt antecessorum quoque nostrorum vestigia imitemur) vos monere, præcepta diuina & [f] *Apostolicæ sedis instituta viriliter peragere*, & prohibita non tangere, sed cauere. *Nec*[g] *cuiquam liceat* vnquam *doctrinam* patrum *deserere, & sacerdotali honore gaudere*.

Perlatum est ad sedem Apostolicam,[h] *emersisse* & denuo reuiuiscere prohibitum, & funditus extirpatum, [i] tam à Sancto Damaso quam à Sancto Leone viris Apostolicis, atque ab vniuersis Synodali autoritate Episcopis, *reprehensibilem* atque oppidò *inolitum vsum*, *eo quod quidam Chorepiscopi*, [k] (qui & prædictorum antecessorum sanctorum Apostolicorum Patribus & viris Apostolicis, & ab ipsis siue à nobis sunt prohibiti, sicut eorum hactenus testantur Decreta) *vltrà modum suum progredientes, donum Sancti spiritus per impositionem manuum trádant, & alia quæ solùm pontificibus debentur, contra fas peragant*; [l] *præsertim cum nullus ex septaginta discipulis, quorum speciem in Ecclesia gerunt, legatur donum Spiritus sancti per manus impositionem tradidisse.* [m] *Quod autem solis Apostolis, eorumque successoribus proprij sit officij tradere Spiritum sanctum, liber Actuum Apostolorum docet. In Concilio vero* [n] *Cæsareensi ita de Chorepiscopis habetur scriptum:* [o] *Chorepiscopi quoque ad exemplum & formam septuaginta videntur esse: vt comministri autem propter studium, quod erga pauperes exhibent, honorentur.* Si enim meliores sanctioresque Sanctis Apostolis esse putatis, facite quæ illi non fecerunt, & super extollite vos illis. Si vero [p] eiusdem ordinis estis, & æquiparare vos vultis, nolite ea agere quæ illi non egerunt; sed imitamini, (prout melius potestis) exempla & vestigia eorum. [q] Illi autem (præcipiente Domino, illisque denuntiante, vt illi & successores eorum tantummodò per manus impositionem traderent Spiritum sanctum) [r] nulli vnquam ex 70. tradere Spi-

q Hoc à Domino præceptum? vbi? r hoc probari non potest.

ritum

ritum ſanctum per manus impoſitionem permiſerunt; eis (quorum typum, vt prædictum eſt, Chorepiſcopi antequam prohibiti eſſent gerebant in Eccleſia) ſcientes illicitum fore, dantes ſucceſſoribus eorum exemplum ne vnquam talia prȩſumerent. Unde in Actibus Apoſtolorum ſcriptum eſt, [f] *Cum audiſſent Apoſtoli qui erant* [t] *Hieroſolymis* quia recepit *Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui cum veniſſent, orauerunt pro ipſis vt acciperent Spiritum Sanctum.* Nec *dum enim in quemquam illorum venerat, ſed Baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Non ergo (vt iam dictum eſt) aliquem ex 70. licet pauci eſſent Apoſtoli, ad hoc opus perficiendum direxerunt, [u] ſed Petrum & Joannem Apoſtolos per manus impoſitionem tradere Spiritum ſanctum miſerunt: quorum vicem Epiſcopi in Eccleſia gerunt, [x] & non Chorepiſcopi, qui ſeptuaginta diſcipulorum formam ante prohibitionem eorum gerebant. Quod illi non fecerunt, vos facere nolite; ne diſſimiles eis, aut indigni eorum ſucceſſione & miniſterio eſſe videamini: quia (vt ait Dominus in Euangelio) *qui non eſt mecum* aduerſum *me eſt, & qui non colligit mecum diſpergit.*

Si autem Petrus princeps Apoſtolorum [z] adiutores ſibi adſciuit Linum & Cletum, non tamen poteſtatem Pontificij, aut ligandi, aut ſoluendi eis normam tradidit; ſed ſucceſſori ſuo Sancto Clementi, qui ſedem Apoſtolicam poſt eum, & poteſtatem pontificalem tradente ſibi B. Petro tenere promeruit. Linus vero & Cletus miniſtrabant *exteriora*, princeps autem Apoſtolorum Petrus *verbo & orationi inſiſtebat*; quæ non incongruè ad traditionem Spiritus ſancti per manus impoſitionem pertinent. [a] Vnde & in Actibus Apoſtolorum ſcriptum habetur, *Non eſt æquum nos* relinquere *verbum Dei & miniſtrare menſis:* Quapropter [c] ſeptuaginta electi ſunt diſcipuli, qui exteriora peragerent, ipſi vero Apoſtoli verbo & orationi inſiſterent. Inde & in [d] Euangelio ſecundum Lucam ſcriptum eſt ita: *Poſt*

f Act. 8.
t in Hieroſol.
u infirma cõſequentia: Apoſtoli aliquem ex 70. non miſerũt: ergo ad 70. diſcipulorũ preces mitti non debuit ſpiritus Sanctus.
x contrariũ ſentit. Nicol. I. cuius hæc verba ſunt, in epiſt. ad Rudolph. Bituric. *ad formã 70. Chorepiſcopi facti sũt, quos quis dubitet Epiſcoporum habuiſſe officia?*
y Luc. 11.
z videtur hȩc Mercator hauſiſſe ex Ruffini præfat. ad Gaudentium Recognit. libris præfixa; & ex libello de geſtis pontificum; & Martyrol. Bedæ.
a Actorum liber de Munere Diacon. loquitur loco citato; de preſb. quatenus ab Epiſcopis diſt. ſunt nihil habet.
b Act. 6.
c Ideo electi

z Diaconi, non 70. diſcipuli, quos Dominus ipſe deſignauit. d Luc. 10.

e Nulla conseq. *Christus 70. disc. instituit.* ergo *Chorepiscoporum non est confirmare,* &c. Est & hic notanda suppositoris ἀναισθησία, qui versionem vulgatam 72. discipulos à Domino designatos asserentem citare, non erubuit, cum ipse ab ea dissentiret, 70. præcise discipulos agnoscens cum patribus Neocæsareensibus.

[e] *hæc autē designauit Dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem & locum quo erat ipse venturus. Et dicebat illis, Messis quidem multa, operarij autem pauci: Rogate ergo Dominum messis, vt mittat operarios in Messem suam. Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta; & neminem per viam salutaueritis In quamcunque domum intraueritis, primum dicite, Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra. Sin autem, ad vos reuertetur. In eadem autem domo manete, edentes & bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcunque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis, & curate infirmos qui in illa sunt, & dicite illis,* Appropinquabit *in vos regnum Dei. In quamcunque autem ciuitatem intraueritis, & non receperint vos, exeuntes in plateas eius dicite, Etiam puluerem qui adhæsit nobis de ciuitate vestra extergimus in vos. Tamen hoc scitote, quia* appropinquabit *regnum Dei. Dico vobis quia Sodomis in illa dia remissius erit quam illi ciuitati.*

f Matth. 10.

Et in Matthæo [f] Euangelista scriptum est, *Ecce, ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Cauete autem ab hominibus. Tradent enim vos in Concilijs, & in Synagogis suis flagellabunt vos, & ad* [g] reges & pręsides *ducemini propter me in testimonium illis & gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem* [h] ad *mortem, & pater filium: & insurgent filij in parentes, & morte eos afficient. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.*

g præsides & ad reges.

h in mortem.

i Hæc superioribus non cohærent.

k Concil. Nicæn. can. 4. ex versione Dionysij exigui.

Linum [i] namque & Cletum nihil legitur vnquam ex pontificali ministerio egisse *potestatiue*; sed quantum eis à B. Petro præcipiebatur, *tantum solummodo* agebant. Nam & in canone legitur Nicæno: [k] *Episcopum* namq; *conuenit maxime quidem ab omnibus qui sunt in prouincia Episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter instantem ne-*

tem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, à tribus tamen omnimodis in idipsum conuenientibus, & absentibus quoque pari modo decernentibus & per scripta consentientibus, tunc ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum quæ geruntur per vnamquamque Prouinciam Metropolitano tribuatur Episcopo. Omnia quoque maxima Concilia affirmant eum non esse Episcopum, qui minus quam à tribus Episcopis auctoritate etiam Metropolitani fuerit factus Episcopus. Ideoque illos, quos Chorepiscopos vocatis, quia ab vno (vt audiuimus) fiunt Episcopo, Episcopos non esse, nec *aliquid de* pontificali *priuilegio agere* debere perspicuum est. Quoniam [l] *si nomen non habent*, quomodo *officium* possunt habere? *Si* ergo *Episcopi non sunt, & presbyteri*, (quorum vicem gerunt quia [m] *ad exemplum & formam septuaginta* olim fiebant) *esse despiciunt, quid erunt*? Profectò, quod ratione caret, aut nihil, aut *parum prorsus* est. Si quis de his amplius, & quod fieri non debeant voluerit scire, legat prædictorum Apostolicorum Decreta, & ibi reperiet. De quibus aliqua & hic inserere dignum duximus. *Si Domini desideramus esse discipuli, &c.**

Data [n] 14. Kal. Augusti [o] Iustino sextò: & Narsete viris Clariss. [p] Coss.

l verba pseudo-Damasi epist. 5.
m verba Concil. Neocæsar.
* quæ sequūtur ad finem communia sunt epist. 5. pseudo-Damasi, paucissimis verbis immutatis quæ supra annotauimus.
n 13. Kal.
o Iustiniano.
p Nullus hic Consulatus.

Baron ad A.D. 572. §. 3.

VT ad postremum de scriptis eiusdem Ioannis pontificis nomine editis agamus; fertur eius epistola ad vniuersos Episcopos Germanię & Galliæ aduersus Chorepiscopos qui sibi quę essent Episcoporum vsurparent; data habetur eadem sub Consulatu Iustini 7. cum Narsete, quo designatur iste præsens annus, si annis singulis eum gessisse dixerimus Consulatum. Etenim quem anno 3. Consulem secundò fuisse constat ex recitata superius eius constitutione, vtique hoc sui imperij anno 7. & non ante oportuit gessisse sextum Consulatum. Verum dum 14. Kal. Augusti eadem data reperitur epistola, vique non nisi ad tempus post obitum Ioannis referri potest; adeo vt imposturæ argui facile possit; quæ & non ex his tantum sed & aliis signis conuincitur non esse Ioannis, sed ex suppositis mercibus Mercatoris. Etenim nomen Chorepiscoporū, de quorum munere integra est epistola illa scripta in Galliis, siue in Germania, penitus erat abolitum. Consule cuncta Gallicana Concilia his temporibus celebrata, & nullam de Chorepiscopis inuenies mentionem. Sed quod eadem epistola continet de Lino & Cleto Romanis pontificibus, quod non fuerint reuera Romani pontifices

ſed Chorepiſcopi tantum, eſt plane ab omni antiquitate & veritate hiſtoriæ alienum. Sunt præterea alia ſigna quæ vultum exprimant Mercatoris, ſiue potius ſubdoli venditoris. Sed de his ſatis.

Poſſeuin. in Apparat.

Ioannis Pontif. Maxim. nomine, qui A.D. 572. tertium decimum ſui pontificatus gerebat annum, extat Epiſtola *ad vniuerſos Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, aduerſus Chorepiſcopos qui ſibi quæ eſſent Epiſcoporum vſurparent*; quæ habetur ſpuria, & adeo (vt inquit Baron. Card. 7. tom. Ann.) ex ſuppoſitis mercibus Mercatoris.

Binius in Not. ad hanc epiſt.

Hanc epiſtolam ab aliquo impoſtore ſub nomine Ioannis Papæ III. poſt obitum illius ſuppoſitam fuiſſe, multis argumentis oſtendi poteſt. Primò, quod ſub Conſulatu Iuſtini ſexto, 14. Kal. Aug. anno 7. Iuſtini & 572. Chriſti ſcripta fuiſſe reperiatur, quo tempore Ioannes Papa iam in viuis eſſe deſierat. Secundo, quod nota Conſulari inſignita ſit qua his temporibus epiſtolæ pontificiæ conſignari deſierant. Tertio, quod in ea ſcribatur Linum & Cletum fuiſſe tantum Chorepiſcopos; quos tamen omnis penè antiquitas ſcriptorum optimorum, vt in notis ad vitas eorundem pontificum diximus, pro veris pontificibus agnouit. Taceo, quod nomen Chorepiſcoporum, de quorum munere integra epiſtola ſcripta eſt, in Gallia & Germania plane abolitum fuerit. Hoc vnum duntaxat Sanctiſſ. pontificis ſcriptum commentitium, germanis eiuſdem epiſtolis deperditis extare vehementer eſt dolendum.

CENSVRA.

PHRASIS barbara, ἀσυλλογιστία, ἀνιστρωμάτα, &c. autorem ſatis indicant: impoſtor aliquot Leonis & Concil. Pariſ. ſub Ludouico ſententias deprauauit, ne quis eum plagij reum perageret. Nota phraſes Pſeudo-Iſidoro digniſſimas, Lector, *Apoſtolicæ ſedis inſtituta viriliter peragere: ſanctorum Apoſtolicorum patres & viri Apoſtolici: Apoſtolis proprij eſt officij; eis ſcientes illicitum fore, dantes, &c. miniſtrabant exteriora, &c. tantum ſolummodo agere parum prorſus, &c.*

An ſequens epiſtolium genuinum ſit expendet Chriſtianus Lector.

Ioannes Epiſcopus Edaldo Viennenſi Archiepiſcopo.

Eruit Ioan. à Baſco è MSS. Biblioth. Floriac.

DE officiis Miſſarum, de quibus in literis veſtris requiſiſtis, ſciat charitas veſtra, quia variè apud diuerſas Eccleſias fiant; aliter enim Alexandrina Eccleſia, aliter Hieroſolymitana, aliter Epheſina, aliter Romana facit: cuius morem & inſtituta debet ſeruare

Ecclesia tua, quæ fundamentum sancti habitus ab illa sumpsit. *Venerabilis* pallij vsum per S. presbyterum vestrum Felicem tibi destinauimus, nolentes te priuari antiquo B. Petri munere: simul mittentes de capillis S. Pauli, vt esset Ecclesiæ vestræ illius intercessione solatium, per cuius discipulum suscepit primum religionis honorem. *Et alia manu.* Benedictio Apostolorum vos ab imbre malignorum defendat.

venerandi.

BENEDICTI I. PAPÆ

Epistola [a] Decretalis.

a huius epist. meminit Baron. ad A.D. 577. §.1. sed meminit tātùm.

Reuerendissimo fratri Episcopo Dauid, Benedictus salutem in Domino.

RESPONDERE [b] literis *vestris* plenius cogitaui; sed cum hoc meditarer, tantus me dolor tetigit, *vt magis flere quam aliquid dicere* delectatus sim. Sed ne *funditus remaneret*, pauca vobis rescribere curaui, ad potiora vos tempora congruè inuitans. Quod autem literę tuæ testes sunt quosdam intra prouinciam Bæticam esse qui dicerent, [c] neminem veraciter probare posse *Trinitatem vnitatem fieri,* cum neque tres vnum, neque vnum in tribus posse quenquam propriè approbare; quas ob causas, [d] dilectissime fili, consulta tibi Apostolicæ sedis misimus; vt aut his eos ad rectam fidem conuerti facias, aut ab Ecclesia, [e] *antequam pestis hoc latiùo diuulgetur*, repellas.

b initium epist. 41. lib. 1. regist. Greg. *Resp. epistolis vestris tota intentione voluissem, nisi pastoralis cura ita me labor attereret, vt mihi magis flere libeat quam,* &c.

c An probandum est Trinitatem vnitatem fieri?

d mox frater erit qui nunc filius.

e nota phrasim Leonis I. epist. 2.

His, frater, *scripturarum testimoniis vnitatem Trinitatis agnosce, & desine Arianorum prauitatem sequi, vt ab eadem possis peccatorum indulgentiam promereri. Esàia Propheta dicente,* [g] *Vidi Dominum Sabaoth sedentem super thronum excelsum, & Seraphim stabant in circuitu eius; sex alæ vni, & sex alæ alteri. Duabus velabant faciem* eius, *duabus autem velabant pedes eius, & duabus volabant. Et clamabant* ad *alterutrum dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Si Trinitas non est, quare tertiò Sanctus dixerunt?* Et [h] *si vnitas non est, quare sub trina repetitione vnum Deum ac Dominum intimarunt? Si Trinitas non est, cur in Geneseos dicitur,* [i] *Dixit Deus, fe-*

f Sequentia sunt Ithacij Clari aduersus Varimadom cap. 1.

g Esai. 6.

h aut si.

i Gen. 1.

cit Deus, & benedixit Deus? Si vero vnitas non est, quare tertio dixit Deus, & non Deos [k] pluraliter commendauit? Et si Trinitas non est, quare in Exodo [l] dictum est tertio Domine, Domine, Domine [m] miserator & misericors? Si vnitas non est, quare dum tertio diceret Domine, postea Miserator singulariter dixit, & non Miseratores, vt plures ostenderet, intimauit? Si Trinitas non est, cur [n] Abraham ad ilicem Mambre [o] sedens, tribusque occurrens vni, Domine, dixit; & non (vt viderat) tribus salutationis obsequium reddidit? Si vnitas non est, quare cum Moysi, [p] Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob tertio diceret; vnitatem ostendens, Hoc mihi nomen est dixit; & non, Hæc sunt nostra nomina designauit? Si Trinitas non est, quare Dauid tertio [q] dixit Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus? Si vnitas non est, quare cum Deus [r] tertiò nominasset, Benedicat, [s] & non Benedicant adiunxit? Si Trinitas non est, cur Esaïas [t] denuò dixit, Domine Deus Sabaoth, Deus Israël qui sedes super Cherubim? si vnitas non est, quare Qui sedes dixit, & nō Qui sedetis adstruxit? Si Trinitas non est, quare in Regnorum [u] libro dicitur, Domine Deus, omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt? Si vnitas non est, quare Tui dicitur, & non Vestri potius intimatur? Si Trinitas non est, cur in psalmo 58. [x] cantatur, Domine Deus virtutum, Deus Israel, intende ad visitandas omnes gentes? Si vnitas non est, quare Intende posuit, & non Intendite, vt [y] prædicatus est, Intimauit? Si Trinitas non est, quare in Apocalypsi tertiò dixit, [z] Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui est, & qui erat? [a] Si vnitas non est, quare non Qui sunt [b] pluraliter, sed Qui erat, designauit? Si Trinitas non est, quare in [c] Deuteronomio dictum est, Dominus Deus tuus, Deus misericors est, & audiet vocem tuam? Si vnitas non est, quare Audiet, posuit, & non Audient intimauit? Si Trinitas non est, quare in [d] Iesu naue dicitur libro, Dominus Deus Deorum est? si vnitas non est, quare Est dixit, & non Sunt, more locutionis [e] induxit? si Trinitas non est, quare [f] Elias orando Domine, Domine, Domine, Deus Israel; ostende quia tu es Deus meus, dixit? si vnitas non est, quare Ostende, & non Ostendite posuit? si Trinitas non est, cur [g] Mardochæus orando, Domine, Domine Deus omnipotens, omnia in potestate tua sunt, dixit? si vnitas non est, quare in Tua posuit & non, in Vestra [h] signauit? si Trinitas non est, cur etiam [i] Iudith orando dixit, [k] Domine

Deus

k plurali numero.
l Exod. 34.
m Deus miser.
n Gen. 18.
o aperte sedenti.
p Exod. 3.
q Psal. 66.
r Deum tertium.
s bened. dixit
t Esai. 37.
u in regum dicitur. 2. Reg. 7. 3. Reg. 8.
x Psal. 58. canitur.
y precatus.
z dicit, Apoc. 4.
a erat dicitur
b sunt & qui erant plus.
c Deuter. 4.
d Iosue 2. Deut. 10.
e indixit.
f 3. Reg. 18.
g Hesther. 13.
h designauit.
i Iudith 9.
k ait.

Deus omnium virtutum, respice in orationem meam? si vnitas non est, quare Respice posuit; & non Respicite,[l] designauit? si Trinitas non est, quare in[m] Hieremia dicitur, Dominus Deus vester, Deus verax est? si vnitas non est, quare Verax est dixit, & non Veraces potius intimauit? si Trinitas non est, quare in[n] Apocalypsi scriptum est, Dominus Deus & spiritus Prophetarum misit Angelum suum ostendere seruis suis quæ oportet fieri cito? si vnitas non est, quare cum Patrem & Filium & Spiritum[o] nominasset, Misit Dominus dixit & non Miserunt sub prætextu trium personarum & nominum[p] introduxit? si Trinitas non est, quare in[q] Deuteronomio dicitur, Dominus vester hic est Deus? si vnitas non est, quare Hic est, dixit; & non Hi sunt, plurali numero designauit? si Trinitas non est, quare in[r] eodem dicitur libro, Dominus Deus tuus, Deus tuus, Deus magnus & potens est? si vnitas non est, quare Magnus, & potens[s] non pluraliter nominatur? si Trinitas non est, cur[t] Tobias filium suum cum in Rages ciuitatem cum Raphaële[u] Angelo mitteret, benedicens[x] eos, ita dixisse docetur; Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, ipse impleat benedictionem suam in vobis? si vnitas non est, quare Ipse impleat, dixit & non Ipsi impleant intimauit? Postremò si Trinitas non est, quare[y] Dominus discipulos suos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, vniuersas gentes misit[z] Baptizare? si vnitas non est, quare In nomine dixit, & non In nominibus præcipiendo perdocuit? si Trinitas non est, quare[a] Apostolus Paulus ait Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia? si vnitas non est, quare Ex ipso posuit & non Ex ipsis adstruxit? Si enim certò certius volueris Vnitatem Trinitatis agnoscere, à sæpe dicto Doctore gentium Apostolo poteris vniuersa condiscere, & sequi catholicam fidem, & Arianorum prauitatem respuere. Gratia Domini nostri Iesu Christi,[b] inquit, & charitas Dei, & communicatio Sancti spiritus.[c] Ipsa est Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Quomodo autem in Trinitate vnum sunt? Quia natura atque[d] ab inuicem separari non possunt.

Cæterum, frater charissime, quæ tua continebant scripta ex subiectis sententiis maxime omnia poteris colligere.[e] Necesse est, frater charissime, adesse diuinum vbi humanum cessat auxilium. Et vt iuxta Apostolum Paulum dicamus, licet verba replicemus quæ ipse Timotheo scribit dicens:[f] Ecclesia Dei viui, columna & firma-

[l] significauit.
[m] Hiere. 10.
[n] Apoc. 1.
[o] Spir. S.
[p] numero indixit.
[q] Deut. 10.
[r] ibid.
[s] potens est dicitur non magni & pot.
[t] Tob. 7.
[u] Archágelo.
[x] enim.
[y] Matth. 28.
[z] docuit.
[a] Rom. 11.
[b] 2. Cor. 13.
[c] lege ex Ithacio cum omnib. vobis.
[d] si enim gratia, & charitas & cómunicatio Spirit. sancti ipsa est & Patris & Filij, quomodo in Trinitate vnum non sunt qui natura atque substantia ab inuicem separari non possun?
[e] Hincmar. Dial. de statu Eccl. Bibl. PP. Tom. 9. parte 2. p. 247 hæc Philoni verba adscribit, fortè versione aliqua quæ nunc excidit vsus. Philo, inquit, maximus legatorum à Iudæis Caio directorũ, dicit, Necesse est &c. vt in textu.
[f] 1. Tim. 3. & 4. impostor nec.

mentum est veritatis. Et manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria. Spiritus autem manifestè dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibētium nubere, abstinere à cibis quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarū actione fidelibus, & [g] his *qui cognouerunt veritatem; quia omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei & orationem. Hæc proponens fratribus, bonus eris minister Christi Iesu, enutritus* [h] verbo *fidei, & bonæ doctrinæ, quam assecutus es. Ineptas autem & inanes fabulas deuita,* [i] & *exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est. Pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ: fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia* [k] speramus *in Deum viuum, qui est Saluator omnium hominum, maximeque fidelium. Præcipe* [l] hoc *& doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. Dum venio attende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij. Hæc meditare, in his esto, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrinæ, insta in illis: hoc enim faciens, & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.*

Fame[m] enim nimis affligitur populus Romanus, qua clade atque aliis anxietatibus vexatus longam epistolam minime scribere valui. Tempore congruo denuo (si necesse fuerit) mitte, & ea quæ desideraueris sume. [n] *Deus te incolumem custodiat, frater charissime.* Amen.

Data [o] quarto Nonas April. Iustino & Libio viris Clarissimis Consulibus.

Italicam nec Hieronymianam versioné sequitur.

g iis.

h nobis.

i exerce autē.

k sperauimus

l hæc.

m petenda à Rapsodo fibula qua hæc superioribus adnectantur, sunt autem è pontificali petita.

n hoc fine plurimi ex Rom. Episcopis epistolas suas claudunt. vide exempli gratia Virgil. epist. 3. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

o huius Consulatus memoria delituit in Mantissa Mercatoris subdoli: alibi nusquā.

CENSVRA.

IMPOSTOR operis aduersus Varimadum Arianum ab Ithacio scripti capiti 1. variè interpolato, Philonis sententiam & 1. ad Tim. cap. 4. adtexuit; versionem ex vetere & Hieronymiana sibi peculiarem

culiarem cudit: Epistolam denique commentitia Consulatus nota obsignauit. An hæc Benedictum Papam decuerint Lectoris iudicium esto.

PELAGII II. PAPÆ

Epistola I.

Dilectissimo fratri Benigno Archiepiscopo, Pelagius Episcopus.

LECTIS [a] *fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quem* [b] dudum *noueramus, agnouimus: congratulantes* [c] dilectioni tuæ, *quod ad* custodiendum gregem *Christi pastoralem curam vigilanter impendis*, & pro tibi subditis solicitus existis.

Ad [d] *nostram enim lætitiam & benefacta perueniunt*, & si aliqua secus quam oportet prouenerint, non modico nos mœrore conturbant. Magnam [e] enim *gratulationem diuina* concedit *gratia quando tribuit inter nos & salutaris disciplinæ* [f] normam literis conferre, & prouenire *ad pacificorum studia* facit *præoptata*.

Exigit [g] *ergo dilectio tua consulta sedis Apostolicæ*, si licitum foret Episcopum transire, aut mutare de ciuitate ad ciuitatem, dum quidam canones (vt tibi videtur) hoc fieri prohibeant. Significasti etiam literis tuis quendam fratrem nomine & actu Dei seruum, [h] *causâ vtilitatis* mutare te velle in locum & ciuitatem defuncti; licet quidam dicant hoc fieri non licere, nisi consensum Apostolicæ sedis habuisses. Quapropter scias, frater dilectissime, *aliud* [i] *esse causam necessitatis & vtilitatis; & aliud causam præsumptionis & propriæ voluntatis. Non* [k] *ergo mutat sedem qui non mutat mentem*; id est qui non *causa auaritiæ*, aut dominationis, *aut propriæ voluntatis*, vel suæ electionis migrat de ciuitate ad ciuitatem, *sed causa necessitatis aut vtilitatis* mutatur. Nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati aut voluntati præferenda est. Aliud est enim mutare, & aliud mutari; sic aliud ministrare, & aliud

a verba Leonis epist. 3. quæ describit & Pseudo-Marcus in epist.
b olim.
c tibi quod ad custodiã gregum.
d verba Celestini epist 2.
e verba Conc. Tolet. 10. ab initio *gratul. nobis spiritualem contulit diu. grat.*
f discip. frequentiam & cõuenire ad.
g verba Zosimi epist. 1. eadem phrasi vtitur Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Cornel. epist. 2. Pseudo Ioan. I. epist. 1.
h sexies decies ad minimũ hæc verba repetit impostor: alludit autem ad can 37. Conc. 4. Carthag.
i aliam esse caussam.
k verba Pseudo-Antheri.

ministrari. Vnde Dominus in Euangelio loquitur dicens, *non* [l] *veni ministrari sed ministrare.*

¶ [Quod [m] enim in canonibus legitur, *non debere Episcopum de ciuitate ad ciuitatem transire vel transferri*, non de his dicitur qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut auctoritate maiorum hoc agunt; sed de his qui *auaritiæ ardore inflammati* sponte sua prosiliunt; & potius *ambitioni* quam vtilitati Ecclesiæ *seruire*, *& vt dominationem agant*, insistere cupiunt. Vnde in subiectis canonibus cōtinetur, [n] *Si aliquis extiterit temerarius, qui forsitan* [o] accusationem afferat, *quod populi literas acceperit*, & ideo migrauerit; dum *manifestum sit præmio & mercede paucos qui sinceram fidem non habent potuisse corrumpi, vt clamarent in Ecclesia, & ipsum petere viderentur; omnino has fraudes* [p] remouendas *esse* censemus. His verbis & aliis multis exemplis liquet, non de [q] his dicere, (vt paulò superius prælibatum est) qui pulsi, aut non recepti à ciuibus, vel à quibuscumque aut necessitate cogente, vel auctoritate maiorum transeunt de ciuitate ad ciuitatem: sed de his qui sponte prosiliunt, aut temeritatis, aut ambitionis causa hoc faciunt. Nam aliud est sponte transire, & aliud est coacte aut necessitate venire. Vnde [r] non isti *mutant* ciuitates, sed mutantur; [s] quia non spontè, sed coacte hoc agunt. Quis enim vnquam audet dicere sanctum Petrum Apostolorum principem non bene egisse, quando mutauit sedem [t] *de Antiochia in Romam*? Aut quis eum negat, ob id sanctum non esse, aut dignitatem aut meritum vnquam Apostolatus tam in cœlis quam in terris perdidisse? Aut quis negat sanctos non esse multos alios Episcopos, qui de ciuitatibus ad ciuitates translati sunt, aut meritum Pontificatus perdidisse? Quorum nomina si cœperim enumerare, ante dies pertransiet quam hęc omnia perscribere *possem*, & [u] prolixior erit Epistola quam necesse sit. Aut quis vnquam potest approbare sanctum non esse [x] Alexandrum, qui Hierosolymam de altera ciuitate translatus est? aut S. Gregorium Nazianzenum, qui in Nazianzo constitutus est? aut S. Proclum qui de [y] *Zyzico* translatus, & *Constantinopolim* [z] *inthronizatus est?* Non ergo bene intelligunt

l Matth. 22.
m [ ] his notis clausa Binius reponit pro epist. 10. Pelag. j.
n Conc. Sardic. c. 2.
o excusationem.
p damnandas esse arbitror.
q imo de quibuscumq; loquuntur canones. vide Nicæni Cōc. c. 15. Antioch. c. 25. Sardic. c. 1. Chalced. c. 5.
r quasi vero non mutet qui coactus mutat.
s vide Pseudo-Anteri epist.
t probare debuisti Petrū aliquando cuidam Ecclesiæ ministerium suū affectasse.
u plus satis prolixa est.
x videtur [illegible] hæc mutuatus ex Socrate hist. lib. 7. cap 36. edit. Græc.
y leg. Cyzico.
z Not. phrasim.

ligunt Ecclesiasticas regulas, qui hoc negant *causa vtilitatis aut necessitatis* fieri non posse, quoties communis *vtilitas & necessitas* persuaserit. Nullum enim ex his aut ex aliis, qui meliori consilio mutauerunt ciuitates necessitate quadam, vel [a] *vtilitate Ecclesiastica*, aut *laïca communione* carere reperimus, nec vllatenus vnquam fieri debet. Sententia verò quæ in Antiocheno Concilio habetur, [b] vt Episcopus ab alia Parochia nequaquam migret ad aliam, tota, atque omnes sententiæ de ea re, vim superius comprehensam retinent, & nihil *prætaxato* modo translationibus Episcoporum actis aut agendis nocent: sed magis robur eis ac Domini saluatoris, (quę omnes canonicos super exaltat libros) autoritatem præstant. Tales autem quæstiones [c] magis ex *inuidia* quam ex charitate aut vtilitate nasci videntur, cum ipsa per se Veritas dicat: [d] *si vos persecuti fuerint* in vnam ciuitatem, *fugite in aliam*, & reliqua. Huic ergo sententiæ nullus Catholicorum vsquam contradicere potest: quæ non alterius, sed ipsius proprio ore prolata & firmata esse dignoscitur. Cui si aliquis contradixerit, non solum [e] *extorris*, sed etiam *Anathematizatus* ab Ecclesia pellatur.]

Et Dominus in Euangelio alias dicit, *Beati* [f] *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Si eos Dominus beatos dicit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quis eos damnare potest? Et si ipse de ciuitate [g] ad ciuitatem propter persecutionem fugere præcipit, quis *eos detrahere* aut damnare propterea audet vel potest, quod verbis Dominicis obtemperant? Profecto is qui contradicit aut resistit seipsum damnat, quia ori Domini contumax & inobediens existit. Vnde & ipsa per se Veritas dicit, [h] *Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Omninò [i] *oportet Deo obedire* plusquam *hominibus.* Et idcirco quod Deo obedimus, & de ciuitate ad ciuitatem (ipso præcipiente) persecutionis causa, [k] id est,

a insurgit nebulo in can. 1. Sardic. hæc enim sunt verba Osij de sedem mutantibus: *existimo eos ne laicorum quidem debere habere communionem.*
b imò Conc. Antioch. 21. can. disertè contrarium statuit. Tu *necessitatis aut vtilitatis causa* vis Episcopos transferri. Concil. Antioch. vtcunque vetat, μὴ μεθίστασθαι, μήτε αὐθαιρέτως ἐπιρρίπτοντα ἑαυτὸν, μήτε ἀπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον, μήτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμενον.
c alludit ad dictum Cassiodori hist. tripart. li. 12. cap. 8. *faciente inuidia*, prohibitum ne Proclus Cōstantinopolitanæ Ecclesiæ præficeretur.
d Matth 10.
e *extorris* expelli non potest, est enim *extra*, notabit autem lector *anathemate percelli & extorrem ab Ecclesia fieri* pro eodé haberi à patribus Conc. 6. Rom. sub Symmacho.
f Matth. 5. g Matth. 10. h Ioan. 8. i Act. 5. k nota expositionem dignam pseudo-Isidoro.

l not. phrasim familiarem Mercatori.
m 1. Pet. 2.
n Egregium argumentum: Dominus secessit. Ergo licet Episcopos transferre.
o Matth. 10.
p Verba Athanasij Apol. pro fuga sua, ex hist. tripert. lib. 6. cap. 22. descripta.
q quidem scriptum est, qui autem quærit.
r sequentia reperit verba pseudo-Iulius epist. 2. lege *pudeat eos potius sui ipsorum, &c.*
* hic omissæ lin. 5. *nullus enim mitem atque clementem.*
s 1. Reg. 22.
t in quibus ciuitatibus ad se fugientes collocauit Dauid?
u familiare dictum Mercat.
x Actor. 7. verba pseudo-Marcellini epist. 2. desumpta ex Adriani I. cap. 86. ad Ingelramnum.
y Ioan. 14.

necessitatis aut *vtilitatis* transimus, damnandi sumus? Non omninò, sed potius *venerandi* atque [l] *portandi*: quoniam nec ipsis Episcopis hoc imputari potest. Qui [m] his resistit, Profecto *Dei ordinationi resistit, & est infideli deterior:* quia *melius* est *non cognoscere viam* veritatis, *quam post agnitionem retrorsum* abire. Nam [n] & ipse Dominus de loco ad locum secessit, id est transiuit, Iudæis illum quærentibus. Fugiens ille quærentes & persequentes se, dedit nobis exemplum fugere [o] nos persequentes, & de ciuitate ad ciuitatem transire, dicens, *Si vos persecuti fuerint in ciuitate ista fugite in aliam*, & cætera his similia. [p] *Nam si fugere malum est, persequi multo deterius. Hic quidem ne moriatur absconditur: hic autem persequitur vt occidat; & vt fugiatur* [q] præcipitur; quia *qui quærit occidere præuaricatur legem, & magis fugiendi præbet occasionem. Si* [r] *fugam improperant persequentes,* erubescant *potius* semetipsos, & *quiescant insidiari, & quiescent continuò fugientes.* Nemo *enim mitem fugit aliquando, sed magis ferocem simul & callidum. Omnis* [s] *enim qui gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat & veniebat ad Dauid.* Si ergo piissimus atque iustissimus Dauid sciret peccatum esse, persecutionem fugientes & transeuntes de loco ad locum & de ciuitate ad ciuitatem, tales nequaquam reciperet, nec secum teneret, [t] nec in aliis ciuitatibus eos collocaret. Qui enim persequuntur Domini Episcopos, eosque de ciuitatibus ad ciuitates transire compellunt, nec eos tantum persequuntur quantum Dominum nostrum Iesum Christum [u] *cuius legatione funguntur.* Nec ipsi in hoc peccant Episcopi, quoniam non sponte sed coacte hoc agunt; sed illi à quibus *persequuntur:* nec ipsis Episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos hoc agere cogunt. [x] *Sanctus enim Protomartyr Stephanus lapidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas. Ideoque vnicuiq; præuidendum est ne aliquem iniuste persequatur, iudicet vel puniat, ne Iesum* persequatur, *iudicet & puniat.* Qui autem negant misericordiam faciendam fugientibus, ac necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia & [y] *veritas*, & omnibus necessitatem patientibus subuenire iubet. Pauca sunt, frater, quæ asserui; sed quanta ex his pendeant

deant tua prouidentia poteris æstimare. [z] Quare *hanc* adnituntur maleuoli irrumpere misericordiam? cur illudere *vanis intentionibus fælicitatem? Excusationem* iam *non habet furor iste* [a] in credentibus: nec *interest quibus itineribus ad mundi principē currat*, qui à beneuolentia fratrū descifcit, aut necessitatem patientibus misericordiam negat. [b] Negat misericordiā necessitatem patientibus, qui populis indigētibus diuinis mysteriis, & nō habentibus proprium Episcopum qui eos instruat, *causa vtilitatis atque necessitatis* ex alia ciuitate (licet minor sit) in eam quæ non habet Episcopum doctiorem vel vtiliorem meliori consilio non sponte transeuntem, sed maiorum exhortatione mutare aut Episcopum eiectum & persecutionem patientem *causa vtilitatis aut necessitatis inthronizari* non permittit. [c] *Apud veteres* enim *sine vlla differentia de* vna *ciuitate ad* [d] alteram *migrabat Episcopus, dum vtilitas* aut necessitas *euocaret*. Quapropter ipsam [e] *etiam regulam huic* epistolæ placuit inseri; *vt* monstretur eos *mentitos esse qui* Episcopum non posse inthronizari dixerunt. Vnde & in canonibus legitur ita, [f] *Si quis Episcopus ordinatus ad Parochiam in qua ordinatus est, minime proficiscitur non sua culpa, sed aut populo respuente, aut propter aliam quamlibet caussam* [g] *necessitate factam; hunc honore ministerioque* participare, [h] *nec* tamen *misceri rebus Ecclesiæ, in qua collectas celebrat, sed sustinere* quoque *quod prouinciæ Synodus suo iudicio terminauerit*, decernimus. Huic regulæ contradicere nullus potest, quæ etiam *causa vtilitatis* aut necessitatis *inthronizari* Episcopū [i] iubet, & mutari ac trāsire eū de ciuitate ad aliā ciuitatē nō propriū habentē Episcopū sinit. [k] *Pingues hostias litat Diabolo* qui his resistere nititur, aut misericordiā & vtilitatē Ecclesię iam dictis negat, id est, & Episcopis & populis.

In vanum ergo contra simplices, qui hæc olim dicentes agere prohibuerunt, *tendicula* deinceps parabunt, cum his & aliis *armati adminiculis* nouerint quid super his sit agendum, & quid vitandum. [l] *Nimis* enim *armatus est, qui illa quæ aduersarius* misericordiæ, vtilitatis, atque *concordiæ ministrat tela contemnit.*

z locus ex Ennodij Apol. pro Symmacho misere corruptus p. 253. *leg.* Quid hanc adnitūtur interrumpere quietem? Quid ludere, &c.

a si creditis; Non.

b Hoc argumento vtitur pseudo-Antherus in epist.

c sic Cassiodorus hist. tripart. li. 12. cap. 8. Latine reddidit verba Socrat. lib. 7. cap. 36.

d de ciuit. ad aliam.

e oportet autem etiam regulā huic operi copulari, vt ostendatur mentitos esse qui Proclum inthronizare prohibuerūt, reg. 18.

f Concil. Antioch. c. 18.

g non necessitate.

h participari tantum nec cum misceri, &c. μόνον μηδὲν παρενοχλοῦντα &c.

i hoc non iubet.

k verba Ennodij in Apol. p. 253. Bibl. Patrum edit. col. 1618. tom. 6.

l Ennodij verbo loco citato.

Sufficit ergo *contra omnia iacula iurgiorum fidei nuda oppoſitio.*

Scio [m] te non ignorare, frater, memoratas canonum ſententias, atque Euangelicas ſanctiones nouas non eſſe, ſed noſtro eas aſſenſui mancipari. Cur his contradicentes, & emigrationes Epiſcoporum *vtilitatis & neceſſitatis* cauſa fieri prohibentes, vt ſæpe dictum eſt, & non auaritiæ aut temeritatis, *in perniciem* [n] ſacerdotum ac populorum lædunt *Sacerdotale Concilium*? *Cur lacerant ſententiam, in qua inſpirante Christo oracula* [o] ſuprema *patuerunt, & inter Deum & homines interpres extitit lingua pontificum?* [p] *Illa enim & cæli curia variarum aucta dotibus* [q] curulium, *& multo Redemptoris noſtri auro oſtroque decorata, nihil in illa* [r] deciſione *auctore ſe protulit, ſed per humanæ linguæ miniſterium diuino militauit imperio. Intellexit non eſſe ſuum, quicquid impulſa conſtituit; nihil* quoque *habet in illa ſententia, niſi vnde de ſola deuotione gratuletur.*

[ſ] *Nam dum prophanis* memoratorum *verbis* creditur, *&* ſuæ veſaniæ inſcitiam produnt *& liuorem.* [t] *Quis hic locus erroris, vbi congruentia pari ductu exempli & hiſtoriæ verba concurrunt? Nec diuerſum eſt ab intellectu Catholico & lectionibus quod prefertur.* [u] Nam non *bene nodus in ſcirpo quæritur,* [x] dum *inuoluit nebula prædicatæ lucis auctores.* [y] *Fœda* [z] quoque *à nitore Domini ſui obligatione diſſoluitur, qui ſtatutis cæleſtibus minus* [a] vera fide *dependit officia.* Talium ergo dictiones vel prohibitiones indignæ etiam fiunt memoratu. [b] *Profunda* eſt ergo nimis imperitia eorum, & [c] *ſepulcrum patens guttur eorum*, quia *linguis ſuis doloſè agunt. Non eſt* enim *in ore eorum rectum, interiora eorum inſidiæ.*

Denſis [d] *cor* eorum *vepribus ſuffocatur, & interna vitia alij* certant *adſcribere.* [e] *Nobilitatem* ergo *dat facinoribus qui in* talibus *ventilationem ipſorum* in exemplum ſumit, aut *ad aures poſteras* digna *relatione tranſmittit.* Tibi autem non ſit cura talium quæſtionum, ſed ſequere ſententiam [f] *B. Pauli* Apoſtoli *qui monet per diſcipulum cunctos, & clamat* dicens: *Inanes quæſtiones deuita.* Inanes namque (iuxta [g] Apoſtolum) quæſtiones ſemper deuita; & age quod meliori conſilio, non auaritiæ vel temeritatis, ſed *vtilitatis & neceſſitatis* (vt ſæpe dictum eſt) cauſa

m Ennod. ibid. ſcitis. nec noua ſunt iſta, &c. veſter mihi miniſtrauit aſſenſus.
n Ennod. verba ibid. veſtram lęditis ſacerdot.
o ſuperna.
p hic impoſtor omiſit 2. lineas.
q curialium.
r diſciſſione.
ſ Hic denuo Mercator 4. lin. omiſit. Memoratos verbis cæditis & inſaniá proditis, &c.
t hic omiſſæ lin. 8.
u nunquam bene.
x non inuoluit.
y hæc verba repetenda è col. præcedente.
z ergo.
a mera fidei.
b Ennod. ibid. Ecce profundam imperitiam.
c Pſal. 5. ex verſ. Hieron.
d Ennod. ibid. p. 254.
e hic omiſſæ lin. 14.
f tranſmittit B. Pauli eſt ſequenda ſententia qui, &c.
g 2. Tim. 2.

causa faciendum vtiliter perspexeris. [h] Quapropter, charissime, *his Apostolicis fultus auctoritatibus* muta Episcopum *causa necessitatis aut vtilitatis*, super quo consulere nos voluisti; & alios fratres nostros, quibus hoc faciendū *necessitas aut vtilitas* cōpulerit, agere doce: quia hoc quod tibi soli scribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Quia [i] *sicut potestatem* habemus *Episcopos & sacerdotes regulariter* titulare & *ordinare*; ita (vt prædictum est) *causa necessitatis, aut vtilitatis* habes & mutare, ac de titulo ad titulum *translatare*, licet de minori ad maiorem vrbem mutandus sit. Hoc tamen *summopere præuidendum est*, [k] ne causa arrogantiæ aut auaritiæ vnquam fiat: quia hi à prædictis canonibus damnantur, non illi qui *necessitate aut vtilitate* maiorum consilio & sana ac pura & Deo placita intentione hoc faciunt. *Tu*, frater, semper [l] *sectare iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam*, & *mansuetudinem. Certa* etiam *bonum certamen fidei*, & *apprehende vitam æternam in qua vocatus es.* Quoniam [m] *spiritus timentium* Dominum *quæritur* ab illo, *& in respectu illius benedicitur. Spes enim illorum in saluantem illos, & oculi Dei in diligentes se. Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum beata est anima*; [n] *Ad quem respicit &* [o] quæ *est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum: protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegmen ardoris, & vmbraculum meridiani*, & [p] prædicatio *offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem & vitam & benedectionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata; & non sunt beneplacitæ subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veritatis & iustitiæ. Dona iniquorum non probat Altissimus; nec respicit in* [q] oblationibus iniustorum; *nec in multitudine Sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperum est; qui defraudat illum homo sanguinis est; qui aufert in sudore panem*, & sudanti cibos, *quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem & qui facit fraudem mercenario, fratres sunt; vnus ædificans & vnus destruens; quid prodest illis nisi labor? vnus orans*, [r] *vnus male-*

h not. phrasim solennem Mercatori.

i iisdem verbis vsus est pseudo-Antherus.

k phras. pseudo-Antheri.

l 1. Tim. 6.

m Eccl. 34. 14. &c.

n anima eius

o quis.

p deprecatio.

q oblationes iniquorum.

r & vnus.

f exaudiet. *dicens; cuius vocem* [f] audiet *Deus? Qui baptizatur à mortuo & iterum tangit eum, quid proficit lauatio ipsius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis* [t] audiet?

t exaudiet. u Eccl. 35.

Qui [u] *conseruat legem multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate; &* propitiatio *litare* sacrificium super iniustitias; & *deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia.* Retribuit *gratiam qui offert similaginem; & qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est Domino, recedere ab iniquitate; & deprecatio* [x] *recedere ab iniustitia. Non apparebis ante conspectum* [y] Dei *vacuus. Hæc enim omnia propter mandatum* [z] Domini *fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, & odor suauitatis est in conspectu altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, & memoriam eius non obliuiscetur Dominus. Bono animo gloriam redde Deo, & non minuas primitias* [a] frugum *tuarum;* [b] *quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera praua, non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, & non est apud illum gloria personæ. Non accipiet Dominus personam in pauperem, &* [c] precationem *læsi exaudiet. Non despiciet preces pupilli; nec viduam si effundat loquelam gemitus. Nonne lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cælum; & Dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat Deum in oblectatione suscipietur, &* [d] precatio *illius vsque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit; & donec propinquet non* [e] consolabitur. *Et non discedet donec aspiciat altissimus: & Dominus non elongabit, sed iudicabit* [f] iniustos, *& faciet iudicium; & fortissimus non habebit in illis patientiam,* [g] vt *contribulet dorsum ipsorum, & gentibus* [h] reddat *vindictam; donec tollat plenitudinem superborum, & sceptra iniquorum contribulet, donec reddat* [i] omnibus *secundum actus suos, & secundum opera Adæ, & secundum præsumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis suæ; & oblectabit iustos misericordia sua.*

x pro peccatis recedere. y Domini. z Dei. a manuum. b hic omissi duo versiculi c deprecationem. d deprecatio e conrogabitur. f iustos. g quousque contrib. h reddet. i hominibus.

Deus [k] *autem* (frater charissime) *impleat desiderium,* & [l] ministerium tibi diuinitus collatum; *secundum diuitias suas in gloria, in Christo Iesu* Domino nostro. *Deo autem & Patri nostro gloria in secula seculorum, Amen.*

k Phil. 4. 20. l not. additamentum.

Data

Data 13. die Augusti mensis [m] indictione quarta decima.

m A.D.581.

Baron. ad A.D. 581. §.1.

SEQVITVR annus Christi quingentesimus octogesimus primus 14. indictionis; quo Consultus Pelagius Papa scripsit ad Benignum Archiepiscopum epistolam Decretalem die 13. Augusti de translatione Episcoporum, An & quando Episcopum è sede in sedem transire deceat; quæ incipit *Lectis fraternitatis tuæ literis*, &c. An autem & ipsa ex Isidori sit mercibus tu videto.

CENSVRA.

Ego sane rapacem corniculam Athanasij Zosimi, Celestini, Leonis, Socratis Ennodij Concil.10. Tolet. plumis versicoloribus circumuestitam, in Concilij Antioch can.21. temerario impetu insurgentem video. Notabit mecum Lector cordatus ἀσυλλογιςίαν nebulonis multiplicem, audaciam in peruertendis aliorum sententiis incredibilem, horridam vbique Barbariem.

PELAGII II. PAPÆ
Epistola II.

Dilectissimis atque clarissimis fratribus vniuersis Episcopis, & cunctis specialiter [a] per Campaniæ & Italiæ prouincias militantibus Domino, Pelagius salutem.

SOLLICITVDINEM omnium Ecclesiarū (iuxta Apostolum) circumferentes, [c] *Diuinæ circa nos gratiæ memores esse debemus,* quod *nos per dignationis suæ Dominus misericordiam* ad hoc *fastigium Sacerdotale prouexit; vt mandatis ipsius inhærentes, in quadam Sacerdotum eius specula constituti prohibeamus illicita, & sequenda doceamus.*

[d] *Omnes,* charissimi, *qui volunt in Christo pie viuere, necesse*

a imperitiā suam prodit ὑποβολεύς: an plures prouinciæ Campaniæ? an Cāpania extra Italiam? apage insaniam.

b initiū epist. Acacij Constantinopolitani ad Simplicium Cōcil. Tom. 2. p. 1. p.

c initium epist. Hilari Papæ ad Ascanium Tarraconensem, cuius verba vsurpant Pseudo Zephyrinus epist. 1. Pseudo Fabianus epist 3. Pseudo-Marcellus epist. 1.

d sentent. 32. Prosperi, quam pari plagio suam fecerunt Pseudo-Zephyrin. epist. 2. Pseudo-Felix II. epist. 2. est autem desumpta ex enarrat. Augustini in psal. 122.

est vt ab impiis & dissimilibus patiantur opprobria, *& despiciantur tanquam stulti & insanis qui* ideo *præsentia bona*[e] perdunt, vt *inuisibilia sibi*[f] pro*futura* acquirant. *Sed hæc despectio & irrisio in*[g] ipsos *retorquebitur*,[h] dum *& abundantia eorum in egestatem*, *& superbia* eorum *transiuit in confusionem*.

[i] *Iusto* enim *iudicio datur plerumque potestas peccatoribus*, *qua sanctos eius persequantur*, *vt qui spiritu Dei iuuantur & aguntur*, *fiant per laborum exercitia clariores*.

[k] Et quanquam, fratres, hæc ita se habeant; non tamen *non sunt consentiendi* sed reprobandi, qui prælatos suos reprehendunt vel accusant.

Vnde canonica sanctorum patrum statuta [l] ne *columnæ sanctæ Ecclesiæ* vacillent sequentes ac roborantes, [m] omnes infames, cunctosque suspectos vel inimicos, & eos qui non sunt eorum gentis, vel *quorum fides*, *vita & libertas nescitur*, & *qui non sunt bonæ conuersationis*, vel *quorum vita est accusabilis* ab omni accusatione Episcoporum funditus submouemus.

[n] Similiter & omnes, quos diuinæ leges mortuos appellant, submouendos esse ab eadem accusatione, & publicæ pœnitentiæ submittendos iudicamus.

[o] Neque dum Ecclesiæ alicuius Episcopi, aut possessiones, vel res ab æmulis eius, vel à quibuscumque aliis non sua sponte detinentur, aliquid illi debet aut potest à quoquam ante redintegrationem omnium rerum suarum objici; sed prius illi *legibus redintegranda* sunt omnia, & postea tempore à patribus præfinito sunt negotia ventilanda.

[p] Refutandi sunt etiam raptores, fures, sacrilegi, adulteri & horum similes. Manifestum est enim quod semper tales magis discordiam quam pacem sectantur. Nullus quoque Monachus talia vnquam arripiat, nec secularia aut Ecclesiastica negotia perturbare præsumat; quia mortua in talibus vox est eorum. Immobiles enim Dominus suos semper vult manere prædicatores, & non à quibusdam temerari, sed sibi liberè & quietè

e perdant &c.
f ac futura promittant.
g impios.
h cum &c.
i sent. Prospe ri 23. à pseudo-Zephyrino epist 2. & pseudo Sixto II. epist. 2. de scripta, hausta est è comment. Augustini in psal. 118. ad lit. H. h.
k agnosce lector in sequentibus importunos pseudo Isidori coccysmos.
l vide pseudo-Zephyr. epist. 1. pseudo-Iulium epist. 2.
m pseudo-Calixt. epist. 2. pseudo-Euarist. epist. 2. pseudo-Sixt. epist. 1. pseudo-Iuli[o] epist. 2. pseudo-Felix epist. 1.
n pseudo-Alexand. epist. 1. pseudo-Steph. epist. 2. pseudo Melchiad. epist. 1
o pseudo-Zephyrin epist. 2. pseudo-Fabian. epist. 2. pseudo-Steph. epist. 2. pseudo Sixt. II. epistol. 2. pseudo-Felix I. epist. 2. pseudo-Euseb. epist. 2. pseudo-Gaius in epist. Pseudo-Marcellus epistol. 2. pseudo-Iulius epist. 2.
p pseudo-Eutychian. epist. 2. pseudo-Eusebius epist. 3. pseudo Felix II. epist. 1. &c.

famu-

famulari. [a] Vnde & ipse ait, [b] *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei: & qui vos contristat, me contristat.* Et *qui fecerit iniuriam, recipiet quod iniquè gessit.* Et alibi, *Qui vos recipit, me recipit; & qui vos spernit, me spernit.*

[c] *Ita* quoque *& à plebibus* vel cæteris generaliter omnibus *sunt* timendi & *ferendi* atque venerandi pastores, & prædicatores Ecclesiæ; *vt sub exercitatione* bonæ voluntatis *sustineantur temporalia, sperentur æterna. Auget enim merita virtutis* * qui *propositum non violat*, sed auget *religionis.*

[d] *Charitas* vero semper *hominem innouat; & sicut malignitas veteres, ita dilectio nouos facit.*

[e] *Fides eorum qui Deum visuri sunt quod non videt credit; nam si videt non est fides. Credenti colligitur meritum, videnti redditur præmium.*

[f] *Tunc pretiosum pastoris diadema est, quando suasioni eius grex Ecclesiasticus dum ad probitatem graditur non repugnat. Ille sine fuco monitorem &* [g] veridico *ore diligit qui eius instituta sectatur.*

[h] *Præbent hominibus naturæ institutione & muta responsum. Redit ad mortales vicissitudo clamosæ* sollicitudinis, quia vnusquisque prout gesserit recipiet. Nam *perit quod lingua acceperunt* frustra *beneficium*; nisi legitimè cœptum fuerit negotium & canonicè peractum.

[i] *De fiducia* enim *partium nostrarum* mittitur *quod* Apostolica mandat autoritas. *Vos tantum* modò præsules Christi *salua aurium animorumq́* æquitate & bona voluntate semper *præstate.*

Nam *aduersus impetus iuuare, peregrinantem reducere, post interualla* est iustitia.

[l] *Libat enim Domino prospera qui ab afflictis pellit aduersa.*

a vide supra Pseudo-Pontian. epist. 1. Pseudo-Marcellus epist. 2 Pseudo-Iuli' epist. 2.
b Zachar. 2. 2. Cor. 2. Colo s. 3. Matth. 10.
c Sent. Prosp. 34. desumpta ex August. in psal. 124 hác quia tactu fœdo cótaminauit impostor, & suo Pseudo Zephyrino antea tribuit in integrum restituo. *Ita & à plebibus principes, & à seruis domini sunt ferendi vt sub exercitatione tolerantia,* &c.
* quod.
d postrema pars sent. 275 Prosperi.
e eiusd. sent. 361. è tract. 69 in Ioannem.
f Ennodij dictio incipientis Episcopi Bibl. PP. Tom. 6. pag. 276.
g l. g. feriato.

h hunc locum misere deprauauit impostor. sic legendum *clamosæ solitudinis. Non perit quod lingua acceperunt vel lustra beneficium.* verba sunt Ennodij epist. 22. lib. 7.
i profligati penitus pudoris impostor elinguis exemplum præbet, dum eloquentissimi viri Ennodij verba sua balbutie dehonestat: ea sic restituenda è dictione 21. p. 285. *de fiducia partium nostrarum oritur quod audemus, vos tantum principes viri benignitatem vestram salua aurium animorumque cautione præstate.*
k lege ex Ennodio ibid. *quid est aliud aduersus eius* (Quintiliani scil.) *impetus nos iuuare, nisi peregrinantem reducere post interualla iustitiam?*
l verba Concil. Toletan. 8. cap. 2. quæ supra Mercator subdolus Pseudo-Fabiano suo epist. 3. & Pseudo-Damaso epist. 4. adscripsit.

[m] Statutus, *venerandi præſules*, ſudoribus *fructus eſt* cum *iudicio* puriſſime reddendus; *vt in vtroque congruus nitor, nec ſuſcipientem deuenuſtet, ſi indigno autore prouenerit*; *nec, ſi conferatur immerito, maculet largientem.*

Sit ſemper aduerſus prauos & impios atque ſeruorum Dei perſecutores libera vox, & [n] *oris gladio feriantur* & redarguantur; perſequantur & repellantur, confundantur & auertantur, nec lædendi pie viuentes vllam habeant facultatem.

[o] Plerumque *periculis plena ſunt quæ videntur eſſe tutiſſima*. [p] Videte *quantis* laborent tales *inſidiis*, ideò *abſconditum eſſe non licet quod* audimus; iam latebat *noſtra perſecutio* manifeſta.

[q] *Miſericordia eſt circa* perſecutores & *facinoroſos ſeruata diſtinctio*. [r] *Ergo ſopori* quietem tribuite, *cæleſtium mandatorum hoſtem* quoque depellite, *ne candida conuerſatio* [ſ] vobiſcum *habitantium fuſca ſuperuenientis contagione violetur.*

[t] *Antè* enim prouidenda *ſunt remedia quam morbus* [u] increſcat.

[x] *Sanctorum* quoque Apoſtolorum & reliquorum Sacerdotum *petamus exercitum*, & prędictorum perſecutorum ora claudamus.

[y] *Seculi conuerſatio legum metu tenetur.*

Eccleſiaſtica quoque cuſtodia regularum frenis ſeruatur & regitur.

[z] *Deus*, chariſſimi, ſemper *procul auertat inuidiam.*

Vos [a] ergo armamini, iuxta Apoſtolum, *gladio ſpiritus quod eſt verbum Dei*, & Apoſtolicæ auctoritatis clypeo; vt [b] *Eccleſiaſticæ fœcunditatis* iura *nulla ſæuientis procellæ* poſſint *impulſione ſubuerti.*

m hic rurſus plagiarius ſuis barbariſmis Ennodij verba fœdat. Scripſit is dictionem *in Tyrannũ qui pramij nomine parricidæ ſtatuam inter viros fortes dedit.* Impoſtor verò in ſententiam eius manu rapaci iniecta, ne quis furtũ deprehendat, ſenſum & verba ſtupẽda metamorphoſi deformat. vt fraus pateat; reſtituo locũ. *Statua* (inquit Autor) *venerãdi præſules ſudoris fructus eſt, iudicio reddẽda puriſſimi, vt in vtroque,* &c. vide Bibl. PP. Tom. 6. 283.

n hac phraſi vtitur Conc. Rom. 5. ſub Symmacho, & Pſeudo-Gregor. li. 12. epiſt. 32. vide ſupra epiſtol. 2. Pſeudo-Fabiani & epiſt. 2. Pſeudo-Euſebij qui verba Concilij Romani ſibi vindicare nititur. o verba Ennodij in vita Antonij Monachi Bibl. PP. Tom. 6. 267. quæ ſuo more nebulo detruncat & peruertit.

p *leg.* vide quantis labores inſidiis, abſconditum eſſe non licet quod adimus: latebram noſtram perſecutio manifeſtat hoſtilis, &c. q Ennodius loco citato p. 266.

r lege, Ergo ſopori terminum ponens mandatorum cœleſtium hoſtem depelle, &c.

ſ tecum. t ibid. leg. prouiſa. u adoleſceret

x ibid. p. 267. lege. Sanctorum petamus exercitum, (Lerinenſes Monachos.)

y Ennodius epiſt. 13. lib. 5. z idem epiſt. 14. lib. 5. a Epheſ. 6.

b Idem ibid. ita vomeribus tuis Eccleſiaſticæ fœcunditatis planta conualuit, vt nullæ ſæuientis procellæ poſſit, &c.

Nullo

[c] Nullo vnquam *præiudicio* grauate quenquam; sed inspicite semper *quæ* regularum *testimonio declarantur. Superest*, salute *prælata, vt ad gaudia* semper fratrum deuote properetis: *quia diuina beneficia gradibus semper accedunt, & quibus bona conferunt meliora pollicentur.*

[d] *Semper* enim *incrementis ad culmen ascenditur, vbi supernus fauor præstat exordium.*

[e] *Deus* omnipotens *indulta* semper custodiat, augeatque *successibus* profutura.

[f] *Omnia* enim *vestra* semper, fratres, *in charitate fiant.*

Et detrahentibus nolite detrahere; quoniam [y] *detrahentibus detrahere non est bonum;* [h] *ne ad ea quæ scripta sunt commoti* [i] minime *certamen faciamus.*

[k] *Non debemus omnino timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci; quoniam hoc nobis Dominus iubet per Esaiam* [l] *prophetam, dicens audite me qui scitis iudicium populus meus, in quorum cordibus lex mea est. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis,* [m] *considerantes quod in psalmo* [n] *scriptum est, Nonne Deus requiret ista? ipse enim nouit occulta cordis, & cogitationes talium hominum quoniam vanæ sunt.* [c] *Vana autem locutus est vnusquisque ad proximum suum, labia dolosa, in corde & corde locuti sunt mala. Sed disperdat Dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Qui dixerunt, linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Nam si hæc in memoria retinerent, minimè ad* tantam *prosilirent iniquitatem.*

Non [p] *enim per probabilem & paternam doctrinam* hoc faciunt, sed vt suam exerceant in seruos Dei vindictam. *Scriptum est* namque, *Via stulti recta in oculis eius: Et sunt viæ quæ videntur homini iustæ, nouissima autem earum deducunt ad mortem.*

Nos enim qui hæc patimur iudicio Dei hæc reseruare debemus, [r] *qui reddet vnicuique* iuxta *opera* sua. Qui etiam per ministros suos intonuit dicens, [s] *Mihi vindictam, ego retribuam.* Vos enim recta fide ac pura in bona voluntate succurrite vicissim; nec aliquis à supple-

c Ibid. lege, Nolo præiudicio laudis sanctitatis tuæ grauare conscientiã: inspicies quę literarum testimonio declarantur. Superest salutatione prę lata, vt ad gaudia tua iam properes, &c.
d idem epist. 16. lib. 5.
e ibid. Deus bone, indulta custodi; auge successibus quod dedisti.
f 1. Cor. 16.
g verba Deusdedit Caralitani in Concilio Lateranensi sub Martino I. Consultatione 4. p. 449. Tom. 2. Conc. part. 2.
h vt ne.
i iniuriæ.
k Seqq. ad finem inserunt epistolis suis pseudo Zephyrin epist. 2. & pseudo-Felix II. epist. 2. sunt autem Martini I. in Cõcil. Lateran. Consult. 3. p. 439.
l Esai. 51.
m hic desunt ad minimũ 25. lineæ repetendæ ex Conc. Lateran. supra citato. n Psal. 93. o Psal. 11. p Martin. I. in Conc. Later. Consult. 3. p. 436. q Prou. 12. 14. r Rom. 2. s Deut. 32.

t Ioan. 13. mento fratris ſubtrahat manum; quoniam [t] *in hoc* (ait Dominus) *cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.* Data Kalend. Decembr.

u A.D. 582. [u] indict. 15.

Baronij de epiſt. præced. Iudicium Annal. Tom. 7. ad A.D. 582. §. 8. p. 706.

Incluſa his notis [ ] Binius deſcripſit ſuo more Baronij perpetuus interpolator.

QVOD ad res pontificias ſpectat, data reperitur à Pelagio Papa epiſtola ad omnes Epiſcopos, præcipue ad Campaniæ atque totius Italiæ ſacerdotes. Quod enim [bello vigente Longobardorum quo vniuerſa flagrabat Italia, cultus Epiſcopis deferri ſolitus nonnihil diminutus eſſe videretur,] ex quo quamplurima mala manarent, nempe vt qui minime ſuos reuererentur Antiſtites, contemnentes perſonas, nequaquam parcerent bonis Eccleſiaſticis, [perſuaſi nimirum bellorum tempore ſilere iura:] hinc Pelagius Papa hoc ipſo anno Kal. Decemb. decretalem dedit epiſtolam, de accuſationibus ac iudiciis Epiſcoporum. [Euenire enim frequenter ſolet, vt cum Epiſcopi bona Eccleſiarum à laicis vſurpata repetere, atque ad vſum priſtinū vindicare ſtudent, in ſe illorum linguas prouocent; qui ne quod abſtulerunt reddant, criminoſis primum omnium Epiſcopos accuſationibus impetunt.] Quæ omnia Pelagius ea edita conſtitutione correxit, &c.

CENSVRA.

AT *ego epiſtolam quæ à Pelagio data dicitur centonem ex variis ſententijs, Proſperi, Hilari, Acacij, Ennodij, Conciliorumque Romani ſub Symmacho,* * *Lateranenſis ſub Martino I. qui anno demum 647. id eſt, 57. à morte Pelagij ad pontificatum adſumptus eſt, ad oculum demonſtraui.*

*Toletani &

PELAGII II. PAPÆ

Epiſtola. VIII.

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis, qui illicita vocatione Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi ad Synodum Constantinopolim conueniunt, Pelagius.

a Manifeſtato. initium epiſt. 53 Leonis vſurpata ſi à pſeudo Victore epiſt. 2.

[a] ANIFESTO (*ſicut optauimus*) *per gratiam Dei lumine Euangelicæ veritatis, ab vniuerſali Eccleſia, pernicioſiſſimi erroris nocte depulſa, ineffabiliter gaudemus in Domino.* Sed non modico contri-

contristamur mœrore, quia ea quæ olim calcata fuerant, & [b] *funditus damnata*, nec vnquam fieri debuerant, rediuiuis radicibus germinant atq; pullulant. Et quoniam [c] *multa quæ pœnitudinem possunt generare proueniunt*, necesse est ea cassare quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta esse noscuntur. Vnde fratres, [d] *reiecta penitus audacia* [e] (contra Apostolicam sedem, & cõtra ipsam Domini Saluatoris vocem, qua dictum est; *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*) sumpta est [f] *disputandi contra* Domini præcepta, *vana errantium* corda conquiescant, *nec liceat defendi quod non liceat* agere.

Relatum est ergo ad Apostolicam sedem, [g] Joannem Constantinopolitanum Episcopum vniuersalem se scribere: vosque ex hac sua præsumptione ad Synodum conuocare generalem, cum generalium Synodorum conuocandi auctoritas Apostolicæ sedi B. Petri singulari priuilegio sit tradita, & [h] nulla vnquam Synodus rata legatur quæ Apostolica auctoritate non fuerit fulta. Quapropter, quicquid in prædicto vestro conuenticulo, (quia Synodus taliter præsumpta esse non potuit) statuistis, ex auctoritate S. Petri Apostolorum principis, & Domini saluatoris voce, qua B. Petro potestatem ligandi atque soluendi ipse Saluator dedit, [i] quæ etiam potestas *in successoribus eius* indubitanter transiuit, [k] præcipio omnia quæ ibi statuistis & vana & cassa esse, ita vt deinceps [l] quam appareant nec ventilentur. Etenim ipse Saluator B. Apostolo Petro tanquam ipsa per se veritas loquitur: dicens [m] *Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque solueris super terram erunt soluta & in cœlo.* [n] Multis denuo

b not. phras.
c verba Leonis epist. 47.
d ibid.
e verba Christi nihil sedi Rom. pollicentur: hoc de suo interserit impostor verbis Leonis. Matth. 16.
f Leo epist. 47. disp. cõtra fidem diuinitus inspiratam, vana errãtium infidelitas conquiescat, nec liceat, &c. credi.
g sicut Ioannem se Episcopum vniuersalem scripsisse verum est, ita Synodum generalem conuocasse: aut singulari priuilegio ad sedẽ Petri pertinuisse ius cõuocationis, commentum est Pseudo-Isidori. Solus Imperator Syn. vniuersales congregauit, etiam renitente Episcopo Rom.

h Æquum certè fuit Episcopum Rom. cuius sedes vrbs regia & prima Occidentis Metropolis, suo suffragio firmare quæ Synodis vniuersalis Eccl. placitа erãt. At suffragiũ illud robur proprie nõ addidit Synodalibus cõstitutis, sed docuit Occidentales Episcopos, inter quos Romanus primas tenebat, stare iam Decretis. Vno verbo subscriptio eius non fuit potestatis in Synodos signum: sed obedientiæ synodis debitæ professio.

i Potestas ligandi commune ius fuit Chori Apostolici, non singulare priuilegium Petri, multo minus Papæ, qui (si Petro succedit) non aliter succedit, quam morbus sanitati.

k Multa quidem crepas mundana, sed Auræ Omnia discerpunt, & nubibus irrita donant.

l nunquam. m Matth. 16.

n Hoc falsum.

Apoſtolicis & canonicis atque Eccleſiaſticis inſtruimur regulis, [o] *non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrari:* quapropter (vt iam dictum eſt) rectè non Concilium, ſed veſtrum conuenticulum vel conciliabulum caſſatur: & quicquid in eo actum eſt, irritum habetur & vacuum. [p] Vos quoque deinceps vt nullius hortatu talia præſumatis, ſi Apoſtolicæ ſedis communione carere non vultis; [q] modo vero *ideo ſuſpenditur vltio, vt locum poſſit habere correctio.* [r] Prædeceſſores vero Ioannis, & ipſe Ioannes, non ſemel ſed ſæpiſſime epiſtolas atque libellos propria manu ſubſcriptos ſanctis anteceſſoribus noſtris miſerũt; quibus coram Deo proteſtati ſunt, nihil vnquam proterue contra Apoſtolicam ſedem agere, nec de illius aut aliorum priuilegiis quicquam vſurpare: qui hactenus in [t] Archiuo S. Romanæ Eccleſiæ, ſub ſigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipſis enim epiſtolis vel libellis, Anathematis vinculo ſe & ſucceſſores eorum conſtrinxerunt, ſi vnquam aliquod contra eos præſumpſiſſent, aut contra Apoſtolicam, vel vllius alterius Epiſcopi ſedem quicquam aduerſi quoquo modo eſſent moliti. Idcircò eos nõ eſt neceſſe excommunicare, aut Anathematizare; quia ipſi anathematis vinculo propriis manibus profeſſiones ſuas ſuaque ſcripta roborando conſtrinxerunt. [u] Sciat ſe tamen & ipſe Ioannes, niſi errorem ſuum citò correxerit, à nobis excommunicandum fore, & Apoſtolicæ ſedis atque omnium ſanctorum communione carere. Vniuerſalitatis quoque nomen, quod ſibi illicitè vſurpauit, nolite attendere, [x] nec vocatione eius ad Synodum abſque auctoritate ſedis Apoſtolicæ vnquam venire, ſi Apoſtolicæ ſedis, & cæterorum Epiſcorum communione vultis frui. [y] *Nullus* [z] Patriarcharum *hoc tam prophano vocabulo* [a] vnquam vtatur; *quia ſi* ſummus *Patriarcha vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed abſit hoc,*

o ſcripſerunt id quidem Socrates lib.2 c.8. & 17. & Sozom. lib.3. c.9. ſed eorũ ſententia vndique nutat.
p minæ tuæ, Mercator, Bruta fulmina ſunt, & vana terriculamenta.
q verba Leonis epiſt. 47. à Pſeudo Damaſo itidem vſurpata epiſt 7.
r hoc fingit Pſeudo-Iſidorus. Solus Ioannes & qui Ioanni ſucceſſit Epiphanius, libello dato Eccleſiæ Romanæ de perſona Chriſti ſẽtentia ſe ſubſcribere profeſſi ſunt. Quid hoc ad faſtum paparum tyrannicum?
t Archiuum cerebri tui dicere debuiſti: ſi enim quas memoras epiſtolæ in Romanæ vnquam Eccleſiæ Chartophylacio latuiſſent, nunquas eas ſitu & puluere obrui paſſa eſſet Papalis φιλωωπία.
u egregiam vero laudem excommunicatum excommunicare.
x ſcil. expectabunt Orientis Epiſcopi Præſulis vrbici permiſſionem.
y verba Gregorij lib.4. epiſt.36.
z deceſſorum meorum.
a vti conſenſit, quia videlicet ſi vnus.

absit à[b] fidelis cuiusquam *mente* hoc *sibi* vel *velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacumque parte videatur.* [c] *Quapropter* [d] charitas *vestra neminem vnquam suis in epistolis vniuersalem nominet, ne sibi debitum* [e] subtrahat *cum alteri honorem offert indebitum.*

[f] *Aduersarius* [g] namque noster *Diabolus, qui contra humiles sæuiens, sicut* leo rugiens circuit quærens quem deuoret, *non iam, vt cernimus, caulas circuit; sed ita validè in quibusdam Ecclesiæ necessarijs membris* [h] dentem *figit, vt nulli sit dubium quia nisi vnanimiter fauente Domino cunctorum prouida pastorum turba concurrat, omne (quod absit) citius ouile dilaniet.* [i] Perpenditis, *fratres charissimi, quid è vicino* [k] subsequatur, cum *& in Sacerdotibus erumpunt tam peruersa primordia: Quia enim iuxta est* illi *de quo scriptum est,* [l] Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ (*quod non sine graui dolore dicere compellor,* dum *frater & coëpiscopus noster Ioannes mandata Dominica* & *Apostolica præcepta, regulasque Patrum despiciens, eum præcurrere* [m] *conatur in nomine) vestræ* [n] *Beatitudini indicet omnipotens Deus; quam graui considerationis huius gemitu torqueor, quod ille* [o] *qui eleemosynis, orationibus, atque ieiunijs videbatur occupatus,* & *ex eo* [p] quo fœtebat *cinere, ex ea quam prætendebat humilitate, iactantiam tantam sumpsit, ita vt vniuersa sibi tentet adscribere; & omnia quæ soli* [q] *vni capiti cohærent, videlicet Christo, per* [r] electionem *pompatici sermonis eiusdem Christi sibi studeat membra subiugare. Nec mirum, quod ille tentator, qui* [s] initium omnis peccati *scit esse* superbiam, *& tunc ea in primo homine ante omnia vsus est, & nunc eam* [t] in *quibusdam* hominibus *ponit in fine virtutum:* [u] & *qui aliquatenus bonis vitæ studijs videbantur crudelissimas manus eius effugere, eis in* [x] ipsis metis *boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusione tendiculam. Vnde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, vt hunc à mente illius auertat errorem, hoc ab vnitate atque humilitate Ecclesiæ malum superbiæ & confusionis amoueat; & fauente Deo omnibus viribus* [y] occurrendum *atque prouidendum, ne in vnius veneno sermonis, viuentia in Christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, honor Patriarcharum omnium negatur; &* [z] *fortasse is in errore perit, qui vniuersalis dicitur;* & *nullus iam Episcopus re-*

b à Christiani mente id sibi velle.
c hic omisit ὑποβόλους lin. 2.
d sanctitas vestra.
e detrahat.
f hic omissæ lin. 53.
g quippe. 1. Pet. 5.
h dentes.
i Perpendite.
k subsequitur cuius.
l Iob 41.
m per elationem præcurrere.
n vestræ autē.
o ille quondā mihi modestissimus, ille omnibus dilectus, ille qui in eleem.
p in quo sedebat.
q N. solum vnum caput Eccl. Christi.
r elationem.
s Eccl. 10.
t leg. eā quibusdam nominibus.
u vt quis.
x in ipsa meta.
y concurrendum.
z & cum fortasse.

mansisse in statu veritatis inuenitur.[a] Oportet *ergo vt constanter ac sine praeiudicio seruetis, sicut accepistis, Ecclesias, & nihil sibi in vobis hac tentatio Diabolicæ vsurpationis adscribat. State fortes, state securi.* [b] *Scripta* quæ *vniuersalis nomine falsitate* condemnata sunt, *nec dare vnquam nec*[c] *accipere præsumatis. Omnes Episcopos curæ vestræ subiectos ab huius* [d] adulationis *inquinatione prohibete, vt*[e] vniuersa *vos* Ecclesia *Patriarchas, non solum in bonis operibus, sed etiam in veritatis auctoritate* [f] cognoscat. *Si qua autem forsitan aduersa* [g] subsequantur, *vnanimiter persistentes etiam moriendo debemus ostendere; quia in*[h] damno *generalitatis, nostrum specialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo,* [i] Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. *Audiamus quod primus omnium* [k] Apostolorum *dicit,* si quid [l]*patimini* propter iustitiam, Beati eritis. *Mihi enim credite, quia honorem quem pro prædicanda suscepimus veritate, si necessitatis causa exigat, securius pro eadem veritate relinquimus quàm tenemus.*

Orate, fratres, vt honor Ecclesiasticus nostris diebus non euacuetur; nec vnquam Romana sedes, quæ (instituente Domino) *caput est omnium* Ecclesiarum, priuilegiis suis vsquam careat aut expolietur.

[n] *Confidimus*[o] *autem de vobis,*[p] *charissimi, meliora atque viciniora* [q]salutis; *quia*[r] *neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque instantia, neque*[s] fortitudo, *neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (Magistro gentium docente) poterit*[t] nos *separare à charitate Domini nostri Iesu Christi, & quæ in ipso est rectâ fide. Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim* [u] nobis *necessaria est ad colluctationes aduersariorum; quatenus fidem intemeratam vsque in finem conseruantes, repromissionem percipiamus quam repromisit his qui legitimè certare deproperant.* [x] *Adhuc enim modicum*[y] aliquantulum *qui venturus est veniet, & non tardabit.*[z] *Ecce enim iudex antè ianuam assistit, coronas hilariter promittens his qui pro eo passionibus submittuntur. Quod*[a] *si quis se subtraxerit, non placebit animæ meæ: sed cadet de promissione propter negationem. Nos autem non sumus subtractionis*[b] *filij in perditionem animæ. Propter*[c] *quod assumite arma Dei, vt possitis resistere in die malo*

a obtestor ergò.
b scriptaque cũ vniuersalis nominis.
c suscipere.
d elationis.
e vniuersæ vos ecclesiæ.
f cognoscát.
g subsequuntur.
h damnando general. nomine nostrũ.
i Phil.1.
k pastorum.
1. Pet.3.
l patiamini.
m Rom. Eccl. instituente Domino, aliarum caput esse negamus, agnoscimus vero Hormisdã à secundæ Syriæ monachis *caput omniũ* appellatum.
n Heb. 6.
o verba Martini Papæ in epist. Encyclica addita Concil. Lateran.
p fratres chariss.
q saluti.
r Rom. 8.
s neque futura neque fortitudines.
t vos separ.
Heb. 10.
u vobis.
x Abac. 2.
y quantulum
z Iac. 5.
a Heb. 10.
b leg. subtractionis in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ.
c Ephes. 6.

d aduer-

[d] *aduersus* omnes inimicos sanctæ Dei Ecclesiæ & vestros; *& induite loricam iustitiæ, calceati pedes in* [e] præparationem *Euangelij pacis; in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi* [f] igne*a extinguere; & galeam salutis accipite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei per omnem orationem & obsecrationem, radicati & fundati* [g] in solatio fratrum pro Christo Iesu Domino nostro. *Sed & nunc, fratres,* [h] *commendamus vos omnes Domino, & verbo gratiæ eius qui potest perficere & dare hæreditatem* [i] *vobis* cum *omnibus* sanctis. [k] *Ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum,* [l] vt vobis inuicem succurratis, & non sitis diuisi; *vt vnanimes, vno ore, & vno corde,* [m] *honorificemus eum* [n] *in* concordiam & consolationem fratrum, *qui potens est confirmare* [o] vos *secundum Euangelium eius,* [p] *&* iuxta *reuelationem mysterij æternis temporibus taciti,* [q] quibus vobis futurorum gaudiorum largienda sunt munera. Summoperè etiam considerare debetis, quod hi qui fratribus inuident, eosque damnare aut perdere cupiunt, *per se* & *sua dogmata* destruuntur: *dicit enim Dominus.* [r] *Omne regnum in se diuisum non stabit; & omnis scientia & lex aduersum se diuisa non stabit. Ideoque necesse est, vt* [s] *concorditer* [t] *salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes; sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis; & in nullo patiamini prouidentissima canonum Decreta violari, quatenus* & Nicænorum canonum constituta, *& quæ à nobis,* vel à prædecessoribus nostris sunt *prouidè & salubriter* decreta, *intemerata permaneant* in futuro.

[u] Et in Apocalypsi Dominus per Ioannem loquitur dicens, [x] Nolite *timere: ego sum primus & nouissimus, & viuus & fui mortuus, & ecce sum viuens in secula seculorum: & habeo claues mortis & inferni.* Et paulò post, *Vincenti* [y] *dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei.* Item idem, *Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Et iterum, *Qui vicerit, & custodierit vsque in finem opera mea dabo* [z] ei *potestatem super gentes, & reget* [a] illas *in virga ferrea, &*

d aduersus omnem hæreticum virum & dogmata, & induite vos, loricam. e præparatione. f ignita. g hic omisit Rapsodus lin. 12. addidit vero de suo *in solatio,* &c. h Act. 20. i leg. in omnibus sanctificatis. k Rom. 15. l & in ipso semper vt in omnibus vnanim. m Rom. 16. n in concordia orthodoxæ fidei, qui potens, &c. o nos. p secundum reuel. q huc vsque Martin. & ex eo Pseudo-Cornel. epist. 1. Pseudo-Liberius epist. 12. seqq. iidē adnectunt. Pseudo Gregor. epist. 32. li. 12. Pseudo-Hygin. epist. 1. Pseudodo Cornel. epist 1. Pseudo-Liberius, epist. 12. r Matt. 12. s omnis concorditer statutę S. Patrum nostrorum teneamus nihil videl. per cont. &c. t Leonis verba epist. 87. hucusque Pseudo-Liber. loco citato. u Apoc. 1. hæc superioribus non cohærent. x noli. y Apoc. 2. z illi. a eas.

tanquam vas figuli confringentur. Item idem, [b] *Ecce, ego ſto ad oſtium & pulſo. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit* mihi *ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cum illo & ipſe mecum: Qui vicerit, dabo ei ſedere mecũ in throno meo, ſicut & ego vici, &* [c] conſedi *cum Patre meo in throno eius.*

Vos fratres, ſi non vultis cum eo damnari (quia [d] *non ſolum qui faciunt, ſed qui conſentiunt facientibus* rei ſunt) hortamini eum, & monete recedere à præfatis illicitis; & [e] *memor* ſit *vnde exciderit, & agat pænitentiam, & prima opera* faciat. Sin minus (non mea loquar verba, ſed ipſa Domini Saluatoris, quæ per prædictum Ioannem in iam dicto libro locutus eſt) replicans aïo; Veniam, [f] *& mouebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pænitentiam egeris.* Ipſe enim magis tenet *doctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere ſcandalum coram filijs Iſrael:* ſicut iſte docet vos ſcandalizare ſanctam matrem Eccleſiam [g] & vniuerſum cœtum tam Sacerdotum quàm religioſorum Chriſtianorum atque fidelium. Vnde & in ſupradicto libro cõtinetur ita, (*ſemper* enim *potius* vos verbis Domini Saluatoris *ferire & inſtrui* cupio, quàm meis, [h] licet & ipſa Apoſtolicæ auctoritatis ſint ponderibus plena) [i] *noui opera tua nouiſſima plura prioribus: ſed habeo aduerſus te, quia permittis mulierem Iezabel, qua ſe dicit* Prophetam, *docere & ſeducere ſeruos meos fornicari & manducare de idolotythis.* [k] *Et dedi illi tempus vt pænitentiam ageret, & non vult pænitere à fornicatione ſua. Ecce ego mitto eam in lectum, & qui mœchantur cum ea in* [l] tribulationem maximam *niſi pænitentiam egerint ab operibus ſuis, & filios eius interficiam in morte. Et ſcient omnes Eccleſiæ, quia ego ſum ſcrutans corda & renes, & dabo vnicuique veſtrum ſecundum opera* [m] veſtra.

[n] *Hæc, fratres, valdè cauenda ſunt*, & præcepta Domini atque S. ſedis Apoſtolicæ, quæ vice Domini Saluatoris *legatione fungitur*, monita fideliter amplectenda & peragenda.

[o] De cætero, fratres, [p] ſuper *prouinciæ cauſa*, vnde ſe-

b Apoc. 3.
c ſedi.
d Rom. 1.
e Apoc. 2.
f mouebis candelabrum Pelagi? quib. machinis?
g atqui nemo offendebatur ſuperbia Ioãnis Conſtantinopolit. appellatione, præter Rom. antiſtitem. Alexand. certe & Antiochenus non ſcandalizabantur teſte Gregorio epiſt. 60. lib. 5. epiſt. 24. li. 6. epiſt. 30. & 80. lib. 7.
h *Deme ſupercilio nubẽ;* licet, tua ſedulo vẽdites ea non *Apoſtolica auctoritatis ponderibus plena*, nouimus, ſed inſulſa vanitate.
i ibid.
k ſicut tuum non eſt ſcrutari corda, ſic tuum non eſt fideles, ſeruos tuos indigetare; peccantibus pœnitẽdi tẽpus largiri, in ore tuo agnoſco verba diuina, in opere tuo Diabolicum typhum. l in tribulatione maxima erunt. m ſua. n egregiè: ſedes legatione fungitur, non ſedens, nota phraſ. Pſeudo-Iſid. familiares.
o Hunc locum citat Hincmar. lib. cap. 55. cap. 15. p Itane, conſuluerint Rom. Eccleſiam Ioannis aſſeclæ, & fautores? ſolemnis hæc fraus Mercatoris cum aqua hæret, fingit adeſſe conſultores: ὡς ἀπὸ μηχανῆς.

dem

dem Apoſtolicam dudum conſulere voluiſtis, videtur nobis ſufficienter tractatum à S. prædeceſſoribus noſtris. Sed quia denuò noſtram mediocritatem de eadem re interrogare dignum duxiſtis [q] ſcitote, certam prouinciam eſſe, quæ habet decem vel vndecim ciuitates, & *vnum regem*, & totidem minores poteſtates ſub ſe; & vnum Epiſcopum, alioſque *ſuffragatores* decem vel vndecim Epiſcopos iudices; ad quorum iudicium omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, [r] ac *ciuitatum cauſæ* referantur, vt ab his omnibus iuſtè conſona voce *diſcernantur*, niſi [s] *ad maiorem auctoritatem fuerit*, ab his qui iudicandi ſunt *appellatum*. Vndè non oportet vt [t] *degradetur* vel vt *dehonoretur vnaquæque prouincia*, ſed apud ſemetipſam habeat iudices Sacerdotes & Epiſcopos, videlicet iuxta ordines ſuos. Et quicumque [u] cauſam habuerit à ſuis iudicibus iudicetur, & non ab alienis, id eſt à ſuæ iuſtis iudicibus prouinciæ, & non ab externis, niſi (vt iam prælibatum eſt) à iudicatis fuerit appelatum.

Si vero in qualibet Prouincia ortæ fuerint quæſtiones, & [x] inter ipſius Prouinciæ Epiſcopos diſcrepare cœperit ratio, atque inter ipſos diſſidentes non conueniat, *ad maiorem tunc ſedem referantur.* Et ſi illæ facile & iuſte non diſcernuntur, vbi fuerit Synodus regulariter congregata, canonice & iuſte iudicentur.

[y] *Maiores* vero *& difficiles quæſtiones* (vt Sancta *Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit*) *ad ſedem Apoſtolicam* ſemper *referantur.* Cæterorum ſanctorum Patrum ſtatuta ſequentes, Synodali auctoritate [z] *omnes qui aduerſus Patres armantur, vt Patrum inuaſores* & mactatores *infames eſſe* cenſemus; quoniam [a] *ea vulnera quæ fomentis non ſanantur, ferro abſcindi vel curari neceſſe eſt.*

Vnde, fratres, ceſſent iniuſtæ æmulationes, ceſſent inuidiæ, ceſſent falſæ criminationes, ne *infirmus* quiſquam *propter quem Chriſtus mortuus eſt*, talibus [b] *laceretur inſidiis*; ne ouis, pretio Chriſti redempta, lupinis à fratre ſaucietur morſibus. [c] *Meritò* ergo *cauſa nos reſpicit, ſi*

q Nota ineptiſſ. prouinciæ deſcriptionem, & ſeculo Pelagij falſiſſimá.
r ad Epiſcopos ciuitatú cauſæ referátur? quis igitur Magiſtratus ciuilis vſus?
s Conc. 3. Carthag. can. 10.
t N. phraſ. reponit impoſtor cramben à Pſeudo-Anacleto epiſt. 1. appoſitam. vide & Pſeudo Zephyrin. epiſt. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. &c.
u vide Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. conſt. 10 & 16. Adrian. collect. Ingelramo datæ cap. 10. & 17.
x vide Conc. Antioch. cap. 14.
y hæc ſcil. eſt illa Helena cui hactenus ornamenta quæſiuiſti. his verbis vſus Pſeudo-Anacle. epiſt. 1. Pſeudo-Sixt. epiſt. 2. &c. ex Innocentio epiſt. 1.
z verba Procli in epiſt. ad Donan. Antioch. quibus abutuntur Pſeudo-Alexander. epiſt. 1. & alij.
a verba Conc. Rom. 6. ſub Symmacho, quæ ſibi vindicant Pſeudo-Anaclet. epiſt. 3. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2.
b N. phraſ.
c verba Celeſtini epiſt. 1.

[d] talibus fauere cœperimus. *Corripiantur* ſemper talia, nec illis qui hæc exercere conantur, aut patribus vel fratribus inſidiantur, liberè loqui concedatur, aut pro voluntate ſermo proferri permittatur. Liquet omnino, quod conniueant *illis qui* talia eos *loqui permittunt*; quoniam *occurreret veritas, ſi falſitas* & calumnia *diſpliceret* vel odium. [e] *Deſinat* igitur falſitas *inceſſere* veritatem: deſinat ſuſpicio quæ iuſtè repellitur, inſidiari: deſinat conſpiratio, quæ ab omnibus eſt repudianda, infeſtare Magiſtros.

Horum igitur [f] *vitiorum* auctores vel *patratores* non ſunt in accuſatione Pontificum recipiendi, ſed penitus repellendi; quoniam iubent canonica Decreta Patrum, vt [g] accuſatio vel teſtimonium eorum qui odio quoſlibet inſequuntur, vel qui inimici aut ſuſpecti habentur, nullo modo recipiantur. Quorum *ſtatuta* [h] & nos *firmantes*, eadem omnibus inuiolabiliter futuris temporibus *tenere* cenſemus. [i] Quicquid autem ſuper hac cauſa Patres noſtri decernendum duxere dignum, vt condecet neceſſe eſt, (cum labefactari vel infirmari cœperit) Apoſtolicâ denuò auctoritate firmari ac renouari, fratribuſque dari.

Data Kal. Mart. Anno Domini 587. indictione 5.

d ſi ſilentio faueamus errori corripiátur ergo huiuſmodi non ſit his liberũ habere pro voluntate ſermonem. Deſinat ſi ita res ſunt inceſſere nouitas vetuſtatem.
e ibid. Timeo ne magis ipſi loquátur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus cauſis nõ caret ſuſpicione taciturnitas; quia occurr. &c.
f N. phraſ.
g hunc ſemper lapidem mouet Siſiphus, vide Pſeudo-Teleſph. epiſt. 1. Pſeudo-Pij epiſt. 1. Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. &c. ex Adrian. collect. c.
h phraſ. Concil. 5. ſub Symmacho.
i hoc autem nec decet, nec expedit, nec neceſſe eſt.

Baron. ad A.D. 587. §. 7.

CVM Pelagius Papa accepiſſet in Synodo Conſtantinopolitana (vt vidimus) hoc anno habita ipſum Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum œcumenici nomen vſurpaſſe continuò aduerſus eum datis literis quæ in dicta Synodo facta ſunt ad eam rem ſpectantia irrita reddidiſſet. Extant ipſæ literæ omni memoria digniſſimæ quæ vt Chriſtiano orbi innoteſcerent exemplar ipſarum S. Gregorius Papa ſucceſſor ipſius Pelagij miſit ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum &c.

Idem §. 14. & 15. Sententiis 11. huius epiſt. Ceu telis validiſſimis in Molinæum Iuriſconſultum contortis, ſubdit Hæc ex Pelagij Papæ epiſtola, ex cuius fragmento abrogationem primatus Romanæ Eccleſiæ ſe elicuiſſe ſtulte vaniloquus exiſtimauit.

Binius in Not. ad hanc Epiſt.

Hæc eſt illa epiſtola Pelagij, qua Pelagius (teſte S. Gregorio) Synodi Conſtantinop. omnia acta præterquam abſolutionem Gregorij Ana-

rij Antiocheni Episcopi cassauit & reprobauit; præcipuè vero illud Decretum, quo Ioannes Constantin. Episcopus nomen Oecumenici sibi arroganter vsurpauerat; qua de re vide quæ infrà dicam in notis allegatæ Synodi Constantinop. Ridiculum est quod ex hac epistola nouantes hæretici primatum Ecclesiæ impugnent: cum hinc potius vndecim validissima argumenta colligi possint, quibus Romani Pontif. primatus, firmissime corroboratur, &c.

CENSVRA.

Argumentorum vestrorum, (si Deo placet) validissimorum sedes, arithmeticis notis supra distinxi: totidemq; Pseudo-Isidori figmenta in transcursu esse docui. Epistolam à Pelagio scriptam fateor, extare nego; 1. Eius enim quam vestris præconiis extollitis, stylus à reliquis Pelagij scriptis, v.g. epistolis ad Episcopos Istriæ, plurimum abhorret. Quin imo Mercatoris omnia lineamenta refert, & *veteris vestigia fraudis*, quæ suo loco breuiter indicaui.

2. Sententias è Procli, Celestini, Leonis, Innocentij, Gregorij, & Martini primi scriptis emendicatas, suas facit.

3. Si aliis omnibus argumentis destitueremur, vnicum Gregorij testimonium pondere suo epistolæ patronos obrueret; Greg. epist. lib. 4. epist. 36. asserit se epistolarum à Pelagio scriptarum exemplaria Alexandrino & Antiocheno Patriarchis *destinare studuisse*; Qua autem fronte ausus fuerit quæcumque Pelagius de titulo vniuersalis Episcopi aduersus Ioannem Constant. disputauit; eidem epistolæ, quam vnà cum Pelagiana transmittebat, αὐτολεξεὶ inserere, ac sententiam suam verbis non propriis sed mutuatitiis tantum exprimere? dicat qui potest, mihi credibile nunquam fiet.

Dolendum sane est Molinæum, emunctæ alioquin naris virum Gratiani collectaneis plus æquo fidem habuisse nec deprehendisse verba canon. *Nullus Patriarch.* Gregorij esse non Pelagij cuius ementito titulo prænotantur. Nullum tamen eius error veritati quam propugnauit præiudicium creabit. Licet epistol. Pseudo-Pelagij variis sit infarta quisquiliis, Gregoriana sententia eidem inserta nulli contemnenda est; Eludi certe à vobis nullo subterfugio posse, clarum est.

PELAGII II. PAPÆ
Epistola IX.

Pelagius [a] Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ sedis Episcopus vniuersis Germaniarum ac Galliarum regionum Episcopis.

a Initium epist. 88. Leoni adscriptæ.

b in Rom. Eccles.

VM in Dei nomine[b] *Romana Ecclesia Synodum Episcoporum siue cæterorum consacerdotum* Dei *fidelium congregatam habuissemus*; *&* *de* Ecclesiasticis statutis, vt sunt ab Apostolis & sanctis Patribus tradita, diligentius tractaremus; superuenire literæ vestræ, &, vt magnæ essent auctoritatis, etiam viuæ *voces* præcesserunt; *rogantes*, vt ordinem præfationum, quem Sancta Romana Ecclesia hactenus haberet, nostris literis vobis *remandaremus*.

Tunc de vestra voluntate & studio *tam bono*, multum gauisi sumus; & sacrum N. *ordinem Romanum*, sacraque constituta nostrorum antecessorum solerter relegentes, inuenimus has nouem præfationes *in sacro catalogo* tantummodò *recipiendas*, quas *longa retrò veritas* in Romana Ecclesia hactenus seruauit: vnam in albis Paschalibus; aliam de Ascensione Domini; 3. de Pentecoste; 4. de Natali Domini; 5. de Apparitione Domini, 6. de Apostolis; 7. de Sancta; Trinitate 8. de Cruce; 9. de ieiunio & quadragesima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & custodit S. Romana Ecclesia. Has tenendas vobis mandamus.

Baron. ad A. D. 590. §. 5.

Inter alias res gestas ab ipso Pelagio Papa, est mentio de Concilio Romano ab eodem habito: id quidem ipse testatur in epist. quam posteà scripsit ad Episcopos Germaniæ & Galliæ, his verbis. Cum, &c.

CENSVRA.

STYLVS à Pelagiano plurimum discrepans, Mercatorem artificem probat; Selectas phrases adnotabit mecum Lector. Quod ad subiectam materiam attinet, imposturæ suspicionem auget. 1. Nemo enim ignorat Ecclesiam Gallicanam ad seculum Caroli M. peculiarem liturgiam retinuisse. 2. Verisimile non est legatione instituta Episcopos nostrates de re minimi momenti vrbicũ pontificem consuluisse. 3. Ridiculum est quod ait ὑπερβολικῶς, *Ordinem se Romanum, maiorumque constituta solerter relegisse*; quis enim vsus inquisitionis in rebus quas continua praxis, omnibus quodammodo obuias facit? 4. Si fides habenda sit Anastasio, Gelasium autorem præfationum de quibus verba facit Pseudo-Pelagius asserenti; falsissimum est eas *longam retrò veritatem* in Ecclesia Romana seruasse; à tempore enim Gelasij ad Pelagium II. non intercessit 100.

annorum

annorum interuallum, cum ſederit Gelaſius ab A. D. 492. ad 497. Pelagius vero ab Anno 578. ad 590.

5. Si per ordinem Romanum, intelligendus ſit libellus editus à Caſſandro, Hittorpio, & procuratoribus edit. Colon. Bibl. PP. Epiſtolæ quam prę manibus habemus ſcriptorem poſt A.D.870. vixiſſe, eoque ipſo Pſeudo-Iſidoro poſteriorem fuiſſe neceſſe eſt; citat enim ordo Romanus pag. 420. Tom. 8. Bibl. PP. Hymnum *Gloria laus & Honor*, cuius autor Theodulphus Aurelianenſis, qui in viuis erat A.D.850. 2. citantur ibid. p.407. verba Anaſtaſij, in vita Sergij, vixit autem Anaſtaſ. ad A. D. 870. Denique Trithemius ordinem Romanum ſcriptum aſſerit à Bertholdo Conſtantienſi, qui ſuperfuit ad A.D.1100.

PELAGII II. Epiſt. 10. cuius initium. *Quod enim in canonibus legitur: &c.* partem eſſe epiſt. 1. ſupra monui. Itaque non eſt, quod Baron. ad A.D.590. §.7. referendum putet fragmentum epiſt. Pelagij ad Benignum Archiepiſc. ex promptuariis Vaticanis erutum: cum enim nihil aliud exhibeat quam quod ſupra dedimus, id denuo deſcribendum curare, eſt oleum & operam perdere.

PRIVILEGIVM MEDARDI monaſterio à Gregorio M. (ſi Deo placet) collatum.

Gregorius[a] omnibus Epiſcopis.

Pretioſiſſimis [b] *lapidibus in Diademate Chriſti merito* [c] *renitentibus*, omnibuſ*que* [d] *Sanctæ Dei Eccleſiæ membris*, quorum vniuerſale caput eſt Chriſtus, *Gregorius licet Sanctæ Romanæ ſedis pontificio ſublimetur, humillimus tamen ſeruorum Dei ſeruus.*

VANDO [e] *Catholicorum regum corda ad ea quæ pontificalibus ſunt monitis prouocanda, ita ardenti deſiderio diuina præueniente gratia ſuccenduntur vt ab eis vltrò poſcantur; tantò alacri & læto ſunt ani-*

a Titulum hunc vel falſum vel mancum eſſe neceſſe eſt, quandoquidem Epiſcopi ſoli non ſunt *omnia ſanctæ Dei Eccleſiæ mēbra.* b Eccleſiam *coronam gloriæ & diadema regni in manu Dei*, teſtatur Eſaias cap. 62. 3. eadem de Piis Pauli Phil. 4.1. & Theſſ. 2:19 quin & Zachariæ cap. 9. 15. fideles *Coronæ lapillos* vocantis ſententia. c *Renitor* Latine *reniteo* Barbarè dicitur: hac voce nec Gregorius nec veterum ſullus vnquam vſus eſt. d an alia ſunt *Eccleſiæ membra à lapidibus in Diademate Chriſti pretioſiſſimis?* licet hic ὑποβολεὺς imperitiæ pœnas luere dignus ſit, laudem tamen meretur quod Chriſto dignitatem ſuam ſartam tectam ſeruari voluit.

e initium epiſt. 10. 11. & 12. Lib. 11. regiſtri Greg.

mo concedenda, quantò & ea ipsa quæ cupiunt si nollent facere peti debuerant.

Proinde iuxtà filiorum nostrorum præcellentissimorum scripta regum Brunichildis [f] *ac nepotis* eius *Theodorici*, monasterio Sanctæ Dei genitricis Mariæ, ac Beatorum Petri Apostolorum principis; necnon Protomartyris Christi Stephani, quod est in [g] *Suessorum* ciuitate situm, vbi [h] S. Medardus requiescere, & vir venerabilis Gairaldus [i] Abbas præesse videtur; [k] *huiusmodi priuilegia* [l] *auctoritatis nostræ Decreto indulgemus:* & ea plenius confirmamus priuilegia quæ ad bonæ memoriæ [m] *Domino Papa* Joanne, [n] comitante illustrium regum clementia, Clotarij scilicet & Sigeberti huius nostræ filiæ iugalis, ipsi loco sub anathematis vinculo sunt concessa, vel indulta concedimus atque firmamus.

Statuentes [o] *nullum regum*, [p] *antistitum*, vel iudicum, *nullum quacunque præditum dignitate*, [q] ea *quæ à præcellentissimis regibus vel quibuslibet aliis* Deum timentibus loco concessa sunt vel conferentur *sub cuiuslibet occasionis specie minuere vel auferre, vel suis vsibus applicare*, [r] *sed cuncta quæ* Deo seruientibus monachis *oblata sunt vel offerri contigerit, perenni tempore illibata, sine aliqua inquietudine volumus possideri, eorum* [s] *vsibus pro quorum sustentatione* [t] *concessa sunt modis omnibus profutura.* Concedimus etiam [u] *vt obeunte Abbate, non alius ibi* quicunque *obreptionis astutis ordinetur, nisi quem* [x] communis consensus *monachorum elegerit, aut præuiderit ordinandum.*

Caueant autem præfati monachi *Simoniacum* [y] *hæresim*, ne

f Brunichildæ ac nep. ipsius.

g nulla *Suessorum* in Gallia ciuitas, Suessiones dicere voluit impostor elinguis.

h Medardum A.D. 564. obiisse vult Baronius.

i fortasse is Gairaldus nunquam uit.

k verba Greg. epist. 10. lib. 11.

l lege præsentis auctorit.

m notabit Lector Gregorium antecessores suos nullibi Dominos Papas vocare consueuisse.

n *Clotharius Basilicam super Medardi sepulcrũ fundar cœpit, quam postea Sigebertus filius eius expleuit atq; composuit*, inquit Greg. Tur. lib. 4. c. 19. Sigebertum A.D. 567. Brunichildem duxisse ex eiusd. Gregorij lib. 4. cap. 27. colligit Baron. §. 17. incertum vero quo anno Romanæ Ecclesiæ gubernaculis admotus fuerit Ioannes III. quandoquidem Nicephorus anno 571. Anastasius A. 571. Hermannus & Onuphrius A. 566. fasciculus temporum A. 564. Baronius & Bellarminus A. 559. id contigisse volunt.

o Verba epist. 10. lib. 11. reg. Greg.

p nullum an. ist.

q *lege* vel quenquam alium de his quæ Xenodochio, à suprascriptis præcell. filiis nostris regibus iam donata sunt in futuro à quibuslibet aliis de proprio fuerint iure collata sub cuiuslibet causæ occasionisque, &c.

r applicare vel aliis quasi piis causis pro suæ auaritiæ excusatione posse concedere, sed cuncta quæ ibi oblata, &c.

s eorum tamen vsibus.

t sustent. gubernationeque.

u Constituimus item vt obeunte abbate atque presbytero supradicti Xenodochij atq; monasterij non alius ibi quacunque abrept. &c.

x nisi quem rex eiusdem prouinciæ cum consensu monachorum, secundum timorem Dei elegerit, &c.

y Simoniacam hæresim sæpius exagitauit Gregorius. Vide præsertim lib. 7. indict. 1. epist. 50. 53. indict. 2. epist. 115. 116. lib. 9. epist. 40. 51. 53. 55.

sim, ne

ſim, ne potentia regum vel antiſtitum *conuicti* loco paſtoris ſuſcipiant tyrannum. Quod omninò fieri prohibemus, & [z] *eundem abbatem cauſa ordinationis ſuæ aliquid dare præſumere* vetamus; *ne hac occaſione* [a] *quæ à fidelibus pijs locis offeruntur* vel [b] *oblata ſunt conſumantur.*

Et quia fama religionis Deo ſeruientium monachorum noſtras [c] *peruenit ad aures*, quibus vitæ venerabilis Gairaldus præeſſe dignoſcitur: iuſtis petitionibus præcellentiſſimorum regum [d] *Brunichildis* atque Theodorici fauentes, ob amorem *Domini* [e] *Medardi*, tantam [f] *diuini honoris dignitatem* & ſecuritatem *concedimus* perenni tempore manſuram.

Auctoritate [g] igitur *diuina* vice B. Petri Apoſtolorum principis, [h] *conſenſu omnium Romanorum pontificum, & voluntate totius Senatus Romani*; ſuadente nobis [k] *viro Apoſtolico* [l] Anſerico [m] *Sueſſorum* vrbis pontifice, &

z verba Greg. loco cit:to poſt lineas aliquot.

a ea quæ.

b aut iam oblata.

c imitatus videtur Virgilium cuius hæc verba ſunt Æneid. 2. *fando aliquid ſi forte tuas peruenit ad aures.*

d Brunichildam vbique vocat Gregorius.

e hæc phraſis in genuinis Gregorij ſcriptis nullibi comparet: fuit autem Gallofrancis vſitatiſſima; ſic enim Patres Conciliorum Turon. 2. cap. 1. & Autiſidor. cap. 5. Venantius Fortunatus in prologo vitæ Martini, & Merouæus apud Greg. Turon. lib. 5. ca. 14. *Domnum Martinum*: Epiſcopi regni Aurelianenſis eodem Gregorio referente lib. 9. cap. 41. *Domnum Paulum Apoſtolum.* Continuator hiſt. Greg. Turon. ca. 54. *Domnum Medardum, Domnum Dionyſium*, &c. Clotharius apud Aimoin. lib. 2. cap. 20. *Domnos ſanctos* appellant.

f *Diuini honoris dignitas* nec cœnobio competere, nec ab homine concedi poteſt: Quid vero *diuini honoris ſecuritatis* nomine indigetat Balatro?

g Auctoritatem diuinam prætendere quilibet poteſt, probare pauci: tua apud cordatos quoſuis nulla eſt. h forte *Concilium* vocauit *Diuum pater atque hominum rex Sideream in ſedem*, vt confidentes *cœlicolæ* decernenti Gregorio Hypobolimæo fauerent.

i Quaſi vero conſulendus fuerit Senatus vrbis, an liceret Medardi cœnobiũ fictitio priuilegio munire. k Cum Gregorius aliis Epiſcopos titulis inſignire ſoleat, notandum hic Gallorũ Epiſcopos quoſuis [*Apoſtolicos Domnos, Patres, &c.*] vocantium idioma. Hinc Sidonio epiſt. 1. lib. 6. Lupi Trecenſis, & Gregorio Turon. lib. 4. cap. 26. Martini *ſedes Apoſtolica.* Sidonio lib. 6. epiſt. 7. & lib. 7. epiſt. Fonteij Vaſionenſis, lib. 4. epiſt. 6. Lupi Trecenſis *Apoſtolatus* eidem Sidonio libr. 6. epiſtol. 12. Patientis Lugdun. cura *Venatus Apoſtolicus* Clodouæo patres Aurelian. Concil. 1. *Apoſtolica ſede Papa digniſſimi*, Radegundi apud Greg. Turon. lib. 9. cap. 42. omnes Epiſcopi *Apoſtolici viri*; eidem & Epiſcopis ſub Guntchramni ditione degentibus referente Greg. Turon. lib. 9. cap. 41. *Epiſcopi Apoſtolica ſede digniſſimi.* Venantio Fortunato Italo ſed qui larem in Gallo Francia fixerat. Gregorius Turonenſis *vir Apoſtolicus prædicandus Papa*, præfat. lib. 1. *Apoſtolicis meritis præconiandus* lib. 5. epiſt. 5. *paſtor Apoſtolicæ ſedis amore placens*, eiuſdem libr. epiſtol. 9. *cuius Apoſtolatus deſudat* libr. 8. epiſtol. 25. *Apoſtolicus pijſſimus pater* ini:io libr. 1. de vita Martini. *Apoſtolicus Domnus* Euphronius libr. 3. epiſtol. 1. *Apoſtolica ſede digniſſimus* Felix ibidem epiſtol. 4. & Syagrius Auguſtodunenſis libr. 5. epiſtol. 6. *Summus Apoſtolico præcellens paſtor ouili* Nicetius Treuirenſis lib. eod. epiſt. 11. *Apoſtolicis actibus prædicandus* Auitus ibid. epiſtol. 26. *Apoſtolicus & primipilus* Martinus Bracarenſis libr. 5. epiſt. 1. Epiſcopi omnes *Apoſtolici patres* lib. 5. epiſt. 21. l Anſaricum vocat Frodoard. lib. 2. cap. 5. m Sueſſorum ciuit:s nulla vt ſupra monuimus: licet corrupte ſic dicta videatur à ſcriptorib. 9. ſeculi inter quos Hincmarum epiſt. ad Nicol. Papam *Auguſta Sueſſionum.*

[n] *omnium Galliæ Episcoporum fauente iudicio* decernimus vt nullus Archiepiscoporũ vel [o] Archidiaconorũ [p] *fratres* præfatæ *basilicæ* de ordinatione sui Abbatis vel Ecclesiasticorum graduum assumptione inquietet, sed secundum prærogatiuam ipsius loci, vobis modo recitatam, beatissimi prædecessoris nostri [q] *Domini Ioannis Papæ* tempore decretam, & Apostolica auctoritate firmatam, ordinationem sui Abbatis ipsi fratres peragant, & Ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant.

Consecrationes quoque fontium & [r] *scrutinij mysteria* in ipso monasterio celebrent. Chrismatis quoque ac olei, altaris, calicis, [r] *corporalis*, à quocunque voluerint pontifice benedictionem expetant: ne tantus [r] *honor* à quoquam rectore vllius occasionis causa vel necessitatis *intermittatur*; ne vilescat tantæ sublimitatis locus S. Mariæ & B. Petri, [r] *nec non &* protomartyris, & [r] *Domini Medardi* [s] meritis sacratus, quem [t] *caput monasteriorum* totius Galliæ constituimus, [u] nulliusque ditione patimur subesse.

Sed velut hæc sedes Romana [x] *speculationem suam toto orbi indicit*, & [y] *nouas consuetudines omnibus mittit*; & [z] *omnium personarum seruitio caret*: ita præfatus locus remota [a] omni consuetudine pessima regum, antistitum, iudicum exemplum diuinæ religionis & honestatis cæteris exhibeat monasteriis, & [b] *super ea plena gaudeat libertate.* Cuius *rectores & filij* præsentes & successuri, tantum sub [c] *regum* custodia positi, [d] *admonitionem* S. Petri, & successorum suorum, huius S. Romanæ sedis pontificum auctoritate *proclament*; & si necessitas incumbit [e] *adeam*.

n Quando coacta est plenaria Gallicanæ Ecclesiæ Synodus cuius iudicium concors mentitur ὑποβολεὺς?
o Cur de Episcoporum fraterculis molestorum inquietudine silet pseudo-Gregorius? an quicquid molestiæ passuri sunt cœnobitæ à solis Archiepiscopis & Archidiaconis expectandum est?
p nota phrasim.
q hanc phrasim suspicione non vacare supra diximus.
r nota seqq. phrases.
s templa soli Domino conseruanda docet Augustin. aduers. Maximin. lib. 1. de Ciuit. Dei lib. 8. cap. 28.

t Caput id in caudam propemodum desiit nec dignitatem priscam retinuit.
u P[illegible]ti scilicet non potes, vt canones E[illegible]cles. veteris illæsi inuiolatique permaneant.
x Nota seqq. phrases. y atqui *magis antiqua reddi conuenit quam inchoari superuacua. Est enim iniuria genus antiquitati aliquid sociare.* Cod. Theod. lib. 14. tit. 1. cap. 6. & lib 15. tit. 1. cap. 27. concinit Gregorius ipse lib. 1. epistol. 75. protestatus, *se consuetudinem, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil vsurpare dignoscitur, immotam permanere concessurum*: quod ab ὑποβολέως libidine quam longissime abest.
z Si Eccl. Romana *omnium personarum seruitio caret*, nulli dominari debet: quomodo ergo *omnibus prælata*? hic suo se gladio iugulat impostor.
a Quid deliquerunt reges, antistites &c? omnes scilicet in culpa fuerunt. Sola Romana lupa deterso ore vociferari potest, *non sum operata malum*, Prou. 30. b not. phras.
c Forte *regum*. p Noterur iterum phrasis. e forte *adeant*.

Huius

Huius rei gratia fratribus [f] *dirigendis in via* tanti itineris, filia nostra *Brunichildis* regina XX. [g] *mansos ingenuos* & totidem seruiles, *cunctâ integritate æternaliter facta præceptione*, iuxta [h] *finem* Alpium contulit: & multos alios *reditus terrarum* ob hanc causam delegauit, sitos in eiusdem itineris spatio. Tusiacum vero & Mortinetum [i] *fiscos regios*, communiter ad stipendia fratrum dedit: & ita omnes villas [k] *Deo & S. Medardo* traditas vel tradendas sua præceptione conclusit; vt quicunque [l] *super terras Domini Medardi* habitare voluerit vel steterit, siue seruus siue *liber, cuiuscunque sit, alterius dominio* priuetur, & S. Genitricis seruitio aptetur, nec vltrà redeundi licentiam habeat.

Quod si fugerit, reputetur vt seruus, [m] *nunc*, eiusque sanctæ Dei Ecclesiæ.

De altaribus quoque (iuxta institutionem [n] *Domini Papæ* Ioannis) Apostolica auctoritate confirmamus, vt qui fuerit rector præfati monasterij, fiat prætereà *altarium* [o] *præsul*, & *omnium Ecclesiarum sibi pertinentium*: & inde præfatorum sanctorum [p] *præcipuo altari luminaria exhibeantur*, & *hospitalitas peregrinorum* cum reuerentia *agatur*.

Subiungimus & aliud [q] *edictum*, Si *causa* [r] *capitali criminis* abbas est deponendus, non prius deponatur donec *depositores* Apostolicam auctoritatem requirant, &

f not. phrases.

g De *manso* quod vnicuique Ecclesiæ tribuitur in Caroli M. & Ludouici Pij capitularibus plura, in Gregorij & Italorum coætaneorum scriptis ne syllabam legere licet *Massarũ* meminerunt Cassiodorus lib. 8. epist. 23. & 33. & lib. 12. epist. 5. Gregorius lib. 1. epist. 42. lib. 7. epist. 29. indict. 2. lib. 12. epist. 20. & 29. apud eundem: *terrularum* libr. 2. indict. 10. epistol. 1. *terrarum sationalium* libr. 11. epistol. 5. *Casalium camporum* libr. 9. epistol. 14. *fundorum campulorum* lib. 10. epistol. 12. mentio fit; *mansorum* nullibi. b vero propius est, nihil consul. sic *iuxta Alpium finem*, vt loquitur impostor: hæc enim pars Imperij Gallofrancici ad ditionem Guntohramni non Sigiberti *Brunichildæ iugalis* pertinuit. i *fiscos regios* vocat *prædia fisci iuribus addicta*, seu *fundos patrimoniales regum*, quos hodie *terras domaniales* appellamus. Hic autem Gallo-francorum idiotismum obseruare liceat; Nemo enim Italorum Gregorij æuo patrimonia principum *fiscos* vocauit. at Gallo-francorum ruditatem fisci voce licentius etiam ante Gregorij tempora abusam testatur Aimoinus recitans Childeberti primi pragmaticam de Bonis à se S. Vincentij Ecclesiæ (quæ nunc S. Germani à pratis dicitur) collatis: ibi enim ter *Isiaca villa fiscus* appellatur. Vide Aimoin. lib. 2. ca. 20. Baron. ad A. D. 561. §. 10. Concil. Valentinum A. D. 855. cõgregatum; eodem sensu *fiscorum* meminit c. 10. *Sed & de fisci & villis* (inquit) *quas constat dominio Ecclesiæ contraditas*, &c. k nota phrasim sequioris æui, cuius vix vnum atque alterum in Gregorij scriptis exemplum reperias.
l de hac phrasi supra diximus. m Not. hanc phras. n hac phrasi nunquam vsum fuisse Gregorium monuimus. o fingit impostor plures Ecclesias ad Medardi cœnobium pertinentes, pari mendacio *de Monasteriis ipsi loco subiectis* infra garriet. p not. phrases.
q Gregorium decreta sua *edicta* vocare non memini. r dixerat Greg. lib. 11. epist. 10. abbatem, &c. nullo modo priuandum deponendumque *nisi causa criminis specialiter exigente*: hæc vero arripiens verba impostor abbatem *causa criminis deponendum* inepte scribit.

[s] ita sint tres Metropolitani, cum *suffraganeis* suis, & abbates quamplurimi.

In ipso autem concilio accusatores, [t] vnusquisque cum XII. testibus, præsentes assistant, & ita [u] *veri iudicij examine probent* se vidisse, vt audiente Concilio *obtestentur*.

Ad vltimum vero ipse abbas rationes suæ excusationis reddat, & [x] *iureiurandi pacto supra sacrorum mysteria quatuor Euangeliorum* satisfaciat. Tunc verò si [y] *conuinctus* fuerit, [z] *correctione deponatur*. Sin autem, suo honori reddatur, & *Ecclesiasticæ dignitatis mysteria recipiat*, & inter sacra Missarum solemnia benedictionē & *prædicationem* iuxta instituta *Domini Papæ Ioannis peragat*, & *suæ conuersationis vitam melioribus exemplis deducat*. Monachis [a] quoque hanc proponimus sententiam, vt nullus eorum inuidia aut odio Abbatis, quod absit, comprimatur; vel [b] extranearum personarum censura plectatur.

Quod si [c] *culpa principalis vitij deliquerit*, priuatim intra claustrum eiusdem monasterij ab ipso Abbate, & spiritualibus fratribus arguatur, & à corpore sanctæ congregationis segregetur. Quod si (perseuerante contumacia) abscissus fuerit; præcipimus illi, vt [e] *precatorias* accipiens literas quodcumque voluerit ingrediatur monasterium; aut [f] causa pœnitentiæ huius sedis Apostolicæ licentiam petat, & susceptis [g] *à Domino Papa* literis liber suum monasterium repetat. *Hæc* [h] *igitur*

s an vbicunque tres Metropolitani conueniunt, ibi statim agnoscēda est *Apostolica authoritas?* notabit Lect. r *suffraganeorum* mentionem, blateroni impudentissimo minime suffragari, cuius ætatem à Gregoriana longius abesse demōstrat. Notabit item edictū de requirēda in Monachorum causa Rom. præsulis auctoritate Catholicæ Ecclesiæ regulis & praxi aduersa frō e obniti; cum diserte statuat Chalced. Concil. can. 4 τὰς καθ' ἑκάστην πόλιν καὶ χώραν μοναζοντας ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ. Obseruabit denique Gregorium ipsum lib. 11. epist. 10. cuius verba arripuit ὑποβολεύς, non eximere monachos, quorum Priuilegia sancit, à iurisdictione Episcopi, sed monere solum *ne solus sed adhibitis sex aliis Episcopis* causas ipsorum examinet. t quasi vero Gregorius diuinam legem duorum vel trium testimonio contēptam antiquandam censuerit: nec cuiquam nisi testium turba stipato Suessionenses cœnobi as lite pulsare licuerit. u non est accusatorum examen instituere sed iudicum. x Not. phras. y forte *conuictus*. z Not. seqq. phrases. a Id vero nisi peponem cordis loco habuisset impostor, Abbati non Monachis proponere visum fuisset. b cum extranei sint quicunque extra monasterij septa habitant, gaudeant fraterculi à *Metropolitarum trium, & quamplurimorum abbatum* cui subiacent ipsi monasterij rectores censurâ, si mercatori subdolo credamus tuti. c Not. phras. principalia vitia superbia & inanis gloria Greg. moral. lib. 14. c. 26. d an abscissio alia pœna est à segregatione à corpore sanctæ congregationis? e hactenus συστατικὰς, εἰρηνικὰς, κανονικὰς, ἀπολυτικὰς, κοινωνικὰς, ἐκκλησιαστικὰς, *formatas* audiueramus, nunc (quod Felix faustumque sit) *precatorias* literas habemus. f hæc sequioris æui & tyrannidis iugo pressi odorem spirant. g non sic de se & successoribus loqui solitus est Gregorius. h *Similia habet Gregorius lib. 11. epist. 10.* Hæc igitur omnia quæ huius præcepti decretique nostri paginæ continet, tam tibi quàm cunctis qui in eo quo es ordine locoque successerint vel eis quorum interesse potuerit, in perpetuum seruanda decernimus.

omnia quæ huius Apostolicæ auctoritatis & nostræ præceptionis priuilegio continentur, præfati *monasterij rectoribus & filiis* præsentibus & futuris, & omnibus [k] *monasteriis ipsi loco subiectis vel sociatis* sub anathemate *seruanda* constituimus. *Si quis autem regum*, antistitum, *iudicum*, vel quantumcumque *secularium personarum* huius Apostolicæ auctoritatis & præceptionis *Decreta* violauerit, aut [l] *contradixerit*, aut negligenter duxerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, vel aliter ordinauerit, cuiuscumque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo priuetur; & vt Catholicæ fidei deprauator, vel sanctæ Dei Ecclesiæ destructor *à* consortio Christianitatis & *corpore ac sanguine Domini nostri Iesu Christi* sequestretur; & *omnium maledictionum anathemate*, quibus infideles & hæretici ab initio seculi vsque in præsens damnati sunt, cum Iuda traditore Domini in [m] *inferno inferiori* damnetur, nisi digna pœnitentia præfatorum [n] *sanctorum sibi propitiauerit clementiam*, & fratrum communem *reconciliauerit concordiam*.

Ego Gregorius S. Rom. sedis antistes huic priuilegio subscripsi.

Euterius [a] *Arelatensis Archiepiscopus subscripsit.*

Sabaudus Arelatensis Ecclesiæ præsul, mortalitatem exuit A.D. 589. Childeberti.11. in eius locum subrogatus Licerius teste Greg. Turon.lib.8.cap.39. An Licerio Euterius successerit ignoro. Virgilium certe annis 591.595.596.599.& 601. sedisse constat, ex Greg. lib. 1. epist.45.lib.4.epist.50. lib.5.epist.53. lib.7. indict.2. epist.116.& 119. lib.9.epist.49.& 63.

Ætherij Lugdunensis, in cuius nomen impegisse videtur ὑπερβολεῖς, meminerunt Greg.lib.7.indict.2.epist.111.lib.9.epist.50.lib.11.epist.7.Gregor.Turon.lib.9.& 10. Inscriptas ad Ætherium Arelat. literas descripsit Beda lib.1. hist. cap.23. sed mendose Baronio teste ad A.D.596. §.11. Idem mendum irrepsit in Gregorij vitam per Ioann. Diac. scriptam lib.2.cap.35.& 36.

Gregorius [b] *Portuensis Episcopus subscripsit.*

Alium mox Ecclesiæ Portuensis antistitem memorabit impostor, Felicem nimirum; quasi vero anno D.593. bini Episcopi communi

Si quis vero regum sacerdotum, iudicum, personarumque secularium hanc cōstitutionis nostræ paginā agnoscens contra eā venire tentauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reumq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi vel ea quæ ab illo male ablata sūt restituerit, vel digna pœnitētia illicite acta fleuerit; à sacratiss. corpor. & sang. Dei & Domini nostri redempt. Iesu Christi alienus fiat, atq; in æterno examine districtæ vltioni subiaceat, &c.

i Not. phras.

k supra hoc commentum notauimus.

l not. phras.

m Psal. 85. 13.

n not. iterum phras.

a Arelate caput Viennensis primæ, Romanorū colonia in Desuuiatum agro. b. Portus Romanus vrbs suburbicaria ad Tiberis ostium Occidentale qua Tusciam spectat in prouincia Sabinensi. Greg. Dial. lib.4.cap.50.

opera plebem Portuensem pauerint: subscripsit Georgius Portuensis Concilio Rom. sub Greg. II. A.D. 722. Gregorius item Portuensis Concilio sub Zacharia Papa A.D. 745.

Andreas [c] *Albanensis Episcopus subscripsit.*

Homobonum Albæ A.D. 595. sedisse docent subscriptiones Concilio Rom. sub Greg. M. appositæ; an post Andream? doceat qui potest. Andreas certe subscripsit Conc. Rom. sub Greg. II.

Augustinus [d] *Canthuariorum Episcopus subscripsit.*

Augustinus in Angliam primum missus A.D. 596. à Virgilio Arelatensi Episcopus ordinatur A 601. vide Greg. lib. 9. epist. 58. lib. 12. epist. 15. & 31. Bedam hist. Angl. lib. 1. cap. 27.

Anastasius [e] *Tyburtinæ Episcopus subscripsit.*

Deest vox *Ecclesiæ* vel *ciuitatis* in subscriptione supplenda: subscripsit Anastasius Tiburtinus Concilio Rom. A. D. 595. sub Greg. M. congregato. Est & alius eiusdem inter patres Conc. Rom. sub Gregor. II. A.D. 722. subscribentes.

Sergius [f] *Prænestinæ Episcopus subscripsit.*

Hic iterum deest *ciuitatis* vox vel alia similis. Proculum Prænestinæ Ecclesiæ habenas moderatum A.D. 595. docent subscriptiones Conc. Romano additæ: an vero Sergio successerit iudicent periti.

Petrus [g] *Ananiæ Episcopus subscripsit.*

Pelagius Ecclesiam Anagninam administrabat A.D. 595. an post Petrum? fateor me nescire. vide Conc. Rom. sub Greg. I.

Agnellus [h] *Sutrinæ Episcopus subscripsit.*

Supplenda hoc loco vox *Ecclesiæ* vel similis: vnicum in monumentis Ecclesiasticis Agnellum Sutrinum Concilio Rom. sub Greg. Iuniore subscribentem inuenio.

Mellitus [i] *Lundoniæ Episcopus subscripsit.*

Mellitum Abbatem ad Augustinum A.D. 601. missum memorat Greg. ipse lib. 9. epist. 48. 52. 55. 56. creatum vero Ecclesię Londinensis præsulem A.D. 604 refert Beda lib. 2. hist. Angl. cap. 3. ad Mellitum data à Greg. epist. 71. lib. 9.

Ioannes [k] *Veliternensium Episcopus subscripsit.*

Sedisse anno 592. agnoscimus, datæ siquidem ad eum epistolæ extant inter Gregorianas lib. 2. epist. 11. & 35. indict. 10. subscripsit anno 595. Concil. Rom. sub eodem Gregorio. Eiusdem nominis Episcopus subscripsit Concilio sub Greg. II.

Tiberius [l] *Syluæ candidæ Episcopus subscripsit.*

Subscripsit hic Tiberius Concil. Rom. sub Greg. II.

Marinianus [m] *Rauennatis Ecclesiæ Episcopus subscripsit.*

Ioannem Rauennatem Ecclesiam annis 590. 592. 594. & 595. rexisse docent epistolæ Gregorij tricesima quinta lib. 1. 22. 28. & 32. lib. 2. Indict. 10. 54. eiusd. lib. Indict. 21. 1. 11. & 15. lib. 4. In Ioannis locum substitutus anno 595. Marinianus; ad quem scripsit Gregorius libri 4. epist.

c Alba vrbs suburbicaria olim Latij caput. Flor. lib. 1. c. 1. & ex eo Iornand.
d Cantuaria prima Ecclesiæ Anglicanæ sedes, Cãtij caput.
e Tibur. Albę colonia in Latio ad Anienem sita, inter Piceni suburbicarij ciuitates numeratur. vide Conc. 6. art. 4
f Præneste vrbs Latij suburbicaria Albæ colonia
g Anagnia vrbs Vetus Hernicorum in Latio sita, est inter suburbic.
h Sutriũ vrbs Suburbicaria prouinciæ Tusciæ.
i Lundonia siue Londinũ regni Anglicani caput, olim Trinobãtum oppidũ.
k Velitrę vrbs Volscorũ in Latio suburbic. Campaniæ ciuitatẽ appellat Cõcil 6. act. 4.
l Sylua cãdida vrbs suburbic. Tusciæ, Romano Portui contermina.
m Rauẽna caput Pentapo-

4. epist. 54. lib. 5. epist. 1. 24. 28. lib. 6. epist. 39. 40. lib. 7. Indict. 1. epist. 18. 19. 21. Indict. 2. epist. 10. 50. 80 & 99. lib. 8. epist. 8. 9. lib. 9. epist. 2. 28. lib. 10 epist. 5 lib. 11. epist. 34. lib. 12. epist. 1. subscripsit idem Conc. Rom. anno 595.

leos olim Sabinensium oppidum.

Vitulinus [n] *Sipontinensis Episcopus subscripsit.*

Ad Vitalianum Sipontinæ Ecclesiæ Episcopum extat Gregorij epist. 9. lib. 7. Indict. 2. ad finem A.D. 597. scripta. Quem qui crediderit à priuilegij huius architecto designatum, ante quadriennium Sipontinæ plebi præfectum eum demonstret necesse est: huius Vitaliani meminit Ioan. Diac. vit. Greg. lib. 3. cap. 39.

n Sipontum vrbs Apuliæ iuxta Garganum montem.

Ioannes Syracusanorum Episcopus subscripsit.

Prima Ioannis apud Gregorium mentio anno 596. successit is Maximiano ad quem datæ epistolæ quarta 18. & 26. lib. 2. Indict. 10. 12. 50. & 53. Indict. 11. vndecima 12. 13. 14. 36. & 42. lib. 3. ad Ioannem vero scriptæ 18. & 43. lib. 5. 9. & 36. lib. 6. 27. & 28. lib. 7. Indict. 1. & 22. 44. 63. 64. 102. Indict. 2. 10. 47. & 48. lib. 4. 31. 36. & 37. lib. 9. 48. lib. 10. 46. lib. 11.

Sabinianus [o] *Tudertinorum Episcopus subscripsit.*

Legendum forte Iadertinorum, meminit enim Gregorius Sabiniani Iadertinę Ecclesiæ Episcopi anno 597. & 598. sedentis. vide lib. 6. epist. 17. & lib. 7. Indict. 1. epist. 12. & 25.

o Tudertum Vmbrię oppidum suburb. Iadera Liburnorum.

Eulogius Alexandriæ Episcopus subscripsit.

Eulogium Alexandrino throno insedisse ab anno Dom. 581. ad 608. non negamus: negamus vero eundum vnquam Alexandria vt Romam inuiseret pedem extulisse, vel (si Romam profectum fuisse constaret) decimo septimo loco subscripturarum fuisse: absurdum quinetiam putamus secundæ vniuersi orbis sedis hæredi, & Carthaginensi totius Africanæ Diœceseos Exarcho Archiepiscopi titulum negari, dari vero Arelatensi & Rhemensi præsulibus, quorum vterque Gregorij tempore partem duntaxat Gallicanæ Diœceseos rexit: ad Eulogium à Gregorio scripta est lib. 1. epist. 24. lib. 5. epist. 60. lib. 6. 31. & 37 lib. 7. Indict. 1. epist. 29. & 30. & Indict. 2. epist. 79. lib. 8. epist. 35. & 42. lib. 10. epist. 54. lib. 11. epist. 48. & 49.

Dominicus Carthaginensis Episcopus subscripsit.

Huius Gregorius non meminit ante annum 594 nemo vero testatur ipsum vnquam Carthagine soluisse vt Romam adiret. vide registri Gregor. ad eundem datas epist. tertiam libri quarti, 62. lib. 5. 32. lib. 6. 32. lib. 7. Indict. 1. 41. lib. 8. 1. lib. 10.

Fortunatus [p] *Neapolitanorum Episcopus subscripsit.*

Interfuit Concilio Rom. anni 595. Vix autem subscribere potuit huic (si Deo placet) priuilegio 26. Maij Indict. 11. siquidem constat ex epist. 35. lib. 2. mense Maio eiusdem 11. Indict. datâ, nondum successorem electum Paulo Neapolitanæ Ecclesiæ curatori: fatemur tamen in eius locum subrogatum Fortunatum ad quem scriptæ

p Neapolis ciuitas Campaniæ fœlicis, hodie regni caput.

epiſtolæ 59. & 61. lib. 2. Indict. 11 & 31. lib. 5. 1. & 29. lib. 6. 11. 15. 25. 35. 86. 92. 108. & 109 lib. 7. Indict. 2. 3. 16. 23. 24. 25. 27. 59. lib. 8.

Ioannes [q] *Surrentinus Epiſcopus ſubſcripſit.*

q Surrentum vrbs Campaniæ fœlicis.

Subſcripſit Concilio Romæ anno 595. congregato: ſedebat vero antea A.D. 591. Vide Greg. lib. 1. epiſt. 52. & lib. 7. Indict. 2. epiſt. 11.

Primæuius [r] *Nurcienſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

r Nurcia Benedicti patria in Vmbria ſita, eſt inter ſuburbicarias.

Extat inter Gregorianas epiſtola ad Primerium Nucerinum Epiſcopum data A.D. 598. lib. 7. Indict. 2. epiſt. 11. an ad hanc epiſtolam reſpexerit ἐπιθέτως iudicium lectoris eſto.

Felix Portuenſium Epiſcopus ſubſcripſit.

Interfuit Concilio Rom. A. 595. ad eum data A. 598. epiſt. 11. lib. 7. Indict. 2. an vero Portuenſem Eccleſiam anno 595. rexerit non liquet.

Glorioſus [ſ] *Oſtienſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

ſ Oſtia vrbs ſuburbicaria ad Tiberina oſtia ab Anco Martio condita, in Latio.

Extat in regiſtro Gregoriano lib. 7. Indict. 2. epiſt. 11. ad Glorioſum Oſtienſem ſcripta A.D. 598. at quo tempore Glorioſus idem Eccleſiaſticis gubernaculis admotus fuerit neſcire me fateor. huius meminit Ioan. Diac. vitæ Greg. lib. 3. cap. 7.

Conſtantius [t] *Narnienſis Epiſcopus ſubſcripſit.*

t Narnia vrbs ſuburbicaria prouinciæ Tuſciæ, cuius pars Vmbria (in qua Narnia ſita eſt) olim fuit.

Subſcripſit A.D. 595. Concilio Romano: Quando vero Narnienſi Eccleſiæ præpoſitus fuerit inexploratum eſt. certe Præiectitij Narnienſis Epiſcopi meminit Gregorius ad finem anni 591. lib. 2. epiſt. 2. Proiectum vocat Ioan. Diac. Gregorij vitæ lib. 2. cap. 50.

Conſtantius [u] *Mediolanenſis Epiſcopus ſubſcripſit.*

u Mediolanũ caput Italiæ ſpecialiter ſic dictæ in Liguriæ prouincia.

Succeſſit Laurentio A.D. 593. menſe Aprili: vide Greg. lib. 2. Indict. 11. epiſt. 29. & 30. lib. 3. epiſt. 1. 2. 3. 22. 8. 17. 37. lib. 6. epiſt. 14. lib. 7. Indict. 2. epiſt. 34. 57. 69. 87. 131. lib. 8. epiſt. 30.

Sutellius [x] *Burdegalenſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

x Burdegala caput Aquitaniæ ſecundę, olim Biturigum Vibiſcorum ſedes.

Bertchramnus ſubſcripſit Concilio 2. Matiſconenſi A.D. 588. in eius locum cooptatus eſt Gundegiſillus teſte Greg. Turon. lib 8. cap. 22. Ad eundem ſcripto anno 593. ab Epiſcopis ſub Guntchramni ditione degentibus epiſtola, quam deſcripſit idem Greg. lib. 9. cap. 41. an vero eiuſdem anni initio viuendi finem fecerit, vt Sutellius Burdegalenſis Eccleſiæ clauum teneret, & Maio menſe Gregorianum priuilegium ſubſcriptione ſua firmaret, aſſerat cui libitum eſt. Nos hunc Sutellium laruam putamus.

Vitalis [y] *Veſoncenſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

y Veſontio Sequanorum metropolis.

Veſoncenſis Eccleſia extra veteris nouique orbis fines quærenda eſt. Viſuntinam adminiſtrauit Sylueſter annis 582. & 588. ſubſcripſit enim Matiſconenſibus Conciliis: quis verò ei ſucceſſerit in obſcuro eſt. Ad finem canonum Concilij 2. Turon. A.D. 570. habiti legitur corrupte *Viſoncẽſis* Eccleſia pro *Viſuntina*, vel *Vi untionẽſi*, vel *Viſunticẽſi*.

Bonifacius [z] *Placentiæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

z Placentia Æmiliæ ciuitas.

De hoc Bonifacio nihil compertum habeo.

Siagrius

Siagrius [a] *Augustodunensium Episcopus subscripsit.*

Subscripsit idem Concil. 1. Matiscon. A. D. 582. & Lugdunensi A. 587. ad eum datæ Gregorij epist. 111. 113. 18. & 120 lib. 7. Indict. 2. Anno 599.

Flauius [b] *Rhemorum Archiepiscopus subscripsit.*

Romulphum Rhemensi Ecclesiæ præfectum A. D. 594. testatur Greg. Turon. lib. 10. cap. 19. Præerat anteà eidem Ecclesiæ Ægidius, quem Gallicani pontifices postulante Childeberto Francorum Rege deturbarunt. Nullus itaque Flauius ab impostore subornatus præter eum cuius subscriptionem ad calcem capitulorum Concilij Aruernensis A. D. 541. congregati legimus. Vide hist. Frodoardi præsulum Rhemensium Catalogum ex professo texentis.

Ansericus [c] *Suessorum Episcopus subscripsit.*

Droctegisillum Suessionensem Ecclesiam A. D. 592. mense 6. administrasse docet Greg. Turon. li. 9. cap. 37. An huic initio sequentis anni successerit *Ansericus*, vel potius *Ansaricus*, quomodo eum Frodoard. vocat lib. 2. cap. 5. doceat qui potest. Hunc certe Ansaricum Synodo Rhemensi sub Sonnatio subscripsisse ex eodem Frodoardo constat: coactam autem Synodum circa Anno 630. colligit Binius ex subnotatione nominum Palladij Autisidoriensis, Chadoindi Cenomanensis, Claudij Regiensis, Donati Visontionensis qui ad Concil. 2. Cabilonensis tempora, id est ad A. D. 662. superfuerunt.

Theodoricus Rex subscripsit.

Bimulus scil. natus [d] eo ipso anno quo Radegundis animam efflauit, & secundam ad Guntchramnum de pace legationem instruxit Hispaniarum Rex Recaredus. [e] Anno sequenti nim. 591. *cogitauit Childebertus Theodobertum* primogenitum *Suessiones dirigere.* A. 591. mense Sextili direxit. Hinc ab eo anno sequēti quo concessum Medardi cœnobio priuilegium contendit Baronius, reuocatum nemo scribit. Vana ergo de Theodorico tunc temporis regnante, subscribente &c. fabula; cum adhuc A. D. 593. in viuis fuerit Childebertus pater; quem Baronius A. D. 596. vltimum diem clausisse, alij vitam ad annum 600. produxisse asserunt: nec potuerit Theodoricus vix fasciis euolutus regia potestate antequam infulas regales patre deponente sumpsisset, vti: vel Romæ quam nunquam adiit subscriptione sua priuilegium Gregorianum munire.

Brunichildis Regina subscripsit.

Romæ scilicet, quam ne semel quidem vidit. Hic indicio suo perit sorex.

Ego Petrus sanctæ Romanæ sedis subscripsi & sigillaui.

Petrum hunc populi filium fuisse oportet, quem nec presbyteri, nec Diaconi, nec Subdiaconi, nec defensoris, nec notarij, nec Actoris titulo cohonestare ausus est impostor.

Datum 7. Kalend. Iunij anno ab incarnatione Domini D CXIV. indictione XI.

a Augustodunum olim Æduorū caput in Lugdunensi prima.

b Rhemi caput Belgicæ secūdæ, olim Durocortorū Rhemorum.

c Augusta Suessionum Belgicæ secundæ ciuitas.

d Greg. Tur. lib. 9. cap. 1. 2. 4.

e ibid. cap. 36

Indictio 11. incidit in A.D.593. non in 594. nota itaque temporis fallax mendaci scripto adfixa est.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A. D. 593.§ 85. Eodem anno petentibus Francorum regibus datum legitur à S.Gregorio Papa priuilegium monasterio S.Medardi Suessionensi in Gallia &c. §.86. Sed quas infligat pœnas, audi quæ habet in fine, *si quis autem regum* &c. vides lector Pontificis Romani esse sancire leges; quibus si ipsi reges non pareant, regno priuentur: quæ etiam comminatio ab eodem apponi solita erat in aliis priuilegiis siue monasteriis, siue hospitalibus concessis, nempe vt priuarentur regno reges, si quid ab eis contra ea quæ concessisset factum fuisset. Considerauit hęc Gregorius VII. Rom. Pontifex in epistola ad Metensem Episcopum, atque recitatis priuilegij huius dictis verbis hæc addidit; *Quod si B. Gregorius* &c.

Bellarm. lib.5. de Rom. Pontif. cap. 8. Quartum *exemplum potestatis Papæ in reges*, est Gregorij I. in priuilegio quod cōcessit monasterio S.Medardi, & habetur in fine epistolarum, *Si quis*, inquit, *regum*, &c.

Resp. Guil. Barcl. lib. de potest. Papæ &c. cap. 39. Si viueret hodie B. Gregorius, & superiora sua verba eo sensu accipi intelligeret, quasi ipse potestatem habuisset priuandi reges suo honore & dignitate, exclamaret profecto calumniosam esse interpretationem, & se numquam tale quid vel per somnium cogitasse, & vero quæ alibi scripta ab eo sunt, fidem plane abrogant huic expositioni. Sunt igitur ista non imperantis sed imprecantis verba, quibus admonet & adiurat omne genus hominum ne priuilegium à se datum violent; quod si violauerint, Deum vindicem fore qui eos suo honore priuet. Quod genus admonitionis & imprecationis nunc semper addi solet extremis Bullarum & constitutionum Pontificiarum hoc modo, *Nulli ergo hominum liceat hanc paginam* &c. *infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius incurrat*; siue, quod idem est, *se nouerit incursurum.*

Eadem Rogeri VVidringtoni mens Apologia pro iure Principum, §. 381. Respondetur in his Gregorij verbis, non tam præceptum imperantis quam imprecantis desiderium contineri, vt ex ipso priuilegij contextu colligi videtur. Ita enim se habent verba Priuilegij. *Hæc igitur omnia quæ, &c.* hæc Gregorius §.382. Ex quibus constat S. Gregorium eadem verborum formula (vt alia ad rem quoque spectantia nunc prætermittam) Decreti sui violatores honore suo priuare, qua eos ad infernum cum Iuda traditore, nisi resipuerint, damnat: at satis liquet, posse pontifices impœnitentibus damnationem solum imprecari, non autem præcipere: Quare signum est S. Gregorium regibus præceptionem eius violantibus honoris priuationem non iuridicè imperasse sed tantum male precando exoptasse, aut ad summum à Deo esse priuandos declarasse. §.383. Neque verisimile est,

le est, voluisse S. Gregorium in priuilegio prædicto reges & principes supremos, quibus ipse (licet alioquin iniquis) maximam reuerentiam exhibere consueuit, pro parua quasi negligentia, & delicto comparatione aliorum leuiusculo, nempe si fratres inquietarent, aut priuilegium illis concessum vel violarent vel negligenter ducerent, suis dominiis, dignitatibus atque honoribus per sententiam definitiuam priuare: ex quorum depriuatione maximæ in republica perturbationes cædesque innumeræ consequi solent, vt experientia nimis compertum est: Qui tamen Gregorius(vt superius vidimus) ob conscientiæ scrupulum, ne Deum offenderet, in mortem alicuius se miscere formidabat: tametsi, si in alicuius necem consentire ausus fuisset, facili negotio (vt ipsemet fatetur) Romanam Ecclesiam à Longobardis sæuè diuexatam, ab eorum persecutionibus vindicare, totumque ipsorum imperium funditus dissipare potuisset. 384. Non ergo Gregorius sententiam Bellarmini amplecti ausus est, &c.

Instat Bellarminus lib. de potestate pontif. in temporalibus cap. 40 Respondeo. Interpretatio verborum S. Gregorij non mea est, sed alterius S. Gregorij dignitate paris, & sanctitate non multum inferioris. Sanctus inquã Gregorius Papa 7. in epist. ad Episcopum Metensem, quæ est 21. libri 8. hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à se fuisse depositum Henricum Imperatorem. *B. Gregorius* (inquit) *Papa reges à sua dignitate cadere statuit, qui apostolicæ sedis Decreta violare præsumpserint, scribens ad quendam Senatorem Abbatem hic verbis:* Si quis vero regum, &c. *Quod si B. Gregorius, doctor vtique mitissimus, reges qui statuta violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari atque in æterno examine damnari decreuit; quis non Henricum non solum Apostolicorum iudiciorum contemptorem, verumetiam ipsius matris Ecclesiæ, quantum in ipso est, conculcatorem, totiusque regni & Ecclesiarum improbissimum prædonem, & atrocissimum destructorem deposuisse & excommunicasse reprehendat, nisi forte similis eius?* hæc ille: cui Barclaius, si cedere noluerit in interpretatione verborum S. Gregorij, nimis temerarius erit; si autem cesserit, fateri debebit S. Gregorium primum non ignorasse potestatem sibi diuinitus datam extendi vsque ad regum & principum depositionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S. Gregorij, *vt in ore duorum testium stet omne verbum.* Thomas Valdensis vir doctissimus in libro secundo doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. *Profecto*, inquit, *nec B. Gregorius eminentiæ sui status super statum Imperialem præiudicauit in aliquo cum regem sibi verbo tenus præposuit, negotio quod tunc tractabatur attento: quod tunc apte videbimus, si posteriora eius facta & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum & regum non arbitrabatur, cum post priuilegia quædam Senatori presbytero & Abbati Xenodochij Francorum directa sub excommunicatione dignitatis & honoris, omni eius violatori conclusit, Si quis regum, &c.* En quam bene Doctor iste Barclaium nondum natum confutauit. Barclaius dicit ex aliis scriptis

S.Gregorij colligi S. Gregorium non existimasse habere se potestatem super reges seculi, quamuis eius verba id significare videantur. Thomas Valdensis contradicit, ex aliis S.Gregorij scriptis colligi S. Gregorium *verbo tenus* se Imperatori subiecisse, re autem vera non ignorasse *eminentiam sui status super statum Imperialem*. Barclaius dicit verba S.Gregorij sonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere potest literis suis: Thomas Valdensis contrà dicit verba S.Gregorij sonare *interminationem honoris & dignitatis*, quam literis suis adiungere non potest nisi princeps supremus. Vtrum autem maior fides habenda sit vni Barclaio quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, stultum est quærere. Sed etiamsi id quæratur ex verbis ipsius S.Gregorij, tota quæstio nullo negotio dissoluetur. Si quidem S. Gregorius tria simul coniungit, videlicet *honore suo priuetur, à communione fidelium segregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur.* At duo posteriora non continent imprecationem sed Decretum siue declarationem. non enim prælatus qui dicit, *qui hoc fecerit excommunicetur*, imprecatur excommunicationem, sed iubet excommunicari: & qui dicit *qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur*, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur qui hoc imprecetur?) sed declarat qui hoc fecerit eum grauissime peccaturum, & pœnas æternas in diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud *honore suo priuetur* non est imprecatio sed Decretum, vt ab honore suo decidat; & declaratio vt liceat populo non obedire eiusmodi regi tanquam honore suo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema constitutionum Apostolicarum non significant imprecationem, vt perperam Barclaius exponit, (neque enim summus pastor & Vicarius *boni* illius *pastoris qui animam suam pro ouibus suis posuit* imprecaretur ouibus suis indignationem omnipotentis Dei) sed declarationem & denuntiationem continent grauissimæ pœnæ, quæ contemptores Apostolicorum præceptorum sine dubio consequetur. Hoc enim manifeste significant illa verba, *indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli se nouerit incursurum.* Quare *si* S.Gregorius nunc in terris *viueret*, haud dubiè *exclamaret, calumniosam esse interpretationem* Barclaij, *& se* nihil *tale vnquam vel per somnium cogitasse.*

Bellarminum refutat Ioan. Barclaius Vindiciarum pro patre, cap. 40 Quid tu (*inquit*) nobis auctoritatem Gregorij VII? Si scripturæ verba accepit *Quodcunque ligaueris*, &c. quasi significarent, omnium regum, omnium principum temporalia esse in pontificis manu, vt ea possit *auferre & dare*, multo magis decessoris sui scripta ad alienos sensus potuit detorsisse. Nemo certior Gregorij primi interpres quam ipse Gregorius, qui vt se politico principi subiectum professus sit fuse retulimus cap. 3. §. 17. Eius auctoritas satis sit Gregorio VII. verbis illius abutenti. Thomæ vero Valdensi egregium quoque Anglum opponimus Rog. VVidringtonum, qui Gregorij primi

verba

verba eodem prorsus quo Barclaius modo exposuit; nempe vt cominationem diuinæ vltionis contineant, non iudicij præsentis sententiam. Iam porro & imponis Barclaio, *Barclaius dicit*, inquis, *verba S. Gregorij solam esse imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere potest literis suis*. At id Barclaius neutiquam dixit; quis enim ignorat *benedictionem, aut maledictionem superioris*, siue temporalis siue spiritualis, maioris longe momenti quam priuati hominis & nulla potestate pollentis?

Sed bene est; ais *ex verbis S. Gregorij totam quæstionem nullo negotio dissolui*; quia nempe Gregorius tria coniungit, *honore suo priuetur, à communione fidelium segregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur*. Atqui, inquis, *duo posteriora non continent imprecationem, sed Decretum siue declarationem*: ergo & illud primum, honore suo priuetur, *non est imprecatio sed Decretum*. En vt ministras ferrum, quo cadat tua causa. Nam hæc scilicet verba Gregorij, *in diuino examine ad pœnas æternas damnetur*, siue, vt est in ipso Gregorio, *omnium maledictionum anathemate quibus infideles & hæretici ab initio seculi vsque in præsens damnati sunt, cum Iuda traditore Domini in inferno inferiori damnetur*, declarationem continent quid Deus facturus videatur, non vero Decretum pontificis iussu implendum; cum pontificis non sit decernere quos damnari ipse velit, & quam grauibus pœnis, aut in quo barathri loco seruari; sed declarare atque ostendere, qui mereantur sententia numinis æterna damnari. Sic igitur sanctionis illa pars, *honore suo priuetur*, non accipienda est quasi ipsius pontificis sententia honorem regibus possit auferre; sed quod Reges digni sint quibus numen potestatem abroget; vt & sæpe videmus impiorum regum solium iustissimo Dei nutu concidere. Vt est igitur expectandum donec numen æternis addicat suppliciis de quo pronuntiauerit pontifex, *cum Iuda traditore Domini in inferno inferiori damnetur*; sic & expectandum est, dum idem omnium potestatum creditor huic regi dignitatem & honorem adimat, de quo pontifex edixerit *honore suo priuetur*. Et vt hic homo post eiusmodi sententiam necdum *damnatus* est; ita neque iste Rex *honore suo priuatus*. Tantum est comminatoris declaratio, surrecturum in vindictam ipsum Deum, & hunc honore, illum salute multaturum. Hic omnino genuinus Gregorij magni sensus: cuius verba si ad tuam capimus mentem, quàm lubrica regum dignitas, quam etiam in re seria leuis Gregorius, quam denique suæ ipsius oblitus sententiæ! qui diserte perscripsit obstitisse Dei metum (lib. 7. epist. 11.) *ne in mortem cuiuslibet hominis se misceret*: ideoque noluisse se, licet de facto posset, Longobardorum Reges ac Duces perdere tam acerbe vexantes Ecclesiam, vt scribat se incursiones illorum, *multis exp'ere vocibus suis g[illegible] valere*, homil. 18. super Ezechiel lib. 11. epist. 45. qui, inquam, tam infestos principes, quibusque tollendis idoneas vires habebat, tolerauit, ne in Dei legem committeret, etiam impios Principes tolerare iubentem; an iam quoscunque Principes, & qui sine maxima cæde non abeant,

Imperio, non ob turbatam (vt à Longobardis) Ecclesiam, sed si *inquietauerint Medardensis monasterij fratres*, exire solio imperet, regnoq; priuari? Bardus & fungus, cui persuadeas, Bellarmine.

Sed quem nō misereat Imperatorum, regum, principum, si ob delictum eiusmodi, nempe si priuilegio Medardensis monasterij *contradixerint, aut negligenter duxerint, vel fratres inquietauerint, vel conturbauerint*, spoliari à pontifice regno possunt? Dicebas antea (cap. 12. §. 4.) id pontificem demum posse, *si necessarium ad salutem animarum sit, si antea admonuerit, si spatium resipiscendi dederit, si pernitiosum & incorrigibilem* Regem *esse perspexerit*. Iam hoc fieri posse dicis, si rex priuilegium alicui monasterio datum violet. An est porro necessarium ad salutem animarum vt Rex ob eiusmodi delictum abdicetur? An *incorrigibilis* qui hoc patrauerit? resipiscet forte monitus: & sic tamen Gregorij verba capis, vt statim à violato priuilegio Rex esse desinat: ais enim: ***est declaratio vt liceat populo non obedire eiusmodi Regi**, tanquam **honore suo ac dignitate priuato.***

Quod si ob eiusmodi causam potest Pontifex Regnum auferre, certe & ob alias poterit, puta ob homicidium, adulterium, rapinas, omne denique crimen, si id patrari prohibeat, *sub pœna priuationis regni & honoris*. En quo deuenerimus: En tuum illud, *si necessarium est ad salutem animarum*. Dicendum tibi fuerat, Si Rex committat aliquid quod pontifex vetuerit, *sub priuatione honoris*. Præterea non hic de solis Regibus Gregorius; sed & de minore Magistratu. Ait enim, *cuiuscunque dignitatu vel sublimitatu sit*. Erit igitur in pontificis arbitrio, vt vbique in Christiano orbe, præsidibus, Cancellariis, iudicibus politicis potestatem abroget, quam à Rege acceperint. Si enim quidpiam *sub priuatione honoris* iusserit, & in illud Cancellarius precet, iam non erit Cancellarius: si Præses, si Senator, à dignitate excidet; & illum licet fidum, licet Catholicum, Rex cogetur ob leue fortasse delictum, sed à Papa damnatum, à curia expellere, fasces auferre. Hanc rem quot sequantur incommoda, quoniam & innumera sunt & obuia prætermitto, mihi satis ostendisse S. Gregorium nihil minus illis verbis cogitasse, *Honore priuetur*, quam Reges ac Principes per Romani pontificis sententiam de solio posse expelli. Neque diuerto hic ad disputationem superfluam, suppositititia. ne hæc verba, an vere Gregorij.

Perronius Cardinalis in orat. ad 3. ordinem regni Francici.

Nolo vti Bullis Abbatiæ Suessionensis, quoniam insertæ nō sunt registro epistolarum S. Gregorij, sed ex archiuis Monachorum S. Medardi depromptæ, additę sunt, per modum appendicis, ad finem registri: quod constat tum antiquis editionibus eiusdem registri, tum ex citatione quam Gregorius septimus qui ante quingentos annos viuebat, fecit epistolæ *ad Senatorem* nullâ Suessionensis factâ mentione.

CENSVRA.

CREDIDERIM è Suessionibus fratricellis aliquem, Lectione priuilegij Xenodochia Augustodunensi concessi facta, inconditam farraginem in gratiam gregalium suorum Gregorio M. supposuisse. Id non tam insinuare quam clamare videtur scriptionis ignobilis obscuritas, cuius hæc damus indicia. 1. Deest (Iamesio teste) in MSS. Codd. 2. A nullo veterum (quicquid dicant Baronius & Bellarminus Gregorij septimi & Thomæ Valdensis epist. 10. lib. 11. Gregoriani registri allegantium testimoniis abutentes) citatur. Monemus etiam Idiotismos Gallo-francicos, quos supra indicauimus frequentes; stylum à Gregoriano δὶς διὰ πασῶν distantem subscriptionum ab ipsis priuilegij patronis notatam falsitatem: titulos Archiepiscopales solis Ecclesię Gallicanę Metropolitanis collatos, totidem esse imposturæ detestandæ argumenta.

Aduertendum est, inquit Baron. ad A.D. 593. §. 85. *subscriptionem Episcoporum & regis Francorum Theodorici haud congruere his temporibus: siquidem cōplures Episcopi qui subscripti reperiuntur, post aliquot ab hinc annos creati noscuntur, veluti inter alios (vt de reliquis dicere omittamus) Augustinus Episcopus Cantuariensis, & Mellitus Londoniensis, quos constat neque hoc tempore profectos esse in Angliam, quo etiam neque Theodoricus regnabat in Gallijs, sed Childebertus ac Guntheramnus. Quamobrem in eam inducor sententiam, vt ea subscriptio postea adiecta fuerit*, &c.

Porro quoniam epistolæ ad Senatorem Augustodunensi Xenodochio præfectum datæ fidem asserunt, 1. Manuscripti Gregoriani Registri codices: 2. Veterum citationes. 3. ipsiúsque Gregorij epist. 8. & 9. lib. 11. quas nemo hactenus suspectas habuit, ne quis Hildebrādici de regum depositione dogmatis patronus, Gregorij in hac epist. aduersarios diris denouentis verba arripiens, eorum ope potestatem quam sibi in spiritualia & temporalia omnia arrogant vrbis antistites, statuminari posse speret: varias hic imprecationum formulas, quibus non Episcopi modo sed & Moniales vsæ sunt, congerere opportunum duximus.

Remigius Ecclesiæ Remensis Episcopus in testamento à Frodoardo hist. lib. 1. cap. 18. descripto, *generi tantummodo regio quod ad honorem S. Ecclesiæ, & defensionem pauperum vna cum fratribus meis & coepiscopis omnibus Germaniæ, Galliæ atque Neustriæ in regiæ maiestatis culmen perpetuo regnaturum statuens elegi, baptizaui, à fonte sacro suscipi donoque septiformis spiritus consignaui, & per eiusdem sacri chrismatis vnctionem ordinato in regem parcens; Statuo vt si aliquando genus illud regium per benedictionem meā toties Domino consecratum, mala pro bonis reddens Ecclesiarum Dei peruasor, destructor, depopulator grauis aut contrarius existere voluerit, conuocatis Remorum Diœceseos Episcopis primum moueatur; & deinde Ecclesiá Remensi præfata, adiuncta sibi sorore Ecclesia scil. Treuirensi iterum conueniatur. 3 vero, Archiepiscopis tantummodo Galliarum tribus aut quatuor conuocatis princeps ille quicunque fuerit moneatur; ita vt vsque ad septimā monitionem, si prius satisfacere renuerit, paternæ pietatis longanimitate differatur: Tandemque si postpositis*

Vide Concil. 13. Tolet. c. 2. & 5. & Conc. Tolet. 16. cap. 10. Greg. 2. epist. 4. ad finem Zachar. epist. 14. Stephan. III. epist. 4.

omnibus præfatis monitionibus incorrigibilis contumaciæ spiritum non deposuerit, & se per omnia Deo subdi nolens, benedictionibus Ecclesiæ participare noluerit, elogium segregationis à corpore Christi ab omnibus ei porrigatur, quod per Prophetam & regem Dauid longe ante, eodem qui in Episcopis est dictante Spiritu Sancto, noscitur decantatum: Quia persecutus est *(inquit)* hominem inopem & mendicum, & compunctum corde, & non est recordatus facere misericordiam, & dilexit maledictionem, & veniet ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. *Totumque ei quod in persona Iudæ traditoris D.N.I.C. & malignorum Episcoporum Ecclesia decantare solet, per singulas ei decantetur Ecclesias; quia Dominus dixit,* Quamdiu fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis; & quamdiu his non fecistis, nec mihi fecistis. *Et ideo quod probatur in capite in membris intelligendum esse non dubitetur. Vnum tantummodo ibi verbum per interpositionem commutetur:* fiant dies eius pauci, & *principatum* eius accipiat alter, &c.

Concil. 4. Tolet. cap. 75. *Sane de futuris regibus hanc sententiam promulgamus, vt si quis ex eis contra reuerentiam legum superba dominatione & fastu regio in flagitiis & facinore siue cupiditate crudelissimam potestatem in populis exercuerit, anathematis sententia à Christo Domino condemnetur, & habeat à Deo separationem atque iudicium propter quod præsumpserit praua agere, & in perniciem regnum conuertere,* &c.

Concil. 6. Tolet. cap. 3. *Postquam ordine præmisso ad gubernacula accesserit regni, si ipse temerator extiterit huius promissi sit anathema maranatha in conspectu sempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni,* &c.

Conc. 7. Tolet. c. 1. *Anathema fiat, & velut præuaricator Catholicæ fidei semper apud Deum reus existat quicumque Regum deinceps canonis huius censuram in quocumque crediderit vel permiserit violandam.*

Concil. 8. Tolet. cap. 10. *Quicumque detractor & non potius venerator decreti eiusdem atque legis esse maluerit, siue religiosus ille, siue sit laïcus, non solũ Ecclesiastica excommunicatione plectatur, verũ & sui ordinis dignitate priuetur.*

Radegundis apud Greg. Turon. lib. 9. c. 42. *Si casu post meum obitum quæcunque persona, vel loci eiusdem Pontifex, seu potestas principis, vel alius aliquis (quod nec fieri credimus) congregationem vel suasu maleuolo, vel impulsu iudiciario perturbare tentauerit* &c. *sicut prædones & spoliatores pauperum extra gratiam vestram habeantur.* & paulò post: *si (quod absit) contra Dei mandatum & auctoritatem, regum aliquis de suprascriptis conditionibus coram Domino & sanctis eius precabiliter commendatis agere, aut de persona aut substantia voluerit minuenda; aut memoratæ sorori meæ Agneti abbatissæ molestias aliquas inferre tentauerit, Dei & S. crucis, & B. Mariæ incurrat iudicium, & Beatos confessores Hilarium & Martinum, quibus post Deum sorores meas tradidi defendendas, ipsos habeat contradictores & persecutores,* &c.

EPISTOLA FELICIS SICILIÆ Episcopi S. Gregorio papæ Rom. directa.

Domino [a] Beatissimo & Honorabili sancto [b] *Patri Gregorio* Papæ, *Felix vestræ salutis amator.*

a Initium epist. Victoris Carthag. ad Theodorum Papam. vide Côcil. Later. sub Martino I. consult. 2.

b fratri Theodoro Papæ Victor.

Beatissima

EATISSIMAE[c] *vestræ* salutis ac sanctitatis iura penes *Deum sunt manifesta*, dum *prædicationibus scil. Apostolicis & doctrinæ*[d] *veræ fidei cultura vniuersa repleta sit terra: per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum vestra instruente admonitione exhortatoria superædificatur orthodoxa Christi Ecclesia Apostolica institutione fundata, & à fidelibus patribus firmissime roborata. Ad quam omnes beatissimi Apostoli pari honoris & potestatis consortio præditi populorum agmina conuertentes, piè*[e] *sancteque de tenebris ad lumen, de lapsu* infidelitatis *ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia præscitos salutaribus præceptis ac monitis perduxerūt. Quorum sanctorum Apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens*[f] *merita & perfectius implens exempla Ecclesiam Dei morum probitate, & actuum*[g] sanctitatem *condecorat: & fide sacra*[h] *Christianis*que *moribus vigens, quæ fieri Deo placita præcipit studiis pontificalibus indesinenter operatur & perficit; seruans diuinæ legis*[i] præcepta, *quia non auditores legis iusti sunt apud Deum*,[k] *sicut narrat Apostolus, sed factores legis iustificabuntur.*

Hæc quidem meditantes perlatum est[l] *sicut* à quibusdam Roma venientibus vos Augustino *consodali* nostro per[m] venerabilem sanctitatem vestram post modū Episcopo Anglorum genti ordinato & illuc directo atque Anglis scripsisse, quos[n] *olim* ad fidem conuersos per nos cognouimus vt[o] quarta progenie coniuncti non separentur. Quæ consuetudo dudū[p] in illis, aut in istis partibus, quādo vna vobiscum ab infantia nutritus atque edoctus fui, non erat, nec in vllis prędecessorū vestrorū Decretis aut reliquorum generaliter vel specialiter patrum institutis legi, aut hactenus ab vllis sapientibus esse concessum didici, sed semper *vsque*[q] *septimum* originis suæ gradum hoc à sanctis antecessoribus vestris & cæteris sanctis patribus tam[r] in Nicæna Synodo quam & in aliis sanctis Conciliis congregatis, seruari debere reperi, & à recte viuentibus ac Deum timentibus hominibus studiose præuideri cognoui. Dum hæc[s] *nobiscum versabātur* superuenere & alia de quibus necessariū

c *lega* vestræ beatid. paterni atis apud Deum acceptabilis opera & conuersatio gloriosa pene mundo toti sunt, &c.
d doctrinis d. m veræ.
e pie & sācte.
f sequens plenius.
g sanctita e.
h vel Christianis.
i mandata.
k Rom. 2.
l siquidem.
m Augustinū à Gregorio in Angliam missum non negamus A.D. 596. negam⁹ vero ab eodē ordinatum: quandoquidem Gregorius ipse scribit Virgilium Arelat. episc. Augustini cōsecratorem fuisse A. D. 601. vide Gregor. epist. 58. lib. 9. & epist. 15. & 31. li. 12. Bedam hist. Angl. lib. 1. c. 27.
n cum cōstet Augustinum anno demum 596. ad Anglos missum, nemo vere scribere potuit A. D. 604 ipsos olim ad fidem conuersos per Gregorium.
o hoc non scripsit Gregorius, sed *tertiam vel quartam generationem fidelium licenter sibi iungi debere*. vide Bedam hist. lib. 1. c. 17.
p seqq. cōminiscitur impostor.
q vsque ad.
r hæc omnia pro libidine fingit laruatus scurra.
s N. phras.

t Benedictus hic è cerebro sycophantæ prodiit. Ioannes enim Gregorio sedente post Maximianum Syracusanã Ecclesiã rexit, quem vixisse A.D.603. mense Aprili ex epist.36.li 11. registri Gregoriani constat. doceat qui potest eũ eodem anno vel sequenti viuẽdi finem fecisse.
u not. phras.
x leg. videtur *earum.*
y not. phras.
z vide Innocent. epist.4. & 22.
a vide epist. Victoris Carthag. ad finẽ. *Nos enim humiles corde quæ recta sunt aditore Domino sapientes &c. vobiscum sumus constricti veram fidẽ &c. fortiter defensantes.*
b scimus te fumos vẽdere: sequentia enim Athanasij ad Felicẽ II. scribentis verba esse finxisti; reqi eo nomine mendacij reum iam peregimus.
c lege ex epist. Victoris.

nobis videtur vestram consulere auctoritatẽ. Deuenerunt quippe ad nos tã Benedictus[t] Syracusanæ Ecclesię Episcopus *quam &* alij fratres nostri *equidẽ* lacrymantes ac dicẽtes, per seculares & laïcos nimis se esse turbatos atque animo afflictos super immoderatis actibus eorum; pro quibus & aliqua *merita* [u] eis *impingebantur.*

Sunt etiam quędam Ecclesiæ in nostra prouincia, super quarũ consecrationibus dubitatur; & tam propter *aërum* [x] antiquitatem quam & propter earum custodũ incuriam, nescitur vtrum dedicatæ ab Episcopis fuerint nec ne; super quibus omnibus nos à vestra sanctitate ac vestræ sedis auctoritate instrui precamur. Et vtrũ ea quæ (sicut prædiximus) vos præfato *consodali* nostro Augustino Episcopo, & Anglorum genti scripsisse audiuimus, specialiter ei, an generaliter omnibus scripta sunt, scriptis vestris imbui quærimus, & de hac siue de aliis *præscriptis* rebus pleniter informari cupimus. Nos enim ea quæ legimus & obseruari à fidelibus cognouimus non increpando (quod absit) vobis significamus, sed quid rationabiliter & fideliter super his obseruare debeamus requirimus.

Et quoniam non modicum [y] *murmur* super hac re *nobiscum versatur,* quid respondere fratribus & coëpiscopis nostris debeamus, à vobis [z] *quasi à capite* responsum quærimus; ne super his ancipites remaneamus, aut [y] *murmur* vllum tam nostris temporibus quam post *inter vos & alios remaneat;* [y] *rumorque vester* qui semper *bonus & optimus* fuit, detractionibus *laceretur* vel subrodatur, aut nomen vestrum (quod absit) *superuenientibus* temporibus blasphemetur.

Nos [a] autem *quæ recta sunt* auctore Deo humili *corde* seruantes, *vno vinculo charitatis vobis constricti,* vestram *religionem in omnibus* vt fideles alumni defendẽtes à vobis quæ recta sunt quærimus; scimus [b] enim vt semper sanctæ sedis præsules, primo Apostoli, deinde successores eorum fecerunt vos vniuersalis Ecclesiæ, & maxime Episcoporum (qui oculi propter contemplationem & speculationem vocantur Domini) curam gerere, ac de religione & lege vestra assiduè cogitare.

Sicut [c] *scriptum est;* Beatus vir qui meditabitur in lege

Domini

Domini *die ac nocte. Quæ meditatio non lectione per figuram literarum tantum conspecta, sed* exuberante *in vobis Christi gratia in vestra cognoscitur conscientia immobiliter insita, nullatenus de vestro corde recedente lege Christi*, [d] & iustitia *Domini sacrosancta, sicut in Psalmis dicit Propheta, Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium; Lex Dei eius in corde ipsius, non atramento sed spiritu Dei viui* vestris [e] *in* arcanis *conscripta.* Non igitur *in tabulis lapideis sed in tabulis cordis.* Extinguatur oramus vestris sapientissimis responsis & auxiliis omnis tenebrarum caligo, vt [f] *Lucifer nobis resplendeat per vos*, sanctissime Pater, *& dogmatica definitio omnes vbique lætificans*, qua *gloriosi* [g] sanctæ *Ecclesiæ Patres propria* & *piissima dogmata in æternæ vitæ firmam hæreditatem* [h] prædicare *noscuntur.*

Et subscriptio. [i] *Incolumem* vos *&* Deo *placitum*, Sancte *pater patrum*, orantem pro nobis Dominus custodiat in æuum. Amen.

Carthag. post hæc verb. *factores legis iustificabuntur: in qua lege diuina vestra sancta & veneräda sinceritas, sicut scriptum est, meditatur die*, &c.
d Christi Dei Domini.
e vestra in arcana cõscripta neque in tabul.
f Extrema clausula libelli Stephani Dorẽsis ad Martinũ Papam, &c. lege, *quatenus funditus extincta huiusmodi caligine, Lucifer* &c. *per vos sanctissimos.*
g quam gloriosi Eccl. patres sanctæq; & vniuersales quinque Synodi per propria.
h prædicasse.
i subscriptio epist. Sergij Cypri Archiepiscopi ad Theodorum Papam: *me & Domino bene placitum ora sanctissime* &c.

CENSVRA.

AGNOSCO Felicem Messanensem Ecclesiam rexisse Gregorio sedente: siquidem ad eum data legitur epist. 38. lib. 1. A.D. 591. mense Martio vel Aprili: at eundem anno 595. ex numero viuorum exturbatum nemo negauerit qui epist. 8. li. 5 mense Sept. anni 595. epist. 39. eiusd. libri epist. 35 lib. 6. quartam lib. 7. Indict. 1. 54. libri 8. & quadragesimam sextam lib. 9. ad Donum successorem datas percurrerit. Notabit ergo Lector, 1. Felicem illum Siculum ad quẽ Gregorius epistolas 48. & 10. lib. 7. Indict. 2 scripsit, alium fuisse à Messanensi, eumque inter laïcos vixisse. 2. Felicem Messanensis Ecclesiæ præsulem diem vltimum obiisse antequam Augustinus ad Anglos A.D. 596. missus Episcopalibus infulis (à Virgilio Arelatensi ordinatus) velaretur, est enim Ecclesiæ gubernaculis admotus Anno 601. 3. Absurdissime fingi Gregorium à Messanensi antistite monitum A. 604. 5. Epist. huius artificem plumbei oris, ferreæ frontis Sycophantam Victoris Carthaginensis, Stephani Dorensis, Sergij Cyprij plumis ornatum processisse. 6. Quascũque nugas profudit de murmure ob epistolam ad Augustinum à Gregorio scriptam ipso viuente oborto; de Benedicto Syracusano aliisque præsulibus vexatis; de fabricis de quærum consecratione dubitatur, totidem esse nebulonis otio nequiter abutentis somnia. 7. Rescriptum Gregorij M. ad Augustini interrogationes iampridem Pontificiis displicuisse; docet id Bonifacius primus Mogũtinorum Archiepiscopus in epistola ad Nothelmum, *similiter* (inquit) *diligenter obsecro, vt illius epistolæ, qua continentur, vt dicunt, interrogationes Augustini Pontificis ac prædicatoris primi Anglorum, & responsiones S. Gregorij Papæ, exemplar mihi dirigere curetis, in qua*

inter cætera capitula continetur, quod in tertia generatione propinquitatis, fidelibus liceat matrimonia copulare; & vt ſcrupuloſa cautela diligenter inueſtigare ſtudeatis, ſi illa conſcriptio ſupradicta Patris noſtri S. Gregorij eſſe comprobetur, annon; quia in ſcrinio Romanæ Eccleſiæ, vt affirmant ſcriniarij, cum cæteris exemplaribus ſupradicti Pontificis quæſita non inueniebatur, &c.

GREGORII I. PAPÆ Epiſtola 32. Lib. XII.

Gregorius Felici Epiſcopo Meſſanæ.

a non negauerim à Gregorio cæteros Epiſcopos *reuerendiſſimos fratres* appellatos: id tantum moneo, titulum huiuſmodi reliquis Gregorij epiſtolis deeſſe.
b initium epiſt. III. lib. 7 indict. 2.
c ab eâ ſi eius eſſe membra.
d Ioan. 15.
eiecti.
e Ioan. 14.
f initium epiſt. 2. Pſeudo-Cornelij: exigit.
g conſultibus
h ſuccinctæ.
i permittimus.
k grauata.
l an Felix ſedem Apoſt. occupauit?

Reuerendiſſimo [a] *fratri Felici Epiſcopo, Gregorius ſeruis ſeruorum Dei.*

C*APVT* [b] *noſtrum, quod eſt Chriſtus, ad hoc ſua membra nos eſſe voluit, vt per* eius largam *charitatis & fidei compagem vnum nos in ſe corpus efficeret; cui ita nos adhærere conuenit, vt quia ſine ipſo nihil eſſe poſſumus, per ipſum poſſimus eſſe quod dicimur. Ab arce capitis res nulla nos diuidat; ne ab* [c] eo *ſi* membrum *eſſe refugimus relinquamur; & velut* deiecti *de* [d] *vite palmites areſcamus. Vt ergo Redemptoris noſtri habitaculum eſſe mereamur, in dilectione ipſius toto mentis ſtudio maneamus. Ipſe namque ait;* [e] Qui diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apud eum manſionem faciemus.

Exegit [f] ergo *dilectio tua, frater chariſſime, vt ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ tuis deberemus* [g] conſultis *reſpondere. Quod licet non prolixè, ſed* [h] ſuccincti *agere feſtinaremus, propter quaſdam importunitates, quæ (noſtris præpedientibus peccatis) in nos ſuperuenere, tuis tamen* hæc *per reliqua ſanctorum patrum inſtituta ſtudiis perquirere latius & inueſtigare* committimus. [i] *Non enim poteſt mens attrita, & oneribus atque importunitatibus* [k] prægrauata *tantum boni peragere*, & liberè de his loqui, *quantum delectata & oppreſſionibus ſoluta. Non ergo iſta ob id prætulimus vt hæc & alia, quæ neceſſaria fore cognouerimus, tuæ ſanctitati velimus denegare, ſed* vt *quod hic minus inuenitur, latius perquiratur.*

De tribus enim Apoſtolicam ſedem, [l] *in qua alitus es & edoctus*, capitulis conſulendam, prædeceſſorum tuorum

rum ſequens exempla, credidiſti; id eſt, de conſanguinitatis coniunctione, & de vexatione Epiſcoporum à ſubditis, & [m] *de Eccleſiarum dubitatione conſecrationum.*

Quod [n] autem ſcripſi Auguſtino Anglorum gentis Epiſcopo, alumno videlicet, vt recordaris, tuo, de conſanguinitatis coniunctione, ipſi & Anglorū genti quæ nuper ad fidem venerat, ne à bono quod cœperat, metuendo auſteriora, recederet, [o] *ſpecialiter* & non generaliter cæteris me ſcripſiſſe cognoſcas. Vnde & [p] mihi omnis Romana ciuitas extitit teſtis, nec ea intentione hæc illis ſcriptis mandaui, vt [q] poſtquam firma radice in fide fuerint ſolidati, ſi [r] *infra propriam fuerint conſanguinitatem inuenti*, non ſeparentur; aut infra affinitatis lineam, id eſt vſque ad ſeptimam generationem coniungantur, ſed adhuc illos Neophytos exiſtentes ſępiſſime *eos* prius illicita docere vitare, & verbis ac exemplis inſtruere, & quę poſt de talibus egerint, rationabiliter & fideliter excludere oportet Nam iuxta Apoſtolum qui ait, [ſ] *Lac vobis potum dedi, non eſcam*; iſta illis modò [t] non poſteris, vt ſupradictum eſt, temporibus tenenda indulſimus, ne bonum quod infirma adhuc radice plantatum erat erueretur; ſed cœptum firmaretur, & vſq; ad perfectionem cuſtodiretur. Sane [u] ſi in his ſecus quā debuimus aliquid egimus, [x] *non propter ipſam*, ſed commiſerando actum eſſe cognoſcas. Vnde & teſtem inuoco Deum, qui [y] *cogitationes* omnium *hominum nouit*, cuius etiam [z] *oculis omnia nuda ſunt & aperta*: Nam ſi ea deſtruerem quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor ſed euerſor eſſe iuſte comprobarer, teſtante veri-

m not. phraſ.

n hunc locū citat. Ioan. Diac. vitæ Greg. lib. 2. cap. 38.

o hæc fuerat Auguſtini quæſtio teſte Beda Hiſt. Anglorum lib. 1. cap. 17. *vſq; ad quotam generationem fideles debeant cum propinqua ſibi coniugio copulari; & nouercis & cognatis ſi liceat copulari? Reſp.* Greg. his verbis, *Quadam terrena lex in Romana republica permittit, vt ſiue fratris ſiue ſororis, ſeu duorū fratrum germanorum, vel duarum ſororum filius & filia miſceantur. Sed experimento didicimus, ex tali coniugio ſobol m non poſſe ſuccreſcere Et ſacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare Vnde neceſſe eſt vt iam tertia vel quarta generatio fidelium licenter ſibi iungi debeat. Nam ſecunda quam diximus, à ſe omnimodo debet abſtinere Cum nouerca autem miſceri graue eſt facinus, &c.* An hæc ſolutio quæſtioni abſolutæ oppoſita ad *neophytos* reſtringenda ſit, vt ad eos *ſpecialiter, non* ad omnes *generaliter* pertineat, iudicet Lector.

p Quaſi vero plebs vrbica mentis Gregorij ad exteros ſcribentis conſcia fuerit, vt ad eius teſtimonium poſtea recurrere neceſſe eſſet.

q nihil tale videmus in literis à Beda deſcriptis.

r not. phraſim: Ioannes VIII. ep. 198. Stephani, Eugenij & Leonis prædeceſſorum Synodali decreto munitus propinquorum coniugia nefanda pronuntiat. Gregorij, Calliſti, antiquiorumq; pontificum ne meminit quidem. Leo IV. in epiſt. ad Britannos c. 5. Gregorij iunioris decreta tenenda pronuntiat: de Greg. primo nihil habet.

ſ 1. Corinth. 3.

t hoc falſum videri ſupra monuimus.

u ne deprecare culpam, ſecus quam debuit non egit qui quod lex licitum pronuntiat, manifeſtum facit.

x hic aliquid deeſſe videtur.

y Pſalm. 93. verſ. Hieron.

z Hebr. 4.

tatis voce, quæ ait:[a] *Omne regnum in ſeipſum diuiſum non ſtabit, & omnis*[b] ſcientia *& lex aduerſus ſe diuiſa* deſtruetur. Ideoque neceſſe eſt, vt omnes concorditer ſtatuta ſanctorum patrum noſtrorum teneamus; *nihil* videlicet *per contentionem agentes, ſed ad omne ſtudium* bonæ *deuotionis vnanimes diuinis & Apoſtolicis conſtitutionibus*[d] auxiliante Domino pareamus.

O[e] *quam bona eſt charitas, quæ abſentia per imaginem, præſentia ſibimetipſis exhibet per amorem; diuiſa vnit, confuſa ordinat, inæqualia ſociat, imperfecta conſummat. Quam recte prædicator egregius* vinculum perfectionis[f] *vocat; quia virtutes quidem cæteræ perfectionem generāt, ſed tamen eas* ita [g]*charitas ligat, vt ab amantis mente diſſolui iam nequeant.*

His ritè perpenſis, charitati tuæ iam dictis[h] indulſi; nec præceptum dedi ſed conſilium; nec regulam in his poſteris vllis tenendam tradidi; ſed de duobus periculis quod facilius ſit vitandum oſtendi.

Si[i] igitur *in rebus ſecularibus ſuum cuique ius, & proprius ordo ſeruandus eſt; quantò magis in Eccleſiaſticis diſpoſitionibus nulla debet induci confuſio, ne ibi diſcordia locum inueniat, vnde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione ſeruabitur ſi nihil poteſtati ſed totum æquitati tribuitur.*

Quapropter[k] *multum cor noſtrum magnitudini veſtræ congaudet, quod ſic vos in veſtris actibus ſtudioſos inuenimus, vt*[l] & noſtri curam habeatis, & talia ſciſcitando inquirere ſtudeatis; quatenus *vobis* non ſolum *apud homines gloriam*, ſed *& apud Omnipotentem*[m] Dominum *præmia mercedis* acquirant.[n]

Cæterum ſuper vexatione Epiſcoporum, de quo nos conſulere voluiſtis, ſcimus quia à[o] *nullis vita præſulum perturbari debet exceſſibus:*[p] *quia valde indignum eſt, vt* hi *qui throni Dei vocantur*[q] aliqua *motione* à regibus vel ſubditis *turbentur.*

Quoniam ſi Dauid regum iuſtiſſimus, in Saul, quem conſtabat iam à Deo reprobatū & abiectum eſſe,[r] manum mittere non præſumpſit; quanto magis cauendū eſt, ne manum detractionis, aut vituperationis, ſiue *indiſcretionis*[ſ] aut *dehonorationis* quidam mittant in vnctum Domini vel in prædicatores Sanctæ Eccleſiæ? quia eorum[t] vexatio ſiue detractio ad Chriſtum pertinet, cuius vice

a Matth. 12. ſic legit Martinus I. in Synodica.
b ſententia.
c verba Leonis epiſt. 78. cap. 2. *ſupereſt fratres, vt cōcordi obedientia ſalubres ſuſcipiatis hortatus, & nihil per cont. &c.*
d conſtit. pareatis.
e initium epiſt. 50. lib. 4. indict. 13.
f Coloſſ. 3.
g charitas etiam.
h nihil indulſit Gregorius Felici, ſed (ſi fides habēda ſit epiſtolæ Felicis nomine prænotatæ) Anglis neophytis.
i initium epiſt. 120. lib. 7. indict. 2.
k initium epiſt. 94. eiuſdem libri.
l vt vobis & apud hom.
m Deum.
n acquiratis.
o verba Conc. Toletani. 11. cap. 5. ab initio.
p exceſſibus motionum.
q leui motio ne turbentur.
r 1. Sam. 24. 7. 26. 9.
ſ not. phraſ.
t his & ſimilibus verbis centies vtitur pſeudo-

ius vice in Ecclesia legatione funguntur.

Vnde summopere cauendum est omnibus fidelibus, ne clanculò aut publicè Episcopum suum, id est [u] *vnctū Domini*, detractionibus aut vituperationibus dilanient perpendētes illud exemplum Mariæ; quia pro eo quod Moysi famulo Dei [x] *propter Aethiopissam* detraxit, immunditia lepræ mulctata sit. Et illud Psalmistæ, [y] *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari* Et in lege diuina legitur: [z] *Dijs non detrahes, & populi tui principi non maledices.*

Vnde valde prouidendum est subditis tam clericis quam laïcis, *ne* Episcoporum, [a] *ne præpositorum suorum vitam temere* [b] reprehendere audeant, *si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident; ne vnde mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur.*

Admonendi sunt etiam, ne cum culpas præpositorum suorum *considerant contra eos audaciores fiant. Sed sic* [c] *eorum praua apud semetipsos* considerent, [d] *vt diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ non recusent.*

Quoniam [e] *facta* suorum Episcoporum vel *præpositorum oris gladio non sunt ferienda, etiam cum recte reprehendenda* [f] videntur; quoniam à prædecessoribus nostris & à reliquis multis sanctis Episcopis statutum [g] *fore* cognoscimus, vt [h] *oues pastores suos non* facile *reprehendant*, nec eos criminari vel accusare *præsumant*, quia [i] *cum in præpositos delinquimus eius ordinationi qui nobis eos prætulit obuiamus. Vnde Moyses,* [k] dum *contra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait,* [l] *Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra* [m] Deum.

Quapropter admonendi sunt subditi vtriusque ordinis viri, vt cum magistrorum facta conspiciunt, [n] *ad suum cor redeant*, & de eorum increpationibus non præsumant; quia [o] *non est discipulus super magistrum, nec seruus super Dominum suum.*

De [p] *dedicationum vero Ecclesiarum dubitatione* super qua inter cætera nos consulere voluistis, hoc vos rite tenere debetis quod nos [q] ab antecessoribus nostris traditum accepimus; id est, vt quotiens tam de baptismo aliquorum vel confirmatione, quam de Ecclesiarum cōsecratione dubitatio habetur; & nec scriptis nec testi-

Isidorus pr.1. scorum paparum nomina mentiens.
u scriptura solos reges vnctos Domini vocat.
x Num. 12.
y Psalm. 104.
z Exo. 22. 28.
a verba Greg. pastoral. lib. 3. admonit. 5. *admonendi sunt subditi ne præposit.*
b iudicent.
c sic si qua valde sunt eorum, &c.
d diiudicent vt tamen.
e ibid. post lin. 25. facta quippe præposit.
f iudicantur.
g not. phras.
h Syn. Rom. 5. sub Symmacho.
i ibid. post lin 4.
k Moyses quoque cum.
l Exod. 16. 8.
m Dominū.
n phras. Gregor. eod. loco.
o Matth. 10. 24.
p not. phras. de Ecclesiarum consecratione vide Concil. 5. Carthag. c. 6.
q hoc impostor fingere videtur.

r verba Leonis epist. 92. c.15 *in quibus quod nō ostenditur gestum ratio non sinit vt videatur iteratum.*
s legem irrūpere, phras. Pipini Decret. A.D. 744 dati Suessione.
t verba Greg. epist. 94. l b. 7. ind. ct. 2. redempt. nostri.
u quia ergò.
x verba Gregorij 3. epist. 1. quibus aduersatur Innocent III. in Conc. Later. c.50. & 51. hūc locum citat Hincmar. de diuortio Lothar.
y legendum videtur *vsq; ad septimam generat.* si enim in sempiternū obseruanda sit progenies, nulla vnquā erunt contrahenda matrimonia, cum ex eadem familia ortum habeant omnes omnino homines, quos ἐξ ἑνὸς αἵματος ἐποίησε Deus teste Apost. act. 17. 26.

bus ratio certa habetur, vtrum baptizati, vel confirmati, siue Ecclesiæ consecratæ sint, vt baptizentur tales ac confirmentur, atq; Ecclesiæ canonicè dedicentur, nec talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam [r] *non* monstratur *iteratum, quod non* certis indiciis *ostenditur* rite peractum. Hæc vos adminiculante diuina gratia ita tenere cupimus, vobisque vt postulastis tenere & docere mandamus, & ea quæ à sanctis Patribus ante nos sunt statuta, [s] non proteruè irrumpere, sed fideliter seruare optamus.

Vnde [t] *redemptoris misericordiam exoramus, vt sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu implere vos tribuat quod velle concessit; quia* [u] *in hac re tantò commoda retributionis accrescunt, quantò & studium laboris augetur.*

Progeniem [x] *vero suam* vnum*quemque* de his qui fideliter edocti sunt, & iam firma radice plantati stant incōuulsi *vsque ad* [y] *sempiternam obseruare decernimus generationem.* Et [z] *quamdiu se affinitate agnoscunt propinquos, ad huius copulæ non accedere societatem* præsumant; nec eam quam aliquis ex propria consanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita [a] *pollutione maculauit*, in coniugium ducere vlli profectò licet Christianorum vel licebit: quia incestuosus est talis coitus, & abominabilis Deo, & cunctis bonis hominibus. Incestuosos [b] *vero nullo cōiugij nomine deputandos* à sanctis Patribus dudum statutum esse legimus.

Ideo nolumus nos in hac re à vobis siue à cæteris fidelibus reprehendi; quia quod in his Anglorum genti indulsimus, non formam dando, sed consideratione, ne [c] Christianitatis bonum quod cœperant imperfectum dimitterent, egimus.

Paterna [d] ergo *vos dilictione salutantes hortamur, vt* propositas *opportunitate* occasiones in vestra efficacia *enixius* elaborare *debeatis; atque id modis quibus possibile fuerit, omni studio agere contendatis: quatenus prædicabile desiderium*

z verba Greg. 2. epist. 14. vide & can. 9. Conc. Rom. sub eod. Greg. & can. 5. Conc. 2. Tolet. a incestus pollutione commaculari, phrasis Conc. Ilerd. c. 4. b à Concilio scil. Agath. cuius hæc verba sunt c. 61. Vide Conc. Epaun. c. 30. Conc. 4. Aurel. cap 27. Turon. 2. c. 22. Aquisgran. sub Nicol. 1. c. 9. Aruern. c. 11. Aurelian. 3. c. 10. Arelat. 4. c. 11. c quasi vero *qui 3. vel 4. generatione* matrimonio *iunguntur* (quod *licenter* fieri posse scribit Gregorius) ideo minus Christiani dicendi sint. d verba Greg. epist. 94. lib. 7. ind. 2. *opportunitate occasionis inuenta efficaciam vestram exercere enixius, &c.*

vestrum

vestrum [e] in auxilium omniũ *adiuuante Domino compleatis.*

Nec hoc quoque in hac solicitudinis parte relinquimus, [f] quod omnes incestuosi à liminibus sanctæ Ecclesiæ sint separandi, quousque per satisfactionem precibus sacerdotum canonice eidem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ reconcilientur. [g] Sunt enim mali segregandi à bonis, & iniqui à iustis, vt saltem rubore suo cõsciencias suas recognoscant, & couertantur à prauitatibus suis. At si incorrigibiles apparuerint, [h] segregentur à fidelibus vsque ad satisfactionem, iuxta Saluatoris Domini sententiam, qua inter cætera de peccante in se fratre præcipiendo ait, [i] *Si peccauerit in te frater tuus,* [k] *corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus* [l] *es fratrem tuum. Si autem non audierit te, adhibe tecum* [m] *vel duos; vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si eos non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* His ergo & aliis multis sanctorum patrum auctoritatibus segregandi sunt mali à bonis, ne pereant iusti pro iniustis, sicut [n] scriptũ est, *Perit* [o] *iustus pro impio.* Debet enim discretio semper fieri inter bonos & malos, sicut est inter hœdos & oues.

Manifesta [p] quoque *peccata non sunt occulta correctione purganda;* sed *palam sunt arguendi, qui palam nocent; vt dum aperta obiurgatione sanantur, ij qui eos imitando deliquerant corrigantur. Dum* enim *vnus corripitur multi emendantur.* [q] Et melius *est vt pro multorum* [r] salute *vnus condemnetur, quàm per vnius licentiam multi periclitentur.*

Nec mirum si inter homines hæc ratio custoditur, [s] *cum* & inter [t] iumenta hoc fieri persæpe *cognouimus,* vt ea quæ scabiem aut impetiginem habere videntur, separentur à sanis, ne illorum morbo cætera *damnentur* & pereant. Satius est ergo vt mali aperte corrigantur quam pro illis boni pereant.[u]

Vnde [x] volumus *omnes in vnum conuenire* Episcopos, *vt de incidentibus causis* fiat *disceptatio, & salubris de Ecclesiastica obseruatione collatio; quatenus dum per hoc & præterita corriguntur, & regulam futura suscipiunt, omnipotens* vbique *Do-*

e de reuersione errantium adiuu.

f Quis vnquã hoc ignoraui? in nõ necessariis superuacuam operam impendis.

g hunc locũ citat Hincmarus de diuortio Lotharij.

h An aliud esse censes *segregari à fidelibus,* ab eo quod supra dixeras *segregari à bonis & iustis?* quid ergo hic statuis noui?

i Luc. 17. 3. Matth. 18. 21.

k vade & corripe.

l eris.

m tecum adhuc vnum.

n à pseudo-Anacleto epist. 2. & pseudo Sixto I. epist. 2. & similibus l..ruis.

o contra quã statuit Leo epist. 89. c. 6. *is tantum pœnæ subdendus est quem reatus inuoluit; nec particeps debet esse supplicij, qui consors non docetur fuisse cõmissi.* hæc ille.

p verba Isidori sent. lib. 3. c. 46. q vtilius. r saluatione. s not. phras. t hoc simili vtitur Greg. lib. 7. indict. 2. ep. 6. & lib. 9. ep. 69. u hucusque Hincmarus. x verba Greg. epist. 111. lib. 7. ind. 2. *vnde ne qua inter fratres dissensio, ne qua inter præpositos & subiectos sint fomenta discordiæ, in vnum conuenire sacerdotes necesse est, vt & de incid. caus. discept. & sit salub. &c.*

minus fratrum concordia collaudetur. Cuius vobis adeſſe præſentiam, ſi hæc [y] obſeruaueritis, *ſcitote; quia ſcriptum eſt,* [z] vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi in medio eorum ſum. *Si ergo dignatur adeſſe* [a] duobus vel tribus congregatis; *quanto magis non deerit vbi plures conuenerint ſacerdotes? Et quidem quia* [b] adhibendum *bis in anno* [c] Concilium *Patrum ſit regulis* [d] inſtitutum *non latet. Sed ne fortè aliqua* [e] excuſatio ſit, *ſemel decreuimus congregari, vt expectatione Concilij nihil prauum, nihil præſumatur illicitum. Nam* [f] plerique *&* ſine *amore iuſtitiæ, metu* examinationis, abſtinent *ab hoc quod omnium notum eſt poſſe diſplicere iudicio. Hanc* frater chariſſime [g] *obſeruantiam noſtris relinquendam poſteris teneamus, & omnia quæ ad eruditionem noſtram ſacris apicibus ſcripta ſunt* [h] cuſtodiamus, *atque ad ea quoſcunque poſſumus* [i] excitemus. *Certum quippe eſt, quia ſi toto corde præceptis ſalutaribus nos occupamus, omnem vitiorum labem effugimus; quia dum* [k] *his quibus ædificamur innitimur, locum ſine dubio deceptionis excludimus.*

Quapropter oportet vt enixius in cunctis [l] *ſtudioſum vos* circa fratres atque ſubiectos oſtendatis, vt omnes cum quibus aliti eſtis atque didiciſtis S. Rom. Eccleſiæ præceptionibus parere, *Apoſtolicæ ſedis præcepta multiplicare* apertiſſimeque *nota facere cognoſcant*; quia quod ſpecialiter tibi tuiſque & fratrum tuorum charitati (vt tuæ literæ innotuerunt) *conſultis* ſcribimus, generaliter omnibus tenenda mandamus.

Circa [n] *ſubiectorum* autem *actus* fraternitas tua *ſit* [o] *vigilans, vt veſtrũ illis exemplum inſtructio & vita magiſtra ſit; linguæ veſtræ exhortatione diſcant quod metuant, & doceantur quod diligant: vt dum talenta credita* [p] cum *lucro* multiplicãtur, [q] *in* diem *retributionis* annuente diuina gratia *audire* mereamini, [r] *Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudiũ Domini tui. Curam præterea* [ſ] de omnibus quæ *vobis aliiſq; fratribus noſtris* & generaliter cunctis *pro illicitarum rerum prohibitione ſcripſimus,* [t] habere vos per omnia cognoſcamus. *Quia omni ſtudio omnique adniſu neceſſe eſt vt fraternitatis veſtræ vigilantia* compleantur, [u] *atque illic omnia quæ pro animarum ſcripſimus ſalute* fideliter recenſeantur; [x] *quatenus*

y obſeruabitis.
z Matth. 18.
a vbi duo vel tres fuerint quanto.
b de habendo
c Concilio.
d ſtatutum.
e ne forte aliqua impleri hoc neceſſitas non permittat; ſemel tamen in anno ſine excuſatione aliqua decernimus congregari, &c.
f nam plerũque etſi non amore iuſtitiæ, metu tamen examinis abſtineatur.
g fratres chariſſimi.
h meditemur atque.
i incitemus.
k dum in his.
l not. phraſ.
m conſulti.
n verba Greg. epiſt. 114. eiuſd. libri.
o ſit cura vigil.
p lucro multiplicata reddideris.
q in die retrib. audire ſis meritus.
r Matth. 25.
ſ curam præterea congregandæ Synodi quam vobis atque aliis, &c.
t veſtræ ſpeciali eſſe ſollicitudini noueritis incumbere. Vnde quia præcellentiſſ. filios noſtros Francorum Reges magnam vobis nouimus dilectionem impendere, omni vos ſtudio omnique agere adniſu neceſſe eſt, vt quod de Synodo congreganda mandauimus, fraternit.
u compleatur. x cenſeantur.

vester

& vos per hoc vestrum zelum [y] *qualiter vobis illicita displiceant ostendatis, & nos vtiliter prouidisse, qui* vos ac *vestram ad hoc præ cæteris personam elegimus, videamur.*

Omnipotens [z] *Deus sua vos protectione custodiat, honoremq; perceptum* vobis [a] omnibus *seruare concedat.* Amen.

CENSVRA.

Baronius ad A.D. 604. §. 7. 8. 9. 10. vtriusque epistolæ auctoritate nixus, Gregorium Decretorum à pseudo-Isidoro sancitorum auctorem laudat. Nos contra monemus impurum blateronem centones farcisse, variisque Leonis, Gregorij M. Isidori Hispal. Gregorij II. Greg. III. Conciliorumque Agathensis, Romani 5. sub Symmacho, & Toletani 11. sententiis temere congestis, impudenter corruptis, sua delitia adtexuisse, quibus Gregorium ipsum aggressus eius auctoritatem eleuare voluit. Monendus & Lector Felicem Messanensem Episcopum, cui Donus A.D. 595. successerat, anno 604. Gregorium consulere non potuisse.

De aliis sub Gregorij nomine editis epistolis Consule *Vindicias Gregorianas* eruditissimi Iamesij Geneuæ excusas A.D. 1625.

---

*DEVSDEDIT PAPÆ

Epistola vnica.

Deusdedit S. Rom. & Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus [a] *Gordiano Hispalensis Ecclesiæ* coëpiscopo, *& fratri dilectissimo.*

PERVENIT ad nos Diaconus vester, vestræ sanctitatis [b] *epistolam* ferens, *quod* quidam viri etiam & mulieres præterito Sabbatho, paschali die, [c] *pro* magno populorum incursu, nescientes proprios suos filios suscepissent ex lauacro sancto. [d] Cupis ergo scire si pro tali accidente ratione debeant viri & mulieres ad suum propriũ redire vsum annon. Nos *enim* ex hoc mœsti inquisiuimus priorũ patrum nostrorum dicta. Inuenimus autẽ in archiuis huius Apostolicæ sedis, iam talia contigisse Ecclesię [e] Isauriæ & Ephesiorum, simulq; Hierosolymę, & etiam aliarum ciuitatum. Episcopis etiam earum ciuitatum ab hac Apostolica sede volentibus scire, [f] *si* viri & mulieres redirent ad proprium thorum, beatæ memoriæ sanctissimi patres Iulius, [g] Innocentius & Cœlestinus cum Episcoporum plurimorum & sacerdotum *conuentu* [h] in

y & qualiter. z finis epist. 59. lib. 4. indict. 13. a vos in moribus seruare.

* hoc monstrũ lamberũ Burchard. Decr. lib. 17. c. 44. Iuo Decret. part. 1. c. 305. Gratian. caus. 30. q. 1. c. peruenit Sigeb. chron. ad A. D. 614. VVestmonasteriensis in flor. hist. &c.
a Gordianus hic tragelaphus est.
b not. phras.
c præ.
d Si proprios filios in casu necessitatis baptizare nõ soluit matrimoniũ: quãto minus eosdem è Baptismo suscipere? at verum prius teste Ioannis VIII. epist. 188 ergo & posterius, idem de filiastros coram Episcopis ad confirmationem tenẽtibus sentit Nicol. I. in epist. d Rudolphum Bituric. c. 5.
e legit Baron. *in Ecclesiis.* vidit enim absurdissime Isauriam ciuitatibus accenseri.
f vtrum.
g hæc omnia finxit nebulo, cui temere fidem habuisse videtur Sigebert. ad A. D. 614.
h consensu.

Eccleſia B. Apoſtolorum principis prohibentes talia perſcripſerunt & confirmauerunt, vt nullo modo *iam* in [i] *coniugio* ſe reciperẽt mulieres [k] *aut* viri, qui [l] quacunque ratione ſuos [m] ſuſceperunt natos; ſed [n] ſeparent ſe, ne ſuadente Diabolo tale [o] vitium *peccati inoleſcat per mundum, & vniuerſorũ error accreſcat.* Scitis, quia quomodo ſunt ſeptem dona Spiritus ſancti, ita ſunt ſeptẽ dona baptiſmi à primo pabulo ſacrati ſalis & [p] *ingreſſus* ſanctæ Eccleſiæ vſq; ad confirmationem [q] ſpiritus Sancti per chriſma. Ab hoc primo Spiritus ſancti dono vſque ad ſeptimum nullus Chriſtianus ſuam commatrem in [r] *coniugio* recipere debet; & qui præſumpſerit [ſ] anathematis vinculo religetur in perpetuum, *niſi* pœnitentiã egerit digne. [t] Mulieres verò cum ſeparatæ fuerint pro hac illicita re à propriis viris, totã præcipimus recipere dotem quam in die nuptiali *recepit*, & poſt expletum annum recipiant alium virum, ſimiliter & vir vxorem.

CENSVRA.

VNICVM * *tanti viri* (qualem Deuſdedit fuiſſe vult Baronius) *ne prateriret monumentum*, epiſtolium pręcedens ſuis inſeruit Annalibus ad A.D. 617. prius tamen vlceroſo ſcripto medicas (quantum licuit) manus admouit, veritus ne fœda ſpurci ſermonis barbaries in ipſos lippientium oculos incurreret. Nos, ne quis Cardinali vulnera pluſquam chironia attrectãti ob rem bene geſtam applaudat, ea ad viuum reſecabimus. Notabit igitur Lector, 1. nullum Gordianum annis 614. 15. 16. & 17. quibus Deuſdedit vrbis papatum tenuit, Hiſpalenſem Eccleſiam adminiſtrare potuiſſe; cum in confeſſo ſit Iſidorum Hiſpalenſem ſediſſe ab A.D. 600 ad 636. *floruit enim* (vt Hildephonſi verbis vtar) *temporibus Recaredi, Liuvanis, Vitterici, Gundemari, Sigebuthi, Suinthilani & Siſenandi regum; annis ferè 40. tenens pontificatus honorem, inſignemq; doctrinæ ſanctæ gloriam pariter & decorem.* Subſcripſit etiam Conciliis Hiſpalenſi 2. A.D. 620. & Toletano 4. anno 633. Superuixit igitur Gregorio M. Sabiniano, Bonifaciis III. & IV. Deuſdedit & Bonifacio V. peruenit autem ad Annum 1. Honorij: obiit enim (Redempto teſte) pridie Non April. Luna 19. Aera 674. 2. Abſurdiſſime Iſauriam orientis prouinciã, cuius olim Metropolis fuit Seleucia, ab epiſtolæ artifice ciuitatibus annumerari. 3. Impudentiſſime eundem Iulij, Innocentij & Celeſtini decreta crepare, cum Bonifacius primus Moguntinorum Archiepiſcopus *de matrimoniis commatrum, quarum in baptiſmo ſuſcipiuntur filij* Pethelmum & alios A.D. 734. conſulens, id genus copulæ *nec in antiquis canonibus, nec in Decre-*

i *Baron.* in coniugium.
k ac viri.
l quicunque aliqua.
m ſuſceperint.
n ſepararent.
o Baron. *tale vitium innoteſcat*: reliqua diuerſo charactere expreſſe expungit.
p ingreſſu.
q cõſummationem.
r coniugium ſuſcipere.
ſ tamdiu anath. &c. do nec.
t Sequentiũ puduit Baroniũ, nec immerito, ſunt enim theologo Chriſtiano indigniſſima: eorum tamen meminit Sigebert. loco citato.
*Iugulãt impoſtoris cauſam ſequẽtes Gregorij ſententiæ. *Si dicunt religionis cauſa cõiugia debere diſſolui; ſciendum eſt, quia etſi hoc lex humana conceſſit, lex diuina tamen prohibuit: per ſe enim veritas dicit.* Quos Deus cõiunxit homo non ſeparet. *Quæ etiam ait*, Non licet dimittere vxorẽ excepta cauſa fornicationis. *Quis ergo huic cœleſti legislatori contradicat?* ib. 9. epiſt. 39. *Excepta fornicationis cauſa, vir vxorem dimittere nulla ratione conceditur, &c.* Epiſt. 44. eiuſd. libri 9. eſdem citat Nicol. ep. 32.
Vide & Burch. Decr. lib. 17. c. 23. 24. 25. vt & ipſe qui venenum miſcuit quodammodo propinet antidotum.

tù pontificum patres, nec in calculo peccatorum Apostolos vsquam enumerasse, asserat se *cognouisse:* Quin & fateatur *se nullatenus intelligere posse quare in vno loco spiritualis propinquitas in coniunctione carnalis copulæ tam grande sit peccatum, quando omnes in sacro baptismate Christi & Dei filiæ filij & filia, fratres & sorores esse comprobemur.* Vide epist. 11. 15. & 22. 4. Indignissime fingi ob casus improuisos, volentes nolẽtes quos Deus optimus maximus coniunxit coniuges separari posse. 5. Pudorem omnẽ decoxisse quicunque asseuerare audent, fornicationis causa à Domino Matt. 19. diserte expressa, matrimonij vinculum dirimere non licere; licere vero maritis siue casu, siue sic exigente* κατὰ τῶν ἐλευόντων τῷ κλήρων Christi libidine, ab vxoribus impune diuertere, vt expleto anno iisdem dotales tabulas scribere pactosq; Hymenæos exercere fas sit. Quomodo septenarium donorum baptismatis numerum colligat blatero doceat qui potest, fateor mihi nondum liquere.

Censura Epist. Constantin. Imp. ad Leonem II. ex Baron ad A. D. 683. §. 6.

Hic iam insurgunt difficultates, quæ de impostura suspicionem saltem non leuem ingerant. Etenim cum primæ ad Leonem missæ hæ literæ censeantur, quibus de rebus in Synodo gestis certior redditur: quomodo accidisse potuit, vt cum Leonem Pontificem [a] mense Augusto (vt vidimus ex Anastasio) creari contigerit, nonnisi post quatuor menses ad eum scripserit Imperator? Sed & quomodo [b] decima indictione scripta ab eo epistola dicitur data hoc anno mense Decembri, quo tempore duodecima esset indictio, quæ iam à mẽse Septembri fuerat inchoata? Sed demus mendum in Codicem irrepsisse, vt decima pro duodecima fuerit errore descripta: non enim adeo rigidi censores sumus, vt pro vno vel altero qui in numero reperiatur errore, si alia cõcordent, mox arguamus epistolã esse spuriã, ac proinde reiiciendã: secus vero si quæ in eo legũtur, ex multis argui possint erroris. vt autẽ in Græcorũ [c] scriptis haud ita secure absq; trepidatione liberéq; incedere liceat, ipsamet sextę Synodi Acta demõstrãt (vt alia ad hęc testimonię adducere nõ sit opus) vbi de ternionib. ad quintã Synodũ additis publicã inspectionẽ fieri contigit, &c.

§. 8. --Apertum conuincitur esse mendacium [d] quod his literis dicitur, de Synodo cogenda scriptas esse literas Imperatoris ad Agathonem: siquidem nullæ ea de re ad Agathonem, sed ad prædecessorem eius Donum Pontificem eo argumento datæ fuerunt literæ, id testãte ipso Imperatore in literis ad Georgium; idq; pariter asserẽte Agathone in epistola ad Imperatores scripta; id etiã Actibus Synodalibus; id deniq; Anastasio Bibliothecario, & aliis affirmantibus, &c.

Censura resp. Leonis II ad Constantinum Aug cuius Initium Regi regum *&c. ex Baron. ad eundem annum §. 13. Possev. in Apparatu, Binio &c.*

Quæ ad Constantinum reddita habetur Leonis epistola, arguitur in multis impostura esse; etenim ipsa in fine data scribitur [a] *Nonis Maij Indictione decima*: Verum in textu hæc his contraria habet. *Denique legatos &c. per nuper elapsam decimam indictionem* [b] *mense Iulio, cum dis se asseueret?*

a hæc nota temporis abest à græco exemplari. b τῷ Ἰουλίῳ μηνί.

* 1. Pet. 5.
a ab Anastasij mendaci admodũ Chronologia, ipse discedere cogitur Cardinalis ad A. D. 682. §. 1. vt & hoc loco. Si enim Agatho sedit ad Anni 682. mensem Martium cũ dederit literas ad Episcopum Viennẽsẽ prid. Cal. Martij post legatorum reditum ab Oriẽte, vacauit vero sedes annum vnum mẽses 7. dies 5. Leonẽ ante mensẽ Octobrẽ anni 683. electũ nõ fuisse necesse est.
b de hoc infr.
c hic vero culpãda Latinorum temeritas, qui notas tẽporis quib' græcũ exemplar carebat, addiderunt.
d Diualis ad Domnum directa ab Agathone suscepta fuit; qui cum ad se pertinere crediderit, quod ad decessorẽ suum scriptũ fuerat, cur nõ ipse imperator eum mandata ad aliũ data suscipientem à se monitũ fuisse

ualibus clementiæ veſtræ apicibus, & Synodalibus geſtis, cum magno iucunditatis gaudio in Domino exultantes ſuſcepimus. Hæc, inquam, cum in ea ſcripta reperiantur, manifeſti erroris arguuntur. Etenim quomodo *per elapſam decimam Indictionem*, *menſe Iulio* ſcribit ſe accepiſſe literas, & alia Synodi monumenta, ſi redditæ [c] ipſæ literæ habentur menſe Maio decima Indictione? Sed quomodo mẽſe Iulio [d] potuit Leo ſuſcepiſſe legatos vnà cum literis, ſi cum decem tantũ menſes ſediſſe ipſe Pontifex reperiatur, ad dictum Iulium mẽſem minime potuerit perueniſſe, quem creatum conſtat (vt dictum eſt) Auguſto menſe? §.14. Quæ præterea ratio temporis, vt [e] ſcriptas literas ab Imperatore ad Leonẽ menſe Decembri inchoata iam duodecima indictione, eas ipſe dicat ſe accepiſſe decima Indictione? Vides, Lector, vndiq. nutare quę ſolido veritatis fundamẽto carẽt. &c. Sed ne videamur prętериiſſe ob id epiſtolas, quod nomẽ Honorij infametur; accipe quæ de eo cũ aliis dãnatis hęreticis habeãtur in prima epiſtola ad Cõſtãtinũ.

§.15. *Pariter anathematizamus noui erroris inuentores* &c. *nec non & Honorium qui hanc Apoſtolicam Eccleſiam non Apoſtolicæ traditionis doctrina luſtrauit, ſed profana proditione immaculatam fidem ſubuertere conatus eſt. Et omnes qui in ſuo errore defuncti ſunt, ſimiliter anathematizamus*, hæc ibi. At quantum ſunt iſta indigna Leone? compello auctorem qui ſcripſit: Quomodo tua ſentẽtia inter damnatos Honorium numeras, ſi tuamet aſſertione [f] eos tantum defunctos condemnare te dicis qui in ſuo errore defuncti ſunt? Quid ais? In communicatione Catholica Honorius eſt defunctus, annon? Vtique [g] neceſſe habes aſſerere in communicatione eſſe defunctum, quem publico funere Romana Eccleſia ſepeliuit inter ſanctos pontifices in Eccleſia S. Petri, & vt Catholico pontifici eidem in omnibus parentauit. Ergo etiamſi daremus Honorium in errorem aliquando lapſum, oportuit ab errore deſiiſſe ante obitum ſuum, cum eum poſt obitum vt Catholicum Eccleſia Romana coluerit; ob idque etiam tua ſententia vindicari idem Honorius è numero damnatorum debuiſſet.

Cenſura Epiſt. Leonis 2. ad Hiſpaniarum Præſules; ibid. § 18.

In epiſtola quæ ad Hiſpaniarum præſules ſcripta eſt hæc habẽtur. *De diuerſis autem Concilijs huic S. Apoſtolicæ ſedi, cuius miniſterio fungimur, ſubiacentibus Archiepiſcopi ſunt à nobis deſtinati* &c. Reuoluantur Synodalia Acta eius ſextæ œcumenicæ Synodi, an inueniri poſſit vel vnus Archiepiſcopus qui Roma miſſus Synodo interfuerit? Cum autem id minime ſit reperiri, valde hęc de impoſtura roborant argumentum. Sed & quod à ſe eos eſſe deſtinatos Archiepiſcopos dicat, ſeorſum hos ponens ab eis quos ab Agathone refert miſſos eſſe legatos, plane ſignificare videtur temporibus ipſius Leonis etiam Synodum perduraſſe, quam quidem ante Agathonis obitum fuiſſe abſolutã eius acta ſignificant. Vidẽtur-ne iſta tibi quæ diſſimulari vt leuia queant, vel quę poſſint adſcribi librariis dormitãtibus? minime gentiũ puto.

Cenſura Epiſt. Leonis II. ad Quiricum &c. Ibid. §.19.

Quod poſt generales literas ad omnes Hiſpaniarum Epiſcopos datas

c Maio mẽſe redditas non teſtatur Gręcus Codex.

d nõ potuit, niſi quæ Anaſt. de creationis & adminiſtrationis eius tẽpore ſcripſit, vna litura inducantur.

e cum nõ ſoleant tẽporis notæ epiſtolarum titulis adnecti, videtur hæc clauſula ab eodẽ ſciolo addita, qui cęteris epiſtolis in latino exemplari mendoſas temporũ ſubnotationes adiecit.

f Anathemate ferit Leo *non tãtum in errore defunctos*, ſed *erroris inuentores, & fidei proditores*, inter quos Honorius.

g licet *Honorio* velut *in cõmunicatione defũncto parentauerit Roma*, nõ ſequitur eum *è dãnatorum numero vindicãdum:* abuſus enim Catholica communione hæreſim fouit, Sophronium Eccleſiæ hominem tãquam turbonẽ cen-

datas, alias seorsim ad Quiricum scripserit, primarium hunc ipsum Hispaniarum par est existimare. Sed quid hoc est? In generali Hispaniarum Concilio, quod hoc anno Toleti celebratum est 48. Episcoporum, præter viginti septem qui per Vicarios interfuerunt; & in alio itidem Toleti anno sequenti habito, inter Episcopos decem & septem qui præsentes fuerunt, nullus eius nominis Quiricus reperitur subscriptus alicuius ciuitatis Episcopus. Quis fuit ergo iste Quiricus? Erit plane, Lector, vt ex his etiam quàm perspicuè coarguas imposturam. Quod enim scisset qui eas literas scripsit eius nominis antistitem præfuisse Ecclesiæ Toletanæ, existimauit eundem adhuc his temporibus fuisse superstitem, ob idque ad ipsum Quiricum vt Primatem seorsum ab aliis honoris causa eodem argumento illas priuatim dedisse literas, sed falsa existimatione deceptus: siquidem iam ante annos septem (vt vidimus) [a] vita functo Quirico subrogatus illi fuerat Iulianus, qui Cõciliis Toletanis tam præsenti, quam sequenti anno celebratis, primo loco reperitur esse subscriptus; sicut & superius duodecimo Toletanno. Quiricus autem vndecimo Toletano celebrato ann. Domini 675. Potuisset ne [b] præterire Leonem Pontificem iam longe ante esse defunctum Quiricum, & in locum eius fuisse subrogatum Iulianum? minime quidem, cum Metropolitani recens creati suæ professionis statim solerent ad Romanum Pontificem literas dare, palliumque ab ipso petere. Vides igitur, Lector, quam perspicue, toto (vt aiunt) cœlo detegi callidas imposturas, ita veritate exigente, vindice Deo, vt mendacia non queant adeo colorari, quin aliqua ex parte, quæ sint possint intelligi.

Censura epist. Leonis 2. ad Simplicium Comitem. Ibid. §. 20.

Eius nominis nullus certe legitur in serie illa numerosa Comitum, qui hoc anno interfuisse tertiodecimo Toletano Concilio in eius Actis leguntur, omnes numero viginti duo. Sed nõ adeo seueri censores sumus, vt ob id vnũ reiiciendã esse eã putaremus epistolã.

Censura epist. Leonis 2. ad Eruigium regem, quæ sic incipit; [c] Cum vnus extet Rex omnium Deus, &c. *Baron. Ibid.* §. 20.

Audi quæ non ferenda sint in alia epistola quæ data ab eodem Leone ponitur ad Eruigium Hispaniarum regem, dum in ea ista leguntur: *e[illegible] nonam nuper elapsam Indictionem*, &c. quæ omnia falsitatis multipliciter arguuntur. §. 21. Primum enim omnium in his patens mendacium redarguitur, [d] quod eiusmodi argumenti literas non ad Agathonem Imperator scripsit, sed ad eius prędecessorẽ Donum Pontificem, quod & superius ostendimus ex ipsis literis Agathonis, & aliis ab Imperatore ad Georgium datis, necnon ex ipsis Actis sextæ synodi. Quod insuper eas esse scriptas tradit ab Imperatore indictione nona, æque falsissimum deprehẽditur, eo quod illæ ad Donum literæ Imperatoris datæ reperiantur indictione sexta prid. Id. Aug. Sicque omni ex parte eædem literæ conuincuntur fuisse mendaces, atque plane quæ Leoni adscribantur indignæ, &c.

§. 22. Cum in illis dicantur mitti in Hispaniam non ipsa Synodalia acta, sed tantum definitio Synodi, edictum Imperatoris, & Sy-

sura notauit, veritatis confessionem improbauit; Sergiũ hæreseos πρόμαχον laudauit, cum eo se *vnanimiter prædicare* professus est. vide Cõc. 6. act. 12. merito igitur ab eod. Concilio act. 13. κατὰ πάντα τῇ Σεργίου γνώμῃ ἐξακολουθήσας καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ κυρώσας δόγματα ab Imperatore act. 18. ὁ τῆς αἱρέσεως βεβαιωτὴς καὶ αὐτὸ ἑαυτοῦ προσμαχόμενος à Leone: *profana proditione fidem fœdare conatus* dicitur. porro notandum Bedã de rat. temp. & in Martyrol. Psellũ de 7. Synodis, librum pontificalẽ in Leone II. Tarasiũ in epistola ad Episc. Oriẽ. & resp. Oriẽt. Syn. 7. act. 3. 7 Syn. 8. act. 7. Niceph. in epist. ad Leonẽ Papã Hincma. opuscul. 55. capitum c. 20. Adonem. Marianũ Scotũ, Hũbertũ aduers. Nicetam &c. meminisse dãnationis Honorij inter Mo-

nodi sermo acclamatorius ad eundē minima quidē actorū pars: in Synodi vero Toletanæ 14 c.2.testētur Episcopi se accepisse cū Leonis Pōtificis literis, ipsa integra gesta Synodalia, *per quæ* (quod ipsi aiūt) *omnis ordo gestorū gestaq; ordinū dilucide vt acta sūt, nostris sensib. patuerit*, vtiq; eas literas diuersas esse ab illis quas vere Leo Pontif. scripsit apparet.

nothelitas, cæteros à Syn. 6 anathemate percussit.

Censura Epistolarum prædict. ad Hispanos, Quiricum, Simplicium, Eruigium: ex eod. Baron. §.17.

Quod ad tempus spectat, dum in singulis istis epistolis asseritur ipsam œcumenicam Synodum absolutā fuisse nona Indictione; posset indulgēdo eiusmodi dissimulari error, si semel id dictū, in vna ve ipsarum tantum reperiretur assertum, incusando librarij oscitantiā, qui loco decimæ nonam posuerit. Verum cum id in singulis haud obiter positum, sed assertum & inculcatum sępius habeatur; non eas Leonis epistolas, quem ea quæ sunt temporis minime præteriisse potuerunt, sed potius Leonis nomine suppositas esse quilibet poterit facile existimare. Porro œcumenicam Synodum decima iam inchoata indictione absolutam fuisse declarant [e] nouissima eiusdem acta, vt de his iure dubitari non possit. Hæc igitur cum in singulis inueniantur epistolis illis, singulas arguunt falsitatis.

a hoc non vidimus: nullibi enim docuit Quiricū ante septem annos vita functum: Iulianū subscripsisse Cōcilio Tolet. 12. A. D. 681. decimotertio Anno 683. decimoquarto Anno 684. nouimus, at quo anno Quirico successerit ignoramus.

Censura epistolarum Benedicti 2 Papæ ad Petrum regionarium & Eruigium regem, ex eod. Baronio ad A.D. 684. §.3.

Feruntur Benedicti nomine adhuc presbyteri electi in Romanum Pontificem, nondum tamen consecrati duæ epistolę; quarum altera data habetur ad Petrū notarium regionarium, vt susceptū munus à Leone Pontifice proficiscendi in Hispanias, vt Synodalia Decreta sextæ Synodi ab Hispaniarum Episcopis subscribenda deferret, prosequeretur: Altera vero ad Eruigium regem inscripta, qua significat se Petrum notarium regionarium mittere, qui secum ferret sextæ Synodi definitionem, simulq; Constantini Imperatoris edictū atque Synodi ad eūdem libellum acclamatorium. Verum haud has literas esse germanas, sed nomine Benedicti fuisse suppositas, acta Synodalia 14. Toletani Concilij, de quo diximus anno superiori, aperta luce testantur; dum se per eum, qui à Leone pontifice missus est in Hispanias, iam accepisse ipsa ab eo data Synodalia acta Constantinopolitani Concilij profitētur. Si ergo Leo Pontifex iam antea præstitisset, illique eadem accepissent, quid opus fuit Benedicto iterum mittere? sed etsi casus euenisset, quo eadē rursus mittere opus esset; vtique iisdem literis exprimendū fuisset, nempe à Leone prędecessore antea missa acta synodalia se iterum mittere; cum è cōtra se ea primum mittere literis ad Eruigium haud obscure significet. Sed & cū ipsæ esse reperiantur eædem quę titulo Leonis ipsius ad eundē Regē habentur inscriptæ, de eiusdē impostura censurā consulas quæ superius posita habetur. Quæ autē veræ legitimæq; fuerint literæ Benedicti pōtificis ad Hispaniarū Episcopos, dicturi sumus anno sequēti.

b vt demus Leonem pręterire nō potuisse defunctū esse Quiricum A. D. 683. negamus rationē à Baronio allegatam id probare, est enim figmentum è cerebro Cardinalitio natum.

c hæc epistola præfert nomē non Leonis solum, sed etiam Benedict. II.

d de hoc supra ad epist. Constantini Pogonati ad Leonem.

e actio 17. Septembris 11. Indict. 10. 18. die eiusd. mensis 16.

Superiora omnia contraxit Seuerinus Binius in Not. ad epistolas Leonis II. & Benedicti II. nomine editas, ad quas, ne actum agamus, Lectorem remittimus.

FINIS.

[illegible]

[illegible] in Hispaniarum regem [illegible]

[illegible] Synodali [illegible]

[illegible] libellum acclamationum [illegible]

[illegible] germanas, sed nomine Benedicti falsis [illegible]

[illegible] Toletani Concilii, de quo diximus [illegible]

[illegible] a Leone pontifice [illegible]

[illegible] Synodalia [illegible] Concilii [illegible]

[illegible] Concilii [illegible]. Si ergo Leo Pontifex [illegible]

[illegible] quid opus fuit [illegible]

[illegible]

Lira 9. hm

Spith

BLONDELLUS